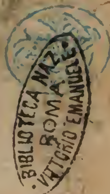
Dritto canonico

Compendium textuale cõpillationis decretalium Gregorii noni sine qua (ut est vulgaris prudentum sententia) omnis ceca pratica est

Venundantur Parrhisiis in vico sancti Jacobi apud Franciscum regnault sub intersignio divi Claudii.

Tabula rubricarum libri primi et secundi decretalium secundum ordinem alphabeti.

Finit tabula primi ⁊ secũdi libri decretalium.

Tabula decretaliū scd'm ordinē alphabeti

¶ Tabula tituloꝝ libri tertij quarti et quinti decretalium secundū ordinem alphabeti.

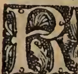
Tabula Decretaliũ scd̃m ordinẽ alphabeti.

¶ Finis tabule Decretalium.

¶ Decretaliū Gregorii pape noni cōpilatio: multis vtilib⁹ et ferme necessariis adiunctis: examussim castigata.

Regorius episcopus seruus seruorum dei Dilectis filiis doctoribus et scholaribus vniuersis Bononie commorantibus. Salutem: et apostolicam benedictionem.

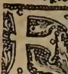

Ex pacificus pia miseratione disposuit sibi subditos fore pudicos pacificos: et modestos. ¶ Sed effrenata cupiditas sui prodiga pacis emula: mater litium: materia iurgiorum: tot quotidie noua litigia generat: vt nisi iusticia conat⁹ ei⁹ sua virtute reprimeret: et questiones ipsius implicitas explicaret: ius humani federis litigatorū abusus extingueret: et dato libello repudii: concordia extra mūdi terminos exularet. ¶ Ideoqȝ lex proditur vt appetit⁹ noxi⁹ sub iuris regula limitetur: per quā genus hūanū vt honeste viuat alterū nō ledat: ius suum vnicuiqȝ tribuat informatur. ¶ Sane diuersas cōstitutiōes et decretales epl̄as predecessorum nr̄orum in diuersa sparsas volumina: quarum alique propter nimiā similitudinē: et quedā propter contrarietatē: nōnulle etiā propter sui prolixitatē confusionē inducere videbantur. alique vero vagabantur extra volumina supradicta: que tanq̄ incerte frequēter in iudiciis vacillabant. ¶ Ad cōem et maxime studētiū vtilitatē. ¶ per dilectū filiū fratrē Raymundū capellanū et penitentiariū nr̄m: illas in vnū volumē (resecatis superfluis) prouidim⁹ redigēdas. Adiicientes cōstitutiones nr̄as et decretales epistolas: per quas nōnulla que in priorib⁹ erāt dubia: declarantur. ¶ Volētes igitur vt hac tm̄ cōpilatiōe vniuersi vtantur in iudiciis et in scholis districti⁹ prohibem⁹: ne quis p̄sumat aliā facere absqȝ auctoritate se. apo. spāli.

¶ De summa trinitate et fide catholica.

Inno. iij. in concilio generali.

¶ Tractatur de trinitate et ipsius operib⁹: de fide et articulo fidei. Tit. i.

Irmiter credimus et simplr̄ cōfitemur q̄ vn⁹ est ver⁹ de⁹ etern⁹ immēsus et incōmutabilis incōprehēsibilis: omnipotens ineffabilis: pater et fili⁹ et spūssanctus. tres quidē personae: sed vna essentia/substantia seu natura: simplex omnino. Pater a nullo: filius a patre solo: ac spiritussanctus pariter ab vtroqȝ: absqȝ initio: semper: ac sine fine. Pater generans: filius nascens: et spiritussanctus procedens. consubstantiales et coequales: et coomnipotētes et coeterni. vnum vniuersorum principium. creator omnium visibilium et inuisibilium: spiritualium et corporalium: qui sua omnipotenti virtute simul ab initio temporis vtrāqȝ de nichilo cōdidit creaturam: spiritualem et corporalē: angelicam videlicet et mundanā. ac deinde humanā quasi cōmunē ex spiritu et corpore cōstitutam. Dyabolus enim et alii demones a deo quidē natura creati sunt boni: sed ipsi per se facti sunt mali. Homo vero dyaboli suggestione peccauit. ¶ Hec sancta trinitas secundum cōmunē essentiā indiuidua: et secūdum personales proprietates discreta. Primo per moysen et sanctos prophetas: aliosqȝ famulos suos: iuxta ordinatissimam dispositionem temporum: doctrinā humano generi tribuit salutarem. ¶ Et tandem vnigenitus dei filius iesus christus a tota trinitate cōmuniter incarnatus: ex maria semper virgine spūssancti cooperatione conceptus ver⁹ homo Ca. i.

mo fact⁹: ex aīa rationali ⁊ huma-
na carne ꝯpositus: vna ī duab⁹ na-
turis persona: viā vite manifestius
demonstrauit. Qui cū scḋm diuini-
tatē sit imortalis ⁊ īpassibilis: idē
ipse scḋm humanitatē fact⁹ est mor
talis ⁊ passibilis. Qui etiā ꝓ salute
humani generis ī ligno crucis pas
sus ⁊ mortu⁹: descendit ad īferos:
resurrexit a mortuis: ⁊ ascendit in
celum: sed descendit ī aīa: ⁊ resur-
rexit in carne: ascendit ꝙ pariter ī
vtroq₃: ventur⁹ ī fine seculi iudica-
turus viuos ⁊ mortuos: ⁊ redditu
rus singulis scḋm opera sua tā re-
probis ꝗ̄ electis: q̄ oēs cū suis pro
prijs resurgent corporibus q̄ nūc
gestāt vt recipiāt scḋm opera sua:
siue bona fuerint siue mala. illi cū
dyabolo penā perpetuā: ⁊ isti cum
christo gloriam sempiternam.

Tractatur hic de sacramen-
tis ecclesiasticis. Ab.

¶ Una vero est fidelium vniuersa-
lis ecclia: extra quā null⁹ oīno sal-
uatur. In qua idē ipse sacerdos est
sacrificium iesus xp̄s. cuius corp⁹
et sanguis ī sacramēto altaris sub
specieb⁹ panis ⁊ vini veraciter cō
tinentur: transsubstantiatis pane ī
corpus: ⁊ vino in sanguinē potesta
te diuina. vt ad perficiendum my-
sterium vnitatis accipiam⁹ ipsi de
suo: quod accepit ipse de nostro.
¶ Et hoc vtiq₃ sacramētum nemo
potest ꝯficere nisi sacerdos q̄ rite
fuerit ordinat⁹ scḋm claues eccl'e
quas ipse ꝯcessit apostolis eorūq₃
successorib⁹ ies⁹ xp̄s. ¶ Sacramē-
tum vero baptismi qḋ ad dei inuoca
tionem ⁊ īdiuidue trinitatis: vide
licet patris ⁊ filij ⁊ spūssancti cōse
cratur in aqua tā paruulis ꝗ̄ adul
tis in forma eccl'ie a quocunq₃ rite
collatum proficit ad salutē. ¶ Et si
post susceptionē baptismi quisꝗ̄ ꝓ
lapsus fuerit in peccatū: per verā
potest semper penitentiā reparari
¶ Non solū aūt virgines ⁊ cōtinē
tes: verū etiam coniugati per re-
ctam fidem ⁊ operationē bonā pla
centes deo: ad eternam merentur
beatitudinē ꝑuenire. ¶ Idē in eodē
¶ Pater ⁊ filius et spūsctūs vere
vnione nō collectiua seu similitudina
ria sunt vna essentia substātia seu
natura. q̄ substātia nō est generās
nec genita nec ꝓcedēs: q₂ illi act⁹
nō attribuunt' substātie sed ꝑsonis
nec ꝑ hoc ī trinitate ꝯcluditur qua
ternitas. Cōtrariū sentiētes: vt he
retici sunt censendi: nisi ab errore
resipiscant: ⁊ correctioni apostoli-
ce sedis se supponant.

Damnam⁹ ergo ⁊ reprobam⁹ ca. ij.
libellum seu tractatū quem
abbas Joachim edidit ꝯtra magi-
strum petrū lōbardū: de vnitate
seu essentia trinitatis. appellās ip
sum hereticū ⁊ īsanū: ꝓ eo ꝙ ī suis
dixit sentētijs: qm̄ q̄dā summa res
est pr̄ ⁊ fili⁹ ⁊ spūsctūs: ⁊ illa non
est generās neq₃ genita neq₃ ꝓce-
dens. vn̄ asserit ꝙ ille nō tā trini-
tatem ꝗ̄ quaternitatē astruebat in
deo videlicet tres ꝑsonas: ⁊ illā cō
munē essentiā quasi quartā manife
ste protestās ꝙ nulla res est que sit
pr̄ ⁊ fili⁹ ⁊ spūsctūs. nec est essen-
tia nec substātia nec natura: ꝗ̄uis
cōcedat ꝙ pr̄ fili⁹ ⁊ spūsc⁹ sūt vna
essentia vna substātia vnaq₃ natu-
ra: verū tn̄ vnitatē hmōi nō verā ⁊
propriā s₃ quasi collectiuā ⁊ similitu-
dinariam esse fatet'. quēadmodum
dicuntur multi hoīes vn⁹ pp'ls: et
multi fideles vna eccl'ia: iuxta illud
multitudinis credentium erat cor
vnum ⁊ aīa vna: et q̄ adheret deo:
vn⁹ spūs est cū illo. Itē ille q̄ plan
tat ⁊ q̄ rigat vnū sunt. ⁊ oēs vnum
corp⁹ sum⁹ ī xp̄o. Rurs⁹ ī libro Re
gum. pp'ls me⁹ ⁊ pp'ls tu⁹ vnū sūt
Ad hāc aūt suā sentētiā astruendā:
illud potissimū verbū inducit quod
xp̄s de fidelib⁹ inq̄t ī euāgelio. Uo
lo pr̄ vt sint vnū ī nob: sicut ⁊ nos
vnū sum⁹: vt sint cōsummati in vnū
Non eni vt ait fideles xp̄i sunt vnū
id est quedā vna res q̄ cōmunis sit
omnib⁹: sed hoc modo sunt vnum
idest vna ecclesia propter catholi-
ce fidei vnitatē: ⁊ tandē vnū regnū
propter vnionē indissolubilis cha

nitatis quemadmodū in canonica Jo
hannis apostoli epistola legit. Qz
tres sunt q̄ testimoniū dant in celo
pater: ꝛ fili⁹ ꝛ spūssanct⁹. ꝛ hi tres
vnū sunt. Statimqz subiūgitur. Et
tres sunt q̄ testimoniū dat in terra/
spūs/aqua/ꝛ sanguis: ꝛ hi tres vnū
sunt: sicut in quibusdā codicib⁹ inue=
nitur. ¶ Nos autē sacro approbāte
concilio: credimus ꝛ cōfitemur cū
petro: ꝙ vna quedā summa res est
incōprehēsibilis quidē ꝛ ineffabilis
que veraciter est pater ꝛ fili⁹ ꝛ spi
ritussanct⁹: tres simul persone ac
singillatim q̄libet earūdē. et ideo in
deo solūmodo trinitas est nō qua=
ternitas/ qz q̄libet triū psonarum
est illa res videlicet substantia es=
sentia: seu natura diuina: q̄ sola est
vniuersorū principiū: preter quod
aliud inueniri nō potest. ꝛ illa res
non est generās: neqz genita neqz
procedens: sed est pr̄ q̄ generat: et
filius qui gignitur: ꝛ spūssanctus
qui pcedit. vt distinctiones sint in
personis: et vnitas in natura. Licet
igitur alius sit pater: alius filius:
alius spiritussanctus non tn̄ aliud
sed id quod est pater: est fili⁹ ꝛ spi=
ritussanctus idem omnino vt scdm
orthodorā ꝛ catholicā fidē cōsub=
stantiales esse credantur. Pr̄ enim
ab eterno filiū generando suā sub
stantiam ei dedit iuxta qd̄ ipse testa
tur. Pater qd̄ dedit michi mai⁹ om
nibus est. Ac dici non potest ꝙ par
tem substātie sue illi dederit ꝛ par
tem ipse sibi retinuerit cū substan=
tia patris indiuisibilis sit: vt pote
simplex omn'no. Sed nec dici po=
test ꝙ pater in filiū trāstulerit suā
substantiā generādo: quasi sic de=
derit eam filio ꝙ non retinuerit ip
sam sibi alioquin desiisset esse sub=
stantia. Patet ergo ꝙ sine vlla di=
minutione: filius nascendo substan
tiam patris accepit ꝛ ita pater ꝛ fi
lius habent eandē substantiā et sic
eadem res est pater ꝛ filius: necnō
et spiritussanctus ab vtroqz proce
dens. ¶ Cū ergo veritas pro fide=
libus suis orat ad patrem. Volo in

quiens vt ipsi sint vnū in nobis: si=
cut ꝛ nos vnum sum⁹: hoc nomen
vnum pro fidelibus quidem accipi
tur: vt itelligatur vnio charitatis
in gratia pro personis vero diui=
nis vt attendatur identitatis vnitas
in natura quēadmodum alibi veri
tas ait. Estote perfecti sicut ꝛ pater
vester celestis perfect⁹ est: acsi di=
ceret manifestius estote perfecti
perfectione gratie: sicut pater ve=
ster celestis perfect⁹ est perfectio=
ne nature: vtraqz videlicet suo mo
do: quia inter creatorē ꝛ creaturā
non potest tanta similitudo nota=
ri quin iter eos maior sit dissimili=
tudo notāda. ¶ Si q̄s igitur sentē
tiam vel doctrinā pfati Joachim in
hac parte defēdere vel approbare
presumpserit tāq̄ heretic⁹ ab oib⁹
euitetur. ¶ In nullo tn̄ ppter hoc
florētino monasterio cui⁹ ipse Joa
chim extitit institutor volumus de=
rogari: qm̄ ibi ꝛ regularis est insti
tutio: ꝛ obseruantia salutaris: ma=
xime cū ipse Joachim oia scripta
sua nobis assignari mādauerit apo
stolice sedis iudicio approbanda
seu etiā corrigēda dictās epistolā
quā ppria manu subscripsit in qua
firmiter pfitet se illā fidem tenere
quā romana tenet eccl'ia: q̄ dispo=
nēte dn̄o cūctorū fideliū mr̄ ē ꝛ ma=
gistra. ¶ Reprobam⁹ etiā ꝛ cōdēna
mus puersissimū dogma impii Alma
rici cui⁹ mētē sic pr̄ mēdacii excecā
uit: vt ei⁹ doctrina non tam here=
tica q̄ insana sit censenda.

¶ De cōstōnib⁹. Ex cōcilio meldēsi

Juris canonici statuta oēs
ligant ꝛ eorum ritꝰ tam in p
nunciando q̄ in decidendo iudicia
sunt regulanda. Tit. 2. cap. 1.

Canonum statuta custo
diantur ab oib⁹. ¶ Et
nemo in actionib⁹ vel
iudiciis ecclesiasticis
suo sensu: sed eorū au=
ctoritate ducatur.

Gregorius in registro

Constitutio respicit futura ꝛ
non preterita.

ca.ii. Cognoscentes: ꝛ infra. Re ꝙ cul
pa caret i dānū vocari nō cō=
venit. ¶ Quotiēs vero nouū quid
statuitur: ita solet futuris formā i=
ponere: vt dispēdijs ꝑterita nō cō=
mendet. ¶ Ne detrimentū añ ꝓhi=
bitionē possint ignorātes icurrere
qd eos postmodū dignū ē vetitos
sustinere. Aug. super illud epi.
ad hebre.

Potestas legē ꝯdēdi ꝛ mutā=
di est penes vicariū xpi. Et
qd de vno ꝯnero ꝑ statuit ad aliud
conneꝶū extenditur. Ab. si.

ca.iii. Translato sacerdotio neces=
se est vt legis translatio fiat
¶ Quia ei simul ꝛ ab eodē ꝛ sub ea
dem sponsione vtraqꝫ data sunt qd
de vno dicit necesse est vt de alte=
ro itelligatur. Idem super episto
la ad Romanos.

Omne prohibitū a lege pec=
catum est: ꝛ omne illud quod
sequitur ex eo. h. d.

capit. iiij. Nam cōcupiscentiā nesciebā.
ꝛc. ¶ Hoc enī elegit aposto
lus generale: vnde oīa mala oriū=
tur. Bona est ergo lex ꝗ dū hoc ꝓ=
hibet omnia mala prohibet. Hie=
ronymus in parabolis.

Constitutiones decretorum
singularibus sunt opinioni=
bus preferende.

ca.v. Nemitari prudētie tue. ¶ Pru
dentie sue innititur ꝗ ea que
sibi agenda vel dicenda videntur:
patrū decretis ꝑponit. Innocen.
iij. cenoñ. archiep̄o: ꝛ ep̄o treceñ.

Non valet constitutio colle=
gij in dānū aliquorū ꝛ com=
modum alioꝝ cessante rationabili
causa. Uel sic. ¶ Absqꝫ rationabili
causa non potest maior pars capi=
tuli tollere consuetudinē: vtilita=
tem priuatam in nutriendo.

ca.vi. Cum omnes ꝛ infra. Ad audiē
tiam nostrā peruenit ꝙ tre=
ceñ. canonici nouū fecerunt in tre
ceñ. ecclesia constitutū: vt eis tam
in presentia ꝗ in absentia reddit⁹
suos ex integro percepturis: ꝗ in
eadē ecclesia post illā cōstitutionē
fuerunt vel de cetero fuerint insti
tuti redditus in absentia nō perci=
piant. sed tunc solū cū fuerint resi
dentes cū scd̄m treceñ. ecclesie cō=
suetudinem oēs in hoc consueue=
runt esse pares. ¶ Statuerūt etiā
vt cū singulis ꝑbendis annexe sint
vinee: ipsis suas dū vixerint possi=
dentibus: vinee decedentium ad suc
cessores non transeant: sed prouen
tus earū inter singulos diuidātur
¶ Cum igitur qd quisqꝫ iuris in al
terum statuit ipse debeat vti eo. Et
sapientis dicat auctoritas. Patere
legem quā tuipse tuleris. Manda=
mus quatenus āntiquos canonicos
iunioribus: ꝛ iuniores i perceptio
ne fructuū tam ꝑbēdarū ꝗ vinea
rum coequetis antiquos scd̄m ho=
rem consuetudinē vsqꝫ ad tēpus ꝑ=
dicte constitutionis seruatam. vel
secundū rationabilē institutionem
imposterum obseruandam.
Idem tridentino episcopo.

Constitutio laicoꝝ ecclesiam
seu eius bona non astringit

Que in ecclesiarū ꝛ infra. Sa= capit. vij.
ne peruenit ad audiētiā no=
stram: ꝙ ciues terussini ꝯstituerūt
vt si ꝗs se ad inopiā vergere ꝓba=
biliter allegauerit: alienādi feudū
quod ab eccl̄ia: vel alijs tenet libe
ram habeat facultatem. et infra.
¶ Uolentes igitur ecclesiarū idē=
nitati ꝯsulere: constitutionē huius
modi ꝛ vēditiones feudorū eccle=
siasticorū factas sine legitimo ec=
clesiasticarū ꝑsonarū assensu vires
decernimus non habere. Idem.

Dignitas sublata de eccl̄ia ꝑ
statutum capituli ꝯfirmatū
per papā vlterius non censetur va
care nisi per contrariū actum sta=
tutum fuerit reuocatum.

Cum accessissent ad apo. sedē capit. viij.
archi. tulleñ. et G. tulleñ. ca
pituli procurator archie. ꝓposuit
memorat⁹. ꝙ cū olim quidā tulleñ.
canonici nr̄is auribus intimaissent
ꝙ primiceriatus in tulleñ. ecclesia
tanto tp̄e vacauisset ꝙ ad man⁹ no
stras illi⁹ ꝑsonat⁹ esset donatio de

uoluta. ⁊ īfra ¶ Fuit īsuper ex par
te capituli allegatū φ de cōi assen
su canonicoꝝ tullensiū fuerit con-
stitutū ne primiceriat⁹ dignitas es
set vlterius in ecclīa memorata in
ter canonicos ipsos primiceriat⁹
prouētib⁹ ⁊ possessionib⁹ distribu
tis ⁊ infra Propter qḋ euidēter ap
paret φ primiceriat⁹ ipse tanto tē
pore non vacauerit: sicut nobis fue
rat falsa īsinuatione suggestū. ⁊ in
fra. ¶ Quocirca mādamus quate-
nus si vobis ꝯstiterit tulleñ. cano-
nicus ne vlterius in Tulleñ. ecclīa
primiceriatus esset officiū cōiter
statuisse: ac statutū īpm auctoritate
sedis apostoli. fuisse postmodū (si-
cut dicitur) ꝯfirmatū vos illud fa
ciatis ī suo robore permanere: nisi
postea dicti canonici contrauene-
rint aliquem videlicet in primice-
rium eligendo. Idē clugien. epo.

Non obstāte certo canonico
rum numero etiā per papaꝫ
cōfirmato ꝓuidendū est receptis
vltra numerū de superexcrescenti
bus fructib⁹ maxime si voluntarie
per canonicos fuerint recepti.

Ca. ix. Cum. M. ferrariensis: ⁊ infra
Dictus. M. pro se ac quattu
or socijs suis ꝓposuit φ ferrarieñ.
canonici vt eo āplius suos reddi-
tus augmētarent quos ꝓuent⁹ ec-
clesie quo diuidi ꝯsueuerant inter
plures: in vs⁹ cederent paucorum.
xiiij. prebēdas tm̄ (preter id quod
mense ꝯmuniter deputarūt) in ea-
dem ecclesia cōtra antiquā ꝯsuetu
dinem statuerūt. Postmodū vero
contra ꝯstitutionē ipsam volunta-
rie venientes dictos. v. in canoni-
cos receperunt nullis prebēdis as
signatis eisdem. Et licet eoꝝ reddi
tus non modicū fuerint augmēta-
ti: nondū tñ eis voluerūt ex super
excrescentibus redditib⁹ ꝓuidere
Uerum ex aduerso fuit ꝓpositū
φ. xiiij. prebēdarū numero ī ferra
rieñ. ecclesia instituto: ⁊ apostoli-
ce ꝓtectionis p̄sidio roborato: cū
vna ī eadē ecclīa p̄bēda vacasset: ad
quorūdā īstātiā duos ad eā ⁊ post-
modū ad p̄ces epī dictū. M. ⁊ quē-
dam aliū sine p̄iudicio dicte ꝯstitu
tionis ī canonicos receperunt. ita
φ canonici de canonia nihil perci
perent: donec p̄mi duo essēt p̄ben
das ītegre assecuti. Cūqꝫ p canoni
corū īdustriā fuerit ꝓcuratū vt ex
possessiōib⁹ quas ecclīa tp̄e longo
possedit plures eis reddit⁹ solue-
rent superexcrescētes cōi mēse (q̄ mi
n⁹ sufficiēs fuerat) deputauerunt
quos dicti. v. sibi postmodū petie-
runt ꝯtra capituli ꝯstitutionē ī bñ
ficiū assignari. ⁊. infra. ¶ Manda
mus quaten⁹ cū ī ꝯstitutiōe p̄dicta
et ꝯfirmatione se. ap. vel fuerit vel
esse debuerit (sicut ꝯsueuit) exp̄ssū
nisi ī tm̄ excrescerēt ecclīe faculta-
tesφ plurib⁹ possēt sufficere ꝯpetē
ter: et ūdē canonici ī derogationē
sue ꝯstōnis ad vacaturas p̄bendas
quattuor receperūt vltra numerū
ꝯstitutū ātiquis canonicis p̄bēdas
cū ītegritate ꝑcipiētib⁹ cōsuetas:
superexcrescētes reddit⁹ p̄dictis ca
nonicis facias assignari ita φ si ex
eis pares potuerit cū alijs sortiri
p̄bēdas: qḋ supfuerit cōes canoni-
coꝝ vsus (sicut pri⁹ statuerāt) siue
aliter ꝓut meli⁹ videbit ꝯuertat.
Reuocatis in irritū: q̄cunqꝫ ab al-
terutra partiū in preiudiciū alte-
rius post motā questionē corā epō
ferra. circa p̄bēdas vel possessiōes
fuerint innouata. Idem abbati et
conuentui sancti Siluestri.

Statutū gn̄ale laicoꝝ ad ec-
clesias vel ecclīasticas perso
nas vel earū bona ī eaꝝ p̄iudicium
non extenditur: nec speciale etiā si
earum cōmodū ⁊ fauorē ꝯcernat.
Hoc dicit quo ad intellectum. Ab.

Ecclesia sancte marie ⁊ infra cap. x.
Nos attendētes φ laicis
etiā religiosis sup ecclesijs ⁊ ꝑso-
nis ecclīasticis nulla sit attributa
facultas quos obsequēdi manet ne-
cessitas: nō auctoritas īperādi: a q̄
bus si q̄d motu ꝓprio statutū fue-
rit qḋ ecclāꝝ etiā respiciat ꝯmodū
et fauorē nullius firmitatis existit
nisi ab eccīa fuerit approbatū. Un

statutū Basilij de nō aliēnādis p̄e
dijs rusticis: vl' vrbanis misterijs ꝛ
ornamētis ecclīarū illa reprobatū
fuit potissima rōne: ꝙ auctoritate
nō fuit ro. pō. roboratū. Nō a se
natore factū fuerat in p̄iudiciū mo
nasterij nō ꝯuētū: nec ꝯfessī vel ꝯui
cti l irritū reuocātes: easdē posses
siones restituēdas sibi sententiali
ter diffinimus. Idē vniuersis do
ctoribus parisij commorantibus.

Pena simplr apposita ꝑpter
ꝯtumaciā l dubio intelligit
temporalis et non perpetua.

Ca. xi. Ex litteris vr̄e deuotiōis acce
pimꝰ ꝛ īfra. Licet a vobis sit
de p̄stita fuerit ꝯstitutū vt si qs ma
gistrorū ordinationi vniuersitatis
ipsorū duceret resistēdū. ꝛ p̄mo/ se
cūdo/ tertio ue cōmonitꝰ infra tri
duū vniuersitati parere cōtēneret
magistrorū extūc bñficio societatis
eorū l magistralibus priuaret. ꝛ ob
hoc magr̄. B. fuit eorū cōione p̄ua
tus. Nr̄ tñ ꝯstitutū nō fuit vt im
perpetuū hmōi priuatio ꝑduraret
cū tā iuris canonici quā nr̄i mo
ris existat. vt is qui propter ꝯtuma
ciā cōione p̄uat cū satisfactionē cō
gruā exhibuerit restitutionē obti
neat. mādamꝰ quatenꝰ supradictū
magistrū statutis vr̄is nunc hūili
ter parere curantē ad cōionis vr̄e
ꝯsortiū l magistralibꝰ admittatis.
Hono. iij. epō et cantori cabillon.

Nō possunt canonici sine cā
restringere numerum cano
nicorum seu prebendarum. Ab.

Ca. xij. Ex parte epī Eduēsis fuit ꝑpo
sitū ꝙ canonici Eduēn. pro
p̄ris ꝯmodis ītiātes: p̄bendarū nu
merū ab antiquo l ecclīa Eduēsi sta
tutū lꝫ nō sint eiꝰ diminuti redditꝰ
restrixerūt et īfra. Nolētes igit
diuini numinis minui cultū/ sed po
tius augmētari. māda. quate. anti
quū numerū facietes auctoritate no
stra seruari p̄bēdas q̄s a tp̄e vltimi
statuti inueneritis vacasse in ecclia
mēorata nō obstāte aliqua cōstitu
tione sup hoc a canonicis ipsis fa
cta, vel confirmatione a nobis ab
eisdē obtēta ꝑsonis idoneis cū ꝯsi
lio epī cōferatis. Greg. ix. archi
pbro. s. Marie Maioris de vrbe.

Constitutio futura respicit ꝛ
nō preterita nisi in ea de pre
teritis caueatur.

Quoniā constitutio ap. s. oēs Ca. xiij.
astrigit. ꝛ nichil dꝫ obscurū
vel ambiguū cōtinere. Declara
mus ꝯstitutionē quā nup sup p̄fe
rēdis l ꝑceptiōe portionis maiori
bus. s. ꝛ ꝯsuetis seruitijs a minori
bus exibēdis edidimꝰ nō ad p̄teri
ta sꝫ ad futura tm̄ extēdi. Cum le
ges ꝛ cōstitutiones futuris certum
sit dare formā negocijs et ad p̄teri
ta tacta trahi nolari in eis vel p̄re
teritis caueatur. De rescriptis. Ti. iij.
Alex. iij. Senon. archiepiscopo.

Priuilegio gñali scdm iusco
mune obtēto obstat rescptū:
spālē etiā de hoc mētionē nō faciēs
h. d. s̄m intellectum magis ꝯmunē.

Sicut Romana ꝛ īfra. Cap. i.
Quesitū est a nobis
ex p̄te tua: si alicuiꝰ cā
delegatis iudicibus:
sublato remedio ap
pellatiōis cōmittit ꝛ
l̄ris ap. altera pars muniti a qbꝰ et
gñalr est indultū vt libere sibi liceat
appellare: l vocē appellatiōis ꝑru
perit. an eiꝰ l eadē cā debeat appel
lationi deferri. Jnquisitiōi. t. t.
r. ꝙ eius l hac parte appellatio nō
dꝫ admitti: postꝙ est causa iudici
bus. ap. re. commissa. Quia spe
ciale mādatum derogat generali.
Idem cantuarien. archiepiscopo.

Jn rescripto ap̄lico subitel
ligit clausula si p̄ces verita
te nitāt. Et si rescriptū ꝓhibet cāe
cognitionē est de falsitate suspectū

Ex parte ꝯuētren. epī nr̄is est
auribꝰ ītimatū: ꝙ cū de cā q̄ Ca. ij.
inter B. ꝛ F. clericos vertit sup p̄
bēda de nouallis: cognoscēs legiti
me eidē. F. scdm tenorē l̄rarū nr̄arū
cōtinentiū ꝙ si cōstaret ipsum. F.
de periurio esse ꝯuictū ꝛ ꝑpetuo il
li renūciasse prebēde: amoueret ab
ea, eo cognito ꝛ ꝓbato prebendam

adiudicasset eãdē: ipse i vocem appelatiõis prorupit: ⁊ ad te q̄ ei prebendã precisse et absq̄ cause cognitione restitueres: litteras n̄ras reportauit. ⁊ infra. Uerum q̄m non credimus ita precise scripsisse et in h̄mõi litteris intelligenda est hec cõditio: etiam si non apponatur si preces vitate nitant. Mãdam⁹ q̄tenus inspectis l'ris quas ep̄o predicto direximus: si inueneris q̄ secũdum predictum modum ei scripserimus et in l'ris quas p̄fatus. F. reportauit non fuerit habita mentio priorum litterarum: sententiã p̄fati ep̄i cõfirmes: et sepedictũ. F. cũ litteris nostris quas tibi detulit ad presentiam nostrã venire compellas.

Idem vintonien. episcopo.

Si in s'cdo rescripto p aduersariũ ipetrato nõ fiat mētio de p'o: valet primũ ⁊ nõ secũdũ. al's valet secũdum. Et si primũ fuit impetratum cõmuni consensu partium: non valet secundm impetratum: hoc tacito.

ca.iij. Ceterũ si aliq̄s sup aliq̃ causa ab ap'lica sede ipetrauerit litteras: et aduersarius eius eandem causam postmodum obtinuerit cõmitti aliis de cõmissione priori nõ habita mentiõe: priores iudices ad decisionē cause possunt ꝓcedere: nec secũde l're obtinēt alicui⁹ roboris firmitatē. Si vo i secũdis l'ris habeatur mētio de cõmissiõe priori: predicta causa a priorũ est exempta iudicio: cũ eedē l're nõ sũt veritate tacita impetrate. Uerũ si de assensu partiũ causa cõmittitur: et ꝓcessu temporis vel etiã ↄtinuo alterutra pars altera nesciēte causã ipsã (tacito de cõmissiõe priori) aliĩ iudici obtinuerit delegari. nõ imerito is qui tali dolo vel fraude aduersariũ suum laborare coegit: in expēsis condēnari debet eidem.

Idem eboracen. archiepiscopo.

Si papa mandat in rescripto de duob⁹ inquiri alternatiue ad certum effectũ consequēdum sufficit alterum probari.

Inter ceteras ↄsultatiões tuas fuit ꝓpositũ corã nobis q̃d tenere debeas cũ aliq̃ sub distĩctione mandatur: quorum vnum verũ est: alterũ falsum: vt puta si proponatur q̄ si talis sit sacerdotis fili⁹ et in sacerdotio genitus q̃ primo i tali ecclesia ministrauit: vel q̄ illi cite eccl'ia3 occupauit eãdē. Huic ergo questioni taliter (iudici quod cũq̄ istorum constiterit illi) ↄlibatam ecclesiã adiudicari debere. Et idem in similib⁹ obseruandum est. e.iiij.

Idem rauen. archiepiscopo.

Is ad quē rescriptũ pa. dirigit d3 illi pere vel causã rõnabilē assigre quare parere nõ potest.

ca.v. Si q̃n aliq̃ tue fraternitati dirigim⁹ q̃ alm tuũ exasperare pīdeāt: turbari nõ debes. et infra. Qualitatē negocii ꝓ q̃ tibi scribitur diligēter ↄsiderãs aut mãdatũ nostrũ reuerēt' adipleas: aut p l'ras tuas q̄re adiplere nõ possis rõnabilē causã ꝓtēdas. Qr patiēter sustinebim⁹ si nõ feceris q̃d praua nob' fuerit isinuatiõe suggestũ.

Idē cisterciē. fr̃ib⁹. Cisterciē. si ꝓuilegiati q̄ n̄ p̄nt ↄueiri p rescriptũ pa. nisi i eo fiat mētio de eo℞ ordie.

ca.vi. Cum ordinē cisterciē. ꝓfessi. ⁊ infra. Si ↄtra vos super decimis vl' aliĩs q̃ ordini v̄ro sp̃alit' se. ap. idulsit n̄ fctã mētiõe cisterciē. ordi. littere fuerit a se. ap. impetrate: ꝓ eas minime teneamini r̄ndere

Idem tornacen. ep̄o.

Si sedevacãte scribit' capitulo gerētivices ep̄i vt ꝓbēdam alicui ↄferat: si creat' ep̄s nõ dũ executo mãdato ⁊ ad eum spectet collatio prebendarũ adimplere tenetur. h. d. secundum lecturam communiter approbatam. Ab. si.

Tam te: ⁊ ifra. Dudũ siq̃dē ãte tuã ꝓmotiõnem littere a nobis (si bene meminimus) emanarunt q̃b⁹ decano ⁊ ecclesie tibi con misse (te adhuc i eodē capitulo existente) mandatum dedimus et p'receptum: vt. M. qui de gēte iudeo℞ originē duxit: et diuina gratia fidē

christi susceperit: in canonicum recipe rent: et prebendam sibi conferre deberent: et infra. ¶ Ipsi vero (qui donatio prebendarum ad te spectabat) preceptum nostrum executioni non potuerunt mandare. ¶ Cum itaque prescriptus. M. te super hoc ex parte nostra requireret respondisti quod nullum inde mandatum receperas: et sic eum a te infecto negocio remisisti. ¶ Quod nullatenus fecisse deberes si datam litterarum diligentius attendisses: cum tempore quo littere ipse date fuerunt de capitulo ipso esses: sicut qui eras archidyaconus et canonicus eiusdem ecclesie: nec esses adhuc I episcopus consecratus et infra. ¶ Pro eo vero quod iudeus extiterit ipsum dedignari non debes. Lucius. iii. lincoln. episcopo.

Non valet rescriptum impetratum ad beneficia si in eo taceatur dignitas impetrantis.

c.viii. Ad aures nostras peruenit quod plerumque decani archidyaconi precentores vel alii ecclesiastici prediti dignitatibus super minoribus beneficiis litteras impetrantes nomen supprimunt dignitatis sue et simplici nomine se appellant tanquam non habeant aliquem personatum et infra. ¶ Con. t. t. r. quod cum non sit intentionis nostre ut personae pluribus redditibus abundantes per litteras nostras pauperes clericos super minoribus beneficiis inquietent: litteras (in quibus actor sive nomen dignitatis supprimit) vires nolumus obtinere. I dem norwicensi. episcopo

Valet secundum rescriptum impetratum ab aduersario licet non faciat mentionem de primo: si primus impetrans dolo vel negligentia non fuit vsus illo

Ca.ix. Si autem aliquis auctoritate posteriorum litterarum per aduersarium in iudicium tractus obiecerit litteras se priores habere de quibus in posterioribus mentio non habetur. ¶ Si eis dolo vel negligentia uti postposuerit: excusari non debet. ¶ Si autem qui delegati iudicis copiam nequiuerit habere per posteriores litteras non poterit conueniri. I dem.

Non valent rescripta per que certi iudices dantur: vel futura negocia committuntur.

Ad hec sumus: et infra. Significatum est nobis quosdam in prouincie tue partibus tales ut asserunt de cancellaria nostras litteras recepisse: per quas eorum omnia negocia unius iudicis vel plurium quos sibi elegerit arbitrio committuntur: sicque fit ut si aliquem pulsare voluerit examen ordinarium iudicis non requirant sed ad unum iudicem vel plures delegatos sibi propicios et parti aduerse suspectos super examinanda questione decurrant et infra. Ca.x.

¶ Nos igitur huic morbo celeri volentes obuiare remedio mandamus quatenus si litteras tales in publicam tuam inueneris: eas carere viribus nostra auctoritate decernas. I dem.

Falsa latinitas viciat rescriptum pape. H. d. Johan. andree. concor. Ab.

Ad audientiam nostram te significante peruenit quod. H. de sancto Stephano super absolutione sua litteras tibi (ut prima facie videbatur) applicas presentauit. ¶ Quibus (quam manifestum continent in constitutione peccatum) fidem te nolumus adhibere. ¶ Le. iiii. Ca.xi.

Contra secundum rescriptum non potest opponi de taciturnitate primi impetrati per appellantem de sua appellatione non habita mentione. h. d. Jo. andree. concor. Ab. sicu.

Ex parte. S. persone ecclesie de tarento nobis innotuit: quod cum capella de emptoris. ad predictam ecclesiam de iure pertineat. O dyaconus qui iam dictam capellam detinet capella num ipsius ecclesie nomine ipsius. S. I es ministrantem post appellationem a se factam amouit. ¶ Quam cum esset. S. persecutus et ad iudices litteras impetrasset: ipse. O. ap. suam prosequi non curauit. Cumque auctoritate iudicum in ius esset vocatus: dixit se litteras priores habere: de quibus nulla mentio in posterioribus habebatur quas usque ad tertiam citationem suppressit: eisque dolo vel negligentia uti postposuit quod ex diuturnitate temporis videbatur: in quibus nulla mentio de ap. ab ipso facta fiebat: cum bienium a tempore Ca.xii

ap.ſã fuiſſet elapſus. ¶ Ideoqꝫ mã damꝰ quatenꝰ ſi ita eē ꝯſtiterit (re uocatis in ſtatũ priſtinũ oĩbus que poſt ap.ipſiꝰ.D inueneritis attẽtata) preſcriptã capellam matrici ecclesie reſtituere ꝑcurctis ꝑdictuꝫ. D.(ſi eũ appellationẽ ſuã non fuiſſe proſecutum conſtiterit) memorato. G. in expenſis neceſſariis condemnantes. ¶ Celeſtinus.iii.

Reſcriptũ quo ſcribit pluribꝰ cũ clauſula ꝙ ſi nõ oẽs ꝛc. itelligit tã de ipotẽtia facti ꝙ iuris.

C.xlii. Sciſcitatus es a nobis petitorio deſtinato de ꝗ ipotẽtia illud itelligat qđ i lr̃is nr̃is ſepe cõſueuit apponi: vt ſi duo vel tres qꝰbus lr̃e dirigunt: ipſis exequendis ſimul itereſſe nequerit: vnꝰ aut plures qbꝰ ſcribit nihilominꝰ exequãtur. ¶ Nos vo ita ſenſimꝰ ꝙ tã de iure ꝙ de facto illa ipotẽtia cẽſeat de iure ſi aliquẽ illoꝝ ſeruũ vel infamẽ aut alio legitimo ipedimẽto detentũ eẽ ꝯſtiterit de facto ſi ꝯſtiterit eũ caſu mortꝭ occũbere: aut ineuitabilis neceſſitatis articulo ipediri quominꝰ valeat intereſſe: dũmodo is q ꝑ neceſſitate pñs eẽ nõ põt collegis ſuis cãdice excuſationeꝫ ſuã curet (ſi poſſit deſtinare) vt alii ꝯiudices vl executores nihilominꝰ ad ꝯſũmationẽ iiũcti mãdati ꝓcedãt. ¶ Nec eñ ille q tñmõ nõ vult itereſſe. hac ipoſſibilitatꝭ interꝑtatione valeat aliqtenꝰ excuſari. niſi forte ſic i reſcꝑto habeat expꝛſſuꝫ ſi ñ oẽs iterfuerit vl ſi ñ nequerit: aut noluerit iteſſe. ¶ Inn. iii. eliẽ. epo.

In qđ e reuocatiõis reſcꝑtorũ recurrit ad arbitros ſi iudices i cognitiõe ſibi ñ ꝯferãt: nec inuicẽ ꝯcordãt. h.d. vſqꝫ ad. ℌ. qm.

C.xliii. Paſtoralis officii. et infra. ¶ Preterea qſiuiſti qñ de reuocatiõe lr̃aꝝ ãbigit vtrũ iudices ꝑores an poſteriores cognoſcere debeãt: ꝛ vtrũ ꝑ ſcõas ſint ꝑme lr̃e reuocate. ¶ Ad qđ.t.r. ꝙ niſi poſteriores ꝑoꝛibꝰ vl ecõuerſo duxerit deferẽdũ ſit vtriqꝫ cognoſcãt: ꝛ ſi forte nequerit ſit i vnã ſniaꝫ ꝯcordare (ꝗuis plures ſint ex vna pte ꝙ ex alia) ꝑ arbitros cõiter electos a partibus hmõi cõcertatio ſopiat.

Per gñalẽ clauſulã i poſitã in reſcripto delegatꝰ ante expꝛſſionẽ pſonaꝝ vel rerũ iuriſdictionẽ hꝫ in habitu ꝛ nõ in actu. Et ſpeciales lr̃e derogãt lr̃is gñalibꝰ ſuper non ſpecificatis in eis ꝙ de illis nullam faciant mentionem. h.d.

¶ Qm̃ aũt hmõi forma vꝫ: cauſam quã talis aduerſus talẽ quoſdam alios: ſup hoc ꝛ qbuſdã aliis ſe hr̃e ꝓponit: tibi duximꝰ cõmittẽdam: a nobis multotiens littere impetrãtur: et ſollicite qſiuiſti: an iudex ex delegatione hmõi ante pſonaꝝ vel rerũ expꝛſſionẽ ſup pſonis vel rebꝰ exprimẽdis habeat poteſtatẽ: adiiciẽs vtrũ ſi anteꝙ pſone vel res expꝛeſſe fuerit nolatim ſup nõ expꝛeſſis i ꝯmiſſiõe ꝑori: ſꝫ gñaliter ꝯpꝛehẽſis ſpecialis lr̃e: q de pꝛiori ꝯmiſſione nullã faciãt mẽtionẽ ad alios iudices a ſede apl̃ica emanauerint: eundẽ vigorem debeant obtinere. ¶ Nos igitur ad hec duo.t.r. ꝙ cũ generali per ſpeciale procul dubio derogetur: iuriſdictio per generales lr̃as attributa: ꝑ ſpeciales quãtum ad ea que ſpecialiter exprimũtur: penitus eneruant lꝫ de pꝛioꝛibus nõ faciant mentionẽ. vñ ſuper flua relinquit pꝛima qſtio. ꝛ ſi merito dici poſſit ꝙ donec iuriſdictio reuocet: eã ſup rerũ vel pſonarũ articulis exprimẽdis obtinet delegatus: ſed anteꝙ exprimant pſone vl res delegatꝰ neqt iuriſdictionẽ huiuſmodi exercere. ¶ Idẽ Senoñ. ar.

Per gñalẽ clauſulaꝫ q dã alii ꝛ res alie multitudo effrenata nõ icludit nec pſone nec res maiores expꝛſſis ſꝫ pares vel minores.

Sedes apl̃ica cõſueuit exhibere ſe petẽtibꝰ liberalẽ: ſed qdam eiꝰ gr̃a neqter abutunt ꝛ lr̃a. ¶ Nos igitur volẽtes eoꝝ maliciis obuiare decernimꝰ vt cũ in cõmiſſionibꝰ noſtris minores ꝛ viliores perſone ſolũmodo deſignant maiores ꝛ digniores ſub generali clau C.xv

fula nō intelligant includi. Sed nec liceat occasione gñalitatis huiusmodi multitudinē effrenatā i iudiciū euocare. Nec sup maiorib9 τ grauiorib9 negociis audian tur: qui de minorib9 τ leuiorib9 tā tum faciūt mētionē. Si q̄s vero aliquas psonas expresserit: non vt velit cū eis i iudicio experiri: sz vt ad pares transire valeat vel minores (qz fraus τ dolus ei p̄tocinari nō debēt) tāq̄ mēdax p̄catoꝛ careat penit9 ipetratis. Idē. R. cātori τ R. priori de monte leprosorum.

Qui contra vnum super eodem ad diuersos iudices diuersa rescripta impetrat et eis vtitur: perdit commodum vtriusq̄.

C. xvi. Ex tenoꝛe lrarū quas nobis de stinastis itelleximus. R. sacerdote de Collouil. ad alios iudices sup q̄stione q̄ inter ipsum et abbatē de becco vertit litteras aplicas ipetrasse: q̄ cū partē citassent aduersam/dictus pbr coꝛā eis noluit litigare: τ infra. Cūq̄ vos i cāe cognitiōe pcedere velletis abbas corā vobis pposuit q̄ non tenebat p dictas ad vos lras p̄sbytero rn̄dere: cū p alias ab aliis iudicib9 fuisset c[i]tatus: q̄ auctoꝛitate illarū nō fueri t reuocate. Nos igit attendentes fraudē p̄sbyteri memoꝛati: duas ꝯmissiones sup eodē negocio ipetrātis quarū altera nō faciebat mētionē de reliq̄ (qz fraus τ dolus alicui p̄tocinari nō debēt) decernimus vt ipse ꝯmodo careat vtriusq̄. Idem mediolañ. archiepiscopo.

Non valet rescriptum ad beneficium impetratū de bñficio impetrātis nō faciēs mētionē.

C. xvii. Cum adeo scripta se. apo. mo: deremur. Et infra. Scripsisti nobis q̄ cū. P. cleric9 i ecclia modicē. sufficientē sibi sit p̄bendā adeptus mirabaris q̄ p receptiōe ipsius in ecclia de groꝫola pꝛeposito τ fratrib9 eiusdē eccle lras miserimus cū si litterarū nostrarū seriē attēdisses: nihil inuenisses in eis q̄d debuisset tuū animum offendisse. Cū eni in litteris nec de p̄benda ipsi9 mētio haberet nec modo decentis canonic9 immo nec clericus diceret i eis: τ i lris ip̄is hec eēt adiecta cōditio: si dign9 existeret ad ecclasticū bñficiū obtinēdū intelligere potuisses: qualiter lre ipse fuerant impetrate. Idē electo decano. τ. R. canonico cameraceñ.

Ordo rescripti interpꝛetatiōnē recipit a iure communi.

C. xviii. Causam q̄ iter p̄mōstrateñ. et pꝛamoñ. ecclesias sup possessionibus de anapia vertit. τ infra. Qz in lris aliaduertim9 fuisse insertū: q̄ si alterutra partiū citata legitime p̄sentiā vestrā adire vl iudicio vr̄o parere ꝯtēneret vos presentis partis pbatiōes recipere et q̄tū de iure poteritis in cause cognitiōe ac decisiōe pcedere minime tardaretis. Nos volentes vt clausula illa q̄tū de iure poteritis q̄ ātēq̄ de pbationū receptiōe mētio fieret fuerat iserēda clausulā illam de receptiōe pbationū p̄cedat mādā. q̄te. ipsam itelligētes ibidē: in cā iuxta tenoꝛē litterarū pcedere nō tardetis puisuri: vt si litterarū auctoꝛitate pꝛioꝝ in eodē negocio legitime est pcessum firmū τ stabile p̄seueret. alioqn si occasiōe clausule mēoꝛate aliqd ꝯstiterit in alterius ptis p̄iudiciū attētatū: id viribus decernim9 cariturū mādātes vt in decisiōe ipsi9 negocii sicut ꝯmissuz est: tā sup pncipali q̄ sup icidētib9 q̄stionib9 ap. re. canōice pcedatis. Idem archiepiscopo Senoneñ.

Nō valet ipetratio in ecclia numerata nō facta de numero mētione si p eā frangit numer9 canonicoꝝ lz nō frangat numerus pꝛebēdarū: et pcessus inde fact9 est null9. h. d. quo ad intellectum pa.

C. xix. Constitut9 apō se. apo. P. cleric9 pposuit q̄ cū. C. p̄de. nr̄ decano τ capi. bituriceñ dederit in mādatis vt ipsum reciperēt i canonicū τ in fratrē: p̄bēdā ei pferrēt si qua tūc i coꝝ vacaret ecclia: vel p pꝛimo vacaturā: τ ipsi cū mādatum

ei9 admittere nō curassent: eis pcī
pscīdo mādauit: vt qđ mandauerat
adipleret sibi sup hoc executorib9
deputatꝫ: ꝛ ifra. ¶ Ver pars aduer
sa rñdit ꝙ cū i bituricēn. eccl'ia cer
tus eēt numer9 canonicoꝝ istitut9
firmat9 iureiurādo ꝛ p ro. pō. ꝯfir
mat9 ꝛ de hoc mēorat9. p. nō fecis
set i suis lr̄is mētionē: itelligendū
erat circūuenisse. p. n. ꝛ dictas lit=
teras ꝟitate tacita ipetrasse: ꝛ ifra
¶ Mis. vr̄e mādā. quate. si legitime
vobis ꝯstiterit numerū canonicoꝝ
ꝗ nūc est in eadē eccl'ia: p decanū ꝛ
capitulū eiusdē eccl'ie iuramēto fir
matū anteꝗ̄ pdict9 cleric9 lr̄as exe
cutorias ipetrasset ꝗcq̄d factū ē oc
casione lr̄aꝝ ipsaꝝ irritū decerna=
tis: alioquin ei faciatis i eadē eccle
sia pbendā: si qua vacat: sublato cu
iuslibet appellatiōis obstaculo as=
signari. ¶ de A. canonico pictaui.

Difficile ꝛ famosum. c. et est
clauis toti9 tituli. ꝛc. h. d. in
summa. Exprimēs falsum vel tacēs
verū in rescripto si maliciose: caret
p̄sus ipetratis. Sꝫ si p simplicita=
tem vel ignorantiā: aut obtinuisset
vero suppresso: ꝛ expresso falso: sal
tem litteras in forma cōi: ꝛ delega
tus procedit seruato iuris ordine
et non speciali forma rescripti sec9
si nullo modo litteras habuisset.

Ca. xx. Super litteris que ab aliqui=
bus ex malicia: et a nōnullis
ex ignorātia tacita veritate vel sug
gesta falsitate impetrātur a nobis.
diuersos intelleximus diuersa sen
tire. aliis asserentibus eos debere
prorsus carere oī cōmodo littera=
rum: cū mēdax precator carere de=
beat penit9 impetratis. aliis vero
dicentibus ꝙ etsi forma carere de=
beant in litteris nostris expressa ni
hilomin9 iuxta rigorē iuris sit a de
legato iudice in negocio procedē=
dum. ¶ Nos igit inter eos qui per
fraudē vel maliciā et illos qui per
simplicitatē vel ignorantiā literas
a nobis impetrant: huiusmodi cre
dimus discretionē adhibēdā: vt hi
qui priori modo falsitatē exprimūt
vel supprimūt veritatē in sue pers
uersitatis penā nullū ex illis litte=
ris cōmodū cōsequant. ita videli=
cet ꝙ delegat9 postꝗ̄ sibi sup hoc
facta fuerit fides/nullaten9 de cau
sa cognoscat. Inter alios autē qui
posteriori modo litteras ipetrāt:
durim9 distinguendū. que falsitas
suggesta fuerit: vel que veritas sit
suppressa. Nā si talis expressa sit fal
sitas vel veritas occultata ꝗ̄ ꝗ̄uis
fuisset tacita vel expressa: vos nihi
lomin9 (saltē in forma cōi) litteras
dedissemus. delegat9 nō sequēs for
mam i litteris ipsis appositā: fm or
dinē iuris in causa pcedat. Si vero
per huiusmodi falsitatis expressio=
nem vel suppressionē etiā veritatis
littere fuerint impetrate qua tacis=
ta vel expressa. nos nullas prorsus
litteras dedissemus: a delegato nō
est aliquatenus pcedendū: nisi for=
san eatenus vt partib9 ad suā p̄sen
tiam cōuocatis: de preci qualitate
cognoscat. vt sic in vtroq; casu eas
dē ratio que delegantē moueret:
moueat etiā delegatū. et vbi dele=
gans suas litteras denegaret dele
gatus etiam sue cognitiōis officiū
nullatenus interponat. ¶ de abba=
ti et conuentui premonstraten.

In cā monasterii cōueniāt ab
bas per rescriptū in quo nul
la fit mētio de ꝯuētu: nec ꝓpter hoc
appellari pōt: nisi abbatis ꝛ cōuen
tus bona essent distincta omnino.

Edoceri postulastis a nobis: Ca. xxi
vtrū per litteras aduersus
abbates nulla mētōe habita de suis
cōuentib9 impetratas: teneant ab=
bates ipsi sup causis ꝗ ad cōuentus
pertinēt: et eosdē de ipsis querelā=
tibus respōdere. Ac licet inhibita
sit appellatio. per appellatiōis ob
iectū possint ne respōdeāt se tueri.
¶ Sup quo diximus respōdendū.
ꝙ (nisi alia causa ratiōabilis suffra
getur) per appellationem se tueri
nō possunt: quomin9 debeāt aucto
ritate litterarūq; huiusmodi legi=
time rñdere. ¶ Cū ex officio suo te
neant congregationū suarum ne=

gocia procurare. ¶ Nisi forte abbatis et conuentus negocia essent oīno discreta. Idem archiepiscopo et magistro. U. canonico mag.

Processꝰ factꝰ p lras subreptitias irritaꝛ: sꝫ fctūs ꝯtra formam rescripti: irritus iudicatur.

c. xxii. Cū dilecta i xp̄o filia. R. custos desiñ. eccle ac pcurator. B. monialꝭ super electionibꝰ i eadē ecclesia celebratis litigauerint aliquādiu corā nobis ꝛ infra. ¶ Deprehēdimꝰ lras ad abbatē de remech ꝛ suos cōiudices ipetratas p surreptionē obtētas: cū i eis sīlī artículi videlꝫ de subtractoꝝ resignatiōe fuerit pter pscītiā nostrā cognitio demādata q i priorībꝰ lrīs ad scolasticū hildeseñ. ꝛ piudices suos obtētis isertꝰ fuerat: de qbꝰ i secūdis lrīs mētio nō fiebat. ꝛ iō qd ipsarū litterarꝝ occasiōe dignoscitur attentatum: duximus irritandum. ¶ Dictū insup scolasticū ꝛ cōiudices suos iuenimus minus puide pcessisse. Cū ei in lrīs nr̄is eisdē principaliter mandaretur vt ad predictā ecclesiā psonaliter accedentes psone idonee administratiōnē committerēt abbatie: cui ad opꝰ eiꝰ fieret hincinde resignatio subtractorū: ipsi formā mandati apostolici trāspōnētes illo capitulo ptermisso: de aliis articulis iordinate plurimū cognouerāt: ppꝭ qd pcessuꝫ ipsorū cōtra nr̄i formā rescripti ac iuris ordinē attētatū irritū decernimus et inane. ¶ Ideoqꝫ mandamus: quatenus. B. et qbusdā aliis sororibꝰ eccle (sicut iustū fuerit) restitutis: ꝛ forma mādati nr̄i exacta diligētia obseruata: i negocio ipso ratione preuia pcedatis. Idē

Ualet scōm rescriptum lꝫ de primo non faciat mentionem quo vti noluit ipetrās infra ānum.

c. xxiii. Uerūqꝫ cōtingit ꝙ aliq̄ nostris lrīs ipetratis illis vti mlto tēpore postpōnētes tūc demū eas exhibēt: cū aliarum auctoritate ab eis ꝯtra qs pmitꝰ lras impetrarant: ceperit conueniri: dicentes posteriores lras nō valere: vt pote nō faciētes de priorībꝰ mentionem ¶ Cū igiꝛ nō sit maliciīs hoiꝫ idulgēdum statuimꝰ vt si qs nostras litteras ipetrās infra annū postq̄ copiā iudicū habuerit: ex malicia vꝭ negligētia postposuerit vti eis auctoritate posterioꝝ lrarū valeat cōueniri: lꝫ i ipīs nulla de priorībꝰ mētio habeaꝛ. Idē Rotho. Archiepo

¶ Si a delegato aliq̄d mādaꝛ ordinario dꝫ hūilr exeq̄. Sꝫ si aliꝰ delegatꝰ p alias lras post executionem mādat ꝯtrariū: vꝭ si ante executionē inotuerit ordinario iter delegatū q̄ mādauit ꝛ aliū ꝯtētionē esse de iurisditiōe faciet sibi vtrarūqꝫ lrarū copiā exhiberi: nō vt iurisditionaliter cognoscat: sed vt se iformet an p scōas reuocenꝛ prime. ꝛ si prime reuocenꝛ exequaꝛ scōm mandatum. Si autē nō reuoceꝛ vel de hoc dubitet: ñ exequaꝛ scōꝫ mādatū donec ꝯtētio de iurisditiōe fmieꝛ. Ab.

capit. xxiiii. Cum cōtingat ꝛ infra. Preterea cū q̄dā sup aliquo litigātes ad diuersos iudices lras impetrāt quorū q̄dā obtētī a parte altra tibi mādāt vt partē aduersā denūcies excōicatiōis sētētie subiacere aliis iudicibꝰ postmodū tibi iiūgētibꝰ vt eādē denūcies absolutā: qrīs an vtrisqꝫ: an neutris vꝭ alterutri saltē obedire debeas i hac parte. ¶ Sup quo tue pru. rñdētes credimꝰ distiguēdū an cū primū mādatū recepisse dignosceris: tibi forsā innotuerit iter illos ꝛ alios sup iurisditiōe discordiā suscitatā: an sup hoc nihil oīno sciuisti. Et q̄dem si sup ꝯtētiōe huiusmodi nil tibi pelitus inotescat cū primū mādatū recipere te ꝯtingit: illō debes hūilr executioni mandare. Sed si post ea cōtrariū tibi ab aliis demandaꝛ. tunc lras ad vtrosqꝫ a sede apo. obtētaꝝ copia postulata: quas tibi auctoritate presentium districte precipimꝰ exhiberi si ex iparū tenore deprehenderis euidēter: ita ꝙ nō sit aliquatenus hesitādū dū ꝙ littere que ad illos a quibus secundum

mandatū receperis īpetrare noſcū
tur expreſſe reuocent litteras alio
rum. tu illud ītrepidus exequaris
quod tibi ſecundo loco mandatur.
Si vero ex lr̃aꝝ īſpectiōe manifeſte
tibi conſtet ꝙ lr̃e obtēte ad illos q̄
primū dedere mandatum per alias
minime reuocentur : ſecundū man
datum nullatenꝰ exequeris. ꝙ ſi ſu
per hoc tibi merito fuerit dubitan
dū:ad exequendum ſecūdum man=
datū te ꝓcedere nō oportet. donec
iuxta cuiuſdā noſtre cōſtitutionis
tenorē inter eos huiuſmodi concer
tatio ſopiat̃. Et idipſū facere debes
ſi primo mandato recepto et nōdū
executioni mandato tibi forſā ino=
tuerit ꝙ īter ſe ſuꝑ iuriſditione de
mādata ceperit diſceptare. ¶ Cete
rum ī his oībꝰ puram ⁊ prouidam
te cōuenit ītētiōem hr̃e : ne vel ad
declinādum mandatū dubitare te
dicas vbi dubitandum non eſt : vel
etiam ad exequēdū te aſſeras eē cer
tū:vbi certꝰ eſſe nō debes. Licet au
tē ex his certa tibi detur doctrina
q̄liter ī his te debeas habere:nulla
tamen tibi attribuitur poteſtas: vt
īter delegatos aut partes de iuriſ=
ditione debeas iudicare. Idē ma=
giſtro. gre. ⁊. pa. de firmiſca.

Quādo ī reſcripto plura nar
rātur diuerſos effectꝰ opꝑan=
tia : nō ſufficit īpetrāti alterū ſolū
probare ad vtrūq; effectū ꝯſeq̄ndū.

c.xxv. Olim ex lr̃is ſcti Richaſij re=
men ſarginen̄. ⁊ vallis regie
abbatū fuit nr̃is auribꝰ intimatū :
ꝙ cum ad eos ſemel et iterum a no
bis littere proceſſiſſent ſuꝑ eo ꝙ.
P. clericꝰ ſācti Remigij parochiā
de ſalice quam. R. de cliuo per īter
poſitā perſonam ſibi collatā fuiſ=
ſe propoſuit detinebat ipſis partes
ſemel: ſecūdo et tertio: citauerūt: ⁊
dictū. P. (q̄ citatus pluries cōpa=
rere noluit per ſe vel per reſponſa=
lē aliquē coram eis) excōicationis
vinculo innodantes : fecerūt fru=
ctus ipſius parrochie ſequeſtrari.
Cumq; poſtmodum idem. P. acce=
dens ad eos ſe iuri promiſerit pari
turū:ac obtinuerit ſe abſolui:ipſi ab
ſolutionis litteras cōcedētes : diē
ei aſſignauerunt et locum quibus
coram eis quod ꝓmiſerat adimple=
rēt. qui diem et locum ex litteris
illis radens in locū raſure reſcri=
pſit ꝙ ipſi ei ſequeſtratos fructus
aſſignari mādabāt. qđ coram duo=
bꝰ eoꝝ tandē (tertio ſui abſētiā ex=
cuſante ꝑ litteras) eſt confeſſus.
¶ Nos igit̃ cū tante temeritatis ex
ceſſꝰ falſitatis ſcrupulo nō careret:
vobis dedimus ī mādatis vt ſi eēt
ita:ipſi preſumptori ſuꝑ dicta par=
rochia perpetuū ſilētiū īponētes:
prefato. R. de cliuo aſſignaretiſ eā=
dē cū fructibꝰ ſeq̄ſtratiſ. ¶ Uerū ſi
cut vos ꝑ veſtras nobis lr̃as ītima
ſtis : cū dictꝰ. R. raſurā ꝓfatā corā
vobis ꝑ teſtes idoneos ꝓbauiſſet:
⁊ ob hoc poſtulaſſet ſibi dictā eccle
ſiā aſſignari. Uos vtrū illa clauſu=
la ſi eſſet ita de oībꝰ ſuperioribꝰ an
de articulo tm̄ raſure deberet ītel=
ligi dubitaſtiſ. Nos igit̃ reſpōdemꝰ
ꝙ clauſula illa ad oīa dʒ ſuperiora
referri : ad hoc vt ipſi. R. ꝓfata ec=
cleſia ꝯferat̃. Q2 lʒ viciū falſitatiſ ad
īponēdū ei ꝑpetuū ſilētiū ſuꝑ ecc̄la
ipſa ſufficiat qui falſitatem huiuſ=
modi ꝑpetrauit. nō tamē ꝓpterhoc
eadē eccl̄ia ē aduerſario aſſignāda:
niſi ſuper alijs facta fuerit plena fi
des. ¶ Idem epiſcopo Imolen̄.

Non valet reſcriptū ſuꝑ reſti
tutione bn̄ficij īpetratū. qđ
de cauſa excōicationis et amotio=
nis īpetrantis nō facit mētionem.

Dilectus filius abbas ſancti. c.xxvi.
Stephani bononien̄. ꝑ ſuas
nobis litteras intimauit ꝙ cum ip
ſe cui viſitationis officium in ciui=
tate ac dio. bonon̄. commiſimus. B.
⁊. A. preſbyteros ab eccleſijs ſuis
propter eorum graues et manife=
ſtos exceſſus duxerit amouendos :
ijdē ſuper reſtitutione ſua noſtras
ad te in communi forma litteras im
petrarunt de admotionis ſue cau=
ſa et excommunicationis qua tenē
tur aſtricti nullam facientes penī=
tus mentionem. ¶ Nos igitur. f. t.

mādam⁹ quaten⁹ si est ita: lrās ipās tāq̄ pveri suppressionē obtētas viribus carere decernas. Idem epo veratisleñ.

Per lrās iusticie ñ tenet eps puidere habēti ppetuā vicariā vl sufficiēs patrimoniū Nec valet lre gr̄e ad bñficiū obtinēdū i qb⁹ ipetrās tacuit ppetuā vicariā. h. d. cōprehendēdo vtrūq̄ intellectū

capit. xxvij. Postulasti p sedē aplicā edoceri: vtrū alicui⁹ ecclie perpetuo vicario de pueñtib⁹ vicarie bonisq̄ paternis habēti vñ valeat commode sustētari: tenearis p illā formā ꝯmunē: eū scꝫ apostolū: i ecclia stico bñficio puidere. Ad qd̄ sic duxim⁹ respōdēdū ꝙ cū p formā pdictā necessitatib⁹ paupeꝝ clericorū q̄ nullū sūt ecclisiasticū bñficiū assecuti sedes apo. duxerit succurrēdū: ppetu⁹ vicari⁹ (nisi de vicaria fecerit mētionē) ꝯmodū reportare nō dꝫ de hmōi lrīs: vt pote veritate tacita ipetratis. Non eni carere bñficio debet dici: cui cōpetenter de ppetue vicarie pueñtib⁹ est puisū. Et p habēte bñficiū sufficiētis subsidiū ex certa sciētia sup obtinēdo alio bñficio de leui nō scribim⁹: qñ faciam⁹ de p̄io i nr̄is lrīs mētionē. Idē in concilio generali.

Per lrās aplicas de hac ꝯstitutione mētionē nō faciētes nō potest qs trahi vltra duas dietas extra suam diocesim: nisi de cōsensu partium littere fuerint impetrate. h. d. vsq̄ ad. §. sunt et alij.

capit. xxviij. Nonnulli gratia se. ap. abutētes litteras ei⁹ ad remotos iudices impetrare nituntur vt re⁹ fatigat⁹ laborib⁹ ⁊ expēsis liti cedere vel importunitatem actoris redimere compellatur. Cum autē per iudicium iniurijs adit⁹ patere non debeat: quas iuris obseruantia iterdicit statuim⁹ ne quis vltra duas dietas extra suā diocesi p lrās aplicas ad iudiciū trahi possit. Nisi de assensu partiū fuerint impetrate: vel expressam de hac constitutione fecerint mentionem.

Non valēt lre ad lites ipetrate sine speciali mandato dñi nisi ipetrentur p coniūctam personam. Sunt et alij qui se ad nouum gen⁹ mercimonij ꝯuertētes: vt vel sopitas possint suscitare querelas: vl nouas imittere q̄stiones: fingūt causas sup quib⁹ a sede apostō. lrās ipetrāt absq̄ dñoꝝ mādato: quas vl reo: ne ppt eas laboꝝ vl expēsaꝝ dispēdio molestetur: aut actori: vt per ipsas aduersariū idebita molestatione fatiget: venales exponūt. Cū aūt lites restrigēde sint poti⁹ q̄ laxāde hac gn̄ali ꝯstitutione sancimus vt si aliquis sup aliqua questiōe de cetero sine speciali mādato dñi lrās ap. ipetrare p̄sūpserit ⁊ lre ille non valeant et ipse tāq̄ falsarius puniatur. Nisi forte de illis personis extiterit a qui b⁹ non debet exigi de iure mandatum. Honorius. iij. cantuarieñ. archiepiscopo ⁊ cōiudicibus suis.

Si occasione duoꝝ rescriptorū vni⁹. s. in cā pricipali alteri⁹ i cā appellationis cōtenditur: non iudex sup pricipali: sed deputat⁹ sup appellatione cognoscere debet de validitate appellationis.

Dilect⁹ fili⁹ J. saracenus clericꝰ exposuit corā nobis ꝙ cum Jordan⁹ clericꝰ dumelieñ. ipsū sup ecclesia sācti nicolai dumelieñ. coram vobis auctoritate lraꝝ nr̄aꝝ traxisset i cām. ex pte ipsi⁹ J. fuit excipiēdo ꝓpositū ꝙ auctoritate ipsarū lraꝝ nō poterat cōuenirī eo ꝙ vltra duas dietas a diocē. vbi p̄dicta ecclia erat cōtra statuta ꝯsilij generalis: de quo in eisdē lrīs non fiebat mētio: dissabatis. Et quia huiusmodi exceptiōē admittere denegantes procedebatis i causa pro eo ꝙ idem J. in ropheñ. et elieñ. diocesi bñficia obtinet: quasi ex hoc domicilium intelligeretur habere ipse ad nr̄am audientiam appellauit. ⁊ infra. Cūq̄ idem. J. appellationem interpositam prosecutus ad eboraceñ. archiepiscopū ⁊ ei⁹ collegas sup p̄missis lrās im c. xxix

petrasset: vos in causa ipsa nihilo=
minus pcedentes eiusdē iudicib⁹
ne in cōmisso sibi pcedāt negocio
inhibetis. ¶ Quocirca mandamus
quatenus si est ita / cause supsedea
tis eidem: cū non vos: sed dicti iu
dices cognoscere habeāt ad quos
iurisditio debeat pertinere.
Idem epo ꝛ archiepo. Legionen̄.
Si plures impetrāt in eadē
ecclesia statur date: vt prim⁹
impetrans preferatur ꝛ solus ad=
mittatur. ita cōmuniter summant
doct. Et procedit istud summarium
scdm opinionem cōmunem que ho
die innaluit propter iura noua.
capit. xxx Capitulū sancte crucis came=
racen̄. exhibita nobis petitio
ne monstrauit ꝙ Calimaco clerico
super pbēdali bn̄ficio in eoꝝ eccl̄ia
obtinendo litteras nr̄as ad eos p=
us monitorias ꝛ demū pceptorias
impetrāte. B. cleric⁹ ɔtra eos sup
consimili bn̄ficio i eadē sibi eccl̄ia
pferēdo ad J. archi. torn̄. ꝛ ei⁹ col
legas de predictis litteris nō ha=
bita mentione executorias a nobis
lr̄as ipetrauit q̄ post appellationē
ad nos iterpositā i eos suspēsiōis
et excōmunicationis sentētias ptu
lerūt. ac dict⁹ C. sup executiōe mā
dati pro eo facti: ad alios obtinuit
scripta nr̄a: q̄ tulerūt suspēsionis ꝛ
excōmunicationis sentētias i eos=
dem. ¶ Quocirca mādam⁹ quate=
nus eo recepto i canonicū et i fra=
trem: assignatoqꝫ sibi bn̄ficio pben
dali q̄ ad eos pri⁹ mandatū aposto
licum reportauit pfatas sentētias
iuxta formā eccl̄ie relaxetis alteri
super prebēdali bn̄ficio in eadē ec=
clesia silentiū iponētes. ¶ Idē Bitu
ricensi archiepiscopo ap. se. lega.
Si habēs lr̄as pape ad bn̄fi=
cium eis pter annuā pēsio=
nem renūciat: nō valēt littere bn̄fi
capit. xxxi. ciales per eū hoc tacito ipetrate.
Ad audiētiā nostrā puenit ꝙ
q̄dā clerici obtētis a se. ap.
litteris sup puisione sua i aliq̄bus
ecclesiis tibi subiectꝫ recipiētes ab
eis ānuas pēsiones seu alia bn̄ficia
ab eoꝝ ipetitione desistūt renūciā
tes beneficio lr̄aꝝ ꝛ lr̄a. ¶ F. t. mā
damus quaten⁹ eos q̄ post lr̄as ta=
li ter vēditas al's (de illis mētiōe nō
habita) ipetrabūt decetero vel hac
ten⁹ ipetrauerint: carere decernas
cōmodo earūdem: ꝛ ecclesias non
permittas earū et occasione vexa=
ri: reuocando in irritum si quid ea
rū pretextu inueneris esse factum.
Grego. ix. mediolanen̄. archiepo.
Recept⁹ per lr̄as ap. lꝫ pbēdā
expectet p alias lr̄es hoc sup=
primētes i alia eccl̄ia recipi nō de=
bet. hoc dicit inherendo verbis lr̄e.
In nr̄a pposuisti p̄sentia ꝙ nō capit.
nulli clerici a se. ap. plures lit xxxii.
teras non tm̄ alias de aliis mentio=
nē faciētes ipetrāt fraudulēter ꝙ i
pluribꝰ ecclesiis admittāt: sicqꝫ ali
qn̄ aliis recepti lꝫ nōdū i eis eccl̄ia
sticū bn̄ficiū sint assecuti: alias ec=
clesias sup receptiōe sua nichilomī
n⁹ ipetūt ꝛ molestāt. ꝛ lr̄a. ¶ Man
dam⁹ q̄ten⁹ eos clericos ecclesiis i q̄
b⁹ recepti sūt faciēs esse cōtētos. nō
permittas alias ab eis occasiōe lr̄a
rū huiusmodi molestari. ¶ Nisi de
receptiōe forte sua expressā fecerit
mētiōeꝫ. ¶ Idē epo siluanecten̄. ꝛ. ab
Nō valet rescriptū qd̄ procu
rator reuocat⁹ ꝛ de hoc cer=
tificatus extra iudicium ipetrauit:
secus tamen si in iudicio. dūmodo
reuocatio ad noticiam aduersarii
vel iudicis non peruenit. hoc dicit
secundum lecturam magis commu
nem et littere conuenientem. capit.
Ex parte decani et capituli lau xxxiii.
dun̄. fuit propositum ꝙ cuꝫ
ipsi auctoritate se. apo. indulgen=
tie in nobilem virum Johan. excō=
municationis sententiam protulis=
sent: procuratoribus partium pro
pter hoc ad se. apo. accedentib⁹: et
lite super diuersis articulis conte
stata: nos causam vobis ɔmisimus
terminandam hoc adiecto vt non
obstarent littere preter assensum
partium impetrate. Dictus autem
nobilis citatus pposuit ꝙ per il=
las litteras procedendum nō erat:

ex eo q̄ U. qui easdē litteras impetrauerat falsus extiterat procurator: cū ipse ante impetrationē litterarū ipsarū ꝓpter suspitionē quā cōtra eundem conceperat: mādatū sibi traditū reuocasset. Eis igitur ꝓponentibus ex aduerso: q̄ ad nos vel ad ipsos hmōi reuocatio nō peruenit. vos q̄ deberetis per litteras ipsas procedere ꝑ quādā īterlocutoriā protulistis. Petente itaq; procuratore ipsorū vt inspiceretis predictā indulgētiā: procurator ipsius nobis ex aduerso respondit q̄ non erat per iā dictas lr̄as procedēdū: exhibens alias quasdā posterius impetratas inter alia continentes: vt (si de partiū voluntate ꝓcederet) causā terminaretis eandē alioquin ipsā sufficienter īstructā remittere tis ad se. apo. examē. cū īdulgentia memorata: quas lr̄as ibi ex eo nō vale re dicebāt: q: per eundē. U. et post reuocationem mandati fuerant impetrate. ¶ Quia vero iuxta generalis statuta concilij. apo. lr̄e quas sine speciali mādato dn̄i quis impetrat valere non debent: nisi sit de illis personis a quibus nō est exigendū de iure mandam⁹ quaten⁹ si reuocatio mādati ad procuratorē peruenit cū minus valere debeant lr̄e que īpetranē ab illo a quo mādatū dn̄s reuocauit ī negocio iuxta priorū continentiam lrarū non obstantibus posterioribus ꝓcedatis. Idē deno qui et magistro. B. canonico. Leodieñ.

Rescriptū impetratū contra hominē alicuius diocesis nō extēditur ad hominem eiusdē nominis alterius diocesis.

capit. xxiiij. Significante. U. nos nouerit tis accepisse q̄ cū R. ꝯtra. U. remeñ. dio. sup q̄busdā pānis ad iudices lr̄as īpetrasset. idē. U. excipiē do proposuit: q̄ idē nō de remeñ. sꝫ de leodieñ. dio. existeret per hmōi litteras (cū de dioce. leodieñ. nō facerēt aliquā mētionē) ꝯueniri de iure nō poterat. nec debebat. et q: exceptionē hmōi admittere: denegarunt: nostrā audientiā appellauit. ¶ Ideoq; mandamus quatenus si est ita reuocato ī irritū. &c. Idem priori scti laudi. & succētori roth.

Per rescriptum īpetratū cō tra homines diocesis nō possunt conueniri homines ciuitatis.

capit. xxv. Rodulphus clericus rector ecclesie scti christophori. de ciuitate sagieñ sua nobis īsinuatione mōstrauit q̄ cū magister. R. eum per quasdā litteras ꝯtra epīscopum sagieñ. et quosdā alios sagieñ. diocesis sup redditib⁹ & reb⁹ alijs impetratas a nobis corā iudicibus super eadē ecclia ꝑ generalē clausulam: quidā alij ꝯuenisset: idē rector ꝓposuit excipiendo: q̄ cum esset de ciuitate sagieñ. & sub eadē clausula null⁹ de ciuitate ipsa itelligitur inclus⁹ ꝯueniri nō poterat per eandē. Et q: dicti iudices exceptionem huiusmodi recusarūt admittere: nostrā audiētiā appellauit ¶ Ideoq; mandamus quatenus si est ita. reuocetis in irritum. &c. Idem abbati sancti Jacobi.

Si conueniendus per clausulam moriatur re integra: successor conueniri non potest.

Capi. xxvi. Significauit nobis comitissa namuteñ. q̄ cum mortuo comite fratre suo. ipsa in ei⁹ successerit comitatu. G. & B. per quasdam litteras apostolicas contra tuleñ. episcopū & quosdā alios clericos et laicos īpetratas: eā corā iudicibus ad quos obtente fuerāt super quadā summa pecunie quā eidem fratri suo se mutuasse dicebāt: per illam generalē clausulā: qdam alij (quis ī predicto comitatu successe rat) ꝯuenerunt: excipiente itaq; ꝓcuratore suo: q̄ cum adhuc frater eiusdem mulieris viueret qñ eedē littere impetrate fuerunt: nec per ipsas dum viueret fuerat ad iudicium euocat⁹ earū auctoritate nō poterat conueniri Et quia iudices exceptionem non admittebāt ipsi⁹ nostrā audientiā appellauit: & infra ¶ Ideoq; mandamus quatenus: si

est ita reuocato in irritum.&c.
Idem abbati sancti Uictoris.
Non valent littere executorie
in quibus impetrans falso di
xit monitorias precessisse.
Capi. xxxvii. Ex insinuatione episcopi ambi
an. accepimus q. J. clericus
super eius prouisione ad ipsū prece
ptorias et postmodū ad vos execu=
torias contra eum lras impetrauit:
et infra. Quo circa mandamꝰ qua
tinus (si nulle monitorie super hoc
precesserint) executoriis superside
atis eisdem: dūmodo eedem execu=
torie de monitoriis fecerint mentio
nem. alioquin in executionis nego
cio iuxta directum ad vos pro ipso
mandatū. ratione preuia pcedatis.
Idem nouiom. episcopo.
Cessantibus clausulis in du=
bio papa non intendit grauare eun
dem collatorē super puisione duo=
rum: ideo secundus impetrans re=
pellitur: siue primꝰ expectet siue sit
iam gratiam consecutus. h.d. secun
dum intellectum glo.
Capi. xxxviii. Mandatum apostolicum ad te
directum vt magistrum. S.
faceres in canonicum recipi: & i fra
trem nouiomen. ecclesie. si pro alio
ibidem nō scripsimus qui huiusmo=
di gratiam prosequatur. alio iā be=
neficium per nostras litteras obti=
nente: prosequi non teneris.
Cum super receptiōe duorū gra
uandi ecclesiam antedictam nō fuit
intentio mandatoris. Idem.
Ecclesia i qua papa primꝰ de=
dit monitorias. & secūdꝰ exe
cutorias: per primum non per secū
dum intelligitur grauata.
Capi. xxxix. Litteris apostolicis ad vos di
rectis. vt. B. clericum recipe
tis in canonicum et in fratrem nisi
pro alio fuisset per nos ecclesia ve=
stra grauata / mandatum nostrum
vos exequi volumus et mandamus
Non obstante q. T. subdiaco. per
nostras litteras executorias recepi
stis quia bone memorie. H. prede.
nostro monitorias impetrauit.
Cū factum predecess. nostri potiꝰ
q nostrū fuerimꝰ psecuti. Idem.
Diocesanus cui scribitur vt i
diocesi sua vbi pro alio scri=
ptum non est / puideat vel faciat pro
uideri: non potest id exequi circa be
neficium spectans ad collationē al=
terius iam pro alio grauati.
Abbatem qui mādatum aposto
licum iam recepit. vt S. cleri ca.xl.
co in aliqua ecclesiarū sui monaste=
rii prouideret: et per litteras gene
rales ad diocesanum episcopum ob
tentas vt in dioce. sua vbi pro alio
scriptum non esset. faceret puideri
cogi. iuris ratio non permittit. nec
super conferēdis ecclesiis aut bene
ficiis aggrauari: etiam si facultatem
habeat diocesanus per easdem litte
ras prouidendi. Idem.
Per rescriptum directum ex=
cōmunicatori vt absoluat ex=
cōmunicatum si contra cōsiliū eum
excōmunicauit datis executoribus
qui eo non parente exequantur. nō
excōmunicatori: sed executoribꝰ co
gnitio demandatur.
Ab excōmunicato qui cōtra sta c.xli.
tuta cōcilii generalis asserit
se ligatum litteris ad excōmunica=
torem obtentis: vt si est ita sine dif=
ficultate absoluat eundem. & aliis de
putatis iudicibus qui eo non paren
te mandatum apostolicū exequantur.
Non excommunicatori (qui de fa
cto suo in hoc certus esse debet) licz
in hoc deferatur eidem sed illis co=
gnitio demandatur. Idem.
Si impetrans rescriptum ad
beneficium dixit se non bene=
ficiatum cum tamen haberet benefi
ciū licet exiguū. nō valet rescriptū
Si proponente aliquo nondū
se beneficium ecclesiasticum c.xlii.
assecutum super prouisione ipsius
licet minus competens obtinentis
rescriptum apostolicum de hoc mē
sionem non faciens impetretur.
Illud veluti fraudulenter obtē=
tum dicimus non valere.
Idem episcopo parisiensi.
Abutētes rescripto apostoli=
co in casibꝰ hic enumeratis

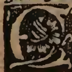
puluantur cõmodo rescripti et cõ=demnantur in sumptibus et dãnis aduersario.

Capi. xliiij. Quia nõnulli diuersis mõdalit teris aplicis abutũtur statui m⁹ vt qcũqȝ obtẽtas sub nomie suo lfas alijs eiusdẽ nole tradũt. q̄ 8s volũt fatigãt indebiteȝ easdẽ ꝗ qui eas tali mõ recipiũt qꝙ illos con=tra quos nichil habẽt q̃stionis faci=unt i iudiciũ euocari aut lfas ipsas ad futuras trahũt ꝯtrouersias. q̄ nõdũ fuerãt tẽpore ipetrationis ex orte: seu quꝰdꝙ sup vno negocio vel etiam maliciose: sup plurib⁹ ꝑso=nalibus actionib⁹: que sub vno iu=dice possent tractari ꝯmodius: ꝑ va rias lfas corã diuersis iudicib⁹ tra hunt: vt labor ib⁹ fatigat⁹ ꝛ sũptib⁹ vel cõpellatur ꝑponere vel cedere iuri suo: aut reus actorẽ eodẽ tpe diuersa loca vel indeterminate ad villã q̄ cõe cũ plurib⁹ eiusdẽ proui cie villis habet vocabulũ citari ꝓ curat vt dũ nõ cõparauerit excõi=cetur q̃si ꝯtumax: ꝛ sic eũ a sua intẽ tione repellat earumdẽ litterarũ commodo careant: et aduersarijs i moderatis expensis ac dãnis que ꝓ pter hoc eos pertulisse constiterit condemnẽtur.

De cõsuetudine.

Tit. 4. 5. G rego. ex registro.

Consuetudo inferẽs grauã=mẽ ecclesijs debet iudicis of ficio tolli. hoc. d. fm intellectũ ma gis singularem.

Ca. i.
Onsuetudies que eccle sijs grauamẽ idducere dignoscuntur nfa nos decet consideratione remittere. I. nno. iij. archie. et ca. lugd.

Ex ꝯsuetudie potest introdu ci actũ siue solennitas ꝑ quã sine apprehensione reali transfer= tur possessio rei absentis. h. d. et est casus singularis secundum ab. si.

Ca. ij. E x litteris. et infra. Si vero aliquis possessiones aliquas claustris vel alijs religiosis locis in bona valitudine vel vltima volũ tate pro suorum vult remedio pec=catorum conferre/ hanc conferen=di formam esse proponis: ꝙ in hu=iusmodi donationibus modicum terre consueuit in manu accipere vel in extremitate palliũ quod ma=nu prelati ecclesie sustinetur: aut su per altare ponendum: sub testimo=nio videntium et audientium: sub=dita forma que scotatio vulgariter appellatur. et infra. Q. d. v. man=damus quatenus donationes coꝝ que sub obtentu cõsuetudinis clau=stralis ecclesijs vel quibuslibet lo=cis religiosis pie conferuntur vt etiam sũt collata/ faciatis irreuoca biliter obseruari: cum huiusmodi signum quod scotatio dicitur non tam facte donationis ꝙ tradite pos sessionis sit euidens argumentum I dem epo picta.

Non valet consuetudo vt in causis ecclesiasticis dictũ po puli pro sententia teneatur.

Ca. iij. A D audientiam nostram noue ris peruenisse ꝙ in tua dio=cesi etiam in causis ecclesiasticis cõ suetudo minus rationabilis habea tur ꝙ cum aliqua causa tractatur ibidem/ et allegationibus et quere lis vtriusqȝ partis auditis: a pre=sentibus litteratis et illitteratis/ sapientibus et insipientibus quid iuris sit queritur: et quod illi dicta uerint vel aliquis eoꝝ in presentiũ (consilio requisito) pro sententia te neatur. Nos igitur attendentes ꝙ consuetudo que canonicis obui=at institutis nullius debet esse mo=menti: cum sententia a non suo iudi ce lata nullam obtineat firmitatem vt in causis ecclesiasticis subiecto=rum tuorum postꝙ tibi de meritis eoꝝ tibi constiterit sententiam proferre valeas sicut ordo postulat rationis auctoritate tibi presentiũ (premissa consuetudine non obstã=te) concedimus facultatem.

I dem. I. vicario nostro apud con stantinopolim constituto.

Cõsuetudo non pōt opari vt clericꝰ nō eps possit exercere ea q̄ sunt reseruata ordini epali. Et est casus no. Ab.

Capi. iiii. Quanto de benignitate. ⁊ infra peruenit ad audiētiā nraꝫ ꝙ q̄dā simplices sacerdotes apd Constātinopo. ea sacra p̄sumūt fidelibꝰ exhibere. q̄ ab aploꝝ tpe fuerūt solis pōtificibus reseruata. vt ē sacramētū cōfirmatiōis qđ crismādo renatos soli debēt epi p manꝰ ipositionē cōferre ad excusādas excusationes ſpctis solā cōsuetudinē pretēdentes ⁊ infra. ¶ Mi. t. mādamꝰ quatenꝰ oībꝰ p̄sbyteris districte ꝓhibeas ne talia de cetō sua temeritate p̄sumāt: q̄ lꝫ nō sint a fidelibꝰ cōtenenda tutiꝰ tamē ē ea sine piculo ex necessitate (q̄ legē nō hꝫ) omittere: quāqꝫ vt ab his q̄bus ea pferre nō licet: ex temeritate (q̄ lege dānat) nō sine graui piculo inanit pferāt: cū vmbra quedam ostēdatur in ope veritas autem subeat in effectu. Idem decano ⁊ cap. cenomañ.

Non valet consuetudo per quam interdicti sententia violatur.

ca. v. Cum iter vos ex vna pte: ⁊ canonicos scti Petri de curia ex alia: sup eo ꝙ dicti canōici gňale interdictū ab epō vr̄o vel a vobis i ciuitate cenoman. positum nō seruabāt q̄stio vertebat. ⁊ infra. ¶ Procuratoribꝰ ipsorū ꝓposuit ꝙ ipsa ecclesia scti petri a prīa fūdatiōe libera extitit ⁊ exēpta: ⁊ de ꝯsuetudie i gňali etiā interdicto licitū erat eis pulsatis campanis alta voce (interdictis ⁊ excōmunicatis exclusis) diuina officia celebrare. ¶ Nos igit cognito ꝙ ex tali cōsuetudine: si qua foret dissrumperetur neruus ecclīastice disciplinc: ipsam de consensu fratrum nostrorum duximus irritandam. Idem episcopo helieñ.

In attribuendis officijs none dignitati: seruatur consuetudo vicinarū ciuitatum que si diuersa fuerit seruabitur magis rationabilis ⁊ alijs non preiudicans.

ca. vi. Cum olim londoneñ. eps nostris auribus intimasi et ꝙ in sua ecclesia ꝓposuerat statuere p̄centorem. nos eius precibus inclinati ei licentiam concessimus p̄centorem huiusmodi ordinandi dūmodo in conferēdis sibi redditibꝰ nulli inferretur p̄iudiciuꝫ statuētes vt precentor taliter istitutus in sessionibus/processionibus/et alijs: illā haberet in londoñ. ecclesia dignitatem quam habent alij p̄centores i alijs ecclesijs anglicanis ⁊ infra. ¶ Quocirca mandamus quatenus si scdm diuersas consuetudines eorum diuersas haberenoueris p̄centores in anglicanis ecclesijs dignitates: iam dictū precentorē illam habere facias in londo. ecclesia dignitatem eaqꝫ manere contentum quam (rationabilibus ⁊ approbatis consuetudinibꝰ eccle saluis) sine preiudicio alieno poterit obtinere. Idē ꝯuentui corbieñ. monaⁿ.

Non potest induci ex consuetudine vt quis possit dimittere dignitatem sine superioris licētia: vel vt possit electus administrare nō habita ꝯfirmatione a supiore

ca. vii. Cum venerabilis frater noster eps. Hostieñ. et. I. sancte crucis presbyter cardi. in partibus alemanie legationis officio fungerēt inuenerūt abbatem de monasterio hermioñ. qđ ad ro. ec. noscitur pertinere/nullo mediante/ad monasterium corbieñ. quod est etiā ro. ecc. speciale temeritate ꝓpria migrasse. licentia illud deferendi vel confirmatōe ea nob vel ab ipsis q̄ vices nostras in illis partibꝰ tunc gerebant: nec habita: nec petita: ⁊ infra. ¶ Post modum autē nunciū eiusad defensionem ipsius generalem illius terre consuetudinē allegarūt. ¶ Cum igitur hec non tam consuetudo q̄ corruptela merito sit cēsenda que profecto sacris est canonibus inimica: ipsam mandamꝰ de cetero non seruari. Idē decano salesberbieñ. archidi. ⁊ magistro P. penetel: cano. pisano.

De consuetudine pōt induci ꝙ vna ecclesia de gremio alterius teneatur sibi p̄latū eligere Et ꝯsuetudo est optia legū īnterpres.

Cūm. vii.

Cum dilectus filius Gu. andre. ecclesie monachus: q̄ pro clerico eiusdem ecclesie se gerebat. et G. procurator monasterij karofen. sup iure eligēdi abbatē in andren. monasterio. ⁊ eiusdē electione in nostra p̄ntia adinuicē litigarent idem Gu. electionē suā a fratribus andren. ecclesie cōcorditer celebratā auctoritate apostolica petijt confirmari: asserens tā de iure cōi q̄ priuilegio spāli eis ab Alex. papa cōcesso: et a nobis postmodū cōfirmato liberā eligendi auctoritatē ad eosdē f̄res tantūmodo pertinere. et infra.

Dictus vero procurator ꝓposuit ex aduerso ꝙ cū olim ad petitionē patronoꝝ eccle a morinen. epō fuerit constitutū ꝙ si p̄fatus locus diuino mūere a deo pullularet vt posant abbas cōstitueret ibidē: electio eius penes fratres eiusdē loci: ⁊ capl. karofen. pēderet: ⁊ obtētu hmōi statuti sic fuerit longe retroactis tp̄ibus obseruatū: vt monasterio andren. vacantē: andren. fratres ī karofen. capitulo aliquem de gremio monasterij karofen. sibi eligerēt in abbatē electio p̄dicti Gu. tā ꝯ statuti tenorē q̄ē cōtra cōsuetudinē approbatā (q̄ optima ē legū iterpres) minus canonice attentata: merito cassari debebat ⁊ infra. Cū nobis constitit electionē ipsam a suspēsis et de suspēso etiā celebratā eā iusticia cassauimus exigēte. ceterū cum supradictū statutū ita sane posset intelligi: ꝙ per illud nec iuri cōi nec priuilegio derogeē vt pcȝ ad sepedictos fratres electio spectet abbatis ⁊ ad karofen. caplm cōfirmatio. Mādamus quatenus si ex parte karofen. cenobij talis fuerit cōsuetudo probata q̄ iuri cōi preiudicet: i hac parte vos scōm illā decernatis electionē andren. abbatis de cetero faciendā. alioquin andren. monachis ius eligendi abbatē adiudicare curetis vt sic de cetero liberā habeāt facultatē vel de gremio eccle sue: vel etiā aliunde ꝑ electionē canonicā eligendi ꝑsonā idoneā in abbatē p̄sentādā karofen. capitulo: vt ab eo (si fuerit canonica) confirmetur. Hono. iij. parisien. capitulo.

Capitulū sine epō statuta seu consuetudines nouas facere vel antiquas immutare non potest.

ca. ix.

Cum consuetudinis vsusq̄ longeui non sit leuis auctoritas. Et plerūq̄ discordiā pariāt nouitates. Auctoritate vobis p̄ntiū inhibemus ne absq̄ epi vestri cōsensu imutetis ecclesie vestre constitutiones ⁊ consuetudines approbatas vel nouas etiā iducatis. Si quas forte fecistis: irritas decernētes.

I. dē maiori ⁊ burgen. de rupella.

Non valet cōsuetudo ꝑ quam q̄s inducitur ad peccandū vl̄ bona propria dissipandum.

ca. x.

Ex parte vestra fuit ꝓpositū ꝙ cū i patria vestra seruate sint hactenus due cōsuetudines abusiue ꝙ si indigena vel extraneus ꝓdigalitatis vicio vel incuria seu quocū q̄ casu alio dissipauerit vel amiserit bona sua: bona vxoris sue tā mobilia q̄ īmobilia pro sue voluntatis libito alienat. et ifra. Et ꝙ vir si ducat vxorē que fide cōiugij violata cōmittat adulteriū: nichilominus ipsa medietatē olm bonoꝝ que fuerit vir adeptus ipudenter exigit ⁊ iprobe apprehendit: q̄ potius priuāda esset oibus viri bonis et infra.

Tenore presentium declaramus non teneri ad huiusmodi consuetudines obseruandas. Grego. ix.

Consuetudo nō derogat iuri naturali seu diuino cuius trāsgressio peccatū inducit nec positiuo nisi sit rōnabilis et prescripta.

ca. xi.

Cum tāto sint grauiora peccata quāto diutius infelicē animā detinent alligatā: nemo sane mētis intelligit naturali iuri cuius trāsgressio periculum salutis inducit: quacunq̄ consuetudine (que dicenda est verius in hac parte corrupte

la) posse aliquatenus derogari.
¶ Licet etiã longeue cõsuetudinis nõ sit vilis auctoritas non tñ est vsque adeo valitura vt vel iuri positiuo debeat preiudiciũ generare: nisi fuerit rõabl' et legitie sit pscpta

¶ De postulatione prelatorum.

Tit. 5. Anno. iij. decano. et capitu. senon.
Impostulabilis est q violat interdictũ. h. d. quo ad titulum habet enim multa alia dicta q non faciunt ad titulum.

Ca. p. i. D hec in beato petro et infra. Cũq3 de facili nõ possetis in vnũ locũ et propositũ cõuenire: sz ad nos fuisset ab aliqui bus appellatũ: tandẽ cõuenientes in vnũ altissiodoreñ. epũ in archiepm postulastis. Postulatiõnẽ vestrã p magistrum. R. precẽ ptorẽ vestrũ et p abbatẽ sancti petri exponentes et petentes vt faciende translationi piũ preberemus assensũ ¶ Uerũ qm anteq3 idẽ magister ad sedẽ aposto. accessisset: nobis qsi p certo constabat: q idẽ eps interdicti snĩam non seruasset qd etiã idẽ magr non negauit in fm nostrorũ presentia requisitus a nobis: l ipsius epi excusationẽ allegãs q snĩam lata seruare nullatenus tenebat: q ad eius noticiã nec p lras nras nec per cardi. tũc aposto. se. le. q eandẽ sententiã pmulgarat: nec p deputati ad hoc executoris mãdatũ vel lras peruenisset et infra. Quod nec sufficit: immo nec pficit ad excusationẽ pdicti epi: cũ cardinalis idẽ sententiam interdicti presentibus multis solenniter ac publice promulgauit: et eadem interdicti sententia in regno francorum iam a multis publice ceperit obseruari: nec sit necessarium cum constitutio solenniter editur aut publice promulgatur ipsius noticiam singulorum auribus per speciale mãdatũ vel litteras inculcare: sed id solũ sufficit vt ad eius obseruantiã teneatur qui nouerit eã solenniter editã aut publice promulgatã. Cũ et cõtra quosdam qui sardiceñ. cõcilĩũ non seruabãt: tñq3 illud nõ habuerint aut perceperit: canonica tradat auctoritas q eis nõ facile facultas credẽdi tribuitur cũ idẽ penes illos in suis regionibus actũ fuerit et receptum. Nec valet q l altissiodoreñ. dio. dictus rex terram pro p[ar]te dicitur non habere: cũ nos terrã totam regis ipsius subiici mãdauerimus iterdicto: et cardi. nrm interpretatus mandatũ in terram illam sententiam promulgauerit q regi tũc temporis adherebat: et infra. Sed inde liquido cõstat sepedictũ epm sufficienter excusari nõ posse q su am metropo. ecclesiã generalis interdicti snĩam et recepisse nouerat: et seruare: et infra. ¶ Nos igit qui scdm apostolũ prompti sumus inobedientiã omnẽ vlcisci eiusdem epi altissimo inobedictiã attẽdentes: ne nil obedientia pdesse videret hui libus: si contẽptus cõtumacibus nõ obesset: cũ iuxta canonicas sanctiones quedã sint copule i quibus culpa est relaxar evidictã postulationẽ hmõi nõ pter postulãtem ecclesiã sed propter postulatã psonã repulimus vt indignam. ¶ Licet aũt ex eo q holem qui vestro nõ cõueniebat proposito postulastis cũ vos interdicti snĩam seruaretis. et ipse eã ptẽneret obseruare: pmissa vobis facile abusi fueritis ptãte: ac ideo vos ea nõ immerito priuare possemus. de solita tñ benignitate cõcedimus: vt vobis p postulationẽ seu electionem canonicam de persona congrua consulatis. I dẽ postieñ. epo. apo. se. le.

Qui postulationem cassatam vicio persone innouat est eligendi et postulandi ptãte priuatus

Ca. ij. O Ratũ egerimus et ifra. Accepimus ex lris tuis q canonicis senoñ. quorum postulatio nra fuit auctoritate cassata lcz cassatiõis lras suppressissent in fraudem vt canonice ad electionẽ procederent mãdauisti. et infra. Cũq3 plures eorũ postulationẽ cassatã a nobis inouare

denuo niterentur. q̄dam vero eṗm cameraceñ. in archieṗm postulauerunt. tu intelligēs eos q̄ cassationē no͞it. a quodāmodo reuocare volebant. eligēdi priuilegiū amisisse qr concessa sibi ex apostolice sedis benignitate abuterētur temere potestate: ac ideo ad alios i. paucioꝛes numero: q̄tum tū ad hoc ptinet cōsilio sanioꝛes eligēdi vel postulandi deuolutā esse licētiam predictus cameraceñ. ad eoꝝ instātiam in pastorē auctoꝛitate fretus apo. prouidisti. Nos igr a sollicitudine cameraceñ. ecclesie ipsum reddidim⁹ absolutum: qđ a te de mandato nostro factū ē auctoꝛitate apo. ꝯfirmātes.

Idem clericis raueñ. ecclesie.

Postulatio ꝑ quam priuata vl minoꝛ vtilitas cōmuni vl maioꝛi prefertur vel que fit a minoꝛi q̄ a tertia parte collegij admitti non debet.

ca.iij. Bone memoꝛie Su. archieṗo vestro viam vniuerse carnis ingresso: q̄dam vestrum sancte praxedis presbyterū cardina. q̄dam vero imoleñ. eṗm postulauerūt ꝛ infra.

Nos igif auditis q̄ de facto ꝛ de iure fuerant allegata: plenius etiaꝫ pro vtralibet partiū curauim⁹ allegare: considerauimus vero ꝙ eius dē cardina. presentia vtilioꝛ sit nō solum romane sed etiam ecclesie generali tā apud apo. se. q̄ apud ecclesiam Raueñ. vnde non imerito preferentes speciali vtilitati cōmunē et minoꝛi maioꝛē: p̄dictum cardinalem postulationi vestre non duxim⁹ concedēdum. Attendētes siūt ex altera parte: ꝙ predictus eṗs a minori q̄ tertia parte fuerit postulatus et ꝙ apostolica sed. postulationes hmōi non consueuerit in tanta diuisione ac contradictione recipere: cum etiā q̄ñ aliquis ab aliis vnanimiter postulat: ad admittēdam postulationē eoꝛum non tā ex iusticia q̄ gratia moueatur: postulationem ipsius non duximus admittendam.

Mandātes quatenus cū his q̄uo sem in electione habere noscuntur per electionem: postulationē / seu nominationē canonicam in ꝑsonaꝫ idoneam conuenire curetis.

Idem proposito ꝛ ca. strigoñ.

Archiepiscopus in archieṗm postulatur. Et ex quo postulatio presentata est pape: non possunt postulantes ab ea recedere: sed dꝫ superioꝛis iudicium expectari. h. d. quo ad titulum.

Bone memoꝛie Su. archiepiscopo vestro viā vniuerse carnis ingresso: cuꝫ in coloceñ. archieṗm postulandum a nobis contulissetis vnanimiter vota vestra: suffraganei strigoñ. ecclesie q̄nq̄ ecclesieñ. eṗs videlicet ꝛ quidē alij postulationi vestre se opponere curauerīt asserentes ꝙ eis contēptis qui ius habebant eligendi vobiscum postulatio eadem fuerat attentata: licet vestri nuncij proponerēt ex aduerso: ꝙ super prefiicendo vobis pontifice de gratia multotiēs suffraganeoꝛum fuerat requisitus assensus sed ipsi vobis consilium negauerīt. ca.iiij.

Nunctis igitur i nostra presentia constitutis: ꝛ proponentibus aduersariis quedam alia contra postulationis vestre processum. quia nobis de propositis non constabat ita duximus prouidendum: vt si suffraganeis persistentibus in cōtradictione sua: vos postulationi vestre vellētis instare / per procuratoꝛes ydoneos ad se. apo. veniretis. Si autē illi a contradictione sua cessarēt: ꝛ vos insistaretis proposito vestro: ad p̄ntiā nostrā mitteretis ꝑsonas idoneas q̄ super his q̄ oportuna foꝛent nos redderent certioꝛes. Quod si contradicentibus eṗis memoꝛatis vos contigeret de iure vestro diffidere aliam personam idoneā prout deretis vobis canonice in pastoꝛē.

Ceterum q̄dam vestrū a postulatione vestra quā nobis presentaueratis cōmuniter temere recedētes aliis ꝑsistentibus in eadē: predictū quinq̄ ecclesieñ. eṗm i archiepiscopum postulauerunt. ꝛ infra. Nos igitur postulationē ipsam quā inue

nimus in multa discordia: non solū
suffraganeoꝝ: verūetiam canonico
rum strigoñ. ecclesie: ac contra for
mam mādati nostri temere celebra
tam nō duximus admittendā: sȝ vo
bis dedimus in mādatis: vt ad pro
uidēdum vobis pastorē idoneū per
electionē canonicā vel postulatio
nem concorde (requisito suffraga
neorum assensu. si esset de antiqua ⁊
approbata consuetudine requiren
dus) procedere curaretis: alioqui
nosipsi prouideremus ecclesie vi
duate. Uerum anteꝗ̄ ad vos nostre
lr̄e peruenissent innitentes manda
to priori / suffraganeos preter quin
qꝫ ecclesieñ. ad concordiā reuoca
stis. ⁊ infra. Post hec mandato nr̄o
recepto hi qui in coloceñ. conuene
rant ab eius postulatione recedere
noluerūt. sed innouauerunt eandē
reuersis ad eos quibusdam canoni
cis qui in partē alteram declinarāt
et infra. Ceteri vero qui quinqꝫ ec
clesieñ. ep̄m postularant conueniē
tes in vnū ceteros canonicos ad ca
pitulum conuocarūt ad postulatio
nem concordē vel electionē canoni
cam iuxta mandatū apostolicū ꝓce
dere cupiētes: sed illis nolentibus
conuenire intelligētes penes se tm̄
remāsisse facultatē liberā eligendi
qr reliqui ius suū prosequi neglige
bant ꝑdictum quinqꝫ ecclesieñ. denuo
postulauerūt: ⁊ infra. ¶ Nec obsta
bat eoꝝ discordia ꝗ̄ aliū postularāt
cū prius in postulatione archiep̄i
supradicti cōuenissetis pariter vni
uersi: et consensum vr̄m ānotatum
lr̄is: et subscriptionibus proprijs
roboratū petijssetis a nobis ꝑ cōes
nūcios ꝯfirmari: nosqꝫ vestrā rece
pissemꝰ postulationē dūjudicādū si
suffraganei forsitā in cōtradictiōe
persisterēt: vel (si cōsentirent aut ēt
cederēt approbandā. Si enī postꝗ̄
postulatio suscriptionibꝰ postulan
tiū roborat. ⁊ pn̄tatur rom. pon.
approbanda / possēt ad ea recedere
postulantes nobis frequenter illu
derēt: ⁊ iudiciū nr̄m ex eorū pēde
re arbitrio videretur. ⁊ infra.

¶ Intelleximꝰ itaqꝫ ꝙ ⁊ si eēt neu
tra postulatio eēt approbāda: iuxta
tenorem tamen posterioris rescri
pti: ad nos decetero strigoñ. eccle
prouisio pertineret. Qr vero non
plenam de personis illius regni no
ticiā habebamus: ideoqꝫ nō potera
mus salua ꝯsciētia eidē ecclesie in
alia ꝑsona ꝗ̄ de regno vngarie ori
ginem duceret congrue prouidere
nec vellemus ei preficere alienum.
Quis honestiꝰ videret si suffraga
neus ad metro. suam accederet. ꝗ̄
archiep̄s ad metropolim trāsferret
partem tamen eligimus potiorem.
Et eūdē archiep̄m in quem omnes
quoꝝ consensus in electione vł po
stulatione pastoris reqrit lȝ diuer
sis tp̄ibus conuenerāt a vinculo quo
tenebāt colloceñ. ecclesie absoluen
tes: ad metropolim strigoñ. trans
ferimus: ⁊ ei licentiam tribuimus
transeundi palliū ei ad nomē ⁊ vsuȝ
eiusdem ecclesie transmissuri.

Idem. capitulo strigoñ.

Postulatio cōtra quā agitur
de contēptu potest sine ꝑiudi
cio alicuiꝰ reijci. pōt tm̄ de speciali
gratia admitti. h. d.

Postulationem quam celebra Ca.v.
tis. et infra. ¶ Licet ergo ꝑ
postulationē huiusmodi nullū ius
sit alicui acqsitū: ideoqꝫ sine ꝑiudicio
alicuiꝰ postulationē potuissemꝰ re
pellere memoratam. Ut tm̄ vobis
de speciali gratia cōsulamus ita du
ximus prouidendū: ꝙ per procura
tores idoneos ad omnia sufficien
ter instructos nostro vos conspe
ctui presentetis: quatenus (vtraqꝫ
parte presente) quod iustum fuerit
decernamus. Hono. iij. ca. caroli.

Ep̄s non est eligendus ad ali
am dignitatē: sed postulādꝰ ca.vi.

Et si vnanimit vota vr̄a ꝯcur
rerint ad sutrieñ. ep̄m in ec
clesie vestre archiep̄m eligendum /
cū sue alligatꝰ eccl'ie liberam non
habeat sine nostra permissione vo
latū: electionem de ipso factā tāꝗ̄
cōtra canones minꝰ licite attenta
tam de frm̄ nostroꝝ cōsilio duximꝰ

irritandā: cum eligi nullo iure po tuerit: sed potius postulari.

Tit. 6 De electione et electi potestate.

Lucius papa.

Ecclie collegiate nō debet p uideri de prelato per colla tionē seu puisionē: sed per electio nem canonicā fiendā p ipsum col legiū. hoc. d. Ab. siculus.

Ca. i. Nullus in ecclesia vbi duo vel tres fuerit in cōgregatiōe/nisi eoꝝ electione canonica pꝫ bpter eligat. et infra. Si vero aliter quis ecclesiam adeptus fuerit: eo ꝙ per cupiditatē illā acquisierit: atqꝫ cō tra canonice regule disciplinā ege rit: expellat. Ex pcilio. Sardicen.

Electus ad clamorē ppli: non debet p superiorē cōfirmari.

ca. ij. Osius eps dixit. Si qs ita teme rarius extiterit vt talē excusa tionez afferēs/ asseueret ꝙ litteras populi accepit cū sit manifestū po tuisset plures eoꝝ q̄ sincerā fidem non habent premio ꝛ mercede cor rumpi vt clamarēt in ecclesia: ꝛ ip sum petere viderēt: oīno has frau des damnādas esse arbitror: ita vt nec laicā in fine cōmunionē (nisi de hoc penituerit) talis accipiat. Si vero omnibꝰ placet/statuite. Syno dus respondit/placet.

Gregorius. iij.

Electio canonica cōfirmāda est: debet tamē superior ante cōfirmationē inquirere de cōuersa tione ꝛ vita electi vbi fuit ꝯuersatꝰ.

ca. iij. Post ꝙ et infra. Confirmationē p etentiū desideria (si nihil est quod electum impediat) impleātur. Cuius vita vel actus (quia melius possunt vbi est cōuersatus agnosci) inquiratur ibidem.

Paschalis panormitano archiepo

Electo i archiepiscopū sedes apo. pallium non tradet: nisi prius prestet fidelitatis ꝛ obedien tie iuramentum.

ca. iiij Significasti reges ꝛ regni ma iores admiratiōe ꝯmotos/ꝙ pallium tibi ab apocrisarijs nris tali cōditiōe oblatū fuerit: si sacra mētum quod a nobis scriptū detu lerāt/exhiberes. ꝛ infra. Mirant in hac causa dnm nostrū iesum xpm: q̄ cum ouiū suarū curā petro cōmit teret cōditionē posuit dicēs. Si di ligis me: pasce oues meas. Si con scientiarū factor ꝛ cognitor secre torum cōditiōe hac vsus est/nec se mel tātū sꝫ ꝛ secūdo ꝛ vsqꝫ ad cōtri stationē: qua nos sollicitudie opor tet tātā ecclesie prelationē īponere fratribꝰ: quorū cōscientias nonvi demus. Aiunt omne iusiurādum a dño in euāgelio esse ꝓhibitū/nec ab apostolis post dñm/nec in cōci lijs inueniri posse statutū. Quid est ergo qđ dñs subsequenter ait: Qđ amplius est a malo hoc ē ampliꝰ vt exigamus/malū nos illo permit tente compellit. Nonne malū est ab ecclesie vnitate/ꝛ a sedis apostolice obedientia resilire: ꝛ cōtra canonū statuta prorumpere qđ multi etiam post sacramētū prestitū ꝓsumpserūt. et infra. Hoc nimirū malo ac ne cessitate compellimur iuramētū ꝓ fide ꝓ obedientia ꝓ vnitate requi rere. Aliūt in cōcilijs statutū nō iue niri q̄si romane ecclesie legē pcilijs vlla pfixerint: cū oīa pcilia ꝑ ro. ec. auctoritatē ꝛ facta sint ꝛ robur ac ceperint: ꝛ in eorū statutis romani pōtificis patēter excipiat auctori tas: ꝛ infra. Cū igitur a sede apo. vestre insignia dignitatis exigitis q̄ a beati petri tm̄ corpore assumūt. iustū est vt vos q̄qꝫ sedi apo. subie ctionis debite signa soluatis ꝛ vos cū btō Petro tāq̄ mēbra de mēbro haberet catholici capitis vnitatem seruare declarent. Alexan. iij. p. ꝓsbytero cardinali apo. se legato.

Si scismaticus ad vnionē ecclesie reuersus eligitur in episcopū electio nō tenet: sꝫ ex di spensatione potest cōfirmari.

Quia diligentia reqsiuit an ele ctionē electi q̄ abiurato scis mate ad vnitatem ecclesie redijt: de beas confirmare. ca. v.

¶ Duximus respõdendũ ꝙ si a scis matico nullũ ordinem susceperit: ꝛ eius electio ſm normã canonũ fuerit celebrata: eã (dũmodo alia non impediant) dispensatiue ꝑmittimꝰ confirmari. ¶ Mandantes vt eũ facias a catholicis ep̃is suffraganeis aquilegieñ. eccl'e in ep̃m ordinari. ¶ Salua debita iusticia ꝛ reuerentia eiusdẽ ecclesie: cũ ad catholicã redierit vnitatem. Idem.

Electus in romanũ pontificẽ a duabus partibꝰ cardinaliũ nulla exceptione obstante est papa. Electus autẽ a minori numero gerens se pro papa incidit vna cũ sibi adherentibus in penas hic ɔtẽtas.

ca. vi. Licet de vitanda discordia in electione ro. pontificis manifesta satis a preno. ɔstituta manauerint. qꝛ tñ sepe post illa ꝑ improbe ambitionis audaciã graue passa est ecclesia scissuram: nos etiã ad malum euitandũ hoc de cõsilio fratrũ nostrorum et sacri approbatiõe cõcilij aliquid decernimꝰ adiũgẽdũ. ¶ Statuimus ergo vt si forte (inimico homini sup seminãte zizaniã) inter cardinales de substituẽdo sũmo pontifice/ nõ poterit esse plena concordia: ꝛ duabus partibꝰ ɔcordantibus pars tertia ɔcordare noluerit: aut sibi aliũ p̃sumpserit nominare: ille absqꝫ vlla exceptiõe ab vniuersali eccl'ia roma. põtifex habeatur/ qui a duabꝰ partibꝰ electꝰ fuerit ꝛ receptꝰ. Si qs aũt de tertie partis nominatione cõfisus (qꝛ de ratiõe esse nõ potest) sibi nomẽ ep̃i vsurpauerit: tã ipse ꝙ hi q̃ eum receperint excõicationi subiaceãt: et totius sacri ordinis priuatione mulctẽtur: ita vt viatici etiã eis (nisi tm̃ in vltimis) cõio denegetur. ꝛ si non resipuerẽt/ cũ Dathan ꝛ Abiron (quos viuos terra absorbuit) accipiant portionem. Preterea si a paucioribus ꝙ a duabus partibus aliquis electus fuerit in apostolatus officiũ (nisi maior ɔcordia interuenerit) nullatenꝰ assumat: ꝛ predicte pene subiaceat: si humiliter noluerit abstinere. ¶ Ex hoc tñ nullũ canonicis ɔstitutionibꝰ ꝛ aliis ecclesijs preiudiciũ generetur: i qbꝰ maioris et sanioris partis sentẽtia debet preualere. qꝛ qd̃ in eis in dubium venerit/ superioris poterit iudicio diffiniri. In ro. vero ecclesia speciale aliq̃d ɔstituitur: qꝛ nõ poterit ad superiorem recursꝰ haberi. Idem in concilio leteranensi.

Electio ad ep̃atũ fieri debet de digno scientia/ moribꝰ/ et etate. ꝛ qd̃ habeat. tricesimũ annũ cõpletum: et sit de legitimo m̃rimonio natus. h. d. vsqꝫ ad. §. Cũ vero.

ca. vij. Cum in cunctis sacris ordinibus ꝛ ecclesiasticis ministerijs sint etatis maturitas/ grauitas morum/ ꝛ litterarũ scientia inquirenda: multo fortius in ep̃o hec oportet iquiri: q̃ ad curam aliorũ positꝰ in seipso debet ostendere qualiter alios i domo dei oporteat ɔuersari. ¶ Ea ꝑpter ne qd̃ de quibusdã pro necessitate tp̃is factũ est: trahatur a posteris in exẽplũ. ¶ Presenti decreto statuimus vt nullꝰ in ep̃m eligatur/ nisi qui iam. xxx. annum etatis exegerit: et de legitimo matrimonio sit natus: qui etiã vita ꝛ sciẽtia cõmendabilis demonstretur.

Bñficia electi in ep̃m vacãt ꝑ cõfirmationẽ/ adeptionẽ possessiõis ꝛ ɔsecrationẽ secutã: vl' post ꝙ p̃fixũ tp̃s ad petẽdã ɔsecrationẽ lapsum fuerit. h. d. vsqꝫ ad. §. Inferiora. ¶ Cũ ṽo electꝰ fuerit: ꝛ ɔfirmationẽ electõis acceperit ꝛ ecclesiasticorũ bonorũ administrationẽ habuerit decurso tẽpore de consecrandis episcopis a canonibus diffinito: is ad quem spectant beneficia que habebat de illis disponẽdi liberam habeat facultatem.

In dignitatibꝰ ꝛ officijs citra ep̃atũ ac curatis bñficijs debet assumẽdus. xxv. annũ attigisse: ꝛ al's esse idoneꝰ sciẽtia ꝛ moribꝰ et si nõ est i ordine reqsitio. dꝫ se facere ꝑmoueri in primis tp̃ibꝰ al's monitus non parens priuatur bñficio: non obstante appellatione nisi

ex causa legitima excuset. h. d. vsq; ad. §. Clerici. Ab. ¶ Inferiora etiā ministeria vtputa decanatū: archidiaconatū: et alia q̄ curā aiarū habent annexā: null⁹ oīno suscipiat s; nec parrochialis eccl'e regimē nisi qui iā .xxv. annū etatis attigerit: et sciētia et morib⁹ ꝯmēdandus existat. Cū aūt assumpt⁹ fuerit: si archidi. in diaconū: et decan⁹ et reliq̄ admoniti nō fuerint prefixo a canonibus tpe in p̄sbiteros ordinati: et ab isto remoueātur officio: et aliis ꝯferantur: q̄ et velint et possint illud cōuenienter iplere. Nec ꝓsit eis appellationis refugiū: si forte in ꝯstitutionis isti⁹ transgressionē ꝑ appellationē voluerint se tueri. Hoc sane non solū de promouendis: sed etiam de his qui iam promoti sunt/ si canones non obsistant/ precipimus obseruari.

Eligētes idignū cōtra formā huius ca. ꝑuati sunt ꝑtāte eligēdi. et idē in collatore/ et defectum capituli supplet eps/ et ecōuerso. et si caplm negligit fit deuolutio ad metropolitanū. h. d. vsq; ad finem. ¶ Clerici sane si cōtra formā istam quēquā elegerit et eligēdi tūc potestate priuatos et ab ecclesiasticis bñficiis triennio nouerint se suspēsos dignū ē ei/ vt quos dei timor a malo nō reuocat/ ecclesiastice saltē coerceat seueritas discipline. Eps autē si cōtra hec fecerit: aut ꝑ se⁹ ferit fieri/ in conferēdis predictis officiis et bñficiis potestatē amittat: et ꝑ capitulū aut ꝑ metropolitanū (si capitulū ꝯcordare nequerit) ordinet.

Idem rauennati archiepiscopo.

Compromittētes sup electione tenētur recipere electum a compromissario si est idoneus.

c. viij Causam q̄ inter moniales sctē margarete: et infra. ¶ Si sorores in epm electionē ꝯtulerint promittentes q̄ illam quā eis ꝓuideret reciperent/ ipsam quam ꝓuiderit facias ab eis (si tamē existat idonea) in suam recipi abbatissam.

Idem vigo. episcopo.

Electus ante confirmationē bñficiū conferre vel aliter administrare non potest.

Posti quō ligon. electus cōcedendi honores vel prebēdas aut alias disponēdi de rebus ecclesie (cum sua non sit electio ꝯfirmata) non habeat facultatē. et infra. ca. ix.

¶ Mandamus igitur quatenus ex auctoritate nr̄a p̄cipias. vt concessionem si quam fecit de p̄dictis studeat reuocare.

Idem.

Electio facta post appellationem et prima non cassata et cōtra priuilegia ecclesie cassanda est. cap. x.

Considerauimus q̄ electio Johannis frontini post appel. et contra tenorē priuilegiorū ecclesie vr̄e, fuerit celebrata. ꝑpendim⁹ etiā q̄ electio B. post illā qualēcūq; electionem non cessatā necnon et post ap. (per quā ad suū statū oīa debēt reduci) facta fuit: et infra. Quapropter vtriusq; electionē omnino cassamus: et vobis in aliā personā idoneam et honestā conueniēdi liberam tribuimus facultatē: ita q̄ vtriq; predictorū fama sua non minus integre cōseruetur: et q̄ i aliis ecclesiis possit (si de⁹ gratiā dederit) promoueri. Uobis autē liceat preter istam ecclesie vestre ordinationem in eorum alterum conuenire.

Idem

Metropolitanus ꝯfirmatus sed nondum receperit pallium potest suum suffraganeum cōsecrari facere. ca. xi.

Suffraganeis alicuius metropolitani ad mandatum ipsi⁹ post confirmationē electionis sue: etiam si pallium non receperit: licitum est electum qui ad eius iurisditionem pertinet consecrare.

Clemens. iij.

Is cuius electio fuit cassata non vicio ꝑsone: sed electionis modo iterum eligi potest: sec⁹ si vicio persone. ca. xij

Super eo vero quod q̄re reuoluisti: si alicui⁹ electiōe cassa

ta idẽ ad alterius ecclesie regimen electus fuerit: an ei⁹ electio debeat cõfirmari. ¶ Hoc tuã volum⁹ discretionẽ tenere: ꝙ si prior electio non vicio persone: sed modo electionis cassat: ꝓmotionẽ ei⁹ fieri i eadẽ etiã ecclia. Nisi forte simoniace prauitatis aliquid intercessisse cõstiterit: non debeat impedire.

Celestinus. iij.

Non ꝓfessus potest postulari in abbatẽ si ex aliq̃ bona causa fiat talis postulatio. h. d. secundũ lecturã que est magis singularis.

c. xiij. Cum monasteriũ de pellicia in tuo sitũ episcopatu ad eã dissolutionẽ deuenerit (sicut tuarũ litterarũ insinuatio patefecit) ꝙ fratres eiusdẽ dom⁹ obſuãtiã religionis ⁊ ordinẽ abiecerũt: et infra. In quedã q̃ cũ fratrib⁹ suis in heremo est laudabiliter cõuersat⁹: boni testimonij virũ vnanimiter cõsenserũt eũ in abbatẽ totis desiderijs postulãtes. In vero postulationi eorum ꝓbuisti assensum: ⁊ postulasti eandẽ ordinationẽ a se. apo. cõfirmari. ¶ Nos autẽ ipsam sicut facta est canonice cõfirmam⁹. Idem.

Electio debet esse in libertate eligẽtium: nec valet cõtraria consuetudo.

ca. xiiij. Cum terra que funiculus hereditatis dñi cẽsebatur: ⁊ infra. ¶ Sicut ex quarundã litterarũ tenore accepim⁹ quidã in electionib⁹ praue cõsuetudinis morb⁹ irrepsit vt cũ alicuius ꝑlati electio debz celebrari: conuẽtus ad quẽ pertinere digno scit duas ꝑsonas nomini: et latẽter aurib⁹ patriarche vel ꝑncipis exprimẽdas: vt sic alterius eligende vel totius electionis penit⁹ irritãde idẽ patriarcha vel ꝑnceps plenariam habeat facultatem. ¶ Quia igitur hoc redundat i grauem perniciem ecclesiastice libertatis: prescriptam consuetudinis prauitatem sancimus penitus abolendam. ¶ Statuentes vt forma electionis canonice / in omnibus cõuẽtualib⁹ ecclesijs obseruet: videlicet vt cũ debet eccle cõsuli pastoris regimine destitute: electores in vnum locum (in quo fuerit electio celebrãda) conueniant: ⁊ inuocata spiritussancti gratia personas nominent: ꝙ si in persona fuerit: vl in electionis modo peccatũ: tandiu in electione diligentiam inquisitionis apponant donec vacanti eccle de persona idonea valeãt ꝓuidere ¶ Quo facto non ꝓhibemus q̃n regis seu patriarche (q̃ ꝓ tẽpore fuerit) requiratur assensus sed ꝓpter hoc ipsam electionem nolumus impediri. Idem.

Per confirmationem electionis non transfertur potestas exercendi ea q̃ sunt ordinis: illa enĩ transferuntur per consecrationem Abbas sic.

Transmissam: ⁊ infra. ¶ Quesiuisti q̃d faciẽdũ sit tibi sup eo ca. xv ꝙ clerici tue dioce. cũ ꝓ suis excessibus suspẽsionis: vel interdicti: vl excõicationis sententia percelluntur paruipẽdẽtes eã dimittũt ecclesias et transferũt se ad mercimonia laicorum: nõnulli quoqz ipsorum (habitu clericali postposito) vestes induunt laicales ⁊ sicut laici mercatores se turpibus questibus implicãtes: consimilium sibi laicorum manus associant: ⁊ correctionem ecclesiasticam per contemptum eludũt dicẽtes / ꝙ potestatẽ nõ habeas eos (nisi tibi specialit̃ apo. se. indulserit) corrigẽdi: ⁊ infra. Respondemus igit̃ ꝙ ex quo electiõis tue cõfirmationẽ accepisti: de talib⁹ ⁊ cõsimilib⁹ (preterea q̃ maioris inquisitionis discussionẽ exigũt: ⁊ ministerij cõsecrationis desiderant) qd̃ iustum est: et ecclesiastice conuenit vtilitati statuendi habeas liberã facultatem.

Innocen. iij. de cella sancti petri et mitinen. abbatibus.

Qui electioni de se facte renũciat appellare nequit ad impediẽdam electionem alterius. Et electio que est a suspensis celebrata non tenet.

Capi. xvi. Um inter. R. seniorem et R. iuniorem sup abbatia scaphusen. questio verteret: et infra Bo. me. Lepre. no. predictu R. seniore: similiter cu instantia postulante: ad coponendu coegit inuitu: et sic abbatie renunciaris: de manu eius custodia et prioratu recepit ab eo du viueret possidendos. Cui ordinationi lz ?sentiret inuit9 domu tn reuersus (aduersariis copositione ipsam nolentibus obseruare) no potuit q cocessa sunt obtinere: et infra. Nos attedetes q ex consensu ?positionis recepte eius (si qd sibi copetierat) R. senior amisisset. ac per hoc ne monachi ad electione ?cederent: de iure minime appellare potuisset cu nisi quoru interest audiri non soleat appellates ap. illa dicim9 legitima non fuisse. Vnde p ea electio no potuit ipediri. Sane qui9 ?positus et capitulu ?stantien. de iterdicto qd cardi. po fuerat: i suis lris inseruerint: qz tn p id quod. R. iuniori diocesan9 eps munus bndictionis ipendit: et videt qd ?misim9 obuiare: v? ?biuel scriptura facto vel factu scripture preiudicat nec probatu fuit (lz obiectu: q ab interdictis electio fuerit celebrata ipsam non potuim9 irritare: et infra. Ideoq3 cam ipsam vobis duximus comittenda: vt si costiterit q electio fuerit facta a suspesis ea omnino cassata ipsi monasterio (post satisfactione condigna: suspensionis et interdicti snia relaxata) de persona idonea cosulat. T de ca. peneñ.

Si elect9 no hz sufficiete scias vel an ?firmatione administrat eius electio cassari debet.

Capi. xvii. Ualiter post obitum et infra. Uerum qm elect9 a vobis an cofirmatione administrationi epatus se irreuerenter imiscuit recipiedo ta a clericis q a laicis iuramenta: non attedens q sm apostolu nemo dz sibi honore assumere: sed q vocatur a deo tanq Aaron: precipue qz nec donu sciétie pontifici cōueniés fuerat assecutus. Postq nobis ?sentatis eunde sufficienti examinatione premissa: electione de ipso factam duximus irritanda: qcqd ex ea et ob ea factu est denunciates penitus non tenere. T de. cap. Capuano

Si vocant ad electione no vocandi valet electio facta eis no expectat?. h. d. s3 lectura ?mune

Um inter vniuersas metropoli. et infra. Intellexim9 aute p Io. et F. canonicos vestros p litteras quas ad sede apostolica detulerunt / q ad decanu et alios ?canonicos vestros panormi manetes (cu ex eoru parte fuisset vobis p lras intimatu: vt sic tractaretis super electione substituendi pastore / q nullu deberetis in eoru absentia noiare) quenda sociu vestru cu lris destinatis. xii. dieru terminu assignates infra que post receptione lraru vias iter arriperent redeundi / qui9is ecclesiastica cosuetudo non exigat vt ad electione pastoris canonici ta remoti vocent et illi precipue q longe anteq vos metropolitani vri obitum p?ntialiter cognouerut / quoru aliq post eius decessum ad capuana ecclesia sunt reuersi. Q2 vero mora longior est in electionib9 valde suspecta imo sepe dānosa: mādam9 quaten9 inuocata spussci gra / psona idonea p electione canonica cōcorditer assumatis: ad regime ecclesie capuane: ?nter ad audientia nostra nucios idoneos trasmissuri: p qs a nobis vice regia postuletis assensu et apo. cōfirmationis gram reqrat? T de marchie. et capitulo capuano Capm. xviii.

Non dz inspici an post appellatione sed an ?tra fuerit electio celebrata. Et penes vocantes q bus copetit vocandi ptas: remanet ius eligendi: si vocati venire cōtenunt. Et ad officiu confirmationis spectat examinare electu: etia nemine opponente. Et nisi electus docea tur legitime etatis / et litterature: habet pro non legitime electo.

Um nobis oll de obitu. et ifra. Cum aute ?staret interposita personaz fuisse ap. ne fieret electio nisi canonica vide ri poterat q post ca. xix.

eam medio tp̄ore nichil debuit in nouari. vñ talis electio iudicanda erat irrita ⁊ inanis. vtpote post ap. canonice interpositam attentata. ¶ Sed contra cū appellatū fuisset non vt nulla electio fieret/sed vt fieret canonica si factū electionis canonice fuerit subscriptū non vtiqȝ ɔtra formā ap. hmōi: sed magis ſm eam videbat esse ꝓcessum. Et ideo licet post ap. nō tñ cōtra eandē fuit electio celebrata: ꝓpter qđ nō erat aliquaten⁹ irritāda. ⁊ infra. Itē cuȝ post ap. emissam archidiacon⁹ cum suis fautorib⁹ chorū exisset: ⁊ vos illos vt interessent electioni faciēde vobiscū curassetis sollicite reuocare (qui ad electionē faciēdā accedere noluerūt) alienos se fecisse vidētur ꝓpter qđ electioni a vobȝ iuxta formā mandati apo. cōcorditer celebrate: de iure nō posse ɔtradicere videbantur. ⁊ infra. ¶ His igitur ⁊ aliis allegatis/ q̄ cōtra ꝑsonā illius quā elegistis nihil dictū fuerit vel obiectū: q2 tñ (iuxta verbū apostoli dicētis nemini cito manū imponas) debem⁹ attēdere diligenter ad ea q̄ circa ꝑsonā inquirēda fuerant duximus ex officio nostro (sicut decuit) ꝓcedendū. ⁊ infra. Illius q̄ litterature licet nō eminētis tñ ɔuenientis electus extitit: vt ꝓ defectu sciētie (sicut plenius intelleximꝰ ab his q̄ eū melius cognouerūt) ab electione nō debet excludi. De legitima tñ etate scire plene nō potuim⁹ veritatē: q2 cū a multis cuius etatis existeret curauim⁹ indagare: ⁊ a nemine vnq̄ audiuim⁹ ꝙ annū etatis xxx. attigisset. ⁊ infra. ¶ Nos eccle pariter ⁊ ꝑsone ꝓuidere volētes: ⁊ tā rōnes q̄ canones obſuare: q2 ꝓpositū vr̄m ꝓuidū intelleximꝰ: ⁊ ideo ꝓpter vrgētē necessitatē ⁊ euidentē vtilitatē ecclesie capuane (quam in hac parte potius approbamus) volum⁹ ipsum firmiter perdurare prefatū subditū vestrū vobis in ꝓcuratorē ɔcedim⁹ litterā administrationē etiā ī tpalib⁹ q̄ in spālib⁹ iu ɔmittētes. ¶ Idem cātuariensi archiep̄o.

¶ Illegitim⁹ pōt postulari nō autem eligi: ⁊ electores nisi probauerit illū ignorant elegisse: incidunt in penas lateran. conciliī. ca. xx.

Innotuit nobis ꝙ vigoriēsi ecclesia destituta pastore: prior ⁊ conuentus eiusdem magistrū. W. archidia. eborac. in episcopū elegerunt: cuius confirmationē vsqȝ aduentum ipsius qui absens eligebat et inscius distulisti: qui tandem spōtanea tibi et secreta confessione mōstrauit ꝙ conscientia eius aliquantisper ex natalibus esset lesa. et infra. Cuius electionem capitulum petiit per sedem apostolicam confirmari presentato nobis electionis decreto subscriptionibus eligentiū m roborato. Quidam autē suffraganeorum asseruerunt eum fuisse filiū cuiusdam militis: et ab eo ex quadam ingenua et non coniugata susceptū Idem quoqȝ magister adiecit ꝙ nūq̄ pater eius habuerat vxorem: sed matris eius virginitatis florē preripuit quasi furtim. et infra. ¶ Quāuis autē canon lateranensis cōcilii ab alexādro predecessore nostro editus non legitime genitus adeo persequatur ꝙ electionem talium innuit nullam esse: nobis tamē per eum adēpta non fuit dispensandi facultas: cum ea non fuerit prohibentis intentio: qui successorib⁹ suis nullum potuit in hac parte preiudicium generare: pari post eum imo eadē potestate fruituris: cū nō habeat iperiū par in parē. et ifra. ¶ Multa enim in hoc casu dispensationem inducere videbantur litterarum scientia: morū honestas: vite virtus: et fama persone multiplicetur a quibusdam etiam ex fratribus nostris qui eum in scholis cognouerant approbate: faciebat etiā hec ad id non modicum: concors capituli vigor. electio: populi petitio assensus principis: votum tuuȝ suffraganeorum suffragia: et humilis deuotio confitentis qui sponte ac humiliter suum maluit confiteri reatum: q̄ lesa conscientia thronū

cō ſcēderet paſtoralē. ¶ Habito er‑go ſuper hoc diligēti tractatu ītelligētes vigori. capitulū eundē magiſtrū nō humiliter poſtulaſſe/ſʒ improuide potius elegiſſe: cū ad obtinēdū diſpēſationis bñficiū pcedendū fuiſſet: nō p electionē ihibitā: ſʒ p poſtulationē premiſſam: electionē ipſam predicti canonis auctoritate caſſatā denūciamus irritam ꝛ inanē: parcētes nō modicū vigori. capitulo ꝙ eis nec penā infligim⁹ expreſſā in canone ſupradicto. Nec pbare cogim⁹ ignorātiā quā allegāt Et ꝗuis poſt caſſationem hmōi nobis fuerit ſupplicatū vt dignaremur cū eo miſericorditer diſpēſare ſupplicationē hmōi q̄ nole capituli ñ fiebat (cū nō ad poſtulandā diſpēſationē ſʒ ad appetēdā cōfirmationē ipſi⁹ fuerit nūcij deſtinati) ad preſēs nō durim⁹ admittēdā. decernētes irritū ꝛ inane qcqd ſup ordinatiōe ipſi⁹ ꝑ ſtatu āte ſuſceptionē lrarū nr̄arū fuerit attētatū. Nō ſi vigori. capitulū eūdem magiſtrū (ppter prerogatiuā meritorū ipſi⁹) duxerit poſtulādū: poſtulatiōnē apud ſe. apo. preſētare pcuret. I. dē genueñ. archiep̄o ꝛ placentino: ꝛ bobieñ. epiſcopis.

Nō poſſūt electores in preſudiciū electi cōpromittere: ſʒ ſi cōſenſerit electiōi ſue vel cōſentire velit nō obſtāte laudo l cōtrariū lato eſt cōfirmādus ſi aliud canonicū ſibi nō obſiſtat: lʒ non ſit de gremio illi⁹ eccl'ie: quātūcūqʒ ob cauſā a maiori parte fuerit appellatū. ꝛ in hoc vltimo eſt iſte text⁹ multū nota.

capi. xxi. Cum iter canōicos ſaoneñ. ſup electiōe pōtificis q̄ſtio vertere͞t: ad ſedē apo. G. ſubdi. ſaoñ. ꝛ I. pcurator capituli acceſſerūt. ꝛ infra Propoſuit aūt pcurator ꝑdictus ꝙ ſinguli reqſiti cō i aſſenſu i haſteñ. ꝑpoſitū (excepto predicto ſubdia.) conuenerūt: quo i ſua duricia pmanēte: aliorū conſenſu redact⁹ fuit in ſcriptū publicū conſeq̄nter. Ceterū p parte alia fuit ppoſitū ex aduerſo/ꝙ cū ſeptē eſſent canonici ſaoñ. in capitulo ſe receperūt: de futura electione pontificis tractaturi. ſʒ archidia. archipreſbytero ꝛ prepoſito dictū haſteñ. prepoſitū nolantib⁹: fuit a prefato G. obuiatū: aſſerēte ipſū morbo epilentico laborare. p quo alia vice tanꝗ inhabilis fuerat recuſat⁹: nec ad aliā eccl'iam debere fieri trāſitū: donec reperiret idoneus in eccl'ia ſaoñ. ꝛ infra. Poſt hec archip̄ſbyter p parte altera de rato (vt dicebat) lr̄is premunit⁹: ip̄ſe vero G. p parte ſua in mediolañ. archiep̄m cōpromittere curauerūt qui magiſtrū B. modicen. canonicū eis dedit in ep̄m: ꝛ ꝯfirmauit. ꝛ infra ¶ Mi. v. mandam⁹ quaten⁹ cū cōſtet electionē de prepoſito memorato a maiori ꝛ ſaniori parte capituli celebratā fuiſſe: publicatā etiā ꝛ ſubſcriptā: ſi dictus prepoſit⁹ eidē electiōi cōſenſerit vt p mutuū conſenſū eligentiū ꝛ electi quaſi coniugale vinculū ſpiritualiter ſit contractū: niſi ſufficiēter ſit oſtēſum eundē morbo epilētico laborare (ſup quo contra ipſū dr̄ appellatū) vos non obſtante appellatiōis obiectu ſi qua ex aliis cauſis ſuperi⁹ memoratis pponitur interpoſita (cū eas friuolas reputem⁹) electionē cōfirmetis ipſius nō obſtāte ꝙ poſt talē electionē a prefato archiep̄o pponitur eſſe factū: etiā ſi a partibus i eū fuerit cōpromiſſū: cū electores a tali electione ſic reſilire nequerint. Quod ſi electores illi⁹ nō cōpromiſerint in archiep̄m memoratū: etiā ſi dictus propoſitus nondū electiōi de ſe facto conſenſerit: eo tñ cōſentire volente (dūmodo a morbo ſit immunis obiecto) vos electionem ipſius nichilominus confirmetis. I. dem prenestino epiſcopo: apo. ſe. legato.

Elect⁹ a maiori et ſaniori parte capituli ſi eſt et erat idoneus tempore electionis confirmabitᷣ. ſi autem erat indignus in ordinib⁹ ſciētia vl' etate: ꝛ fuit ſciēter elect⁹ ꝛ electus a minori parte ſi eſt dignus confirmabitur. hoc dicit. c. xxij.

Udum ad audientiam nr̄am q̄ſtione plata: ꝙ cum vacante

ꝓpositura colonieñ. ecclesie i duo
se vota eligẽtium diuisissent/ causã
iudicibus duxim⁹ cõmittẽdã. ꝛ īfra
¶ Ipsi vero partes ad suam presen
tiam conuocarũt: receperũt testes
examinauerũt eligentiũ conscietia=
as: audiuerũt allegationes vtrinqȝ
Et cũ prepositus sancti georgij eo
rũ sententie se asseruit nolle stare:
ꝓcessũ ad se. apo. destinarũt. ꝛ īfra.
¶ Cumqȝ nũcij prepositi sanctorum
apostolorum statuto termino ad p̄=
sentiam nostram accessissent prepo=
situs sancti georgij nec venit nec ꝓ
se misit idoneũ responsalẽ. ꝛ infra.
¶ Gestis igitur iudicum diligẽter
inspectis/ inuenimus ꝙ ꝓ preposito
sanctorũ aplorũ auctoritas: ꝓ pre=
posito vero sancti georgij numer⁹
eligentiũ faciebat: cũ prim⁹ a . xiiij.
tũ personis tũ canonicis: qui alios
dignitate/ etate/ ꝛ iſ̃e p̄cedebãt: se=
cũd⁹ vo a . xiiij. fuisset elect⁹. ꝛ īfra.
¶ Cũ aũt allegatiões ꝓ eodẽ pre=
posito scī georgij corã iudicib⁹ iſ̃is
ꝓposite nobis nõ fuerint p̄sentate: ꝓ
pter qḋ non potuimus scire ꝓ nos
quid obiecerint vel quid r̃nderint
ad obiecta: sicqȝ cã remissa nõ fuit
sufficiẽter īstructa: ad diffinitiuam
sẽtentiã duximus ꝓcedẽdum. sed de
cisionem cause ipsius iudicibus cõ=
misimus sub hac forma: vt vel si no
torium esset: vel per ea q̃ iam dicta
erant constaret ꝙ prepositus sancti
georgij electionis tempore patere=
tur vel in ordinibus vel in scientia
vel in etate defectum: qui eum iux=
ta canonum sanctiones impediret
ad huiusmodi officium promoueri:
ei non obstante ipsius absentia cor=
porali silentium imponentes: pre=
posito scṫoꝝ apostoloꝝ prepositu=
ram adiudicarẽt eandem alioquin
cum non solum plures sed due pe=
ne partes conuenerint: et impedi=
mentis appareat ꝙ eum bono zelo
elegerint/ prepositi sãctorũ aposto=
lorum electione cassata electionem
confirmarent ipsius et ei facerent
tanq̃ preposito responderi. Idem
canonicis maguntī.

Recipiẽtes postulatũ ad eccle
siã tanq̃ institutũ vl' administra
torẽ añ admissionẽ postulationis a
supiore factã: p̄uati sũt ptãte eligẽ
di. ꝛ ad alios licȝ pauciores deuo=
luit: ꝛ si oẽs priuati sũt: deuoluitur
ad papam in ecclesiis cathedralib⁹
h. di. s̃m principaliorem intellectũ
qui magis congruit littere.

Bone mẽorie maguntiñ. archi= c.xxiij.
epĩo viã vniuerse carnis īgres
so: ꝛ q̄busdã petẽtib⁹ vuarmacieñ.
epm̃ q̄busdã vo archieṗȝ vestrũ tũc
p̄positũ scṫi petri maguntiñ. sibi eli=
gẽtib⁹ ī pastorẽ. p̄nestinoepõ a se. apo.
legato dedim⁹ ī mãdatis vt si eũdẽ
epm̃ q̄ ad tpalia vl' spũalia accepisse
ɔstaret ecclesiaȝ maguntiñ. vl' ministra
se in tpalib⁹ aut spũalib⁹ ī eadẽ: po
stulationẽ factã de ip̃o nũciaret ir=
ritã. ꝛ īfra. Deinde īquireret de ip=
si⁹ electiõe archiepĩ v̄itatẽ: ꝛ si ei de
vi quã ip̃e ꝛ sui mutuabãt cõstaret
eo nõ obstante ꝙ post appellationẽ
ad nos īterpositã fuerat ī ipsi⁹ ele=
ctiõe ꝓcessũ: cũ aliũ q̄ appellationi
ad nos īterpositẽ ne sine ip̃o ac so=
ciis ei⁹ haberẽt ī electiõe ꝓcessũ n̄
duxerit deferẽdũ vti cõtra ipsũ hac
exceptiõe n̄ possẽt. Qr̃ frustra legis
auxiliũ īuocat: q̄ ɔmittit in legẽ. Vñ
nec abeis posse obiici videbatur ꝙ
idem eẽt a paucioribus secundũ eo=
rũ assertionẽ elect⁹: cũ ip̃i appella=
tionẽ ad nos legitĩe īterpositã ɔtẽ
nẽtes: ꝛ p̄ter licẽtiã nostrã recipiẽ
tes epm̃ mẽoratũ reddiderint se in
dignos: electionem archiepiscopi
confirmaret. ꝛ infra. ¶ Licet autem
essent notoria que contra dictum
vuarmati. episcopum et eius fauto
res fuerant obiecta: predictus tñ
legatus ad maiorem cautelam mul=
tos testes recepit ex ipsius archie=
piscopi parte ītroductos. vnde ip=
se iuxta mandati nostri tenorem ꝓ=
cedẽs postulationem factã de vuar
mati. cassauit: ꝛ electionẽ archiepĩ
memorati q̄uis a paucissimis cele=
bratam curauit auctoritate apo. cõ
firmare: ipsũqȝ ordiauit: ī pbrȝ: ꝛ tã
dẽ ī archiepm̃ consecrauit. ꝛ infra.

Contra vero legati processu hoc facere videbatur: q nō citatis vna. mar. epo et eius fautoribus processisset. Porro excessus notorius examinatione nō indiget: et pro hisque a iudice sunt acta presumitur q oia rite fuerit celebrata: Quis et q citati non fuerint nō posset de facili cōprobari: qr negantis factum per rerū naturā nulla est directa probatio cū et si quilibet de se posset asserere q ad eū citatio minime peruenisset singuli tn̄ vestrū essent in suo testimonio singulares. Ad ipsum quoqꝫ legatū (si voluissent) secure potuissent pcuratorem idoneū destinare: sicut nuncium destinarant. et infra. Nos igitur et si propter auctoritatem iudiciariam presumamus pro his que acta sunt a legato illi tamē plus initimur rationi q aduersarij epi et tribus causis predictis se vsqꝫ adeo reddiderunt idignos: q cōtra eū non debebāt audiri. vnde qd de ipso factū fuerat nō poterat ipediri per eos: qnetiā si electores eiusdem pariter deliquissent vt se reddidissent indignos ad nos deuoluta fuisset hac vice ordinatio ecclesie magūtin. quare dictū archiepm sine iuris iniuria potuissemus eidem ecclesie pficere in pastorem. Super his vero habito diligenti tractatu cassationē postulantes facte de vna martien. epo ratā habuissem⁹ electionē mēorati archiepi confirmātes. Idem clericis sancte agathe.

Sufficit electo ad obtinendū docere eligentem fuisse in q̄si possessione tempore electionis licet nō pbet q proprietas iuris eligendi ad illum pertineret.

capi. xxiij. Querelā quā. S. tituli sancti vitalis presbyter cardi. per economum ecclesie vestre cuius idem car. eīt gubernator: contra. P. presbiterum sancti saluatoris: super ecclesia ipsa proposuit. C. papa. p. n. nobis in minori officio constitutis audiēdam commisit. Petebat igitur economus prefatum. P. ab ecclesia sancti saluatoris (quam in pre iudicium vestre ecclesie ac iniuriā cardi. pdicti occupare presūpserat) remoueri: cum ipsa ecclesia pertineat ad sancte agathe ecclesiam pleno iure. petentes pensionem. xvi. den. papien. debitam ecclesie sancte agathe: pro eadem ecclesia de thermis sibi restitui. de nouo subtractam. Predictus vero. P. respondebat q ipse nullam iniuriam irrogauerat cardinali: nec in preiudicium ecclesie vestre receperat dictam ecclesiam: cum hec ad illam nullo iure ptineat: nec aliquez sibi reddere pensionem debebat sed ipse per electionem populi ad quē de antiqua cōsuetudine pertinet electio: a cardinali sancte susanne (cui eadem ecclesia tanq̄ capella suo titulo in spiritualib⁹ est subiecta) canonice fuerat institutus: et infra. Nos igitur rationibus vtriusqꝫ partis auditis dictum. P. ab impetitione economi vestri: super electione ac institutione de se facta in ecclesia sancti saluatoris absoluimus et super his prefato economo silentium duximus imponendū: cum nobis cōstiterit: q populus in quasi possessione presētandi clericum existebat quando ipsum presbiterum ad illā elegit: et ecclesia eadem spectat ad titu. sancte susanne in spiritualibus pleno iure. salua questione super iure patronatus inter ecclesiam vestram et populum sepe dicte ecclesie sancti saluatoris. Quia vero fuit liquide comprobatum q pensio. xvi. den. papien. monete fuerit clericis ecclesie vestre pro ecclesia sancti saluatoris de thermis annuatim p multa tpa persoluta sed de nouo subtracta: vos in eūdē statū percipiendi huiusmodi de ecclesia sancti saluatoris de thermis ecclesiam vestram decernimus reducendam et ad solutionem pensionis subtracte condēnamus presbyterum antedictum: salua questione proprietatis iter ecclesias mēoratas. Idem.

Eligentes scienter indignum priuati sūt ptāte eligendi in

electione q̃ primo occurrit faciẽda.

c. xxv. Cum vintoñ. eccl'ia pastore vacaret ac. cum suis fautoribus salubrieñ. decanũ: prior vero ꝛ complices eiꝰ ꝑcentorẽ lincoñ. in ep̃m elegerũt ꝛ infra. Licet igitur oẽs in cõi de faciẽda electione tractauerit qꝛ tñ nequiuerũt eẽ concordes infecto negocio ad nos habuere recursũ: ꝛ hi quidẽ qui ꝑcẽtorẽ elegerant asserebant ꝙ illi qui decanũ elegerant eligendi erant ꝑtãte priuati ꝓ illa maxime causa ꝙ hominẽ nõ legitime natũ sciẽter eligere ꝑsũpserũt vñ scd̃m lateraũ. cõciliũ ꝛ eligendi hac vice ꝑdiderãt ꝑtãtẽ ꝛ ꝑ triẽniũ eccl'iasticis bñficũs carere debebãt ¶ Illi vero taliter rñdebãt ꝙ licet is quẽ elegerãt fuisset minꝰ legitime natus: ꝑ gratiã tñ apo. se. legitimari ꝓmeruit ꝛ hoc asserebãt se legitime probaturos. ¶ Nos igiť attẽdẽtes ꝙ isti post primã electionẽ admiserant illos ad celebrandã scd̃am: ꝛ ꝙ decretũ concilij memorati decreuit hmõi ꝑsumptores vna vice dũtaxat eligẽdi ꝑtãte priuatos qm̃ electio quã corã nobis celebrare volebant nõ tã scd̃a sꝫ tercia cõcurrebat ad eligẽdũ illos cẽsuimꝰ admittendos. I dẽ abbati cisterciẽñ. R. ꝛ P. monachis montis frigidi.

Eligẽs sciẽter idignũ in ep̃m est ob hoc suspẽsus a bñficũs eccl'ie ꝑ triẽniũ: nec põt interim ad dignitatẽ illius eligi vl' assumi.

Capi. xxvi. Per inquisitionẽ quã de mandato nr̃o fecistis sup statu ep̃atus ꝛ ep̃i tholosañ. ꝑ'spicaciter itellerimus ꝙ Mascharon cãcellarius iuratus asseruit se sciuisse ꝓ certo R. olĩ tholosañ. ep̃m ꝛ amicos ip̃ius añ suã electionẽ habuisse colloquiũ cũ quibusdã canonicis noiati ex ꝑ'sso: eosq́ꝫ sollicitasse ꝑcibꝰ vt ip̃m eligerẽt in ep̃m: seq́ꝫ vidisse pariter et audiuisse qñ ꝑdictꝰ ep̃s recognouit in quorũdã canonicorũ ꝑñtia se canonicis illis q̃ aduersati fuerãt sue ꝑme electioni iurasse: credẽs ꝓ certo ꝙ iuramẽtũ illud illicitũ fuit: et ꝑstitũ. vt idẽ R. eligereť ex pacto: et ꝙ ipsemet post electionẽ ipsiꝰ cassatã: domũ ep̃alẽ eiꝰ noie detinebat recipiẽs quosdã redditꝰ ꝛ ꝓuẽtꝰ quos de ipsiꝰ cõsciẽtia ꝛ ꝯsensu i eiusdẽ negocũs expẽdebat. ¶ Cũ igiť talẽ sciẽter in ep̃m eligẽdo (sicut ip̃e suo iuramẽto firmauit) eccl'iasticis bñficiis reddiderit se idignũ graue gerimꝰ ꝛ molestũ: ꝙ tholosañ. ꝑposito in ep̃m cõuennarũ electo. idẽ Mascarõ in ꝑpositũ dr̃ substitutꝰ. ¶ Quocirca mandamꝰ quatenꝰ eundẽ ab officio ꝑpositure penitꝰ amouẽtes: faciatis virũ idoneũ ad officiũ illud assumi. I dẽ priori sancti frigidiani. S. ꝛ S. canoni. lucañ.

Si nõ professus eligiť ad regimẽ eccl'ie regularꝫ cassať electio consuetudine in contrarium non obstante.

Cum causã q̃ inť Bonũ pbr̃m et Brunũ canonicũ sc̃ti Petri in caneñ. ꝟtiť: sup eo ꝙ dictꝰ pbr̃ Bonꝰ a maiori ꝑte canonicorũ eiusdẽ eccl'e ꝑdicto B. ꝛ quodã alio ꝯtradicẽtibꝰ i ꝑorẽ (sicut diciť) ẽ electꝰ olĩ vobis duximꝰ ꝯmittẽdã. ꝛ ĩfra. Quãuis aũt multi ꝑores ꝯtinue vnꝰ post aliũ in ip̃a eccl'ia ꝑ multa ꝛ lõga tp̃a fuerit nõ ꝓfessi / qꝛ tñ ꝑfatꝰ pbr̃ B nõ est ꝓfessꝰ obſuãtiã regularẽ dubitatis ꝛ merito nobis ꝓcedere icõsultis. ¶ Qꝛ igiť nõ debemꝰ attẽdere solũmõ q̃d fc̃tm̃ sit sꝫ potiꝰ q̃d sit faciẽdũ Cõ. v. c. re. sꝫ legẽ diuinã / nõ sit i boue arãdũ ꝛ asino / nec q̃sq̃ debeat veste iduere de lana linoq́ꝫ cõtextã irritetis electionẽ ꝑdictã / ꝛ ꝯpellatis ꝑfatũ pbr̃m aliosq́ꝫ clericos nõ ꝓfessos / vt vl' btĩ augu. regulã i eadẽ ecclesia ꝯstitutã ꝓfiteãť ꝛ seruẽt / aut ip̃sã eccl'iam oĩno dimittãt. I dẽ I. ti. sc̃ti stephani in celio monte presbytero cardinali apo. se. lega.

Nominatio vel appellatio eiꝰ cuius non interest electionẽ non impedit si vocandus contemnitur eo prosequente contẽptum / cassatur electio etiam confirmata / ꝛ potest prosequi nisi consenserit electioni quod potest etiam ex postfacto. h. d. vsq́ꝫ ad. §. super eo.

Capi. xviij.

Quod sicut ex litteris tuis & infra. Uerū cū ex prima electione q̄ facta ē de trib⁹ dicēda videtur po: ti⁹ nolatio nihil inr; ac q̄stū fuerit nolat; licite pcedi potuit ad electio nē regularit celebrādā: p̄serti l ec: clesia armachana/ cū iuxta ꝯstituti onescanonicas fieri pōt l cathedra li ecclia electio d̄beat celebrari Nec appellatio interposita electionē il: lā potuit ipedire cū l ea nihil atten tatū fuerit l preiudiciū regie digni tatisq; nō simplex ē nolatio: s; solē nis electio debet principi p̄ntari: vt postulationi p̄stet assensū: et si sec⁹ aliquā do p vsurpationē aliq faciāt abusiue q̄ si aūt mir idiñ. eps & abbas mellifōtis quilter esse debuerāt: nō ꝯtēpti fuerūt: sed ad electionē voca ti (si tñ sine periculo potuerūt con: uocari) sine nequiuerint siue nolue rint ad electionē celebrādā accede re: ipsorū absentia non potuit ele ctionē ipedire & infra. Quod si eos vocatos nō fuisse cōstiterit sed cō: tēptos: infirmāda erit electio peni tus talis celebrata. nisi postea ppt bonum pacis curauerit consentire ∽ Eps vū celebrak mis. ꝯsecra. fue v l arch. añ r̄ceptū palliū ordies ꝯferre ñ ds. h. d. vsq; ad ver. Nō āt ¶ sup eo aūt ꝙ in die cōsecratōis sue anteq̄ missarū solēnia finirent accolitū ordinauit pro tali excessu eū corripias & castiges: cū sol⁹ ro. pon. (q añ hymnū angelicū confe: cratur: & postmodū ipse missarū so lennia icipit & perficit consecrat⁹) in die cōsecrationis sue valeat or: dines celebrare. Ceteri vero q iter epistolā & euāgeliū cōsecrank: q; cō secrari cōcelebrāt principaliter ce lebranti: ne diuidak misteriū v nita tis nō debēt tūc ordies celebrare. Ppt̄ea cū nō liceat archiepō sine pallio ꝯuocare ꝯsiliū: ꝯficere seris ma deducere basilicas ordiare cl̄s cos & epos ꝯsecrare mītū ꝓfecto ꝯsu mit q āteq̄ ipetret palliū: clericos ordiare festinat cū id nō tāq̄ siplex eps sed tāq̄ archi. facere videatur. ∽ Iste per. non summak: tū pro pter diuersitatem lecturarnm tum quia nō facit ad tit. Abbas siculus. ¶ Nō āt tabulā argēteā d̄ vēdidisti fr (dūmō eccliā; armachanā reddat idē nē) eq̄ nimit poter; ꝯterire cū id de cleri & ppli processerit volūtate ¶ ic. Col. epo & sagoñ. & dearde. ab.

∽ Electio p minorē partē capi: tuli facta non tenet: nec p sub sequētē ꝯsensū ratificari pōt. h. d. secundū communem intellectum.

Capi. xix.

Auditis & intellectis meritis cause de duab⁹ electionibus celebratis in ecclesia baioceñ. vna; de Hu. archi. & alterā de. R. subdia. inuenim⁹ vtrāq; cōtra formā cano nicam attētatā. Cū ei inquisitis vo: luntatibus singulorum decanus cū paucioribus: in ipsum. R. & cantor cum pluribus in dictum Hu. archi: dia. conuenissent: solo cantore post modum quēdam aliū videlicet ma: gistrū. R. de algedijs nomināte ad n. fuit audi. appellatū ne decanus qui primam in electione vocē habe bat ad electionem procederet sine consensu totius capituli vel maio: ris & sanioris partis ipsius Ipse ve ro decanus non habito cōsensu ma ioris partis capituli: sed longe mi: noris subito in electionē prorupit appellansne q̄s contra ipsam aliq̄d attētaret: q̄uis asseueret ꝙ electio ni facte pluresalij consenserunt. cū tñ ex postfacto nequiuerit conuale scere: quod ab initio nō valebat quo niā electio que fuerat irrita ipso iure per subsequentem consensum (maxime appellatione pendēte) nō poterat esse rata. Eis ergo ad pro: pria recedentibus: cantor & alij qui remanserant in capitulo: post illam electionē nondum cassatam & ap. ad nos interpositam: a nominatione dicti archi. recedentes de nouo p̄ fatū. subdia. eligere presumpserūt. ¶ Nos igr electionē vtrāq; duxim⁹ irritādā ¶ dē q̄ndl ill. & b. ptice ab.

∽ Ptās data ꝯpromissarijs ad eligēdū p̄latū re ñ integra reuocari nō pōt & desinit res eē integra postq̄ ꝯpromissarij ceperūt hēre tractatū

c. xx. In causis. ⁊ infra. Cũ capitulũ tholosan. eccl̃ie ad tractãdũ de electiõe ep̃i ↄuenissent. duos elegerũt vt. v. d eodẽ capitulo eligerẽt electores q̃ p̃stito iuramẽto de substituẽdi põtificis electiõe tractarẽt ⁊ a singlis de caplo statutũ ẽ ⁊ ↄcessũ: vt ille quẽ illi ↄcordit vl̃ tres ex illis eligerẽt ab eis (si p̃sona esset idonea) p ep̃o sine ↄtradictiõe aliqua h̃ret. ⁊ infra. Postmodũ vo cũ a p̃dictis duob⁹. v. electores electi fuissẽt: ⁊ ad tractãdũ de electione secessissẽt ĩ ptẽ ⁊ nõ possẽt oẽs ĩ vnã parit ↄcordare p̃sonã tres ex eis cõuenerũt ĩ ep̃m cõuẽnarũ ⁊ deide electionẽ quã de postulãdo ep̃o fecerãt: capitulo publicaft: ac reliq̃ duo subseqnt t̃cia die cũ paucis de capitulo reliq̃s abs̃ẽtib⁹ elegerunt ar. agen. ⁊ infra. ¶ Nũcij vero p̃dicti archi. ecõtrario r̃ndebãt. q cũ p̃dicti. v. electores seorsũ d electiõe tractãtes iter se dissiderẽt: ita q ↄtẽtiose voces eorũ a f̃rib⁹ q̃ remãserãt: ĩ capitulo audite fuissẽt capitulũ ip̃os pp hmõi cõtẽtos suspectos h̃ñtes. ad eos duos de canonicis destiaft: p q̃s ĩhibuerũt eis ex pte nr̃a ne vltẽri⁹ ĩ facto ↄcederẽt: ⁊ ita ptãtẽ eligẽdi quã eis cõmiserãt: reuocarũt mãdãtes eis. vt redirent ad caplm ⁊ parit cũ alijs f̃rib⁹ de electiõe tractarẽt ⁊ hmõi reuocatiõi duo ex ipsis electorib⁹ adhibẽtes cõsẽsũ reliq̃s trib⁹ nõ ↄtradicẽtib⁹ ad ipsũ capitulũ sunt reuersi ꝫ aliij tres vsq ad fores capl̃i subsecuti ab eis p⁹modũ discessert. Capl̃z vo cũ tota die illa ip̃or p̃sẽtiã expectasset: subseq̃nti die cãpanam pulsari fecerunt sicut moris ẽ ad capitulum congregandum: ⁊ p̃dictis trib⁹ cũ paucis complicibus suis sese contumaciter absentantibus prior cum maiori et saniori parte capituli elegit in episcopum archidi. supradictum ⁊ infra. ¶ Quia vero postulatio de episcopo conuenarum q̃ precesserat facta erat p eos in quos totum capitulũ eligẽdi trãstulerat ptãtẽ ppter quod p̃nũtiat de consẽsu totius capl̃i intelligit esse facta: quã (cum res nõ esset integra: q2 in tractatu iã ↄcesserãt electores) caplm minime potuit reuocare electionẽ ipsius archidi. decernim⁹ irritãdã. Quocirca mãdamus quaten⁹ si personã ipsius ep̃i vtilẽ ⁊ necessariã inueneritis ad regimen eccl̃ie tholosane: ⁊ idoneã tã sciẽtia litterarũ q̃ sue cõuersatiõis exẽplo: ad hereticorũ p̃fidiã de tholosan. diocesi extirpãdã que ibi per negligẽtiã presulũ mirabiliter ⁊ dãnabilit hactenus pullulauit: trãsferẽdi ad ecclesiã tholosonã ppt vrgẽtẽ necessitatẽ: ⁊ eorũdẽ vtilitatẽ et licẽtiã tribuatis. Idem episcopo floren.

De cõsuetudine põt canonicorũ electio ad solũ capitulũ ptinere. h. d. ⁊ solet q̃tidie allegari.

Cum ecclesia vulterana debito canonicorũ obsequio lõgo fuisset tpe destituta: vulteran⁹ ep̃s volens ministrorũ defectũ in eadẽ ecclesia restaurare/canonicos quosdam elegit ⁊ instituit ĩ eadẽ: quos canonici recipere noluerũt: asserẽtes q talis electio fuerat in eorum preiudiciũ attẽtata. ⁊ infra. ¶ Mãdamus quaten⁹ sup primo articulo petitionis ep̃i in quo populauit a te vt canonicos ab iniuria quã ei super electione canonicorũ vulteran. ecclesie inferunt ↄhiberes ab impetitione ipsius dictos canonicos absoluere nõ postponas: q2 nõ videtur iniuriã facere q̃ vtitur iure suo: cũ p testes longe meli⁹ sit pbatum q canonici supradicti hoc iure vsi fuerint tanteq̃ ep̃s memoratus. In secundo quoq articulo quod idẽ petebat ep̃s vt dicti canonici ep̃m ipsum iure electionis vti libere paterẽtur absoluere studeas canonicos sepedictos maxime si sit notoriũ q in thuscia gñalis cõsuetudo seruetur: vt ĩ cathedralib⁹ ecclesijs solũ capitulũ irreq̃sito ep̃o eligendi canonicos habeat facultatem. Idẽ abbati sancti victoris et decano parisien. ⁊ magistro. R. de cortoh. canonico motinen. Capi. xxx. i.

Compromittentes tenent̄ recipere electū a compromissariis si sit dign⁹. nisi ɔtra formā cōpromissi eum appareat electum.

Capi. xxxii. Cum dilectus fili⁹ archidiaconus moriñ. nobis isinuasset: ⁊ infra. Ecclesia moriñ. epi solatio destituta canonici eiusdē/ de pastoris substitutione tractantes in tres canonicos moriñ. ptātē eligēdi epm vnanimiter contulerūt: promittentes vt illum reciperēt in pastorem quē de gremio ipsius ecclesie ducerent ad eligēdum: q̄ examinatis voluntatibus singulorū archi. eiusdē ecclesie in epm elegerūt: metropolitanus quoq; tā electionē: ⁊ electi psonā examinans: ꝙ etiā sup ipsius etate (de cuius defectu fuerat ab aliquibus dubitatū) inquirēs sollicite veritatē p sententiam declarādo electum ipsum minime sustinere i etate defectuȝ: electionē factā de ipso solēniter confirmauit: ⁊ infra.

¶ Uerū. B. q̄ contra electū venerat mēoratum. proposuit ex aduerso: ꝙ cū supradictis trib⁹ sub hac forma fuerat eligēdi concesse [illegible]: vt capitulū eū recipere teneret: quē illi tres ab oibus vel maiori ⁊ saniori parte de gremio ipsius ecclesie nominatū eligerēt in pastorē: electores ipsi: terminos ptātis sibi tradite non seruātes p̄dictum archi. eligere p̄sumpserunt: quē pauci de capitulo nolarēt: vn̄ canonici moriñ. postmodū admirātes qualit̄ archi. elect⁹ fuerat mēoratus cum plures essent in eadē ecclesia digniores ceperunt fere oēs publice profiteri: ꝙ nullatenus archi. nolarāt ⁊ reputantes se i hac parte delusos. quod sup hoc factū fuerat nostro curauerunt apostolatui referare: ⁊ infra.

¶ Nos vero attēdentes q2 res pniciosa esset exēplo/si p surreptionis astutiā qs ascēderet ad apicē dignitatis/ita duxim⁹ puidēdū vt ptito a p̄dictorib⁹ iuramēto ꝙ ipsi maliciose ɔtra p̄fatū electū nō moueāt q̄stionē hmōi p̄dicti tres electores iuramēti piculo astrigant dicere veritatē q̄d ex canonicis examinationis tpe in p̄fatū archi. ɔuenerūt. Et si tres simul: aut duo saltē ex ipsis iurati dixerit maiorem canonicorū partē i ipm archi. ɔuenisse: vos cōtradictoribus silētiū iponatis: cum ɔtra hoc eoꝝ esset ꝓbatio isufficiēs eo ꝙ singuli essent i suis testiōniis singulares. Si vero p eoꝝ depositiones ɔstiterit sepedictū archi. extitisse a paucioib⁹ nolatum: tūc si fuerit sufficiēter ostēsum ꝙ illū de gremio ecclesie s̄m formā sibi traditā debebāt eligere i quē oēs: vel maior ⁊ sanior pars capli ɔueniret vos electionem ipsius archi. oino cassetis: alioq̄n q̄d de ipso factū est ratū habētes ɔtradictores ab eius ipetitione p cen̄. eccle. ɔpescatis: ꝙ fatū. B. ɔbenda moriñ. ecclesie spoliantes: q̄ se ad hāc penam (si forsā in ꝓbatione deficeret) obligauit. Nō obstāte ꝙ sup etatis defectu obiectū est ɔtra illū: cū idē canonic⁹ huic obiectioni nō multū isisterit: ⁊ sup hoc a metropolita. fuerit iudicatū: cuius snia in rē trāsiit iudicatā: cū infra decendiū nō fuerit p vocatione legitima suspensa.

Idem epo. baioceñ.

Si ex septē ɔprofessariis tres eligūt quartū ⁊ ille cōsentit ⁊ est idoneus confirmabit̄ electio.

Capi. xxxiii. Cum in iure perit⁹ existas: ⁊ infra. ¶ Prim⁹ tue cōsul. articulus ptinebat ꝙ cuiusdā decano ecclesie defūcto eiusdē loci capl'z sub hac forma in. vii. ex ipsis canonicis cōpromisit. vt quē ex se vel aliis de gremio ipsius ecclesie oēs pariter vel maior eoꝝ pars nolaret: idē capitulū reciperet i decanum. Un̄ cū vnus ex illis. vii. a trib⁹ ipsoꝝ ⁊ ali⁹ q̄ non erat de nūero eorūdē a trib⁹ aliis i decanū fuerint nolati. req̄sissti vter eoꝝ assumi debeat i decanū. ¶ Sup quo taliter rn̄demus: ꝙ is q̄ de nuero. vii. a trib⁹ eoꝝ dignoscit̄ nolatus: iuxta cōpromissi tenorē d3 in decanū assumi dūmodo electioni de se facte ɔsentiat ⁊ aliq̄d canonicū nō obstat. Idē duci carigie

Electio īpatoꝛis spectat ad p̄ncipes germanos tres p̄latos: quattuoꝛ laicos: ꝛ electio facta p eorū maioꝛē partē ceteris nō ɔtēptis tenet. Et ad papā ptinet electū examinare/approbare/ꝛ inūgere ɔsecrare/ꝛ coronare si est dign⁹ vel reijcere si est indign⁹: vt qꝛ sacrileg⁹ excōicatus/tyrannus/ fatu⁹ ꝛ hereticus/pagan⁹/periurus/ vel ecclesie psecutoꝛ. Et electoꝛib⁹ nolētib⁹ eligere papa supplet. Et data paritate vocū eligentiū nec accedēte maiori cōcoꝛdia papa potest gratificare cui vult. h. d. notabili. iste textus.

Capl. xxxiiij

Venerabilē: ꝛ infra. ¶ Inter cetera vero q̄dam p̄ncipes hac p̄cipue obiectione sunt vsi: dicētes q apl̄ice sedis legat⁹ aut electoris gessit: aut cognitoꝛis psonā. Si electoꝛis: in messem alienā miserat falcē suā: ꝛ electioni se ingerēs p̄ncipū derogauerat dignitati. Si cognitoꝛis absente altera partiū videtur pperā pcessisse: cū citata nō fuerit: ꝛ ideo nō debuit cōtumax iudicari ꝛ infra. ¶ Verū illis p̄ncipib⁹ ius ꝛ ptātē eligendi regē in īperatoꝛē postmodū pmouēdū recognoscimus vt debemus ad quos de iure antiqua ɔsuetudine noscit ptinere: p̄sertim cum ad eos ius ꝛ ptās hmōi ab aplica sede peruenerit q romanū īperiū in psonā magnifici karoli a grecis trāstulit in germanos Sz ꝛ p̄ncipes recognoscere debēt: ꝛ vtiq recognoscūt: sicut iidē infra recognouere p̄ntia: q ius ꝛ auctoritas examinādi psonā electā in regē: ꝛ pmouendū ad īperiū ad nos spectat: q cū iungim⁹ ɔsecramus ꝛ coronam⁹. Est ei regulariter ꝛ gnāliter obseruatū vt ad eū examinatio psone ptineat/ad quē impositio manus spectat. Nunqd eni si p̄ncipes non solū in discoꝛdia: sed etiā ɔcoꝛdia sacrilegū quēcūq vel excōicatū in regē tyrannū: vel fatuū hereticū eligerēt aut paganū nos inūgere ɔsecrare/ ac coronare hoiem hmōi deberem⁹: absit olno. ¶ Obiectioni ergo p̄ncipū rn̄dentes asserimus q legatus nr̄ approbādo regē/ꝛ reprobādo ducē nec electoꝛis gessit psonā vt poteq nec elegit nec cognitoꝛis: cū neutri⁹ electionem quo ad factū eligentiū ɔfirmādam duxerit: aut etiā īfirmandā. Exercuit aūt denūciatoꝛis offm̄: qꝛ psonā ducis eiusdē indignā ꝛ psonā regꝪ denūciauit idoneā quo ad īperium obtinēdū: nō tam pter studia eligentiū q̄ ppt merita electoꝝ q̄uis plures ex illis q eligēdi regē ī īpatoꝛē pmouēdū de iure ac de ɔsuetudine obtinent ptātem: consensisse phibeant in ipsū regē: ꝛ ex eo q fautoꝛes ducis absētib⁹ alijs ꝛ contēptis ipsū eligere p̄sumpserit patet eos pperā pcessisse. cū electiōi pl⁹ contempt⁹ vni⁹ q̄ ɔdictio multoꝝ obsistat. ꝛ infra. Nos vtiq nō ducē sed reliquū reputam⁹ ꝛ nolam⁹ regē iusticia exigēte. ꝛ infra. Nō aūt cū in electione vota p̄ncipū diuidūtur post admonitionē ꝛ expectationē [illegible] partiū fauere possim⁹ maxime postq̄ a nobis vnctio: cōsecratio: et coronatio postulāt: iure pꝫ pariter ꝛ exēplo. Nunqd eni si principes admoniti ꝛ expectati: vel non potuerunt vel noluerūt in vnū pposito cōuenire. sedes apostolica aduocato et defēsoꝛe carebit: eoꝛūq culpa ipsi redūdabit ī penā. Sciūt aūt p̄ncipes q cū Lothari⁹ ꝛ Cōradus ī discoꝛdia fuissent electi Ro. ponti. Lothariū coronauit ꝛ imperiū obtinuit coronat⁹ eodē Coꝛrado tunc demum ad ei⁹ grām redeūte. ¶ Eos igit duxim⁹ cōmonēdos vt a p̄fato duce iusto q̄dē a nobis iudicio reprobato recedāt: ꝛ p̄fato regi nō abnuāt adherere: nisi tūc demū ɔtra psonā vel fctm̄ legitimū q̄d ab eis obiectū fuerit et ostēsū: ꝛ infra Sunt eni notoꝛia īpedimēta ducis scꝫ excōicatio publica pluriū manifestū ꝛ psecutio diuulgata quā progenitores ei⁹ ꝛ ipse presūpserūt in apostolicā sedē ꝛ alias ecclesias exercere. Fuit quoq a p̄re. n. excōicatiōis vinculo inodat⁹ qđ postmodū recognouit dū p nunciū suū absolu

tionis beneficiū postulauit. vñ pa3 ꝙ ipse fuit excōicatus electus: ⁊ infra. Idē etiā cōtra propriū iuramētū sup quo necp̄silliū a se. apo. req̄siuit ambitiōis vicio regnū sibi vsurpare p̄sumpsit cū sup illo iuramēto prius rom. eccle. cōsuli debuisset. Nec valet ad plenā excusationē ipsi⁹ si iuramētū illō dicat̄ illicitū: cū nichilomin⁹ sup eo nos pri⁹ cōsulere debuisset ꝙ̄ cōtra ipsū ꝑpa temeritate venire: p̄serti illo exemplo ꝙ cū gabaonite a filijsisrael p fraudē surripuerit iuramēta: ipsi tñ cognita fraude ꝯtra illud venire temere noluerunt. Utrum ꝟo dictū iuramentū sit licitū vel illicitu3: ⁊ ideo seruādū an nō seruādū extiterit nemo sane mentis ignorat ad nr̄m iudicu3 ptinere: ⁊ ifra. Insup si p̄dict⁹ dux iperiū obtieret: libertas p̄ncipū i electiōe piret: ⁊ iperiū obtinēdi de cetero cetis fiducia tolleret nā si ꝑut olim fr̄ dicti ducis p̄ri eo sic dux ipse frī suo succederet videret iperiū nō electiōe sed ex successione deberi: ⁊ in p̄iudiciū p̄ncipu3 redūdaret: si nō nisi de domo ducis predicti videret aliq̄s ad iperium assumēd⁹: ⁊ ifra. Nobilitatē ergo tuā monētes p aplica scripta man. quaten⁹ a prefato duce recedas olno: nō obstāte iuramēto. si qd ei rōne regni fecisti: cū (eo ꝙ̄tū ad obtinēdū iperiū reprobato) iuramētū h̄mōi non debeat obseruari. Idē.

Absentes ad electionē de pulcāti sūt vocādi. ⁊ ꝯfirmat̄ electio maioris ⁊ sanioris partis

Capim xxxv. Urā dile. fi. ti. scte prudētiane pb̄ro cardi. ⁊ infra. Si vero vtriusq3 parti3 fuerit cassata electio vos (fr̄ibus oib⁹ q̄ fuerint i prouincia conuocatis) quemaiori ⁊ saniori parti eo sup p̄dictis videritis cōplacere p cē. eccle. faciatis firmiter obseruari. Idem parmeñ. episcopo etrius conuidicibus.

Cassat̄ electio partis maioris facta ꝯtēpta minori parte et si ēn⁹ sol⁹. nō tñ ius eligēdi deuoluit ad minorē. h. d. s3 itellectū cōes

Bone memorie. S. cremoneñ. epo i extremis agēte: cū de cōualescētia desperaret. ipsi⁹ cremoneñ. caplin. B. canonicū suu3 regē disciplinis scolasticis isistentem: ad certū terminū in vigilia penthecōstes ꝑ futuri electione pōtificis citari fecerūt: ⁊ ifra. Cōstituto aūt dicto. B. ꝑ sua electione et dilecto f. n. J. ꝑ electione archipb̄ri cora3 nobis e electionē ab ipso. B. post electionē archipb̄ri non cassatā l3 de viro multe litterature: honeste vite et clare fame: non tñ sine multa temeritate p̄sumptā: cū de priori nr̄m deberet expectare iudicium: anteꝙ̄ ꝑcederet ad secundā: duxim⁹ irritandā in penā interdicētes eidē cōtradictionis vocē in primo cōsensu capitulo ꝑmanēte. Electionē aūt archipb̄ri (ꝙ̄uis laudabile testimoniū p̄hibeat̄ de ipso) iusticia exigente cassauim⁹: tū qz corpore dicti ep̄i nondū tradito sepulture habuerūt de ipsa electione tractatū cōtra canonicas sanctiones: tū qz inuentus est. B. fuisse cōtēptus l3 vnus sol⁹ extiterit cū plus in talib⁹ consueuerit cōtēptus vni⁹ obesse ꝙ̄ multorū contradictio in p̄nti. Nec predicta d3 dici citatio valuisse: qz cū ep̄i morte p̄uenerūt temeraria nimis extitit: ⁊ ideo non potuit arcere citatum. Idem. Capim xxxvi.

Non monachus in prelatū regularē eligi non potest. Capim xxxvii

Um ad nostrā noticiā peruenisset ꝙ B. qui se pro abbate lexouieñ. gerebat: non fuit ante monachus ꝙ̄ electus. Nos attēdentes ꝙ contra regulares traditiōes illud fuerat attentatū cū nullā spē vel promissionē3 habens: vt abbas fiat debeat monachari: electionem de ipso factam curauimus irritare. Idem magistro ca. pb̄ro cardinali sedis aposto. legato.

In abbatem eligi nō potest nisi instructus in regula monachali. Ca. xxxviii

Fficiū tui: ⁊ infra. Sane nobis tuis litteris intimasti, ꝙ cum

monasteriū q̄dā positū i medio na‖tiōis puerse/pastore careret: mona‖chi de electiōe abbatis tractātes: cū‖ nō possent sui ordinis idoneā īueni‖re psonā: i quēdā virū nobilē oclos‖ direxerūt: p quē poterāt meli⁹ defen‖sari. ꝛ p̄rem adierūt ipsi⁹ hūiliter‖ postulātes ꝙ filiū suū iduceret: vt‖ habitū susciperet monachalē: nullā‖ p̄ri de ipi⁹ pmotiōe fiduciā tribuē‖tes ꝛ p̄r ad hoc idurit filiū puidū ꝛ‖ discretū q̄ effect⁹ monach⁹ fuit i ab‖batē elect⁹: cui⁹ electio extitit p res‖ctorē messan. apo. se. legatū q̄ oib⁹‖ p̄dictis iterfuit ꝯfirmata. Cū aūt idē‖ sit parat⁹ purgare se: ꝙ nulla fuit‖ ad hoc ambitiōe iduct⁹: postulas ex‖doceri vtrū dict⁹ legat⁹ electionē‖ ꝯfirmare vel dispēsare potuit: vel‖ q̄d f̄ctm̄ est stare possit: ꝛ vtrū ele‖ctione cassata iterū valeat eligi in‖ abbatē. Nos aūt ꝯsul. c. t. r̄ndem⁹‖ ꝙ cū ex his q̄ incōtinēti subsecuta‖ sunt ostēdat: ꝙ talis taliter nō pos‖sit eligi in abbatē: maxie p eo ꝙ an‖teꝙ̄ esset discipul⁹ voluit esse magi‖ster: electionē illā irritā esse decer‖nim⁹ ꝛ inanē. Uerū postꝙ̄ fuerit in‖ regula cōpetēter istruct⁹ (si vrgēs‖ necessitas ꝛ euidēs vtilitas ipsi⁹ mo‖nasterij postulauerit) purgatiōe re‖cepta poterit in abbatem assumi: ne‖ monasteriū oppimatur incursibus‖ malignorum. Idem.

Ca.m xxxvi

Electio alias canonica cōfir‖matur: lꝫ q̄dā eligentiū esset‖ minori excommunicatione ligati.

Ca.m xxxix.

Illa quotidiana instātia: ꝛ ifra.‖ Nos pro certo didicimus ele‖ctionē canonicā extitisse: ipsam au‖ctoritate aplica durim⁹ cōfirmādā:‖ supplentes de plenitudine ptātis si‖ q̄s in ea ex eo fuisset defectus. ꝙ q̄‖dā iterfuerūt electioni eiusdē q̄ ex‖ sola participatione i simplicis excō‖municatiōis laqueū iciderūt. Idē‖ magistro maximo notario nostro.

Si postulatio cum electione‖ cōcurrit ꝛ nūerus postulātiū‖ est duplo maior ꝛ postulat⁹ est ido‖neus: postulatio admittitur reiecta‖ electione. Si vero idignus ex hoc‖ maior pars postulātiū ignorauerit‖ postulatio et electio reprobantur.‖ Si vero sciebant ꝛ electus est ydo‖neus ꝯfirmat electio: ꝛ idē si nūer⁹‖ postulātiū nō est duplo maior. h. d.‖ intelligendo secundum ꝙ continet‖ ius commune.

Ca.xl.

Scriptū est in apocalipsi Jo‖hānis ꝙ in medio ꝛ in circui‖tu sedis erāt quattuor aialia ꝛ ifra.‖ Sane ad hanc ecclesiā scꝫ cōstan‖tinopolitanā duo aialia sunt vocata‖ ptinā plena oculis ꝛ alas habentia‖ senas: vcꝫ erādien. archieps ꝛ ple‖ban⁹ sancti pauli de venetiis: sicut p‖ pcuratores tā postulātiū archieps‖ q̄ eligentiū plebanū fuit ppositū‖ corā nobis ꝛ ifra. Uerū qꝛ de hisq̄‖ p assertionē partiū i iudiciū dedu‖cte fuerāt nob̄ nō potuit fieri plena‖ fides: Quia sup his q̄ de nūero dicta‖ sunt postulātiū: p q̄dā instrumētū‖ publicū: necnō cōfessionē pcurato‖ris aduerse partis in iudicio factā‖ q̄ postea reuocatā pars altera asse‖reret suā intentionē esse fundatam‖ cām discretioni. t. durim⁹ cōmittēdā‖ per ap. scrip. mandātes quaten⁹‖ sup his ꝛ aliis inq̄ras diligētissime‖ veritatē: de meritis electi ꝛ postula‖ti apud venetias vbi nati fuerunt ꝛ‖ diutius cōuersati. De studiis autē‖ eligētiū ꝛ postulātiū ꝛ oibus gn̄ali‖ter q̄ cām p̄nt instruere: apud cōst̄‖tinopoli vbi hmōi postulatio ꝛ ele‖ctio celebrate fuerūt. Et si partes‖ consenserint pcedas hoc modo: vt‖ si cōstiterit de mutuo cōuenisse cō‖sensu ꝙ ad electionē patriarche. vij‖ admitterentur prepositi: siue p seip‖sos siue per alios ꝛ duo alij ex par‖te vniuersitatis pro ceteris conuen‖tualium ecclesiarum prelatis: totꝙ̄‖ tunc temporis conuentuales eccle‖sias habuisse prelatos: ꝙ cū. vij. pre‖positis: ꝛ. ix. canonicis: quos q̄dem‖ canonicos ꝯstat in postulatione p̄fa‖ti archiepi cōuenisse: duplo maiorē‖ facerent nūerū q̄. xvi. electores eple‖bant: tu vice n̄ra postulationem ad‖mittas nisi probatū fuerit postulato‖ aliq̄d obuiare de canonicis institutꝭ

Ca.ti xviii

quod pmotionē ipsius debeat ipedire: ac (plebani electione cassata) ipsum archiepm absoluas avinculo quo et adieā. eccle tenetur: concedēdo ipm cōstātinopolitane eccle in pastorē. ¶ Quod si ad faciēdū du plo maiorē numerū simul omes pdicti minime sufficerēt: siue dignus/siue indign⁹ fuerit postulat⁹: tu (postulatione repulsa) electionē plebani auctoritate nr̄a confirmes dūmō nihil obsistat eidē qđ ipsū tāto psulatu reddat indignū. ¶ Si ꝟo numerus postulātium inuētus fuerit duplo maior quēadmodū pdictū est: ꝛ psona postulata reperta fuerit idigna tu tā postulationē ꝙ electionē nō differas reprobare. ¶ Nisi forsan omes aut maior pars postulātiū psumptiōe damnabili postulauerit sciēter indignū: vt hac vice merito debeāt eligēdi seu postulādi potestate priuari. Et hoc quoqz casu electionē cōfirmes si eā de psona idonea constiterit celebratā. Idem in concil. generali.

Si illi ad q̄s spectat electio negligūt eligere platū cathedralis vel regularis ecclesie infra tres mēses prim⁹ superior ecclesiā ordinabit: qđ si infra tres alios mē ses non fecerit canonice punietur.

Ca. xli. Ne p defectu pastoris gregem dn̄icū lup⁹ rapax inuadat: aut in facultatib⁹ suis ecclesia viduata graue dispēdiū patiat: volentes in hoc etiā occurrere piculis aīarū: ꝛ ecclesiarum indēnitatib⁹ puidere. ¶ Statuim⁹ vt vltra tres mēses cathedralis eccl'a vel regular ꝫ plato nō vacet. Infra q̄s (iusto impedimēto cessante) si electio celebrata non fuerit: q̄ eligere debuerāt / eligēdi ptāte careāt ea vice. ¶ Ac ip̄a eligēdi ptās ad eū q̄ primo pesse dignoscit deuolua. Is ꝟo ad quē fuerit deuoluta ptās deuz pre oculis hn̄s nō differat vltra tres mēses cū p̄ciliio capituli sui ꝛ alioꝝ viroꝝ puidē tiū viduatā ecclesiā de psōa idonea ipsius q̄dē eccle vl' alteri⁹ si digna nō reperiat i illa canonice ordiare si canonicam voluerit effugere vltionē. Idem in eodem.

Per aliquē de tribus formis hic cōtētis. s. scrutiniū: cōpromissi: ꝛ inspiratiōis pcedi debet ad electionē in eccl. cathedralib⁹: alit electio celebrata nō valet. Et cōtra faciētes puādi sunt ea vice ptāte eligendi. h. d. vsqz ad. §. illud.

Quia pp̄t diuersas electionum formas q̄s q̄dā inenire conātur: ꝛ multa impedimēta puenit ꝛ magna pericula imminent ecclesijs viduatis. ¶ Statuim⁹ vt cū electio fuerit celebrāda p̄sentib⁹ omnib⁹ q̄ debēt ꝛ volūt ꝛ possunt cōmode interesse assumātur tres de collegio fidedigni q̄ secrete ꝛ sigillatī vota cūctoꝝ diligēter exquirāt: ꝛ in scriptis redacta mox publicēt in pmuni nullo prorsus appellatiōis obstaculo interiecto: vt is collatiōe habita eligat: in quē oēs vel maior: et sanior pars capituli cōsentit. ¶ Uel saltē eligendi potestas aliq̄b⁹ viris idoneis cōmittatur: q̄ vice oim ecclesie viduate puideāt de pastore. ¶ Aliter electio facta non valeat. ¶ Nisi forte cōiter esset ab omnib⁹ q̄si per inspirationē absqz vicio celebrata. ¶ Qui ꝟo contra p̄scriptas formas eligere attētauerint eligēdi ea vice potestate priuētur. c. xlii.

Interdicit pcuratorē in electionis negocio cōstitui nisi cōcurrāt hic cōtenta vsqz ad. §. electiones. h. d. Ab. ¶ Illud aūt penitus interdicim⁹: ne q̄s i electionis negocio pcuratorē pstituat: nisi sit absens i eo loco de q̄ debeat aduocari iustoqz ipedimēto detēt⁹ venire nō possit: sup quo si opus fuerit fidē faciat iuramēto ꝛ tūc si voluerit vni p̄mittat de ip̄o collegio vicē suā

Precipit electiōes solēniter publicari: ꝛ clandestinas reprobari. h. d. vsqz ad finem. Ab. sic. ¶ Electiōes quoqz clandestinas reprobamus: statuentes vt q̄cito electio fuerit celebrata solenniter publicetur.

Idem in eodem.

Consentiens electiōi de se facte p abusum potestatis secularis efficit ieligibilis ad dignitatem: ⁊ electio ē nulla. Eligētes aūt a bñficijs p triēniū suspēdūt: ⁊ tūc sunt priuati potestate eligendi.

c.xliij Quisquis electioni de se facte p secularis potestatis abusū ɔsentire p̄sūpserit ɔtra canonicā libertatē ⁊ electionis ɔmodo careat et itelligibilis fiat: nec absqȝ dispēsatione ad aliquā valeat eligi dignitatē. ¶ Qui vero lectionē quā ipso iure irritam esse censemus presumpserint celebrare: ⁊ ab officijs ⁊ beneficijs penitus suspendantur per triennium: eligendi tunc potestate priuati. Idem in eodem.

Si prelatus per negligentiā confirmauit idignū electum ad regimen animarū perdit potestatem ɔfirmandi primū successorē a perceptione propriū bñficij suspēditur: ⁊ promot⁹ deijcitur. Si vero per maliciā hoc fecit grauius punitur. Electi vero imediate subiecti pape per se aut p psonas instructas debēt adire papā ⁊ petere cōfirmationē. Et si sunt electi i cōcordia ⁊ valde remoti: videlicet vltra italiā cōstituti: iterim administrāt ita tñ ꝙ nil alienēt: benedicūtur autem et cōsecrātur prout ɔsueuerūt

c.xliiij Nichil est qd̄ ecclie dei magis officiat ꝙ̄ idigni assumantur prelati ad regimē aiarū. ¶ Volētes igit huic morbo adhibere necessariam medelā irrefragabili ɔstitutione sancim⁹: quatenus cū qsqȝ ad regimen aiarū fuerit elect⁹: is ad quē ptinet ipsi⁹ ɔfirmatio diligenter examinet ⁊ electiōis pcessū/et personā electi. vt cū oia rite pcurrerint: mun⁹ ei ɔfirmatiōis ipēdat qr si sec⁹ fuerit icaute p̄sumptū: nō solū deijciend⁹ est idigne pmotus verūetiā idigne pmouēs puniēd⁹. Ipsū quoqȝ decernim⁹ hac aiaduersione puniri: vt cū de ipsi⁹ ɔstiterit negligētia maxime si holem isufficientis sciētie vel ihoneste vite vel etatis illegitime approbauerit nō solum ɔfirmādi p̄mū i successorē illius careat ptāte: verūetiā (ne aliq̄ casu penā effugiat) a pceptiōe proprij bñficij suspēdat: qusqȝ (si equū fuerit) idulgētiā valeat pmereri. Si vero ɔuict⁹ fuerit i hoc p maliciā excessisse: grauiori subiaceat vltioni. ¶ Epi quoqȝ tales ad sacros ordines et ecclasticas dignitates pmouere pcurēt q̄ ɔmissū sibi officiū digne valeāt adiplere: si ⁊ ipsi canonicā cupiūt effugere vltionē.

¶ Ceterū q̄ ad romanū ptinēt imediate pōtificē ad pcipiēdā sui cōfirmationē officij: ei⁹ se ɔspectui (si cōmode fieri pōt) psonaliter repñtēt aut psonas trāsmittāt idoneas: per quas diligēs iq̄sitio sup electiōib⁹ et electis possit haberi vt sic demū p ipsi⁹ circūspectionē ɔsilij sui plenitudinē officij assequantur: cū eis nichil obstiterit de canonicis istitutis. Ita ꝙ ualde remoti vcȝ vltra italiā ɔstituti si electi fuerint i ɔcordia dispēsatiue pp̄ter necessitates ecclarū ⁊ vtilitates: i spūalibus ⁊ tēporalib⁹ administrēt: sic tñ vt de reb⁹ ecclesiasticis nihil penitus alienent. Munus vero bñdictionis seu ɔsecrationis recipiant sicut hacten⁹ recipere ɔsueuerunt. Honorius. iij. capitulo Coustātino.

Expēse necessarie q̄s facit capitulū p electiōe p̄lati de bonis prelature debēt fieri vel reddi c.xlv.

Vt p̄terite: ⁊ īfra. Pñtiū auctoritate statuim⁹ vt expense necessarie quas capitulū ɔstātinopolitanū: vel ei⁹ nuncij vacāte sede p electionis negocio fecerint de bonis patriarchat⁹ fiant totaliter vel reddantur. ¶ Dūmodo ipsi bona decedentis patriarche nō occupēt vel vsurpent. Idē electo lugdun̄.

Electio post collationē ex interuallo celebrata nō vȝ. h. d scđm opinionem magis cōmunem.

Cum post petitā istanter ⁊ demū obtentā quōdā lugdun̄. archiep̄o cessionē vota canonicoꝝ lugdun̄. in te tunc ipsorum prepositum concorditer conuenissent. capit. xlvi.

Ni tãdẽ examinato/sicut decuit) pcessu electiõis tue inuenim⁹ eã p⁹ publicationẽ ɔsensuũ et collatiõis tractatũ: aliq̃ diu fuisse ptractã: asſensũq; tuũ p̃riusq̃ elect⁹ fueris re quisitũ electionẽ eandẽ(ex ipsi⁹ dũ tarat inordinato processu) iusticia cassauimus exigente. ¶ dẽ eboracẽ. priori ꝛ magro Guido. de canopo.

Monach⁹ vni⁹ monasterij alterius fact⁹ abbas: i electiõe abbatis p̃oris mõasterij vocẽ nõ hꝫ ẽt si tale ius ab abbate ꝛ monachis p̃oris mõasterij sibi fuit reseruatũ.

c.xlvij Onstitutis i p̃ntia nr̃a pcuratoꝛib⁹ scti taurini eboraceñ. ꝛ scti leofredi de cruce abbatũ ꝛ infra ¶ Cũ aũt pcuratoꝛes ipoꝝ abbatũ iussi essẽt exp̃mere: q̃ iure ipi abbates deberẽt electiõi abbatis Kiscañ. monasterij itere sse. r̃ndeꝛt: q̃ olim cũ assumerent i suoꝝ monasterioꝝ abbates fuit spãlit̃ idultũ eis ab abbate ꝛ cõuẽtu monasterij Kiscañ. vt haberẽt vocẽ i caplo eorũdẽ. Nos aũt rõnẽ hmõi friuolã reputantes sup hoc ppetuũ silẽtiũ iponim⁹ abbatib⁹ supradictis. ¶ dẽ roth. cap.

Electio debet fieri v̱bo ꝛ de illo i quẽ ɔsẽserit maioꝛ pars capli: ꝛ nõ respectu aliarũ partiũ.

Capi. xlviij. Cclia vr̃a destituta pastoꝛe ꝛ potis vr̃is cũ de futura p̃lati haberet; successiõe tractatũ i diuersa diuisis. q̃dã i Thomã q̃dã in cãcellariũ: ꝛ q̃dã singlares i singlares p̃sonas eiusdẽ eccle ɔsẽsissẽt. Uerũ cũ sup his i nr̃a ꝛ nr̃oꝝ frꝫ p̃ntia multa fuissẽt hincinde pposita: inuenim⁹ q̃ illis q̃ sua i Thomã desideria dirigebãt/lꝫ maioꝛẽ partẽ facerẽt partiũ pparatõe mioꝝ: nõ tñ ad maioꝛẽ ptẽ capli puenerũt. Cõsideraũim⁹ nihilomin⁹ q̃ post publicatiõnẽ ɔsẽsũ ꝛ collatiõis tractatũ ad electionẽ null⁹ hit⁹ ẽ pcess⁹: Quis deportatiõis solẽnitas ẽt post appellationẽ legitimã fuerit subsecuta quã p electõe nec deceret nec ẽt expediret hr̃i. ¶ Un̄ q̃d factũ ẽ d. T. p̃d. cassauim⁹: petitiõe ɔsẽtiẽtiũ in cãcellariũ nõ admissa. ¶ Gregoꝛ. ix.

Nõ pfess⁹ abbatẽ eligi n̄ põt.

c.xlix. Um i magistrũ assumi nõ debeat q̃ foꝛmã discipuli nõ assũpsit: nec sit p̃hiẽd⁹ q̃ subesse nõ noluit: nosit ellecto p te q⁹ i q̃busdã regularib⁹ domib⁹ iure tibi diocesano subiectis: sunt q̃dã i abbates nõ pꝛofessi oꝛdinẽ regularẽ assumpti. ¶ Mandamus quaten⁹ cũ abbates tales esse nõ debeãt: q̃ p pfessionẽ monachi ꝛ regulares canonici nõ fuerint ad amotionẽ eoꝝ q̃s tales i ueneris(sublato appellatiõis ipedimẽto) pcedas. ¶ dẽ cumañ. cap.

Electio fcã a nõ maioꝛi pte capituli: omissa collatõe nõ vꝫ.

cap. l. Umana eccla pastoꝛis solatio destituta: ꝛ ɔgregatis die ad celebrãdã electionẽ p̃ñra: q̃ p̃ntes erãt cumanis canonicis: ac trib⁹ abbatib⁹ q̃ vocẽ i electiõe hr̃e noscunt: capellani ꝛ clerici ciuitat; electiõi se debere iteresse dicẽtes sub hmõi ptestatiõe admissi fuerũt: q̃ vor eoꝝ q̃ nõ deberẽt iteresse õ iure vel de ɔsuetudie nõ valeret. Tãdẽ p̃misso iuxta foꝛmã ɔcilij gñalis scrutinio. vij. de canonicis vn⁹ abbatũ. xi. capellani: ꝛ. ix. clerici i eiusdẽ eccle archipbr̃m ɔuenert̃. ix. canonicis vno de abbatib⁹ vno capellano. ꝛ. xi. clericis i ipsi⁹ eccle archidiaconũ dirigẽtib⁹ vota sua. ꝛ i fra. ¶ Cum. xviij. fuerũt canonici ꝛ tres abbates. xx. clerici. ꝛ. xiij. capellani: neutrã electionẽ cõperim⁹ ad maioꝛẽ partẽ toti⁹ capli puenisse: nec pbatum fuerat q̃ clerici admitti debuerit: nec q̃ capellani admissi fuerit de ɔsuetudie vel de iure. Nã ꝛ si capellani electiõib⁹ eꝛoꝝ iterfuerint: ꝛ scrutatoꝛes dederint voluntatũ nõ tñ inq̃sita vota sua fuisse vel eos aliq̃s elegisse pbat: ꝛ si ꝛ si inq̃sita fuissẽt vota vel ipi aliquos elegissẽt: p hoc tñ n̄ ɔstituit ius eis de iure ɔpetere vl̃ ex ɔsuetudie iã p̃scripta. Unde nos electiões ipsas p̃sũptas etiã cõtra foꝛmã cõcilij ge. cũ collatio i cõi omissa fuerit q̃ post publicationẽ scrutinij fieri debuissꝫ de. f. n. cõ. sententialit̃ duxim⁹

irritādas electores hac vice eligēdi ptāte puātes. X. dē abbati cluniacē.

Per cōpositionē factā cū prelato ꝛ capitulo nō pōt ius eligendi cōpetere laico etiā patrono in ecclesia collegiata.

ca.ii. Sacrosancta ro. eccle. ꝛ infra. ¶ Sane ꝓposuisti in nr̃a p̄sentia ꝙ sup ordinatione prioris mōasterij sancti pācratij ad cluniacen. eccl̄. pertinētis cū comite de valernia patrono ipsius quidā p̄de. tuus consensu capituli sui compositionē quādā inivit iuri cōtrariā: ꝛ ecclesie ipsi damnosam vcʒ vt in optione sit ipius comitis assumere ad prioratū dicti monasterij (cluniacē. ꝛ de charitate prioribus dūtarat exceptis) vnū de duob⁹ melioribus toti⁹ cluniacen. ordinis quos abbas duxerit nominādos: ꝛ infra. ¶ Attēdentes itaqꝫ ꝙ ius eligēdi i collegiata ec. nō cadit in laicū ꝛ ideo id esset ꝑniciosum exēplo: ꝛ redūdaret i dispēdiū ecclesiastice libertatis: volum⁹ vt dictū prioratū libere possis (non obstāte cōpositiōe ipsa) sicut alios prioratus tibi subditos ordinare: denūciādo ordinationem factā patrono vt suū si voluerit honestū impartiat assēsū. X. dē decano ꝛ caplo sācti iohānis ꝛ scti stepha. bisuntin̄.

Si per papā mādatur habentib⁹ eligere ꝙ eligāt cū consilio aliquoꝝ: alioqn cōcilliarij puideāt: eligētes debēt cōcilliū requirere ꝛ in tractatu electionis ꝛ congruo tēpori expectare responsum: alias electio nō tenet.

ca.iij. Cum i veteri lege. ꝛ ifra. ¶ Porro iamdudū vobis dedimus in mādatis vt infra. xl. dies post susceptionē litteraꝝ nr̃arū cū cōcilio scti benigni ꝛ morimūdi abbatū et fratris. G. de ordie p̄dicatoꝝ eligeretis ꝑsonā idoneā canonice in pastorē alioqn dicti ɔcilliarij vobis de archiepō puiderēt. Uerū die ad eligēdū p̄fixa. vi. ex vobis ptātē eligēdi dedistis vsqꝫ ad ɔsumptionē cuiusdā cādele: q̄ ibidē accensa extitit duraturā. Tādē cū electores hmōi cōuenissent in p̄dictū abbatē scti benigni: ꝛ sup hoc socioꝝ ei⁹ cōsilium reqsissēt: ꝓponēte vno ex illis ꝙ de liberato cōsilio r̄ndcrēt: ꝛ differentib⁹ eis festināter dare r̄nsum p̄fati electores (cū cādela ipsa deficeret) nō expectato ipsoꝝ cōsilio dictū abbatē i bisuntin̄. archiepm elegerūt: et infra. ¶ Relato ergo ad aplī. se. negocio archiepō vienne i. ꝛ abbatē de firmitate iniūxim⁹: vt si cōstaret ab eisdē electorib⁹ de electione tractatū fuisse habitū: ꝛ i tractatu electionis p̄dictoꝝ cōsiliū reqsitū electionē ipsius abbatis (si ꝑsona esset idonea) ɔfirmarēt. Q̄d si i tractatu electionis nō fuisset illoꝝ ɔsiliū requisitū: licꝫ postea requisitū fuerit nō cōpetēti tēpore: nec etiā expectatum responsum ipsoꝝ: aut non esset idoneus idē abbas: qd̄ ex ipso factū erat: tāq̄ inualidū irritarēt: ꝛ ifra. ¶ Cum aūt cōpertū nō fuerit cōpetēti tēpore reqsitū cōsiliū de ꝑsona predicti abbatꝭ: ꝛ qn̄ extitit reqsitū non fuerit expectatū respōsum: nisi modico tp̄e: nec debeat aliūs iputari: ꝙ intm̄ illi sibi tp̄s artarēt electionē abbatis ipsius nō ꝑsone: sed electionis vicio duxim⁹ irritādam X. dem episcopo siluanecten̄.

Si maior pars capli scienter eligit indignū valet electio de digno a maiori parte etiā ex eosdem scrutinio facta: hoc dicit secūdum veriorē intellectū ꝛ intrīsecū.

Congregato niuern̄. capitulo ad electionē futuri pastoris. xiiij. in decanū. ꝛ. xviij. cōputato ꝓcuratore cuiusdā absētis: in cātorē ipius eccle ɔuenerūt. qui cū plures in eū et pauciores in aliū sua desideria direxissent a ꝑte sua electus extitit in pastorē ecclesie niuernen̄. Postmodū credēte ꝑte decani ꝙ alij plurimū deliqssent eligēdo ꝑsonā sciētie litteralis. expte ꝓpt ꝙ illis scdꝫ statuta lateran̄. ɔcilij ipo iure eligēdi ptāte puatꝭ: ptās eligēdi ad eos extitit deuoluta decanū ipꝫ q̄ i eū sua vota direxerāt i suū epm̄ elegerūt ad se. apo. appellātes: ꝛ ifra. ca.iiij

Reliqs petētib⁹: vt irritare decani electionē attentatā a paucioribus: et post aliā nō cassatā: ac ↄfirmare reliquā veluti canonice celebratam a plurib⁹ de persona idonea dignaremur. ¶ Nos igit͛ mādam⁹ quatenus si dictus cantor defectū in literatura nō patit͛: et alias est idoneus ad regimē pastorale: ipsi⁹ electionem ꝓcures auctoritate nostra (infirmata reliqua) cōfirmare. Alioqn (ipsius cantoris electiōe irrita nūciata) ꝓnolatum decanū (si nichil ei de canonicis obstiterit statutis) eadē auctoritate ꝑficias ecclie memorate. Idē illus necteñ. epo et Jo. de monte centori mirabili archidia. et suc. parisieñ.

Habēs plures dignitates vel plura bñficia curata sī dispēsatiōe pa. ieligibil͛ē. hoc dicit q̄ ad ti.

Dudum ecclesia rothomagē. pastoris solatio destituta/cōtra electionē q̄ in eadē ecclesia fuerat celebrata. G. archi. et quidā alij eiusdē eccle canonici ad se. apo. accesserūt. Dicto ꝓo archid. ꝑ se ac parte sua: et. G. archi. ꝑ ꝓcuratore illoꝝ q̄ electionē celebrauerant in nr̄a presentia ↄstitutis: inter alia q̄ cōtra electū obiecta fuerāt archi. ꝓposuit memorat⁹ ꝙ idē elect⁹ post gñale cōciliū archidiaconatū ambianeñ. adept⁹ ipsum cū pluribus ꝓrochialib⁹ ecclesijs quas ante idē cōciliū obtinuerat: retinere ꝓsumpsit: eo ꝙ dimisso retinuit ecclias memoratas. Uñ cū an eodē cōcilio sit statutū vt quicūqȝ receperit aliqd̄ bñficiū curā aīaꝝ habēs annexā si prius tale bñficiū obtinebat eo sit ipo iure priuat⁹ et si forte illud retinere cōtēderit etiā alio spoliet͛ predict⁹ elect⁹ cōtra hmōi veniēs statuta trāsgressionis notā: necnō cupiditatis viciū qd̄ i alijs reprobare debuerat: ex pluralitate bñficioꝝ incurrit. Et retinēdo bñficia q̄ nō spectabāt ad ipz: cū p⁹ receptionē alti⁹ ꝓora bñficia vacauerit ipo iure rē ↄ tractauit ꝑ ↄseqns alienā: et sic furtū ↄmisit q̄dāmō ꝑ rapinā. Jn sue quoqȝ salutis et multaꝝ aīaꝝ dispendiū ꝑdictas ꝓrochiales ecclias retinebat cū eaꝝ cura qua iā ꝓuat⁹ fuerat ipo iure: ad eā n͛latenꝰ ꝑtineret et sic ꝑ ipz eedē aīe dānabilit͛ sūt decepte. ¶ Uerū ꝓcurator eoꝝ q̄ elegerāt ipz: et ꝑ'litatē bñficioꝝ hmōi corā nob ꝓsiterer͛ i iure ꝑ ↄcessionē tñ rothom. archi. nob͛ exhibitā eundē electū nisi ē multiplicit͛ excusare. ¶ Nos igit͛ dictā excusationē vt pote friuolā nullatenꝰ admit͛tētes: vobis dedim⁹ i mādatis: vt si ↄstaret ꝙ idē post receptū archidi aconatū ꝑdictū curā aīaꝝ habēte ꝑfatas parrochiales ecclias electionis tpe retineret nec ostēderet secū ꝑ se. apo. sup hoc dispēsatū electionē illi⁹ auctoritate apo. cassaretis et infra. Partib⁹ ergo ꝓpter hoc in vestra presētia ↄstitutis: ꝑstito quoqȝ iuramēto de veritate dicēda: fctis positionib⁹ et respōsionib⁹ hincinde tādē eodē decano ꝑtertu quorūdā grauaminū ad nr̄aȝ audiētiā appellante: vos electionē hmōi irritātes eidē ecclesie de cenomaneñ. epo ꝓuidistis: et infra. ¶ Lȝ aūt positiōes et rñsiōes sup ptib⁹ articlis facte fuerit corā vobis: qȝ tñ contestationē litis nō inuenim⁹ esse factā (cū non per positiōes et respōsiones ad eas factas sed ꝑ petitionē in iure ꝓpositā et responsionē factā conte. li. fiat) eūdē ꝓcessū de fratrū. ñ. cōsilio irritū duxim⁹ nūciādū. Tādē archidyacon⁹ electionē ex ꝓmissa causa petijt irritari: electo respōdēte predicto ꝙ nō erat ei⁹ electio irritanda. Lite vero corā nobis legitime ↄtestata ꝑstitoqȝ de v͛itate dicēda a ptib⁹ iuramēto: idē elect⁹ et si ↄsiteret͛ se dicta bñficia electiōis tpe tenuisse: tñ excusare se sup hoc nichilominus nitebat͛: qȝ vcȝ dictū archidyaconatū non credebat curaȝ animarum habere. Sed cū in iure confessus fuerit ꝙ archidia. ambianē. de consuetudine suspendit: excōmunicat: et absoluit pbros et priores et parrochiales ecclesias interdicit necnon archidiaconatumvisitat

et inquirit/que viderit inquirẽda. et ꝓcurationes ratione visitatiõis recipit/euidenter apparet/ꝙ curã habet animarũ annexã/ quã si etiã non haberet/negare nõ potest /qn personatus existat cũ idẽ de personatibus qd ꝛ de beneficijs curã alarum habentibus iudiciũ sit habendum. Insuper indulgentiã quã super hoc asserit se habere: inualidã reputauimus cũ in ea falsitatẽ suggesserit ꝛ suppressérit veritatẽ qua tacita vel expressa ipsam nullatenꝰ habuisset. Suggessit enim ꝙ dictas parrochiales eccle. anteꝗ̃ fuisset i archidiaconũ assumptus canonice fuerat assecutꝰ: cũ nullus potuerit plures parrochiales ecc. obtinere nisi vna penderet ex altera: vel vnã intitulatã ꝛ alterã ꝯmendatã haberet: vnde cũ idem vtrãꝗ̃ illarũ intitulatam haberet: ipsas nequiuit canonice habuisse. Itẽ suggerens ꝙ redditꝰ personatꝰ sui erãt tenues et exiles suppressit ꝙ alios redditꝰ in pluribus eccle. noscitur obtinere. Suppressit etiã ꝙ plures parrochiales ecclias cũ plurībꝰ alijs bñficijs in diuersis ecclijs obtineret cũ itẽtionis nře non fuerit secũ in tot beneficijs (presertim habẽtibus curam alarũ) dispensare: nec itẽtionis nře fuerit aliqd ei de nouo ꝯcedere: sed vt ꝑ indulgẽtiã posset habita licite retinere: ꝛ infra. Tãdem cum nõ restaret nisi ꝓ ferenda sentẽtia idẽtã iuri si qd ei cõpeterevidebat ꝗ̃ liticessit spõtanea volũtate cuius cessionem duximꝰ admittendam. Idem.

Irrita est electio quam collatio nõ precessit vel que facta nõ est a maiori parte capituli vel ꝗ̃ non fuit cõmunis.

ca. lv. In genesi legitur. ꝛ infra. Cum in cõcilio caueatur vt is collatione habita eligat: in quẽ oĩs vel maior ꝛ sanior pars capituli ꝯsentit et in. Su. maior pars totiꝰ capituli nõ cõsenserit ꝗ̃ꝗ̃ maiorẽ partẽ habuit partiũ comparatione minor. Nec plene numeri ad numerum: quã vtrũ S. ꝛ H. de quibus aduersarũ referũt questionẽ i electione vocẽ habuerint tractatũ nõ extitit nec discussũ: nec zeli ad zelũ: nec meritũ ad meritum collatio facta fuerit. Nec etiã electio cõmuniter celebrata: quoniam licet in eundẽ S. singulariter singuli cõsensissẽt: nõ tñ debuit subseꝗ̃ singularis electio sed cõmunis ne vel idẽ repeti videret vel ex hoc sequeretur absurditas: vt tot essent electiones quot essent numero eligentes. Nec ex singularibus vel particularibus consensibus appareret vniuersalis electio vel communis: licet quilibet singularis ꝺitatẽ exꝑmat sue partis quẽadmodũ ex singularibꝰ ꝓpositionibꝰ licet veris vniuersalis ꝓpositio nõ apparet nisi per signũ vniuersale forsitã exprimat nec premissi duo canonici poterãt sic excludi: cũ prĩmꝰ existeret i canonicatꝰ possessiõe vł q̃si hñdo stallũ i choro locũ i capitulo legẽdo ꝛ cãtãdo vt canõicꝰ ꝛ id tractatꝰ ac electiões dignitatũ ꝛ ꝑsonatuũ ꝗ̃ occurrerũt ꝓ tpe factẽ de tãꝗ̃ canonicꝰ sit vocatꝰ. ꝗ̃ꝗ̃ hac vice fuerit cum ꝓtestatiõe admissus scõs vo eẽt i tali loco de ꝗ̃ fuerat ad electionẽ vocãdꝰ: cũ de toto regno frãcie vocẽt abstẽtes de cõsuetudine ecclie gallicane. Nos his plenius itellectꝰ ꝛc. cõ. f. n. ꝓmissã electionẽ vt pote cõtra formã cõcilij attẽtatã decernimꝰ irritam ꝛ inanem. Idem cap. massano.

Nõ valet electio: pontificis ꝑ laicos ꝛ canonicos facta etiã si hoc habet consuetudo. hoc dicit ꝛ quotidie solet allegari.

Massana ecccłia pastore vacante. ꝛ ifra. Edicto ꝑpetuo prohibemꝰ. ne ꝑ laicos cũ canõicis põtificis electio ꝓsumat. Que si forte ꝓsũpta fuerit. nullã obtineat firmitatẽ. Nõ obstãte ꝯtraria ꝯsuetudine ꝗ̃ dici dꝫ potiꝰ corruptela. c. lvi.

Idem capitulo cathalañ.

Nõ sufficit ad ꝯfirmationẽ electiõis ꝙ sit facta a maiori parte capituli. nisi ẽt illis ꝑs sit sanior.

c.lvii Ecclesia vestra destituta pasto re cõuenientes in vnũ (absente Su. qui tũc noluit interesse) ad celebrãdã electionẽ terminũ statuistis Veniẽte vero termio et Su. dicto (cum absens existeret) nõ vocato pmisso iuxta formã concilij gene. scrutinio xiiij. magrm. S. pbrm cardinalẽ canonicũ vrm. et xvij. R. remen. canõi. cum elegerũt pfato. Su. postmodũ electioni eiusdẽ R. suũ pbente cõsẽsum. Tãdẽ pcuratoribus vtriusqz partis i.n.pre. 9stitutis allegabat p electione dicti. R. q cũ in. iiij. excederet aliã: cõputato Su. pdicto: maiorẽ capituli partẽ habebat: et p hoc debebat pars sua sanior reputari: cũ vbi maior numer9 est / zelus melior presumat. Pars vero altera electionẽ eandẽ multipliciter ĩpugnabat: pponẽs pnominatũ. R. in etate pati defectũ: nec eẽ sufficiẽtis sciẽtie ad ecclĩam supradictã: cũ etatis mature et eminẽtis sciẽtie pfat9 cardinalis existat et cũ electores cardinalis alios meritis et auctoritate pcelleret: habito pserti respectu ad psonã electã: meliorẽ zelum eos habuisse 9stabat. Dicebat pterea q cõsẽsus dicti. Su. (quẽ pars eiusdẽ R. cõfitebat fuisse cõtẽptum: asserente parte relicta capitulũ poti9 cõtẽptũ ab ipso fuisse) cũ nõ fuerit cõsẽsus pstitus in scrutinio: sed post electionẽ accesserit adiũcere nil valebat: et infra. Deniqz statutum gene. consi. quod electionem decernit inualidã cum contra eiusdẽ concilij formã in electione peccatur: non debet ad cõtẽptum et in alia que non sunt de forma referri / vnde quod ibi dicit q aliter electio celebrata non valeat: ea respicit tm q attẽtant cõtra formã cõcilij memorati: non aũt alia q ponũtur ibidem: sicut est istud q psentibus oibus qui debẽt volunt et possunt commode interesse: haberi debeat in electione processus: nec cetera que sup hoc alibi statuta noscuntur vno verbo videãtur euerti. Neqz eni credendũ est ro. pon. (qui iura tuetur) qd ali9 excogitatum est multis vigiliis et inuẽtum: vno subuertere voluisse. Nos ergo que hinc inde fuere pposita pleni9 intellectis (cum ex lateran. cõcilio in ordinationib9 ecclesiarũ maior et sanior pars capituli exigat: et statutum generalis concilij cõtineat inter cetera vt is eligat in quẽ oẽs vel maior et sanior pars cõsentit) electionẽ dicti. R. nõ psone: sed poti9 electionis vicio (cũ maior et sanior pars nõ consenserit in eundem) de fratrum nostrorum consilio duximus sententialiter irritandam. Idem.

Publicato scrutinio non possunt electores variare: sz 9pellitur ad collationẽ et electionem.

c.lviii Publicato scrutinio variare nequeũt electores. Cũ sit facienda collatio: et electio celebranda. Ad quod per superiorem si oportuerit compellantur. Idem.

Cassata electiõe propt symoniam etiã sine culpa electi nõ dispensat epus ea vice cũ cassato: secus si electus libere resignauit. h. d. fm intellectũ glose scde i fine.

c.lix. Si alicuius electionẽ propter symoniam eo ignorante ac ratum nõ habẽte commissam: cõtigerit reprobari cum eo super prelatione adq: quẽ taliter fuerat electus illa vice non potest epus dispensare. Quanuis circa eum qui ignoranter recipit simplex bñficium per symoniacã prauitatẽ post liberã resignatiõe epi dispẽsatio toleret. Idẽ

Electoribus impeditis currit tẽpus si possunt impedimentum tollere.

ca.lx. His quibus interdicitur: vt absqz superioris licentia eligere non presumant: tempus statutum a canone currit ex quo i mora fuerint licentiam huiusmodi postulandi.

De translatione episcopi.

Inno. iii. anthiocheno patriarche.

Patriarcha qui confirmatus in archiepiscopũ transfertad sedẽ episcopalẽ ab episcoporum cõfirmatione suspenditur. Jo. an.

Um ex illo generali privilegio quod beato Petro et per eum ecclesie romane. dns nr indulsit canonica postmodum manauerint instituta continentia maiores ecclesie causas ad apo. sedem referendas: ac per hoc trāslationes eporum ac sedium mutationes ad summum apostolice sedis antistitem de iure pertineant: nec super his quicquam preter eius assensum debeat immutari. ¶ Miramur quod .L. apanie. electum in tripolitanam ecclesiam transtulisti et nouo quodam mutationis genere paruificasti maiorem et magnum quodammodo minorasti episcopare, archiepiscopum: immo potius dearchiepiscopare presumens. ¶ Licet enim dictus .L. nondum fuisset in archiepiscopum consecratus confirmationis tamen munus receperat et archiepiscopalia (quantum ei licuit) ministrarat. sicut nobis ipsius relatione innotuit qui se valiñ. episcopum asseruit confirmasse. ¶ Ne igitur perpetrandi similia ceteris audacia tribuatur: te ab episcoporum confirmatione duximus suspendendum. I. de. decano et caplo andeg.

ca. 4. Electos in episcopos et confirmatos trāsferre pōt solus pa.

Inter corporalia et spūalia eam cognouimus differentiam quod corporalia facilius destruunt quam construuntur: spūalia uero facilius construunt quam destruuntur. unde iuxta canonicas sanctiones episcopus solus honorem dare pōt: solus auferre nō pōt. Epi quoque a metropolitanis suis munus consecrationis accipiunt quam tamen nō possunt nisi per ro. pō. tii. pdenari. Cum ergo fortius sit spūale vinculum quam carnale dubitari non debet, quin omnipotens deus spūale coniugium quod est inter episcopum et ecclesiam suo tantum iudicio reservauerit dissoluendum quod dissolutionem etiā carnalis coniugii (quod est inter virum et feminam) suo tantum iudicio reseruauit. precipiens ut quos deus coniunxit homo non separet. Nō enim humana: sed potius diuina potestate coniugium spirituale dissoluitur. cum per trāslationem dispositionem aut cessionem auct. ro. pō. (quem constat esse vicarium iesu xpi) episcopus ab ecclesia remouetur. et ideo tria hec que premisimus nō tam constitutione canonica quam institutione diuina soli sunt ro. pō. reseruata. ¶ Sicut autem episcopus consecratus sine licentia ro. pon. suam nō debet ecclesiam derelinquere: sic et electus confirmatus: cum non debeat in dubium reuocari: quin post electionem et confirmationem canonicam inter personas eligentium et electi coniugium sit spūale contractum. cui perfecto episcopalis dignitas nihil addit: cum quis episcopali preditus dignitate nullius tamen ecclesie possit esse episcopus quemadmodum de illo contingit qui oneri pontificali renunciat nō honori. Unde cum nō sit maius vinculum epi ad ecclesiam quam electi: maxime cum fuerit confirmatus: immo idem penitus et nō aliud iuris obtinet in utroque. Sicut ergo episcoporum trāslatio: depositio: et cessio: sic et electorum post confirmationem (spūalis coniugii ratione) soli est ro. pōti. reseruata licet usque ad tpa ista quod cautum fuerat de epis: expressum nō fuerat de electis propter expressam tamen similitudinem vel identitatem potius nemini poterat videri dubium subtiliter intuenti cum de similibus idem iudicium sit habendum. ¶ Sed nec quod istud quod in canone legitur de electo ut si ultra sex menses per suam negligentiam retinuerit ecclesiam viduatam: nec ibi: nec alibi domum consecrationis accipiat immo metropolitani sui cedat iudicio: aliter intelligentibus poterat suffragari. cum non intelligatur ecclesia viduata quasi sponsum nō habeat: sed quia sponsus eius nondum sit cōsecratus adhuc quo ad quedam quasi viri manet solatio destituta. Sicut (iuxta cōmunem modum loquendi) illa dicitur ecclesia viduata: que licet episcopum habeat inutilem tamen perhibetur habere. Nec quod de cessione subsequitur et statutum fuit ad penam: trahi debet ad gratiam ut sicut metropolitani iudicio electus deiicitur ita etiā ad aliam ecclesiam possit transferri: presertim cum nec sine auct. ro. pon. fiat cessio vel deiectio memorata: que ut hec posset ex illo canone metropolitanis indulsit.

Unde si circa translationē idē fieri voluisset quod de cessione dixerat de translatione poterat expressisse: et quod non ē sanctorum patrum decreto sancitū: superstitiosis non ē ad inuentionibus psumēdum: psertim cum nōnunq intelligatur prohibitum: quod non inuenitur concessum. ¶ Sane quoniam turoñ. archiepiscopus electus abriceñ. p metropo. suum confirmatum in ecclesiam vram pter auct. se. apo. transferre psumpsit et in epm cōsecrare: quē rothomageñ. archie. citra mandatū nrm absoluit: et ei licētiā tribuit trāseūdi pdictos archiepos a consecratione et confirmatione pontificū episcopū vo ab executiōe pōtificalis officij bituriceñ. archieps iuxta mandati nostri tenorē suspēdit. Et qūis ijdem archiepiscopi tanq maiores plus excesserint in pmissis: pfatus vo eps munus vt pote illorum tanq minor maiorum errore secutus: nos tñ intellecta eorum confessione spontanea et supplicatione deuota: veniam errori dedimus: quia non ex malignitate: sz ex simplicitate peccauerunt. Et quoniam pfatus epus q minus peccauerat seuerius fuerat castigatus: reatum suum recognoscēs humilit et deuote ac miam postulans et iudicium non reqrēs nos intuētes q lz sibi munus consecrationis impēsum nec prioris ecclie ipsum pontificē fecerit nec scde/ cum ad primam non fuerit consecratus et ad scdam (priori vinculo pdurante) non potuerit canonice psecrari adhuc coniugalit alii alligatus: et tam a vinculo prioris ecclie q a pena suspēsionis penit absoluto d benignitate se. apo. duxim cōcedēdū vt priori consēsu hactenus pduran te andegauēsē ecclam studeat gubernare. I dem episcopo et petro scho. magunti.

Episcopus q propria auctoritate de sua ecclia se transfert ad aliam carebit vtraqz.

ca. iij. Quanto psonam hildeseñ. epi. et infra. Ipse vo relicta hildeseñ. ecclia ad herbipoleñ. ecclam auctoritate propria se transtulit. ¶ Non attēdēs quod vitas in euāgelio protestatur. Quos deus con iūxit homo non separet: et potestatē transferēdi pontifices ita sibi retinuit dominus et magr: q soli b. to. petro vicario suo: et p ipsum successoribus suis speciali priuilegio tribuit et concessit sicut testatur antiquitas cui decreta patrum sanxerūt reuerentiam exhibendam et euidēter asserunt sacrorum canonum sanctiones non ei homo sz deus separat quos roma. pont. (qui non puri homis sz veri deivice gerit i tris) ecclarum necessitate vl vtilitate pēsata non humana sz diuina poti auctoritate dissoluit. et infra. ¶ Ne autē facti peruersitas transeat psumptoribus in exēplum: quod quidē si vex ē non pōt non eē notorium) sibi pcipimus vt administrationē herbipo. ecclie penitus derelinquat. et infra. Ceterum quoniam herbipo. ecclie canonici vota sua ipsum prorsus illicite contulerunt volētes (sicut dignum ē) vt in eo puniantur in quo peccauerunt eligēdi eos hac vice suspēdimus ptāte. et infra. Quia vo hildeseñ. ecclam cui fuerat alligat vñ (scdm apostolū) solutionē qrere non debebat nimis improbe dereliquit: ne ad ipsam redeat vlti districtius prohibemus. cum scdm traditiones canonicas q ad maiorē se plebē trastulerit: a cathedra repelli debeat aliena: et carere propria: vt nec illis psideat quos p supbiam spreuit: nec illis quos p auariciam concupiuit. Idem bāber. episcopo et sociaitico magun.

Solus papa transfert epos et indulgētia p eū sup tali trāslatione concessa ad literam seruāda ē. c. iiij.

Licet intantum: et infra. Sicut legitimi matrimonij vinculū quod ē int virum et vxorē homo dissoluere nequit: domino dicēte in euāgelio. Quos deus iūxit homo non separet: sic et spirituale fed con iugij qd ē inter episcopos et ecclaz:

quod in electione initiatū: ratū ī cō firmatione/ et in cōsecratione itelli gif consūmatū sine illius auctorita te solui non potest: qd successor est pe tri et vicarius Jesu xpi. ¶ Hoc autē C. quondā hildeseñ. eps non attendēs ad herbipoleñ. ecclīam ꝓpa te meritate transiuit. et īfra. ¶ Nec illa pre.n. indulgētia presumptionē ex cusat ipsius: sed ambitionē accusat. cū in ea sit expressū ꝙ si ad maiorem vocaretur forsitan dignitatē eā sibi li cet assumere: dū tamē nihil ei de sta tutis canonicis obuiaret. vñ lȝ for sitan aliquib⁹ videaꝛ vt idulgentie occasione ipsi⁹ ad dignitatē possit transire maiorē: ad parem tamē ipsi trāsire nō licuit cū ī maiori dignita te ꝓpter maiorē vtilitatē facili⁹ so leat dispēsari. Preterea cū postula tio sicut et electio examinari soleat diligēter: et tenor illi⁹ indulgētie nō solū videaꝛ postulatiōis examina tionē sȝ ꝑsone etiā reseruare sub eun gēs dūmodo nihil de canonicis ob uiet istitutis anteꝗ̄ ꝑ eū postulatio examinata fuisset cui fuerat faciēda nulla ratione debuerat transisse.

¶ De auctoritate et vsu pallii.

¶ Clemens. iij.

Intra quālibet ecclīam ꝓuīn cie sue archiepiscopus pallio vti potest: sed extra non potest.

cap. i. Cum sup aliqua re: et īfra Quesiuisti. quō intelli gatur qd in forma tradi tionis pallii cōtinetur. videlicet tradimus tibi palliū vt eo intra eccle siam tuam vtaris. ¶ Qd ita intelli gitur videlicet infra quālibet eccle siam prouincie tibi cōmisse. Si ve ro te sacris indutū vestibus ecclīam processionaliter. vel alio modo exi re contigerit: tunc tuo pallio minis me vti debes.

¶ Clemens. iij.

Archiepiscopus alteri archi episcopo palliū suum accom modare non potest.

Ad hoc q: quesitū est a nobis ex parte tua vtrum liceat tibi palliū tuū metropolitano alij cō modare. et infra. ¶ Inquisi. t. t. re spondemus ꝙ non videt esse cōue niens vt palliū tuum alicui cōmo des: cum pallium ꝑsonam nō trāse at: sed quisꝗ cum eo debeat (sicut tua nouit discretio) sepeliri. Inno. iij. C. pbro cardina. apo. se. lega.

Per palliū cōfert plenitudo pontificalis officij et nomen archiepiscopale.

Nisi specialis dilectio illa. et in fra. ¶ Sane si postulatio tro ianeñ. epi ad panormitanā ecclīam fuisset ꝑ nos etiam approbata: non tñ deberet se archiepm appellare ꝓ usꝗ̄ a nobis palliū suscepisset: ī quo pontificalis officij plenitudo cū ar chiepalis nois appellatiōe cōfert. ca. iii.

¶ Tu ergo qd factum est si studeas palliare vt id in cōfusionē tuā et se. apo. opprobriū nō redūdet. ¶ Qm̄ si oporteat vt nos vel tu ex hoc ne gocio cōfundamur: eligim⁹ potius te confundi ꝗ̄ ledamus sedis apo stolice dignitatem.

Idem.

Romanus pontifex semper et vbiꝗ vtiꝛ pallio alij ī ecclījs suis et certis diebus tantum.

Ad honorem dei: et īfra. ¶ Sa ne solus roma. ponti. ī missa rū solēnijs pallio semꝑ vtiꝛ: et vbiꝗ qm̄ assumpt⁹ est ī plenitudinē eccle siastice ꝑtātis: que ꝑ palliū signifi caꝛ. Alij aūt eo nec sēꝑ nec vbiꝗ: sȝ in ecclīa sua ī qua iurisditionē eccle siasticā acceperūt certis debent vti diebus. Qm̄ vocati sūt in partē sol licitudis nō ī plenitudinem ꝑtātis. c. iiij.

Idē cōpostellano archiepiscopo.

Archieps extra suā ꝓuīciā pallio vti nō potest etiam si hoc habeat consuetudo.

Ex tuarum tenore lraꝝ accepi m⁹ ꝙ cum fuerit in cōcessiōe pallij tibi dictū vt ipso infra ecclesi am tuam vtereris et tibi pro eccle siē tue negocijs freꝗnter extra tuā prouinciā cōmorāti verecundū sit absꝗ pallio ministrare (cum cōsue tudo sit in hyspania generalis ꝙ ar chiepi extra suas prouincias pallio indifferēter vtātur) vt extra suā pro ca. v.

cuinctã vti pallio valeas indulgeri tibi a se.apo.postulasti. ¶ Licet aũt talis cõsuetudo dicẽda sit potiꝰ corruptela :nos tñ de speciali gratia indulgemꝰ tibi vt si necessitate aliqua prepeditꝰ ad ecclesiam tibi sub iectã accedere forte nequiveris ꝓ consecrãdis suffraganeis tuis vel clericis ordinãdis:ꝛ ad ecclã alienã ppf hoc te cõtigerit declinare (dũmodo is ad quẽ ecclesia pertinet id ꝑmittat)vtendi pallio i iã dictis casibus liberã habeas facultatẽ. Idẽ

In qualibet ecclesia sue ꝓuincie ꝑmissis diebus archieps missã celebrãs vti potest pallio.

ca.vi. Cum sis.ꝛ infra. ¶ Ubicũqꝫ fueris in missarũ celebrationibꝰ cõstitutꝰ:diebꝰ solẽnibꝰ vsuꝫ palliũ (per quod plenitudo põtificij designaẽ)poteris liberiꝰ exercere. Honorius.iij.archiepõ Tri.

ca.vij. Sine pallio ꝛ sandaliis põt archiepiscopus celebrare.

Uia nos ꝛ infra. ¶ Inquisi.t.t r.ꝙ tã in tua ꝙ in aliẽs dioce ꝟ potes sine pallio ꝛ sandaliis celebrare:ꝗ vtiqꝫ in tua dioce.nõ debes semꝑ celebrare cũ pallio:ꝟ diebꝰ ii seruatat ꝗ i ecclesie tue priuilegiis sũt exp̃ssi. Sicqꝫ soluta est quarta q̃stio qua q̃siuisti an tibi sit licitum pro defunctis cum pallio celebrare

Tit. 9. ¶ De renũciatione.

Nicolã.iij.Londoneñ.epõ.

Non datẽ licẽtia cedẽdi epõ:ꝗ propter senectutẽ vult cedere:si necessariꝰ vꝫ vtilis sit eccle sue

cap.i. Litteras tuas.ꝛ infra. Si tuam aut senectutẽ aut i sufficiẽtiã forte cõsiderans te tãꝙ imeritũ põstulas relaxari:scito nos credere ꝙ tutiꝰ sit hoc tꝑe si ꝯmissa tibi ecclesia sub vmbra tui nois guberneẽ:ꝙ si alteri noue incognitẽqꝫ persone gubernanda i tanto discrimine committatur:maxime quia i te vigor deuotionis ꝛ fidei(etiã corpore senescẽte)nõ deficit:sed vrgente deorsũ cõditione corporea:feruor spũs in sublimiora conscẽdit.et infra. ¶ Monemꝰ te igitur vt sup hoc diebꝰ istis nullã te facias importunitate molestũ:qꝛ indecens olno probaẽ prius soluere militie cingulũ ꝙ cedat victori aduersitas prelioꝝ. Idem abbati doleñ.et priori de art.

cap.ij. Qui abiurat bñficiũ licitepõt illõ(si denuo eligaẽ)obtiere

Um iter.P. gaufridi ꝛ quosdam alios canõicos sancti.J. sup spirituali bñficio.s.stallo i choro ꝛ loco i capitulo q̃stio fuisset diutius agitata.et infra. ¶ Ideoqꝫ mãdamꝰ quatenus si ꝓfatũ.P.inuenẽritis de cõsensu maioris partis capituli fuisse de ꝓdicto beneficio auc to.apo.inuestitũ eũ faciatis bñfici um ipsum pacifice possidere.nõ. eñ videtur nobis impedimẽtum afferre iuramẽtũ qꝺ de eodẽ nõ petendo vlteriꝰ proponitur prestitisse: si cõsensus maioris ꝛ sanioris partis canonicorum ecclesie i tercessit. Idẽ episcopo verulano.

ca.iij. Qui renũciauit beneficio suo illud repetere non potest.

Ex transmissa relatiõe abbatis sancti.R.de ceperano nostris est aurib̃ itimatũ ꝙ.P.rubeꝰ clericus diu infirmitate laboraret apud monasteriũ sancti saluatoris:sibi petijt habitũ monasticũ indulgeri: ꝙ recuperata postmodũ sanitate ad monasteriũ illud gr̃a cõpellendi vota accessit ꝛ ibidẽ morã aliquãtulã faciẽs/ea ꝗ ꝓdicte ecclesie sancti.R contulerat sibi fecit restitui.nũc autem mutato animo laborat vt restituatur in ecclesia supradicta.

¶ Uerũ q̃ñ iam dicta ecclesia ab eo soluta dignoscitur ex quo ea que sibi contulerat ad petitionem suam resignauit eidem:mandamus quatenus(si res ita se habet)predictuꝫ abbatem ꝛ socios eius ad receptionem.P.nulla ratione compellas inuitos:nec a populo ceperano compelli permittas.hortari tamen eos poteris vt illum nõ tanꝙ vnum de ecclesia:sed quasi de nouo recipiãt i n sociũ ꝛ i fratẽ. Idẽ epõ tornaceñ.

Beneficiatus sine licētia p̄relati sui: beneficio renunciare non potest.

Admonet. ꝛ īfra. Uniuersis p̄sōis tui epatus sub districtio ne ꝓhibeas ne ecclias tue dioce. ad ordinationē tuā pertinentes: absq̄ assensu tuo intrare audeant aut detinere aut te dimittere in consulto. ¶ Quod si quis cōtra prohibitiōnē tuā venire p̄sūpserit: i eū canōicā exerceas vltionē. Clemēs. iii.

Cōtra petentem beneficiū ad mittitur spontanee abiuratio nis exceptio: etiam causa renunciationis non adiecta: cōtra quā actor replicare poterit ꝙ non sponte renunciauit: et qui melius probauerit obtinebit.

Super hoc ꝙ sciscitaris vtrū ecclēsiastica bn̄ficiis reposcētibus obiecta spōtanee abiurationis exceptio sine cause cognitione sit admittēda ꝛ an actoris ꝙ spōte renūciauit: an rei de spontanea renūciatione debeāt ꝓbatiōes admitti. Sic tue experiētie r̄ndem⁹ ꝙ nul la ratio hoc verissimile reddit vt quisq̄ beneficiū multis forte expensis ꝛ laboribus acquisitum quo sustentari debet: facile sine magna cā sua sponte resignet: ideoq̄ superuacuum esse non credimus causā renūciationis diligenter inquiri. quā si forte probabilem id est non vi nec metu nec oppressione nec interuentu pecunie/nec promissione extortā iudex inuenerit / maxie si nō iterue nerit iuramētū: qd̄ vix fieri i depositate ꝓpria credit: qd̄ fere sēp a malo est (nisi replicatio canonica fuerit opposita) admittere nō postponat. porro licz negātis factū ꝑ rerū naturā nulla sit ꝓbatio: ei⁹ tn̄ q̄ spōtaneā renūciationē negat (cū ipsi citer ꝛ quodāmodo replicādo insistēt) sit assertiōes hito ad dignitatē ꝛ opinionē respectu) ꝓbatione sua credimus admittendas. Idem.

Qui spōte renūciauit electioni de se facte: sup ipsa vlterius audiri non debet.

In p̄sentia nr̄a. ꝛ īfra. Et si glōriuriudex nō sp ad vnā specie probatiōis applicet mētē suā: s; ex ꝓfessiōib⁹/depositiōib⁹/allegatiōnib⁹/ꝛ aliisq̄ i ei⁹ p̄ntia ꝓponunt. formet animi sui motū: ꝛ tāta sit iudicialis auctoritas vt sp ꝑ ipso p̄sumi debeat: donec ꝯtra ipm aliqd legitime ꝓprobet. quare si tu corā dulmeñ. epo ꝛ ei⁹ ꝯiudicib⁹ nichil penitus ꝓbauisses: stādū tn̄ sentētie fuerat: nisi aduersari⁹ eā ostenderet irritādā. ¶ Or tn̄ ꝓter ista cō stitit de ipsi⁹ renūciatiōe spōtanea ꝑ quasdā epoꝝ litteras ꝛ cōfessionem ipsi⁹ nos ei sup eadē abbatia silentium duximus imponendum. ca. vi.

Celestinus tertius.

Qui renunciauit litteris bn̄ficialibus: non ideo instituti oni iam facte renunciare videtur.

Sane dilecto filio nr̄o. J. p̄sbytero cardina. tūc apo. sedis legato nos meminim⁹ iniunxisse: vt H. subdiaconū canonicū i ꝑcrauensi ecclia instituere ꝓcuraret: q̄ mādatis nr̄is ꝯbtēperās ibidē instituit i canonicū subdiaconū mēoratū. ꝛ īfra. Postmodū idē. H. quosdam vestrum duct⁹ consilio litteras suas vobis reddens: vestre misericordie se subdidit. et infra. ¶ Quia vero vi mlam debuit spectare/ide cogit ꝯ ispēdiū sustinere. mādam⁹ quaten⁹ (hoc nō obstāte) ipm i fratrē ꝛ canonicū admittatis. ca. vii.

Inno. iii. Aldrosieñ. archiepo.

Renunciatio beneficii facta i manibus layci/non tenet: renūciās tn̄ est beneficio spoliādus.

Quod in dubiis. ꝛ infra. ¶ Qui preterea qui beneficium ecclesiasticum sibi collatum sponte i manum laycam resignātes: illud de nuo a layco susceperunt/ eo dē sunt beneficio spoliādi. licet resignatio talium facta layco nullā obtineat firmitatem. ca. viii.

Idem Eborāceñ. archiepiscopo.

Papa concessit licentiā cedēdi epo qui sine mortis periculo in ecclesia sua morari nō potest.

ca.ix. Ad supplicationem Ragusien. archiepi: eū a cura qua tenebat ecclesie ragusien. duxim⁹ absolvendū: eo q ipsi nō poterat secure morari: et si accessum haberet ad illā/mortis sibi periculū iminebat. ⁊ infra. ¶ Ne vero id ī vituperiū ministerij nostri defectū ī reb⁹ tēporalib⁹ patiatur. mādam⁹ quaten⁹ bñficiū (qđ de liberalitate regis a concessione tua: ī epatu carleoli ⁊ ecclesia de malebrō est illi collatū) ad sustētatione conserues ipsius. ¶ Cui concessim⁹ vt ī ipso epatu absq vsu pallij offm epale valeat exercere: ibi tanq metropolitano reverētiā et obediētiā impēsurus. ¶ X de episcopo arelatensi.

¶ Ponit sex causas ex quib⁹ epi pñt petere: ⁊ papa ɔsueuit cōcedere cedēdi liciam: q sex cause his versib⁹ cōprehēdi possunt. Debilis ignar⁹/male conscius: irregularis Quē mala plebs odit dās scandala cedere possit.

cap.x. Nisi cū pridē. ⁊ infra. ¶ Si hu iusmōi cessiōe frugē tibi melioris vite ꝑmittis: scire te debes nō esse sctificato ī vtero sanctior ē. ⁊ ideo nō op⁹ te ꝑdicatiōis iā suscepte deserere misteriū: cū ille cuius fieri baul⁹ recusabat/tandē ꝑdicādū receperit verbū dei. qđ si forsā hūilitatis causa de culmine q̄ris pōtificali descēdere eo ipo humilitatis videris erigere male vertice q te nimis ī resiliēdi ꝓposito exhibes ptinacē. q2 tūc ī te verā humilitatē custodies: cū ⁊ p eā locū sublimē fugies: ⁊ p obediētiā nō dimittes. ¶ Intueri te itaq volumus q hec sūt illa p q̄ cedēdi eps liciaz pōt postulare: ɔsciētia criminis/debilitas corpis/defect⁹ sciē/malicia plebis graue scādalū/irregularitasq psone. Sz ī his oībus obseruanda cautella. Propter conscientiam enim criminis cedēdi pōt licētia postulari. et forsitā non cuiusl3 sed dūtaxat illius propter quod ipsius offici executio post pactam penitentiam impeditur: cum si omnes quos arguit conscientia cuiuslibet culpe cederent. pauci vel nulli in illo ministerio remanerent. ⁊ infra. ¶ Alia vero causa est debilitas corporis que vel ex infirmitate vel ex senectute ꝓcedit: nec tñ oīs/sed illa solūmodo p quā impotēs redditur ad exequendū officiū pastorale. nā si pro qualibet corpali debilitate suscepte infirmitatis officiū posset deseri: frustra fateret se apostolus in suis infirmitatibus gliari: cū interdū nō plus horteē senilis debilitas aliquem cedere q̄ moralis maturitas (q in senib⁹ esse solet) ipsum in suo suadet officio ꝑmanere. pro talibus enī de se dicit apostolus Cū infirmor tūc fortior sum: q2 nōn unq corporis infirmitas fortitudinē cordis augmentat. ¶ Pro defectu quoq sciētie plerūq potest qs petere cessionem: q2 cū ipsa circa spiritualiū administrationē sit potissimū necessaria: ⁊ circa curā tēporaliū oportūa presul q cōmissam sibi d3 ecclesiam regere in vtroq salubriter ei renūciat si sciētiā (in qua ipsam regat) ignorat. Tu enī (inquit dñs) sciam repulisti. ⁊ ego te repellā ne sacerdotio fungaris michi q̄q ⁊ si desiderāda sit eminēs sciētia ī pastore: ī eo tñ sit cōpetēs tolerāda: q2 ꝑ apostolū. Sciētia inflat: charitas autē edificat/⁊ ideo imꝑfectū sciētie pōt supplere ꝑfectio charitatis. ¶ Propter maliciā aūt plebis cogit: interdū prelat⁹ ab ipi⁹ regimine declinare: qñ plebs adeo dure ceruicis existit vt proficere nequeat apud ipsam: sed ꝓpter eius duriciā quo magis satagit: eo magis tuto iudicio deficere ꝑmittat: dicente dño p prophetam Linguā tuā adherere faciā palato tuo: q2 domus exasperās est et apostoli leguntur dixisse iudeis Ecce conuertimur ad gentes quia verbi dei vos idignos fecistis. Nō tñ pro qualibet culpa pastor debet gregē deserere nec mercēnario cōparetur. q videt: lupū venientem/⁊ dimittit oues et fugit sed de superioris licentia: tunc demum potest

on tam timide fugere: q̄ prouide
eclinare: cū oues conuertuntur in
upos: τ q̄ debuerant hūiliter obe=
ire tā irreuocabiliter cōtradicūt
i τ si tales sint grauiter p crimīe
uniendi sunt tñ pro tēpore vtiliter
olerādi: qr sanguinē elicit q̄ nimis
nungit. ¶ Pro graui quoqꝫ scāda
o euitando (cū aliter sedari nō po
st) lꝫ ep̄o petere cessionē ne plus
poralē honorē q̄ eternā videatur
ffectare salutē memor illius qđ di
it aplš. Siesca scandalizauerit fra
rē meū nō māducando carnē leter
ū. Sꝫ iter scādalū τ scādalū ē sub
liter distiguēdū sicut dñs ipe di=
inxit cū dixissēt apl'i. Scis qr pha
isei cui audito hoc verbo scādali=
ā: r̄ndit. sinite illos ceci sūt τ du
es cecoꝝ. Alibi ꝟo dixit Qui scāda
zauerit vnū de pusillis istis q̄ i me
redūt expedit ei vt suspēdat mola
sinaria in collo ei⁹: τ demergat in
fundū maris. Persone ꝟo irregu
aritas (vt si forte bigam⁹ vel vidue
arit⁹) ē cā pꝑter quā petere pōt
lis aliqs resignādi. attestāte aplo
dicit. Opꝫ ep̄m esse vni⁹ vxoris vi
ū. Nō tñ pꝑter qualibet irregula
itatē psone: dꝫ ei q̄ regulariter mi
istrauit cedēdi lnia idulgeri vt po
e si de legitimo m̄rimōio nō sit na=
us: qr lꝫ irregularitatē hmōi non
otuerit subticere: si tñ τ culpa la=
et τ cā: cū eo q̄ laudabiliter suū im
leuit offm̄ (iniūcta sibi p̄nia cōpe=
ēti) pōt nō min⁹ vtiliter q̄ miseri
orditer dispēsari. Ego sū (iquit de
s) zelotes. vidicās pctā patrū i fi=
ios: τ vsqꝫ i tertiā τ quartā gñatio
ē: in his q̄ oderūt me. ɾ. in illis q̄
tra me paternū odiū imitāt. vnde
atet q̄ illis q̄ paterna vicia nō se=
uunt: pꝑie possūt in talib⁹ suffra
ari virtutes: illo discretionis ad
ibito moderamine vt iter nothos
τ māzeres: naturales τ spurios di=
stinguatur: τ infra. ¶ Uerum si pro
pter alias causas cessionē affectes
non est in hoc tibi postulanti fauen
dum cum huiusmodi postulatio vi=
deatur non esse discreta qm̄ (vt id
tanq̄ notissimum omittam⁹ q̄ ocio
sitas τ voluptas arma sunt hostis an
tiqui ad miseras alas captiuādas)
propter laboris angustias aut per
secutionis incursus non debes de=
serere sponsam tua cui desigendo
manum apud extraneum te fide me
dia copulasti: scies: q̄ btī sunt illi q̄
psecutionē patiunt pꝑter iusticiam
qm̄ cū pbati fuerit accipient coronā
vite: quā repromisit deus diligenti
bus se. Sed dices spūs vbi vult spi
rat τ nescis vnde veniat: aut quo va
dat: τ ideo nō est q̄ possit vias illi⁹
spiritꝰ pscrutari. q̄ vero spiritu dei
agunt non sunt sub lege qm̄ vbi spi
ritus dei ibi libertas: quare si cedē
di tibi licentia data ab hoīe nō fue=
rit: nichilominus tñ cedes: qr data
est tibi libertas cedēdi a deo. Cer=
te desipis si tūc sapis nā quomodo
spū dei agitur q̄ contra spiritū dei
agit? si eñ vera sunt q̄ premisimus
(immo qr indubitāter sunt vera) p
culdubio cōtra spm̄ dei agit q̄ aliđ
contra veritatē attētat: qm̄ ipse est
spūs veritatis. Porro si dicas q̄ for
san alia cā est latens pꝑter quā ce=
dendi volūtas tibi celit⁹ inspirat. τ
nos siquidē r̄ndemus: tu quomodo
scis q̄ talis inspiratio sit celestis nō
ne recolis qđ ille gloriosus ponti=
fex dixit. cū cepisset viribus corpo
ris repente destitui? Dñe adhuc
populo tuo sum necessarius nō re=
cuso laborē: fiat voluntas tua: illi⁹
exēplū secutusq̄ dixit. Cupio dissol
ui τ esse cū xp̄o: manere aūt i carne
necessariū est propter vos. τ infra.
Quippe si quātocūqꝫ ꝟtutū flore re
fulgeas: τ in te nō habeas charita=
tē nichil te pꝓbaris habere nulla
siquidē maior poterit esse charitas
q̄ vt animā suam ponat qs pro ami=
cis suis. cū aūt pꝑter hāc te deceat
animā tuā pro subditis tuis pone=
re: nulla occasione (dūmodo pfice
re illis possis: τ si non oībus tamen
multis) ab eorum regimine te pue=
nit excusare qm̄ si laboris cām pre=
tendis exemplum te apostoli suble
uabit qui suadet tibi laborē hmōi

non refugere: dum se asserit pro cōmuni salute plus ceteris laborasse: quia licet nō semper sequatur labore n effect⁹ nichillominus tñ ipse labor est meritorius apud deū. iuxta qd̄ legit. Reddet deus mercedē labor sanctor suor: ꝛ infra. Nec putes ꝙ ideo martha malā partē elegerit: q̄ circa plurima satagebat: q2 maria optimā partē elegit: q̄ nō auferetur ab ea: qm̄ licz illa sit magis secura ista tñ est magis fructifera. ꝛ licet illa sit magis suauis: hec tamē magis vtilis: cū in fecunditate sobolis lippitudo lie rachel pulchritudini sit prelata. Quis simul in vnum ꝛ contēplatiuus esse valeas ꝛ actiu⁹ legislatoris exēplo q̄ nunc ascendebat in montē vt ibi gloriā dn̄i cū maiori cerneret libertate nunc vero descēdebat in castra: vt cū vtilitate maiori necessitatibus populi prouideret. quapropter facilius indulget vt ascēdat monach⁹ ad presulandū q̄ presul ad monachū descēdat: ꝛ infra Monemus itaq̄ vt laborē pastoralis regiminis non recuses ne fortassis ad pedes suos cū maria sperneret te accipere q̄ sibi apud te diuertenti spreuisses cū martha sollicita ministrare: ꝛ infra. Qr vero in postulādo cedēdi licentiā instituti tibi te duximus relinquēdū vt distictis causis propter q̄s cedere oportet: si propter aliquā cāmptiliē ꝛ honestā in hmōi proposito perseueres: de licentia nr̄a cedas alioquin cedēdi licētiā aucto. apo. tibi scias esse penit⁹ interdictā qm̄ si pennas habeas qb⁹ satagas in solitudinē aduolare ita tñ stricte sunt nexib⁹ pceptor vt liberum non habeas (absq̄ nr̄a pmissione) volatū. I. dē epo fauentino in archiepō rauēn. electo.

Episcopus qui propter crimē renunciauit episcopatui ꝛ ad religionē transiuit ad ep̄atū reassumi non potest: secus si renunciauit propter persecutionem: infirmitatem: defectum scientie symoniā ipo ignorante commissam vel aliam similem causam.

ca.xi. Post translationē tuā ad ecclesiā rauēnateñ. cū ꝓposit⁹ ꝛ canonici fauentiñ in. I. eor canonicū liberā eligēdi auctoritatē vnanimiter cōtulissent / ipse. I. sancti fridiani. lucañ. canonicū olim epm̄ sarnateñ. in fauentineñ. epm̄ postulādum elegit. porro a sancti fridiani pore sup hoc requisito ꝛ obtento cōsensu prepositus ꝛ alij postulationē eādē approbari a nobis hūiliter petierūt Uerū postulationi hmōi videbat consiliū ꝯstantinopolis capitulū obuiare in quo statutū est vt quicūq̄ de pōtificali dignitate ad monachorū vitā ꝛ pnie locū descenderit nequaq̄ vlterius ad pontificatū resurgat: vn̄ contra dictū cōciliū (cum sit vnū ex quattuor principalib⁹ que sicut quattuor euangelia ecclesia catholica venerat) nullatenus videbat eor postulatio admittēda. Ceterum speciales quidā casus inueniunt: in qbus (predicto cōsilio non obstāte) is q̄ vitā monachalē eligit rursum licite pōt ad ep̄atum assumi si enim quis ꝑsecutionis rabie seuiēte vel ꝑpediente inualitudine corporis: cū proficere nequeat i regimine pastorali de superioris auctoritate ad monasticā vitā descendat ꝑsecutionis vel egritudinis ipedimento cessante: ad ep̄alem poterit resurgere dignitatem. Item si q̄s ꝑpter lrature defectū (ne tanq̄ cecus ceco ducatū prebeat) locū regiminis aucto. ap. deserēdo ad ociū se cōtulerit monachale: ac ꝑ exercitiū lectionis sciē repperit margaritā: proculdubio poterit denuo vocatus a dn̄o cathedram reascendere pastoralē. Rurs⁹ si quis cupiditate parētum (eo tamē penitus ignorante) fuerit episcopatum adeptus: ꝛ hoc comperto ep̄atum de licētia superioris dimittens obseruantiā elegerit regularē: ꝛ si ad ep̄atum eundē redire postmodū nequeat iuxta canonicas sanctiōes ad aliū tamen poterit reassumi Qz sūt in his ꝛ consimilibus casibus is qui episcopatu dimisso monasticam vitam elegit; resurgere valeat

ad offm̄ pastorale: nichil tñ in his contra pscriptū intelligit̄ cōcilium attētari: q̄d in eo loquit̄ casu cū pro pter aliqđ crimē epatū q̄s deserēs ad vitā monasticā pnie cā descēdit Unde q̄dā in eo casu loq̄ dixerūt ca pitulū supradictū: cū q̄s p crimine de quo cōuictus fuerat: vel pfessus ab epali dignitate depositꝰ in mona sterio extitit ad pniam agēdam Ielu sus: vel cū aliquis pter graue cri men p quo epatū retinēs pniam di gne agere non valebat cedēdi obtē ta licentia vitam monachalē elegit. Aliȷ̄ asserētibus sic intelligendum esse capitulū antedictū vt p se resur gere nequeat. i. repetere quasi tebi tum q̄d tali modo dimisit q̄d eligi possit: pserti̅ si locū tm̄ ꝛ nō ordi nē resignauit. Cū ergo nobis cō stare nequerit ob quā cām pdictus J. epatui olim cesserit: mandamus quatenꝰ si tibi cōstiterit: q̄ propter aliquā ex pmissis causis seu psimili bus idē. J. epatui cesserit mēorato tu auctoritate nostra (dummodo ne cessitas vel vtilitas id expostcat) li cētiam ei tribuas ascēdēdi ad regi men ecclesie fauētiñ. maxime si veri tate subnititur: q̄ dictus J. loco tā tummodo cesserit memorato: ꝛ non ordini vel et iā dignitati: tunc enim esset vehemētissime presumēdum q̄ non propter crimē aliquod ab ipso cōmissum: sed causa pnie ad vitā mi grauerit regularē: presertī cū apo stolica sede: post cessionem multo minus q̄ antea permisisset eidē tali crimine irretito in pontificali ordi ne ministrare alioquin (cum durus nimis extiterit cōtratā solēne pcili lium huiusmodi postulationē admit tere preposito ꝛ canonicis memora tis iniungas: vt aliam personam si bi idoneam eligant in pastorē. ¶ dē in concilio generali.

Qui petiȷ̄t cedēdi lnīam ex q̄ illā obtinuit cedere ppellit̄.

Quidā cedēdi lnīam cū pstātia postulantes/ea obtenta cede re pttermittūt. Sed cū in postulatio ne hmōi āt ecclīaꝝ pmoda q̄bꝰ psūt aut salutē videant̄ propriam atten disse (neutrum suasionibus aliquo rum querentium q̄ sua sunt: seu etiā leuitate qualibet nolumus impedi re) eos ad cedendum decernimus compellendos. Honorius. iij. maio ris ecclesie decano ꝛ magistro. R. cāt. sancti dioñ. leodieñ.

Non renunciat iurisuo q̄ gra tie aduersarȷ̄ se submitit. ca. xiiii

Enieñs ad apo. se. Jo. subđ. pro posuit: q̄ cū bone me. J. pp̄a p. n. abbati de emeco: ꝛ maioris ec clesie a sancti pauli cātoribꝰ treu. suis dederit līis in mandatis: vt si nichil canonicū obuiaret: prebēdā in ecclesia scti florētiȷ̄. in cōfluētia quā Jacobꝰ decanꝰ ipsiꝰ ecclesie re signauit sublato ap. obstaculo assi gnarēt: ꝛ infra. Cūq̄ iudices apo stolicū vellēt adimplere mandatū quidam se opposuerūt canonici ec clesie mēorate dicētes subdiaconū pdictū renunciasse iuri q̄d sibi ex ipsis līis cōpetebat. Dicto igit̄ sub dia. hoc negāte iam dicti canonici ad hoc pbandū testes aliquos pdu xerūt p quos cū videret̄ probatum ipsum se gratie capituli cōmisisse. duo iudices predictorū sententiali ter decreuerūt eundē non posse vti litteris supradictis pro eo q̄ idem aduersarȷ̄ si gratie cōmisisset per q̄d visus est renunciasse iuri sibi ex ipsis litteris competenti. A qua sen tētia idē appellans in vigiliam epi phanie terminū sue appellationis pfixit. Ad quā cum venisset. P. de colle medio capellanū nostrum su per hoc sibi concessimus auditorē Sed cum eiꝰ aduersarius nō acces serit/p duos menses ꝛ ampliꝰ expe ctatus. nec vllus cōpareret pro eo sufficiens responsalis: tandem qui līas habēs ad cōtradicendū ꝛ impe trandū: corā eodē cōparuit: qui cuꝫ ad tractandum causā minꝰ sufficiēs crederetur: idē auditor snīam pdi ctorū iudicū sententialiter (iusticia exigēte) cassauit. Nos igit̄ ratā ꝛ firmā habemus capellani sententiā memorati. ¶ dē archiepo treuereñ

Si prelatus ab obediētia subditos absoluit: non propter hoc prelature renunciat.

c.xiiij Recte corā nobis.f.t.lr̄e contiznebant ꝙ abbas sci petri tulleñ.tibi humiliter est ꝓfessꝰ ꝙ cū a deo graui egritudine laboraret: ꝙ de vita desperaretᷣ ipsius: ad cuiusdam emuli sui ꝯsiliū de quo ip̄e (cū non crederet eū emulum) ꝯfidebat monachos suos ab obediētia i qua sibi tenebanᷣ absoluit: vocato diocesano epō: vt abbatiā i eiꝰ manibꝰ resignaret qđ tñ vsus cōsilio sanio ri nō fecit: ⁊ eidē abbati postmodū restituto sanitati vniuersi ⁊ singuli de ꝯuētu obediētiā ⁊ reuerētiā requisiti ab eo i caplo ꝓmiserunt ⁊ infra. ¶ Nos aūt ex tali facto eūdē abbatē suo resignasse regimini nullomꝰ ꝯ. reg.ix.agathē.⁊ vticeñ. epis

Abbas exēptꝰ sine licētia pape renunciare non potest.

ca.xv. Dilecti filij cōuētus monasterij sancti. U. imediate ad ro. pertinentis ecclesiā itimauerūt ꝙ abbas eoꝝ sentiens se insufficientē oneri regiminis abbatie: cessit i manibus eorūdē: ipsi quoq. G. monachum sancti victoris elegerunt canonice in abbatē. ⁊ infra. ¶ Cū igit dictus abbas cedere sine licētia nostra nequiuerit: nos tam electionē ꝙ̄ cessionem ꝑdictas decernētes irritas ⁊ inanes. Mandamus quatenus abbatē ip̄m loco suo restitui faciatis: quo integre restituto: vice nostra recipiatis cessionem ipsius.

Tit. x. De supplēda negligētia p̄latoꝝ.

Alexand. iij. cisterciensibus.

Si diocesanꝰ requisitꝰ bñdicere nolit cistercīēsē abbatē ip̄e monachos suos bñdicere posit

ca.i. Statuimus ꝑterea vt si epūs ẽtio cū humilitate ac deuotione (sicut cōsuenit) requisitus substitutos abbates vestros benedicere forte renuerit: eisdē abbatibus liceat ꝓprios monachos benedicere: ⁊ alia que ad officiū huiusmodi pertinēt exercere donec ipsi episcopi suam duriciam recogitent: ⁊ abbates benedicere non recusent.

Clementius tertius.

Regulares in suos vsus conuertere nō possunt ecclesias in quibus ius obtinent patronatꝰ: et si infra tempus lateraū. concilij quando vacant non ꝑsentent rectores ad eas superior ordinabit easdē.

ca.ij. Sicut nobis tua fraternitas intimauit. monachi quidam et canonici regulares: ecclesias q̄ ad ꝑsentationē eoꝝ pertinēt: i tuo epatu habentes ꝓpriīs vsibꝰ deputare nitūtur nec volūt ad eas cū vacauerint vocare ꝑsonas quin potiꝰ occasione ꝯcessionis quorūdā epōrum vicario i eis ꝑ sua instituūt et destituunt voluntate admissos: ita ꝑsonibus onerantes: ꝙ ecclesiis competere nō possunt in paupertate nimia deseruire: nec epō in epali bus rñdere/neq hospitalitatē (sicut consueuit) transeūtibꝰ imparti ri. ¶ Volentes aūt vt status ecclie debitus ⁊ antiquus/per insolertiā alicuius subuertaᷣ: mandamꝰ quatenus (nisi a iurisditione tua exempte sint ecclesie supradicte) predictos excessus studeas rationabiliter emendare. Et nisi ꝑdicte ꝑsone infra tēpus lateraū. cōcilij cōstitutum ad vacantes ecclesias tibi personas idoneas presentauerint: ex tunc tibi liceat (appellatione remota) in eiusdem ordinare rectores q̄ eis ꝓesse nouerint/ et prodesse: ita tñ ꝙ ex hoc nullū ꝑsonis ꝑiudiciū iposterū gñetur. Innocentius. iij.

Supplet superior inferioris negligentiam i beneficijs cōferendis: si tempus lateraneñ. concilij lapsum sit: ⁊ collatio per inferiorem postea facta non valet.

ca.iij. Licet magister. H. et. R. procurator. R. de sancto cadic modo super archidiaconatu riche mundie diutius litigauerint corā nobis. et infra. ¶ Ne igitur ius nostrum negligere videamur qui alios in sua iusticia confouemus/

-andamus quatenus si vobis con-
-iterit/archidiaconatū richemun-
-le vacasse per annū (tēpore seme-
-stri quo vel ad archiepm vel ad capi-
-tulū donatio ptinebat/nō avocatio-
-e sz a noticia cōputato) cū p eo qđ
-eborac. archiepo aliū superiorē nō hz
-tūc fuerat nobz donatio devoluta
-triqz sup eo silētiū iponatis. T dē
-magistro. P. de castro novo: et. R.
-monacho fontisfrigidi. apo se. lega.

Si is ad quē spectat beneficiū collatio lapso tēpore lateranēsis cōciliū cōferat: nō valet collatio: nisi de misericordia toleretur.

Litteras vestre discretiōis accepimus qđ cū in qbusdā ecclesijs legationi vr̄e subiectis: qđā bñficia dignitates tanto vacavissent qđ ā plati qȝ capitula secūdū tenorem lateranē. cōciliū essent iure instituēdi privati postqȝ adventus vester innotuit: i bñficijs psonas min9 idoneas instituere psumpserūt: et infra. T Discretioni vestre mādam9 quaten9 si bñficia et dignitates noveritis psonis idoneis assignatas eas de patiētia permittatis ab ipsius pacifice possideri: alioqn psonas amonētes prius ab ipsis: eas de psonis idoneis: auctoritate nr̄a suffulti nō differatis quātoci9 ordiare. T dē epo samor.

Is ad quem pmo loco spectabat collatio bñficij lapso tpe lateranen. cōciliū cōferre nō poterit.

Dilecto filio. P. ti. sctī marcellini psbytero cardi. S. et. R. procuratorib9. P. et. S. apd sedez aplicā cōstitutis: auditore cōcesso: et infra. T Cū nobz cōstitit a falamātino decano et ei9 sequacib9 post elapsū sex mēsiū spaciū: infra qđ epūs et capitulum (prout cōiter spectabat ad eos) pcedere ad electionē cātoris neglexerāt electionē supradicti. P. min9 canonice celebratā. eādē decernim9 irritā et inanē et appellatiōnē a decano et suis fautorib9 interpositā: factū archiepi (ad quē iā erat eligēdi auctoritas devoluta) nequivisse aliquaten9 impedire: et infra. T Mandamus quaten9 nisi dicto. S. aliqđ canonicū obviet electione de ipso factā sublato ap. obstaculo ɔfirmetis.

De tēporib9 ordinationū: et qualite ordinādorū. Alexā. iij. bathon. episcopo. Ti. xi.

Dieb9 dominicis vel sabbato pēthecostes sacri ordines ab alio qȝ a papa cōferri nō possunt.

Subdiaconos autē nulli nisi ro. pō. liceat diebus dn̄icis ordinare. T Quāvis cōsecrandi deo dicatas virgines et minores ordies his diebus habeāt licentiā celebrandi. T Sabbato quidē pēthecostes nō liceat alicui sacros ordies celebrare. cū i sequēti septimana (recepta spiritussancti gratia) celebrētur. T dē episcopo herdford. cap. i.

Nō valet cōsuetudo qđ extra statuta tēpora sacri ordines cōferātur.

Sane sup eo qđ moris esse dixisti i ecclesijs qbusdā scotie et vallie i dedicationib9 ecclesiarū vel altariū extra ieiunia qttuor tēporū clericos ad sacros ordines pmovere. T Significam9 qđ ɔsuetudo illā (vtpote institutioni ecclīastice inimica) est penit9 improbāda: et nisi multitudo: et antiq cōsuetudo terre esset taliē ordinati nō deberēt permitti in susceptis ordinib9 mīstrare nam et ordināntes privarētur apud nos sic ordinati deponerēt auctoritate ordinādi. T dē eidem. Ca. ij.

Minores ordines ɔferri possunt dieb9 festis. Sacri vero cōferri debēt in. iiij. tēporib9 vl' sabbato sctō/vel sabbato de passiōe.

De eo autem qđ quesivisti an liceat extra ieiunia. iiij. tēporū aliquos in hostiarios/ lectores exorcistas: vel accolitos: aut etiā subdiaconos pmovere. T. r. qđ licitū est episcopis dominicis et alijs festivis dieb9 vnū aut duos ad minores ordines pmovere. Sed ad subdiaconatū nisi in quattuor tēporibus: aut sabbato sancto vel sabbato ante dominicā de passione; nulli eporum ca. iij.

preterquam ro. ponti. licet aliquos ordinare. Idem.

Criminosus occultus moueri potest ne promoueat ad ordines: sed prohiberi non debet.

Ca. iiii Ex tenore tuarum litterarum accepimus quod N. clericus a deo deliquit: quod si peccatum eius esset publicum degradaretur ab ordine quem suscepit et amplius non posset ad superiores ordines promoueri. Verum quia peccatum ipsum fore occultum dixisti: mandamus quatenus penitentiam ei condignam imponas: et suadeas vt parte penitentie peracta ordine susceptovtatur quo contentus existens ad superiores amplius non ascendat: verumtamen quia peccatum occultum est si promoueri voluerit: eum non debes aliqua ratione prohibere. Lucius. iij. archie. turonen.

Religiosus contra prohibitionem prelati sui ordinari non debet.

Ca. v. Ad aures nostras peruenit: quod religiosi quidam ad superiores desiderant ordines promoueri: sed prelati eorum desideriis contradicunt. Inde igitur questioni ta. re. quod honestius et tutius est subiectis debitam prepositis obedientiam impendendo in inferiori misterio debui re quam cum prepositorum scandalo graduum appetere dignitatem: nec est in hac parte subiectorum desiderium confouendum: quia esse potest quod prelati eorum commissa secreta nouerit ex quibus constat eis quod salua conscientia nequeunt sublimari. Quis non in sublimitate graduum sed in amplitudine charitatis acquiritur regnum dei. Idem.

Metropolitanus ab omnibus suffraganeis consecretur. Suffraganeus vero a tribus metropolitano iubente.

ca. vi. Si archiepiscopus obierit: et alius fuerit ordinandus omnes episcopi eiusdem metropolita. conueniant: vt ab omnibus ordinetur. Reliqui vero comprouinciales episcopi (si necesse fuerit) ceteris consentientibus a tribus iussu archiepiscopi poterunt ordinari: sed melius est si ipse cum omnibus eum qui dignus est elegerit: et cuncti pariter pontificem consecrauerint.

Ex concilio arelaten.

Dicit idem quod in precedenti.

c. vii. Nec episcopi sine metropolitani permissu nec metropolitanus sine tribus vel duobus episcopis comprouincialibus presumat episcopum ordinare: ita vt alii episcopi comprouinciales admoneantur epistolis: vt se suo responso significent consensisse. Quod si inter partes aliqua dubitatio fuerit maiori numero metropolitanus consentiat. Urbanus. iij. archie. pisano.

Ordinatus extra tempora suspenditur donec dispensetur cum eo: et ordinans punitur.

c. viii. Cum quidem: et infra. Episcopum qui die quo non debuit ordines celebrauit: canonica disciplina corrige: et ordinatos a susceptis ordinibus tamdiu reddere debes expertes: donec apud nos restitutionis gratiam consequantur.

Celestinus. iij. hidrosi archiepo.

Greci a latinis ordinari non debent: nec econtra si in ritu ordinandi sunt diuersi.

Ca. ix. Cum secundum regulas ecclesiasticas: et infra. Quia vero (sicut dicitur) in partibus calabrie latini a grecis: et greci a latinis secundum alterutrius institutionis obseruantiam ordinantur nolumus de cetero commixtiones et consuetudines rituum in ordinibus obseruari. Inno. iij. abba. et conuentui carsloci.

Si monachus vnius ordinis in secundo ordine ad quem transiuit incipit sacerdotium ad primum ordinem rediens in eo libere ministrabit.

cap. x. Ex parte vestra: nobis fuit apost. reseratum: quod quidam monachus vester se ad nigros monachos transferens: et habitum eorum assumens ad sacerdotii ordinem in ipso habitu est promotus vnde quia dubitastis: vtrum in assumpto taliter ordine ministrare debeat. Mandamus quatenus: (nisi canonicum aliud obuiet) ipsum monachum officium sacerdotis libere exequi permittatis. Idem. L. presbytero car. apo. se. le.

Si grecus episcopo latino subiectus ordinatur sine latinis lis

cētia greco iterdicit tibi executio. Si vero de licētia/tūc tolleratur.

Quod trāslationē pōtificis: et īfra. ¶ Cō.t.t. φ cū clericus grec⁹ epō latino subiect⁹ a greco pōtifice ordinat (nisi de mādato vł licentia sui epi fiat) iterdicēda ē ei ordinis executio sic suscepti: tanq̄ ab alieno pōtifice sine mandato vel licentia sui epi ordiato. ¶ Si vero de mādato vel licentia sui ꝑsulis a greco pōtifice scōm morē grecorū fuerit ordinat⁹: lz culpand⁹ sit epūs latin⁹: q̄ clericos suos a greco facit antistite ordinari: q̄diu tñ talis mos ab eccla toleratur impediri non debet ab executiōe ordinū taliter susceptorum. Idem mutin̄. epo.

Ordinatus a papa sine licentia pape ad superiores ordines non promouetur.

Cum in distribuendis τ infra. Meminim⁹ a nobis fuisse suppliciter postulatū τ clemēter idultum vt q. ꝑfatus. A. ecclesie romane subdyacōnus erat: mandarem⁹ ipsum p bonon̄. episcopū ꝓmoueri Idē eidē τ magro. H. subd⁹a. nr̄o.

¶ Duo sacri ordines non possunt conferri eidem vno die vel duob⁹ continuato ieiunio.

Litteras vestras recepimus super iordinata ordinatione imolen̄. electi quē bonon̄. episcop⁹ precedenti sabbato in dyaconū: et sequēti die dominico (ꝯtinuato ieiunio) i presbyterū ordinauit. ¶ In quo q̄tum vterq; deliquerit euidēter intelligit q̄ prudēter attendit. Si enim vtrunq; ordinē eodem die ꝯferre illi nō licuit pari non licuit rōne vnū ordinē vno die: τ aliū altero (ieiunio ꝯtinuato) ꝯferri: cū ppter continuationē ieiunij fictione canonica: siue mane diei dominice contrahat ad sabbatū: siue vespera sabbati ad diem dominicā referat: ꝑfecto mane cum vespera/ seu vespera cū mane ad eūdem diē pertinere dicetur: nā si q̄tum ad hūc necessitatis articulū pertinet: mane ad vnum diem τ vespera referatur ad alium cur esset cōtinuatio ieiunij necessaria: cum et sabbato ante cenam: τ dominica ante prandiū intelligantur esse ieiuni.

¶ Prefatum itaq; bononien̄. epm (vt puniatur i quo deliquit) a collatione ordinū diaconū. ſ. et pbr̄ū: alterū vero ab executiōe officij sacerdotalis tādiu volum⁹ manere suspēsos: donec de illis aliter disponamus. Honorius. iij. episcopo. et archidia. legi.

Ordinans puerū. xiij. annorū in diaconū suspendit a collatione ordinū: τ ordinat⁹ ab ipsius executione vsq; ad etatē legitimā.

Uel non est cōpos sui epūs cōiuentren̄. vel nimis videt a se scientiam repulisse qui. M. puerum latorē presentiū adhuc. xiij. annorum contra sacrorū canonū instituta inordinate in diaconū dicitur ordinasse in ludibriū ordinis clericalis et infra. ¶ Mi. v. mandamus quatenus si rem ineneritis ita esse predictum epm a collatione ordinum suspēdentes: epm vt eidē. M. quem ab executione officij diaco. vsq; ad etatem legitimā in iniuriā suspendimus ordinantis prouideat in ecclesiastico beneficio competēti per censu. eccle. compellatis. c. xliij

Idem leon̄. τ sal. ab.

Epūs conferens eidem vna die plures sacros ordines etiāsi de mandato metropolitani hoc fecerit ab ordinādi ꝑtāte suspēditur

Dilectus fi. Su. humilien̄. canonicus nostro dudum apostolatui reseruit: φ humilien̄. ecclesia suo viduata pastore: canonici ipsum vnanimiter elegerūt: qui cum esset constitutus: archiepūs casalen̄. metropol. eorum epō trece. mandauit: vt eum vno τ eodem die ad tres sacros ordines promoueret. quod ille (non ausu proprio sed ipsius archiepiscopi mandato) perfecit. ¶ Cum ergo nobis constiterit supradictum epm in pluribus deliquisse: tū q. sine mādato archiepi (vt ipse confessus extitit) ad huius ca. xv.

modi ordinationē iordinate pcessit tum qz si de mandato archiepi constaret: cū illi hmōi dispensatio a canone minime sit pmissa ipsi obtēparere non debuit in hac parte. tū etiaz quis reatum plurū sepius varlauit iurando prius qz archieps id preceperat & postea qz illud non mādauerat in iudicio confitendo ipsum tamdiu ab ordinādi suspēdimus potestate: donec nostrā meruit grām obtinere. Grego. ix. archie. barañ.

ca. xvi Ordinatus ad sacros extra tēpora statuta ordinē recipit & post pniam cū eo dispensat eps.

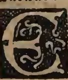
Consultationi. t. t. r. qz eos qui extra tpa statuta sacros ordines receperunt caracterem non est dubium recepisse: quos p trāsgressione hmōi (primo eis pnia imposita cpetenti) sustinere poteris in susceptis ordinibus ministrare. Idē Occultus criminosus pter homicidā post peniētiam in susceptis ministrat & ad superiores ascēdit añ penitētiam monet: vt etiaz in susceptis non ministret.

Quesitū est de sacerdotibꝰ vel alijs clericis qui p reatū adul

a. xvii terū / plurū / homicidū vel falsi testimonū bonū cōsciētie recte pdiderunt: & infra. R. qz si pposita criminis ordie iudiciario pprobata: vel alias notoria nō fuerint: nō debent hi (preter reos homicidij) post penitētiam in iā susceptis vel suscipiēdis ordinibus ipediri: qui (si nō penituerint) monēdi sunt / & sub intermınatione diuini iudicij obtestādi vt in testimoniū sue dānationis / in susceptis etiā ordibꝰ nō ministrēt.

Tit. ix. De scrutinio in ordine faciendo. Innoc. iij.

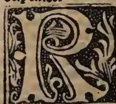
Ex alterro gatꝰ i scrutinio epi ordinādi pōt respōdere illū dignū si non nouit illum indignum.

ca. i. Ex parte tua fuit propositum & infra. F. t. t. r. qz cum aliquē in diaconum vel presbyterū promouemus prior diaconorum qui nobis assistit dicit. Postulat sancta mater eccl'ia hunc diaconū vel subdiaconum ad onus presbyteratus vel diaconatꝰ assumi: & nobis interrogantibus si eū cognouerit esse dignū idē respōdet (qz qtū hūana fragilitas nosse sinit) & scit: & testificat illū ad hmōi onus officij esse dignū. Unde si tale respōsione aliquē peccare non credimus dū modo contra pscientiam non loquatur: qz nō simpliciter illū asserit esse dignū: sed inqtū hūana fragilitas nosse sinit cū illū quē indignū esse non nouit dignū debeat estimare. Hmōi ergo responsione secure vti poteris nisi forte de indignitate tibi constiterit consecrādi. Si aūt illū indignū esse cognoscis metropolitano (priusqz ad huiusmodi scrutiniū veniat) secrete studeas nunciare vel intimare: qualis nos in terrogationē hmōi non in psecratione pontificis: sed in ordinatione diaconi vel pbri facimus.

Tit. xi. De ordinatis ab episcopo qui renunciauit episcopatui. Alexander tertius.

Episcopus qui renunciauit loco tantum ciuitatis conferre potest ordines sicut prius. Si vero et dignitati cum ordinato per eum ad minores / vel ignoranter ad sacros dispensare episcopus suus: cū ordinate vero sciēter ad sacros nō dispensat.

Ca. i. Requisiuit a nobis tua. f. vtrū clericiā post renūciationē factā a pdecessore tuo ordies receperit in ipsis debeāt remanere & infra. R. igitur distinguēdo vtrū renūciauit loco tātū an loco simul & dignitati. nā i primo casu ordies (sicut antes rogatus) ab episcopo aliquo poterit de ratione conferre. In secundo vero casu distinguendum putamus vtrum sacros contulerit: aut minores. Si enim a tali ordines psqz ad subdiacona, aliquis acce:

erit quis et huiusmodi ordines non eps quando conferuntur. et n illis deseruire poterit: et ad maiores (si idoneus fuerit) promoueri. Sane si ab eodem sacros ordines scienter quis receperit qui indignũ se fecit: executionẽ officii non habeat ubi autem non scienter poterit (nisi crassa et supina fuerit ignorantia) discretus pontifex dispensare.

Gregorius nonus.

Breue est.

Um clericis qui ab excõicato epo ignoranter ordines receperũt [illegible] posit epos dispẽsari.

De etate et qualitate et ordine p̃ficiendorum.

Ex concilio Picta.

Non sumatur.

Ut abbates decani et prepositi qui presbiteri nõ sunt p̃sbiteri fiant. Qui archidiaconatus tenent diaconi. Qui vero archipresbiteratus pbri aut amittant honorem. Quod si aliqua iusta causa prohibente: p̃sbiteri aut diaconi esse non potuerit: prelationes amittant.

Alexan. iii. cantua. archiepiscopo

Ecclesia dispensatiue minori concessa nõ p laicos sed per clericos regi debet donec ille perueniat ad etatem.

Ex ratione et infra. Accepimus quod conuertren. epus pueris qui sunt infra decenniũ cõstituti in archidiaconatu. R. archidiaco. cistren. ecclesias plures concessit: que non per clericos sed p laicos disponuntur. Unde qm non debet hoc aliquatenus tolerari mãdamus quatenus p̃dictum epm sup his corripias: et clericis idoneis ad ministrationes et custodiam p̃scriptarũ ecclesiarum (donec p̃dicti pueri ad ɔgruã veniant etatẽ) laicis amotis cõmittas. Eidem epo p̃hibẽs ne de cetero ecclesias (nisi psonis q̃ etatẽ et scientiã habeãt) regẽdas cõcedat. Quod si secus egerit: ei debitã penã infligẽs: institutionẽ et cõcessionem ipius omnino viribus carere decernas. Idẽ cãt. archiepo et eius suf.

Regimẽ eccle minori. xiiij. annorũ cõmitti nõ debet.

Indecorũ est. ut hi debeãt ecclesias regere q̃ non nouerũt gubernare seipsos: cũ ad ecclesiarum regimẽ tales psone sint admittẽde: q̃ discretione pemineat: et morũ fulgeant honestate. Nolẽtes itaq3 sic itinere: ut paruulis eccle regimen cõmittatur: mãdam9 quaten9 nemini infra. xiiij. cõstituto ɔsonarũ cu[illegible] eccle cõcedere presumatis. Sciturus pro certo quod si contraire presumpseritis quod inde feceritis irritabimus: et inobedientiam vram grauiter puniemus. Idem. c.iii.

Ad regimẽ ecclarũ nõ vz institui indignus sciẽtia morib9 vl etate: et qui hz duas ecclias alterã dimittere cogitur: nisi cã subsit.

Am te decet: et fra Arcti9 inhibemus: ne psonas q̃ i ecclesiis tui epat9 ad curã animarum suerint ordinãde in ipis instituas: nec aliq occasioe vl etiã fraz nraz obtẽtũ, instituti patiaris: q̃ sciẽtia morib9 et etate: cõcilii nõ congruãt institutis. Sz etiã hñtes plures ecclias q̃ ex vna nõ pẽdeãt tibi liceat ap. p9posita cogere ad vnam ipsaz quam maluerint dimittẽdã nisi ita fuerit tenues i substãtiis: quod pbos sacerdotes n possint ɔueniẽter hre. Idem. c.iiii.

Is qui nondum ẽ in sacris si alias ẽ idoneus ad regimen parrochialis ecclesie dispensatiue potest assumi.

Retes licz ad regimẽ parrochialis eccle non debeat aliquis (nisi subdiacon9 sit) adminus admitti. Dispẽsatiue tamẽ i minoribus ordinibus constituti consueuerunt assumi. Cũ tamẽ tales sint quod infra breue tẽpus possint in presbiteros ordinari. Idem. ca.v.

Propter necessitatẽ et vtilitatẽ eccle cõpelluntur clerici ipsius recipere ordies suis beneficiis non annexos.

Ueris a nobis quid agẽdum sit de clericis tue iurisdictioni commissis: qui cum beneficiis ca.vi.

ecclesiasticis multū abundēt a te cō moniti nolunt ad maiores ordines pmoueri:se tale qd secreto pmisisse dicētes qd eos salua consciētia or= dinare nō sinit. ¶ Cū igitur sup hoc casu videant sacri canones discor= dare(cū qdā dicāt eos minime cō= pellēdos:alii vero cōtrariū asseue rēt) ois cōtrarietatis vinculū psen ti pagina enodamus. ¶ Statuentes vt si pdicti clerici pceptione maiorꝫ ordinū(propt occulta sua pctā)se i= dignos eē fatētur iferiores i eccla: quorꝫ sit vita probabilis: pferantur eisdē. Et nisi forte illi q ordinari p iam dicta causa recusant:in aliis ec= clesie seruitiis valde vtiles fuerint: auferātur eis bñficia:ꝛ aliis canonī ce conferant. ¶ Qd si pro sola volū tate renuerit ordinari:ꝛ suaserit vti litas eccle:aut necessitas ipsos(dū modo idonei sint)ad maiores ordi= nes recipiēdos p amissionē locorꝫ ꝛ bñficiorꝫ subtractionē ap. cessāte cō pellas. Clemēs. iij. R. colon. cañ.

Euētus mortalitatis infirmi nō ipedit pmoueri medicum peritum / solitum ꝛ traditiones ar= tis obseruantem.

ca. vij Ad aures nras te significāte p= uenit:ꝙ cū in arte phisica eru dit9:plurib9(iuxta ipsi9 artis tradi tionē)exhibuisti cum diligētia me= dicinā licꝫ pluries in cōtrariū suc= cesserit ꝛ quibus putabas adhibere medelā: medicinis pceptis mortis piculum incurrerunt. verum qꝛ ad sacros ordines desideras pmone= ri:sup eo nos consulere voluisti. ¶ Ubi breuiter respon. ꝙ si sup pre missis cōsciētia tua te remordeat ad maiores ordines de nostro consilio nō ascēdas. Clemēs. iij.

Qui stetit p annū in suspēsiōe priuatur bñficio qd prius ha bebat ꝛ qd interim acquisiuit.

c. viii Cum bone memorie Clemēs pa pa pre. n. J. buccarum ꝛ quos= dam alios barañ. clericos vocauis= set:vt ad psentiam ipsius accederēt R. archidia. suo quē grauiter lese= rant respōsuri(qꝛ venire iuxta man datū aplicū cōtēpserūt)in eos fecit sententiā suspensionis pmulgari: in qua triēnio pmanētes:qdam ex ipsis suspēsi aliud bñficiū ecclesiasticum sunt adepti. Et qꝛ vtrū bñficia sic re cepta possint rationabiliter retine= re:nos psulere voluisti. ¶ Rñdem9 ꝙ nō licꝫ eis illa q habuerūt bñficia vel q postmodū sūt adepti:aliquate nus retinere. Uñ baranen. archiepo. bedim9 i mādatis vt eos p tanta ptē nacia ꝛ ptēptu apostolico bñficiis q habent non differat spoliare.

Innocentius. iij.

Subdiaconus in episcopum eligi potest.

ca. ix A Multis multotiēs an subdia= con9 in epm eligi valeat hesi= tat. ¶ Si qdem Urbanus papa pm9 decreuit vt null9 i epm nisi in sacris ordinib9 religiose viuēs inuēt9 fue rit eligat/sacros(inqt)ordines dis conatū dicimus ꝛ pbratū:hos siqdē pmitiua ecclesia legit habuisse. sub diaconos vero (qꝛ etiā ipsi ministrāt altaribus)opoꝛtunitate exigēte cō= cedimus in epos eligi. si tñ precla= re sciētie ac religionis existant qd ipsū non sine ro. ponti. vel metropo lita. licētia fieri pmittim9. In quib9 verbis innuit qd vrban9 ad statum pmitiue eccle se referēs i quo sub= diaconat9 ordo sacer minime dice= batur:istituit vt de subdiacono(nisi vtilitatis causa:ꝛ tunc etiam de per missione metropo. vel ro.)non pos set electio celebrari. Uerum cum ho die subdiaconat9 inter sacros ordies cōputetur sicut Urban9 papa secū= dus sub his verbis expressit. Eru= bescant ipi ꝛ itelligant iudicio spi ritussancti eos qui in sacris ordinī bus presbyteratu:diaconatu: sub= diaconatu: sunt positi(si caste nō vi xerint)excludendos ab omni eorū= dem graduum dignitate. Et iterū. Nemo ad sacrum ordinem permit= tatur accedere nisi aut virgo aut p bate castitatis existat:ꝛ qui vsqꝫ ad subdiaconatum vnicam ꝛ virginem habuit vxorē. Et ad similitudinem diaconi ꝛ presbyteri subdiacon9 de

t continẽtiam obseruare: sicut et
sexta synodo constitutum est: vt
quis eorum qui ad clerum acce-
unt: nuptiali iure mulieri volue-
t copulari: hoc ante subdiacona-
s ordinẽ faciat. Et beatus Grego-
us statuisse legitur vt nullũ face
subdia. presumant episcopi: nisi
ui se caste victurum promiserint.
Nos volentes super hoc articu-
disceptationis materiam amputa-
: statuimus vt subdiacon⁹ in eþm
aleat libere eligi: sicut diaconus
el sacerdos.
Idem. T. sancte crucis presbytero
ardinali.

Irregularis et in minoribus
potest dispensatiue in abba-
m institui.

Nam in domino diligentiã cõ-
mendantes quam sup monaste
io sancti quirici reformãdo digno
ceris adhibere. ¶ Mãdam⁹ quate
us si non potest eidem monasterio
e ꝑsona idonea melius ꝓuidere tu
onachũ illũ quẽ lrĩs tuis de bone
ate ac idustria cõmẽdasti ꝑ quã sta
us eiusdẽ loci creditur reformãd⁹
ullum prorsus habẽs respectũ ad
etitionẽ illicitam: quã quidam lai
i faciebant: sed ex tue dũtaxat pro
isionis officio instituas in abbatẽ.
Ita videlicet ꝙ ad sacros ordines
non ascendat: cum instante necessi-
tatis articulo possit in abbatẽ assu-
mi etiã in minoribus ordinibus cõ
stitutus. Et laici memorati non sint
consanguinitate vel affinitate con
iuncti monacho memorato. vt ex ip
sorum petitione debeat contra euz
aliqua sinistra suspicio suboriri.

Idem Rothomageñ. ar-
chiepiscopo.

Abbas si est presbyter ꝛ est be
nedictus conferre potest or-
dinem clericalem.

Cum cõtigat iterdũ ꝙ laici ad
mõasteria ꝯuolãtes a suis ab
batib⁹ tonsurent reqsiti an clerica
t⁹ ordo in tonsura hmõi ꝯferatur.
¶ Sup q̃ tibi. t. rñ. ꝙ cũ i. vii. syno.
sit statutum: vt electores ꝑ manus
impositionẽ licentia sit vnicuiq; ab
bati in proprio monasterio solum-
modo faciendi: dummodo ipsis ab
episcopo (scd̃m morẽ ꝑficiendorum
abbatũ) manus iposítio facta nosca
tur: ꝛ constet eũ existere sacerdo-
tem: per primam tonsurã iuxta for-
mã ecclesie datã a talibus abbatib⁹
clericalis ordo confertur. Idem.

Si canõicus regularis fact⁹
monachus iusta de cã ad ca-
noniã reuersus: ibi postea preficia-
tur: licite tenere poterit prelaturã.

Intelleximus ꝙ cum in mona- C. xi.
sterio tuo fueris laudabiliter
conuersatus ad monasteriũ sancti. vl
cẽtii talis ordinis accessisti: vbi cũ
aliquãdiu in ipso ordine permansis
ses: demum ad cor reuersus de me
tropolitani ꝛ aliorum consilium ad
primã domũ redire curasti in qua
tandẽ sub regularis obseruãtie dis
ciplĩa talr̃ deo ꝛ hoib⁹ placuisti ꝙ
tuorũ exigẽtiã meritorũ fr̃es tui ꝑ
fecerũt te vnanimit̃ i abbatẽ. ¶ Ne
igitur occasione more quam i pref-
cripto monasterio cõtraxisti (quasi
consciẽtia tua te remordeat) in sus
cepte administrationis cura tepe-
scas. attẽdẽs ꝙ cautũ ẽ i canõe ne q̃s
canonic⁹ reglãris (nisi forte publi
ce lapsus sit quod absit) efficiatur
monach⁹ ꝛ si fctũs fuerit ad canoni-
catus ordinem reuertatur: vltim⁹
in choro manẽdo cucullã ad memo
riã delaturus ¶ Di. t. mã. quate. cir-
ca curã tibi cõmissã sollicitudinem
exercere studeas indefessam. ꝛ tali-
ter seq̃ntia bona cõtinuare priori-
bus. quam ad deo dignũ possis mer-
ritũ expectare. Idem.

Ordinatus ad sacros sine ti-
tulo ab ordinatore iuste pe-
tit beneficium.

Accepim⁹ te nr̃is auribus itimãte Ca. xiii
ꝙ q̃dã clerici q̃ ad sacros or-
dies sine titulo sunt promoti te ad
eccliã bracareñ. sup bñficijs obti-
nẽdis ifestant ꝛ lr̃a. ¶ Licet igitur
in ordinationib⁹ clericoꝝ illã tu ac
ꝑdecessores tui diligẽtiã debueri-
tis adhibere vt minus idonei non

ordinaretur a vobis ac ideo post p̄motionē eorum exceptionē nō poteris ꝑtendere cōtra illos nisi forte postq̄ p̄moti fuerint reddiderit se indignos ex supabundanti tñ (q̄n scribere p̄ talib⁹ nos oportet) faciemus I l̄ris nostris apponi: vt si ordinat⁹ p̄ quo scribim⁹ idone⁹: habeatur: ⁊ ecclesiastico bñficio nō idign⁹: ei ab ordinatore vel successore ipsi⁹ cōpetēs bñficiū tribuat cū ⁊ si te cū de iure agere vellem⁹: te possem⁹ merito ad p̄missionē eorū compellere quos a te vel p̄decessorib⁹ tuis ordinatos fuisse cōstaret eo ꝑserti q̄ ad obtinēdū ecclesiasticū bñficium eos debes idoneos reputare quos ad ordies suscepisti. Uñ grauit̄ sustinere nō debes s̄ȝ nobis poti⁹ deuote iclinare teneris: si illos examinari p̄ alios facim⁹: quos sine examinatione nō credimus ordinatos: antecq̄ ad promissionē eoꝝ te cōpellere velimus. Mandam⁹ igit̄ quatenus eis p̄ quibus te contigerit recipe n̄ra mandata I forma cōi in maiori ecclia v̄l aliis dioce. brachareñ. p̄uidere non tardes Exceptiones autē si quas contra tales proposueris. ꝑcipimus audiēdas. I dē in cōcilio gñā.

Minus idoneus in sacerdotē p̄moueri: v̄l ad regimē aiaꝝ assumi non debet.

capl. xiiij.

Cum sit ars artium regimē animaꝝ: districte p̄cipim⁹ vt ep̄i p̄mouēdos in sacerdotes diligēter instruant ⁊ informent: v̄l p̄ seipsos v̄l p̄ alios idoneos viros: sup diuinis officiis ecclasticisq̄ s̄cris: q̄liter ea rite valeāt celebrare. Qm̄ si de cetero rudes ⁊ ignaros ordinare p̄sūpserit q̄d quidē facile poterit deprehēdi ⁊ ordinatores ⁊ ordinatos vltioni graui decernimus subiacere. Sāctius ē (maxime in ordinatione sacerdotū) paucos bonos q̄ multos malos habere ministros. q̄ si cecus cecū ducit: ābo I foueam dilabunt. Hono. iij. capl. bremeñ.

Defectus scientie deijcit iam promotum.

Quamuis multa ꝓposita fuerint cōtra ep̄z calineñ. q̄ tñ cōfessus ē corā nobis se nunq̄ de grammatica didicisse. nec etiam legisse donatum ⁊ per euidentiā facti vsq̄ adeo de illiteratura ⁊ insufficientia sua constat / q̄ contra deum eēt ⁊ canonicas sanctiones tñ in ep̄m tolerare defectū ip̄z a pōtificalis officiū executiōe ⁊ ab administratione caliñ. ecclie penit⁹ durim⁹ amouēdū. ca. xv.

De sacra vnctione. Ti. xv.

Innocentius. iii.

Ecclesiam grecorum in ordinationibus ⁊ consecrationibus seruare debet vnctiones quas seruat ecclia ro. Ep̄s autē cum consecratur inungitur chrismate in capite ⁊ manibus quod si fuerit pret missum p̄ tres ep̄os ē supplēdum.

Cum venisset ad ap̄licas se. bibchareñ. ep̄s q̄ in ꝯsecratione sua sanctā non acceperat vnctionē quoniam apud vos non consueuerunt pontifices cum consecrātur inungi: nos quod illi defuerat: mandamus in ip̄o suppleri faciētes caput eius ⁊ manus p̄ albañ. ep̄m (assistētibus ei duobus ep̄is ꝫm morē ecclasticū) sacro chrismate deliniri. ⁊ ifra. Scire te volum⁹ duas eē species vnctōis: exteriorē q̄ materialis ē ⁊ visibilis: ⁊ interiorē q̄ spiritualis ē ⁊ inuisibilis. Exteriore visibiliter inungitur corpus: interiori inuisibiliter inungitur cor. De prima Jacobus apostolus ait Infirmatur quis in vobis iducat p̄sbyteros ecclesie: ⁊ orēt sup eum: vngētes eum oleo in nomine domini: ⁊ oratio fidei saluabit infirmum. De secunda. Joh. apostolus ait. Uos vnctionē quam accepistis ab eo maneat I vobis ⁊ non necesse habetis vt aliqs doceat in vos: s̄ȝ sicut vnctio vos docet de omnibus ita faciatis. Unctio visibilis ⁊ exterior signum ē interioris ⁊ inuisibilis vnctionis. Unctio ꝟo inuisibilis ⁊ interior non solum ē signum sed etiam sacramentum q̄ si digne sumitur: v̄l agit: v̄l auget absq̄ dubio q̄d designat. Ad exhibē- c. xvi.

lium asit exterioꝛ ꝛ visibilis vnctio rꝫ: h̄ dicitur oleū qḋ dr cathecumi noꝝ vel infirmoꝝ: ꝛ cōficit chrisma qḋ ex oleo fit ꝛ balsamo mistica rōe Per oleū. enī nitoꝛ consciētie desi gnatur iuxta quod legit prudētes virgines acceperūt oleū in vasis su is cū lāpadibꝫ. Per balsamū odoꝛ fame exprimitur ꝓpter qḋ dr Sicut balsamum aromatizans odoꝛē dedi Hoc ergo chrismate vngi dꝫ epūs: non tam in corpoꝛe q̄ in coꝛde. vt ꝛ interius nitoꝛē consciētie q̄tum ad deū: ꝛ exterius habeat odoꝛē fame quo ad proximū. De nitoꝛe consciē tie dicit Apostolus. Gloria nostra hec ē testimoniū cōsciētie nostre nā omnis gloria filie regis: abintus. De odoꝛe fame. idē apostolus ait. Xpi bonꝰ odoꝛ sumus in omni loco: ꝛ aliis sumus odoꝛ vite in vitā: aliis odoꝛ moꝛtis in moꝛtē. Debꝫ ei eps bonum habere testimoniū: ꝛ ab his qui sunt intꝰ ꝛ ab his qui sunt foris vt coꝛtina coꝛtinam trahat ꝛ qui au dit dicat veni. Hoc vnguēto caput ꝛ manus episcopi consecrantur. Per caput eni mēs intelligitur: iuxta il lud. Unge caput tuum ꝛ faciē tuam laua. Per manus: opera intelligun tur iuxta illud. Manus mee distilla uerūt mirrham. Manus igitur vn gitur oleo pietatis. vt episcopus operetur bonum ad oēs: maxime autē ad domesticos fidei. caput aūt vngi tur balsamo charitatis: vt episcopꝰ diligat deum ex toto coꝛde ꝛ ex to ta anima ꝛ ex tota mēte sua. ꝛ proxi mum suū sicut seipsum. Caput iun gitur ppt auctoꝛitatē: ꝛ dignita tē: ꝛ manus ppt ministerium ꝛ of ficium. Caput enim vngitur vt ostē datur illius repſētare ꝑsonā de quo dicitur p prophetam. Sicut vnguē tum in capite. ꝛc. caput enim viri christus. caput christi deꝰ: qui de se dicit. Spiritus domini sup me eo q vnxit me euangelizare pauperibus misit me. Manus episcopi inungit. vt ostendatur accipere potestatem benedicendi ꝛ consecrādi. Unde cū eas consecratoꝛ inungit; consecra re(inquit) et sanctificare digneris domine manus istas: per istam vn ctionem ꝛ per benedictionem no stram: vt quecunq consecrauerint consecrentur: ꝛ quecunqꝫ benedixe rint bn̄dicantur in nomine domini.

Tractat de vnctione regum ꝛ de differentiis in vnctione in ter reges ꝛ pontifices Panoꝛmita.

Unde in veteri testamēto non so lum vngebatur sacerdos: sed etiam rex ꝛ propheta. sicut in libro regum dominus precepit Helye. Uade ꝛ re uertere in domū tuam p desertū in damascum. Cunqꝫ peueneris illuc vn ges azahel in regē sup syriam ꝛ Je hu filium Hausi vnges i regē sup is rahel. Helyseum aūt filium Saphat qui est de abel vnges prophetā pro te. Sed vbi Jesus nazarenus (quem vnxit deus spiritu sancto sicut ha betur in actibus apostoloꝛum) vn ctus est oleo pietatis pre consoꝛtiꝫ bus suis: qui secundum apostolum ē caput ecclie: que est coꝛpus ipsius pricipis: vnctio a capite ad brachi um ē translata: vt pricеps extūc nō vngatur in capite: sed in brachio: siue humero: vel in armo. in quibus principatus cō grue designatur: iux ta illud quod legitur. Factus ē pn cipatus super humerum eius. ꝛc. Ad quod etiam significandum Sa muel fecit poni armū āte Saul: cui dederat locum in capite ante eos q̄ fuerant inuitati. In capite xo pōti ficis sacramentalis est delinitio cō seruata: quia ꝑsonam capitis in pō tificali officio represētat. Refert autem inter pontificis ꝛ principis vnctionem quia caput pontificis chrismate consecratur. brachium ve ro principis oleo delinitur vt ostē datur q̄ta sit differentia inter au ctoꝛitatem pontificis et principis potestatem.

Tractat de christianoꝛum om nium vnctione.

Quia vero christus fecit nos in sanguine suo deo nostro regnum ꝛ sacerdotes (propter quod aposto lus petrus ait. Uos estis genus ele

Decre.

ctum:regale sacerdotiū)idcirco in nouo testamēto non solū reges ꝯ sacerdotes unguntur sed etiam oēs xpiani bis añ baptismū:scȝ oleo bñdicto pⁱmū in pectore deinde inter scapulas. ⁊ bis post baptismum .s.chrismate sancto.pⁱmū i vertice demū in fronte. In pectore nāq̄ baptisandus vngit̄:vt per sctīspirit⁹ donū abijciat errorē ⁊ ignorantiaȝ ⁊ suscipiat fidē rectā:qꝛ iustus ex fide viuit. Inter scapulas vt p spiritussancti gratiā excutiat negligentiam ⁊ torporē:⁊ bonā opatione exerceat qꝛ fides sine operib⁹ mortua est vt p fidei sacramentū sit munditia cogitationū:in pectore vt p operis exercitiū sit fortitudo laborum In scapulis q̄ten⁹ fides p dilectionē secundū apostolū operet̄. In vertice vero baptisatus inūgitur vt sit parat⁹ oī petēti de fide reddere rationē:qꝛ p caput intelligit̄ mēs.iuxta qđ legitur. Oculi sapiētis in capite ei⁹ cuius superior pars ē ratio ⁊ inferior ē sensualitas.vñ bñ p vertice que est superior pars capitis/intelligit̄ ratio q̄ est superior pars mentis. In frōte vngit̄ baptisatus vt libere cōfiteatur qđ credit. Corde credit̄ ad iusticiā ore vero fit confessio ad salutē memor ei⁹ quod dñs ait. Qui me confessus fuerit coram hoībus ⁊c. Ante baptismū ergo vngit̄ oleo bñdicto ⁊ post baptismū chrismate sancto.qꝛ chrisma soli ꝑpetit christiano. xp̄s ei a chrismate dī vel poti⁹ a christo dicitur chrisma nō secūdū nominis formaȝ sed s̄m fidei rationē. A xp̄o/o christiani dicūtur tanq̄ vncti deriuent̄ ab vncto vt omnes ꝯcurrāt in odorem illius vnguēti cuius nomē oleum est effusum.

Tractat de vnctione chrismatis post baptismum que dicitur confirmatio.

¶ Per frontis chrismationem manus impositio designatur/que alio nomine dicitur confirmatio quia p eam spiritussanctus ad augmētum datur ⁊ robur vnde cum ceteras vnctiones simplex sacerdos vel pbr valeat exhibere:hanc nō nisi summus sacerdos.i.ep̄s debet conferre qꝛ de solis apostolis legitur quorum vicarij sūt ep̄i q̄ per manus impositionem spiritum sanctuȝ dabāt quemadmodum actuum apostolorum lectio manifestat. Cum audissent (inquit) apostoli qui erant hierosolymis qꝛ recepisset samaria verbum dei:miserunt ad eos petrū et iohannem.qui cum venissent orauerunt pro ipsis vt acciperent spiritū sanctum.nondum eñ in quēq̄ illorum venerat:sed baptisati tm̄ erāt in nomine dñi iesu:tunc imponebāt manus super illos:⁊ accipiebāt spiritum sanctum cuius aduentus per vnctionis mysterium designatur: quia columba in qua spiritussanct⁹ super christum in baptismo descendit:ad vesperum i cathaclismo reuertens ramū retulit virentis oliue:cuius vtriq̄ sacramentum Dauid propheta prenoscens exhilarādam faciem in oleo predicauit.

Tractat de consecratione altaris.Panor.

¶ Ungitur preterea secundum ecclesiasticū morem:cum consecratur altare:cum dedicatur templum:cū benedicitur calix non solum ex mādato legis diuine:verum etiam exemplo beati Siluestri.qui cum consecrabat altare:illud chrismate perungebat. Pcepit enim domin⁹ moysi vt faceret oleūȝ vnctionis:de quo vngeret testimonij tabernaculum et archam testamenti:mensamq̄ cū vasis. Uerum vnctionis sacramentum aliud quidem efficit ⁊ figurat: tam in nouo q̄ in veteri testamento vnde non iudaizat ecclesia:cum vnctionis celebrat sacramentum sicut antiqui mentiūt̄: qui neq̄ scripturas/neq̄ dei nouere virtutē. Nemo nemus igitur vt illum in ordinandis pbris et consecrandis episcopis morem serues ⁊ facias obseruari quē aposto.se.obseruat. et infra. Licet romanus pontifex nō vtatur baculo pastorali: tñ propter histo-

ris am: tum propter mysticā rationez tu tamen ad similitudinem aliorum pontificū poteris eo vti. ¶ De scris nō iterandis. Innocentius. iii. Tit. i6

In ordinato in subdiaconum sine manuum impositione et confirmato non chrismatis sed olei vnctione: non fiet iteratio sed supplebitur pretermissum.

cap. i. Pastoralis et infra. Preterea nos consulere voluisti si n pmitti debeat ministrare: qui sine impositione manuū fuerit ad ordinem subdiaconat9 assumptus: Et si confirmationis sacramētū i eo debeat iterari: qui per errorē fuit non chrismate sed oleo delinitus. ¶ Ad quod breuiter duximus respondēdum q in talibus nō est aliqd iterandum sz caute fuerat pretermissum. Ho no. iii. archiepiscopo lodoñ. et eius suff.

Prohibet sepultos a scismaticis exhumari vestimēta cū quibus celebrarunt iterum benedici: et altaria in quibus celebrarunt iterum consecrari.

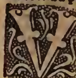
ca. ij. A Nobis humiliter quesiuistis quid fieri debeat de mortuorum corporibus qui tempore scismatici: et reprobi vualdemarii a scismaticis sunt sepulti. Et de indumentis sacerdotalibus cum quib9 necnon de altaribus in quibus de gradati presbyteri celebrarunt. ¶ Nos autē inquisitioni vestre breuiter rñ. q non credimus ob hoc dumtaxat sepulto huiusmodi exhumandos. Aut debere indumenta talia iterum benedici Uel reconsecrari altaria supradicta. Grego. ix. archiepiscopo lōdoneñ.

Si in ordinatione presbyteri vel diaconi manus impositio fuerit pretermissa statutis temporibus supplebitur.

Ca. iij. Presbyter et diaconus cum ordinatur man9 impositio nem tactu corporali (ritu ab apostolis introducto) recipiunt. qd si omissum fuerit non est aliquatenus iterandum: sed statuto tpe ad hm̄oi ordines conferendos caute supplendum quod per errorē extitit pretermissum. ¶ Suspensio aūt manuum debet fieri cum oratio super caput effunditur ordinandi. ¶ De filiis presbiterorum ordinādis vel non. Tit. 17.

Ex concilio pic.

Illegitimus nō ordinat nisi vt religiosus fiat: nec tūc pstitur. i. ad prelaturam nō habilitat

Ut filius presbyterorū: et ceteri ex fornicatione nati ad sacros ordines non promouean'tur. ¶ Nisi autmonachi fiant: vel in congregatione canonica regulariter viuentes prelationem vero nullatenus habeant. ¶ Sedneqz serui nisi a dominis suis libertati donentur cap. i.

Alexand. iij. Lincoñ. electo.

Illegitimus illius sacerdotis qui hoc tacito per rescriptum apostolicum paternam ecclesiam impetrauit remouetur ab illa

Ad presentiam nostrā accedēs R. presbyter (tacito q esset filius sacerdotis) Ipetrauit a nobis/ vt in ecclesia in qua pater eius ministrauit/ existeret capellanus. ¶ Ideoqz mandamus quatenus si tibi constiterit q memoratus. R. in sacerdotio genitus et q pater in eadem eccla ministrauit nō obstantibus predictis litteris nostris ipsum amoueas ab eadem. Idem. ca. ij.

Non potest filius sacerdotis eccle pfne pesse. h. d. cū se. ca. iij.

Presentiū auctoritate iubem9 vt filios sacerdotum in ecclesiis paternis mistrare: vel eas quaslibet occasione obtinere nullaten9 patiaris: sed ipsos ab ecclesiis in qbus patres eorū ministrasse noscūt studeas penitus amouere. Idem vigorneñ. eppiscopo.

Idem dicit.

Conquerente nobis. w. cleri co: et infra. ¶ F. tue mandamus quatenus si publicum est: et notorium patrem. R. clerici ca. iiij

habuisse in predicta ecclesia psona: tum filiū eius ibidē ministrare: aut eiusdē ecclesie psonatū habere nullatenus patiaris et si iā institut⁹ est ibi: eū inde non differas amouere. Idem londoñ. episcopo.

Eps qui scienter contulit filio sacerdotis paternā ecclesiā: exinde eum remouere non potest.

Ca.v. Eniens ad pñtiam nostram. N. clericus nobis pposuit q cū illū ad capellā sancti. L. quā ei concessisti in presbyterū ordinasses: ipsum ea postea spoliasti: eo q pater eius in prescripta ecclesia ministrauit. Jdeoq. f. t. mandam⁹ quatenus si tibi innotuerit qñ eā sibi dedisti q pater eius pbr in dicta ecclesia ministrasset: ipsam ei restituas et in pace dimittas: amoto alio si quē instituisti forsitā in eadē. Uerū si hoc ignorās fecisti ex quo ad ecclesiam ipsam eū in pbrm ordinasti eā sibi restituas l alia ecclesia sibi prouideas vnde honeste valeat sustentari. Idem Oxoñ. episcopo.

Gratiā ptinet. Et. h. d. Ex quo filius sacerdotis est ordinat⁹ non debet carere beneficio Jo. an.

Ca.vi Roposuit nobis. R. lator presentiū: q cū ad ecclesiā de sabels dño fūdi fuerit pñtat⁹ tu curā animarū noluisti sibi pmittere: pro eo q esset filius sacerdotis. Ceterū qz indignū est vt ipse postq̄ est i subdyaconū ordinatus olno debeat ecclesiastici bñficij puisione carere mandam⁹ quatenus aliquē honestū pbrm cū assensu eiusdē clerici inuenire studeas: q ecclesie seruiat supradicte: ita q pfatus. R. medietatem omniū fructuū predicte ecclesie eidē in suo ordine seruiendo pacifice debeat obtinere. Non enī solus pbr missarū solēnia/vel alia diuina officia pōt sine ministri suffragio celebrare. Idē archiepiscopo cātu.

Filius preesse potest ecclesie cui pater prefuit mediate.

Ca.vij Ex transmissa cōquestoris Gu. clerici pcepimus q ad abbatis de castrispñtationē: in quodam beneficio ecclesie de. h. eum in pñti recipere distulisti: eo q pr eius in prefata ecclesia mīstrauit: quo defūcto media intercessit psona cui predictum beneficium est collatum. Jdeoq mādamus quatenus si est ita prenominatū Gu. ad pfatum beneficium admittere non postponas non ideo minus obseruato apostolici rescripti decreto: qd successionem in ecclesia dei hereditariā detestatur. Idem vigor. epo.

Filius preesse potest ecclesie in qua pater sine titulo ministrauit.

Ca. pñti. Onstitutus in pre. n. Gu. clericus supplici nobis insinuatione monstrauit: q cum capellam de stortoñ. canonice fuisset adeptus: et eā pluribus annis pacifice possedisset. R. miles ipsū ea sine iudicio spoliauit. Cūq memoratus clericus exinde apud te deposuisset querelam obiectū fuit et q pater suus in capella ministrauit eadem: et infra. F. tue mādamus quatenus si tibi constiterit q idē clericus a capella fuerit pdicta per potentiā laicalem eiectus: et q pater prefate capelle psona seu perpetuus vicarius nō fuerit (licet in eadem nomine eiusdem Gu. qñq ministrauerit) ipsam sibi cum redditibus preceptis restituere non omittas. Idem eboraceñ. archi.

Si is cui cōcessum est a papa vt possit dispensare cū filijs sacerdotū circa ecclesias paternas immediate tenendas cum aliquo dispensat ille per lras iusticie postea contra eum impetratas remoueri non poterit.

Ca. fin. Ex tua nobis parte est propositum: q cum olim ad tuam cōsultationem super filijs sacerdotum tales a nobis litteras recepisses: vt eos posses in ecclesijs quas patres eorum nullo mediante possederant sustinere: quos probate vite et sane conuersationis cognosceres / vel quos longo tempore illas tenuisse constaret: quidam ad iudices lras

impetrauerunt vt si constaret eos esse filios sacerdotum vel clericorum qui in primo añ eos ecclesias tenuerūt. sup his iponat eis ap. cessante silētiū ⁊ ecclias istas ipis assignēt q̄uis in eis se ostēdere neque ant per epos institutos. Sup quo ti bi. t. rñ. q̄ si p priores lr̄as cū aliqui bus clericis dispē. dispēsationē tuā posteriorū lr̄arū intuitu nolumus irritari. Alios vo clericos laice co natiōis intuitu i ecclias sine aucto ritate ponti. sui institui aut initiitu: tos remanere auctoritate apo. pro hibim⁹. Idē cantu. archiepiscopo ⁊ eius suffraganeis.

Si manifestum est q̄ filius in eccl'a imediate successit patri sine aliqua testium receptione ab illa remouebitur.

Ca. x. Quoniam est sacris canonibus prohibitū ⁊ infra. Precipimus q̄ten⁹ si manifestum ⁊ publicū fuerit p̄res i ecclesiis psonat⁹ gessisse filios ab eisdē (si etiam eas adepti sunt) penitus excludaris nec ad earum gubernationem vlterius assumant. Nolumus eñi vt causa in iudiciū deducat: vel testes etiā admittāt si hoc manifestum existat. Idem cantu. archiepiscopo.

Filius etiā legitimus remouetur ab ecclesia i qua imediate successit p̄ri vicario vel rectori.

Ca. xi. Ad extirpādas successiones: ⁊ infra. F. tue mūdamus quatenus si q̄ filii presbyterorum prouincie tue teneāt ecclesias: in quib⁹ patres eorum tanq̄ persone vel vicarii (nulla persona media) ministrarunt eos (siue geniti sint i sacerdotio: siue non) ab eisdē ecclesiis non differas amouere.

Clemens. iii. cassel. archiepo.

Filius epi legitime natus promoueri potest ad ordines ⁊ i paterna ecclesia beneficiari.

Ca. xii. Ad hec ex parte tua nostris auribus est relatum: et infra. Quod a nobis fra. tua requisiuit an a pontificibus generati valeant ad sacros ordines pmoueri si scientia fuerint ⁊ morū honestate pbabiles. Sciat. f. t. q̄ ⁊ si ex legitimo sunt matrimonio pcreati/ nec aliud canonicū obuiat licite possūt ad sacros ordines ascendere: et in eisdē ecclesiis in quibus presuntvl' prefuerunt genitores eorum benefi cium obtinere. Idem.

Non potest filius esse vicari⁹ filius ecclesie in qua pater proximus fuit rector.

ca. xiii. Michael pbr̄ de sancto germano: transmissa nobis cōquestione monstrauit: q̄ cū ecclesia sancti. J. de coronē. tue diocesis canonice sit adeptus M. filius antonii: q̄ proximo ante ipsius ecclesie habuit psonatum ad se vicariā ipsius asserit ptinere: ⁊ infra. F. tue mandamus quatenus si constiterit tibi ipsum M. fuisse filiū antonii: q̄ eiusdē ecclesie habuit proximo psonatum ei sup eadem vicaria ppetuū silētiū iponere non postponas. Idem.

Illegitime genit⁹ etiā deuxore sine dispensatione ad ordines vel beneficia promoueri nō pōt

Capl. xiiii. Litteras: ⁊ infra. Intelleximus q̄. H. in sacerdotio genitus de vxore legitima nat⁹ ⁊ cōceptus: affectauit a pueritia ministrare dño in officio clericali. Verū licet a filiis paterna incōtinētia modis oībus pcellēda noscat: si tamē aliter dign⁹ inuētus fuerit pmittimus ipsum ordinari in clericū. ⁊ ad ecclesiasticū bñficiū (vnde cōmode sustētari valeat) pmoueri. Inno. iii.

Illegitim⁹ in ecclesia paterna prebendari non debet.

Ca. xv. Cum decorē dom⁹ dei: ⁊ infra. Filiis canonicorū prebendas i eisdē eccl'iis ꝯferri nō sinatis quarū sūt canonici p̄tes eorū. Cū indecoꝝ sit vt i altaris offō illegitim⁹ fili⁹ ipudico p̄ri ministret: i quo vnigenit⁹ dei fili⁹ eterno p̄ri p salute hūani gñis victiat. Idē i pci. gña.

Si illegitim⁹ marie fili⁹ spūs ri⁹ istituat i eccl'a i qua istitutus ē p̄r/ istitutio nō valet. ⁊ initituens a suis bñficiis suspendatur.

ca. xvi Ad abolendā pessimā (q̄ in plu ribus inoleuit ecclesijs) cor ruptelā. ¶ Firmiter inhibem⁹: ne ca nonicor͞ filij maxie spurij canonici fiant in secularib⁹ ecclesijs i quib⁹ instituti sunt pres eorū. Et si fuerit cōtra p̄sumptū decernim⁹ nō valere ¶ Qui vero tales (vt dictū est) cano nicare presumpserint a suis benefi cijs suspendantur. Hono. iij.

Ali⁹ q̄ papa non dispensat vt filius in ecclesia paterna im mediate succedat.

c. xvij Dilectus fili⁹. B. p̄posit⁹ sācte M. trāsmissa nobis petitiōe mō strauit q̄ cū Uergili⁹ pbr quādā ec clesiā curā aiarū habētē quā nullo medio habuit pr eius obtineat: ip̄m monuit vt resignaret eandē: sed idē asserēs q̄ Su. remeñ. archiep̄s tūc apostoli. se. lega. dispēsauit cum eo: id efficere cōtradicit. ¶ Quocirca mādamus quaten⁹ nō obstāte dispē satione aliqua q̄ a se. apo. nō mana nerit: qd canonicū fuit (appellatiōe postposita) statuat. Gre. ix. tur. ar.

Illegitim⁹ absq̄ dispēsatiōe pape ad dignitatē vel p̄sona tū vl bñficiū curatū p̄moueri nō p̄t

cḡm. xviij. Nimis in tua p̄uincia ecclesie deformat honestas: ex eo q̄ fi lij sacerdotū ⁊ alij non legitime na ti ad dignitates et p̄sonatus ⁊ alia bñficia curā animarū habentia sine dispēsatione sedis apo. p̄mouētur. Quocirca mādam⁹ quaten⁹ p̄dict͞ p̄sonis a p̄sonatibus ⁊ dignitatibus et hmōi bñficijs prorsus amotis ea p̄sonis idoneis ɔferri faciasq̄ illos ad quos collatiōe ip̄sorum de iure noueris p̄tinere. Et ne id de cetero presumatur districtius inhibemus.

Tit. ix De seruis nō ordinādis ⁊ eor͞ manumissione. Ex cōci. tole.

Seruus ante plenā manumis sionē ordinari non debet.

cap. i. Nstruēdi ⁊ infra. ¶ Forte dicet aliqs. Clericus fieri non p̄mittit nisi ab clericatum ingenuitatis dignitate potiat. Reue raverū dicit. ¶ Et ideo quod firmari vl vituperari potest precaueri debet. Ex eodem.

Seru⁹ sine licētia dñi ordina tus deponit: ⁊ dño restituit. ca. ii.

De seruor͞ ordinatione. ⁊ infra. Statutū est vt null⁹ ep̄or͞ del ceps ad sacros ordies eos p̄mouere p̄sumat: nisi prius a dñis liberta tem fuerint cōsecuti. ¶ Et si qlibet seru⁹ fugiēs dñm suū: qualibet cal liditate aut fraude ad gradus pue nerit ecclīasticos: decretū est vt de ponat ⁊ ei⁹ dñs eū recipiat. Ex eod.

Seruus ab ecclesia manumis sus ordinari p̄t: ⁊ qd acq̄rit post suū obitum erit ecclesie manu mittētis quā si accusat vel ɔ̄ eā testi ficatur: libertate ⁊ ordie priuatur.

De famulis ecclesie c ōstituere pbros et diaconos p̄ parro chias liceat ita tn̄ vt ātea manumissi statū recipiāt libertatis. ¶ Quicqd aūt talibus extiterit debitū aut quo libet modo collatū eis in p̄sonas ex traneas trāsmittere nō licebit: sed oīa ad ius ecclesie (a qua manumissi sunt) post eor͞ obitū debeāt p̄tinere ¶ Quibus (sicut ceteris eccle liber tis) accusandi vel testificādi aduer sus ecclesiā aditus p̄cludat ad qd si aspirauerint nō solū libertatis bñfi cio careāt: s͞ ēt honoris gradu quē nō dignitate nature: sed necessitate t̄pis p̄meruert. Ex pci. apō alichi. ca. iij.

Dñs in suo quē manumittit p̄ōt spūales operas retinere

Ullus: ⁊ infra. ¶ Si quis de seruis suis quē donauerit li bertati: ⁊ ip̄sum in pbr̄m fecerit or dinari ille aūt postea in superbiam elat⁹ dño suo canonicas horas psal lere noluerit: accusatus apud ep̄m qui ordinauerit eum: degradetur. ca. iiij.

Alexan. iij. archiepiscopo turoñ.

Spurij vel serui ordiari non debent.

Onsuluit: ⁊ infra Cō. t. t. rñ. q̄ neq̄ spurios neq̄ suos ordi nare debes ⁊ si memores: i cōsecra tione tibi dictum fuit vide ne quē li bet seruilis ɔditionis ad ordies pro mouere p̄sumas. Alexan. iij. pari. ep̄o. ca. v.

Manumissus ab ecclesia vt fiat clericus et ipsi ecclesie ppetuo seruiat in diuinis: ad aliā ecclesiam se trāsferre non pōt: sec⁹ si pure fuerit manumissus. Uel sic secus si fuerit manumiss⁹ vt seruiat. J. an.

Ca. vi

E O libert⁹: ꝛ īfra. Adiecisti aliā qstionē an illoꝝ filii q ecclesie seruili ɔditione tenenē traditi a parētib⁹ militie clericali: cū suoꝝ gnīuētia dn̄oꝝ vt in eadē ecclesia debeant deseruire assequētes propterea libertatē: post tp̄s ea relicta possint ad aliā se trāsferre. In quo credimus distīguendū: vtrū eo tenore fuerint manumissi ꝛ oblati ordini clericali: q manumittēdi ecclie dn̄i viderint deberēt ipēdere famulatū in obsequiis diuinoꝝ: ꝛ tunc trāsferēdi se ad aliā est eis licētia denegāda. Ul manumissi extiterit absolute: sic q libertatem habeant ad aliam trāseundi. Idem.

Jus qd̄ est de suo facto diacono ēt de subdia. ds intelligi.

Ca. vij

M Iramur non modicū cū certū sit in ɔstitutionib⁹ antiquorū q̄ si serui in grad⁹ ecclesiasticos ordinati debeāt in seruitutē/vel nō debeāt reuocari: ꝛ infra. De subdiaconali ordine: q2 de eo nō sit mētio in patrū statutis: expresse videt nobis q ꝛ is cū diaconali gradu priuilegio gaudet eodē. Nā lꝫ sacer ordo nō reputaret in ecclia ꝑmitius: tñ a ɔstōne Greg. atq Urbani sꝫ modernos ꝑa sacer gradus esse minime dubitatur. Grego. ix. archi. neapo.

Nat⁹ ex pr̄e suo ꝛ libera mře liber est ꝛ licite promouetur.

Capm vij.

D Ilectus filius. B. diaconus proposuit q. J. miles ea occasione q patrem ipsius hominem suum esse proponit (licet mater sua cuius debetur imitari conditionē libera esse noscatur) ne pmoueatur in presbyterum impedire presumit. Quo circa mandamus: quatenus si tibi constiterit de premissis: eundē militem ab huiusmodi impedimento cessare ɔpescas. De obligat; ad rōcinia ordinādi vl nō. Idē p. del. car.

Obligatus ratiocinijs depositio onere et reddita ratiōe: ordinari potest: prius vero non.

Capm vnicū

M Agn⁹ eps ang. dicit, pcuratores actores seu curatores executores pupillorum si debent ordinari. Status epi scopus dixi. Si post deposita onera: et reddita ratiocinia actus vite ipsorum fuerint cōprobati in oib⁹: debent cū laude dei (si postulati fuerunt) honore munerari: si enim ante libertatē negociorum vel officioꝝ fuerint ordinati ecclesia infamat. Uniuersi dixerit: Recte statuit sanctitas vestra: ideo q ista est nostra sententia. De corpore viciatis ordinandis vel non. Alexand. iij.

Presbyter qui in duello digiti partē amisit ex dispensatione sui epi pōt i suo ordie ministrare.

Ca. i.

D E presbitero cāpanie qui duellū sponte obtulit ꝛ oblatū suscipit ꝛ in eo partem digiti amisit. Rñdem⁹ q cū ipe non pdiderit tm̄ de digito: qui sine scādalo possit solēniter celebrare: satis potes post pactā pniam cū eo misericorditer agere: ꝛ pmittere ipm suo ordie ministrare: licet ei⁹ excess⁹ grauis admodū extitisset. Idē cistercien. ele.

Habens in oculo maculam q̄ nō magnā deformitatē ēt ad epatū poterit promoueri.

Ca. ij.

C Um de tua electione questio mota fuisset. et infra. Tibi q in oculo maculam habeas: et filius canonici fueris est obiectum. Unde cāt. archiepō dedimus in mandatis: vt pro eo q canonici filius diceris in promotione tua ex multa dispensatione procedat. De macula vero archiepiscopo predicto mandauimus vt cum consilio suffraganeorum suorum quod exinde visum fuerit exequatur: in quo tibi ex maxima dispensatione curauimus prouidere. Clemens tertius pariensi.

Sectus in cunabilis licite ꝑmouetur.

ca.iij. Ex parte B. monachi petitoriū fuit nr̄o apl'atui p̄sentatū: qḋ cū ipe i cunabulis sectꝰ fuerit postmodū sub regula: τ abbate deuote deo militās: in diaconatꝰ ordinē est ꝓmotꝰ τ infra. ¶ Sane cū ſm statuta nicene ꝯcilij: illi ad clericatꝰ ordinē ꝓhibeāt accedere: τ si etiā in clero fuerit debeāt cessare: q̄ seipsos sani absciderit vl' affectauerit vt ab alijs abscindātur: non credimꝰ eis ipedimētū afferre quominꝰ possit ꝓueḣi q̄ i cunabulis sectꝰ fuit: q2 nō videt hoc eo tempore affectasse q̄ iudiciū animi nō habebat. ¶ Presertim cū in canonibꝰ aplorū sit manifeste sancitū: ꝙ eunuchus si ꝑ insidias hoim factꝰ: vel ita natꝰ sit: aut etiā in psecutiōe sint ei amputata virilia: τ dignus est: possit in epm̄ ꝓmoueri. I dem rauenna. archi.

Sacerdos q̄ sine cā virilia sibi fecit abscidi credēs ide mereri de dispēsatiōe epi suū officiū preter altarꝭ misteriū pōt exercere.

ca.iiij. Significauit nobis. R. archipsbyter. s. stephani ꝙ B. pbr̄ (credēs se obsequiū p̄stare deo) fecit sibi virilia āputari: τ infra ¶ Quocirca mādamꝰ: quatenꝰ si iā dictum pbr̄m al's deo dignū inueneris: ei sacerdotale officiū absq3 altarꝭ misterio: auctoritate nr̄a fretꝰ τ tua: put viderꝭ expedire ꝯcedas. Inno. iij.

Sacerdos q̄ ex iusta causa fecit sibi virilia abscindi pōt vt ꝑus sacerdotale officiū exercere.

cap.v. Ex parte. M. pbr̄i fuit ꝓpositū: ꝙ cū sibi sētiret lepre periculū imminere: de ꝯcilio medici virilia fecit sibi abscidi vt posset a tam dui infirmitatꝭ vicio liberari: τ infra. ¶ Qm̄ igit canōes scōꝝ patrū hūc a sacri altaris admīstratiōe nō ꝓhibēt mādamꝰ q̄tenꝰ si est ita. τ memoratꝰ. M. est al's idoneꝰ vt sui ministerij officiū exequat liberā ei tribuas facultatē. I dē militen. epō.

Mutilatꝰ manu si ꝓmotꝰ fuerit ī abbatē ab abbatia deponit.

ca.vi. Exposuisti nobis ꝙ p̄decessor tuus. P. i abbatē ꝓmouit ne: sciēs ꝙ ipe esset manu alia mutilatꝰ τ infra. ¶ Nos igit. f. t. t. rn̄. ꝙ cū ꝑ tā enormi defectu ad sacros nō pot fit ordies ꝓmoueri τ i ꝓmotiōe sua id tacuerit fraudulēter: ab abbatie officio est nō immerito amouēdus. Ho. iij. episcopo engolisin.

Carēs vngula pollicis dūmō sit fortis i pollice licite ad sacerdotiū ꝓmouetur.

ca.vij. Thomas mōachus ꝓposuit: ꝙ cū in ānis puerilibꝰ esset ꝯstitutꝰ q̄dā barra ferrea sup dextre sue pollicē fortuito casu cadēs vngulam auulsit ab eo. Quocirca mādaq̄tenꝰ si ad frangēdū eucharistiā sit i pollice ipo potēs τ aliud canonicū non obsistat: ꝓpt deformitatē hmōi nō dimittas q̄n eū ad ordinē ꝓmoueas sacerdotis. ¶ De biga. nō or. Ti. xxi.

Ex ꝯcilio aureli. Breue est.

cap.i. Ut bigami penitētes vel repudiatarū mariti: ad sacerdotiū nō ascēdāt. Luciꝰ. iij. spal. archi.

Cū bigamo q̄ ordinatꝰ ē ad sacros nō dispēsat τ ordinator priuabit ꝑtāte ordinandi: nisi cū eo fuerit dispēsatum.

ca.ij. Super eo qḋ tua fraternitas de bigamis reqsiuit. ¶ Rn̄demꝰ ꝙ ordinatores eoꝝ potestate τ officio ordinādi τ ordinati si ad sacros ordines fuerit ꝓmoti: eis ideo sunt priuādi: q2 in bigamis contra aplm̄ dispēsare nō licet vt debeant ad sacros ordines ꝓmoueri vel' eis si ꝑ moti fuerint remanere. Jn ordinatione autē potest dispēsatio adhiberi: vt ordinandi potestate τ officio non priuetur. C elestinus tertiꝰ.

Bigamus vxore viuente vel mortua non ordinatur.

ca.iij. De bigamis pbr̄is τ viduarꝝ maritis: idē sancimꝰ omnino: vt nec viuētibꝰ vxoribꝰ nec defunctis ad diuinoꝝ debeāt celebratiōnē admitti maxime cū a doctrina sit apostoli: τ institutionibus ecclesie alienum. I nno. iij. ratispa. episcopo.

Qui mortua vxore ꝓmotꝰ ad sacros cū scōa de facto contraxit τ cognouit bigamie penā inc

currit licet non sit bigamus.

ca.iiii Nuper a nobis: et infra. Tertius articulus videbatur habere non modicum questionis quam cum in matrimoniis contrahendis: non iuris effectus sed animi destinatio attendatur: unde illum comitatur infamia: quod duas simul uxores habet: quod parti ad factum convenit retorqueri. sicut in canone legitur: de presbytero qui non legalibus nuptiis detinetur: eadem censura tales videtur inter bigamos reputandi. Licet obviet ex adverso: quod opinioni sit veritas preferenda et quod iuxta premissa qui nullam uxorem habuit foret bigamus reputandus: quod contingeret si quis de facto contraheret cum diversis quibus de iure non posset matrimonialiter copulari. Nos autem in hac questione. t. rii. quod cum huiusmodi clericis qui quantum in ipsis fuit secundas mulieres sibi matrimonialiter coniunxerunt: tamquam cum bigamis non liceat dispensari: licet in veritate bigami non existant non propter sacramenti defectum: sed propter affectum intentionis cum opere subsecuto. Idem et ipso

Qui contraxit cum virgine iam prius ab alio fuerit desponsata/ bigamus non censetur.

ca.v. Debitum pastoralis officii: et infra. C. f. t. dixerimus respondendum quod cum duo sint in coniugio videlicet consensus alorum et commixtio corporum quorum alterum significat charitatem: que consistit in spiritu inter deum et iustam animam ad quod pertinet illud quod dicit apostolus. Qui adheret deo unus spiritus est cum eo: reliquum vero designat conformitatem que consistit in carne: inter Christum et ecclesiam ad quod pertinet illud quod euangelista testatur. Verbum caro factum est: et habitavit in nobis. profecto coniugium illud quod non est commixtione corporum consummatum non pertinet ad illud coniugium designandum: quod inter Christum et ecclesiam per incarnationis mysterium est contractum. iuxta quod Paulus exponens illud quod dixerat protoplaustus. Hoc nunc os ex ossibus meis: et caro de carne mea et propter hoc relinquet homo patrem et matrem et adherebit uxori sue: et erunt duo in carne una: statim subiungit hoc autem dico magnum sacramentum in Christo et ecclesia. Cum ergo propter sacramenti defectum: inhibitum sit ne bigamus aut maritus vidue presumat ad sacros ordines promoveri: quam nec illa est unica unici: nec iste unus unius: profecto ubi deficit inter huiusmodi coniuges commixtio corporum: non deest huiusmodi signaculum sacramenti. Unde is qui mulierem ab alio viro ductam: sed minime cognitam duxit uxorem (quia nec illa nec ipse carnem suam divisit in plures) propter hoc impediri non debet quin possit ad sacerdotium promoveri. Idem lug. archi. ap. se. t.

Qui plures habuit concubinas ex eo bigamus non est. ca.vi.

Quia circa minime et infra. Sane postulasti per se. apo. edoceri: si presbyteri plures concubinas habentes bigami censeantur. Ad quod duximus respondendum: quod cum irregularitatem non incurrerint bigamie: cum eis tamquam simplici fornicatione notatis: quo ad executionem sacerdotalis officii poteris dispensare. Idem.

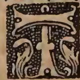
Subdiaconus qui cum vidua contraxit: et eam cognovit bigamie penam incurrit licet bigamus non sit ca.vii

Nobis fuit et infra. Ille autem qui in subdiaconatus ordine constitutus de facto tamen (quia de iure non potuit) duxit viduam in uxorem profecto bigamus non existit. sed nec vidue potest in veritate dici maritus. cum inter ipsum et illam non fuerit vinculum maritale contractum. cum eo tamen contra doctrinam apostoli tamquam cum marito vidue dispensare non licet non propter sacramenti defectum sed affectum intentionis cum opere subsecuto

De clericis peregrinis. Tit. xxii.

Alexan. iii. cenoma. episcopo.

Ultramarini et valde remoti ordinationem suam probare debent per quinque episcoporum sigilla.

cap.i. [T]ua nos duxit. f. consulendos quid sit agendum de clericis/ qui in remotis regionibus ordinati litteras eorum ostendunt a quibus sibi proponunt manus impositas et utrum episcoporum sigilla sint

que representant;incertum existit.
¶ Tue igitur cōsul.r.tuti⁹ esse vt i
bis statuta patrū veterū obseruen
tur ꝙ̄ nouū aliq̄d statuat̄ statutum
aūt est de trāsmarinis: vt admīn⁹
quinq3 epōꝝ sup ordinatione sua te
stimonio muniātur: qd̄ in aliis (si si
militer sunt icogniti) credim⁹ ob=
seruandū: ita tn̄ vt i suspēsione ali=
qn̄ tpe habeat̄ i quo pleni⁹ de acti=
bus istruat̄ ipoꝝ s3 ꝛ de iferiorib⁹
ordinib⁹ inq̄ri oportet: qꝛ posset cō
tingere vt aliq̄b⁹ ptermissis saltū fe
cissent. His aūt pactis si digni iuē=
ti fuerint circa eos poterit dispēsa
ri. Jnno.iij.ꝯstātino.patriarche.
Clericus pegrinus q̄ iurat se
ordinatū nisi aliter pbet in
illo ordine nō suscipiet̄ nec ad su=
periores promouebitur.
ca.ij. Inter quattuor: ꝛ ifra. Utrum
clericos ad te sine suoꝝ ordia=
torum lr̄is veniētes ꝛ offerētes iu=
ramentū ꝙ sint i quouis ecclesiasti
coꝝ ordinū ꝯstituti debes ad supio
res ordines pmouere. ¶ Jnq̄t.t.t.
r.ꝙ (nisi de ipoꝝ ordinatiōe cano=
nica/p idonea tibi cōstiterit argu=
menta/eos nec i illis suscipere nec
ad maiores debes ordies pmoue=
re: psertim anq̄ ꝯuersatio eoꝝ fue=
rit approbata. I dē p̄triarc.hiero.
Peregrin⁹ de cui⁹ ordina=
tione non cōstat/non pmittit̄
celebrare i publico s3 i occulto sic.
ca.iij. Uestrinitati: ꝛ ifra. Utrū cle=
ricos qui ad ptes hierosoli
mi sine ꝯmēdaticiis lr̄is venīūt: p=
mittere debeas celebrare diuina ꝛ
infra. ¶ R̄ndem⁹: ꝙ nisi legitime ti
bi ꝯstiterit siue p lr̄as siue p testes
de illoꝝ ordiatiōe canonica/q̄ pe=
nit⁹ sunt ignoti: nō debes ipsos p=
mittere i tuis plebib⁹ celebrare: s3
si forsitan eoꝝ aliq̄ secreto ex deuo
tione celebrare voluerint: poteris
sustinere. Honori⁹.iij.epō regiū.
Inferiores plati sine diocesa
norum cōsensu i ecclesiis suis
peregrinos nō possunt instituere.
ca.iiij. Te nobis pponēte didicimus
ꝙ q̄dā plati ecclīarū tue iu=
risdictionis i ecclīis sibi pmissis si=
ne licēa tua clericos de alienis epā
tib⁹ istituere nō verent̄. ¶ Attēdē=
tes igit̄ id eis nulla rōne licere: cū
sit honestati ꝯtrariū: ꝛ a sctōꝝ pa=
trum istitutionib⁹ alienū: ꝛ ifra. Jn
quit.t.t.r.ꝙ tibi l3 eos exide re=
mouere: nisi aliquos ex dispēsatiōe
i eisdē ecclesiis duxerī dimittēdos
¶ De officio archidia.
Ex libro romani ordinis.
Ponit que spectant ad offi=
cium archidia.

T archidiaconus post Capl'.
epm̄ sciat se vicariū eē ꝑmū!.
ius i oib⁹: ꝛ oēm curā i
clero (tā i vrbe positoꝝ
rū ꝙ̄ eoꝝ q̄ p parrochi
as habitare noscūtur)
ad se ptinere: siue de eoꝝ ꝯuersatio
ne siue honore ꝛ restauratiōe eccl̄a
rū siue doctrina ecclīasticoꝝ vl̄ ce=
terarū rerū studio: ꝛ deliquētiū rō
nem corā deo reddītur⁹ ē. Et vt de
ctio i ctiū ānū si epā nō parrochiā
vniuersā circūeat: ꝛ cūcta q̄ emēda
tiōe idigēt ad vicē sui epi corrigat
et emēdet. Ex ꝯci.to. Ad idē
Officiū ꝓo archidiaconi ē euā ca.ij.
geliū qn̄ voluerit legere/vl̄
alicui de diaconis pcipe: et qn̄ epā
missā canit ad iussionē illi⁹ iduāt se
leuite vestimētis sacris: q̄lit̄ cū pōti
fice ad missā pcedāt: ꝛ ifra. De eccl̄a
stico offm̄ puidēdo: lctōes aut rn̄=
soria i mr̄ice ecclīa dare d3 ꝛ auscul
tare itm̄ vt null⁹ euāgeliū aut epl̄as
rn̄soria vl̄ quālibet i ecclīa lctiōes
legat vl̄ cātet. donec auscltet̄ ab ip
so accolitos q̄s ipe ordinet: q̄s eoꝝ
cādelabra q̄s thuribulū deferre q̄s
de minoꝝ i ecclīa aliq̄ officia agere
debeat. Greg.iij.archi. salonitano
Custodia vasoꝝ ecclesie spe=
ctat ad archidiaconum.
Ea q̄ ꝯtr. ꝛ ifra. ¶ Scire volte ca.iij.
volum⁹ ꝙ a te districte q̄situ
ri sum⁹/qꝛ vl̄ ꝓpꝛie ecclie vel ea q̄
de diuersis ecclīis ciminilia sūt col
lecta: nō sub oi sollicitudine ꝛ fide
suant̄ ꝛ si q̄d ex eis vel negligētia
vl̄ cuiusq̄ fraude depīt tu hoc rea

tu astringeri/ꝙ p archidiaconat⁹ or
dinē custodie eiusdē eccl'e arcti⁹ de
putaris. Alexā.iij.Elien.archidi.

Archidiaconus sine mādato
epi nō cōmittit curā aiarū.i.
nō hꝫ institutionē auctorizabilem.

ca.iiij Cum satis sit absurdū: ꝛ infra.
Cum igit̄ obtētu alicui⁹ cō-
suetudinis nō debes cōtra sanctoꝝ
patrū cōstitutiōes venire: et qḋ ad
tuum nō spectat officiū vendicare.
Mādam⁹ vt nemini (sine licentia
et mādato epi) curā p̄sumas cōmit-
tere animaꝝ. Idem vigor. epo.

Archidiacon⁹ de iure ꝯmuni
nō pōt excōicare. An. de bu.

ca.v. ARchidiacon⁹ nō videt̄ de ec-
clesiastica institutione licere
(nisi auctoritas epoꝝ accesserit) in
aliquos sentētiā ꝓmulgare. Idem
epo couentren. ꝛ abbati cestren.

Archidiacon⁹ semel in anno
(nisi necessitas exigat plus)
visitat suā ꝓuīciā. i. parrochiā. h. d.

ca.vi. MAndam⁹ quaten⁹ ꝓhibeatis
cestren. archidiaconū ne ad
ecclias sui archidiaconat⁹ visitan-
das (nisi semel i anno) accedat. Nisi
forte talis causa emerserit propter
quā ipsum oporteat p̄fatas ecclias
sepius visitare. Innocen.iij.

Dicit primo qḋ sit officiū ar-
chidiaconi ꝛ in quo per illud
releuet̄ epus. Et scḋo dicit decanos
rurales p epm: ꝛ archidiaconū eli-
gendos ꝛ amouēdos si illoꝝ vices
cōmuniter gerant.

ca.vij AD hec nos dicimus: ꝛ infra.
Sane cōsuluit nos tue fra-
terni. deuotio: qḋ ad officiū archi.
debeat pertinere: ꝛ in qb⁹ p ipsum
cura epalis sollicitudīs debeat re-
leuari ꝛ nos ꝓut possum⁹ rn̄dem⁹.
Archi. (sm statuta btī isidori) impe-
ret subdia. ꝛ leuitꝭ parrochiaꝝ sol-
licitudo ꝛ earū ordinatio ad ipꝫ ꝑti-
net ꝛ audire dꝫ iurgia singuloꝝ ar-
chipbri ꝙ a plurib⁹ decani nūcupāt̄
ei⁹ iurisdictiōi se nouerit subiacere.
Secūdū vo romani ordinis ꝯstitu-
tionē maior post epm ꝛ ipsi⁹ epi vica-
ri⁹ reperit̄ oēm sollicitudinē ꝛ curā
tā in clericis ꝙ̄ in ecclesiis eoꝝ ꝓut
meli⁹ sm deū poterit impēdēdo cū
sup his sit redditur⁹ rationē i distri-
cti examinis iudicio. Itē i epistola
btī clemētis pape p̄de. n. oculus epi
archidiaconus appellat̄, vt loco epi
per epatū ꝓspiciēs ꝙ corrigēda vi-
deri corrigat: ꝛ emendet: nisi a deo
fuerit ardua negocia ꝙ absqꝫ maio-
ris sui p̄sentia nequeāt terminari.
In qdā vo nr̄a cōstitutiōe iam alia
vice nos meminim⁹ exp̄ssisse: ꝙ insti-
tutio corporalis tam sup bn̄ficiis ꝙ̄
etiā dignitatib⁹ ad ipm debeat ꝑti-
nere examinatio etiā clericoꝝ si fue-
rit ad sacros ordies ꝓmouēdi ꝛ hoc
idē in collatiōib⁹ bn̄ficioꝝ credim⁹
obseruādū/vt ꝙ bn̄ficiis eccl'asticis
p̄ficiēdi fuerit/a suo pri⁹ examinēt̄.
archidiacono ꝛ p ipꝫ postmodū epo
p̄ntēt. Item. Subsequēter postea ꝙ̄siuisti
vtrū decani rurales ꝙ p tpe statuūt̄
ad mādatū tuū solū vl' archidia. vel
etiā vtriusqꝫ instituī debeāt vel de-
stitui si fuerit amouēdi. Ad hoc bre-
uiter rn̄demus ꝙ cū ab oib⁹ qḋ oēs
tangit approbari debeat: ꝛ cōmune
eoꝝ decan⁹ officiū exerceat/cōiter
est eligēd⁹ vel etiā amouēd⁹. Idē.

Archidiaconus nō dat cōmē-
daticias ad ordines.

c.viij. SIgnificasti: ꝛ ifra. Interdi-
cas archi. tuo ne sine sciētia
tua ꝛ auctoritate lr̄as suas ꝓmouē-
dis ꝯcedat. Et eis etiā districte ꝓ-
hibeas: ne ad ordines audeāt cōuo-
lare. Qui si cōtra ꝓhibitionē tuā
venire p̄sūpserit executionē eis or-
dinū susceptoꝝ talit̄ interdicas. Idē.

Archidiacon⁹ examiat ꝛ p̄ntat
ordinādos ꝛ ponit prelatos in sede.

ca.ix. UT nr̄m: ꝛ ifra. Nec fuit suf-
ficiēt̄ ꝓbatū ꝙ cācellari⁹ ex
officio suo exerceat spūalia mēora-
ta: cū ea poti⁹ de iure cōi ad archi.
spectēt officiū rep̄sentare vcꝫ ordi-
nādo epos: ꝛ illos examinare pone-
re abbates ꝛ abbatissas i sede. Ro.
iij. abbati arimin. trecen. dioc. ꝛ ar-
chi. ꝛ decano scti stephani trecen.

Archidiaconi i mōasteriis iu-
risditionē ñ hn̄t nisi quātū tribuit.

cap.v. cle generalis vel spālis cōsuetudo
Dilecto. f.ꝛ ifra. Ad petiō=
nē archidia. senoñ. ꝓquerē=
tis: ꝙ abbas ꝛ cōuētus monasteriū
scti petri senoñ. procuratiōnē ānu=
am ꝛ quedā alia ratione sui archidi
acōnat⁹ ad ipsū spectātia: exhibere
sibi cōtra iusticiā denegabāt: abba=
ti sancti crispini ꝛ collegis eius, de
dim⁹ in mādatis vt audirēt. causā
ꝛ fine debito terminarent. Corā q
b⁹ petijt predict⁹ archidiaco. vt cū
monasteriū infra metas sui archi=
diaconat⁹ sit situ: abbas ꝛ monachi
sibi obedirēt i his q̄ ptinēt ad iuris
ditionē correctionē / ꝛ visitationē
ad ius (vt dicebat) archi. spectātes:
videlꝫ vt corā se, cōquerētib⁹ rñde
rent: citati etiā venirēt ad eius pse
tiam: ꝛ eius mandata honesta ꝛ san
cta: secūdū deū de correctiōe exces
sum ꝛ aliis q̄ archidiacōi solēt ꝛpos
sūt rationabiliter iniungere auditu=
ri: (ꝛ salua sua regula ꝛ abbatis sui
debita obedientia) seruaturi.
Petijt insuper ne de cetero facerēt
aliquos de senoñ. balliuia. eo prete=
misso coram officiali senoneñ. ar=
chiepi conueniri: asserens illos pri
us debere conueniri: sub ipso: ꝙ
coram officiali predicto specialib⁹
ipsius archiepi ꝛ hominū ac familie
sue causis dūtaxat exceptis. ꝛ ifra.
Ideoq̄ di. mādam⁹ quaten⁹ ꝓ ma
iores eccle senoñ. canonicos: q̄ ha
bere debēt de hmōi cōsuetudine no
ticiā pleniorē: sup his sollicite veri
tatē īquiratis ꝛ nisi vobis cōstiterit
pfatū archid. vel predecessores ip=
sius: de pacifica sic obtēta ꝯsuetudi
ne: iurisditionē aliquā i ipo mōaste
rio vel in hmōi abbatis hacten⁹ ha
buisse: pfatū monasteriū ab ei⁹ ipe=
titiōe penit⁹ absoluatis: ꝑpetuū su=
per hoc ipi archid. silētiū iponētes
Si vero de premissis cōstiterit per
eosdē eādē iurisditionē dūtaxat ad
iudicātes eidē i ipo monasterio pdi
cto: quā ipsū vel pdecessores suos i
monasterio ipo vel i eisdē abbatis
habuisse ꝯstiterit: sup aliis ꝑpetuū
ei silentiū iponatis De officio ar
chipbri. Ex concilio. Tole.
Archipbr ciuitatis subest ar
chidiacono ꝛ preest pbris et
pbralib⁹ officiis.

Cap.i. Ut archipbr sciat se subesse ar
chidiacono ꝛ ei⁹ pceptis sicut
sui epi obedire ꝛ ꝙ specialiter ad
ei⁹ ptinet ministeriū sup oēs pbros
in ordine pbrali positos curā agere
aiaꝝ ꝛ assidue i eccla stare. ꝛ i epi
sui absentia ad vicē eius missarū so
lēnia celebret: ꝛ collectā dicat: aut
cui ipse iniūxerit. Leo papa. Ad idē
capi.ij Ministeriū archipbri i eo cō=
stituit vt diligēti cura pui=
deat ministeriū sacerdotū cardina
liū qui solēne debēt agere offm in
cōicatiōe corporis ꝛ sanguinis dñi
nostri iesu xpi: a sacrosctō die dñico
icipiēdo: per oēs horas canonicas
indeclinabiliter pseuerēt: vt op⁹ rei
digne ꝛ sancte pficiat ab eo cui cō=
mittit. ꝛ infra Prouideat etiā archi
pbr vitā sacerdotū cardinaliū: pre
ceptis sui obtēperādo epi ne aliqñ
cedant aut scurrilitate torpeāt. ꝛ in
fra. Si eps defuerit (exceptis his q̄
ꝓhibita sunt) archipbr prouideat
cuncta q̄ in sacerdotū ministerio p=
fici debeāt: fontes bñdicere infirmū
oleo pungere: penitētē infirmū (cō
sulto epo) recōciliare: penitētiā cū
ctis aliis sacerdotib⁹ iniūgere. In
pcipuis festiuitatib⁹ aut ipse celebra
tionē misse solēniter ipleat: aut ad
sui iussionem cui committitur pera
gat veneranter. Idem.
Declarat quod sit officiuꝫ ar
chipbr iciuitatensis An. de bu.
Ca.iij. Officiū archipbri de vrbe ꝑtat/
qñ ibi psul defuerit vice eius
offm inchoare bñdictiōes pbrales
i eccla dare missā qñ voluerit cātā=
re: vel cui de sacerdotibus iusserit.
Qñ vo eps missā canit: dꝫ pcipere
sacerdotib⁹ vt iduāt se vestimētꝭ sa
cris ꝛ qualiter ad missā ꝓcedāt. dꝫ
etiā pcipere custodi eccle vt i sacra
rio eucharistia xpi ꝓpter ifirmos
nō desit. dꝫ ifirmis ꝓuidere ꝛ pui=
dēdo pcipere sacerdotib⁹ ne forte
sīn ꝯfessiōe vel cōfirmatiōe corpis ꝛ

sanguinis domini nostri iesu christi moriantur cōfessiōes pctōr eorum (q̄ a foris venint) recipere cū oībus sacerdotibus: et eiusdē p iussionē pōtificis: magnā debet illis adhibere curā: ad xpianos q̄z faciēdos et baptizādos infantes et ad succurrēdū: oīa a sacerdotibus per iussionē illius fiant. Idem ex sinodo Rauenne habita.

Archipbr ruralis pbrorū et laicorum plebanie sue curā gerit: cōtra decretū tamē episcopi nichil ordinare potest.

ca.iiij Ut singule plebes archipbrz habeāt pp̄ter assiduā ergo populi dei curā: q̄ nō solū iperiti vulgi sollicitudinē gerāt verūetiā pbrorū q̄ p miores titulos habitāt: vitā iugi circūspectiōe custodiāt: et q̄ vnusquisqz idustria diuinū opus exerceat epō suo renūciet Nec attēdat eps nō regere plebē archipresbytero: q̄si ipe eā gubernare valeat q2 si valde idoneus sit: decet tñ vt sua onera partialiter et sicut ipe matrici ecclie pest: ita archipbri psint plebibus vt i nullo titubet ecclastica sollicitudo cūcta tñ referāt ad episcopū: nec aliqd contra eius decretū ordinare presumāt. De officio primicerij. Idem in libro romani

Ti.25 ordinis.

Ponit ea q̄ spectāt ad officiū primicerij. Antho de bu.

cap.i.

Ut primicerius sciat se eē sub archidi. sicut et archipbr: et ad eius curam specialiter ptinere: vt p sit i docēdo diaconis: vel reliqs gradibus ecclesiasticis i ordie positis: vt ipe disciplīne et custodie isistat: sicut pro aīabus eorum corā deo rōnē ē redditurus et vt ipe diaconis donet lectiones q̄ ad nocturna officia clericorum pertinent: et de singulis studium habeat: vt in quacūqz re capacē sēsū habuerit absqz vlla vacet negligentia: aut a quo ipse iusserit instruantur.

Ti.26. De officio sacriste. ex consilio toletano.

Ut sciat se sacrista subiectū archidi. et ad eius curā ptinere custodiā sacrorum vasorū / vestimētorū ecclesiasticorū: sed totius thesauri ecclesiastici necnō q̄ ad luminaria ptinēt siue i cera siue in oleo. cap.8

De officio custodis. Ti.25

Ex libro Ro. ordis

Ponit que spectant ad officium custodis. h. d. cap.6

Custos ecclie cui ea que ecclie cōpetūt custodienda pmittunē oportz vt sui archi. iussioni in cunctis obediat. i canonicis horis signa tinti nabulorum pulsanda ipso archidi. iubente ab eo pulsētur pallia vel linthea mina altaris seu cūcta vtēsilia ecclie indesinēter custodiat: lampades et laternas i accēdēdo seu extinguendo puigil existat ne aut supra modū lucēdo oleū deperat: aut minus lucēdo obscurior sit ecclia sed oīa cū discretiōe agant q̄ noscit oīz virtutū esse mr. Si vo is minus idoneus ad hoc pagēdū extiterit: ac archidia. coerceat vt se emēdet. Si autē idomitus pmāserit archidi. epō denūciando puideat: vt idecēde electo: aptus domui dei ostituatur minister. vt oīa in laudē dei fiant.

Ex concilio toletano. Ad idem.

Custos sollicitus debet esse de oī ornamēto ecclie et luiaris sue icēso: necnō panē et vinū oī tpe pparatū ad missā hre dz: et p singlas horas canonicas signū ex consensu archidi: sonare. et omēs oblationes seu elemosinas seu decimas (cū eiusdem tñ consensu absente epō) inter fres diuidat. In his tribus ecclie co lūīa (vt sancta sancit synodus) consistere debet alma mater ecclesia: vt ad hoc opus tales ordinentur / quales meliores et sanctiores esse viderint vt nulla negligentia in sancta dei ecclesia videatur. hi tres archidia. archipresbyt. custos simul iūcti vno animo prouide peragant et perfecte: et non sit inuidia neqz zelus inter illos. ca.ii.

Tit.xxviii. De officio vica. Alexan.iii. epi-scopo nouuic. et B. archi.

Uicarius si beneficium cura-tum postea sit adeptus vica-ria priuabitur.

cap.i. Ad audientiam nostram peruenit qd .v. pbr mo-nachos de ramesia pe-tendo vicariam ecclie de brunel. a qua .xx. an. re-trocessit i diuersis post-ea ecclesiis personatu adeptus fati-gare presumit. Quia igit non est ca-nonicu vt qui curã aliarũ i diuersis habet ecclesiis: vicarius in alienis existat mandam⁹ quaten⁹ (si est ita) predictũ pbrm a petitione supradi-cte vicarie desistere compellatis.

Idem elien. episcopo.

Plures vicarias quis habere non potest.

ca.ii. Prouideas attẽtius: ne i epatu tuo patiaris aliquẽ plures vi-carias habere. Qr cũ vicariũ tene-ant personis et ecclesiis deseruire: alienũ est ab ordine iuris vt vicari-am quis habeat preter vnam.

Idem vinton. episcopo.

Perpetu⁹ vicarius p epm sine cau-sa: tu⁹ p rectorem remoueri vel portione sua fraudari non potest.

ca.iii. Ad hec: si psona alicuius eccle-sie vicario (quẽ in eadem ec-clesia instituit de assensu et auctorita-te diocesani epi) certã assignauerit portionẽ: is qui p psona illa defũcta in psonatum illius substituit nõ po-test eundẽ ab ecclesia remouere vel assignatam sibi minuere portionem. Nisi aliquid ↄmittat propt quod p iudicem in vicaria sit vel beneficio condemnandus. Idem.

Uicarius non potest substitue-re vicarium.

c.iiii. Clericos in pbratu: vel in aliis inferioribꝰ ordinibꝰ constitu-tos in vicariis ecclesiaꝝ quas ade-pti sunt: alios sibi substituere non p-mittas cum id satis sit absonum et ab-surdum. Innocentius. iii. abbati sancti aug. et plebano scti petri.

Uicarius pape in vrbe iuris-ditionem non habet extra vrbem.

ca.v. Sua nobis: et infra. Nos igi-tur vicariũ litas estimãtes per surreptionẽ obtẽtas. Quoniam iu-risditio vicariũ quẽ roma. pon. i vr-be reliquit: non extendit extra illaꝝ nisi ei specialit sit cõcessum. Pre-sertim cum ipse morat in sua ꝓuin-cia speciali: videlicz inter capuanã prouinciã et pisanam. Mandam⁹ qua-tenus quicqd o occasione lrarũ illaꝝ actum est: in irritum reuocetis.

Hono. iii. vigor. episcopo.

Compellunt vicarii ordina-rii ecclesiis deseruire p sub-tractionẽ ꝓuẽtuum et vicariarum.

ca.vi. Ex parte tua fuit propositum co-ram nobis: et infra. Mãda-mus quatenus ppetuos vicarios: vt ecclesiis in quibus vicarias obti-nẽt resideant et se in presbyteros (vt eorum cura exigit) faciant promoue-ri: p subtractionem prouentuum vi-ipsarum vicariarum compellas.

De officio et potestate iudicis de legati. Alexan. iii. London. epo.

Delegatus pape potestatem habet non solum in partes/sz etiam in alios qui suam iurisditio-nem impediunt.

cap.i. Quia quesitum est quid fa-ciẽdum sit de potestati-bus q cum precipimus alicui iusticiam exhibe-ri: minis ac terroribus conquerẽtes silere cõ-pellunt. et sic mandatum nostrũ elu-ditur. Sic tibi respondemus: p sic-cut agẽtes et consentiẽtes pari pena (scripture testimonio) puniuntur: sic tam eos qui trahunt in causam: q̃ principales eorũ fautores (si eos manifeste cognoueris iusticiam im-pedire) districtione ecclesiastica po-teris coercere. Idẽ bonon. epo.

Cum diuersi e sub eadẽ da-ta et forma contraria impetrã-tur et ꝑsentant a diuersis ad eosdem iudices supsedet vtrisq donec con-sulatur papa.

ca.ii. Sane si a nobis sup aliqua cau-sa ire impetrant et alie postea

(nō facta mētiōe prioꝝ lraꝝ) lre opponunt: si iudicib⁹ inotuerit: donec romanū ponti. cōsulāt: ⁊ suā exinde cognoscāt pleni⁹ volūtatē executiōi supsedeāt vtrarumqꝫ. ¶ Ne ꝑ varietate litterarum causarum fines valeāt ipediri. Idē epō londo.

Delegatus pape impedit⁹ sub delegare pōt causam q̄ sine ipso cōmode terminari potest.

Ca. iij. SI ꝑ debilitate vel ꝑ qualibet alia graui cā vel necessitate tractādis causis q̄ tibi a se. ap. emittunt: interesse non poteris: liberum tibi sit ꝑsonis discretis ⁊ idoneis vices tuas cōmittere. ¶ Ita ꝙ si res tanti est consulere te debeāt. ¶ Nisi forte cause ita graues sint: ꝙ sine ꝑsentis tua non possint commode terminari.

Idē. U. carnotē. electo.

Si causa cōmittit infra certū diē decidēda (nisi partes prorogēt) ꝑ lapsum diei expirat iurisditio

ca. iiij. DE causis que infra certū tmīnū decidēde cōmittunt: hoc tuā volum⁹ cognitionem tenere ꝙ nisi dies prefixus de cōi consensu partium prorogetur: eo transacto mandatum expirat.

Ubi certa pena per ius statuta nō ē: delegatus iponit arbitrariā. h. d. ¶ Illis ēt q̄ ꝑ causis tibi ꝯmissis ad citationē tuā venire autuo sup his pere iudicio neglexerint: si tale fuerit negociū quod certa exīde pena canonibus exprimatur eandem infligas alioquin ipsos ꝑ delicti qualitate et cause secūdū tuū arbitriū punire ꝓcures. Idem archiepyscopo senoñ.

Per simplicem commissionē cause potest delegatus citare: contumacem punire: ⁊ reliqua facere que spectant ad causam.

cap. v PReterea super hoc ꝙ nos cōsulere voluisti: vtrum liceat iudici delegato non ordinario cogere ꝯtumacē vt veniat: aut dānare si nō venerit ¶ Hoc tibi auctorita te ꝑñtiū inotescat: ꝙ postqꝫ ei cā lꝫ simpliciter delegat: satis pōt nostra auctoritate ꝑtes ꝯpellere et etiam cōtumaces seueritate ecclīastica coercere: etiā si littere cōmissionis id non contineāt: aut partes mādatū nr̄m nō habeant vt accedāt. ¶ Nā ex eo ꝙ cā sibi committit sup oīb⁹ q̄ ad cām ipam spectare noscunt plenariam recipit potestatem. Idem vitoñ. episcopo.

Si cā pluribus etiam simpliciter est cōmissa: q̄libet subdelegare pōt. h. d. ⁊ q̄tidie allegat Ca. vi

QUamuis simus. ⁊ infra. ¶ Si vo duobus causa cōmittit: ēt si nō apponat vt vn⁹ sine altero ꝑcedat in ea nichilominus vnus ex ipsis: siue suo coniudici siue aliis: vices suas pōt cōmittere: l hac parte. Idem noru. episcopo.

Delegatus pape exequit sniaꝫ suā quā exeq nō pōt aut non vult is cui eam cōmiserat exequēdā c. vij.

SIgnificasti nobis et infra. ¶ Cō. t. t. r. ꝙ si iudex ordinari⁹ ad mandatū iudicis delegati a nobis nō vult aut nō pōt (aliis re sistētib⁹) sniaꝫ ab eo latā suo effectui mācipare: delegat⁹ iudex cām auctoritate nr̄a sibi cōmissā pōt executiōi mandare. ⁊ si q̄ sibi restiterint: eoꝝ snīs coercere. Idem.

Si ordiari⁹ scit eū nō cāonice istitutū quē delegat⁹ pape mādati possessionē induci non violenter sꝫ ꝑcibus instabit vt differat donec papa consulatur.

c. viij. SI quādo clerici corā iudice delegato: prelatos ecclīarū sup ecclīisqꝫ tenēt i cām traxerit: ⁊ coram eodem iudice de trāsactione vel alio modo ecclesias obtinuerit: in quibus certū sit eos institutionē canonicā nullatenus habuisse: nec possessionem etiā corporalem. Ordinarius iudex non debet iudicis delegati mādato resistere violēter sꝫ apud ipsū instare: vt differat eos in possessionē mittere: donec nobis rei veritas inotescat. Idem brixiē. episcopo.

Post diffinitiuā executiōi mādatā expirat delegati iurisditio.

.lx.ac R. lfis: ⁊ infra. ℭ Cō.t.t.r. ꝙ ex quo iudex delegatus p se vl p alium sententiā executioni manda uit: vl mandari pcepit eius aucto ritas ⁊ iurisditio cessat. ℭ Quia se mel est officio suo functus. Idem abbati sancti Albini.

Reo absēte nō p contumaciaz delegatus datus etiam ad di em: non restituet actori licet posses siones ⁊ delectionē probare volētē.

ca.x. Onsultationib⁹: ⁊ infra. Que sitū ē vtrum si aliquis eccle sia vl possessione qualibet se assere rans absq3 iudicio ⁊ causa rationa bili spoliatum a nobis ad iudices lfas obtinuerit: vt infra certum tē pus restituatur sibi possessio: si cō stiterit iudici eum esse taliter spo liatum: possessio debeat ei restitui. cum is qui tenet ecclesiam vl pos sessionem quam ipse requirit: anteq3 de lris ipsis aliqua mētio fieret: stu diorum peregrinationis: vl alia hu iusmodi causa se absentauerit. nec i fra tēpus prefixum: iudici possit suā psētiam exhibere? ℭ Sup quo rn̄de mus ꝙ nec pōt nec debet restitutio nem habere: q̄uis paratus sit coram iudice delegato testib⁹ idoneis pos sessionem ⁊ delectionem suam pba re nisi is qui possidet se p contuma ciam absentasset. Idem carno. epo.

Delegatus pape in eam sibi cmissā iurisditionem hz sup ordinarium ⁊ quēcūq3 maiorem.

ca.xi. Ane quia nos: ⁊ infra. ℭ Que questioni duximus rn̄dendū ꝙ iudex a nobis delegat⁹ vices no stras gerit: vnde in causa illa supe rior eit ⁊ maior illis quorum causā susceperit terminādam. ℭ Ideoq3 si episcopus vl alia persona q̄ non sit de iurisditione illius in cā quam ei delegamus rebellis aut cōtumax fuerit: s̄m qualitatem facti: pote rit vel iterdicti vel suspēsionis sentē tia a iudice delegato cōpelli. ℭ Ita ꝙ iudex s̄m negocij qualitatem tem perate procedens: episcopo vel in gressum ecclesie vel sacerdotale of ficium interdicat. aut etiā terram illius que ad iurisditionem suā ptī net specialiter interdicto suppo nat. Idē eboraceñ. archiepiscopo ⁊ episcopo conuentreñ.

Si primus impetrauit primā dignitatem in ecclesia vacatu ram / secundus impetrauit certam dignitatem ipsius ecclesie cum va caret. ⁊ illa postmodum vacat debe tur prio ⁊ non secundo. hoc dī. et ē notabilis decisio.

Ex parte R. nobis innotuit: ꝙ cum ad te frater cōuētren. epi scop. nostras lfas impetrauerit: vt ei archidiaconatum quem in eccl'ia tua prio vacare ptigere assignares. R. aduersarius eius alias ad te fra ter eboraceñ. lfas impetrauit: nul la de prioribus habita mētione: vt si auūculus suus archidiaconatum quem habebat: in ecclesia eadem vel let omnino dimittere: ipsum ei fa ceres assignari. ℭ Quoniam igitur si memores fuissemus nos pro pre dicto R. lfas direxisse p aduersario nullatenus scripsissemus: manda. quate. prefacto. R. archidiaconatū ipsius ecclesie si vacat non obstā tibus posterioribus lris assignes. c.xij. Idē eboraceñ. archiepiscopo.

Ubi contraria volūtas pa pe non apparet delegatus iuris formam seruare dz ⁊ rationa biles exceptiōes admittere. Jo. an.

c.xiij. Ex parte tua: ⁊ infra. Questio ni. t.t.r. ꝙ si quando iudici delegato expediat formam sibi sta tutā seruare: dz tñ rationabiles ex ceptiones admittere: ⁊ i causa iux ta iuris equitatē procedere. ℭ Nisi exprimatur in lris nostris: ꝙ nulle debeāt exceptiōes admitti. ℭ Q̄ nec nos nec antecessores nostros credim⁹ vnq̄ expressisse. Idē abba ti ⁊ conuentui maioris monasterij.

Delegatio facta dignitati nō expresso nomine proprio trā sit ad successorem.

c.xiiij. Uoniam abbas leiceñ. qui su scepto mandato nostro parti bus diem ad agēdum prefixit abba tē vincestrie. de nouo substitutum

iudici premortuo: illi mādato nro porrecto. q: sub ex͡pssiq̄ noībꝰ locū et nō psonarū cōmissio emanauit: si bi sociū in cause cognitiōe adiūxit. Nos sententiā illoꝝ (sicut est iusta) ratam τ firmam habemus. Idem.

Si questionē de iure p̄sentandi papa delegat appellatione remota: τ sub ea forma vt delegatꝰ ad p̄sentationē eiꝰ ad quē viderit ptinere: ordinet ecclīam ꝑ hoc nō habet illū instituere sed ꝓnunciare: τ is ad quem pertinet instituet. τ si iuri suo detrahitur licite appellat.

ca. xv Sup eo vo qd subiungere voluisti: si de p̄ntatione pbrī inter aliquos q̄stione suborta: causā cōtigerit delegari alicui sub hac forma vt si cōstiterit ius de quo agitur ad partē alterutrā ptinere ad p̄ntationē eiusdē de psona idonea ordinet ecclīam ap. re. an liceat delegato iudici inscio dioce. epō archidiacono vel archipbr̄o reclamāte. p̄sentatū sibi clericum in possessionem ecclie mittere: τ an si archipbr̄ vel archidiaconus vel epus ad quē institutio ptinet appellauerit eorū sit appellationibus deferēdū. Hoc tuam volumus discretionē tenere q̄ licz questionē q̄ de p̄ntatione vertitur ap. re. cōmittamꝰ alicui terminandā nō tñ est nr̄e itētionis dioce. epō vel archipbr̄o vel archidiacono p̄iudiciū gn̄are: ideoq̄ p̄ntandus est illi q̄ institituendus fuerit τ tenebit eoꝝ ap. si videntes iuri suo detrahi duxerit appellandum quia non illis sed partibꝰ iter quas cā ꝯmissa est appellationis remedium est sublatū. Idē.

Si causa simpliciter est delegata duobus sententia vnius non tenet.

c. xvi. Causam matrimonij que inter J. mulierem τ Blancachium agitari dignoscitur: forolien̄. τ vapicen̄. episcopis nos meminimus cōmisisse quibus eam viro restitui mādantibus vir mulierem cruciatibꝰ et flagellis adeo affecit q̄ inuita et coacta inter se τ virum suum cōfessa est parētelam: sicq̄ factum est q̄ ad iudicium vnius eorum dimisit eandem. τ infra. Dis. v. mandamꝰ quatenus si inueneritis q̄ prefatus. B. dictam. J. ad iudicium solummodo alterius predictorum a se separasset (q: cum causa duobus cōmittitur sententia vnīꝰ non tenet) ipsum vt eādem mulierē sicut vxorem suā benigne recipiat: τ maritali affectione ptractet: monitione premissa cogatis. Si qui tamē apparuerint q̄ (postq̄ ab eo recepta fuerit) matrimonium ipsoꝝ velint: τ legitime possint impetere: causam audiatis. τ fine canonico terminetis. Idem aroh. τ vinto. episcopis τ abbati herf.

Delegatus qui est dominꝰ impetrantis recusari potest.

Causam que inter. F. et R. de natiuitate Agathi vertit vobis fratres epi τ londoñ. epo cōmisimus terminandam. Uerū quoniam idem. F. prefatū londoñ. epm habeat suspectum ꝓ eo q̄ dn̄s est p̄dicti. F. ip̄s amouēdū τ te fili abbas loco ip̄ꝰ duximꝰ subrogādū. Idē. c. xvii.

A subdelegato delegati pape q̄ subdelegauit nō in totum non ad papam sed ad ipsum delegatum appellari debet.

Cum te consulēte. τ ifra. Si sup causa q̄ tibi ex nr̄a delegatiōe cōmittit. a psonis ecclesiasticis vna vel pluribus qbus vt parcas laboribus partiū τ expēsi cognitionē ipsius cause τ testiū examinationē (sētētia tibi reseruata) comitis appellatio fuerat iterposita hmōi appellatiōis ītuitu: cām ipsā idiffinitā relinq̄re nō teneris. Lucius. iii. cātu. archiepo τ eius suffraganeis. c. 18.

Morte delegantis non expirat iurisditio delegati corām quo lis erat contestata.

Relatū ē: τ infra. Nos itaq̄ consul. vestre r. q̄ si lis fuerit ante pre. n. obitū contestata: mandatū mortemandatoris nullatenus expirauit. Si vero ante litis contestationē decessit: nō ē a iudicibꝰ q̄s delegauerat ex delegatiōe hmōi ꝓcedendum. Urbanus. iii. c. xix.

Si delegat⁹ citauit añ mortē delegātis: ꝑpetuata ē ei⁹ iurisdictio. Et appellatiōi renūciat q̄ coram iudice a quo appellauit litem prosequitur.

ca.xx. Ratū gerim⁹: ⁊ īfra. Sane consuluit nos deuotio v̄ra an ante obitū delegantis ꝓposito citationis edicto: lite ꝯo post mortem cōte. nihilominus debeat in cā procedere delegat⁹. Et vtrū is intelligatur appellatiōi renūciasse; q̄ ea interposita ad producendos testes inducias postulauit ⁊ demū productioni ⁊ allegationi renūcians attestatiōes petiit solēniter publicari. Nos aūt inq̄sitioni. t. t. r. ꝙ cū in casu priori citatione facta negociū sit quasi ceptū: ⁊ maxie si delegat⁹ nō sit cert⁹ de obitu delegātis: pōt ⁊ debet in causa ꝓcedi tenebit q̄ꝫ qđ iusticia fuerit preuia diffinitū. In scđo vero casu videt ab appellatione recessum si secūdum ea que premissa sunt eum qui appellauerit cōstiterit ꝓcessisse. electi. iij.

Sicū cōmittit tribus delegatis cum clausula: ꝙ si nō oēs ⁊c. priusq̄ȝ appareat de impotentia tertij duo procedere nō debēt. Et si procedunt nihil agūt. h. d. vsq̄ȝ ad .§. adiĳcimus.

Prudētiā tuā: ⁊ infra. Quinto loco supplicas informari: vtrū cū trib⁹ causa ꝯmittit ita ꝙ si oēs īteresse neq̄uerit. duo eā nichilomin⁹ exequāt: si reus a duob⁹ tm̄ fuerit ꝯuocat⁹ venire ne necessario teneatur. Et si citatus a plurib⁹ corā duob⁹ cōparuerit: tertio nec veniēte ꝑ se vel ꝑ l̄ras (vt solet fieri excusante: an duo presentes ī causa possint procedere: ⁊ eā sentētie calculo termiare. In hoc casu. t. r. ꝙ cū aliq̄s d elegatoꝝ iudicū ꝑ certum nūciū excusatorē l̄ratorie destinatū non oñderit se interesse non posse. vel alias de eodē canonice cōstare non poterit residui ꝓcedere ad causę cognitionē nō debēt. ꝙ si procesferint nihil reputabūtur egisse. Illa quippe fuit antiqua se. apo. pulsio: vt hmōi causaꝝ recognitiones duob⁹ q̄ȝ vni trib⁹ q̄ȝ duob⁹ libēti⁹ delegaret cū (sicut canō es attestāt) integrū sit iudiciū qđ plurimorum sentētijs ꝯfirmat. Mādati sig̃dē excedere fines ꝓbaret si q̄s citra formā rescripti acceptū sumeret iudicare

Clausula si nō oēs poterit sub impotētia: icludit volūtatem quo ad purificādā iurisditionē coniudicum. Idē ī duob⁹ datis cū clausula ꝙ si ambo. h. d. vsq̄ȝ ad. §. sexta.

Adiĳcimus etiam ꝙ vbi fuerit in cōmissione appositū vt si oēs interesse nequiuerint duo eā nihilominus exequantur: si aliquis ex ipsis cū possit noluerit interesse duo nihilominus in cā procedāt: licet ille tertius grauissime sit arguēdus pro eo ꝙ mandatū apo. exequi subter fugiat aut contemnat. Idem quoq̄ȝ per oīa dicimus obseruandū in causa que committit duobus: eo apposito vt si ambo interesse nequiuerint: alter nihilomin⁹ exequatur.

Si re⁹ corā delegato obĳcit excōmunicationē actori quā nō probat infra tēp⁹ debitū: audit actor. Si vero probat delegat⁹ absoluet actorē si excommunicat⁹ est propter causā sibi cōmissam si propter aliā ad excōicatorē suū illū remittit q̄ si nō vult eum absoluere delegat⁹ pape eum absoluet nisi sit de casib⁹ pape reseruatis. h. d.

Sexta nobis proposita ex parte tua continebat: ꝙ cum aliquibus iudicibus causa committitur. et quandoq̄ȝ contingit ꝙ reus actori obĳcit ꝙ stare non potest in iudicio: vt pote vinculo excommunicationis astrictus: si reus non velit statim cuȝ probare excommunicatū siue nō possit: an actor nichilomin⁹ audiri debeat donec super eo quod obĳcitur rei veritas fuerit patefacta? Hanc dubitationē taliter remouemus ꝙ si ille qui tale quid obĳcit statim vel infra terminū competentem nō probauerit legitime qđ itēdit: auctor permitti debet vt sine offendiculo quolibet audiatur.

Ceterũ ſi vel ex confeſſione actoris
vel alio quolibet modo legitime cõ
ſtiterit eſſe actorem vinculo excõi=
cationis aſtrictũ: a iudicibꝰ delega=
tis ſcḋm formã eccl'ie valet abſolui
ita vt ſi ꝓpter aliã iuſtã cauſam ⁊ e=
uidētē / ab ordinario iudice vel dele
gato excõicatus fuerit: ad excõica=
torē debet abſoluēdus remitti: qui
ſi maliciam adhibuerit: delegati iu=
dices id ritu eccl'iaſtico libere exe=
quant̄ dũmodo non ſit tale genꝰ ex
cõicationis illius: cuiꝰ abſolutio ſe=
di apo. reſeruet̄. Explorati q̄dē iu=
ris exiſtit: vt delegatis iudicibꝰ qui
bus principale committitur: et ac=
ceſſorium committatur.

Abſolutus a delegato ſup cau
ſa ꝑ qua fuerat excõicatꝰ co=
rã excõicatore, parebit ſeu reſpõde
bit ſup illa cã: niſi ſit alii delegata:
⁊ ſi excõicator malicioſe diſtulerit:
delegatꝰ q̄ abſoluit cognoſcet. h. d.
¶ Si vero ab his fuerit (p̄ſtito iura=
mēto q̄ ſtabit mãdato eccl'ie) abſolu
tus / rurſus interrogas an corã eiſdē
delegatis vel ordinario a quo excõ
municatꝰ extitit teneat̄ ſup eadã cau
ſa ꝑ qua excõicatꝰ fuerat r̄ndere et
quoꝝ debeat iudicio vl' mãdato ſta=
re? ¶ In quo caſu. t. r. q̄ corã ipſis
excõicatoribus ſup illa cauſa ꝑ qua
fuerat excõicatus ſtare debet ⁊ eoꝝ
ſeruare mãdatũ. Niſi ſpecialit̄ fue=
rit illud aliis iudicibꝰ a ſe. ap. dele=
gatum: qḋ ſi excõmunicatores mali
cioſe diſtulerint: tunc delegati ean=
dem iuriſdictionē quam in principa=
li ⁊ acceſſorio exercebũt. Inno. iij
rhegino archiepõ ⁊ epõ cephaduleñ.

Si cauſa ſimpliciter delegat̄
tribus: duo ſine ſubdelegati=
one tercij procedere non poſſunt.
Quod ſi fecerint: ab eis poterit ap=
pellari. Idem ſi ſunt dati cum clau=
ſula q̄ ſi non omnes: non enim va=
let proceſſus duorum tercio incon=
ſulto. h. d. comprehendendo vtrum
q̄ intellectum.

c. xxij. Cum cauſa que vertitur inter
mõtis regalis ⁊ reſanē. archi
epõs ſup q̄buſdã decis panormitão
et capuano archiepĩs et tibi fratri
rhegiñ. ꝯmiſſa fuiſſet a nobis ſine
debito terminãda p̄dictꝰ archiepõ
montis regalis (ſicut accepimꝰ) ad
primam panormitani ⁊ capuani ar=
chiep. citationē acceſſit: i quoꝝ pre
ſentia excipiēdo ꝓpoſuit q̄ ꝑ dua=
bus cauſis eoꝝ nõ deberet ſtare iu=
dicio: tñ q2 ipſa cauſa tribꝰ fuerat
iudicibus delegata. ⁊ idem ab illis
duobus tm̃ (te fratre rhegiñ. incõ
ſulto: nec vices tuas ſup hoc ꝯmit=
tente) ad iudiciũ fuerat euocatꝰ tũ
q2 añ ipſoꝝ citationē ⁊ noticiã litte
rarum: ꝑ eadē cauſa nunciũ ſuũ ad
ap. ſe. tranſmiſerat i quo decretalē
alexã. pape. p̄. n. ſibi affirmabat ap=
tius ſuffragari. Ad ũdē archiepĩ ex
ceptiones ipſiꝰ nolētes admittere:
contra eũ vt r̄nderet interlocuto=
riam ſentētiam ꝓtulerunt propter
quod ad ſe. apo. appellauit: ⁊ infra.
¶ Fraternitati. v. mandamꝰ quate
nus ſi vobis ꝯſtiterit predictos ar
chiepõs exceptiões p̄dictas nulla=
tenus admiſiſſe (nõ obſtãte eo qḋ ꝑ
ipſos factũ eſt) decimas ipſas q̄bꝰ
predictꝰ montis regalis archiepõ
ſe poſtq̄ nunciꝰ ſuus ꝓpter hoc ad
ſe. apo. acceſſerat: aſſerit ſpoliatuꝫ:
p̄cipue cũ eaſdē tã ſibi q̄ eccl'ie ſue
apo. aſſerit ꝯfirmatas: ſiue ꝑ laicalē
potentiã ſiue ꝑ eoſdē iudices factũ
ſit cũ fructibꝰ inde ꝑceptis reſtitui
faciatis audiētes poſtmodũ q̄ntum
de iure poteritis q̄cq̄d fuerit q̄ſtio
nis. Idem conuentui de conchis.
¶ Si duo ſunt delegati cũ clauſula
q̄ ſi ambo ⁊c. vno recuſato alter ſo
lus procedere poteſt: nec tenet ꝓ=
ceſſus ſi cũ recuſato procedat.

Cum ſup abbatia monaſterij ve
ſtri: inter vos ⁊. S. quõdã ab= c. xxiij
batem veſtrũ fuiſſet queſtio agitata
demũ ſup ea ad lexouieñ. epm: ⁊ ab=
batē de becco: noſtre fuerãt littere
deſtinate: ⁊ infra. ¶ Quãuis ſolꝰ ab=
bas anteq̄ appellaretur ab eo iuxta
formã litteraꝝ noſtraꝝ ꝓcedere po
tuiſſet: q2 tamen ꝑ eo q̄ cũ ipſo epõ
interlocutꝰ eſt appellationē p̄us ab
eodē epõ interpoſitã nõ tenuiſſe de

ture:sine ipso cū posset ꝛ nollet ne=
gocio interesse ꝑ consequentiā con
fessus est se non posse mandatū apo
stolicū adiplere:nec sue intētionis
extitit vt sine cōiudice suo aliqd dif
finiret:ꝛ cū eo qdā iudex esse desie=
rat aliquid sup negocio rite dispo=
nere non valebat volūtate ac ꝑtāte
sibi mutuo aduersantibus.cū nolue
rit qd potuerit/ꝛ qd voluerit adim
plere nequiuerit:qd a duobus factū
fuerat effectū non potuit de iure ob
tinere. Idem archiep̄o toleta.

Si iurisdictio delegati expirat
in termino ꝑemptorio quem
partibus assignauit post ꝯgruā ho
rā perēptoriā iudex non expectabit
cōtumacē. Si nō expirat pōt expe=
ctare i diē alterā ꝛ itē citare si vult

ca. xxiiij. Consuluit nos.t.f. vtrū cū ad
recipiēdos testes depositiōes
publicandas eoꝝ vel sniam ꝓferen
dam perēptorie citatas partes ꝛ ea
rū altera se absentat contumaciter
die data:an circa vltimā partē saltē
diei sit in negocio ꝓcedēdum vel in
diē expectandū potius subsequentē
et si expectaueris vtrū cōtumax ite
rum sit citādus/cum non fuerit die
partibus assignata ꝓcessum. Nos
aūt credimꝰ distinguendū vtrū iu=
risdictio duret post terminū perem
ptoriū an expediret ī illo. Si durat
in diē alterā equitate suadēte pote
ris expectare nec erit pars ꝯtumax
perēptorio elapso citanda:nisi gra
tiā fecerit ei benignitas iudicātis.
Si aūt expiret:nisi partes cū id no
uerint se tibi p̄ntauerint ea hora qua
congrue possis ꝓcedere ad exequē
dum id propter qd eis legitime ter
minū peremptoriū assignasti extūc
exequi poteris qd intendis:ne fru=
stra iudicialis instantia euanescat.
Ne vero iudiciū ecclesiasticū ex=
erceatur in tenebris:qꝛ iuxta testio
nium veritatis:q̄ male agit odit lu=
cem.lꝫ eñ ſm consuetudinē ꝛ cōsti
tutiōes legitimas more romano di
es a medietate noctis icipit ꝛ i me=
dio noctis desinat subsequentis vñ
qd in dimidiatis noctibus agitur/
perinde sancit habēdū legal. aucto
ritas ac si qualibet parte lucis agat
nos tñ eā ꝓcedendi horā ꝯgruā in=
telligimus ex qua possis ante noctē
tenebras ꝑficere qd incūbit. Por
ro discretus iudex in assignatione
perēptoriū non dꝫ iurisdictionē suaꝫ
(nisi necessitas exigat) a deo coar=
tare. Idem abbati de bordellis et
priori sancti sepulchri.

Ex noua cā remouet delega=
tus etiā post litē cōtestatam ꝛ
alius surrogatur.

Insinuāte. R. rectore sancti sal ca. xxv.
dati ad audientiā nr̄am ꝑuenit
ꝙ cū causam q̄ sup iure parrochiali
inter ipm ꝛ T. vertebat vigori. ep̄o
et ꝯiudicibus suis a nobis obtinue
rit delegari:postmodū (lꝫ fuerit in
eadē q̄stione ꝓcessum) tractu tēpo=
ris ante diffinitiue snie calculū idē
ep̄s dictū R. in familiarē admisit si
ne quo alij cōiudices (ſm ꝙ in nr̄is
lr̄is mādabatur) in cā ꝓcedere non
valebāt.taliter ipsoꝝ cōiudicū offi
cialis est ep̄i supradicti propter qd
aduerse parti poterat suspectꝰ hēri
vñ cū tā ep̄s q̄ officialis ꝑdictus (vt
pote quos idē R. in iudices postu=
larat ꝛ ipe familiaris eoꝝ postmo=
dū est effectꝰ) ab aduersa parte pos
sent merito recusari:decisionē ipsi
us cause vestre petijt discretioni cō=
mitti. Quocirca mādamus quate
nus si ē ita (nisi postq̄ familiaris eiꝰ
est effectus:litigare cōsenserit corā
illo) in cā ſm prioꝝ cōtinētiā lr̄aꝝ
(rōne preuia) ꝓcedatis:alioqn par
tes ad prioꝝ iudicū reuertantur ex
amen. Idem priori sancti fridiani.

Delegatus papa sniam suam
exeq̄ pōt vsq; ad itegrū ānū.
h.d. ꝛ est casus singularis.

Quereti qd ꝑ censurā ecclesia ca. xxvi.
sticā ꝛ infra. Si vero dele
gatus a nobis excōicet illū:q rei iu
dicate parere contēnit:lꝫ aliqbus vi
deatur ꝙ suo sit functus officio: vt
vlteriꝰ non habeat ex delegata sibi
iurisdictioue ꝓcessum. Alij aūt dicūt
ꝙ iurisdictio eius duret donec snie
pareat vt iteri absoluere possit pa=

rere volent̄. ¶ Nos tn̄ ꝑ equitatis
semitā incedētes: ꝑntiū auctoritate
statuimus vt delegatꝰ a nobis (non
solum vsqꝫ ad quadrimestre tp̄s qđ
ad soluēdū debitū a lege reo cōce-
ditur: sed vsqꝫ ad integrū annū) iu-
risditionē sibi cōmissam: ad exequē
dū sniam valeat exercere sicut ob-
seruat̄ in illo q̄ añ litis cōtesta. ꝯtu-
max inuenit̄. ⁊ dē cātuarieñ. arch.

Delegatus papa pōt ꝑncipiū
mediū ⁊ finē cause ꝯiūctī ⁊ diui
sim subdelegare. h. d. vsqꝫ ad. §. vū.

ca.m. xxvij. Super q̄stionū articulis de q̄-
bus nos ꝯsulnere voluisti. ⁊c.
r. ꝙ ꝑ constitutionē nostrā cōsulta
tioni Alex. pape nullatenꝰ derogat̄
sed illa ꝑ istā exponit̄: imo in ista ve
rius q̄ in illa fuerant ꝑtermissa sup-
plētur. Ipse nāqꝫ respōdit ꝙ si sug
cā q̄ alicui ex apostolica delegatio-
ne committit̄: a ꝑsonis ecclesiastic̄
vna vl' pluribus: q̄bus delegatꝰ (vt
pareat laboribus partiū ⁊ expēsis)
cause cognitionē ipsius: ⁊ testiū ex-
aminationes: snia sibi reseruata cō
mittit appellatio fuerit interposita
hmōi appellationis intuitu cām in
diffinitā relinquere nō tenet̄. Nos
aūt statuimus: ꝙ lꝫ is cui cā cōmitti
tur se. ap. non possit eā alijs sine pro
uocationis obstaculo delegare. si
tn̄ delegatus a nobis vel iudex qui
cunqꝫ non tā cognitorē q̄ȝ executo-
rez ad aliquē certū articulū quēpiā
deputauerit: ab eo (nisi modū exce-
dat) nō liceat appellari: dūmodo de
partiū deputet̄ vl' recipiat̄ assensu.
¶ Qđ si delegatus a nobis vel litis
exordiū vl' cause finē: nec dū totum
negocium ei duxerit cōmittendum
ab ipso tanq̄ȝ a iudice licite prouo-
cetur cū et lis ante iudicem debeat
contestari: ⁊ causa per iudicem dif
finiri. ¶ Intentionis igitur nostre
fuit (sicut ex tenore cōstitutionis p̄
misse potest liquide deprehendi) ꝙ
si iudicialis auctoritas liberius va
leat exerceri: delegatꝰ a nobis lici-
te possit: ⁊ principiū et finē et medi
um cause sibi cōmisse nō solū cōiun
ctim sed etiā diuisim alijs delegare,
Non obstante qđ d̄r ꝙ iudex debet
cognoscere ꝑ seipm̄ in principio in
medio et ī fine cū anteq̄ȝ ferat sentē
tiā: vniuersa que acta sunt ī iudicio
inuestigare debeat diligenter.

A subdelegato cū iurisditio
ne appellari potest: secꝰ si si-
ne iurisditione nisi modum excedat
tunc em̄ potest recusari nisi datꝰ sit
de partium consensu. Ab.

¶ Verū cū totā causā ꝯmittit alicui
vel pricipiū aut finē ipsiꝰ: ab eo tan
q̄ȝ a iudice pōt licite prouocari. Cū
autē alicui mediū tm̄ ꝯmittit: ab ip
so tāq̄ȝ ab auditore prouocari non
pōt: nisi mādati fines excedat vl' me
rito sit suspectꝰ vñ ne valeat recusa
ri ꝓuide statuimꝰ: vt de ꝑtiū detur
vel recipiat̄ assensu ¶ A subdelega
to nō in totū appellat̄ ad subdele-
gantē: nō aūt ad ꝑmū delegantē: se
cꝰ si ī totū. h. d. vsqꝫ ad. §. quē vero
¶ Porro cū delegatꝰ a nobis iuris
ditionē suā ī aliū transfert totā: si
fuerit appellandū nō ad eū sed ad
nos appellari debebit. Cū aūt sibi
aliquid de iurisditione reseruat: si
causa sit ei ap. re. commissa non ad
nos sed ad eum poterit de iure ap-
pellari Unde si forsan appellaretur
ab eo cui media cause committit. si-
ue cognitor vel executor dicat̄: vel
(quod melius est) auditor pro eo ꝙ
mandati fines excedat: vel merito
sit suspectus. nichilominus tamen
delegatus a nobis iuxta consulta-
tionē ꝑmissā: causā poterit diffinire
vt parcat̄ laboribꝰ partiū ⁊ expēsis

Auditor datus sine partiū cō
sēsu recusari pōt vt suspectꝰ
non tn̄ sine cā. Ab. ¶ Quē vero dele
gatus a nobis deputauerit audito-
rem: neutra partiū poterit recusa-
re: nisi coram eo iustam recusatio-
nis causam ostendat.

Si vnus ex duobꝰ delegatis
ꝑncipis cum clausula ap. re.
subdelegat alteri acceptanti nō pōt
acceptās subdelegare: nec ap. re. ꝓ
cedere: qđ tn̄ ante acceptionē pote-
rat: ⁊ si ab isto fuerit appellandum
appellabit̄ ad papā etiā si fuerit sub

delegatus non in totū.h.d.secūdū intellectū vberiorē. ¶ Si vero duo sunt a pncipe delegati et vnus committit vices suas alteri: ille nec potest nec deb3 appel.re. pcedere nec cām aliū delegare: quis in cōmissione facta duobus contineat expssum vt ap. re. alter possit pcedere sine reliquo: si nō possunt ambo pariter interesse. Qr qd potest ex sola iurisditione sibi a pncipe delegata non pōt cū iurisditione sibi a cōdelegato ɔmissa. ¶ Unde si ab eo fuerit appellatū lic3 aliqbus visum fuerit q ad cōdelegatū valeat appellari: nobis tñ videt q ad primum dūtaxat appellandū est delegantē pter rationem superius assignatam.

Si delegatus pape subdelegat nō in totū: pars a subdelegato non poterit appellare ex eo q dat⁹ sit sine suo ɔsēsu: pōt tñ recusari in ostēdēdo causam iustā corā3 delegato: et tunc delegat⁹ diffiniet a quo etiā si noluit recusationē admittere appellatur ad papā. ¶ Eius ergo appellatio de quo tua fraternitas nobis scripsit si nostre constitutionis occasione ad nostrā audiētiam appellauit pro eo q delegat⁹ a nobis reseruata sibi diffinitiua sētentia: audiētiā cause cōmisit qbusdam q̄ de partium assensu nec dati sunt nec recepti (nisi ɔtra eos iustā recusationis causam ostenderit vel parat⁹ fuerit oñdere corā iudice delegato) nō debuit impedire quominus procederent auditores. ¶ Qui etiā si tanq̄ suspecti fuissent merito recusati: delegatus a nobis nichilominus potuisset sublato appellationis diffugio cā3 iudicialiū expedire. Qd si iusta3 recusationis causam noluit admittere delegat⁹: sed corā suspectis eū litigare cogebat: a tali grauamine licite potuit ad nostrā audientiā qd q post appel. hmōi est appellare presumptum: iudicari d3 irritum et inane. I dē epo helie.

Delegatus pape nisi malicio se se exoneret/subdelegatum ɔpellit ad suscipiēdā subdelegatio nē l coactiōe tñ defert sue dignitati et psone. h.d. vsq ad. §. itē cū totū.

Pastoralis officij: et infra. ¶ Cō su. t. durim⁹ rñdēdū: q cū de legato a principe iurisditio dandi iudicē sit a lege ɔcessa (dummō ipse exonerare seipsum maliciose non q̄rat) pōt cōpellere renitētē eo q iurisditio illa nullius videret momēti: si coertionē aliquā non haberet. ¶ Delegat⁹ tñ d3 sollicite puidere vt si psonis superiorib⁹ (exigēte necessitate) negociū duxerit delegandum in coactionibus inferendis dignitati deferat et persone. cap. m. xxvij.

Delegat⁹ pape sicut pōt committere totā cām: ita pōt citationē et punire ɔtemnētē acceptare. h.d. Ab. ¶ Itē cū totū negociū aliū possit ɔmittere delegat⁹ sicut superius est expssum: citatiōis offm pōt cuilibet (discretione preuia) demandare: ac punire merito contēptorē.

Si papa sciēter ɔmisit appel. iterpositā a suo delegato data cū clausula ap. re. iurisditio ɔmi delegati est interi suspēsa quo ad executiōē. h. d. bm verū intellectum. ¶ Preterea postulasti: si cū a sūla lata auctoritate līarū nostrarū l qb⁹ ap. est inhibita fuerit appellatum: et līe post appellationē ad iudices alios emanauerint an ad mādatū posterior. iudicū: executio sn̄le a priorib⁹ delegata debeat retardari: vt priores iudices ipsam neq p se neq p alios exequant. ¶ Nos aūt inq̄sitioni. t. t. r. q cū appellationis cā3 ex certa scīa iudicib⁹ alijs cōmittimus cognoscēdā: appellationē vide mur recipere: ac iurisditionē por. iudicū reuocare: vt interi executio sn̄le suspendat: donec appellationis merita plenius sint discussa: et infra

Ordinarius ad mandatū delegati exequitur sn̄iam etiam si sciat eā iniustā. ¶ Qr vero sepe contingit: q executio sententie ordinario demādatur: q̄siuisti an si ipsam iniustam esse cognouerit debeat eā executioni mandare an sit ei potius subsistendum.

¶ Attendentes itaq; ꝙ non cognitio: sed executio tm̄ demandatur eidē respondemus ꝙ cū ordinarius teneatur obsequi delegato: nisi sciat sententiam illā iniustā: exequi nihilominus tenetur eandem: nisi apud eū efficere possit vt ab hoc onere ipm̄ absoluat: ꝛ infra.

☞ Delegatus q̄ impedit die statuta procedere partē hoc procurantē puniet: ꝛ quantum ad diem illā causam cōmittet ap. re. l odium procurantis nisi partes negocium prorogēt. h. d. ¶ Cū aūt sepe cōtingat ad diē quam iudex delegatus a nobis partibus assignauit: earū altera procurāte vt negociū prorogetur iudicē ipsum a rege vel archiē. euocari. ¶ Nos puersorum volētes malignitatibus obuiare decernim⁹ vt si delegato constiterit hoc fuisse alicuius partis malicia ꝓcuratum ipsam puniat animaduersione cōdigna. ꝛ (ne aliquod lucrum ex hmōi fraude reportet) psone neutri parti suspecte q̄stū ad diē illū cōmittat ipsum negociū audiēdū: q̄ in ipso appella. re. procedat: nisi forte partes ꝯsenserint negociū ꝓrogari. ¶ de abba. scti hylarij ꝛ mgro. B. ca. fui.

☞ Subdelegat⁹ delegato pape iurisditionē habēte pōt coercere īpedientē. h. d. comprehēdēdo vtrunq; intellectum.

capitulum. xxviii. Ex litteris patriarche grādeñ. et infra. ¶ Mādam⁹ quatenus nisi vobis cōstiterit ꝙ lr̄e q̄ scd̄o loco ad archipbr̄m paduanū īpetrate dicūtur: de priorib⁹ lr̄is ad pmiceriū grādeñ. ꝛ plebanū sctē sophie obtētis expressā fecerint mētionem vt p scd̄as pme appareant reuocate cū pmos iudices auctoritate lr̄arū nr̄arū iurisdi. nō sit dubium habuisse quam potuerūt post modum patriarche quo ad executionem sententie demandare ex qua coertionē etiam idem patriarcha receperat cum huiusmodi demandata iurisditio delusoria videretur si subdelegatus huiusmodi coertionē aliquā non haberet interdicti sententiam ab eodē patriacha īstellañ. archidia. promulgatam pro eo ꝙ eiusdē patriarche executionem impediēs eius litteras quibus mandatum p̄dictorum iudicum nunciabat legi in publicum non permisit tamdiu faciatis inuiolabiliter obṡuari vos nec eidem patriarche de iniurijs irrogatis sufficienter fuerit satisfactum.

¶ Si vero constiterit primas litteras per secundas legitime reuocatas cuꝫ appareat primos iudices iurisditionē nullā penitus habuisse et ita constet per consequentiā patriarcham ipsum non recepisse iurisditionē vel coertionē aliquā ab eisdem predictam interdicti sententiam denuncietis irritam ꝛ inanem. ¶ dem episcopo picta.

☞ Jurisditio delegati resteg. a morte mandātis expirat

Licet vndiq;. ꝛ infra. Cū igit duxeris requirēdū si causam tribus iudicibus delegamus apponi in lr̄is nr̄is illā clausulā faciētes ꝙ si nō oēs his exequendis poteritis interesse duo vestrū nichilominus eam exequātur: ꝛ vn⁹ postq̄ cōmiserit cuidā ex alijs vices suas/ de medio sit sublat⁹ terti⁹ vt suspect⁹ merito recusetur an collega superstes suo nole ac defuncti possit negociū diffinire. ¶ Inqui. t. t. r. ꝙ si iurisditione a suo sibi collega delegata, eo viuēte vti nō ceperit quia mādatū hmōi reintegra morte mādatoris expirauit non habet solus officiū iudicandi. Si vero āte mortē illius iurisditione vti ceperit taliter demandata vices suas ꝛ illi⁹ poterit adimplere. ¶ dē epo baio. capitulum. xxix.

☞ Nō creditur quis delegatus nisi delegationem probet.

Cum liure pit⁹: ꝛ infra preterea q̄siuisti cū tibi ab aliquo sub hac forma mandat auctoritate qua fungor iniūgo vt talē denuncies excōicatū dōis sibi subiacere/ ac tibi super mandato apostolico hesitāti ab aliquo non sit facta fides an mandatum huiusmodi exequi tenearis. capitulum. xxx.

¶ Super quo tibi hmōi damus re-sponsum: q nisi de mādato se. apo. cert' extiteris ered nō cogeris qd mandatur. ¶ I dē parisien. et trecen. episcopis: et abbati sācte genouefe

Per procuratorem non habē tem mādatum de re ad rē iurisdictio prorogari non potest.

c. xxxii Cum olim abbas et conuent' virgiliacen. sua nobis questio-ne monstrassent q comes altissio-doren. quoddā stagnū molēdinū et domū i terra eorū cōstruere nite-batur: i ipsorū preiudiciū et grauamē: epō et thesaurario niuernen. cōmisi-mus causam ipsam. ¶ Per quorū lit-teras accepim' q lite sup petitioi-bus ecclesie cōtestata receptis vtrin-q testib' et attestationib' publica-tis. cum sup dictis testiū inter par-tes fuisset postmodum disputatum. ¶ Tandē pars comitis proposuit q de dānis i nemorib' et reb' aliis da-tis sup quib' testes deponere vide-bantur cognoscere nō debebāt cū in rescripto nrō nulla de dānis mē-tio haberet. et infra. ¶ Iudices sūt interlocuti sunt q super dānis da-tis a comite ad eos cognitio ptine-bat ¶ Quo audito comes ad appel-lationis bñficiū cōuolauit. ¶ Unde ipm iudices euocatū: et nec p se nec per responsalē idoneū cōparentem excōicationis vinculo astrinxerūt: et infra. ¶ Cū vero sup dānis datis anteq lis fuerit cōtestata: nequaq ad dictos iudices cognitio ptine-bat: cū i rescripto nulla de illis mē-tio haberet: nec ad ipsos potuerit iurisdictio prorogari: cū pcurator ad illa solūmodo itelligatur cōsti-tutus: q in cōmissionis litteris iue-niuntur expressa: et postq comes pu-blicatis attestationib' intellexit su-per his fuisse depositū protinus cō-tradixit: nos eosdē iudices pronū-ciauimus minus iuste iterlocutos fuisse: ac sepedictum comitē: qui ob hoc ad appel. bñficium conuolauit excōicatōis sētētia nō fuisse ligatū ¶ I dem seno. archiepiscopo.

Quis acta cause relatiōis iu-dicum delegatorum sigilla violan-do aperuit: non auditur postmodū contra illa.

Cum olim magister. G. et B. ar-chidiaconatum et prepositurā adinuicem cōmutassent: et infra. ¶ Ue-rum dictus B. de legatis nrīs non deferens: imo verius deleganti si-gilla violauit illorū: et scripta q no-bis fuerant presentāda nō erubuit aperire. ¶ Sane si qd expedire me-lius notauisset: vel non recepisset scripta suspecta: vel recepta nobis fideliter presentasset: et ostendisset causam suspicionis ppposite coram nobis preterea cū non conquerarē de iudice quē ei proprio motu cō-cessimus sed de illo poti' quē ipse duxerat eligēdū et iudices suas no-bis per eum litteras destinassēt de ipso pariter conquerentes: verbis ipsius fidem non duxim' adhibēdā ¶ Sed vt in hoc saltē puniretur in quo peccauerat ptra acta iudicū q temere violarat ipm (sicut nec de-buimus) nolum' exaudire: ne vide-ret dol' suū et patrociniū attulisse ¶ I dē abbati et capellāo scē. M. bon.

capl'. xxxiii.

Delegatus non tenetur ad-mittere collegam sibi adiun-ctum per litteras surrepticias nec ipsius subdelegatum. h. d. secundū vnum intellectum vel sic. ¶ Dele-gatus subdelegatum collegē impe-ditū non tenetur admittere si in re-scripto est clausula q si ambo. et c. h. d. secundum alium intellectum.

Coram dilecto filio. M. diaco. cardinali: quē tibi et. H. nūcio et clerico scē aga. aduersario tuo q cū instrumentis eiusdē eccle: sed absq lris de ratihabitione ad apo. se. accesserat: et de rato cauerat sub fideiussoria cautione concessimus auditorē: pponere curauisti q cū quidam in parrochia sancte. M. in honorem beate agathe ecclesiā cō-struxisset. Alexander papa predece. n. causam super hoc abbati scti ste-phani et priori sancti victoris cōmis-sit terminandā: q pro ecclesia scti. M. diffinitiuā sententiā ptulerunt

capm. xxxiiii.

capi. xxxii.

verū capellan⁹ sancte agathe sentē-
tie parere cōtēpsit. Cūqꝫ sup eandē
causā corā ferrarien. epō per annū
disceptatū fuisset: pars eccle sācte
agathe horū veritate suppressa: ma
gistrum. L. bonon. canonicoꝝ obti-
nuit eidē epo in cāe decisiōe adiūgi
q̄ cū cause interesse nō posset: predi
ctus epūs cui per sequentes litteras
mādabaꝛ vt si ambo iteresse nō pos
sent mādatis apostolicis exequēdis
eo ipse nihilomin⁹ adimpleret sen-
tentiā predictā cōfirmauit: et infra.
Nūcius p̄o eccle sancte aga. inter
alia pposuit: ꝙ cū dict⁹ magister. L.
vices suas alij delegasset: epūs admit
tere noluit subdelegatū sꝫ post ap-
pel. ad nos interpositā: sol⁹ i cause
cognotione pcessit: et infra. ¶ Sed
ecōtra fuit respōsum: ꝙ ferrarien.
epūs solus pcedere potuit: cū in vl-
time cōmissionis litteris fuisset in-
certū: ꝙ si ambo interesse non pos-
sent: p̄dictus epūs nihilomin⁹ exequi
pcuraret: qđ nō intelligiꝛ vt si per
se vel per alios iteresse nō possent:
q2 id raro vel nūq̄ cōtingeret: sed
si non possent psonaliter interesse.
¶ Idē igiꝛ cardinalis latā ab eodē
ferrarien. epō sententiā cōfirmauit et
aduerse parti sup hoc perpetuū si-
lentiū duxit iponēdū. ¶ Nos ergo
qđ ab eo factū est: auc. apo. ꝯfirma-
mus. ¶ Idē preposito sancti domini.
subdiacono nostro.

capi. xxiii.

Locus ad quē re⁹ secure acce
dere nō pōtest: et canonic⁹ in
causa canonici delegatus recusari
poterunt.

c. xxxv

CUm R. canonicus ianuen. cau
sam q̄ inter ipsuꝫ ex vna parte
ac. P. ciuē ianuen. vertiꝛ: tibi obti-
nuerit delegari: et idē ciuis pp̄ter
multas et graues inimicitias ciuita
tis sue: in tua nequeat p̄sentia cōpa
rere. ¶ Mandam⁹ quaten⁹ supradi-
cto. R. hmōi optionē relinq̄s vt (ex
ceptis canonicis ianuen. q̄s cū sint
ei⁹ socij merito hꝫ pars aduersa su
spectos) in ciuitate vł dio. ian. i qua
sunt multi viri prouidi iudicem eli
gat corā q̄ q̄stio terminetꝛ: cui auct.
nr̄a districte p̄cipias: vt eādē cām
iuxta rescripti a te obtēti tenorem
ap. re: sine debito ṫminare pcuret.
Idem Rothomagen. archiepō.

Si mādaꝛ iudici delegato vt
illū absoluat q̄ dicit se iniuste
excōicatū: ante pbationē illū absol
uere debet. Si autem dicat excōica
tionē nullā pbationē nullitatꝫ ante
pnūciationem admittet.

CUm cōtingat interdū ꝙ laici: Clem. xxxvi.
et infra. Insup requisiti sum⁹
cū q̄s cōqueriꝛ in se a suo epō post
appel. ad nos legitime interpositā:
vel al's iniuste excōicatiōis senten-
tiā pmulgatā: et nos iudicib⁹ dam⁹
in mādatis: vt si est ita iuxta formā
eccle absolutiōis bn̄ficiū illi impē
dāt vel eādē sentētiā denūcient esse
nullā: ac epūs parat⁹ sit probare se in
illū antequā vocē appellatiōis emit-
teret vel al's iuste hmōi sentētiā p-
tulisse: an pbationib⁹ non admissis
liceat iudicib⁹ excōmunicatū absol
uere vel denūciare sentētiā esse nul
lam? ¶ Ad qđ. t. r. ꝙ cū quis cōque
ritur se post ap. ad nos legitime in
terpositā excōicatione fuisse inno-
datū: semp vtriusqꝫ partis pbatio-
nes sunt admittēde: āteq̄ ad decer-
nendum sup hoc aliq̄d pcedaꝛ: per
quas deniqꝫ apparebit: an absolu-
tione indigeat cōquerēs vel denū-
ciādus sit potius nō ligatus. ¶ In
eo p̄o casu cū excōicatū q̄s se asse-
rit iniuste: vix vel nūq̄ est ei⁹ (āteq̄
absolutionis fuerit) pbatio admit-
tenda: nisi tūc tm̄: cū asserit in excō
municatiōis sentētia intollerabilē
errorē fuisse patēter expressum: ad
qđ pbandū admittiꝛ anteq̄ absolu-
tiōis gratiā cōsequaꝛ. ¶ Uerū si p-
ponat se simpliciter excōicatū iiu-
ste ac epūs pbādū ꝙ iuste ipsaꝫ excō
municauit: suas postulet pbatiōes
admitti: nō est ante absolutionē ip-
sius aliquaten⁹ audiēdus: cū et si pro
certo cōstaret rationabiliter i illū
excōicationis sententiā pmulgatā:
nihilomin⁹ esset ei absolutio impen
dēda humiliter postulāti. et ideo in
hoc casu illū credim⁹ iuxta formā

ecclesie ptinus absoluēdum vt sic
demū probationib⁹ vtriusqȝ partꝫ
admissis: vtrū iuste vel iniuste liga
tus fuerit decernatur. Honor. iij.
messan. ⁊ reginen. archiepiscopis.

Si subdelegat⁹ delegati pa=
pe iurisditione vti ceperit a
delegato remoueri nō pōt ⁊ si fece
rit ɔtra mādatū: siue excesserit for=
mam rescripti process⁹ est nullus.

Cpm. xxvij
Venerabili. f. n. archiepo cu=
sentin. dedim⁹ i mādatis: vt
cephaluden. epꝫ restitui faceret ad
epatum: ⁊ ad alia qbus fuerat spo=
liatus quo restituto plenariā ⁊ cor
poralem ac pacificā possessionē ade
pto: si eps merito esset de dilapida
tione suspect⁹ virū prouidū et ho=
nestum prouideret coadiutorē eidē
sine cuius consilio nichil eoꝝ face=
ret: q̄ ad administrationē pertinēt
tēporalem quoadusqȝ veritate cō=
perta duceremus aliter puidendū
interim oē alienationis genus eoꝝ
vtriqȝ auctoritate nr̄a districtius i
terdicens. Porro idē archieps
corporis infirmitate grauat⁹: cōmi=
sit i huiusmodi negocio vices suas
primo abbati sancti spūs de panor=
mo: ac demū thesaurario cusentin.
Quoꝝ process⁹ nobis exhibitos
de fratrū nostroꝝ consilio cassaui=
m⁹ iusticia exigēte: qr videlicet ab=
bas cōtra mandati nostri tenorem:
ad inquirendū vtrū de dilapidatio
ne suspectus esset eps eo nō restitu
to pcessit. ⁊ archie. ipse (cū iam suo
functus esset officio: dicto abbati
committēdo in integrū vices suas)
huiusmodi negociū, dicto thesaura
rio nō potuit demādare. reg. ix.
S. pcētori et magro. R. cano. abis.

Si delegat⁹ pnunciauerit se
iurisditiōe ꝫ nō habere: ipsam
etiā de ɔsēsu partiū nō reassumit.

Cpm. xxviij
Significantib⁹. M. muliere ⁊
J. nato hui⁹ noueritis acce=
pisse ꝙ cū nobilis mulier. Juliana
vidua mētiēs se pauperē cōtra eos
sup terris ⁊ rebus aliis ad iudices
nr̄as lr̄as ipetrasset iidem corā eis
excipiēdo pponere curauerunt ꝙ
cum dicte littere suggesto mēdacio
ipetrate fuissēt cū pdicta. J. (q̄ no=
bilis est ⁊ diues) pauperē se dixis=
set i eis: corā ipsis (nisi reqsito pus
dño sub cui⁹ iurisditiōe ipsi ɔsistūt
et ea corā quo pati erāt eidē exhi=
bere iusticie ɔplemētū) nō debeāt
de iure p tales lr̄as ɔueniri vñ di=
cti iudices iterloquēdo pnūciarūt
se p easdē lr̄as pcedere nō debere ⁊
infra. Demū fuit a partib⁹ i quosdā
tāq̄ i arbitros taliter ɔpromissū ꝙ
si infra terminū i ɔpromisso expres=
sū cām nō deciderēt partes ad eo=
rundē iudicū redirēt examē. Verū
arbitris cām itra terminū negligē
tibus terminare dicti iudices iuris
ditionē p formā ɔpromissi hmōi res
sūpserūt a qb⁹ iidē se sētiētes graua
ri q̄ sup his sup qb⁹ ab eis fuerant
absoluti: litigare ɔpellebant eosdē
ad nr̄am audiētiā appellauerunt.
Ideoqȝ mādam⁹ quatenus si est
ita: reuocetis in irritū ⁊c. Idem.

Arbitri electi ad causā recu=
sationis assignāt partib⁹ ter
minū ad pbādū cām suspiciōis ⁊ iu
dex recusatus cōpellit arbitros ad
causam finiendam.

Suspitionis causa ɔtra iudicē Cpm. xxix.
assignata nō ipse (q̄ forsā p=
uocat⁹ obesset) sed arbitrari se po=
tius corā qb⁹ pbatio est faciēda: et
ad quos oia q̄ ad hūc articulum fa=
ciunt ptinere noscuntur possunt ad
hoc terminū assignare. Ab ipo quo
qȝ iudice (cui sicut iurisditio sic et
cetera sine qb⁹ explicari nō potest
itelligunt eē ɔmissa (iidē vt ɔueniāt
(si discordes fuerit i vnā sniaꝫ vel
tertiā ɔcordit aduocēt cū q̄ duo vl
alter eoꝝ id faciat sūt cogēdi ne hu
iusmodi occasiōe pncipale negociū
pl⁹ debito proget. Idē abba. s. ge.

Delegata iurisditio ad pso=
nas nō expressas in rescripto
etiam de ipsarum consensu proro=
gari nō potest.

P. ⁊ B. p lr̄as aplicas ɔqueren Ca. xl.
tibus corā te de epo lōdo. ꝙ
ɔcessū ab eis mutuū pmisso loco ⁊
tmino n̄ psoluit pēdēte iudicio. J.

laic⁹ q̄ i quātitate q̄dā eisdē merca-
torib⁹ tenebat̄ se tuā iurisditionē (si
cut asserit) voluit prorogare vt si infra
terminū cōstitutū p̄dictā nō solue-
ret quātitatē: excōmunicatiōis z in-
terdicti sententias in p̄sonā z terrā
eius promulgares. Quas hmōi occa-
sione a te latas decernas nō valere
cū z si alias iurisditioni preesse di-
caris) q2 i dictū J. nullā iurisditio
nem habebas) iurisditiōis proga-
tio nulla nosciť extitisse: cum hmōi
delegata iurisditio ad alias perso-
nas nequeat prorogari. Idem.

Maior. xx. ānis potest a quo-
cūq3 dari delegatus. Idem i
maiori. xviij. dūmō interueniat cō-
sensus partiū. Minor vero. xviij. nō
potest dari nisi a principe.

ca. xli. Uicesimum annū perege-
ris dari potuisti i etate hmōi
delegat⁹. Ceterū cōstituto infra
etatē eandē (nisi partes sciēter con-
sentirēt in eū q̄ annū. xviij. trāscen-
disset) facta delegatio ab alio q̄ a
principe: non teneret. Idem.

Potestas pluriū delegatorū
vel arbitrorū simpliciter da-
torum expirat per morte vnius.

c. xlij. Uno delegatorū vel arbitrorū
(sicut p̄ponis) reb⁹ humanis
exempto: eorum officiū expirauit.
Nisi aliud in delegatione aut cō-
promisso fuisset expressum. Idem.

Delegat⁹ pape subdelegare
pōt li3 dat⁹ sit ex officio v l' de
partiū cōsensu vel cū clausula dele-
ctionis vc3 q si nō oēs: tu cum alio
exequaris. zc. h. d. vsq3 ad. §. is autē.

c. xliij. Quoniā ap. se. intēdit p̄uidere
negocijs z nō p̄sonis q̄b⁹ eadē
cōmittūtur: si iudex terti⁹ li3 ex offi
cio nr̄o vel de assensu partiū p̄ cōi a
nobis dat⁹ eisdē alij delegauerit vi
ces suas (cū delegato a p̄ncipe id cō
cedat̄ a iure) delegatio valebit ip̄i⁹
Idē q3 dicēdū est cū mādat̄ ep̄o:
vt cū altero suorū cōiudicū mādatū
apo. exequatur: et tūc sine subdele-
gato ab ip̄o episcopo reliqui duo p̄
cedere non valebūt.

Is cui cōmittiť negocium vt
personaliter exequat̄ pōt: si partes
cōsentiūt alteri subdelegare. Fallit
in casibus hic exp̄ssis. h. d. vsq3 ad. §.
ceter. Is aūt cui iniūgit̄ vt p̄sona-
liter negociū exequat̄ pōt (dummō
partes cōsentiāt) hoc alijs delegare.
Preterq̄ si inquisitionē fieri vel
ecclesijs de p̄latis v l' alijs ministris
p̄uideri mādarem⁹. Cū his oīb⁹
casib⁹: industriā z fidē p̄sone cui ta-
lia cōmittim⁹ eligere videamur.

Is cui cōmittit̄ nudū mini-
steriū exequēdū nō pōt vices
suas alteri cōmittere: fallit i legato
se. apo. Et est res notabilis z multū
al. Ab. siculus. Ceterū (salua lega
torū se. ap. auctoritate) nulli cui cō-
missum fuerit p̄dicare crucē: excōi-
care vel absoluere aliquos: dispen-
sare cū irregularib⁹ vel iniungere
penitētias liceat hec e de cetero alijs
demādare quia nō sibi iurisditio: s3
certū ministeriū poti⁹ cōmittit̄ in
hac parte.

De officio legati. Alexand. iij. Ti. 30.
vniuersis suffraganeis. canh. ec.

Legatus pape etiā p̄ simplicē
querelā audiri potest.

Um ignoretis cant. ar- Chm.
chiep̄m vobis non solū pmū.
metropoli. s3 etiā lega-
tionis iure preesse z in-
fra. Sane licet idē ar
chiep̄s metropoliti. iu-
re audire nō debeat causas de ep̄o-
patib⁹ vestris nisi per ap. deferant̄
ad eū legationis tn̄ obtentu vniuer
sas q̄ per ap. vel querimoniā perue
niūt ad suā audiētiā: audire potest:
et debet sicut q̄ in p̄uincia suā vices
nostras gerere comprobatur.

Celestinus. iij.

De causa specialiter delega-
ta a papa legat⁹ se intromit-
tere nō potest.

Induisiti a nobis q̄rere vtrū ca. ij.
de cā quam alicui delegam⁹
alius qui sit generalis in prouincia
legat⁹. ante cognitionē: vel postea
cognoscere valeat: vel cōmissionis no
stre p̄cessum quem iudici delegato
transmittim⁹ taliter impedire.

Respondem⁹ ꝙ cũ mandatũ spẽciale deroget generali: legat⁹ com missionẽ aliꝫ factã specialiter impedire nõ põt. ⁊ si secũdũ formã mandati nostri sententia iã fuerit ꝓmulgata non poterit ipse legatus (nisi super hoc mãdatũ speciale recepe rit) eã quõlibet irritare ipsam tñ (si rõnabiliter lata fuerit) confirmare valebit ⁊ executiõi demãdare. In no.iij.ti. scti laurentij in lucina p̃s. cardi. se. aposto. legato.

Legatus etiã de latere ex generali legatione nõ põt transferre ipso vl̃ vnã ecclesiaꝫ cathedralem alteri subijcere ⁊ alteri concedere ius ꝓmatie: vel duos ep̃at⁹ vnire vel vnũ diuidere excõicatos tñ propter manuũ iniectionẽ in clericos absoluere potest. h. d. cũ. c. se.

ca. iij. Nisi spãlis illa dilectio quã ad ꝑsonã tuã habuimus ⁊ hẽm⁹ iustũ motũ animi nr̃i tp̃s ⁊ pena docẽte cognoscceres q̃tũ excesseris q̃ spretis canonicis sanctionib⁹ ꝯsuetudine gñali motu ꝓprio presũpsisti troianũ epm̃ de troiana ecclesia ad panormitanam de facto transferre idem et eidem.

Sũmatũ fuit supra i p̃cedẽti

ca. iiij. Quod translationẽ. ⁊ infra. Et in regno sicilie gñalis sit tibi cõmisse legatio ad ea tñ sine speciali mãdato nr̃o non debuisti man⁹ extẽdere q̃ i signũ ꝓuilegij singularis sũt tm̃ sũmo põtifici reŭuata ⁊ si q̃ dã ex his q̃ de spẽali cõcessiõe sepe fuere legatꝭ indulta vt illoꝝ vcꝫ absolutio q̃ ꝓpter sacrilegas manuũ iniectiões i clericos incidũt i canonẽ ꝓmulgate sñie: videãt ex ipso legatiõis offõ iã licere legatꝭ. An existimas: q2 vices nr̃as tãq̃ legato tibi ꝯmisim⁹ exequẽdas: q̃ panormi ecclĩã posses subijcere messañ. vt illã p̃ficeres isti concesso sibi priuilegio primatie: An putas ex eadẽ cã tibi licere duos ep̃at⁹ vnire vl̃ vnũ diuidere sñ lnia spãli. I dẽ bonoñ. ep̃o. ⁊. M. capellão subdia. nostro.

Ex quo legatus retulit causã pape illi⁹ desinit esse iudex.

Licet trañ. canonici ab initio dissẽsissẽt: tãdẽ vnanimit̃ ꝯsẽserũt S. fratrẽ cassineñ. abbatẽ i archiep̃m eligẽtes. cui⁹ electionẽ postueñ. ep̃s tũc legat⁹ examiari prece pit: ⁊ infra. Auici⁹ p̃fati abbatis nobis lr̃as p̃ntauit grauẽ ꝯtra iãdictũ legatũ q̃rimoniã ꝯtinẽtes: ꝙ postq̃ electionẽ examiauerat ⁊ eã ad nr̃e deliberatiõis exam̃ trãstulerat nũtijs iã decretis: electionẽ eandẽ ma liciose nimis examinare p̃sumpsit: ⁊ infra. De cõsilio fratrũ nostroꝛũ examinationẽ secũdã tanq̃ a nõ suo iudice factã postq̃ negociũ ad nr̃m fuerat translatũ examen censuimus irritam ⁊ inanem. I dẽ scti. p. ⁊ sãcti leonis abbatib⁹. R. archi. tule. Ca. v.

Legatus de latere confert beneficiũ vacans. licet illud spectet ad presentationẽ alicuius clerici. h. d. et est casus notabilis.

Dilect⁹ fi. R. metensis canonicus litmauit. ꝙ cũ p̃nestinus ep̃s apo. se. legat⁹ ecclesiã sãcti trudonis ꝯtulisset eidẽ meteñ. arch. ad quem illius ecclesie p̃ntatio ꝑtinebat asserẽs ꝙ eodẽ icõsulto ꝯferre nõ potuit a legato canonũ ip̃s sr̃ eadẽ ecclĩa molestare p̃sumit. Cũ igr̃ plus iuris habeat in cõcessione prelatus q̃ i presentatõe p̃ronus nec p̃ iudicet p̃lato si qñ per apo. se. legatũ eo icõsulto ecclĩa cõcedat mandamus quaten⁹ dictũ archidiacorũ vt ab eius super hoc molestatio ne desistat appella. remo. cogatis. I dẽ illustri regi Francoꝛum. ca. vi.

Legatus i plurib⁹ locis põt in quolꝫ dictoꝛũ locoꝛũ iurisditionem suam exercere ita ꝙ facta vnius loci potest in alio explicare. h. d. Panor.

Dolt ille q̃ nihil ignorat: ⁊ infra. Ex ꝑte tua q̃rimoniã accepim⁹ ꝙ cũ tibi legat⁹ ẽet certa rõe suspect⁹: extra fines regni frãcoꝝ in terram tuã interdicti sñiam promulgauit. et infra. Tue magnificentie respondemus ꝙ et si fines regni francoꝛum exierat: nondũ tamen fuerat terminos sue legatiõis c. vij.

egressus cū non solū in regno frācorum: sed in viennen. lugd. et bisuntin. prouinciis iunctā sibi a nobis legationis sollicitudinē suscepisset. Gregorius. ix. patriarche hierosolimitano.

Presente legato de latere minor legatus executionem officii sui dimittere debet.

c. viij. Volentes et infra. Fraternitati. t. legationis officiū in prouincia duximus cōmittendū: ita tamē quod si legatum ad partes illas de latere nostro cōtigerit destinari: executionē ipsius officii quādiu legatus ipse ibi fuerit: pro sedis apo. reuerētia omnino dimittas. Idem.

Legatus non de latere sed ratione psone extra prouinciā sibi decretā absoluere nequit excōicatos p iectione manuū in clericos nec etiā in prouincia si tales excōicati aliūde veniāt. Legatus vero rōne dignitatis nullos tales absoluit. h. d. secūdum communē intellectum.

ca. ix. Excōicatis pro iectione manuum violenta eccle ro. legati qui de ipsius latere nō mittuntur extra prouinciā sibi cōmissā: vel ibidē si hmōi manuū iectores illuc cōtigat aliunde accedere. Et qui ecclīarū suarū pretextu legationis sibi vendicant dignitatē: etiā subditis quibus in prouincia sua exigētes bñficiū absolutionis impartiri nō possunt. Nisi de speciali gratia illis et istis āplius a se. apo. concedatur. Idem.

Durāt legati statuta etiā legatione finita: finit tamē sui delegati iurisditio si citatio nō pcessit.

ca. x. Nemini dubium esse volumus quin legatorū. se. ap. statuta edita in prouincia sibi commissa durent tanquam perpetua licet eandem postmodum sint egressi. Secus autem si causas duxerint delegandas aliquibus: cum iurisditio istorum expiret si ante illorum discessum horum citatio non precessit.

De officio inordinarii.

Ex synodo Johannis pape.

Episcopi in suis diocesibus possūt crimina inquirere et punire et cum opus fuerit inuocare brachium seculare. Ti. xxi.

cap. i. Perniciosam et infra. Habeāt igitur epi singulorum vrbium in suis dioce. liberam potestatē adulteria et scelera inquirere. vlcisci et iudicare secundū quod canones censent absque impedimento alicuius. Et cum opus fuerit publicum conuocēt auxilium non ad preiudicandum: sed potius ad ea que deo sunt placita prosequendum. Eugenius papa.

Ordinarius qui scit nō vt iudex vel homo sed vt deus subditū esse criminis reum indeterminate poterit: sed non nominatim eum arguere vel punire.

ca. ii. Si sacerdos sciat pro certo aliquē esse reū alicuius criminis: vel si cōfessus fuerit et emēdare noluerit (nisi iudiciario ordine quis pbare possit) nō debet eum arguere nominatim sed indeterminate. Sicut dicit xps. Unus vestrum me traditurus est. Sed si ille cui dānū illatū est petierit iusticiā: potest excōmunicare auctorē damni: licet etiam ei confessus sit: sed tamē nō nominatim potest eum remouere a cōmunione: licet sciat eum eē reum: quia non vt iudex scit: sed vt deus: sed debet eum admonere ne se ingerat: quia nec christus iudam a communione remouit. Alexan. iij. flore. epo.

Si ordinarius subiectus epo profert in sibi subiectū iustam cēsuram ecclesiasticā eps illam seruare debet: et illā sine satisfactiōe et cō scientia pferētis relaxare nō debet.

ca. iii. Cum ab ecclesiarū prelatis ecclesiastica sentētia in malefactores aliquos promulgatur: rata debet et firma consistere: et vsque ad dignā satisfactionē inuiolabiliter obseruari. Quapropter mandamus quatenus si quā plebanus sancti p. in clericos vel laicos parrochianos suos interdicti vel excōicationis sniam rōabiliter tu

obseruare. ¶ Ideoq mandamus
quatenus sententias quas lexouien.
episcopus duxerit in subditos suos
canonice promulgandas et vos ip
si faciatis: et a vestris subditis faci=
atis inuiolabiliter obseruari. Tu
vero frater archiepiscope (cum ex=
communicationis snia per appella=
tiōis non suspēdat obiectū) si quis
excōicatus ab ipsa de iniusta tibi fuerit
excōicatiōe cōq̄stus ad ipm (ei quasi
coepo deferēs) absoluēdū scdm ec=
clesie formā remittas: q si noluerit
ipsū absoluere tu (recepta cautione
iuratoria) absolutiōis munus ei pote
ris exhibere: ita tn̄ q nisi legitime
tibi cōstiterit eū ꝯtra iusticiā excōi=
catū fuisse ex debito sibi iuramēti ꝑ=
cipias vt sup eo de quo fuerit excōi
catione inodatus eidē epō satisfaciat
cōpetēter. qd si facere cōtēpserit eū
in excōicatiōis sniam ap. re. reduce
re nō omittas. Idē turon. archie.

De causis subditorū archie=
piscopoꝝ et epoꝝ suoꝝ patri=
archa nō cognoscit: nisi p appellati
onem legitimam aut vigore consue
ca.lx. tudinis seu priuilegii.

Duo simul. et ifra. ¶ Cōsul. t. t.
r. q cū sit i canonibus diffini=
tū pmates vel patriarchas nichil iu
ris pre ceteris habere: nisi qtū sacri
canones cōcedūt vel prisca illis con
suetudo ꝯtulit ab ātiquo: ita vt ꝯm
nicenas regulas sua pulegia seruē
tur ecclis ꝑterq si ap. se. aliquā ec=
clesiā vel rectorē ipsius quolibz speci
ali priuilegio decreuerit honorare
qdiu clerici tui corā te voluerit
stare iuri: compelli non debent iudi
cium patriarche subire nisi causa p
ap. ad eius audientiam perferatur:
aut ei aliquid super hac a se. apo. sit
indultum.

Idem turon. archiepiscopo.

Archiepiscopus impeditus po
test consecrationem sui suffra
ganei alteri committere: et conse=
crandus tenetur ab illo commissa=
rio munus consecrationis recipe.

Quod sedē apo. et infra. ¶ Nos
ca.x. siquidē cōsuluisti: vtrū si ali=
qua infirmitate: vel alia iusta causa
detētus aliquē suffraganeorum tuo
rum cōsecrare nō posses alicui coe
piscopoꝝ tuoꝝ vices tuas cōmitte=
re licitum tibi esset: et infra. ¶ Con.
t. t. r. q in tali articulo cōstituto: et
tuas vices (vt dictū est) tibi cōmit=
tere licet: et cōsecrādus munus debet
ab eo cōsecratiōis accipere: cui eas
duxeris cōmittēdas: dūmodo catho
licus habeatur: et impedimentū ei ex
subtractione gratie ap. se. non obsi
stat. Idē episcopo bellen.

Archieps causā ad se p appel
lationē delatā subditis suffra
ganei committere potest non tn̄ ad
ipsam suscipiendam compellere po
test. h. d. vsq ad. §. preterea.

Pastoralis officii. et ifra. ¶ Ex
parte tua fuit insup q̄situm: ca.xl.
vtrū si aliqua causa fuerit ad archi
episcopū p ap. se. delata possit eādē
iure ordinarie potestatis suffraga=
nei sui subdito delegare: vel aliud a=
uertere in eūdē si causā renuerit su=
scipere delegatā. Ad quod respon=
demus q archieps ipsū ad suscipiē=
dā delegationē hmōi cōpellere ne=
quit inuitū cū in eū (exceptis qbus=
dā articulis) nullā habeat potestatē
licz eps suus eidē sit metropolitana le
ge subiectus. et infra.

Mortuo delegato pape q ex=
cōicauit reū vel actorē in pos
sessionem induxit si eius successor i
delegatiōe succedit absoluere et re=
stituere possessionē poterit alis solus
papa restituet et absoluet: ꝑterq in
mortis articulo. ne tn̄ currat ānalis
descriptio: reus corā ordinario vel
publicis personis de stādo iuri cau
tionē prestabit. h. d. ¶ Preterea po
stulasti an alicui ordinario liceat si=
ne spāli mandato apo. se. (delegato
q reū ppt cōtumaciā manifestā ex=
cōicatōis vinculo inodauit: vel petito
rē cā rei ꝯuādē i possessionē petito=
rē iduxit: rebus huanis excepto) eidē
volēti iuri parere absolutionis be=
neficium impartiri et possessionem
restituere infra annum: sufficienti
recepta primitus cautione.

¶ Ad quod dicimus quod cum delegatus quantum ad illud sit maior ordinario sine mandato summi pontifi. excommunicatus ab huiusmodi delegato non potest per alium (preterquam in mortis articulo) absolutionis gratiam obtinere nisi forsan delegatus talis extiterit: cui alius succedat in onere et honore. Nec per alium quam per summum pontifi. recuparare poterit ad possessionem amissam. veruntamen ne alius post annum verus efficiatur possessor coram ordinario: vel si eius copiam habere nequiuerit: coram publicis et honestis personis (vt quasi per scriptionem interrumpat annalem) offerre et prestare quod iuri parebit poterit cautionem vt sic post annuum recuperare possessionem per se. apo. mereatur.

Idem archiepiscopo. senon.

¶ Papa per rescriptum mandat ordinario vt subditos suos corrigat non facit ex hoc ipsum delegatum: ideo ab eo poterit appellari ad proximum superiorem sicut si papa nullum mandatum fecisset. h. d.

ca. xii Licet in corrigendis excessibus: iuxta canonicas sanctiones appellationis sit diffugium intercluisum et ideo parisien. episcopus a nobis receperit in mandatis vt tam circa viros religiosos quam etiam clericos seculares sue iurisditioni subiectos: qui multa et grauia crimina committere proponuntur inquirat et corrigat ap. re. que viderit corrigenda statuens ad reformationem eorum quod regulare fuerit et honestum. ¶ Quia tamen intentionis nostre nec fuit nec esse debuit: iurisditioni tue per mandatum huiusmodi derogare prefetum auctoritate duximus declarandum quod si in inquisitionibus ab eodem episcopo non tamquam delegato: sed tamquam ordinario faciendis aliquis casus emerserit in quo licitum sit ad sedem metropolitanam appellare: predicti occasione mandati auctoritati tue quominus ad metropolitanum appellari valeat nolumus aliquatenus derogari e. Idem in concilio generali.

Prelati subditos corrigunt et reformant appellatione remota: vel consuetudine non obstante si tamen capitulum consueuit corrigere excessus canonicorum si infra terminum ab episcopo prefigendum non facit ipse episcopus hoc faciet. h. d. vsque ad. §. ceterum c. xiii

Irrefragabili constitutione sancimus vt ecclesiarum prelati ad corrigendum subditorum excessus maxime clericorum: et reformando mores prudentes ac diligenter intendant ne sanguis eorum de suis manibus requiratur. Ut autem correctionis et reformationis officium libere valeant exercere decernimus vt executionem ipsorum nulla consuetudo vel appellatio valeat impedire: nisi formam in talibus excesserint obseruandam. ¶ Excessus tamen canonicorum cathedralis ecclesie consueuerunt corrigi per capitulum per ipsum in illis ecclesiis que talem hactenus consuetudinem habuerunt. ad commonitionem vel iussionem episcopi corrigantur infra terminum competentem ab eo prefigendum alioquin extunc episcopus deum habens pre oculis ipsos vt animarum cura requirit: per cen. ec. corrigere non postponat.

Si canonici sine manifesta et rationabili causa maxime in contemptum episcopi cessant a diuinis episcopus cessionem non seruabit et metropolitanus vice pape cognoscet. h. d. ¶ Ceterum si canonici absque manifesta et rationabili causa maxime (in contemptum episcopi) cessauerint a diuinis: episcopus si voluerit nichilominus celebret in ecclesia cathedrali: et metropolitanus ad querelam ipsius tamquam super hoc delegatus a nobis taliter eos per cen. ec. cognita veritate castiget quod pene metu talia decetero non presumant.

Prelatus in impositione pene cauere debet a questu pecunie et ab omni alio grauamine. h. d. vsque ad finem. ¶ Prouideant itaque diligenter ecclesiarum prelati vt hoc salutare statutum ad questum pecunie

vel grauamē aliud nō cōuertāt sed
istō studiose ac fideliter exequant
si canonicā velint effugere vltionē:
qm̄ super his sedes ap. auctore dn̄o
attētissime vigilabit. Idē in eodē.

Cū in ciuitate vel diocesi sunt
populi diuersarū linguarum
ep̄s debet puidere eis p viros ido-
neos qui secūdū varietatē linguaꝝ
officia eis celebrēt ⁊ sacramēta mi-
nistrēt. Et si vrgēs est necessitas cō-
stituat sibi vicariū pontificē illi9 lin
gue non tamen propter hoc eadem
diocesis debet habere duos epis-
copos.

c.xiiij Quoniā in plerisqz partibus in
fra eandē ciuitatē atqz dioce-
sim pmixti sūt populi diuersarū lin-
guarū: habētes sub vna fide varios
ritus ⁊ mores districte precipimus:
vt pontifices huiusmodi ciuitatum
siue diocesiū prouideant viros ido
neos: qui secundum diuersitates ri
tuum ⁊ linguarū diuina illis officia
celebrēt ⁊ ecclesiastica sacramenta
ministrēt: instruēdo eos verbo pari-
ter ⁊ exēplo. Prohibemus autem
omnino ne vna eadēqz ciuitas siue
dioce. diuersos pontifices habeat:
tanq̄ vnum corpus diuersa capita
quasi monstrū. Sed si propter pdictas
causas vrgēs necessitas postulaue-
rit: pontifex loci catholicum presu-
lem nationibus illis cōformē: pui-
da deliberatione constituat sibi vi-
carium in predictis qui ei p omnia
sit obediēs ⁊ subiectus. Ūn si quis
aliter se ingesserit/excōmunicatio-
nis se nouerit mucrone percussum
et si nec sic resipuerit: ab omni mi-
nisterio ecclesiastico deponendum.
adhibito (si necesse fuerit) brachio
seculari ad tantam insolētiam repel
lendam. Idē in eodem.

Episcopi qui per se non pos-
sunt tenentur assumere ido-
neos qui suppleant suo loco quo ad
predicationes: visitationes ⁊ con-
fessionum auditiones/et vt possint
episcopi reperire tales precipit in
ecclesiis cathedralibus ⁊ collegia-
tis tales institui.

Decre.

Inter cetera q̄ ad salutē spectāt
populi xp̄iani pabulum verbi
dei pmaxime sibi noscit eē necessa-
rium qz sicut corpus materiali: sic
aīa spūali cibo nutrit: eo ꝙ nō solo
pane viuit homo: sed in omni ver-
bo quod procedit de ore dei. Ūn
cum sepe contingat: ꝙ ep̄i propter su-
as occupationes multiplices vel in
ualitudines corporales aut hostiles
incursus: seu occasiones alias (ne di-
camus defectū sciētie: qđ in eis re-
probādū est oīno nec decetero tole
randū) p seipsos nō sufficiūt mini-
strare verbū dei populo: maxime p
amplas dioceses ⁊ diffusas: gn̄ali cō
stitutione sancim9 vt ep̄i viros ido-
neos ad sancte pdicatiōis officium
salubriter exequēdū assumant potē
tes in ope ⁊ sermone: qui plebes si-
bi cōmissas vice ipsoꝝ (cū p se idē
nequerint) sollicite visitantes eas
verbo edificēt ⁊ exēplo: qb' ibi cū
indiguerint cōgrue necessaria sub-
ministrēt: ne p necessarioꝝ defectu
compellant desistere ab incepto.
Ūn pcipimus tā in cathedralib9 q̄
in aliis cōuētualibus ecclesiis: vi-
ros idoneos ordinari: quos episco
pi possint coadiutores ⁊ cooperato
res habere: non solum in pdicatio-
nis officio: verūetiam in audiendis
confessionibus ⁊ penitentiis iniūgē
dis: ac ceteris que ad salutem perti
nent animarum. Si quis autem
hoc adimplere neglexerit: districte
subiaceat vltioni.

Hono. iij. episcopo Assisinati.

Ep̄s in ecclesiis diocesis sue
debz esse cōtētus iurib9 ep̄ali
bus: ⁊ q̄ sūt iura ep̄alia declarat.

Conquerēte economo monaste c.xvi.
rii sancti bndicti montis suba
sii: nobis innotuit ꝙ tu iurib9 ep̄ali
b9 nō cōtēt9: q̄ i ecclīis seu capellis
eiusdē monasterii debes habere: a q̄
busdā earum procurationē exigis
quas ad dādā pcurationē minime
sufficere pponebat: petēs vt specifi
cares: q̄ tibi rōe iuris ep̄alis ppete-
rēt i eisdē quorū quibusdam specifi
catis lis fuit legitime contestata.

Nos aũt inspectis probationib⁹ et que ab vtraq₃ parte fuere proposita intellectis: decreuimus vt l ecclesijs seu capellis tue dio. ad monasteriũ ipsum spectãtib⁹: habeas canonicã obedictiã subiectionez: ⁊ reuerentiã: institutionem: ⁊ destitutionẽ: correctionem ⁊ reformationẽ. ac cẽ. ec. iurisditionẽ quoq₃ causarum oim ad for. ecclesiasticũ de iure spectãtiũ penitẽtias ⁊ sacramẽtor. omniũ que ab epõ sunt recipienda collationẽ/synodũ ⁊ synodatici seu cathedratici nõ le duos solidos quartam decimationũ ⁊ mortuariorũ visitationẽ quoq₃ annuam ita q̃ cũ ad eas visitandas accesseris nõ ãplius pcurationis nole regras ab eis: nisi quãtũ (pẽsatis facultatib⁹ earũdẽ) moderate potest exhibere: nec pl⁹ ceteris capellis eiusdẽ dioce. l procurationibus onerent: et infra. Tu autem his iuribus in prefatis ecclesijs cõtẽtus existens/nõ ãplius ab eis exigas preter moderatũ auxilium quod iuxta formã lateran. cõcilij si manifesta ⁊ rõnabilis causa extiterit: cum charitate postulandum sicut ab alijs ecclesijs eiusdẽ dioce. pro necessitate temporis sustinem⁹ Idem abbati conuẽtui scti remigij

Episcopus visitans monasterium non introducat seculares: sed duos aut tres canonicos suos cum aliquibus religiosis.

Iuxta: ⁊ infra. Attendentes igitur q̃ indecens est: vt reme. archiepiscopo in monasterio vestro visitationis officium exercente seculares intersint: per quos possit in claustro dissolutionis materia prouenire. Firmiter inhibemus: vt nullos de cetero seculares in capitulum (nisi duos vel tres de canonicis ecclesie sue in decenti ha bitu: alijs quos expedire viderit religiosis adiunctis) secum visitationis tẽpore itroducat. Idem episcopo brioceñ. et archidiacono redonensis. capvij

Lex diocesana et lex iurisditionis sunt diuerse: vnde res iudicata in vna non obstat agenti in alia.

Dilectus filius abbas monasterij re doñ. nobis expo suit q̃ tertia pars emendarum: quas homines. v. parrochiarum pro suis excessibus soluere compelluntur: ad suum spectant monasterium ab antiquo: ⁊ infra. Cumq₃ I. papa pre. n. vobis dederit in mandatis vt auditis hincinde propositis: causam remitteretis ad eum sufficienter instructam: dictus episcopus processum vestrum diutius impediuit occasione cuiusdam sententie: que super quibusdam ecclesijs quo ad legem diocesanam promulgata extitit pro eodem. Unde prefatus abbas nobis humiliter supplicauit vt cum citatio causarum examinatio et decisio: ac emende/ad legem iurisditionis pertinare noscantur: non sineremus sententie memorate pretextu negocij processum vlterius impediri. Cum igitur predicta de lege iurisditionis existant: mandamus quatenus huiusmodi sententia non obstante: procedatis in negocio iuxta traditam vobis formã. Gregori⁹. ix. epõ suañ. Ca.bm. xvij.

Per rescriptum quo papa mã dat ordinario vt corrigat clericos sue diocesis. non datur ei iurisditio super exemptos

Graue gerimus q̃ cum in ecclesiam sancte marie de orbicello: et quasdam alias existentes ĩstua dioce. ad monasterium sancti anastasij de vrbe spectantes: nullam iurisditionem habeas ordinariam aut etiam delegatam: occasione literarum nostrarum quas super correctione clericorum tibi transmisimus in eas i nterdicti: ac in clericos earumdem suspensionis sententias pmulgasti: q̃d abbas eiusdem mõasterij eos corrigere sit paratus: et infra. Mandamus quatenus si est ita prudenter corrigens per teipsum que minus prouide attentasti predictas sectentias sine difficultate relaxes. Idem. ca. xij

Ordinarius cui cõpetit absol uere ab excõicatiõe: potest a= liis absolutionẽ demandare.

ca.xx. His quibus ex officio ĩ certꝫ casi= b⁹ cõpetit illos absoluere: q ꝓ violenta manuũ iniectiõe incidunt in canonẽ sẽtẽtie ꝓmulgate: lꝫ aliis hmõi absolutionẽ committere cum viderint expedire.

Tit. 32. ¶ De officio iudicis. Honorius. iii. archiepiscopo sancti leonardi et abbati salernitano.

Ad officium iudicis etiam de legati spectat prouidere ad= uocatum parti que non potest habe

cap.i. rere et poterit dare domesticum.

Ex litteris vestris acce= pim⁹: ꝙ cum causã que inter abbatem et cõuen tum fosse noue ex parte vna et abbatẽ et conuen= tũ monasterii caueñ. ex altera sup quibusdã possessionibus monasterii sancti petri de almaphia verteba̲tur: et infra. Quia pars ꝑdi cti monasterii proposuit ꝙ habere non poterat aduocatum vestrum su per hoc implorando officiũ tu fra= ter archiepiscope idẽ de magistro. R. clerico tuo ad exhibendum ĩ cau sa ipsa patrocinium prouidisti. ves trũ frater. G. caueñ. monachus pro posuit in preiudicium eiusdem mo= nasterii factum esse eo ꝙ dictus. R. clericus domesticus tuus erat et in= fra. ¶ Mandam⁹ quatenus hoc non obstante negocio ipso (rõne ꝑuia) ꝓcedatis. Gregori⁹. ix.

Cum implorabatur officium nobile fit litis contestatio: se

ca.ii. cus in mercenario.

Iudicis officium vbicũqꝫ pro actione proponitur veluti cũ restituti in integrum principali= ter postulatur: litis contestationẽ exposcit: alias ante et post ingressũ cause: potest ad hoc sine litis con= testatione haberi recursus.

Grego. augustino anglorum epo.

Tit. 33 ¶ De maioritate et obedientia.

Prius ordinatus ceteris pa= ribus prior et maior haben= dus est.

Cum certũ. et infra ¶ Sit cap.i. lonoris ista distinctio vt ipse prior et maior habeatur qui prius cõ munitatis cõsilio: et con cordi fuerit actione or dinatus.

Idem.

Veniens contra decretũ vel constitutionem episcopi de= bet excommunicari.

Si quis venerit cõtra decre= tum epi ab eccl'ia abiiciatur cap.ii. ¶ In libro regum legitur q nõ obe dierit principi morte moriat. ¶ Et in concilio agatheñ. ꝙ anathemati= zetur.

Leo papa.

Clericus administratione ca= rens nõ tenetur ad iuramen= tum obedientie vel ad faciẽdũ scri= pturam super ea.

Legebat in litterꝫ tuis ꝙ frat ca.iii. atticus chartulã de obedien tie sponsione cõscripserat: in qua si= gnũ ꝓdebatur iniurie. Non eñ ne= cessario fuerat vt obligaretur scri= pto: qui obediẽtiam suam: ipso iam voluntarii aduentus officio compro babat.

Clemens papa. iii.

Ab omnibus de diocesi obe= diendum est episcopo.

Omnes principes terre et cete= ca.iiii ros homines episcopis obe= dire beatus Petrus precipiebat.

Innocẽtius. iii. capitulo herbipo.

Non obediẽs canonicis insti= tutis incurrit ĩ obediẽtie no= tam: id est infamiã.

Illud domin⁹ in beato Petro et infra. ¶ Cum spiritualia sint ca.v. temporibus digniora: et obedientia melior sit q̃ victima: et auscultare magis q̃ adipem arietum offerre: non debuerat hildesemẽsis episco= pus pro temporali cõmodo in obe= dientie notam incurrere: et aposto= licis iussionibus contraire.

Idem illustrissimo constantinopo litan. imperatori.

La.vi

Imperiũ non preest sacerdotio: sed subest et ei obedire tenetur Uel sic Episcopus non dz sub esse principibus sed preesse. h.d. et est multum allegabile.

Solite benignitatis affectu et infra. Mirata est imperialis sublimitas: q te nisi fuimus in nostris litteris increpare. Huic autẽ tue admirationi non causam sz occasionẽ prebuit q legisti beatum petrũ apostolorum principẽ sic scripsisse. Subditi estote omni humane creature propter deũ: siue regi tanq̃ precellenti: siue ducibus tanq̃ ab eo missis ad vindictã malefactorum laudem vero bonorũ et infra. Uerum si personam loquẽtis et eorũ ad quos loquebatur: ac vim locutionis diligentius attẽdisses scribẽtis non expressisses taliter intellectũ. Scribebat ei apostolus subditis suis et eos ad humilitatis meritũ prouocabat. nam si per hoc qd dixit subditi estote sacerdotibus voluit imponere iugũ subiectionis et eis prelationis auctoritatẽ afferre quibus eos subiectos esse monebat: sequeretur ex hoc etiam q seruus quilibet in sacerdotes imperiũ accepisset: cũ dicat omni humane creature. Quod aũt sequitur regi tanq̃ precellenti: non negamus qui precellat imperator in tẽporalibus illos dũtaxat q̃ ab eo suscipiunt tẽporalia: sed pontifex in spũalibus antecellit q̃ tanto sunt tẽporalibus digniores quanto aia prefertur corpori: licz non simpliciter dictũ fuerit subditi estote sed additũ fuit propter deũ: nec pure sit subscriptũ regi precellenti: sed interpositũ forsitã non sine cã tãtũ. Quod aũt sequitur ad vindictã malefactorum laudẽ vero bonorum, in telligẽdũ non est q rex vel imperator sup bonos et malos gladii acceperit potestatẽ sz in eos: solũmodo q̃ vtẽtes gladio eius sunt iurisdictioni cõmissi: et infra. Potuisses aũt prerogatiuã sacerdotij ex eo potius intelligere quod dictũ est nõ a quolibet sz a deo non regi sed sacerdoti non de regia stirpe; sed de sacerdotali prosapia descẽdẽti: de sacerdotibus vez qui erant in anathot. Ecce cõstitui te sup gẽtes: et regna: vt euellas et dissipes et edifices et plãtes et infra. Preterea nosse debueras q fecit deus duo magna luminaria in firmamento celi luminare maius vt preessz diei et luminare minus vt preesset nocti: vtrũq magnũ: sed alterũ maius. Ad firmamẽtũ igitur celi hoc est vel iz ecclesie fecit deus duo magna luminaria .i. duas instituit dignitates q̃ sunt pontificalis auctoritas et regalis potestas. Sed illa q̃ preest diebus id est spũalibus maior est. que vero carnalibus minor: vt quãta est inter solẽ et lunã tãta inter põtifices et reges differẽtia cognoscat. Hec aũt si prudẽter attẽderet imperatoria celsitudo nõ faceret aut pmitteret cõstantinopolita. patriarchã magnũ quidẽ et honorabile mẽbrũ ecclesie iuxta scabellũ pedũ suorũ in sinistra parte sedere cũ alij reges et principes archiepis et epis suis (sicut debet) reuerẽter assurgãt et eis iuxta se venerabilẽ sedẽ assignẽt. et infra. Nos aũt et si non increpãdo scripserimus potuissemus tñ rõnabiliter increpare et infra. Nobis aũt in beato petro sunt oues xpi pmisse dicente dño. Pasce oues meas non distinguẽs inter has oues et alias vt alienũ a suo demonstraret ouili qui petrũ et successores ipsius magistros nõ recognosceret et pastores vt illud tanq̃ notissimum omittamus quod dñs dixit ad petrum et in petro dixit ad successores ipsius. Quodcunq ligaueris super terram erit ligatũ et in celis. etc. nichil excipiens qui dixit quodcũq: et infra. Utrũ autem imperatorẽ et cellẽtiam ad bonum et vtile per litteras nostras duxerimus inuitandam vtrũ tibi iusta suggerimus et honesta: tua discernat cũ non nisi ad vtilitatẽ ecclesie et terre hierosolimitane subsidiũ nos te meminerimus inuitasse.

Idem episcopo floren.

Ordinatus per papam non per hoc eximitur a iurisdictio

sui episcopi.

Ca. vii. PEr tuas nobis litteras: et infra. ¶ Postulasti p sedis apo. ora-culum edoceri vtrū quis p ordinē subdiaconatus a roma. pon. susce-ptum a debita tibi reuerētia subtra hatur. Ad qđ breuiter respondem⁹ q et si decēs sit vt illis quātum cōue-nit a te inter alios tibi subditos de feratur quos benignitas apostoli-ca collatione ipsius ordinis hono-rauit p eā tñ ab obediētia quā alias tibi debēt minime obsoluuntur.

Idem constanti. patriarche.

Qñ de obediētia vel subiecti one agitur nichil attētari dz i pīudiciū rei vł possessoris nō citati

Ca. hm viii. INter quattuor: et infra. ¶ Peti tionē contra ecclesias quas ti-bi subiici postulabas: q prius q̃ con stātinopolis ciuitas caperet ꝑstāti. patriarche minime respōdebāt du-plici ratione non duximus admittē dā. Iuris nāq ratio postulat: vt in eoꝝ pīudicium qbus eedē ecclesie sunt subiecte nichil ordinemus de ipsis cū nec citati sint/nec conuicti nec p cōtumaciā se absentēt: et infra ¶ Sup obediētia vero quam vt ti bi impendi faceremus ab archiepi-scopo et episcopis regni cypri simi liter postulasti: fere idē duximus re spondēdum. Cū et ipsi ante tuā pro-motionē fuerint exēpti: quando vcz constāti. ecclesia erat inobediēs et rebellis. Et in eoꝝ absentia contra statum eoꝝ non debuerimus aliqđ inmutare ¶ Iusticiā tñ nō negabim⁹ tibi cū eā duxeris postulādā. Idē

Abbates et sacerdotes q sūt diocesani episcopi ad eius sy nodū venire et sibi obedire cōpelli possunt p cēsuram ecclesiasticam.

Ca. ix. QUod sup his: et infra. ¶ Abba tes et sacerdotes diocesana ti bi lege subditos: q ad tuā synodum venire contēnunt (dūmodo in ipsa synodo non ducas aliqđ statuēdum qđ canonicis obuiet institutis) per cē. ec. ad synodū illā venire cōpel-las et debitā tibi obediētiam et reue rentiam exhibere. Idē sctī stepha-ni et sancti pculi abbatis boñ.

Canonici regulares iobediē-tes priori suo p ipsum excōi-cari possunt: et si fuerint incorrigi-biles de fratrū cōsortio expelli dñt cap. x.

CUm in ecclesijs sancti victoris et sancti. I. de monte: et infra. ¶ Nos igr ad reformationē earum dē ecclesiarum diligēti solicitudine intēdentes vniuersis canonicis de dimus in mādatis: vt priori suo in his q ad deum ptinent obedirent. ¶ Cū omnes (quattuor dūtaxat ex-ceptis) se obedire velle cōcorditer respōdissent: pdicti quattuor se cō-tra priorē in supbiam erigētes licz de obediētia suo priori pstanda pre-stitissent iuramētū corporaliter ta-men exhibite iuramēti immemores suo priori p omnia restiterunt: et cū p contumacia sua nequiuissent ad debitam obediētiam reuocari dict⁹ prior in eos excōmunicationis sen tētiam promulgauit. ¶ Cū igř pre fati canonici ad apostoli. se. accessis sent p scripturas autēticas ex mul-torum testimonio platorum effecti de ipsorum contumacia certiores recepto secundū formā ecclesie ab eisdē corporaliter iuramento ipsis fecimus absolutionis bñficium im pendi pcipientes eis sub debito iu ramēti ad suum claustrum: de quo exierant redeuntes priori suo secū dum deum deuote ac humiliter obe dirent. Ideoq mādamus quatenus pfatos canonicos vt ad por sui obe diētiam reuertantur per cē. ec. cō-pellatis. et ne de sua possint contu-macia vel malicia gloriari cogatis eos (si videritis expedire) vt iuramē tū qđ de parendo mādatis prioris pro absolutiōis bñficio ipetrando supbe negauerāt humilr pstare pcu rēt alioquin eos de fratrū ꝯsortio penitus excludatis. Innoo. iij. S. pbro cardinali. et capitulo sācti lau rentij in damasco.

Pbři et clerici capellarū sub-ditarū titulo cardinalatus dñt cardinali obediētiam et reliqua

Si ecclesia sita in aliquo ar- chidiccona. erigit in cathe- dralē a iurisdi. archidi. eximitur.

ca. xv. Cum inferior potiorē soluere nequeat vel ligare sed potior inferiorē liget regulariter et absol uat: et satis absonū videat: vt filius potestatē habeat imperantē miramur q̄ cū tu monasteriū de chire. consti tutū in firmiē. archidiaconatu tue diocesis: ecclesiam erexeris cathe- dralē archidia. firmien. in tātā pro rupit temeritatis audaciā: vt i eṗm ibi consecratum et ecclesiā suā iuris ditionem exercere presumat: et in- fra ¶ Mandamus quatenus p̄fato archidiacono a cuius iurisditione dictum eṗm denunciamus exemptum id districte studeas inhibere ¶ pro uiso vt si ex hoc archid. firmiē. iura leduntur: in diocesi tua vbi expedi re videritis absq̧ alieni iuris preiu dicio recompensationē illi facias congruentem. I dem lemouicen. archi. et priori. s. radegundis pic.

Compositionē super iure pri matie vnus solus cuius iter ē poterit impedire.

c. xvii. Humilis doctrina magistri: et infra ¶ Mandam⁹ quatenus p̄latoꝝ burdegalen. puincie i ea pre sentiū et cathedraliū capituloꝝ eius dē: necnō et bituricen. cap. sup puisi one quā inter bituricen. et burdega. archi. i cā p̄matie durim⁹ faciendā requiratis assensū quo hito prouidē tiā nr̄am solēniter publicetis ¶ Si q̄s vō q̄sensū p̄stare noluerit vos s̄ sedētes publicatiōi p̄dicte districte p̄cipiatis eisdē vt psonaliter si pla- cit fuerit vel si alij p pcuratores ido neos nr̄o se cōspectui repn̄tent: p̄se cuturi corā nobis ius si quod habe re ptendūt: et satisfacturi pti alteri si succubuerint in expensis.

Tit. 34 ¶ De treuga. et pace. Alexan. iij. in concilio lateran.

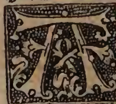
Statuit tēpora treugarū et pe nas violantium.

Ca. i. Treugas a quarta feria post occasū solis vsq̧ ad scdā3 fe riā in ortu solis ab aduētu dn̄i vsq̧ ad octauas epiphanie: et a. lxx. vsq̧ ad oct. pache: ab olb⁹ inuiolabiliter obseruari p̄cipim⁹. Si q̄s aūt treu gas frangere p̄sūpserit post tertiā admonitionē (si nō satisfecerit) suus eṗs in eum excōicationis dictet i eū et scriptā vicinis eṗis āuūciet: quo rū nullus excōicatum in cōione re cipiat: imo scriptam snīam quisq̧ confirmet. Si quis aūt hoc violare presumpserit ordinis sui periculo subiaceat. ¶ Et qm̄ funiculus tri- plex difficile rumpitur: precipimus vt eṗi solū deū et ad salutem populi habentes respectū omni trepidatio ne seposita ad pacē firmiter tenen- dam: mutuum sibi cōsiliū et auxiliū prebeant neq̧ hoc alicuius amore vel odio pretermittāt Quod siquis in hoc opere tepidus inuētus fue- rit: damnum proprie dignitatis in currat. I dem.

Persone hic enumerate ple- na securitate gaudēt tpe gn̄e

Cap. ii. Innouam⁹ vt pb̄ri monachi: cō uersi: pegrini mercatores: ru- stici eūtes vel redeūtes vel in agri- cultura existētes: et alalia q̄b⁹ arant et semina portant ad agrū cōgrua securitate letētur ¶ De pactis. Tit. 35.

¶ Ex cōci. aphri. ¶ Pacta q̄tumcūq̧ nuda seruanda.

Antigonus eṗs dixit. et infra. ¶ Aut inita pa- cta suā obtine- ant firmitatem: aut cōuētus (si se non cohibue rit) ecclesiasti- Capi. cam sentiat disciplinā ¶. Dixerunt vniuersi. pax seruet: et pacta custo- diantur. Gregorius.

Conuentio inualida p consen sum superioris validatur.

ca. ii. Quotiens in conuentionib⁹ nr̄ expectatur assensus ne in du bium veniant que geruntur ratihā bitio eas debet pro securitate par- tium solidare. I dem.

Judex debet studiose agere vt promissa adimpleatur.

possibilis de iure vel de facto.
Pactiões facte a vobis (vt au diuimus) pro quibusdã spiri tualibus obtinẽdis: cũ in hmõi ois pactio omnisqꝫ ꝯuentio debeat om nino cessare nullius penitus sunt mo menti. Quod etiã de aliis est di cendum q̃ obseruate vergunt i ale detrimentum. Nã etiã iuxta legiti mas sanctiones pactũ turpe vel rei turpis aut ĩpossibilis de iure vł de facto nullam obligationẽ inducit.

ca vlti.

De transactionibus.

T. 36

Grego.iij.A. subdi. ⁊ domi.abba.
Instrumẽta ⁊ alia iura parti um ꝯtrariis trãsactiõe tollũt.

cap.i.

Sicut graue ⁊ infra. Post salubrem deci sionem de controuer sia vr̃a factã decreui mus vt oia instrumẽta vel quicq̃d aliud ẽ q̃d partibus quoquo modo: aut ex te poris prescriptione seu aliter: de le ge/aut quocunqꝫ priuilegio ferre poterat: sit vacuũ: et omni virtute cassatum ⁊ sola pactorum interuo nunc habitorum pagina: validũ p petuumqꝫ robur obtineat. Cui si quid forte incuria vel ĩperitia mi nus firmitatis incertum est: vires plenissime notionis/ex hac nr̃a au ctoritate suscipiat. Alexander.iij.

Tenet compositio super de cimis facta cũ assẽsu superioris

ca.ij.

Statuimus vt si super decimis inter vos ⁊ aliquam perso nam ecclesiasticã de assensu episco pi vel archiepiscopi sui cõpositio facta fuerit rata ⁊ ĩconcessa ꝑsistat.
Idem dulmen. episcopo.

Si capitulum consensit trans actioni quam facit prelatus nomine ecclesie vlterius dissentire non potest.

ca.iij.

Contingit interdũ q̃ licet ab bas vel prior alicuius conuẽ tualis ecclesie cum ecclesiastica vel seculari persona super his de qui bus inter eos controuersia verti tur coram delegato vel ordinario iudice transigat: capitulum tamen eandem transactionem nititur re uocare. Unde quia nos consule re voluisti.t.r. q̃ si abbas vel prior a capitulo suo de ratihabitiõe lit teras habuerit transactionem quã fecit (si fuerit aliquot annis serua ta) capitulum ac si non consenserit in eam/non poterit reuocare.
Idem abbati de strat. ⁊ priori san cti eusebij.

Super ecclesiastico beneficio transigi non potest etiam cũ iuramenti interpositione.

Constitutus in nostra presen tia.B. clericus sua nobis asser tione monstrauit: q̃ cum inter ipm et.A clericum super capella de stra tis controuersia emersisset: tandẽ per transactionẽ sopita fuit: ⁊ licet hincinde fide prestita firmata fuis set: eam tamen prefatus.A. seruare recusat. Quia igitur huiusmodi transactiones speciem continent si monie: mandamus quatenus reuo cata transactione in irritũ causam audiatis.⁊c. Idem carnot. epo.

ca.iiij.

Per transactionẽ factam sine auctoritate episcopi põt pre latus ꝫ nõ ecclesia ꝯstitui censualis.

De cetero noueris q̃ cũ aliq̃s ad extraordinariũ iudicẽ lit teris impetratis cũ aduersario suo componit postmodum ĩ ecclesia de qua agitur ius aliquod habiturus Si compositio non est iuri ꝯtra ria non est a loci epõ reprobanda. Sed cẽsus absqꝫ episcopali aucto ritate cui ꝑest ecclesie sub hoc pre textu solutus/vitam eius qui solue rit non excedit. Idẽ eboraceñ. ar chiepiscopo ⁊ vigoreñ. episcopo.

ca.v.

Si beneficium quod per trãs actionem habetur ĩperatur vt vacans ab eo qui fuit transactio nis mediator non valet impetratio hoc dicit quo ad titulum.

Ex litteris vestris accepimus q̃ cum olim inter R. ⁊ A. cle ricos super ecclesia de Uult. corã te frater episcopo q̃ iudex fueras delegatus auctoritate B. qui tunc eidem A patrocinabitur ĩ causa et

ca.vi.

testis inscriptus fuerat. transactio facta fuisset: postmodum idē G. se mentiens clericū nondū esset i clericum tonsuratus: super eadē ecclesia tacito de transactione lrās nrās impetrauit. ¶ Cum aūt idē G. non i ficiaretur se transactioni interfuisse τ nondū fuisse tonsuratum cū litteras istas obtinuit. et super predicta ecclesia silentium duximus imponendum. Idem.

Super ecclesiastico beneficio non potest transigi: sed amicabiliter componi. hoc dicit τ quotidie allegatur.

c. vii. Super eo quod q̄suisti vtrum de ecclesiastico beneficio i litigium deducto possit fieri transactio. ¶ Tale damus responsum φ transigi super re sacra et litigiosa non potest etenim res sacre vt possideantur aliquo dato vel retento seu promisso specie credimus habere simonie. Alias si gratis τ amicabiliter inter se litigantes componant: sacris canonibus nequaq̄ dicimus obuiare. Idē abbati de stra pho. et priori de Kebi.

Transactio facta de rebus ecclesie per p̄latū sine superioris ꝯsensu non obligat successorē.

ca viii. Ueniens ad apostolice sedis clemētiam magister. Gu. de fauil. sua nobis isinuatione mōstrauit. φ monachi maioris monasterij terras i parrochia sctē. M. de marchia excolunt: τ ab eadē ecclesia coloni eorum oia ecclesiastica tam necessaria q̄ volūtaria suscipiūt sacramenta: τ tamen eidē ecclesie decimas soluere contradicūt: τ isra. ¶ Arbitrātur autem se posse tueri cuiusdam transactiōis pretextu inter prefatos monachos τ quēdam sacerdotem memorati Guil. predecessorem facte vt de duab⁹ carrucatis terre: quas i dnīo suo monachi tenent: tertiā tm̄ decimarū partem exoluant τ infra. ¶ Mandam⁹ quatenus nisi p̄fati monachi trāsactionem prescriptam auct. apo. confirmatam esse docuerint; cum alias inter personas facta potius q̄ iter ecclesias videatur: ne pacta inter alios acta aliis obesse patiamur: ipsos τ agricolas decimationes ex q̄buslibet rebus ꝓuenientes ex integro τ illarum q̄s illicite detinuerant in iam estimationē restituere eidem ecclesie compellatis.

Lucius. iii. ormen. episcopo.

Sicut super iure presentandi ita super āneso nō potest trāsigi vt recedatur a lite interuenien te aliqua temporalitate.

ca. ix. Preterea quando iter laicos τ viros religiosos de presētatione alicuius ecclesie questione suborta transigitur: ita φ presentationem laicus obtineat religiosi vero nonam vel maiorē percipiant in ecclesia iliqua pri⁹ nullā vł minorē habere consueuerant portionē: an huiusmodi transactio teneat quesiuisti. ¶ Cum igitur ipsa pactio simoniaca merito videatur. Respondemus: φ de iure nō tenet: nec ex eo religiosi pllū debēt ꝓmodū obtinere.

Celestinus. iii.

Super spirituali subiectiōe non licet transigi.

cap. x. Preterea quarto loco q̄stio talis accessit: φ q̄dā cella exi mi voluit a subiectione qua matrici domui tenebatur τ infra Fratres illius celle se confitētes in iure illi domui quondam fuisse subiectos: referebant questionē olim de hac subiectione fuisse motam τ transactione sopitam: eatenus vt quēdam annuatim censum ecclesie matrici reddendo essent a subiectione p̄ncipalis domus exempti. τ isra. Prior consequenter pro maiori ecclia proponebat: φ de spirituali subiectione transigere non liceret. ¶ Respondemus igitur φ ex p̄dicta fratrum confessione contra eos sentētia procedere debeat: presertim cū illa transactio (licet nobis de illo quod cella determinate reddere tenebatur constare nequiuerit) iniquitatem simoniacam continuisse putetur;

Hono.iij. J. tituli ſancte praxedis preſbytero cardina.

☞ Judex poteſt ⁊ debet ſe interponere ꝓ tranſactione inter partes facienda preterꝗ̄ in caſibus in quibus iura hoc nō admittunt vt ſuper matrimnio. h. d.

Ca.xi. Ex parte tua: ⁊ infra. ¶ Poteris ad componendū interponere partes tuas: ⁊ interdū aliquid ſeueritati detrahere ꝓut (ſtatu imperij/ ⁊ excedentiū multitudine ꝓuida deliberatione penſatis) videris expedire: exceptis nimirū caſibus qui ꝯpoſitionis ſeu diſpoſitionis remediū nō admittūt vt pote cōiugij ſacramentū quod cū non ſolū apud latinos grecos: ſed etiā apud fideles ⁊ infideles exiſtat: a ſeueritate canonica circa illud recedere nō licebit. ¶ Jn his vero ſup quibꝯ ius nō inuenitur expreſſum ꝓcedas (equitate ſeruata) ſemper in humaniorē partem declinādo: ſecūdū ꝙ perſonas ⁊ cauſas loca ⁊ tēpora poſtulare videris. ¶ De poſtulando.

Ex cōſilio lateranen̄.

Tit. 37. ☞ Clericus in ſacris/vel minoribus beneficiatus in ſeculari foro poſtulare nō debet niſi ꝓ ſe vl' ſua eccl'ia vel miſerabilibꝯ ꝑſonis.

cap.i. Clerici in ſubdiaconatu ⁊ ſupra: in ordinibꝯ ꝗꝗ minoribꝯ ſi ſtipendijs eccl'iaſticis ſuſtētētur coram ſeculari iudice aduocati in negocijs ſecularibꝯ fieri nō ꝑſumant. ¶ Niſi propriā cauſam vl' eccleſie fuerunt ꝓſecuti: aut ꝓ miſerabilibꝯ forte ꝑſonis q̄ ꝓprias cauſas adminiſtrare nō poſſūt. Innocētius. tertius cōpoſtel. archiep̄o.

☞ Canonici regulares poſtulare nō poſſunt ſicut monachi: niſi ꝓ vtilitate eccleſie vel ſui mōaſterij ⁊ precepto abbatis.

ca.ij. Ex parte tua nobꝫ fuit ꝓpoſitū ꝙ quidē canonici regulares nō ſolū in eccleſiaſticis: verū etiam in forenſibus cauſis preſumūt aduocati officium exercere. Cūqꝫ obijcitur eis ꝙ nō debēt eſſe forenſis vel eccleſiaſtici negocij ſuſceptores vel executores: niſi forte id monaſterij expoſcat vtilitas: abbate nihilominus imperāte: ad ſuā ꝓponūt inſolentiā excuſantā ꝙ capitulū illud per quod predicta prohiberi vidēt non de canonicis regularibus loquitur manifeſte. ¶ Unde conſul. t. t. r. ꝙ idem iudicium de canonicis regularibus quod et de monachis ꝗ̄tum ad ſupradicta credimꝯ obſeruandū: licet de monachis in canone ſpecialiter ſit expreſſum. Greg. ix.

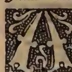
☞ De ſummat.

ca.ij. Cum ſacerdotis ſit officiū nulli nocere: oībꝯ autem velle ꝓdeſſe. ¶ Nō niſi ꝓ ſeipſo vel eccleſia ſua: vel (ſi neceſſitas immineat) pro perſonis cōiūctis aut miſerabilibꝯ ſibi licitum eſt poſtulare: ⁊ infra. ¶ Clericus autē q̄ contra eccleſiā a qua beneficiū obtinet pro extraneis aduocatus vel ꝓcurator eſſe preſumit: tanꝗ̄ ingratus poteſt (maxime ſi clericus ſit eiuſdē eccleſie) beneficio huiuſmodi ſpoliari.

¶ De procuratoribus. Tit. 38.

Gregorius maximo ſalonen̄. ep̄o.

☞ Nō audit̄ q̄s tāꝗ̄ alterꝯ ꝓcurator niſi habeat mandatū legitime factū.

cap.i. Alia q̄dē: ⁊ infra. ¶ Scripſiſſe te quibuſdā cōperimus: ꝙ predictos viros tūc ad cauſam non miſeris: ⁊ ideo que cū ipſis facta ſunt ſubſiſtere: nō debēt ⁊ Thomas ſibi hoc a te ctūꝑ hibuit ex q̄ re nec ꝑ̄tiū portitoribꝯ iudicauimꝯ eſſe credendū: ne de ipſis ſimiliter diceretur ¶ Quis ergo hoc cautiores nos eſſe premonuit: inſtructā perſonā cū mandato legaliter facto: ⁊ preſbyterorū ſeu diaconorū teſtiūqꝫ ſubſcriptionibꝯ roborato: geſtiſqꝫ ex more indicto trāſmitte: vt quicquid cum ea actū fuerit iure ſubſiſtat.

Alexander tertius.

adulterii coram iudice seculari ad penā legitimā infligendā: qz tūc in scriptionis vinculū debet arripere seqz ad penā talionis astrīgere: nō p procuratorē sed per seipm presentē opz psentialiter accusare. ¶ Si so vir accusare velit vxorē de adulterio corā ecclastico iudice vt ab eius cohabitatione discedat: qz tunc r si forsan oporteat eā inscribere vt designet i script9 nomē locū r tēpus: r oīa que cprehēdūtur in lege ciuili: ad talionē tñ nō debz se aliquaten9 obligare ne forte cū in pbatiōe defecerit: intētionis sue cōseqnat effectum sustineri pōt si necessitas id postulauerit: vt p pcuratorē accuset: qm hmōi accusatio et si de crimine fiat: nō est tñ criminalis: sz qsi mixta inter ciuilē r criminalē: dīcq in psentia principaliū psonarū securius pcedatur. Idem.

Qui de mādato dñi causam p curauit ab eo repetit expensas propter hoc factas.

Ca.vi. Cum pro causa q̄ inter B. r. F. gabio. ecclie archidia. vertebat: r infra. ¶ Dis. v. mādam9 quaten9 expēsas archi. restitui faciatis si legitime pbare potuerit se de mādato capli suscepisse predicta negocia pmouēda: et propter hoc ad se. apo. accessisse. Idē scola. parisien.

Uniuersitas etiā scolariū potest ad agendū r defendendū procuratorē cōstituere.

s.vij. Quia in causis q̄ cōtra vos r p vobis mouētur: vestra vniuersitas ad agēdū r respōdēdū cmode iteresse nō potest: postulastis a nobis: vt pcuratorem instituere super hoc vobis de nra pmissione liceret. ¶ Licet igitur de iure cōmuni hoc facere valeatis instituēdi tñ pcuratorē sup his auctoritate psentiū vobis cōcedim9 facultatē. Hono.iij. episcopo egitan.

Si citat9 ad to'ā cām pstituit pcuratorē quē postea reuocat: pōt nihilomin9 cōtra eū pcedi incoatum stat9 cause patit sine alia citatiōe. h. v. quo ad intellectum.

c.viij. Auditis r intellectis q̄ sup de legato nro pcessib9 fuere p posita: pcessi9 ipsos r q̄cūq secuta sunt ex eis vl ob eos nouer) nos irrita iudicasse: non obstātibus lrīs quas de reuocatione mādati pcuratori suo colubrien. eps ostinauit: cū anteq ad illum lre hmōi puenirent fuisset sup eisdē pcessib9 vinciū cōclusū ¶ Ceterum memoratū colubrië. eþm q̄ pcurauerat totū negociū ad examē sedis ap. aduocari. r postmodū mādatū factū pcuratori nō sine nro cōtēptu r tuo dispēdio reuocauit: cōdēnādum tibi duximus in expēsis quas fecisti a tēpore quo ad procuratorē ipsi9 reuocatorie lre peruenert: r facies etiam vsqz quo p se idē eps vl p procuratorē idoneum se nro pspectui presētabit in pricipali negocio legitime pcessurus Idem M. r R. canonicis mutinen.

Procurator epi cās eppiscopat9 agi r defēdit. licet nō fuerit dat9 sub nole sindici vel actoris

ca.ix. Petitio vestra nobis exhibita continebat: q cum mutinen. eps in liuoniam pfectur9 vos vicarios r pcuratores suos constituit gñales vobis volētibus agere contra detētores bonoz epi mutinen. vl ptra illū agētibus rndere freqnter opponit q facere non potestis p eo q in instrumēto vicarie siue pcurationis hmōi non exprimitur q eps ipse cōstituerit vos sindicos vl actores: r infra. ¶ Nos igit ex tenore ipsius instrumēti liquido cognoscētes q intentio fuit ipi9 epi dare vobis agendi r rndendi p ipo epo liberā potestatē: exceptionem hmōi penit9 reprobam9. Greg.ix. nobili viro vbaldo cuł pisano.

Prouidere debet iudex maxime in causa matrimoniali q constituens procuratorem gaudeat plena libertate.

cap.x. Accedens ad apostolicā sedem r infra. ¶ Mandamus quatenus D. nobilem mulierem que sub tua ptāte tenetur plene restituas lis

bertati:faciēs spaz ad castrū de masſa lucane dioce. secure pduci: vt existens ibidē libera pcuratorē libere ordinare valeat: qui suā corā nobis iusticiā psequat. ¶ Tu ergo sup spōsalibus q inter natā tuā et filiū eius dē nobilis cōtracta pponitur pcuratorē idoneū ad psentiā nr̄am mittas qui ad agēdū et respōdēdū plenā hēat ptātē. Idē cātuariesi.archiepo

Si pcuratori generali denegant inducie ad cōsulēdū dominum ex causa probabili absentez: poterit procurator appellare.

ca.xi. Dilectus filius magister T. rector eccl'ie de anna trāsmissa nobis petitiōe mōstrauit q cū R. pſbyter cōtra ipsū causa studū bonon. nie cōmorantē sup eadē ecclesia ad iudices nostras litteras impetrasset: earū auctoritate a iudicibus ipsis eodem rectore citato pcurator ipsius generalis ad omnia eius tractāda negocia p eo q cōpetentē terminū infra quē rectorē ipsum consuleret vtrū deberet contēdere vel cedere questioni: sibi cōcedere denegabāt: p eodē nr̄am audiētiā appellauit. ¶ Quocirca mādamus quatenus si est ita reuocato in irritum. etc. Idem episcopo lexoū.

Si reus recedit a iudicio dimisso procuratore solūmodo ad agēdum contumax est: et condem natur in expensis.

Constitutis in pre. n. H. priore segiest. et T. laico dilectū filiū D. subdiaco. nostrū sup causa que inter ipsos sup quadā summa pecunie vertitur: concessimus auditorem. et infra. ¶ Quia prior super ipsa pecunia in qua dictus T. eum sibi suo pro ris nomine teneri dicebat: recepto libello illicentiatus recessit quemdam procuratorem dimittens solūmodo ad agendum quem cum auditor ipse per mandatum procuratorium sibi datum ad defendēdum priorem sufficientem non viderit: eum ex hoc reputans contumacem ipsuz prefatu. T. in vnam marcam sterlingorum condemnauit: taxatione pre habita in expensis. et infra. ¶ Nos autem finem litibus imponere cupientes et quod ab auditore prefato factum esse dignoscitur approbantes: mandamus quatenus partibus conuocatis. etc. Idem.

Tenet iudicium agitatum cū procuratore reuocato si reuocationem iudex et aduersarius ignorauerunt. Hoc dicit secundum cōmunem intellectum et verum.

Mandato procuratoris post litem contestatam a domino reuocato si hoc ignorāte iudice vel aduersario factum fuerit: iudicium quod idē quasi procurator postmodum expertus est ratum esse debebit. Idem. c.xii.

Filiusfamilias potest esse procurator in iudicio etiā ad futuras lites et pcurator datꝰ cū pluribus simul insolidum pferē si preoccupauit negociū: secus si diuerso tēpore fuit datus. Itē pcurator appellare debet a sententia nisi ex causa excusetur: quo casu debet domino nunciare de sententia: appellationē tamē prosequi non tenetur.

Non iniuste iudex processit q filium famil. procuratorez admisit q̄uis ad futuras cōtrouersias constitutum. ¶ Qui licz simul cū alijs datus fuerit: prius tamen procurationis officium occupauit. c.xiii.

¶ Quod fieri nequiuisset in procuratoribus diuersis temporibus constitutis quoniam dato posteris prioris esset procuratio reuocata. ¶ Potuit quoqz is et debuit a sentētia in eo q lata extitit contra ipsum nostram audientiam appellare vel (si iusta causa excusabat eundem) saltem domino contestari vt ad appellationis beneficium conuolaret. ¶ Licet appellationem prosequi nō teneretur inuitus. Idem.

Procurator vniuersitatis excꝰ maiores et iurati sūt excōicati nō repellit ad īpetrādū nisi illi ī pcuratorio sint expssi vl' eoz auctoritate fcm̄ sit vl' ad id sciēt sit admissꝰ h.d. et ē decisio notabilis et subtilis.

c. xv. Consulti sumus an constitutus ad impetrandum a communitate pro illiqua procurator ab ipetrãdo deberet excludi p eo quod maiores et iurati per quos eadem cõitas regebatur: tempore quo instĩctum fuit procuratiõis officiũ: erant ex cõmunicationis sentẽtia innodati. ¶ Et. r. quod nisi essent illi in lris pcurationis expressi: vel alias eorum auctoritate procuratoris institutio facta fuisset. aut sciens eos esse tales ipa cõmunitas vna cum eis cõstituisset eundem: nõ ẽ procurator huiusmodi repellendus. ¶ De sindico. Greg. papa subdi. defensori. Sicilie

Religiosi debẽt habere sindicũ q causas mõasteriũ agat et defẽdat etiã si oportuerit constituto illi salario.

Tit. 39. cap. i. Sicut studii nostri esse dz a litigiis forensibus monachos submouere: ita necesse ẽ nra puisiõe quẽadmodũ negocia eorũ disponi debeãt ordinare. ¶ Pro q re tibi pcipim⁹ qten⁹ cũ Fausto loq debeas cui (si volueris cõstituto salario) monasterii generaliter debeas negocia commẽdare. Expedit enim pro paruo incommodo a strepitu causarum seruos dei esse quietos. ¶ De his que vi metusue causa fiũt. Alex. iii. exon. epo

Tit. 40. et priori scte marie sarustagensi.

Si quis tiore mortis postea ratũ non habẽs religionem profitetur exire et matrimonium cõtrahere põt: sec⁹ si a principio vel ex postfacto libere consensisset.

cap. i. Perlatũ est ad audiẽtiã nostram quod cum quidã nobilis et potens. M. vxorem suam suspectã haberet: milites sui ei⁹ precepto eam ad quãdam siluam ducẽtes euaginato gladio occidere voluerunt: sed tandẽ pietate ducti sub tali conditione pepercerunt eidem: quod in monasterio de colobeis habitum susciperet monachalem et infra. ¶ Episcopi vero missi a pplico vt ei velũ imponerent quia iuuenis erat et filium paruulum habebat) mutationem vite sue suspectam habentes: seorsũ cõuenerunt eandem quam rem patefaciens quod mortis timore monasterium intrabat proposuerit et quod inde quandocũq posset exire sed alter episcoporum vt viri tyrannidi satisfacere videretur) mulieri velum imponere simulauit. tandem viro de medio sublato: pdicta mulier de monasterio exiens alium maritum accepit. quos galagoritanẽ. episcopus ad instantiam sororum vinculo excommunicationis astrinxit: et infra ¶ Ideoq mandam⁹ quaten⁹ pdictã mulierẽ et virum (recepto sacramẽto quod vrõ debeat stare mãdato) ab excõicatiõis vinculo absoluatis. Deinde tam mulierem quam priorissã et moniales pscripti monasterii: ãn vestrã psẽtiã cõuocãtes: si legitie pbatũ fuerit: non timore mortis pdictã mulierẽ religionẽ intrasse: aut quod fecit postmodum ratũ habuisse ipsam ad monasterium redire et habitum depositum reassumere censura ecclesiastica cõpellatis. Idem episcopo vigorniẽsi.

c. viii.

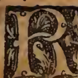
Qui p metũ amissiõis patrie iũ suo beneficio renunciat illud repetere potest.

Abbas scti eadmundi a quo. R. psentiũ lator patrimoniũ suũ tenere dinoscit milites et burgẽses ad domũ ei⁹ (sicut accepim⁹) destinauit q eũ a domo et vniuersa possessiõe expellerẽt: nisi ecclesiã suam penit⁹ abiuraret. qd cũ idem. R. tali modo coactus fecisset: abbas alii concessit supradictam ecclesiam. ¶ Unde quia que metu et vi fiunt de iure debent in irritum reuocari: mãdamus quatenus predicto. R. cum integritate restituas vniuersa. ca. ii.

Clemens. iii.

Qui terrore laicorum electioni de se facte renunciat si renũciatio iuramento vel fide firmata non fit: regimini ad quod electus erat prefici poterit.

cap.i.

Equissiuit. t. f. quid agẽdum sit de possessionibus laicis sub modico censu concessis. Acuerisitaqꝫ ꝙ si ecclesia lesa est ⁊ manifeste apparet detrimentum ipsius (cum epo eius conditionem facere deteriorem non liceat ⁊ ecclesia iure minoris debeat semper illesa seruari) que l dãnum eius data constiterit: ad ipsius conuenit ius et proprietatem redire Prouidendum est tamen ne si forte coloni possessiones illas expẽsis ac labore suo reddiderint meliores sũptibus quos bona fide fecerunt: debeant defraudari. Inno. iij. sctĩ georgij ⁊ sctĩ sergij abbatibus.

Restituitur ecclesia lesa propter negligentiam procuratoris qui iura ecclesie non produxit.

ca. ij. Cum venissent ad apo. se. electꝰ et monachi rothoñ. pro se ac ꝓ monasterio suo ac magister. A. pro episcopo venetensi eis sancti georgij dia. cardina. dedimꝰ auditorem. Coram quo idem magister ꝓ epĩ parte proposuit ꝙ cum monasteriũ rothoñ. eis ꝫ situm in dioce. veneteñ. et ecclesie veneteñ. subiectum: predictus episcopus possessione subiectionis vsus est hactenus inconcusse; sed cum occasione cuiusdam electionis que ibidem facta fuerat partes de communi assensu ad nanteñ. epm et eius collegas commissionis litteras impetrassent: duo eorum ad monasterium accesserunt quorum aduẽtum intrusus presentiens: renunciauit huiusmodi electiõi: et se a monasterio absentauit. Sed iudices auctoritate apo. monachis iniunxerũt vt syndicum vel procuratorem eligerent: qui in causis monasterij: ⁊ consulte ageret et vtiliter responderet. districtius inhibentes eidem: ne aliquem eligerent in abbatẽ: donec plenius agnosceretur de iure quod episcopus se habere in abbatis electione dicebat. Monachi vero et si procuratorem ad mandatum iudicũ elegissent: abbatem tamen contra inhibitionem eorum eligere presumpserint: cuius electionem episcopus petijt infirmari et se ad possessionẽ restitui qua eum monachi spoliarant. Deinde iudices diffinitiuam sententiam protulerunt electionem cassantes eadem quam sententiam dictus magister petijt cõfirmari. Ad hoc fuit responsum: ꝙ licet per procuratorem ex parte monachorum fuisset propositum ꝙ monasteriũ ipsum ad ro. ecc. nullo medio pertineret: dicti tamen iudices contra eos procedere nimis animose ceperunt. et infra. Nos igitur inspectis priuilegijs pie. no. Leonis. Gre. ⁊ Cle. que monasterium illud ad ius et proprietatem indicant. se. apo. pertinere: intelligẽtes ꝙ monasterij procurator et si eadem priuilegia coram predictis iudicibus exhibere omiserit negligẽter: ius tamen non tam suum ꝙ̃ nostrum fuerit protestatus: videlicet ꝙ monasterium ipsum ad ro. ec. nullo medio pertineret ne ipsius negligentia in damnum tam nostrum ꝙ̃ monasterij redundaret: ad audientiam restituimus monachos rothoñ. et infra. Electionem autē a monachis (sicut dicitur) concorditer factam pendente controuersia ex qua pẽdet: nec cõfirmandã durimꝰ nec etiã infirmãdã. Idem helieñ. et foreñ. episcopis.

Ecclesia lesa in probatione necessaria omissa potest petere restitutionem in integrum nõ obstãte termino iuris probationis exclusẽ. Et restitutionem petere potest nõ solum cõtra priuatum sed etiam cõtra ecclesiam. h. d.

ca. iij. Auditis et intellectis cause meritis in questione que vertitur inter vigorieñ. episcopum et abbatẽ de euescã. super ecclesijs in valle de euescam: quas episcopus asseruit ad se diocesana lege spectare abbas autẽ eas ab eiꝰ iurisditione prorsus eẽ exẽptas: cognouimus euidenter ecclesias illas per ꝑuilegia illa ro. põ. non esse ab episcopali iurisditione subtractas: nisi forte vallis de euescam: sit ille locus qui fuit a duobus

Regibus Roe videlicet & Offa: liber
tati donatus & quem bone memorie
Cle. papa libertati donauit: sicut in
ipsius priuilegiis continet. Uerũ tã
to tẽpore probant per testes ab ab=
batibus de eueſcã pleno iure posses
se. vt videat in eis ius ep̃ale legitie
prescripsisse nisi forte per tm̃ tempo
ris spaciũ vigorien. ecclesia interim
vacauisset: vt tẽpore vacationis sub
ducto prescriptio minime sit cõple=
ta: & infra. ¶ Et aũt vtrinq; sit in cã
cõclusum: qr tñ vtraq; pars necessa
riam (vt asserit) probationẽ omisit:
nos attendentes q vtraq; ecclesia
fungatur iure minoris equitate pen
sata vtranq; restituimus cõtra reli=
quã: ad probandã rationẽ omissam:
ne alterutra pars pp̃ter hmõi negli
gentiam graui iactura ledatur.
Idem priori sancte M. ad carceres
et L. cano. sancte. M. de mandria.

Restitutio ex iusta cã etiã ma
iori est cõcedenda dũmodo iu
sta causa petẽdi pbetur. Si aũt non
probat plene vel semiplene concedit
restitutio in causa fauorabili. h. d.

ca. iiii. Ex litteris abbat de caluch. di
dicimus: q cũ ramisane et gri
mol. archipbr̃i inter J. virũ & L. mu
lierẽ ex delegatiõe nr̃a sniam diuor
tii ptulissent & ap. interposita cogni
tionem snie ipsi abbati & archipbr̃o
paduano duxerimus cõmittendã qr
pars mulieris ad pemptoriũ termi=
num nõ accesserat: abbas ipse cui al
ter cõiudex commiserat vices suas
allegationibus diligẽter inspectis
latã a iudicibus pdictis cõfirmauit
sniam: sed post octo dies pater puel
le accedẽs ad ipsum/itellecto q sen
tentiã ptulisset: firmauit proprio iu
ramento: q quidã ad eum et filiam
eius accedẽs: fraudulẽter sub ipsius
abbatis nole falsas eis lr̃as pñtauit
qbus mandanbat eidem vt qr iudex
ad diẽ quã assignauerat venire non
poterat: post octo dies a termino cõ
stituto: ipsius se conspectui pñtaret
et postmodũ appellauit ad se. apo. &
etiã supplicauit. ¶ Licet aũt de frau
de taliter perpetrata p hmõi iuramẽ
tum non constet ad plenũ. in fauorẽ
tamẽ matrimonii de benignitate ca=
nonica: cõtra fraudẽ propositã sup
plicationẽ mulieris admisimus & ad
audiẽtiam restituimus eã pro matri
monio postulantẽ. Ideoq; manda=
mus quatenus de causa prioris ap=
pellationis ordine iudiciario cogno
scentes confirmetis vel infirmetis
sicut iustum fuerit sententiam a pri=
mis iudicibus promulgatam. Idẽ
episcopo & capitulo obsen.

Etiã contra sniam pape resti=
tuitur ecclesia hoc primo. Et
causa restitutionis in integrũ debet
pñtibus partib9 tractrari. hoc scdo
hec duo dicit quo ad titulũ.

Cum ex lr̃is. C. pape pre. no. tũ Ca. v.
ex his q̃ ipsius tp̃ib9 gesta fue
rint grauẽ hilerden. ec. intelleximus
qstionẽ q p sniam Eugenii pape sup
ecclesiis quibusdã prolatã: se lesam
enormiter & olim & nunc etiã cõque
rentis. vñ cum idẽ Cel. tẽpore Ana=
stasii pape primi successoris eiusdẽ
Eugenii. in minori adhuc officio cõ
stitutus hyspanie legationis officio
fungeret: & ex delegatione ipsi9 co=
gnoscere cepit de cõtrouersia mẽo=
rata: cui etiã Alex. successor ipsius
Anastasii officio delegatiõis denuo
in partibus eisdẽ fungẽti: cãm com
misit eandẽ. idẽ quoq; Cele. ad apicẽ
summi pontificis promot. B. sancti
angeli diaco. tunc apo. se. le. dictam
controuersiã sub eo tenore cõmisit
vt inspectis hilerden. ecclesie priuis
legiis. auditis etiã partiũ ratiõibus
memorata snia non obstante diffini
tiuam pferret sententiã: eamq; face
ret obseruari. verum qm̃ p ipsum le
gatum: aut p alios quibus sub eodẽ
tenore causa eadẽ cõmissa extitit (lz
pducti testes ex parte hilerden. ep̃i
recepti fuerant) mandatũ apo. non
extitit adimpletum: magister A. ca=
nonicus hilerden. postulauit p offi=
cium nostrum dictam sententiam in
melius reformari. et contra eam re=
stitui ecclesiam hilerden. ¶ Nos igr
cum fratribus nostris: & de aliis de=
liberauim9 diligẽter nonnullis asse

tentibus q cũ predictus C.pre.n.cõtra iam dictam sententiam visus fuerit ylerden. ecclesie restitutionis beneficium indulsisse: cum ea non obstante duxerit negocium cõmittẽdũ et nos supplicationẽ eiusdem ecclesie admittere debebam⁹ presertim qz sententia ro. se. nõ negatur posse in melius cõmutari: cum aut surreptũ aliquid fuerit aut ipsa pro consideratione etatũ et temporum: seu grauium necessitatum dispẽsatiue quicq ordinare decreuit. Et secũdum iura ciuilia principes etiam cõtra res bis iudicatas in adiutorio suo examinari restitutionem in integrũ permiserũt. Prosperim⁹ quoqz ex data sentẽtie: in registro dicti eugenij pape reperte q primo mense sui pontificatus fuerit promulgata: quando non plene de meritis ipsius cause videbatur instructus illa nitens precipue ratione: q priuilegium vrbani secundi ex parte vestra productum subiectum fuerat falsitati: cuius tenorẽ nos in registro ipsius inuenim⁹ incorruptũ. Tandem deliberatio nostra in hoc resedit vt an data sit restitutio: an danda contra premissam sententiam: partibus presentibus decernatur quarum assertione merita causarum pãduntur. Quo circa mandamus quatenus vsqz ad festũ beati luce vel in proprijs personis: vel idoneum respõsalem nostro võs cõspectui presentetis: q si dicta sentẽtia retractari nõ debeat: si poteritis ostẽsuri vel si forte exigente iusticia fuerit retractanda vel per vos / vel per responsalem idoneũ appareatis sufficienter instructi vt in principali negocio canonice procedatur. pro certo sciturí q cum propter multam locorum distantiam non possit ad vos sine magnis laboribus et expensis sepius haberi recursus: si ad premissum terminum quem vobis peremptorium assignamus iniuncta vobis contempseritis adimplere nos nihilominus in ipso negocio q̃tum de iure poterimus procedamus.

Idem.

Petitio restitutionis in integrũ cõtra sententiã suspendit regulariter executionẽ sententie in euentu istius cause restitutiõis falsit si cõtra petentẽ restitutionem est presumptio malicie q causa differẽdi executionem hoc petat quo casu executio fit prestita cautiõe de restituendo si petẽs restitutionẽ obtinebit in causa. h. d. sm mẽtẽ istcta glo. pe. et in hoc vltimo est iste tex. valde singularis respectu vtriusqz iuris.

Uscitata sup diuersis articulis inter burgeneñ. episcopũ et oniẽñ. monasteriũ questiõe: et infra. ca.vi.

Nos intellectis que vtraqz pars ppo fuit coram nobis: superquatuor articulis prenotatis monasterium onieñ. iusticia condẽnauimus exigente. Sentẽtia verò lata pro rator monasterij: ad pbandam prescriptionẽ factam tam sup quattuor articulis prenotatis: q̃ etiam super quibusdã decimis per transactionẽ acquisitis restitutionẽ in integrum nomine monasterij postulauit quam eidem duxim⁹ indulgẽdam: et infra. Ne vero per excogitatã maliciam (si ex presumptionib⁹ pluribus videbatur) effectũ sentẽtie in damnũ eius cõtingeret impediri: neve monasteriũ per executionẽ sentẽtie pter diuersas suspitiones incurreret detrimẽtũ: nos eqtate pensata iure duximus puidendũ: vt ante oĩa supradicta sententia executioni mãdetur: et infra. Uolum⁹ nihilomin⁹ et mãdam⁹ vt ab epõ ipo recipiatis idoneã cautionẽ q si monasteriũ in causa ipsa preualuerit: vniuersa que medio tẽpore sentẽtie ipsius occasiõe perceperit: monasterio restituat memorato. Hono. iij. archiepiscopo et capitulo brachar. ca.iij.

Post pereptoriũ non auditur ecclesia de iure communi: auditur tamẽ per beneficiũ restitutiõis in integrum.

Ora felic. mẽ. J. pa. pre. n. lite inter archiepm toletañ. et fe frater archiepe super pmtia solenniter contestata fuit pereptori⁹ ters ca.v.ij.

minus assignatis:⁊ infra. Uerum
elapso termino constituto: post ex=
pectationem non modicam:compa=
ruerunt procuratores vestri;sed qr
non attulerant depositiones testiū
et alia munimenta dilationem cum
instantia postularunt. Postq̄ vero
cōtra eos interlocuti fuimus super
dilatione petita:tandē indulgeri ec
cle.bracharen̄.dilationē propter in=
structionē cause p̄ auxiliū restitutio
nis in integrū postulat̄: exhibētes
sup̄ hoc ex parte vr̄a speciale mādā=
tum. ¶ Nos aūt vsq̄ ad octauas pē
thecostes p̄ restitutionis beneficiū
id vobis duxim⁹ idulgēdū. ¶ ze.ix.

☞ Restituit̄ minor in eo qđ con=
traxit vel omisit si probat ex i
de se lesum et sit infra tempora re=
stitutionis petende.

c.viij. Constitutus inostra presentia
magister Guillel.pro se ac fra
tre suo.J.canonico parosinen̄.exhi
bita nobis petitione monstrauit: q̄
cum eis in minori constitutis etate:
ac eoꝝ matre(cuius successores exi
stunt)rebus humanis exempta:quō
dam.G.pater ipsoꝝ quasdam posses
siones vtriq̄ cōmunes quibusdam
vendidit pro quadā pecunie quanti
tate:ac (vt hm̄oi venditio robur fir
mitatis haberet)emancipauit eosdē
et fecit eos contractui consentire.
Quare supplicauit vt vel venditio=
nem eandem mandaremus nunciari
nullam vel cum adhuc existant infra
tempus ad obtinendum beneficium
integrum restitutionis indultum et
infra annum et diem a tempore con=
tractus ipsis tanq̄ proximiorib⁹ cō
peteret super illa portione ius offe
rendi emptoribus precium:iuxta mu
nicipij parosinē.cōsuetudinē appro
batam:quod hactenus omiserūt:di
gnaremur eis super vtroq̄ (cum in
hoc non modicum lesi noscantur:et
emptoribus portionis eiusdem vel
eoꝝ successoribus preciū sint offer=
re parati)per idem beneficiū subue=
nire. ¶ Quocirca mandamus:quate
nus si premissa inueneritis veritate
subnixa vel venditionem predictam
quo ad partem ex successione mater
na ipsos contingentē.nullam renun
ciare curetis:si in ea debita iuris so
lennitas est amissa.vel si forsitan in
teruenerit:⁊eos lesos esse cōstiterit
tam super ea q̄ super residua portio
ne dum tamen quod offerunt dixe=
rint faciēdum auctoritate nostra in
integrum restituere studeatis. ¶ Idē

☞ Restitutio in integrū postulā
da est ab ordiario administra
tionem habente vel a delegato ab eo
siue hec causa sit specialiter delega=
ta siue incidat in causa generaliter
cōmissa. Ab ordinario vero admini
strationē non habente vel a delega=
to peti non debet nisi veniat incidē=
ter in causa. Arbiter aūt de causa re
stitutionis nō cognoscit nec potest
assumi in maioribus.

ca.ix. Causa restitutionis in integrū:
corā iudicibus ordinarijs ad=
ministrationē habentib⁹ vel delega
tis ab eis tractari poterit et finiri:si
ue hoc delegatis ip̄is sp̄aliter demā=
datū fuerit in commisso eis negocio
cōtingat incidere hm̄oi questionem
¶ Delegati vero ab ordinarijs q̄ ad
ministrationē nō habent:sed tm̄mo
do facultatem iudicandi seu arbitri
de hac causa cognoscere nequeunt:
nisi coram eis mota fuerit incidēter
¶ In matrimoniali quoq̄ cā libera
li:vel criminali:cū maiores iudices
exigant:arbiter neq̄t assumi. Idem

☞ Restitutio denegata eccle vl
terius sibi non cōceditur:nisi
ex noua causa. restituitur tamen ad
appellandū a sententia denegatiōis

ca.x. Beneficio restitutionis in inte=
grū ecclesie tue in alio iudicio
denegato restitutio (preterq̄ ad ap
pellationē omissam) videtur eidem
ecclesie posse negari:nisi nouis de=
fensionib⁹ ad hm̄oi sit beneficiū ad
mittenda. ¶ De alienatione iudi
cij mutande causa facta.

Alexander.iij.

☞ Is in quem facta est alienatio
rei causa mutandi iudicij con
uenitur per rescriptum impetratum
contra alienantem.

Cap.i. Ex quorūdam relatione audiuimus q cū aliq̄ lfas a nobis ɔmissiōis impetrāt: aduersariū vt mādatū nostrū eludāt anteq̄ littere ad iudicē ꝑueniant vel etiā postea priusq̄ citē tur ab eis invocē appellationis pro rūpunt: et infra. ¶ Nos igitur cōtra predictā calliditatē et versutiā pro uidere volentes mādamus quaten⁹ si aduersarij eoꝝ pro euacuādo nr̄o mandato taliter appellauerint: aut de possessione de qua controuersia vertitur cōmutationē fecerint: vel se maliciose duxerint absentandos: eos qui in possessione se ingesserūt apo. cēs. cogatis: sub vestro examie iuris eq̄tati parere. Greg. ix. abbati sancti Nico. ꝛ deca. faren. mori. dio.

Clericus causa mutandi iudicium non debet recipere cessionem a laico.

Ca.ij. Ex parte scabinoꝝ hipretis fuit ꝓpositū q inter laicos eiusdem loci q̄stionibus emergētib⁹ dirimendis ꝑ iudiciū seculare: quidā clerici sibi dono vel precio ab aliquibus laicoꝝ ipsoꝝ cedi faciunt actiones vt aduersarios ad ecclesiasticū forū trahant: et predā ex hmōi commercio assequantur: ꝛ infra. ¶ Cum igitur cessiones ꝛ emptiones litium legitime prohibeant sanctiones ita iactura cause afficiāt illos q̄ sibi potentioꝝ patrociniū taliter aduocare presumunt et ex eo sint etiā odiose q ex fonte cupiditatis vident̄ procedere. mādamus quaten⁹ clericos mēoratos presumptione huiusmodi per cen. eccle. compescatis.

¶ De arbitris. Ex conci. aphri.

Arbitri sunt in dispari nūero assumēdi ꝛ eis discordantib⁹ statur sententie maioris partis

Cap.i. Sane et infra. Si autē ex cōi placito eꝑorū inter quos cā versatur arbitros elegerint aut vnus eligatur / aut tres vt si tres elegerint / aut oim sequantur sententiam aut duorum.

Alexan. iij. eborac. archiepiscopo.

Nullum est arbitrium seu arbitramentū continens peccatum per partes non remissibile

Ca.ij. Non sine multa necessitate. A. pbr̄ nobis proposuit: q cum in ecclesia sancti alfridi ꝑ manū. R. archidi. de suella ꝑsone illius eccle capellanus institut⁹ fuisset: eodē. R. mortuo. M. nepos ei⁹: qui sibi in ecclesia iā dicta successit eundē pbr̄m capellanū ibidē iterum ordinauit: ꝛ infra. Cū autem idē pbr̄ extra prouinciā exulans de suo bn̄ficio nō posset iusticiā obtinere: nec suam vlterius inopiā sustinere: per dolū et fraudē ipsius. M. ab eo est sacramentum extortū: vt arbitriū clericorū duorū exinde susciperet et seruaret qui iā dicto M. fauentes presbitero preceperunt: vt quinq̄ marchas ꝓ eodē susciperet ꝛ toti cederet questioni. ¶ Quoniā igitur nō decet aliquatenus sustinere vt quod perperā arbitrati sunt debeat icorrectū relinqui: mandam⁹ quaten⁹ si se cognouerint prefati clerici tam nequiter arbitratos fuisse dictū presbiterū ab obseruantia iuramenti auctoritate nostra prorsus absoluas. vel si arbitriū ipsum noueris equitate subnixum ad obseruātiā ipsius vtrāq̄ partē ap. cēs. compellas. Idem.

Arbiter assumptus in p̄rimoniali causa clerici nō pōt adiudicare rem ecclesie possidēdā etiā ad vitā clerici. h. d. ꝛ ē cas⁹ notabilis

ca.iij. Peruēit ad nos q cū B. de cal. sororē Bu. clerici duxisset in vxorē: idē Bu. fidei interpositiōe firmauit: q. v. sol. sterlingoꝝ annuatī daret eidē. vn̄ cū sup eisdē. v. sol. inter ipsos ɔtrouersia mota fuisset in quattuor ɔpromisere ꝑsonas q̄ taliter arbitrate fuerūt q idem B. decimas quas in parrochia de cal. p̄fat⁹ Bu. habere dinoscit̄: ꝓ. v. p̄taxatis sol. pciperet ānuatī. ¶ Vn̄ qm̄ hmōi arbitriū ecclesie posset i posterū pnīciosum existere: mādamus quaten⁹ si ita inueneris p̄nominatū. B. diligenter commoneas: ꝛ ec. dis. compellas

vt prelibatas decimas liberas oīno dimittat nec sibi occasione hmōi ali quid vlteri⁹ vēdicare p̄sumat. Cleri cum vero moneas vt cū eodem .H. amicabiliter studeat conuenire.
I nno.iij. cācella. ⁊ magistro loth. canonico pari.
In mulierē singularē tanq̄ in arbitratricē cōpromitti non pōt: secus si mulier hꝫ al's iurisditio nem de iure cōmuni vel cōsuetudīe nam/etiam super rebus temporalib⁹ ecclesie potest in eam valde cōpro mitti, h.d.clare.
ca.iiij Dilecti filij abbas ⁊ conuentus de scarduna cisterciēn. ordis sua nobis q̄rela monstrarūt q̄ cū in ter eos ex vna parte ac hospitalarī os ex altera sup vsuario cuiusdam nemoris q̄stio verteret: I reginā frā coꝝ fuit cōpromissum vtrinq̄ q̄ cau se meritis intellectis arbitriū durit p̄ diffinitiuā sententiā p̄mulgan dum: ⁊ infra. Quāuis aūt ſm re gulā iuriscíuilis femine a publicis officijs sint remote et alibi dicat̄ q̄ lꝫ summe opinionis existant: si arbi triū in se susceperint/vel si patrone inter liberos suos iterpo suerint au dientiā ab ol-sunt iudiciali examine separāde: vt ex earū p̄latione nulla pena aduersus earum contēptores/ nullaq̄ pacti exceptio habeat̄: q̄ tn̄ iuxta cōsuetudinē approbatā q̄ pro lege seruat̄: in partib⁹ gallicanis fe mine p̄cellentes in subditos suos or dinariā iurisditionē habere noscūt̄ mādamus quatenus hospitalarios: vt arbitriū ipsum p̄sertim cū epor̄ū fuerit p̄ntia ⁊ consilio roboratū si cut prouide latū est ⁊ ab vtraq̄ par te sponte receptū/obseruent p̄ penā in cōpromisso statutā ap. postpo. cō pellatis. I dē ab. ⁊ cō. de pigrausa.
Ecclesia exēpta nō pōt in p̄iu diciū exēptionis compromit tere. h.d. et clare.
cap.v Cum tēpore. L. pape. p.n. ⁊ infra Sup controuersijs q̄ inter te et mesburgeñ. epm ⁊ quosdam tuos monachos vertebant: te p̄misisti ar bitriū magdeburgē. archieꝑl serua turum et infra. Cū legitime cōstitis q̄ fide hincin ie data cōpromissum eit in archiepm memoratū nos arbi triū ab ipso p̄latū decernim⁹ ob seruandū illis dūtaxat capitulis ex ceptis q̄ contra libertatē ipsius mo nasterij ⁊ duarū capellarū eiusdē in arbitrio sunt expressa. Cū ⁊ si spō te volueris/de iure tn̄ nequeris sine licētia ro.pon. renūciare p̄uilegijs vel indulgētijs libertatisq̄ monaste riū illud indicāt ad ius ⁊ p̄prietatē ro.ec. pertinere. I dem episcopo sancti andree ⁊ abbati de bechot.
Arbiter non hꝫ potestatē iudi candi vltra p̄p̄hēsa in cōpro misso ideo corā eo non fit recōuētio
Cum dilectus fili⁹: ⁊ infra. Utrū corā arbitris recōuētioni sit loc⁹ postulasti p̄ sedē apo. explicari. Nos igr̄ r̄ndemus q̄ lꝫ in iudicio cōuenientē recōuenire valeat is qui corā iudice conuenit̄: corā arbitris tn̄ recōuenire non pōt cū arbitri iu dicare nō valeant nisi de his tm̄ sup quibus in eos extiterit cōpromissum ca.vi.
I dem rectori ⁊ fratribus hospita lis.s.bartho.lucani.
Qui per arbitriū tenet̄ eligere cū aliquo cōsilio: tenet̄ illo rum consiliū in tractatu electionis requirere: sed sequi non astringitur
Cum olim sup eligendo in ho spitali vſo rectore ⁊ fratrib⁹ inter vos ⁊ priorē sancti bartho. lu cañ. coram iudicib⁹ delegatis q̄stio verteret̄: ⁊ vtraq̄ pars in eos cōpro mittēs ipsoꝝ arbitriū se p̄misisset seruaturā: sup p̄lato ab ipsis arbi trio vtriq̄ dubitatio est exorta: quā petistis p̄ sedē apo. declarari. Nos igr̄ publico instrumēto arbitriū con tinente diligēter inspecto/cognoui mus q̄ ſm formā arbitrij: prior san cti bartho. luca. tenet̄ habere consi lium cū familia hospitalis eiusdem et tractare cū ea de inueniēdo recto re. Propter qd̄ dicimus q̄ nisi prior super inueniendo rectore tractaue rit cum familia hospitalis: ⁊ ipsius consilium requisierit nō hꝫ potesta tem eligēdi rectorem ⁊ si alio modo ca.vij

eum elegerit: eius electio haberi de bet irrita et inanis. Verum habito cum familia super hoc consilio et tracta etu prior libere potest rectorem elige re dummodo idoneum siue concordet siue discordet familia cum ipso sup in- uentione rectoris.

Idem in conci. generali.

De rebus spiritualibus in laicum compromitti non potest.

c. vij. Contingit actori interdum quod cum et infra. Ad hoc generaliter prohi bemus ne sup rebus spiritualibus com promittatur in laicum: quia non decet vt laicus in talibus arbitretur.

Idem pisano archiepiscopo.

Auctoritate iudicis cause etiam delegati pot de ca spirituali in cle ricum et laicum compromitti. Et si arbi- trium est a partibus receptum dz execu tioni mandari. licet p generalem procu ratorem factum fuerit compromissum. Si aut non fuit arbitrium approbatum et pena fuit apposita agitur ad penam: vel ad interesse. h. d. generalr inherendo lfe

ca. ix. Per tuas lras intimasti: quod cum sup executione arbitrij quod in- ter hospitalarios sancti Johannis et plebanum de piscia sup hospitali scti Albani latum erat/a nobis lras acce- pisses: et infra. plebanus proposuit quod ad causam tractandam procuratori dedit generalemandatum non tamen ei mandauit: vt sine speciali mādato compromittere posset vel transige re super eo. Et preterea procurator iam dictus de assensu canonicorum suorum nō fuerat institutus. et ideo di cebat arbitrium non valere. Presertim cum procurator fines mandati excesse rit. Et arbitrium fuerit p vnum cle ricum et duos laicos promulgatum licet ipi de assensu Benuen. archiepi cui causa cōmissa fuerat arbitrium ptulissent. et infra. Sup quo. f. t. r. quod si ex parte plebani arbitrium rece ptum fuerit indistincte ratum haberi debet: ac per hoc iuxta tenorem man- dati apo. executioni mandari. Siue ro receptum non fuerit refertvtrum fuerit vel non/de obseruando ipsum pena statuta. Et quidem si pena ap- posita fuit: agi potest ad penam: at si nulla statuta fuerit sz simpliciter fuit quod staretur sententie cōpromissum procurator ad interesse poterit con ueniri: quia iuramēto suo seipsum pso naliter/non ecclesiam poterit obligare. Quod aut a duobus laicis et vno clerico dicit esse prolatum nequaquam obuiare videtur cum auctoritate dicti archiepi factum sit cui causa de qua dicitur compromissum fuerat dele- gata. Hono. iij. archiepo colon.

Si p duos electos ad eandem prelaturam in discordia cōpro- mittitur in ordinarium: morte alterius cōpromittentium expirat cōpromissum ordinarius tn ex potestate ordina- ria procedit sup iure supstitis absque stat trāsitus ad aliā electionem. h. d.

Ex parte tua nris est auribus in timatum: quod vacante prepositu- ra sancti cuneberti in colonia: cano nici eiusdem ecclesie vota sua diuise- runt in duos: vcz H. de Juliaco: et C. de lombardia: et infra. Cumque post- modum tractaretur sup electionem huiusmodi: et partes essent in tua psentia constitute: in te demum super hoc et de prestita compromittere curaue- runt: qui cause meritis diligenter in spectis ad proferendam diffinitiuam sententiam diem ipsis consentienti- bus prefixisti. Interim vero prefato H. ab vna parte electo sublato de me dio sppradictis canonicis inhibere curasti: ne (tua pendente sententia) procederetur ad electionē aliam fa- ciendam: quorum quidam nihilominus B. colo. canonicum elegerunt. Die igitur quo sententia proferri de buit: in tua presentia partibus con- stitutis: dictus B. allegauit quod pro- cedere vlterius non deberes. Qua- propter tibi edoceri a nobis humili ter postulasti. Breuiter responde- mus quod licet arbitrium sit finitum per mortem ipsius. H. prius tamē de pri me electionis meritis debuisti co- gnoscere quam processus fieret ad secū dam: nam si dictus C. superstes in el e ctione ius habet secundam consta t penitus nō valere. Idē electo et ab

bati sancti zenonen. et C. canonico. veronensi.

Arbiter post rem iudicatā super discordijs nouis assūpt⁹ non potest per suum arbitrariū sententiā immutare etiā si de cōponendo inter partes mandatum accepit a papa.

ca. xl. Exposita nobis feltrenen. et belunen. electi petitio continebat: q̄ cū causa q̄ inter ancessorē suuz ex parte vna: et ciues teruisinos ex altera sup districtu et rebus alijs vertebatur: et per sententiā hostien. epi tunc apost. se. le. fuerit terminata: et infra. Tandē super quibusdā discordijs que hincinde videbātur exorte in ducem venetorū tanq̄ in arbitriū cū parte altera cōpromisit: et infra. Licet autē eidem duci litteras nostras miserim⁹ vt ad componēdum inter partes laborare deberet: cum tamē intētionis nostre nō fuerit immutare sententiā ipsam vel sopitas per eam querimonias suscitare: mādam⁹ quaten⁹ (prefatis litteris non obstātib⁹) quicq̄d per prenominati ducis arbitrium cōtra ipsius legati sententiā inueneritis esse factum in irritū reuocetis: et districtius inhibentes ne vlterius in cōpromisso procedat eūdem ad restitutionē obsidū occasione illi⁹ compromissi sibi datorū: vt ipsius arbitriū seruaretur per censurā ecclesiasticā cōpellētes. Greg. ix. decano et magistro P. can. sancti petri atrabaten. dioce.

Nō valet cōpromissum factū in duos siue plures hoc adiecto vt in casu discordie eligatur tertius per eosdem vel alios. h. d.

ca. xlj Annotuit nobis Guillelmo laico cōquerēte q̄ cū .O. laicus ipsuz sup quadā summa pecunie corā iudicibus auctoritate ap̄lica cōuenisset tādē fuit a partib⁹ in duos arbitros cōpromissum: sic tamē q̄ si illi duo adinuicē discordarent: tertium adderent iudices nominati/retenta penes se compellendi partes ad obseruādū arbitriū p̄dictos arbitros promulgādū nihilomin⁹ ptāte. Cūq̄ tertius arbiter a iudicib⁹ predictis electus cū alteri duorū ipsum parti alteri cōdēnasset: idē ex eo sentiens a sepedictis iudicib⁹ se grauari: q̄ ipm ad obseruātiā huiusmodi arbitrū cōpellebāt nostrā appellauit audiētiā: sed ipsi appellatione cōtēpta excōmunicationis tulerūt sententiā in eādem. Ideoq̄z mandam⁹ quatenus si est: ita cū legali sit prouisiōe statutū vt compromissum de incerta persona in arbitriū assumenda non teneat: dictā excōmunicationis sententiā denuncietis penit⁹ nullā esse. Idem abbatisse et cōuentui lotren.

Ualet compromissum factū in vnū vel in plures vt ipsi per se causam diffiniant vt per alios quos ipsi elegerint. h. d. ſm intellectū quē sensit glo. hic. et inno. in c. p̄cedenti qui placet mihi. Panor.

Cum a nobis petitur: et infra. Ex parte vestra fuit propositum q̄ c. xlij. olim inter vos et senonen. archiepm questiōe suborta sup eo q̄ idem archiepiscopus asserēs monasterium vestruz metropolitico iure sibi subesse/procurationes et res alias exigebat a vobis. Tandem in R. sancti angeli diaco. cardi. tūc apostolice sedis legato a partib⁹ cōcorditer cōpromisso: et promisso sub certa pena q̄ arbitrio seu ordinationi eiusdem vel duorū mediatorū quos idem super hoc deputater precise parerēt magister P. capellan⁹ noster: et J. archidiacon⁹ senonē. mediatores ab eodem sup hoc deputati legato: ordinādo et diffiniēdo causam hm̄oi terminauerūt. Nos igitur quod per predictos mediatores sup hoc actū est auctoritate apostolica cōfirmamus. Idem.

Compromissum ante sentētiā latam finitur morte alteri⁹ cōpromittentiū vnde nō trāsit in heredes compromittentiū nisi de eis sit cautū in cōpromisso. h. d. comprehēdendo mentē capituli.

Compromissum nō extendit in compromittētis heredes: si de c. xliij. ipsis non caueatur ibidem. Liber

Ti. i. Secundus. ¶ De iudiciis.
Ex concilio aphricano.
Contumax in nõ cõparẽdo vel nõ rñdẽdo excõmunicari põt beneficio autẽ priuari non debet. h. d. Abbas siculus.

cap. i. De quo vult deo centuriensi epõ quẽ cu3 aduersarius ipsius eũ pe tisset ad cõciliũ introduci interrogatus: an cum eo vellet experiri: ꝑmo id ꝓmiserat: ꝛ altera die rñdit hoc sibi nõ placere: atq3 discessit.
¶ Placuit vt null⁹ eidẽ cõmunicet: donec satisfactione premissa fuerit absolutus. ¶ Nã adimi sibi epatum ante cause ei⁹ exitũ nulli potest iure videri. Ex synodo eugenij pape.
Laici eccle. negocia tractare nõ debet: s3 prelatorũ iudicio disponitur. h. d. Abbas siculus.

ca. ij. Decernim⁹ vt laici ecclesiastica tractare negocia nõ ꝓsumãt. ¶ Sed epi/abbates/archiepi/ et alij ecclesiarũ prelati de negocijs ecclesiasticis (maxime de illis que spiritualia esse noscũtur) laicoꝝ iudicio nõ disponãt. ¶ Nec ꝓpter ꝓhibitiones eccliasticã dimittãt iusticiã exercere. Alexã. iij. illustri regi anglie
Causa iurispatronat⁹ spectat ad iudicium ecclesie hoc dicit specifice ꝛ ad litterã.

ca. iij. Quanto diuina gratia: ꝛ infra. ¶ Causa vero iurispatronat⁹: ita cõiũcta est ꝛ cõnexa spiritualib⁹ causis: ꝙ non nisi ecclesiastico iudicio valeat diffiniri.
Idem salernitano episcopo.
Clericũ cõuictũ vel cõfessum de crimine corã iudice seculari ex eo nõ punit epõ: sed corã se cõuictũ vel ꝯfessum punit pena debita nisi cũ illo dispẽset qd põt i adulterio ꝛ minorib⁹ depositũ vero nõ statim tradit curie sclari. h. d. vsq3 ad finem. Abbas siculus.

ca. iiij. At si clerici corã sclari iudice cõuicti fuerint vel ꝯfessi de crimine nõ sunt ꝓpt hoc a suo epõ aliquaten⁹ ꝯdẽnãdi. Sicut enim sententia a nõ suo iudice lata nõ tenet: ita est facta cõfessio corã ipso. Si võ corã epõ de criminib⁹ in iure cõfessi sunt seu legitima ꝓbatione cõuicti: (dũmodo sint talia crimina ꝓpter q̃ suspendi debẽt vel deponi) nõ imerito suspẽdẽdi sunt a suis ordinib⁹ vel altaris ministerio ꝑpetuo remouẽdi.
Summatus est iste. §. supra in ꝑin. c. tñ q2 habet materiã se paratã ꝛ notabilem. ideo dic alit. In adulterio ꝛ minorib⁹ põt cũ clericis peracta penitẽtia epõs dispẽsare: depositũ aũt pro suis excessib⁹ nõ tradit indifferenter curie seculari. h. d. Ab. sicu. ¶ De adulterijs võ et alijs criminib⁹ q̃ sunt minora potest epõs cũ clericis postpactã penitentiam dispensare. Sed non debet quẽlibet depositum pro suis excessibus (cũ suo sit functus officio) nec duplici debeat ipsũ cõtritiõe cõterere iudici tradere seculari Idem
Uasalus corã dño feudi cõueniendus est etiã si dñs feudi sit eccliastica ꝑsona: dũmõ ibi actor possit suã iusticiã cõsequi alias loci ordinarius poterit adiri: ꝛ ꝟm hoc est casus notabilis.

Ceterũ q2 in eos quos ab eccliã tua cõstat possessiones tenere in feudum occaliõe ip sarũ excõicationis seu interdicti sentẽtia ꝓmulgatur. ¶ Nos id districti⁹ ꝓhibem⁹. ¶ Quãdiu parati fuerint sup his in tua presentia iusticiã exhibere. Idem exoñ. epõ ꝛ capitulo lõdoñ. ca. v.
Nomẽ actionis i libello exprimere pars non cogit' debet tñ factũ ita clare ꝓponere vt ex eo ius agẽdi colligatur. h. d. quo ad intellectũ. Ab. siculus.

Dilecti filij ꝑori ꝛ clerici de guiseburñ. ꝯtra eboraceñ. archiepm. apo. se. leg. grauẽ querimoniã trãsmiserũt: ꝛ infra. ¶ prouideatis attenti⁹ ne ita subtilit̃ sicut a multis fieri solet cuiusmodi actio intentet̃ inq̃ratis: sed simpliciter pure factũ ipsum ꝛ rei veritatem ꝟm formã canonũ ꝛ sanctorũ patrũ instituta iue stigare curetis. Idẽ padnano epõ. ca. vi.

Excōicatus in iudicio nisi tā͞ꝗ reus stare nō potest.

Intellerimꝰ: ꝛ infra. Qꝛ postulasti nobis vtrū excōicatꝰ in iudicio stare possit. Respondemꝰ ꝙ cōueniri pōt: ꝛ debet per aliū respōdere in iudicio. Ne videat de sua malicia cōmodū reportare. Lucius. iij. stirgoꝛ. archiepō. c. vij.

Clericꝰ de ol crimine dꝫ corā ecclesiastico iudice cōueniri: nec valet cō suetudo cōtraria.

Clerici: ꝛ infra. Cum imperatoꝛ dicat ꝙ leges nō dedignātur sacros canones imitari in q̄bus gn̄aliter tradit vt de omni crimine clericus debeat corā ecclastico iudice cōueniri. Nō dꝫ in hac parte canonibꝰ ex aliqua cō suetudine p̄iudiciū generari. c. viij.

Clemēs. iij.

Iudex ex officio puidere debet vt debite solennitates seruentur in iudicijs q̄bus omissis reddit frustratoriū. h. d. Ab.

Causam que vertit inter fratres dulmeñ. monasterij ꝛ mōachis sancti albani. ꝛ infra. Prouideas inter cetera vt frater dulmeñ. monasterij cū auctoꝛitate ꝛ assensu ep̄i sui ingrediat negociū. Ne si fratres sancti albani obtineāt: ep̄s idem abbatem monasterij se pponens litem sopitam valeat suscitare. ca. ix.

Celestinus. iij.

Clericus depositus incoꝛrigibilis excōicādus est ꝛ successiue anathematizādus: ꝛ si sic nō resipuerit per iudicē secularē compꝛimendus est. h. d. Ab. sicu.

cap. x. Cum nō ab hole: ꝛ infra. A nobis fuit ex pte tua q̄situ vtrū liceat regi: vel alicui seculari psone iudicare clericos cuiuscūqꝫ oꝛdinis siue in furto: siue in homicidio vel periurio seu quibuscūqꝫ fuerit criminibꝰ depꝛehēsi. Cōsultatiōi tue taliter rn̄. ꝙ si clericus in quocunqꝫ oꝛdine cōstitutꝰ in furto vel homicidio vel periurio seu alio crimie fuerit depꝛehēsus legitime atqꝫ cōuictꝰ ab ecclastico iudice deponēdus est. Qui si depositꝰ icoꝛrigibilis fuerit excōicari debet: deide ꝯtumacia crescente anathematis mucrone feriri postmodū ꝟo si in pfundū maloꝛū veniēs ꝯtēpserit cū eccla nō habeat vltra q̄d faciat: ne possit esse vltra perditio plurimoꝝ per secularē cōpꝛimendus est potestatē: ita ꝙ ei deputetur exiliū vł alia legitima pena inferatur.

Idem.

Per rescriptū impetratū ꝯtra violētū cōuenitur qui scienter succedit in vitium. h. d. s̄m cōmunē modū q̄ mihi placet. Panoꝛ.

Uis. U. qui violēter dicebatur ecclesiā. P. clerici occupasse defunctꝰ est vt accepimꝰ. ꝛ. R. eā postmodū est ingressus. Pꝛecipimꝰ vt s̄m foꝛmā pꝛioꝛū litterāꝝ inī ipsos. R. ꝛ P. sub eisdē iudicibus mediāte rōe sicut iter eūdē. P. ꝛ pꝛefatū U. si viueret negociū terminetur. Innocen. iij. sancti sergij ꝛ sancti geoꝛgij abbatibus. Ca. xi.

Solus papa cognoscit de dubijs pꝛiuilegioꝛum apostolice sedis et non inferioꝛ.

Cum venissent: ꝛ infra. Cum sup pꝛiuilegijs sedis apłice cā; pertīat nolumꝰ de ijs p alios iudicari. ca. xij.

Idē pꝛelatis per frācia cōstitutis.

Iudex ecclasticus pōt p viā denūciationis euangelice seu iudicialis pcedere cōtra quemlibet peccatoꝛem etiā laicum marime ratione periurij vel pacis fracte.

Nouit ille q̄ nihil ignoꝛat: ꝛ infra. Nō putet aliq̄s ꝙ iurisdictionē illustris regis frācoꝝ perturbare aut minuere intendamꝰ cū ipse iurisdictionē nostrā nec velit nec debeat impedire. Sed cū dn̄s dicat in euāgelio. Si peccauerit in te frater tuus vade et coꝛripe eū inter te ꝛ ipsum solū: si te audierit lucratꝰ eris fratrē tuū si te non audierit adhibe tecū vnū vel duos: vt in oꝛe duoꝝ vel triū testiū stet omne verbū: q̄d si nō audierit dic ecclesie: si aūt ecclesiam nō audierit: sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Et rex anglie sit ca. xiij.

paratus sufficiēter ostendere q rex francoꝝ peccat in ipsum. et ipse circa eum in corruptione processit ſm regulam euangelicā: et tandem quia nullo modo profecit dixit ecclesie. Quomodo nos qui sumꝰ ad regimē vniuersalis ecclesie superna dispositione vocati mandatū diuinū possumus nō exaudire vt nō ꝓcedamꝰ ſm formam ipsius: nisi forsitan ipse coram nobis vel legato nostro sufficientem in cōtrariū rationē ostendat. Nō enim intendimꝰ iudicare de feudo cuius ad ipsum spectat iudicium: nisi forte iuri cōmuni per speciale priuilegiū vel cōtrariam consuetudinē aliquid sit detractuꝫ: sed decernere de peccato cuius ad nos pertinet sine dubitatiōe cēsura quā in quemlibet exercere possumꝰ et debemus. ❡ Nō igitur iniuriosum sibi debet regia dignitas reputare si sup hoc apostolico iudicio se cōmittat: cum valentinianus inclitus imperator suffraganeis mediolañ. ecclesie dixisse legatus talē ī pontificali sede constituere procuretis cui et nos qui gubernamꝰ imperium sincere nostra capita submittamus et eius monita: cum tanꝗ homines deliquerimꝰ, suscipiamus necessario velut medicamenta curantis. Nec sic illud humillimū omittamus qđ theodesius statuit imperator: et karolus innouauit: de cuiꝰ genere rex ipse noscitur descendisse quicūqꝫ videlicet litem habens siue petitor fuerit siue reus siue in initio litis: vel decursis temporū curriculis: siue cuꝫ negocium peroratur: siue cū iam ceperit ꝓmi sentētia: si iudicium elegerit sacrosancte sedis antistitis: illico sine aliqua dubitatione (etiam si pars etiā si pars alia refragetur) ad episcoporum iudicium cum sermone litigantium dirigatur. Cū eñ non humane constitutioni: sed diuine potius innitamur: quia potestas nostra non est ex hoīe: sed ex deo. Nullus q̄ sit sane mentis ignorat quin ad officiū nostruꝫ spectet de quocūqꝫ mortali peccato corripere quēlibet xpianū: et si correptionē cōtēpserit per districtionem ecclesiasticā coercere. Sed forsan dicetur q aliter cuꝫ regibus et aliter cū aliis est agendū. Ceterū scriptū nouimus in lege diuina: ita magnū iudicabis vt paruū nec erit apud te acceptio personarum: et infra. Licet autē hoc modo procedere valeamꝰ sup quolibet criminali peccato vt peccatorē reuocemꝰ a vitio ad virtutem ab errore ad veritatem precipue cū contra pacem peccatur que est vinculū charitatis: postremo cū inter reges ipsos reformata fuerint pacis federa: et vtrinqꝫ prestito ꝓprio iuramento firmata: q̄ tamē vsqꝫ ad tēpus pretaxatū seruata nō fuerint nūquid non poterimꝰ de iuramēti religione cognoscere qđ ad iudiciū ecclesie non est dubiū pertinere vt rupta pacis federa reformētur. ❡ Ne ergo totam discordiā videat sub dissimulatione fouere predicto legato dedimꝰ in preceptis vt (nisi rex ipse vel solidam pacē cum predicto rege reformet) vel saltē humiliter patiatur vt idē abbas et archiepiscopꝰ bituriceñ. de plano cognoscant vtrū iusta sit q̄rimonia quam contra eū ꝓponit coram ecclesia rex anglorum: vel eius exceptio sit legitima: quā cōtra eū per suas nobis litteras duxit exprimēdam iuxta formam sibi datam a nobis procedere non omittat.

Idem episcopo helieñ.

Principalis ꝑsona per se non per aduocatū debꝫ factū ꝓponere in iudicio nisi sit indiscreta. c.xiiii

Pastoralis: et infra. Statuimus preterea vt principales ꝑsone non per aduocatos sed per seipsas factum proponant. ❡ Nisi forte sint adeo indiscrete vt earum defectꝰ de iudiciis licentia per alios suppleat.

Idem nobili viro mattheo de riparia.

Si actio et intentio sunt inepte vel sola intentio / dꝫ reus absolui ab instantia iudicii iterū tamen actor audietur si apte egerit. h. d. quo ad intellectum.

ca.xv. Examinata causa que vertitur inter te et milites campanie: et infra. ¶ Actionem quam super iure patronatus eiusdem ecclesie contra prefatos milites intentabas incongruentem cognouimus et ineptam. ¶ Quia cum testes induxeris ad probandum quod quando prefatus A. vice dñs ecclesiam eandē tanquam sequestratam accepit: tu iuspatronatus ipsius ecclesie possidebas: profecto nec rei vendicationem intentare nec ipsius restitutionem poteras postulare. ¶ Unde intentionē tuam in hac parte pronunciamus non tenere absoluentes eosdem milites ab eadem. ¶ Ita tamen quod si congruentem et aptam intentare volueris actionem: respōdere tibi nihilominus teneantur. Idem magistro et fratribus militie templi in italia constitutis.

Preceptores templi pro domibus suis agere et defendere possunt nec obstat eis religio: vel quod ignota sit eorum origo.

c.xvi. Cum deputati: et infra. ¶ Accepimus quod quidam tam seculares quam ecclesiastici iudices illos quos habetis in domibus vestris preceptores in causis ad prosequendam suam iusticiam non admittunt: tanquam licitum non sit eis super litigiosis negociis curā gerere: qui pacificis decreuerunt studiis inherere: illud allegātes in repulsione eorum quod ipsius generatio non est nota: qui vndecunque venerint gratia diuina vocati dum laudabiliter exequantur officium sui ordinis ex superabundanti requiritur sue notio nationis. ¶ Ne quis igitur in prosecutione causarum preceptores eosdem ab agendo vel respondendo occasione huiusmodi repellat auctoritate presentium inhibemus. Idem vercellen. episcopo et abbati de toleto.

Prelati debent laicis de clericis (appellatione frustratoria non obstante) iusticiam facere ad secularem tamē forum clerici a laicis trahi non debent etiam data ipsorū prelatorum negligentia.

Qualiter et quando: et infra. ¶ Precipiatis ex parte nostra prelatis vt laicis de clericis cōquerentibus plenam faciant iusticiā exhiberi. ¶ Non obstantibus appellationibus frustratoriis quas in eorū grauamine clerici frequenter opponunt. ¶ Ne pro defectu iusticie clerici trahantur a laicis ad iudiciū secularē quod oīno fieri prohibemus. Idē. cap.m. .xvii.

Iudex habens vt priuatus pene consimilē causam quā habet vt iudex a iudicando remouetur. h. d.

Causam que inter abbatē et cōuentum vindo. et archidiaconum carnoten. super quibusdā procurationibus vertitur: vobis et archidiacono parisien. meminimus cōmisisse: et infra. ¶ Quia vero cum eundem archidiaconum similis pene cā contingat: nimis fauorabilis parti alteri videretur nos te fili decane loco ipsius archidiaconi surrogātes mandamus quatenus (non obstantibus prioribus litteris) in causa ratione preuia procedatis. Hono. iii. arch. remen. et deca. brimē. colo. d io. Cḃm. xviii.

Si iudices de principali et exceptionibus preiudicialibus simul cognoscunt vel super principali lite non contestata testes recipiunt: licite ab eis appellatur.

Exhibita nobis R. virdinensis electi petitio declarauit quod cū super facto electionis sue. H. archidia. ac quorundam canoñ. viridinē. aduersariorum suorum procuratores ad nostram audientiam accessissent: parisien. episcopo et coniudicibus suis sub certa forma litteras nostras direximus inter alia continentes vt vocatis qui forent euocandi super propositis et aliis negocium contingentibus inquirerent veritatem: et infra. ¶ Cum autem idem electus quibusdā ex his qui contra eū agebant conspirationem: et quibusdam excommunicationem in modum exceptionis obiecerit se id offerens probaturum: prefati iudices interlocuti fuerunt quod de his et principali negocio simul inquirerent: nolētes ca.xix

quasi nō iudices: sed inq̄sitores exi stere sup dictis exceptionib⁹ ipsius electi ꝓbatiōes admittere: sed ꝓuertendo iuris ordinē de pmissis exceptionib⁹: ꝛ principali pariter per se inq̄rere intendētes: ꝛ ꝓcedētes etiā ad receptionem testiū lite nōdū sup eodē negocio cōtestata: quare prefatus elect⁹ nostrā audientiā appellauit: ꝛ infra. Quia vero non in modū inquisitionis: sed cōmissionis negocium extitit delegatū: mādam⁹ quatenus si ex dictis grauaminibus vel aliquo ipsa appellatū constiterit reuocato in irritū quicq̄d post appel. hmōi inueneritis attentatū in causa iuxta priorū cōtinentiā litteraꝝ ratione preuia ꝓcedatis.

I dē magistro. Tancredo canonico bononien.

Lapsu triennij nō obstāte potest delegatus in causa sibi cōmissa procedere.

ex.xx. Uenerabilis frater noster archiep̄s rauennatus ꝓposuit corā nobis q̄ cū decisio cause q̄ inter ip̄z et cōmunitatē cerule: super iurisdictione ciuitatis cerule et quibusdam alijs articulis vertitur sit per subterfugia et cauillationes eorū ꝑ triennium prorogata. Dicti cerulen. asserentes instātiā iudicij per decursum triennij perisse: rn̄dere sub tuo examine recusauerūt: ꝛ infra. ¶ Mādamus quatenus exceptione hmōi nō obstante in negocio isto ꝓcedas iuxta traditam tibi formā. Idem epiſcopo et magistris. L. ꝛ B. paten. bononie cōmorantibus.

Actor obtinens i possessorio coram iudice rei non tenetur corā eo iudice super proprietate respōdere si est prorsus alterius fori. h. d. Et est casus nota.

c.xxi. Significauerūt nob̄ olim abbas ꝛ cōuentus sancte Marie de florentia q̄ florentina potestas ꝓ eis cōtra cōmunitatē castri de fina. super possessione vel quasi iuris ibidem eligendi rectorem quod ad se pertinere dicebant diffinitiuam sententiam promulgauit.

Sed postmodum abbatem et conuentū prefatos ipsa potestas coegit cō munitati predicte super proprietate vel quasi memorati iuris in seculari iudicio respondere. Unde vobis iniunximus vt si ita esset cogeretis cō munitatem eandem electum a monachis in rectorem admittere audituri postea que partes super proprietate vel quasi predicti iuris ducerent ꝓponenda: et infra. ¶ Uerum pars altera inter alia excipiendo proposuit se tunc respondere coram vobis de iure non teneri cum tempus propter vindemias existeret feriatum: respōdente syndico monasterij hoc malicio se proponi vt videlicet causa protracta tempus regiminis electi predicti inutiliter elabatur. et infra.

¶ Mandamus quatenus hoc nō obstante in negocio ratione preuia procedatis. ¶ De foro competenti.

Ex concilio calcedo.

Clericus coram suo episcopo conueniri debet.

cap.i. Si quis clericus aduersus clericum negocium habeat non deserat episcopum proprium sed prius apud ipsum actio ventiletur: vel cōcilio eiusdē apud alios quos vtra q̄ pars voluerit iudiciū obtinebunt.

Ex concilio parisien.

Iudex secularis si clericū per se distringit vel condemnat excommunicari debet.

ca.ii. Nullus iudicum neq̄ presbyterum neq̄ diaconum aut clericum vllū aut minores ecclesie sine ꝑmissu pontificis ꝑ se distringere aut condemnare presumat. ¶ Quod si fecerit: ab ecclesia dei cui iniuriam irrogare dignoscitur: tandiu sit sequestratus quousq̄ reatuꝫ suum cognoscens emendet.

Ex concilio aphricano.

Ratione rei de qua agitur sortitur quis forū ibi vbi res est. Sic communiter summatur.

ca.iii. Sane si episcopi iter quos causa versatur sint diuersarū ꝓuinciarum ille primas det iudices in cui⁹ ꝓuincia est loc⁹ de quo cōtēdit.

Grego.bonon.defensori corsice.

Eps vt suspect⁹ recusat⁹ de cuius suspitione notorie cõstat potest dare delegatũ partib⁹ nõ suspectũ cuius sententiam poterit per se executioni mandare.

c.iii. Si qs cõtra clericũ causã habuerit ep̃m ipsi⁹ adeat: q̃ si vt suspectus fuerit recusatus executor ab eo deputet. ¶ Aut si hoc actor refugerit: ab eodẽ ep̃o est deputandus qui partes sibi mutuo consensu iudices cõpellat eligere. ¶ A q̃bus q̃cq̃d fuerit diffinitum ipsius sollicitudine (seruata lege modis omnibus cõpellatur. Alexan.iii.

Super re ecclie vel clerici pot laic⁹ coram ecclesiastico iudice cõueniri: sed si probabiliter negat rem esse ecclesie vel clerici ad iurisditionẽ ecclesiasticã declinandã coram venitur coram suo iudice.

ca.v. Si cleric⁹ laicũ de rebus suis vel ecclesie ipetierit: ⁊ laicus res ipsas nõ ecclesie esse aut clerici: sꝫ suas ꝓprias asseuerat debet deri gore iuris ad forensem iudicẽ trahi ¶ Cum actor forũ rei sequi debeat. ¶ Licet in plerisq3 partib⁹ aliter de cõsuetudine habeatur. Idem.

Si questio feudalis est inter clericum ⁊ laicũ cognoscet dñs feudi: sꝫ eo negligẽte cognoscet delegatus pape etiã ante negligẽtiam datus.h.d. secũdum lecturam glo.

ca.vi. Ex trãsmissa nobis insinuatiõe. B.G.⁊ vv.militũ ecclesie tue intelleximꝰ q̃ cũ R.de casseuilla eos sup q̃dã possessiõe corã treceñ.ep̃o traxisset in cãm: nobilis vir de cãpis eoꝝ dñs sub debito fidelitatẽ eis inhibuit ne de seculari feudo i iudicio ecclĩastico rñderent: ⁊ infra. ¶ per dñm feudi causaꝫ iubeas terminari. Et si ipse maliciose distulerit tu ei debitum finem imponas. Idem.

Per dominum feudi secularẽ siue ecclesiasticum questio feudalis terminari debet etiam si vasalli sint clerici: ⁊ si plures pretendant dñi nõ põt vnus cognoscere maxĩe alio absente an feudũ ad eũ ptineat h.d.sm lecturam magis notabilem.

c.vii. Et rũ quoniã de quibusdam feudis aduersus prepositũ que stio mota fuit ¶ Statuim⁹ vt ex quo ep̃s fuerit in ecclesia ↄsecrat⁹ de feudis ipsis sub suo iudicio cognoscatur: si ad ecclesiasticã cognitionẽ ptineãt: alioqn dñi placito ipsius (sicut iustũ fuerit) relinquat. Lucius.iii.

Malefactores ecclesiaꝝ i vtroq3 foro cõueniri possunt.

c.viii. Cum sit generale vt actor forum rei sequatur: ⁊ infra. ¶ Uerum quoniam seculares iudices in exhibenda iusticia personis ecclesiasticis sepe in iudicio sunt remissi (in fauorẽ ecclesie est introductũ vt malefactores suos qui sacrilegi sunt censendi: venerabilium locorum rectores possint sub quo maluerint iudice conuenire. Celestinus.iii.

Cause clericoꝝ sm iura nõ sm cõsuetudines laicoꝝ terminẽtur. Uel sic. In loco tp̃alis iurisditionis ecclie cause clericoꝝ sũt secũdũ ius canonicum terminande.h.d. secundum glo.et vtrunq3 summarius recipit determinationem.

ca.ix. Quod clericis.et infra. ¶ Mãdamus quaten⁹ si quas causas pecuniarias clerici parisius cõmorantes habuerint cõtra aliquos: vel aliqui cõtra eos ipsas iure canõico decidatis. Inno.iii.vercelleñ.ep̃o.

Laicus laicũ sup re ciuili corã iudice ecclesiastico conuenire nõ põt: nisi i defectu iusticie secularis vel nisi ↄsuetudo id exposcat.

ca.x. Licet ex suscepto.⁊ infra. Mandamus quatenus si quando a laicis vercel.litteras sup rebus (precipue que forum seculare cõtigũt) a se.apo.contigerit impetrari sublato appel.obstaculo decernas aucto. nostra irritas et inanes: dũmodo cõsules ⁊ cõe de se cõquerẽtibus in iudicio seculari exhibeant iusticie complemẽtum. ¶ Liceat tñ ipsis qui sub eisdem consulibus taliter duxerint cõtendendũ si se in aliquo senserint pregrauari ad tuam (sicut hacienus seruatum est) vel ad nostram si ma-

fuerint audientiam appellare hoc pre=
sertim tempore quo vacante imperio
ad iudicem secularem recurrere ne=
queunt: qui a superioribus in sua iu
sticia opprimuntur. ¶Si vero con=
sules iusticie tanquam merito suspecti
fuerint recusati coram arbitris com
muniter electis de causa suspitionis
agatur/que si probata fuerit esse iu=
sta: ad te vel ad nos pro iusticia re=
curratur sicut superius est expressum.

Idem archidiacono et thesau
rario turon.

Vidua laici coram iudice ec=
clesiastico convenire non po=
test nisi super causa ecclesiastica vel
in defectum iudicis secularis.

ca.xi. Ex tenore litterarum comitis bri=
tannie est nostris auribus in
timatum: quod cum causam que inter
mulierem nobilem. F. et J. de medua
no super hereditate sua noscitur a=
gitari: vobis commisimus terminan=
dam: ipse comes eidem mulieri cum
tam ipsa quam predictus. J. essent de fo
ro ipsius mandavit ut causam defer
rent ad ipsum promittens eidem quod fa
ceret ei iusticie plenitudinem exhibe
ri. et infra. ¶Nos igitur attendentes
quod sic sumus vidualis in iusticia debito
res: quod aliis iniusticiam facere non de
bemus: mandamus quatenus nisi sit
talis causa que ad ecclesiasticum iudi
cem pertinere noscatur: ei super sede
re curetis: dummodo per iudicem se=
cularem suam iusticiam possit obti=
nere: alioquin non obstante ipsius con
tradictione causam ipsam ratione pre
uia terminetis.

Idem pisano archiepiscopo.

Clericus non potest constitue
re sibi iudicem laicum etiam si
proprium iuramentum et aduersarii
consensus accedat.

ca.xii. Si diligenti: et infra. Asserui=
sti te usque ad hec tempora te=
nuisse quod licitum sit clerico renuncia
re: saltem in temporalibus causis iu
ri suo: et sibi laicum iudicem constitu
ere: presertim ubi aduersarii volun
tas accedit ac iure iuramentum su
per hoc interpositum respondisti.
¶Immemor constitutionis qua ca=
uetur: pacto privatorum iuri publi=
co minime derogari. Cum ergo ius
hoc in mileuitan. et carthagin. conci
liis sit specialiter promulgatum ne
clerici clericos relicto suo pontifice
ad iudicia publica pertrahant alio=
quin causam perdant et a communio=
ne habeantur extranei. Et tam episco
pi quam diaconi seu quilibet clerici in
criminali et civili negocio si dereli=
cto ecclesiastico iudicio publicis iu=
diciis se purgare voluerint: etiam si
pro eis sit lata sententia locum suum
amittant: et hoc in criminali actione
in civili vero perdant quod evicerit
si locum suum maluerint obtinere.
¶Manifeste patet quod non solum in=
uiti sed etiam voluntarii pacisci non
possunt: ut secularia iudicia subeant
cum non sit beneficium hoc persona
le cui renunciare valeat: sed potius
toti collegio ecclesiastico sit publi=
ce indultum / cui privatorum pacto
derogari non potest. Nec iuramentum
licite servari potuit quod contra ca
nonica statuta illicitis pactionibus
informatur.

Idem beluacen. episcopo.

Clerici super excessibus coram
suo episcopo convenire debent
non coram his quibus serviunt: nisi con
suetudo vel privilegium aliud inducat c.xiii.

Cum contingat, interdum: et in=
fra. Insuper postulasti: an cum
aliqui clerici deputati servitio capi
tuli beluacen. aut aliorum clericorum tue
diocesis super excessibus impetunt
sint cogendi coram te vel potius coram
illis quibus serviunt querelantibus re
spondere: cum illi sibi iurisditionem
huiusmodi vendicare contendant: licet il=
los excommunicare non valeant vel alias eti
am coercere. ¶Super quo. t. r. quod ad
te (ut pote ordinarium) de talibus de=
bent conquerentes habere recursum.
maxime si super his impetitur quam in
tua noscuntur diocesi commisisse. Nisi
forte hi quibus delinquentes ipsi de=
serviunt ex indulgentia vel consuetu=
dine speciali iurisditionem huiusmodi va=
leant sibi vendicare. Idem.

Episcopus delicti condemnat clericum de delicto sed nō p̄uat beneficio alibi existente. sed ep̄s beneficij priuabit quasi exequēdo cō demnationem iudicis delecti.h.d.se cundum vnum intellectum. Secundum alium intellectum h.d. Episcopus delicti condemnat clericum de delicto priuādo bn̄ficio alibi sito sʒ executio realis fit ab ep̄o beneficij.

c.xiiij Postulasti per sedem apost. edoceri vtrum sacerdos habēs ecclesiam in vna diocesi: et residens in eadem domicilium vero patrimonij ratione in alia ibi delinquens ab eo in cuius diocesi habet patrimonium pro delicto ibidem commisso debeat iudicari presertim in causis que officij sui seu beneficij priuationē exposcunt. ¶ Ad quod breuiter respōdemus q̄ per episcopum in cuius diocesi deliquit sentētia ꝓmulgari poterit in eundem. Sed ab eo in cuius diocesi beneficium obtinet/ erit quo ad illud executio faciēda. ¶ Ho no. iij archiep̄o/decano/ꝛ archid̄i. turon̄.

Miserabilis p̄sona potest laicum interdicto vnde vi coram iudice ecclesiastico conuenire etiam si res subtracta dicatur feudalis.

c.xv. Ex parte .B. quondam anglie regine fuit propositum q̄ cū nobilem virum Gu. detentorem castri segrey ratione dotalitij pertinentis ad ipsam: quo per eum vel eius complices cōtra iusticiam fuerat spoliata: aucto. bone memorie. J. pape prede.n. coram vobis traxisset in causā ¶ Dictus nobilis excipiendo proposuit: q̄ littere apostolice nō valebāt pro eo q̄ castrum guargievbi est eiꝰ domicilium principale cōsistit i dio. redon̄. que vltra duas dietas a turonis est remota. Utrum replicatum fuit ex parte regine: q̄ idē nobilis turonis satis poterat conueniri: cū nō solum in redonen̄. dioc. sed etiam in andegauen̄. dioce. existat: eo q̄ et castra et redditus plures habet in ipsa et castrum de quo questio vertitur: in eadem est dioce. que a turonen̄. nequaq̄ vltra .xij. leucas distat. Idem quoq̄ adiecit: q̄ cū dicta regina ius suum coram domino feudi prosequi debuisset: littere apostolice non valebant cum non faciebant mentionem q̄ dominus feudi fuerit requisitus: et ipse in exhibenda iusticia extiterit negligens vel remissus: subijciēs q̄ eedem littere falsitate expressa fuerant impetrate: eo q̄ suggestum fuerat castrum illud ad eandem reginaʒ ratione dotalitij pertinere: cum nec ab initio/nec durante matrimonio a viro sibi fuerat in donationem propter nuptias assignatum. Ad hoc autem fuit ex parte ipsius regine respōsū q̄ vidua spoliata irrequisito feudi domino spoliatorem seu detentorem rei corā ecclesiastico iudice poterat conuenire cuius interest viduas defensare: et infra. Mādamꝰ quatenus si vobis constiterit dictum nobilem terram et mansionem habere in andegauen̄. diocesi in qua interdum consueuit commorari: et ipsam dio. vltra duas a turon̄. non distare dietas: et in eadem litigio iam rē esse non obstātibus exceptionibus alijs que in pretorio potius q̄ in possessorio quod regina contra eundem nobilem intentabat locum habere videātur: in ipso negocio iuxta priorū cōtinentiam litterarum ratione preuia procedatis. ¶ re.ix. fratri palmerio canonico sancte trinitatis.

Laici vsurpantes iura ecclesiastica velut sacrilegi per iudicem ecclesiasticum compelluntur.

Questꝰ est nobis bononien̄. c.xvi.
episcopus q̄ potestas et commune bononien̄. temporalem iurisdictionem que in quibusdam castris et villis ecclesie bonon̄. competit pleno iure et in cuius quasi possessione fuisse ac esse dignoscitur: per violētiam vsurpare presumunt. et infra. Cum autē valde sit iniquum ea que collata sunt pro remedio peccatorū venerabilibus ecclesiis vel relicta: aut eis iustis modis alijs acquisita/ alijs vsibus applicari: propter quod merito inuasores ipsarum rerum tāq̄ sacrilegi sunt anathemati ysq; ad

satisfactionē congruā supponendi: et infra. Mandamus quatenus si tibi constiterit de premissis monitione premissa per ce.ecc. cessare ipsos ab hmōi ꝛ satisfacere de preteritis dam nis ꝛ iniurijs appellatiōe remota cō pellas. Idem epo dulmeñ.

Priuilegiatus vt nō teneatur respondere nisi in certo loco si in alio loco respondere vel soluere promittit: ibi poterit conueniri: et etiam vbi habet domicilium.h.d. secundum Jo.an.

c.xvij Dilecti filij J.ꝛ A.ciues romani sua nobis petitione mōstra runt: ꝙ cum abbati sancte genouefe parisieñ. super quadam pecunie summa contra. R. predecessorem tuum litteras impetrassent tu proponi fecisti ꝙ oibus anglicis est a sede apostolica indultum vt super causis pecuniarijs citra mare conueniri non possit: propter quod idem abbas in negocio non processit. Uerū qz et si fuisset priuilegium tale concessuꝫ non tamen prodesset illis qui se certo loco respōdere vel soluere aduersarijs promiserūt: cū ibi et vbi domicilium habent valeāt cōueniri: mādamus quatenus eisdem de pecunia ipsa cū iustis et moderatis expensis ꝛ cōgrua satisfactione dānorū (vsuris oino cessātibus) satisfacias vt te neris. alioquin eidem abbati nostris damus litteris in mandatis vt in cō misso sibi negocio (proposita ex parte tua indulgentia non obstante) iuxta prioris mandati nr̄i tenorē sine dispēdio more ꝓcedat. I. dē ab. trece.

Quamuis laici possint iurisditionem non sui iudicis prorogare: clerici tamen non possunt nisi episcopi diocesani consensus accedat et iudex cuius iurisditionē prorogare volūt sit ecclesiasticus. h.d.

capi. xviij. Significasti nobis ꝙ .P. clericus ad petitionē C. mercatoris se tue iurisditiōi subiecit si i termino nūc elapso de pecunia mutuata nō satisfecisset eidē. ꝛ infra. Inq sitioni tue. t. r. ꝙ licet priuatorū cō sensus eū q̄ iurisditioni pesse dignosci tur suum possit iudicem constituere clerici tamen in iudicem non suum (nisi forte sit persona ecclesiastica ꝛ epi diocesani voluntas accedat) consentire non possunt. Idem.

Legitime citatus tenetur corā iudice citāte causā ꝓsequi nō obstāte ꝙ pꝰ citationē mutauerit forū.

c.xix. Propositū nobis ꝙ qdā subditus tuꝰ ad petitionē cuiusdam aduersarij sui a te legitime citatus ad causam qz postmodū iurisdictionis alterius esse cepit: tuum intē dit iudicium declinare. Porro tue prudētie dubium esse non credimus ꝙ is in predicta causa ius reuocādi forum non habet quasi ab alio iam preuentus. Idem.

Quisqꝫ clericꝰ potest in curia romana conueniri licet alias specifice forū ibi nō sortiatur: habꝫ tñ ex causa ius reuocandi domum.

ca.xx. Licet ratione delicti/seu contractus aut domicilij siue rei de qua contra possessorem causa mouetur quibus foruꝫ regulariter quis sortitur episcopus vester apud sedē apostolicam conuentus non fuerit. Quia tamen omnium ecclesiarum mater est eadem et magistra rite cōpelli potuit vt ibi suis aduersarijs responderet: nisi pro alia iusta et necessaria causa venisset: quam si tunc allegasset: ius reuocandi domū saluū fuissꝫ eidē. De libelli oblatiōe.

Ex consilio apud sanctum. W.

Actor tenetur in scriptis libellum porrigere. Uel sic. Judex non debet admittere actorem ad litigandum nisi prius libellum in scriptis offerat. h.d. per alia verba.

cap.i. Ignarus episcopus dixit. Habetis libellum reclamationis vel postulationis? Illi responderunt se pre manibus nullum habere libellū. Ignarus episcopus dixit: oportet vos secundum ecclesiasticam auctoritatem reclamationem vestram libelli serie declarare: eāqꝫ vestris manibus roboratam sinodo porrigere vt tunc vobis canonice valeat respōderi. Et tunc ipsi fratres libellū con

scribentes porrexerunt.

Inno.iij.

ca.ij. Cum agit reali non sufficit rē generaliter peti. sed dz ita specificari vt euitetur obscuritas et equiuocatio.

Significātibus. I. z. R. fratribus nostro fuit apostolatui declaratū φ cū inter ipsos ex vna parte: z. U. ex altera sup quadam terra corā iudicibus delegatis tracti fuissent i causam: oblato eis libello: illi (cū plures terras haberent) vt terra illa sup qua questio vertebat ostēderetur eisdē a iudicibus postulasset quod cū ipsi facere denegarent: ad nostram audientiam prouocarunt.

Quocirca mādamus quaten9 si est ita reuocato in statū debitū si quid post appellationem hmōi noueritis attentatum. zc.

Grego. ix. archidia. ciuitatis noue z M. canō. dulmesi.

ca. iij. Non tenetur reus respondere libello in actione personali: si non exprimitur causa petendi.

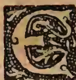
Dilecti filij fratres ecclesie sancte marie de hispida. sua nobis petitione monstrarunt: φ cū prior z conuentus sancte marie ad carceres ipsos sup quadā pecunie summa corām priori sancte trinitatis verosi. auctoritate apostolica conuenissent ex parte ipsorum fuit excipiēdo propositum φ cum dicti prior et conuentus nollent exprimere in porrecto libello conuentionali quare sibi dicta pecunia deberetur: sup hoc minime respondere tenebantur: z qz dictus iudex exceptionem huiusmodi admittere denegabat: nostram audientiam appellarunt.

Ideoqz mandamus quatenus si est ita reuocato in irritum. zc.

De mutuis petitionibus.

Ictran. iij. epo. z abba. de spong.

Iudex etiam delegatus compellit actorem ad respondendum reo in causa reconuentionis et vtramqz causam ordine successiuo simul audiet: et vna sententia terminabit. hoc dicit.

Ex litteris: z infra. Quoniam rationis ordo exigit vt plebanus z clerici maturien. abbati et fratribus maturien. monasterij de his que aduersus eos proponunt debeant i vestra presentia respōdere: cum sibi ex ipsis corām vobis a se. apo. delegatis iusticiam postulant exhiberi. Cap. i.

Mandamus quatenus actione plebani z clericorum preposita z respōsione facta: monitione premissa cōpellatis eosdē. memoratis abbati et fratribus incontinenti corām vobis superfluis questionibus respōdere: vicissim postmodū rationes partiū audientes cōcordia vel iudicio vtriusqz negociū terminetis.

Celesti. iij. rothoma. decano.

Modus pcedendi datus per rescriptū in causa cōuētionis intelligit repetit9 in cā recōuētiōis

Prudentiam: z infra. Sane cō sulvisti nos vtrum cum causa aposto. re. committitur: z reus corām eodem iudice actorē reconuenerit. z actor super reconuentione appellationis obstaculū interponit an sit huiusmodi appellationi deferendum? Nos vero ita sentimus φ cum actoris z rei eadē sit conditio: et vno eodemqz iure circa appellationis remedium debeat vterqz censeri: sicut desiderat actor: vt sibi iuxta mādatoris rescriptū: iusticia fiat ap. re. eodē modo recōuenienti debz in sua iusticia respondere. ca. ij.

De litis contestatione. Greg. ix. abbati. s. io. in vineis.

Non p positis z responsiones sed p petitionē i iure ppositā responsionē secutā fit litis contestatio: qua omissa nullus est processus.

Cap. i. Cum inter epm nouiomen. ex parte vna z capitulū ecclesie sancti Quintini ex altera: super quibusdam iniurijs z excōmunicationum sententijs z quibusdam alijs articulis orta fuit materia questionis: et infra.

Iudices factis quibusdam positionibus et responsionibus ad easdē: auditis etiā que partes voluerūt proponere corā eis: causam eandē ad examē apostolicum remiserūt. ¶ Pro curatoribus igitur partium propter hoc in nostra presentia cōstitutis q̄uis positiones et respōsiones hinc inde sup pluribus articulis facte fuerint corā iudicibus memoratis: q2 tamen litis contestationē nō inuenimus esse factam cū non per positiones et responsiones ad eas sed per petitionē in iure ꝓpositā ⁊ responsionē secutā cōtestatio litis fiat: processum ipsorū de fratrum nostrorū cōsilio: irritum duximus nunciandū.

¶ Ut lite non contestata non procedatur ad testiū receptionē: vel ad sē tentiā diffinitiuā.

Inno. iij. abbati. s. proculi: ⁊ I. canonico bono.

Si agatur de adulterio ad separationem thori ⁊ ante litis cōtestationē reus est contumax pōt excōmunicari sed testes recipi non possunt nec causa diffiniri.

cap. i.

A Hec deus et infra. ¶ Cum causa que inter R. ⁊ B. vxorem eius vertitur auctoritate apostolica vobis cōmissa fuisset: tandem procurator eiusdem. R. libello vxoris quo virū ad separationem thori et vt dotem reciperet de adulterio accusabat noluit respondere donec aduocat⁹ ei⁹ veniret inducias postulando. qui cū huiusmodi inducias sepe petēdo vobis illudere videretur: tandē ad presentiam vestram accedens dixit se respōdere paratum: sed die statuto cū crederetur responsurus libello: restitutionem vxoris primo fieri postulauit: ne secus fieret appellando. Uerum quia dicebat mulier se virum habere suspectum et idem procuratos nec de mulieris impunitate cauere nec vestro se curasset postmodum conspectui presētare: vos testes mulieris recipere studuistis et infra.

¶ Consultationi vestre taliter respōdemus: ꝙ licet ordo iudiciarius in alijs controuersijs sit seruandus: ⁊ in matrimonialibus causis non vsq3 quaq3 seruetur: quia tamen in presenti negocio non est actum de fede re matrimonij: sed de crimine adulterij: per quod ad separationem cōiugij non ad coniunctionem intenditur: quia lite nō contestata testes fuerunt recepti: ⁊ attestationes etiā publicate: siue deferendum: siue nō deferendum appellationi fuisset nō est ad diffinitiuam sententiam procedendum. Potuit tamen prefatus. R. propter suam contumaciam: vel etiā procuratoris (si sciens nō purgauerit eandem) excōmunicationis sententia innodari.

Idem hierosolimitano patriarche et archiepi. caesen.

In causa restitutionis cōtra cōtumacem lite non cōtestata sententia proferri nō potest. h. d. cō prehendendo omnem modum summandi.

Accedens: ⁊ infra. ¶ Cum in iudicium delegatorū3 presentia archiepiscopus cirenen. restitutionis beneficium postularet: plebanus sancti marci de venetijs contra quem agebat: nichil ad obiecta respondit: sed ad nostram audiētiam appellauit ⁊ licet sepe fuisset ad monitus vt iuri pareret quia ei⁹ appellatio nō tenebat noluit tamē respōdere amplius: vel coram eis etiam comparere. Ipsi vero iudices (cum plebanus in sua contumacia perduraret) testes receperunt ab aduersa parte productos: et depositionibus redactis in scriptis: mandauerūt eidem vt ad eos accederet: in personas vel in dicta testium obiecturus quod cum facere noluisset in ipsum excommunicatiōis sententiam protulerunt: possessionem iuris parrochialis adiudicantes archiepiscopo memorato et eum restituentes in integrū: districtius vetuerūt: ne quis possessionem circinen. ecclesie restitutam presumeret perturbare. ca. ij.

Cum igitur lis corã eisdem iudici
bus nõ fuerit contestata et manife-
ste pateret lras ipsas p veri suppres
sionem obtentas: cũ manifestũ esset
duos predictoꝝ iudiciũ accoñ. vide
licet ⁊ bertineñ. epõs: eiꝰdẽ archiepõ
tanꝙ suffraganeos suo metro. sub-
esse. ac ex his plebanũ legitime ap-
pellasse constaret in quẽ etiã si minꝰ
legitime appellasset: et iudices ipsi
licet propter contumaciã excõmuni
cationis forte potuerunt pferre sen
tentiã: non tñ debuerunt sup princi-
pali negocio diffinitiuã sententiam
lite non cõtestata proferre: pdictas
cassauimus snias: immo cassas denũ
ciauimꝰ et inanes. Unde cireneñ. ar-
chiepõ dedimus in mãdatis vt eccle
sie sancti marci istrumẽta restituat ⁊
etiã vniuersa q hmõi occasione snie
per se vel per alios occupauit.

Idem episcopo brixieñ.

Si lite non contestata reus est
contumax si fieri potest/mitti
tur actor in possessionem causa cu-
stodie: als reus excommunicabit.

ca.iij. Ue fraternitatis deuotio: ⁊ in
fra. Cõsultationi. t. t. duxi-
mus respondendũ: ꝙ si reus lite nõ
contestata absentauerit se cõtuma-
citer talisꝙ cã sit: ꝙ actor possit in
petitariũ rerũ possessionem induci:
est in eadem causa custodie inducen
dus. Quod si causa talis fuerit ꝙ
idem in possessionem nequeat intro
mitti: vt iuri pareat p cen. eccle. est
ptumax cõpellẽdus. Idẽ de decima
et elemosyna abbs. aurel. ⁊ car. dio.

Receptio testiũ facta contra
non contumacẽ lite non cõte
stata in causa matrimoniali ẽ nulla.

ca.iiij. Accedens ad se. aposto. nobilis
vir Gu. vicecomes nobis expo
suit: ꝙ cum corisopiteñ. epũs comitẽ
britannie proxima linea consangui-
nitatis attingat: et archidia. eiusdẽ
clericus commensalis q eidem vice
comiti est aduersarius principalis:
vtpote qui vxorem suam et terram
publice detinere presumit: et magi-
ster. P. de terra vxoris sue oriũdus
existat nimis fauens eidem ⁊ omnes
sub districtu existunt comitis memo
rati: nec nisi per districtũ ipsiꝰ ei pa
tet accessus ad eos: et ipsi quibꝰ cã
inter ipsum et vxorem suã commissa
fuerat nunꝙ ei voluerunt (nisi i ter
ra inimicoꝝ suoꝝ) locum et terminũ
assignare: vbi sine mortis periculo
accedere non audebat: et licet litte
ras non habuit de cõductu: si tamen
misse ei fuissent non debebat se cre-
dere suis capitalibus inimicis: et in
fra. Mãdamus quatenus cũ pro-
pinquiores sitis terre nobilis iam
dicte q sue et causa ipsa per vos
cõmodius valeat terminari: cum ad
vos securus pateat accessus vtriꝙ
partibus cõuocatis: si vobis consti
terit ꝙ ante litem legitime contesta
tam vel post ab ex premissis causis
interpositã testes super cõsanguini
tate cõtra matrimoniũ absꝙ culpa
contumacie recepti fuissent: vos at
testationes hmõi decernatis irritas
et inanes: cõpellentes dictã nobilẽ
vt reuertatur ad virũ suum quẽ in-
consulte dimisit: ita ꝙ postꝙ ipẽ vir
plenariã restitutionem habuerit tã
vxoris q terre causam super matri
monio audiatis eamꝙ fine canonico
terminetis. Idem.

Lite non cõtestata nõ recipiũ-
tur testes regulariter sup prin-
cipali. Fallit in casibus hic annota-
tis scz cum timetur de morte vel ab
sentia diuturna testiũ tunc eñ ser-
uata solennitate hic posita/possunt
etiam lite non contestata testes exa-
minari. h. d. vsꝙ ad. §. porro.

Quoniã frequenter in dubium cap.v
reuocatur a multis: an lite nõ
cõtestata testes recipi valeãt aucto
ritate presentiũ duximus declarañ-
dum regulariter verũ esse ꝙ lite nõ
contestata non est ad receptionẽ te-
stium procedendum. Nisi forte de
morte testium timeatur vel absentia
diuturna: in quibus casibus cum ci-
uiliter est agendum: ne veritas oc-
cultetur ⁊ probationis copia fortui
tis casibus subtrahatur: senes ⁊ va
letudinarij et alij testes de quibus ex
aliqua rationabili causa timet: etiã

lite non cõtestata sunt proculdubio admittendi siue pars conuenta sit cõ tumax seu sit absens absq3 malicia vt conueniri non possit. ¶ Sed si actor non conuenerit aduersariũ infra annum ex quo conueniri poterit vel saltem receptionem hmõi testiũ non denunciauerit illi. Attestatiões sic recepte non valeant: ne forte hoc procuret in fraudẽ: vt processu temporis exceptiones legitime ad repellendum testes vel alie: locum habere non possunt.

Cũ igitur de matrimonio carnali vel spirituali: possunt cõtra contumacẽ etiam lite non contestata testes recipi: et sententia diffinitiua ferri. Si vero reus est absens sed non contumaciter tunc in carnali non proceditur sed expectatur absens. In spirituali vero si agatur de contracto stabitur iuribus antiquis si de cõtrahendo expectatur absens per sex menses. Sed de hoc vltimo qñ agitur de cõtrahendo dic hodie. vt in. c. q̃ sis. et. c. cupientes de elec. li. vi. vbi aliter est prouisum .h .d.

¶ Porro spẽales cause possunt occurrere in q̃bus casualiter est aliud obseruandũ: vt verbi gratia: si sup alicuius electione: vel copula maritali q̃stio moueatur tunc etcñ ne ꝑpter longã morã in spũalibus et tẽporalibus patiatur ecclesia lesionẽ: vel viro siue mulieri fornicationis occasio prebeatur: maxime cũ propinquitatis gradus opponitur lege diuina prohibitus: in huiusmodi casibus si cõtumax apparuerit is in quẽ fuit actio dirigenda: seu quis peremptoria citatione recepta venire contennit: seu q: maliciose seipsum occultat seu q: impedit ne possit ad eũ citatio puenire: testes lite non cõtestata sunt merito admittendi: et nichilominus si de causa liqueat: ad diffinitiuã sententiã procedendum. ¶ Si vero aliter absens fuerit: ꝛ agatur de spirituali coniugio inter ecclesiam et prelatũ iam contracto electione maxime confirmata illud in hoc articulo volumus obseruari: q̃d super exceptione talium personarũ in sacris est canonibus diffinitum. Quod si forsan agatur de spũali cõiugio cõtrahendo: is qui est in prelatum electus: ꝑ spacium sex mensium expectetur: nisi (pensatis negociorũ circunstantiis) ꝑ superioris prouidẽtiam: magis vel minus fuerit expectandus. ¶ Si aũt de carnali coniugio sit agendũ tandiu alteruter coniugum expectetur donec de ipsius obitu verisimiliter presumatur quis cũ sine culpa sit absens: vel si captiuitate vel egritudine aut alio iusto impedimento forsitan teneatur aut etiã propria sed non maliciosa voluntate in remotis partib9 morã faciat vt de facili vel in breui citari nõ possit ei quidẽ preiudicari non deb3 cũ habeat forsan exceptiões legitimas ad intentionem contrariam elidẽdã eo nequaq̃ obstante q͂ de lapsu carnis possit opponi. qm in coniugio casus multi occurrunt in quibus cõiuges sine culpa sed sine causa continere coguntur.

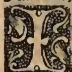
Ad perpetuã rei memoriã vel cũ agitur per viã inquisitiõis possunt testes sine litis cõtestatione recipi: ꝛ etiã publicari. h. d. vsq3 ad §. in aliis vero. ¶ Sunt et aliq̃ casus similiter speciales in quibus absq3 litis contestatione legitime possunt testes produci: vt quando excessuũ inquisitio vel testium publicatio imminet facienda.

Si reus lite non cõtestata est contumax / et agitur reali mittitur actor in possessionem rei periste cã custodie: quã tñ recuperat re9 veniens infra annũ si offerat cautionem de stando iuri et restituat expẽsas. post annũ vero his non ꝓuatis non auditur nisi super proprietate. Sed si cõuenitur reali q̃ noĩe alieno possidet: nominabit dñm in iudicio ꝛ statuetur sibi terminus infra quẽ faciet dominum cõparere: qui si infra terminum non venerit: iudex illum citabit quo adhuc non veniente iudex mittet actorẽ in possessionem verã. Si vero reus cõtumax conuent

tur actione personali mittetur actor in possessionem bonorum ipsius rei pro modo debiti declarati primo mobilium secundo immobilium si mobilia non existant. vel excommunicabitur reus. h.d. usque ad finē. ¶ In alijs vero casibus prudenter est attendendū utrū contumax reali actione/ an personali conueniatur. Si reali: mittēdus est actor in rei petite possessionē: ut tedio affectus reus veniat responsurus. Qui si venerit infra annū: iudicio sisti prestita cautione ac exhibita satisfactione congrua expensarū possessionem recuperet. Quod si cautionē offerre neglexerit infra annū: actor post annū verus cōstituetur possessor super proprietate dūtaxat aduerse parti defensione legitima reseruata. Quod si super rebus immobilibus quisque conuenitur qui eas possidet noīe alieno: debet statim in iudicio dominū noīare certo dierū spacio a iudice finiēdo eoque ad eius noticiā producendo. ut vel ipse veniens vel idoneum dirigens responsalē actoris intentionem excipiat. Si vero post tēpus indultum: quod dispositum est noluerit adimplere tanque lite quasi igeritur ex eo die quo possessor ad iudiciū vocatus est: ad interrumpendā prescriptionē longi tēporis contestata: dūm possessionis iudex tribus edictis legitimis euocabit: et tunc ipso in eadē voluntate manēte (negociū summatim examinans in possessionē ipsarum rerū actorē mittere non tardabit) omni allegatiōe absenti sup principali q̄stione reseruata. Si autē super personali actione conueniatur: vel mittēdus est actor in possessionē mobilium ipsius vel immobiliū si forte mobilia non habeat pro modo debiti declarati: vel in contumacē est ecclesiastica sententia proferenda ita videlicet quod alterutra pena que magis timeri debeat iudex a principio sit contētus ad alteram nichilominus processurus si hoc meruerit proteruitas contumacis qui veniēs infra annum vel post annum etiam audietur iuxta distinctionē in alio casu superius annotatā.

¶ De iuramēto calumnie. Honorius iii.

Clericus in causa ecclesie sue iuramentum calumnie potest alteri cōmittere et pro se iurare nō cogitur nec debet sine superioris licentia.

Inherentes vestigijs predecessorum nostrorum dicentium grauiores questiones per summum pontificem terminari: et infra. ¶ Legibus itaque comperimus esse cautū: ut nullus clericus iurare presumat. Alibi vero reperitur scriptū ut omnes principales persone in primo litis exordio subeant iuramentū calūnie propter quod plerisque venit in dubiū: utrum clericus iusiurandū prestare debeat aut alij hoc officium delegare: quia illud constitutionis edictū ubi clerici iurare prohibentur a Marco augusto de constantinopolitanis clericis promulgatum fuisse videtur idcirco ad alios non creditur pertinere. ¶ Ut ergo dubietas ista auferatur secundū etiam decisionē filij nostri. H. quondā imperatoris: cuius sunt verba hec. eius itaque interpretationē corroborantes et diui Marci constitutionem ita interpretari debere decernimus ut ad omniū ecclesiarū clericos generaliter pertinere iudicetur. Nā cum imperator Justinianus decreuerit. ut canones patrū vim legū habere oporteat. et in nonnullis patrū canonibus reperiatur: ut clerici oīno iurare non audeāt: dignum est: ut totus clericalis ordo a iuramēto calūnie prestando sit imunis. Preterea statuti principis tenor talis esse dignoscitur. Nos itaque (diuine et humane legis intentione seruata) decernimus et imperiali auctoritate irretractabiliter diffinimus: ut non episcopus / non presbyter/non cuiuscunque ordinis clericus non abbas/non aliquis monachus vel sanctimonialis: in causa quacunque siue controuersia: seu criminali seu ciuili: iusiurandum cōpellatur qualibet ratione subire: sed alijs idoneis defensoribus (si expe cap. 6

dire ecclesie fuenouerint) huiusmodi officium liceat delegare.

¶ Uerum cũ hac moderatiõe vt eps inconsulto ro. ponti. quisq; clericus inconsulto prelato suo nomine iurare audeat. ¶ Omnibus aũt episcopis et vniuerso clero ita custodiri debere mandamus/vt si quis in illã committerit: veniã sibi deinceps nouerit denegari.

Idem ordinatori rom. ec. subdia. et magistro omni bono.

In spiritualibus causis de calumnia non iuratur.

Ca. ij. Litteras: et infra. ¶ Sane ro. ec. in his casibus in quibus de ecclesiis decimis et rebus spiritualibus tm̃ agitur iuramẽtum calumnie nec dare nec recipere consueuit: eo q; tales cause non ex legũ districtione: sed ex canonum equitate finẽ debitum sortiuntur. canones autem iuramentum calumnie in huiusmodi causis nullis prorsus indicunt. Unde contentione de iuramento calumnie prestando omissa ad vlteriora discretio vestra procedat.

Eugenius papa.

Principalis persona non indistincte releuatur ab onere iurandi de calumnia: licet compareat per economũ: sed ibi vel economo est deferendũ inspecta qualitate cause et personarum. h. d.

Ca. iij. In pertractandis causis sacramentum calumnie non passim precipimus exhiberi: sed cause et principalium personarum qualitate inspecta quãdoq; per ipsas principales personas quãdoq; per economos qui causam omnino non nesciant in animam iurantis illud mandamus prestari. Idem magal. et nemauseñ. episcopis.

Uniuersitas tenetur iurare de calumnia nisi releuet se cõstituendo economum.

ca. iiij. Imperatorum: et infra. ¶ Accepimus q; ab abbate et fratribus clareuallis (sicut ab aliis) exigitur calumnie iuramentum.

¶ Ad quod faciendum eos cogere non debemus. Sed ne aliena iura videantur huiusmodi occasione illicite detinere et ipsi a causa sua decidant: si ex parte ipsorum predictum iuramentum cũ res postulauerit nõ fuerit prestitum eisdem precipimus vt in suo monasterio economũ statuant: qui pro eis petere/et excipere atq; iuramentum de calumnia (cum necesse fuerit) valeat exhibere. et infra ¶ Tu vero frater nemauceñ. episcope economũ idoneum statuas: qui in tali officio conueniens ipsi monasterio videatur.

Lucius. iij. elieñ. episcopo et archidiaco. norwiceñ.

Clerici etiam in eorum causis iurant de calumnia/contraria consuetudine non obstante.

Ceterum quia nouis morbis noua conuenit antidota preparari: mãdamus quatenus in causa que inter. R. clericũ de sancto Albano et J. et F. canonicos londoñ. vertitur ad veritatẽ eliciendam appellatione cessante prestari faciatis ab vtraq; parte calũnie iuramentum. Cõsuetudineq; legi contraria est nõ obstãte. cap. v.

Inno. iij. epo placeñ.

Procurator vel syndicus vniuersitatis ecclesiastice vel secularis de calũnia iurare põt. h. d.

Cum causam que inter rauennateñ. archiepiscopum et commune fauẽtinum super villa luci ac quibusdam aliis vertitur delegatis iudicibus duxerimus committendam et iidem in negocio minime processissent: nos partibus dedimus in mandatis: vt pro ipsa causa nostro se cõspectui presentarent: quorum procuratoribus cum instrumentis de rato in nostra presentia constitutis petitionem ipsius archiepiscopi per procuratorem eius fecimus exhiberi: et ad eam partem alteram respondere: ac interrogationibus et responsionibus redactis in scriptis et lite coram nobis plenissime contestata: fecimus calumnie iuramentum ab ipsis procuratoribus vtrinq; prestari. ca. vi.

Grego. ix. episcopo beluaceñ.

Eps iurat de calūnia si ꝑ seipsum elegit litigare / ꝓpositis tamē nō tactis euāgelijs. Si vo per sindicum litigat/ per illū poterit iurare. h. d.

cap.v. Cum in causa pecuniaria quam in ter te: ꝛ R. motā esse ꝓponis nō per te: sed per sindicū vel actorē elegeris litigare: per illū quidē prestandū erit calūnie iuramentū qd si per teipsum ꝓpositis tm̄: sed nō tactis euāgelijs: sicut in dicēdo testimonio a te videt hmōi iuramētū exhibendū: ꝛ infra. ¶ Actor refutādo iuramētū calūnie sine causa cadere debet ab instituta actione reus aūt dz haberi pro confesso. h. d. ¶ Pena vo recusantis hoc iuramētū cū prestādū fuerit: est vt actor ab instituta cadat actione reus haberi debeat ꝓ cōfesso. ¶ De dilationib⁹. Alex. iij. cano. ꝛ vigorien. epis.

Summa sic ne videatur cōueniri Rubri. de appellationib⁹ Citatio vocatoria cū peremptoria nō debet esse nimis breuis maxime vbi de rebus ecclesiasticis agit: nisi necessitas aliud suggerat.

ch3. i.
Dilecti filij abbas ꝛ monachi ꝛc. b. nobis insinuare curauerūt ꝙ cū causam que vertit inter ipsos ꝛ moniales de lesen. sup eccłia de alten. decano ꝛ archidi. lincon. cōmiserimus terminādā: ipi timētes se a iudicib⁹ aggrauari eo ꝙ ad pmā citationem terminū sibi nimis breuē peremptoriū statuerūt ad nostrā audientiam duxerūt appellādū: ꝛ infra. ¶ Quia vo nō spectat ad iuris ordinē diem peremptoriū/ maxime cū de reb⁹ ecclesiasticis agitur (nisi forte necessitate vrgente) taliter maturare. Mādam⁹ quaten⁹ si est ita: reuocato in irritū si qd inueneritis post appellationē hmōi attētatū: in causa iuxta priorū tenorē litterarū procedatis.

¶ Celestinus. iij.

Inducie de libatorie denegāt reo si ꝑ lrās citatorias plene potuit instrui ꝛ deliberare sup eo de q̄ agit.

Ca. iij. Preterea adiecisti ꝙ cū cause tibi a se. ap. delegātur ꝛ in litteris citatorijs rescriptū apo. inserꝫ vt eo viso deliberare valeat q̄ ab altero cōuenitur: ꝛ infra. ¶ Quia igit qd agendū sit in hoc casu desideras edoceri: taliter respōdemus: ꝙ reo ad iudiciū legitime cōuocato / si ex rescripto sibi trāsmisso plene potuit instrui sup eo de quo in iudicio cōuenit: inducie deliberatorie nō sunt vlterius indulgēde: sed ꝓcedēdum potius est ad examinationē cause: ꝛ finē ei debitū imponēdū.

Idem. iij. ferentino episcopo.

Ex declaratione verbi generalis vel ābigui positi in libello noue inducie de. liberatorie dāde nō sunt/ si per expressa potuit reus deliberare super ambiguitate illa: vel generalitate. h. d.

ca. iiij. Litteras tue ac petitio archipresbyteri sanctarum prisce: et aquile de vrbe: nobis exhibite continebant: ꝛ infra. Idē archipsbiter cōtra nobiles viros A. ꝛ. S. libellū ecclesie sue noīe obtulit cōtinentem ꝙ pēsio de possessionib⁹ soluta nō fuerat ipsi eccłe elapsis iam tribus annis ꝛ vltra. Nobilibus vero ipsis petentib⁹ vt explicaret ipsius spacium quod per hāc adiectionē ꝛ vltra significari volebat: ꝛ ipso archipsbytero exprimente ꝙ. vij. annis fuerat in dicte pensionis solutiōe cessatū: idē dicētes libellū esse hmōi expressione mutatum: lōgiores ad deliberandū petierūt inducias quas qz denegasti eisdē/ ad nostrā audiētiā appellauerūt. ¶ Nos igit ap. hmōi friuolā reputātes/ mandam⁹ quatenus ea nequaq̄ obstante in negocio ipo ratione preuia ꝓcedas iuxta priorū cōtinētiā litterarū. ¶ Greg. ix. abbati aq̄ vive turon. dioce. ꝛ archidi. turo.

Si citatus in causa ardua de lōginquo vocatur ꝓ publica vtilitate etiā ad locum iudicij ita ꝙ infra terminū citationis deliberare et alia sibi necessaria ad cōparendū explicare nō potuit i termino respōdere non cogitur si reperiat in loco

iudicij: sed habebit nouas iducias. h.d. notabiliter.

ca. iiij Exposuit nobis bituriensis archiepiscopus: et infra. Burdegal. archiepiscopo dedimus in mandatis ut sup iure primatie: quam in eo et in prouincia sua dictus bituricen. archiepiscopus se habere proposuit: ad initium prime preterite quadragesime quod ei terminum peremptorium assignauimus per se: aut per procuratorem idoneum: se conspectui nostro presentaret. Cumque postmodum personaliter vocatus pro ecclesie romane subsidio ad nostram audientiam accessisset: bituricen. archiepiscopus apud se. apostolicam constitutus: postulauit instanter ut in eodem negocio procedere deberemus. Idem vero burdegal. archiepiscopus ad propria rediens constituit pro se procuratorem in ipso negocio: qui (saluis exceptionibus sibi competentibus in respondendo et defendendo: ac alijs) omnia faceret que in propria erat persona facturus. Petente ergo archiepiscopo supradicto. ut prefatus procurator responderet eidem ille excipiendo proposuit se ad hoc non teneri: cum pro alia maiori causa pro publica scilicet utilitate dictus burdega. vocatus pro absente reputari debuerat: et reuocandi dandi priuilegium habuisset. Nondum etiam sup hoc deliberauerat cum suffraganeis suis et alijs qui consilium tam ardua causa requirit nec tempus habuerat in quo ad utrunque negocium valuerit (sicut expediret) esse paratus. Sed pars altera econtra respondit: quod cum sup questione predicta prius fuerat euocatus: nostre intentionis non fuerat primum mandatum per posterius reuocare temporis quoque spacium habuerat tam plurimum ut potuisset (si voluisset) sup causa deliberare predicta sicut fecerat cum quibusdam et comode utrique negocio imminere/et infra. Nos igitur de consilio fratrum nostrorum usque ad primum venturum festum natiuitatis dominice ad dilationem ad hoc sibi duximus indulgendam.

De feriis. Ex con. apud compendium.

Diebus dominicis mercari: litigari iudicari: vel iurari non debet: sed de vespera ad vesperam debent celebrari.

Omnes dies dominicos a vespera in vesperam: cum omni veneratione decernimus obseruari: et ab omni illicito opere abstinere ut in eis mercatum minime fiat: neque placitum: neque aliquis ad mortem vel ad penam iudicetur nec sacramenta (nisi pro pace vel alia necessitate) prestentur. cap. i.

Alexander. iij.

Festorum principium et finis fieri debet secundum ipsorum magnitudinem et consuetudinem regionum hoc primo. In precipuis festis et intra pascha et penthecosten non fit solennis genuum flexio. Si tamen tunc clerici vel episcopi ordinentur secundum ordinationis modum genua flectunt: hoc secundo. Ro. ecclesia speciale festum de trinitate non facit: seruatur tamen de hoc cuiusque ecclesie consuetudo. hoc tertio.

Quoniam in parte: et infra. Licet scriptum sit de vespera in vesperam celebratis sabbata vestra: festorum tamen principium: et finis iuxta eorum qualitatem et diuersarum regionum consuetudinem debet attendi et sicut magnitudo dierum exigit prius incipere et tardius terminari: et infra. Diebus autem dominicis et alijs precipuis festiuitatibus: siue inter pascha et penthecostem: genuum flexio nequaquam debet fieri: nisi aliquis ex deuotione id velit facere in secreto. In consecrationibus autem episcoporum et clericorum ordinationibus: consecrans et consecratus tantum genua flectere possunt secundum quod consecrationis modus requirit. Preterea festiuitas sancte trinitatis secundum consuetudines diuersarum regionum a quibusdam consueuit in octauis penthecostes ab alijs in dominica prima ante aduentum domini celebrari. Ecclesia siquidem romana in usu non habet quod in aliquo tempore huiusmodi celebret specialiter festiuitatem cum singulis diebus gloria patri et filio et spiritui sancto/et cetera similia dicantur ad laudem pertinentia trinitatis. Ca. ij.

Idem triburien. archiepiscopo.

Propter necessitatē alimētorū licet dieb⁹ feriatis in honorem dei operi seruili intēdere maxie circa rem tēpore perituram.h.d.

ca.iij. Licet tam veteris q̄ noui testamenti pagina septimū diem ad humanā quietem specialiter deputauerit: ꝛ tamen eos q̄ alios dies maiestati altissime deputatos necnō natalicia sanctoꝝ martyrū eccl'ia decreuerit obseruādas: ꝛ i his ab oī opere seruili cessamdum: ꝛ infra. Indulgem⁹ vt liceat parrochianis vestris dieb⁹ dominicis ꝛ aliis festis ꝑterq̄ in maiorib⁹ anni solēnitatib⁹: si alecia terre se inclinauerint: eorum captioni ingruēte necessitate intēdere ita φ post factā capturam ecclesiis circūpositis ꝛ christi pauperib⁹ congruā faciant portionē.

Clemens.iij.alias. Cele.

Tres septimane quibus canō ꝓhibet fieri nuptias āte festū Joan.baptiste nō cōtinuātur festo: sed intelligitur de septimana ascensionis cū duab⁹ sequentib⁹.

ca.iiij Capellan⁹ tuus frater episcope corā nob is ex parte tua ꝓposuit: φ cū statuta canonica declarēt nuptias trib⁹ septimanis ante festū nati.btī Johā.baptiste minime celebrari debere.qdā ebdomadas illas absq̄ interpellatiōe cōtinuādas intelligūt. Alij vero inter festū ꝛ ipsas dolētes facere interuallū illud dicūt ob reuerentiā festiuitatis penthecostes fuisse statutum q̄ in septimanis istis solet interuenire q̄nq̄ȝ: et sic a trib⁹ dieb⁹ rogationū āte ascēsionē inchoātes vsq̄ȝ ad octauū dieȝ post pēthecostē illis ebdomadis ꝯputatis illo tm̄ spacio tēporis celebrari nuptias non ꝑmittūt earꝫ celebrationē abinde nullaten⁹ inhibētes. Quia ergo cōsulti fuim⁹ vtra istarum opinionū potior videatur: nobis ꝛ fratribus nostris apparuit φ licȝ ea sit roma.eccl.cōsuetudo vt quocūq̄ȝ tēpore matrimonium cōtrahatur cōsensu interueniēte legitim⁹ de presenti: q: tamen a septuagesima vsq̄ȝ ad.vij. dies post penthecostem celebrari nuptie non sinūtur: et postea etiam tribus septimanis vel plurib⁹ ante festiuitatē sancti Johānis sine differētia celebratur: posterior sententia meliori et subtiliori nitit rationeꝫ siue ſm canones a septuagesima vsq̄ȝ post octauas pasche: siue iuxta consuetudinem ecclesie roma. vsq̄ȝ post.vij.dies festiui. penthecostes: quod caret octauis: nuptie suspendant: in dn̄ica q̄ sequit: et deinceps possūt licite celebrari.

Gregorius.ix.

In ferijs introductis i honorem: dei et sanctorum (nisi ob necessitatem vel pietatem) iudicium exerceri nō potest etiam de consensu partium: ferijs tamen introductis fauore hominum partes renunciare possunt.

cap.v. Conquestus est nobis: et infra. Quāuis non prorogari: sed expedire deceat questiōes: debet tn̄ iudicialis strepit⁹ dieb⁹ cō quiescere feriatis: qui ob reuerētiā dei noscūtur esse statuti. scilicet. Natalis dn̄i. sancti stephani. Johā. euangeliste. Innocentiū sancti siluestri. Circuncisionis. Epyphanie.vij.diebus dominice passionis. Resurrectiōis cū vij.sequentib⁹. Ascensionis pēthecostes cū duob⁹ qui sequūtur. Natiuitatis Johannis baptiste. Festiuitatum omniū virginis gloriose.xij. apostolorū: ꝛ ꝑcipue Petri ꝛ Pauli beati Laurentij. Dedicationis beati Michaelis. Solēnitatis omniū sanctorum ac dieb⁹ dominicis ceteris q̄ȝ solēnitatib⁹ quas singuli epi̅ in suis diocesibus cū clero ꝛ populo duxerint solenniter venerādas quib⁹ vti q̄ȝ solēnib⁹ ferijs (nisi necessitas vrgeat vel pietas suadeat) vsq̄ȝ adeo cōuenit huiusmodi abstinere: vt cōsentientib⁹ etiā partib⁹ nec ꝓcessus habitus teneat nec sentētia quā cōtingit dieb⁹ huiusmodi ꝓmulgari.

Licet dieb⁹ feriatis qui gratia vindemiarū vel messiū ob necessitates hominū indulgent: procedi valeat: si de partium processerit voluntate.

De ordine cognitionū

Clemens.iij.a latrino episcopo. Contra mulierem vendicātem aliquem in maritū admittitur exceptio cōsanguinitatis que prius discutienda est ꝙ sup matrimonio pronuncietur ꝛ sufficit super ipso pncipali pnūciare.h.d.

cap.i. Intelleximꝰ ꝙ cū quedā mulier peteret quēdam inviruꝫ testes ad sue intentionis assertionē induxit: per quos pars viri futurum sibi preiudiciū metuens: exceptionē cōsanguinitatis obiecit ex qua intēdit petitionem mulieris elidi: ꝛ infra. Inquisitioni tue taliter duximus respōdēdū ꝙ cū exceptione pbata: questio principalis perimatur: ante est cognoscendū de ipsa: ꝙ ad diffinitionis articulū pcedatur quo facto virum ab impetitione mulieris (put exposcit ratio iuris) absoluas.

Inno.iij.epo narniēn. Si reus contra actorem spoliatorem spoliationē opponit aut excipiendo/ꝛ tūc prius auditur et ea pbata respōdere nō cogit: sed per hoc nō restituitur aut agēdo: et tūc simul vtraqꝫ questio terminat: ꝛ ea pbata restituetur.

cap.ij. Cum dilectus filius abbas de ferentino: de nobilibꝰ viris dominis de artiōe deposuerit questionem: ꝙ manu armata ꝛ cum exercitu ad castrū monasterij venietes: in pdūs animaliū et aliis dānificare dictum cenobiū presumpserūt: de qbꝰ iusticiam sibi fieri postulabat. Et citra litis cōtestationem sub forma exceptionis fuit ex adverso responsum ꝙ per ipsius dolum ꝛ violentiā castrum sirati amiserant quod et progenitores eorum tenuerant: et ipsi possederant in quiete sibi petentes prius restitui ꝙ petitionibus ipsius responderent: presertim cum testes haberent presentes per quos intentionem suam incōtinenti pbare volebant. Uerum ex parte abbatis fuit taliter replicatum ꝙ ab eo restitutio peti non poterat: qui non fuerat spoliator: presertim cuꝫ dictum castrum ad ius: et proprietatem sui mōasterij pertineret: qđ etiam pars adversa nullatenus denegabat vnde vt verus dominus ad quem ab alio res sua possessa revertitur etiā post tempora longiora: retensionis debebat cōmodum obtinere ꝛ iudiciū restitutorum cōtra spoliatorem tantū componere dinoscitur: ꝛ infra. Nos autem distinguendū esse credimus vtrū spoliationis questio ab eisdem nobilibꝰ sit obiecta in modū actionis ad restitutionem petendam an in forma exceptionis ad intētionem aduersarij repellendam. Cum ea in modū actionis pposita: intelligantur mutue petitiones sese tanꝙ diuerse minime cōtingentes: ac per hoc iuxta regulā iuris qua dicitur. Qui prior appellat prior agat: que prius esset pposita prius foret tractanda quāꝙ in idem iudiciū ambe deducte vicissimqꝫ tractate simul essent eadem sententia terminande. Sꝫ quoniā questio illa fuit ab eisdem nobilibus tantū in modū exceptionis obiecta interloquēdo pronunciauimus vt pbationes eoꝝ sup ipsa exceptione primitus audirētur et ea probata legitime: abbati nō cogerentur respondere super petitionibus memoratis: donec restituerentur ab ipso cum spoliatori spoliatꝰ ante restitutionem non cogatur vlatenus respondere. Uerum spoliatione in modum exceptionis tantum probata non est per hoc restitutio faciēda. Quēadmodum si in modū exceptionis aliquod crimen testi obijcitur vt a testimonio repellatur: et si crimen contra eum ciuiliter probatum fuerit: non ideo sibi pena infligitur ordinaria: sed eius dūtaxat testimonio nō creditur: quod ea ratione contingit: qm̄ in ipsum accusatio non procedit. Testes etiā quorum testimonium reprobatur inter infames qū ex falso testimonio non habentur.

Honorius tertius Ludouico regi francorum.

Petenti hereditatē obstat exceptio natalitatis que prius debet coram ecclesiastico iudice terminari.h.d.Bm glo. intelligendo ꝙ hic erat prius coram iudice seculari petita hereditas:⁊ exceptum fuit de illegitimitate.

ca.iij. Quam non credimus latere prudentiam causam natalis regine cypri ad examen nostrum vtpote que ad forū ecclesiasticum pertinet esse delatā:et infra. Quia vero anteꝙ natalium causa terminata esset: dependētem ex illa successionis causam incipere nichil aliud esset ꝙ diuersis processibus intericare negocium:et confusione quadam iudicij ordinem perturbare si forte ab ipsa regina fueris super requisit⁹:donec iā dicta cā natalis aplico iudicio finē accepit patienter expectes. Gre.ix.

Agens possessorio recuperande non tenetur ante restitutionem suis spoliatoribus nisi super questione spoliationis respondere potest tamen ab agendo repelli per exceptionem spoliationis.h.d.

ca.iiij. Super spoliatione conuentus aduersus restitutionem petētem non est(nisi super questione spoliationis si eum reconueniat)audiēdus.Cum restitutionis petitio i hoc priuilegiata noscatur vt ipsam intētans non cogatur ante restitutionē spoliatoribus respondere. Quāꝙ ab agendo(spoliatione ab eis in modū exceptionis opposita)repellatur

De plus petitionib⁹. Gego.ix.

Ponit quattuor modos plus petēdi ⁊ penas plus petentiū.

Cap.i. Consilium prouidētie dici non potest ꝙ pecuniā tibi debitam ante terminum ab aduersario repetisti.punitur eñ ipor tunitas plus petentium si super petitione sua duxerint in iudicio persistendum.Ita ꝙ qui repetunt amplius sine causa in expensis aduersario condemnātur.Qui autē plus loco ad interesse tenentur:pro eo ꝙ vtilitas adimitur debitoribus quamhaberent si statuto loco soluissent.Si vero a quo amplius tempore petitur inducie duplicātur nec litem excipiet nisi ei soluantur expēse. Te quoꝙ dubitare non credimus ꝙ causa plus petitur cum aliquid in genere vel sub alternatione debetur et rē in specie vel vnū precise peti cōtingit Re.autem:si.x.sint debite et.xx.petentur.Loco vero cū quis non vbi cōuenit soluere sed alibi conuenitur.Tempore quoꝙ,cum añ diē vel cōditionē petit qđ debetur

De cā possessionis ⁊ pprietatis. Gregorius duci Sicilie.

Causa possessionis et proprietatis sub eodem iudice terminari debet :nec contra absentem est pronunciandum.

Cap.i. Susceptis.⁊ ifra.Lega li prouisione decretū est tam momēti ꝙ pro prietatis causam sub vno eodemꝙ iudicio debere cognosci .

Nec nos contra inauditam partē aliqđ possumus diffinire. Cele.iij.

Si actum est possessorio et petitorio potest iudex receptis probationibus super vtroꝙ prius discutere possessionis probationes super possessorio:et illud termiare.

ca.ij. Ad vltimum iterrogati fuim⁹ si iudices deputati vt de possessione et proprietate cognoscant: grauibus partium sumptibus parcere cupientes : de vtraꝙ commixtim audiant allegationes pariter et testes admittant:deinde prius audiant attestationes de possessione et pronuncient Bm tenorem illarum vtrum licite hoc agatur. Nos aūt (cum hoc sit in iure ciuili expssum) ꝙ licite possit fieri respondem⁹. In no.iij.archie. et canonicis sutrinis.

Si spoliatus possessorio ⁊ petitorio sit agēs possessionē et spoliationem probat sed non dominium seu proprietatem : obtinet in possessorio sed succūbet,i petitorio

ca.iij. Cum ecclesia sutrina pastore vacaret,vos conuenientes i vnū

et (sicut maioris est) spiritussancti gratia invocata/pastorem vnanimiter elegistis: petentes ipsius electionem a sede apostolica confirmari. ¶ Uerum clerici conuentualium ecclesiarum ciuitatis eiusdem consequenter suam deposuere querelam: quod cum in episcoporum electionibus ipsi ac predecessores eorum consueuerint interesse: vos eis renitentibus et exclusis ad electionem procedere presumpsistis quam ob hoc non confirmari: sed infirmari potius postulabant. ¶ Partibus ergo apud sedem apostolicam constitutis in auditorum presentia testes vtrinque producti fuerant: et eorum depositionibus publicatis. ¶ Pars canonicorum per testes a se introductos intentionem suam: quod ad eos tantum spectaret electio sufficienter dicebant esse probatam. ¶ Parte clericorum nichilominus asserente: quod per dicta testium quos produxerant et ipsi assertionem suam: quod electioni pontificum interesse deberent: plenius probauissent: per que constare dicebant eos electionibus trium episcoporum: qui ecclesie sutrine vltimo et immediate prefuerant cum canonicis cathedralis ecclesie affuisse vocemque habuisse cum alijs eligendi. ¶ Nos igitur quoniam deprehendimus testes vestros in perhibendis testimonijs varios extitisse atque aduersus fidem attestationis sue coram auditoribus vacillasse: et negatiuam quodammodo astruere satagebant: probare volentes ius electionis: ita ad vos spectare quod ad aduersarios minime pertineret per testes vero aduerse partis fuit sufficienter ostensum: quod in trium episcoporum electionibus de quibus premissum est clerici presentes affuerint et vocem habuerint eligendi: premissam electionem factam eis contradicentibus et exclusis: decreuimus irritandam: clericos sepedictos in eam quasi possessionem quam ante controuersiam motam habuerant reducentes. Uerum quoniam in questione predicta quicquid iuris vtraque pars in electione habebat deductum in iudicium videbatur: cum iure ciuili sit cautum id venire in iudicium non solum de quo actum est vt veniret sed id non venire de quo nominatim actum est ne veniret: et secundum statuta canonica electiones episcoporum ac cathedralium ecclesiarum ad clericos regulariter pertinere noscantur nisi alibi secus obtineat de consuetudine speciali nec ex eo quod clerici antedicti se inter eligentes sutrinos episcopos probauerunt tercio extitisse: ius eligendi propter breuitatem temporis vsque ad prescriptionem legitimam non producti sibi acquirere potuerunt et actore non probante qui conuenitur et si nichil prestiterit obtinebat: ab eorum impetitione super electionibus faciendis vos duximus absoluendo. sepedictis ecclesiarum clericis super hoc perpetuum silentium imponentes.

Idem canonicis de bethleem.

Idem dicit quo ad intellectum quod decretalis supra proxima.

Cum super electione bethlemitan. ecclesie inter. R. subdiaconum nostrum et P. canonicum sepulchri dominici questio verteretur vtro que pro electo generere. Cum prefatus subdiaconus a patriarcha Hierosol. fuerit confirmatus. et infra. ¶ Eum que se probauerat per secularem potentiam spoliatum restituendum decreuimus iusticia mediante. ¶ Uerum quoniam tam possessorium quam petitorium deductum fuerat in iudicium: et tam restitutionis quam electionis questione plenius agitata: et constitit nobis electionem vtriusque minus canonicam extitisse: cum iudex de quare cognouerit pronunciare debeat vtramque duximus sententialiter irritandam. c.iiij.

Idem episcopo nouiom.

Qui agit de proprietate ante conclusionem cause possessorio adipiscende vel recuperande agere potest: post conclusionem vero et ante sententiam hoc non potest nisi iusta causa subsit.

Pastoralis officij: et infra. ¶ Sane sicut intimasti contingit aliquando vt cum is qui se asserit spoliatum suum trahit spoliatorem in causam: inter ipsa iuris auspicia requisitus quo malit experiri iudicio ca.v.

litem proprietatis ingreditur de il= lata sibi violētia nullam faciens mē tionem cum autē fuerit in causa pro cessum nouum iudicij super posses= sorio nititur inchoare. et infra. ¶ Cō sultationi tue. t. r. q possessorio qdē iudicio quod de recuperāda seu adi piscenda possessione proponitur an teq renunciatum sit aut conclusum in proprietatis iudicio primitus in stituto agi potest ab eo qui rem ce= perit vendicare. cum legali sit proui sione statutum eum qui fundum ven dicauerit ab eo cum quo interdicto vnde vi potuit experiri pendente iu dicio interdictum posse nihilomin9 intētare. ¶ Alijs possessorijs iudici is in suo robore duraturis: que ven dicationem dominij sui natura pre= cedunt. ¶ Si vero renūciatum fue= rit vel conclusum: vt iam possit cau= sa proprietatis diffinitiue sententie calculo terminari. ¶ Ne lites litibus inculcentur et via possit fraudibus aperiri causa non decisa possessorio non erit vtendum. ¶ Nisi iudex qui de causa cognoscit hoc ipsum ex iu ista causa viderit expedire. ¶ puta cum ex perspicuis indicijs facile ar= guitur iniquitas inuasoris et spolia to casu/seu malicia probandi domi= nium subtraxerit facultatem. ¶ His igitur et alijs causis inspectis q cō= tinent equitatem aut iuste mouerint animum iudicantis postq etiam cō= clusum fuerit posse agi possessorio iudicio non negamus. Idem epo et officiali sancti andree.

Si petitorio et possessorio si= mul est actū vna sententia ter= minatur et premittitur possessorium in terminando sed in exequendo pre ualet petitorium.

ca. vi. Cum dilect9: et ifra. ¶ Ad quar tum breuiter respondemus q cum super possessorio et petitorio si mul est actum vtrunq vna sententia debet terminari. Sed licet in pronū ciatione sit possessio premittēda in executione tamen debet proprietas preualere. Idez veroneñ. episcopo.

Adiudicatur illi beneficium q probauit collatorem suum fuisse in possessione conferēdi collationis tē pore: per hoc tamen non prohibetur succūbens agere de proprietate iu= ris conferendi cum ipso collatore. hoc vult tota littera.

Cum olim questio que inter ar= chidiaconum ex vna parte et ar chipresbyterū et canonicos vincenti ne ecclesie ex altera et infra. ¶ Quo niā per attestationes nobis constitit euidēter q ab epis vincē. ecclesie ar chidiaco. ipse sine reclamatione ali= qua canonicorum duobus archidia. cōtinue qui ante ipsū extiterant fue rat assignatus et quia canonici pre= dicti iudices recusare minime debue runt: cū causa predictis iudicibus fuisset delegata de vtriusq partis p curatorum assensu: predictū archi= diaconatū eidem per diffinitiuā sen tentiam adiudicare curauimus ca= nonicis vincen. perpetuum silentium imponentes. ¶ Reseruata tamē eis questione pprietatis sup collatione archidiaconat9 ipsi9 si forte sup hoc cōtendere voluerint aduersus epm vincē. cū res iter alios acta nō deb3 eis preiudiciū generare. Non o. iij. abbati scti cypriani torcel. diocesis et sctē Marie noue de Uenetijs.

Si petens rē ex vna causa suc cūbit: ex alia cā petere poterit h. d. quo ad lrām. vel sic. petēti rem iure dominij possessionē probare nō sufficit. h. d. quo ad titulum.

In causa que inter patriarcham gradēñ. ex vna parte et abbatē et cōuētū monasterij scti georgij de venetijs sup subiectiōe ipsi9 mōaste rij ex altera vertebat: inuenim9 p eos dē patriarcha pbatū q iter alia ab= bas qnq iuit ad eius synodū. l. sol. venetorū ei p plures ānos exsoluēs et infra. ¶ Ad hec cū de premissis. l. sol. quos petiit ad subiectionis iudi ciū patriarcha sit actū: p sniam dif= finitiuā quā sup hoc ptrariā repor= tauit: ei non adimim9 (si alio iure de ipsis experiri voluerit) potestatem. c. vij.

c. viij.

¶ De restitutione spoliatorum.

Grego. ix. episcopo constañ.

Aduersus restitutionem petẽtem non est audiẽdus reus de proprietate opponẽs: nisi actore cõsentiente.

cap.i.
Licet multum: et infra. ¶ Conquestus est nobis Philasius cecus ei⁹ cãpum ab ecclesie hominibus irrationabiliter occupatum. ¶ Quod si ita est: cũ ante oẽm contentionẽ possessio ei debuerat violenter ablata restitui: tamen q: Quentius diacon⁹ ipsius ecclesie consentiẽte illo cõstituit se legitime probaturum dictum campum eiusdem ecclesie iuris esse inquire veritatem: et si hoc probatũ fuerit: huic dicendum est vt a sua intentione discedat. ¶ Alioquin res ei ablata reddat. Alerã. 3. vigore. epo

Petẽti restitutionem beneficij non obstat renunciatio facta post spoliationem: quia presumitur non spontanea. Et serio se addidi: q: presumitur non spontanea: quoniã et si probaret spontanea deberet obstare talis exceptio vel renunciatio in beneficialibus.

ca.ij. Sollicite cures perquirere quo tempore B. renũciauit ecclesie et si tibi cõstiterit eũ spoliatũ cũ eidem ecclesie renunciauit: cõtra eum testes alterius partis de iuramẽto et renunciatione sponte facta anteq̃ restitutus fuerit non admittas. Quia non est verisimile q̄ sponte iuri suo renunciauerit/qui renunciat spoliatus. ¶ Sed testes eiusdem B. quib⁹ intendit se probare q̄ violenter predicta eccl'a fuerit spoliat⁹ (dũmõ idonei sint) recipe nõ postpõsas. Id.

Pet ens restitutionem beneficij non auditur etiam si spoliatione probat: si probatur eũ sponte illud bñficiũ prius resignasse.

ca.iij. Accepta questione. P. clerici q̄ violenter fuerat ecclesia spoliatus vobis dedimus in mandatis vt si hoc constaret: eam sibi restitui feceritis: quo cognito respõsum est ab aduersario id non debere profice re/eo q̄ spontanea voluntate coram eboracensi archiepiscopo ap. se. le. prescriptam ecclesiam abiurasset: et infra. ¶ Mandamus quatenus si vobis constiterit q̄ prefatus P. nullo metu vel vi coactus: si spontanee ꝑ liberatam ecclesiam taliter abiurauerit: ei super hoc ꝑpetuum silentium imponatis. Idem vigoren. episcopo et elien. archidiacono.

In interdicto de retinẽda succumbit reus ipsius adiuratio ne probata. h. d. quo ad titulum.

c.iiij. Audita querela T. clerici q̄ B. persona ecclesie de sander ipsum super ecclesia sua de pelen. inde bite molestaret: londoñ. episcopo et tibi fili archi. dedimus in mandatis vt si vobis constaret q̄ predictus B. alterius ecclesie personatum habere ret: vel iuramento spontanee prestito firmauerit se memorato T. super eadem ecclesia questionem de cetero non moturum: ab ei⁹ molestia super hoc compesceretis eundem. et infra. ¶ Cum vero vobis plenius constitisset dictũ B. nõ solum ecclesie alterius ꝑsonatũ habere: sed etiam spontanea volũtate ecclesiã de pelen. ꝑpetuũ abiurasse: ꝓhibuistis eidẽ ne dictũ T. super hoc de cetero molestaret. ¶ Licet autem nũcius eiusdẽ B. posteriores lr̃as impetrauerit formã alienã cõtinẽtes q̄ nõ obstãtib⁹ lr̃is a parte altera ĩpetratis reuocari deberet si q̃d imutatũ esset causa post q̃ idẽ nũci⁹ iter ad nos arripuerit veniendi. ¶ Q: tñ nõ intelleximus nec intelligi debuit: vt reuocaret̃ quod per vos factum esset auctoritate litterarum nostrarum: sed si quid ꝑ presumptione vel violentia immutatũ esset: mandamus quatenus sententiam quam protulistis ante posteriorum litterarum receptionem: occasione ipsarum nullatenus reuocare tenetis: et si contra sententiam ipsã aliquid statuistis: studeatis id (sublato ap. obstaculo) reuocare. Si vero post receptionem sequentium litterarum sententia lata fuerit: eo nõ obstante iuxta tenorem ipsarum ap. postposita procedatis.

copulasset: et maritali affectione pertractans ex ipsa filiam suscepisset: sine iudicio ecclesie a se remouit eandem et de accusando super consanguinitate matrimonio remoto appellationis obstaculo litteras ad iudices impetrauit. cum autem prius q̄ a iudicibus mulier citaretur: per diocesanum episcopum virum sibi restitui petijsset et ob hoc ad nos proprium nuncium destinasset demum coram prefatis iudicibus cōstituta modo per se modo per procuratorē ante ipsius cause ingressum et post virū sibi restitui postulabat. Iudices vero restitutiōe negata (quod fieri nō debuit) in principali procedere voluerūt: vnde ipsa nostram audientiā appellauit: et infra. ¶ Mandamus quatenus si est ita. mulieri virum restitui faciatis que post appellationē ipsius acta sunt in irritum reuocantes postmodum super matrimonio causam audiatis et fine canonico terminetis. ¶ Celestin⁹. iij.

Uiolētus rē cū fructibus etiā qui percipi potuissent restituere damna resarcire et de iniurijs satisfacere compellitur.

ca. xi. Grauis ad nos querela et infra ¶ Mandamus quatenus si vobis constiterit de premissis: p̄dictū archidia. ablata prenomiati monasterij fratribus cū integritate restituere: dāna plenarie resarcire: et de illatis iniurijs cōpetenter satisfacere: cōpellatis prouisuri vt nō tantū fructus a nouo et violēto possessore perceptos: sed quos (si eis possidere fuisset licitū) possessores veteres percepissent reddi faciatis eisdem. ¶ Inno. iij. epi. et ca. tridon.

Ingressus possessionem ignorante dn̄o ad quem pertinet: potest per ipsum dn̄m statim cū sciuerit repelli etiā violenter: nec ex tali repulsione cōpetit repulso contra dn̄m interdictū possessoriū. h. d.

ca. xij Cum causā q̄ inter vos nole tridon. ec. et magistrū et ffres militie tēpli in lōbardia sup domo caluē tie vertebat: de locedio et de colūba abbatib⁹ meminim⁹ cōmisisse: et infra. ¶ Eps tridon. possessiōes quasdam humiliatis sub ea cōditiōe cōcessit q̄ nole tridon. epi oratoriū ibidē: et hospitale cōstituerent: et. iij. sol. censuales tridon. epo ānis singulis exhiberent: a quo etiā p̄sona q̄ loco p̄ficeretur eidē / inuestiturā reciperet: et pro se: et alijs fratribus ei et successoribus ei⁹ obedientiā faceret manualē eps sibi loci dn̄iū nichilomin⁹ retinēte. Dictus vero magr ad eandē domum aspirans / ipsos adeo circūuenit: q̄ preter conscientiam vestrā se et sua in ei⁹ manibus tradiderūt ea tamen conditione apposita (si vobis quod facerent cōplaceret) sine quorum assensu se nichil posse facere asserebant: et infra. ¶ Intelligētes autem predictam domum eidem magistro traditam sub conditione fuisse: et q̄ nullū iuri vr̄o preiudiciū fuerat irrogatū ex eo q̄ idē magister institicie vestre nō sci⁹ vobis ignorātibus possessionem accepit: presertim cum statim ex quo id vobis innotuit vim vi duxeritis repellendam: et q̄ idem sua temeritate possessionem p̄ter cōscientiam vestram ad quos ipsam possessionem nouerat pertinere et quos questionem sibi moturos suspicari debuerat est ingressus: procuratorem vestrum / et vestro nomine ab impetitione ipsius magistri nomine domus militie templi quo ad faciendam restitutionem quam petebat reddimus absolutum: decernentes vos magister satisfactionem debitam exhibere si defendendo iusvē strum in offensam ipsius vel domus militie templi modum forsitan excessistis. ¶ Idem vituricē. archidiaco.

Si contra petentem restitutionem coniugis opponitur consanguinitas in gradu prohibito et offerunt probationes parate: recepto ab opponente iuramento de malicia negabit restitutio quo ad thorum / et fiet quo ad reliqua. Si vero probationes prompte non sint: fiet plena restitutio. nisi sit magna viri seuicia.

c.xiiii. Litteras tuas recepimꝰ ꝙ cū
quedam matrimonialis cauſa bi
turiceñ. archiepiſcopo in remotis a
gente/in tua preſentia tractaretur.
N. mulier ſeparari a B. viro ſuo in=
ſtantiſſime poſtulabat: cui ſe quar=
to gradu conſanguinitatis propo=
nebat eſſe coniunctam: ⁊ infra.
Uir aūt ſibi vxorem poſtulabat re
ſtitui: que ab eo ſua temeritate di=
uortiū ⁊ infra. Reſcripto petebas
apoſtolico edoceri vtrum quādo ali
quis conſanguinitatis gradus obiū
citur in quo ſedes apoſtolica diſpē
ſare non poteſt nec etiā conſueuit: ⁊
probationes prompte ſint ⁊ parate:
indulgenda reſtitutio ſit an ne negā
da: ⁊ infra. Sane circa ſolutioneꝫ
propoſite q̄ſtionis diuerſe ſunt ſen=
tentie diuerſoꝝ. aliis aſſerentibꝰ re
ſtitutionē faciendam: aliis ſentien=
tibus in contrarium: nonnullis viaꝫ
mediā eligentibus ac dicentibus eā
faciēdam interdum quandoꝗ peni=
tus denegādam. Primi per decreta=
lem epiſtolam lucii pa. iuuari vidē=
tur arguētis quoſdam iudices dele
gatos qui reſtitutionem viri qui ſi=
ne iudicio eccleſie vxorem dimiſerat
et ei conſanguinitatē poſtmodum
opponebat: ſpoliate ac repetenti cō
iugem denegabant. ⁊ mandatis ſibi
prius reſtitui taliter ſpoliatā: ⁊ poſt
ea de matrimoniali cauſa cognoſci.
Horum aūt aſſertionem inceſtus vi
detur periculum oppugnare: ſed ipſi
timorem inceſtus inanem eſſe reſpō
dent cū etiā beneficio reſtitutionis
obtento q̄ conſanguinitatis habet
noticiā nec exigere debitū nec cōtra
conſcientiā ſoluere teneatᷣ: qm̄ ſi ſe
cus egerit: edificat ad gehē nam: ſi=
cut nec conſanguinitatis conſcius
ſuper cuius coniugio queſtio nō mo
uetur. Secunda vero aſſertio ꝑ ora
culuꝫ clemētis pa. fulcitur. a quo cū
fuiſſet queſitum vtrum muliere qua
dam quedā in virum petēte q̄ vt eaꝫ
repelleret exceptionem conſangui=
nitatis obiecit: prius eſſet de impe=
dimento conſanguinitatis agendū
q̄ ſuper matri. ſententia ꝓferretur:

ſic inquiſitioni facte reſpondit ꝙ cū
exceptione probata principalis que
ſtio perimatur: prius eſt cognoſcen
dum de ipſa: q̄ ad diffinitionis arti
culum procedatur: cū etiam in mul=
tis caſibus reſtitutio differatur ſe=
cundum canonicas ſanctiones. Opi
nioni autem vltime videtur non in=
congrue adaptari. vt in gradibꝰ cō=
ſanguinitatis diuina lege prohibi=
tis reſtitutioni aditus precludatur.
ſed conſtitutione interdictis huma=
na: reſtitutio locum habeat cum eſſe
ctu: cum in illis diſpenſari non poſ=
ſit: et in iſtis valeat diſpenſari: ſicut
beatus gregorius et multi alii diſ=
penſarūt: vnde nō peccat qui in hoc
articulo ad mandatum eccleſie red=
dit debitum coniugale. Nos autem
ad preſens nullam de predictis ſen=
tentiis reprobamus: nec cuiꝗ earuꝫ
aliquod preiudiciuꝫ ex noſtra reſpō
ſione volumus generari. Quis pre=
ſcriptū lucii pape mandatū/ad poſ=
ſeſſorium: reſponſum vero clemētis
ad petitoriū referatur. Porro cum
mulier que conſanguinitatis habet
noticiam/preſertim in gradibꝰ quos
lex diuina ꝓhibuit: non poſſit hmōi
viro ſine mortali peccato carnaliter
cōmiſceri. Cum omē qđ nō eſt ex fide
peccatū eſt: ⁊ q̄cquid fit cōtra cōſci
entiā edificat ad gehennā. fruſtra in
tali caſu adiudicaretᷣ reſtitutio ſpo=
liato. cū ille contra deū nō debeat in
hoc iudici obedire ſed potius excōi
cationē humiliter ſuſtinere: ſicꝗ dif
ficultas occurreret quaſi ꝑplexa: qꝛ
ꝓpter ſnīaꝫ oporteret eā reddere de
bitū: ⁊ ꝓpter cōſciētiā reddere non
deberet: vnde cōtingeret eos graui=
ter impediri: ⁊ vtriꝗ laqueꝰ pararetᷣ=
cū inter ſe carnaliter cōiūgi nō poſ=
ſent nec alter alteri matrimo. copu=
lari. Propterea meliꝰ videtᷣ ꝙ cū
opponitur cōſanguinitas ꝑſerti in
gradibꝰ diuina lege ꝓhibitis: ⁊ ꝓba
tiōes offeruntᷣ icōtinēti parate: i ce=
teris adiudicanda ſit reſtitutio: ſed
ad maiorem cautelam iuramento re
cepto ꝙ talis obiectio maliciose nō
fiat: ſola quo ad cōmixtionem carnꝭ

Item (maxime si fama consentit) est restitutio differenda donec auditis probationibus et discussis causa sine diffugio terminetur: cum utriqz sit melius taliter expediri quam manere taliter impeditos. ¶ Quod si non habeat probationes incontinenti paratas: sed dilationes expetat longiores: quia presumitur contra eam que sine iudicio ecclesie sua tantum temeritate recessit a viro: ad restitutionem plenariam ecclesiastica debet censura compelli: quam tamen ipsa thori negando consortium debet humiliter tolerare donec probationes offerat preparatas et tunc absolutione petita: secundum formam ecclesie absoluetur: sed antequam fiat ei mandatum sub debito iuramenti receptis probationibus procedatur quemadmodum est premissum. ¶ Si vero tanta sit viri seuicia ut mulieri trepidanti non possit sufficiens securitas prouideri: non solum non debet ei restitui: sed ab eo potius amoueri: alioquin sufficienti (si fieri potest) securitate prouisa perfecto videtur coniunx ante cause cognitionem restituenda marito.

Idem vulterano episcopo.

Per solam traductionem mulieris ad domum viri factam non precedentibus sponsalibus vel inualidis si acquiritur possessio: ubi ea recedente propria auctoritate non competit restitutio.

c.xiiii Ex parte. M. mulieris fuit propositum quod cum eam infra pubertatis tempora constitutam patruus suus filio H. senensis ciuis nondum .vii. annorum matrimonio voluerit copulare ac eadem traducta fuerit in domum eiusdem: ipsa ex quo ad nubiles annos peruenit rarum nolens habere quod a patruo suo circa hoc procuratum fuerat: a senensi et episcopo nubendi alii licentiam postulauit et infra. ¶ Quis igitur non credimus ambigendum: quin ipsa mulier cuius minor causam possit matrimonii per procuratorem tractare ac pars alia que mulieris restitutionem sibi fieri prius postulabat restitui nequaquam debeat utpote nullo iure / seu possessionis commodo destituta: cum per solam traductionem quam non precesserunt sponsalia: vel consensus legitimus: nec fuerint etiam subsecuta: nullum inter eos obligatorium vinculum sit contrarium: mandamus quatenus si est ita (non obstantibus exceptionibus supradictis) audias que hincinde partes duxerint proponenda: et quod canonicum fuerit appellatione remota decernas.

Idem.

Interdictum unde vi non competit contra illum qui non spoliauit nec spoliari mandauit: nec spoliationem ratam habuit.

Cum ad sedem apostolicam accessissent cum aretino episcopi et fratrum hospitalis hierosolimitani procuratores: et infra. c.xv
¶ Abbati de accon. causam que super ecclesia et hospitali de monte citano inter eos vertebatur taliter duximus committendam ut audiret omnia tam ad possessorium quam ad petitorium iudicium pertinentia: que utraqz pars duceret proponenda: et causam ipsam fine debito terminaret. Coram quo procurator hospitalis predicta cum possessionibus et pertinentiis suis que tenebat episcopus sibi restitui postulauit: asserens illa de iure ad hospitale hierosolimitanum spectare: et quod ipsa diutius possedisset. Ad que respondit procurator episcopi se nec scire / nec credere supradicta ab hospitali possessa: vel ad illud aliquatenus pertinere: que cum episcopus utpote in sua diocesi constituta rationabiliter detinebat. Cum igitur ad fundendam intentionem suam pars utraqz testes produceret: dictus abbas procuratorem episcopi condemnauit ad restitutionem olim predictorum: et infra.
¶ Nuper autem utriusqz partis procuratoribus comparentibus coram nobis / causam ipsam examinauimus diligenter: et quidem per testes videbatur esse probatum quod cum aretini episcopi nuncius cruces hospitalariis abstulit: inhibendo ipsis ne ad supradictam ecclesiam: vel hospitale redirent et quod episcopus supradicta omnia possidebat: unde procurator hospitariorum petiit dictam restitutionis sententiam confirmari; et infra.

¶ Nos vo⁹is acta iudicij recensentes q: nec p dicta testiū/vel cōfessiones partiū: cū nulle penitus in iudicio facte fuerint: vel etiā instrumenta que nullatenus de spoliatiōe tractabāt nec p euidentiā facti nobis constare potuerit: q cumanū .epūs hospitalarios spoliauerit: vel mandauerit spoliari: vel spoliationē factā saltē ratam habuerit: pronūciauim⁹ in questione pdicta interdictū vnde vt locū nullatenus habuisse: restitutiōis sententiā a predicto abbate prolatā (licet pars aduersa pponeret q presumēdū esset p snia iudicis q motū animi sui potuit ex caussis aliūs informare) iusticia exigēte cassātes. ¶ Idē.

Exceptio inopie de qua cōstat a clerico opposita impedit executionē snie etiā late in possessorio h.d. cōprehendēdo mentem littere z veram lecturam.

c.xvi. Cum vobis dedisse meminimus in mandatis: vt ouetēn. epm ad debitā partis restitutionē zamorēn. dio ce. quā tenebat cuz inde pceptis fructib⁹ cogeretis: z infra. ¶ Uerū qm inanis est actio quā inopia debitoris excludit: mādamus quatenus nō prius epm ad restitutionē fructuum cōpellatis: q ipe fuerit aliter restitutus vt restituere possit qd pcepit de puentibus alienis. ¶ Idem.

Per excōicationis pbationez non probatur quasi possessio iurisditionis lz aliqbus dieb⁹ fuerit obseruata: id petēs restitutionē hoc solo probato succumbit. hoc dicit quo ad intellectum.

c.xvii Cum inter te pro abbatia tua: z parisien. epm nole parisien. ecclesie super possessione iuris parrochialis in parrochia de monte qstione suborta: z infra. ¶ Nos attendentes q ex eo solo q populus pdicte parrochie timore sententie sue p aliquot dies abstinuit a diuinis: nullā in eos iuris parrochialis possessionem idē epūs fuerit assecutus: nec fuerit aliquo modo pbatū q eo tēpore quo sententiā ipe protulerit/possessionē in ipsis iuris parrochialis habe ret: vel prius etiam habuisset restitutionem ei adiudicare de iure neqmimus: cum ipsum non cōstiterit spoliatum. ¶ Idem in concilio generali.

Recipiēs scienter rē iuasam a spoliatore tenet eaz spoliato restituere: lz non probet dominium.

c.xviii Epe ptingit q spoliat⁹ p spoliatorē in aliū re trāslata dum aduersus possessorē non subuenit p restitutionis bñficiū spoliato: commodo possessionis amisso propter difficultatē pbationū iuris pprietatis amittit effectū. ¶ Unū non obstante iuris ciuilis rigore sancim⁹ vt si quis de cetero rē talē receperit: cuz spoliatori quasi succedat in vicium eo q nō multū intersit quo ad periculum aie iniuste detinere ac inuadere alienū: contra possessorem hmōi spoliato per restitutionis bñficium succurratur. ¶ Grego.ix. epo lucan.

Occupans certū locū in quo quis iura libere possidebat si p ipsius occupationē nō pōt possessor sua iura libere possidere: sicut prius cōueniri pōt possessorio p libertate possidendi z restitutio fieri non potest nisi dimittat locum l pristina libertate. h.d. valde singularis.

ca.xix Pisanis ac lucanis ciuib⁹ per grauē discordiā quā diu iter se habuerant afflictis grauiter z attritis: z infra. p. subdiacono nostro dedimus in mandatis vt possessiōe quā in quibusdā castris constat lucanā ecclesiā habuisse: sibi plene ac libere sicut tempore mote discordie habuerat restitutā z super ea de qua dubietas orirer sufficienti cautione recepta q iuri corā nobis predicti pisani parerent: prolatas p occupatione castrop ipsop in eos sententias relaxaret: z infra. Pisanis igit asserentibus: q p te stabat quo minus tibi iurta mandatū nostrum fieret restitutio: z instanter petentibus vt dictas sententias prefat⁹ subdiacon⁹ relaxaret ipe receptis cautionibus de parendo iusticie coram nobis sententias relaxauit easdem. propter quod reputans te grauatū

ad nostram presentiam accessisti: impugnaturus processum subdiaco. sepedicti: ꝛ infra. Porro duo ĩ nostro continebantur mādato: vt videlicet possessio quā constabat lucañ. ecclesiam habuisse tēpore mote discordie prius restitueretur eidē: ꝛ vt eiusdē possessiōis restitutio fieret plene ac libere sicut eam habuerat tēpore supradicto: quoꝝ primū ad factū: alterum vero referebatur ad modū: pñ licet (prout pars pisanoꝝ dicebat) ĩ facto mandati formā subdiaconus ipse adimplere nequerit: qꝛ non poterat facere tibi restitui possessionē castroꝝ de qua nō cōstabat eidē nec etiā (sm quod tuipse dicebas) afflictuum ꝛ pensionū possessio poterat tibi restitui: qꝛ ea non fueras spoliatus: fuit tñ in modo peccatū: qꝛ debuit facere vt pisani possessionē pēsionum ꝛ affectuū quā ꝑ eoꝝ ꝯfessionem constabat te in castris predictis habere: tibi dimitterent plene ac libere sicut ecclesia tua illā habuerat tēpore mote discordie qđ quidem esse non poterat: nisi pisani castra ipa oĩno dimitterent: qꝛ illis detinentibus castra ꝛ mutationes castroꝝ in q̄bus dictas pēsiones recipis ꝛ affectꝰ ea plene ac libere habere non posses sicut habebas qñ ipsi castra eadē minime detinebāt: eo ꝙ q̄diu ea detinēt: in eoꝝ potestate relinquit te non admittere vel repellere qñ velint. His ergo diligenter auditis processum huiusmodi de fratrum nostroꝝ cōsilio irritum iudicamus.

¶ De dolo ꝛ contumacia.

Alexan. iij. herfordeñ. episcopo.

Reus qui mittendū in possessionē ad mandatū iudicis nō admisit: non mulctabit de canonica eq̄tate si infra annū caueat stare iuri.

Cap. i. In hec cū cōtingat actorem multotiens mittendum esse in possessionē causa rei seruande propter absentiā partis aduerse ꝛ ꝑ eius dolū siue potentiā non possit rē custodiēdam nancisci ac imminēte fine anni reus ne possessionem amittat debitā offerat cautionē cuiusmōi sit pena mulctandus: qꝛ iussioni non paruit iudicis a nobis tua fraternitas req̄siuit. ¶ Ad quod dicimus ꝙ in ecclesiasticis personis ꝛ negocijs rigor et districtio iuris non requirit: sed cum iusticia propter hoc non periclitat: patienter admitti debet cū reus per cautionē standi iudicio se astringit.

Idē abba. de rameser archi. helieñ.

Propter contumaciā rei pōt iudex rem petitā sequestrare: et ipsum contumacē in expensis condēnare quas propter ipsius cōtumaciam vel dolosam exceptionē actor fecit hoc dicit panor.

Ex litteris vestris accepimus ꝙ cū vobis causam q̄ inter monachos de etoll. ꝛ canonicos lincoñ. super ec. de. U. et. M. vertitur duxerimus committendā: ꝛ canonici citati legitime se cōtumacit absentarunt: vos licet monachi essent ob contumaciā aduerse partis in possessionē rerū petitarum mittendi: intuitu tñ religionis mitius agere cū eis volentes possessionē sequestrari fecistis vt sic saltem canonici affecti tedio stare iudicio cogerentur. tandē monachis ec. sibi postulantibus restitui canonici responderunt auctoritatem vestrā penitus expirasse eo ꝙ ad alios iudices litteras impetrarunt q̄ preiudicare prioribus videbantur. Ca. ij. ¶ Uerū quoniā in posterioribus litteris non fuit mētio facta ꝑorū. nec in eis nomina continebantur ecclesiarum que in prioribus posita fuerant: sed indiffinite dicebatur super quibusdā ecclesijs nos attēdentes maliciā ꝛ dolum nulli patrocinari debere: mandamus quatenus predictā causam sm formā prioꝝ litterarum (non obstantibus posterioribus) terminetis expensas quas propter hoc monachi fecisse noscuntur eis a canonicis restitui facientes.

Idem exoneñ. ꝛ ventonieñ. epis: et abba. herfordeñ.

Actore contumace testes recipi ꝛ sententia ferri debēt etiā

lite non contestata reo instante. h. d secundum communem intellectum.

Ca.iii. Causam que inter. F. & R. filiu Agathe de natiuitate ipsius. A vertitur vobis fratres epi: & lodoni. epo cōmisimus terminandā. & infra. Ceterū si aduersarius suus legitime citatus ad presentiam vestrā accedere/vel iudicio ecclesie parere cōtempserit: aut etiā se absentauerit: cum de anglia recessisse dicatur: procuratorem eius si quē reliquerit cōuocetis: qui siue venerit siue nō aut si procuratorem non dimisit: denunciationibus ad domū eius missis receptis testibus alterius partis iuxta dictam formā ad proferendam sententiam procedatis. Urba. iii. de nouo loco & de viger. prioribus.

Si reus post litem contestatā est contumax: si al's liquet de causa ferē diffinitiua snia si nō liqt actor in verā possessionē inducitur.

Ca.iiii. Prout nobis. & infra. Reum qui contumaciter a presentia vestra recesserat/iuratoriam coegistis exponere cautionē: q coram vobis iuri pareret. Cūq die prefixa vestro se conspectui presentasset pretextu ad uocati quē non habebat respondere solita malicia recusauit. Tādē actore instante respondit: q. xl. annis decimas (de quibus erat contētio) percepisset: varijsq postmodū excusationibus vtens in vocē ap. prorupit et contumaciter iuramēto contēpto recessit. Ideoq mandamus quatenus ad cōuincendā eius maliciaz semel eum ad pre. vestrā cōuocetis et si venerit: finē imponatis negocio competentē: q si venire contēpserit causam (vtpote lite que ingerit con testata) diffinitiua snia terminetis/ vel presenti saltē adiudicetis possessionem. seruata duntaxat questione proprietatis absenti.

Inno. iii.

Qui fundata intentione actoris exceptionē peremptoriam obijcit quā non probat incontinenti sed accipit inducias si defecerit in probando condēnatur incontinenti diffinitiua nō expectata in expensis ac soluere cogitur: q si non potest punietur in corpus s̄m arbitriū iudicis. h. d. nota iste text. s̄m lecturam. que placet pan.

Ca.v. Finē litibus cupientes imponi ne partes vltra modū grauētur laboribus & expēsis p̄sertim cum de bñficijs ecclesiasticis litigatur q sine dispēdio diu vocare nō possunt Cōpāti decreto statuimus vt postq intentionē suā altera pars fundauerit si reliqua fortevoluerit legitimā exceptionē opponere quā nolit aut nequeat incontinenti probare. (Qr frequenter ad īpediendū vel differenduz processum exceptiones huiusmodi p excogitatā maliciam opponūtur) ad soluēdas alteri parti moderatas expensas extunc in iudicio faciendas cū acceptis inducijs si forsitā in probatione defecerit cōdēnetur. Et si soluendo non fuerit alias s̄m arbitrium discreti iudicis puniatur: vt hoc saltē timore perterritus non facile q̄s in grauamē alterius falsas exceptiones opponat. Idem prenestineñ. episcopo ap. se. leg. & decano briñeñ.

Citatus ad totā causam certo termino ad comparendū assignato tenetur cōparere in termino et dato impedimēto in termino: debet cōparere q̄cītius pōt post terminum al's condēnabit in expensis tempore citationis emisse.

Ca.vi. Cum dilecti filij nūcij leodiceñ. electi pro eo ad se. apo. accessissent archidiaconus & H. canonicus leodiceñ. ecclesie nomie suo et quorūdam concanonicoꝝ suoꝝ quorum lrās exhibētes de rato: contra eundē electū quedā crimina proponebant: p que nitebantur eū ab electione repellere vt indignū: & infra. Quāuis aūt ex eo q idem electus a grauamine aduerse partis appellationē non fuerit p sufficientes procuratores cū possit (illis prosequentibus) prosecutꝰ nō leuis exorta esset suspicio contra eū. Uolētes tamē iuris ordinē obseruare ipsi mandas

mus quatenus vsq3 ad dñicã qua can
tatur ego sum pastor bonus: per se
vel per procuratorem sufficientẽ ad
pñtiam nostrã accedere: sup predi=
ctis oĩbus responsurus alioquin cũ
assignaremus ei pro peremptorio ter=
minũ supradictũ sciret q (q̃tum de
iure possemus) procederemus ex tũc
in negocio memorato. ¶ Expectan=
tibus igitur aduersarijs ipsum diu
vltra terminũ duximus expectãdũ:
sed ipse direxit simplicẽ solũmodo
nunciũ: excusationis lr̃as afferentẽ
scribebat eñ q nunciũ (cui cũ a no=
bis recederet iniũximus viua voce:
vt citaret eundẽ) sero receperat: vñ
non poterat: tũ propter termini bre
uitatẽ tũ propter viarũ discrimina
nostro se conspectui pñtare. Sed cõ
tra hoc faciebat: q sicut excusatorẽ
direxerat sic dirigere poterat respõ
salem cũ ei non fuisset iniunctũ vt
ad causam i propria psona duntaxat
veniret: sed vel ipse accedere vel pro
curatorem idoneũ destinaret. Pre=
terea cũ mandatur alicui vt ad cer=
tum terminũ se iudici representet:
duo sub hac forma mandant: vt ad
iudicẽ veniat & ad diem sibi prefixã
accedat: vnde si venire non possit ad
diẽ assignatum: tenetur nihilominus
se iudici presentare. Si eñ mandat
alicui vt aliq̃ ad certum diẽ certã rẽ
exsoluat: nõ ideo erit a mandato so
lutus si soluere nequiuerit die data
immo ad solutionẽ (elapso etiã die
solutioni prefixo) tenetur. ¶ Qua=
propter quia dictus electus nec ve=
nerat: nec sufficientẽ miserat respõ
salem ad diẽ sibi statutum / vel post
etiam diutius expectatus / nec de vi
cino eius aduentu spes erat; vtpote
qui per litteras vtcũq3 excusauerit
moram suã & calores estiuos & insi=
dias sibi positas formidabat eũ re=
putauimus contumacem & ad legiti
mas & moderatas expensas quas ad
uersarij eius fecerant a tempore ci=
tationis emisse quẽ extunc expecta=
re inceperant: ipsum curauimus cõ
demnare. Idem armachano
& caselen. archiepiscopis.

Sententia in causa beneficiali
non transit in rẽ iudicatam re
spectu superioris quominus possit
de iuribus partium inquirere: maxi=
me quando sententia fuit lata con=
tra absentem: licet contumaciter et
indefensum.

Cum olim. M. clericus. L. pape c.vij.
prede. no. diuersis prelatorum
hibernie litteris presentatis se asse=
reret in episcopum fuisse roscen. ele
ctum: nullusq3 appareret qui aliq̃d
contra eum proponere dictus pred.
no. ei munus fecit cõsecrationis im
pendi postmodum. F. & B. monachi
ad eiusdem prede. no. presentiam ac
cedentes: vterq3 se asseruit a canoni
cis roscen. ecclesie fuisse electum: &
q predictus. M. per falsas litteras
fuerat consecratus propter qd idem
prede. no. causam vobis sub ea for=
ma commisit: vt de forma & processu
electionis memorati. M. sollicite q̃
reretis: et si enim electum canonice
fuisse constaret: ipsum faceretis pa
cifica possessione gaudere alioquin
inter pdictos. F. & B. audiretis cau
sam: et cuius electionem canonicam
et magis rationabiliter factam inue
niretis: alterius curaretis electioni
preferre: et infra. Cumq3 a vobis di
ctus. M. tertio citatus vestro se no=
let conspectui presentare: procedẽ=
tes in causa tam ex testimonio cleri
et populi roscen. ecclesie q̃ assertio
ne regis coarcaye & prelatorum pro
uincie predicto. F. electionem fuisse
celebratam canonice didicistis: & eã
curastis auctoritate aposto. confir=
mare, presertim cum capitulum ro=
scen. ecclesie dictum. M. se non ele=
gisse constanter assereret nec de pre
dicti. B. monachi electione aliqua=
tenus cogitasse. Interim memoratus
M. ad aposto. se. accedens super qui
busdam alijs grauaminibus & iniu=
rijs contra dictum. F. & quosdam a
lios litteras impetrauit dictus. F.
postmodum ex parte vestra nobis lit
teras presentauit que qualiter a vo
bis in cõmissione predicta processum
fuerat continebant: et infra.

Uolentes igitur adhuc misericor
diter agere cum absente vt eiꝰ mali-
cia cõuincatur dictũ. F. ad vos du-
ximus remittendũ mãdãtes quatenꝰ
nõ obstãte ꝙ eiusdem. G. fuit ele. cõ-
firmata sepedictũ. W. si in hibernia
poterit inueniri: legitime citetis ad
causam: ⁊ facultate sibi defensiõis
indulta (in causa ipsa canonice ꝓce-
datis. Qui si inuẽtus infra tres mẽ-
ses vestro se cõspectui cõtempserit
ꝓsentare ad cõsecrationem dicti. F.
(omni occasione postposita) ꝓceda
tis. Si autẽ in hibernia inuẽtus non
fuerit indulto sibi vnius ãni spa. ex
quo ad nos ⁊ si nõ verbo facto tamẽ
intelligitur ꝓuocasse: arrepto itine-
nere ad se. apo. veniẽdi dicto. F. ad
ministrationẽ ro. se. ec. i spũalibus
et temporalibꝰ cõmittat (quo elapso
eum non differatis in episco. conse-
crare. Idem.

Si ꝓceditur per viã inq̃sitio-
nis cõtra absentẽ ꝯtumaciter
etiam lite non ꝯtestata testes recipi
possunt/⁊ sentẽtia diffinitiua ferri
etiã per viã depositionis si hoc me-
retur delictum.

c. viij. Ueritatis est ꝟbũ organo do-
minice vocis emissum: ⁊ infra.
Sicut canonici curieñ. in nr̃o au-
ditorio retulerũt. P. curieñ. epi ec-
clesiã suã nõ solũ dilapidãdo depssi-
sit sicut publica ꝑdicabat fama: sꝫ
homicidio incestu aliisqꝫ criminibꝰ
polluit: ⁊ infra. Sup his ꝯmisimꝰ
primo causam tridoñ. epo et abbati
mõtis sancte marie ꝓposito de insula
Scõo quoqꝫ birieñ. epo ⁊ ipsis ab-
bati ⁊ ꝓposito ⁊ infra. Uerũ cũ eps
ipe priorũ iudicũ ꝓsentiã adire per
cõtumaciã ꝯtempsisset auctoritate
nr̃a fuit per ipos iudices ab officio
bñficioqꝫ suspẽsus: ⁊ infra. Tandem
ꝟo corã iudicibꝰ canonica citatione
vocatꝰ ꝓsentiã suã difficulter exhi-
buit: sꝫ friuolã tũc excusationẽ ma-
licia cõcepta pretẽdẽs experiri cum
canonicis i iure neglerit q̃ de causa
nos de ꝯsi. fra. nos suspẽdẽtes epm
ipsum vel potius suspẽsionẽ a iudi-
cibus factam auctoritate apo. cõfir-
mantes tertio sup his cũano epo et
abbati sancti. A. causam ad superan
dam malicia ipsius epi cõmisimꝰ au-
diendã q̃ partibus citatis cum nec ꝑ
se nec ꝑ responsalẽ idoneũ cõparue
rit in eundẽ propter inobedientiã et
cõmunicationis sñiam ꝓtulerũt te-
stes ex parte vestra (quemadmodũ i
mandatis a nobis acceperãt) admit
tẽtes: scꝫ abbates: priores ꝓpositos
⁊ alios religiosos viros ꝑ q̃s quelis-
bet articulũ criminũ ꝑdictorum cõ-
stat fuisse ꝓbatũ/⁊ infra. Nos igi
tur vidẽtes ordinẽ iudiciariũ i hoc
facto fuisse seruatũ: cõsiderato pre
terea ꝙ post sñias i se datas celebra
re ꝓsumpserit: cũ multi ꝓlati eccle-
siarũ: cõtra eundẽ episcopũ scripse
rint: nec vnus pro eo defendẽdo vel
aliquatenꝰ excusando in nomine do
mini cũ apostolo omnẽ inobediẽtiã
vlcisci volentes: licet absentes cor-
pore ꝓsentes tamẽ spiritu iuxta ꝟbũ
eiusdẽ apostoli tulimꝰ sentẽtiã per-
petue depositionis in ipsum: ⁊ eum
tam a pontificali q̃ ab omni officio
sacerdotali priuantes: sine spe resti-
tutionis aliqua duximus cõdemnã-
dum: ea nihilominꝰ in irritum reuo-
cãtes q̃cunqꝫ post inhibitionẽ apo.
se. seu factã suspensionẽ et excõica-
tionem de rebꝰ ecclesie alienare pre-
sumpsit. Idem in cõcilio gñali.

Actor non admissus in posses-
sionẽ sibi decretã per iudicem
causa rei seruãde vel ab ea expulsus
ꝑ lapsum anni verꝰ efficit possessor.

Contingit interdũ ꝙ cũ actori
ob cõtumaciam aduerse parti Ca. ix.
adiudicatur (causa rei seruãde) pos-
sessio ꝓpter rei potentiã siue dolum
actor infra annũ rem custodiendam
nãcisci nõ potest: vel acquisitã amit
tit: ⁊ sic (cum ꝺm multorũ assertionẽ
verus nõ efficeret post lapsum anni
possessor) reportet cõmodũ de ma-
licia sua reus. Ne igit cõtumax me-
lioris q̃ obediens conditionis exi-
stat: de canonica equitate sancimꝰ:
vt in casu premisso actor verus con
stituatur elapso anno possessor.
Grego. ix. archiepiscopo burdega.

Si reus nō inuenitur sufficit publice citationem ad ecclesiā suam proponi.

cap.x Venerabilis.f.n.ꝛ infra. Uolentes finē imponi litibus ne immortales existāt. Mādamꝰ quatenꝰ ad initiū prime venture quadragesime quod tibi peremptoriū terminū ducimꝰ assignandū: sup iure primatie qd bituricensis archieps in te ac in puincia tua se habere pponit: per te vel per pcuratorem idoneū sufficienter instructū ad litem cōtestandam: et alia oia negocia peragenda que necessaria decisioni negocij videbūtur: nostro te cōspectui representes. Nos vero nichilominꝰ archidiacono transuigesi. ꝛ magistro. M. canonico turoñ. dedimꝰ in mandatis vt ꝛ ipsi ad eundem terminum auctoritate nostra iuxta premissam formā te peremptorie citare pcurēt et si nō poteris inueniri: faciant vt citatiōis edictū per ipsos vel alios apud ecclesiā tuā publice pponat.

De eo qui mittitur in possessionē causa rei seruande.

Alexander.iij. priori ꝛ fratribꝰ de gullesburh.

Missus in possessionē ex pmo decreto in reali plapsum anni verā ꝛ incōmutabilem illius rei possessionem acquirit: licet passus missionem habuerit infra annū voluntatē cautionem standi: quā tamē nō deduxit te ad effectū suo defectu. h. d. ſm verum intellectum.

c. j.

Onstitutis in psentia nostra. R. canonico vestro ꝛ respōsalibus ppositi de beril. super possessione ecclesie de lamēto l quā causa rei seruande fueratis inducti hincinde fuit coram nobis aliqdiu disputatū tādem ex vtriusqz partis assertione tenuimꝰ ꝙ licet causa rei seruāde tantū in eiusdem eccle possessionē inducti fueritis infra annū tamē altera pars standi iuri nō prestitit cautionē licet volūtatem prestandi habuerit: ꝛ vos eā parati recipere fuissetis. Ideoqz decernimus vt amodō possessionem pscripte ecclesie (saluo iure qd idem ppositus in petenda eccl'ia habere dinoscitur) absqz cōtradictione qualibz habeatis. Ut autem nr̄e diffinitiōis sentētia inuiolabiliter obseruet: eā apostolico ducimꝰ patrocinio roborādā. Cle.iij. epo ꝛ archi. eboracē.

Tempus annale nō currit missionē passo si infra illud cautionem iudicibꝰ vel alteri eoꝝ aliis absentibꝰ obtulit licet p eos seu per eum recepta non fuerit. Et est casus notabilis ſm hunc intellectum.

Um sicut accepimus inter. p. subdecanū et abbatissam ꝛ cō- ca.ij.
uentū sancte trinitatis super ecclesia de capit. questio verteretur: thesauri ꝛ de corint. abbates ac archidiaco. chime. a se. apo. delegati: moniales ipsas rei seruāde causa l possessionem rei petite miserūt vnde cū hoc ad subdecani notitiā peruenisset ad archidi. predictum accessit ꝛ offerens ei sistendi iudicio cautionem (quoniā abbas de corinth. pfectus erat in angliā ꝛ abbas thesauri. viam fuerat vniuerse carnis ingressus) possessionem infra annum sibi resignari cum instantia postulauit sed nō potuit obtinere: ꝛ infra. Dis. p. mandamꝰ quatenꝰ si est ita sistendi iudicio ab eo cautione recepta ei possessionem restitui faciatis nec obstare volumꝰ ꝙ ānus elapsus esse pponitur si per eum nō steterit quominus infra annū ꝛ possessionē receperit ꝛ dederit cautionem.

Inno.iij. pz. ꝛ senagolen. epis.

Si passus missionem repetēs possessionem allegat se cōtumacem non fuisse restituitur in pristinum statum prestita cautione: et dilata condemnatione expensarum quā euitat si postea constiterit eum nō fuisse contumacem.

Um venissēt ad apo. se. abbas ca.iij.
sancti angeli. ꝛ p. gall. idē p. proposuit ꝙ predictus abbas cum

super quadam possessione corā Jo. epo. se. legato traxit in causam: τ infra. Uerum legatus ipse causam cōmisit iudicibus secūdum ius τ bonā terre consuetudinem terminādam: qui cum sm ius tantum pellent pcedere: prefatus P. nostram audientiā appellauit: sed iudices nihilomin⁹ partem aduersam in possessionē rerum petitarum inducendā causa custodie decreuerunt ita φ si vsq; ad annum et diem prestaret sistendi iudicio cautionem τ parti alteri. xxx. libras restitueret pro expensis reciperet possessionem eādē. Cunq; G. se. apo. le. infra annum fuisset terrā illam ingressus: ipse cautionē stans di iuri obtulit coram eo: τ possessionem sibi restitui postulauit paratus expēsas restituere factas in lite que vi. librarū summā (sicut asserit) non excedūt: sed abbas. xxx. librarū sibi restitui petit quantitatem: τ infra. ¶ Nos igitur ipsum P. cautione prestita in possessionem credimus reducendum / hoc etiam decernentes vt si cōsuetudinem quam allegat laudabilem esse constiterit: quia ex hoc sequitur eum rationabiliter appellasse: ad restituendas expensas nullatenus cōpellatur: alioquin (cuz ex hoc appareat eū frustratorie prouocasse) ad restitutionem cogatur expensarū illarū quas abbatem cōstiterit propter hoc necessarias in lite fecisse. Gregorius .ix.

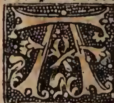
Contra absentem qui nō dimisit pcuratorem facta citatiōe domi nullo defendente; fit missio. h. d. supplēdo ad litterā maxime vt dicitur in glo. Et est verus τ notabilis intellectus.

ca. iiij. Si aduersarius tuus post citationis edictū ad remota loca se trāsferens pcuratorem legitimū nō dimisit: et denunciatione publice facta domi nō apparet qui defendat eundem. ¶ Jure petere potes vt in possessionem earū terrarū de quib⁹ qstio vertit cā custodie inducaris.

Ut lite pendente nihil innouetur.

A [illegible] ebozacē. archiepiscopo.

Priuilegiū etiā a pncipe impetratū per qd priuarī qs sine cause cognitiōe lite pēdēte vsu possessionis tācq surrepticiū nō valet: seu tācq rationi obuiūē reuocādū.

ca. i. Memoria nostra nō excidit: τ infra. Statuim⁹ vt littere phibitionis quas ad petitionē archiepiscopi cātuarien. t. f. direximus nullū preiudicium faciāt quominus tibi: τ successorib⁹ tuis liberum sit (quemadmodū vobis est beneficio priuilegiorū apost. se. indultum: τ tu et predecessores tui ɔsueuistis facere) āte vos per totam angliā deferre crucē quousq; diffinitiua sententia decernatur an eccla tua de iure hoc debeat habere. Cle. iij.

Accusatus de adulterio ad separationē thori non debet lite pēdēte priuari possessiōe cōiugali.

ca. ij. Laudabilē: τ infra. Queris qū matrimoniū accusare contingit an statim sit carnale cōmercium suspendendū: τ infra. ¶ Ad qd breuiter respōdemus φ cōiugū alterutrum accusatus ante pbatam accusationem iure qd habz in altero puari non possit. Inno. iij. abbati et conuentui sancti siluestri.

Qui rem litigiosam alienauit ita φ rehaberi non pōt debet equiualentē substituere in locū illi⁹ quā alienare nō poterit. h. d. cū se.

ca. iij. Ecclesia sancte marie ipsa lata cōtra Johānē deateia: q̄ quasdam possessiones ipsius dicebat cōtra iusticiaz detinere: mouit sub. I. iudice questionē: τ ifra. ¶ Prohibemus ne possessiōes que successerūt in locū τ ius illarū τ quas ab Joh. de ateia eccla sancte marie petierat in monasteriū vrm ab eodē. Jo. lite. pen. trāslātas alienare iterim presumatis vt si eccla sancte marie de vitio litigiosi cōtract⁹ vel de ppetate voluerint experiri ne (si obtinuerit in iudicio in vanū laboret monaste

rio vestro minime possidente) sit quod euincere valeat & habere. Idem.

Idem dicit quod in precedenti.

ca.iiii Ecclesie sancte marie: et infra. Possessionem que fuerat (pretermisso iuris ordine) predicta ecclesia spoliata sibi restitui postulabat: & infra. Nos quicquid ab aliis factum fuit postquam. P.n. ad curiam suam idem negocium reuocauit: irritum decernimus & sane & infra. Uerum quoniam prefatam possessionem nobis facta ab Jo. de ateia aliis loca tionis titulo assignastis neque resti tuere poteratis ecclesie spoliate loco ipsius tantundem possessionum equiualentium ad arbitrium bonorum virorum ipsi ecclesie fecimus assignari quas cum aliis fuerant pignori obligate per vos liberari fecimus a creditoribus qui nobis instrumentum pignoris resignauerunt. Hono. iii. cancellario cantori & a. canonico pari.

Lis decidenda est secundum iura existentia controuersie non autem secundum priuilegium impetratum lite pendente: nisi de litis pendentia mentionem faciat.

cap.v. Dilecti filii magister. A. prosona ecclesie de basseuilla expo suit coram nobis: quod cum inter predecessorem suum ex parte vna & priorem ac monachos de basseuilla ex altera super decimis noualium infra fines parrochie sue existentium questio emersisset: ea pendente coram iudicibus delegatis: abbas & conuentus maioris monasterii turon. quibus subsunt prior & monachi supradicti: pro se ac membris suis obtinuerunt a se. ap. indulgentiam super perceptione huiusmodi decimarum: cuius pretextu prior & monachi supradictas decimas sibi vendicare contendunt: licet in indulgentia de dicta questione facta mentio non fuisset. Ideoque mandamus quatenus eisdem iudicibus iniungatis vt (indulgentia non obstante predicta) in negocio ipso procedant iuxta traditam sibi formam.

De sequestratione possessionis & fructuum.

Inn. iii. mediolan. archiepiscopo.

Res in quam facta est missio non debet sequestrari etiam si missus inde fuerit violenter electus. vel notabilius sic. Sequestrum factum loco missionis propter scandalum euitandum reuocari debet oblata cautione & restitutione expensis.

cap.i.

Ad hoc vnit nos de & infra. Abbas de regula nobis exposuit: quod cum W. p. tuus semper causa que inter ipsum & monasterium suum fuerat agitata obtinuisset ponen. eius litteras destinari & ipse super iudicio possessorio partim pro monasterio partim pro archiepiscopo sententiam protulisset procurator ipsius monasterii questionem de proprietate postmodum intentare volente archiepiscopus iurisdictionem episcopi opposuit expirasse: asserens causam possessionis tantum & non proprietatis fuisse commissam: et quia super possessione pronunciauerat semel functus officio suo super questione proprietatis deinceps cognoscere non valebat: & infra. Sed iudex actorem in possessiones (que fuerat per ipsum archiepiscopi adiudicata) propter eiusdem contumaciam mitti decreuit a qua tamen archiepiscopus violenter monasterium eiecit & infra. C. papa. p.n. sic suum interpretatus fuit rescriptum: quod tam causa possessionis quam proprietatis fuerat iudici delegata: cum absolute & indistincte commissa fuerit: & eius continentia diuidi non deberet: prelibatam quoque possessionem pro suo arbitrio sequestrari precepit inium ges reg. & mutin. episcopis vt de causa possessionis & proprietatis plenius cognoscentes: eam debito fine deciderent: & possessionem ei parti postmodum resignarent: que obtineret de proprietate triumphum & infra. In eum statum continentiam cause reducimus in quem fuerat cum predictus. p.n. causam proprietatis & possessionis regin. et mutin. commisit mandato sequestrationis penitus reuocato: & infra. Ne autem monasterio videamur in suo iure deesse moderatas expensas (ex quo episcopus veron. ipsum in possessionem induci decreuit vsque ad satisfactionis tempus oblate) propter hoc factas sibi restituendas esse censemus & a te sufficienter est prestandi in iudicio cautione.

No.iij.Lozi de bene.ꝛ deca.de calis.
Si missus in possessionē cau=sa custodie fructus dissipat: dissipati reuocautur:ꝛ cum alijs se=questrantur.

ca.ij. Dilectus.f.R.rector eccl'ie de betulia suis nobis petitione monstrauit:ꝙ cū inter ipsum ex parte vna ꝛ abbatē ꝛ conuentū de celte ris ꝛ altera sup eadem ecclesia corā abbate de ssibitos.ꝛ ei⁹ collegis quo=modo verteret:iudices ipsi ꝑdictos abbatē ꝛ conuentum in possessionē ipsius ecclesie causa custodie indu=xerunt:qui fructus medio tempore perceptos pro sue distrahunt libito voluntatis ¶ Quocirca mandamus quatenus si est ita facientes fructus sequestrari predictos:si quid de ip=sis p eos distractum inueneritis ita=tum pristinū reuocetis. Grego.ix.
Si reus possessor appellat a sententia contra eū lata:licite rei petite fruct⁹ sequestrant si dissi=pentur a deo.

ca.iij. Ab eo qui a sententia prouoca=uit fructus possessionis (si dis sipentur ab ipso) possunt lite pendē te rationabiliter sequestrari.

¶ De confessis. Clemens.iij.
Ad solum dictū confitenti cri men proprium n ō est alteri in fligenda pena aliqua: Isamato tamē est indicenda purgatio.

Cap. Cum monasterium:ꝛ in fra.Eos quorū sugge stiōe scel⁹ homicidij se presbyter perpetra sse proponit nisi alijs mo dis verum esse consti=terit:nulli censemus pene subdēdos cum (secundū vtriusq iuris statu=ta) de se confessi super aliorum con scientijs interro gari non debent (et crimine lese maiestatis excepto) de reatu proprio cōfitentis periculosa confessio non est aduersus quēlibet admittenda. ¶ Si tamen eos Isamia huiusmodi laborare cognoueris sin gulis eis (adiūctis tribus socijs sui ordinis) purgationem iniunges.

Inno.iij.canonicis de bethleem.
Si de crimine cōtingente cau sam principalem constat con=tra aliquē p eius confessionem punī tur pena ordinaria etiam si directe contra eum nō agatur.h.d.ſm glo. Et est casus no.ꝛ ver⁹ in se.Uel sum ma sic ſm alium intellectum non mi nus notabilē quem etiā sentit glo. licet non perfecte explicet. Si quis confitetur crimen in iudicio inciden ter potest iudex ordinarius no unm inchoādo ꝓcessum illū punire pena ordinaria.h.d.singulariter.Ab.sic.

Cum super electione bethle.ec=clesie inter.R.ꝛ.P.quomodo verteretur:ꝛ infra.Q m.U. canoni=cus bethle.fuit in iure confessus ꝙ p prestando alterius electioni con=sensu quingentoꝝ sarracenoꝝ obli=gatione receperant:ꝛ mediator exti tit symoniace prauitatē. ¶ Nos (q m vitiū huiusmodi persequi clamus vt debemus) ipsum per diffinitiuam sententiā duximus ab omni bñficio et officio ecclesiastico deponēdum. ca.iiij.

Grego.ix.B.iudici viterbiensis.
Confessio facta in iure p eco=nomū ecclesie nocet ipsi eccle sie.potest tñ reuocari si ante finitū negocium doceatur per errorem fa cti emanasse.h.d.

Ex parte abbatis ꝛ conuent⁹ mo nasterij sancti.M.fuit propo=situm: ꝙ cum inter ipsos ex parte vna ꝛ.U.nomine sue vxoris ex alte=ra:corā te quomodo verteretur eco nomus monasterij memorati quidā p errorē facti fuit in iure ꝯfessus ex q b⁹ timet ꝑiudiciū gñari. ¶ Cū igit negocio nōdū finito:nemini noceat error facti:mandamus quatenus si de huiusmodi potuerit errore noce re: prouideas vt nullum sibi super hoc preiudicium generetur. ca.iij.

¶ De probationibus.
Grego.temeredo regi vincestrie.
Reus actori sua proprija istru menta edere nō tenetur ita'cō muniter summatur.

Ex epistole verbis:ꝛ infra.Tua excellentia postulauit:vt impe ratori scriberē quatenus peracta in Cap.i

earthophylatio requireret que dudū inter iustinianū principē et predecessores tuos fuerunt emissa vt ex his colligeret qd tibi seruare deberet. ¶ Sed ad hoc faciendū vehementer obstitit quia nulli dicēdū est: ea que cōtra te sunt apud temetipm debes documēta reqrere/ et medīūqz pferre.

Alexander.iij.

Actor qui plene probauit non debet compelli iurare.

ca.ij. Sicut consuetudo laudabilis. et infra. Sane quoniam apud nos psuetū esse didicimꝰ vt cū aliqs intētionē suā fundauerit iniuramētis aut testibus ei sacramentū nichilominꝰ deferatur quod si subire noluerit: fides pbationibꝰ nō habetur. ¶ Nos (cum tunc demū ad hmōi sit suffragiū recurrendū: cum alie legitime pbationes deesse noscūtur (talem cōsuetudinem reprobamus.

Lucius.iij.

In cōmuni iudicio pbāt actor et reus et si pariter pbāt actor et reus absoluitur: nisi fauorabilem causam foueat actor.

ca.iij. Ex litteris tuis intelleximꝰ te et archidiaconū cōfines habere prebēdas: in villis quas singuli singulas possidetis et pretextu terminorū interuos cōtrouersiā agitari: eo q dicas eū antiquos fines egressum partemqz tui fundi occupasse: illo in cōtrariū asserente se partem eandē fundi possedisse.xl. annorum spacio incōcusse: tu aūt q per idem tempus quiete illā possideris asseueras: quare vtrum incumbat peritori vel possessori probatio quesiuisti. ¶ Ad quod scire debes q iudicium finiū regūdor tale est vt in eo vtraqz persona vices duorū habeat: videlicet actoris et rei. Unde hincinde testes produci possunt ad cognitionem iudicis instruendā: quibus examinatis iudex quos precellere intellexerit: ad fidem sibi faciendam admittat. Quod si ambar partium testes sint eque idonei possessoris testes preferētur: cū promptiora sint iura ad absoluendum q ad condennādum: preter q in liberali causa in qua si vtriusqz partis testes equales fuerint: pro libertate sententia proferetur: nam possessori probationem aliquando dari iuris manifesti est: cū iure cautum sit q qui obiecerit prescriptionem longissimi tēporis: quā nemo recte obūcit nisi qui possidet: et eā pbauerit: i-cā debeat obtinere.

Grego.viij. preposito sācti cataldi.

Non creditur marito asserenti etiam cum iuramento vxorem se cognouisse: si vxor per matronas attestantes per ipsius corporis aspectum probat contrarium.

ca.iiij. Proposuisti q causa matrimonij q iter D.de casa noua et.S. mulierem vertitur: tibi fuit de mandato apostolico delegata: cumqz partes essent in tua presentia constitute mulier ppo suit se nec a viro cognitam nec potuisse cognosci: quod tā proprio iuramēto q testimonio.vij. mulierū probauit: que per aspectum corporis eam esse virginem asseuerant viro per iuramentum suum contrarium asserente et infra. ¶ Videtur igitur nobis q iuramento puelle et testimonijs illarum.vij. mulierum fides est potius adhibenda. ¶ Cle.ij.

Singulares de vniuersitate possunt ad cōmodum vniuersitatis reprobare instrumentum falso confectum nomine vniuersitatis. ca.v.

Tertio loco fuit a nobis ita qūsitum. Ecce quidā regularis sigillo capituli quoddā īstrumenrum cuidā amico suo signauit in quo facta ei alienatio quarūdam rerum ecclesie immobilium continetur. Quo exhibito in iudicio procurator vniuersitatis illud asseruit de assensu conuentus non fuisse confectum et adulterinū vel furtiuuz esse sigillū. Cumqz fratres ad perhibēdum testimonium produxisset iurati dixerūt q quotiens ad hoc inter fratres aliqua erat mentio cōsilium totius cōuentus et vox fuit vnanimis q nolebant alienationem rerū illarum: sed res domꝰ integras cōseruari volebant. ¶ Sed quoniam contra hocus

chū pars aduersa probauit respondemus secundum assertionem testiū tantummodo iudicandum. Idem.

Ubi agitur de matrimonio cō trahendo: probato impedimēto et publicatis attestationibus aliī testes super defectum impedimenti admittendi non sunt.

ca.vi Iurauit quidam (vt asseris) se quādam in vxorem legitimā acceptur̄ quā cū vellet traducere quidam iuramentis secūdū morē exhibitis legitime probauerūt ipsos in quinto consanguinitatis gradu sibi inuicē attinere. Qz vero requisisti a nobis quid agendū sit: cum qdam alius velit probare contra predictā probationem factā iuramētis canonicis et partibus applicatam nullo eos sese cō sanguinitatis gradu cōtingere: respondemus q̄ stādum est probationi priori.

Inno. iij. archidia. paririsien.

Si per lrās ordinarii probat quis excōicatus a procuratione repellitur. h. d. et hec sūmatio cō uenit textui et ti. et nullā patitur cauillatiam. et ideo eam tene.

c. vij. Post cessionem: et infra. Cum igitur per lrās iudicis ordinarū (quib9 stādū est donec probetur contrarium) nobis constiterit q̄ U. erat excōmunicatus cum procurationis officium assumpsit. Ipsū tā q̄ pcuratorē: nō durim9 admittēdū.

Idem abbati et conuentui cassen.

Si rogat9 restituere totam hereditatem eo sine liberis decedēte: intret monasterium: euanescit fidei cōmissū: et hereditas applicat monasterio nec ad inualidandum ingressum sufficit probare minorē etatem tempore ingressus: si ex aduerso geminatus probetur ingressus. h. d. intelligendo q̄ substitutio fuit fidei cōmissaria. Si vero fuit directa summa sic. Substitutio facta filio eo decedente sine liberis euanescit per ingressum monasterij: et tunc adde id quod est in primo summario ibi: ad inualidandum ingressum τc. vsq̄ ad fi. et vterq̄ intellectus est verus in se. dico tamē q̄ primus est verior q̄ hic fuit substitutio fideicōmissaria. 3. d. aut. hic dicat q̄ fuit cōpēdiosa

c. viij In pñtia B. sctī adriani dia. cardina. B. τ B. ffes vestro syndico constituto corā ipso fecere pponi q̄ cum quondam A. frater ipsorū conderet testam̄. M. filium suum sibi heredem instituit et precepit vt si absq̄ liberis decideret: ad eos bona deuoluerentur ipsi9 vnde illa que de bonis ipsius vestrū monasterium detinebat: sibi restitui postulabāt et petebant vos super hoc a sua molestatione compesci. Uerum syndicus ipse proposuit ex aduerso q̄ dictus. M. monasterio vestro obtulit se et sua. Uñ vniuersa que habuerat erāt ad mōasteriū deuoluta q̄re vniuersa q̄ ipsi de bonis ei9 sua serāt restitui mōasterio vr̄o petebat et sup ceteris silētiū illis iponi. Ad hec autē pars altera replicauit q̄ dict9 M. oblationis tēpore fuerat minor annis: τ q̄ voti facti penitēs qđ fer nore infirmitatis fecerat post cōualēscentiam reuocauit. τ infra. Unde cum sine liberis decessisset: ex testamento patris ad ipsos erat eius hereditas deuoluta. Uerum syndic9 respondere curauit: q̄ licz dict9 M. de monasterio fuisset egressus eidē postmodum se et sua obtulit humiliter et deuote/et q̄ nec contra oblationem suam veniret iuramento firmauit. Quare cū constet q̄ idem M. bis monasterio vestro contulit se et sua: nec ex aduerso probetur q̄ vtrīusq̄ oblationis tempore fuerit minor annis probationem vestram huiusmodi exceptiōis probatio nō elidit: cum et si prime oblationis tempore fuerit minor annis secunde tamen potuit maior extitisse: preterea cum verbum illud minor annis duobus potuerit modis intelligi: cum τ qui minorem. xiiij. an. et qui. xxv. dici soleat minor an. intentioni vestre verbum dubium non nocebat. cū infra. xxv. an. teneret donatio iuramēto firmata. Sed τ si teneret quod factum fuerat a dicto. A. quia tamē in

telligendum non erat sine herede decedere: qui monasterium sibi heredē instituit: hoc monasterio nō nocebat et infra. ¶ Dilectus filius. B. sancti eustachii cardinalis: attendēs q̄ syndicus vester intentionem suam plene fundasset: et q̄ nichil fuisset ex adverso sufficienter probatum: cum etsi ostensum esset per testes q̄ M. sue oblationis tempore fuerit minor annis: utrum tamen prime vel secunde oblationis tempore minor fuerit et quotannis minor non fuisset expressum: et mandato nostro sententiam protulit: et predictis. S. et B. silētiū imponens super his que a monasterio postulabant: eos ad restitutionē illorum que de bonis predicti M. ppria temeritate invaserant condemnavit. ¶ Nos igitur sententiam ipsam auctoritate apostolica confirmamus. Idem.

¶ Si actor et reus in interdi. retinende possessionis probant obtinet is qui antiquiorem possessionem probat titulo maxime iustificatam vel meliores probatiōes respectu possessionis adduxit. h. d. no. et probatur satis hoc summarium in versi. ex premissis ponderato versi. maxime.

Ca. ix

Licet causam que vertitur inter ecclesiam raveñ. et cōmune faventine super iurisdictiōe honore ac districtu in villa sancti P. et castro arioli: quod de iure ad se spectare dicta ecclesia proponebat: et infra. ¶ Porro attestationibus publicatis syndicus faventinorum proposuit se velle in personas testium ex parte altera productorum quedam obiicere: ac probare economo ecclesie asserente in fieri non debere super quo interloquendo decrevimus ipsum nullatenus audiendum: cum infra triū mensium spacium in nostris litteris comprehensum testes huiusmodi producere non curaverit / infra quē terminum pars utraq̄ testes inducere potuit: tam in personas testium q̄ super negocio pricipali. ¶ Post hoc idem obiecit in testes predictos q̄ corrupti falsa dixissent. Unde quia talis exceptio non solum ante sed etiam post sententiam potest opponi: licet nonnulli crederent faventinorum partem exceptionem huiusmodi per excogitatam maliciam ad impediendum processum negocii obiecisse: quia tamen nolumus a iuris tramite declinare: magistris S. et T. precipim⁹: ut testes quos super hac exceptione procurator faventinorum duceret producendos infra mēsem recipere et examinare curarent: de singulis circunstantiis subtiliter inquirentes: extunc indulto altero mense procurator ecclesie supradicte infra quem si vellet ad reprobationem testium illorum produceret testes coram eis: et infra. ¶ Quanq̄ autem pars faventinorum testes multos produxerint super negocio principali: vix tamen ex illis sex remanserunt concordes cum aliis sibimet in serie sui testimonii contradicant: et quidam alii sint in dicto sui testimonii singulares. Ad reprobandum vero quosdam testium ecclesie raveñ. et si ex parte faventinorū quidam sint testes inducti: plures tamen illorum reprobantur: quia sibi inuicem evidentissime contradicũt quidam vero alii pauci numero q̄uis non reprobentur expresse usq̄ adeo tamen male fame sunt et levis opinionis: q̄ eorum dictis nulla vel modica fides est habenda. ¶ Idem quoq̄ testes faventinorum generaliter repelluntur: quia non probant illud ad quod probandum eorum syndicus se astrixit: videlicet q̄ corrupti falsa dixissēt quoniam et si de corruptione videantur aliquid dicere: de falsitate penitus nichil dicunt: et infra. ¶ Ex premissis igitur evidenter apparet: q̄ ecclesia per testes numero plures quibus potius lux veritatis assistit: qui etiam aptiora negocio et vero proximiora in suis testimoniis expresserunt: sufficienter ostendit: q̄ a quadraginta annis et citra cum omni iurisdictione / honore / atq̄ districtu

ctu loca supradicta possedit. per quod patet: quod si cõmune fauent. a .l. annis citra (sicut videntur testes eorum deponere) aliqua seruitia in locis perceperunt supradictis: illa procul dubio sine iusto titulo percipere inceperunt: cum duo in simul eandem rem: et eodem modo in solidum possidere non possint maxime cum iidem fauentini iustum possessionis titulũ non ostendant: et ex priuilegiis imperatorum et ro. ponti. ec. rauennaten. concessis euidentissime colligatur possessionẽ ipsius ecclesie in predictis locis iustam fuisse. Cum ergo constet fauentiñ. ab. eo tempore quo se possedisse probare contendũt minus iuste ac sine titulo aliqua in predictis locis temeritate propria occupasse: et economus eiusdem ecclesie petierit a vi turbatiua seu inquietatiua super premissis cõmune fauen. prohiberi: nos recognoscẽtes ĩ hoc casu non sic locum esse iterdicto vti possidetis vt dicere debeamus: vti possidetis ita possideatis cum probationes ecclesie lõge sint potiores et ideo sit in interdicto superior / cõmune fauentie sibi condẽnamus super iurisditiõe / et honore / atque districtu / et aliis ad hoc generaliter pertinẽtibus in locis predictis quo ad possessorium iudicium quo tantummodo actum est perpetuum silentium imponentes: et prohibentes eidem vt neque per se neque per alios super his presumat rauennatẽ. ecclesiam aut habitatores predictorum locorum aliquatenus molestare. Idem.

Si qui nominentaliquem filiũ et ita cõmuniter reputat non creditur postea alteri eorum iuranti contrarium.

ca. x. Per tuas nobis litteras intimasti quod cum .T. tibertinus ciuis quandam per septẽniũ habuerit concubinam: nec prolem susceperit interim ex eadem: ac ipsa postmodum diuertens ab eo / ad ipsũ nõ post multũ tempus rediisses: filium quem reuersa in domum ipsius peperit: ex eo se asseruit suscepisse et infra. Quia vero mulier illa de dicto .T. suscepisse R. de quo agitur primitus constanter asseruit et idem .T. prefate mulieris precipue deuict⁹ instãtia: ipsũ suũ filium publice recognouit: et filius eius nominatus cõmuniter fuit et habitus ab ambobus: eiusdem mulieris postmodum iuramento in contrariũ prestito non est standum cum nimis indignum sit (iuxta legitimas sanctiones) vt quod sua quisque voce dilucide protestatus est in eundem casum proprio valeat testimonio infirmare Unde apparet per consequens quod predictus R. sophiam neptem memorati .T. cuius pma facie presumitur cõsobrinus: non potest habere aliquãtenus in vxorẽ. Idẽ in conci. gnali.

Iudex debet habere notarium vel duos viros idoneos qui scribant acta iudiciĩ: alĩs si quid difficultatis emerserit: per superiorem punietur: nec credetur ei super processu nisi inquãtum per acta vel alias per legitima documenta constabit.

Quoniam contra falsam assertionem iniqui iudicis innocens litigator quandoque non potest verã negationem probare: cum negantis factum per rerum naturam nulla sit directa probatio: ne falsitas veritati preiudicet: aut iniquitas preualeat equitati. Statuimus vt tam in ordinario iudicio quam extraordinario iudex semp adhibeat aut publicam (si potest habere) personã aut duos viros idoneos qui fideliter vniuersa iudiciĩ acta conscribant. videlicet citationes / dilationes / recusationes / exceptiones / petitiones / responsiones / interrogationes / confessiones / testium depositiones / instrumentorũ productiones / interlocutiones / appellationes / renunciationes / conclusiones / et cetera que occurrerit competenti ordine conscribenda loca designando: et tempora et personas. Et omnia sic conscripta partibus tribuantur: ita quod originalia penes scriptores remaneant: vt si super processu iudicis fuerit suborta contentio per hoc possit veritas declarari: qua ca. xi.

tenus hoc adhibito moderamine: ne honestis et discretis differatur iudicibus: q per improuidos et liquos innocentium iusticia non ledatur.

¶ Iudex autem qui constitutionem ipsam neglexerit obseruare si propter eius negligētiam quid difficultatis emerserit: per superiorem iudicē animaduersione debita castigetur nec ꝑ ipsius presumatur processu nisi quatenus in causa legitimis documētis cōstiterit. Honorius iij. archiepiscopo londo. et eius suffraganeis.

Si probari potest reum deliquisse eius probatio q nō deliquerit non est admittenda.

c.xii A D nostram noueritis audientiam peruenisse q sacerdotes et clerici dacie legi regni (per quam negatiua probatur) temere initētes/ a criminibus que probari testibus fide dignis possunt legitime contra eos/reputant insontes: si se sup his purgare valeāt quoquomō. ⁊ infra. ¶ Uolētes igitur vt hec pestis cōtraria omi iuri penit⁹ extirpetur a clero mandamus quaten⁹ in huiusmodi ꝓbatiōe negatiue (dū tñ possit affirmatiua ex aduerso ꝓbari) neminē audiaris. Idē aure. ⁊ lameteñ. epis.

Fines diocesum probantur ꝑ libros antiquos: adminicula testes et famam.

c.xiij. C Um causam que inter colubiē. et egitañ. epos sup suarū limitatiōne dioce. vertit: vobis duxim⁹ cōmittendā. ¶ Mandam⁹ quatenus secūdū diuisiones q per libros āntiquos vel alio modo melius probantur necnō testes famam ⁊ quecunqz alia adminicula i negocio ꝓcedatis. Idem epis et archidiaco. senoñ.

Possunt reprobari matrone ꝑ quas virginitas probatur.

c.xiiij C Ausam matrimonij q inter U. iuuenē ⁊ S. puellam senoneñ. que se virginem et monacham profitetur: noscitur agitari: et infra. Mā dam⁹ quaten⁹ eādē puellā ponatis interim i monasterio quod itrauit vt ibi secure valeat cōmorari: donec iudiciali sententia quid agi debeat decernatur: recepturi postmodum non solum probationes viri quas inducere voluerit contra mulieres illas que ad inuestigandum signa virginitatis ex parte puelle fuerint introducte: verūetiā probationes alias hoc negocium contingentes/quas pars vtralibet duxerit producendas. Et quia (vt dicit canon) sepe manus fallitur ⁊ oculus obstetricum: volum⁹ et mandamus vt adhuc honestas matronas prouidas ac prudentes deputare curetis ad inquirendum vtrum dicta puella virginitatis priuilegio sit munita. Grego. ix. preposito sancte M. magdeburgē. ⁊ decāo misñ.

Acta etiā litis ordinatoria facta coram primis iudicibus fidem faciunt coram secundis.

C Um bone memo. ⁊ infra. ¶ Cum acta originalia dicātur apud priores iudices remansisse mandamus quatenus ea cum omni diligentia requirentes ipsa si potuerit inueniri et si qua partes duxerint legitime proponenda in scriptis redacta ad nostram pre. remittatis. ¶ Alioquin cum non reuocetur in dubium de contestatione litis super statu piscam. monasterij et quibusdam sponsationibus contra abbatem eius facta a mesburgeñ. episcopo recipiatis partium probationes de nouo: ⁊ audientes si partes audire voluerit de compositione tractatum tā quod super hoc inueneritis q causam sufficienter instructam ad nos remitte re procuretis. ca.xv.

De testibus et attestationibus.

¶ ex cōcilio matiscēñ. ¶ Breue est.

P Lacuit sancto conuentui vt testes non conducantur precio. Et vt qui cunqz idonei et fideles in testimonium assumātur. Acnullus testimonium dicat nisi ieiunus. Grego. ix. iohan. defensori eunti in hyspaniā. cap.i.

Nulla est receptio testium facta contra non citatum.

I N nomine domini. et infra. ¶ Quod autem dicit episcop⁹ ca.ij.

quia se absente etiam vtilissimi sunt
testes exhibiti: nullius momenti le=
ge nocendum est constitutionis no=
uelle que de testibus loquitur in hec
verba. ¶ Ne postea obiiciatur eis ꝙ
per vnam partē gesta ꝛ cōfecta sunt
ops vt testimonia dentur illo admo
nito a iudice aut defensore venire et
audire testes. Si vero noluerit ve=
nire et non ex ineuitabili quadam ne
cessitate venire non possit: tanciꝰ
hmōi testiōnia ita valere: tanꝗ si nō
ex vna parte ꝯsisterent: sed etiā ipso
ꝑnte facta fuissent. ¶ Ecce admonē
dus est semper aduersariꝰ vt ad au=
diendos testes veniat quod qꝛ hic
omissū ē necesse est vt quod contra
legē actum est nō habeat firmitatē.

Idem sabino defensori sard.

Mulier testificatur contra cle
ca.iii. ricum cum de crimine agitur.

Quoniam aliqua nobis de per=
sona epiphanii pbři sunt fa=
cinora nunciata: necesse est vt cun=
cta diligentiꝰ perscruteris ꝛ seu mu
lieres cum quibus peregisse dicit /
seu alios quos de causa scire aliqd
senseris huc festines adducere: qua
tenus ecclesiastice districtione liqui
de possint que vera sunt aperiri.

Pascas. papa.

Ubi agitur ad correctionē de
peccato impediendo pricipa=
lis persona ad mittitur in testem.

ca.iiii. In omni negocio principalis ꝑ=
sona dicens veritatem de re ist
bi nota rectissime habenda est pro
teste cui adhibito vno efficiunt duo
testes: adhibitis duobus efficiūtur
tres. ¶ Quod patēter ostendit do=
minus cum dicit. Si peccauerit ī te
frater tuus corripe eum inter te et
ipsum solum: ꝙ si te non audierit ad
hibe te cum vnum vel duos testes vt
in ore duorum vel triū stet omne ver
bum. ¶ Idem alibi affirmat dicens.
Ego sum qui testimonium perhibeo
de meipso et testimonium perhibet
de me pater: nam in lege vestra scri=
ptum est ꝙ duorum hominum testi=
monium verum est.

Eugenius. iii.

¶ Dicit quales esse et qualiter
iurare debeant qui super consangui
nitate deponunt. ca.v.

Quotiens aliqui propter cogna
tionem propinquitatis sepa=
rari petuntur duobus vel tribus te=
stibus adhibitis qui de eadem con=
sanguinitate supersint vel totidem
senioribus et melioribus loci eius=
dem id debet legitime comprobari.
¶ Probatio autem testium debet fie
ri duplici iuramento vt iurent se nō
priuato odio neqꝫ amicitia / neqꝫ pro
aliquo cōmodo quod habuerint vel
quod habēt habituri sint ad hoc iu=
randum inductos: ꝛ sicut ipsi dicisse
rei veritatem accepisse a maioribus
suis et credere ita esse.

Idem priori et fratribus sancte
trinitatis.

Prelatus et clerici qui causaꝫ
ecclesie non procurant testifi=
cari possunt in ea. ca.vi.

Nisuper statuimus vt liceat vo=
bis in causis ecclesie vestre fer
re testimonium. ¶ Dummodo vnus
ex vobis vel duo ad agendum vel re
spondendū instituantur quorum te=
stimonium in causis in quibus acto
res vel responsales sunt instituti nō
debet admitti.

Idem. R. herfordeñ. episcopo
et abbati sard.

Si probatio exceptionis oppo
site contra testem productum
non admittitur anteꝗ dictum testis
recipiatur in casu in quo admitti de
buit: licite appellat. h. d. secūdum le
cturam quam ponit panor.

Ex parte. A. presbyteri ad nos ca.vii
est querela perlata ꝙ cum ec.
de clunod. canonice fuisset adeptus
et eam. xxx. an. et āplius pacifice pos
sedisset. ¶ Miles quidam. H. nomie
tacito ꝙ laicus esset ad iudices litte
ras impetrauit ꝙ si dictus presby=
ter filius esset illius qui proximo in
eadē ec. ministrarat: vel publice for=
nicariam haberet: ipsum a predicta
ecc. amouerent. Tandem cum miles
per interpositam personam eum co=
ram prefatis iudicibus traxisset in

causam: quosdam laicos infames et notabiles ad testimonium dicit pro duxisse. Licet aut̃ p̃sbyter assereret illos non esse recipiendos pro eo ꝙ quidam eorum latrones et raptores manifesti essent quidam vero in alia causa fuissent conuicti de periurio: et se hoc diceret probaturum. ¶ Ni chilominus iudices testibus talib⁹ receptis eisdem absenti post appel lationem prescriptã abiudicauerũt ecclesiam quam nunc militis bapti feri filius detinet occupatã: ⁊ infra. ¶ Mandamus quaten⁹ si vobis cõ stiterit ꝙ predict⁹ presbyter nõ fue rit legitime per testes idoneos pre dicta eccle. spoliatus eorũdem iudi cium cassata sententia: litteris etiã cõfirmationis (si que sunt super ea dem ecclesia impetrate) non obstan tibus: ecclesiam presbytero resti tuatis eidem ipsumq; non permitta tis exinde molestari. ¶ Si vero res aliter se haberet: causam audiatis ⁊ fine debito termin etis. ¶ Testes aũt si quos idem. A. in sue assertiõis te stimonium inuocauerit curetis mo nere vt coram vobis super his per hibeant testimonium veritati.

c.vii. Idem exonen. et vigor. ep̃is.

Iudex mittere debet examina torem discretum ad testes re cipiendos qui ad eum commode ve nire non possunt.

Si qui testiũ valitudinarĩ sũt et senes: vel debilitate confe cti aut paupertate depressi (ita ꝙ nõ possint ad vestram presentiam ad duci: ad ipsos recipiendos mittatis personas idoneas et discretas.

Alexander tercius belnacen. episcopo.

Retractãda est sententia si cõ stat eam fuisse latam ad dictũ corruptorum testium. h. d. secũdum lecturã quã tenet panor.

ca.ix. Sicut nobis est intimatũ: qui dam accepta pecunia de parẽ tela inter virum et vxorem exhibent iuramenta: per que inter ipsos di uortiũ sentẽtia promulgatur: postea vero priuatim nullam inter eos cõ sanguinitatis lineam asserentes se corruptos dicunt testimonium per hibuisse falsitatis.

¶ Super quo. t. r. ꝙ si vir ⁊ vxor aut alter eorum ad secunda vota transi uit testibus de periurio ⁊ adulterio vno pluribus ue: quibus causam de derunt penitentia iudicatur.

¶ Si vero ad secũda vota idem vir et vxor non migrauerint: diligenter inquirendi sunt coram quibus cor ruptio intercessit: ⁊ si tales exhibeã tur per quos possit predicte corru ptionis veritas comprobare: rece pto eorum testimonio est sentẽtia re uocanda: nõ enim testimonium pre dictorum (cum periuri sint) est i hoc casu aliquatenus admittendũ.

Idem.

ca.x. Socius criminis: et muneris non testificatur etiam i crimi ne symonie. Et vnius testimoniũ nõ sufficit ad cõdemnationem.

Veniens ad nos. L. p̃sbyter sua nobis relatione monstrauit: ꝙ et obiectum fuit ꝙ in eccle. de one nen. canonicũ non habuisset ingres sum: quia promisisset vnicuiq; par rochianorum quinq; barillos vini remittere: qui sacerdoti tibi pro tẽ pore seruienti consueuerãt pro be neficio dari: verum cum duo appa ruissent qui iurati deposuerũt pre dictum presbyterum tali fecisse pro missionem: et cum altero illorũ pa ctum illud factũ fuisse: ⁊ tu de pres bytero (prout ordo rationis exigit) iudicasti. ¶ Nos tuam sententiã cõ mendamus: eo ꝙ ille qui eodẽ erat infectus crimine inde contra eum te stificari non posset: nulliq; de se cõ fesso aduersus alium in eodem cri mine sit credendum: nec vni⁹ testiã moniũ ad condemnationem sufficis at alicuius.

Idem abbati. s. l. ⁊ p̃ori. s. c.

Attestationes in vno iudicio recepte fidem faciunt in eadẽ causa et iter easdem personas corã alio iudice.

Ausam q̄: τ ĩfra. Discre. v. mā damus quatenus susceptis at testationibus vtriusq; partis q̄ ab alijs iudicibus sunt recepte causam ipsam fine debito terminetis. I dē cant. archiepiscopo τ vigor. epo. ca. xi.

Clerici non sunt a ferēdo testimonio in causa ecclesie sue si ne rationabili causa repellendi.

ca. xij. Um nuncius: et infra. Non lateat prudentiā vestrā q; clerici non sunt a ferēdo testimonio super negocio ec. sue (nisi alia rōnabilis cā ipediat) repellēdi. I dē cāt. archie.

Crimen nunc probatum repellit testem alias de illo crimine non damnatum.

ca. xiij. Uper eo q; quesiuisti vtrū testes sint reprobandi in cā criminali vel ciuili quibus ab aduersa parte crimina opponunt. Respōdemus q; si etiā ante non sunt conuicti vel confessi de criminib9 illis: dūmodo inde conuincātur: in testimonium non debent admitti.

I dem salernitano archiepiscopo.

Laicus in criminali non testificatur cōtra clericū: accusat tamen p sua vel suorum iniuria.

c. xiiij. E cetero laicos in accusationē vel testimoniū cōtra clericum in criminali causa non esse aliquatenus admittēdos cēsura sacrorum canonum manifestius edocet.

Nisi forte suā vel suorum iniuriam prosequantur. Nec tunc etiam ad testimonium / sed ad accusationem possunt admitti. I dem eidem.

In causis ecclesiasticis τ ciuilibus possunt fieri tres pductiones testiū quarta aūt non admittitur ab sq; solēnitate legali. Et sup dictis testium post ipsorum publicationem potest publice disputari. hoc dicit secundum lecturam communē et verbis textus congruentem.

ca. xv. N causis ecclesiasticis vel ciuilibus vltra tertiam pductionē non debent testes produci nisi addita quadā solēnitate que in legibus inuenitur expressa. Et super dictis testium cum fuerint publicata publice potest disputari. I dem preposito τ canonicis embruden. ecclesie.

Si quis probat actū gestum post appellationē τ aduersarius probat q; ante prefertur prima portio τ act9 iudicat nō tenere: nisi scōs pbet q; ante oēm appellationē

Ca. xvi. Um tu fili pposite cū qbusdā canonicis tuis τ archiepō ve ster essetis in nostra presentia cōstituti: τ infra. Cū constet testes vestros iurasse q; post appellationē excōmunicationis sententiā tulerit: τ archiepi testes similiter iurasse q; añ appellationē: nos dicta testiū benigne interpretari volentes ne plurium reatu notent: q; vtrūq; esse potuit: τ q; post primā. ap. τ ante secundā sententiā lata fuerit: eandē sententiam decernimus non tenere.

I dem episcopo placen.

In causa appellationis super nouis capitulis tantū testes noui τ veteres producuntur iuramēto ſm morem prius recepto.

c. xvij. Raternitatis tue litteris nos cōsulere voluisti: vtrum recipiendi sint noui testes sup questiōe iudicata in qua testibus renūciatū constet vtrinq;. Et an testibus in prima causa receptis pter causam appel. liceat sup questionib9 iudicatis aliquid noui proponere: τ infra. Duximus tibi rñdendum q; in appellationis causa si noua contigerit emergere capitula: sup quib9 aliqua partiū voluerit nouos testes inducere. vel p iam receptos aliquid cōprobare: eos credimus posse recipi sup nouis dūtaxat capitulis: recept; prius ab ipsis ſm formā recipiēdorum testiū iuramentis. I dē exon. epo.

Qui iurauit testimoniū nō dicere testificari cōpellit si testificationes publicate non sunt.

c. xviij. Atimauit. R. pbr̄ q; U. clericus capellanū eius τ alios q̄ plures de testibus suis iuramento constrinxit q; testimoniū consilium τ auxilium contra ipsum non preberent eidem. Ideoq; iniungimus vt si testimonium eorum publicatū non est:

nec est abrenunciatum testibus eos qui sunt iuramento astricti. ꝛ alios (si necesse fuerit) idoneos in testimonium recipere non postponas.

Idē abbati ꝛ fratrib⁹ de martura.

Publicatio vel renunciatio testium in certis capitulis, non preiudicat volenti testes producere in aliis. h. d. quo ad titulum

ca.xix Causam que vertitur inter vos et plebanuz ꝛ clericos sancte ma. de martu. cōmisimus iudicibus terminandā. Cumq₃ vtraq₃ pars in eoꝝ esset presentia constituta: et testes essent hincinde recepti: ꝛ eis ab vtraq₃ parte renunciatum: ꝛ attestationes etiā publicate: quoddā priuilegium nup a nobis impetratū i medium ptulistis: ꝛ infra. Judicib⁹ ipsis mandauimus vt sup aliis capitulis si qua alia fuerint ab his sup quibus testes recepti sunt et eorum attestationes publicate testes (si qui idonei producti fuerint) recipiant: ꝛ nullis capitulis nouiter a nobis per vestros nuncios impetratis que cōtineantur in priuilegio vestro vel in aliis lris quas vobis indulsim⁹ post ꝙ causam ipsam commisimus eisdē predicte plebi in hac causa impedimentum prestantibus concordia vel iudicio mediante decidant. Quia vero florentinus episcopus intimauit quedā capitula eidez priuilegio esse inserta que obuia ratione videntur: illud ad nostram presentiam cū vestro nuncio transmittatis.

Idem norwicen. episcopo.

A testimonio repellitur simili morbo laborans.

Ca.xx Personas ecclesiarum: et infra. Verū si coram te vel alio quolibet negocio ventilentur: nolumus vt aliqui consimili morbo laborantes si certum sit aut legitime super hoc possint conuinci: si ab alterutra parte testes adducti fuerint: in testimonium admittantur.

Idem in concilio late.

Christianus contra iudeū in testem admittitur.

Iudei siue sarraceni: ꝛ infra. Testimonium quoq₃ xpianorū aduersus iudeos in omnib⁹ causis (cū illi aduersus xpianos testibus suis vti presumant) recipiendum esse cēsemus. Et anathemate decernim⁹ feriendos quicunq₃ iudeos xpianis voluerint preferre in hac parte. C.xxi.

Cum eos xpianis subiacere oporteat: ꝛ ab eis pro sola humanitate foueri. Idem matheo cardi.

Testimoniū matris est suspectum vbi filia petit in virum aliquem se maiorem. Et ad dictū solius matris de impedimento deponētis impeditur matrimonium: sed cōtractum non dissoluitur.

Super eo quod a nobis tua deuotio postulauit vtrum viro negante se mulierē affidasse ipsius mater mulieris ꝛ altera mulier possint ad testimonium recipi. C.xxii

Con. t. t. r. ꝙ cum mater filie incrementum ꝛ honorem videtur diligere: vbi vir superior est diuitiis ꝛ nobilitate: potentia: vel honore: testimonium eius videtur esse suspectū et ideo non esse aliquatenus admittendum. Super illa vero questione quā fecisti an mulier cōiungēda non sit viro: pro eo ꝙ sola mater alterutriꝰ eos esse cōsanguineos cōfitetur. Respondemus ꝙ si nō est firmatum matrimonium inter eos: matre asseuerante ipsos esse cōsanguineos non debēt coniungi: q₃ presumptio est nō modica ꝙ se linea cōsanguinitatis attingāt. Si vero matri. ē firmatū: non debet sine pluriū iuramento dissolui. Idem.

Ad decisionem cause maxime pro parte iudei nō sufficit regulariter minus testimoniū ꝙ duoꝝ pbate vite: ꝛ laudabil ꝯuersatiōis

Licet vniuersis: ꝛ infra. Nam non est licitum alicui xpiano: et multominus crucis xpi inimico vt cause sue vnius tantum quasi legitimo testimonio finem imponat. C.xxiii

Mandamus quatenus si inter vos et quoscūq₃ iudeos emerserit q̄stio in qualibet causa xpiani et maxime

Ausam q: et infra. Discre. v. mã damus quatenus susceptis at testationibus vtriusqꝫ partis q̃ ab ca.xi. alijs iudicibus sunt recepte causam ipsam sine debito terminetis. I dē cant. archiepiscopo et vigor. epo.

Clerici non sunt a ferēdo testimonio in causa ecclesie sue si ne rationabili causa repellendi.

Um nuncius: et infra. Non la- ca.xij. teat prudentiā vestrā qꝫ clerici non sunt a ferēdo testimonio super negocio ec. sue (nisi alia rōnabilis cā īpediat) repellēdi. I dē cāt. archie.

Crimen nunc probatum repel lit testem alias de illo crimi ne non damnatum.

Uper eo qꝫ quesiuisti vtrū te- ca.xiij stes sint reprobandi in cā cri minali vel ciuili quibus ab aduersa parte crimina opponunt. Respō- demus qꝫ si etiā ante non sunt con- uicti vel confessi de criminib⁹ illis: dūmodo inde conuincātur: in testi- monium non debent admitti.

I dem salernitano archiepiscopo.

Laicus in criminali non testi- ficatur cōtra clericū: accusat tamen ꝓ sua vel suorum iniuria.

E cetero laicos in accusatio- c.xiiij. nē vel testimoniū cōtra cleri- cum in criminali causa non esse ali- quatenus admittēdos cēsura sacro rum canonum manifestius edocet. Nisi forte suā vel suoꝝ iniuriam prosequantur. Nec tunc etiam ad testimonium / sed ad accusationem possunt admitti. I dem eidem.

In causis ecclesiasticis et ciui libus possunt fieri tres ꝓdu- ctiones testiū quarta aūt non admit titur absqꝫ solēnitate legali. Et sup dictis testium post ipsoꝝ publicatio nem potest publice disputari. hoc di cit secundum lecturam communē et verbis textus congruentem.

N causis ecclesiasticis vel ciui ca.xv. libus vltra tertiam ꝓductionē non debent testes produci nisi addi ta quadā solēnitate que in legibus inuenitur expressa. Et super dictis testium cum fuerint publicata publi ce potest disputari. I dem prepo sito et canonicis embruden. ecclesie.

Si quis probat actuꝫ gestum post appellationē et aduersa- rius probat qꝫ ante prefertur prima portio et act⁹ iudicat nō tenere: nisi scōs ꝓbet qꝫ ante oēm appellationē Ca.xvi

Um tu fili ꝑposite cū quibusdaꝫ canonicis tuis et archiepis de canonicis tuis et archieps ve

ster essetis in nostra presentia cōsti- tuti: et infra. Cū constet testes ve- stros iurasse qꝫ post appellationē ex- cōmunicationis sententiā tulerit: et archiepi testes similiter iurasse qꝫ añ appellationē: nos dicta testiū beni- gne interpretari volentes ne plurū reatu notent: qꝫ vtrūqꝫ esse potuit et qꝫ post primā ap. et ante secundā sen tentiā lata fuerit: eandē sententiam decernimus non tenere.

I dem episcopo placeñ.

In causa appellationis super nouis capitulis tantū testes noui et veteres producuntur iuramē to ꝫm morem prius recepto. c.xvij.

Raternitatis tue litteris nos cōsulere voluisti: vtrum reci piendi sint noui testes sup questiōe iudicata in qua testibus renūciatuꝫ constet vtrinqꝫ. Et an testibus in prima causa receptis ꝓpter causam appel. liceat sup questionib⁹ iudica tis aliquid noui proponere: et infra. Duximus tibi rñdendum qꝫ in ap pellationis causa si noua contigerit emergere capitula: sup quib⁹ aliquis partiū voluerit nouos testes indu- cere. vel ꝑ iam receptos aliquid cō- probare: eos credimus posse recipi sup nouis dūtaxat capitulis: recept⁹ prius ab ipsis ꝫm formā recipiēdoꝝ testiū iuramentis. I dē exoñ. epo.

Qui iurauit testimoniū nō di cere testificari cōpellit si testi ficationes publicate non sunt.

Atimauit. R. pbr qꝫ U. clericus c.xviij. capellanū eius et alios q̃ plu- res de testibus suis iuramento con strinxit qꝫ testimoniū consilium et au xilium contra ipsum non preberent eidem. Ideoqꝫ iniungimus vt si testimonium eoꝝ publicatū non est:

nec est abrenunciatum testibus eos qui sunt iuramento astricti. ꝛ alios (si necesse fuerit) idoneos in testimonium recipere non postponas.

Idē abbati ꝛ fratrib⁹ de martura.

Publicatio vel renunciatio testium in certis capitulis, non preiudicat volenti testes producere in alijs. h. d. quo ad titulum

ca.xix Causam que vertitur inter vos et plebanū ꝛ clericos sancte ma. de martu. cōmisimus iudicibus terminandā. Cumq; vtraq; pars in eorū esset presentia constituta: et testes essent hincinde recepti: ꝛ eis ab vtraq; parte renunciatum: ꝛ attestationes etiā publicate: quoddā priuilegium nup a nobis impetratū in medium ptulistis: ꝛ infra. Iudicib⁹ ipsis mandauimus vt sup alijs capitulis si qua alia fuerint ab his sup quibus testes recepti sunt et eorum attestationes publicate testes (si qui idonei producti fuerint) recipiant: ꝛ nullis capitulis nouiter a nobis per vestros nuncios impetratis que cōtineantur in priuilegio vestro vel in alijs lr̄is quas vobis indulsim⁹ post q̄ causam ipsam commisimus eisdē predicte plebi in hac causa impedimentum prestantibus concordia vel iudicia mediante decidant. Quia vero florentinus episcopus intimauit quedā capitula eidē priuilegio esse inserta que obuia ratione viden tur: illud ad nostram presentiam cū vestro nuncio transmittatis.

Idem norwiceñ. episcopo.

A testimonio repellitur simili morbo laborans.

Ca.xx Personas ecclesiarum: et infra. Verū si coram te vel alio quolibet negocio ventilentur: nolumus vt aliqui consimili morbo laborantes si certum sit aut legitime super hoc possint conuinci: si ab alterutra parte testes adducti fuerint: in testimonium admittantur.

Idem in concilio late.

Christianus contra iudeū in testem admittitur.

Iudei siue sarraceni: ꝛ infra. Testimonium quoq; xp̄ianorū ad uersus iudeos in omnib⁹ causis (cū illi aduersus xp̄ianos testibus suis vti presumant) recipiendum esse cēsemus. Et anathemate decernim⁹ feriendos quicunq; iudeos xp̄ianis voluerint preferre in hac parte. C.xxi.

Cum eos xp̄ianis subiacere oporteat ꝛ ab eis pro sola humanitate foueri.

Idem matheo cardi.

Testimoniū matris est suspectum vbi filia petit in virum aliquem se maiorem. Et ad dictū solius matris de impedimento deponētis impeditur matrimonium: sed cōtractum non dissoluitur.

Super eo quod a nobis tua deuotio postulauit vtrum viro negante se mulierē affidasse ipsius mater mulieris ꝛ altera mulier possint ad testimonium recipi. C.xxii

Con. t. t. r. ꝙ cum mater filie incrementum ꝛ honorem videtur diligere: vbi vir superior est diuitijs ꝛ nobilitate: potentia: vel honore: testimonium eius videtur esse suspectū et ideo non esse aliquatenus admittendum. Super illa vero questione quā fecisti an mulier cōiungēda non sit viro: pro eo ꝙ sola mater alterutrius eos esse cō sanguineos cōfitetur. Respondemus ꝙ si nō est firmatum matrimonium inter eos: matre asseuerante ipsos esse cōsanguineos non debēt coniūgi: q2 presumptio est nō modica ꝙ se linea cōsanguinitatis attingāt. Si vero matri. ē firmatū: non debet sine plurīū iuramento dissolui. Idem.

Ad decisionem cause maxime pro parte iudei nō sufficit regulariter minus testimoniū q̄ duorū pbate vite: ꝛ laudabil' puersatiōis

Licet vniuersis: ꝛ infra. Cū non est licitum alicui xp̄iano: et multominus crucis xp̄i inimico vt cause sue vnius tantum quasi legitimo testimonio finem imponat. C.xxiii

Mandamus quatenus si inter vos et quoscūq; iudeos emerserit q̄stio in qualibet causa xp̄iani et maxime

clericis: non minus ꝙ duorū vel triū virorum qui sint probate vite ꝛ fide lis conuersationis testimonium admittatis. ¶ Iuxta illud dominicum in ore duorū vel trium testium stat omne verbum. ¶ Quia licet quedam sint cause que plures ꝙ duos exigāt testes nulla est tamen causa q̄ vnius testimonio (ꝗuis legitimo) termine tur. Idem firmā. episcopo.

Non sunt idonei testes quos actor de familia sua ꝑduxit.

capit. xxiiij. In litteris: ꝛ infra. Quidam nobilis tui episcopatus quādam sibi legitime copulās cū eā in domo fere per septenniū tenuisset: cō sobrinam patris eius antecꝫ eā duceret se asseruit cognouisse. ad quod probā dum testes de familia sua tres produxit. ¶ Respondemus igitur vt (si res ita se habet) pro illorum testimonio ipsum ab vxore nulla rōe diuidi patiaris: nec ꝯtra ipsos aliquos audias: nisi probate essent vite ꝛ opinionis de quibus verisimile non esset ꝙ deberent ꝓ aliquo deierare.

Urbanus tertius.

Donec attestationes fuerit publicate: ꝛ eis renunciatū: produci possunt testes: postea vero non super eodem capitulo: sed sup alio sic. hoc dicit quo ad ti.

ca. xxv Cum venisset ad apo. sedem magister. M. nobis exposuit ꝙ lucius pa. prede. no. causam que inter ipsum et abbatem de sicolan. vertebatur commisit iudicibus fine debito terminandam: ꝛ infra. Mandamꝰ quatenus si sententiam illorum noueritis canonice promulgatam eam auctoritate apo. confirmetis nec appellatio illam impediat: que hic interposita dicitur occasione mortis pre. no. cum postea egerit / ꝛ responderit: testesꝗ duxerit producendos ¶ Questiones quoꝗ alias sup quibus testes fuere producti / ꝛ depositiones publicate eorum: vel renunciatum fuit testibus hinc ꝛ inde nullis aliꝭ ab alterutra parte super eo dem receptis secundum tenorem ipsarum mediante iusticia terminetis. ¶ Si que vero fuerint questiones super quibus vel testes non fuerint ꝓducti: vel renunciatum eisdem: auditis si qua hincinde proposita fuerint: finem illis debitum imponētes

Clemens tertius.

Potest reus producere testes ad probandum contrariū eiꝰ quod actor probauit / si publicatio attestationum non est facta: consuetudine contraria non obstante. h. d. ꝺm notabiliorem lecturam.

Capi. xxvi. Series tui rescripti nobis aperuit ꝙ cum nuper inter filios quorundam nobilium tue ciuitatis coniugalis questio tractaretur: ꝛ infra. Pars que matri. accusabat: testes produxit legitimos qui consanguinitatem inter predictos esse firmiter asserebant in primo gradu ponendo duas personas. B. videlicet ꝛ J. dicentes illos esse fratrem ꝛ sororem. pars aūt opposita id falsum dicebat. B. scꝫ esse sororem. J. ad corroborandā assertionem suam tam testes offerens ꝙ publicum instrumētum. Unde quia accusantium testes illos non esse recipiendos proponit et tu non esse consuetudinē ec. affirmas / vt post receptos testes qui cōsanguinitatem secundum formā canonum computauit. aliꝭ ex opposito admittantur. ¶ presenti pagina respondemus ꝙ si non est aliud canonum qꝺ obsistat: nō obstante illa cōsuetudine vtpote iuri contraria: testes recipere nō obmittas. ¶ ele. iiꝭ.

Carnalis copula probatur per conueniens testimoniū de visu idem in testimonio auditus quod adminicula ꝛ fama coadiuuant.

Capi. xxvii. Preterea cum quis accusatur aliquam cognouisse / an sint testes interrogandi de visu aut sola vicinie fama sufficiat vel si iuratis testibus sit credendum qui se carnalis copule conscios esse fatentur: sꝫ de visu nichil affirmant. ¶ Respondemus ꝙ si testimonium conueniens de visu reddatur / vel etiam de auditu ꝛ presumptionem violentam fama consentiens subministret

alia legitima adminicula suffragen tur: standum est testimonio iuratorum. Etenim circunspectus iudex atq̃ discretus motum animi sui e[x ar]gumentis et testimonijs que rei s[...]ti ora esse compererit confirmabi[...] Inno.iij.ↄsulib⁹ et populo bene[ue].

Unius iudicis verbo non creditur: scripture vero eius per testes reprobari possunt fallit hoc l papa ita communiter summatur.

C.hm. Cum a nobis: et infra. Et cano-
xxviij nica/et ciuilia iura sequentes districtius inhibemus: ne vnius iudicis quantecunq̃ fuerit aucto. verbo credatur in causis siue super testamentis/siue quibuslibet alijs contractib⁹ quomodo agitetur. ¶ Nec scriptum eorum (nisi testium adminiculo fulciatur) eã obtineat firmitatem quin ei possint et debeant duorũ vel trium testium bonoꝝ testimonia preualere. ¶ Salua in oĩbus sedis apo. auctoritate. Idẽ tireñ. epõ.

Testi super dilatoria inducto non creditur super principali nec cogitur deponere secus si super peremptoria: tunc enim cogi potest vt iuret deponere super toto.

c.xxix De testibus. et infra. ¶ Consul. t.t.r. q̃ si testes sint inducti ad exceptionem dilatoriam solũmodo probandam: cum super ea tantũ iurauerint dicere veritatem: super ꝑncipali nec debent audiri nec cogi testimonium perhibere: vtpote super quod deponerent non iurati.

¶ Si vero cum ad probandam exceptionem peremptoriam ab alterutra partium inducũtur: reliqua pars super principali negocio etiam eos deponere forte petierit et vt cogantur super toto negocio dicere veritatẽ sacramẽto eos postulauerit obligari: ad id sunt sine dubitatione cogẽdi. Nisi forsitan sufficiens ꝓductio testium super principali iã facta fuerit: vel renunciatum testibus vel depositiones testium fuerint publicate Idem elien. et cistreñ. episcopis et archi. de norbañ.

Dicta testium non sunt ad petitionem tertij publicanda. Et is qui produxit testes coram certis iudicibus non potest ad eundẽ effectum coram iudicibus alijs illos ꝓducere: sed illorum attestationibus debet esse contentus. C.xxx

Constitutus in pre. no. procurator magistri. R. proposuit: q̃ cum decanus et capitulum eboraceñ. ei tum auctoritate laterañ. concilij tum priuilegij proprij ratiõe archidiaconatum richimundie canonice contulissent: magister. H. qui archidiaconus richimundie nominat ipsum eo post ap. ad nos interpositam spoliauit. Cunq̃ predictus. R. ad iudices super restitutiõe sua cõmissionis litteras impetrasset memoratus H. litteras reuocatorias impetrauit et infra. ¶ Inter alias postulabat predictus. H. vt faceremus depositiones quorundam testium aperiri. sed procurator predictus aperiendas eas non esse dicebat: cum nõ in hac causa fuissent inducti: sed in ea que inter ebora. archiepiscopum et eundem. R. vertebatur. et infra.

¶ Nos eas aperire noluim⁹: sed causam duximus vestro examini committendam. ita q̃ si vobis constiterit prefatum. H. testes post se coraꝫ episcopo et decano linco. et de fili archidia. delegatis iudicibus produxisse: attestationibus apud eum depositis sit contẽtus: alioquin eo nõ obstante: q̃ testes illi corã iudicib⁹ ipsis et de fili archidia. fuere producti pro dicto. H. si ꝓducti fuerint testimonium admittantur.

Idem.

Publicatis attestationib⁹ nõ opponitur in personas testiũ tres casus excipit et ad secundam de terminationem subdit. Capi.

Presentium auctoritate statuimus vt si quis post depositiones testium publicatas obijcere voluerit in personas eorum: ei tunc tãdem id liceat: cum iuramento firmauerit q̃ ad hoc ex malicia non procedat. xxxi.

repellere valeat ab agendo partib⁹ si poterit fieri: vel ꝓcuratorib⁹ eaꝝ ad locū securū ꝛ idoneū cōuocatis et lite legitime ꝯtestata testes quos archi. in anglia ꝛ quos archi. duxerit producendos inuallia recipere ꝓcuretis. Uerū si archieps citat⁹ legitime vel per se vel per procuratorem idoneum noluerit comparere aut litē etiā cōtestari: vos testes maxime senes: et valitudinarios quos arch. duxerit producendos sublato ap. obstaculo admittatis: ꝛ depositiones eorū cōscriptas ad se. curetis apo. destinare: statuētes partib⁹ terminū perēptoriū q̄ ꝑ se vel respōsales idoneos a ꝟo se ꝯspectui reprensent sentētiā recepturi.

Idem priori de bolunic. ꝛ J. rectori ecclesie de borell.

Publicatis attestationib⁹ admittitur aduersarius ad probādū cōtrariū si ante publicationē super hac ꝓbatione cōtraria instrui nō potuit. h. d. ꝛ est cas⁹ singularis.

Capl. xxxv. Ex tenore vestrarū accepimus litterarum ꝙ cum vobis causam que vertitur inter. R. militem. ꝛ. M. mulierem cōmiserim⁹ fine debito terminādam: ꝛ infra. Pars mulieris ꝓposuit ꝙ dictus miles pri⁹ corporale prestitit iuramentū ꝙ ipsam duceret in vxorem: postmodum carnaliter cognitā traduxit ī domū. Miles vero hoc inficiabat omnino: adiiciēs ꝙ ꝛ si hec vera essent: eam tamē de iure habere nō potuit: eo ꝙ aliam tunc viuentē prius duxerat in vxorem. Cum per testes militis videretur esse ꝓbatum ꝙ ipse ante festū purificatiōis beate virginis. B. mulierem solenniter accepit vxorem: et testes. M. mulieris dicerent ꝙ in septimana paschali sequēte festū predictum de ea ducenda prestiterit iuramētum: predictus miles ab impetitione ipsius absolui cum instātia postulabat. Uerum ex parte sepedicte mulieris extitit replicatum: ꝙ eo tempore necnō ꝛ ante quo testes dicti militis dixerant eum cū alia matrimoniū contraxisse: fuerat semper in ebor. ꝓuincia cōmoratus ꝛ cū testes ipsi dicerent hoc lōge extra dictam ꝓuinciam actum esse: determinantes tempus ꝛ locū: quod per testes idoneos erat ꝓbare parata. Et ecōtra ex aduerso fuit respōsum: ꝙ (cum attestationes iam essent hinc inde solenniter publicate) locus testium iam non erat. Quia igit̄ dubitatis vtrum post publicationē attestationū super illo articulo deberēt testes admitti. Nos inquisitioni vestre aucto. presentiū respondemus testes mulieris ad ꝓbandū illū articulum admittendos.

Idem priori sancti victoris.

Capl. xxxvi. Indulgēda est in causa quarta ꝓductio testium petita cū solēnitate legali causa legitima nō refragante alias legitime appellat.

Significauerūt nobis: ꝛ infra. Cum causa que vertitur inter abbatem ꝛ monachos sancti dionysii ex vna parte: ac abbatissam ꝛ moniales de forcellis ex altera tam super proprietate q̄ super possessione prioratus de argētolio/iudicibus a nobis cōmissa fuisset: moniales sup causa ꝓprietatis prius litem ingresse testes ꝓduxissent ī illa postmodū possessionis iudicium suspenso petitorio intentarunt: ꝛ infra. Unde in causa possessionis quā moniales petebant ea ratione ꝙ ille quib⁹ ipse successerant inde fuerant violenter electe: testes fuerūt ab vtraq̄ parte ꝓducti ꝛ eo usq̄ ꝓcessum vt publicatio iam fieri deberet: et infra. Mandam⁹ quatenus si vobis cōstiterit abbatem ꝛ monachos quartam ꝓductionem testium cum iuris solēnitate super possessorio petiuisse: ꝛ ꝓpter hoc infra decē dies post interlocutoriam sententiam appellasse (nisi forte iudices quartam ꝓductionem negauerint pro eo ꝙ voluerit effrenatam multitudinem testium refrenare) vos ad quartam ꝓductionem (adhibita solennitate legali) admittatis eosdem ipsos (si in probatione defecerint) in expensis legitimis condēnantes. Et nisi adeo

sit in petitorio iam pcessum vt plene possit de proprietate liquere vos causam possessionis ad quam de iuris beneficio abbatissa et moniales habuere recursum primitus termietis: in causa ppietatis postmodū processuri: alioquin questionem terminetis simul vtranqz.

Idem episcopo placentino.

Diligēter examinādi sunt testes et puniendi qui eos impediunt et ipsorū testiū multitudo est per iudicem refrenanda.

Capi. xxxvii. Cum causaz que inter archiepiscopū rauennat. ac cōe fauen. et infra. Quia do vtriqz parti nimis existeret onerosum vt testes pducerent corā nobis mandam⁹ quatenus recipias testes quos vtraqz pars tam sup principali negocio ꝙ in personas testiū duxerit pducendos: ac eos diligenter examinare pcures: et de singulis circūstātijs prudenter inquires: de causis videlicet personis: loco tempore visu auditu sententia: credulitate fama: et certitudine cūcta plene pscribas: et infra. Testes autem etc. Quod si forte fauentini vel alij eos quos dictus archiepiscopus ad perhibēdum testimoniū veritati duxerit pducendos presumpserint impedire tu ipsos ab huiusmodi psumptione cessare cōpellas. Uolentes autem effrenatā multitudinē testium refrenari: volumus vt hincinde quadragenarius numerum testiū excedere nō permittas: ita videlicet vt si fauent. testium depositiones ratas habere voluerit que a ferrari. episcopo et abbate pō po. recepte fuerint testes ibi compu tentur in numero prelibato alioqn (cum attestationes ipse sint cause) ijdem testes si necesse fuerit iterato producantur.

Idem de nouo fonte et casedei sabbatibus.

Attestationes recepte in summario fidem non faciunt i plenario iudicio. Et illarum publicatione non obstante ijdem vel alij testes super eisdem capitulis recipi possunt.

Capi. 38. Ueniens ad apost. se. C. archidi. claremoñ. humiliter supplicauit: vt sententiā super decanatu claremoñ. ecclesie pro eo latam que iā fuerat in parte executioni mandata faceremus in totū executioni mādari. Cum autē pcuratores capituli claremoñ. in nostra psentia pposuerit sententiā illā cōtra iusticiā et post appellationē ad nos interpositā pmulgatam: et infra. Et idem archidi. ipsos tanꝙ procuratores admittere noluerit: vel dictis eorum aliquatenus respōdere. P. subdi. noster se ipsi opposuit ex aduerso: asserens canonice se in decanatu claremoñ. electuz propter quod dictus archidiaco. in sua petitione non erat aliquatenus audiendus: quia decanatus ipse non ad illū: sed ad se potius pertinebat: et infra. Cum igitur sup his aliquandiu disceptassent interlocuti fuimus vt dictus. P. si posset incontinenti suam intentionem fundaret: qui cum super hoc testes et instrumenta produxerit: interloquendo pronūciauimus ꝙ sua interest vt se posset opponere archidia. memorato. Lite igitur iter eos tam super electione ꝙ sup sententia cōtestata quesitum fuit ab ipso archi. vtrum attestatiões prius exhibitas in articulo supradicto in hoc iudicio vellet admittere qui respōdit ꝙ vellet dummodo posset obijcere tā in personas testium ꝙ in dicta. Quo audito ps aduersa respondit. ꝙ attestationibus illis i hoc iudicio vti nolebat cum nō super principali negocio: sed super articulo incidenti fuissent lite non contestata recepte vnde super toto negocio alios volebat testes producere vel eosdem. Pars autem respondit aduersa ꝙ cum testes illi tam super sententia ꝙ super electione dixissent: et eorū attestationes fuissent in iudicio publicate: nō licebat eidem (postꝙ testificata didicerat) sup eisdem articulis alios testes producere presertim cum in hoc iudicio attestationi

due aliis vsus fuisset subdia. plibas tus. ¶Nos igitur iusticia pnunciamus exigente: ꝙ testes essent recipiendi sup toto negocio quos vtraqꝫ pars duceret producendos. Quocirca mandam⁹ quatenus receptis testibus et rationib⁹ partiū intellectis causam ipsam tam sup pn cipali ꝙ etiam incidentis fine cano nico terminetis. Quia ꝟo que in capitulo aguntur: non facile possunt nisi per canonicos ipsos pbari volumus vt ad cautelā absoluatis eosdem: vt vocati ad testimoniū libere valeant pro vtraqꝫ parte testificari.

cap. xxix. Idem bisuntino archiepiscopo.

Religiosi etiam ad testificandum nō admittūtur absqꝫ iuramento nisi apertius remittatur.

Uis q̄stionibus: et infra. Monachi vere de suis fratribus ac conuersis testes in causis ꝓpriis producere absqꝫ iuramenti inhibitione non possunt. ¶Nisi forte a parte remittatur aduersa.

Idem attrebaten. episcopo z dedimenen. z vrli campi abbatibus.

Delegatus necessarius in testem remouetur a iudicando: et alius surrogatur.

ca. xl. Dilecto filio ariensi. preposito nobis innotuit exponente: ꝙ cum causam que inter ipsum z comitissam flandrē. super donatione. vi. prebendarum sacerdotalium agitatur: vobis episcope ac abbas dedimenen. z attrebaten. decano duxim⁹ cōmittendam idem prepositus citra litis cōtestationem proposuit ꝙ testimonium decani necessarium erat sibi in causa predicta cū de iure suo non nisi per ipsum et alium vnicum tantum testem facere fidem posset: vnde postulauit vt in causa ipsa eo procederetur excluso: vel supersederetur in negocio quousqꝫ substitueremus alium loco eius: vos autem petitionem eius admittere recusastis quinimmo post apposito. a prebendarū ipsarum donatione suspēdistis eumdem.

¶Ne igitur ob testis defectū ei⁹ iusticia valeat deperire: te abbas vrli campi. loco ipsius duximus surrogandum: mādantes quatenus si est ita (suspensione prepositi relaxata) in causa iuxta prioris mādati tenorem ratione preuia procedatis.

Idem iudici sabin.

Ne probationis copia pereat citato aduersario recipiuntur et publicantur testes quos reus induxit.

ca. xli. Significauit nobis presbyter sancti. N. sabinen. diocesis ꝙ fundatores eiusdem ecclesie liberā eam esse volentes fundationis tempore se in ea nihil iuris retinere dixerunt: vnde timens ne processu tēporis probationis copia valeat deperire prouideri super hoc idē presbyter postulauit. ¶Quocirca mandamus quatenus testes idoneos quos ipse super hoc duxerit producēdos examines diligenter: et eorum dicta in publica redigi facias monimenta denūciando fundatorib⁹ antedictis vel eorū heredibus vt receptioni testiū si velint intersint: et super denūciatiōe sic facta confici facias publicum instrumentum.

Idem episcopo et archidiaco. beneuenen.

Si materia āntiqui capituli repetitur aliquo addito quod subijcitur necessitati probandi possunt testes etiam antiqui publicatis attestationibus produci.

c. xlii. Um causa que inter economū monasterij sancti. M. de mōte: et infra. ¶Cum igitur abbas et fratres eiusdem loci probare intendant q̄titatē preciū vēditionis tempore possessiones predicte fuere: mandamus quaten⁹ recipiatis testes quos alterutra partium super hoc duxerit producendos: et infra.

¶Si vero pars monasterij ad hunc articulum eosdem testes produxerit: vos nihilominus eos recipere procuretis quoniam aliud est probasse deceptionis excessum: et aliud probāre q̄titatem valoris.

Idem.

Recipiūtur ꝛ publicant testes
qui interfuerūt sīle vbi ꝑ scri
pturam de sententia non apparet.

Albericus miles nobis insinua
re curauit: ꝙ cū olim inter ip
c.xliij sum ꝛ.C.mulierē rauenna.coꝛam ca
pitulo rauēnateñ.matrimonij quod
verteretur: tandē lata fuit diuoꝛtij
sentētia inter eos.postea vero dict⁹
miles timens sibi ꝛ filijs quos de le-
gitima vxoꝛe suscepit: ex eo possetꝫ
iudiciū generari ꝙ in scriptis reda-
cta non fuit sententia memoꝛata sup
plicauit vt testes qui sententie inter
fuere predicte: recipi faceremus.
¶ Ideoq́ꝫ mandamus quatenus te-
stes curetis recipere antedictos: de
positiones ipsoꝝ in scripturam pu-
blicam redigi facientes.

Idem beluaceñ. episcopo.

Publicatis attestationib⁹ pos
sunt ꝓduci testes sup eodem
articulo vel directe ꝯtrario: qui ꝑus
fuerūt ꝓducti in iudicio summario
seu extra iudiciū.h.d. ꝺm notabilio
rem intellectū non ponendo aliquā
specialitatē in causa matrimoniali.
Et tunc expone textū in ħ.ibi.in hoc
casu scilicet cum testes alr̄s producti
reproducantur.panoꝛ.

ca[pi]m xliiij. Cum in tua dioce.ꝛ infra. Utrū
aūt si accusatoꝛe ideo compa
rente ꝑ tres vel quattuoꝛ testes iter
iam coniunctos parentela ꝓbaretur
per depositiones eoꝛūdem posterio
rum testiū derogetur fidei.xi.vel xij
propinquoꝝ qui antiquioꝛes tēpoꝛe
ac ꝑstantioꝛes meritis ante contra-
ctum matrimoniū in contrariū iura
uerant distinguendo ꝑsonas et gra
dus: a quibus directe hi de quoꝛum
copula agitur descenderunt: an pri-
mi posterioꝛibus preferant: non im
merito queri posset. Quanq́ꝫ aūt ad
aliud ꝛ ob aliud iurauerint tam illi
q̄ꝫ isti: tñ si in secūdo iudicio ꝑoꝛes
persone iurate deponerent illa eadē
que pꝛimo dixerunt: absq́ꝫ dubio eo
rum testimonia preualerent: nec eo
possent pretextu repelli: ꝙ pars te-
stificata didicerat cū talis exceptio
locū non habeat in hoc casu. Idem

Excōmunicari possunt q̄ pars
tem impediunt in testibus pro
ducendis. Et denūciandi sunt testes
non teneri iuramēto de veritate nō
dicenda / punitur reus de cuius vo-
luntate hoc fieri presumitur. c.xlv.

Constitutis in presentia nostra
archiepō ꝛ.M.canonico sur-
renti. dum ipse illū de crimine simo-
nie deferret: ꝛ infra. ¶ Ceterū quo-
niam a principio protestatus est pre
fatus. M. ipsius archiepī cō sangui-
neos multa impedimenta per suam
potentiā prestitisse quominus ꝓba-
tionum copiam in nostra presentia
secum haberet cū quosdam induxe-
rint ad iurandū ne aduersus archie
piscopū aliquid dicerent ꝛ alios mi
nis ꝛ terroꝛibus a testimonio perhi
bendo arcere nitantur nos ex offi-
cio nostro super hoc prouidere vo-
lentes mandamus vt generalē feras
excōmunicationis sententiā in oēs
qui impedimentuꝫ aliquod ipsi. M.
prestare ꝑsumpserint in testibus pro
ducendis. ¶ Illos aūt quos (vt di-
ctum est) iurasse constiterit ꝙ cōtra
archiepiscopū nichil dicerent: denū
cies iuramēto huiusmodi nō teneri
Si quis aūt de consanguineis dicti
archiepiscopi aliquē de testibus pre
sumpserit impedire (qꝛ verisimile nō
videtur vt eo inuito talia fierēt ꝛ ob
hoc non caret scrupulo societatis
occulte: eo ꝙ si voluerit potuerit ꝓ
hibere: cum ꝺm legitimas sanctio-
nes iniquā ostendant se causam fo-
uere: ꝛ experiri debeat iudicis aucto
ritatē eiusam qui defensionis copiā
subtrahit aduersario) eundē archi-
episcopū ab officio pōtificali suspē
das ꝛ facias manere suspensum / do
nec illum fecerit a tali presumptiōe
cessare. Idem magdebur. archi-
episcopo ꝛ preposito suburgē.

Qui testificata nō didicit nec
renunciauit testibus producē
dis super antiquis articulis seu ca-
pitulis testes etiaꝫ alias productos
producere potest. c.xlvi
Constitutis in presentia nostra
procuratore. A. soroꝛis nobi-

lis viri marchionis misiñ. ꝛ nuncio illustris principis. Bohemorum: et infra. Prageñ. episcopus ad petitio nem eiusdē principis ipsa volēte ad ipsum accedere: vt suas corā eo ꝓponeret actiones: sed a satellitibus eiusdē prohibita qui ei bis vel tertio ꝓhibuerunt ingressum post aposto. ad nos interpositam diuortiū senten tiam ꝓmulgauit a qua ipsa fecit ad nostrā presentiā prouocari. ꝛ infra. ¶ Mandamus quatenus partib⁹ ad locum idoneū cōuocatis recipiatis testesq̄: nobilib⁹ ipā ꝓ se vel pnceps ꝓ parte sua (cū nōdū testificata didi cerint) sup processu Pragēsis Epi scopi: vel posteriorum iudicū duxe rint ꝓducendos: ꝛ nobilis ipsa pro se vel testes quos induxit prius vel alios si voluerit inducere non vetet cum nō renūciauerit testib⁹ ꝓducē dis. ¶ Idem in concilio generali.

Ponit cōciliū. xij. sine quibus ad ꝓbandam cōsanguinitatē in causa matrimoniali nō valet testi moniū de auditu. h. d. summādo ge neraliter.

Capi. xlvij. Licet ex quadā necessitate pre ter cōmunē formā olim fuerit institutū in cōsanguinitatis et affi nitatis gradibus computandis va let testimonium de auditu cum pro pter breuem hominum vitam, testes de visu deponere non valerent vsq̄ ad gradum septimum computando q: tamē plurib⁹ exēplis: ꝛ certis ex perimētis didicim⁹ ex hoc m'lta peri cula cōtra legitima ꝓuenisse coniu gia statuim⁹ ne super hoc recipiant de cetero testes de auditu cum iam quartū gradū ꝓhibitio nō excedat. Nisi forte persone graues extiterit quibus fides sit merito adhibēda: ꝛ ante litem motam testificata didice rint ab antiquioribus quidē suis nō vtiq̄ ab vno cum iam sufficeret ille si viueret: sed duobus adminus nec ab infamibus et suspectis sed a fide dignis ꝛ omni exceptione maiorib⁹ cum satis videretur absurdum illos admitti quorum repellerētur aucto res. Nec tamen si vnus a pluribus vel infames ab hominibus bone fa me acceperunt quod testantur tanq̄ plures et idonei testes debent admit ti cum secundum ordinem solitū iu diciorum non sufficiat vnius testis assertio etiam si presidali refulgeat dignitate et actus legitimi sint infa mibus interdicti. ¶ Testes autem huiusmodi proprio iuramento fir mantes ꝙ ad ferendū testimonium in causa ipsa odio amore timore vel cōmodo non procedant per sonas ex pressis nominibus vel demonstratio ne vel circunlocutione sufficienti de signent et ab vtroque latere singu los gradus clara computatione di stinguant et in suo minus iuramen to concludant se accepisse a suis ma ioribus quod deponūt et credere ita esse. Sed nec tales sufficiant nisi iu rati deponāt se vidisse personas vel in vno predictorum graduum cōsti tutas pro consanguineis se habere tolerabilius est enim aliquos con tra statuta hominum dimittere co pulatos q̄ coniunctos legitime cō tra statuta domini separare. ¶ Honō. iij. preposito mosiū firman. dio.

Post publicationem ad peti tionem producentis interro gari non debent testes: nisi quando dolo vel negligentia examinatorum super omnibus capitulis interroga ti non fuerunt.

Capi. xlviij. Per tuas nobis litteras intima sti: ꝙ cum causam que super q̄ busdam terris vertitur inter canoni cos sancti petri ex parte vna: et B. sancti symonis ex altera tibi fuisset ab apo. se. cōmissa: dictus B. tribus mensibus post testium publicationē elapsis: testes suos interrogari po stulat iterato. et infra. ¶ Nos igitur respondemus illum nō esse sup hoc de cetero audiēdum nisi forsan a pn cipio illos interrogari super certis capitulis postulasset: idq̄ malicio se vel negligēter fuerit pretermissū. ¶ Idem vallis oleti et sacramenie ab batibus palentie ꝛ segobicñ. dioce.

Testes probatorios et repro batorios probatoriorum re

probare licet: sed reprobatorios reprobatoriorum non licet.

Capi. xlix. Licet dilectus filius. n. T. tituli sancte crucis presbyter cardinalis quē procuratoribus burgien. episcopi et clericorum sancte marie de castro soret: dedimus auditorem ea que procuratores ipsi proponere voluerunt audierit diligenter: quia tamen procurator dicti episcopi cōtra personas testium productorum in principali adhuc se velle dicere ꝓponebat: et infra. Mandamus quatenus recipiatis testes quos contra personas productorum super principali negocio partes duxerint producendos quos si rursus pars altera vel vtraq͂ voluerit reprobare cōtra illos probationes admittere procuretis ita ꝙ vltra non liceat partibus ad reprobationem testiū aspirare ne si producendi quartos contra tercios et sic deinceps partibus licentia tribuatur: negocium diutius protelari contingat.

Idem preposito et magro. S. et R. lauduneñ. canōicis.

Attestationes recepte per arbitrum fidem faciūt in iudicio si testes mortui sunt. si viuunt est in optione illius contra quem testes ꝓducti sunt an velit attestationes recipere an testes de nouo deponere. Et adde etiam si attestationes publicate sunt: et hoc vltimum non est in l. si. C. eo. vbi ponitur casus huius decretalis.

cap. l. Presentata nobis suessioñ. archidi. petitio cōtinebat ꝙ cū inter quondam. R. predecessorem suum ex vna parte et capitulum sancti p. suessioñ. ex altera super iurisdictione quam idem archidia. se in dicta ecclesia ratione archidiaconatꝰ proponebat habere questio verteretur tandem cancellarium parisieñ. et magistros R. remeñ. et p. briton. canonicos super hoc arbitros elegerunt qui cum suscepto arbitrio adeo in negocio ꝓcessissent ꝙ productis testibus et depositionibus publicatis receptisq͂ allegationibus vtrorumq͂: et actis omnibus redactis in scriptis sigillorum suorum impressione signatis arbitrium proferre deberent: vnus ipsorum viam fuit vniuerse carnis ingressus et alius in archiepiscopum ebreduñ. assumptus qui distat per duodecim dietas et amplius ab eisdem. Unde cum predicto R. solo minime arbitrari valente videatur arbitrium expirasse. ¶ Disc. ve. mandamus quatenus causā iuxta huiusmodi acta fine debito terminetis optione capitulo reseruata vt vel recipiant depositiones eorū qui supersunt productorum testium contra eos vel eas respuentes consentiant: vt iidem testes admittantur iterum saluo iure quod in vtroq; casu eidem capitulo competit tam in personas testium q̄ in dicta.

Idem penneñ. episcopo.

Non creditur testi etiam religioso q̄ sine iuramēto depōit.

ca. li. Super nobis A. presbytero supplicante innotuit vt cum ipse ordinem fratrum minorum causa ꝓbationis intrasset custos ad probandum ꝙ idem presbiter fecisset professionem quosdam ordinis sui testes induxit: qui deposuerunt super hoc (contradicēte dicto presbytero) non iurati. et infra. ¶ Respondemꝰ ꝙ nullius testimonio q̄tumcunq; religiosus existat (nisi iuratus deposuerit) in alterius preiudicium debet credi.

Idem corisopotoñ. et trecoreñ. episcopis.

Diligenter et sigillatim examinandi sunt testes supple etiam si agitur de vita et miraculis alicuius canonizandi ab.

ca. lii. Venerabili fra. no. episcopo et capitulo corisopotoñ. ac vniuersis abbatibus apud cister. in generali capitulo congregatis. et infra. ¶ Discretioni vestre mandamꝰ quatenus testes et monachi sancti martini cisterci. super vita et miraculis pie memorie. M. abbatis monasterij supradicti duxerint producendos examinare sigillatim cure-

lis cum ea diligentia que solet et debet in receptione testium adhiberi.

Gregorius nonus.

Iterum examinandus est testis qui obscure deposuit supple ex iudicis officio.

Cum clamor validus contra acherontin. episcopum super symonie et aliis criminibus ascendisset melfiten. et rubren. episcopis dedimus in mandatis vt super his diligenter veritatem inquirerent. et infra. Uerum quia apertis attestationibus. L. et B. super symonia ita deposuere confuse q ex dictis eorum non potest veritas declarari. Mandamus quatenus examinetis eos iterum diligenter: et tam eorum q aliorum quos receperitis testificata sub sigillis vestris nobis fideliter referatis.

Idem.

Perseuerans in crimine etiam in ciuili repellitur a testimonio: emendatus vero non infamis admittitur in ciuili et etiam in criminali mota ciuiliter fallit in periuro qui in criminali repellitur.

c.liiii Testimonium eius cui ab aduersa parte opponitur crimē merito reprobatur in criminali causa sine ciuili: si in ipso crimine perseueret. Si vero sit de crimine emendatus et eum non comitetur infamia: non est in causa ciuili vel etiam cum de crimine ciuiliter agitur (preterq pro reatu periurii) repellēdus. In criminali autem si in alio iudicio instituta accusatione contra ipsum de crimine conuictus extitit: vel confessus: vel si nunc per exceptionem exinde conuincatur aut gratuata sit eius opinio pro eo q quandoq fuit tali modo repulsus/ quis in hoc casu non excluderetur in causa ciuili potest a testimonio (licet egerit penitentiam) remoueri

Idem.

Quarta productio non est danda sine solennitate legali de qua hic.

Ultra terciā productionem non debent testes vlterius produci in causa nisi pstito ab eo qui hoc postulat iuramento q neqз per se neqз per alium testificata subtraxerit vel fuerit percunctatus: nec per dolum aut artem aliquam quartam productionem exposcat sed quia quos desiderat de nouo producere prius habere nequiuit. ca.lv.

Idem.

Accusatus criminaliter nō admittitur in testem contra aliū in causa criminali sua accusatiōe pēdente/ nisi in exceptis criminibus.

Non debet quis in criminibus (nisi forsan in exceptis) ad testificandum admitti pendente accusatione de crimine contra ipsum. Cū etiam accusati (nisi prius se probauerint innocētes) ab accusatione et susceptione ordinum repellantur. c.lvi.

De testibus cogendis vel non.

Alexan. iii. papien. electo.

In causa ciuili monendi et inducendi testes sunt ad testificandum et si se subtrahant odio gratia &c. compelluntur.

Causam matrimonii que inter M. mulierem et filium A. vertitur commisimus iudicibus terminandam. Ideoqз mādamus quatenus testes ab alterutra partium in sue assertionis testimonium inuocatos/ ne veritatem occultent diligentius moneas et inducas. Si autem odio vel gratia vel timore se subtrahant: eos ad ferendum testimonium coram pfatis iudicibus vel eorum nuncio/ quem ad hoc miserint: ecclesiastica districtione compellas. Cap.I.

Idem presbyteris pontie.

Ubi testimonium est necessarium compellendi sunt testes ad illud ferendum etiam per suspensionis excommunicationis: et depositionis sententiam.

ca.ii. Cum super causa que vertitur inter prenestiñ. episcopum et suh. abbatem sit testimonium vestrum necessarium: mandamus quaten⁹ perhibituri testimonium veritati apostolicovos cō spectui presentetis. ¶ Si vero non veneritis: sciatis vos ab officio et beneficio ecclesiastico apo. aucto. suspensos. ¶ Et si nec sic veneritis: excōmunicationis sententiā et depositionis poteritis formidare. Idem genuen. archiepō.

Testis qui timore aduerse partis se subtrahit: testificari cōpellitur. Adde etiam in criminali secundum cōmunem intellectum et sic aliquid addit ad capitulum primum supra eodē. c. dilectoꝝ infra eodem.

ca.iii. Super eo: et infra. ¶ Consul. t. t. r. ꝙ si factum est notorium non eget testium depositionibus declarari: cum talia probationē vel ordinem iudiciarium non requirant. ¶ Uerum si non est notoriū: et isqui conuenitur factum negauerit: testes qui interfuerunt facto: monendi sūt non cogendi ad ferendum testimonium veritati. ¶ Nisi forte timore aduerse partis abstiterit iudici eos a ferendo testimonio reuocari. Licet ad hoc passim possint de iuris humani rigore compelli. Idem.

Compelluntur testes etiam in criminali: quos accusatus malicio se accusatori subtraxit. h. d. fm verum et cōmunē intellectum. Ab.

ca.iiii Peruenit ad audientiam nostrā ꝙ cum J. prior. s. laurentii coram se fuisset de symonie et adulterii crimine accusatus quendam qui contra eum ducēdus erat in testimonium: iuramento astrinxit: vt non deponeret contra ipsū. et infra. ¶ Nos igitur attendentes ꝙ nemo debet aduersario instrumenta (quorum appellatione testes continentur) subtrahere: et ꝙ tam ille qui surripit instrumenta / ꝙ qui aduersario parem aduocationis copiam subtrahit iniquam ostendit a se litem foueri: et experiri debet in se iudicis auctoritatem eliusam respondemus ad detegē dum tante fraudis et calliditatis cōmentū: ipsum teste merito eē cōpellēdū. ¶ ele. iii. segobien. episcopo.

Si res aliter probari non potest: et in causa criminali compellendi sunt testes. h. d. secundum lecturam notabiliorem.

Peruenit ad nos ꝙ cum a laicis enormis et intolerabilis iniuria clerico multis astantibus et videntibus inferatur: iniuriantes in causam detracti negant se tātum facinus cōmisisse et cum lesus eorū testimonio qui presentes extiterāt hoc probare desideret: illi nolunt veritati testimonium perhibere. et infra. ¶ Consul. t. t. r. ꝙ hi qui de rebus ecclesiasticis testificari recusant (si aliter veritas nequiuerit elici) ad illud sunt per censuram ecclesiasticaꝝ compellendi. Idem. ca.v.

Super consanguinitate probanda cogendi sūt testes. Ita cōmuniter summatur. Sed panor. non placet hoc sūmariū et ideo sum mat sicut. c. i. su. e.

Ceterum ꝙ super consanguinitate cogendus sit testis perhibere testimonium veritati non dubitatur a nobis: cuꝫ id tam ius scriptū approbet ꝙ consuetudo actibus vtē tiū approbata: si ipsū ꝓstiterit odio: vel gratia: veritatē supprimere: aut timore. Ce. iii. c.vi.

Testis synodalis qui corā ordinario super matri. deposuit non compellitur iurare super eo corā delegato hoc primo. ꝓpt̄ superuenietem infamiam a testimonio repellitur. hoc secūdo. Potest tamē si errauit incōtinenti. ideo ex interuallo dictū suū corrigere. hoc tcio.

Preterea si testes publici quos tua ciuitas nuncupat synodales super causa matrimonii corā te vel tuo capitulo semel testimonium reddiderint: non debent compelli vt in presentia alicuius delegati iudicis super eadem causa iterato prebeant iuramentum dummodo aliter fiat fides iudici delegato. nisi forte articul⁹ noue q̄stionis emergat. ¶ Qui c.vii.

sui sinodi: ꝺo testes publico iure pos= sunt propter infamiam a perhibēdo testimonio remoueri: si eaꝫ postꝙ in cōmuni recepti fuerant: cōtigerit cō traxisse. ¶ Quorum testimonia si qñ qꝫ non studiose: sed in proferēdo er rauerint: et se incōtinēti correxerint reprobari nō debent. secus aūt erit: si correctioni sue iterposuerit iter = uallū. I nno.iij. priori sancti fridiāi et magistro P. canonico pisano.

Cum de fama vel vicio falsita tis inquiritur: cogendi sūt te stes. h.d. secūdū Jo.an. Sed secūdū panor. nimis restringit textum.

c.viij. Super his: et infra. ¶ Ceterum volumus et mandamus. vt su per inquisitionis articulis tam de fa ma electi ꝙ litteris cōtra eū sub no= mine longe maioris et sanioris par= tis capituli destinatis: cogatis testes qui nominati fuerint perhibere testi monium veritati.

I dem archidia. mediola.

ca.ix. Testes qui se subtrahunt etiā in criminali cogendi sunt.

Cum contra magistrū. R. super eo qꝺ dicitur falsas de se. ap. Iras reportasse: ac per se vel procu = ratorē fuisse vsum eisdē: tibi direxe= rimus scripta nostra. Postulasti ꝑ te. apo. oraculum edoceri vtrū sup prefato vicio falsitatis testes cōpel lere debeas nominatos. ¶ Nos igit respondemus ꝙ testes predicti si se gratia/odio/vel timore subtraxerit per cen. eccle. debes ap. re. cōpellere veritati testimoniū ꝑhibere.

H ono.iij. abba. s. eugenij. et magi= stro. B. cano. senten.

Non sumat propter varietatē lecturarū nec etiā diuiditur.

cap.x. Dilectoꝝ filioꝝ vulterani ca = pituli ex parte vna ⁊ epi vul= terani ex altera, ꝓcuratoribꝰ i nr̃a ꝓ= sentia constitutis. ⁊ infra. ¶ Testes qui fuerint nominati: preterꝙ super criminibus: si se gratia (vel timore subtraxerint vel odio) per censuram ec. cogatis veritati testimoniū per = hibere. I dem episcopo bonon. et magistro. B. episcopo.

Ad detegēdā ꝟitatē ꝑiuratio nis cogūtur socij etiā iurati.

ca.xi. Venerabilis frater noster archi eꝑs rauennaten. proposuit: ꝙ ciues teruicē. cū M. ⁊ L. quondā cle ricis ec. rauen. quādā ꝑiuriū ꝑ= petrauerunt? ... iurationē facere cōtra eū: nichilomi nus in detrimentū eiꝰ dātes eis quā dam pecunie ꝙtitatē: ⁊ ad hec celan da se astringētes vinculo iuramenti Unde humiliter supplicauit vt cum causā super his et quibusdā articu = lis vobis duxerimꝰ cōmittēdā: et ip= se intentionē suā ꝓbare nō possit ni si testimonio ciuiū predictoꝝ: ꝓuide re (ne pro defectu testiū pereat sua iusticia) dignaremur. Jdqꝫ manda= mus quatenus monitione premissa per cē. ec. ap. re. cogatis illos quos videritis cōpellēdos vt ab hmōi iu ramento absoluant quos idē archi= eꝑs ad testimoniū duxerit producē= dos eos nichilominus (si se gr̃a vel odio/vel timore subtraxerint) distri ctione simili cōpellētes ad ꝑ erhibē= dum testimonium veritati.

¶ De fide instrumentoꝝ. G rego.

Instrumēti exēplū nō solēni= ter sūptū fidē non facit absqꝫ originali. h.d. secūdū ipsius mentē.

cap.i. Si scripturā autēticā nō vide= mus: ad exēplaria nichil face= re possumus. A lexan.iij.

Corruit instrumētū si testes i= scripti decesserint nisi sigillū habeat autenticum/vel a notario sit confectum.

ca.ij. Scripta vero autētica si testes inscripti decesserint (nisi per manum publicam facta fuerint: ita ꝙ appareant publica aut autenticū sigillū habuerint: per quod possint probari) non videntur nobis alicu = ius firmitatis robur habere. I dem.

Rescriptum apostolicum pro pter rasuram in loco non su = specto non censetur viciosum. h.d. secundum mentem.

ca.iij. Ex litteris vestris accepimꝰ ꝙ cum causa que iter magistruꝫ A. ⁊ R. super capella de ābitoria ver tit/de mandato nr̃o susceperitis ter

minandam: prefatus. R. lřarum sibi copiā fieri postulauit. Qui cū eas ar gueret falsitatis q2 in narratione fa cti abrase sunt vbi scriptum est iura parrochialia: ꝛ infra. ¶ Dicimus ꝙ ꝓpter abrasiones illā iudicari false nō possunt/nec etiā haberi suspecte presertim cū priuilegia in possessio nibus abradanť: ꝛ lře in narratione facti (si erratū est) possunt incunctā ter abradi. Idem eboraceñ. epō.

Redarguenti priuilegium de falso iudex faciet illud exhibe ri corā iudice ꝛ paucis ꝛ loco ꝯgruo ꝛ securo ꝛ iteri stabiť sine late ꝑ illō

ca. iiij Acceptimꝰ lřas quas abbas san cti augustini cōtra cātuarieñ. archiepm trāsmisit: et infra. ¶ Cum priuilegia nō inspecta non valeant argui falsitatis: ꝛ difficile sit ꝛ peri niciosum ea apud se. apo. exhiberi: ꝑcipimus vt vel exhibeant eidem ar chiepo in claustro predictoꝝ fratruꝫ vel in alio loco cōgruo ꝛ securo vſ ꝙ ad natiuitatē proximā. s. Jo. bap. Si vero nec venerit nec sufficiētē re sponsalē miserit ei perpetuū silētiū imponatis ipsa vlterius arguendi. Interim aūt nolumꝰ illa priuilegia vacillare: sed ꝑcipimus sententiaꝫ q̄ eoꝝ obtentu sup statu monasterij la ta est/inuiolabiliter obseruari: ꝛ in fra. Jubemus etiam vt archiepm in spectione priuilegioꝛuꝫ. xij. hominū numero faciatis esse contētum.

Celestinꝰ. iij. abbati sancti secundi

Instrumentū vel priuilegium quo qs vtitur corā iudice ad uersario integraliter legi dꝫ. s3 so lum illud capřm de q̄ agiť edi debet

ca. v. Contingit interdū vt dicitis ꝙ qñcūꝙ cū aliquo litē habetis priuilegiū vestrum aduerse parti co gimini plenꝰ exhibere: vñ accidit ꝙ occasione vnꝰ capituli sup quo con uenimini: pluris litigia suscitanť: et infra. ¶ Cō. v. t. r. vt qñcunꝙ sup ex hibendo priuilegio vel indulgentia seu instrumēto fueritis req̄siti: pñte iudice: aut aliqbꝰ prudētibus viris deputatis ab ipso audiente parte cō traria tm̄modo reciteť: ita ꝙ si tatū sup vno capitulo q̄stio fuerit: illud solummodo rescribatur: et aduerse parti copia eius fiat.

Inno. iij. mediolañ. archiepiscopo.

Instrumētū publica manu nō cōfectū habēs sigillū cuiꝰ lře nō sūt legibiles: vel scripture delete vł enormē patitur fracturā nō ꝓbat h. d. ꝑut magis facit ad ti. Et est ca sus quotidianus et notabilis ꝑ istis sigillis antiquis. panor.

ca. vi. Inter dilectos filios G. abbatē de scozula et B. procuratorē tu um sup subiectis articulis diu fuit in nřo auditorio litigatuꝫ. Petebat siquidē abbas noïe monasterij sui a prefato ꝓcuratore tuo noïe medio lañ. ec. restitui monasterio memora to portū scozule cum honore distri ctu et iurisditione loci ꝑfati. dicens ad monasterium hec oïa ꝑtinere: hoc ipsū dicēs de hominibꝰ qui habitant in curte beruně. et tenent res monas sterij in gralia: de q̄bus monasteriū obtinuerat in iudicio possessorio ꝑ snīam epī veroñ. Hec oïa petebat cū oïbus fructibꝰ inde ꝑceptis: saluo ſ oïbus iure addēdi vel diminuēdi: fa tagēs cōprobare oïa que ꝑmissa sūt ad suū monasteriū pertinere. Primo ꝑ priuilegiū luitardi comitis quōdā epī lucani q̄ monasteriū ipsū funda uerat et ei que ꝑmissa sūt donauerat vniuersa. Secūdo per instrumētum snīe aspti quōdā mediolañ. archiepi quā ex delegatiōe ludouici iꝑatoris tulit sup his ꝓ monasterio ꝯtra. A. ꝑfati luitardi nepotē q̄ sup eis mōa sterium molestabat. Tercio ꝑ ꝑuilegia romanoꝝ iꝑatoꝝ ꝛ ꝑsertim henrici q̄ ꝑmissa oïa monasteria cōfirmabat vel etiam conferebat. Quarto per in strumenta locationum quas fecerāt diuersis personis abbates monaste rij memorati. Testes quoꝙ produre rat per quos nitebat probare ꝙ mo nasterium a. lx. annis et citra: et a. l. ānis ꝛ supra possederat supra dicta et ꝙ fama publica erat ea oïa ꝑfato monasterio a iam dicto luitardo fu isse donata. ¶ Sed contra priuilegi um donationis a procuratore tuo

multa fuerant obiecta primo quia ibi maxime apparebat cõsumptũ (videlicet in annotatione indictionis) vbi potuisset falsitas facilius deprehendi. Secũdo quia cũ charta vetustissima videretur recentior apparebat scriptura tanq̃ nõ illo tempore facta fuisset. Tertio quia falsum sigillũ viciose videbatur: appositum eo q a media parte sigilli apparebat quedã imago nõ cũ mitra in capite: sed cũ pileo nec induta põtificalibus sed regalibus indumentis: tenens in manu nõ baculũ pastoralẽ: sȝ quasi sceptrũ regale: cuius facies nõ apparebat integra sed dimidia tanq̃ in illa medietate respiceret aliã mediã que tamẽ tota vacua remanebat: sȝ q̃dã imago videbatur ex ea fuisse deleta quia cera in ea parte nec in colore nec in planicie relique parti similis apparebat: vn̄ in eo nõ epi sȝ imperatoris videbatur fuisse sigillũ: qd in vna medietate cesaris imaginẽ exprimebat: et in altera medietate presumebatur vel filii vel coniugis imaginẽ habuisse: nã in ipso sigillo nulle alie littere apparebãt nisi que nomẽ propriũ cũ hac adiectione dei gratia designabãt. Sed cũ propriũ nomẽ ipsius epi fuerit luitardus in noie proprio qd exprimebat sigillũ delete fuerãt due littere scḋa q̃ erat inter .l. et .t. et sexta que fuerat inter .r. et .u. ita q si scḋa .o. et sexta fuisset .i. procul dubio nõ luitardus sed lotarius legeretur qd etiã inde cõuinci poterat: quia sȝ dispositionẽ aliarũ litterarũ iter .l. et .t. nõ erat spaciũ nisi qd potuisset vnã litterã cõtinere cũ tm̃ integritatẽ huius nois luitardus inter .l. et .t. due lre sint diuerse: preterea inter .r. et .u. tã modicũ erat spaciũ vt in eo nec hec lra .d. que maius occupat spaciũ: sȝ hec littera .i. que minimũ occupat videretur formata fuisse. Rursus cũ cera sigilli ab interiori parte vetustissima esset cera q̃ posita erat ab exteriori parte: quasi ad pseruationẽ sigilli recens erat: et mollis. Qd cũ diligẽter inuestigatũ fuisset: certo certius est cõpertũ q sub vetusto sigillo charta fuerat perforata: et per glutinũ noue cere q̃ fuerat posita exterius quasi ad conseruationẽ sigilli viciose fuit ipsi charte subiũctũ. Eadẽ falsitatis specie per viciosam videlȝ appositionẽ sigilli cetera fere priuilegia romanorũ imperatorũ pter priuilegia henrici vel falsa reperta sunt vel falsata. Sed et ipsum hẽrici priuilegiũ ad fideȝ instruendã nõ videbatur sufficere: quia nec erat publica manu confectũ: nec sigillũ habebat autẽticũ: eo q erat ex media fere parte consumptũ: nec plus de nomine pprio nisi vltima medietas videlȝ icus: nec de ceteris litteris nisi hec adiectio dei gratia apparebat: ita q ex litteris ipsis nõ magis poterat cõprobari fuisse sigillũ henrici q̃ lodouici. Instrumentũ qȝ sententie multimodis inueniebatur suspectũ / tũ quia in ipso quedã exparebãt liture: tũ quia subscriptio notarii videbatur manus alterius fuisse q̃ subscriptio instrumẽti: cũ tñ notarius in subscriptione pfiteretur se instrumentũ manu ppa cõscripsisse. Littera qȝ recẽtior videbatur q̃ charta: et aqua videbatur incausti infectũ vt antiquius appareret. In omnibus autẽ imperialibus priuilegiis q̃ posteriora fuerant nulla est habita mentio de sententia q̃uis in eorũ aliquibus mentio facta fuerit luitardi q̃ dicebatur donationẽ fecisse. Porro si legitimũ esset instrumentũ sententie: per illã tñ sẽtẽtiã nullũ mediolañ. archiepiscopatui piudiciũ poterat generari cũ ipsa sententia lata fuerit inter alios et res inter alios acta aliis nõ preiudicet. Nec attestationes q̃ cõtinebãtur in instrumẽto sententie per quas legitima donatio luitardi videbatur esse pbata poterant eidẽ archiepiscopatui nocumentũ aliqd irrogare: cum inter alias psonas et in alio iudicio recepte fuissent. Ceterum memorati hẽrici priuilegiũ: qd nõ solũ cõfirmatiõis sȝ etiã donatiõis videbatur fuisse: vñ rex dñiũ donatarum intelligi forte poterat mõasterio acq̃situ: q̃uis ex forma petitiõis q̃ in ipso priuilegio declaratur cõfirmatoriũ videretur fuis-

se vt tamen intelligat eo modo quo magis posset valere: distinguenduz videbatur vt idē henricus alia donauerit τ alia cōfirmauerit: cum eadez legitime nequiuissent cōfirmari pariter τ donari: confirmari tanq̄ prius habita τ possessa: donari tanq̄ tunc tradita τ concessa: ac p hoc illa non poterant intelligi p priuilegiū illud donata: sed cōfirmata cū iuxta legū sanctiones quod meū est ex vna causa ex alia causa meū fieri non possit nisi desierit esse meū: τ infra. Cū ergo priuilegium henrici confirmatorium tātū extiterit saltē quo ad illa que deducta sunt in iudiciū si principale non tenuit nec accessoriū qđ ex eo vel ob id dinoscitur esse secutum: τ infra. Per instrumenta vero locationis nec estvtiq̄ pbata ppzietas nec ad plenum possessio: cum ad probationē rei proprie siue ad defensionem non sufficiat facta locatio: τ infra. ¶ Cum aūt super his fuisset diutius litigatū: q: legitime pbata non fuerant que petebant ad monasterium ptinere: ab impetitione ipsius procuratorē tuū nomine tuo et mediolañ. ec. sententialiter duximus absoluendū qm̄ cum obscura sunt iura partium cōsueuit contra eum qui petitor est iudicari.

Idem cantuarieñ. archiepiscopo.

Non valent littere sup. absolutione voti per cruce signatos impetrate tacita veritate/vel expssa falsitate.

Quod super his: τ infra. Quesiuisti quid agere debeas circa cruce signatos q̄ dicētes se ab apo. sede redire super absolutione sua ignota cardinaliū sigilla reportāt: cum eis super impedimentis expositis non fuisset de leui credendum. ¶ Ad quod. t. respōdemus q̄ qñ talibus lras indulgemus: illis q̄ psonas et facultates eoꝝ plenius nouerunt hoc mono scribimus: vt super impedimentis expositis inquisita diligētius veritate/statuant circa illos qđ aiarum saluti τ succursui terre sancte magis nouerint expedire. proui dentes attētius ne quid in fraudem voti fallaciter cōfingat. Uñ si tales p suppressionē veritatis/aut falsitatis expressionē lras non solū cardinalium sed τ nostras nec solum dubias. sed τ certas cōstiterit īpetrasse carere volumus īpetratis τ eis non obstantibus ad voti executionē cōpelli.

Idem heliensi epo.

Si de extrauaganti dubitatur an decretalis sit autētica: aut est iuri cōsona/τ tūc iudicat fz illā aut dissona: τ tunc papa cōsulitur. c. vltī

Pastoralis τ infra. Auctoritate pñtium duximus statuendum vt cū decretalis aliqua de qua iudex merito dubitet allegatur: si eadē iuri cōmuni sit consona: ßm eā nō mutuat iudicare cū non tā ipsius q̄ iuris cōmunis auctoritate procedere videat. ¶ Uerū si iuri communi sit dissona: ßm ip sam non iudicet: sed superiorē consulat sup ea.

Idem epo sancti andree τ abbba. de broc.

Post publicatas attestatiōes vsq̄ ad conclusionē possunt instrumenta produci hoc primo. Consuetudo loci facit instrumentū autenticum hoc secundo.

Cum dilectus: τ infra. Ad secūdam questionē duximus respondendum: q̄ vtraq̄ pars pōt instrumentum etiā post publicationē attestationū vsq̄ ad diffinitiue sententie calculuz exhibere anteq̄ sit in cā conclusum. ¶ Super tertio vero articulo respondemus q̄ si cōsuetudo illius patrie obtinet approbata: vt instrumentis illius regis fides adhibeatur: vos ea secure poteritis admittere presertim cū supradict9 rex tante fuerit honestatis q̄ ipsius instrumenta maxime auctoritatis sint in partibus scoticanis. ca. ij.

Idem petro ciuiterbieñ.

Falsitas instrumēti vel quod deest instrumento probari potest per testes. cap. ij.

Cum Johannes heremita a te cxxx. libras seneñ. ex cā mutui coram Donadeo τ Jo. iudicibus vi terbieñ. petijsset: τ tu ex aduerso pro

poneres q cum idem in.c.z.lxxx.libris tibi pro precio domusquã eidẽ vẽdideras teneretur.cxxx.libras ex illis non immerito debebat compensare. Tãdẽ cum sup hoc z quibusdã aliis articulis inter vos fuisset aliquandiu litigatũ: iudices attestationibus publicatis te sententialiter cõdẽnauerunt vt eidẽ predicte domus possessionẽ vacuam traderes z a creditoribus liberatã: z infra. Cum igitur ab hac sententia ad nostrã audientiam duxeris appellandũ: z nos tam tibi q̃ predicto. J. L. subdia. capellanũ nostrum dedimus auditorẽ ex parte tua fuit propositũ supradicte domus venditionẽ non purã sed conditionalem potius extitisse, ac nullatenus teneri ad traditionẽ ipsius quattuor nichilominus testib9 ad hoc probandũ inductis quod z si nouũ esse capitulum pẽdebat tñ ex veteri qui iurati deposuerunt se interfuisse contractui inter te z predictum. J. super eadẽ domo celebrato pro qua.clxxx.librarum preciũ tibi fuerat constitutũ: tali videlicet adiecta conditione: vt tu domũ ipsaz inhabitares libere in vita tua et post obitũ tuũ. M. z. R. natis tuis eiusdẽ J. nepotibus remaneret: cuius conditionis intuitu domũ ipsam eidez J. pro minori precio vendidisti cũ a B. morandi pro ipsa.cc.libras potuisses habere anni vero mensis z diei quo venditio facta fuit q̃dẽ testes se dixerunt minime recordari. Dictus vero. J. venditionẽ non conditionalem: sed purã propo suit extitisse ad hoc probandũ publicũ exhibens instrumẽtũ: z infra. Tabellionẽ quoq; qui confecerat instrumentũ z vnum ex testib9 in instrumẽto subscriptis ad id probandum induxit: z infra. Porro cum dubitatio fuisset exorta vtrius deberet probatio preualere: p tua fuit parte propositum: q2 z si eadẽ vim obtineant instrumentoruz fides z depositiones testium in litibus exercendis: non tñ quodlibz instrumentum tanti debet esse momẽti vt trium vel pluriũ idoneorz testiũ depositionibus preferatur: et infra Ad hoc sũt iõ. J. ex aduerso respondit q cũ intentionẽ suã p iam dictũ fundauerit instrumentũ actu in modum exceptionis venditionẽ ipsam non pure sed cõditionaliter celebratam esse pponas nec p testes ad hoc a te inductos de certo fuerit tẽpore facta fides z ideo nõ appareat q sit per illa venditione deponãt quã cõstat p dictum instrumentũ determinato tẽpore fuisse contractã hmõi probatio videbat inefficax ad intentionem contrariã elidendã. Uerũ respõsionẽ istã esse proponebas inualidã qm̃ cũ vtraq; pars a nobis interrogata fuisset z in iure confessa q vnica tñ venditio sup domo contracta fuerit: z ex depositionibus testiũ liqueat venditionẽ cõditionalẽ fuisse ex vtriusq; pfessione colligit eiusdẽ domus venditionẽ conditionalẽ extitisse non purã: non obstãte q ipsa iterrogatio facta fuerit postq; a partibus in causa cõclusum cũ iudex (q̃ vsq; ad probationẽ sententie debet vniuersa rimari) possit interrogare de facto quotiens dubitationis aliquid occurrit: z infra. De cõ. fra. no. pnunciauimus venditionẽ predicte domus fuisse conditionaliter celebratã z te ob hoc nullaten9 obligatum ad traditionẽ ipsius sup hoc memorato. J. silentium imponẽtes. Sentẽtiam vero iudicum predictorz qui alias iuste pronunciasse noscũt (cum hmõi exceptio coram ipsis nec probata fuerit nec obiecta) quo ad dictuz capitulũ infirmamus: eã quo ad alios articulos aucto. apo. confirmantes. Hono. iii.

Defectus littere non viciat rescriptum.

Ex parte charissime in christo filie. B. quondã anglicorz regie fuit propositum: z infra. Quia rescriptum apostolicuz p eo q in hac dictione spoliarunt: hec figura 'o' deerat asseritur viciosum: mandamus quatenus hoc non obstante in negocio ipso ratione preuia procedas. ca. xi.

Grego. ix. priori sancti Bartholo=

mei et decano de arcub⁹ lugdunē.
Licite appellatur a iudice qui parti hoc petenti nō facit edi communia instrumenta.
ca.xij. Perpetuus vicarius de rechan. nobis exposuit ꝙ cum prior et conuentus de ledis eū sup decimis corā iudicibus auctoritate apo. conuenissent: et dictus .S. sup similibus corā ipsis reconuenisset eosdē: quia dicti iudices copiā quorūdā instrumentoꝝ cōmunium q̄ habebat pars altera et per q̄ intendebat intentionē suam sup principali fundare fieri nō faciebant eidē hoc cū instātia postulanti nostrā audientiam appellauit. ¶ Ideoqꝫ mandamus quaten⁹ si est ita reuocato in statū debitū. Idē.
Scripture cōtrarie ab eodem ꝑducte fidem non faciunt.
c.xiij. Imputari ei pōt qui contrarias inter se scripturas in iudicio ꝑtulit fidē sibi adinuicē derogantes. ¶ Cū in ipsius fuerit potestate quas voluerat non proferre. Idem.
Si in instrumēto debiti exprimitur causa condēnatur debitor nisi probetur indebitū: si non exprimitur necesse est vt creditor ꝓbet id fore debitum.
c.xiiij. Si cautio quā ate indebite ꝓ ponis expositam indeterminate loquat: aduersarius tuus tenet ostendere debitū quod continet i ea ¶ Sed si causam propter quā hmōi scriptura processerit expresseris in eadem: confessioni tue stat nisi probaueris te id indebite promisisse.
Idem. I. tabellioni.
Auctoritate ordinariī potest notarius tabellionis mortui notas in publicā formam redigere.
ca.xv. Cum .P. tabellio morte preuentus quedam non perfecerit instrumenta que in nota redacta fuerant ab eodem. ¶ Ad petitionem eorum ad quos pertinent aucto. ordinarij iudicis poteris ea fideliter in publicam formam redigere habitura per hoc perpetuam firmitatem.
Idem.
Instrumētum exemplatū per tabellionē auctoritate ordinariū eādem vim habet cum originali.
c.xvi. Si instrumenta propter vetustatem vel aliam iustam causam exemplari petantur. ¶ Corā ordinario iudice vel delegato ab eo specialiter presentetur. qui si ea diligēter inspecta in nulla sui parte vitiata reppererit: per publicam personā illa precipiat exemplari. eandem auctoritatē ꝑ hoc cū originalib⁹ habitura
¶ De presumptionibus.
Salomon in parabolis.
Sicut manifeste nocens est pene obnoxius ita et occultus licet postea dicat se ioco fecisse.
Sicut noxius est q̄ mittit lanceas et sagittas in mortem: ita vir q̄ fraudulēter nocꝫ amico suo et cū fuerit deprehēsus dicit ludēs feci.
Cap.i. Idem
Ex violēta presumptione fert diffinitiua et est casus notabil.
cap.ij. Afferte michi gladium. Cumqꝫ attulissent ait diuidite infantem viuū: et date dimidiam partē vni et dimidiam partē alteri. Dixit autē mulier cuius filius erat viuus ad regem (commota sunt quippe viscera eius super filio suo) obsecro domine date illi infantem viuū et nō occidatur: econtrario alia dicebat: nec michi nec tibi sed diuidatur. ¶ Respōdit rex et ait: date huic infantē viuū et non occidat hec est eni mater ei⁹
Salomon in parabolis.
Conuersatio in adolescentia facit ꝑsumptionē i senectute.
ca.iij. Ex studijs suis intelligit puer. ¶ Quemcunqꝫ eni virtutibus studere cum modestia cōtinentie auditioni sapientum obseruantie mandatorum dei maxime simplicitati et humilitati videris: huius munda et recta opera intellige.
Bonifacius papa epis gallie.
Presumit cōtra illū q̄ dilationibus subterfugit iudicium.
ca.iiij. Nullus dubitat ꝙ ita iudiciū nocens subterfugit quēadmodū

vt absoluatur qui est innocens grit. confitetur enim de omnibus q̄squis se subterfugere iudiciū: dilationib⁹ putat. Grego. in omelia.

Qui ex duobus illatis alterū negat reliquum affirmare presumitur.

cap.v. Nonne benedicimus q2 samaritanus es tu. ꝛ demoniū habes? Respōdit iesus quia ego demonium non habeo. ¶ Duo quippe illa fuerunt ei: vnum negauit: alterū tacēdo concessit.

Idem mario epo.

Ex preteritis presumitur circa futura.

ca.vi. Mandata celestis efficatius gerimus si nostra cum fratribus onera partiamur. ¶ Proinde super cūctas ecclesias sicilie te vices apo. se. ministrare decernimus. ¶ Quas non loco tribuimus sed persone. ¶ Quia ex transacta in te vita didicimus quid de subsequenti cōuersatione tua presumamus.

Idem.

Ex vicinitate presumitur noticia facti loci vicini.

ca.vii. Uos sam: ꝛ infra. ¶ Aphrica vero qualiter mortalitate ꝛ languoribus vastet: quanto viciniores estis credo ꝙ subtili⁹ cognouistis.

Idem victori episcopo.

Presumitur factum notum in vicino loco quod est notū in remoto.

c.viii. Quanto. ꝛ infra. Latere te in vicino non potuit quod ad nos in longinquo peruenit.

Hieronymus super osee.

ca.ix. Ex preteritis presumitur circa futura.

Scribam eis multiplices leges meas. ex prius datis ꝛ neglectis apparet ꝙ has negligent.

Alexan. iii. decano cassien.

Efficatior ꝓbatio requiritur ab eo qui probare vult illud quod non est verisimile.

cap.x. Quia verisimile nō est ꝙ. H. presbyter personatum ecclesie. R. capellano concesserit ꝛ ab eo eiusdē ecclesie acceperit vicariam. ¶ Prouideas ne super hoc probationem recipias nisi communis loci fama id habeat vel tales persone appareant de quibus verisimile nō sit ꝙ debeant deierare. ¶ Quoniam sepe contingit ꝙ testes facile corrupti inducantur ad falsum testimoniū proferendum.

Idem genuen. archiepo.

ca.xi. Per cohabitationē diutinam et famam de matrimonio ꝛ cōtractibus matrimonialib⁹ ac alia adminicula probatur mrimoniū. Pa.

Illud quoqȝ nobis innotuit: ꝙ cum libera mulier per decē annos et vltra cuidam seruo scienter cohabitauerit: ꝛ ab eo fuerit carnaliter cognita: nunc ipsum asserit suum non esse maritum. Uerum vir eā vendicans in vxorem ostendit publicum instrumentum in quo sese coniuges nominant: et per quod ipsum ei donationem propter nuptias fecisse apparet. mulier vero instrumētum illud asserens viciosum: vt serno dominus fraudaretur: plures testes produxit ꝙ ille ab amicis ei⁹ se pe rogatus vt eam desponsaret nec desponsasse nec desponsaturum se ipsam firmiter asserebat: vir autem non nisi predicto instrumento ꝛ quibusdam testibus qui viderant eam annulos deferētem ipsam probauit vxorem. sed mulier de more illarum que panes vendunt: se annulos detulisse dicebat. Uerum quia huiusmodi dubietate fama vicinie magis debet attendi. si fama loci habet ꝙ vir ipsam in lecto et in mensa sicut vxorem tenuerit (cum matrimonium sit maris et femine coniunctio indiuiduam vite consuetudinem retinēs) cogenda est mulier vt eidem viro affectu seruiat coniugali: presertim si prescriptum instrumentum ab eo cōditum fuerit qui officium suum fideliter adimpleuit.

Idem.

Per violentam presumptionē probatur carnis copula.

ca.xvi. Litteris fraternitatis tue recepteis nobis innotuit ꝙ cũ. P. ab. A. muliere quam in vxorem acceperat peteret separari accusatores matrimonij produxerunt testes firmiter asserentes ꝙ postꝙ mulier cũ predicto viro cõtraxerat matrimoniũ cõsanguineam viri eiusdẽ solũ cum sola nudũ cum nuda in eodem lecto iacentem ea (vt credebant) intentione vt eam cognosceret carnaliter: viderũt multis locis secretis et latebris ad hoc cõmodis: ⁊ horis electis: ⁊ infra. Consul. t. t. respõdemus ꝙ ex huiusmodi violenta ⁊ certa suspitione fornicationis põt sententia diuortij promulgari: ita quidem vt vir licentiam habeat mortua illa ducendi aliam: muliere sine spe cõiugij remanente. ℭ le. iij.

Idem dicit vt prece. ca.

c.xiij. Tertio loco questionis hmõi nodũ tua frater. petijt explicari. an iuuenis sponsam in quã per verba de pñti cõsensit debeat vxorem habere: ad quorũ matrimoniũ impediendum: neptis ipsius sponse prosiliẽs se a iuuene carnaliter precognitam proponebat a qua producti testes dixerunt: se pro certo credere ꝙ illa dicti iuuenis extiterit cõcubina: adijciẽtes ꝙ eos insimul viderant per plana: et nemora vias et inuia pluries cõuagantes ⁊ testimoniũ vicinie super hoc recepisse dicebant. Ad maiorẽ vero certitudinem (quia min⁹ sufficiẽter credidisti esse pbatum ꝙ eadem mulier asserebat) tam ipsa ꝙ̃ iuuenis iuramẽtis astricti seorsum ꝯfessi sunt ꝙ se inuicem carnaliter precognouerãt: licꝫ iuuenis nollet ab ea quam despõsauerat separari. ℭ Nos autẽ que dicta sunt intelligẽtes: ꝑsertim cum hoc nõ dicat occultũ sꝫ quasi ꝑdicetur a pluribus manifestũ: ꝯsultius esse credimus: vt matrimonialiter non cõiungãtur: sed solutis spõsalibus separetur. I nno. iij. niuerneñ. episcopo et archidiacono bitur.

Propter presumptionẽ etiam vehementẽ non debet quis de graui crimine condemnari.

Litteras vestras recepim⁹ cõtinentes: ꝙ cũ causa q̃ vertitur inter altissi. odoreñ. eꝑm et quosdã burgenses de charitate: quos idem eꝑs de heresi impetebat vobis ⁊ abbati coloñ. a se. ap. delegata fuisset: vtraqꝫ ps vos duos sub certa pena sibi arbitros statuerit delegata vob̃ nichilomin⁹ potestate reseruata. B. autem lator presentiũ vnus ex illis heresim suã fuerat publica voce cõfessus ⁊ de fratre suo similiter recognouerat ꝙ eodẽ secũ laborabat errore: ⁊ infra. ℭ Nos vero predictũ. Bu. suspectum de heresi vehemẽter habuim⁹ tũ quia qđ ante dixerat postea se dixisse negauit: tum quia vel mendaciũ prius dixit in fratrẽ asserendo illũ hereticũ: vel periuriũ postea cõmisit in deũ purgando illum de heresi: quorũ vtrũqꝫ reddidit illũ valde suspectum. quanꝙ̃ verisimilius videbatur ꝙ eo tẽpore quo tã ꝙ̃ vere penitens ab heresi reuertebatur ad fidẽ: tam graue mendaciũ nõ dixisset: presertim in fratrẽ quẽ tan ꝙ̃ charissimũ non asseruisset heretĩ cũ nisi fuisset accensus zelo fidei ortodoxe: vñ ꝑsumit̃ ꝙ cũ postea purgauit illũ de heresi turpiter delerauit. ℭ Quocirca mãdam⁹ quatenus cũ ꝑpter solã suspicionẽ (ꝙ̃uis vehementẽ) nolum⁹ illũ de tã graui crimine cõdẽnari talẽ ⁊ tãtã securitatẽ recipiat̃ ab ipso ꝑter iuratoriã cautionẽ ꝙ timore pene corꝑalis debeat coercerĩ. di sc̃etã ei pnlaꝫ iniũgẽtes ex qua valeat apparere vtrũ in tenebris ambulet an in luce vtrumue sit vere penitens an ficte cõuersus: ⁊ si eũ hoc modo verũ catholicũ cognoueritis nõ sinatis ipm indebite molestari. alioquin eum tanꝙ̃ hereticũ condemnetis. I dem cenadieñ. episcopo ⁊ abbati de ciquozum.

ca.xv. Non ꝑsumitur incõtinens in senectute quorũ ĩ iuuẽtute ꝯtinuit: maxime si eit litteratus.

Cum in iuuentute sua quincle siseñ. eꝑs adeo se maturũ: honestum ⁊ ꝑuidũ exhibuerit vt ab ec

Ecclesia romana meruerit pallio deco rari non est de leui credendū ꝙ post ꝗ ad senilē peruenit etatē turpiter obiecerit iugū dn̄i: fetores libidis amplexādo cum labes huiusmodi q nonnūꝗ in iuuentute cōtrahitur in senectute frequentius expleť. Quis preterea de facili crederet ꝙ vir pre dictus scientia litterarū ꝓprie sa lutis oblitus ad eam passionis igno miniā se cōuerteret vt cū ꝓpria ne pte abhominabilē perpetraret ince stum cū etiā ḃm sententias ethnico rum naturale fedus inter tales ꝑso nas nihil permittat seui criminis su spicari. ¶ Licet igitur rex vngarie eūdem epm nobis per nūcios z litte ras de tali crimine detulisset postu lans vt malū hmōi perniciosum exē plo de vngarica ecclesia toleremus. ¶ Quia tamen ei⁹ suggestio non de charitatis radice ꝓcedere videbať: noluim⁹ aures nr̄as quasi malignis delationib⁹ inclinare. Sed vt ꝓba remus si spiritus esset ex deo: lauda rien. episcopo dedim⁹ in mādatis vt prudenter ⁊ caute a coeptis indaga ret vtrū prefatū epm crederent tali labe respersum. ¶ Qui nobis post modū rescripserūt ꝙ eū virū hone ste cōuersationis esse credebāt: per sonam illius multipliciter cōmēdā tes. I dē archi. ꝑposito mediolan.

Is pro quo beneficiādo scri bitur cū clausula si idone⁹ fue rit non tenetur probare se idoneum cum idoneus presumatur.

c. xvi Dudum archi. mediolan. dedi mus in mādatis vt. C. schola rem a ꝑsbytero sancti victoris i cle ricū eiusdem ecclie recipi faceret: et infra. ¶ Sed presbyter memora tus archidiaconi declinans examen asseruit ꝙ nequaꝗ sufficiebāt duo bus clericis facultates ecclesie me morate: adijciēs ꝙ predictus. C. nō erat idone⁹ ad illi⁹ ecclesie beneficiū obtinēdū: ⁊ infra. ¶ Causam vobis duxim⁹ cōmittēdā ita vt ex illa clau sula. s. si ꝑsona fuerit idonea: q̄ nr̄o rescripto reperiť inserta eidē scho lari ꝓbandi se idoneū nulla necessi tas imponať cū prima facie ꝑsumať idone⁹ nisi alius in cōtrariū oñdať.

¶ De iureiurando. Rub. iij.

Agi potest ad relationē iura menti cuius implementū tur pitudinē cōtinet ex parte suscipien tis. h. d. quo ad intellectū: et est ca sus notabilis. Abbas sicu.

Cap. i. Ex administrationis: et infra. Mandam⁹ quatē nus creditores ad iura menta super vsuris sibi soluendis prestita rela xāda ecclesiastica distri ctione cogatis.

Ex registro Gregorij.

Non valet iuramētum presti tum a ꝑlato de nō repetendis rebus ecclesie. vel sic. A iuramento meticuloso fit absolutio per iudicē ecclesiasticum.

cap. ij. Peruenit ad nos laudicen. epm ab. A. comite rebus suis spo liatum: ⁊ iurare cōpulsum ꝙ nō re peteret sic ablata. ¶ Cognita igitur cōtumelia valde doluim⁹ asserentes ipsum epm nulli⁹ iuramēti vinculis super hoc posse ɔstringi quē tn̄ absol uim⁹: q2 nefandissima coactione iu rauit. Idem regi francorum.

Non delerat qui iuramēti im plementum in meli⁹ cōmutat. Et nō astringiť qs iuramēto ad im plēdū qđ iurauit si ab alia parte nō impleť cui⁹ respectu ꝑbuit iuramētū.

ca. iij. Peruenit ad nos: ⁊ infra. Non enī ꝓpositū aut ꝓmissum in fringit q̄ in melius illud cōmutat. ¶ Nec tu ei etiā si ꝓmissum tuū iu ramento vel fidei obligatione inter posita cōditiōe firmasses: aliqten⁹ teneris si cōstat eū cōditiōi minime paruisse. Idem petro subdiacono.

Ponitur forma iuramenti se ptē. c. cōtinens ḃm quā iurāt pape episcopi: sed hodie omnes re cipiētes dignitatē a papa sibi iurant hoc sit ꝓ summario ⁊ diuisione.

Ego. N. episcopus ab hac hora in antea fidelis ero sancto pe tro sancteqȝ ro. eccle. domnoqȝ meo pape. C. eiusqȝ successoribus cano

ricee intrantibus. ¶ Non ero neqꝫ in cõsilio neqꝫ in facto vt vitã perdat: aut mẽbrũ vl' capiat mala captiõe. ¶ Cõsiliũ qđ mihi aut p se aut p litteras aut per nũciũ manifestabit ad eius damnũ nulli pandã. ¶ Papatũ ro. eccle. ꝛ regulas sanctoꝝ patrum adiutor ero ad defendendũ ꝛ retinẽdum (saluo ordine meo) cõtra oẽs hoies. ¶ Uocatus ad synodũ veniã: nisi prepeditus fuero canonica ꝑpeditione. ¶ Legatũ ap. se. quẽ certum esse cognouero in eundo ꝛ redeũdo honorifice tractabo ꝛ in suis necessitatib⁹ adiuuabo. ¶ Limina apostolorũ singulis annis aut per me: aut per certũ nunciũ visitabo: nisi eorũ absoluat licentia. Sic me deus adiuuet et hec sancta euangelia.

Urbanus papa.

Non tenetur clericus epo suo obedientie iuramẽtũ prestare nisi rõne administratõis sibi ↄcesse.

Ca. v. Ullus eps clericos suos (nisi forte quib⁹ ecclesiasticaruꝫ reꝝ cõmissa fuerit dispensatio) sibi iurare compellat.

Alexander. iij. episcopo. vigilien.

Qui se obligauit ad vsuras soluẽdas soluere ñ cogit: nisi iurauerit quo casu cogit sꝫ repetit.

Ca. vi. Debitores ad soluẽdas vsuras in quib⁹ se obligauerant cogi nõ debent. ¶ Si vero de ipsaꝝ solutione iurauerint: cogendi sunt dño reddere iuramẽtũ. ¶ Et cũ vsure soluте fuerint: creditores ad eas restituẽdas sunt ecclesiastica seueritate (si necesse fuerit) compellendi.

Idẽ rothoma. archi. ꝛ ei⁹ suffrag.

Debitori q̃ iurauit creditori nullũ grauamẽ sup re pignorata inferre donec soluerit debitum nõ audit repetẽs pignus volẽdo cõpensare fruct⁹ in sortẽ: sed dꝫ prius debitũ integraliter soluere et demũ rem cũ fructib⁹ inde perceptis expo scere. h. d. ꝛ est casus notabilis.

Ca. vij. Ad nostrã noueritis audiẽtiã peruenisse ꝙ cũ .P. quibusdã hominib⁹ certã summã pecunie mutuasset: quasdã ab eis possessiões et reddit⁹ recepit in pignore: ipsos iuramenti religione astringens ꝙ super illis donec soluerẽt sibi pecuniã nullum ei grauamẽ inferret. Licet autẽ de possessionib⁹ illis ꝛ redditib⁹ nõdum sorte deductis expẽsis recepit tu tamẽ frater archiepe eũ ꝑpter hoc excõmunicatiõis vinculo astrinxisti et infra. ¶ Ideoqꝫ mandam⁹ quatenus recepta a prefato .P. sufficienti cautione ꝙ vestro debeat parere mãdato absoluatis eũdem. Deinde debitores ei⁹ qui dictas p ↄssessiones: et redditus cõtra iuramẽtũ subtraxisse dicũtur: si est ita eos eccl. cen. cogatis vt hec restituãt: nec sibi molestias inferãt donec ei pecunia ꝑsoluatur. Cum autẽ ei pecuniã sicut iurauerũt persoluerint: vos ipsuꝫ ad restituendũ quicq̃d (deductis expẽsis) vltra sortem recepisse cõstiterit inducere studeatis: ꝛ si cõmonit⁹ nõ fecerit in eãdem excõmunicationis sententiam reducatis eundem.

Idem senonẽ. archiepo.

Si iuramentũ per metũ extortum fuari potest sine interitu salutis eterne seruãdũ ẽ: ecclesia tñ romana cõsueuit a tali iuramẽto absoluere.

Si vero aliquis queꝫ grauissimo metu sub religione iuramenti sui ius refutare coegerit ipsumqꝫ sibi retinuerit: quia nos consulere voluisti an alter eoꝝ vel neuter id habere debeat. ¶ Duxim⁹ tibi respõdendũ ꝙ nõ est tuũ quemlibet cõtra iuramẽtũ suũ venire: nisi tale sit ꝙ seruat vergat in interitũ salutis eterne/ ꝛc nos alicui dare materiã volum⁹ veniẽdi ↄtra iuramẽtũ ꝑ priũ ne auctores periurij videamur. Uerũ aliqñ in ro. ec. a plurib⁹ pre. n. factũ esse recolitur ꝙ clerici q̃ coacti ministeriũ eccle abiuraꝛt: de iuramẽto absolutionis beneficiũ meruerũt: ꝛ ad coercendã iniquitatem eoꝝ q̃ ecclesiasticos viros ad prestãdum illud cõpulerant: permissi sunt in eadem ecclesia ministrare. c. viij.

Idem sardinẽn. episcopo.

Monachi q̃ pro debito mona

sterũ iurant stare in obstagio: et fideiussores q̃ iurauerunt creditorẽ indennem seruare: iuramenta seruare coguntur.

ca.ix. Ex rescripto qđ nobis est p̃sentatum: innotuit abbatem tremeñ. cũ Petro sup summa. viij. milium solidorũ taliter cõuenisse: et infra. Super hec p̃dictus abbas quosdam ex monachis obsides dedit qui de ob seruãda cõuentione iurauerũt/ vt si ipsi deficerẽt alij monachi loco eorũ in obstagio ponerẽtur. Ja sup si fidem dicti monachi nõ seruarent abbas dedit eidẽ. U. et ei⁹ vxorem fideiussoresq̃ similiter fidẽ prestitisse dicũtur. ¶ Jdeoq̃ mandam⁹ quatenus tam abbatẽ q̃ monachos q̃. U. et vxorẽ ipsius monere curetis vt sicut iurarũt eadem cõuentionem faciãt adimpleri. alioq̃n abbati et monachis ingressum iterdicatis ecclesie: et interea p̃fati. U. et vxoris eiusdem vsq̃ ad dignã satisfactionẽ inhibeatis diuĩna officia celebrari.

Idem londoñ. et vigorieñ. ep̃is.

Periurus est ab ecclesia remouendus q̃ nõ necessitate s᷑ voluntate venit cõtra licitũ iuramentũ.

cap.x. Querelã R. canonici linconieñ. accepim⁹: q̃ cũ. U. clericus ei duos bisantios nole ecclesie de statera se annuatim soluturũ interposito sacramento firmasset: per biennũ ab hmõi peñsionis solutiõe cessauit. ¶ Qm̃ igit̃ nõ merẽtur ecclesias regere q̃ sunt crimĩe periurij irretiti. Mandam⁹ quatenus si vobis cõstiterit memoratũ. U. cõtra iuramentũ suũ necessitate sed voluntate ab eiusdem pẽsionis solutione cessare: ipsum a prescripta ecclia remouẽtes eam prefato. R. restituere minime differatis.

Lucius. iij. norwiceñ. episcopo.

Si presentat⁹ iurat presentãti de antiquo cẽsu augẽdo et postea cõtrarium iurat instituẽti valet scd̃m et nõ primũ. tñ ab. ec. remouet̃.

Ca.xi. Uas nos duxit fraternitas cõsulendos: cui standũ sit iuramẽto: eum clericos religiosi iusiurandi religioni cõstringũt ad maiorem solito pẽsionẽ soluendã: vel p̃stãdũ aliqđ beneficij preter solitam pẽsionẽ cũ autẽ instituũtur ab ep̃is: iurãt q̃ antiquã pensionẽ et solitam non augebũt. Tue igitur cõsul. breuiter respõdem⁹ q̃ cũ posteri⁹ iuramẽtum ratione et iure. cõcl. auctoritate iuuetur primo preiudicat qđ de cupiditate p̃cessit. Ceterũ iustũ est vt clerici p̃ periurio quod vitare nõ possunt ab ecclesijs perpetuo excludãtur. U banus. iij. archiep̃o pisa.

Ep̃i de periurio graui⁹ q̃ alij sunt puniendi. h. d.

ca.xij. Cum quidã: et infra. Cõsul. t. t. r. q̃ i ep̃os q̃ suũ transgressi sũt iuramentũ: est tãto grauius vindicandũ quãto maiori preeminent dignitate et eorũ exemplo facil⁹ alij poterãt ad similia prouocari.

Illicitum est iuramẽtũ de nõ p̃bẽdo subsidiũ cõiũcto. h. d.

¶ Illi vero q̃ iurant nõ loqui patri vel matri: sorori vel fratri: aut eis humanitatis subsidiũ nõ exhibere: absoluendi sunt ab illius obseruantia iuramenti: cũ illicitũ sit et cõtrarium rationi: iniũcta tamẽ eis (de hoc q̃ male iurauerãt) penitẽtia cõpetenti. Idem.

Nõ valet iuramentũ monachi claustrum abiurãtis et sibi de hoc grauis penitentia imponit̃.

ca.xiij. Sicut ex litteris tue dilectionis cognouim⁹. R. priori monasterij tui iracũdie calore succẽsus iuramẽto firmauit: q̃ i claustro eiusdem monasterij quo se vinculo professionis astrinxit: non esset cum. B. monacho vlterius moraturus: et infra. ¶ Respondem⁹ q̃ nõ licuit monacho supradicto temerariuz iuramentũ facere: maxime cum fidẽ professionis frãgeret: et stabilitatis sue p̃positum euacuaret. Jdeoq̃ circa euz tua sollicitudo p̃uideat q̃ talis ei penitẽtia iniũgat̃ vt ali⁹ q̃lz exemplo ei⁹ deterrit⁹ simile aliqđ facere p̃timescat: ipse v̄o i claustro qđ licite abiurare nõ potuit cũ stabilitate p̃petua suã penitẽtiã exeq̃t̃. U le. iij.

Uasallus qui iurauit prelato successoribus iurare nō cogit

c.xiiii. Ueritati & amica simplicitas :et infra. ¶ Respondemus vt heredes tui qui nobis vel alicui successorum nostrorū iurauerint: aliis iurare minime cōpellantur. catholicis nostris qui p tempore fuerint: & homagiū & fidelitatis puritatem nichilominus ac si iurassent omni tempore teneātur absq; tergiuersatiōe aliqua fideliter obseruare. ¶ ele.iii.

A iuramento p metum extorto ecclesia solet absoluere & eius transgressores vt peccantes mortaliter non puniuntur.

c.xv Uerum in ea questione q̄ quinto loco ponitur an a sacramenti vinculo absoluātur qui istud inuiti p vita & rebus seruandis fecerūt nichil aliud arbitramur: q̄ quod antecessores nostri roma.pon. arbitrati fuisse noscuntur: qui tales a iuramēti nexibus absoluerunt. ¶ Ceterum vt agatur consultius: & auferatur materia deierandi: non eis ita expresse dicatur vt iuramenta nō seruent sed si non ea attēderint : non ob hoc sunt tanq̄ pro mortali crimine puniendi.

Idno.iii.H.&.S.&.M.ciui.venetis

Si is cuius mādato stare iraui aliquid michi precipit contra iuramētum p me prius licite factum illud seruare non teneor .h.d. inherendo verbis littere.

c.xvi. Uenientes ad presentiā nostram. A nobis exposuit q olim cū. M maurien. alternatim cōuicia ingerēdo certauit ppter quod cū graues inimicitias incurrisset: quidā q partis vtriusq; amatores extiterāt suggesserunt predicto. A. vt in satisfactione iniuriarū vestro iuraret obedire mādato. cūq; idem nō crederet se tale quid cōmisisse propter qd ei aliquod graue deberet imponi: iuramētumq; illud sub tali confidentia prestitisset: ipsi sub iuramēto debito precepistis vt nunq̄ curiam ducis intraret: nisi cum oēs p edictum ipsius generaliter ad curiam vocarentur: & infra. ¶ Uerum qr idem. A. qui dicti ducis est consiliarius et in iure suo multis ecclesiis quarum est aduocatus ex pmisso tenetur adesse: neque q̄ taliter iurasset si mandatum illud sibi contrarium presciuisset. Noueritis nos patriarche grandeā. mandasse vt si mandatum priori iuramēto licite facto repugnet: ipm auctoritate nostra denūciet nō seruandū.

Idem magistro apolinari.

Qui iurauit ecclesiam defendere: et requisitus sine iusta causa recusat periurus est: nec eum defendit appellatio.

c.xvii. Breui sciscitatus es questione vtrum ille qui iura alicuius ecclesie seruare ac pro posse defendere iuramento tenetur: si necessitate imminente super hoc sub iuramenti debito requisitus duxerit appellandum periurii reatum incurrat. ¶ Respondemus q in hoc articulo appellantem a periurio talis ap. non excusat. immo (nisi difficultas existat propter quam requisitus non possit ecclesie subuenire) culpa periurii potius irretitur.

Idem illustri regi arragonie.

Iurans scienter illicitum nō indiget absolutione sed tenetur illud non obseruare. Si vero iurauit ignoranter debet illud obseruare: si aliquo licito modo est obseruabile. Si autem iurauit licitum qd putabat illicitum debet seruare iuramentum: sed de animo deprauato aget penitentiam.

capi. xviii. Quanto per personam tuam: et infra. Quidam consiliarii tui (imo potius deceptores) tuum animū induxerunt vt iurares irrequisito assensu populi vsq; ad certum tempus patris tui conseruare monetam: que tamen circa mortem eius fuerat legitimo pondere defraudata. Cū autem adeo sit diminuta et minoris valoris effecta : q graue propter hoc scandalum in populo generatur tu quod egeras indiscrete cupiens reuocare ac necessitati populi satisfacere: ab obseruatione iuramenti predicti postulasti suppliciter a nobis

absolut. ¶ Super quo diligēs indagator potuisset facile intueri ꝙ non tam erat absolutio necessaria ꝙ interpretatio requirēda qm̄ cum iuramentum fecisti monetā aut falsam: aut legitimam esse credebas. Si falsam iuramentū fuisset illicitū: nullatenus obseruādum: ꝛ pro eo esset tibi penitentia iniūgenda cum iuramentum nō vt esset iniquitatis vinculum fuerit institutum. ¶ Si vero legitimā esse credebas iuramentum licitū fuit: ꝛ vsqꝫquaqꝫ seruandum. Et vt irreprehēsibiliter obseruetur: consulim⁹ vt reprobata moneta que a legitimo pondere fuerat defraudata alia sub noīe patris tui moneta cudat̄ quam ad legitimum pōd⁹ reducas scđm eū statum quē tēpore patris tui habuit meliorē: ita ꝙ antiqua moneta que ab illo statu falsata non fuerat: cū ea pariter expēdatur per quod ꝛ dispēdiū vitari poterit ꝛ iuramentū seruari. ¶ Verūtamen si monetam ipsam in prestatione iuramenti credebas a legitimo pondere diminutā: tua sup hoc cōscientia te remordeat: tuū humiliter confitere peccatū: ꝛ satisfactionē iniūctā tibi ꝓ illicito iuramento studeas adimplere. I dē ꝯsulib⁹ ꝛ ppło tudertino.

Nō valet iuramētū prestitū in preiudiciū iuris superioris.

ca. xix. Enientes ad se. apost. cōsules vestros sup his quo ad nos de vobis sepius referūtur: ꝛ cōmonere curauim⁹ et aliquātulū aspere cōuenire. Cū eī et appellationib⁹ interpositis ad apost. se. teneamini humiliter et deuote deferre: cum ꝛ leges etiā seculares post sententiā beneficium appellatiōis nō denegent aggrauatis vos sentētias appellatiōe suspensas executioni mandastis. ¶ Verū iidem consules nobis exponere curauerūt ꝙ cū aliq̄ vestrū vocātur ad officiū cōsulatus firmant ꝓprio sacramento ꝙ sup mutuis et plagiariis scđm vestre ciuitatis cōsuetudinē iudicabūt: ꝛ infra. xxviij. dies que iudicauerunt exequentur. Unde saluo hmōi iuramēto vos nō posse super his appellationibus deferre dicebāt. ¶ Quia vero non minus iudices scđm leges ꝙ cōsules vestri secūdū consuetudinem vestre ciuitatis iudicare iurauerūt: ꝛ ideo sicut iudices cōtra leges: sic ꝛ cōsules vestri cōtra cōsuetudinem possent subditos aggrauare. Mādam⁹ quatenus appellationib⁹ ad nos interpositis deferatis (cum predictum iuramētum vos excusare nō possit) in quo debet itelligi ius superioris exceptum. ¶ Cum ergo postꝙ. S. lator p̄sentiū ad se. apo. a sententia. B. iudicis appellauit: sentētiam ipsam duxeritis executioni mādādā i possessionem rerū de quib⁹ questio vertebatur appellātis aduersariū inducentes. volum⁹ ꝛ mandamus vt possessionē ipsam restituatis eidē alioquin noueritis nos epō nucerino mādasse: vt vos ad illud eccle. cē. compellat. I dē pisano archiepiscopo.

Iurās vsuras nō repetere potest iuramento nō obstante ex noua causa repetere. h. d. scđm intellectum notabiliorem.

Ad nostrā noueritis audiētiā peruenisse ꝙ cum. J. ꝛ. B. petro vsuras non modicas persoluissent iuramēto firmauerūt ꝙ nec per se nec per aliū predictas vsuras repeterēt: vel apud ecclesiasticū iudicem seu etiā secularē sup his deponerēt questionē. Cūqꝫ creditor cōdiderit testamētū suis precepit heredibus vt omnib⁹ qui ꝓbarēt se dedisse vsuras eidē ipsas eis restituere ꝓcurarēt. Unde cū predicti. J. ꝛ. B. vsuras repetere nō attentent ꝓpter huiusmodi iuramentū: ꝛ heredes predicti. P. eis negligant satisfacere de vsuris. ¶ Mādamus quatenus sub pena excōicationis publice in ecclesia ꝓponi facias vel ꝓponas vt qui sup hoc nouerint veritatē/ ꝓcedant ad testimoniū ꝓferendū: ꝛ si per dicta testiū vel alia documēta tibi cōstiterit de p̄missis: heredes illius vt vsuras quas a p̄dictis pat̄ eorum accepit restituāt vniuersas eccle. cē. cōpellas. I dem neapolita. archiepō. ca. xx.

Iuramentum generale debet ita itelligi si fieri potest vt nõ obuiet iuri alias tanq̃ temerariũ nõ obligat contra iuris obseruantiam.

ca.xxi A Dd nostram noueris audientiã peruenisse q̃ ad te quasi p extortionem tale fuit prestitũ iuramentum q̃ in omni causa deberes ordinem iudiciarium obseruare. Uerum q̃m secundũ traditiones canonicas manifesta accusatione non indigent nec in eis est ordo iudiciarius obseruandus qui debet in aliis obseruari nec tu quãdo sub premisso tenore iurasti habebas in mente vt propterea venires contra canonicas sanctiões alioquin non iuramentum sed periuriũ potius extitisset nec esset aliqua ratione seruandum. ¶ Nos iuramentum tuum benignius iterpretari volentes: ita q̃ consonet canonicis institutis. f. t. auctoritate presentiũ intimamus: q̃ in manifestis ⁊ notoriis ratione iuramenti premissi non credimus te teneri seruare subtilitatẽ ordinis iudiciarĩ quam in his non seruari per omnia: ipsa iuris ratio postulat et requirit vnde videbitur subtiliter intueri de ordine iudicio⁊ procedere: vt in premissis nõ per omnia ordo iudiciari⁹ obseruetur. ¶ Quãq̃ et scdm̃ approbatum intellectum recte possit intelligi quod iurasti. vt in omnibus causis ordinem iudiciarium obseruares in illis videlicz in quibus est ordo iudiciarius obseruandus. Sic ergo faciens et iuramẽti tenorem seruabis: et instituta canonica non omittes.

Idem iudici carolitano.

Si vnum iuramentum vni debitum alteri prestatur illicitũ est: et eo non obstante cui debetur / prestandum est.

c.xxii E A te credimus discretione vigere vt intelligas per teipsum q̃ onus non remittitur sed augetur cum cuiq̃ improuide soluitur quod alii ex debito est prestandum. Sane cum archiepiscopus turritanus a te nomine nostro iuramentum fidelitatis (sicut a nobis mandatum acceperat) exegisset illud exhibere in eius manibus distulisti: asserens q̃ pisano archiepiscopo saluo apo. se. honore huiusmodi prestiteras iuramẽtum. ¶ Cum igitur nobis et ecclesie romane fidelitatem facere tenearis: si prestitum iuramẽtum ei quod a te nobis tanq̃ debitum est prestandum contrarium reputes illud illicitũ iudicabis: et illicito non obstãte quod licite immo ex debito petitur exhibebis: vel si prestitum prestando cõtrarium nõ exuit illud sine difficultate prestabis. Idẽ alatrino episcopo.

Qui iurauit stare mandato alicuius non tenetur parere si precipit illicita vt q̃ filium exheredet: vel vxorem abiuret.

c.xxiii Q Uintauallis nostris aurib⁹ intimauit q̃ pro offensa quã filie ipsius aliis mulierib⁹ irrogarãt: q̃ earum mandato pareret prestitit iuramentum que tale illi sub debito iuramenti dedere mandatũ: q̃ si quãdo filii aut vxor illius aliquod factũ vel verbum contumeliosum mulieribus illis obiicerent idem filias et filios exheredaret: et a se propriã remoueret vxorem. ¶ Quocirca mandamus quatenus cum licitum fuerit iuramentum sed mandatum illicitũ: predictis vt reuocent mandatum illud iniungas alioquin eum ad mandati obseruationẽ illi⁹ deficies non teneri. Idẽ archiepõ terraco.

Ex causa leui et temeraria coniuges etiam quo ad thorum et mutuam cohabitationem se separare non possunt etiam cum iuramenti interpositione.

c.24 T Ua nos duxit fraternitas consulendos quid tibi super hoc sit faciendum q̃ B. et A. vxor ei⁹ ad inuicem iurauerunt se nunq̃ mutuo petituros: idem vero nunc repetit illam instanter ea econtrario affirmãte q̃ prius se faceret sarracenam q̃ rediret ad eam: et infra. ¶ Nos igitur fraternitati tue respondẽtes mãdamus quatenus vtrumq̃ ad continentiam seruandam moneas et inducas: quam et si promittere voluerint

et seruare: vtrunq̃ dimittas sine alio
cōmorari alioquin si vir noluerit cō
tinere: tu illam vt reuertatur ad ip=
sum et tanq̃ vxor cum viro moretur
per excōmunicationis sententiã ap.
re. compellas cum et temerarium fue
rit huiusmodi iuramentum: et adul=
terium vtrinq̃ sit commissum.

Idem genuen. arch. episcopo.

Is qui iurauit cū muliere con
trahere propter superuenien=
tem fornicationem vel deformitatẽ
eam repellere potest propter prece=
dentem non. h. d.

c.xxv. Quemadmodū si vir mulieri iu=
rasset quando contraxit cū il=
la q eam semper pro legitima vxore
teneret pro fornicatione quam mu=
lier antea commisisset non posset eã
dimittere: sed pro fornicatione quã
postea perpetraret eã dimittere pos=
set: non obstante huiusmodi iuramẽ
to: quoniam in eo talis erat subintel
ligenda conditio si videlicet in legẽ
coniugū non peccaret. ¶ Ita si quis
iurauerit se ducturum aliq̃ in vxorem
non potest ei fornicationem oppone
re precedentem: sed subsequentem:
vt illam non ducat in coniugẽ: quia
in illo iuramento talis debet condi=
tio subintelligi si videlicet illa con=
tra regulam desponsationis non ve
nerit. ¶ Alioquin si post huiusmodi
iuramentum publica meretrix fieret
teneretur eam ducere in vxorem: qđ
est prorsus absurdum. Nam si post
contractum coniugium vir propter
fornicationem licite potest vxorem
a sua cohabitatione dimittere: lon=
ge fortius ante coniugium celebra=
tum propter eandem causam spon=
sus licite potest in suam cohabitati=
onem non admittere sponsam: quia
Turpius eijcitur q̃ non admittit ho
spes. Non obstante in alterutro ca=
su vinculo iuramenti quod quidem
propter subintelligendam conditio=
nem est tale vt is qui iurauit ad vtrũ
q̃ sine transgressione se possit habe
re. ¶ Quod si post huiusmodi iura=
mentum mulier fieret non solum le=
prosa: sed etiam paralitica vel ocu=
los vel nasum amitteret seu quidq̃
ei turpius eueniret nunquid vir te=
neretur eam ducere in vxorem? pro
fecto ductam non posset dimittere.
Sed nunquid non ductam admitte=
re teneretur? Quis interdum con=
tractum non dirimat quod impedit
contrahendum.

Si vir iurauit non accusare
vxorem temerarium est iura=
mentum: sed si specialiter de adulte=
rio hoc iurauit denunciare poterit:
sed accusare non debet. ¶ Illud au=
tem iuramentum est procul dubio te=
merarium si vir iuret vxori q eã su=
per nullo crimine accusabit: quia si
mulier fieret infidelis: et nollet co=
habitare viro absq̧ contumelia crea
toris vel vt illum traheret ad infide
litatis errorem tunc incunctãter de
beret illam impetere apud iudicem
suum vt eam nisi penitus resipisce=
ret omnino dimitteret secundum ca
nonicas sanctiones. ¶ Quod si ex=
presse iurasset q eam super adulte=
rio non impeteret esset ne seruandū
huiusmodi iuramentum? ¶ Cum scri
ptura testetur q patronus est turpi=
tudinis qui celat crimẽ vxoris et se=
cundum regulam euangelij si primo
et secūdo correcta resipiscere nollet
dicendum esset ecclesie vt tanq̃ eth=
nica et publicana deinde vitaretur:
ne per hoc libera preberetur ei pec=
candi facultas: propter impunitatẽ
peccati. Sed nunquid vir non potest
dimittere vxori peccanti non solum
septies: sed etiam vsq̧ septuagesies
septies secundum euangelicam ve=
ritatem? ¶ Tutius ergo in hoc casu
videtur: vt propter iurisiurandi reli=
gionem vir accusare desistat vxorẽ
ad diuortium celebrandum quanq̃
denunciare eam possit ad penitenti=
am peragendam.

Idem abbati et capitulo
castellionis.

Licite ex causa necessaria etiaȝ
per religiosos iuratur. c.xxvi

Et si christus preceperit scdm
euangelicã veritatẽ sit sermo
vester est est: non non vt affirmatio

nesta potest secure iurari: qz cessante causa cessat effectus. ¶ Licet ergo debeatis esse viri perfecti vt dictum testis iuramenti vinculū euitetis vo lentes tamē idēnitati vrī monasterij prouidere ne propter defectū testiū sui iuris sustineat lesionē: pñti vo bis pagina idulgemus quaten⁹ vos et monasterij vestri conuersi possitis in causis eiusdem (deficiētibus alijs testibus) p ipso phibere testimoniū veritati. Idem epo amelienfi.

Iuramentū cōtra vtilitatē ecclesiasticā pstitū non tenet.

capi. xxvij. Sicut nostris est auribus intimatū ecclesia tudertina vacā te: ipsius canonici et eps cū eis dum esset in minoribus ordinibus cōstitutus iuramenta quedā in damnū episcopalis iuris fecerunt priusq de pontificis electione tractatus aliqs haberetur. et infra. ¶ Pro iuratiō: in cauta imponi fecimus epo penitētiā cōgruētem. et infra. ¶ Qz nō iuramē ta: sed periuria potius sunt dicēda que contra vtilitatē ecclesiasticā attentantur. Mandamus quatenus ab ipsis canonicis inquiras super pmis sis diligentius veritatē: et si ea iue neris esse vera quod in damnū episcopalis iuris reppereris taliter attē tatum: in statum debitum appellatio ne remota reducas. Idem.

Iuramentum prestitum super actu a lege infirmato principa liter fauore iurantis licet secunda rio in fauorem publicum necessario est obseruandum si non vi nec dolo fuit prestitum et in alterius preiudi cium principaliter non redundat. h. d. multum singulariter considerata medulla capituli.

Capi. xxviij Cum contigat interdum q constante matrimonio mulieres alienationibus super rebus dotalib⁹ et donationibus propter nuptias cō sentiant ne vlterius contrauenient proprio sacramento firmando: ac so luto processu temporis matrimonio contrauenire nitantur: vtrū hoc eis liceat a nobis tua fraterni. requi siuit. ¶ Nos autem. f. t. t. rñ. q et si mulierum consensus in talibus non videatur obligatorius secundum legitimas sanctiones ne tali tamen pretextu viam contingat periurijs aperiri: mulieres ipse seruare debent huiusmodi iuramēta sine vi et dolo spōte prestita. cum in alterius preiudicium nō redūdent/nec obseruata vergāt in dispēdiū salutis eterne. Idē

Mouens bellum iniustum cō pellitur restituere que per violentiam occupauit et eos absoluere a quibus indebite iuramenta extorsit. h. d. vsq ad ver. iuramentum.

Sicut: et infra. Si constiterit q predictus B. iniuste bellum mo uerit contra. I. ipsum. B. studeatis inducere vt vniuersa per huiusmodi violentiam occupata restituat conquerenti eum a prestito sibi iuramen to prorsus absoluentes q si acquiescere noluerit ipsum ad hoc (si premissa veritate nituntur) cogatis pre sententiam excōmunicationis terra eius interdicti sententie supponētes c. xxix

Non astringitur quis iuramēto ad implendū quod iurauit si ab alia parte non impletur cui⁹ respectu prestitum est iuramentū. h. d.

Iuramentum autem quod. I. se asserit prestitisse si de assensu factum est vtriusq eum nō ligat qui prestitit: dum ille cui prestitum fuerit seruare negligit quod promisit. c. xxx Idem in concilio generali.

Clerici non habentes temporalia a laicis/nō tenentur eis prestare iuramenta fidelitatis.

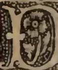
Nimis de iure diuino quidam laici vsurpare nituntur cū viros ecclesiasticos nichil temporale obtinentes ab eis ad prestandum sibi fidelitatis iuramenta compellūt c. xxxi ¶ Quia secundum apostolum seru⁹ suo domino stat aut cadit: sacri auctoritate concilij prohibemus ne tales clerici personis secularibus prestare cogantur huiusmodi iuramenta. Hono. iij. A. et C. canonicis anthiochenis.

Qui iurat non esse contra aliquem: potest in causis propis

tur in actione tamē famosa nō licet reo referre.h.d.vsq ad.§.sane.

capl. xxxvij Iuramētū a te parti delatū: nisi iusta de causa: nō potuit recusari. ¶ Quis quod in iudicio a parte parti defertur recusari possit licite ac referri. ¶ Nec liceat cōuento famosa actione referre hmōi iusiurandum. ¶ Actore nihil probante reus est absqz omni onere absoluēdus: si vero psumptio est p eo defertur reo iuramētum: vel ipsi actori considératis personarū et cause circūstātijs. ¶ Sane si actor omnino in probatione defecerit reus debet (et si nihil pstiterit) obtinere. ¶ Presumptiōe faciente p illo reo deferri potest ad ostendendā suā innocentiā iuramētum: nisi iudex (inspectis personarū et cause circūstātijs) illud actori videat deferēdū. ¶ De exceptionib⁹. ¶ Celestinus.iij.

☞ Si testis de crimine cōtra eū excepto conuincitur vł alias cōuictus apparet: repellitur a testimonio: sed de crimine nō punitur si nō tangit negociū principale.

cap.i.
Denique φ indictas psonas testiū: et infra. ¶ Si crimia testib⁹ obiiciūt de quib⁹ nō fuerāt hactenus accusati: sz tātum per exceptionē opponūtur pbatio illorū criminū exhibenda est anteq̄ causa per sententiā terminetur cū (sicut canonica instituta declarāt) testes absqz vlla infamia vel suspitione/ vel manifesta macula in ferendo testimonio requirantur. ¶ φ si sola crimina de quib⁹ alio tempore cōuicti vel cōfessi fuerunt testib⁹ obiiciūtur: a testimonio repelli possunt: quia sicut stephan⁹ papa: et aliī pontifices multi romani testant nō est credendū cōtra alios eorū cōfessioni: nisi prius se pbauerint innocentes. Ceterū si de criminib⁹ ad solā exceptionē obiectis testes cōuicti fuerint siue cōfessi pena ordinaria mulctari nō debēt cū accusatio in ipsos secundū iuris ordinē nō pcedat. Sufficit ergo si a perhibendo testimonio repellātur: pserstim vbi crimē qđ eis obiicit causam de qua agitur cōtingere non videt. Innoc.iij.archidi.richimū.

☞ Reo excipiēte de excōmunicatione cōtra actorē non obstat replicatio cōmunionis.

Nobis ex parte tua fuit qsitū vtrū is q̄ excōmunicato in locutione vel oratione scienter cōmunicat excōicatū ipm a sua possit accusatione repellere: cum ille cōmunionē huiusmodi replicet cōtra eū. ¶ Nos igitur inquisitiōi tue.t.r.φ ipse ab accusatiōe illius poterit remoueri: cū prim⁹ a cōmunione fidelium sit exclusus secundus vero tm̄ a sacramentorum participatione sit remotus. Idem lauduñ.epō. ca.ii.

☞ Habens plura beneficia cōtra alium de pluralitate nō excipit.h.d.Iohā.

Cum ecclesiastice pulsionis officiū: et infra. ¶ Mādam⁹ quatenus. Ja. faciatis prebēde illius de qua per. C.pre.n.noscitur inuestit⁹ pacifica possessione gaudere: cū exceptionem illā: φ prefatus Ja. alia ecclesia beneficiū possidet ei nō possint opponere quos cōstat varia beneficia in diuersis ecclesijs obtinere. Idem episcopo helien. ca.iii.

☞ Iudex statuere debet terminū ad oēs dilatorias pponēdas post quē excipiētē nō audiet: nisi in tribus casib⁹ hic exceptis.

Pastoralis: et infra. Cū per dilatorias exceptiones malicio se nōnūq̄ causarū terminatio prorogatur: inquisitioni t. rñdēdo decernim⁹: vt infra certū tēp⁹ a iudice assignādum oēs dilatorie pponātur. ¶ Ita φ si partes extunc voluerint aliquas opponere quas nō fuerit ptestate nullaten⁹ audiātur nisi forte aliqua de nouo sibi cōpetēs exorta fuerit: vł eis q̄ voluerit eā opponere fidē faciat iuramēto se postmodum ad illius noticiam peruenisse. Idem monachis farfen. ca.iiii.

☞ Excōicat⁹ excipere: appellare et omnē defensionem facere potest:

vestro preiudicium generetur ¶ Cu vero nobis constitit supradictam ecclesiã sancti viti constitutam esse in diocesi sabin. et hale ius in oibus eidem epo adiudicauimus in eadem: istis distarat exceptis q̃ per autentica scripta ei noscunt esse subtracta cum p priuilegiũ vel prescriptionẽ legitimã nullatenus pbaret exẽpta ¶ Uerũ qr dictus eps qui eandẽ ecclesiam vendicabat munitũ se pscriptione legitima non ostẽdit: quanq̃ probauerit epm sabin. bona eiusdem ecclesie aliq̃to tempore possedisse: vos ab impetitione epi quo ad tẽporalia eiusdem ecclesie sententialiter duximus absoluẽdos. D o.iij. abba. s. huberti et sancti martini, leodien.

Si exceptio iurisditionis exclusiua propter quam fuit appellatuz probat vera: iudex appellationis nõ dz de principali cognoscere, sed supersedere. h .d. intelligẽdo q illi erant iudices appellationis. et est nota. intellectus. pa.

ca.vii. O Lim: et infra. Hug ex parte. Su. fuit propositũ q frispre. n. tre ueren. archiepo presentatis, idẽ excipiendo proposuit q aucto. ipsarum respondere minime tenebat: qr vltra duas dietas extra suã diocesim trahebatur in causam: et quia dictus archiepiscopus hanc exceptionem admittere recusabat vocem ad nos appellationis emisit: et infra. ¶ Porro procurator partis aduerse respõdit q idem Su. vltra duas dietas extra suam diocesim minime trahebatur: cum ipse archieps terminũ in tali loco statuerit qui remotus ab illo nõ erat vltra q̃ prouisum est p constitutionem concilij generalis: et infra. ¶ Discre. ve. mandamus quatenus si procurator dicti Su. probare poterit exceptionẽ quam corã archiepiscopo proposuit sepedictovez se in causam trahi vltra duas dietas cõtra constitutionẽ concilij generalis vos appellationem dicti Su. legitimam decernentes negocio supsedere curetis. I dem archidi. transsilg. et officiali et J. canonico curren.

Pro defensione sue ec. potest quis opponere exceptionem excõicationis periurij vel aliã legitimam exceptionem nec per replicationem excommunicationis vel periurij repelli potest.

c.viii. D Ilecti filij. S. et. P. ac C. canonici. eccl. s. marie transmissa nobis petitione monstrarunt q cũ. M. canonicus eiusdẽ ec. ipsos coram delegatis a nobis traxisset in causam super eo q se opponũt electioni a q̃busdam canonicis granden. facte de ipso in priorẽ ec. supradicte ijdẽ proposuerunt q dictus. M. nõ debebat audiri: eo q excõmunicatus erat: et periurij crimine irretitus. Cũq3 dictus. M. prefatis. S. et. P. periuriũ et S. excõmunicationẽ in modum exceptionis et replicationis obijciens eorum exceptionẽ elidere niteret: procurator eorum proposuit q eius super hoc probatio recipi nõ debebat quia et si obiectum prefatis canonicis periurium probaretur nõ essent propter hoc a defensiõe sue ecclesie repellendi. Adiecit etiã q contra excommunicationẽ dicto. M. in modũ exceptionis obiectam excõmunicatio supradicti. S. replicari non poterat: qr exceptio ipsi. M. opposita et probata eundẽ repelleret ab agẽdo replicatio vero sepedictũ. S. nequaq̃ a defendẽdo repelleret si etiã probaretur: et infra. Ipsi vero iudices interlocuti fuerunt q prius pbationes reciperent sup replicatione premissa propter quod ad nostrã audiẽtiam fuit appellatũ. ¶ Quocirca mãdamus quatenus si res ita se habet: reuocato in irritum. etc. G rego. ix. J. et. M. canon. pragen.

Si per exceptionem suspẽsionis contra quã replicatur de nullitate ordinatio ecclesie retardatur: fit absolutio ad cautelam.

ca.ix. A Postolice se. et infra. Sane vobis apud se. apostolicã constitutis quedam suspẽsionis et amotionis a beneficijs sententie sunt I modum exceptionis obiecte. ¶ Quaslz proponeretis vos posse nullas esse

per testes idoneos ꝛ instrumēta pro bare. ¶ Nec tamen ordinationē pra= gesti.ec. propter quā venerātis hmōi obiectionis obstaculo contingeret retardari. ¶ Snias ipsas relaxamus ad cautelā. Idē decano lincoln.

Excōmunicationis exceptiōe non obstante valet rescriptuꝫ impetratū in causa appellationis: lꝫ de excōmunicatione lata post appel lationē a grauamine non facta men tione. h. d. et ſm hoc est casus nota. et singularis per quem forte posset colligi vna reglā ꝙ de inouato post appellationē etiam ab interlocuto= ria non est necesse in rescripto face= re mentionem. panormita.

cap. x. Dilecte in xpo filie priorisse et conuētus de campessela nobis significare curarunt ꝙ cū inter ipas ex vna parte/ꝛ priorē ꝛ conuentū de burcellis ex altera: sup quibusdam decimis ꝛ rebus aliis pro qbus con tenciebātur ab illis corā abbate san cti benedicti ꝛ eius collegis aucto= ritate apostolica questio verteref: ꝛ ipse ad nos ex sufficienti grauamīe appellassent ac nunciū suū ad appel lationem miserint prosequendā: pre fati iudices postmodū tulerunt excō municationis snīam in easdem. Nos= tris ergo lrīs sup appellatione pre fata non facta mētione de excōmuni catione per eundē nunciū ad priorē de angles ꝛ suos cōiudices impetra tis: pars aduersa ex eo se appellasse proponens ꝙ ipsi iudices exceptio= nem excōmunicationis predicte con tra ipsas ab eadē parte propositam admittere denegarunt: ad priorē de gernemoe ꝛ suos cōiudices nostras sup hoc lrās impetrauit: corā qbus ex parte ipsarum fuit excipiēdo pro positū ꝙ cū post appellationē legi= timā dicta snīa lata fuerit: ꝛ cuilibꝫ excōmunicato defensionis auxilium competere dinoscat/ memorati iudi ces exceptionē partis cōtrarie (sicut nec debebant) admittere noluerunt: sed cum dictus prior de gernemoe ꝛ coniudices sui talē exceptionē non reciperent earundē: ipse nostram au dientiam appellarunt. ¶ Quocirca man. qua. si est ita reuocato in statū debitum qcquid post hmōi ap. inue neritis attentatū: in eodē negocio iuxta prioris mandati nrī ad pfatū priorē de gernemoe ꝛ coniudices sui os directi tenorē: preuia ratione pce dās. Idem abbati sancti salua toris papiē. ꝛ versel. prepon.

Per exceptionē excōmunica= tionis a psecutione appella= tionis etiā originalis actor repelli non debet. h. d. et est casus singula= ris quatenus dicit de actore.

Significauerunt nobis capitu lum de tornaceñ. ꝙ cū. p. in suum archipbrm elegissent: medio= lañ. archieps presentatā sibi electio nem renuēs confirmare quēdā zepū clericū in archipbrm instituit eccle supradicte quare ipsi ad se. apo. ap pellantibus pposito sancti stephani causam ipsam sup his dicimur com misisse: qui electionē ipsoꝝ pfirmās et pnuncians ius eligendi ad ipsum capitulū ptinere partē aduersam ab impetitiōe ipsoꝝ absoluit a qua sen tentia partes ad se. apo. appellantes causam ipsam vobis obtinuere com mitti. Sed a parte altera exceptiōe excōicationis opposita contra capi tulum memoratū: vos minus puide attendētes ꝙ pretextu excōicatiōis opposite a psecutione appellatiōis non debeat quis excludi cum omnis legitima defensio excōicato in iudi= cio reseruetur: partē aduersam non esse cogendā ad respōdendū eisdem perperā decreuistis: propter quod dictum capitulum nostrā audientiā appellarunt: ꝛ infra. ¶ Mandamus quatenus si est ita: exceptione huius modi non obstante/ in eodem nego= cio procedatis. Idem. Ca. xi

Reus in qualibet parte litis excommunicationem contra actorē obiciēs audit ꝛ si maliciose distulerit in expensis condēnat et da to ꝙ non excipiat ipse iudex publi= ce excommunicatum repellet.

Exceptionē excōmunicationis in dilatoriis pponendis reus ca. xii

scienter omittens in qualibet parte litis opponere minime prohibet: q͛ est i hac exceptiõe spãliter obseruã dũ: ne quisq̃ in periculũ anime sue excõmunicato cõmunicare cogatur. ¶ Qui si eã omiserit vt actor laboribus et sumptibus fatigetur in expẽ sis est legitimis condẽnandus. ¶ Excõmunicatus aũt publice et si hmõi exceptio non opponit nihilominus est officio iudicis repellẽdus. I dẽ

Non competit exceptio rei iudicate reo absoluto quia non possidebat.

c.xiij. Aduersario tuo per iudicẽ absoluto q̃n tempore mote litis rem petitam ab ipso sine dolo desierat possidere si eã modo possideat: tibi petenti denuo rei iudicate exceptio non obsistat. I dem.

Ualet rescriptũ impetratũ ab excõmunicato sup ꝓsecutione appellationis: licet de excõmunicatione non fecit mentionem.

c.xliij Uenerabilem f.n. archiepiscopũ narbonen. qui a iudicibus ex sufficienti grauamine ad apo. se. appel. ad vos super appellatione sua nostras lr̃as reportauit et si ex causis aliis tempore impetrati rescripti vinculo fuerit excommunicationis astrictus de quibus ibi mentio non habetur ad prosequendã per easdem litteras appellationẽ predictam decreuimus admittendum. ¶ Quia nichil excommunicato appellare prodesset: si nõ posset appellationẽ suã ꝓsequi: et super eas lr̃as impetrare.

¶ De prescriptionib⁹. Ex cõ. aph̄it.

Episcopus contra epm̃ locum ꝑ se conuersum ad fidem prescribit triennio sed cum vacat ecclesia vel est in scismate non prescribitur contra ipsam.

Cap.i Placuit: vt quisq̃ aliquẽ locum ad catholicã vnitatem cõuerterit: si eũ per trienniũ nemine repetente tenuerit vlteri⁹ ab eo non repetatur. ¶ Si tamen per ipsum trienniũ fuerit eps̃ qui posset repetere: et tacuit. ¶ Si autem non fuerit/non preiudicetur matrici ecclesie. sed liceat cum locus acceperint epm̃/ex ipso die intra trienniũ repetere. ¶ Itẽ si fuerit eps̃ ad catholicam fidem ex donati parte conuersus nõ ei preiudicet ꝑsinitum tẽpus: sed ex quo die conuersus est habeat ꝑ trienniũ potestatem repetendi locum qui ad ipsam cathedram pertinebat. Ex registro gre. italie patricie.

Duobus modis summatur primo sic. Taciturnitas prelati non nocet ecclesie donec sit ꝑscriptum. Scdõ sic. In rebus inuasisnõ currit prescriptio. Jo. an.

Nichil prodest: et infra. Nichil cũ scandalo. nichil cum forali strepitu vobiscum nos velle de causis paupũ diffinire vobis scripsisse meminimus. Sed illud scire vos credimus taciturnitatẽ atq̃ patientiã nostrã futuris post me pontificibus in rebus pauperum preiudiciũ non facturam. Grego. ca.ij.

Per quietam et sinceram possessionem triginta annorum prescribit ecclesia rem priuati. h.d. prout loquit in ꝑscriptione ecclesie actiue et iste intellect⁹ tenendus est.

Sanctorum patrum sanctiões statuentes confirmauerunt: et nos irrefragabiliter confirmam⁹ vt omnes possessiones ad singulas prouincias nostrorum fratrum pertinẽtes a quibus per triginta annos possesse sunt quiete et sincere absq̃ sinodali proclamatione perpetuo teneantur. Alexan. iij. salernitano archiepiscopo. ca.iij.

Quarta decimarum et funeralium prescribitur contra episcopum i⁹ quadraginta annorũ spacio nõ sc..uatur: et cathedralis ecclesia interim non vacauit.

De quarta decime et oblationis defunctorum clericus ab impetitione episcopi quadragenaria prescriptione temporis se posse tueri videtur. ¶ Nisi forte interim pastoralis sedes caruisset pastore q̃ iura ecclesie sue exigere debuisset. c.iiij.

Mandam⁹ quaten⁹ nisi dicti ordina rũ per speciale priuilegiũ ap. se. pre stãdis pcurationib⁹ ostẽderit se imu= nes (etiã si lõgissimo tpe pcuratõis obsequiũ nõ impẽderit: cũ in talib⁹ pscriptio sibi locũ nequeat vẽdica= re) ipos ad pcuratõis sarcinã ordi ne debito subeũdã teneri decernas. I dẽ de cõst. ꝛ de sc̃o donato ꝑoꝛib⁹

Subditus nõ prescribit obe= dientiã cõtra prelatũ.

ca. xij. Cum nõ licet a capite mẽbra re= cedere nõ sufficim⁹ admirari: ꝙ sicut referẽte brachareñ. archiẽpo nobis est intimatũ: lꝫ ecclie vestre in ipsi⁹ sint dioce. ꝯstitute vos tñ obe= dire sibi tãꝙ ẽpo vestro contumacit recusatis: ꝛ infra. Ideoqꝫ mãda= mus quaten⁹ pfato archiẽpo ꝛ ecclie bracharẽñ. obediẽtiã ꝛ reuerẽtiã de= bitã sicut alij clerici sue dio. faciunt impẽdatis prescriptiõe tẽpoꝛis nõ obstante. I dem no. vi. ma.

In iurib⁹ ad romanã ecclesiã spectantibus: currit sola cen tenaria prescriptio.

ca. xiij. Ad audientiã apostolatus no. peruenit. ꝛ ifra. Proponebat ex parte tua Alexan. papã pde. n. tibi in castro palatioli cõcessisse singu= lis ãnis. xl. sol. denarioꝛum papieñ. quos ro. eccle. ibi cõ sueuit recipere annuatim insup comestiões: bãna: placita foꝛisfacta ꝛ oĩa iura que ibi ap. se. habebat. Sed ea tibi ratiõe nulla deberi castellan⁹ eiusdẽ castri ꝯstãtissime asserebat. Adque pbãda inducebas pdicti pape priuilegiũ: ꝛ libꝛũ eccle. ro. cẽsualẽ. hoc etiã nite baris pbare p testes ꝙ dicebãt se vi= disse prescriptũ cẽsum nũcijs rom. põti. a. l. annis ꝛ infra fuisse solutũ. Sed iter alia fuit ex aduerso respõ= sum ꝙ nec priuilegiũ nec liber cen= sualis tibi aliqͥd cõmodi afferebãt: cũ puilegio vsus non fueris spacio annoꝝ. xxx. ꝛ liber cẽsualis suspect⁹ existeret qꝛ nõ fuerat in camera nr̃a recept⁹ ac scriniari⁹ alio modo scri= psisset dicta testiũ ꝙdixissẽt. Nos igitur magis auctoꝛitatẽ priuilegij ꝙ depositiones testiũ attendentes cõsiderãtes etiã libꝛũ censualẽ qu⁹ nõ suspectũ habuim⁹ lꝫ nõ in nr̃a sed in cardi. s. adriani camera sit inuẽt⁹ ꝙ eũ qñ camerari⁹ fuerat de camera beati petri: suscepit nec credẽtes ip sum scriniariũ (cum iuratus sit offi ciũ suũ fideliter exequi) aliud scri= psisse ꝙ a testibus diceretur. Respi cientes insup (qꝺ est lõge validius) ipsum negociũ tangere pncipaliter ro. eccle. cõtra quã nõ nisi cẽtenaria prescriptio currit: in solutione pre dicti censu ꝛ alioꝝ petitoꝝ cons demnauim⁹ partem aduersam inui= gentes eidem vt tibi nõ tãꝙ tibi: sꝫ tãꝙ ec. ro. (cuius auctoꝛitate debes percipere cui⁹ etiã ꝓpter pdicta bñ= ficia vasallus existis) sine difficulta te psoluat. I dẽ hel. ꝛ gu. abbatib⁹.

De cẽtenaria prescriptõe quẽ solũ currit cõtra romanã ec= clesiã tẽpoꝛa scismatũ deducãtur.

Cum nobis: ꝛ infra. Licet tam legali ꝙ canonica sit diffiniti= one statutũ vt cõtra ro. ec. que gau= det priuilegio speciali nõ nisi centũ an. prescriptio locũ sibi valeat vẽdi= care tẽpoꝛe tamẽ intercidentiũ scis= matũ ꝙ ꝺm iuris oꝛdinẽ cursum pre= scriptiõis impediũt: nolum⁹ aliqua ten⁹ cõputari: sed diligẽti cõsidera= tione adhibita de ipsa cõputatione deduci. I dem helieñ. ꝛ rofeñ. ẽpis. c. xiiij

Prelatus inferioꝛ põt prescri bere in certis ecclesijs sue dio cesis totũ ius ẽpale: subducit tamẽ de prescriptione tempoꝛis quo va= cauit ecclesia cathe.

Auditis ꝛ intellectis merit is cãe que vertit inter vigoñ. ẽpm ꝛ abbatẽ de heueschã sup ecclesijs in valle de heueschã quas ẽps asserit ad se diocesana lege spectare: abbas ãt eas esse ab ei⁹ iurisditione pꝛoꝛsus exemptas ꝛ infra. Verũ tãto tem= poꝛe pbant per testes ab abbatibus de heueschã pleno iure possesse: vt videãtur in eis episcopale ius legi= time prescripsisse: ꝛ infra. Quoꝛ circa mandamus quaten⁹ inspectis priuilegijs the. ꝛ rof. regũ que abbas super pmissa libertate asserit se ha= ca. xv.

bere: si per illa cōstiterit q̄ vallis de heuescha sit ille locus quē .C.p.no. libertati donauit: absoluatis abbatē ab ipetitiōe epi sup ecclesijs memoratis: ⁊ adiudicātes illas abbati pleno iure subiectas epo super illis silentiū iponatis. Quod si abbas in hac pbatione defecerit audiatis pbationes sup tempore quo infra .xl. annos sedes episcopalis vacauit: et si per tantū temporis vacasse constiterit vt illo subducto nō sit quadragenaria cōpleta prescriptio: vos in illis ecclesijs ius episcopale adiudicetis epo et sup illo perpetuū silentiū imponatis abbati. Si autē exceptionē huiusmodi eps nō pbauerit: qr tamen interruptionē pbauit circa pcessionē penthecostalem in villa et ecclesia de mortana: ⁊ receptionē ac pcurationē archidi. necnō solutionem denariorū sancti petri in valle de heuescha: circa cognitionem q3 causarū matrimonialiū ⁊ capellani suspensionē in predicta villa de mortana: ⁊ interdictū capellarū in p̄fata villa de heuescha vos super his ius episcopale adiudicetis eidē: si tamē circa suspensionē ⁊ interdictū hmōi infra .xl. ānos interruptio facta fuit in ceteris ei silentiū imponētes que abbas prescripsisse probatur.

Idem parisien. episcopo.

Nō potest subditus cōtra superiorē visitationē aut procurationē ratione visitatiōis debitam in seipso prescribere: Quis alius in psonā alti⁹ p̄scribere posset vtrāq3.

c.xvi. Cum ex officij sui debito senonen. pꝛuinciam visitaret archieps senon. per parisien. dioce. transitū faciēs ad abbatis scti maglorij prioris de casires ⁊ quorūdā aliorū ecclesias eiusdē dioc. necesse habuit declinare: a quib⁹ cū procurationē sibi debitā postularet: ipsi eam inhumaniter negauerūt ad sue negationis defensionē hoc solū allegantes: q̄ nō meminerāt se pcurationē huiusmodi predecessorib⁹ eiusdem archiepiscopi exsoluisse nec ab eis aliquādo fuisse petitā: ⁊ infra. ¶ Nos igitur p̄missam allegationē eoꝝ nullam penitus reputantes cum contra pcurationem que ratiōe visitatiōis debetur p̄scribi nequiuerit quemadmodū nec cōtra visitationem ipsam potest aliquo modo prescribi: et si alius contra eum prescribere posset vtrāq3 ideoq3 mādam⁹ quaten⁹ sententiā quā in huiusmodi cōtemptores de antiqua metropolis cōsuetudine tulit archieps memorat⁹ vsq3 ad satisfactionē cōdignā facias obseruari: quia secūdū apostolū. Qui spiritualia seminat nō est magnū si metat carnalia: cū nemo cogat suis stipendijs militare. ¶ Si quid enim aliud q̄ superius fuerit allegatum: contra intentionē archiepi obijcere voluerit: et pbare: nos eis faciem⁹ iusticiam exhibere.

Idem pisano archiepiscopo.

Qui alieno nomine possidet: non prescribit nec etiā is qui proprio: nisi habeat bonā fidē et iustum titulum. si presumptio est contra eum. h.d. secundū Jo. an. addita suppletione panor.

Si diligenti et infra. Cū iudicatus calaritanus ad ius ⁊ pprietatē beati petri pertineat sicut tota sardinia nullo ptinet mediante tibi nō licuit pro te/vel ecclesia tua a marchiōe masse iudice calaritano fidelitatis exigere iuramentū: ⁊ infra. ¶ Hos igit que nūcius tuus pponere voluit plenius circūspectis: nō intellexim⁹ te vel ecclesiā tuā sup hoc aliquo iure subnixā. cū auctoritatem se. apo. nō ostendas per quā a iudicib⁹ calaritanis tu ⁊ ātecessores tui fidelitatis exegeritis iuramenta nec p̄scriptione aliqua muniaris cū secūdū cōfessionē tuā nec eccla pisana vel tu fueris i qua si possessiōe iuris exigendi hmōi iuramentū: qd per se. apo. ab ipsis iudicib⁹ receptū fuisse fateris: per quod cōstat ecclesiam romanā semper in quasi possessiōe fuisse cū pro ea ministerio tuo et antecessorū tuorū exactū fuerit ⁊ prestitū iuramentū: et is etiā possidere dicatur cuius nole possidetur. c.xvij.

Si vero dicatur ꝙ nomine tuo ⁊ an=
tecessorum tuorũ ⁊ nõ nomine nr̃o:
et ecclesie romane fuerit iuramentũ
exactũ posset inferri ꝙ iuramentum
prestitũ de conseruando iure et ho=
nore se.apo. fuerit violatũ vnde li=
cite retineri nõ posset qđ contra iu=
ramentũ huiusmodi fuerit scienter
obtentũ quia etiã secũdũ hoc locũ
prescriptio habere non posset cũ in
prescriptione rerũ ecclesiasticarum
bona fides ⁊ iustus titulus exigant
et si etiã locũ potuisset habere ꝑscri
ptio nõ credimus cẽtenariã prescri
ptionem (que sola currit aduersus
roma. ecclesiã) posse probari.

Idem episcopo lucano.

Abbas in capellis prescribere
potest iura episcopalia obti=
net tamen in his solis q̃ prescripsit.
h.d. quo ad titulum.

c.xviij Cum olim frater episcope eum
abbate ⁊ monachis sancti sal=
uatoris de sicheto sup plebe salma=
zane ⁊ adiacentibus capellis ipsius
in nostra presentia ligando: institu=
tionem in eis et alia ius episcopale
pertinentia vendicares: ad fundan=
dam intentionẽ tuã ius cõmune ꝓn=
cipaliter allegabas cuiꝰ auctoritate
dicebas vniuersa spiritualia in pre=
dictis locis que sunt in dio. tua cõ=
stituta ad te tanꝙ̃ ad diocesanũ epi
scopũ ꝑtinere: arbitriuz ꝓterea sup
hoc ꝓmulgatũ a pistorien. epo archi
ꝓsbytero ac primicerio lucanis alle
gans. Ad elidendã autem inten=
tionem tuam abbas grego. vij. pape
priuilegiũ exhibuit: qđ predictũ ar
bitriũ multo videbatur tẽpore pre=
cessisse: per quod tam monasteriũ ꝙ̃
plebs ⁊ capelle predicte videbant li=
bertati donate ⁊ infra. Alioꝝ quoqꝫ
roma. pon. dictus abbas priuilegijs
vtebatur post arbitrium promulga=
tum obtentis qui libertatis priuile=
gia sibi cõcedere videbant: ⁊ infra.
Quia predictus abbas sufficiẽter
ostendit monasterium suum sup in=
stitutionibus destitutionibꝰ ⁊ ordi=
dinationibus plebani: ⁊ clericorum
baptismo et penitentia in leuioribꝰ
culpis sepultura decimarum perce=
ptione ac diuinis officijs celebran=
dis tam in plebe ꝙ̃ in capellis predi
ctis in excõmunicando atqꝫ interdi
cendo ⁊ etiam absoluendo legitima
prescriptiõe munitũ: abbatẽ ipsum
ab impetitione tua super iam dictis
articulis duximus absoluẽdum sup
illis tibi perpetuum silentium impo
nẽdo: super alijs omnibꝰ que ad ius
episcopale spectare noscũtur iuxta
tenorem arbitrij eũdem abbatẽ quo
ad plebem ⁊ capellas predictas sen=
tentialiter condemnantes.

Idem.

Qui prescriptione cõpleta ꝓ=
uilegium cõtrarium impetrat
et vtitur illo prescriptiõi renũciat.
Si prescriptio nõ erat cõpleta: ma=
lam fidẽ habet: ⁊ ideo nõ ꝑscribit.

Veniens ad pre.n. abbas. s. mar
tini de pãnonia: ⁊ infra. Pe= Capi.
tijt a nobis postmodũ idem abbas xix.
vt vesprimen. epũs non impediat vel
faciat impediri: quominus omnes q̃
in simagien. parrochia vł comitatu
cõsistunt de omnibus que possident
decimas sibi soluant: sicut in priui=
legijs paschalis pape pre.n. ⁊. S. re
gis stephani cõtinetur. Prefatus
vero epũs postulauit vt decimas sima=
gien. comitatus infra sue dioc. ter=
minos constitutas quas detinet idẽ
abbas sibi restitui facereꝰ nisi ali=
quo iure speciali sibi ipsas possidere
monstraret: ⁊ infra. Crisma vero
oleũ sanctũ consecrationes altariũ
seu basilicarum: ordinationes cleri
corũ qui ad sacros ordines promo=
uendi fuerint: clerici ecclesiarũ vel
capellarũ ipsius mõasterij quod est
in vesprimen. dioce. cõstitutũ a ve=
sprimen. episcopos postulabunt: si
quidem catholicus fuerit ⁊ gratiam
se. apo. habuerit ⁊ ea gratis sine pra
uitate aliqua voluerit exhibere alio
quin ab alio queꝫ maluerint presule
catholico suscipiendi ea liberã ha=
beant facultatem: sicut in priuile=
gio dicti paschalis ⁊ alexandri pape
predecessores nostros perspeximus
contineri.

quatenus si vobis cōstiterit eos per iudicium ecclesie non fuisse legitime separatos: ecclesiamqz deceptā ipsos faciatis sicut virum et vxorem insimul permanere. Idem. T. et clericis sancte anastasie veroñ.

Retractatur sententia pretextu inique cōsuetudinis lata contra ecclesiam.

Cum causa que vertit' iter vos et B. et A. laicos sup domo qua dā eis ab archipsbytero vestro vendita ad examen. J. apo. se. legati delata fuisset post ap. ad nos interpositam et receptas inducias quoniam infra terminū tibi filij. T. ad eū psequendā prefixū iter non arripueras cōtra te sententiā pferens memoratis. B. et A. pretaxatam domū secundum veroñ. ciuitatis cōsuetudinem adiudicare curauit deinde cū causa fuisset ad nos per appo. delata: brixieñ. epūs delegatus a nobis sententiam cōtra vos (spreta forma canonū) secūdum eādem cōsuetudinē sicut prefatus legatus fecerat: pmulgauit. Nos autē cōsiderantes qꝫ licet vsus vel cōsuetudinis non minima sit auctoritas nūqꝫ tamē veritati aut legi preiudicat prescriptam sententiā reuocauim⁹: et vos ab impetitione absoluentes illorū vobis et eccle. vestre domū adiudicauim⁹ supradictam.

Idem eboraceñ. archiepiscopo.

Sententia iniqua retractatur per superiorē: licꝫ causa fuerit appellatione remota cōmissa. Si autem cōtinet manifestā iniquitatē est nulla. h. d. intelligendo qꝫ ponat duos casus.

Interceteras: et infra. Idem cū aliqua causa appellationis re. cōmittitur: et sententia fertur inique eā euacuari oportet nec ei debet stari si iniquitatē contineat manifestā.

Clemens. iij.

Sententia lata cōtra absentē non cōtumacem in causa matrimoniali nō valet. h. d. intelligendo qꝫ hec mulier non fuit cōtumax. Panormitanus.

Tenore litterarū tuarū ostendit qꝫ cū inter. R. et mulierē que sitio matrimonū verteretur et theatino epō cōmissa fuisset idem eūdem R. muliere absente ab impetitiōe ipsius absoluit. Ceterū eadem mulier a nobis ad te litteras impetrauit vt de causa cognosceres: et eā fine debito terminares: et infra. Dict⁹ vero R. a te vocatus ad causam infirmitate pretensa nō affuit sed quia nocte sequēte aliā sibi copulare psumpsit: in eū excōmunicationis sententiam pmulgasti: a qua postmodū absolutus ad te veniens ostendit litteras epi memorati: quib⁹ eū ab indetatione ipsius absolutū fuisse patebat. Quia igitur mulier suos testes offert ad pbandū qꝫ idem. R. eā desposationis anulo publice subarrasset: et tu qd super his agere debeas postulas edoceri. Ideoqꝫ inquisitioni tue taliter respondem⁹ qꝫ (nō obstante illicita absolutiōe quā epūs fecit) in causa pcedas: idem. R. sub pena excōmunicatiōis arctius inter dicens: ne ad eā quā supinduxit accedat pri⁹qꝫ fuerit cā decisa. Idē. — cap. S

Sententia diuortij in causa matrimoniali rite lata: ad solam cōiugis cōfessionē asserentis cōtra riū nō reuocatur: sed interim ei stātur donec legitime de contrario doceatur. Ita summatur vt aliquid de nouo afferat. Panormita.

Consanguinei. E. latricis presentiū sicut tuis litteris intimasti compaternitatē inter ipsam: et virum suum legitime pbauerūt ita qꝫ inter eos sententiā diuortij protulisti predicta vero. E. cuꝫ sit tibi postmodū cōfessa qꝫ eius cōmater in veritate ante sententiā non fuisset: sed post separationē cōpaternitatē cuꝫ eo traxit: et tandem ad secūdas nuptias conuolauit: et infra. Fraternitati tue respondem⁹: qꝫ propter solam cōfessionem mulieris nō est recedendum a sentētia per iudiciū ecclesie rationabiliter pmulgata: nisi legitime in contrariū probaretur. — ca. xi.

Inno. iij. archi. et sacriste magaloñ

Si papa contra pronunciatio nem suã cõfert bñficiũ hoc ta cito: surrepticia dicitur collatio et non tenet.

ca.xij. Cum olim magalossi.eps. p. de castro nouo ad vacantẽ archi diaconatum eiusdem ec.nominasset I.preposito: vt nullus ibi (nisi prius dupplici sibi voce ꝯcessa) institueret per appella. interpositam inhibente eps dictũ p.de archidia. per suum anulũ inuestiuit. Prepositus vero aliũ ad eundem archidiaconatũ noia re presumpsit. Tandẽ fe.predecessor noster.quod factum fuerat ab vtraq parte cassauit/pronũcians ꝙ aliquibus scriberet.vt tam epm ꝙ personas ad ordinandũ concorditer archidiaconatũ monerent: et eorũ forte monitis nõ admissis hoc ipsi exequi non differrent post hec vero dictus predecessor noster G. ꝗ nondũ ad diaconatus erat promotus officium preter conscientiã procuratoris epi apud se.apo.tunc morantis ipsũ archidia.contra pronunciationẽ suam contulit: sicut credimus circũuẽtus. Nos igitur inherentes vestigiis predecess.no. dicentium sententiam ro.se.cum aliquid fuerit surreptum posse in melius cõmutari: qđ de predicto G.factum est nõ obstante donatione quã ab eodẽ epo in elusionem donationis apostolice nuper dicitur recepisse: in irritum reuocamus: et ei licet absenti cum de surreptione liquida constet super dicto archidiaconatu perpetuum silentiũ imponentes precipiendo manda.quatenus sepedictũ archidiaconatum (plena omnium vestrũ qui presentes fuerint in ecclesia interueniente cõcordia) ordinare curetis. Idẽ abbati et conuentui sancti zenonis veroñ.

Ualet snia cõtra ius litigatoris lata si ab ea ĩfra.x.dies nõ fuerit appellatũ.vel sic et alit. Per sniam a qua nõ fuit appellatũ potest ec.subiici prelato inferiori episcopo seu ad aliam ec.pertinere.

Capi. xiij. Cum iter vos pro ec.vra et archipbrm et clericos.s. proculi sup subiectione eiusdẽ ec.ꝗstio verteret: ex parte vra fuit ꝓpositũ ꝙ dicta ec.monasterio vro pleno iure dz esse subiecta vcz in institutione/destitutione/inuestitura archipbri: et eiusdẽ fidelitate ipsius et fratrũ obedientia: correctione representatiõe ad ordines tonsuratiõe: susceptiõe crismatis: letaniis et aliis similibus que plena subiectio declarat ad qđ probandũ istrumentũ publicũ cõcessionis B.quõdã veroñsis epi pars vra in mediũ ꝓducebat: quã cõcessionẽ successor eius G.ratã habuit et cõfirmauit. Sup his quoq tã ro. pon. ꝙ patriarcharũ aquileg. priuilegia et cõfirmationes idurit: quorũ vnus de subiectiõe plenaria i priuilegio suo euidenter expssit qđ sub testimonio R.quõdã veroneñ.epi ꝗ eiusdẽ ec.archipbr extitit factũ fuerat et cõpletũ et in eodẽ a priori scti zenonis mandauit suavice subscribi. Adiecit etiã pars vra.ꝙ inter B.quõdã abbatem eiusdẽ monasterij: et scti proculi archipbrũ et fratres ipsius ꝓcedente tempore de fidelitate et obediẽtia manu ali ꝯtrouersia fuit exorta: ad ꝗ duo illi dũtaxat teneri negabant et super his testes producti fuerũt: tandẽ pfatus G.veroneñ.eps quẽdã cardinalẽ sequens a quo idẽ fuerat iudicatũ ꝙ vel archipbr dimitteret ec. aut abbati obediẽtiam repromitteret snialiter diffiniuit: cuius snia (cũ nulla fuerit appellatiõe suspensa) in rẽ trãsiit iudicatã: et infra. Quãuis forte dicto instrumẽto donationis non sit plurimũ innitendũ: nec cõfirmationibus nec priuile. que de ipso causam et originem acceperunt: attendentes tñ ꝙ quãtum ad litigãtes ipsos ius ex sentẽtia factũ fuit postq in rem transit iudicatã etiã si contra ius litigatoris lata fuisset: cum contra ius cõstitutiõis expresse lata nõ fuerit veritate gestorum sermonibus preualẽte ꝗ psumit rite pro oia celebrata diffinimus: vt archipbr scti proculi ꝗ pro tpe fuerit fidelitatẽ et obedientiam prestet abbati sancti zenonis.

Idem cano.nouarieñ.

Sententia contra actorem lata nihil iniqui continens venit in causa ap. confirmanda: licet per attestationes videatur pro actore fuisse probatum dummodo pro snia concurrant presumptiones de quibus hic in littera: et secundum hunc intellectum est hic casus singularis valde.

c.xiiii Causam que inter vos: et A. clericum super prebenda novariensi. ec. vertebatur laudensi epo de consensu partium commisimus terminandam: qui pro vobis contra dictum A. diffinitivam sententiam promulgavit: a qua fuit ad nostram audientiam appellatum: et infra. Licet ex parte ipsius A. fuisset propositum quod contra formam mandati nostri dictus eps sniam promulgavit / sicut per attestationes nitebatur probare quia tamen iudicis animus non semper ad unam probationis speciem inclinatur et ipsa snia nichil continebat liquidum et eidem iudici de communi partium assensu fuerat causa commissa. quod ut sniam ferret post examinationem cause ab utraque parte fuerat requisitus sententiam ipsam curavimus confirmare.

Idem constantino episcopo.

Si sententia precipit aliquid fieri ad certum terminum / tempus decendii ad appellandum currit a tempore snie non autem a die finiti termini hoc primo. Quadrimestre tempus quod a lege datur condenatis in personali potest a iudice ex causa artari: et sponte terminum artatum recipiens: non potest post decennium appellare licet non constet iudicem ex causa terminum abbreviasse hoc secundo. Ab executione snie non appellatur nisi in executione modus excedatur. hoc tertio. h. d. evacuando medullam ca. secundum panor.

ca.xv. Quod ad consultationem. et infra Quia postulasti utrum appellationi sit clerici deferendum qui purgationem indictam sibi per sententiam et ad ipsius receptionem terminum competentem puta. xx. dies vel amplius sine contradictione recipiens: et ad diem veniens consequenter appellat: causam non exprimens appellandi: nec sit locus nisi suscipiende purgationi et executioni sententie a cuius platione et purgatione iniuncta ultra decendium dicitur effluxisse. Taliter duximus respondendum quod cum post. x. dierum spacium snia in auctoritatem rei transeat iudicate qui ad provocationis subsidium infra id tempus non recurrit: appellandi sibi aditum denegavit: cum per hoc videatur per interpretationem iuris: late snie paruisse. presertim ubi causa non redditur appellandi. Sed nec executionem ipsius snie ideo convenit retardari. licet ad hoc agendum quadrimestre tempus regulariter sit statutum: quia id artari potest nonnunquam a sedente in medio: et etiam prorogari: et quod ab initio sponte recipi terminum breviorem imputari sibi potest et debet: cum ex hoc videatur amplius beneficium contempsisse: unde talis non audietur appellans nisi forte adversus eum modus executionis canonicus excedatur.

Idem decano cancel. et can. lund.

Sententia potest probari per testes licet non deponant de causis que solent iudicem movere ad sententiandum.

c.xvi. Sicut nobis intimastis cum causa que inter H. subdia. et H. presbiterum sup. v. modiis frumenti vertebatur ipsi subdia. per annos singulos ex soluendis vobis commissa fuisset: et restitutionem sibi fieri postularet subdi. supradictus adversarius se ad hoc non teneri respondit: cum alia vice sup hoc conventus fuerit et sniali ter absolutus quod ostendere voluit duorum testimonio: ex quorum depositione constitit quod magister A. auctoritate epi lund. ipsum absoluit ab impetitione subd. memorati. Verum quia testimonium ipsorum quasi nude platum fuerat: cum de causis que iudicem movere solent ad sniam proferendam nichil dixerint: quid tenendum sit / sedem duxistis ap. consulenda. Cum autem in plerisque locis in quibus copia prudentum habetur id moris existat: quod omnia que iudicem movent non exprimantur in sententiis proferendis: vobis taliter rndemus quod cum ex depositionibus testium predictorum constiterit sniam a iudice suo platam propter auctoritatem iudiciariam presumi debet omnia legitime processisse.

Idem arꝯ͛ epiſcopo et abba. ſancti iſidori legion.

Ab eadem ſententia poteſt ap pellare nedū reus victus ſed etiam tercius cuius intereſt et poterit ſententia quo ad reum nil de ſuo iure docentem confirmari: reſpectu vero tertii rationabiliter appellātis infirmari.

cxvij Cum ſuper controuerſia que inter aurien. epiſcopum et monaſterium celle noue ſuper ſtatu ipſius vertebatur: pro epiſcopo diuerſe ſententie late fuiſſent: nuncius onetē. epiſcopi per eas onetē. eccleſiā leſam grauiter querebatur: ad quam ꝑponebat mōaſteriū ꝑtinere. ꝛ infra. Cum ex parte monaſteriū nichil rationabile fuerit propoſitum: et oſtēſum: quare ſententia pro epiſcopo ꝓmulgata debuerat irritari: eam q̄tū ad monaſterium duximus confirmādam: et infra. Mandamus quatenus ſi conſtiterit ap. pro eccleſia onetē. rationabiliter interpoſitam: ꝛ ad eam proſequendam nuncium eius infra tempus legitimum deſtinatū fuiſſe: executio ſententie differatur ne circa poſſeſſionē onetē. ec. detrimētum incurrat: alioquin (ſicut ius poſtulat) executioni abſq; onetē. ecc. preiudicio demandetur: cui que premiſſa ſunt non preiudicent quominus ſuam valeat conſequi rationem cum res inter alios acta non noceat regulariter aliīs iuxta conſtitutiones canonicas et ciuiles. Idem.

Si citatus ad ſententiam ex legitima cauſa iudici ignota nō cōparuit tenet ſententia eo abſente lata: ſed retractatur eo probante legitimam abſentie cauſam. Si vero impedimentum probatur non plene non retractatur ſententia niſi prius doceat de ipſius iniquitate. h. d. ꝛ eſt verus et not. intellectus ſecundum Panor. quem aliī doctores non clare dilucidarunt.

Capi. xviij. Cum bertholdus miles curiam ſuā. P. militi pignori obligaſſet eodē. P. ſublato de medio A. nepos eius qui ſucceſſit eidem vacante ec. eiuſdem aſſerens ꝙ ius patronatus cum vniuerſitate tranſiſſet in eum. D. clericum eiuſdem loci archidiacono ad ſupradictam ec. preſentauit. qui de conſenſu epiſcopi ipſū inſtituit in eadem: in poſſeſſionē eius induci faciēs corporalem. Predictꝰ vero. B. dominus fundi T. ſacerdotem memorato epiſcopo preſentauit ſed ipſum epiſcopus nō admiſit. Cū autem dictus T. aduerſus memoratum. D. ſuper predicta ec. depoſuit queſtionem. rem. ē. eps ap. ſe. le. iudicibus negocium delegauit: ad quem cum atteſtationes vtriuſq; receptas per partes poſtmodum remiſiſſent ꝛ prefato D. cum ſuis atteſtationibus accedente dictus. T. nec per ſe nec ꝑ reſponſalem idoneum comparere cūraret: ipſe atteſtationibus inſpectis clerici memorati ipſum ab impetitione ſepedicti T. ſententialiter reddidit abſolutum eidem. T. imponēs ſilētium ſuper ec. memorata. Poſtmodum autem idem pbr ad archiepiſcopi preſentiam infra breue tempus accedens iuſtam cauſam abſentie allegauit. archiepiſcopus vero argenti no electo et alte ſilue et tudeberneñ. abbatibus dedit ſuis litteris in mādatis vt ſi iuſtam abſentie cauſam ſile oſtenderet coram eis predictā ſententiam nullius decernerent eſſe valoris et cauſam fine debito terminarent alioquin facerent ſententiā obſeruari. Uerum dicto electo et prefatis abbatibus cōmittētibus aliīs vices ſuas ipſi ſubdelegati teſtes ſuper predicto articulo receperunt: a quibus dictus clericus vocē ad nos ap. emiſit. et infra. Licet autem iuſtam cauſam abſentie minus ſufficiēter pbr probauiſſet: nec tamen preiudicaret opinio veritati. R. diac. cardina. eis conceſſimus auditorem q̄ cum nobis omnia fideliter retuliſſet ex tenore ſententie archiepiſcopum inuenimus circunuētum: tū quia cōtinebatur in illa ꝙ per atteſtationes ipſius clerici fuerat ſufficienter probatum ꝙ prefatus A. in poſſeſſione iurispatronatus extiterat: cū eiūdem

ad predictam ec. presentauit: cum tamen per attestatiões illas nihil ostensum aliud fuerit nisi q pro quodam iure qd de illa ec. consueuit exhiberi patronis predicti P. et A. annuati x. sol. acceperût/tû etiã quia in eadê snia dicitur q dictus. T. in probatione defecit: cû per attestationes suas appareat ipsum suã intentionê sufficienter probasse: tû etiã quia causaz nõ recepit sufficiêter instructam: cû vnius tantû partis attestationes receperit que parû faciebant ad causã Unde sententiã ipsam duximus irritandã: memorato T. adiudicãtes ec. supradictã: cû per attestationes nobis cõstiterit euidêter ipsum a vero patrono fuisse ad sepedictam ecclesiam presentatum. Idem.

Papa in sententiis quas profert ordinem iuris seruat.

ca. xix In causis que sûmi pon. iudicio decidûtur: et ordo iuris et vigor equitatis est subtiliter obseruãdus. Cum in similibus casibus ceteri teneant similiter iudicare. Al si forte cû aliquid (causa necessitatis et vtilitatis inspecta) dispêsatiue duxerit statuêdû. Idê ꝯuetu. l. leodiê.

Secunda snia in diuersa instãtia cõtra primã lata tenet mero iure nec debet infringi: etiã si sit iniusta ex quo ab ea nõ fuerit appellatum: presertim in prima sententia secundis iudicibus non fuit ostensa. h. d. panor.

ca. xx Inter monasterium. s. A. rotho. mag. et vrm super modo eligendi abbatê in monasterio vro fuit qõ stio agitata: et infra. Cum constiterit nobis primam cõmissionem non fuisse per vltimam reuocatam tû qz cause suspitionis in iure propositę friuole videbantur: quas etiam tanq dilatorias ante litis ingressû opponere debuissent quibus coram dc legatis eisdem subeundo iudicium/ renunciasse videntur: tum etiã quoniam de priuilegiis ap. se. et processu negocû coram primis iudicibus nichil in secundis litteris dicebatur quod si fuisset expressum: obtinere minime potuissent. Non obstante sententia que pro monasterio. s. A. dicebatur fuisse prolata: que tamê nobis ostensa non fuit cum a predictis iudicibus fuisset ostensa ea postha bita contrariuz statuissent: alioquin eam obiicientibus imputetur cû sub pretextu nouorum instrumentorum lites non debeãt instaurari. Factû priorum iudicum ratum et firmum habemus: et eorum sententiã confirmantes electo a vobis nos ipsi munus benedictiõis (saluo iure dioc.) curauimus exhibere. Idem episcopo decano et cancel. pari.

Tenet sententia contra priuilegiû ostensum vel non ostêsû si ab ea nõ fuerit ap. vel supplicatû.

Suborta inter meldensem episcopum et monasterium re ba cense super ipsius monasterii subiectione materia questionis: et procuratoribus partium litigantibus coram nobis: quia per confessionê partis aduerse cõstitit eundê epm quasi possessionê obediêtie i eodê mõasterio habuisse: ipsum restituendum decreuimus ad eandem. Uerû qz priuilegium Inno. pa. pre. no. libertatê monasterii plenariã exprimebat: decano suession. et suis coniudicibus dedimus in mandatis vt epo in quasi possessionem obediêtie restituto: nisi ꝯtra ꝑuilegiû rationabile aliqd obiiceret et ꝑbaret: super subiectiõe monasterii sibi silentiû iponere procurarêt. et infra. Iudicib9 aût cãz instructã remittêtib9: qz cognouim9 efficatiores episcopi rationes: subiectionem eidem adiudicauimus memorati monasterii: vt ibidem habeat tanq dio. episcopus potestatê. ita tamen vt nullum per hoc ap. sedi preiudicium generetur quominus si volu erit suã iusticiã ꝓsequat. Nimirû si ꝑfati Inno. ꝑuilegiû alexãdro fuit i iudicio ꝑntatû: et ipe tulit sniaz contra illud intelligit reprobasse. Si vero nõ fuit corã eo exhibitû: pretextu ꝑuilegii de nouo reperti ꝑdicta non debet snia retractari. Idê scte mar ie in catag. et vallis secrete abbati. c. xxi.

Sententia a qua fuit appellatum retractatur si constat testes ad quorum dicta tantum lata fuit conspiratores fuisse/ et contradicente parte receptos.

c.xxii Cum. J. et. A. canonici scti dioni. remeñ. ex parte quorūdam canonicorum eiusdē eccle. nostro apostolatui retulerint q abbas eorū super dilapidatione periurio: simonia et quibusdā aliis erat multipliciter infamatus: nos catalañ. epo et eius collegis dedimus in mādatis: vt ad ecclesiā personaliter accedētes tam in capite q in mēbris corrigerēt corrigenda et statuerent q statuenda viderent: et infra. Judices aūt abbatis et canonicorum iuramenta recipientes abbatē ab administratione ipsius ec. p snīam remouerunt: correctione mēbrorum dilata quā tunc nō poterant expedire. A qua snīa cum procurator predictus ad nram audientiā appellauerit: pposuit dictā snīam reprobandā: tum q iudices litenon cōtestata in ipso negocio pcesserunt: tū q iuramenta cōspiratorum cōtra ipm recipiētes (depositionibus corā partibus minime publicatis nec ostēsis eidē) ad sententiā pcedere presumpserūt: et infra. Cū vero de pspirationis articulo nobis nō potuit fieri plena fides: mādamus quatenus/ si vobis pstiterit q illi conspiratores fuerint: quorū cōstat a iudicibus iuramenta accepta qd abbas pbare voluit corā eis et eorū dicta iudices secuti tāmodo (cū per alios ea pbata nō essent) sententiā protulerūt: vos irritantes processum eorū in negocio iuxta pdictā formā pprehēsa z i porībus lris pcedatis. Si vero eos pspiratores fuisse nequerit cōprobare: vel licet de hoc pstaret: apparet tū illos nichil sup his deposuisse/ pro qbus idē abbas fuit amotus/ vel etiā si aliq sup his deposuerit: ea tū p aliorum dicta fuerāt sufficiēt ostēsa/ pcessū ipsorum iudicū pfirmetis: q2 lz aduersus abbatē nō debuerit pspiratores admitti: iuramenta tamen ipsorum de veritate dicenda super statu ipsius domus recipi potuerūt: vt per ipsorum dicta super aliis fides possit haberi: que abbatē minime cōtingebāt presertim cum tunc probatum non esset eos conspiratores fuisse.

Idem. h. de castro vuarti.

Dānatus in actione iniuriarū infamis est et per papā pōt fame restitui. h. d. put cōiter sumat.

Cum te ab. c. iniuriarum actiōe cōuicto: eo q diceres equū tuū nō esse minoris preciū q capillos ipsius: iudices qui super hoc cognoscebant te in. x. solidos cōdēnassent: tu timens ne ipsorum sentētia te notaret infamia: beneficiū restitutiōis ad famā a se. apo. implorasti. Nos autem considerantes quia nulla fuerit vel minima facta iniuria: volumus te per predictam sentētiam infamia non notari. c.23.

Idem.

Reuocata sentētia propter defectū iurisditionis vt q2 vnus ex iudicibus publice excōmunicatus erat vel propter iuris ordinē nō seruatū: iterum de principali queritur.

Ad pbandū q procurator dñe et infra. Uos aūt interim agnoscatis de cōfirmationis snīa que lata est a iudicibus delegatis de electione custodis vt eā (sicut de iure fuerit faciendū) confirmare vel infirmare curetis: ita vt si pro eo q vnus ex delegatis iudicibus qui eandem sentētiam protulerunt: excōmunicatiōis vinculo esset publice innodatus quādo sententia lata fuit: sicut per metropolitani litteras perhibetur: aut ex alia iusta causa eandem sententiā constiterit infirmandam: ipsa cassata de ipsius electione custodis iterū cognoscatis. c.24.

Gregorius. ix.

Res inter alios iudicata aliis non nocet. fallit in eo qui passus est illum litigare cui secundo loco competebat actio: vel defensio / vel a quo causam in iure iudicato habuit.

Quāuis regulariter aliis nō noceat res inter alios iudicata. Et tamen qui cum sibi primū de ea re actio vel defēsio pȝpetebat sustinuit c.25.

sequentem agere. ¶ Ac illi etiam qui passus est eum a quo causam habuit expediri est p̄iudiciū gn̄atū. Idē.
¶ Si duo ordinarii pronūciant cōtraria: tenet sentētia pro reo: fallit in quattuor casib⁹ hic cōtētis et similibus. Si vo delegati discordant: delegans est adeūdus. Si arbitri: neutra tenet.

Capl. xxvi. Duobus iudicibus vt accepim⁹ diuersas sententias proferentibus: si ex iurisditione ordinaria processerunt: tenet pro reo nō pro actore sentētia: nisi in causa fauorabili: puta matrimonio libertate: dote seu testamēto: pro ipso fuerit promulgata. ¶ Si vero ex delegata ptāte vtraq; pendet sententia ex arbitrio delegātis. ¶ Quod si ex cōpromisso: neutra debet habere vigorem.

¶ De appellationib⁹ recusationib⁹ et relationibus.

Alexā. iij. ebor. epo et decano lōdo.
¶ Collatio bñficij facta post appellationem ex probabili et verisimili causa interpositam: est ipso iure nulla.

cap. i. Dilecti filij prior et clerici de gisebegeñ. grauem querimoniā transmiserunt q eboracen. archieps aplice sedis legatus eūdē priorem post appel. suspendit: suas ec. interdixit et canonicos (si eidē tāq̄ priori obedirēt) excōmunicatos denūciauit: et infra. ¶ Super quibus si veritate per idoneas psonas et famā loci sollicite inquisita inueneritis ec. cōcessiones factas: nisi prior et canonici maliciose distulerint eas quātū ad se pertinet ordinare: in irritū reuocetis easdem.

Idem archiepiscopo renēsi.
¶ Appellatio generalis respectu cause non valet.

ca. ij. Inter cetera et infra. Super eo q abbas. s. apolinaris in claustro a te ap. iterposuit generalē sup omi causa q aduersus eū aliquo tpe posset mereri. Ipsum exinde redarguimus. Nec hmōi ap. dupim⁹ admittē-dam. Idem abbati sancti petri.
¶ A correctione legitima nō appellatur: nisi modus excedat. h. d. inspecta mente textus.

ca. iij. Ad nostrā: et infra. ¶ Quia vo remediū ap. nō ideo est inuentum vt alicui a religionis et ordinis obseruātia exorbitanti debeat i sua neqtia patrociniū exhibere. ¶ Mādam⁹ quaten⁹ si quādo quilibet subditorum tuorū ad remediū appell. cōuolauerit: non ideo min⁹ eū iuxta tenorē mandati qđ in p̄dicta regula cōtinet: et institutionē ordinis corrigas et castiges. Idē norwic. epo.
¶ Si appellans infra terminum a iudice a quo appellauit / vel a seipso statutū appellationē nō prosequitur: sententie vel iudicio illius stare compellitur.

ca. iiij. Personas ec. et infra. ¶ Si qs ad nostrā audientiā appellauerit et appellationi sue prolixū terminū prefixerit tu ei diē infra quē apostolicā se. cōuenienter possit adire assignes: ad quem si venire cōtēpserit tu illū extunc iudicio tuo super his que in questiōe vertūtur sine cōtradictiōe aliqua stare cōpellas. ¶ Si autē qs ap. sue p̄figat terminū congruētē nec tñ causā ad diē ap. fuerit prosecut⁹ ipsum nihilomin⁹ extūc sententie tue (sicut de alio diximus) ap. re. parere cōstringas. Idē remeñ. arc.
¶ Appellans ad prosequēdū hz annū et ex causa biennium nisi iudex moderetur. Et si īfra ad tēp⁹ nō psequit rata manet sñia vl redit ad p̄mū añ sentētiā appellauit. h. d.

ca. v. Cum sit romana: et ifra. F. t. du xim⁹ rñdēdū q si āte sentētiā vel postea fuerit appellatū ann⁹ indulgetur aut ex necessaria et euidēti cā hmōi appel. biēniū nisi forte iudex a quo appellatū fuerit scđm locoꝝ distātiā et psonaꝝ et negociꝗ qualitatē recisius tps fuerit moderat⁹. ¶ Infra qđ si is q appellauerit cām ap. nō fuerit psecut⁹ tenebit sñia si post sentētiā appellauerit et a cā sua cecidisse videt: nec ampli⁹ sup eodē negocio audietur appellans.

Si aut aduersa pars de falsi sug gestione in appellatione prupit: nō est sententia sup hoc differenda. Idē
Etiā p minoribus seu leuiorib causis appellari potest.

Ca.xi. De appellationib p causis nimis interpositis volum te tenere: q eis p quacūq leui cā fiant nō minus est q si pro maioribus fierent deferendum. Idem.

Scdm canones appellat etiā ante sententiā sm leges non: nisi in qbusdam casibus hoc primo. Et appellatio et recusatio equiparant in hoc qz sicut in appellatiōe reqrit causa rōnabilis ita et in recusatione hoc scdo. Et tēpus assignatū iudici ad causam decidendā incipit currere a tēpore pntationis rescripti: hoc tertio sm verum intellectum.

ca.xii. Uper eo et infra. Sacri canones ante et post litis contestationē et in prolatione snie et post singulis facultatē tribuūt appellandi: leges aūt seculares appellationem (nisi in casibus) ante sniam non admittunt. In casibus quoq ecclesiasticis vbi ap. remediū tollit: sicut appellationi ita recusationi non est aliquatenus deferendū. Si aūt infra certū tps lis decidenda cōmittit extunc termin incipit currere cū iudices cōtigerit lras recepisse. Idē.

Conuentus sup iniuria clerici vel super adulterio appellare potest nisi sit notorius. hoc dicit cū ca. sequenti.

ca.xiii. Peruenit ad nos q cum clerici se conquerant ab aliquibus vulneratos: vel alis esse lesos: q impetunt ap. se. appellāt: et infra. F. t. mādamus quaten si eor excessus publicus non sit ei notorius nos eccliesia. cen. compellas vt infra conueniens tps ap. interpositā psequant. Si vero publicus est et notorius appellationis obtentu non ptermittas quin eos excōicatos denūcies: ipos q facias sicut excōicatos cautius euitari donec passis iniuriā satisfaciant: et cum litteris tuis apostolico se cōspectui representent. Idem archiepiscopo tole.

Summatum est. s. ca. prox.

c.xiiii. Onsuluit nos. f. t. et infra. Cōsul. t. duximus respondendū: q si aliqui quos manifestū sit et notorio vxore alterius detinere aut iniecisse manus violētas in clericū ap pellauerint: eor appellationi nō est aliquatenus deferendū. Sed cū multa dicant notoria q non sunt prouidere debes ne qd dubiū est pro notorio videaris habere. Illos aūt qui appellant a pntia tua cogere debes infra tēpus cōueniens ap. interpositam prosequi aut iudicio tuo ap. re. parere. Idem.

Hoc. c. summatū est supra eo. c. meminimus.

ca.xv. Uggestum est auribus nris q cū oppressi ad presidiū apo. se. recurrūt: et appellatione facta iter arripiunt: aduersarij eor ap. interpositā cognoscētes: nec ad pntiā nostram accedunt: nec rnsalem trāsmittunt: cū aūt senserint illos nras litteras reportasse: in vocē ap. prorūpunt: et iter ad nos arripiunt venientes dicunt sic eor sollicitudinē a qbus tm petuntur eludant. Iue cōsul. t. r. vt si quis deprehensus fuerit hoc ex fraude vel malicia facere: appel. eius non deferas neq ob id causam tibi cōmissam terminare postponas quia decretalē epistolā qua tales muniri vident non ad deprimendā cuiusq iusticiam: sed ad remouendum grauamen nos fecisse cognoscas. Idem eboracensi archiepiscopo.

Excōicatus pendēte cognitione appellationis absolui pōt ad cautelā, et si apparet eum legitime appellasse: non punitur pro eo q interim celebrauit diuina.

c.xvi. D pntiam nostrā. R. pbro veniente: epo tusculano. et p. s. susanne cardi. tuā et ipsius causam cōmisimus audiendā. Qui ad obiectionē tuā lz. R. pbr non esset excōmunicatus de iure: de facto tn fecerunt eū absolui. Ideoq mādam quaten predictū presbyterū p eo q post excōicationem contra appella-

tionem factā diuina cantauit: nullatenus inquietes: sed ad eū statū reducas oīa in quo erāt tpe ap. emisse
I dem cantua. archiepisco.
Si appellans turbatur in possessione super qua fuit ap. iudex a quo potest illā possessionē sibi reformare ap. in suo statu pmanere. h. d. secūdum communem intellectū
Capi. xvij. Cum teneamur: ꝛ infra. Qm̄ nos consulere voluisti vtrum eorū possessio qui ad audientiā nostram appellant turbata fuerit: tibi eam sibi liceat reformare eo de quo appel. est interposita pretermisso.
Prud. t. t. rñ. ꝙ si exinde ad te qrela puenerit id ordine iudiciario tibi licebit experiri. I dem episcopo et archid. de bonon.
Generalis ꝛ vaga appellatio respectu cuiuslibet grauaminis non valet: sed restricta ad certā causam sic.
Capi. xviij. Consuluit: ꝛ infra. Consul. v. t. r. ꝙ si generaliter ap. quis interponeret ab omni grauamine qđ sibi posset contingere: hmōi ap. teneri non debet. Si vero ab aliquo iudice sup omni grauamine quod in vna causa sibi possit inferri: quandꝫ generalis appellatio sit interposita appellationi tñ eius est ab eodē iudice deferendū. I dē zamorieñ. epō.
Appellatio friuola non excusat inferiorem quominꝰ teneatur obedire superiori ꝛ vt de contēptu puniatur nisi innocentiā suā aliter purget. h. d. Et est casus notabilis in eo ꝙ dr̄ istum esse puniendum.
c. xix. Cum parati essemus tuas petitiones admittere. J. diaconus card. olim ap. se. leg. proposuit ꝙ cū ad eius vocationē contēpsisses accedere: in psonam tuam excommunicationis sententiam promulgauit: et infra. Cumꝗ; R. canonicus beati iacobi firmiter asseueraret: ꝙ i legatione regis esses: ꝛ ideo non potuisses ad vocationem predicti cardi. accedere. Cardiñ. econtra asseruit ꝙ non in legatione regis sed in salamantina ecclesia te suus nūcius inuenisset: et infra. Nos vero attēdentes ꝙ te non decuit contemnere obtentu ap. ad vocationem venire legati: precipimus quatenus vel i persona propria vel per nuncios idoneos apostolico te cōspectui representes innocentiā tuam (si poteris) ostēsurus. I. dē cantuariensi archiepo.
Si mandatum factum ei q iurauit stare iudicio ecclesie excedit limites iuramenti ꝛ licite promissionis appellare poterit: aľs sec9 h. d. compendiose. Ab. sic.
Ad hec: ꝛ infra. Preterea de his qui iuramentū prestant ꝙ ecclesie stabunt iudicio ꝛ postea appellant. Id tua sollicitudo prouideat vt eos seruare quod iurant vel infra. xl. dies post appellationem interpositam iter arripere ad ipsam pꝰsequendam compellas. c. xx.
I dem carnotensi epo.
Summa vt supra capitulo proximo.
Questioni quam facis vtrū appellationi illius sit deferendū qui (sicut moris est) prestito iuramēto absolui meretur: et anteꝗ̄ ei mandetur aliquid vel de mandato recepto causa subterfugij appellauerit. c. xxi.
Rñ. ꝙ appellationi que iuramento eius debeat derogare nō est in aliquo deferendum: sed statim erit in eandem reducendus sententiaꝫ quo (donec mandatum susceperit: et susceptum pro posse fuerit prosecutꝰ) debet firmiter obseruari.
I dem vintoneñ. epo.
Appellans ab ordinario postea de delicto ab eo cōmisso puniri potest per ipsum ordinarium hoc dicit. Sed supple ad textū idem esse de antea cōmissis nunc de illis accusatur. vt. c. ad hec. i. s. eo. et. c. proposuit. infra. e.
Preterea de his qui ad sedem apostolicam appellant: et postea grauia committentes: se dū conueniuntur appellatione tuentur. c. xxij.
Duximus respondendum ꝙ eos appellatio non debet in sua iniquitate tueri quominus eorum excessus ceu

iura canonica puniantur.

Idem grandē.patriarche: & sancti vitalis presbytero cardinali.

Qui non detulit appellationi sue aduersarie: de sua posteriori circa idem contra eum excipere nequit.

Capi. xxiij. Constitutis in presentia nostra abbate sancti felicis & presbytero.R.pro controuersia que de electione torcellane ecclesie est suborta et infra. ¶ Ideoque mandamus quatenus si archidiacono.post appella.et denunciationem excommunicationis ad nominationem sepedicti.C. processerit. & primicerius cum canonicis et plebanus cum assensu clerici episcopatus vel maioris & sanioris partis prenominatum.J.in episcopum & pastorem elegerint non obstante appella.prefati archidiaco.si ipse appellationi prius facte non detulit electionem de prefato.J.factam auctoritate apo.cōfirmetis.

Idem eboracē.archiepō.

Appellans ab ordinario sine causa in aliis coram eo respōdere tenetur: potest tamen eum recusare vt suspectum nisi conueniatur de crimine manifesto: et in quo non cadit excusatio nec suspicio vt quia imponitur pena iuris surgens ipso facto.hoc dicit secundum intellectū intrinsecum.

Capi. xxiiij. Proposuit nobis. M.clericus tuus quod sepe contingit vt cum aliquis super aliqua causa appellat in aliis causis in quibus non est appellatum respondere recuset.

¶ Super quo.t.t.r.quod licet pro illa appellatione non minus teneatur in aliis (sup quibus appellatū non est) respondere iudex tamen a quo appellatur (quia illi omnino suspectus est) eū non debet ad respondendum super aliis compellere: nisi pro crimine adeo graui & manifesto quo ipso actu merito sit dānandus.

Idem cantuarieñ.archiepō.

Absoluitur excōicatus cautione recepta lz aduersarius vel excōicator ne absoluat appellet.h.d. secundum vnū intellectū quē tamē oportet limitare qn excōicatio non fuit lata pro manifesta contumacia vel offensa: qz tunc non debet absolui nisi satisfactione pcedente.vt in c.ex parte.i.infra de verbo.signifi.

c.xxv. Qua fronte nos consulere vales non videmus cū dicaris ordinem iuris puertere.iam enim non in ecclesiis sicut est canonicū & honestū non etiā in palatio nō in camera tua sed in camera regis contra debitum iuris & pontificalis officij dignitatem epoꝝ electiones diceris confirmare.& infra.¶ Sane si quis pro cōtumacia vel alia qualibet causa iter dicto vel excōicatione tenetur astrictus: & offert se ad iusticiā de his pro quibus sententiā ipsam excepit iudex eum (ne in excōicatione decedat) absoluere poterit: etiā si pars aduersa ne absoluat appellationis obstaculū interponat ab ipo tñ ante absolutionem sufficienti cautione recepta: quod vel in pñtia roma.pon.ad cuius audientiā appellat: si maluerit aduersarius vel corā iudice cui causam delegauerit iuri parcat equitati. ¶ De his etiā qui conqueruntur se irrationabiliter excōicationi vel interdicto suppositos: illud idē dicimus etiam si hi qui hmōi protulerunt sñiam ad se.ap.duxerint appellandum.

Idem in cōcilio laterañ.

Prelatus subditū suspendere vel excōicare nō debz nisi monitione premissa: nec subditus contra disciplinā ecclesiasticā appellare pōt maxime si est religiosus.Et iudex a quo pfigit terminū appellāti ad appellationē psequendā: infra quē si non psequtur iudex a quo reassumit iurisditionē.Appellās vero nō psequens appellationē suā condēnatur in expensis appellato hoc prosequenti

Capi. xxvi. Reprehensibilis: & infra.¶ Pñti decreto statuimus vt nec prelati (nisi canonica monitione pmissa) suspēsionis vel excōicationis sñias proferāt in subiectos: nisi forte talis sit culpa que ipsos suo gñe suspēsionis vel excommunicationis penam inducat

¶ Nec subiecti cõtra disciplinã ecclesiasticã in vocem appel. erũpant. ¶ Si vero quisq̃ pro sui necessitate crediderit appellandũ: cõpetens ei ad prosequendam ap. terminus prefigatur: infra quã si forte prosequi neglexerit: tunc epũs libere sua auctoritate vtatur. ¶ Si autẽ in quocunq; negocio aliquis appellauerit: et eo q̃ appellatus fuerit veniẽte q̃ appellat venire neglexerit si quid proprium habuerit cõpetentẽ illi recompensationem faciat expẽsarũ vt hoc saltẽ timore territ⁹ in grauamen alterius nõ facile quis appellet. ¶ Precipue vero hoc in religiosis volumus obseruari ne religiosi cũ pro aliquo excessu fuerint corrigẽdi: cõtra regularem prelati sui et capituli disciplinam appellare presumãt: sed humiliter ac deuote suscipiãt q̃d pro salute sua fuerit eisdẽ iniũctũ. Idem.

Iudex a quo nõ obstante appellatiõe cognoscit de causa si appellãs nõ prosequitur hoc primo. Et iudex vt suspectus recusat⁹ potest alteri causam cõmittere. hoc secundo.

Ad hec: et infra. ¶ Cum a te super aliqua causa fuerit appellatũ fas tibi sit appellãtes appellatione remota cõpellere: vt vel appellationem interpositam prosequãtur: vel corã te iuris pareãt equitati. ¶ Aut si alterutra partiũ te suspectum habuerit: te insistente iudicem eligãt: qui propositã inter eos valeat dirimere questionẽ. Idẽ salabriensi. epõ. — Capi. xxvii.

Si canonicus ad residentiam monitus appellat: statuitur sibi termin⁹ ad appellationẽ prosequendã interim deseruitur bñficio per vicariũ de fructib⁹ beneficij sustentandũ et si appellationẽ nõ prosequitur: vel residentiã nõ facit: priuatur prebenda.

Peruenit ad nos q̃ cum. U. ecclesie tue canonicũ vt in ea residentiam faceret monuisses: in appellationem prorupit: et infra. ¶ Cum aũt frustratorie dilationis causa videatur dictus canonicus appellasse: mãdamus quaten⁹ eũ studiose moneas vt in eadem ecclesia residẽtiã faciat vel infra terminũ eã prosecuturus iter ad nos arripiat veniendi. Interim vero alicui honeste psone vices ei⁹ in ecclesia prefata cõmittas: et ei de beneficijs illius assignes vñ possit cõgrue sustentari. Quod si prelibat⁹. U. alterũ istorũ adimplere neglexerit tu de prebenda sua priues eũdem: et eam alij idonee psone cõcedas. Idem. — Capi. xxviii.

A iudice iurisditionẽ exequẽte non appellatur.

Consuluit nos. t. f. vtrũ sit appellationib⁹ deferendũ a rege francorũ pro iudeis interpositis vt mãcipia detineãt christiana: et infra. ¶ Non cõuenit vt pro hmõi appellationib⁹ ab obseruatione decreti debeas abstinere. Idem genuensi archiepiscopo. — Capi. xxix.

Qui ante citationem vel notitiam litterarũ misit nũciũ ad papã appellare potest ne delegatus procedat: secus si post.

Ad hec sicut asseris: et infra. ¶ Rñ. q̃ iudex si ei constiterit appellationẽ anteq̃ partes essent citate: vel delegatio cause peruenisset ad ipsum q̃ appellatiõis interponit obstaculũ nuncium ad se. apo. destinasse: facte debet appellationi deferre: sed si post citationẽ fuerit destinatus satis potest exequi quod mãdatur. Idem. — Capi. xxx.

Qui nõ detulit appellatiõi interposite ad papã mittitur cũ litteris ordinarij ad curiã puniẽd⁹.

De priore: et infra. Ceterum si prefatus canonicus priorem propter suas enormitates manifestas que ipsum notabilem reddũt ad se. apo. appellauit et ipse tali ap. deferre cõtempsit: eum cũ litteris tuis veritatem continentibus: de tanto excessu satisfacturum ad se. ap. venire compellas. Idem. — Capi. xxxi.

Cõtra cõstitutiões regulares appellatio religiosum nõ defendit.

Quia nos: et infra. ¶ Ut abbates qui de aliqua publica infamia publice respersi sunt aut cõuicti de — Capi. xxxii.

inde in cōmuni capitulo ꝯmoniti ꝑlationi cedere noluerint: appellādi nō habeāt facultatem. Idem.

Iudex a quo potest prefigere terminū appellāti ad ꝓsequēdam appellationē: quo lapso reassumit iudex iurisditionem.

ca. m. xxiiij. Ad aures nr̃as: τ infra. ¶ Appellāti ad prosecutionē apo. terminus cōgruus prefigatur: infra quē si ap. nō fuerit ꝓsecutus: extūc compellatur stare iudicio delegati.

Idem. Abulen. episcopo.

Si precedente grauamine qs submittit se protectioni superioris habetur pro appellāte. dūmō seruauerit ea q̄ in appellatione sunt necessaria.

ca. m. xxxiij. Ad audientiā nostrā noueritis peruenisse ꝙ cū zamoren. episcopꝰ. S. ꝑsbyterū ec. s. iacobi zamoren. multipliciter molestaret: tandē idem ꝑsbyter se et ecclesiā suam nr̃e protectioni subiecit: τ infra. ¶ Licet aūt predictꝰ ꝑsbyter ex simplicitate forte verbū ap. nō expresserit: quia tamē postq̄ se τ sua nr̃e protectioni subiecerat nō debuit sine cause cognitione aliqua sentētia cōdemnari. mandamus quatenꝰ (si ita tibi constiterit) sententiā quā prefatꝰ epūs in eūdē pbr̄m tulit denūcies nō tenere.

Item archidi. terracon.

Causa nō est ad iudicē a quo remittēda appellatiōe adhuc nō iustificata nisi partiū cōsensu.

Capi. xxxv. Excepta conquestione canonicorū papilloñ. τ infra. ¶ Non debet ad eos causa remitti nisi ptes cōsenserint: a qbꝰ no scit appellatū.

Lucius. iij. gualtero linco. cano.

Delegatꝰ etiā datus cū clausula appellatiōe remota recusari potest si est cōsanguineus impetrantis / vel si fuit aduocatus eiꝰ in illa causa.

Capi. xxxvi. Postremo fraternitati tue litteris presentibꝰ intimamꝰ ꝙ si causa alicui fuerit delegata: q̄ cōsanguineus sit illiꝰ qui litteras impetrauit: aut in eodem negocio aduocati officio functus vel ex aliis iusta causa suspectus: hmōi delegatꝰ nō immerito poterit recusari q̄uis ap. re. fuerit ei negociū delegatum.

Idem noruicen. epō.

Sentētia interdicti nō suspēdit per appellationē sequētē. Capi. xxxvij

Ad hec qm̄ sub interdicto aliq cōstituti appellāt τ deinde illud seruare cōtēnūt q̄d in hoc casu seruādū sit cōsulere voluisti. ¶ Noueris igitur ꝙ sicut post ap. excommunicari nō possunt: sic interdictū nequeūt cui ante appell. eos constat suppositos declinare. ¶ Clemēs. iij.

Iudex appellationis remittit appellātē τ causam ad priorē iudicē nisi sibi ꝯstiterit a grauamie vł iniusta sentētia fuisse appellatū.

Cum in ec. τ infra. ¶ Accepimꝰ ꝙ quidam clerici de gua. occasione iudiciū tui: qđ velle obseruare se iactāt lincolnien. epī iudicis ordinarij sine causa rōabili cognitionē euitant. ¶ Unde mādamꝰ quatenꝰ si q̄n contigerit aliquem de clericis a prefato epō ad tuā audientiā appellare: nō ante appellationē admittas q̄ tibi cōstiterit eū vel a grauamine vel iniusta cōdemnatione porrectā: alioquin ipsum ad predicti episcopi audientiā remittas apo. re. eiꝰ iudicio pariturū. Idem. Capi. 38.

Si appellans q̄ nō prosequit redit ad iudicem a quo iterū grauatur: nō obstāte prima desertione / potest iterum appellare. h. d. et est casus notabilis. panormi.

Directe nobꝭ tue littere demōstrarūt ꝙ cū in tua presentia causa cuiusdā matrimonij tractaret in qua pars viri ꝯsanguinitatis vinculū opponebat: τ pars mulieris ad se. apo. appellasset nec appellationē suā ꝑfixo t̄mino fuerit ꝓsecuta: post modū ea renūciāte appellatiōi quā fecerat: tu in causa cognitiōe ꝓcedēs de parte tela testimonia recepisti: verum quia mulieris pars iterum appellauit postulas: vtrū ad calculum sententie procedere valeas edoceri. Capi. xxxix.

¶ Respōdemus igitur ꝙ licet iuxta decretū late. cō. ci. postq̄ in termino

prosequende ap. statuto appellans suam ap. nō fuerit psecutus auctoritate tua libere possis vti: tamē qͥ iterū appellauit (cum ſm iura ei licuit in eadē causa bis appellare) se a iurisditione tua fecit exemptā p̄sertim cū hic ad separationē matrimonij qđ est res fauorabilis: intentio viri procedat. Celesti.iij.

Sententia excōmunicationis suspēsionis/vel interdicti lata sub conditione suspendit si ante cōditionis euentū fuerit appellatū h.d. inherendo verbis littere vt sic satisfaciat cuilibet lecture. Et est de cisso subtilis ꝛ multū allegabilis.

ca. xl. Preterea requisiti fuimus si q̄s iudex ita protulerit sententiā nisi sempronio infra.xx.dies satisfeceris te excōmunicatū vel suspēsum/ aut interdictū esse cognoscas ille in quem fertur sententia medio tempore appellans ad diem statutū minime satisfecerit vtrum ille sentē tia tali ligel: aut interpositione ap. tutus existat. Uidetur autē nobis ꝙ huiusmodi sententiam ap. obstaculū debeat impedire. Idem.

Si per rescriptū cōmittantur plures articuli cōnexi: ꝛ i vno remouetur appellatio: intelligitur remota etiam in alijs.h.d.

ca. xli. Secundo requiris: cum pluribus articulis in vna pmissione positis in vno tantū cōtingit appellationē expresse vetari: vtrū appellatio teneat / si super alijs fuerit appellatum. In quo.t.r.ꝙ cū secūdū beatum greg. verba intētioni deseruiant: ꝛ hec sit nostra intentio vt de omnib⁹ articulis qui in cōmissione ponūtur iusticia suum consequatur effectum: in omnibus appellatio intelligitur interdicta. Nichil enim interest vtrum inhibeat primo an secūdo medio: an in fine cū (sicut vtriusqꝫ iuris argumenta nos docent) ea que in principio ad medium et ad finem: ꝛ illa vero que in medio ad finē atqꝫ principium sepe referri contingat.

Causa suspitionis pponenda est coram iudice qui recusatur ꝛ pbanda coram arbitris.h.d.

Tertio postulas edoceri: et infra. Consul.t.t.respō.ꝙ cum aliquis iudicem proponit se habere suspectum suspitionis causam corā eodē allegare tenetur: sꝫ partes vt in aliquos nō valde remotos conueniāt per eūdem iudicem debēt cogi corā quib⁹ si causa suspitionis infra terminū competentē pbata non fuerit tūc demū auctoritate sua iudex vtetur. Quod si corā ipsis causa suspitionis probata fuerit: cause cognitioni supsedere tenebitur recusat⁹. Ipsa nāqꝫ ratio dicta: qꝛ suspecti et inimici iudices esse nō debēt. Idē.

Non tenetur iudex vel aduersarius deferre appellatiōi cui nō detulit appellans.

c. xlij. An sit deferendū ap. illius quē aduersarius de expoliatione post ap. legitime intepositam sibi factā paratus est incontinenti cōuincere: nos duxisti per tuos nūcios cōsulendos. Respondem⁹ ꝙ cum in eo quis puniēdus sit in quo deliquit q̄ appellatiōi deferre neglexerit/se beneficio reddit ap. indignū.

Inno. tertius illustri regi frācorū.

Habet duos intellectus scḋm primū hoc intēdit. Mer⁹ executor nō recusatur nec ab eo appellatur nisi modū excedat: maxime si est datus cū clausula a p. re. ſm aliū intellectum.h.d. A iudice suspecto nō receditur per appellationem nisi modū excedat.

c. xliij. Nouit ille qui nihil ignorat: ꝛ infra. Preterea s iterdicti sentētiam cardi. non edidit sed poti⁹ publicauit nec fuit dictator ipsius: sed verus executor. Unde cū ſm ius ab executoribus appellari non possit: nisi forsan modū excederent in exequēdo nos etiam in litteris sup hoc directis ad ipsum appellationis cu rauimus obstaculū inhibere appellationi ab eo interpositenon fuerat deferendū. De suspitionis autem obiectu licet eum merito tibi suspectum non fuisse credamus: nō tamē

et si fuisset propter appellationẽ in terpositam ab eo desistere debuisset ad quod nõ proprio motu: sed nr̃o potius precepto processit. Idem.

Si appellatio recipitur a iudice vel approbatur a parte: terminus ad eam prosequẽdã prefixus obtinet vicem peremptorij vt in absentẽ procedatur ac si perẽptorie fuisset citatus: nec talis termin⁹ preueniri poterit ab aliqua partiũ.

cabm. xiiij. Sepe cõtingit q̃ cũ ad nostrã audientiã appellatur: pp̃ter defectũ partis alterius neq̃ per respõsalem idoneũ ap. interpositã prosequentis vel forsitan ex malicia responsalis mandatũ procuratorium occultãtis: lites que de facili poterãt terminari: remaneant indecise: cum frequenter iuris q̃stio moueatur cuius apd̃ nos probationes necessarie non existunt: et interdictũ etiã facti questio de leui posset partibus presentib⁹ comprobari Unde licet in lateran̄.cõcilio fuerit constitutũ vt si in quocũq̃ negocio aliquis appellauerit: et eo q̃ appellatus fuerat veniente: qui appellauit venire neglexerit: competentem illi recompensationẽ faciat expẽsarum: vt hoc saltẽ timore deterritus in grauamen alteri⁹ non facile quis appellat. Quia tamẽ propter hoc questiões prorogãtur: presenti decreto statuimus: vt si hm̃oi appellatio vel a iudice recepta: vel a parte fuerit approbata post terminũ ap. prefixũ edicti peremptorij vires obtineat ita videlicet: vt extunc in absentem perinde procedatur ac si peremptorie vocatus ad iudicium extitisset. Quod si forsitan interposita prouocatio maliciose recepta vel approbata non fuerit: cum constiterit legitime prouocatũ: nihilomin⁹ eam vigorem volumus obtinere.

Saluis constitutionib⁹ de prouocantib⁹ post sententiã promulgatis quibus appellatiões suas prosequi nõ curantib⁹ post terminũ appellationis prosequẽde prefixũ rata manet sententia q̃ fuerat appellatione suspensa. Quicq̃d autẽ cõtra citationẽ peremptoriã posset ab absente pponi: aduersus ap. hm̃oi valeat allegari. Si q̃s autẽ terminũ ap. preueniens tacita veritate litteras impetrauit: et careat impetratis: et penã cõtumacie non euadat. Hoc autem in litibus siue iudicijs exercendis volumus obseruari.

Idem lemouicen̄. & caturcen̄. ep̄is.

Appellatione deserta per negligentiã appellantis põt iudex ex officio pcedere in casibus in quibus eius officium exuberat & est casus valde notabilis.

Constitutus in presentia nostra archi. claremõten̄. nobis expo suit q̃ claremõten̄. decanatu vacãte quidã canonici vota sua in ep̄m trãstulerũt & ep̄s cũ q̃busdã alijs expsse cõsentientib⁹ in eũdem archi. ei cõtulit decanatũ. xi. canonici pri⁹ appellantib⁹ ne quis assumeretur p̄ter assensum olm in decanũ: cũ electiõi eius. xxv. (tũ p se tũ ep̄o medio) cõsentirent. Cũq̃. s. marcelli p̄resbyter cardi. tũc ap. se. le. per partes illas transitũ faceret nõ vt appell. ad nos interposite derogaret: s; vt instructã trãsmitteret ad nos causã. s. egidij & s. andree abbatib⁹: examinationem delegauit ipsius & mandauit eisdẽ vt partẽ cõtradicentẽ electiõi decani citarẽt ad ip̄m cõtradictiõis sue cãm in ei⁹ p̄sentia ostẽsurã & ifra. Intellecto igit̃ p assertionẽ cardi. q̃ sub ea forma fuerat ap. ne sine assensu olm pcederet̃ in electiõe decani: & q̃ appella. ap. infra annũ nõ fuerant psecuti: nec erat ppt̃ q̃d eis esset biẽniũ indulgẽdũ cũ sicut bis infra tp̃s legitimũ simplicẽ nũcium ad se. ap. destinarãt: sic potuissẽt saltẽ semel pcuratorẽ idoneũ destinasse: ne tñ perẽptorias exceptiones ex eorũ parte propositas videamur sub silẽtio p̄terire mãda. quate. si vobis constiterit archi. facto ep̄i ex q̃ nitit̃ spõte renũciasse vel p̄dictũ ep̄m processisse ad electionẽ ipsius p̄termissis predictis: sine quibus ne pcederet i illa trãslatiõe volũtatũ ex quas Capl. xlv.

prosequende ap. statuto appellans suam ap. nō fuerit psecutus auctoritate tua libere possis uti: tamē quiterū appellauit (cum ſm iura ei licuit in eadē causa bis appellare) se a iurisditione tua fecit exemptū presertim cū hic ad separationē matrimonij qd est res fauorabilis: intentio viri procedat. ¶ Celesti.iij.

Sententia excōmunicationis suspēsionis/vel interdicti lata sub conditione suspendit si ante cōditionis euentū fuerit appellatū h.d. inherendo verbis littere vt sic satisfaciat cuilibet lecture. Et est de stillo subtilis ꝛ multū allegabilis.

ca. xl. Preterea requisiti fuimus si qs iudex ita protulerit sententiā nisi sempronio infra. xx. dies satisfeceris te excōmunicatū vel suspēsum/ aut interdictū esse cognoscas ille in quem fertur sententia medio tempore appellans ad diem statutū minime satisfecerit vtrum ille sentētia tali liget: aut interpositione ap. tutus existat. ¶ Uidetur autē nobis ꝙ huiusmodi sententiam ap. obstaculū debeat impedire. Idem.

Si per rescriptū cōmittantur plures articuli cōnexi: ꝛ vno remoueatur appellatio: intelligitur remota etiam in alijs. h.d.

ca. xli. Secundo requiris: cum pluribus articulis in vna ɔmissione positis in vno tantū cōtingit appellationē expresse vetari: vtrū appellatio teneat / si super alijs fuerit appellatum. ¶ In quo. t. r. ꝙ cū secūdū beatum greg. verba intētioni deseruiant: ꝛ hec sit nostra intentio vt de omnib9 articulis qui in cōmissione ponūtur iusticia suum consequatur effectum: in omnibus appellatio intelligitur interdicta. Nichil enim interest vtrum inhibeat primo an secūdo medio: an in fine cū (sicut vtriusqꝫ iuris argumenta nos docent) ea que in principio ad medium et ad finem: illa vero que in medio ad finē atqꝫ principium sepe referri contingat.

Causa suspitionis pponenda est coram iudice qui recusatur ꝛ pbanda coram arbitris. h.d.

¶ Tertio postulas edoceri: et infra. ¶ Consul. t. t. respō. ꝙ cum aliquis iudicem proponit se habere suspectum suspitionis causam corā eodē allegare tenetur: sꝫ partes vt in aliquos nō valde remotos conueniāt per eūdem iudicem debēt cogi corā quib9 si causa suspitionis infra terminū competentē pbata non fuerit tūc demū auctoritate sua iudex vtetur. Quod si corā ipsis causa suspitionis probata fuerit: cause cognitioni supsedere tenebitur recusat9. Ipsa naqꝫ ratio dicta: qꝛ suspecti et inimici iudices esse nō debēt. Idē.

Non tenetur iudex vel aduersarius deferre appellatiōi cui nō detulit appellans.

c. xlij. An sit deferendū ap. illius quē aduersarius de expoliatione post ap. legitime inepositam sibi factā paratus est incontinenti conuincere: nos duxisti per tuos nūcios cōsulendos. Respondem9 ꝙ cum in eo quis puniēdus sit in quo deliquit ꝙ appellatiōi deferre neglexerit/ se beneficio reddit ap. indignū.

Inno. tertius illustri regi frācorū.

Habet duos intellectus scdm primū hoc intēdit. Mer9 executor nō recusatur nec ab eo appellatur nisi modū excedat: maxime si est datus cū clausula ap. re. ſm aliū intellectum. h.d. A iudice suspecto nō receditur per appellationem nisi modū excedat.

c. xliij. Nouit ille qui nihil ignorat: ꝛ infra. Preterea iterdicti sententiam cardi. non edidit sed potius publicauit nec fuit dictator ipsius: sed verus executor. Unde cū ſm ius ab executoribus appellari non possit: nisi forsan modū excederent in exequēdo nos etiam in litteris sup hoc directis ad ipsum appellationis cauimus obstaculū inhibere appellationi ab eo interposite non fuerat deferendū. ¶ De suspitionis autem obiectu licet eum merito tibi suspectum non fuisse credamus: nō tamē

et si fuisset propter appellationē in terpositam ab eo desistere debuisset ad quod nō proprio motu: sed nō potius precepto processit. Idem.

Si appellatio recipitur a iudice vel approbatur a parte: terminus ad eam prosequēdā prefixus obtinet vicem peremptorij vt in absentē procedatur ac si perēptorie fuisset citatus: nec talis termin⁹ preueniri poterit ab aliqua partiū.

cabm. silij. Sepe cōtingit φ cū ad nostrā audientiā appellatur: ppter defectū partis alterius neqꝫ per se: neqꝫ per respōsalem idoneū ap. interpositā prosequentis vel forsitan ex malicia responsalis mandatū pcuratorium occultātis: lites que de facili poterāt terminari: remaneant indecise: cum frequenter iuris q̄stio moueatur cuius apō nos probationes necessarie non existunt: et interdictū etiā facti questio de leui posset partibus presentib⁹ comprobari Unde licet in laterañ. cōcilio fuerit constitutū vt si in quocūqꝫ negocio aliquis appellauerit: et eo q̄ appellatus fuerat veniente: qui appellauit venire neglexerit: competentem illi recompensationē faciat expēsarum: vt hoc saltē timore deterritus in grauamen alteri⁹ non facile quis appellat. Quia tamē propter hoc questiōes prorogātur: presenti decreto statuimus: vt si hmōi appellatio vel a iudice recepta: vel a parte fuerit approbata post terminū ap. prefixū edicti peremptorij vires obtineat ita videlicet: vt extunc in absentem perinde procedatur ac si peremptorie vocatus ad iudicium extitisset. Quod si forsitan interposita pvocatio maliciose recepta vel approbata non fuerit: cum constiterit legitime pronocatū: nihilomin⁹ eam vigorem volumus obtinere.

Saluis constitutionib⁹ de pronocantib⁹ post sententiā promulgatis quibus appellatiōes suas prosequi nō curantib⁹ post terminū appellationis prosequēde prefixū rata manet sententia q̄ fuerat appellatione suspensa. Quicq̄d autē cōtra citationē peremptoriā posset ab absente pponi: aduersus ap. hmōi valeat allegari. Si q̄s autē terminū ap. preueniens tacita veritate litteras impetrauit: et careat impetratis: et penā cōtumacie non euadat. Hoc autem in litibus siue iudicijs exercendis volumus obseruari.

Idem lemouiceñ. τ caturceñ. epis.

Appellatione deserta per negligentiā appellantis pōt iudex ex officio pcedere in casibus in quibus eius officium exuberat τ est casus valde notabilis.

Constitutus in presentia nostra archi. claremōteñ. nobis expo suit φ claremōteñ. decanatu vacāte quidā canonici vota sua in epm trāstulerūt τ epo cū q̄busdā alijs expsse cōsentientib⁹ in eūdem archi. ei cōtulit decanatū. xi. canonici pri⁹ appellantib⁹ ne quis assumeretur pter assensum olm in decanū: cū electiōi eius. xxv. (cū p se tū epo medio) cōsentirent. Cūqꝫ. s. marcelli presbyter cardi. tūc ap. se. le. per partes illas transitū faceret nō vt appell. ad nos interposite derogaret: sꝫ vt instructā trāsmitteret ad nos causā. s. egidij τ. s. andree abbatib⁹: examinationem delegauit ipsius τ mandauit eisdē vt partē cōtradicentē electiōi decani citarēt ad ipm cōtradictiōis sue cām in ei⁹ psentia ostensurā τ ifra. Intellecto igit̄ p assertionē cardi. φ sub ea forma fuerat ap. ne sine assensu olm pcederet̄ in electiōe decani: τ φ appella. ap. infra annū nō fuerant psecuti: nec erat ppt qd eis esset bieniū indulgēdū cū licuit bis infra tps legitimū simplicē nūcium ad se. ap. destinarāt: sic potuissēt saltē semel pcuratorē idoneū destinasse: ne tū perēptorias exceptiones ex eo parte propositas videamur sub silētio pterire māda. quatē. si vobis constiterit archi. facto epi ex q̄ nitit̄ spōte renūciasse vel pdictū epm pcessisse ad electionē ipsius ptermissis predictis: sine quibus ne pcederet i illa trāslatiōe volūtatū ex quas

Capl. xlv.

nititur archi. proponitur esse actum et super decanatu silentiū imponat alioquin nolationē seu electionē taliter factā de alio & quicqd fuerit secutum ex ipsa denuncietis irritum & inane. ¶ Idem cancellario meten.

Contra electū vel confirmatū nullū aliud ius expectantem nō admittit regulariter exceptio vel appellatio: maxime frustratoria ad impediendū electionis vel cōfirmationis effectū: sed possessione habita poterit accusari vel denūciari. h. d. & fm hoc est casus notabilis.

c. xlvi Constitutis in pñtia nostra. N. decano sancti saluatoris & cantore meten. & infra. Meten. intimauit eps q. s. saluatoris prepositura vacante die electioni prefixo p patrē et filiū. & s. s. i virtute obediētie ac sub alme periculo canonicos adiurauit vt fm deū & iuxta conscientiā suam vnū eligerēt de duobus in quos partes videbant oculos extēdisse: quem eccle. magis vtilē & idoneū reputarent: decanus aūt cū duobus diaconis & subdiaco. tribus dictū cantorē in prepositū nolauit: cantor vero ipse qui presbyterali officio fungit et custode cū scholastico & magistro B. sacerdotib' leuitis duobus/ & subdia. v. te concorditer elegerunt: cui' electionē tanq̄ a maiori & saniori parte capituli factā (cū de persone tue honestate constaret predictus eps confirmauit & cū tibi vellet domū & inuestiturā porrigere (vt moris est) decanus ad se apo. appel. contra te impotentiam dūtaxat allegās: proponēdo te in partibus illis quasi penitus impotentē in quibus ppositure possessiones existunt: addens q alia tibi obijceret in pñtia nostra: q̄ tūc in pñtia iudicis suspecti noluit explicare. ¶ Nos ergo qr constitit euidēter illā ap. causam que fuit expressa: rationabilē non fuisse: aliā aūt tūc nō expressit: & si dixerit idē decanus q aliā vellet obijcere corā nobis decrenimus confirmationis effectum nō debere p ea que sunt pposita īpediri ¶ Si quid tamē cōtra te nō in modū exceptionis ad impediendum electionis et confirmationis effectum: sed in modum denunciationis vel accusationis duxerit proponendum: post q̄ pacificā ipsius prepositure possessionem fueris assecutus proponēdi licentiam non negamus. ¶ Idem.

Appellari potest si locus non tutus partibus assignat: etiā si sit scriptum appellatione remota.

Ex parte tua: et infra. ¶ Presenti pagina respondemus q cum excusetur honeste qui ad presentiam delegatorum iudicum non potest secure venire citatus tu vel tui quotiens ad illos iudices vos euocari cōtigerit: ad quorum presentiam vobis periculosum est ire: libere poteritis ap. etiam si in litteris cōmissiōis ap. fuerit remedium interdusum: nisi iudices vobis essignent locū idoneum et securum. ¶ Idem epo et decano et precentori herfoden. c. 47

Licite appellat reus si non audītur excipiens procuratorē actoris non habere sufficiens mandatum: vel se prius conuentū per alias litteras de quibus non fit mentio in secundis. h. d. quo ad titulum.

Significauit nob magister hospitalis eboracen. et infra. c. 48
¶ Preterea cap. eboracen. auct. quarundam litterarum in quarum sigillo continebatur sigillum capituli ad citationes tantum/ cū aliud sigillū capitulū illud noscatur habere quēdam constituebat actorem: sed licet idem magister allegauerit q occasione litterarū illarum actor non deberet admitti: et insuper adiunxisset q auctoritate litterarū quarūdam a nobis ad alios iudices obtentarum prius conuentus nō debuit per litteras posteriores in quibus nulla fuerat mentio de prioribus conueniri: iudices tamē exceptiones huiusmodi admittere noluerint propter qd vocem ad nos ap. emisit. ¶ Quocirca manda. quate. si vobis constiterit ob dictas causas vel earum aliquam ad nostram fuisse audientiam ap. reuocato in irritum quicquid post ap.

hmōi nouerit? esse factū partes.&c. Idē magistro.S.archidi.&.v.romāno canonicis suessio.

Licite appellat reus si non auditur petens declarari repetitam in libello.

Cap. xlix. Significantibus.T.& R.frattribus nrō fuit apostolatui declaratum q̄ cū inter ipsos ex vna parte &.U.ex altera sup quadā terra corā iudicibus delegat? questio verteret ipsi cū plures terras haberēt vt illa sup qua q̄stio vertebat ostēderet eidē a iudicib9 postularunt: qd cum ipsi facere denegarēt ad nostram audientiā puocarūt. Quocirca mādamus quaten9 si est ita reuocato in statū debitū si qd post ap. noueritis attētatum &c. Idem ebora. epō de inc.& de monte molli abbatibus.

Iudex a quo nō potest statuere terminū ad finiendā appellationē quod si fecerit intelligitur ita tuisse ad se presentandum.

cap.l. Ex insinuatione prioris et canonicorū sancte barbare nobis innotuit q̄ cū inter ipsos ex vna parte &.U.camerarium de tangar. ex altera super quodā mōasterio corā iudice ordinario questio verteret et idem camerarius ad nostrā audientiam appellauerit appellationi terminū nō prefigēs dictus iudex qui causam illi9 videbat fouere pro eo q̄ quidam clericus cōmēsalis suus dicti camerarij in eadē causa fuerat aduocat9 hūc terminū appellationi prefixit vt ad festum purificationis vtraqz pars esset ab appellationis psecutione reuersa licet non potuit nobis legē iponere vt nō teneamur infra dictū terminū expedire cum & sm legitimas sanctiones lis que in consistorio principis sperat inferri absqz damno more intacta pmaneat donec ipsam faciat introduci a pceribus dirimi iuxta morē. Interim aūt nūcius camerarij preueniēs nunciū eorūdem: nec ipso vsqz ad terminū legitimū expectato impetrauit litteras & recessit. Qz vero fraus et dol9 alicui patrocinari nō debēt mādam9 quaten9 si est ita partibus cōuocatis: audiatis causam &c. Idem rofen.& bonden. epis.

Qui extra iudiciū appellat ex verisimilib9 & pbabilib9 causis ne i possessiōe molestet: si postea spoliatur restituitur āte oia in statū in quo erat tpe appellationis emisse h.d. inherēdo vbis littere. vt? mos geratur vnicuiqz lecture. Panor.

Ca.li. Bone memorie.D.de camera persona ecclesie de fan. p iam vniuerse carnis ingresso: abbas sancti augu.cantuarien. eiusdē eccle quā ad se asserit pertinere: pmo p quosdam mōachos: secūdo per seipsum possessionē igressus ad nos plurie vocē ap. emisit: ne quis eū sup possessione ipsius eccle psumeret molestare. Cūqz aliquādiu predictā ecclesiā pacifice possedisset: qdā laici cantuarien. diocesis ipsum abbatē & monachos de possessione ipsi9 ecclesie per violentiam eiecerūt: & infra. Procurator vero archidi. proposuit ex aduerso q̄ defuncta persona ecclesie archidiacono tantū dat ei9 custodia immo archidiaconi q̄ fuerūt pro tēpore tam de iure cōi q̄ de gnali cōsuetudine: tā in illa ecclesia q̄ in alijs vniuersis eiusdē diocesis hoc iure semp vsi fuerūt. Preterea prefatus.D. nomine archidi. ecclesiam possedit eadē: vtpote q̄ ei vnā pcurationē &.v.solidos noīe eccle annis singulis exsoluebat: & infra. Premissis igit diligēter ispectis predictos abbatē & monachos in eū statū in quo tēpore ap. facte exverisimilibus & pbabilib9 causis ad nos legitime interposite fuisse noscūt (pprietatis parti vtrilibet saluo iure) decernim9 reducēdos ac fructus mediū tēporis perceptos cēsuim9 pariter assignādos eisdē. Idem.s.augusti.& sancti greg. prioribus.

Itineris arreptio bz vim appellationis: si seruātur ea que seruari debent in appellatione. h.d. sm vnū intellectū intrinsecū.

Dilecti filij Io.&.H. prioris et monachorū cantuariē. eccle ca.lij.

nūcū retulerūt φ cū ꝓ causa q̄ inter dictos priorē ꝛ monachos ꝛ cātua rieñ. archiepz sup capella de lamede vertebatur ab ipsis ad se. apo. mitterentur: idem archieps post iter arreptum: in eos excōicatiōis snīam promulgauit. ¶ Cū aūt plus sit ad se. apo. facto ꝓuocare φ verbo: ꝛ ipsis ꝓpter dictā causā ad ro. ecclīam venientibus intelligit ad se. apo. ꝓuocatū mādam⁹ quaten⁹ si est ita dictos J. et H. denūcietis excōicatiōis vinculo nō teneri. Idē epo elieñ.

Per clausulā appellatione remota inhibetur omnis appellatio que a iure non indulgetur expresse. h. d. vsqz ad §. verum.

Pastoralis officiū diligētia: et infra. Quesiuisti vtrū qñ inhibetur appellatio i rescripto: frustratoria tantū inhibita videat? ¶ Nos igit attēdētes: φ per appellationem frustratoriā etiā si non fuisset inhibita negociū nō debeat ipediri: respōdemus φ quelibet ꝓuocatio intelligitur remoueri que a iure non indulgetur expresse sed si appellās fuerit grauat⁹ iniuste grauamen huiusmodi per superiorem poterit emendari. c. IIII.

Licet excōicatus ab excōicatiōe appellet: nihilomin⁹ denūciari potest ac beneficiū redditibus spoliari. h. d.

Uerum qꝛ multotiens quis ad tempus per appelationem legitimam a iudicis sui quo ad aliquē certum articulum eximitur potestate: consuluisti nos: vtrū si quis excōmunicationis sententia innodatus/ ante denūciationem ipsius ab ea tāmen⁹ rationabiliter ꝓmulgata in eo casu in quo ante snīaz appellatio vires obtinuisset: cursuerit ꝓuocare: eo φ per appellationē interpositam excōicātis videt iurisditio dormitasse ipse denūciare possit eūdem et ad tēpus ecclesiasticis būficijs clericū spoliare. ¶ Nos ita qꝫ rñdemus φ cū executionē excōicatio secū trahat/ et excōicatus per denūciationē amplius nō ligetur ipsū excōicatū denunciare potest vt ab alijs euitet. Et illi prouētus ecclesiastici merito subtrahūtur cui ecclie cōmunio denegatur. Idem epo parisien.

Si appellans ad superiorē cōparet corā iudice inferiori super cōcernētib⁹ ipsam appellationē ipsi appellationi renūciare videtur. Si aūt protestet φ ꝓpter hoc nō intēdit renūciare appellationi tāqꝫ cōtraris allegans nō est audiēdus nisi notoriū sit actū illū esse iniustū sup cuius emendatione adiuit inferiorē. h. d. et est bonus casus.

Sollicitudinē pastoralis. et infra. Sane cū sicut recepimus duobus corā epo litigantibus alter eoꝝ ad se. apo. appellasset eps appellantem reputans contumacē ipsū excōmunicationis vinculo innodauit/ qui corā metropolitano de episcopo sibi petiit iusticiā exhiberi: asserēs φ post appellationē legitime ad nos interpositam: ipsū excōicauerat: et petens se ad eū statū in quo fuerat ap. tempore a metropolit. reduci denūciari videlicet absolutum adijciens etiam φ appellationi nō renūciabat obiecte: sed prosequi volebat eādē. et infra. ¶ Nos igitur inquisitio. t. t. respondemus φ sicut metropolitanus de appella. ad nos iterposita cognoscere omnino non valet: sic nec de his que post appellationē fuerāt innouata: dūmodo de alijs cognosci non possit nisi de appella. pariter cognoscatur: vel de his que appellationis causam cōtingere dignoscūtur. Jn quo casu si metropo. ad cognoscendum partes suas interponere forte presumeret: episcop⁹ posset ad appel. beneficium cōuolare. nam ad officium ei⁹ qui de appel. cognituris est pertinet prudēter corrigere que cōtra ipsū fuenerit attentata: si vero notoriū existeret: φ mandatum epi indiscretū fuerat vel iniustū cui nō tenebat subditus obedire: ac per consequētiā φ liqueat euidēter subditū legitime prouocasse. potest archieps auctoritate metropolitani declarare subditum irrationabiliter extitisse anathematis mucrone per- c. IIII.

cussum. Cum autem excōmunicatus
qui appellauerat iuxta prescriptam
formā corā archiepō deponit cōtra
epm questionē metropo. ad cogno=
scendum de causa potest interpone=
re partes suas: cū ille appellationis
prosecutioni renūciasse tacite videat:
sed si verbo vel facto appellans se
velle prosequi protestetur: nō est tā
aduersa petēs et sibi cōtrarius audien
dus. Idem epō et can. trecen.

Per appellationē legitime in=
terpositā pricipale cū accesso
riis ad iudicem ap. defertur. et sentē
tie excōicationis et iterdicti post ap
pellationem late non tenēt.

ca.lv. Dilectis filiis decano altissio
doren. ac magistro R. altissi
odoren. episcopi procuratore in no
stra presentia constitutis idem magi
ster proposuit q cum dictus episco
pus presbyterum domus dei in qua
dispensationem plenariam obtinere
dino scitur detineri faceret vinculis
mancipatum pro eo q bona quedam
eiusdem domus que furtiue subtra=
xerat restituere detractabat propter
quod etiam ab eodem episcopo fue=
rat excōmunicationis vinculo inno
datus et supradictus decanus epm
monuisset vt ei restitueret vel saltē
re crederet presbyterū memoratum:
quem ad iurisditionem suā spectare
firmiter asserebat: epūs metuēs ne de
canus aliquid in suū preiudiciū attē
taret: se ad suos: statū ecclie ac ciui=
tatis protectioni metropol. supponēs
ad eius audientiam appellauit. Ue=
rum decanus post modicum temp9
interdictum huiusmodi promulga=
uit vt epō in ciuitate presente a diui
nis in altissiod. ecclia cessaret. Post
modū vero cū die appellationi pre=
fixo comparuissent partes corā offi
ciali curie senonen. decanus allegās
q appellationi ab episcopo interpo=
site: ideo non duxerat deferendū qm
presbyter supradictus adhuc in vin=
culis tenebatur quando ad nos vo=
cem app. emisit. officialis autem iu=
dicauit irritum interdictum a deca=
no post. ap. episcopi promulgatū: et
infra. Censura vero idem episcopus
diuersos modos expressit secundū
quos decano paratus fuerit sup ca=
ptione presbyteri iusticiam exhibe=
re ad metro. se. ap. decanus non po=
tuit post hec ferre sententiam inter=
dicti et ideo sententiam ipsam ab eo
post appellationem legitime promul
gatam irritam decernimus et inanē
non obstante q decanus ad excusa=
tionem suam quasi variando propo
suit q priusq epūs appellasset sniam
tulerat: cuius effectum ad temp9 dis
xerat suspendendum cum inter ap=
pellatione interposita procedere nō
debuerit ad sententiam exequendā
officialis processum qui post ap. hu
iusmodi sententiam interdicti irritā
et inanem decreuit temerariam iudi=
cantes: cum appellatione ad nos in=
terposita nil debuit innouari. Pre=
terea licet excommunicationis sen=
tentia in decanum per episcopum p=
mulgata rite lata a prima facie vide=
retur: cum per dictum officialem es=
set prohibitum ne seruaretur in ec=
clesia interdictum et decanus ne cele
braretur in ecclesia prohibendo di=
uinum videretur officium perturba
re: quia tamen per ap. ad nos interpo
sitam ex parte decani cui etiam offi=
cialis duxerat deferendum aposto=
los concedendum non solum princi
pale negocium: sed accessoria etiam
ad nostrum referebantur examen eā
dem sententiā post appel. promulga=
tam decernimus viribus caruisse.
Uerum licet archiepiscopus post ap
pel. predictam de qua sibi per officia
lis litteras innotuerat: decanum de
nunciauerit euitandum senonen. ta=
men canonicos qui saniori ducti cō
silio communicauerunt eidem vt ap
pellationi ad nos interposite magis
q denunciationi ab episcopo facte
deferrent inculpabiles iudicamus.
Idem mediola. archie.

Postq papa aliquam causam
ad se reuocat non valet pcesa
sus postea p minorē iudicē fctūs: si=
cut nō valeret si fuiss ab eo legitie
appel. h. d. cuilibet lecture satisfiat.

c.lvi. Ut nostrum prodeat de vultu bel iudicium: et infra. Iudicibus dedimus in mandatis: ut si post secundum mandatum per quod totius cognitionem negocium ad nostrum iudicium revocavimus traditione sigilli dicto h. a te cognoscerent esse factam eam decernerent irritam et iam nem: inhibentes illi ne quomodolibet eo uti presumeret. Cum plus sit romana pon. ad se aliquod revocare negocium quam quemquam ad eum super aliquo negocio provocare. Idem abbati sancti felicis: et g. canonico bono.

Si terminum appellationi prosequende statutum ab homine altera pars preuenit hoc tacito litteras impetrando/littere non valent: sed terminum iuris etiam appellatus preuenire potest dummodo nimium non precurrat: et ubi ex dilatione iminet periculum etiam neutra parte prosequente potest iudex ad quem supplere partes appellando ad prosecutionem.

c.lvii. Oblate nobis vestre littere continebant: quod cum quidam iudices quibus causa que inter sambr. et rinocor. plebes vertebatur: fuerat ab ap. se. commissa: pro plebe sabriensi sententiam protulissent et a procuratore plebis de rinocor. ad nos fuerit sine termino ap. nec delatum ap. fuisset: nec ad prosecutionem ipsius terminus a iudicibus partibus assignatus. plebanus de sambr. super observatione predicte sententie sicut rationabiliter lata erat nostras ad vos litteras et alia pars alias commissionis litteras a nobis super infirmanda eadem postmodum ad alios iudices impetravit nulla in posterioribus litteris de prioribus habita mentione. unde in dubitatione revocato: an posteriores iudices vel vos de illa debeatis cognoscere nos super hoc consulere voluistis et infra. Licet igitur appellanti legitime a sententia indulgeatur annus a lege: aut ex iusta causa biennium ad appel. interpositam prosequendam. quia tamen huiusmodi terminus potest restringi: non solum a provocante verumetiam a iudice a cuius sententia provocatur: cum ideo sit constitutum non ut terminus ipse preueniri non possit: sed ne valeat prorogari credimus distinguendum in quo casu littere impetrantur et quidem quando certus terminus ab appellante vel a iudice appellationi prefigitur prosequende si eo tacito appellatus litteras impetraverit huiusmodi littere tanquam tacita veritate surrepte obtinere non debent aliquam firmitatem. Si vero non sit aliquis terminus a iudice vel ab appellante prefixus pars appellata infra terminum constitutum a lege (dummodo nimium non precurrat vel appellantem in commissione impetranda supplantet) commissionis litteras poterit impetrare: quarum auctoritate in ap. causa legitime procedatur. ita quod si appellans voluerit in causa ap. procedere oportebit eum agere sub iudice sic obtento nisi possit legitime recusare. quod si agere noluerit appellatus potest nichilominus prosequi causam ipsam maxime si sentiat sibi ex dilatione imminere gravamen. Superior quoque iudex si viderit ex dilatione periculum iminere: potest et debet neutro prosequente appellationem occurrere ut periculum euitetur puta si a sententia lata super confirmatione alicuius electi fuerit provocatum: et utraque pars velit etiam ad annum prosecutionem ap. differre: potest utique immo debet superior iudex ad quem fuerat appellatum terminum prouide moderari: ne gregi dominico diu desit cura pastoris. Ex his igitur consul. vestre noveritis esse responsum quod per posteriores non derogatur prioribus legitime impetratis: per quas ad confirmandam sententiam vel infirmandam previa potest ratione procedi. Idem.

Altera parte contumaciter absente potest iudex ap. etiam principale negocium diffinire. si post lit. contestatio. fuerit appellatum.

c.lviii. Per tuas litteras requisisti: utrum si post latam sententiam vel saltem post depositiones testium publi-

causas fuerit a te appellatum hi qui in per hec delegantur a nobis: si altera partium eorum se noluerit cō spectibus presentare: causam sibi delegatam iudiciali possint calculo terminare. ¶Nos igitur consul.t.t.r. quod cum iis sit super eodem negocio coram primis iudicibus legitime cō testata: poterūt iudices delegati (eo qui conuenitur se per contumaciam absentante) cum eis de meritis cause liquebit: commissum sibi negocium diffinire.

Idem in concilio generali.

Notabile et famosum.c. habēs multa noua dicta vtrunque ius limitantia. et hoc dicit in summa inherendo simpliciter verbis littere. Appellans ante sententiam tenetur exprimere causam rationabilem coram ipso iudice a quo nec admittitur exceptio quod prius miserat nuncium ad sedem apostolicam vel quod litteras impetrauerat que nondum sūt iudici presentate.

ca.lix. Ut debitus honor deferatur iudicibus: et litigatoribus consulatur super laboribus et expensis. ¶Statuimus vt si quis coram idoneo iudice conuenerit aduersarium: ille ante sententiam ad superiorē iudicem absque rationabili causa nō puocet: sed coram illo suam iusticiam prosequatur: non obstante si dicat quod ad superiorem iudicem nuncium destinauerit: aut litteras impetrauerit ab eodem priusquam delegato fuerit assignate. ¶Cum autem ex rationabili causa putauerit appellandum coram eodem iudice causa probabili appellationis exposita: tali videlicet que si foret probata deberet legitima reputari: superior de appellatione cognoscat. Et si minus rationabiliter eum appellasse constiterit illum ad inferiorem remittat et in expēsis alteri parti condemnet. Alioquin ipse procedet. ¶Saluis constitutionibus de maioribus causis ad sedem apostolicam referendis.

Idem in eodem.

Si iudex a quo est appellatum

Decretal.

a grauamine illud reuocat potest in principali causa procedere.

ca.lx. Cum cessante causa cesset effectus. ¶Statuimus vt siue iudex ordinarius: siue delegatus aliquid comminando vel interloquendo protulerit: quo executioni mandato: alter litigantium grauaretur: et sano vsus consilio ab huiusmodi interlocutionis vel comminationis effectu destiterit: libere in cause cognitione procedat: non obstante si a tali comminatione vel interlocutione fuerit appellatum: dummodo nō sit ex alia causa legitima suspectus. Ne processus negocii friuolis occasionibus retardetur.

Idem in eodem.

Uolens iudicem recusare debet coram eodem suspicionis causam probabilem proponere: et eā coram arbitris cōmuniter eligendis que non probare probata sua iurisditione iudex vtitur in principali. ea vero probata remittit negocium ad superiorem: vel causam cōmittit de recusatoris consensu.

Cum speciali sit prohibitiōe puisum: ne quis in aliquem excōmunicationis sententiam (nisi cōpetenti commonitione premissa) pmulgare presumat: volentes etiam prouideri ne forte commonitus frustratorie recusationis vel appellationis obtentu monentis possit declinare examen. ¶Statuimus vt si allegauerit se iudicem habere suspectum: coram eodem causam iuste suspitionis assignet et ipse cum aduersario vel (si forte aduersarium non habeat) cum iudice arbitros communiter eligat: aut si cōiter cōuenire nō possint absque malicia ipse vnum et ille aliū eligat: qui de suspitionis causa cognoscāt: et si nequiuerint in vnā cōcordare sententiam: aduocent terciū vt quod duo ex ipsis decreuerint robur obtineat firmitatis: sciantque se ad id fideliter exequendum ex iniuncto a nobis in virtute obediētie sub obtestatione diuini iudicii districto precepto teneri. Causa vero suspitio ca.lxi

nis legitima coram ipsis infra competentem terminum non probata sua iurisditione iudex vtatur. At ipsa probata legitime/de recusatoris assensu persone idonee committat negocium recusatus vel ad superiorem transmittat vt in eo ipso procedat secundum quod fuerit procedendum.

In notoriis non admittitur appellatio. in dubiis causa probabilis coram iudice est exprimenda que debeat legitima reputari quam si non prosequitur iudex a quo in causa procedat. Idem si prosequitur et non probat. Hec autem constitutio non extenditur ad regulares. h. d.

capi. xij. Pro cōmonito ad appel. obstaculum conuolante: si eius excessus euidentia rei vel ipsius cōfessione aut alio modo legitimo fuerit manifestus (cum appellationis remedium non sit ad defensionem iniquitatis sed ad presidium innocentie institutum) non est prouocationi huiusmodi deferendum. ¶ Excessu quoque dubio existente ne friuole appellationis diffugio /appellans iudicis processum impediat: coram eodem probabilem causam appellationis exponat talem videlicet que si foret probata/deberet legitima reputari: et tunc si habuerit aduersarium infra terminum secundum locorum distantiam et temporis qualitatem: et naturam negocij ab eodem iudice moderandum appellationis causam prosequatur quam si prosequi non curauerit extunc ipse iudex, (appella. nō obstante) procedat: nullo autem aduersario comparante: tunc iudex ex suo officio procedit. Ap. causa corā superiore probata: superior sui iurisditionis officium exequatur. Sed si appellans in eius probatione defecerit: ad eum a quo ipsum maliciose appellasse constiterit remittatur.

¶ Ceterum has duas constitutiones premissas nolumus ad regulares extendi cōtra suas spāles obseruantias

Honorius iij. decano cancella. et cantori lincolien.

Si iudex cōfessionē aduocati eadem die reuocatam pro litis contestatione velit habere vel processum a subdelegato subdelegati factū ratificat licite appellatur.

Capi. xiij. Cum causam que inter abbatem et fratres de valle sancti iohānis ex parte vna: et priorem et canonicos de nouo loco ex altera / super ecclesia de holiseth vertitur. R. sancti angeli diacono cardinali commisimus audiendam. et infra. ¶ Procurator predictorum prioris et canonicorum proposuit quod cum coram subdelegatis iudicum delegatorum inducias ad proponendum exceptiones dilatorias petiisset quis aduocatus ipsius ductus errore respondit quod ecclesie de nouo loco ecclesiā de qua erat questio per. xl. annos et amplius pacifice possederat: licet ipse eadem die aduocati errorem corrigens ipsius respōsionem que sue petitioni contradicere videbatur: (ne per eam aliquod sibi posset preiudicium generare: pro eo quod ante litē cōtest. sunt exceptiones dilatorie proponende) coram eisdem iudicibus reuocauit. Iudices tamen per huiusmodi respōsionem erroneam aduocati litem contestatam fore credētes ad receptionem testium partis alterius processerunt: et infra. ¶ Mandamus quatenus si dicti prior et canonici legitime probauerit quod per procuratorem ipsorum eadem die aduocati responsio extiterit reuocata: quod sic per consequens lis contestata nō fuit vel quod delegati testes receptos a subdelegatis subdelegatorum suorum approbauerint: cum non nisi delegatus a principe causam alij valeat delegare: quicquid ab ipsis post ap. eorum factum est (dummodo hec in appellatione expressa fuerint) nūciatis irritum et inane.

Idem decano et thesaurario et. p. s. petri canonico zamoren.

Non sufficit appellanti docere quod exceptionem legitimam et veram opposuit et appellauit: nisi doceat propter exceptionem non admissam appellasse. hoc dicit et est ca

sus no. et quotidianus.

Capi. lxiiij. Dilecto filio. B. capellano nr̃o D. p̃sbytero et J. capituli salamanti. procuratori a nobis auditore cõcesso: procurator capituli proposuit coram eo: q cū dict9 presbyter sup receptione sua in salmãtina ecclesia executorias a nobis ad archi. ciuitatem. et collegas ei9 litteras impetrasset: corã eis fuit ex parte capituli allegatū: q cū in ipsa sit ecclesia certus numer9 canonicorum iuramẽto firmatus: de quo in litteris ad eos directis mẽtio nõ fiebat: per eas nõ debebant cõtra ipsos procedere: et ne aliter facerent fuit ad nostrã audiẽtiam appellatū: et infra. ¶ Nũ igitur et si per cõfessionẽ presbyteri factã corã auditore predicto cõstiterit salamantinã ecclesiã habere certū numerū canonicorum iuramẽto firmatū: et huiusmodi exceptionẽ coram executoribus fuisse propositam: et q appellatum extiterit ab eisdẽ: quia tñ nõ constitit q propter exceptionem huiusmodi nõ admissam aliãue legitimã fuerit appellatū. Mãdam9 quaten9 si vobis constiterit prefatã exceptionẽ huiusmodi de certo canonicorum numero iuramẽto firmato vel alias legitimas exceptiões fuisse propositas corã ipsis executoribus nec admissas: ac ideo partem capituli appellasse: ipsorū executorum processum denũcietis irritum et inane.

Idem sancti andree archidiacon. et magistro. J. canonico de meltẽ.

Appellans q terminū ap. prefigit si mittit procuratorem ad impetrandū et cõtradicendū tãtū et appellatio fuit recepta a iudice vel approbata a parte aduersario legitime prosequẽdi cõdemnatur in expensis. h. d. sm cõmunẽ intellectum licet glo. aliud senserit.

c. lxv. Nicolao militi ac fratri. E. monacho mõasterij. s. marie/ sancti adriani diaco. cardi. cõcessimus auditorem: in cuius presentia cū dictus monachus nõ nisi ad impetrãdum et contradicendū procurator fuerit institut9: supplicauit humiliter idem miles vt contra ipsos tãq cõtumaces procedere deberem9: et infra. ¶ Mandamus quatenus si vobis cõstiterit dictos abbatem et cõuentū appellatiõi sue terminū prefixisse: cum ad prosequendã eãdẽ sufficientem procuratorem non miserint memorato milite ipsam personaliter prosequente ipsos ad restituendas expẽsas a tempore ap. factas eidem militi cõdẽnetis.

Idem episcopo mãtiñ. et P. canonico tuscañ.

Ab eadem sententia ab eodem tertio appellare non licet.

Capi. lxvi. Sua nobis. R. tutor filiorum quodam. B. ciuis tusculañ. petitione monstrauit q cū inter ipm ex vna parte: et F. pro se ac. P. tutore quondã filij. B. ex altera: sup quadã summa pecunie coram iudice tusculañ. q̃stio verteretur: idem diffinitiuã p eodem. R. sententiã promulgauit. q̃ bis fuit per iudices delegatos confirmata: et infra. Sed pars altera que semel et iterū appellauerat/ tertio vocem appellationis ad nos emittẽs. P. et ei9 college cognitionem ipsius sententie a nobis obtinuit delegari et infra. ¶ Cũq3. R. sancte marie in cosmed. diac. cardi. super ap. tertio ad nos emissa vtriq3 parti a nobis datus auditor interlocutus fuerit illos non potuisse de iure tertio appellare. ¶ Nos predicto. P. et eius college dedimus in mandatis vt in negocio ipo nequaq procedere attentarent.

Idem magistro. B. archidiaco. et offi. lemoni.

Appellatio omisso medio iudice interposita causã nõ deuoluit exceptione opposita. h. d. secundum cõmunẽ intellectum.

Capi. lxvij. Dilecti filij prior et conuentus de lacu rubeo transmissa nobis petitione monstrarunt: et infra. ¶ Ex parte dictorum prioris et conuentus fuit excipiendo propositū: q cū omisso diocesano epo fuisset ad archiepm appellatū ad quẽ gradatim

fuerat appellādum: in causa ipsa de iure procedere nō debebat: sed quia officialis archiepiscopi huiusmodi exceptionem admittere denegabat: ipsi ad nostram audientiam appellarunt: ꝛ infra. ¶ Quocirca mandam⁹ quatenus sententias post huiusmodi appellatas in eos denuncietis penitus non tenere.

Gregorius.ix. magistro scholarium H. et. S. de rupe canonicis sancti andoniani morineñ. dioce.

Si is qui desijt esse tutor nomine pupilli conuenitur inuitus poterit appellare.

capi. lxvij. Ex parte. M. domine de colob. nobis fuit oblata querela: ꝙ cum nobilis mulier de bellebron. super quibusdam terris ipsam nomine filiorum suorum coram iudicibus auctoritate nostra traxisset in causam eadem in iudicium ipsorum excipi fecit presentia: ꝙ cum res de quibus in iudicio agebatur ꝛ predicti filij eius sub potestate et tutela ipsius minime permanerent: cū iam ad secunda vota transisset: sup his ei non tenebatur ipsoꝝ nomine quorum tutrix esse desierat respondere: sed quia dicti iudices hac exceptiōe neglecta: nichilominus ad hoc compellebant eādē: ipsa sentiens se grauari: nostram audientiā appellauit. ¶ Ideoq; mandamus quatenus si ita est reuocato in irritum quicquid post appellationem huiusmodi inueneritis attentatum: audiatis hincinde proposita. ꝛc.

Idem magistro ꝛ fratribus domus morinensis.

Si iudex de iure dubitās vult consulere superiorem: debet consultationis copiam partib⁹ edere: alias eius verbis consultationis fides non adhibetur.

Capi. lxviij. Attmasti: ꝛ infra. Preterea hospitalarijs ignorantibus ꝛ nō facta eis copia de inquisitionis processu ad nos relationem transmisisse noscuntur cum iuxta legitimas sanctiones quotiens relaturuȝ se iudex quilibet pollicetur: illico litigatori bus apud acta consultationis exemplum edere teneatur.

Idem archiepiscopo et. S. canonico turoneñ.

Si ante litem contestatam circa principale negocium iudex aliquid innouat vel diem assignatā sine causa preuenit licite appellatur Et si procurator datus ad impetrandum super appellatione non seruauit formam mandati: auditur appellans etiam post annum.

Capi. lxix. Significante aurelianē. episcopo nos noueritis accepisse: ꝙ cum decanus ꝛ capitulum magduñ. ipsum super eo ꝙ dicebant alibi ꝙ̄ in stallis decani ꝛ capituli predictorum carnifices carnes vendere non debere coram iudicibus auctoritate aposto. conuenissent petentibus tandem decano et capitulo nominatis iudicum officium implorādo: vt cū idem episcopus post citationem carnes in stallis alijs vendi fecisset: q̄ꝺ per eum super hoc factum fuerat in statum pristinum reuocarent. Pro parte ipsius fuit propositum ꝙ cuȝ lis presertim non fuisset super negocio cōtestata locum imploratio huiusmodi non habebat: adijciens ꝙ cum de consensu partium coram dictis iudicibus ad litigandum super ipso negocio certus dies statut⁹ fuisset (ꝛ q̄ntum ad illam diem solutuȝ fuisset iudicium eorundem preueniret diem ipsum: ac audire partem aduersam in tali imploratiōe absq; cōsensu partium non debebant: ꝛ quia super his non audiebant eundeȝ nostram audientiam appellauit: ꝛ licet procuratorem suuȝ infra annum ad huiusmodi appellationē miserit prosequendam: quia tamen dictus procurator (vt creditur) circumuentus contra inhibitionem ipsius episcopi nostras super hoc ad quosdaȝ iudices certa ratione suspectos litteras impetrauit dictus episcopus vt noluit litteris sic obtentis petēs nō obstante lapsu anni ad prosecutionem appe. admitti. ¶ Ideoq; mandamus quaten⁹ si de inhibitione hu

huiusmodi et premissis causis appellationis vel earum altera constiterit reuocato in irritum. etc. vsque ad attentatu: in iam dicto negocio iuxta forum continentiam litterarum. etc.

Idem.

Capitulum famosum et multum allegabile. et hoc dicit. Ad iustificandam appellationem ex causa interpositam probare oportet cause veritatem coram iudice ad quem: nisi fuerit coram iudice a quo oblata probatio et reiecta. hoc dicit singulariter vsque ad. §. eidem.

Capi. lx. Interposita appellatione ex causa probabili non sufficit appellanti probare quod ex causa huiusmodi prouocauit si eam non doceat esse veram. nisi hoc se offerens probaturum non fuisset admissus.

Si appellatio non fuit recepta a iudice vel approbata a parte: sufficit appellanti mittere procuratorem ad impetrandum et contradicendum licet pars appellata sit parata in curia prosequi hoc dicit vsque ad. §. ille denique. ab. sic. Eidem quoque permittitur si non recipiatur appel. eius a iudice nec ab aduersario approbet super prosecutione ap. per procuratorem ad impetrandum et contradicendum constitutum litteras impetrare: licet pars altera per se vel per procuratorem idoneum iudicium super hoc apud sedem apostolicam recipere sit parata.

Ante inchoatam prosecutionem ap. potest si vult inuito ap. petere vt remittatur ad iudicem a quo. sed condemnabitur in expensis factis per partem aduersam in illa ap. hoc dicit vsque ad. §. sane. Abbas siculus. Ille denique qui vocem ap. emisit cuius nondum est alicui cognitio delegata ad petitionem eiusdem ad eum a quo prouocauit de iure remittitur/contradictione partis alterius non obstante in legitimis expensis aduersario quas eum propter hoc fecisse constiterit condemnandus

Articulus appellationis interposite a grauamine discutitur per iudicem ad quem parte absente per contumaciam etiam lite non contestata in app. vel principali causa. hoc dicit Abbas.

Sane parato aliquo probare grauamen propter quod duxerat appellandum: et parte aduersa se contumaciter absentante potest super hoc lite non contestata procedi licet nondum litis contestatio facta fuerit in ipso ap. articulo vel negocio principali: quia cum in hoc casu iniquitas principaliter prioris iudicis arguitur: non est rigor iuris (ex quo sequi posset cause perplexitas) requirendus.

Idem.

Clausula appella. re. in medio litterarum posita respicit premissa quibus annectitur non sequentia nisi repetatur in fine litterarum. Et hoc si negocia sunt separata.

Inquisitioni. t. t. r. quod quotiens clausula per quam tollitur ap. remedium in medio litterarum ponitur si sunt plura negocia se minime contingentia tantum premissa complectitur nisi fortein fine litterarum predicta clausula iteretur Capi. lxi.

Idem.

Breue est: sed per alia verba sic sumatur. Appellatio vnius prodest alteri si communi iure iuuentur et idem sit negocium et eadem defensionis causa et fine eadem sententia condemnati alias secus.

Vna sententia pluribus condemnatis si vnus solus ad ap. beneficium conuolauerit. illius victoria iure communi ceteris suffragatur si communi iure iuuentur: idemque negocium et eadem causa defensionis existat. Capi. lxii.

Idem.

Iustus metus excusat a deo quod non appel. habetur pro ap. si fuerit protestatus et appellationis causas duxerit exprimendas.

Si iustus metus quominus appellaueris te excusat. Ad ap. reputaris beneficium conuolasse. Dummodo infra tempus quo licite prouocatur coram iudice a quo appellasse volueras vel si habere ipsius Capi. lxiii.

copiam nequiuisti in presentia bonorum virorum contestatione. sup hoc proposita causas ap. duxeris exprimendas. ¶ De clericis peregrinantibus. ¶ Celesti.iij. albien. epyscopo.

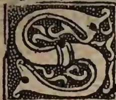
Contra peregrinantem seu proficiscentem ad sedem apostolicam non est aliquid innouandum.

Capm vnicū Unquerēte J. presbytero intellexi mus: et infra. ¶ Licet presbyter idem res suas et ecclesie sue in protectione nostra non posuerit qn ad nos accessit: tamen cum hi qui ac cedunt ad predecessorem nostrū/cū rebus eorum debeant esse sub apostolica protectione securi. mādam9 quatenus quicquid eidem presbytero post iter arreptum ad nos veniēdi subtractum est vel ablatum sibi restitui faciatis.

¶ De confirmatione vtili vel inutili. Alexander.iij. exon. epō.

De re scienter confirmata per papam inferior iudex cognoscere non potest nisi confirmatio tenuerit: vt quia surrepticia vel de re litigiosa. hoc dicit cū.c. se.

cap. i. Si quis rei litigiose confirmationē impetrauit ab apostolī. se. non min9 potest iudex de cā cognoscere: et eam sine debito terminare. ¶ Sed si rē pacifice possidebat: cum inde confirmationem obtinuerit: non est licitū iudici de questione postea exorta decernere: aut eam diffinire absq; sedis apo. mandato. Idem vigorien. epō.

ca.ij. De confirmationibus autē romani ponti. volumus te tenere: q contra illas (nisi nouum apo. se. procedat mandatum: aut certum sit q sint per falsi suggestionem elicite) non est aliquatenus iudicādū. ¶ Celestinus tertius.

Littere confirmationis super sententia a qua erat appellatum non valent si appellatus maliciose preuenit appellantem: alīs pendēt donec de appellatiōe cognoscat.

ca.iij. Bone memorie. A. canonicus vester proposuit sententiā a de legatis iudicibus prolatam fuisse: et infra. x. dies ille contra quem sentētiatum fuerat ab illa sententia appellauit: iudices tamen nichilominus sententiam executioni mandarunt. Ceterum ap. itinere statim ad apost. se. arrepto: litteras de retractando sententiam impetrauit aduersarius autem ipsum caute preueniens confirmationis promulgate sentētie rescriptum fuerat assecutus: in quo nulla de facta ap. mentio habebatur Ideoq; requisisti que quibus litteris preiudicium faciant. ¶ Respondemus igitur q posteriores debent prioribus preiudicium generare. ¶ Verū si dicatur nullis litteris veritati et iusticie preiudicantibus vel sub alia forma verborum dummodo nil diceretur de litteris confirmationis expresse dicimus q prime tādiu suum debent habere vigorē: donec de iniqua sentētia cognitio plenior habeat. Inno.iij. deca. padeburen.

Innouatio priuilegij nouum ius non tribuit nec antiquum confirmat: sed si quod competebat conseruat. Breuius sic potest summari. Innouatio priuilegij nō inducit confirmationē iuris in eo ptenti

c.iiij. Cum dilecta in xpo filia abbatissa et sorores ec. de gardeuenē. sua cuperent priuilegia innouari propter viarum discrimina quattuor episcopis et abbatibus totidem vt ea inspicerent diligenter: et tenorem ipsorum fideliter transcribentes sub sigillis suis nobis remitterent duximus iniungendum: et infra ¶ Nos autem tam legato qui sub sigillo proprio ea nostro fecit conspectui presentari/q inquisitoribus ipsis fidem debitam adhibentes: licet non videremus quare non deberent eadem priuilegia innouari: quia tñ

C. maioris ec. r. J. sancte crucis canonici propo suerunt hildefemē. ec. in possessione subiectionis ipsi⁹ monasterij per centum annos r ampli⁹ extitisse: priuilegia ipsa tunc nō duximus innouanda. ¶ Unde iudicib⁹ dedimus in mandatis: vt ad locum idoneum accedentes (citatis q̄ fuerit euocandi) inquirerent super his diligentius veritatem: a quib⁹ pars hildefemē. ec. ad apostolicā sedē ap. ¶ Nuper aūt iterato predicta petiit abbatissa: quate. deberemus priuilegia sue ec. renouare. Ex aduerso vero fuit postulatum: vt causam ipam discretis viris committere dignaremur: qui testes reciperent quos contra priuilegia monasterij r ad pbandum prescriptionē legitimam inducere proponebant. Nos igitur attendentes q̄ iure sit ciuili statutum: vt quando periculū testiū formidatur ne veritas occultetur r pbandi copia fortuitis casibus subtrahatur: etiā lite non contestata: testes valitudinarij r alij de quibus ex aliqua rationabili causa timetur: ad testionium admittantur eiusdem equitatis similitudine prouocati predicta priuilegia quasi iam nimia vetustate cōsumpta: cum fuerint nō in pargameno: sed in papiro cōscripta: duxim⁹ innouanda. nolentes q̄ ex innouatione hmōi nouū ius monasterio acquiratur sed antiquum (si quod hz) p innouationem priuilegij cōseruet. ¶ Quia vero prefatum monasterium ad ius r proprietatem apo. se. p priuile. pred. no. ptinere monstratur ne ius ec. ro. remaneat indefensum eandem abbatissam pcuratricem ipsius duximus statuendam vt cum aduersus ro. ec. possessiones r iura nō nisi centenaria currat pscriptio: ipsa super hoc r alijs vice nostra procuret que corā te in iudicio fuerint procuranda. ¶ Nolentes igr̄ q̄ de statu eiusdem monasterij diutius dubitet. manda. quate. locum tutū r commodum eligens recipias testes quos ad prescriptionem probandam hildefemē. eccle. vel ad interruptionē ostendendam cenobium duxerit producē dos: et si legitimam prescriptionem probauerit vt intendit (nisi probata fuerit interruptio ex aduerso) subiectionem ipsius monasterij adiudices episcopo memorato cuz constet ipsum in sua dioceū constitutuz priuilegium quod monasterio innouari fecimus corrūpendo alioquin eidem super hoc perpetuum imponēs silentiū monasterium pronūcies per petua libertate gaudere: nostro sibi priuilegio resignato.

Idem epō r preposito vticeñ.

Non valet confirmatio quam religiosus impetrauit a papa super temporali administratione seu priorātu si tacuit se regularē. si vero expressit rescriptū presumitur falsum: quia papa non consueuit cō cedere. hoc dicit.

A D nostram audientiam prepo sito nemaneñ. ec. significante peruenit: q̄ quidam canonici nemaneñ. ec. a nobis litteras confirmationis super administrationibus suis obtinere laborant: religionis sue cō ditione suppressa. Cum igitur regularibus p̄onis non consueuerit ap. sedes aliqua personaliter confirmare: mādā. quate. confirmationes q̄s ab ipsis canonicis (cū regulares exi stant) noueritis taliter impetratas: denūcietis irritas r inanes. ca. v.

Idem.

Idem dicit qd̄ supra ca. pxi.

P Directa nobis ex parte tua petitio continebat q̄ plures ex religiosis qui prioratibus r alijs ad ministrationibus presunt: a nobis sibi per ipsis quo ad vixerint possidendis confirmationis litteras se asserunt impetrasse: r infra. ca. vi.

¶ Cum igitur a cancellaria nostra huiusmodi litteras emanasse nō credamus: mandamus quatenus illos qui tales lr̄as exhibuerint in quibus prioratus vel administrationes tan q̄ religiosis confirmantur eosdem punias tanq̄ falsitatis actores. Si vero in eis non sit mentio religiōis ipsorum illas tanq̄ tacita veritate surreptas denuncietis non valere.

Item de nobilis viro matheo b'riuarijs.

Sententia seu laudum cōtra formā iuris vel cōpromissi la tum per arbitros licet per papam in forma cōmuni cōfirmatū nō tenet.

ca. vij Examinata causa que vertitur inter templites campanicos super eccl. sancti angel. perpēdim⁹ arbitriū: quod vicedominus sabiñ. dicebatur super eodē negocio pro mulgasse: cōtra formā iuris ꝛ compromissi fuisse dictatū. Unde non obstāte confirmatione. L. pape pde. n. qui cōfirmauerat illud sicut prouide latum fuerat ꝛ ab vtraqꝫ parte receptū decernimus ipsum irritū et inane. Honorius. iij. illustri regi baronibus et militibus: et alijs hominibus cipri.

In confirmatiōe ex certa sen tētia dictio sicut ponitur cau satiue: nec nocet si verbū confirma tionis precedit tenorē cōfirmati.

c. viij. Uenerabilis frater. n. archiepi scopus nichosieñ. ꝛ suffraga nei eius transmissa nobis petitione monstrarūt: ꝙ inter ipsos ꝛ vos sup quibusdā decimis mediante albañ. episcopo tūc ap. se. legato amicabilis compositio interuenit / expresse adiecto: ꝙ quā totius eam auctori. apostolica ꝯfirmari cōtingeret: statim deberet executioni mādari verū licet sit per nos cōfirmata: ꝛ ad maiorem rei euidentiā litteris cōfirma tionis tenor cōpositionis insertus: ipsam tamē renuistis obseruare: oc casionem friuolā pretendētes: tum ex eo ꝙ in litteris verbum cōfirma tionis iuxta stillū eccle. roma. prece dat: tum quia clausula cōsueta scilꝫ licet: sicut sine prauitate prouide facta est: in eisdem litteris cōtinetur: et infra. Mandamus quatenus si premissis veritas suffragatur: compositionē eandē adimplere curetis. Idem vniuersis abbatib⁹ ꝛ prelatis ac cōuentibus: ꝛ clericis in cōstāti nopo. dioce. constitutis.

Collatio ecclesie alteri facta per legatum ꝛ per papā cōfirmata ius dioce. non ledit.

Ua nobis patriarcha constan tinopolitanus conquestione monstrauit: ꝙ cum quidā vestrū sumentes occasionem ex eo ꝙ. J. pres byter cardi. tunc apostolice sedis le gatus quibusdā alijs ecclesijs ꝛ clericis in spiritualib⁹ ꝛ tēporalib⁹ cōtulit monasteria eorundem ipsi pa triarche obedire recusant: ꝛ ei de iu ribus patriarchalibus respōdere in sue presumptionis adiutoriū inducentes confirmationes huiusmodi collationum a sede ap. impetratas. Cum igitur nolim⁹ iura que dioc esanis debenꝫ: per collationes seu cōfirmationes predictas minui: seu ledi: mādamus quatenus occasione hmōi non obstante: ipsi patriarche reuerētiam ꝛ obedientiam exhibere curetis: eiqꝫ de iusticijs suis itegre respondere. ca. ix.

Finis textus primi et secūdi libri decretaliū.

De vita et honestate clericorum. Ex concil. maguntio.

Cum celebratur diutius esse debet clerus a populo.

Caput primum.

Ut laici secus altare quando sacra ministeria celebrantur stare vel sedere inter clericos non presumant. Sed pars illa que cancellis ab altari dividitur tantum psallentibus pateat clericis. Ad orandum vero et communicandum laicis et feminis (sicut mos est) pateat sancta sanctorum. Ex concilio pictavensi.

Breve est nec potest brevius summari.

ca. ii. Clerici arma portantes et usurarii excommunicentur. Ex pri. matice.

Presbyter habens populum debet habere clericum qui secum cantet et in aliis hic expressis eum iuvet.

ca. iii. Ut quisque presbyter qui plebem regit clericum habeat qui secum cantet et epistolam et lectionem legat: et qui possit tenere scholas: et admonere suos parochianos ut filios suos ad fidem discendam mittant ad ec. quos ipse cum omni castitate erudiat.

Gregorius. ix.

Non potest brevius summari.

c. iiii. Si quis ex clericis comam relaxaverit anathema sit. Ex pri. cart.

Breve est et non aliter summatur.

ca. v. Clericus neque comam nutriat neque barbam. Ex concil. triburiensi.

Clericis non in sacris nec professus potest uxorem ducere: sed clericus tondebitur si vult gaudere privilegio clericali vel dispensative tenere beneficium. h. d. secundum modum qui est magis consentaneus littere secundum quem ponit unum casum dumtaxat.

ca. vi. Clericus si tonsura dimissa uxorem acceperit: quisquidem sit sine gradu nec monasterio a parentibus traditus uxorem permittatur habere: et iterum tondeatur: nec in vita sua uxorem dimittere audeat.

Ex leo. iii. cantuariensi archiepo.

Clericus debet tonsuram deferre: et si non vult potest invitus a suo superiore tonderi.

ca. vii. Clericis: et infra. Clerici qui comam nutriunt et barbam: etiam inviti a suis archidiaconis tondeantur.

Idem in concilio laterani.

Frequentans monasteria monialium et monitus non desistens si clericus est deponitur: si laicus excommunicatur.

c. viii. Monasteria sanctimonialium si quisquam clericus sine manifesta et rationabili causa frequentare presumpserit: per episcopum arceatur: et si non desierit ab officio ecclesiastico reddatur immunis. Si laici excommunicationi subdantur et a cetu fidelium fiant penitus alieni. Grego. vii.

Episcopus potest statuere in ecclesia certum numerum clericorum secundum ipsius facultates qui vivant in communi: et contradictores ad hoc compellere: et istos in communi viventes potest absolvere ab excommunicationis incursu propter iniectionem manuum in socium.

ca. ix. Quoniam ut ait scriptura: et infra. Statuimus ut facultatibus ec. vestrarum pensatis et expensis diligenter inspectis certum in eis valeatis ponere numerum clericorum et statuere ut bona eorum veniant in commune in una domo vescantur atque sub uno tecto dormiant et quiescant. Si qui vero contradictores extiterint: licitum vobis sit per suspensionem officii et beneficii aut graviori etiam pena si opus fuerit: ad hanc observantiam eos appellatione compellere non obstante. Indulgemus etiam ut si quisquam eorum simul vivunt pro manus iniectione in socium comunione meruerit fieri alienus: reconsiliandi et penitentiam imponendi potestatem plenariam habeatis: nisi forte atrocitas facti penam graviorem expectet. Innocen. iii.

Ecclesiastici iudices et delegati gratis iudicare debent nec exigere possunt decimam vel aliam quotam litis etiam si hoc habeat consuetudo.

cap.x. Cum ab omni specie mali p̄re=cipiat ap̄l's abstinere: et infra. ¶ Sane ad audientiā apostolatꝰ nr̄i peruenit ꝙ cū ex delegatiōe nostra causas suscipit(is) ꝑtractādas: more seculariū super decima litis vel p̄te alia ꝑ diuersa terrarū cōsuetudine preter expensas victualiū cū litigā tibus receptis pignoribꝰ ꝑ salario cōuenitis. ¶ Nos attendētes ꝙ ad hoc vobis ꝛ aliis clericis sint ec. red ditus deputati vt ex ipsis honeste vi uere debeatis: ꝛ infra. ¶ Ideoq3 mā damꝰ quatenꝰ ab hmōi exactionibꝰ de cetero abstinētes vigore iudicia=riū gratis studeatis litigātibꝰ ipar=tiri nō obstāte ꝙ in fraudē a q̄busdam ꝑponi(t)ꝙ id exiga(t) noīe asses=sorū: cū nec iustū iudiciū iudici ven dere liceat: ꝛ venales sentētie ab ip=sis etiā secularibꝰ legibꝰ reprobent(ur). Idem liuonieñ. episcopo ꝛ eis q̄ cū ipso sunt fratribus.

Ad euitandū scādalū p̄nt reli giosi diuersi habitus missi ad p̄dicādū de nouo cōuersis: se in vnū superiorē habitū ꝛ ꝑpositū ꝯformare

ca.xi. Deus q̄ ec. suā noua semꝑ ꝑle fecūdat: ꝛ infra. ¶ Ne igitur si dispar in vobis obseruātia fuerit et dissimilis habitꝰ apud vos quibꝰ vnū euāgeliū predicatis scādalū su scitetur. ¶ Mādamꝰ quatenꝰ eo non obstāte ꝙ inter vos monachi sunt ꝛ canonici regulares/ vel alii etiā re=gularē vitā sub alia districtione ꝓ=fessi: oēs pariter in vnū regularē ꝓ=positū ꝛ honestū habitū q̄ntū ad hoc spectat officiū cōformetis. Idem.

Ludi theatrales etiā pretextu cōsuetudinis in ecclesiis: vel per clericos fieri non debent.

ca.xii. Cum decorē domꝰ dei: ꝛ infra. ¶ Interdū ludi fiūt i ec. thea trales ꝛ nō solū ad ludibriorū spe=ctacula/ introducūtur in eis larua=rū verū etiā i aliquibꝰ festiuitatibꝰ dia coni p̄sbyteri/ ac subdia. insanie sue ludibria exercere presumūt: ꝛ infra. ¶ F. v. mādamus quatenꝰ per hmōi turpitudinem ec. inquine(tur) honestas prelibatā ludibriorū cōsuetudinem

vel potius corruptelā curetis a ve=stris ecclesiis extirpare.

Idem in concilio generali.

Clerici debēt cōtinere et caste viuere cōtra faciētes punit: ꝛ seuerius puniūtur illi q̄ possunt le=gitimo matrimonio vti.

Ut clericorum mores ꝛ actus in melius reformētur: cōtinēter et caste viuere studeāt vniuersi: pre=sertim i sacris ordinibꝰ cōstituti ab omni libidinis vicio precauētes: ma xime illo ꝑpter q̄d venit ira dei i fi=lios diffidētie: quatenꝰ in cōspectu omnipotētis dei puro corde/ ac mū do corpore valeāt ministrare. ¶ Ne vo facilitas venie incētiuū tribuat delinquēdi statuimꝰ vt qui compre=hensi fuerint incōtinētie vicio labo=rare ꝑut magis aut minus peccaue=rint puniantur scdm canonicas san=ctiones: quas efficacius ꝛ districtiꝰ precipimus obseruari vt quos diui nus timor a malo nō reuocat: tēpo=ralis saltē pena cohibeat a peccato. ¶ Si q̄s igitur hac de causa suspē=sus p̄sumpserit celebrare diuina nō solū ecc. bn̄ficiis spolietur verūetiā ꝑ duplici culpa perpetuo deponat(ur). ¶ Prelati vero q̄ tales p̄sumpserint in suis iniq̄tatibꝰ sustinere/ maxime obtētu pecunie vel alterius cōmodi temporalis: pari subiaceāt vltioni. ¶ Qui aūt scdm regionis sue morē nō abdicarūt copulā ꝯiugalē: si lapsi fuerint grauius puniātur: cū legi=timo matrimonio vti possint. ca.xiii

Idem in eodē.

Clericus crapulosus vel ebrio sus monitꝰ nō desistēs ab offi cio vel beneficio suspenditur.

A Crapula ꝛ ebrietate oēs clerici diligēter abstineāt. Uñ vinum sibi tēperēt: ꝛ se vino. Nec ad biben dum quispiā incitetur: cū ebrietas ꝛ mētis inducat exiliū ꝛ libidinis ꝓ=uocet incētiuū. Uñ illū abusum pe=nitus decernimꝰ abolēdū quo i q̄bus dam partibꝰ ad potꝰ eq̄les suo mō se oblīgāt potatores: ꝛ ille iudicio ta=liū plus lauda(tur) q̄ plures inebriat: ꝛ calices fecundiores exhaurit. ¶ Si. c.xiiii

q̄s aūt sup his se culpabilē exhibue rit (nisi a superiore ꝯmonitꝰ satisfe cerit) ab offō vel bñficio suspēdat.

Idem in eodem.

A negocijs ꝑsonis locis ludꝭ vestibus inhonestis: et ornatu minꝰ honesto: precipit clericos absti nere: et habitu honesto vti cuiꝰ vani tatē in pluribꝰ exprimit et detestat.

ca.xv. Clerici officia vel cōmercia se cularia nō exerceant maxime inhonesta ꝑ mimis: ioculatoribꝰ et hi strionibꝰ nō itēdāt. Et tabernas pro sus euitēt: nisi forte causa necessita tis i itinere cōstituti. Ad aleas et ta xillos nō ludāt: nec hmōi ludis in tersint. Coronā et tōsurā habeāt cō gruētē. Et se in officijs ec. et alijs bo nis studijs exerceāt diligent. Clausa deferāt desup indumēta nimia bre uitate vel lōgitudine non notanda. Pannis rubeis aut viridibꝰ: necnon manicis aut sotularibꝰ consuticijs: frenis sellis pectoralibꝰ calcaribus deauratis: aut aliā supfluitatē gerē tibꝰ non vtātur. Cappas manicatas ad diuinū officiū intra ec. nō gerāt sed nec alibi q̄ sunt in sacerdotio et ꝑsonatibꝰ constituti. nisi iusta causa timoris exegerit habitū trāsformari. Fibulas olno nō ferāt: neq3 corri gias auri vel argēti ornatū hñtes: s3 nec anulos nisi qbꝰ cōpetat ex of ficio dignitatis. Pōtifices aūt i pu blico et in ecclesia sup indumētis li neis o̱s vtātur: nisi monachi fuerit quos oportet ferre habitū mōacha lem. Palliis diffibulatis nō vtantur in publico: sed vel post collū vel āte pectus hincinde cōnexis.

Hono. iij. ambiasi. episcopo.

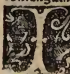
Clericus q̄ tertio monitꝰ a ne gociationibꝰ secularibꝰ nō ab stinet interim ꝑdit quo ad bona ꝑui legiū clericale. h. d. Et est textꝰ mul tum no. et qui quotidie allegatur.

Capl. xvi. Ex litteris pōtini comitis itel leximꝰ: ꝙ qdā clerici sue terre potiꝰ secularibꝰ negociatoiibus q̄ officijs diuinis intendūt et gaudere volētes ꝑuilegio clericali nolūt sta tutis ꝑfie (qbꝰ quoties expedit sicut laici se tuētur) i negociationū suarū questibꝰ subiacere: et infra. Mādā mꝰ quatenꝰ si tales tertio a te ꝯmo niti ad hmōi nō resipuerit: sed pre termissis diuis officijs negociatio nibꝰ institerit supradictis eo facto ꝑuilegiū abijciāt clericale: tu quo minꝰ dū his se iplicāt de suis facul tatibꝰ statutis et cōsuetudinibꝰ ꝑfie subiaceāt nō defendas eosdem.

De cohabitatiōe cleri. et mulierū.

Ex concilio magūtin.

Clericus nō debet retinere in domo mulierē suspectā de in continentia etiā si sit mater vel alia consanguinea.

cap. i. Prohibendū est vt nullꝰ sacerdos feminas de qbus suspitio pōt esse retineat. Sz neq3 il las quas canones cō cedūt matrē: amitā: et sororē: q2 instigāte diabolo et i illis scelus perpetratū reperit: aut etiā impedisse qs earundē. Sed si quā de his necessitatē habuerit pbri ha beāt in vico aut in villa domū lōge a sua cōuersatiōe et ibi ei q̄ sunt ne cessaria subministret. Prohiben dū quoq3 est vt nulla femina ad al tare ꝑsumat accedere aut ꝑsbytero ministret: aut infra cancellos stare siue sedere. Ex decreto eugenij pa.

Excōicatur clericus in sacris q̄ a suspecta muliere collo quio vel earū ꝑsortio monitꝰ nō desistit.

ca. v. Si quis sacerdotū id est ꝑs biter: diaconꝰ subdiaconꝰ: de quacūq3 femina crimine fornicatio nis suspectus: post primā secūdā et tertiā admonitionem inuentiatur fa bulari: et aliquo modo conuersari cū ea excōmunicationi subdatur fe mina vero canonice iudicetur.

Alexan. iij. salerñ. archiepiscopo.

Nō debet prelatus clericū co gere ad cōcubinā abiurādam sed eam nolentē dimittere potest ex communicare.

ca. iij. Clericos in sacris ordinibꝰ cō stitutos: q̄ publice tenēt ꝯcu binas ad eas abiurandas nolumꝰ a

tua fraternitate compelli: ne in eādē fornicationem instinctu dyabolice fraudis redeūtes pluriū reatum incurrant. ¶ Uerū ipsos p suspensionis ꝛ interdicti sententiā debes artius cogere: vt mulieres ipsas a se ita remoueant: ꝙ de illis sinistra suspicio non possit haberi. ¶ Et si qui eoꝝ ad ipsas redire vel alias accipe forte p̄sūpserint in aliquos eoꝝ debes perpetuā excōmunicatiōis sentētiā p̄ferre vt aliū eoꝝ exemplo pterriti a similibus arceantur. Idē cantuarien. archiep̄o ꝛ ei⁹ suffraganeis

Si clerici moniti concubinas non dimittūt suspēdunt a bñficiis: ꝛ si se non corrigūt deponunt

c.iiij. Sicut ad extirpandam: ꝛ infra ¶ F. v. māda. quate clericos vestre iurisditionis qui in subdiaconatu ꝛ supra: fornicarias habuerint studiose monere curetis vt a se illas remoueant: eas vlterius minime admissuri. ¶ Si vero acquiescere contēpserint: eos ab ecclesie beneficiis vsqꝫ ad satisfactionē congruā suspēdatis. ¶ Et si eas suspensi p̄sumpserint detinere: ipsos ab eisdem beneficiis perpetuo remouere curetis. Idem eboracen. archiepiscopo.

Lre a clerico cōcubinario suspenso sup absolutione (tacita facti serie) obtente non valent.

ca. v. Sup eo vero ꝙ asseris A. pbr̄z fornicariā detinentē propter hoc ab officio suo suspēsum: ꝛ infra ¶ Porro si litteras a nobis obtinuerit que facti seriem non contineant nolumus illas sibi prodesse. Idem londo. episcopo.

Si clerici moniti nō dimittūt concubinas suspēdunt a bñficiis: ꝛ si se non corrigūt deponunt.

ca. vi. Si aūt clerici tue iurisditiōis siue in sacris ordinibus: siue in inferioribus constituti: fornicarias detinent nisi eas ad secundam vel tertiā commonitionē a se dimiserint easdem de cetero contempturi liceat tibi eos ec. vel earum portionibus ap. postpositis spoliare officio ipsis nihilomin⁹ interdicto. Iu. iij

A clerico fornicario ꝗdiu toleratur nec habet operis euidentiam licite audiuntur diuina: et percipiuntur ecclesiastica sacramenta. a notorio vero abstinendum est: non quia in sacramento sit defectus sed ad ipsorum fornicatorum emendationē. h. d. inherendo verbis lre.

ca. vij. Extra duxit deuotio inquirēdū et infra. ¶ Alicubi dicitur nullus audiat missam sacerdotis quem scit indubitanter concubinam habere. alibi vero legitur nō potest aliqs ꝗtūcūqꝫ pollutus fuerit: diuina polluere sacramenta: que purgatoria cūctarum contagionum existūt. Qualiscunqꝫ enim sacerdos sit: que sunt sancta coinquinari non possūt. Sumite ergo ab omni sacerdote christi mysteria: quia omnia in christi fide purgantur. ¶ Ceterum aliud est crimen notorium aliud occultū. Notorium diffinitur de quo pbr̄ canonice condēnatur. Occultum qđ ab ec. toleratur. Ceterum aliud est quādo crimen nō notorium diffitetur pbr̄ vel de ipso est canonice condemnatus. Aliud est pene occultum quod ab ec. toleratur. ¶ Item aliud est a talium officiis abstinere: vt peccandi licentia ceteris auferat et huiusmodi ad penitentie fructum trahātur: atqꝫ aliud si tanꝗ in fornicatione iacentiū talia mysteria respuātur. ¶ Sine dubitatione itaqꝫ teneatis ꝙ a clericis et presbyteris ꝗꝗ fornicariis ꝗdiu tolerantur nec habent operis euidētiam. licite diuina mysteria audiant et alia recipiāt sacramēta ecclastica Inno. iij. exon. episcopo.

Si fornicatio clerici est ita publica ꝙ transit in notoriū nec accusator/nec testis necessarius est: sed si est publica per solam famā nō sufficiunt ad condēnationem sola testimonia (id est testium dicta nō iuratorum: sed si ex hoc oritur scandalum indicitur purgatio in qua deficiens canonice punitur.

c. viij. Uas nos duxit fraternitas consulendos: si de clericis publice concubinas habentibus qui qñ a

se cõuenisũtur se esse cõcubinarios diffitentur: nec apparet contra eos legitimus accusator credendum sit testimonio bonorũ virorũ inter quos viuere dinoscũtur ¶ Nos igit con. t.t.r. q̃ si crimen eorũ ita publicũ est vt merito debeat appellari notoriũ i eo casu nec testis: nec accusator est necessarius cum hmõi crimen nulla possit tergiuersatione celari. Si do publicũ est nõ ex euidentia sed ex fama: in eo casu in cõdemnationẽ eorũ sola testimonia non sufficiũt cũ nõ sit testimonijs: sed testib⁹ iudicãdũ. Sed si de clericis ipsis talis habeat suspicio vt ex ea scãdalum generet in populo licet cõtra ipsos non apparuerit accusator: eis tñ est canonica purgatio indicenda quã si prestare noluerint vel defecerint in prestãda: eos canonica debet animaduersione punire.

Idem pistoriensi episcopo.

Breue est vnde non summat.

Nobis tua fraternitas requisiuit: et infra. ¶ Cum clericis quoq̃ nõ p̃mittas mulierculas habitare: nisi forte de illis psonis existant in quibus naturale fedus nihil permittat seui criminis suspicari. ca.ix.

Gregorius nonus.

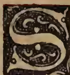
Clericus cõcubinarius in officijs vitandus non est nisi sit notorius.

Quesitum est de clericis in fornicatione plapsis si eorum sit officiũ prius q̃ penituerit audiẽdo. pctm. ¶ Verũ et si quẽlibet pro mortali quo ad seipm ꝯstet esse suspẽsũ nõ debet tamẽ in officijs euitari: qr quãtum ad alios etiã in casu proposito suspensus nõ est nisi peccatum hmõi sit notoriũ p sentẽtiã seu confessionẽ factã in iure aũt per euidẽtiam rei que tergiuersatione aliqua celari non possit. cap.x.

¶ De clericis cõiugatis.

Alexãder.iii.

Patrimoniũ cõtractũ per clericum existentem in sacris nõ tenet secus in minoribus: sed tunc cogitur dimittere beneficium.

Si qui clericorũ infra subdiaconatum acceperit vxores ipsos ad relinquẽda bñficia ecclesiastica ꝛ retinẽdas vxores districtiõe ec. compellatis. ¶ Sed si in subdiaconatu ꝛ alijs superioribus ordinib⁹ vxores accepisse noscũtur: eos, vxores dimittere: ꝛ penitentiã agere de cõmisso: per suspẽsionis ꝛ excõmunicationis sententiã cõpellere procuretis. Idem herfor. episcopo. cap.i.

Cõiugatus ad administrationem ꝛ ad ordinẽ ecclesiasticũ vel beneficiũ nõ promouetur: nisi castitatem promittat ꝛ nõ sit bigam⁹.

Sane: ꝛ infra. Prouideas attẽtius: ne deinceps clericus cõiugatus ad ecclesiastica bñficia vel sacros ordines: aut ministrationes ecclesiasticas admittat. ¶ Nisi forte castitatẽ voueret perpetuã: ꝛ q̃nicã et virginẽ habuisset vxorem. ca.ii.

Idem verulañ. episcopo.

Si clericus in minoribus beneficiat⁹ matrimoniũ ꝯtrahat priuatur beneficio ꝛ qd̃ dedit eccle sibi restituit. h.d. Et i hoc vltimo est cas⁹ notabilis ꝛ multũ allegabilis.

Quod a te: ꝛ infra. ¶ Utrũ clerici infra subdiaconat⁹ ordinẽ cõstituti: q̃ continere carnis deuicti vicio nõ valentes vxores accipiunt ecclesiastico beneficio canonice debeant spoliari. ¶ Idvolumus te tenere: q̃ cum simul voluptatib⁹ ꝛ carnalibus desiderijs ac diuinis ꝛ ecclesiasticis obsequijs vacare nõ valeãt ob immũdiciã suã ecclesiasticis sacramentis indigni tractandis: ecclesiasticis pculdubio bñficijs sunt priuãdi. ¶ Sane si ecclesijs quib⁹ intitulati fuerant de possessionibus aut alijs bonis aliqua cõtulisse noscũtur: cũ ab earũdẽ ecclesiarũ ministerio fuerint ꝛ beneficio sequestrati ad ipsas recta via debent absq̃ cõtradictiõe redire. ca.iii.

Idem.

Peracta penitẽtia dispensant epi cũ sacerdotib⁹ qui matrimoniũ de facto cõtraxerũt.

c.iiij. Sine sacerdotes illi qui nuptias contrahūt: q̄ nō nuptie sed cōturbernia sūt potius nūcupanda: post longā penitentiā ⁊ vitā laudabilē cōtinētes officio suo restitui poterūt: et ex indulgētia sui epi eius executionē habere. Inno.iij.norwic.epo.

Auferenda sūt clerico bn̄ficia que habebat t̄pe cōtractus matrimonij: collata vero postmodū scienter p̄ ep̄m p̄ eūdē auferri non possunt: sed per superiorem.h.d.

ca.v. Diuersis fallacijs.⁊ infra. Accepimus aūt q̄ quidā clerici tue diocesis qui matrimonium cōtraxerūt: ecclesiastica bn̄ficia detinere cōtendūt: in quorū cōuersatione cithara cum psalterio male concordat. ¶ Cum ergo vir cogitet quomodo placere possit vxori: ⁊ ideo minus que dei sunt valeat cogitare: cū quasi diuisus in duo plenam sui non habeat potestatē vt ei a quo stipendiū recipit plenius famuletur. Mandamus quatenus hm̄oi clericos bn̄ficijs ecclesiasticis que in tua diocesi sunt adepti: priues ap.re. presertim cū rerū ecclesiasticarum substantia per tales soleat deperire. ¶ Nisi forte tu talibus scienter contuleris ecclesiastica beneficia quibus eos nō per te sed p̄ superiorem decernimus spoliādos. Idem achero.arh.

Filius sacerdotis greci ex vxore genitus licite inter latinos p̄mouetur si scandalum non obsistat. h.d. Et est casus notabilis.

ca.vi. Cum olim ad nostram audiētiā peruenisset q̄ canonici anglorienē. cātorem tricaricen. sibi elegerant in pastorē: et infra. Licet tibi de forma electiōis canonice/ac idoneitate p̄sone i alijs cōstitisset: mouit te tamē: q̄ cū pater eiusgrecus fuerit: et iuxta ritū grecorum vxorē duxerit i minoribus ordinibus cōstitutus cātorem ipsū ex vxore legitima in sacerdotio suscepisset. ¶ Nos igitur attendentes: q̄ orietalis ecclia votū cōtinētie non admisit: qm̄ orietales i minoribus ordinibus cōtrahūt: et i superioribus vtunt̄ matrimonio iā cōtracto, mandamus quatenus nisi pro eo q̄ inter latinos greci hm̄oi cōuersantur regionis cōsuetudo repugnet si aliud canonicū non obsistat: ad confirmationē et consecrationem eiusdem sine dubitatione procedas. Idem episcopo picta.

Clericus coniugatus non beneficiatus non cogitur deferre tonsuram.

Iohannes nobis cōquirēdo mō strauit q̄ tu eū q̄d q̄ iādudū vxorem legitimā duxerit: p̄ eo q̄ prius in accolitū fuerat ordinatus cōpellere niteris vt tōsurā deferat clericalem ex qua inter ipsū et vxorē suā posset scandalū generari cū de consuetudie terre tue clerici vxorati nō cogantur inuiti portare tonsuram. c.vii. ¶ Qm̄ igitur idem etiam tonsuratus non potest priuilegio clericali gaudere: mandamus quatenus ipsū sup tonsuratione huiusmodi non molestes dūmodo nullum percipiat beneficium ecclesiasticum cuius ratione teneatur clericalem deferre tonsurā quia cum eū oporteat secularibus negocijs immisceri tōsura ipsius secularia exercentis videretur p̄fecto in ministerij nostri vituperiū redundare. Idem.

Vxorati non admittuntur ad ecclesiasticas dignitates: ⁊ cogūtur dimittere quas habent.

Cum decorem. et infra. Eos qui sunt publice vxorati nō admittatis de cetero ad ecclesiasticas dignitates dimissas ab eis quas non possunt sine prauo exemplo et graui scandalo retinere. Non.iij. h. quondam regine anglorum. c.viij.

Clerici coniugati in rebus suis non gaudent priuilegio clericali.

ca.ix. Ex parte tua fuit propositū q̄ nōnulli litterati terre tue (habitu et tonsura clericali relictis) publice ducunt vxores. et infra. ¶ Ut tamen consuetis iusticijs et debitis obsequijs te defraudent: tonsuram resumunt abiectam. et infra. Quidā etiam accepta prima tonsura simili-

ter contrahunt: et eandem tonsuram deferunt vt eodem pretextu excusari valeant a predictis: et infra. ¶ Cum igitur reddenda sint que sunt cesaris cesari: et que sunt dei deo: equanimiter duximus tolerandum vt a talibus iusticias debitas velut ab aliis prorratis exigas et seruitia consueta. Idem.

Si clericus in minoribus mittitur: non est cogendus deferre tonsuram vel habitum clericalem.

ca.x. Ex consultationi tue breuiter satisfiat: respondemus quod R. miles tue diocesis qui olim cum in minori esset constitutus etate tonsuram tantum et coronam clericalem assumpsit: non est cogendus deferre habitum clericalem. ¶ De clericis non residentibus in eccl'ia vel prebenda.

Ex concilio sardicen.

Episcopo non licet sine licentia pape transire ad aliud episcopatum ipsum acceptando alias priuatur habito et ambito hoc intendit cum glo.

cap.i. Non liceat episcopo de ciuitate sua transire ad aliam. ¶ Manifesta est enim causa pro qua facere hoc attentat. ¶ Cum nullus sit inuentus episcopus qui ad minorem de maiori ciuitate transiret. Leo.iiij.

Deponitur cardinalis qui in suo titulo non residet.h.d. Et est iste textus multum notabilis.

ca.ii. Ex gestis. et infra. In synodo Anastasius presbyter cardi. ti. beati marcelli ab omnibus canonice est depositus. ¶ Eo quod parrochiam suam per annos quinque canonum instituta deseruit: et in alienis vsque hodie demoratur.

Ex consilio lateranensi.

Uni plures dignitates vel ecclesie conferri non debent et ecclesia est conferenda illi qui residere et regere valeat per seipsum alias perdit ecclesiam: et donans conferendi potestate priuatur.

ca.iij. Quia nonnulli modum auaricie non ponentes dignitates diuersas ecclesiasticas et plures ecclesias parrochiales contra sacrorum canonum instituta nituntur accipere. vt cum vnum officium vix implere sufficiant: stipendia sibi vendicet plurimorum ne id de cetero fiat: districtius inhibemus. ¶ Cum igitur ecclesia vel ecclesiasticum ministerium committi debuerit: talis ad hoc persona queratur: que residere in loco: et curam eius per seipsam valeat exercere. ¶ Quod si aliter actum fuerit et qui receperit quod contra sacros canones accepit amittat et qui dederit largiendi potestate priuet.

Alexander tercius eboracensi archiepiscopo.

Presentatus ad ecclesiam non confirmatus si apparet quod non vult residere non debet institui per superiorem. confirmatus autem et ex non iusta causa non residens priuatur appellatione remota.

Relatum est nobis quod cum in lateranensi cõsilio statutum sit vt persone tali / ecclesia vel beneficium eccle. conferatur: que residere in loco et curam eius per se valeat exercere: nonnulli ad ecclesias presentati: hoc se posse affirmant: sed efficere contradicunt. et infra. ¶ Cum igitur verba accipienda sint cum effectu: tales si presentati fuerint non debent admitti et admissi poterunt amoueri: nisi forte de licentia suorum prelatorum vel studio litterarum: vel pro aliis honestis causis contigerit, eos abesse nec patrocinari debet eis appellationis diffugium si contra huiusmodi intentionem decreti fuerit interiectum. Idem. c.iiij.

Breue est nec potest breuius summari.

Eternitati.t.et infra. ¶ Preterea clericum alterius diocesis absque commendaticiis litteris sui episcopi non debes recipere: nisi pro eo receperis ab apostolica sede mandatum. Idem. ca.v.

Qui non residet in beneficio etiam modice estimationis illo priuatur.

ca.vi. Conquerente nobis. R. pbr̃o ac cepimus q̃ G. clericus ab eo .p eccl'ia sua de qua vite necessaria vix potest percipere ãnuatim. xx. solidos extorquere conatur asserens benefi-cium illud in eadẽ ecclesia sibi fuisse collatum. et infra. ¶ Fra. t. manda-mus quatenus si tibi cõstiterit q̃ di-ctus. G. habeat ecclesiastica benefi-cia sibi sufficientia: vel q̃ eidem ec-clesie nõ deseruiat sibi super prescri-pto beneficio silentium (sublato ĩpe-dimẽto appellatiõis) ĩponas. Idẽ.

Qui est in seruitio episcopi p-cipit fructus beneficij taq̃ re-sidens preter distributiones quoti-dianas. Ab.

c.vii. De cetero. et infra. Statuimus ne canonicis donec in seruitio tuo fuerint: quicq̃ subtrahi debeat vel auferri. quod de cõmunitatis si-bi beneficio debet. ¶ Nisi forte sint ad victualia que non cõsueuerũt ab sentibus exhiberi. ¶ Celesti. iij.

Priuandus est prelat⁹ vel cle-ricus non residens qui citat⁹ non reuertitur in termino sibi prefi-xo: nisi habeat iustũ ĩpedimentum. h. d. cum duobus sequentibus.

c.viij. Ex parte vestra nostro fuit apo-stolatui reseratũ q̃ ecclesie ve-stre decanus qui in partibus gallica-nis sibi potius habitationem elegit: iam per decem annorum spacium: ec-clesia vestra ipsius presentiam habe-re nequiuit. ¶ Quia ergo nolumus vt eadem ecclesia decani officio de-fraudetur: mãdamus quatenus scri-batis eidem q̃ suum ibidem officiũ vt decanus debeat exercere. Quod si vocatus venire noluerit eligendi a-lium qui preesse ecclesie vestre valeat et prodesse vobis extunc concedim⁹ liberam facultatem.

Inno. iij. ca. ragusino.

Summatũ est in. c. p̃cedenti.

ca.ix. Qualiter archiepiscopus vester temeritate propria recessit ab ecclesia ragusinensi nec iã vltra qua-driennium expectatus redierit p lit-teras etiã vr̃as reuocatus: et infra. ¶ Discre. v. mandamus quaten⁹ (ni si forsitan iam redierit) vos post mẽ-sem a receptione presentium per so-nam vobis idoneã in archiepm̃ eli-gatis. Idem constan. patriarch.

Sũma. vt in. c. ex parte. ĩ. eo.

ca.x. Inter quattuor animalia: ⁊ infra. De clericis qui ecclesias vel p̃-bendas sibi concessas sine iusta et ne cessaria causa deserunt tuo presenti non accedente consensu: hoc tibi du xim⁹ respondẽdũ q̃ postq̃ cõgruo tempore fuerint expectati: nisi redie-rint ad illas: possunt eis iuste priua-ri. Dũmodo nõ sint iusto ĩpedimẽto detẽti. Idẽ archiepo panormitano.

Si nescitur vbi sit clericus tri bus publicis edictis citabitur in ecclesia sua. ⁊ si infra sex mensesnõ reuertitur priuabitur ecclesia sua. hoc dicit vsq̃ ad ver. contra eos.

ca.xi. Ex tue deuotionis. et infra. In ecclesiis eorum qui se fraudu-lenter absentant: nec ad ipsos valet citatio peruenire: trine citationis e-dictum facias publicari: et si nec sic curauerint obedire: et vltra sex men ses suas deseruerint ecclesias iuxta sanctiones canonicas: eis debẽt me-rito spoliari.

Iste ver. nõ sũmatur pp̃ter vtilitatẽ lecturarũ. et qz secun-dum vnũ intellectũ non facit ad ru-bricam. ¶ Contra eos etiã procedas vt ipsos per suspensionis et excom-municationis sn̄iam ad tuam obediẽ-tiam venire compellas. Qd si nec sic eo͛ malicia poterit emolliri: eos B. ti. sancte susãne pbr̃o cardi. ap. se. le. a spiritualium administratiõe remo-ueat: et quibus presunt ecclesijs de personis idoneis faciat prouidere: sed in eos degradationis sententiaz non promulget vt cum eis misericor-diter si expediat facilius agi possit.

Idem altissiodorensi epo.

Preuilegiatus vt absens i stu dio fructus prebende recipiat existẽs in villa vel castello vbi nullũ est vel minus competens studium p̃-uilegio non vtitur.

ca.xij. Ue fraternitatis discretio po-stulauit: ⁊ infra. Quesiuisti pre

teres vt cũ interdũ canonici quib⁹ studiorũ gratia est indultũ vt in absentia sua fruct⁹ percipiãt prebendarũ suarũ: accepta licẽtia se ad villas trãsferũt vel castella in quibus nullũ est vel min⁹ cõpetẽs exercitiũ studiorũ vtrũ prebẽdarũ suarũ fructus sint talibus conferendi? ¶ Ad quod breuit. r. eis qui hmõi fraudẽ cõmittunt (cũ fraus et dolus nemini debeat patrocinium impartiri) prefatã indulgentiam competere non debere. Hono. iij. preposito de valerijs.

Qui iurauit i ecclia residere p seruitijs ec. se licite absentat.

c.xiij. Ex parte tua fuit propositũ q̃ tpe quo recepisti prepositurã de valerijs: prestitisti de facienda residentia iuramentũ. et infra. ¶ Postulationi. t. t. r. q̃ si te non absentãdo in fraudẽ: prepositure tue iura fideliter prosequaris cũ ex hoc censeri debeas residens: periurium nõ incurris. Idem ca. meten.

Familiaris pape nõ obstante constitutione cõtraria pbẽde sue fructus percipit in absentia.

c.xiiij Cum dilect⁹ fili⁹ magister Ott. et infra. Mandamus quaten⁹ non obstante constitutione que contra absentes canonicos interpos dicitur emanasse: fructus prebẽde sue assignetis eidẽ in nostro seruitio cõmoranti. ¶ Cum familiares nostri q̃ circa nos se obsequales exhibent vniuersis: minori non debeant prerogatiua gaudere q̃ vestrum singuli quorũ negocia per seipsos sepius pmouentur. Idem melden epo.

Duo canonici absentes cũ episcopo seu in ei⁹ seruitio fructus prebendarum suarum percipiunt in absentia constitutione eccle. contraria non obstante.

c.xv. Ad audientiam nostram peruenit q̃ cũ in meldeñ. ecclesia q̃dam sit constitutio vallata iuramento et aucto. se. ap. confirmata vt canonici qui non residẽt in eadem sua rum priuentur fructibus prebendarum: illis exceptis quos infirmitas excusaret siue in apostolice sedis ser Decreta . . .

uitio contingeret detineri: et infra. Decernimus vt duo ex canonicis eccle. memorate in tuo seruitio existentes suarũ fructus integre percipiãt prebendarum cũ absentes dici nõ debeãt sed presentes qui tecũ pro tuo et ipsius ecclesie seruitio cõmorant. Grego. ix. patriarche antioche. apo. sedis legato.

Si ecclesia patitur ministrorũ defectum priuilegiati sup absentia per subtractionem prouentuũ redire cogũtur. h. d. Et est bon⁹ textus et potest multum practicari.

c.xvi. Cum ad hoc sint ec. beneficia deputata. et infra. Sane nobis innotuit q̃ ec. ãtiochena multis ex seruitoribus eius absentib⁹ est fere destituta ministris. ¶ Unde mandam⁹ quatenus non obstantibus apostolicis indulgentijs et predecessorũ tuorũ licentia absentes canonicos et alios reuoces ad residendum in ecclesia supradicta: et si non venerint: tu de ipsorum beneficijs dũ absẽtes fuerint: ipsi ecclesie facias congrue deseruiri in vtilitatem eiusdẽ quod ex prefatis beneficijs superfuerit cõuertendo. Idem.

Priuatur bñficio cleric⁹ nõ residens si monit⁹ nõ redeat: nec iustam excusationem alleget. h. d. Et est casus notabilis.

c.xvij Clericos in ecclesijs tue iurisdictionis beneficia que residẽtiã exigunt assecutos si ad alterius diocesim absq̃ licentia tua morãdi causa transtulerint: liceat tibi si moniti nõ redierint dictis bñficijs (nisi excusationẽ rationabilẽ ostẽderit) spoliare.

¶ De prebendis et dignitatibus.

Ex concilio pictaueñ.

In bonis ecclesie non succeditur iure consanguinitatis.

cap. i. Ut null⁹ de clero siue populo ecclesiastica bona iure consanguinitatis sibi requirat habenda.

In corpore canonũ.

Non licet episcopo aliquem ordinare sine titulo.

q. i.

ca. ij. Non liceatvlli epo ordinare cle ricos: ⁊ eis nullas alimonias pſtare: ſed duoꝝ alterū eligat vel nō faciat clericos: vel ſi fecerit det illis vnde viuere poſſint.
Grego. auteñ. ſubdiaco.
☞ Bona eccleſiaꝝ cōmunia ſunt nec debet quiſq tanq̄ ꝓpria vendicare.
ca. iij. Ratio nulla pmittit vt quod pro cōmuni vtilitate datū eſſe co gnoſcitur: ꝓpriis cuiuſq̄ vſibus ap plicetur. Alex. iij. in cōci. lateran.
☞ Qui ordinauit aliquem ad ſa cros ordines ſine titulo non habentē de ſuo vnde viuat: prouide re tenetur de ſuo donec aliquē titu lum fuerit conſecutus.
ca. iiij Epiſcopus ſi aliquē ſine certo titulo de quo neceſſaria vite p cipiat in diaconū vel pbr̄m ordina uerit tandiu ei neceſſaria ſubmiſtret donec in aliqua eccl'ia ei cōuenientia ſtipendia militie clericalis aſſignet. Niſi talis ordinatus de ſua pater na hereditate ſubſidium vite poſſit habere. Idem in eodem.
☞ Nō debent epi pmittere quem plures eccleſias obtinere.
cap. v Quia intantū quorundā ꝓceſſit ambitio: vt non duas vel tres ſed plures ec. ꝓbſbeantur habere: cū nec duabus poſſint debitā proniſio nem impēdere. Per fratres et co epiſcopos noſtros hoc emēdari pre cipimus: ⁊ de multitudine prebēda rum canonibus inimica que diſſolu tionis materiā ⁊ euagationis īducit certūq continet periculū aiarū: eo rum qui eccleſiis deſeruire valeant indigentiā volum⁹ ſubleuari. Idē.
☞ Ad mandatū pape nō tenetur quis prouidere illi qui bene ficium in litteris tacuit / vel cui ſine ſcandalo prouideri non poteſt. hoc dicit. Et in vlti. eſt iſte textus ſemper menti tenendus.
ca. vi. Cum teneamur: ⁊ infra. Si man datum noſtrum pro alicuius prouiſione receperis qui aliud bene ficium habeat de quo valeat commo de ſuſtētari: niſi forte i litteris ipſis de hoc mentio habeatur: aut ſi non poteſt ei ſine ſcandalo ꝓuideri: equa nimiter ſuſtinemus ſi ꝓ eo mādatū nr̄m nō duxeris exequēdū. Idem.
☞ Habens plures eccleſias alte ram eligere et alteram dimit tere compellit.
c. vij. Referente. J. pbr̄o accepimus q cum duas haberet ec. archidia conus tuus ipſū altera ſpoliauit et cuidā pbr̄o B. nomine aſſignauit eā dem: predictus autem J. ſentiens ſe in hac parte grauari ad metropolita num videlicet remēſem archiepm ap pellauit. Cūq de mandato eiuſdē ar chiepi in predicta ec. reſtitutus fuiſ ſet prefatus archidiaconus eundem J. (pro eo q ad preſentiā ſuā voca tus venire contēpſit) vinculo excom municationis aſtrinxit. Nos autē ipſum a ſententia qua tenebatur fa cientes abſolui: tibi mandam⁹ qua tenus preſcripto J. de predictis ec cleſiis vna quā maluerit relicta alte rā prefato. B. ſi ec. nō habet nō dif feras aſſignare alioquin ipſa alteri perſone idonee beneficio eccleſiaſti co carenti incunctanter aſſignes.
Idem in concilio turoñ.
☞ Prebende et dignitates nō de bent diuidi nec etiā pmutari.
Maioribus eccleſie beneficiis in ſua integritate manentibus i decorum nimis videtur: vt minorū clericorum prebende patiant ſectio nem. Idcirco vt ſicut in magnis ita quoq in minimis membris ſu is firmatam ec. habeat vnitatem di uiſionem prebendarum aut dignita tum permutationē fieri ꝓhibemus. c. viij.
Idem cantuarieñ. archiepiſcopo.
☞ Receptus in canonicum ex ꝓ miſſione capituli debet quan do facultas ſe obtulerit habere pre bendam vide. c. ii. de conceſſione p̄ bende in. vi. cum gloſa.
Relatum eſt: et infra. Quoniam igitur dignū eſt vt poſtq̄ ma giſter. J. in ec. tua canonicus eſt in ſtitutus: et a te habuit in promiſſis de conferenda ſibi prima prebenda cū in eccleſia ipſa vacaret: v; debeat ca. ix.

prebēde integritate gaudere:māda. quate.si idē. J. in ec. tua est canonice institutus: et in choro et capitulo et aliis quorū vsus est cōmunis: potestatem sicut canonicus habet: ei prebendā si qua nūc vacat: vel cum ibi primo vacauerit secundum promissionem tuam concedas liberaliter ⁊ assignes: quia nō est cōgruū vt pbenda careat qui i canonicū noscit esse receptus. Idem canonicis regularibus ⁊ monachis ebora. dioce.

Religiosi redditus ecclesiarū suarum diminuere nō possunt respectu portionis que debetur rectoribus seu vicariis: nec parrochias diuidere.

cap.x. Auaricie que est idolorum seruitus: ⁊ infra. Intelleximus q in ecclesiis vestris de quibus certas pensiōes cōsueuistis percipere: portiones vel antiquos redditus minorastis quos nōnulli clerici ecclesiarum ipsarum olim habuisse noscūtur: et infra. Ideoqꝫ mādamus quatenus si quas portiōes vel antiquos redditus clericorū sine consensu archi episcopi vri minuere vel parrochias diuidere presumpsistis: ad integritatem pristinā reuocetis.

Idem preposito ⁊ capitulo insul.

Possunt prelatus et capitulū prebēde vacāti honestū onus imponere ad qd prebēdarius teneat.

ca.xi. Significatū est nobis q cuidā sacerdoti prebendā vnā in ec. vestra communi volūtate dedistis: ita q missam de sancta maria (nisi corporis infirmitate grauatus sit) debeat quotidie celebrare: ⁊ ec. vestrā nō nisi cōmuni tam prepositi q capituli assensu possit dimittere vel cuius prebēde illius anniuersariū delegare. Quam si quidē institutionē eatenus confirmamus: vt predictus sacerdos: nisi infirmitate corporis fuerit impeditus: assidue debeat obsequiū suum impēdere ecclesie mēorate: ⁊ q̄to frequētius poterit (salua honestate sua/ et debita deuotione) missarum solēnia celebrare: nec sibi liceat hoc illi subtrahere sine causa voluptatis sine se ad aliā eccle. transferendo. Idē vigornien. archiepo.

Ad presentationē religiosorum in eorū ecclesiis nullus debet institui per epm nisi prius ei cōgrua portio redditunm assignetur.

ca.xii De monachis q vicarios parrochialiū ecclesiarū grauāt vt hospitalitatem tenere nō possint eam puidentiā habeas q ad presentationez monachorū nullū recipias nisi tm eis de prouentibus eccle. corā te fuerit assignatum: vnde iura episcopalia possint persoluere: et congruam sustentationem habere. Idem salernitano archiepiscopo.

Plures dignitates vel personatus in vna vel i diuersis ecclesiis quis habere nō potest.

c.xiii. Ad hec licet: et infra. Illud est omni rationi cōtrarium vt vnus clericus i vna vel diuersis ec. plures dignitates vel personatus obtineat. Cum singula officia in ecclesiis assiduitatē exigāt personarum. Idem burdegalen. archiepiscopo.

Habens plures dignitates alteram dimittere compellitur

c.xiiii Preterea de. B. qui in tua ⁊ tolosana ec. est archidiaconus cōstitutus: et in vtraqꝫ ec. regulariter pfessus. Mādamus quatenus altero quē maluerit archi. facias esse contentū. Idem cantua. archidia.

Si electus ad secūdā ecc. noluerit dimittere primā: eligētes possunt resilire ⁊ electum nō acceptare.

Capi. xv. Cum nō ignores q vna ec. vnius debeat esse sacerdotis: ⁊ infra. Cū igitur nuncius presbyteri qui in duabus ecclesiis locū habere cōtendit/ ⁊ quidam clerici alterius ecclesie ad nostram presentiam accesserint contra eum nos attendentes nō esse cōueniēs vt idē pbr̄ter locū habeat in duab9 ec. māda. quat. ipm bñficio qd habet facias manere contentū. Qd si forte archiepiscopus ⁊ clerici alterius eccle i eū cōsenserit eis nūc dissētiētib9 cū ipsorū scādalo nō dz locū in ipsa ec. q̄rere vel habere.

I anno.iū.ʒamoꝛeñ.epiſcopo.
Ordinato ad ſacros ꝑ eþm ſi=ne titulo nemine pñtante oꝛdinatoꝛ vel ſucceſſoꝛ cōpellit̃ i neceſſa rūs ꝓuidere donec titulū habuerit.
c.xvi. Cum ſm apoſtolum: qui altari ſeruit/viuere debeat de altari. ⁊ qui ad onus eligit̃: repelli non debet a mercede: patet a ſimili vt clerici viuere debeāt de patrimonio ſe ſu rp̄i: cuius obſequio deputant̃ vt ipſa noīs ratio ꝑſuadet. Cū eñ a clero quod eſt ſoꝛs vel hereditas clerici appellent̃: q2 in ſui oꝛdinatione vel aſſumunt̃ in hereditatem dñi vel aſſequūtur hereditatē in ip ſo vt vere poſſint pſallere cū ꝓpheta dicente. Dñs pars hereditatis mee: dignum eſt vt eccleſie ſtipēdūs ſuſtētent̃: in qua ⁊ per quā diuinis obſequūs aſcribuntur. Ʒ3 aūt predeceſſoꝛes nři oꝛdinationes eoꝝ qui ſine certo titulo ꝓmouent̃ in iniuriā oꝛdinantiū irritas eſſe voluerint ⁊ inanes: nos tñ benignius agere cupientes: tandiu ꝑ oꝛdinatoꝛes vel ſucceſſoꝛes eoꝝ prouideri volumus oꝛdinatis: donec ꝑ eos eccleſiaſtica bñficia cōſequātur. ¶ Inde eſt ꝙ cū G. latoꝛ pñtium a predeceſſoꝛe tuo fuerit ad ſubdiconatū nullo pñtante ꝓmotus manda. quate. ſi eū hi quibus examinationē ipſius duximus cōmittēdā te citato legitime vt ꝑ teipſum vel idoneū reſponſalē interſis: ⁊ tā ſup idoneitate perſone ꝙ̄ etiā ſup ꝙ̄titate ac qualitate beneficū ꝓponere tibi liceat quicq̄d rationabiliter duxeris ꝓponendū idoneū eſſe repererit tandiu ei vite neceſſaria cōgrue ſubminiſtres: donec ꝑ te in ʒamoꝛen. eccleſia vel alia fuerit cōpetens beneficium eccleſiaſticū aſſecutus: ſcitur⁹ ꝓ certo ꝙ ſi per examinationē eoꝝ fuerit repertus idone⁹/⁊ tu ei iuxta mandatū noſtrū neglexeris prouidere: cū hoc nobis ꝑ lr̃as eoꝝ innotuerit: ad id exequendum te ꝑ di.ec. cōpellamus. I dē archiep̄o ſenonē.
Qui hoc ignoranti ſciēter cōtulit prebendā quā nō potuit ſſta euicta aliā quā pōt ꝯferre tenet̃ ꝑ.d. et eſt ſingularis diſpoſitio.
Inter cetera ⁊ infra. ¶ Facta reſignatione a. G. quondā canonico lauduñ. de ꝑbenda eiuſdē eccleſie ꝙ̄ per cōmutationē prebendaꝝ Þ. tunc ſicluñ. canonico aucto. ap. aſſignari debebat mgr̃. P. ꝑ laudu. eþm de ꝑbēda fuit inueſtitus eadē. Super quo cū inter magiſtrū ipſum et dictū. Þ. cōtrouerſia ſuboꝛta fuiſſet ꝑ. C. papā. pꝛe.n. oīa retractata fuerunt: ⁊ infra. ¶ Sap pꝛadicto ep̄o dedimus in ꝑceptis vt donec idē magiſter in eadē eccleſia fuerit ꝑbenda le beneficiū aſſecutus: nulli aliū prebendā aſſignare pꝛeſumat ꝙ ſi foꝛte ꝑſumpſerit: id irritū decernimus et inane decet.n. vt q2 prebendā ei quā de iure nō potuit aſſignauit: eā quā de iure poteſt aſſignet ne prebendaꝝ ei fraudulenter viſus ſit aſſignaſſe. Capl. xvii.
I dem ep̄o ⁊ cantoꝛi toꝛnacē.
Caſſatur electio illius ꝙ̄ poſſidet plures dignitates atq3 ꝑbēdas: et idem ſi detineretur aliquo vicio hic ſcripto.
Cum iamdudū: ⁊ infra. ¶ Uerū qm̄ ab. R. ſicluñ. canonico. I. de bitinia quedā obiecta fuere: multitudo vc3 tā dignitatū ꝙ̄ prebēdarum: ambitionis ⁊ auariciē viciū cui nondū finē imponēs contra diffinitionis noſtre tenoꝛē ⁊ latera. conci. ſtatuta: ad obtinendā prepoſiturā ſicluñ. ſe ingerit ⁊ ingeſſit ⁊ ꝙ die intruſionis ſue ante confirmationē ꝑſumpſerit miniſtrare ſicut ⁊ poſt confirmationē caſſatā. ¶ Man. quatenus ſi inueneritis prędictum. I. habere plures alias dignitates atq3 prebendas: aut aliq̄d aliō pꝛemiſſoꝝ qō ad caſſationē eius ſufficiat: inueneritis eſſe verū: ei ſup iam dicta ꝑpoſitura ſilentiū imponatis: ab impetitione ipſius ſicluñ. eccleſiam abſoluentes ¶ Cū multa ꝑ patientiā3 tolerant̃: ꝙ̄ ſi deducta fuerint in iudiciū: exigente iuſticia nō debeant tolerari. Capl. xviii.
I dē archiep̄o ⁊ archidia. ſenoneñ.
Recepto in canonicum ꝙ̄cito facultas ſe obtulerit debetur prebenda: et interim habebit quotis

dianas distributiones.

c.xix. Dilectus filius. T. canonic⁹ lingonē. proposuit q cū de mandato. C. pape pre. no. lingonen. epūs. quandā prebendā assignauit eidē in ecclesia lingonē. q capitulū ipm ad eandē recipere contēnebat: et infra. ¶ Ad instantiā remen. archiepi tunc epi prenestin. apo. se. le. et aucto. illi⁹ talis inter eū et epm et canonicos lingonen. compositio intercessit: q ipse ab eis recepto in canonicū et concesso sibi stallo in choro et participatione qualibet diuino p: idē fructus pbende pcipere nō deberet nisi loco proximo vacature: et infra. ¶ Cum ergo dictū. T. in canonicū recipi canonicis non obuiet institutis: et vacaturā expectare prebendā late. concilio non sit dubium obuiare: nos facto eiusdē legati illicito reprobato quod est illicitū approbantes: quia videtur indignum vt receptus in canonicū pbende beneficio defraudet mandamus quatenus dictos epm et canonicos vt ei prebendā cum se facultas obtulerit non differant assignare ap. postposita compellatis. ¶ Facientes eidē portiones quotidianas q fiunt in ecclia memorata si ne diminutione qualibet assignari.

Idem episcopo brixiē.

Nō tenet electio cū ad vnā pbendā duo simpliciter eligūtur

c.xx. Tue fraternitatis deuotio: et infra. Cū sepe cōtingat q ad vnā prebendam duo clerici propter importunitatē petentiū eligantur. ¶ Nos attēdentes q si duo vnā prebendā tenerent illud esse cōtra consilium turon. quod pbendarū prohibet sectionē. et si vnus illo ipsa ob tineret prebendā sub expectatione alius contra lateran. concilū statuta remaneret. Inquisi. t. t. r. q talis electio de rigore iuris penitus est cassanda. Idem.

Si duo electi ad aliquā dignitatē cōpromittant in iudices poterit iudex alterum confirmare: et alteri pro bono pacis de prouentib⁹ prouisionem facere. Ista est pulcherrima dispositio et in toto corpore iuris non habes consimilem.

Nisi essent viri prouidi et honesti tam qui ordinationē fecerunt q illi circa quos est facta ordinatio in ecclesia vestra sup negocio c.xxi. prioratus ordinationē illam valde suspectā propter exempli perniciem haberemus. Quod ergo post cōcertationē diutinā ordinatum est circa vnum de duobus electis vt ipse habeat prioratum: hoc ex iurisditione delegata secundū iusticiā videt esse statutū quod aūt ordinatū est circa reliquum vt ipse. xx. libras de reddtibus capituli: et. xl. de prouentibus prioratus pcipiat annuatim hoc secundū prouidentiā intelligitur esse preceptū ex arbitraria potestate cū in delegatos fuerit cōpromissum: q auctoritatē sibi retinendo cōmissa se pro bono pacis et vtilitatis hoc ordinasse fatentur. ¶ Cū igit hec ordinatio ab omnib⁹ est recepta: possunt q licite prior et capitulū de prouentibus suis propter causas pdictas: non quidē ex pactione partium: sed ex iussione iudicū prouisionē hmōi exhibere: nos eā hoc adhibito moderamine toleramus: vt ad pstationem. xl. lib. non dignitas prioratus sed persona prioris maneat onerata ne forte circa prouentus aliqua videatur facta sectio prioratus: ita q ipso priore defuncto successor ipsi⁹ ad pstationē. xl. li. minime teneatur.

Idem vadenē. epo et abbati patiā.

Canonici priuilegiati a papa super certo numero si sponte receperunt aliquē supra numerū cōtra impetrantes a papa exceptione numeri vti non possunt.

Pro illorum pulsione: et infra. c.xxii. ¶ Burdegal. archiepo mādauimus vt magistro. P. in aliqua ecclesiarum suarum vbi ei expedire cognosceret: competens faceret beneficium assignari: contradictores ec. districtione compescens. qui decano et capitulo xantonē. auctoritate nostra mandauit vt ipsum admitterent in canonicum et in fratrem.

Cumq; q̄dem reluctarentur canoni-ci: ac indulgentiā de quadragesimo canonicoꝝ numero ei opponerēt: q̄ archieps cognouit illos in elusionē mandati nostri indulgētia concessa eis irreuerenter abuti predictū magistrū de prebenda ꝛ canonia tanto neñ. ecclesie inuestiuit contradictores vinculo excōmunicationis astringens: ꝛ infra. Qz vero quod p dictū archiepm de memorato magistro au ctoritate nostra prouide factum est firmitatē volumus obtinere: mandamus quatenus si vobis ptiterit predictos canonicos indulgentiā quaz habent de certo canonicoꝝ numero non seruasse ꝛ aliquē vltra constitutum numerū in canonicū auctoritate propria recepisse: cū nobis legem imponere nō debeant quā ipsi negligunt obseruare latā in ipsos excōicationis sententiā a predicto archiepo tandiu denuncietis sublato appellationis obstaculo seruandā donec sepedictū magistrū recipiant in canonicū et ea que ad canonicatum ptinēt cū stallo chori ꝛ loco capli ei studeāt assignare. Idē bisūtiñ. arc.

Non beneficiatus habēs sufficiens patrimoniū ad sacros legitime promouetur.

C.xxiij. Uis questionibus rñdem⁹ q clericos in minoribus ordinibus cōstitutos de patrimonialib⁹ bonis habētes vnde possint cōgrue sustentari ꝛ si nondū fuerint beneficiū ecclesiasticū assecuti (dūmodo aliud canonicū non obsistat) ad superiores poteris ordines promouere. Idem episcopo zamorē.

Absenti potest conferri beneficium alio mediante: nec refert vtrum absens inuestiatur p personaz mediam vel persona media inuestiatur pro absente. h. d. coniūgēdo vtrunq; intellectum. Et est casus nota. ꝛ quotidie practicatur.

Capi. xxiiij. Ccedens ad apost. se. et infra. Inquisi. t. t. r. s. q clericus absens per aliū vel alius magis pro seipso poterit de beneficio ecclesiastico inuestiri. Idem trecēñ epo

Si ad vnum canonicatū ꝛ prebendam duo sunt recepti simpliciter receptio non tenet etiam interueniente aposto. auctoritate. hoc dicit et est nota. ca. quare tene semp menti et nota ipsum.

Ilecto filio. p. sancte pudentiane pbro cardinali cellerario trecē. ꝛ. R. procuratori tuo auditore concesso. idē cellerarius propo suit corā eo q cū in manibus remeñ. archiepi tunc ap. se. legati intendentis prouidere. B. nepoti suo in trecensi ecclesia prebendā quā ibi obtinebat liberaliter resignauit dict⁹ legatus prefatū. B. ꝛ eundē cellerariū in canonicos treceñ. instituit: ꝛ ambobus idē capitulū treceñ. stallū in choro ꝛ locū in capitulo: et idem archieps supradicte prebēde fructus diuidendos cōmuniter assignarunt donec idem. B. integrum esset prebendale stipēdium assecut⁹: et infra C.xxv.

Quorum receptionem procurator generalis prede. tui in partibus constātinopolitanis tūc agētis postmodum approbauit. Dictus quoq; cellerarius lectionē ꝛ euangeliū in hebdomada sua legisse dinoscitur: et tā decani q̄ epi electioni et aliorū negocioꝝ tractatibus sicut canonicus treceñ. interfuit: ꝛ domū quandam p capitulū memoratū obtinuit que non nisi canonico consueuerat assignari tuq; cū ad eādē accessisses ecclesiam consecratus: eum cum canonicis alijs ad osculum recepistis cum tunc non nisi canonici ad osculum admittantur: ꝛ eidem super predictis non mouisti per biennium questionem propter quod petijt vt te ab ipsius super hoc molestatione indebita cōpescere dignaremur: ꝛ infra.

Procurator tuus propo suit ex aduerso q ad vnicū ius spirituale qđ vacabat ibidem insimul duos canonicos instituere predicto legato nō licuit nam si duo vnicam prebēdam haberent: id esset cōtra turoneñ. cōcilium quod prebendarū inhibet sectionem. Si vero duobus receptis vni tantum prebenda daretur / sub

Expectatione alius contra lateranē. concilium remaneret. Preterea licet in ecclesia in qua non est certus numerus prebendarum/nulla etiam vacante in canonicum quis possit assumi: cum intelligatur ad quoddam ius eligi quod ex electorum assensu de nouo creatur. et cum electo in canonicum nascitur: & desinit cum defuncto: in ecclesia tamen que determinatum habet numerum prebendarum vno indiuiduo iure vacante/ duo simul eligi non possunt ad illō eo φ huiusmodi spirituale ius diuidi seu cōmunicari nequeat inter eos quā interdū hi ad quos spectat electio de communi assensu augmenta re valeant numerum prebendarum: quoddā ius spirituale de nouo creado: nisi forte statutum aliquod obsistaret: quod esset iuramento firmatum vel cui sedis apost. confirmatio accessisset huiusmodi clausula prohibitionis adiecta: vt si quicφ contra id fieret non valeret propter qδ institutionem prefatam nullā fuisse dictus asseruit procurator: cum in treceñ. ecclesia certus sit prebendarum numerus: quem capitulum vel legatus augmentare minime intendebat vel ius aliquod de nouo creare. ¶ Unde dictum cellerarium ad restitutionem eorum que ratione predicte institutionis tenebat: sententialiter duximus condemnādum: ei super prebenda ipsa vel eius parte silētium imponentes. ¶ Ita φ per hoc predicto. B. nullum preiudicium generetur cum res inter alios acta regulariter aliīs non obsistat. I dem.

De vna prebenda vacante p̄sit fieri due si eius suppetant facultates: alr̄s diuidēs itegrare tenet̄.

Capi. xxvi. Uacante quadam prebēda in ecclesia tua duas ex ea cōstitues ad illas de consensu capituli tui duos canonicos assumpsisti: quorum altero viaz vniuerse carnis ingresso prebendam quam defunctus habuerat quidam clericus nomine Hyppolitus fuit aucto. se. aposto. assecut⁹ Uerum cum idez Hyppolitus te si per integritate prebēde per quasdā nostras litteras inquietet: & ali⁹ idē ius aduersus te se habere proponat quid facere debeas requisisti. Super quo sic duximus respondendum: φ cum turoñ. statuta conci. sectionem inhibeant prebendarum teneris vtiφ de his que vacare contigerit integrare prebendam: nisi rationabili causa de vacante prebenda supradicta due fuerint cōstitute: ac tot sine vtriusφ prouentus φ per vtramφ sit vtriφ prouisum in beneficio cōpetenti.

I dem versellensi epo.

Si papa mandat capitulo vt aliquem in canonicū recipiāt et prebendam si qua vacat conferāt si de mandato scientes aliī conferūt coguntur primum recipere: & de redditibus ecclesie loco beneficiī prouidere donec prebendam habeat.

Capi. xxvii. Dilectus filius. B. clericus nobis proposuit conquerēdo φ cum pro eo ad nouarieñ. capitulum mandatum apostolicū misissemus vt eum in canonicū reciperent et in fratrē m' prebendam si qua tunc vacabat conferentes eidem: et infra. ¶ Frater. t. mādamus quatenus si tibi cōstiterit φ in nouarieñ. ecclesia prebēda vacaret tempore quo eiusdez ecclesie canonici nostras litteras receperunt. cum eam aliī in elusionē mādati nostri duxerint conferendā eundem clericum si non habet sufficiēs beneficium ecclesiasticum in canonicum recipi facias et sibi de redditibus ecclesie singulis annis assignari prouentus: donec sit ei in bñficio prebendali prouisum.

I dem in conci. generali.

Habens personatum vel beneficium curatum si secundo tale recepit vacat primum quod si retinere contenderit etiam secundo priuabitur: hoc primo. Et is ad quem spectat beneficiī curati collatio licite confert statim cum institutus aliō recepit & si infra sex menses nō conferat deuoluitur ad alium collatio: et alter punitur hoc secundo.

Cum sublimibus vero et litteratis personis circa pluralitatem beneficiorū incompatibiliū solus papa dispēsat. hoc tertio. h. d. istud capitulum est vtile et famosum.

Capi. xxviii. De multa prudentia fuit in lateran. cōcilio phibitū vt nullus diuersas dignitates ecclesiasticas vel plures ecclesias parrochiales reciperet cōtra sacrorū canonū instituta: alioquin recipiens sic acceptum amitteret et largiendi potestate cōferens priuaretur. Quia vero propter presumptiones et quorūdā cupiditates: nullus hactenus aut rarus de predicto statuto fructus prouenit: nos euidentius et expressius occurrere cupientes. presenti decreto statuimus: vt quicūq3 receperit aliquod beneficiū curam habēs animarū annexam: si prius tale beneficiū habebat eo sit ipso iure priuatus: et si forte illud retinere cōtenderit: etiā alio spolietur. Is quoq3 ad quem prioris spectat donatio illiō post receptionē alterius libere cōferat cui merito viderit cōferendū: et si vltra sex menses cōferre distulerit nō solum ad alios secūdum lateran. cōcilij statutū eius collatio deuoluatur verūetiā tantū de suis cogatur prouētibus in vtilitatem ecclesie cuius est illud beneficiū assignare quātum a tēpore vacationis ipsius constiterit esse perceptū. Hoc idē in psonatibus esse decernimus obseruandū addētes vt in eadē ecclesia nullus plures dignitates aut psonatus habere psumat: etiā si curā nō haberet animarū. Circa sublimes tamē et litteratas psonas q maioribus bñficijs sunt honorande (cū ratio postulauerit) per sedem apostolicā poterit dispēsari.

Idem in eodem.

Concilium puinciale a beneficiorū collatiōe suspēdit eos q post secūdā correctionē indignis beneficia conferunt prouidet etiam quis interim beneficia cōferat: et illam suspensionē relaxat solus papa vel solus patriarcha.

Capi. xxix. Graue nimis est absurdū q quidā ecclesiarum prelati cū possint viros idoneos ad ecclesiastica bñficia promouere: assumere nō verentur indignos quibus nec morū honestas/ nec litterarum scientia suffragatur carnalitatis sequentes affectū nō iudicium rationis vñ quāta ecclesijs dāna puenīūt nemo sane mētis ignorat. Volentes igitur huic morbo mederi precipimus vt pretermissis indignis idoneos assumāt qui deo et ecclesijs velint et valeāt gratū impēdere famulatū: fiatq3 de hoc in prouinciali cōcilio diligens inquisitio annuatim: ita vt qui post primā et secūdam correctionē fuerit repertus culpabilis a bñficijs cōferendis per ipsum concilium suspendatur: instituta in eodē pcilio persona prouida et honesta que suspensi suppleat defectū in beneficijs cōferēdis. Et hoc ipsum circa capitula que in his deliquerint obseruetur. Metropolitani vero delictū superioris iudicio relinquatur ex parte concilij nunciandum. Ut autē hec salubris prouisio pleniorē cōsequatur effectum hmōi suspensionis sentētia preter ro. pō. auctoritatem: aut pro priū patriarche minime relaxet: in hoc quoq3 quatuor patriarchales sedes specialiter honorentur.

Idem in eodem.

Rector ecclesie nō obstāte cōsuetudine epi vel patroni debet de redditibus eccle sufficiēter habere portionē. h. d. vsq3 ad. §. q vero.

Capi. xxx. Extirpande cōsuetudinis viciū in quibusdā partibus inoleuit: quod scilicet parrochialiū ecclesiarum patroni et alie quedā persone prouentus ipsarū sibi penitus vendicantes presbyteris earū seruitijs deputatis relinquūt adeo exiguā portionem quod ex ea nequeāt cōgrue sustentari: nā (vt pro certo didicimus) in quibusdam regionibus parrochiales presbyteri pro sua sustentatiōe: nō obtinēt nisi quartā quarte: id est sextā decimā decimarū. Unde fit vt in his regionibus pene nullus inueniatur sacerdos parrochialis qui vllā vel modicā habeat peritiam litterarum

¶ Cum igitur os bouis ligari non debeat triturãtis: sed qui altari seruit: de altari viuere debeat: statuim9 vt (cõsuetudie qualibet episcopi vel patroni seu cuiuslibet alteri9 nõ obstante) portio presbyteris ipsis sufficiens assignetur.

Priuatus est parrochiali ecclesia rector in ea nõ residens nisi sit annexa dignitati vel prebende: quo casu debet ibi habere perpetuum vicariũ. Et in fine prohibet in fraudem rectorib9 de ipsius prouẽtibus pensionem in beneficium dari hoc dicit. Uel sic. Non residẽs in ecclesia parrochiali vel non ponẽs vicariũ quãdo est annexa b[e]nficio maiori priuatus est ea. h. d. ¶ Qui vero parrochialem habet ecclesiã: nõ per vicarium sed per seipsum illi deseruiat in ordine quẽ ipsius eccle cura requirit nisi forte dignitati vel prebende parrochialis ecclesia sit annexa: in quo casu cõcedimus vt q̃ talẽ habet prebendã vel dignitatem cum oporteat eũ in maiori ecclesia deseruire in ipsa ecclesia parrochiali idoneum et perpetuũ habeat vicarium canonice institutũ qui (vt predictũ est) cõgruentẽ habeat de ipsi9 ecclesie prouẽtib9 portionẽ alioquin illa se sciat auctoritate hui9 decreti priuatũ libere aliũ cõferenda qui velit et possit qđ dictũ ẽ adimplere. ¶ Illud aũt penit9 interdicim9: ne q̃s in fraudem de puẽtib9 ecclesie que curã habere debet propriũ sacerdotis: pensionem aliũ quasi p b[e]nficio conferre presumat. Idem in eodem.

Non debent religiosi ecclias vel decimas a laicis sine diocesanorũ cõsensu recipere excõicatos vel iterdictos ad diuina admittere: i ecclesiis quoq3 q̃ ad eos nõ pleno iure pertinẽt istituere vel destituere sed presentabunt diocesanis ad eas viros idoneos.

Capi. xxxi. In lateranẽ. cõci. noscitur fuisse phibitũ ne q̃libz regulares ecclesias/seu decimas sine episcopoꝝ cõsensu de manu laici presumãt accipere: nec excõmunicatos vel nominatim interdictos admittãt aliquatenus ad diuina. ¶ Nos aũt id fortius inhibẽtes trãsgressores digna curauim9 animaduersiõe punire ita tuentes nihilomin9 quaten9 in ecclesiis que ad ip sos pleno iure nõ pertinent iuxta eiusdẽ concilii statuta ep[iscop]is instituẽdos p[re]sbyteros repsentent: vt illis de plebis cura r[espo]ndeãt: ipsis vero p rebus temporalib9 rationẽ exhibeãt competentẽ: institutos vero remouere nõ audeant episcopis incõsultis. ¶ Sane adiicim9 vt illos representare pcurent quos vel cõuersatio notos reddit: vel cõmendat probabile testimoniũ prelatorum. Honorius tertius abbati et priori sancte genouefe.

Abiẽs i theologie studio fructus beneficiorũ suorũ percipit in absentia: sed quotidianas distributiones non.

Capi. xxxii. Licet vobis dixerim9 scripta nostra vt magistro. A. eboracensi archidiacono in sacra pagina cupienti studere: prouent9 suos ecclesiasticos faceretis integre ministrari. ¶ Nolum9 tamẽ vt quotidianas distributiones que tantũ residẽtib9 in ecclesiis et his q̃ intersunt horis canonicis exhibent ei tribui facietis. Idem vespri. episco.

Propter paupertatẽ prebendarum eccle cathedralis possũt eis annecti capelle reseruata ipsarũ p[re]sbyteris cõgrua portione.

Capi. xxxiii. Exposuisti nobis q[uo]d eccle tue canonici diminuta ipsoꝝ put sione a tempore cõci. generalis cum eis extũc nõ fuerint ad eorũ sustentationem concesse capelle sicut ante fieri cõsueuit: de redditibus prebendarũ suarum nequeũt sustentari: et infra. ¶ Si eisdẽ necessitas vel vtilitas exigat prebẽdas eccle tue posteris de capellis in perpetuum annectendis eisdẽ (sicut discretione prenia expedire videris) augumẽtare: reseruata congrua capellarum presbyteris portione.

Idem episcopo et priori. et archidiaco. de herfo.

Licet ecclīa ex donatiōe laici beneficium cōferat tenet illi⁹ beneficij impetratio de hoc mētione non habita.

Capi. xxxiiij. Dilectus filius.B.cleric⁹ no: bis ꝓposuit ꝙ cum decano ⁊ capitulo andegauēsi.preces direxe: rimus ⁊ precepta vt ipsum ꝗcito fa cultas se offerret:l canonicū recipe rent ⁊ in fratrem vobis sup hoc exe cutorib⁹ sibi datis quia decani ⁊ ca: pituli ꝓcurator excipiendo propo: suit litteras non valere pro eo ꝙ in eis mentio non fiebat ꝙ prefat⁹ de: canus ex donatione regis prebēda: rum eiusdē ecclesie collationē habe ret: vos mandati nostri executores non esse interloquēdo dixistis:⁊ sic due prebende que medio tēpore va: cauerunt alijs sunt collate: ⁊ infra. Mandam⁹ quaten⁹ occasione hmōi (quā reputam⁹ friuolā)nō obstante mandatum nōstrū exequi ꝓcuretis. Grego.ix.argentinē.episcopo.

Pueri ⁊ alias beneficiati non sunt idonei ad beneficia cōfe: quēda.h.d. inherēdo verbis littere.

Capi. xxxv. Uper inordinata ordinatione et infra. Cum autem illi sint in ecclesijs idonei reputādi qui fer: uire possunt et volūt in ipsis. Cō: sultationi.t.t.re.ꝙ pueri ⁊ bñficiati ꝗ nō possunt in eadē ecclesia deser: uire:in ea nō debēt idonei reputari. Idē archiepō ⁊ magistro.R.turoñ.

Prouenius prebende integra: tione alia diuidi nō debet.

Capi. xxxvi. Um causam ꝗ inter aurelianē. episcopū/et Jo.de bleſſis ca: nonicū sancte crucis super integra tione prebende ipsius canonici ver: tebatur:vobis duxerim⁹ cōmittēdā ⁊ infra. Cōsultationi.t.r.ꝙ nostre intentionis non existit: vt pro inte: gratione prebenda de nouo aliqua scinderetur. Idem.

Clerici ignobiles et non emi: nentis scientie ꝓpter hoc non debent a prebendis repelli etiā in ec clesia ꝗ tales admittere nō ꝯsueuit.

Capi. xxxvij. Enerabilis frater noster por tueñ.episcopus supplicauit vt cū quādā ꝓbendā ꝗ in argētineñ ecclesia tādiu vacauerat ꝙ donatio eius erat ad se.apost.ldeuoluta J.cle rico cōtulerit dum in illis partibus legatiōis officio fungeretur: suam collationē benigno prosequeremur affectu verum procurator argentini capituli ꝓposuit ex aduerso:ꝙ idem capitulū hoc audito consuetudinē allegans antiquā inuiolabiliter ob: seruatam iuxta quā nullum nisi no: bilem:et liberū et ab vtroqꝫ parēte illustrem honeste cōuersationis: ac eminētis scientie: in suum cōsortiū hactenus admiserant nec cōtra hoc fieret(maxime cum nulla tunc ꝓben da vacaret ātequā monitorias vel exe cutorias litteras recepisset) ad sedē ap.appellauit: ⁊ infra. Nos igitur attendentes ꝙ non generis sed vir: tutū nobilitas vitequ honestas gra: tum deo faciūt et idoneum seruito: rem ad cuius regimē nō multos se: cundū carnē nobiles ⁊ potentes ele git: sꝫ ignobiles ac pauperes eo ꝙ non est personarū acceptio apud ip: sum: et vix ad culmina dignitatum (nedum ad prebendas) viri eminen tis scīētie valeāt reperiri: exceptio: nes huiusmodi nō duxim⁹ admittē: das:⁊ infra.Di.v.mādam⁹ quaten⁹ si vobis cōstiterit predictā prebēdā vacasse quando ipsam dicto.J.epi: scopus contulit memoratus ipsum ad eam recipi faciatis. Idem.

Si mandatur prouideri in ec clesia non potest de ecclesia prouideri.

Um olim pori.s.W. dederim⁹ in mandatis vt Bu.diacono in aliqua ecclesia ciuitatis vł dio.luc. ca 38. auc.ap.ꝓuideret: idem prefatū Bu. ecclesie pe.de vico rectoriam aucto. huiusmodi vlsus est designare l qua rector ab eiusdem ecclesie clericis eligi consueuit: excōmunicationis sententiam nihilominus proferens in rebelles. Cum igitur mandatū huiusmodi se ad talia non extendat nec ad rectoriam vel dignitatem no stra feratur intentio cū pro simplici beneficio iussio nostra manat:maus

damus quatenus tam institutionem huiusmodi q̄ excōmunicatiōis sententiā ꝓpter hoc latā denūcies non tenere. ¶ De clerico egrotante vel debilitato. Ale.cādido epō dyrbeueta

Clericus infirm⁹ integre percipit fructus beneficij sui.

cap. i.

Umpercussio corporalis: ꝛ infra. F. t. hortamur quatenus lato rem presentium ad percipienda q̄ cōsueta sunt ab ecclesia tua egritudo sua non debeat impedire. ¶ Quia si alij ei⁹ essent exemplo deterriti forte nō posset qui militaret ecclesie inueniri: sed scdm̄ eius ordinem quecūq; ei si sanus esset poterant ministrari de ipsa exiguitate que ecclesie potest accedere fra. tua prebeat egrotāti. Eugenius papa.

Presbyt' cui medietas palme cum duob⁹ digitis est abscissa missam nō celebrat: sed ceter' sacerdotalibus fungi potest.

ca. ii. Presbyterum cuius duos digitos cū medietate palme a predone abscissos significasti: missam non permittim⁹ celebrare: q2 nec se cure ꝓpter debilitatem: nec sine scādalo ꝓpter deformitatē membri hoc fieri posse confidimus. ¶ Ipse autē ceteris officijs sacerdotalib⁹ fungi minime prohibemus. Lucius.iij.

Si rector ecclesie sit leprosus dādus est ei coadiutor.

ca. iii. De rectoribus ecclesiarū lepre macula vsq; adeo infectis q̄ altari seruirenō possunt nec sine magno scādalo eorum qui sani sunt ecclesias ingredi. ¶ Hoc volumus te tenere: q̄ eis dādus est coadiutor q̄ curam habeat animarū: et de facultatibus ecclesie ad sustentationem suam congruam recipiat portionē. Clemens.iij.

Si rector ecclesie sit leprosus ab administratiōis officio remouetur: sed de bonis ecclesie sustentatur.

Tua nos duxit. F. cōsulēdos: et infra. ¶ De sacerdote qui diuino iudicio lepre morbo repercussus in parrochiali ecclesia prelationis officio fungitur. ¶ Dicimus q̄ pro scandalo ꝛ abhominatione ꝓpt' ab administratiōis debet officio remoueri: ita q̄ iuxta facultates ecclesie sibi necessaria q̄diu vixerit ministrentur. Innocētius.iij. arelaten. archiepiscopo. ca. iiij

Epō qui ꝓpter morbū incurabilem pastorale officium exercere nō potest dādus est coadiutor.

Ex parte tua fuit ꝓpositum q̄ cum aurasiensis episcopus graui morbo ꝛ incurabili fere ꝑ quā driennīū laborauit: ita q̄ pastorale officium non potest vllatenus exercere ꝓnceps terre illius ac ciues ciuitatis eiusdē / a te postulant incessanter vt ipsis (cum sis metropolitanus eorum) studeas prouidere. ca. v.

¶ Uerum cum ipsum ad cessionē cōpellere non possis nec debeas vllo modo: nec afflicto afflictio sit addēda immo potius ipsius miserie miserendum eo q̄ idem vir bonus extiterit: et ecclesiā salubriter sibi cōmissam gubernauerit: nos volētes tam epō q̄ ecclesie prouidere mādamus quatenus illi coadiutorē seu socios vi rum prouidū et honestū: per quem tam epō q̄ ꝓplo vtiliter consulatur. Ilono, epō aduersano.

Breue est et non summatur.

Consultationib⁹: et infra ¶ Archidiacono autem quē morbo paralitico laborantem officium lingue asseris amisisse coadiutor ē merito adhibendus. ca. vi

¶ De institutionibus.

Ex cōcilio arelaten.

Numerus clericorum debet institui in ecclesijs collegiatis secundum facultatem ipsarum.

Non ampli⁹ suscipiantur i monasterio monachorum aut clericorum seu etiā puellarum q̄ quot se regere de bonis eccle. absq; penuria possint. Eugenius. ¶ Laici i canonicos nō possunt institui. ca. vii

ca. 8. In ecclesia vestra certū numerū canonicorū (sicut nobis innotuit) cōmuniter instituere curauistis et infra. Cū laici non debeant i canonicoꝝ numero cōputari: nec vos debeatis differre quominus statutū numerum de alijs clericoꝝ personis idoneis suppleatis tales ad supplendum numerum inuenire curetis per quos deo in diuinis officijs per ecclesiasticos ordines congrue seruiatur. Alexander.iij.cantua.archiepo et eius suffraganeis.

Institutio beneficioꝝ spectat ad epos vel eoꝝ officiales.

ca.iij. Ex frequentibus querelis didicimus in partib⁹ vestris consuetudinē prauā a multis retrotēporibus inualuisse ꝙ clerici ecclesiastica beneficia sine consensu epi dioce. vel officialiū suoꝝ (qui hoc de iure possunt) recipiunt: minus ꝙ deceat cogitantes quomodo id patrū sanctoꝝ est institutionibus alienū: et ecclesiastice contrarium honestati. Unde cū tu frater archiepe ex officio tibi commisso tā iniquā consuetudinē de prouincia tua velis (sicut debes) radicitus extirpare: tā i illos qui ecclesiastica beneficia taliter occupata sciēter detinēt: ꝙ in eos q̄ de cetero occupare presūpserit: excōicationis sētentiā protulisti. Nos itaq; eandē sententiā ratam hñtes: et eam aucto.ap. cōfirmātes mādamus quaten⁹ celericos ipsos qui ipsam sentētiā incurrerint (nisi ꝯgrue satisfecerint) absoluere minime presumatis.

Cle.iii.clero constantino.

Ultra facultates non debet de institui iuitis clericis ecclesie.

ca.iiij. Auctoritate aposto. se. et infra. Statuim⁹ insup vt null⁹ i ecclesiis vris vltra ꝙ facultates earū sustineāt: vobis instituatur inuitis. Inno.iii. s. marcelli et sancte susanne car. ap. se. leg.

Cū i eccesiis oportet extraneos institui non debent institui clerici certe originis tantū sed vndecunq; sint: dum tamē sint idonei.

ca.v. Ad decorem. et infra. Sicut nostris aurib⁹ est suggestū: constantinopolitan⁹ patriarcha aliaꝝ nationū clericos spernens/venetos tm̄ in cōstantinopolitanis ecclesijs satagit collocare nō attēdēs ꝙ i omni gente qui facit iusticiam acceptus est deo: nec sanctuariū dei conuenit iure hereditario possideri. Quocirca mandamus quatenus moneatis eundem vt viros litteratos et alios idoneos/vndecūq; originē duxerint: in pdictis ecclesijs et maxime in maiori instituere non postponat: alioquin idignū se reddet vt vos aliarū clericos nationū ad ei⁹ obediētiā cōpellatis. Nec dissimulare poteris quin hoc nostris aurib⁹ intimetis: vt ex hoc ipso an verū sit qd super hoc venetis dicitur pmisisse cōcere valeam⁹. Idem helisi. episcopo et archidiacono noruicen.

Institutiones et custodie pñt de iure speciali ad non epm ptinere: et pēdēte lite cū diocesano defenditur in possessiōe. h. d. Uel sic. Si possidet ius instituēdi is ad quē de iure cōi nō spectat: pēdente iudicio pprietatis in possessiōe defēdit.

capl. Cum venissent ad apo. se. archidiaconus richimundie et procuratores eboracen. archiepi: ex parte archiepi fuit ꝓpositū ꝙ institutio psonarū et custodia ecclesiarū vacātiū ad eū in dio. sua spectat tā de iure iurisditione cōi ꝙ de cōsuetudie gñali verū quidā pdecessores ipsi⁹ quibusdā archidi. richimūdie tā institutionē ꝙ custodiā psonaliter cōmisserunt. et ifra. Inter alia vero archidi. ipse respōdit ꝙ archiepe tā institutiones ꝙ custodias nō psonaliter archidiacono q̄ tūc erat sed ppetuo de cōsensu capituli archidiaconatui reali cōcessiōe donauit. Cū aūt archidiaconat⁹ ipse in cōtinua possessione tā istarū ꝙ aliarū libertatum multoꝝ archiepoꝝ et archidiaconorū tēporibus extitisset: et archiepus sine cōditione qualibet cōcessiss; ipsū eidē: post cōcessionē asseruit ꝙ ipsū cōcesserat institutionib⁹ et custo-

alijs vacantium ecclesiarum exceptis. Ipse vero timēs si negaret expresse cū nōdum esset archidiaconat⁹ pos sessionē adeptus vel impediret penitus factū eius: vel diuti⁹ ei differetur: respōdit q nō solū de illo s; de omnib⁹ redditib⁹ suis faceret qd sibi placeret: et infra. Nos igitur interlocuti fuimus archidiaconū esse in plena libertatū eiusdem archidiaconatus possessione tuendū: donec probatū legitime fuerit ex aduerso libertates ipsas archidiaconis ab archiepis personaliter fuisse cōcessas cum in hoc casu tam ante q post in ipsa etiā cōcessione archiepis eas retinere potuerit licite tanq suas: vel donec legitime probatum fuerit easdem libertates archidiaconū abiurasse. Sed i hoc casu si cōcessio illa fuerit realis archiepo nihil iuris vel vtilitatis accederet: quia nos vel ad petitionem eboracē. ecclesie: vel per nos ipsos sup hoc archidiaconatui cōsulem⁹. Si ergo alterutrū ipsorū fuerit legitime approbatum: archidiacono super libertatibus ipsis: silentium neutrum archiepiscopo silentiū imponatur.

Idem episcopo trecen. et archidiaco. parisiensi.

Is ad quem spectat collatio dignitatum seipsum instituere non potest.

Cum ad nostrā: et ifra. Illud autem nolumus vos ignorare q postq. M. fuit abbas effect⁹: custodiam de iure nō potuit obtinere: quia cum ratione abbatie ad ipsum ptineat donatio tā custodie q aliarum dignitatum ac etiam prebendarum in ecclesia petranien. custodiā ipsam recipere non potuit a seipso. Cum inter dātē et accipiētē debeat esse distinctio personalis: s; nec ab alio eum ius conferendi alius non haberet.

De concessione prebende et eccle non vacantis.

Gelasius papa ad ro.

Institutus scienter in beneficium viuentis deponēdus est.

Ut indignoꝝ sacerdotum loco ponuntur: hoc ipso sunt ab ecclesiastica cōmunione pellendi q se passi sunt successores viuis sacerdotibus adhiberi.

Ex concilio lateran.

Beneficia nō vacātia concedi vel pmitti nō debent: et cū vacauerint cōcedi debēt infra sex menses: qb⁹ elapsis de epo ad capitulū: et ecōtra: demū ad proximum superiorem deuoluitur collatio.

Nulla ecclesiastica ministeria seu etiam beneficia vel ecclesie tribuātur alicui seu promittantur anteq vacent. Ne desiderare quis mortē pximi videatur: in cuius locum et beneficium se crediderit successurum. Cum enim in ipsis etiā legib⁹ gentiliū inueniatur inhibitū turpe est et diuini plenū animaduersione iudicii si locū in eccl'ia dei future successionis expectatio habeat quā ipsi etiā gētiles cōdemnare curarūt. Cum vero prebendas ecclesiasticas seu quelibet officia in aliq ecclesia vacare cōtigerit: nō diu maneant in suspenso sed infra sex menses psonis q digne administrare valeant cōferantur. Si autē eps vbi ad eū spectat cōferre distulerit per capitulū ordinetur q si ad capitulū pertinuerit: et ifra prescriptū terminū hoc nō fecerit eps fm deum hoc cum religiosorū viroꝝ cōcilio exequatur. Uel si oēs forte neglexerint metropolitan⁹ de ipsis fm deū absq illorū cōtradictione disponat.

Alexander. iij. eboracē. archiepo.

Beneficia vacātia cōferuntur nō obstāte appellatione illoꝝ qb⁹ pmissa fuerūt anteq vacarent.

Relatū est aurib⁹ nris: et infra. Cōsul. t. t. r. q cū in lateran. concilio pmissiones facte de ecclesijs non vacantib⁹ sint cassante pretextu appellationis eorū qui dictis promissionib⁹ innitūtur omitti non

debet: quia ecclesie cū vacauerint de personis idoneis ordinent. Anno. iij. preposito et capitulo cameraceñ.

Si scribitur ei ad quē spectat collatio date executore ad prouidendū per presentationē illarū collatori factā afficitur prebēda: ita φ collatio alteri facta nō tenet. h. d. secundum verum intellectum vide. c. si capitulo. e. titu. in vi.

c. iiij. Proposuit nobis. T. pbr φ cū L. papa p. nr pro receptione ipsius in fratrē et assignatione prebende ad donationē vestrā spectantis in ecclesia vr̄a primo vacatura mādatū ap. vobis destinasset: decano remēsi executore cōcesso: decanus ipse vos cōtumaces inueniēs/ ipsū de prebēda primo vacatura in eccl'ia vr̄a que ad donationē capituli pertinet auctoritate apo. inuestiuit. et infra. Sed cum prebenda que ad donationē vestram spectabat i eccl'a cameraceñ. vacasset eā alij assignastis. et infra. Idem autem pre. n. quod ab eodē decano factū fuerat ratū volēs haberi collationē prebende factā a vobis penit⁹ irritauit: et eū de ipsa p anulū inuestiuit. Licet aūt intētionis nr̄e nō sit inuestituras de vacaturis factas cōtra canonū instituta ratas habere/ q̄ secūdū plenitudinē potestatis de iure possumus supra ius dispensare attendētes tñ φ idē pbr pre. n. de vacatura sed de vacante per pre. n. fuerit inuestitus: vt pote que post cassationē cōcessionis a vobis facte intelligebatur vacare/ mandamus quatenus amoto ab ea prebenda quolibet detētore eam ipsi cum plenitudine honoris canonici assignetis. Idē p. scte M. in via lata diac. cardi. apo. se. le.

Semestre ad eligēdū seu cōferendū a iure prefixū nō currit legitime ipedito nec incipit currere nisi a die noticie vacatōis h. d. Et est text⁹ multū allegabilis et q̄tidian⁹.

ca. v. Quia diuersitatē corporū diuersitas sepe sequit' alorū. et infra. Cōquerebat' inter cetera eboracē. archieps: φ cū ad eū in eccl'ia eboracē. et alijs suis ecclesijs collatio ptineat p̄bendarū: tpe suspensionis ipsi⁹ et postmodū etiā quidā preter eius auctoritatē se intruserūt in ipsas: et infra. Manda. quate. eos q̄ prebēdas vel dignitates eccl'ie ebora. vel aliarū ad donationē eius spectātes preter auctoritatē acceperūt ipsius ad eas resignādas monitiōe premissa per excōicatiōis sniam et subtractionē alior̄ beneficior̄ nō obstante cōfirmatione a se. ap. obtēta sub forma cōi q̄ cōfirmat bñficia et prebendas sicut iuste et pacifice possidētur ap. re. cōpellas. Nisi forte aliqui eas vel speciali mādato ap. se. vel auctoritate latef. cōci. ab eboracē. capitulo sint adepti. Sic tñ vt tps suspēsionis in sex mensibus nullaten⁹ cōputet': cū illa laterañ. ocil. cōstitutio cōtra negligētes tm̄ fuerit pmulgata: et tūc si voluerit: nō tamē valuerit archieps ipe in cōferendis p̄bendis vti propria potestate: a qua et si fuerit sua culpa suspensus: nō tñ ad ipsū capitulū ex illa culpa prebēdarū erat donatio deuoluta: sed ad illum tpe suspēsionis illi⁹ prebēdarū donatio pertinebat: q̄ preter ei⁹ desidiā et negligentiā poterat prebēdas donare. Tps etiā quo ad apo. se. accessit et apud illā permāsit vel recessit ab illa: infra sex mēses nullaten⁹ cōputetur. Semestre aūt tps nō a tēpore vacationis prebendarū sed noticie ipsius potius volumus computari. Idem basilieñ. episcopo et abbati sancte Marie.

Non valent littere ad beneficium impetrate que de alterius colorata facti possessione nō faciūt mentionem. h. d. secundum verum et cōmunem intellectum. Et est textus multum allegabilis: et habet materiam quotidianam. Et fuit decisio multum subtilis.

Cum nostris fuerit olim aurib⁹ intimatū φ prepositura ecclesie lausañ. tpe tanto vacasset: vt secūdum statuta latera. cōci. ad nos esset eiusdē donatio deuoluta: eḣo et canonicis lausañ. mādauimus vt preposituram ipsā thesaurario lausañ. c. vi.

conferrent: quibusdam super hoc executoribus deputatis et infra. Uerum prefati eps et canonici litteris receptis prepositurã predictam nõ vacare dixerũt: quia licet ille qui ppositus fuerat in episcopum fuisset assũptus: ad ipsam tamen prepositurãm post consecrationem suã denuo fuerat ab ipsis canonicis electus et eam sicut antea possidebat. Quod dicti executores dicẽtes contrariũ esse iuri: ipsam prepositurãm de iure vacantẽ aucto. ap. prefato thesaurario assignarunt: et infra. Auditor igitur super hoc datus a nobis de mandato nostro decreuit: vt quod a memoratis executoribus factũ fuerat obtentu litterarum nostrarum eo q per falsi suggestionẽ et veri suppressionem fuerant impetrate: cum prepositura illa non vacaret de facto: quia talis possessio plus habet facti q iuris: habetur irritum et inane. Nos vero sententiam eiusdem ratam habentes/mandamus quatenus nisi predictus episcopus sufficiẽter ostenderit q vel ex indulgentia se. apo. speciali/ vel ex alia iusta causa et necessaria sibi post consecrationẽ suam prepositura concessa fuerit memoratã: ipsum ad resignationem ipsius (si sponte noluerit) compellatis deinde lausañ. capitulum ad conferẽdum eam thesaurario supradicto diligentius inducere procuretis.

Idem archiepiscopo richimundie.

Ubi constat bñficiũ collatũ p habẽtẽ ptãtẽ p exceptionẽ abiurationis et renũciationis non debet possessio retardari.

c.vii. Post electionẽ et cõfirmationem epi elieñ. vacãte archidiaconatu richimũdie quẽ tenuerat eboracẽ. archieps eũ tibi ppria libertate cõcessit dñs eboracẽ. capitulo in mãdatis vt te in archidiaconũ recipe. pcu rarent cuiꝰ noluerũt mãdato parere qz pre. n. Iter alia que decano et capl'o eboracẽ. suo puilegio noscit indulsisse: ordinationẽ canonicorũ seu psonarũ liberam esse decreuit vt videlicet idonea et honesta persona: cui archieps vacantẽ in eccl'ia eboracẽ. prebendam vel dignitatẽ duxerit cõferendam secundum antiquam ipsiꝰ eccl'ie consuetudinem presentaretur decano et capitulo supradictis. et infra. Si quis contra consuetudinem huiusmodi in eccl'ia ipsa esset p aliquem introductus: nec pro persona nec pro canonico haberetur q si archiepiscopus infra terminũ latera. concil. secũdum formam prescriptã persone idonee non cõferret: liceret decano et capitulo auctoritate apo. iuxta eiusdem concil. statuta cõferre. Cum igitur in litteris archiepiscopi directis capitulo de decano mẽtio nullatenus haberet: per cuiꝰ manum debebas in capitulo inuestiri: eius mandato extitit contradictum: et infra. Ipsius igitur institutione propter premissas rationes a capitulo reprobata: ipsi intelligẽtes archidiaconatus donationem ad eos tam auctoritate laterañ. concil. q indulti sibi priuilegii deuolutam. R. de sancto eadmundo illum vnanimiter cõtulerunt: inuestientes eundem de ipso et solẽniter installantes. Processu vero temporis prefatꝰ archiepus post resignationem et abiurationem a te factam et receptam ab ipso: eidem. R. archidiaconatum contulit antedictũ q archidiaconatũ ipsũ tã ratione prime q scde cõcessionis sibi assignatũ per se. apo. petiit cõfirmari. et infra. Qm cõstitit nobis archidiaconatũ predictũ tibi per eboracẽ. archiepm pmitus fuisse cõcessũ: et q institutiõe facta p ipsũ scdo turis ordinẽ minime reprobata archidiaconatꝰ nõ vacãs nõ potuit nec debuit in aliũ rite trãsferri: memorato R. q cõtra iusticie regulã in archidiaconatũ alterius puehi se cõsensit sup eo duximꝰ silẽtiũ iponẽdũ sẽtentialiter decernẽtes vt institutio facta p archiepm de te sortiat effectum. Erit de si super renũciatiõe vel abiuratione vel aliquo premissoꝝ aliq͂s qui velit et valeat aduersus te quicq duxerit proponendum: ordine poterit iudiciario experiri.

Idem .c. canonico tridentino.

Recepto in canonicū tenetur capitulū prouidere q̄cito facultas se obtulerit.

c.vij. Cum sup questione trideñ. p̄bē de. et ītra. ¶ Cū aūt cōstet te i canonicū trideñ. eccl'e fuisse receptū licet receptionē tuā factā cōtra lat. cōci. pars aduersa ꝑponat: q2 tñ ꝓbatū nō extitit nec ipi canonici videbant tibi hoc opponere posse de iure qui se fatent̄ te ꝯtra statuta p̄fati cōcilii recepisse. ¶ Sententialiter decernimus vt tibi quācito se facultas obtulerit p̄bendale b̄ñficiū in trideñ. ecclesia cōferat: cū ex quo receptus es in canonicū nō debeas carere p̄bēda. Idem episcopo ꝛ magistro ꝑ. canonico hildeseñ.

Si habens p̄bēdā: in eadē ecclesia recipit dignitatē cū p̄bēda vel aliā p̄bendā: vacat p̄ma ꝛ q̄uis a superiore sibi cōfirmetur: tamē valet ipetratio ꝑ aliū facta de ipsa etiā tacito de possessione alteri⁹ q̄ corāta non est. h. d. secundum verum intellectum panor.

ca. ix. Litteras vestras accepimus q̄ cum ꝑ D. clerico vobis scripserimus: vt eū de p̄bēda vacāte sancti vuiscardi. bremenē. quā dicebat ad donationē nr̄am fuisse iuxta latera. cōci. statuta deuolutā curaretis au. ap. inuestire: et ītra. Defacto fuit ꝑpositū corā nobis: q̄ H. ꝑpositus quondā simplex canonicus eiusdem eccl'e de ipsa i maiori eccl'ia in canonicū est elect⁹. et postmodū āni spacio euoluto: in ipsa eccl'ia scti vuiscardi in ꝑpositū est assūptus: p̄orē p̄bendā nichilomin⁹ retinēs quā in ipsa eccl'ia tūc habeat. ¶ Sed ꝑpositus allegabat ecōtra: q̄ erat ex consuetudine gñali q̄ vnus in eadē ecclesia plures haberet p̄bēdas ꝛ cū archieps bremeñ. ꝑpositū ipm de ꝑpositura in plena synodo iuestiret: tam ꝑpositurā illā q̄ p̄bēdā ei de canonicoꝝ cōfirmauit assensu. ꝛ infra. Unde/ cū vobis dubiū videret̄ vtrū cū aliquis de vna p̄benda eligitur ad aliā statim p̄ior vacare incipiat: an per r̄nsam debeat abdicari eidem an propter cōfirmationē h̄mōi q̄ sus peri⁹ est expressa p̄bēda illa dici debeat nō vacare nos cōsulere voluistis. ¶ Cū igit̄ si ita est p̄benda illa et si nō de facto: de iure tñ vacare noscatur mād. quate. dictū ꝑpositū vt illā sine difficultate resignet ap. re. cogatis quā cū de facto vacauerit clerico mēorato cōferre curetis.

Idem ep̄o et archip̄b̄ro papieñ.

In ecclesijs nō numeratis vacatio p̄bendarū seu canonicatuū possibilis nō est nec fit ibi deuolutio ad superiorē ex negligentia semelitri in nō ꝓuidēdo eccl'ie de ministris. h. d. et est casus no.

Ex parte hasteñ. eccl'iensis est auribus ītimatū: q̄ cū quedā p̄bende in ip̄a per quattuor ānos ꝛ āplius vacauissent hastē. ep̄s quosdā ibidē instituit credēs sibi ex hoc late. cōci. licere. Instituti aūt scientes nō esse firmā īstitutionē h̄mōi ad mediola. archieꝑm recurrerūt. q̄ eosdē in canonicos hastē. eccl'ie ordinauit ꝛ in corporalē possessionē p̄bēdaꝝ induxit capitulo eiusdē eccl'ie p̄bēte assensū tribus tñ exceptis q̄ se istitutioni h̄mōi opponere curauerunt. et infra. ¶ Tandē vtraq̄ pars cōcorditer est cōfessa q̄ in p̄dicta eccl'a nō erāt districte p̄bēde nec canonicoꝝ numer⁹ erat certꝰ. ¶ Nos igit̄ itellerimus euidēter statutū late. cōci. de b̄ñficijs vltra sex mēses vacātib⁹ locum in hoc articulo nullaten⁹ habuisse: ꝛ si forte hasteñ. eccl'ia canonicorū pateret̄ defectū. vnde istitutio per archieꝑm vel ep̄m facta occasione cōcilij memorati: carere debet robore firmitatis. ¶ Quia vero totum capitulū trib⁹ exceptis predictoꝝ receptionē affectat: nec ab illis trib⁹ aliq̄d rationabile cōtra ipsos obiectū est ꝛ ostensū: man. quate. si hastē. eccl'ie suppetūt facultates scd̄m cōsuetudinē hacten⁹ obſuatā p̄dictos clericos ꝑ canonicis faciatis h̄ri. ca. x.

Idē ep̄o et capitulo lauduñ.

Habēs potestatē cōferēdi non potest de iure alteri tradere

potestatē conferendi primū benefi= cium quod vacabit.

ca.xl. Constitutus in presentia nr̄a H. ecclesie vestre canonic⁹ humili ter ītimauit ꝙ tu frater episcope po testatē ei dedisti sacerdotalē cōferen di prebendā que primo in eccl'ia v'ra esset vacatura ꝛ remen. archieps tūc apostolice sed' legato vobis filii ca pituli aucto. nostra precepit vt cū p̄= benda ipsa vacaret personā illā cui vellet eā. H. cōferre sine iterpositiōe alterius p̄sone reciperetis ad ipsam et infra. Quocirca mādamus qua tenus personā illā cui memorat⁹ H. sacerdotalē prebēdā cū cōtigerit eā vacare duxerit canonice cōferendā sine cōtradictione qualibet admitta tis: et tu interim frater episcope pre bendā huiusmodi contra formā con cessionis tue conferre alicui nō pre= sumas. et infra. Quia vero cōces= siones tales (si ad consequētiā tra= herentur) fieri possent in fraudē ca= nonice sanctionis p̄ quā p̄hibētur ec clesiastica beneficia cōcedi siue p̄mit ti anteꝙ vacent: nolum⁹ ꝙ hmōi oc= casione mādati quod gr̄am continet personalē: fraudem adhibere volenti bus licentia concedatur. Idem.

Lateranen. cōcilū de b'nficiis vltra sex menses vacantib⁹ ad episcopatus non extenditur.

ca.xlī. Dilect⁹ fili⁹ magister Gu. cano nic⁹ vester nobis suggessit ꝙ episcopo vestro viā vniuerse carnis ingresso: archieps scte̅ seuerine asse rens ꝙ p̄pter negligentiā vestrā ad ipm erat eligendi auctoritas deuolu ta in episcopū vestrū elegit eundem. Nos igitur attēdentes ꝙ canon la tera. cōci. ab alexādro papa cōtra ne gligentes edit⁹ ad archiepiscopatū vel episcopatū non solet extendi sed ad personat⁹ alios et minora eccle= siastica beneficia coartari electiōem hmōi iusticia cassanim⁹ erigēte Itē priori hositē. ꝛ superiori facti fruit.

Non valet promissio beneficii vacaturi.

c.xlīī. Ex tenore litterarū vestrarū ac= cepimus ꝙ cū causam que in= ter J. clericū ex vnā parte et abbatē et cōuentū de bello loco ex altera sti per promissione vertebatur ipsius et infra. Dictus cleric⁹ post litē cōte statā chartā quandā monachorū ex hibuit p̄tinentē ꝙ primā ecclesiā ad donationē suā spectātē assignarēt ei dē ꝛ infra. Nos igitur attendētes ꝙ promissio p̄dicta non tenet: vt po te cōtra statuta latera. concilii atten tata: mandam⁹ quatenus memorato clerico super hoc silentiū imponen= tes: ab impetitiōe ipsi⁹ dictos abba tē ꝛ monachos absoluatis. Idem.

Obligatur prelat⁹ q̄ promittit prouidere cum poterit.

c.xliii. Accedens ad apo. se. R. cleric⁹ sua nobis insinuatiōe mōstra uit: ꝙ cū promiseritis vos prouisu ros eidem in ecclesiastico beneficio cū possetis sicut per litteras iudicis delegati inde confectas liquido ap= parebat: ꝛ infra. Nos aūt conside rantes ꝙ aliud est prelatū promitte re beneficiū collatiōnē cum poterit aliud cum vacabit cum in multis ca sibus se facultas offerre posset in q̄ bus collatio non esset in expectatio ne vacaturi beneficiū differenda man damus quatenus memorato. R. (cū poteritis) ecclesiasticum beneficiū assignetis. Idem.

Si ad capitulum vt prelatum potestas conferendi pertinet de vno ad alterum lapsus temporis non transit secus si prelatus interfit vt canonicus quia tunc de capitulo transit ad prelatū: nisi dolū p̄mittat h. d. ꝛ est tertius m'ltum allegabilis.

ca.xv. Postulastis per se. apo. edoceri vt cum ad vos ꝛ archiepisco pum vestrum simul donatio preben= darum ecclesie vestre pertineat vtrū prebende vacantis donatio penes ar chiepiscopum ipsum remaneat. si eā infra semestre temp⁹ neglexeritis or dinare. Ad quod breuiter. r. ꝙ si vos ꝛ idem archiepiscopus infra tē pus prescriptum circa hoc negligē= tes extiteritis: sicut nec ab illo ad vos ita nec a vobis ad illum potestas de uoluitur conferendi: sed secundum

Decre.

statuta lateraneñ. concí. ad superiorem transit donatio. ¶ Nisi forte archiepiscopus non vt prelatus sꝫ vt canonicus vobiscum ius habeat cõferendi. Et in hoc casu cũ dolose impedierit dolusei suffragari nõ debꝫ

Hono. iij. epõ ꝛ pposito ca. camera.

Sicut non potest patron⁹ promittere se presentaturum aliquem ad beneficium vacaturum ita nec dare potestatem presentandi antequã beneficium vacet.

ca. xvi Cum dilecta i xp̃o filia comitissa flandreñ. fecerit promissiones de non vacantibus beneficijs ecclesiarum in quibus ius obtinet patronatus: ꝛ donationes eoꝝ in manib⁹ posuerit alienis. ¶ Mandamus quatenus id irritũ decernentes inhibeatis eidem ne similia de cetero attentare presumat.

¶ Ne sede vacante aliq̃d innouet.

Inno. iij. priori ꝛ cõuentui glastõ.

Uacante sede status eiusdem mutari non debet.

Cap. i. Quit ille qui scrutator est cordiũ ꝙ licet C. preno. ecclesiam vestrã ererit cathedraleꝫ ipsam bathonieñ. ecclesie vniẽdo vt idem esset episcopus vtriusqꝫ q̃ tñ hec vnio asserebatur a vobis in graue preiudicium glasto. ecclesie redũdare cum per ipsam dissolueretur religio ꝛ fraudaretur elemosyna ꝛ hospitalitas tolleretur nos ad releuandum ecclesie vestre statutum cepimus intendere diligenter: et infra. Uos autem post obituꝫ batonieñ. episcopi humiliter postulastis: vt quia tempus aduenerat quo sine scandalo ecclesie vestre ruina poterat releuari cum et batonieñ. ecclesia ad ipsum pariter postularet rex quoqꝫ cum regni magnatibus ꝛ quidam episcopi cum multis abbatibus deposcerent illud ideꝫ vt vnione penitus dissoluta monasterium vestrum reduceremus in statũ antiquum sub abbatis regimine gubernandum. ¶ Attendẽtes igitur ꝙ episcopali sede vacante nõ debet aliquid innouari: cum nõ sit qui episcopale ius tueatur: maxime ne plus fauisse persone ꝙ̃ ecclesie videremur: si quod eo viuente concessimus post obitum eius subito mutaremus: petitionem vestram nequiuimus exaudire auctoritate predicta indulgentes vt cum batonieñ. ecclesia de presule fuerit ordinata: ius vestrum apud sedem apostolicam prosequẽdi facultatem liberam habeatis: interim autem sub cura prioris idem monasterium gubernetur.

Honori⁹. iij. episcopo calmeñ. ꝛ magistris. A. ꝛ S. canoñ. messaneñ.

Bñficia spectantia ad collationem prelati nõ possunt cõferri per capitulum sede vacante.

ca. ii. Ila deuotionis sinceritas: ꝛ infra. ¶ Ecclesiam sancti l... cini de qua magistrum R. donationis nostre gratia precedente prebende nostrine de mandato nostro capuanus archiepiscopus inuestiuit sibi duximus confirmandam. ¶ Non obstãte concessione per capitulum facta aliꝰ: seu confirmatione nostra si qua in forma communi apparet obtenta: cum nusq̃ inueniatur cantum in iure: ꝙ capitulum vacante sede fungatur vice episcopi in collationib⁹ prebendarum nec in eodem casu potest dici potestas conferendi prebendas ad capitulum per superioris negligẽtiam deuoluta cum non fuerit sibi superior qui eas posset de facto vel de iure ꝑferre. Idem epõ burgiñ.

Sede vacante iudicium habitum contra ecclesiã nõ tenet.

ca. iii. Onstitutis coram. J. prede. nostro procuratore ecclesie sacte marie de castro forti: et burginensi episcopo predecessore tuo: dict⁹ procurator petebat ab eodem episcopo restitutionem super libertate libere eligendi sibi prelatum. ¶ Nos igitur depositiones testium qui vacante burginensi ecclesia et carente legitimo defensore fuerunt recepti duximus reprobandas.

¶ De his que fiunt a prelato sine cõsensu capituli.

¶ Ex cōci. apud valentiam.

Nō tenet alienatio rei ecclīastice absq̄ approbatiōe capitu.

cap. i.

Irrita erit ep̄orum donatio vel vēditio vl' commutatio rei ecclesiastice absq̄ collaudationē & subscriptione clericorum. Aleran. iij. norvicensi ep̄o.

In temporali alienatiōe quā facit prelatus taciturnitas capituli haberetur pro consensu.

ca. ij. Continebatur: & infra. Cō. t. t. r. q̄ cōcessio decime ab abbatissa facta prius si cōuētu sciente & nō contradicente facta est robur firmū debet habere. Uerū si ignorāte conuentu aut cōtradicēte decimā prius predicto. R. cōcessit & nō post multū temporis de assensu cōuentus eādē decimā dedit eidē: secūda concessio debet preiudicare priori.

Idem vigoriensi ep̄o.

Alienatio tēporalis facta sine consensu capituli per ratificationem eius roboratur.

ca. iij. Cum nos iam pridem: et infra. ¶ Certū est de rigore iuris cōcessionē illā nō tenere quā reclamāte capitulo per predecessorem tuum constat factā fuisse. ¶ Nisi eam ratā postmodū habuisset.

Idem hiero. patriarche.

Prelatus sine ꝯsilio capituli instituere vl' destituere vel alia negocia ecclesie tractare non debet h. d. cum ca. sequenti.

ca. iiij. Nouit tue discretionis prudentia qualit' tu & fratres tui vnū corpus sitis ita q̄ tu caput & illi mēbra esse ꝓbātur vñ nō decet te omissis mēbris aliorū cōsilio in ecclesie tue negocijs vti: cū id nō sit dubiū et honestati tue & sanctorū patrum institutionib9 cōtraire. ¶ Innotuit siquidē aurib9 nr̄is q̄ tu sine ꝯsilio fratrū tuorū abbates & abbatissas & alias ecclesiasticas ꝑsonas instituis et destituis et infra.

Ideoq̄ id auctoritate apost. ꝓhibemus: & infra. Nos enim tales institutiones et destitutiones carere decernim9 robore firmitatis.

Idem eidem.

Sūmatū est. s. caplo primo.

Quanto: & infra. Fra. tue mādamusquatenus in cōcessionibus et cōfirmationib9 & alijs ecclesie tue negocijs fratres tuos requiras & cū eorum consilio/vel sanioris partis eadem peragas & pertrectes & q̄ statuenda sunt statuas & errata corrigas et euellenda dissipes & euellas. ca. v. ¶ Absentiū quoq̄ fratrū nomīa inscribi nō sinas: q2 talis munimenta sunt irrita & falsa & tu exinde q̄stionem falsi poteris merito formidare.

Celestinus. iij.

Si ecclesia collegiata h3 presentationē presentabit prelatus de cōsensu capituli vel maioris partis: nisi de cōsuetudine vel priuilegio competat soli prelato.

ca. vi. Ex noscitur: & infra. ¶ Cum in prouincia tua sepe cōtingat q̄ ad ecclesias in quib9 collegia ius presentandi habere noscūtur: eorū abbates aut per se aut ꝑ litteras: ꝑsonas idoneas ep̄is dioce. presentant: et eis ꝑsentatis & receptis aliquādo ante/aliquādo post monachi cōtradicūt. ¶ Respōdem9 q̄ in presentationib9 prelatorū intelligi debet q̄ fiant de collegiorū suorum assensu sine quo nō obtinēt firmitatē: vnde si cōstiterit conuentus vel maioris & sanioris partis nō affuisse cōsensum: institutiōes hmōi cōuenit euacuari nisi ex antiqua & approbata cōsuetudine vel cōcessa libertate aliq̄ eorum probauerint cōmissi sibi collegiū non debere in ecclesiarū seu beneficiorū collationibus requiri cōsensum.

Innocentius. iij. archidi. et magistro scolarum bituri.

Tenet donatio quam de solo9 diocesani ꝯsensu facit laicus ecclīe de decimis quas ab alia ecclesia habet in feudum ab ātiquo id est ante lateran. concilium.

CUm apo.se.et infra. ❡ Sane si
cut accepim⁹ ex vna parte ca=
c.vii. pituli sancti stephani: ⁊ ex altera mo
nachi de platea sup decima quadam
in vestrū compromisisset arbitrium
❡ Dicti monachi ꝓponebant dona=
tionē ipsius decime sibi a quodā mi
lite factā: ⁊ bituricē. archiepī dioce.
eius accedēte cōsensu cōfirmatā fu=
isse: seqꝫ auctoritate Hieronimi mu=
nitos existere q̄ scribēs ad damasuꝫ
ait. Si aliqñ fuerint a laicis male de
tenta q̄ diuini iuris esse noscunt: ⁊ i
vsum trāsierint monachoꝝ: epō loci
pbente cōsensum: cōstabunt eis oīa
ppetua firmitate subnixa ❡ Econtra
rio pars allegabat aduersa cōsensū
epī sine cleri cōsensu min⁹ sufficere
auctoritate Leonis pape dicētis. Ne
qs epūs de rebus eccłie quicqꝫ dona=
re vel cōmutare vel vēdere audeat:
nisi forte aliq̄d hoꝝ faciat vt melio=
ra ꝓspiciat: ⁊ cū totius cleri ꝯsensu
atqꝫ tractatu id eligat qđ nō sit du
bium eccłie ꝓfuturū. Qr vero nos cō
sulere voluistis vtrū qñ decima te=
netur a laico si cōferat eccłie ad cō=
firmandā donationē ꝯsensus epī si=
ne cleri ꝯsensu sufficiat. ❡ Taliť rñ.
qꝫ monēd⁹ est laic⁹ q̄ decimā detinet
vt eā restituat eccłie ad quā spectat
q̄ si forte induci nequiuerit ⁊ eā cum
diocesani consensu alteri eccłie assi
gnauerit psertim religioso cōuētui
constabit ipsa donatio ppetua firmi
tate subnixa. ❡ Auctoritates em̄ pre
missę lꝫ diuerse sint: non tñ aduerse
cū aliđ sit alienare qđ ab eccłia possi
detur: ⁊ aliud qđ detineť a laico ad
vsum ecclasticū reuocare. In aliena
tione quoqꝫ iuxta leonis pape decre
tum ꝯsensus epī sine clericoꝝ cōsen
su nō sufficit. In reuocatione autē
iuxta scripturaꝫ hieronymi sufficit
ꝯsensus epī cū p vtrūqꝫ vtilitati ec=
clesie consulat. ❡ Nā ⁊ in late. cōci.
est inhibitū: ne q̄libet religiosa pso=
na ecclias ⁊ decimas de manib⁹ lai=
coꝝ sine cōsensu epoꝝ recipiat p qđ
indirecte dať intelligi qꝫ sufficit con
sensus epi: vt licituꝫ ecclesie sit deci
mas de manibus recipere laicorum.

Hoc aūt de illis decimis intelligim⁹
q̄ laicis in feudū ppetuo sunt ꝯcesse
Idem meteñ. archidiacono.

Nō pōt epūs sine ꝯsensu capłi
cōcedere ecclesias aliis eccle=
siis etiā si habeat iuspatronatus in
ecclesiis concessis.

c.viii. CUa nup: ⁊ infra. ❡ Adiecisti et
vtrū epo vel electo cū solo ar
chidia. pter assensuꝫ maioris eccłie
cū ab ipsa eligať epūs ⁊ archidiaco.
assumať de ipsa: cenobiis vel eccle=
siis ꝯuentualib⁹ ad quas ius ptineť
patronatus liceat cōferre ppetuo va
cantes ecclias baptismales: ⁊ infra.
❡ Alteri⁹ etiam q̄stionis solutio ex
epła leonis pape colligiť euidenter
in qua legiť ne qs epūs de reb⁹ eccłie
quicqꝫ donare vel pmutare vel vēde
re audeat: nisi forte aliq̄d hoꝝ faci
at vt meliora ꝓspiciat: ⁊ totius cle=
ri tractatu atqꝫ ꝯsensu id eligat qđ
non sit dubiū ecclesie ꝓfuturū. Irri
ta em̄ epoꝝ donatio venditio ⁊ ꝯmu
tatio rei ecclesiastice erit absqꝫ cōni
uentia ⁊ scriptione clericorū p hoc
em̄ noueris solutā scđo loco ꝓposi
tā q̄stionē: cū ꝯcessiones eccliaꝝ ad
ppetuas alienationes non sit dubiū
ptinere. Idem epō helieñ.

Epūs parrochiales ecclias vel
obuētiones ipsarū de cōsensu
patroni sine cōsensu capituli sui mo
nasterio conferre non potest.

PAstoralis officii diligentia: et
infra. Preterea q̄siuisti cū au=
cto. dionysii fuerint parrochie limi= ca.ix.
tate quatenus singularū parrochia
rū ꝓuētus in vsus ecclesie cederēt
necessarios ⁊ stipendia ministroꝝ: si
epō liceat sine aucto. summi ponti.
vel saltē sine sui capituli voluntate
viris religiosis cōferre obuētiones
alicuius parrochialis eccłie: susten
tatione vicarū reseruata. Et cū late.
cōci. statuta ꝓhibeant ecclesiis nouā
imponi vel augeri veterē pensionē:
postulas edoceri an epūs valeat reli=
giosis cōsentiente patrono totā ec=
clesiā vel de nouo conferre aliquam
portionē. ❡ Ad quod breuiter. r. qꝫ
salua cōstitutione canonica de cons

cedenda pbr̄s locis quinquagesime portione: neqꝫ primū neqꝫ scōm potuit facere ep̄s (nisi de licētia ro. pō. preter sui capl'i voluntatem. Inno. iij. archiep̄o senoñ. ꝛ ei⁹ suffraganeis.

Ad concilia prouincialia vocari debent ꝛ admitti cathedraliū ecclesiarū capitula.

cap. x. Et si membra corporis: ꝛ infra Prouincie senoñ. capitula cathedraliū ecclesiarū ad nos q̄rimoniam trāsmiserunt: ꝙ archiep̄s señ. et ei⁹ suffraganei procuratores eoꝝ nuꝫ ad prouinciale conciliū conuocatos ad tractatū eoꝝ admittere noluerunt: ꝛ infra. Uisum fuit nobis et fratribus nr̄is vt capitula ip̄a ad hm̄oi concilia debeant inuitari: ꝛ eorū nunc̄ ad tractatū admitti: maxime super illis que ip̄sa capitula contingere dinoscuntur.

De his que fiunt a maiori parte capituli. Ex concilio lateraneñ.

In vniuersitatibus ecclesiasticis preualet regulariter quod fit a maiori parte: nisi minor pars rationabiliter contradicat. h. d.

cap. i. Cum in cūctis ecclesiis qd̄ pluribus ꝛ saniori: bus fratrib⁹ visum fuerit incūctanter debeat obseruari grauenimis est ꝛ reprehensione dignissimū ꝙ per quasdā ecclias pauci q̄ſqꝫ non tā de rōne q̄ȝ de propria voluntate ad ordinationē ecclesiasticam procedere non p̄mittūt. Quocirca presenti decreto statuimus vt nisi a paucioribus ꝛ inferiorib⁹ aliquid rationabiliter obiectū fuerit ꝛ ostēsum ap. re. p̄ualeat semp ꝛ suum consequat effectū: qd̄ a maiori ꝛ saniori parte capituli fuerit cōstitutū. Nec cōstitutionē nostrā impediat si forte aliquis ad conseruandā ecclesie cō suetudinē: se iuramento dicat astrictū nec eñ iuramenta sed potius piuria sunt dicēda q̄ cōtra vtilitatē ecclesie ꝛ sanctoꝝ patrū veniunt instituta. Si q̄s aūt hm̄oi consuetudines q̄ non rōne iuuant/nec sacris cōgruūt/institutis iurare p̄sumpserit donec dignam egerit penitentiam/a perceptione sit dn̄ici corporis alienꝰ Celesti. iij. claremon. episcopo.

Canonicus non interdicit ecclesiam: sed hoc facere debet episcopus cum capitulo.

ca. ij. Quesiuit. et infra. Super eo ecclesiam tuā quidā ex canonicis etiā minimis q2 pensio ecclesie debita non reddit: vel clericus aliq̄s aut parrochianus deliquit: sine tuo ꝛ aliorū canonicoꝝ assensu interdicto supponūt: ꝛ infra. F. t. t. r. ꝙ interdictū in aliqua ecclesia per aliquem vel p aliquos de canonicis tuis sine tuo ꝛ alioꝝ fratrū assensu positū obseruare non debes nec etiā sustinere vt ab aliis obseruet: ꝛ infra. Sed si quis in his deliquerit ecclīastice coertioni subiaceat: cum peccata suos auctores tenere debeāt: nec pena sit vlterius protrahenda q̄ȝ delictū fuerit in excedente repertum. Inno. iij. augusteñ. preposito.

Communis ordinatio ecclesie per contradictionē ꝛ appellationē eius cuius non interest: impediri non debet. h. d. quo ad titulum.

ca. iij. Ex ore sedentis: ꝛ infra. Accedētibus ad pre. n. te/ac. B. augusteñ. canonico p questione que inter vos super prepositura augusteñ. ecclesie vertebatur ex parte ip̄sius B. fuit propositū ꝙ pater eiusdē a. C. pre. no. decano ꝛ capitulo augustē. litteras obtinuit destinari: vt infra spaciū mensis vnius eundē eligerēt et assumerēt in prepositū augusten. in signū inuestiture anulo aureo destinato: ꝛ quibusdā mandati apostolici executoribus constitutis. Capitulū memoratū cum audisset ꝙ. E. quondā eoꝝ prepositus in ep̄m brixien. electus ꝛ confirmatus fuisset/ licꝫ dictas litteras recepissent: in cōtēptū tñ eoꝝ assignato prius termino infra quē ip̄si deb erent sup man. apo respondere. H. tunc augustē. decanum in prepositū elegerūt: ꝛ infra Quia vero legitime cōstitit ꝙ predictus. B. de prepositura nō fuit aliquatenus inuestitus ꝛ si mandatum

fuerit de ea inuestiretur:de qua etiā si inuestitus fuisset:inuestitura eius p pre.no.certa fuit rōne cassata:que nec etiā si cassata fuisset:p hoc ꝙ dicto H.reuerentiā exhibuit q̄ debetur posito iuri suo renūciasse videtur. Nos attendētes sibi de iure non potuisse cōpetere vt p appellationē ob id interpositā cōem ordinationē ecclesie ipediret: intelligētes etiā te a maiori parte tā dignitate ꝙ̄ numero eoꝝ:quos eligēdi ius constabat habere/electū fuisse canonice in pposittum:electionē tuā auc.apo.cōfirmamus:prefato.B. super prepositura silentium imponentes. Idem.

Prelatus cū maiori parte capituli cōtradicēte minori ista tuere pōt ꝙ ad necessariā repationē fabrice q̄libꝫ canonicꝰ pferre teneat

ca.iiii. Ex parte tua nobis fuit frater archiepe intimatū ꝙ ad restaurādam fabricā rothomagē.ecclesie tractatū cōiter habuistis:te postulante vt q̄libet canonicoꝝ tecū pariter aliquam suoꝝ redditiū portionē operi tā pio ꝛ necessario deputaret:ꝛ infra Statuimus vt si qui vestrum tuis frater archiepe ꝛ maioris ꝛ sanioris partis.capituli statutis sup hoc duxerit resistēdū obtineat snīa pꝛioꝝ. Ut ecclasiastica bñficia sine diminutione pferant. Inno.iii.mediolan.ar.

Rubrū sufficit pro summario vel summa sic hrabba.Occulta collatio beneficij licꝫ sit suspecta bene valet:dūmodo alś legitime facta pbetur.h.d.Et est casus no.non tamen facit ad ti.nec omnes indistincte hoc tenent sed maior pars concludit cum hoc summario

cap.v. Ut nostrū prodeat devultu dei iudicum et infra. Preterea proponebas ꝙ cū nullus debeat sine accusatione dānari:nec aliquid circa negocium illud sit actum forma iudicij:depositiones testiū non poterāt tibi preiudicium generare. Qr vero hec allegatio personā nostrā tangere videbatur dignū duximus cām commisse inquisitionis et ordinem plenius explicare ne quis quomodolibet suspicetur:ꝙ nos in hoc negocio pperaꝫ pcesserimus :p̄sertim cū ratio assignāda:debeat esse posteris pfutura. Cū em iuris sit exploratī:ꝙ actore non probante is q̄ conuenit etiā si nichil prestiterit:dꝫ absolui : videri poterat ꝙ nos tibi q̄ conueniebaris a nobis maliciose vel indiscrete onꝰ probationis sup tribus pmissis articulis imposuimus:vcꝫ vt ostēderes ꝙ predictā cācellariā psone idonee modo canonico/ꝛ tēpore cōpetenti donasses. Porro cū donatio fuisset occulta:ꝛ ideo suspicione nō careat et elapso iam anno nullus cancellarius olno appareat:nō immerito credebamus ꝙ sm lateran.conci.statuta ad nos esset ipsius cācellarie donatio deuoluta:ꝛ ideo potuissemus ipsam sine culpa conferre:qm̄ ꝛ si locum dei teneamus in terris nō tñ de occultis potuimus diuinare . Quis ergo contra illud qđ prima facie iuste presumebat p nobis: p̄sertim cū responderis prima vice ꝙ cancellariam alicui non cōtuleris:facultatē tibi pro te probādi concessimus non fuit grauamē sed gr̄a nec ex malicia sed ex benignitate processit.Quod etiā de modo canonico fidem nobis fieri mādauimus tu causam pstitisti mādato:q̄ sepe nobis p lr̄as tuas intimasti ꝛ tandem probasti p testes ꝙ retētis tibi pꝛuentibus officiū consecesseras memoratū ex quo nō imerito in talē concessionē fuimꝰ suspicati.Et ideo nos q̄ nō tā ex plenitudie potestatis ꝙ̄ ex officij debito possumus ꝛ debemꝰ de subditoꝝ excessibus ad correctionē inqrere veritatē temarie cām ꝛ occasionē pstante inqsitionē cōmisimꝰ faciendā. Olbus ergo diligēter auditis te in tribꝰ cōperimus fuisse culpabilē circa ꝯtrarietatē responsi.qꝛ non solū nobis sed nec cuiq̄ debuisses ex certa sciētia cōtraria respondere.Circa carnalitatem alꝫ:qꝛ non ex affectu carnali: sed discreto iudicio debuisti ecclasticum officiuꝫ ꝛ beneficiū in psona

magis idonea dispensare. Et circa inhonestatē facti: qꝛ non licuit ex pactione vel conuētione quacūqꝫ sub modo vel tenoꝛe p̄scripto cōcedere nudū officiū: ꝛ tibi retinere ꝑuent⁹ cū in late. ꝯci. pꝛohibitū sit ne q̄s cōferendo ecclesiasticū bñficiū partez ꝑuentuū suis vsibus retinere pꝛesumat: ꝛ alibi cautū reperiat in canone ꝙ ecclesiastica bñficia sine diminutione debent cōferri. ¶ Uñ credimus distinguendū vtrū q̄ dat spūs le beneficiū ꝑuent⁹ ipsius ante donationē pcipiat. nā si ꝑuentus ante donationē non pcepit ipse sed alius et ex donatione cōsequit vt ipse pꝛouentus pcipiat: non est dubiū circa hec interdicere simoniacā pꝛauitatē Si v ero ante donationē pceperit ipse ꝑuentus: credimus distinguēdū vtrū ante donationē cōstituat vt ipsi ꝑuentus retineant ad tp̄s ꝑ cā iusta ꝛ necessaria: aut cōueniat cuz eo qui accepit beneficiū seu cū mediatore quocūqꝫ: vt officio illo concesso retineat ipse sibi pꝛouētus. Pꝛimuz em̄ mēbꝛū credimus esse licitū scdꝫ asūt dicimus nō licere ne vlā aperiamus his qui pꝛauitatē suā satagunt palliare. ¶ De rebus ecclie alienandis vel non. Ex concil. lug. iiij.

Nō pōt p̄lat⁹ res vnius ecclie alteri dare. nec inuicē res illas commutare sine ambarum consēsu.

Non licet episcopo vel abbati terram vnius ecclesie vertere ad aliam: Quis amsbe in ei⁹ sint potestate: tamen si commutare voluerit terras earum: cum consensu ambarum partium faciat. cap. l.

Ex eodem

Pꝛincipes seculares res ecclesie donare non possunt ꝛ qui ab eis recipiunt excommunicantur. et perdunt oīa que ab ecclesiis alias legitime obtinebant. hoc dicit secundum vnum intellectum qui satis placet.

Qui res ecclesie petunt a regib⁹ et hoꝛrende cupiditatis impulsu egentiū substantiā rapiunt irrita habeantur que obtinēt: ꝛ a communione ecclesie (cuius facultatē auferre cupiūt) excludant. Ex concil. tol. ca. ij.

Rectoꝛ ecclesie qui dat ecclierē duple estimationis: seruos ecclesie manumittere potest: ipse tamen manumissus ꝛ eius posteri erūt sub patrocinio ecclesie: ita communiter summant: tamē non placet pāñ. id quod dꝛ de estimatione.

Consensus totius cōci. diffinivit vt sacerdotes q̄ aut aliq̄d ecclesie sue relinquunt aut nihil habentes aliqua pꝛedis vel familias ecclesijs suis acquirunt: liceat illis aliquos de familia eiusdem ecclesie manumittere iuxta rei collate modum quē antiqui canones decreuerunt. ca. iij.

¶ Ita vt cum peculio ꝛ posteritate sua sub patrocinio ecclesie maneāt: vtilitates iniūctas sibi iuxta qꝺ possunt pꝛosequentes. Ex eodem.

Si pꝛelatus nīl de suo dās ecclesie seruum ecclesie manumittit non tenet manumissio.

Episcopi q̄ nihil ex ꝑpꝛio ecclie xp̄i conferunt liberos ex familiis ecclesie ad condemnationē suam facere non pꝛesumant. ¶ Impiū est enim est vt qui res suas ecclesie non attulerit damnum inferat. c. iiij.

¶ Tales igitur liberos successoꝛ episcopus absqꝫ aliqua oppositiōe ad ius ecclesie reuocabit.

Ex concilio apud siluaneā.

Res ecclesie alienari non debent.

Nulli liceat alienare rem immobilem ecclesie sine agrum: siue rusticum mancipium: neqꝫ specialis hypothece titulo obligare. ca. v.

¶ Alienationis autem verbum continet conditionem: donationem: vēditionem: permutationem ꝛ emphiteoticum perpetuum contractum.

¶ Unde omnes sacerdotes ab huiusmodi alienatione abstineant / penas timentes quas leonina constitutio comminatur.

S ymmachus papa.
Alienatio de rebus ecclesie facta nō tenet: ⁊ alienatores nisi rem restituāt excōmunicātur ⁊ quilibet clericus potest ɔtradicere ⁊ rē cū fructib⁹ repetere.h.d. Et est text⁹ nota.⁊ quotidie allegatur.

ca.vi. Si qs p̄sbyteroꝝ: diaconoꝝ/ seu defensoꝝ alienāti prediū ecclesie subscripserit: quo irat⁹ de⁹ alias percutit: anathemate feriatur nisi forte et alienator: et q̄ acceperit celeri restitutiōe sibi prospexerint. Qd̄ si minore anime sue cura remediū oblatū neglexerint: preter penā super hoc ascriptā cōfectum exinde documētū virib⁹ (q̄uis ab initio nullas habuerit) vacuetur. ¶ Sed etiā liceat quibuscūq3 ecclesiasticis psonis vocē cōtradictiōis offerre: ⁊ vt cum fructib⁹ possint alienata reposcere: ⁊ ecclesiastica auctoritate fulciri. Alexāder.iij.vigor.episcopo.

Terra nō fertilis ecclesie dari pōt in emphiteosim ei cui⁹ studio reducitur ad culturā.

ca.vij. Ad aures: ⁊ infra. Illas terras q̄ de siluis extirpate sunt arabiles facte eis hereditario iure poteris concedere sub annuo censu tenendas: a quib⁹ suo vel parentum suoꝝ labore cōstiterit extirpatas. ¶ Nisi forte tūc aliīs possint ad maiorem ecclesie vtilitatē cum eodē labore ⁊ onere conferri.

Cele.iij.raueneñ.archiepiscopo.

Jurās nō alienare bona ecclesie nō pōt alienare ea q̄ sūt de mēsa vbi es de q̄b⁹ dubitat an sint de mēsa.h.d. vsq3 ad.§.possessio. Ab.

c.viij. Et sup aliqua: ⁊ infra. Sane q̄si vnisti a nob3 si possessiōes siue redditus regalium decimationū et aliūde ex certis locis puenīētes q̄s pre.t.quousq3 diem clausit extremū ad man⁹ suas tenuit/et in propriū vsuȝ excepit vel expēdit: nec aliīs in feudauit de mēsa sint archiepi intelligendi: et de eis cū ex sacramēto fidelitatis tenearis apo.se.nihil alienare cōtractus alienationis cuiusȝ possit interuenire. Tu ergo indꝗ.t.r.

¶ siue intelligātur de mēsa siue nō3 vt nō alienētur cōsulti⁹ extimam⁹.

Possessiōes ecclesie min⁹ vtiles pro vtilioribus de ɔsensu capituli pōt ep̄s permutare vel alienare.h.d. Ab. ¶ Possessiōes ɔo que ecclesie tue min⁹ sunt vtiles: p aliīs vtilioribus de fratrū tuoꝝ ⁊ sanioris partis cōsilio et assensu alienādi seu cōmutandi liberā concedim⁹ facultatem. Idem eroñ.episcopo.

Canonicus prediū ecclie perpetuo locare non potest.

Ca.ix. Ad audientiā nostrā noueritis peruenisse ꝙ quidam de canonicis exonensis ecclie q̄dā p̄dia eiusdem (inconsultis aliīs fratribus) in damnū ei⁹ in perpetuū locauerunt. ¶ Ideoq3 mādam⁹ quaten⁹ (si verū est quod asseritur) locutiones illas legitime reuocare procures ita ꝙsi eadē predia nō aliter reuocari poterūt eos quos noueris harum locationū auctores: ad susceptā inde pecuniā ɔductorib⁹ refundēdā appe. re.cōpellas. Inno.iij.archiepiscopo montis regalis.

Possessiōes que sunt de mēsa nō possunt alienari. Et ecclie cōsuete regi per regulares secularib⁹ clericis cōferri non debēt. h.d. Jo.de imola.

cap.x. Possessiones ad mēsam tuā vel capituli ptinētes alienare non debes. ¶ Aut ecclesias in quib⁹ monachi ministrare cōsueuerunt clericis vel laicis assignare.

Idē ep̄o mauriēñ ⁊ p̄posito vicoñ.

Restituitur ecclia cōtra alienationem per quā enormiter fuit lesa.h.d.scd3 lecturā breuiorē.

Ca.xi. Ad nostrā noueris audiētiam peruenisse ꝙ cū tusieñ.monasteriū depressum eēt onere maximo debitoꝝ abbas ⁊ cōnentus eiusdem villā quādam necessitate coacti. B. laico cōcesserūt in feudū tali cōditione apposita: ꝙ idem.lxxx. libras persolueret p q̄b⁹ eadē extiterat obligata: qđ nō distulit effectui mācipare: ⁊ ita. Unde humiliter supplicauerūt vt feudū p̄dictū faceremus

ad vtilitatē mōasterij reuocari: p̄sertim cū idem laicꝰ primo anno de ipsius puētibꝰ vltra summā pcepe= rit ꝑstaratā: ⁊ per multos postmodū annos sumpserit eiꝰ fruct:ꝰ ⁊ infra. ¶ Quocirca mandamꝰ quatenus si p̄dictū mōasteriū ꝓpter hoc inue= neritis enorme dispēdiū incurrisse: dictū laicū vt (pecunia quā ꝓ ex one ratiōe feudi: seu etiā ꝓ vtilitate ip= sius monasterij expēdisse noscit: ab eisdē abbate ⁊ cōuētu recepta: cum sibi fructꝰ percepti sufficere debeāt pro labore) p̄fatū feudū eidē mo= nasterio dimittat liberū ⁊ quietū ap pellatione postposita cōpellatis.

Idem in cōcilio generali.

Alienatio rei ecclesiastice fa= cta sine legitimo ecclesiastica rum personarū assensu nō tenet licꝫ approbet per cōstitutionē laicoꝝ.

ca.xij. Cum laicis q̄uis religiosis di sponēdi de rebus eccl'ie nulla sit attributa potestas: quos subse= quendi manet necessitas nō auctori tas imperandi dolemꝰ in q̄busdā ex illis sic refrigescere charitatem: ꝙ immunitatē ecclesiastice libertatis quā nō tm̄ sancti patres sed etiā p̄nci pes seculares puilegijs multis mu nierūt: nō formidāt suis ꝯstitutiōibꝰ vel potiꝰ destitutionibꝰ īpugnare nō solū de alienatiōe feudoꝝ ac aliarū ecclesiarū possessionū ⁊ vsurpatiōe iurisditionū sed etiā de mortuarijs necnō ⁊ alijs q̄ iuri sp̄iali annexa vi dentur: illicite p̄sumēdo. ¶ Uolētes igit sup his indēnitatibꝰ cōsulere ecclesiaꝝ ac tātis grauaminibus ꝓ= uidere: cōstitutiones ⁊ venditiones hmōi feudoꝝ seu alioꝝ bonoꝝ ec= clesiasticoꝝ sine legitimo ꝑsonarū eccle. assensu p̄sumptas occasiōe cō stitutionis laice potestatis: (cū non cōstitutio sed destitutio vel destru= ctio dici possit: necnō vsurpatio iu risditionū) sacri approbatione cōci lij decernimus nō tenere: p̄sumptoribꝰ per cen. ecclesia. compellendis.

¶ De p̄carijs. ¶ Ex cōci. apō belusc.

Breue est nec potest breuius summari.

Precarie de qnquennio in qnquēniū secūdum auctoritatē ⁊ antiquā cōsuetudinē renouent. Ex cōci. carthaginēsi.

Reuocat successor precariā per predecessorem irrationabiliter factam.

ca.ij. De precarijs irrationabilit fa= ctis a rectoribꝰ ecclesiarum se suosqꝫ successores pena graui obli gātibus: vt facta ipsoꝝ dissoluere nequeāt. ¶ Precipimꝰ vt nemo suc= cessor antecessoris sui pena sit obli gatus sed sue puidētie sit cōcessum vt si antecessor eiꝰ res ecclesie irra= tionabiliter distribuit ab eo ad ius eiusdem ecclesie reuocentur.

Gregorius. ix.

Concessio precarij extinguit voluntate concedentis aut ei succedētis: p̄carie aūt concessio nō.

ca.iij. Precarium vtendū conceditur q̄diu patitur q̄ cōcessit soluit quoqꝫ obitu eiꝰ cui cōcessum est nō etiā cōcedentis aut cū ip̄m alienari cōtingit alicui hoc reuocari volēti: quia per cōuentionē hmōi non licet rem alienam inuito dn̄o possideri. ¶ Porro precarie q̄ qn̄qꝫ de ecclesiaꝝ possessionibꝰ fieri solent non sunt ꝓ volūtate cōcedentium reuocande.

¶ De commodato.

Idem gregorius nonus.

Cōmodatarius gratia sui te= net etiā de leuissima culpa nō de casu nisi i tribus casibus hic po= sitis. Et commodatū ante vsum cō= pletum non reuocatur. h. d.

cap.i. Cum gratia sui tm̄ quis cōmo datum accepit de leuissima e= tiam culpa te= netur. Licꝫ ca= sus fortuitus (nisi acciderit culpa sua vel interuenerit pactū seu in mora fuisset) sibi nō debeat impu tari. ¶ Contra eū quoqꝫ recte ꝯmo= data nō agitur nisi post vsum exple tū cuius gr̄a res fuerat cōmodata.

¶ Cum nō decipi bñficio nos oporteat sed iuvari.

¶ De deposito. A lex.iij.lōdo. epō

Ex deposito facto apō clericū ecclesie nō tenetur eccl'a: nisi in vtilitatē ecclesie sit versum.

cap. i.
Rauis illa querimōia vsq3 ad nos super deposito tuo tibi hactenus denegato peruenit: ꝛ infra. ¶ Cum eñi non cōst et pecuniam tuā quā ille vir belial furatus est: in ecclesie vtilitatem cōuersam: nō debem⁹ de iure cōtra canonicos eiusdē ecclesie precise intentare iurisionis instantia: vt tibi eandem reddant pecuniā persone nō ecclesie cōmendatā. ¶ Quocirca suademus vt in illū furem tuā dirigas actionē eo ꝙ (vt audiuim⁹) loculos habet: ꝛ ea que tibi surrepta sunt asportauit. ¶ Nā et iudicib⁹ dedim⁹ in mādatis vt illū magnū sub questiōib⁹ ad rationē ponāt, etiā (si oportuerit) vinculo alligatū vt dictā pecuniā reddere cōpellatur: ꝛ infra. ¶ Si autē cū eis amicabiliter poterꝭ de redditū perceptione pacisci: noueris id nobis acceptum. G regorius.ix.

Dicit ad qd tenet depositari⁹ et quō repetatur depositum.

ca. ii. B Ona fides abesse presumitur: si reb⁹ tuis saluis existentibus depositas amisisti. De culpa quoq3 teneris si teipm deposito obtulisti: vel si aliquid ꝓ custodia recepisses. Pacto vero: culpa vel mora ꝑceden tibus casus etiā fortuitus imputat. ¶ Sane depositori licuit ꝓ voluntate sua depositū reuocare ꝯtra qd compensationi vel deductioni locus nō fuit: vt contractus qui ex bona fide oritur: ad perfidiā minime referat: licet cōpēsatio admittat i aliīs si cā ex qua postulat sit liqda ita ꝙ facile exitū credat habere.

¶ De emptione et venditione.

E x cōci. apud valentiam.

Cogit epūs ne carius vendatur transeūtib⁹ ꝙ in mercato venderet.

cap. i. P Lacuit vt ꝑsbyter plebes suas admoneant: vt et ipsi hospitales sint: et nō carius vendant transeuntibus ꝙ mercato vendere possunt. ¶ Alioquin ad presbyterū trāseuntes hoc referant vt illius iussu cum humanitate sibi vendant.

E x concilio maguntinensi.

Fraudans mensuras et pondera .xxx. dieb⁹ in pane ꝛ aqua penitere debet.

ca. ii. T Ementur ꝛ pōdera iusta stat: et infra. ¶ Si quis iustas mēsuras ꝛ iusta pōdera causa lucri mutare ꝑsumpserit. xxx. dies in pane et aqua peniteat.

A lexan.iij.attre.episcopo.

Tenet venditio licet venditor sit decept⁹ vltra dimidiā iusti preciū potest tamē venditor agere vt restituatur res vel iustū preciū suppleatur: et si alterum precise petit succumbit.

ca. iii. C Um dilecti filiū beluaceñ. canonici cōtra abbatē ꝛ fratres cari loci ꝓponerēt querimoniā ꝙ siluā q nigra vallis dicitur a quibusdā eoꝝ ignorante capitulo pro.x.libris.xl. marchas tunc valentē comparassent causam ipsam mouiñ. epō et decano remensi cōmisimus terminādā adijcientes ꝙ si vterq3 cause cognitioi interesse nequiret: alter i eodē negocio procedere non differret: ꝛ infra. Tādem decanus in illi⁹ cause cognitione ꝓcessit ꝛ cum ei per testes constitisset ꝙ predicti fratres siluā minus dimidia iusti preciū cōparassent ꝓnunciauit venditionē non tenere: et siluā beluaceñ. ecclesie adiudicātes canonicos in possessionem induxit: ꝛ infra. ¶ Quia vero in arbitrio emptoris est si velit supplere iustum precium: aut venditionē rescindere cum res minus dimidia iusti preciū comparatur sententiam ipsam tāꝙ iuri cōtrariā irritantes possessionē monachis iudicauimus esse reddendam: salua questione canonicis sup

deceptione precij vel consensu capi tuli in venditione non habito et alia causa rationabili quam canonici cō tra monachos duxerint pponendā.
Celestinus.iij.
Si vir habeat alia bona vnde vxor possit sibi cōsulere: et cō sentiēte vxore rem propter nuptias donatā vxori vendiderit emptori q̄ spacio.xxx.annorum rem possiderit non potest vxor inquietare super ea maxime si preciū fuit conuersum in communē vsum viri et vxoris. h.d. secūdum intellectum quem tenet pa nor. Et est casus no. limitans ius ci uile. secūdum Johan.an. non opor tet adijcere maxime sed ols illa tria necessaria requirūtur.
ca.iiij Peruenit ad nos q. P. miles. A. vxori sue quandam domū in donationem pꝑter nuptias assi gnatā muliere ipsa expressum dante consensum. B. mulieri vendidit pro certa pecunie quantitate: et infra. Prenominato vero milite viam vni uerse carnis ingresso/relicta ei9 ve nire cōtra hoc presumit allegās dic tam domū titulo donatiōis pꝑter nuptias sibi concessam alienare non potuisse licet ei9 consensus ipsi nos catur contractui accessisse prefata vero. B. ex eo nititur se tueri q per xxx. annos cōstante illorū matrimo nio domū ipsam bona fide tituloq3 iusto possedit: et quia in communes vsus viri et vxoris illius precium est cōuersum: ac forte venditionis tem pore/ vnde sibi prefata mulier con sulere potuisset in viri facultatibus cōsistebat. Quia igitur super his nos cōsulere curasti respōdem9 pre dictā empticem (si vera sunt que pre misimus) prescriptis occasionibus sup ipsa domo nō debere vlteri9 fa tigari. Inno.iij.epo pallio.
Si in venditione apponit pa ctū de recuperāda re post cer tum tempus modico cōstituto pcio presumitur pignus et nō venditio.
ca.v. Ad nostrā noueris audientiam peruenisse q cū. R. laic9 lator presentiū. ab. M. mutuū recipere vo luisset creditor ne per canonē cōtra vsurarios editum posset in posterū cōueniri domos et oliuas recepit ab eodem titulo emptionis cum reuera cōtractus vsurarius ageretur quod patet ex eo q creditor debitori pro misit q quādocunq3 a septennio vs q3 ad nouenniū daret.xl. vncias ta renorū que vir dimidiā iusti precij contingebant domos eius restitue ret et oliuas. Quia igitur fraus et dolus cuiq3 patrocinari nō debent: mandam9 quatenus si res ita se ha bet: instrumendo venditionis cōfe cto in fraudē canonis promulgati contra vsurarios nō obstante predi ctum. M. ad restituendas domos et oliuas et ad quē debent hereditario iure deuolui (cū debitor sit viā vni uerse carnis ingressus) per penam in late. conci. contra vsurarios pmul gatam appella.re. compellas.
Idem epo et archidia. vibeuet.
Venditor deceptus vltra di midiā iusti precij agere potest vt res sibi reddenti preciū acceptus restituatur vel iustū pciū suppleat: et i hoc electio est emptoris. h.d. se cundum Antho.
Cum causa que inter economū monasterij sancti Martini de mōte ex parte vna ac ciues viterbiē ses super causa mentis ex altera ver tebatur fuisset aliquādiu ventillata cū cōstitisset nob:s monasterium in venditiōe vltra dimidiā iusti precij fuisse deceptum. Sententiādo decre uimus vt prefati ciues: aut recepto precio possessiões restituerēt memo ratas: aut supplerēt qtū cōstaret le gitime vēditionis tēpore iusto pcio defuisse. Gregorius.ix. ca.vi.
Ponit tres casus in quib9 re euicta non tenet venditor em ptori de euictione.
Si venditori post institutum cōtra se iudiciū quis omise rit rem venditā sibi defenderet renū ciare vel cōtumaciter abfuit tpe sen tētie pmulgate: seu per iiuriā sentē tia lata fuit de euictione iuxta legi timas sanctiōes agere non valebit. ca.vij

De locato et conducto. ¶ le.iij.

Excommunicati sunt magistri et scholares bononien. q ante tẽpus cõductionis conducũt hospitalia aliorum magistrorum vel scholarium sine eorum consensu.

cap.i. Ex rescripto Ifap tuscula. epi. nobis innotuit q cũ ciuitatẽ bon. tpe sue legationis itrasset et infra. ¶ Constitutionem factã ab epo portuen. ap. se. leg. et a predicto tusculan. epo postmodũ cõfirmatã: vt nullus magistrorum seu scholariũ sup conducendis aliorum hospitiis in lesionem et preiudiciũ habitantiũ audeat hospitẽ couenire nisi prius constiterit tps conductionis elapsũ vel indi lini in hoc suũ fauorẽ prestiterint et cõsensum: cũ idẽ portuen. sub excõmunicatione hoc prohibuit et alter sub pena anathematis idẽ decreuit obseruandũ: ratã esse decernimus et auctoritate apostolica cõfirmamus ¶ Statuentes vt a te frater epe et tuo quolibet successore hoc singulis annis in cõmuni audientia magistrorum atqz scholarium recitetur.

Itẽ ho. iij. abbati et conuentui sancti petri de pratel. londoñ. dioce.

Persone ecclesiastice locare pñt prouentus decimarũ his cum qbus cõductio ecclesie fit melior/statuto diocesani ptrario non obstãte: et eadẽ rõne de aliis rebus ecclesie.

ca.ij. Extra nobis relatio declarauit q cũ ad firmã fructus vestrarum dare consueueritis decimarũ: et infra. ¶ Dioc. eporum statuto contrario non obstante: vestrarum decimarum pventus illis libere locare potestis: cũ quibus ecclesie vestre cõducti one poteris facere meliorem/ ita tamen q huiusmodi locatio ad feudum vel alienationem non videatur extendi. ¶ gregorius. ix.

Propter sterilitatem grauem conductor sine culpa sua contingentem remittitur pensio pro rata nisi possit cum vbertate precedentis vel sequentis temporis compensari. h. d. v sc. §. verum.

ca.iij. Propter sterilitatẽ afficietem magno icõmodo cõductores vicio rei sine culpa coloni seu casu fortuito cõtingẽtẽ: colonis ecclesie tue p rata pẽsionis remissio est facienda: nisi cũ vbertatẽ precedẽtis vel subsequẽtis ãni valeat sterilitas cõpensari. ¶ Ponũtur hic quattuor casus in quib⁹ inquilinus potest ante tẽpus cõductiõis finite licite expelli. Ab. ¶ Verũ inuito iquilino domũ inhabitare: vel reficere poteris si necessitas (que tñ nõ iminebat locationis tpe) id exposcat remissa sibi pro residuo tẽporis pẽsione. qui etiã idẽ rationabiliter amouet si puerse ibi fuerit cõuersatus. vel cũ canonẽ per bienniũ nõ soluisset: sibi satisfactione celeri non prouidit. Idem.

Emphiteota ecclesie meliorationes suas vendere nõ potest nisi seruatis his de quibus hic. Et si cõtrafecerit vel canonẽ per biẽnium non soluerit nec morã postea celeriter purgauerit: iuste potest expelli.

c.iiij. Potuit emphiteota (ecclesia primitus requisita/ eiq; nunciato quantũ sibi ab aliis offertur si nolle se emere dixerit: p'a denũciatõis tẽpore duorum spaciũ mensiũ sit elapsũ) meliorationes et ius sibi cõpetes aliis vẽdere qui ab emptiõe hmõi minime phibent. ¶ Emphiteota quoq; secus pũmẽdo vel cessando in solutione canonis per biẽniũ nisi celeri satisfactione postmodũ sibi cõsulere studuisset: iuste potuisset expelli. ¶ Nõ obstãte q ei vt canonẽ soluere nõ extitit nũciatũ cũ in hoc casu dies statuta p domino interpellet.

De rerum pmutatiõe. Ex pci. apõ sil.

Pñceps põt rẽ ecclie imobilẽ p pmutatiõez acqrere data rei meliori vel equali. h. d. Et in hoc qd dicit vel equali: est casus notabilis.

Cap.i. Si princeps voluerit rẽ immobilẽ sanctis prestare et accipere ab eis aliã immobilẽ eoq modo decõi volũtate pmutatiõnẽ contrahere. Liceat ei

hoc facere si causa rationabilis id exposcat: res quã prestiterit maior fuerit: vel equalis pragmatica sanctione super hoc promulgata.
Ex concilio beluacensi.
Permutatio rerũ ecclesiasticarũ facta in casu non cõcesso seu nõ seruata solennitate iuris est reuocanda per successorem.
ca.ij. Ut cõmutatiões rerum ecclesiasticarũ que ab antecessore incõsulte facte sũt ab eod successor est emendẽt. Ex cõci. apud illuane.
Mancipia ecclie nõ debent permutari nisi ad libertatẽ vl nisi sint fugitiua. h. d. cũ. c. sequenti.
ca.iij. Mancipia ecclesiastica nisi ad libertatẽ nõ cõuenit cõmutari. videlicz vt mancipia q̃ p ecclisiastico hoie dabuntur/in ecclesie seruitute permaneãt: et ecclesiasticus homo q̃ cõmutatur fruatur perpetua libertate quod em̃ semel deo cõsecratum est ad humanos vsus transferri non decet. Ex eodem.
Serui ecclesie cuz prophanis pmutari nõ possunt nec alienari nisi sint fugitiui.
ca.iiij. Iniustum videtur et impium vt mancipia que fideles deo et sanctis eius pro remedio anime sue cõsecrarũt cuiuscũq muneris mãcipio/vel cõmutationis cõmercio iterum in seruitutem seculariũ redigantur cũ canonica auctoritas seruos tantũmodo pmittit distrahi fugitiuos. Et ideo ecclesiarũ rectores summopere caueãt ne elemosina vni9/alterius peccatum fiat. Et est absurdũ vt ab ecclesiastica dignitate seruus discedens/humane sit obnoxi9 seruituti. Urba.ij.
Prebende pacto precedẽte permutari non possunt: episcop9 tamen potest de loco ad locũ permutare personas.
ca.v. Quesitum est ex parte tua si cõmutationes fieri valeant prebendarũ cum cõmutatio dignitatũ in turoñ. concilio fuerit interdicta: et infra. Generaliter itaqz teneas q cõmutationes prebendarum de iure fieri nõ possunt: psertim cũ pactiõe pmissa/q̃ circa spũalia vel cõnexa spiritualib9 labẽ cõtinet semp symonie. Si autẽ epũs causam inspexerit necessariã: licite poterit de vno loco ad alium trãsferre personas: vt qui vni loco min9 sunt vtiles alibi se valeant vtilius exercere.
Clemens tertius.
Ecclesie iure pprietatis possunt adinuicẽ pmutari: et possessiões eax etiã pmutari possunt: et p min9 valentib9 preciũ suppleri.
ca.vi. Ad questiones soluendas et infra. Intelleximus ex litteris tuis q due conuentuales ecclesie sunt in tua dioce. cõstitute: quarum vtraqz parrochialẽ habet ecclesiã cum possessiõib9 magis alteri q̃ sibi vicinã. Illis autẽ desiderantib9 permutare eas cum illaruz altera respectu meliorũ pventuũ plus abũdet: et ideo sibi postulet adĩci certã summã pecunie numerate vt sic ad equalitatẽ permutationes valeant peruenire: vtrũ possit id licite fieri extitit dubitatum: et infra. Respondemus q cũ de dictis parrochial.b9 ecclesijs per se queat cõmutatio celebrari et in permutatiõe possessionũ p se nõ sit inhõestũ si altera rõne possessionũ alteri pponderet: pecuniã posse refundi: de ipsax possessionib9 adinuicem put visum fuerit expedire: refusa certe pecunie quantitate poterit cõtra ct9 permutationis iniri. sic tamẽ q illi contractus nequaq̃ sibi inuicem misceãtur.
Innocentius tertius senoñ. archi.
Beneficia sua perdunt q̃ ea ppria permutãt auctoritate.
ca.vij. Cum olim magister. G. et. B. archidiaconatũ et ppositurã adinuicẽ cõmutassent: et infra. Licz predictus magister ab initio spõte fuerit de permutatione cõfessus: idem tamen. B. eam inficiabat omnino ppenens q ipse prepositurã sine conditiõe qualibet resignauit et post resignationem pdicti magistri archidiaconatũ fuerat assecutus: et infra. Cum ergo nobis constaret q ipse

suū prestiterit permutationi consensum: predictus autem magister suū publice fateretur errorē: et hunc prepositura et illum archidiaconatu cu rauimus spoliare super hoc diffinitiuam cōtra eos snīam proferentes. I dē archi. et p. sci ādree coloniēsi.

Si permutatio beneficiorū cōpleta est ex vna parte: et per alteram stat quominus impleatur restituitur pars ad suū beneficiū: et secū dum hoc continet ius.

c.vi. Cum vniuersorum et infra. Intelleximus. G. canonico referēte q cum ipse et L. clericus de pmutatione prebēdarū suarū inter se tractare cepissent quā vtilitati vtriusq imminere credebant: tandē idem L. prebenda eiusdē G. cuidā cōsanguineo suo assignata prebendā suā ei sicut promiserat noluit resignare: et infra. Cū igitur deceptis et nō decipientibus iura subueniant: licet ipsi per se de iure non possent ecclīastica bñficia permutare: vt tamen simplicitati venia tribuat. man. quate. si constiterit pretaxatū G. taliter fuisse deceptū: amoto a prebenda sua consanguineo ipsius L. vel quolibet alio illicito detentore: eā restitui faciat; eidē. Gre. ix. beton. et fugiē. ab.

Spiritusle cum temporali permutari non potest.

ca. vii Ex his ita nobis abbatis et conuentus sancti martini de pāno nie petitio continebat: q cū sup causa que inter ipsos ex vna parte/ et pposITū albañ. ex altera super quibusdam decimationibus vertebat ad L. capellanū nostrū tūc in vngaria con morantē/ nostras litteras impetrassent: ipse ac magister M. I quos vtriq tanq in arbitros extitit compromissum: arbitrati fuerunt: q si dictus prepositus obtineret decē milia salium regalium a rege vngarie concedi monasterio memorato ipsi ab earundē decimationū petitione cessarent: et infra. Quocirca mandamus quate. si vobis constiterit de pmissis (cū permutatio de spiritualibus ad temporalis improbetur) predictum arbitrium: et quicquid secutū est ex eo vel ob id irritum decernatis.

ca. vii De feudis. Innocentius tercius marien. episcopo.

Si dominus a vasallo recipit feudum in pignus abstinendo ab eius seruitio non tenetur computare fructus in sortem. h. d. secūdū intellectum cōem. Et est casus singularis qui alibi non legitur.

Cap. i Insinuatione presentium declaramus q gageria quā de feudo ecclie tue: ab. M. dinosceris recepisse a te potest libere detineri fructibus nō cōputatis in sortem. Ita videlicet vt q̄diu fructus illos ceperis in sortē minime cōputandos: idem. M. a seruitio in quo tibi et ecclesie tue p feudo ipso tenetur interi sit immunis. Idem mediolañ. archiepiscopo.

Ponit tres casus in quibus nō obstante iuramento de non infeudando potest episcopus antiquū feudū ab ecclesia reuersum nouo vasallo cōcedere. h. d. Et est casus no. in terpretās iuramentū de nō alienādo

ca. ii. Ex parte tua nostro est apostolatui reseratum q sepius dubitasti vtrū cū contigit vasallum tuū decedere: et ad te feudum ipsius redire feudum eius aliū liceat tibi dare q̄uis iuramento tenearis astrictus non infeudare de nouo ro. ponti. inconsulto: Adhuc si vasallum tuum feudum alienare contingat: an ipsius filium vel consanguineum eisdē feudi cō sortē de ipso valeas inuestire? Alia quoq dubitatio continebat: vt cū feudū alienatū reppereris quod per te facile recuperare non potes: vtrum possis alicui laico in feudum illud concedere: qui et illud recuperet: et in feudū per ecclīam recognoscat: et infra. In primo ergo casu feudum decedentis libere (si videris expedire) concedas. Atq in secundo filiū vel cōsāguineū alienātis inuesties. In tercio feudū alienatū poteris ei licenter concedere per quā ipsa ecclesia valeat rehabere.

De pignoribus et aliis cautionibus.

Ex concilio remen.

Res ecclesie pignorari non debent: nisi ex necessitate et rationabili causa.

Cap. i Nullus presbyter presumat calicē vel patenam vel vestimentum sacerdotale aut librū ecclesiasticū tabernario vel negociatori: aut cuilibet laico vel femine in vadium dare. Nisi iustissima necessitate vrgēte. Grego. iij. exon. episcopo.

Liber homo non potest pignorari.

ca. ij. Lator presentium: et infra. Lex habet vt homo liber pro debito nō teneatur: et si res defuerit que possint pro debito adijci. Alexan. iij. episcopo exonien.

Si rector ecclesie pro facto proprio rem ecclesie obligauit: cogitur eius heres rem redimere/et ecclesie restituere.

ca. iij Ex presentiū latoris insinuatione accepimus: quod sacerdos ecclesie de officio calicē argēteū et mediatatē vni⁹ breuiarū eiusdē ecclesie pro sua necessitate pignori obligauit et ea morte preuētus minime recollegit. Unde quā indignū est vt eiusdē ecclesie res sue (presertim que sacris ministerijs deputate sunt) taliter debeant deperire: manda. quat. si verū est qd̄ asserit/filiū eius ex successione ipsi⁹ patrimoniū ius dī obtinere: moneas et cōpellas vt ea recolligat et restituat eccl'e memorate. Inno. iij. S. subdiacono. nro. et. p. ca. pisa.

Si vsurari⁹ emit rē eo pacto quod post tps restituat eā vēdito ri/recipiēdo aliquid vltra sortē/fructib⁹ tn̄ in ea cōputatis iudicatur cōtractus feneraticius.

c. iiij. Ilo vos credim⁹ sciētie dono vigere: et infra. Sane intimastis nobis: quod causam q̄ vertitur iter. B. et B. filios B. de cosa ex vna parte. et B. filiā T. et heredes ipsius ex altera: super quibusdā terris prefatis p̄sonis pro. xxiij. librisp pignori obligatis vobis duxim⁹ cōmittendā. et infra. Ex parte predicte B. et heredū eius fuit ppositū terras quas idē B. et B. repetebāt ab eisdē eē pignori obligatas sed pure venditas sicut in istrumēto cōfecto exinde cōtinebat. Prefatus vero. B. pro se ac fratre suo firmiter asserebat terras non esse pure vēditas sed pignori obligatas: cū vendi tioni predicte talis fuerit adiecta cō ditio: vt si a tempore contractus vsque ad duos proximos annos prefato T. emptio displiceret B. pater B. abinde vsque ad annum. xxvi. libras (preceptis fructibus cōputatis in ipsis) dare deberet. Uerū quia ambigitis vtrum pura sit et absoluta venditio an prefatus contractus pignus debeat iudicari. Respōdem⁹ quod quālibet cunque fuerit intentio contrahentium: et ex forma contractus venditio non apparet conditionalis: sed pura Quis per conditionē possit resolui: ex duobus tamen que in pacto fuerunt expressa/videlicet quod fruct⁹ percepti deberent in soluenda pecunia numerari: et quod vltra summam recēptam. lx. sol. deberent persolui: contra ipsū ēptorē p̄sumitur vehemēt presertim cū vsuras p̄sueuerit exercere.

Idem eiso aquinati.

Mulier agit pro dote contra quemlibet detinentem bona mariti.

ca. v. Ex litteris. f. t. accepimus quod causam que vertitur inter. R. et A. mulierem tibi duximus committendā. et infra. Si quidem probatum est quod pro facinore a marito predicte mulieris commisso/eo fugam petente: tam frater mariti prefatus videlicet. R. quam ipsa mulier (licet minus iuste) a regio iusticiario capti fuerint: et de ipsius mandato bonorum omnium delinquentis facta distractio: et soluta pecunia mercatori q̄ a marito mulieris vulneratus fuerat et rebus proprijs spoliatus: sed quedam possessiones illius penes eundem B. remanserant quas idē de ma

dato curie retinuit: soluta ꝓ eis pecunia ꝑdicto mercatori: qz ēptor alius propter possessionū minutias nō extabat: pars vero mulieris estimationē dotis instātius petebat sibi restitui vel ipos possessiōes que mariti fuerāt ex officio delegationis induci: et infra: Mandamus quatenꝰ si tibi cōstiterit ex his q̄ in presentis tua fuere ꝓposita ⁊ ꝓbata: quod mulier dicto viro dedisse i dotē: ⁊ ꝑdictū R. de bonis fratris aliqua possidere: cum mulieribus fauor multꝰ i recuperandis dotibꝰ debeatur/⁊ cautū sit i iure ꝙ ꝓpter maleficium viri mulier remanere nō debeat idotata: cuz etiam bona viri mulieri sint ꝓ dote tacite obligata/⁊ cū suo onere trāsierit ad quēlibet possidētez. R. ꝑdictū eidem mulieri ad restitutionē dotis eatenꝰ condēnes: quatenꝰ de bonis fratris sui prefati noscitur possidere. Idez R. de monte fortino.

Si creditor vel is q̄ ab eo causam habet tot fructꝰ ꝑcepit ex pignore ꝙ satisfactuz est sorti: debet pignus restitui debitori.

ca.vi. Cum contra. G. ciuez anaginesū. sup q̄busdā possessiōibꝰ quas quondā pater tuus. L. de saul. ꝓ certa quātitate pecunie obligauerat: et ipsius creditoris heredes ꝑdicto. G. pignorauerāt: mouisses i ꝑsentia nostra questionē legitime ꝓbauisti ꝙ ex earū prouētibus tantuz fuerat tā ab eodē. G. ꝙ̄ ab aliis qui eas tenuerant a tēpore quo fuerāt obligate/percesptū ꝙ fructus sorti poterāt adequari. Nos igitur attendentes ꝙ i talibꝰ perceptio fructuū in solutione sortis accedat: cū scdm canonicas sanctiones fructus restitui ⁊ i sortē debeant cōputari: cōsiderātes etiam ꝙ possessiones ipse iā extenuassent penitus totū onus et debitū annullassent: ipsas tibi restituēdas esse decreuimus: ⁊ te per nunciū nostrū i possessionē induci fecimus corpalē. Idē

Si is qui sub pacto legis commissorie pignorauit rem suam et iurauit non contrauenire: iuste impeditus infra diem statutum non redemit: post diem redimere poterit.

Significante R. ciue pisano nobis inotuit: ꝙ cū domū suam G. pisano ciui pro. ccl. libris pignorasset obligasset ac promisisse prestito iuramento ꝙ nisi domū ipsam statuto termino recolligeret creditorē vlterius super eo minime molestaret: et infra statutū tempus per certū fidelem nunciū (prout ei videbatur) creditori pecuniam numeratam remisit quam idem nuncius infideliter agēs sicut ei iniunctum fuerat non persoluit: ⁊ postmodū idem R. ab imperatore detētus dicto. G. satisfacere nō potuit vt debuit: et infra. Cum igitur pactum legis cōmissorie sit in pignoribus improbatum: et predictus R. ꝙ̄tum in eo fuit iuramenti debitū adimpleuit: cum per eū quem certuz nuncium esse sperabat pecuniam remiserit termino statuto: sed in captione detentus satisfacere nō potuit creditori. Mandamus quatenus si est ita predictum creditorem vt sorte contentus pensionibus pignoris computatis in eam illud prefato. R. omni dilatione postposita resignet (pacto tali vel iuramēto nequaꝙ̄ obstante) cen. eccle. cogatis. Ite. ix. ca.vii.

Usufructuarius cauet ꝙ fruetur rebus imobilibus salua ipsarum substantia Et pecuniā ⁊ estimationē mobiliū que consumuntur vsu finito vsufructu restituet.

c.xviii. Cū ꝯstet. J. mulierē vxorē Ogerū quo ad vsufructū filio suo successisse in bonis quorum proprietas ad M. mulierem vxorem. C. dino scitur pertinere. Manda. quatenꝰ eam ad cautionem idoneam exhibendam ꝙ vtatur et fruatur: salua rerū substātia in rebus immobilibus que vsu non consumuntur ad arbitrium boni viri. Pecuniam vero si quam habuit vel habebit: ac estimationem bonoꝝ que cōsumūtur vsu/et inꝰ hereditate inuenta fuerint: in morte sua dicte mulieri vel heredibus eius restituat. per cen. eccle. compellatis.

De fideiussoribus.

Ex concilio cantuariēsi.

cap.i. Breue est: nec potest breuius summari.

Clericus fideiussionib⁹ inseruiens abdicatur. Lucius. iij. elien. epo et archiepo norwicen.

Compellitur clericus seruare fidem iussorem idenem per assignationem redditunm suorum.

ca.ij. Peruenit ad nos ex conquestione R. clerici quod cum ipse pro L. et F. clericis mercatoribus bononien. fideiusserit illis prescriptam pecuniam non soluentib⁹ coact⁹ est satisfacere de eadem. Ne igitur dispendium patiatur vnde videtur premium meruisse bonitatem. epo dedim⁹ in mandatis vt sup debitis illis istrumenta que sunt apud creditores inspiciat: et eorum transcripta suo sigillo signata vobis mittere non postponat. Manda. itaque discretioni vestre quatenus si ex confessione predictorum clericorum vel aliis legitime vobis rem ita se habere constiterit: moneatis eosdem vt memorato R. pecuniam quam pro eis soluit restituant: ipsumque seruent indemnem alioquin de redditib⁹ eorum prescripta debita faciatis exsolui: et damna etiam que propter hoc resarciri aut predictos reddit⁹ sibi assignetis tamdiu sine molestia detinendos: donec ipsa damna resarcita fuerint et debita sine diminutione soluta. Prefatos vero clericos si religionem fidei et iuramenti sui eos violasse constiterit: ab officio et beneficio suspendatis. Idem cantu. archi.

Per districtionem canonicam compellitur debitor a fideiussione absoluere fideiussorem qui a creditoribus molestatur.

ca. iij. Constitutus in presentia nostra magister S. sua nobis assertione monstrauit quod pro cancellario tuo tempore late. concilij in quadam summa pecunie intercessit quam quia vsque modo debitor non persoluit se asserit plurimas a creditoribus bon. molestias pertulisse: et debitum augmentatum. Ideoque manda. quatenus si legitime tibi de huiusmodi assertione constiterit: prefatum debitorem vt eum a predicta intercessione absoluat ecc. cen. compellas. Presentium quoque auc. iniungimus vt si debitum vel accessio nes ille negauerit consuetudine que est legi contraria non obstante: iuramentum calumnie subire cogatur. Preterea quia difficile foret intercessori suos testes in angliam ducere: iudicibus bon. (satisdatione idonea a cancellario ipso accepta quod ad testes audiendos vadat vel mittat infra terminum competentem) litteris tuis significes vt eos vice tua recipiant et examinent diligenter: et depositiones eorum transmittentes inclusas significent quanta fides possit instrumentis vel testibus adhiberi.

Inno. iij. in concilio generali.

Si sine licentia prelati et maioris partis capituli religiosus fideiusserit vel mutuum acceperit: non tenetur ecclesia et ipse recipiens punitur nisi mutuum sit versum in vtilitatem ecclesie.

c. iiij. Quod quibusdam religiosis a sede apo. est prohibitum: volumus et mandamus ad vniuersos extendi ne quis videlicet religiosus absque sui abbatis et maioris partis capituli licentia pro aliquo fide iubeat vel ab aliquo pecuniam mutuam accipiat vltra summam communi prouidentia constitutam: alioquin non teneatur conuentus pro his aliquatenus respondere. Nisi forte in vtilitatem domus ipsius manifeste constiterit redundasse. Et qui contra istud statutum venire presumpserit grauiori discipline subdatur. Gregorius nonus.

Ponit tres casus in quib⁹ fideiussor contra debitorem agit antequam soluat vt a fideiussione liberetur.

ca. v. Cum pro quo te fideiussorem obligasti in diu indebiti soluti one cessauit: aut dissipare bona sua cepit: seu super hoc condemnatus fuisti: iure poteris conuenire: vt te a fideiussione debeat liberare.

De solutionibus

Alexan. iij. decano et capitulo morin.

Successor in beneficio tenetur soluere debita predecessori pro

necessitate ecclesie contracta.

A D hoc inapostolice: τ in fra. Sicut filius debita patris soluere tenet ita platus sui predecessoris p ecclesie necessitate cō tracta. Grego.nonus.

cap.i.

Si platus obligat ecclesiā pro alienis debitis est suspensus ipso facto ab administratione spūaliū et tēporaliū: et ecclesia non tenetur.

ca.ij. SI quorūdā: τ infra. Firmiter inhibemꝰ: ne q̄s presumat ecclesiā sibi cōmissam p alienis graua re debitis: aut lras alicui seu sigilla cō cedere/q̄bus possent ecclesie obli gari. Decernentes si secus fuerit attentatū: ad solutionē taliū debito rū ecclesias nō teneri. Si quis autē contra premissa de cetero venire pre sumpserit: ab administratione spūa lium τ tēporaliū nouerit se suspēsū Idem decano. τ J. cano. tullē.

Si clericus nō habeat vnde sa tisfaciat suis creditoribꝰ non debz excōicari: nec aliter molestari. prestabit tamen cautionem saltē iu ratoriam de soluendo cum venerit ad pinguiorem fortunam

ca.iij. ODoardus clericꝰ pposuit q̄ cū p. clericꝰ. D. laicꝰ τ quidā alij ipsum corā officiali archidiaconi re mēn. sup quibusdā debitis puenissēt idē in eū recognoscentē hmōi debi ta sed pter rerū inopiā soluere nō valentē excōicationis snīam pmul gauit: τ infra. Mā. qua. si constite rit q̄ pdictus. O. in totū vel p parte nō possit soluere debita supradicta snīam ipsam sine difficultate quali bet relaxetis: recepta priꝰ ab eo ido nea cautione: vnde si ad pinguiorē fortunam deuenerit: debita predicta persoluat. Idem.

Cōquerēs se indebite soluisse hoc probare debet: nisi in ca su hic posito.

ca.iiij SI q̄ conquerit indebitā pecu niam se soluisse probare tenet q̄ indebite sit soluta. Nisi eius ad uersarius solutionē inficiās exinde conuincat: tunc eū diffitenti onus incūbit probādi q̄ debitū recepisset

De donationibus.

Gregorius. A patricio gallorum.

Pōt intelligi duobus modis et scdm primū intel. h. d. Libe ralis in donando existimat se debere qd donat. Uel sic secundum alium in tel. Promittentes aliquid donare il lud tanq̄ debitū adplere tenentur. Cap.i

PRudentes. τ infra. hanc sibi quodāmodo nobili tas legē iponit vt debe re se quod spōte tribuit existimet. Et nisi i hāc cūs suis crēuerit: nichil se pstitisse putet. Alex. iij. pisī. epo.

Nō valet donatio quā facit p latꝰ icōsulto capitulo: et in dā num ecclesie.

FRaternitatē tuā credimꝰ nō la tere: q̄ cū epūs τ quilibz prela tꝰ ecclasticap rerū sit pcurator τ nō dn̄s cōditionē eccl'ie meliorare pōt facere vero deteriorē nō debet. Ac cepimus aūt q̄ pdecessor tuꝰ graues donationes i rebꝰ epatꝰ fecit in detri mētū eccl'ie suis canonicis icōsultē. Uñ q̄m donatiōes hmōi de iure nō tenēt: idulgemꝰ tibi vt liceat donatis ones hmōi tā a clericis q̄ a laicis lē gitime reuocare. Idē vigor. epo. ca.ii.

Jn cōsiderādo an valeat do natio facta p platū debet attē di quantitas rei donate/et loci con suetudo. h. d. inherendo littere.

CEterum si abbatem donationē cū priore τ quibusdā de cōuē tu vel solum abbatem facere cōtige rit τ postea cōuentꝰ pars reclamaue rit. Pnate rei quātitas et illiꝰ terre consuetudo (que tamē sacris canoni bus nō obuiet) est diligētius attēdē da et secundum hoc est donū ratum vel irritum iudicandum. ca.iij.

Idem abbati sancti alberti.

Ecclesia non vacans in benefi ciū concedi non potest sed in proprietatē sic de auctoritate tamē epi et sine preiudicio prelati.

COnsultationibꝰ: et ifra. Do nationes vero vel concessio nes ecclesiarum si que fiant priuatis ca.iiij

personis viventibus illis qui ipsas ecclesias possident: nullius debent esse momenti. ¶ Si religiosis stant locis ab episcopo vel eius auct. rate debent haberi. ¶ Ita quod persone que iam dictas ecclesias possident sine ipsorum assensu: eis in vita sua non debeant spoliari.

Inno. iii. episcopo floren.

Non obstante iuramento de non infeudando de novo prelatus integrare potest feudum si appareat vos fallum in mensura fuisse deceptum.

ca.v. Per tuas litteras proponere curasti: quod cum quidam nobiles florentini tempore scismatis episcopum floren. in domo sua tenuerint idem episcopus sedata scismatis tempestate de mandato alexan. pape quattuor modios terre in feudum concessit eisdem et successoribus ipsius (prout moris est) de certo feudo prefatos nobiles investiuit per cum ipsi assignatam terram mensurari fecissent non nisi duos modios invenerit feudum integrari cum instantia postulantes sup quo dubitas eo quod non sunt in possessione ipsius: de novo videaris illud conferre: et infra. ¶ Nos igitur attendentes quod ecclesia in actibus suis fraudem non debet aliquam adhibere respondemus: quod feudum ipsum secure poteris integrare cum terra illa quattuor modiorum ipsis fuerit assignata.

Idem. R. de bur. S. berbur. abbatibus.

In donationibus plenissima fit interpretatio et ob hoc clausula onerosa post multas donationes apposita proximam donationem tantum respicit. h. d. et est casus singularis.

ca.vi. Cum dilecti filii abbas et monachi de melios proposuerint coram nobis: quod nobilis vir Alanus quasdam terras a parte ipsius eorum ecclesie in elemosinam assignatas violenter redigere cupiat in forestam: et infra. ¶ Mandamus quatenus ad sententiam pro ipso monasterio proferendam ap. post. procedatis: cum ex tenore instrumenti vehementer apparet: quod hec fuit mens et intentio donatoris ut clausula de foresta que in fine ponitur instrumenti: non ad superiorem donationem: que tamen libera et pura fuit ut immunis esset ab omni vexatione et consuetudine secularis: sed ad inferiorem concessionem que pensionem et determinationem habet insertam: iuxta sanum referri debeat intellectum quia in contractibus plena: in testamentis plenior: in beneficiis quasi plenissima est interpretatio adhibenda.

Idem episcopo eli.

Si episcopus in ecclesia quasi de consensu capituli pro loco concessit percipiebat certos proventus illos donasse videtur: alioquin omnes proventus preter cathedraticum cedunt pro loco. Et si episcopus concessit de consensu patroni intelligitur patronus donasse iuspatronatus.

ca.vii. Pastoralis officii: et infra. Tua nos duxit discretio consulendos: si episcopus consentiente patrono viris religiosis aliquam ecclesiam concedendo hac utatur simplicitate verborum concedimus vobis illam ecclesiam: utrum eo ipso videatur in eorum usus fuisse concessa: vel ius tantummodo patronatus. ¶ Nos autem inquisi. t. duximus respondendum quod si episcopus ecclesiam illis conferat de consensu patroni profecto patronus quod suum est conferre videtur ius videlicet patronatus: et episcopus quod temporaliter obtinet in eadem ut si fructuum ecclesie eiusdem aliquam recipiat portionem: in eorum usus illa portio convertatur. Quod si ex ipsius proventibus nullam debet portionem habere omnes proventus preter cathedraticum in eorum usus credimus convertendos. Sed ut episcopi donatio sit legitima consensus est sui capituli requirendus.

Idem floren. et fesulan. episcopis.

Possunt hospitalarii in preiudicium suum se et domum suam alteri religiose domui subiicere: et donare hoc dicit secundum intellectum glose.

c.viii. Inter dilectos filios hospitalarios sancti sepulchri ac fratres hospitalis sancti allucii super eodem hospitali questione suborta cum idem hospitalarii sup possessorio quod semel iterum ex causis tamen dissimili

bus intentarunt: cōtrariā sententiam reportassent: deinde ad petitorium recurrētes ꝑponere curarūt ꝙ cū .B. quondā rector ⁊ fr̄es ac pſoni eiusdem hospitalis habito ꝯtractu deliberassent hospitale ipm hospitalariis supponere supradictis cōmiserunt in hoc trib⁹ procuratorib⁹ vices suas: cōmuniter statuētes vt qđ ꝑ ipsos fieret acceptarent q̄ cū eisdē taliter statuerunt: vt ad ipsuȝ hospitale aliq̄ mitterētur q̄ eoꝝ noīe acciperent assignationē ipsius cū autem duos illuc de suis fratribus trāsmisissent: ibi donationē ⁊ assignationē hospitalis tā a mgr̄o ꝙ supradictis ꝓcuratoribus ⁊ aliis eiusdē domus fratribus receperūt: ⁊ infra. ¶ Procurator aūt partis alteri⁹ ex aduerso respōdit ꝙ ꝑdicta donatio debebat non immerito retractari: qm̄ multis ex fratribus incōsultis a ꝑdicto rectore ac paucioribus fratribus ex cōicatis et pluriis de re litigiosa in fraudē plebani de piscia: qui sup eo dem hospitali mouerat q̄stionē fuerat celebrata: ⁊ infra. Attēdētes igr̄ ꝙ fr̄es ⁊ pſoni sancti allucii pro se: immo poti⁹ contra se turpitudinem allegabāt: vcȝ periuriū: excōicatio nē ⁊ fraudē: non vtiqȝ cōtra ipsos sed ab ipsis cōmissam: ⁊ intelligentes donationeȝ ab eis hospitalariis factā purā ac simplicē extitisse quia non deceptoribus sed deceptis iura subueniūt vnde p ea q̄ superius proposita sunt se cōtra factū proprium legitime defendere nō valebant: hospitale ꝑdictū cū ꝑtinētiis suis hospitalariis sancti sepulchri adiudicare curauimus. ¶ Ita ꝙ p hāc sententiā diocesano ep̄o et plebano de piscia nullū preiudiciū generet: cuȝ res inter alios acta nō debeat aliis ꝑiudiciuȝ gn̄are. ¶ Idē ep̄o. s. andree.

Donatio quinquagesime vel centesime quam facit ep̄s cum graui ecclesie sue detrimento potest legitime reuocari: nec etiā potest vltra quinquagesimā vel centesimam conferre etiam cessante lesione ecclesie sine auctoritate superioris.

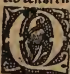
Apostolice sedis oraculo: ⁊ infra. ¶ Inquisitioni. t. t. r̄ndemus ꝙ lȝ sit in canone diffinitū: vt si q̄s epoꝝ in parrochia sua monasteriū cōstruere voluerit ⁊ de rebus ecclesie cui ꝑsidet ipsuȝ dotare: nō am plius ibidē ꝙ quinquagesimā partē ecclesie vero quā monasticis regulis informare vel ꝓ suis ꝓpriis magnificare voluerit sepulturis: nō aplius ꝙ centesimā partē census eccl'e cui preest debeat elargiri qr̄ tn̄ in eodem canone cōsequenter adiungit: vt hec tēpora menti eq̄tas obseruet: ꝙ cui tribuit cōpetens subsidiū conferat et cui tollit dāna grauia nō infligat ea quidē cautela seruata vt vnā tm̄ modo que placuerit ex his duabus remunerationē assumat. ¶ Hoc semper est obseruandū ꝙ vnus ep̄s vel alius non solū non dȝ amplius sed nec tm̄/ nec minus cū graui ecclesie sue detrimento cōferre/ siue simul ⁊ semel id facere velit/ siue pluries successiue eisdē vel diuersis ecclesiis cōferendo. vnde cū graue detrimentū siue de possessionibus/ siue de prouentibus ad ep̄alem mensam vel cathedralem ecclesiā ꝑtinentibus in quā talibet reuocari: nisi ꝑscriptione vel alia exceptione legitima actio hmōi excludat. Nā ⁊ si prima facie ꝑsumatur ꝙ collatio quinquagesime vel centesime partis graue non inferat detrimentū qr̄ tn̄ non solum si sepe sed etiā si semel id fiat ex variis circunstantiis deprehendi potest interdum valde dānosuȝ. qđ quidē magis pōt ex ostēsione facti ꝙ expressiōe alicuius statuti cognosci. nec q̄nquagesima nec centesima. semel aūt successiue dȝ cū graui ecclesie dāno cōferri. Si vero intantū abūdet ep̄s vt sine dāno ecclesie sue possit ampli⁹ etiaȝ ꝙ p q̄nquagesimā vel cētesimā partē necessitati alterius ecclesie subuenire q̄uisp se non debeat summā excedere a canone prefinitā per quam incaute largiri volentibus est occursum: de superioris tn̄ auctoritate pōtificis potest etiaȝ in maiori summa inopie alterius prouideri. ¶ Reg. ix.

Donatio potest per donatorem non per heredem eius q̄ tacuit ob ingratitudinem donatarij reuocari in casibus hic expressis.

Ca.x. Propter eius ingratitudinē in quē liberalitas est collata: donatoris p̄sona de rigore iuris eā potuit reuocare. ¶ Si forte in ipsum impias man⁹ iniecerit: aut sibi atroces iniurias seu graue rerū suarum dānum: vel vite periculū inferre presumpserit. ¶ Nō tā ad donatoris q̄ hoc tacuit non extendit successores

¶ De peculio clericor. Ex pcl.are.

Questitū a rectore ecclesie tēpore pmotionis nihil habēte presumitur de bonis ecclesie quesitum

Cap.i. Inuestigandū est si nihil patrimonij habens pbr̄ q̄n promotus est: ad ecclesiasticum ordinem postea emerit predia cui⁹ iuris sint: q̄m ecclesie ad quā nichil habēs promotus est: esse debent iuxta canonicam auctoritatem. Ex eodem.

De emptis p prelatū de bonis ecclesie dz instrumentū cōfici nomine ecclesie alias debet p̄latus ab administratione remoueri

ca.ij. Presbyter cū diocesim tenet de eis que super emerit ad ipsius ecclesie nomē scripturam faciat aut ab eius ordinatione discedat.

Ex epistola pij.pa.

Quesita per episcopū post cōsecrationem suam ecclesie relinquenda sunt.

ca.iij. Ut vnusquisq̄ presbyter res quas post dies consecrationis acquisierit proprie ecclesie relinquat.

Ex concilio remen.

Empta per prelatum ex emolumentis ecclesie efficiuntur ecclesie licet prelatus emerit nomine alieno.

ca.iiij. Inquirendum est si quis presbyterorum de redditibus ecclesie vel oblationibus vel votis fidelium alieno nomine res comparauit: quia sicut nec suo ita nec alieno nomine presbyter fraudem facere de facultatibus ecclesiasticis debet quoniā hoc sacrilegium est: et par crimini iu de furis qui sacras oblatiōes aspor tabat et furabatur.

Ex concilio toleta.

Meliorationes facte per prelatū in rebus ecclesie sunt sue in vita etiam si dimittat beneficium sed de his testari non potest. h. d. secundum intellectum satis notabilem

Si quis sane clericorū agellos vel vineolas in terra ecclesie sibi fecisse probabitur sustentāde vite causa vsq̄ ad diē obitus sui possideat: verum post suū decessum ecclesie restituat: nec testamentario aut successorio iure cuiq̄ heredū p heredibus suis relinquat nisi forsā cui episcopus pro seruitiis ac prestatione ecclesie largiri voluerit. cap.v

¶ De testamētis et vltimis voluntatibus. Ex reg.iij. Antiphonio. subd.

Episcopus de rebus patrimonialibus testari potest de reb⁹ vero ecclesie seu intuitu ecclesie q̄sitis testari non valet.

Uxorundam ad nos relatione peruenit q̄ J. atellane ciuitatis eps̄ condito testamento in octo vnciis substantie sue nurū heredem instituit: ecclesiam suam in residuis quattuor. cap.i.

¶ Hortamur igitur vt sollicite hoc discutias: et quicquid ipm̄ habuisse patuerit a qualibet persona detineri nullatenus patiar. Nisi hoc solum quod eum ante episcopatus ordinē proprium habuisse constiterit. Quicquid vero ecclesie ante ipsius cōsecrationem fuisse cognoueris: vel in episcopatus ordine predictum episcopum acquisiuisse in eiusdē ecclesie dominio conseruetur. Idem.

Abbatissa testari non potest etiam si nunq̄ induisset habitum monachalem.

Quia ingredientibus: et infra. Sabina abbatissa conquesta ē S. quondam abbatissam monasterij sui postq̄ regendi suscepit officium condito testamēto legata reliquisse ca.ij.

dicens eam vsq; in diem obitus sui
nõ induisse habitũ monachalem: sed
in vestib⁹ quib⁹ vtuntur loci illius
presbiteri permãsisse. sicut illa que
ante ipsam fuerat abbatissa: et hoc
plene ex ↄsuetudine licuisse: et infra
¶ Necessariũ ergo visum est postq̃
abbatissa ordinata est et in monaste
rio per annos plurimos vsq; ad obi
tum prefuit: vestis qualitatẽ ad cul-
pam forte epĩ ptinere q̃ eã sic esse p-
misit: nõ tamẽ potuisse p̃iudiciũ mo
nasterio irrogare. sed res ipsius eidẽ
loco ex quo illa ingressa ꝛ abbatissa
cõstituta est de iure competere.

Idem.

Si infra annũ a die monitiõis
non sit executio testamenti per
debentem exequi deuoluit executio
ad episcopum.

ca.iii. Nos quidẽ: ꝛ infra peruenit ad
nos. G.d. hac luce migrãte su
prẽme volũtatis elogio monasteriũ
pcepisse fundari: cuius desiderium
a. T. religiosa femina eius herede
protrahitur.
¶ Quamobrem te hortamur vt eam
commoneas: quaten⁹ infra annũ mo
nasterium qđ iussum debeat ordina-
re: et cuncta secundum voluntatem
defuncti sine altercatione cõstruere
¶ Quod si infra predictum tempus
siue in loco constitutum fuerat: seu
si ibi non potest ꝛ alibi placet ordi-
nari tecum implere neglexerit tunc
per te edificet: et oĩa per te loco ipsi
sine diminutiõe qualibet assignẽtur
¶ Sic enim secundum piissimas le-
ges dilatas defunctorum pias vo-
luntates episcopali decẽs est studio
ad impleri.

Idẽ petro subdia.

Debetur legatũ q̃uis nudis
verbis a testatore sit relictum

ca.iiii Indicante ꝛ infra Cognouimus
R. referente q̃ moriens pro
redempti concham argenteam nu-
dis verbis iussit venundari: et suis
dari libertis: et scutellam argenteã
cuidam monasterio reliquisset. In
quibus voluntatem eius per omnia
volumus adimpleri.

Idem. T. episcopo.

Non debetur legatum cum te
stator rem non suam sed eccle
sie legauit. hoc dicit simpliciter in-
herendo littere.

Filius noster. F. conquestus ẽ ca.v.
q̃ quondã. P. pater suus ali-
quas ecclesie vestre sepulture sue gra
tia iuris alieni reliquit. Et quidẽ le
ges seculi hoc habent vt heres ad
soluendum cogatur si actor eius rẽ
legauerit alienã sed q; lege dei non
autem lege huius seculi viuim⁹: val
de michi videtur iniustum: vt res ti
bi legate que cuiusdam ecclesie esse
perhibentur a te teneantur qui alie-
na restituere debuisti.

Ex concilio maguntino.

Heredi non adimplenti iussa
testatoris ab episcopo inter-
dicitur res a testatore relicta. h.d.
inherendo littere.

Si heredes iussa testatoris nõ ca.vi.
adimpleuerint. ¶ Ab episco
po loci illius omnis res que eis reli
cta est canonice interdicatur cũ fru
ctibus ꝛ ceteris emolumẽtis. Ut vo
ta defuncti adimpleantur.

Ex concilio lateranẽ.

De bonis p ecclesiã acq̃sitis
clerici testari non possunt.

Cum in officiis charitatis p̃mo ca.vii.
loco illis teneamur obnoxii a
quibus beneficium nos cognoscim⁹
recepisse: econtra quidam clerici cũ
ab ecclesiis suis multa beneficia per
ceperint: bona per eos acquisita in
alios transferre presumunt.
¶ Hoc igitur quia antiquis canoni-
bus constat inhibitum nos indemni
tati ecclesiarum prouidere volentes
siue intestati decesserint siue aliis cõ
ferre voluerint penes ecclesias eadẽ
bona precipimus remanere.

Alexander. iii.

Moderatam elemosinã de bo
nis per ecclesiã acquisitis cle
rici facere possunt: etiam in egritu-
dine constituti.

Ad hec presentibus innotescat c.viii
q̃ clerici de mobilibus q̃ per
ecclesiam sunt adepti de iure testari

non possunt. ¶ Viuentes tamen et sui compotes moderate valeant aliqua de bonis ipsis non ratione testamenti sed elemosyne intuitu erogare in egritudine constituti.

Idem vigilensi episcopo.

De bonis propriis vel acquisitis intuitu persone clerici testari possunt de acquisitis intuitu ecclesie.

ca.ix. Quia nos: et infra. ¶ Consulta. t.f.r. quod licet clerici de his que paterne successionis vel cognationis intuitu aut artificio sunt adepti seu dono consanguineorum aut amicorum non habito respectu ad ecclesiam peruenerunt ad ipsos libere disponere valeant: de his tamen que con sideratione ecclesie perceperunt: nullum de iure possunt facere testamentum.

Idem hostiensi episcopo.

Ualet testamentum quod parrochianus facit coram presbitero parrochiali et duobus testibus nec valet contraria consuetudo. h. d. inherendo verbis littere.

capl.x Cum esses in nostra presentia constitutus proposuisti talem in tuo episcopatu consuetudinem obtinere quod testamenta que fiunt in ultima voluntate penitus rescindantur: nisi cum subscriptione. vij. vel. v. testium stant secundum quod leges humane decernunt ¶ Quia vero a diuina lege et sancto rum patrum institutis et a generali ecclesie consuetudine id noscit esse alienum cum scriptum sit. Quod in ore duorum vel trium testium stet omne verbum prescriptam consuetudinem improbamus et testamenta que parrochiani coram presbytero suo et tribus vel duabus aliis personis idoneis in extrema fecerint voluntate: firma decernimus permanere sub interminatione anathematis prohibentes ne quis huiusmodi audeat rescindere testamenta.

Idem iudicibus vellessi.

Ualet ultima voluntas adpie causas coram duobus testibus et est casus singularis.

ca.xi Relatum est quod cum ad vestrum examen super relictis ecclesie causa deducitur vos nisi. vij. vel. v. idonei testes interuenerint: inde postponitis iudicare: et infra. ¶ Mandamus quatenus cum aliqua causa talis ad vestrum examen deducta: eam non secundum leges sed secundum decretorum statuta tractetis: tribus aut duobus legitimis testibus requisitis. ¶ Quoniam scriptum est in ore duorum vel trium testium stat omne verbum.

Idem electo et ca. cassan.

De propriis potest testari clericus in acquisitis per ecclesiam etiam si sint mobilia succedit ecclesia vel successor: potest tamen aliqua seruitoribus vel pauperibus elargiri. si autem defunctus habet plures ecclesias vel beneficia fiet equa diuisio inter illa.

ca.xij. Relatum est auribus nostris quod quia statuimus in lateran. concilio ut bona per ecclesiam acquisita ad eam in clericorum obitu deuoluantur: dubitatis an hoc sit de immobilibus tantum vel de mobilibus sentiendum: et infra. Respondemus quod generaliter bona quelibet per ecclesiam acquisita eis debent iuxta lateran. concil. post acquirentis obitum remanere. ¶ Nomine autem ecclesie non episcopus vel successor clerici morientis ubi est collegium clericorum: sed communis congregatio intelligitur: que rerum illarum debet canonicam distributionem et curam habere. Ubi autem in loco defuncti tantum est unus ordinandus is ea bona (sicut et alia ipsius ecclesie) in dei timore dispenset. ¶ Licet autem mobilia per ecclesiam acquisita de iure in alios pro mortis arbitrio transferri non possunt: consuetudinis tamen non est improbande ut de his pauperibus et religiosis locis: et illis qui viuenti seruient siue sint consanguinei siue alii aliqua iuxta seruitii meritum conferantur.

¶ Ceterū que ex hereditate vel artificio: aut doctrina proueniūt distribuantur pro arbitrio decedentis.
¶ Quia vero nōnulli in diuersis ecclesijs beneficia possident: diuidant que habuerant per estimationē congruam inter ipsos.
Inno.iij.altissiodorēsi.episcopo.
Tenet testamentū si qs extremā volūtatem suā alterius dispositioni cōmittit. ⁊ dicit testatus ad pias causas.h.d.secūdū intellectum notabiliorem.

c.xiij. Cum tibi de benignitate: et infra. ¶ In secūda questiōe dicimus q̄ q̄ extremā volūtatē in alterius dispositionē cōmittit nō videt decedere intestatus. Idem.C.t.sctī laurētij lucina p̄sbytero cardinali.
De clericis ecclesie petit episcopus partē suā licet aliquid fuerit sibi a testatore relictū: nisi eo modo ⁊ non in fraudē fuerit relictū a testatore q̄ maneret ea parte cōtētus ⁊ legatū agnouerit.

Capl. xiiij. Officij: ⁊ infra. Scdo quesiuisti cū quis in testamēto reliquit epō propriā portionē: et alia multa monasterijs vel ecclesijs: vtrū epus ex illis legitimam possit petere portionē: et infra. Cōsul.t.t.r. q̄ si portionē illā cū cōditione legauit epo vt esset illa sola cōtentus: ⁊ eps acceptauit q: per hoc alijs renūciasse videtur de ceteris nō poterit exigere portionē. Q̄ si eam ipsi absolute reliquit portionē sibi debitam poterit nihilominꝰ de ceteris vendicare. Si vero cōstiterit q̄ in fraudem mo dicū constituit mortuariū: vt in ceteris epus portione debita fraudaret (q: fraus ⁊ dolꝰ alicui p̄rocinari non debet) eps portionē ex illis poterit exigere a canone cōstitutā saluis indulgentijs ro. pon.: quibusdā regularibꝰ sunt concesse. Idem.
Relictum epo cōtemplatione per sōe nō diuidit cū ecclesia cathedrali: secꝰ si cōtēplatiōe eclie siue nihil reliquatur eccle: siue aliquid siue cōiuncti: siue separatim. Si autem soli ecclesie est factum relictum: eps habebit portionē canonicā. Presumitur autē relictū cōtēplatione ecclesie factū quādo fit ab extraneo habēti administrationem: secus si fiat ab administrationē non habenti. Cum ecclesijs vero inferioribus eps nō diuidit sibi relictū: q: non est sibi tanta cōmunio cū ecclesijs inferiorib9 sicut cathedrali.

Requisisti de his q̄ testator pro anima sua legat in vltima voluntate qualiter sint inter epm ⁊ ecclesiam diuidenda. ¶ Et quidē regulariter verū est q̄ eps debet de his secūdū diuersas cōsuetudines tertiā vel quartā portionē habere. ¶ Sed cōsiderādum est diligenter vtrū testator leget hoc mō: relinquo istud epo an relinquo istud ecclesie vel relinquo istud epo ⁊ ecclesie: an relinquo istud epo ⁊ illud eccle. In p̄mo casu distinguēdum est vtrum relinquatur epo ab extraneo aut propinquo. Si ab extraneo generaliter verum est q̄ presumitur esse relictū intuitu eccle nō persone vnde cathedralis eccla de illo potest canonicā petere portionē quēadmodū epo cū petit sua portio si aliquid eccle relinquatur ⁊ hoc verum est nisi testator exprimat q̄ velit illud tantū esse ipsius nō ecclesie: in quo casu seruāda est dispositio testatoris secꝰ autē si exprimat q̄ velit esse illud tātum ecclesie nō episcopi quia priuata dispositio testatoris nō potest g̃nalez constitutionem canonis immutare. Nec est contrarium quod in canone legitur: videlicet q̄ pōtifices q̄bus ab extraneis aliquid aut cū ecclesia aut sequestratim dimittitur aut donatur (quia hoc ille q̄ donat pro redemptiōe anime sue: nō p̄ cōmodo sacerdotis p̄batur offerre) nō quasi suū propriū sed quasi dimissum ecclesie inter facultates ecclesie cōputabūt qm̄ hoc est verū cum testator ita seq̄stratim legat illud episcopo: quod nō exprimit vtrū velit ad episcopū tātū nō ad ecclesiā pertinere. Si vero relinquatur illud episcopo a propinquo nō presumitur esse re- ca.xvi.

lictum: non intuitu ecclesie sed persone: nisi forte contrarium probaretur et de isto nihil potest ecclesia petere in vita eius. ¶ Quod si relinquatur epo et ecclesie: de illo inter ipsos canonica est diuisio facienda. ¶ Si vero istud epo et illud ecclie relinquatur siue equalia siue inequalia sint relicta: reducenda sunt ad diuisionem canonicam inter epm et ecclesiam cathedralem: nisi ambo velint esse testatoris dispositione contenti: quam propter vltime voluntatis fauorem satis decens est obseruare: vbi neqz fraus interuenit neqz dolus nec quisqz nisi defraudaretur debita portione. Secus autem est si aliquid legetur epo et aliquis capellis vel monasterijs: aut alijs pijs locis nam in hoc casu quod legatur epo eius est precipuum cum ecclesia cathedrali: quemadmodum si cuilibet alij legaretur et de illis que alijs legantur portionem canonicam nihilominus obtinebit: quia non est tanta communio inter epm et inter capellas et monasteria seu alia pia loca: quanta est inter epm et ecclesiam cathedralem cui est spirituali coniugio copulatus: vnde que acquirit epo non illis: sed sibi tantum acquirit. ¶ Illud autem est generaliter obseruandum circa eum qui potest proprium possidere prelationem vel administrationem ecclesie non habentem: quod si ei aliquid delinquatur specialiter non solum a propinquo verum etiam ab extraneo: intelligitur esse relictum non intuitu ecclesie: sed persone nisi probatio in contrarium appareret: et idcirco de illo nec epo nec ecclesia potest in vita eius sibi aliquid vendicare et hoc intelligitur esse verum cum fraus minime procuratur: que si detecta fuerit patrocinari non debet.

Idem episcopo tuscano.

¶ In bonis patris matris et auie habet quis debitam iure nature in qua grauari nequit: et filius rogatus de restituenda hereditate sub conditione detrahit debitum iure nature: et trebellianicam in qua computantur fructus post litis contestationem percepti.

Rainucius de Clera duas habens filias. Alterocham videlicet et Adiectam matrem insuper Cleram et vxorem nole adelasiam: in extremis positus condidit testamentum. Alteroche filie puberi vltra dotem quam ei dederat domum et quendam hortum in eodem testamento relinquens. Adiecte vero impuberi reliquit cetera bona sua: adijciens vt alterocha et soboles quam gerebat in vtero eidem impuberi succederent si absqz liberis moreretur. Mortuo itaqz testatore tutores impuberis eam cum omnibus bonis eidem relictis a patre iure longobardo: cuidam. P. nole tradiderunt que filium ex eo suscipiens tandem sine liberis est defuncta cuius bona idem. P. maritus eius superstes aliquanto tempore possedit in pace qui cum alia muliere matrimonium contrahens et filios suscipiens ex eadem diem clausit extremum. Postmodum inter Alterocham et filium eius ex vna parte: et filios eiusdem. P. et raynerium tutorem eorum ex altera: super bonis predictis eiusdem Adiecte suscitata materia questionis: ceperunt coram. B. iudice tuscan. adinuicem litigare: coram quo Alterocha et filius eius bona quondam Rainucij tanqz ex causa fidei commissi vel substitutionis sibi debita petierunt tutore filiorum predicti. P. ex aduerso dicente: quod obstabat illis annalis prescriptio vsucapio pro dote: ac longi temporis silentium diuturnum. Insuper allegabat quod de bonis illis tam tertia Clere matris testatoris: et tertia Adelasie vxoris eiusdem quam quarta per trebellianum nole ipsius Adiecte erant ante omnia deducende. Dictus vero iudex supradictum Raineriun tutorio nomine pupillorum in restitutione bonorum Rainucij condemnauit: tertia clere primo deducta: quam adiecte ac viro suo donauerat: de qua in substitutione quam fecit rainucius non videtur aliquatenus cogitasse deducta quoqz tertia Adelasie quam ipsa P. vendiderat supradicto precepit etiam idem iudex de his rebus illas tertias deducendas de quibus deduci

poterant secũdum tuscane cõsuetu
dinẽ ciuitatis. Deduci ꝑterea quar-
tam per trebellianũ idem iudex iniũ
xit: cum etiam quilibet extraneꝰ re-
stitutione grauatꝰ: eã deducere po-
tuisset sed vtraqȝ pars ab illa sentẽ
tia prouocauit: ⁊ infra. ¶ Cum autẽ
coram. G. diacono cardi. auditore a
nobis concesso: fuisset diutius liti-
gatum: ipse de mandato nostro sen-
tentiã supradicti iudicis videlicȝ in
eo ꝙ dixit tertiã Clere ⁊ tertiã Ade-
lasie integraliter deducendas ꝓnũ-
ciauit iniustã: ⁊ ab ea legitime ꝓuo-
catũ: diffiniẽs sic illas tertias dedu
cendas vt legitima portio iure na-
ture debita Alteroche illi salua sit
in vtraqȝ: ad cuius restitutionẽ di-
ctum Rainerũ cõdemnauit. In eo
vero ꝙ quartã per trebellianũ idem
iudex censuit retinẽdã sententiã cõ-
firmauit eiusdem ita videlicȝ ꝙ fru-
ctus de bonis ipsius a tẽpore li. cõ-
test. percepti a ꝓdicto. P. et filiũs eiꝰ
post mortẽ Adiecte cõputẽtur in ea
qui si suffecerint ad quartam ⁊ fru-
ctus eius: eo nomine alia deductio
nulla fiat alioquin iuxta quantitatẽ
fructuũ perceptorũ computationis
ratio habeatur. Quia vero pater Ad-
iecte ipsã in legitima nõ potuit ag-
grauare: legitimã ipsam videlicȝ ab
intestato deducendã censuit: ⁊ etiã
retinendã: ita ꝙ deductio fiat tãtũ-
modo de his rebus de quibus scdm
tuscane consuetudinẽ ciuitatis fieri
cõsueuit. In eo autẽ ꝙ prenominã-
tus iudex cõdemnauit Rainerũ no
mine pupillorũ ad residui restitutio-
nem Alteroche ac eiꝰ filio faciendã:
ipsius sententiã confirmauit.
¶ Nos igitur eiusdẽ cardinalis sen-
tentiam ratam habentes ipsam au-
ctoritate apostolica confirmamus.

Gregorius nonus nouiom. epi-
scopo.

c.xvij. Episcopus fidei cõmissarios seu executores testamenti ad exequendas pias voluntates defunctorum: etiam si testator hoc interdixisset.

Va nobis. f. intimauit ꝙ nõ-
nulli tam religiosi ꝗ̃ clerici secu-
lares et laici / pecuniam et alia bona
que per manus eorum ex testamẽtis
decedẽtium debent in vsus pios ex-
pendi: non dubitãt aliis vsibus ap-
plicare. ¶ Cũ igitur in omnibꝰ pijs
volũtatibꝰ sit per locorũ episcopos
ꝓuidendũ vt secũdum defuncti vo-
luntatẽ vniuersa ꝓcedant: licet etiã
a testatoribus id contingeret inter-
dici: mandamꝰ quatenus executores
testamẽtorum huiusmodi vt bona ipsa
fideliter ⁊ plenarie in vsus ꝓdictos
expendant monitione pre. cõpellas.

Idem.

Filius rogatus restituere hereditatem detrahit tertiam iure nature et quartã trebellianicam: in quibus potest legata relinquere: heredes instituere: et penam imponere.

Arnaldus peponis filiꝰ heres Capi.
ab ipso institutꝰ hoc modo vt xvij.
patruis suis hereditatem restitueret
si absqȝ filiis masculis moreretur cu-
ius (mortuo pepone) sup quibusdã
bonis hereditatis eiusdẽ in tres ar
bitros cõpromisit quorũ duo mor-
tuo reliquo (prout ex forma cõpro-
missi poterant) ꝓcedentes taliter ar
bitrati fuerunt: ꝙ neutra pars habe
ret licẽtiã trãsferendi quocũqȝ mo-
do in aliũ res predictas: nisi in eorum
filios masculos ex ipsis legitime de-
scendentes: ⁊ quod cõtra hoc fieret
non valeret. ¶ Porro dictus. R. ꝓ-
lem nõ habens cõdidit testamẽtum:
in quo medietatẽ partis sue de rebꝰ
predictis quibusdã auunculis suis
aliã vero medietatẽ et reliqua bona
paterna vni patruis suis et eiꝰ filiis
legauit: adijciens vt bona in quibꝰ
ex testamento: vel ab intestato dicti
heredes. R. possent succedere si ve-
nirent cõtra legatum dictis auũcu-
lis suis debitum: ad ipsos pro deter
minatis portionibus deuenirent.
¶ Demũ eodem. R. nature debitum
persoluente: ac vno ex patruis here
ditatem adeũte predictam: cũ dicti
auunculi aduersus eundem patruũ
ac filios eius coram iudice cõmuni

tatis vibeuetasñ. mouerũt questionẽ petendo pro rata que ipsos contingit legatum predictũ: et restitui eis si contra ipsum illi venirent quecũqȝ occasione testamenti eiusdem. R. ad ipsos peruenerant vel poterant peruenisse. ¶ Prefatus iudex ab illorum impetitione super legato ipsos absoluens: ad restitutionẽ aliorum bonorũ sententialiter condemnauit eosdem. ¶ A cuius sententia cum ambe partes nostrã audientiam appellassent: petẽtes vtraqȝ parte dicti iudicis sententiã infirmari quatenus contra se fuerat promulgata et quatenus pro se faciebat executiõi mandari. ¶ Dilectus. f. n. D sancti Nicolai in carcere tulliansi. diaco. cardina. lite coram se legitime cõtestata qm̃ idem. R. habebat in bonis quõdã peponis pris sui ftiã partẽ debitam iure nature: in qua grauari nequiuit: necnõ quartam trebellianicã quam quilibet extraneus restitutione grauatus deducere potuisset: propter quod in reb9 predictis auunculis legatis portiones easdeȝ habuit. R. prefatus easqȝ potuit in vltima voluntate legare: ac per hoc legatũ tenuit vsqȝ ad tertiã et quartam prefatas licet ipsas nõ expresse sint legãdo: pronunciauit (non obstãte premisso arbitrio ꝙ ne legatũ teneret non poterat impedire) iudicem ipsum in eo ꝙ super hoc dictuȝ patruum in totum absoluit qui confessus est se pro medietate possidere predicta perperam iudicasse: cõdemnauitqȝ ipsum ad restitutionem medietatis tertie et quarte partis ipsi9 legati pro rata que dictos auunculos de ipso contingit: et in residuo prefati iudicis sententiam cõfirmauit. ¶ Ceterũ in eo ꝙ idem iudex dictum in patruum et eius filios totaliter in aliĩs que in secũdo articulo petita fuerant condẽnarat: male ipsum pronũciasse decreuit: quia filiĩ eius contra voluntatem testatoris non inueniuntur aliquid cõmisisse: cũ nihil de petitis reperti fuerint possidere. ¶ Uerum in portione quã patruus habebat in bonis ratione quarte et tertie predictorum quas R. habuit in bonis eisdem: in quib9 eius institutio et legatio ac adiectio pene tenebat pro rata eosdem auunculos contingente de predicto legato confirmauit sententiã iudicis supradicti. ¶ Eodem patruo et eius filiĩs in residuo absolutis: et saluo nihilomin9 ei ex iure institutiõis beneficio legis falcidie i restitutiõe prefati legati: si infra tempus legitimũ voluntati paruerit testatoris. Cum inuentarium fecerit et contra voluntatem testatoris lex falcidia inducatur. ¶ Nos itaqȝ ipsius cardinalis sententiam ratam habentes eam auctoritate apostolica confirmamus.

Idem.

Executor testamẽtarius ꝗ suscepit illud officiũ exequi cõpellitur.

Iohannes clericus: et. p. laicus executores vltime voluntatis. D. clerici sancte crucis qui venerabilib9 et piĩs locis de bonis suis in vltima voluntate legauit: mandans insuper satisfieri creditorib9 per eosdem. ¶ Post mandatum susceptum per diocesanũ cogi debent testatoris explere vltimã voluntatem. ca. ix.

Idem.

Ponit quedam legata in quibus nõ soluitur canonica portio nisi fiat in fraudem.

De his que in ornamentis / vel pro cereis: seu fabrica / luminaribus / anniuersario septimo. xx. xxx. die siue aliĩs ad perpetuum cultum diuinũ legatur ecclesiĩs vel reliquis piĩs locis: canonica portio. (Dummodo in fraudem non fiat vt ea episcopus seu parrochialis ecclesia debeat defraudari) deduci non debet. cap. x.

¶ De successionibus ab intestato.

¶ Ex concilio apud alteñ. habito.

Clericus bona ppria dare potest cui vult sed si decedat intestatus et nõ habet cõsanguineos succedit ecclesia. h. d. iuncta glo.

cap.i. S Ed hoc ibidē inuētum est de epis presbyteris et clericis: si p hrdita= tem vel alio modo ītuī= tu psone aliquid acqui= sierint donare eis liceat cui voluerint dum viuunt. ¶ Si au tem ante obierint ꝙ hoc fec erint al tari cui seruiūt oīa ꝑpetuo sanctifi= centur et in ius eius tradantur.

Ex concilio tribur.

Si oīi seruꝰ pbr factꝰ intesta tus decedat eiꝰ bona diuidun tur scḋm formā hic cōtentā.h.dicit. secūdum intellectū singularem quī hodie etiam tenet.

Ca.ii. Sanctor consilio allatuꝫ est ꝙ quidā laici iprobe sūt contra presbyteros suos:ita vt de morien tium presbyterorū substātia partes sibi vēdicent ⁊ ita de propriis seruis ¶ Interdicimꝰ itaqꝫ ne hoc vlterius fiat: sed sicut liberi facti sūt ad su= scipiendū gradū ⁊ agendū officium diuinū:ita nil ab eis preter diuinum officiū exigatur. ¶ Peculiū vero ip sorū diuidat ī quattuor partes:qua rum vna epo: altera ecclesie: tertia pauperibus. quarta parētibꝰ assignet et si nō sint idōei parētes epo eā re= cipiat:et inꝰ vsū ecclesie diligēter di= stribuat. ¶ Et si quis cōtra hoc pre= sūpserit:anathematizet.

Innocentius.iii.murnen.epo.

Attingēdo duos notabiles ⁊ singulares intellectus huius c.summat scḋm quēlibet intellectū. Et primo sic.Ualet testamentū ad pi as causas conditū p verba enuncia tiua etiā propter aliud prolata ꝙꝙ successio seu testatio veniat ad exclu sionem alterius ecclesie vel aliter se cundū aliū intellectū ⁊ sic.Per vnū testem de veritate ⁊ per confessionē etiā incidenter factam ꝓbatur obla tio etiam quo ad effectum cōsequen di bona oblata.

ca.iii. Cum dilectus filius abbas de brussa ꝓ causa quā aduersus epm adueñ.habebat diutiꝰ expectas set abbas ꝓposuit antedictus ꝙ ar chipresbyter de altario ad participa tionem orationū monasterio de bru sia obtulit se ⁊ sua:et infra. ¶ Suffi cienter intelleximus esse probatum: ꝙ dictus archipresbyter agens in ex tremis velut vltimā exprimens vo= luntatem/asseruit se sua monasterio cōtulisse.vnde cū requisitus esset vt conderet testamentū respōdit se nō posse testari:qꝛ se et sua contulerat monasterio sepedicto:⁊ licet vnꝰ te stis solꝰ dixerit se vidisse qñ se ⁊ sua obtulit monasterio:qꝛ tñ aliī testes dixerūt se audiuisse ipsū in abbatis ꝑntia qḋ ꝑdictū est confitētē:nō tāꝫ ꝙ sufficiēter ꝓbātes:sed tāꝙ vehe= mēter adminiculātes assertionē ab= batis plurimū adiuuabant. ¶ Quia vero pars epi asserebat se velle pro= bare:ꝙ dictus archipbr in extremis laborans tāꝙ freneticꝰ alienatꝰ erat a mente:vñ nō valuit qḋ expressit. ¶ Nos causā illam tibi sub hac for= ma duximus cōmittendā:ꝙ nisi pre= fatus episcopus legitime probaue= rit sepedictum archipresbiterū sue mētis cōpotēnō fuisse:cū vltimā vo luntatē expressit sup īpetitiōe mona sterū ꝑpetuū ei silētiū īponatur:⁊ cō pellat restituere monasterio q̄cunqꝫ de bonis ipsiꝰ archipbri vel etiā mo nasterū occupauit. Si vero legitime probauerit archipbrm q̄ sup vltima volūtate premissa sūt alienata mēte dixisse:ad faciēdā ei nole parrochia lis eccłie(cuiꝰ ipse administrationē gesserat dū vixisset)restitutionē bo norū que ipsiꝰ archipbri fuerāt mo= nasteriū condēnet: cū idē archipbr ab īestato decesserit:ipsiqꝫ monaste rio sup īpetitiōe epi silētiū īponat.

¶ De sepulturis. Leo.iii.

Decedēs intestatꝰ sepelit ī se= pulchro maiorū vel vbi eligit sepultura/parrochialis tñ eccłie ha bebit canonicā portionē eiꝰ qḋ reli= q̄t eccłie sepulture.h.d. bꝫ vep̄ ī tel.

N Os instituta maiorū pa trū cōsiderātes statui= mus vnūquēqꝫ in ma= iorū suorū sepulchris iacere vt patriarcharū exitus docet. ¶ Nulli cap.i.

tamen negamus propriã eligere sepulturã et etiam alienã: qñs enim et magister alienã elegit vt propriam. ¶ Sed qr dignus est operarius mercede sua tertiã partẽ sui iudicij illi ecclesie dari censemus in qua celesti pabulo refici cõsueuit: vt iuxta apostolũ sint cõsolationũ socij: vt fuerũt passionũ et sic demũ vbicũqz libitũ fuerit eligat sepulturã. Aliter ne fiat auc. dñi nostri q per pphetã locutus est dicẽs. Ne trãsgrediaris terminos antiquos quos posuerũt patres tui: sub anathematis vinculo detestamur et contradicimus. Leo papa omnibus fidelibus per bardasiam constitutis.

Qui conuertitur ad monasterium medietatẽ bonorum que pro anima sua disposuit tenetur relinquere ecclesie parrochiali.

ca.ij. Relatum est auribus nr̃is: et infra ¶ Man. vt q̃cũqz ammodo in monasterio conuerti voluerit siue in vita omnium rerũ et possessionum quas pro salute anime sue decreuerit disponere: medietatẽ eccl'e ad quam dino scitur pertinere relinquat.

Inno. iij. Senuen. archiepiscopo.

Ubi quis sepulchro maiorum relicto eligit sepulchrũ in loco minus religioso dolo inductus seu ex cõtemptu: seu nõ dimissa ecclesie sue canonica portione expresse: vel tacite nõ tenet electio. h. d. saluãdo istum textum q̃tum fieri potest.

ca.iij. Fraternitatem tuã non credimus ignorare mortuorum sepulchra et cimiteria apud illas ecclesias et monasteria ex antiquo esse disposita: in quib⁹ religiosorũ fratrũ cõuentus sunt cõstituti: et orationes atqz missarũ solennia tam prouiuis q̃ pro defunctis frequẽtius celebrant vnde ipsorũ deuotioni et extreme voluntati q̃ apud hmõi ecclias sepeliri desiderant: minime cõtradicẽdũ est. Qui vero relictis antiq̃s ecclesijs et patrũ aliorũqz parẽtũ suorum sepulchris cõtra cõsuetudinẽ patrũ veteris testamẽti q̃ cũ pr̃ib⁹ suis sepulti esse leguntur ad noua et minus religiosa loca se trãsferũt: irrationabiliter et cõtra antiquã institutionẽ facere videtur. ¶ Unde si. p. de castello cõtra antiquã et rationabilẽ cõsuetudinẽ aliquid de corpore suo sepeliendo mandauit: hoc nõ preiudicat rationi: sed viribus debet carere. ¶ Quocirca manda. quate. corpus ipsius monachi facti stephani reddi facias et cũ suis patribus sepeliri. Alexander tertius episcopo spa.

Si quis in egritudine de qua decedit offert se et suã monasterio eccl'ia parrochialis hab3 inde canonicã portionẽ secus si in sanitate.

De his qui in infirmitate vel sanitate cum bonis suis ad religiosa loca se trãsfert nihil tibi vel ecclesijs quibus receperunt salutis pabula relinquẽtes: hoc tue volum⁹ prudentie innotescere: q si in egritudine ipsa ad religionem transeãt dũmodo de egritudine illa decedãt de bonis suis ipsis ecclesijs a q̃bus assumpti fuerint canonica deb3 portio exhiberi. ¶ Si vero ad religiosa loca se in sanitate trãstulerit de his que locis ipsis conferrent cogi non possunt aliq̃d p̃scriptis ecclesijs impartiri: quia liberũ est eis tũc bona sua nõ solũ religiosis sed etiã q̃buscunqz libet priuatis cõferre psonis. Idẽ. c.iiij.

Qui sepeliunt parrochianum alienũ quẽ sepelire nõ debent cogũtur restituere corpus: et que ratione ipsius obtinuerũt. h. d. cum. c. sequenti.

Ex parte canonicorũ obrigen. nobis est intimatũ: q prior de insula quedã parrochianũ suũ post appellationẽ ad nos factã in sua ecclesia sepeliuit: et infra. ¶ Manda. quate. prefatũ priorẽ compellas vt memoratis canonicis predicti parrochiani corpus restituat et exinde amicabiliter cõueniat cum eisdem. Idẽ decano et magistro. R. rauẽnat. ca.v.

Sũmatũ est vt. s. c. proximo.

Cum liberũ sit: et infra. ¶ Ad audientiã nostram peruenit ex cõquestiõe abbatis et fratrũ sancti martini laudoñ. q cũ presbyter quidam ca.vi.

corpus cuiusdam mulieris (put in vltima volūtate disposuit) ad eādē ecclesiam sepeliendam deferret: monachi sancti vincent et laudon. corpus ipsius violenter rapere/ et in ecclesia sua sepelire minime dubitarit. et infra. ¶ Mandamus quatenus si ita esse inueneritis: prefatos monachos compellatis vt ossa prefate mulieris et beneficia que occasione sepulture ipsius recepisse noscuntur memoratis fratribus cum integritate restituant: et de cetero talia non presumant.

Lucius tercius.

Mulier nupta libere potest sibi eligere sepulturam.

c.vii. De vxore vero vtrum quemadmodum vir liberam debet habere sepulturā: nobis videtur quod nulla super hoc inter virum et mulierē sit facienda distinctio sed vtrique in casu isto equalem esse credimus facultatem: cum electio ista ad eum potius statum pertineat/ in quo mulier soluitur a lege viri. ¶ Pater filios impuberes vbi voluerit potest sepeliri facere: si hoc habet consuetudo. h. d. ¶ Utrum autem pater quo magis voluerit minores filios valeat sepelire non inuenimus a sanctis patribus diffinitum et propterea terre consuetudini decernimus relinquendum.

Idem preposito et capitulo fauenti.

Si parrochianus ecclesie cathedralis alibi sepelitur de ipsis funeralibus seu relictis ecclesie sepulture debetur quarta capitulo ecclesie cathedralis.

c.viii. Cum super quodam capitulo: et infra. ¶ Presentium auctoritate statuimus vt si aliquem parrochianorum vestrorum alibi contigerit eligere sepulturam: de testamento ipsius quarta vobis portio relinquatur. Clemens tercius.

In quātitate canonice que debetur ecclesie parrochiali statur loci consuetudini.

ca.ix. Certificari voluisti a nobis quomodo illa clausula que in priuilegiis solet apponi salua iusticia illarum ecclesiarum a quibus mortuorū corpora assumuntur: intelligi debeat et exponi. ¶ Cum autē super hoc articulo diuersa antecessorum nostrorum mansuerint instituta leone iusticiam illam quādoque terciam partem quandoque mediam: et vrbano quartam fore censentibus. Nos tale prebemus in hac varietate responsum: vt sicut beatus hieronymus inquit vnaqueque prouincia in suo sensu abundet: secundum rationabilem consuetudinem regionis: illa iusticia circa medietatem vel terciam aut quartā partem pro locorum diuersitatibus attendantur. Innocentius. iii. episcopo claremontensi. et abbati mauriensi.

Priuilegiati super iure funerandi sepelire possunt illos qui apud eos eligunt sepulturam soluendo tamen canonicam portionem ecclesie parrochiali. Si vero alios sepeliunt tenentur restituere quicquid occasione funeris receperunt.

In nostra presentia cōstitutis priore ecclesie mōtis ferrādi: et procuratore hospitalariorum claremōtē. diocesis. idē prior proposuit: quod predicti hospitalarii quosdam parrochianos suos quorū duo erant infra annos legitimos receperūt ad ecclesiasticam sepulturam. ¶ Ecōtra predictus proposuit procurator: quod tā ex priuilegio quam ex indulgētia speciali licet hospitalariis oēs passim preter excōicatos et interdictos ad ecclesiasticam sepulturam recipere: qui apud illos elegerint sepeliri fideique cōmissa in vltima volūtate relicta pro licenter accipere soluta tātūmodo quarta parrochiali ecclesie: de cuius parrochia mortuorum corpora assumūtur preter quam de equis et armis que indulta sūt ipsis in subsidiū terre sctē: de quibus quartam deducere nō tenentur: et infra. ¶ Talē super his duximus sniam proferēdā: quod predicti hospitalariū de cetero non recipiāt parrochianos ecclesie sic predicte ad ecclesiasticā sepulturam: nisi apud eos elegerint sepeliri: et tūc parrochialis ecclesia de obligationibus lectis et aliis que defunctus pro alia sua in vltima dispositiōe reliqt pres

tera de eqs et armis recipiat quartā partē et hospitalariū residuū habeāt nisi dolo vel fraude eorū defunctus inductus fuerit ad dispositionē huiusmodi faciendam. Nichilominus ipsis hospitalariis iniungētes: vt de quarta trium milium solidorū priori satisfaciant memorato/cū constet eos a parrochianis eius illos solidos recepisse:nisi sit sufficienter ostensū q eorū obligati vel conuersi fuissēt. Eisdemqz preterea duximus iniūgēdū q nisi probauerint q Hu. parrochianus prioris qui fuit interfectus in campis apud ipsos elegerit sepulturam:vniuersa que ipsius intuitu receperunt:priori restituant memorato. alioquin quartam partē solūmodo restituere teneantur. Pro illis vero quos constat infra ānos legitimos decessisse que sepulture eorum gratia receperunt/restituant vniuersa.

Idem archiepiscopo turon.

Casualiter mortuus pvari nō debz ecclesiastica sepultura.

c.xl. Ex parte parentū .M. nobis est intimatū: q cum nobis vir domnus J. de insula burardi eidē posuisset insidias quam sollicitaue rat sepe de stupro. et ipsa gartionibus qui eam rapere nitebātur super quēdam pontem occurreret: tandem fugiēs manus illorū in amnem de ponte cadens fuit casu submersa. Quo circa mandamus quatenus cū illa non sponte pcipitauerit se de ponte: sed (sicut superius est expressum) casu ceciderit: corpus eius tradi facias sepulture. presertim cum ex honesta causa fugisse noscatur: et cui communicabatur viuenti: communicandum sit iam defuncte.

Idem nidrosien. archiepiscopo.

Si ossa excommunicatorū sūt sepulta in ecclesiastico cimiterio et discerni possunt: debent exhumari et proiici: alias secus.

c.xii. Sacris est canonibus institutū: vt quibus nō cōicauimus viuis nō cōicemus defūctis: vt carcāt ecclesiastica sepultura qui prius erant ab ecclesiastica vnitate precisi: nec in articulo mortis ecclesie recōciliati fuerint. Unde si contingat interdum q vel excōmunicatorū corpora per violentiam aliquorum vel alio casu in cimiterio ecclesiastico tumulentur: si ab aliorum corporibus discerni poterunt: exhumari debēt: et procul ab ecclesiastica sepultura iactari. Quod si discerni poterunt: expedire nō credimus vt cum excōmunicatorum ossibus corpora extumulentur fideliū. cum licet non obsit iustis sepultura nulla vel vilis: impiis tamen celebris vel speciosa non prosit.

Inno. iii. episcopo magalon.

Terra cimiteriata pro sepultura fodienda vendi non debet.

c.xiii. Abolende consuetudinis prauitas apud montem pessulanū (vt dicitur) inoleuit: vt decedentibus non prius permittatur effodi sepultura: q pro terra in qua sepeliendi sunt certum precium ecclesie persoluatur: et infra. Mandamus quatenus cū loci diocesanus existas: inhibeas clericis ne quicq omnino presumāt exigere hac de causa. Ore. ix. epo. n.

Excōmunicatus qui per suum presbyterū fuit absolutus in morte/ in cimiterio sepeliri debet et ad satisfaciendū cogunt heredes.

c.xiiii. Parrochiano tuo qui excōmunicatus pro manifestis excessibus videlicet pro homicidio: incendio: violenta manuum iniectione in personas ecclesiasticas ecclesiarū violatione/vel incestu fuit dum ageret in extremis per presbyterum suū iuxta formam ecclesie absolutus: nō debent cimiterium et alia ecclesie suffragia denegari. Sed eius heredes et propinqui ad quos bona peruenerunt ipsius/vt pro eodem satisfaciant: cen. sunt eccle. compellendi.

De parrochijs et alienis parrochianis.

Ex conci. aphri.

Inter episcopum substitutum episcopo heretico et ipsum episcopum hereticum reuersum et ex dispensatione receptum diuiditur episcopatus modo hic expresso.

Chz.i.
Si eṗus ex donatistis ad catholicā vnitatē est cō uersus equaliter iter se diuidant eas que sic iuēte fuerint: vbi ambe partes fuerint.id est vt alia loca ad illū: alia ad aliū pertineant. ita vt ille diuidat qui āplius tp̄is in episcopatu habet et minor eligat. ¶ Nō si forte vn9 fuerit loc9: ad eū pertineat quē plebs elegerit. ¶ Sed si antiqui catholici sui voluerint: ⁊ illi suū q̄ ex donatistis cōuersi sunt: plurimoꝝ volūtas paucioribꝰ p̄ferat. ¶ Si aūt partes equales sūt maioris tēporis eṗo deputat̄. ¶ Si autē ista plurima loca inueniūtur i quib9 ambe partes fuerint: vt non possint equaliter diuidi: velut si in ipari numero fuerint distributis locis q̄ parem habent numerū: quicūq3 locus remanserit: hoc i eo seruet̄ qd̄ dictū est cum de vno loco superius tractaretur. Ex concilio nanetensi.

Presbyteri parrochiales dominicis diebus et festiuis parrochianos alienos ad missam admittere non debent si ex cōtemptu ad eorum ecclesiam accedunt.

ca.ii. Dn̄icis vel festiuis diebus presbyteri anteq̄ missam celebrent plebē interrogent: si alteri9 parrochianus in eccl̄ia sit qui pp̄o cōtempto presbytero ibi velit missā audire: quē si inuenerit stati ab eccl̄ia abijciant. Adrianus papa.

Episcopus parrochianū alterius sine ipsi9 licētia ordinare non potest: nec eum aliter iudicare.

ca.iii. Nullus eṗs alteri9 parrochianū iudicare presumat: ⁊ ifra. ¶ Nam qui eum ordinare nō potuit nec iudicare potest. Urbanus.iii.

Fines parrochiarum de quibus cōstat vel finib9 coherentia prescribi non possunt.

c.iiii. Uper eo vero qd̄ apud vos intelleximus dubitatū an qd̄ de finibus et his que finib9 coherēt nō prescribēdis statutū p̄ canones esse dinoscitur: sit in parrochiarū limitibus sicut in prouincialibus admittendum. ¶ Respondemus q̄ beneplacitum in vtroq3 seruandū si fines legitima probatione vel alias indubitata fide constitit ecclesiastica ordinatione statutos. Celesti.iii.

Si parrochianus seu diocesanus domiciliū trāsfert: p̄mus prelatus in eo iura eṗalia seu diocesana sibi nō vendicat: decime tamen prediales illius parrochie sibi debētur: nisi alteri debeantur ex consuetudine.

ca.v. Significauit nobis aconeñ. episcopus q̄ cū post recuperationē aconeñ. ciuitatis ad habitādū in ea se q̄plurimi cōtulissent qui āte generalem occupationē terre sancte in alijs ciuitatibus regni hierosolimitani elegerāt mansionē: et infra. ¶ F.t.mā.q̄tenus p̄dictoꝝ locoꝝ prelatos vt sibi nullam in predictos aconñ. habitatores iurisditionē vsurpent nec ab eis tēporalia exigant q̄bus spiritualia nō ministrant: districtione qua cōuenit cōpellatis/ita q̄ si de agris in eorū parrochia cōstitutis fructus percipiunt ⁊ in vltra marinis partibus ratione prediorū decime persoluunt̄: deinceps eis ipas cū integritate persoluant dicto vero aconñ. tanq̄ diocesano suo cogantur de ceteris respondere.

¶ De decimis p̄mitus ⁊ oblatioib9.

Hieronymus super ezechielem.

Exprimit quattuor genera decimarū q̄ ex veteri lege debebantur.

cap.i. Ecimam partē olm frugum leuitice tribui populus ex lege debebat. Rurs9 ex ipsis decimis leuite hoc est inferiorū ministroꝝ gradus decimas dabant sacerdotib9. Erāt quoq3 ⁊ alie decime quas vnusquisq3 de populo israel in suis horreis seperabat vt comederet eas cū iret in templū in vrbe hierusalē: et in vestibulo tēpli sacerdotes ⁊ leuitas ad cōuiuium inuitaret. Erāt autem et alie quas pauperibus recōdebant. ¶ At vero primitie quas de frugib9 offerebant

nō erāt specialī noīe diffinite sȝ offe rētiū arbitrio derelicte. Traditionē quoqȝ accepimꝰ hebreoꝝ nō lege ꝑceptā: sed arbitrio magistroꝝ solitā ꝙ qui plurimū .xl. partē dabāt sacer dotibꝰ ꝗ minimū ꝗnquagita iter .xl. et .l. licebat quodcūqȝ voluissent offerre. quod igitur i pentatheuco du biū derelictū est hoc specialiter diffinitur propter sacerdotū auariciā ne amplius a populo exigant in primitiis offerēdis. paschalis secūdꝰ.

Non potest cōgrue summari propter varietatem lecturarum.

ca.v. Duū genus exactionis est vt clerici a clericis decimas exigant cū nusq̄ in lege domini hoc legamus non enī leuite a leuitis decimas accepisse legūtur Illi profecto clerici ꝗ a clericis spiritualiū ministerioꝝ labores accipiūt decimas eis debēt. Adria. vigor. et herfor. epīs

Cōpositio super decimis non tollitur per priuilegiū sequēs si de illa mentionem non facit.

ca. vi. Ex multiplici conquestione. U. pbri accepimus ꝙ cū inter abbatem de brudeia de consensu totiꝰ cōuentus et predictū pbr̄m talis intercesserit cōuētio scripto monachorum autentico roborata ꝙ monachi dicto pbr̄o et ecclesie sue de blado et vniuersis leguminibus ꝗdiu viueret decimas persoluerēt exceptis minutis decimis quas idē pbr̄ quietas clamauit. idem abbas a nobis priuilegiū obtinuit vt de laboribꝰ quos propriis manibus aut sumptibus excolunt nulli decimas soluere tenerē tur: et infra. Unde qȝ non fuit nostre intētionis per priuilegiū nostrū conuentioni derogare predicte mādamus quatenus abbatem et monachos vt eandem conuentionem (non obstante dicto priuilegio: nisi de ipsa contineatur in eo) inuiolabiliter teneant et obseruent vel exinde secū pacifice ꝯueniāt ap. postpo. ꝯpellat. Idem thome cantuarieñ. archiepō.

Monachi tenentur soluere decimas prediales de prediꝯno Decre.

liter cultis de quibus decime prius soluebantur.

Commissum est nobis. et infra. Peruenit ad nos ꝙ monachi debōsse ecclesie sancte marie in cuiꝰ parrochia cōmorantur decimas ex integro non persoluunt. Eapropter mandamus quatenus eos vt declas de terris cultis in quibus olim domus constructe fuerant prefate ecclesie cum ea integritate persoluāt: qua priusq̄ in eadē parrochia morarentur solebant persolui compellas. Et sicut etiam de pascuis olim decle persoluebantur ita nunc de eisdē ad frugū fertilitatē translatis decimas volumus absq̄ diminutione persolui. Alexan. iij. cantuarieñ. archiepiscopo et eius suffra. c. liij.

Per excommunicationem cōpellitur quis ad soluendas decimas de molendinis et aliis hic contentis. et c. seq. h. d. cum sequenti.

Peruenit ad nos. et infra. Mādamus quatenus parrochianos vestros monere curetis: et si opꝰ fuerit sub excōmunicationis districtione compellere: vt de prouentibꝰ molendinorum: piscariarum feno: et lana decimas ecclesiis quibus debentur cum integritate persoluant. Idem vintonieñ. episcopo. ca. v.

Summatum est cum precedenti et declara vt in precedenti dictum est.

Uncios et infra. Mandamꝰ quatenus parrochianos tuos de apibus et de omni fructu declas persoluere ec. vi. compellas. Idem exonieñ. episcopo. ca. vi.

Decima fructuum statim cum collecti sunt solui debet nō deductis expensis.

Cum homines de horsoneñ. de frugibus .ix. partis sibi retentis decimā ecclesie cuius parrochiani sunt sine diminutione soluere teneantur et anteq̄ id faciāt seruiētibꝰ et mercenariis suis de frugibꝰ nō decimatis debita totiꝰ āni pro seruitio suo ispendant tūc demū de residuo decimā ꝯsoluētes. Mā. qua. eas ces t. i. c. vii.

gatis vt decimã statim fructib⁹ col-
lectis psoluant: atq; de subtractis ꝛ
retentis dignã satisfactionẽ exhibe
re pcurēt. Idē mōachis de neucle.
Priuilegiati sup decimis nō
solnendis de his prediis q̄ ab
aliis cōducũt decimã soluere tenēt.
c.viii. Dilecti filii abbas ꝛ fratres san
cte crucis sua nobis conque-
stione monstrarũt: q̄ predia vñ deci
mas ꝛ in magna parte sustentationē
cōsueuerũt habere: a plerisq; laicis
conduxistis ꝛ recepistis ad firmam.
Unde q̄m iidē fratres ex hoc gra-
uantur enormiter: nec fuit intentio-
nis nostre aut antecessor nostro pt de
possessionib⁹ quas conducitis deci
mas nō soluatis. Mãdamus quate.
de prediis q̄ cōduxistis i parrochiis
suis de qbus cōsueuerunt decimas
pcipere plenarie soluatis eisdē vel
cũ ipsis amicabiliter componatis.
Idem abbati ꝛ fratribus dolosi.
Reuocatur priuilegium q̄ ex
postfacto icipit enormiter no
ciuum esse.
Ca.ix. Uggestũ est ex parte vestra q̄
abbas et fratres monasterii
de vissñ. decimas a vobis auferre co
nantur: ꝛ infra. Dis. v. mãdamus
quate. cũ predicto abbate ꝛ fratrib⁹
super ipsis decimis cōponatis nam
qñ romana ecclesia ordini vestro pri
uilegia de decimis dederat: ita erãt
rare abbatie vestri ordinis: q̄ exin-
de nulli poterat de iure scandalum
suboriri: sed nũc intantũ augmenta
te sunt: ac possessionibus ditate: q̄
multi viri ecclesiastici de vobis apd
nos querelam sepe proponunt.
Idem ferraco. archi.
Cistercienses tēplarii ꝛ hospi
talarii decimã prediorũ suor-
que propriis manib⁹ aut sumptib⁹
excolunt soluere nō tenētur: alii ve
ro religiosi non soluũt decimas de
hortis ꝛ nutrimētis animalium nec
de noualibus que propriis manib⁹
ac sumptibus excolunt.
Ca.x. Ex parte tua ad nos noueris p
uenisse q̄ albi monachi ꝛ ni-
gri: ꝛ quidā alii religiosi ecclesias
sue iurisditionis redditib⁹ decimaꝝ
occasiōe priuilegiorũ q̄ sibi roma. in
dulsit ecclia spoliare presumunt.
Sane nolum⁹ te latere q̄ predecesso
res nri fere oibus religiosis decias
laborũ suorũ cōcesserant. Sed prede-
cessor noster adrian⁹ solis fratribus
cistercieñs ordinis ꝛ tēplariis et ho
spitalariis decimas laborũ suoꝝ q̄s
ppriis manib⁹ vel sũptibus colũt in
dulsit: ceteris vero vt de noualibus
suis q̄ ppriis manib⁹ vel sũptib⁹ ex-
colunt: ꝛ de nutrimētis aialiũ suoꝝ
ꝛ de hortis suis decimas nō psoluãt
quē sumus sup his imitati Quare hi
quibus hoc indultum est hac occasi-
one decimas de aliis reb⁹ ecclie sue
nō possũt subtrahere: vel sibi aliqd
vlterius vendicare. Idem.
Priuilegiũ super decimis la-
borũ nō extendit ad terras q̄
alii traduntur excolende.
Licet de benignitate se. apo. sit Ca.xi.
vobis indultũ vt de laborib⁹
quos ppriis manib⁹ vel sumptibus
colitis nemini decimas soluere tene-
amini ppter hoc tñ nō est licitũ vo-
bis decimas de terris vris subtrahe
re q̄s aliis traditꝭ excolēdas. Idē.
Priuilegium super decimis la-
borum etiam ea que non sunt
noualia comprehendit.
Ad audientiam nostram: ꝛ infra Ca.xii.
Illud priuilegii capitulum
praua quidam interpretatione puer
tentes quo cisterciensib⁹ indulgetur
ne de laboribus quos propriis mani
bus aut sumptibus excolunt aliquis
decimas ab eis exigat: asserunt q̄ p
laboribus noualia intelligi debent.
et infra. Mandamus quatenus nō
permittatis hoc fieri/ nam si intelli-
geremus tantummodo de noualib⁹
vbi ponimus de laboribus: de noua
libus poneremus.
Idem brixien. episcopo.
Decime noualium debentur ec
clesie in cuius parrochia sur-
gunt. si vero non sunt in certa par-
rochia debentur diocesano que po-
test sibi retinere vel alteri ecclesie
concedere.

c.xiij Quoniā a nobis sollicitudo tua requisiuit q̄d de decimis noualium tue dioce. tibi sit statuendum. ¶ Respōdem⁹ vt si terre que arabiles sunt intra certā alicuius ecclesie parrochiā fuerit: decimas earū (tua parte retenta) eidē ecclie facias assignari. ¶ Alioquin ipsas secūdū discretionē a deo tibi datā: alij ecclie deputare vel ad opus tuum poteris retinere. Idem remen. archiepo.

Decime possunt exigi.

c.xiiij Parrochianos: ⁊ infra. ¶ Cum decime nō ab homie sꝫ ab ipo dño sint institute. quasi debitū exigi possunt. Idem ambianen. epo.

Decima laico iure hereditario concedi non potest.

ca.xv Ad hec donationē decime quā abbas sancti. S. de monstrali cuidā laico cōcessit per successionē tenēdā. (¶ Qm̄ sanctuariū dei iure hereditario possideri nō debet viribus carcere decernas. Et laicū nisi decimā ipsam ipsi ecclesie libere resignauerit) vinculo excōmunicationis astringas. Idem marsilieñ. epo.

Judei cogunt pdiales decias soluere aut pdia dimittere.

ca.xvi De terris quas iudei colūt sue prudentie respondemus vt ad eos decimas persoluendas vel possessiones penitus renūciandas eum omni districtione cōpellas ne forte occasione illa eccle valeāt suo iure fraudari. Idem.

Decime vel oblationes ecclesie laicis cōcedi nō possunt: ⁊ prelatus cōtra faciēs est puniēdus.

c.xvii Quamuis sit graue nimis: ⁊ diuini dignū animaduersiōe iudicā habeatur: ꝙ laici quidā qd sacerdotum est in ecclesiasticis rebus vsurpāt: maiorē tamē incurrūt formidinē ꝙ fomitē sui erroris dicūt i ipso clero aliquotiens inuenire dum quidā prelatoꝝ ecclesie decimas et ecclesias disponere eis indulgent et eos in deuia mortis impellunt: qui predicatione eorum ad viā vite fuerant reuocādi: et infra. ¶ Statuim⁹ vt si quis alicui laico i seculo remanēti: ecclesiam decimā: oblationē q̄s concesserit: a statu suo sicut arbor q̄ inutiliter terrā occupat succidatur et donec emendet dolore sue iaceat ruine prostratus. Idem.

Statur cōsuetudini an colonus soluat decimā ecclesie in cuius parrochia sita sunt predia: an ecclesie vbi audit diuina et percipit ecclesiastica sacramenta.

capi. xviij. Cum sint homines i parrochia vnius ecclesie (sicut asseris) q̄ terras in alia parrochia excolūt. t. di. nos cōsuluit cui ecclie de terris illis decimas soluere debeāt: ⁊ infra. ¶ Sane nō est nobis facile sup hoc certum dare respōsum cū auctoritates sanctoꝝ patrū etiā sint diuerse. Et ideo in huiusmodi dubitatione ad cōsuetudinē dixim⁹ recurrendū et attendēdum etiam si ille ecclie in vno sint vel in diuersis episcopatibus constitute. Quia difficile nimis videtur vt vna ecclesia i episcopatu alterius recipiat decimas cū ex hoc episcopatū fines cōfundi nō immerito viderentur.

Ex concil. la.

Non pōt laicus trāsferre decimam in aliū laicū etiā si cū titulo illā possideat. h. d. cū glo.

ca.xix Prohibem⁹ ne laici decimas cū animarū suarū periculo detinētes in alios laicos possint aliquo modo transferre. ¶ Si q̄s vero receperit ⁊ ecclesie non reddiderit christiana sepultura priuetur.

Lucius. iij. strigonieñ. archiepo.

Decima personalis debet ecclesie vbi quis percipit sacramenta licet alibi lucrū cōfigerit. In prediali vero statur cōsuetudini si i aliena prochia colon⁹ pdiū colnit.

ca.xx. Ad apostolice se. regimē: et infra. ¶ Intelleximꝰ ꝙ q̄dā consuetudo i vngaria innoleuit vt multitudo populi plerūqꝫ de parrochia vnius episcopi in diocesim alterius transferat i qua licet per multa tēpora morā traxerit vterqꝫ tñ epoꝝ tā is cui⁹ parrochiā reliquerūt q̄ is cui⁹ prochiani sūt facti decimationes

nem requirit. Ideoq3.f.nos ducit fraternitas consulēdos: cui potius decime sint reddēde. ¶ Noueris igitur ꝙ equū est vt illi ecclesie decime ꝑsonales reddātur ab eis in qua ecclesiastica ꝑcipiunt sacramenta. Super decimis vero messiū vel fructuū arborꝝ si soluerint in alia parrochia ꝙ̄ in ea in qua habitant: qm̄ a diuersis diuersa consuetudo tenetur: tu eligas in hoc casu qđ per cōsuetudinem diu obtentam ibidē noueris obseruatum. ¶ Clemens.iii.

De omni fructu prediorum soluende sunt decime.

c.xxi. Ex parte canonicorū ecclie tue nobis est querela ꝓposita: ꝙ quidā agricultores cū simul vel diuersis tēporib⁹ anni in eodē horto vel agro diuersa semina sparserint non nisi de vnius illorꝝ seminū fructibus decimas illis ꝑsoluūt: ꝛ infra ¶ Mandamus quatenus si noueris rem taliter se habere agricultores illos vt de oībus prediorꝝ fructib⁹ decimas absq3 diminutione ꝑsoluant eccle.cen.compellas. ¶ Celesti.iii.

Decime ꝑdiales soluēde sunt expensis non deductis.

c.xxii. Non est in potestate hominum cū plantāt arbores vel aliqua semina terre mandant: ꝛ infra ¶ Reuera sicut sancti patres in suis tradiderunt scripturis: de vino: grano fructibus arborꝝ: pecoribus hortis: negociatione de ipsa etiā militia de venatione: ꝛ de oībus bonis decime sunt ministris ecclesie tribuende ita vt qui de his eas soluere neglexerit ecclesiastica districtione debeāt percelli: ꝛ infra ¶ Volumus ergo ꝛ districte ꝑcipimus quatenus anteꝙ̄ vllas deducatis de bonis predictis expensas: decimas ecclesiis ad quas pertinent cū integritate debita persoluatis. Idem.

De redditub⁹ molendini advētum soluende sunt decime.

Capi. xxiii. Ex transmissa querela rectoris ecclesie de. A. intelleximus: ꝛ infra ¶ Quia fidelis homo de oībus que licite potest acquirere decimas erogare tenetur. ¶ Mandamus quatenus h. militē ad solutionē decimarum de his que de molendino advētum ꝑueniunt: sine diminutione aliqua cōpellatis. Inno.iii. pisto.epo.

Locator vel cōductor possessionum tenentur ad decimas nisi se immunes ostendant.

Capi. xxiiii. Nobis tua frater requisiuit: et infra. ¶ Cū igitur quilibet decimas soluere teneatur nisi a prestatione ipsarum specialiter sit exemptus. ¶ Fraternitati t.f.rñde. ꝙ a dantibus ꝛ recipientibus possessiones ad firmā de fructibus quos percipiunt decime sunt soluēde. ¶ Nisi ab eis ostendat quare ab hmōi sint immunes. Idem vercellen. episco.

Imperialis cōcessio sub quacūq3 forma a solutione decimarum eximere nō potest.

c.xxv. Tua: ꝛ infra. Porro cum laicis nulla sit de spūalibus concedendi vel disponendi facultas imperialis cōcessio q̄tūcūq3 generaliter fiat neminē potest a solutione decimarum eximere ꝙ̄ diuina cōstitutione debētur. ¶ Decime noualiū non ꝑtinēt ad laicā qui decimas habz in feudū. ¶ Nec occasione decimationis antique (lz in feudū decime sint concesse) sunt decime noualiū vsurpande: cū in talib⁹ nō sit extēdenda lnia: sz poti⁹ restringēda. Idē eidē.

Sine deductiōe seminis ꝛ sūptuū debēt dñs ꝛ colon⁹ decimam soluere: et non cū voluerint ecclesie vel pauperibus sed ecclesie cui debentur: nec ab hoc excusantur propter maliciam clericorum.

Capi. xxvi. Tua nobis.f.intimauit: ꝙ quidam laici decimas ecclesie a clericis tuis peruersis machinationibus subtrahere moliūtur. ¶ Quidam enī ex eis semen ꝛ sumptus qui fiunt in agricultura dicunt primit⁹ deducendos: et de residuo impendādam decimam asseuerant. Alii vero de portione fructuū quā a colonis accipiunt partē decime separantes eam capellis suis aut aliis clericis aut etiā pauperibus conferunt: vel

in vsus alios pro sua voluntate cō uertunt. Nonnulli etiā vitam cleri corum tanq̄ abhominabilē detestā tes: decimas eis ob hoc subtrahere non verentur: et infra. Verū si ad deū a quo cuncta bona procedunt asser tores hmōi debitum respectū habe rent ius ecclesiasticū diminuere nō contēderent: nec decimas (que tribu ta sunt egentiū animarū) p̄sumerēt detinere. Cū enī deus cuius est terra et plenitudo eius orbis terrarum et vniuersi qui habitāt in eo deterioris cōditionis esse non debeat q̄ dñs tē poralis cuius statutū de terris quas exhibet aliis excolēdas non d̄dē de ductis sumptib⁹ aut semine separato necessario cū integritate p̄soluit̄ ni mis profecto videtur iniquū si deci me quas deus in signū vniuersalis dñij sibi reddi precepit: suas esse de cimas et primitias asseuerans occa sione premissa vel excogitata magis fraude diminui valeant: cū deo de bita sit solutio decimarū in tantū vt ad eas clericis exhibēdas q̄bus eas ipse pro suo cultu concessit: laici si moniti reddere noluerint ecclastica sunt districtione cogendi. Et cū de cunctis olno prouētib⁹ decime sint reddēde sicut colonus de parte fru ctuum q̄ sibi remanet ratione cultu re sic et dñs de portione quā p̄cepit ratione terre decimā reddere sine di minutione tenet̄. Pretextu vero ne quitie clericorum nequeunt eas (nisi q̄ bus ex mādato diuino debentur) p̄ suo arbitrio erogare. Cum nulli sit licitum aliena cuiq̄ concedere p̄ter dñi voluntatē: et infra. ¶ Quoniam igitur pati nolumus vt ecclesiarū et clericorum iura presumptione qualib3 minuantur: mandamus quaten⁹ om nes qui ratione personarū aut etiā prediorum decimas ecclesiis et clericis tue diocesis exhibere tenent̄ ad eas cū integritate reddendas. ap. re. cō pellas. T. dē abbat. sancte colū. seū.

Priuilegiū super decimis nō soluendis ecclesiasticis p̄so ne cōcessum noualia cōprehēdit. h. d. fm intellectū qui placet pano.

Ex parte tua: et infra. ¶ Cū tibi quod maius est sit concessum vt videlicet decimas de laborib⁹ ter re parrochiarū tuarum cū integrita te percipias de noualibus eas exige re satis potes. Quia vbi maius con ceditur minus concessum esse videt̄. T. dē helien. epō. Capi. xxvij.

Negociator de lucro decimā soluit deductis expēsis quas fecit de pecunia decimata. expēse ve ro que fiunt pro habendis fructib⁹ non deducuntur: et de fructibus sol uitur decima etiam non deductis ex pensis factis pro re restauranda.

Pastoralis officij: et infra. Ex plicari postulasti vtrum quis possit de molendinis et piscariis ne cessarias expensas deducere priusq̄ soluat decimas ex eisdem sicut est in negociatione cōcessum. ¶ Ad quod respondemus q̄ licet circa res acq̄si tas vel factas de pecunia decimata cum ipse venduntur credamus dedu cendas expensas: et de residuo quasi de lucro decimas persoluendas: vt si vendantur domus: ager: vinea. cli banus: molendinum: grex: aut queli bet merces. ¶ Expensas tamen que fiunt pro fructibus percipiendis ex illis de quibus fructus proueniunt non credimus deducendas: etiam si fuerit decimate q̄m salua decima fru ctus efficiuntur eorum qui faciunt ip sas expensas. Fructus autem ipsos alienari posse nō credim⁹ nisi cū one re decimarum. ¶ Nec pro restauran do detrimento quarūlibet rerum ex quibus decime persoluuntur credi mus deducendas expensas de prouen tibus decimandis quia penes dñm res permanent restaurate vt si pars aliqua moriatur armenti: deterioret̄ vinea portio mercis depereat: vel to tus clibanus destruatur. T. dem. Capi. xxviij.

Qui p̄scribit decimas in alie na parrochia si ibi insurgunt noualia ipsorū decimas nō habebit.

Cum contingat interdum in tua dioce. et infra. ¶ Cum in qui busdam parrochiis ad quasdam ec clesias vel p̄sonas ecclesiasticas ab Capi. xxix.

antiquo pertineat perceptio decima
rum: et de nouo fiant noualia in eisdē
queris a nobis ad quā hmōi noua
lium decima incipiat ptinere. ¶ Ubi
inquisitioni. t.t.r. q cū perceptio de
cimarū ad parrochiales ecclesias de
iure cōi pertineat decime noualiū q
fiūt in parrochijs earundē ad ipsas
proculdubio pertinere noscunt nisi
ab his q alias percipiūt decimas ra
tionabilis cā ostēdatur p quā appa
reat noualiū ad eos decimas perti
nere. Idem epo beluacē.

Decima oīm fructuum prediū
debetur ei qui decimas ibi p̄
scripsit sed ad aliud predium p̄scri
ptio non extenditur.

Capi. xxx. Cum in tua dioc. quedā monas
teria et cōuentuales ecclesie
in multis parrochijs maiores deci
mas pcipiant et minutas: de qbusdā
fructibus annuatim pceptis nō fue
runt decime persolute: et infra. ¶ Re
spondemus q si fructus predicti de
illa terra prouenunt de qua monas
teria vel conuentuales ecclesie ali
quos percipiebant ratione decima
rum prouentus eis proculdubio de
cime fructuū debentur eorum cum ip
sis terra illa ab antiquo fuerit deci
malis et non debeat vna eademq ec
clesia diuerso iure censeri alioquin
parrochialibus ecclesijs exsoluant
ad quas de iure cōi spectat pceptio
decimarum. Idem vesprimen. epo.

Laici ecclesias vel decimas do
nare non possunt etiā si sunt
reges nec ex eorum titulo prestatur
causa prescribendi.

c.xxxi Dudum aduersus fratres hiero
solymitanos hospitalis san
cti stephani te proponente in nostra
presentia questionē q ipsi decimas
de laboribus rusticorum suorum vespri
mē. ecclesie debitas non pmitterent
tibi solui: et infra ¶ Comparētibus
igitur te ac ipsis statuto termino co
ram nobis. g. presbyterū cardi. tibi
et eis concessimus auditorē coram
quo decimas terrarū que p rusticos
hospitalis vesprimē. dioc. excolunt
et de cyrographa et de nouacularis
ecclesias que p ipsos hospitalarios
detinentur intentione tua de iure cō
muni fundata petisti. ¶ Prior autē
hospitalis in predictis decimis et ec
clesijs prescriptionē allegans ppo
suit se non teneri tibi super his re
spondere quod cū per auditorē ad
nostrā audientiā peruenisset mādas
uimus q idē prior prescriptionis ti
tulum quē allegauit probaret: q. b.
regis ac regine vngarie priuilegia
exhibuit: qui ecclesiā sancti stepha
ni ad quā dicte ecclesie cū eisdē de
cimis ptinebant in perpetuā elemo
sinā hospitali donationis titulo cō
cesserunt cōfirmationis Clementis
pape. pre. no. scriptū exhibens p qd
probare volebat concessionē predi
ctam plenū habere vigorē: et infra.
¶ Ceterū ex parte tua fuit ppositū:
q in decimis et ecclesijs a rege et re
gina donatis prescriptionē nō po
terat opponere pars aduersa q nec
donatione ipsorum initium habere po
terat nec a cōfirmatione prefata tm̄
effluxit temporis q possit pscriptio
cōfirmari et sic donationis regis ac
regine allegatus titulus nullus erat
cum sacrilegij crimen incurrat q ec
clesias vel ecclesiasticum aliquid de
manu receperit laicali: et infra.
¶ Nos igitur cum donatores pdi
cti conferre non potuerint alijsque
ipsi de iure non poterant possidere:
et per confirmationē predicti clemē
tis sup ecclesia sancti. s. hospitalis
cū decimis et alijs pertinētibus a se
factam etiam si autentica appareret
iuri episcopali nullatenus derogetur
sententialiter prohibemus ne fres
hospitalis presumant vlterius im
pedire quominus decimas pcipias
memoratas: et pacifice possideas in
futurum. Idē in concilio generali.

Dñi prediorum cogi possunt vt
predia dent colenda talibus a
qbus sine ptradictione ecclia possit
decimas cōsequi. h. d. vsq ad. §. ille

In aliquibus regionibus qdam Capi. xxxii.
permixte sunt gentes que scdm
suos ritus decimas de more nō sol
uunt qui censeantur nole xpianorum

bis nonnulli dñi prediorum ea tri= buunt excolenda vt decimis defrau dantes ecclesias maiores inde red= ditus assequantur. ¶ Volentes igr super his ecclesiarū indēnitatibus puidere: statuimus vt ipsi dñi talis bus personis et taliter sua predia ex colenda committant absq; cōtradi ctione ecclesijs decimas cū integri= tate psoluant: et ad id si necesse fue= rit per cen. ec. cōpellatur. ¶ Ille qp pe decime necessario soluende sunt que debētur ex lege diuina vel loci cōsuetudine approbata. Idē i eodē

Prius soluēde sunt decime ꝙ census seu tributa et si prius illa soluunt postea decimari debēt.

Capi. xxiii. Cum non sit in hole quid semē ferenti respondeat qm iuxta verbū apostoli. Neq; qui plantat est aliquid neq; ꝙ rigat sed qui incremē tum dat deus: ipsum quidē mortifi= cato semine plurimū fructuz affert nimis auare quidam in decimis de= fraudare nituntur census et tributa: ꝙ interdū indecimata pretereunt de frugibus primitus deducentes.

¶ Cum autem in signum vniuersalis dominū quasi quondā titulo specia li sibi dñs decimas reseruauerit nos et ecclesiarū dispendijs et animaruz periculis obuiare volētes statuim⁹ vt in prerogatiuam dominij genera lis exactionem tributorum et censuū precedat solutio decimarum vel sal tem hi ad quos census vel tributa in decimata peruenerint. ¶ (Quoniam res cum onere suo transit) ea per cē. ec. decimare cogantur ecclesijs qb⁹ de iure debentur.

Idem in eodem.

Cisterciēn. templarij et hospi= talarij de fructibus possessio num quas acquisierunt post conci= lium generale de quo hic decima sol uere tenentur si de illis possessioni= bus prius soluebantur decime.

Capi. xxiiii. Uper abbates cisterciēn. ordi nis in generali concilio con= gregati ad monitionem nostrā pro= uide statuerunt ne de cetero fratres ipsius ordinis emant possessiones de quibus decime debeantur eccle= sijs nisi forte pro monasterijs noui= ter fundandis. Et si tales possessio= nes eis fuerint pia fidelium deuotio ne collate aut empte p monasterijs de nouo fundandis committantur alijs excolende quibus ecclesijs de= cime persoluantur. ¶ Ne occasione priuilegiorum suorum ecclesie ꝑlte rius pregrauētur decernimus vt de alienis terris et ammodo acquiren= dis etiam si eas proprijs manib⁹ aut sumptibus excolūt: decimas psoluāt ecclesijs qbus ratione prediorꝫ ātea soluebantur: nisi cum ipsis ecclesijs aliter duxerint componendum. Et hoc ipsum ad alios regulares ꝙ gau dent similibus priuilegijs extendi volumus et mandamus: vt ecclesia= rum prelati promptiores et effica= tiores existant ad exhibendum eis de suis malefactoribus iusticie cō= plementum eorumq; priuilegia dili gentius et perfectius studeant ob= seruare. Grego. ix.

Breue est et ideo non summat.

Capi. xxv. Nterdicimus vniuersis psonis ecclesiasticis vt decimas deten tas a laicis ad alienas ecclesias per tinentes in pignus recipere ab eisdē laicis non presumant.

¶ De regularibus et transeuntibus ad religionem.

¶ Ex concilio magun.

Non potest quis ad religionē admitti nisi volens et in eta= te idoneus.

cap. i. Ullus tōdeatur nisi in legitima etate et spon tanea voluntate.

¶ Ex eodem.

Impubes monas terij ingressus post annum a parentibus reuocari non potest. hoc dicit primo. Pubes per vim ingressus post annum exi= gere vel a parentibus reuocari non potest. hoc dicit scdo. ab. si.

ca. ii. I quis ante annos legitimos tonsuratus est sine consensu parentū suorꝫ si parentes ipsi⁹ infra annū nō reclamauerit ad pncipē aut

propriū ꝯ̄mvel admissum bñficū:in clericatu permaneat. ¶ Si vero post legitimos annos per vim cleric⁹ factus est ⁊ nec ipse nec parentes eius infra annū ad memoratas personas reclamauerint in clericatu ꝑmaneat sicut is de quo superius dictum est.

Ex concil. toleta.

Clericus secularis vtens habitu ⁊ nomie monachali cogit vt fiat monach⁹ vel ab hoc desistat.

ca. iij. Ut clerici qui se fingūt habitu ⁊ nomine monachos et nō sunt: corrigātur vt veri monachi sint vel veri clerici. Ex concilio arelatē.

Nouitia que sponte se ingerit actibus ꝓfessarū per hoc censetur professa. h. d. ⁊ est casus multū notabilis.

c. iiij. Uidua si sponte velū cōuersionis q̄uis non sacrū sibi imposuerit ⁊ in ecclesia inter velatas oblationem deo obtulerit: velit nolit sanct imonie habitū vlteri⁹ debet habere. ¶ Licet sacramento firmare vel sit eo tenore velamen sibi imposuisse vt deponere posset.

Grego. iij. anath. subdia.

Monach⁹ temere ad aliud monasterium transire vel peculiū habere non potest.

ca. v. Iohānes frater: ⁊ infra. ¶ Presenti iussione mandamus vt ne quē monachū de monasterio in monasteriū temere migrare liceat: nec eoꝝ aliquē peculiare quicꝗ habere. ¶ Sed si hoc presumpserit monasterio in quo ab initio cōuersatus est: sub abbatis sui regula cōpetēti correptione reddatur.

Ex registro gregoriꝫ.

Ubi est dura congregatio: vel religio requiritur in ꝓfitente plena pubertas. s. tēpus octodecim annorū. h. d. habito respectu ad mētem littere. Et est textus singularis.

ca. vi. Quis in insulis dura est congregatio monachorū. ¶ pueros in eorum monasterijs ante. xviij. annum suscipi prohibemus. Alexan. iij. archiepiscopis et alijs ecclesiarū prelatis per galliā constitutis.

Si cisterciēsis sine licētia sui abbatis ad aliud monasteriuꝫ transit: ad proprium monasteriū redire cogitur.

ca. vij. Non est vobis dubium: ⁊ infra. ¶ Uniuersitati vestre mandamus quatenus monachos vel cōuersos cistercieñ. ordinis post ꝓfessionem sine licentia abbatum suorū super episcopatus vestros recipi nullatenus permittatis. Et si q̄s ex eis sine licētia abbatū suorū de monasterio exire presumpserint: ⁊ cōmoniti celeriter nō redierint: eos regredi cōpellatis. Idem magistro. F. ciuitateñ. canonico.

Professio facta ante. xiiij. annū non obligat: post. xiiij. vo si fit per susceptionem habitus ꝓfessorum etiam non obligat: nisi detur perseuerantia tridui.

c. viij. Ad nostrā noueris audientiam peruenisse: ꝙ heremite de mōte so. quosdā pueros seduxerunt in tantū ꝙ quidā suasionibus eorū assensum prebentes statim religionis habitū in ipsorū monasterijs susceperunt quorū vnus. I. nomie statim penituit ꝙ habitū induisset: ⁊ infra. ¶ Quocirca mandam⁹ quaten⁹ si cōstiterit ꝙ prefatus. I. āte cōsummatione. xiiij. anni. susceptū habitū deposuerit aut si post. xiiij. annum habitū ipsum sine ꝓbatiōe susceperit: ⁊ infra triduū deposuerit eū ab impetitiōe predictoꝝ heremitaꝝ denūcies absolutū ⁊ eā quā postꝗ exiuit iurauit accipere in vxorē libere posse traducere: si alia causa rationabilis non obsistat. Idem elieñ. epō.

Qui recipit habitū ꝓfessoruꝫ vbi distincti sunt habitus cōpellit ibi vel alibi esse religiosus: sꝫ si recipit habitum nouiciorū potest ad seculum redire.

Ca. ix. Super eo ꝙ questitū fuit de clericis q̄ religionis habitū susceperūt: ⁊ ante ꝓfessionē ad priorē statū sūt reuersi. ¶ Respōdem⁹ ꝙ si austeritatē religiōis ad quā migrasse noscūtur seruare noluerit: ad minorē religionē sunt cogēdi transire

nec amplius in ecclesiis secularibus debent assumi: nec contra votum qđ domino fecerūt venire probentur. ¶ Uerū si ante susceptū huiusmodi habitū in probatiōe positi recedere voluerit: p̄m regulā beati benedicti nō videtur p̄hiberi ad priorem statum redire que videtur precipere et in eadem veste in qua veniunt reuertantur. Idem ambia. episcopo.

Canonicus regularis pōt effici mōach⁹: si religio ad quā trāsit est strictior sua: alias secus.

cap. x. Sane de canonico qui in ecclesia aromatēsi. p̄fessionē fecerat et fugerat ab eadē in monachum a quodā abbate recepto. ¶ Jd. t. f. significam⁹: qꝛ si locus vbi nūc p̄manet maioris religionis q̄ eccl'ia aromatēsi. existit ipsum in eodē loco cū pura cōsciētia remanere permittas alioquin eum ad priorē ecclesiā redire compellas. Idem bel. episco.

Minor. xiiij. annis p̄fitēdo nō obligat religioni: nisi factus maior ratū habuerit.

ca. xi. Significatū est nobis: et infra. ¶ Mādamus quaten⁹ si inueneris qꝛ. S. non fuisset a parentibus oblatus et infra. xiiij. annū factivoti penitens a religiōe recesserit: ab illo voto professionis quod fecit denūcies absolutū. Si autem a parentibus fuerit oblatus seu. xiiij. annū compleuerat cū religionē intrauit: seu post. xiiij. annū professionez a se prius factā ratam habuerit eum ad eandem vel ad aliam religionē transire compellas.

Clemens. iij.

Si filia minor duodecim ānis a parentibus monasterio tradita maior facta sponte veletur/ad seculum redire non potest.

ca. xij. Cum virum: et infra. ¶ Uerū ea que infra discretionis ānos a parētibus monasterio tradita habitum religiōis induens benedictionem accepit: et exiēs postmodum se cuidam militi copulauit ad mōasterium redire cogatur. ¶ Con. t. t res pon. qꝛ cum iuxta concliū toletani censuram monachū aut paterna deuotio / aut propria professio faciat quicquid horum fuerit allegatū tenebit reuertendi ad seculū aditu penitus interdicto. Non enim videtur illa monastice professiōis a se posse iugū excutere: cum eam non constat euidenter cōtrarisse: cū benedictionem acceperit quā non nisi in etate discretionis recipiunt que velantur presertim si ratihabitione secuta: et si eam q̄nqꝫ cōtradixisse cōstiterit: quod ante gestū fuerat roboratur. ¶ Nec obloquitur: qđ de pre. n. leonis pape cōstitutione per contrariū sensum sumit̄: vt puelle que coacte parentum imperio virginitatis habitum susceperūt: ipsuꝫ possint sine preuaricatione deserere: cū de ea recte possint intelligi que in etate nubili nosscitur constituta tunc. n. quis liberum habet arbitrium in electiōe propositi: sequi parentū nō cogitur voluntatem. Idem.

Ualet p̄fessio facta sine susceptione habitus religionis.

c. xiij. Directum nobis ex parte tua petitoriū cōtinebat qꝛ. J. canonicus acherōtin⁹ infirmitate grauatus votum vt fieret monachus se asserit amisisse vnde metuēs ne voto decederet nō cōpleto iunctis manibus tibi se reddidit i mōachū et in fratrem: et infra. ¶ Jnqui. t. t. r. cum monachū nō faciat habitus sꝫ professio regularis: ex quo a puerēdo votum emittitur: et recipitur ab abbate talis vt fiat monach⁹ et reddat dn̄o que promisit erit vtiqꝫ cōpellē dus. Celestinus. iij.

Si pat̄ se cū bonis suis et filio impubere obtulit monasterio fili⁹ fact⁹ maior exire pōt religionē et legitimā a monasterio petere.

c. xiiij. Cum simus: et infra. ¶ Sane nostris auribus est relatū qꝛ cum B. miles se cuꝫ filio suo discretionis annos nullaten⁹ attingente ad quoddam monasteriū cū bonis suis etiā cōtulisset: dictū filiū suum fecit habitum suscipere monachalē: et infra. ¶ Dis. t. t. r. qꝛ si dictus puer ad an

nos discretionis peruenerit: et habitum retinere noluerit monachalem: si ad hoc induci nequiuerit nō est villate: nus compellēdus: qz tūc liberū sibi erit eū dimittere: et bona paterna q̄ ipsi ex successione proueniunt po= stulare.

Innocentius tercij episcopo. et c. targiensi.

Furiosus profitēdo non obligatur nisi factus sane mentis ratum habuerit.

c.xv. Sicut tenor litterarū: et infra. ¶ Cō. v. t. r. φ lz ista duo iter se repugnātia videātur: vt q̄s q̄ sit extra se posit⁹ et de p̄sentiu ita de= speret. Si tamē eo tēpore quo. p. sacerdos lator p̄sentiu positus extra mētē asseritur: indutus fuit habitu monacha. cū alienat⁹ nō sentiat: ac per hoc nō valeat ɔsentire: tū deniq̄ cietis ab obseruatione monastici or= dinis absolutū: nisi postq̄ mētis sue factus est ɔpos: spōtanea volūtate professionē fecerit monachalem.

Idem pisa. archi.

Professio nec fieri nec recipi debet infra tēpus probatiōis: sed facta et recepta tenet. h. d. et est casus not. et quotidie allegatur.

c.xvi. Ad apo. se. et infra. ¶ Cū monachū fieri ante vni⁹ anni probationē regularis istitutio interdicat et infra. ¶ Questionib⁹. t. t. r. φ licz tēpus pbationis a sanctis patribus sit indultū nō solū in fauorē ɔuersi sed etiā monasteriū: vt et ille asperi= tates istius et istud mores illius va= leat experiri: qd vtrunqz diligenter est obseruādū presertim cū ab vtro= qz de reliquo facta certa noticia nō habetur. Si tamē ante tēpus probationis regulariter prefinitū is q̄ cōuerti desiderat habitū recipit: et p̄= fessionē emittit abbate per se vl' per alium professionē recipiente mona= sticam: et monachalē habitū conce= dēte: vterqz renūciare videtur ei qd pro se noscitur introductū. Ideoqz obligatur per p̄fessionē emissam pariter et acceptā ad obseruantiā regularē: et pere monachus est censendus

Quia multa fieri prohibentur que si facta fuerint obtinent firmitatem.

¶ Prohibendū est abbatib⁹ ne pas= sim ante tempus p̄bationis quoslibet ad p̄fessionē recipiāt et si contra formā p̄scriptā quoslibet indiscrete receperint animaduersione sunt de= bita corrigēdi. Cum in subsidiū fragilitatis humane spaciū probatiōis sit regulariter institutum.

Idem aconeñ. episcopo.

Qui professionē fecit licet in claustro nūq̄ permāserit/ sed in seculo et suis bonis vsus fuerit ad obseruantiā regularē compellitur.

Sicut nobis fuit propositum quidā clericus cū egritudine nimia laboraret quasi de morte securus et recuperanda sanitate despe= rans habitū canonicorū regulariū petijt et accepit: sed nec ad ecclesiam trāsijt nec bonis suis vti cessauit videntib⁹ et scientib⁹ episcopo et canonicis ecclesie nazareñ. a quibus ha= bitū susceperat regularem: et infra. c.xvii

¶ F. t. t. r. φ si regularē habitum se postulāte suscepit: et ad obseruationem religionis canonice sua se p̄fessione ligauit ad resumēdum habitū eccle. est districtione cogendus: cū φ tāto tempore extra canonicā mā= sit nō in excusationē eius sed in maioris transgressionis augmētū me= rito valeat allegari.

Idem priori et conuentui dimo= liensi.

Post religiosus zelo sanctio= ris vite ad religionem trāsire strictiorē petita prius licētia prela= ti sui licet nō obtenta: etiā si primū mōasteriū sit priuilegiatū φ de illo ad aliud etiā arcti⁹ transire nō pos= sit. h. d. Et est casus no. et quotidie allegatur. capi.

Licet quibusdā monachis et ca= nonicis: necnō hospitalarijs et tēplarijs a se. apo. sit indultū: ne postq̄ aliq̄s p̄fessus fuerit apd eos ad aliū locū possit ipsis inuitis ar= ctioris etiā religionis obtentu trā= sire: vt vnusquisqz scd'm apostolum in ea vocatiōe permaneat: in qua vo- xviii.

noscitur esse vocatus. ¶ Quia vbi spiritus dei est: ibi libertas et q̄ dei spiritu agūtur nō sunt sub lege: q2 lex non est posita iusto ea ratiōe vi= detur hoc illis fuisse ɔcessum ne q̄s ex temeritate vel leuitate in iacturā vel iniuriā sui ordinis sub pretextu maioris religionis ad aliū ordinem transuolaret: sicut frequēter a mul= tis cōstat esse presumptū nō quidē vt ei trāseūdi licētia denegetur: qui eam cū humilitate ac puritate duxe rit postulandā: vt non ficte sed vere ad frugem melioris vite valeat trās migrare. Talis ergo postq̄ a p̄lato suo transeūdi licentiā postulauerit ex lege priuata que publice legi p̄iu dicat absolutus libere pōt sanctio= ris vite ɔpositū adimplere: non ob= stante proterua indiscreti contradi ctione prelati: quia priuilegiū me= ret amittere q̄ ɔcessa sibi abutitur potestate. ¶ Cum etiā roman9 pon. qui supremā in ecclesia obtinet po= testatem archiep̄is et ep̄is cedēdi li= centiam ex ista causa petētibus sine difficultate ɔcedat. ¶ Quocirca no uerint vniuersi quib9 h̄mōi priuile= giū esse cōcessum se ad concedendā licētiam transeūdi taliter postulan= tibus de iure teneri quia sicut subdi tus a prelato cū humilitate et puri= tate debet transeūdi licentiā postu= lare ne bonū obedientie cōtemnere videatur sic profecto prelat9 subdi= to sine difficultate ɽ prauitate qua= libet debet transeūdi licentiā indul gere ne videatur ɔpositū impedire diuinitus spiratū. Si vero probabi= liter dubitetur vtrū q̄s velit ad or= dinem arctiorē aut laxiorē ex chari= tate an ex temeritate transire supe= rioris est iudicium requirēdum: ne forte angelus sathane in lucis ange lum trāsformet. ¶ Illa semp regula inuiolabiliter obseruata: vt nullus absq3 licentia rom. pō. p̄sumat occa sione quacūq3 deserere presulatum q̄m sicut mai9 bonū minori bono p̄= ponitur ita communis vtilitas spe= ciali vtilitati prefert. Et in hoc casu recte preponitur doctrina silentio: sollicitudo cōtemplationi: et labor quieti. Ad quod vtiq3 designandum vnigenitus dei filius iesus christus non de rachele secūdum carnē nat9 est sed de lia. nec legitur eū in domū suā maria recepisse s3 martha. Unde quādo potest ep̄s prodesse pariter ɽ preesse nō debet cedenai licētiā po= stulare aut etiam obtinere. ¶ Cū er= go. R. monachus vester ad fratres cisterciēs. ordinis transmigrauerit nō vt ordini vestro aliquaten9 dero= garet: sed vt apud eos vitā duceret arctiorē: mandam9 quate. sup eo q̄d de corde puro: ɽ conscientia bona ɽ fide nō ficta fecisse dinoscitur eum nullaten9 molestetis. Quia charitas est fons propri9 cui nō cōmunicat alienus.

Idem preposito ɽ decano et schola stico demerēs. coloneñ. dio.

Coniuges religionē ɔfitendo abinuicem diuertere possunt aliter si se abiurant: et nō continent illicitum est iuramentum. c. xix.

Veniens ad apost. se. B. mulier supplici nob3 insinuatiōe mō= strauit: q̄ cum matrimoniū cum. E. in facie ecclesie cōtraxisset: ɽ diuti9 cohabitasset eidē: orta est dissentio inter eos in tantum vt q̄ deinceps alter nō reqreret alterū vterq3 cor= poraliter prestitit iuramētū hāc vir ipse diuortij causā assignās q̄ quā= dam ipsius mulieris amitam cogno uisset anteq̄ eam duceret in vxorem quod licet assererent q̄plurimi non fuit super hoc ecclie facta fides. Cū autem postmodum ad secunda vota conuolasset vterq3 secūdo viro viā vniuerse carnis ingresso priore su= perstite dicta mulier se fecit i arcto loco ad penitētiā agendam includi: postulans vt ei dignaremur impen= dere cōsiliū salutare. ¶ Nos igitur attendentes: q̄ illud fuit illicitū iu ramentum: mandamus quaten9 pre= fatum virum monitione preuia cō= pellatis vt ea quam superduxit ex= clusa: prefatam mulierem recipiat audituri postmodum si quid fuerit questionis.

Si vero contra matrimoniuȝ nichil fuerit ostēsum ꝛ vir seculo derelicto maluerit ad regularē vitā migrare: vos ei super hoc licentiā tribuatis: vt ei illas possit in suo proposito re manere. Idem abbati de affligeū. et magistro. R. ꝛ. S. cano. traiecten.

Qui ad monasteriū conuertit sumendo habitum nouitiū po test infra tēpus probationis redire ad seculum: nisi appareat eum vitā voluisse mutare omnino.

c.xx. Consulti sumꝰ frequēter a mul tis: vtrū is qui monasteriū in gressus est habitū sumendo nouitiū si ante professionē emissam infra tē pus probationis exire voluerit: licite possit absq; apostasie nota vel no ta: presertim cū debita morū corre ctione ad seculuȝ remeare. Iȝ aūt super hoc senserint diuersi diuersa nos tñ credimus distinguendū vtrū is qui cōuertitur proposuerit abso lute vitā mutare vt sub habitu regu lari omnipotenti deo de cetero famule tur an cōditionaliter experiri obser uantiā regularē: vt ita demū si infra annū sibi placuerit profiteatur ordi nis disciplinā aut si forte nō placue rit moribus emendatus ad statū re uertatur pristinū. In primo casu dȝ vt regulariter viuat ad laxiorē saltē regulaȝ pertransire. In scdo pōt ad seculum non tñ vt viuat seculariter remeare. Ut ergo q̄ sit eius intentio plenius agnoscatur propositū suuȝ in principio protestetur. Idem.

Qui infra annuȝ probationis nō facta professione redit ad seculum licite potest ad ordines et beneficia promoueri.

c.xxi. Postulasti: ꝛ infra. Tertio q̄si uisti vtrū illi qui in annis mi noribus constituti nouitioꝝ habitū susceperunt: ꝛ infra annū postmodū nō facta professione ad seculū sunt reuersi: et ep̄is suis hoc scientibꝰ ad sacros ordines sunt promoti susti neri debeant in illis ecclesiis mini strare in quibus sunt ab eisdem epi scopis istituti. Nos. f. t. t. r. ꝙ pro pter hoc non sunt ab ecclesiis ipsis amouendi sed in eis possunt libere ministrare. Honorius. iii. veneten. ep̄o.

Qui vltra annū portat habitū monachalē i mōasterio vbi sūt habit⁹ distincti censetur professus.

Ex parte tua fuit propositum ꝙ nōnulli sūt qui licet pluribus annis gestauerint habitū monacha lē pfessionē tñ monasticā nō fecerūt/ vñ cū super eo qd̄ habēt propriū et alias irregulariter viuūt a te vel ab aliis arguūtur nō erubescūt dicere: se ad carētiā proprii et cōtinentiā ac alias regulares obseruātias nō tene ri: cū habit⁹ nō faciat monachū: sed professio regularis: ꝛ ifra. Ideo s. ꝙ. f. t. man. quate. quo sibet tibi lege diocesana subiectos q̄ predicto mo do terrā duab⁹ viis igredi nō veren tur: vt postq̄ p annū gestauerint ha bitū monachalē: regulā scd̄m formā ordinis profiteātur et seruēt ec. cen. cōpellas. Gregorius nonus. c.xxii.

Infra pro bationis annū si ve re ds red it ad seculū: nisi pro fessionē fecerit tacite vl' expresse vel appareat eū vitam mutare voluisse. hoc p̄mo. Secūdo dicit ꝙ ad hoc vt dino scantur nouitiis professis debȝ habit⁹ professoꝝ bñdici in locis vbi habitus non est distinctus.

Statuimus nouitios in proba tione positos ante susceptum religionis habitum qui dari profitē tibus cōsueuit vel ante pfessionem emissam ad priorē statū redire posse libere infra annū. Nisi euidēter ap pareat ꝙ tales absolute voluerit vi tam mutare et in religione perpetuo dño deseruire. Cū quilibet renūci are valeat ei qd̄ pro se noscitur itro ductū. Nichilominꝰ statuētes ad oēm ambiguitatē penitus amouēdā ꝙ cū i quibusdā locis religiosis no uicioꝝ habitꝰ nō distinguat ab ha bitu professorū professionis tempo re benedicantur vestes que pfitēti bus ꝯceduntur vt nouitioꝝ habit⁹ a pfessoꝝ habitu discernat. Idem c.xxiii.

Religiosi fugitiui annuatim sūt requirendi et cogendi vt ad monasterium reuertantur.

Capi. xxiiij. Ne religiosis vacandi occasionē habētes salutis ꝓprie detrimentū incurrāt: et sanguis eorū de prelatorum manibus requiratur. ¶ Statuim⁹: vt presidentes capitulis celebrandis scḋm statutū concilij generalis seu patres abbates seu priores: fugitiuos suos ⁊ eiectos de ordine suo requirāt sollicite annuatim. Qui si in mōasterijs suis recipi possunt scḋm ordinem regularē: abbates seu priores eoꝝ monitiōe p̄uia per cen. ec. compellātur ad receptionē ipsorū salua ordinis disciplina. Quod si hoc regularis ordo nō patitur: auc. nostra ꝓuideāt: vt apud eadem monasteria in locis competētib⁹ si absq; graui scādalo fieri poterit alioquin in alijs religiosis domibus eiusdē ordinis ad agēdā ibi penitentiā talib⁹ vite necessaria ministrētur. ¶ Si vero hmōi fugitiuos vel eiectos inobedientes inuenerint eos excōmunicēt ⁊ tandiu faciāt ab ecclesiaruȝ prelatis excōmunicatos publice nūciari: donec ad mandatū ipsorū humiliter reuertantur.

¶ De conuersione coniugatorum.

Alexan. iij. vbergen. episcopo.

Si vir de vxoris licentia ꝓfitetur: ⁊ vxor ipsa suspecta: nec continentiā vouet, nec religionē ingreditur: episcopus vxori virū restituet. h. d. iuxta litteram.

cap. i. Verererea vtrū laicus vxoratus qui presentib⁹ sacerdotibus ⁊ monachis ignorante epō de licentia et conmissione vxoris monasterium ingressus ꝓfessionem fecit vxore in seculari habitu remanente nec transeūte ad religionē: aut perpetuā cōtinentiā vouente: ab epo suo possit ad thorum reuocari vxoris: an illa compellenda sit cōtinentiam obseruare. ¶ Dicimus q̄ nisi vxor ad religionem trāsierit aut perpetuo; castitatem seruare promiserit: vir potest et debet de monasterio reuocari.

Idem salerni. archiepiscopo.

Ante matrimoniū ꝯsummatū potest alter ꝯiugū etiā altero inuito religionē īgredi: s; remanēs in seculo pōt ad secūda vota trāsire

ca. ij. Verum post cōsensum legitimū de p̄senti licitū est alteri altero etiā repugnāte eligere monasteriū: sicut sancti quidā de nuptijs vocati fuerūt: dummodo carnalis cōmixtio nō interuenerit īter eos: ⁊ alteri remanenti (si cōmonitus continētiā seruare noluerit) licitū est ad secunda vota transire. ¶ Quia cū nō fuissent vna caro simul effecti: satis potest vnus ad deum transire ⁊ alter in seculo remanere. Idē pisano arch.

Qui inuita vxore professionē fecit: et ei postea restituit nō compellitur mortua vxore ad monasterium redire: matrimonium tamē contrahere non debet.

ca. iij. Quidam intrauit monasterium inuita vxore: qua ipsum repetente coactus est ad eam redire: ea mortua queris an ipse cogat reuerti ad monasteriū an aliā possit ducere in vxorē? ¶ Con. t. t. r. q̄ votum non tenuit vnde ratiōe voti ad monasteriū nō tenetur redire vlterius vo nō poterit vxorē accipere ꝓmisit enim se nō exigere debitū qḋ in eius potestate erat: ⁊ ideo quo ad votū tenuit nō reddere aūt nō erat in ei⁹ sed mulieris potestate vn̄ apl's. Uir non hȝ potestatē sui corporis: sed mulier.

Idem exon. episcopo.

Uxoratus religionem intrare non potest nisi etiam vxor ingrediatur: vel nisi suspecta non sit ⁊ continentiam promittat. h. d. Et est vnum. c. de principalioribus ti.

ca. iiij. Cum sis preditus scientia litterarum, ignorare non debes sacrorū patrū constitutioni esse contrariū vt vir vxore sua aut vxor viro ei⁹ non assumente religionis habitū debeat ad religionē transire: ⁊ infra. ¶ Inde est q̄ auc. ap. prohibem⁹: ne ī epatu tuo virū vel vxorē (nisi vterq; ad religionē migrauerit) transire permittas. Uerū si ita vxor senex est ⁊ sterilis q̄ sine suspitione possit esse in seculo: dissimulare poteris vt ea in seculo remanēte et castitatē ꝓmittente ad religionē trans

ferit vir eius. Idē ferit. col. arch.
Coniugatus non est ordinan= dus ad sacros ordines nisi uxor continentiam promittat.
ca.v. Coniugatus: et infra. Nullus cō iugatorum est ad sacros ordines promouendus. Nisi ab uxore conti= nentiam profitente fuerit absolut⁹.
Idem eisdem.
Uxoratus enim promoueri nō po test nisi uxor religionē pfiteat
ca.vi. Sane si cōiugati cōsenserit or= dinari: uxoris volūtas prius est requirēda. et infra. C. F. v. auct. apo. phibemus ne uxoratū pſumatis in epm ordinare nisi uxor prius pfessa cōtinētiā/sacrū sibi velamē iponat: et religiosam vestem vel vitam assu mat. Idem brixiē. episcopo.
Spōsa de pſenti nō cognita q̄ dicit se velle religionē ingre= di: cōpellitur infra certū tpe profi= teri: vel adherere marito.
ca.vii Ex publico instrumento nobis innotuit: q cū veroñ. eps cau sa matrimonij que iter A. virū et M. mulierē vertebat suscepisset termi= nandā iudiciali snīa matrimoniū ap probauit: et eidē mulieri pcepit vt ad virū rediens exhiberet eidē cōiuga= lē affectū. qd cū renueret: fuit vincu lo excōicationis astricta. Ceterum qz licet a prefato viro despōsata fu= it adhuc tn̄ (sicut asserit) ab ipso est incognita: manda. quate. si predict⁹ vir ipsam carnaliter nō cognouerit: et eadē ad religionē trāsire voluerit recepta ab ea sufficienti cautione q vel ad religionē trāsire vel ad viruz suū redire ifra duorū mensiū spaciū debeat: ipsam a snīa qua tenet absol uas ita q si ad religionem transierit vterq restituat alteri quod ab eo no scitur recepisse. et infra. Sane qd dominus in euangelio dicit. Non li= cere viro nisi ob causam fornicatio= nis uxorem suam dimittere: itelligē dum est secūdum interpretationem sacri eloquij de his quorum matrimo= niū carnali copula est consūmatum: sine qua confirmari non potest.
Idem priori et fratrib⁹ sancti ioh̄.
Summa. vt s. eo. c. Cum sis.
c.viii. Uxoratus sine licētia uxoris in= ter vos nullaten⁹ recipiat: que integre opinionis existat ita q nulla marito suspitio habeatur eā ad secū da vota velle migrare: vel q minus continēter debeat viuere que si talis extiterit marito eius in cōsortio ve= stro recepto ipsa publice in cōspectu ecclie continētiā pfessa in domo p= pria cū filijs suis et familia poterit remanere. Si aūt talis fuerit que su spitione nō careat: voto cōtinētie ce lebrato a secularium hoim se cōuersa tione remoueat: et in loco religioso vbi deo seruiat perpetuo cōmoretur Nullus vestrū mulierē aliquā tō= surare vel ad habitādū secū pſumat assumere. Urba. iij. priori scte crucis
Coniugatus faciens pfessio= nē uxore consentiēte licet nū= q intrauit monasteriū si mortua cō= iuge cū alia cōtrahat non valet mri moniū et mōasteriū itrare cōpellitur
ca.ix. Ex parte abbatis scti petri ad au dientiā nr̄am peruenit q cum M. in infirmitate positus cōsentiēte uxore votū vouēs castitatis mona= chalē habitū suscepisset / postmodū liberatus uxorem retinuit et aliā ea defuncta sibi temere copulauit.
Quia vero licet pdictus. M. uxore sua remanēte in seculo de iure ad re ligionē nequiuerit pficisci: ea tamē sublata de medio votum sine salutis sue periculo non potuit violare/mā da. quate. si verum est quod asseritur predictum. M. per excōmunicationē cōpellas: vt muliere dimissa ad suū mōasteriū reuertat sub regulari ha= bitu deceto dn̄o seruitur⁹. Cle. iij.
Professus religionem uxore sciente et dissimulante ea mor tua ad seculum redire non potest. h. d. secundum intellectum veriorem et singularem in materia.
ca.x. Consulit nos. G. sacerdos vtrū vir ad religionem transiens et in ea per annū et amplius moram fa ciens uxore sua postq ad domū trā= sierat regularē de presenti vita su= blata: secularem habitum resumere

valeat: et aliam ducere in vxorē: vel si ductam ei liceat retinere. ¶ Consul. hmōi. t. rñ. q̄ predictus vir nec habitum potest abijcere quem assum psit: nec aliquā sibi matrimonio copulare. Quod si contraxerit matrimonium ipsum decernimus dirimendum. ¶ Celestinus tercius.

Coniunx qui continentiā vouit tenetur reddere debitū cōiugi: licet ad tempus voto ɔsenserit

ca.xi. Carissimus: et infra. ¶ Fra. vre mandam⁹ quate. si inueneritis vxorē regis suauie graui īfirmitate depressam continētiam vouisse: τ virum eius ad tps prebuisse consensū: maxime si non idem vir continentiā vouit perpetuam: eandem viro cohabitare faciatis: τ vtrūq̄ inuicē maritali affectiōe tractare. Idem.

Si alter cōiugū alterō ignorante religionē ꝓfitet et ꝓpt hoc de monasterio educitur illo mortuo ad monasteriū redire nō cogit.

ca.xii. Placet nobis. et īfra. Sollicitudo tua nos consuluit vtrū mulier que credens mortuū maritū habitum religionis assumpsit: et eo reuerso de mōasterio educta fuit: post obitū viri sit ad regularem obseruātiam compellenda. ¶ Super quo respōdem⁹ q̄ licet votū eius vsq̄qua q̄z nō tenuerit eatenus tñ fuit obligatoriū quaten⁹ se poterat obligare ꝓmisit enī intrando monasterium se nō exacturā carnis debitū qđ erat in potestate ipsius redire vero ad seculū in ei⁹ potestate nō erat: sed in potestate mariti: τ ideo q̄tū ad ipsā tenuit votū qđ post viri obitū tenere nō desiit cū ad eū casum a quo poterat efficax habere ꝑncipiū peruenisse noscatur. Cōsulti⁹ itaq̄z dicim⁹: τ ei cōgruētius ad salutē: vt ad monasteriū redeat: vbi bona ducta itētiōe ꝓfessionē fecit: τ habitū religiōis accepit. Si vero ad hoc iduci nō poterit ipsam inuitā credim⁹ nō cogēdā. Inno. iij. pisano archiepiscopo.

Sūma. vt s̄. eo. c. Cum sis.

ca.xiii. Ad ap. se. τ infra. Cum aūt vir et vxor vna caro sint ꝑ copulam cōiugalem effecti: nec vna pars conuerti possit ad dominum et altera in seculo remanere: profecto non est alter coniugum recipiēdus ad obseruantiam regularem. ¶ Nisi reliquus perpetuam continentiā repromittat / sed et vitam debet mutare: nisi forte sit eius etatis vt sine suspitione incōtinētie valeat i sclo remanere. Idem lugdun. archiepiscopo.

Per religionis professionem non per propositū castitatis seruande in seculo dissoluuntur spō salia de presenti.

c.xiiii. Ex parte tua est intimatū q̄ cum quedam mulier velū viduitatis coram duobus abbatibus assumpsisset benedictione solenni cum celebratione misse ac letania (sicut debuit) accedente: quidam nobilis ꝓponebat se prius mulierem ipsā mediantibus internūcijs per verba de presenti arra etiam interposita desponsasse: et infra. ¶ At illa se illū concensisse confessa: dixit q̄ audierat eum esse lepra percussū τ ob hoc eius fuerit abhominata cōplexus: τ infra. ¶ Nos autem inqui. t. t. r. q̄ et si possit non inconsulte videri: q̄ ex quo matrimonium inter legitimas personas per verba de presenti contrahitur illis viuentibus in nullo casu possit dissolui: vt viuente reliquo alter ad secunda vota transmigret / etiam si vnus fidelium inter quos est ratum coniugium fieret hereticus et nollet permanere cum altero sine contumelia creatoris: nisi forte sec⁹ fieret ex reuelatione diuina que superat omnem legem sicut a quibusdā sanctis legitur esse factū. ¶ Nos tamen nolentes a predecessorum nostrorum vestigijs declinare: qui respondere consulti anteq̄ matrimonium sit per carnalem copulam consummatum: licere alteri coniugum reliquo inconsulto ad religionē trāsire: ita q̄ reliqu⁹ extūc legitime poterit alteri copulari hoc ipsū tibi cōsulim⁹ obseruādū i articulo ꝑnotato q̄uis falsa sit causa ꝑ quā ad susceptionē velī ꝑdicta mulier est inducta

eum sine qualibet tali causa (dip sus religionis obtētu facere potuisset.
¶ Porro licet predicta mulier videa tur in veli susceptione religiōis ha bitum assumpsisse si th velit in domo propria remanere quasi propositum castitatis in seculo seruatura: nihilo minus cōsummādū est m̄rimoniū iā cōtractū: nisi se voto astrinxerit ad obseruantiā regularē l quo cōpelli potest vt relicto seculo religiōis p̄positū exequat. Idē rudineñ. epō.

Maritus factus monachus a coniuge adulterata reuocari non potest.

C.xv. Constitut⁹ in presentia nr̄a. H. sua nobis cōfessione mōstra uit q̄ in accolitat⁹ ordine constitut⁹ quandā puellā. R. noie i facie eccl'ie duxit vxorē: quā cū carnalit cognouisset orta est discordia inter eum et amicos puelle: ipa fuit cuidā aliȷ̄ U. noie copulata: et tu mēoratū H. vsq̄ ad gradū sacerdotiȷ̄ ordinasti. Cum aūt eū sua consciētia remorderet ha bitū ordis cisterciē. assūpsit. et infra.
¶ Ideoq̄ manda. quate. si res ita se habet predictā mulierē vt a dicto U. recedat cui per adulterium est cōiū cta: nec predictū monachum inde et quominus regulare votū valeat ad implere per cen. ec. cogere nō omittas. Idem pictaueñ. epō. et abbati de bonbardi. pictaueñ. diocesis.

Uxor nō potest repetere maritū de cuius licentia religionē intrauit si post ingressum nō cōtinu it licet ad cōsentiendū seu ad dandā licentiam dolo fuit inducta.

C.xvi. Uenlēs ad presentiā nr̄am. L. no bis intimauit q̄ cū olim intrā di monasterium ꝓpositū cōcepisset: pluribus sacerdotibus presentibus apud vxorē suā institit vt sup hoc suum impartiretur assensum. et infra.
¶ Ipsa demū tā ipsius q̄ multorum āstātiū precib⁹ fletibusq̄ deuicta ca put ei⁹ altari supposuit manu sua q̄ ea presente tonsurat⁹ ibidē monasteriū adijt: et finito ꝓbatiōis tpe pro fessionē fecit solēniter monachalem illa vero in seculo remanēs in hone stos amatores admisit. et infra.
¶ Quocirca man. quat. si ita est pdictū. L. in monasterio qd intrauit perseuerare libere permittatis: licet enī in hoc videat nō modicū deliquisse q̄ captiose asseruit q nisi sibi eadem mulier consentiret: tā sibi q̄ toti mūdo se inutilē redderet et cū pbros exorauit ne predicte mulieri exponerēt q̄ eandā relinquere seculū oporteret si forte licētiā daret viro: ex quo tñ eadem caput viri alteri sponte supposuit: et postmodū nō cōtinuit: sup reuocatione ipsi⁹ nō est aliquatenus audiēda cū ipsi⁹ intentio exceptione possit cōmisse fornicatiōis elidi: maxime cū anteq̄ fuerit fornicata ipsū nō duxerit repetendū. Idem.

Uxor maritū professum repetere pōt nō obstāte licētia pstitendi ab ea metu extorta.

C.xvii. Accedēs ad p̄ntiā nr̄am J. mulier proposuit: q̄ cū U. vir eius eū sibi matrimonio copulasset volēs tandē idē vir habitū assumere monachalē postulabat humiliter ab eadē vt tā pio proposito faueret ipsi⁹ que propter multa verbera et alia grauamina que dictus vir inferebat eidem seipsā asserens dimissurū: ānuit vo tis ei⁹. Cū q̄ idem in domo de vender. cistercie. ordinis religionis habitū assūpsisset: mulier in domo mo nialiū nullo sibi habitu religionis as sumpto vel voto puersitionis emisso permāsit processu vero tēporis eū idē vir ad seculū rediens religionis habitū reliquisset: eadē mulier se in stanter ab ipso petiit reassumi. et infra.
¶ Quocirca discretioni vestre mandamus quaten⁹ si res ita se habet dictū virū vt eā recipiat: eiq̄ affectum exhibeat coniugalē appel. re. cogatis. Inno. iij. episcopo et decano et thesaurario ligoñ.

Uxor professi que dedit viro licentiā profitendi non compellitur ingredi religionem si continens est: et non suspecta.

C.xviii. Significauit nobis. A. mulier q̄ cū ipsa. F. viro suo coram decano sancti quiriaci vice archiep̄i

senonē. in hac parte fungente Iniam concesserit religionē intrandi. conti nētie tñ voto eidem iniūcto et recepta fide ab ipsa quod perpetuo cõtine=ret: idem decanus post factā pfessio nem a viro predicto in monasterio in quo habitū assumpserat monachalē asseruit ipsā debere religionē intra=re: quia licet id primo nõ expressisset eidē et hoc expresso illi licentiā nõ dedis=set: et infra. ¶ Quocirca mandamus quatenus si est ita et est talis etatis de qua suspitio haberi non possit: ip sam votū cõtinētie obseruantē īntra=re monasteriū cõpelli non permittas tis inuitam. Grego. ix.

Adultera quā maritus recõci liare nõ vult ad agendū penitentiā in aliquo claustro collocatur.

ca. xix. Gaudemus in dño. et infra. ¶ Mulieres vero que relicto marita li thoro lapsu carnis ceciderūt si ma riti earū a te diligēter cõmoniti eas ad frugē melioris vite cõuersas noluerint recipere propter deū in clau stris cū religiosis mulieribus studeas collocare vt ppetuā penitentiam ibi agant. Idem J. monĩali mo nasterij de plauda.

Si cõiuges se adinuicē absol uerūt cõtinētiā pmittendo et vterque vel alter eorū religionē pfite tur alter alterū repetere non potest.

ca. xx. Audum a L. laico mota cõtra te quā vxorem suā dicebat mate ria questionis R. sancte. xp̄i. i comes. disco. cerdi. dedimus auditorem. ¶ Corā quo dictus L. cõquerēdo p ponens quod indebite recusabas eidem (cuius vxor eras per consensū de p̄senti et carnis copulā subsecutā) ma trimonialiter adherere te sibi resti=tui postulauit. ¶ Ad quod fuit respõ sum quod ipse pro aĩe sue remedio pura et spontanea voluntate presentibus duobus religiosis sacerdotibus et a l hbitis. v. testibus fide dignis oĩ iu ri qd in te habuerat renūciauit om=nino: resignādo illud in manibus alte rius ex sacerdotibus supradictis: qui in personā ecclie resignationē hmõi recipere pcurauit et quod idē L. se castitatē seruaturū pmisit pauperūque ho spitalis de ponte obsequiose deuouit pmittens voto solēni oĩa et singula supradicta: et tribuens tibi licētiā ad monasteriū transeundi: te versa vice similiter pmittente ac tribuēte illi li centiā: et ius quodlibet resignāte: sicut hec oĩa dicebātur p publicū īstrumē tum esse pbata manu. B. notarij ares tiñ. cõfectum. ¶ Uersū pnominatus L. pposuit quod casu amisso instrumento prefato illud in prima psona qd pri us erat in tercia. Insertis pluribus in vno aliter quam in alio fuit ab ipso for matū et cū tibi iratus fuisset sicut ver ba et verbera indicabant nõdū calo re iracundie quiescēte quidā ipsum deceptorie allexerūt: propcnētes ei dem quod i hospitali pdicto cibis ad li bitū posset vti: ac ppriū retinere p̄fato B. nichilominus pmittēte quod nõ solū ardorē sed etiā appetitū libidi=nis extingueret in eodē: ppter quod quic quid in hac parte fecisse dinoscit ira tus seductus pariter et illectus: et sub spe pmissionis ac sub ea cõditione vel modo si posset cõtinentiā obser=uare: asseruit a se factum. ¶ Sed ad ista respõdebatur ecõtra: quod an tabel lio in tercia persona instrumētū cõfi ciat vel in pma (dūmodo nõ mutetur substātia veritatis) nichil interesse videt. Insup quamuis aliquando spes memorato L. data fuisset: per quam ad hoc se pposuit inductū eo tñ tēpo re quo talia facta fuerūt: pure sim=pliciter: ac voluntarie pro amore dei et remedio anime sue solūmodo ad votū et ad alia supradicta noscit p̄=cessisse propter quod a consortio se cularium hominum debet discedere vitamque mutare cum se illius etatis esse proponat vt sine suspitione in=continentie non valeat in seculo re=manere. ¶ Nos itaque habito. f. n. con silio te ab impetitione dicti L. sentē tialiter duximus absoluendam per=petuum illi super hoc silentium im=ponentes. Idem.

Breue est sed per alia verba po test summari. Post sententiaz diuortij quo ad thorum latā ob for

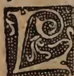
Decretal.

nicationem spiritualem mariti pōt
vxor liberereligionem intrare.
c.xxi. Mulier que in fide remansit pōt
nolente viro qui ab infidelita
te revertitur propter quā ab eo fue=
rat iudicio ecclesie separata ad reli=
gionem libere convolare.

De conversione infideliũ. C e.iii.

Non potest quis illam habere
in vxorē cuius maritū occidit
machinatione ipsius mulieris secus
si sine machinatione Et est pulcher ꝛ
quotidianus casus.

cap.i. Audabilē ꝛ infra. In

terrogasti de sarracenis
qui dum in captiuitate
essent quarūdā christia
narum viros earum insi
diis ꝛ machinationibus
occiderunt: vtrū quia postea per ip
sas ad fidē christianā conuersi sunt
eas de iure possint accipere in vxo=
res: vel si duxerint coniugiū teneat
eorundē. Hic triburiensis conciliū re
gula contenti sumus asserentes: ꝙ
si in mortem ipsorum maliciose fue
rint machinate licet earuꝫ studio ad
fidem accesserint: nec tamen eis ad=
herere debent nec sunt si adheserit
etiā tolerandi. nam cum tale dānum
tali lucro ecclesia compensare nō ve
lit. Ad hoc sarraceni quidam in
bello sunt christianos interfecisse no
tati ꝛ christiani similiter sarracenos
postea vero sarraceni ad fidem con=
uersi vxores eorum quos in belli cer
tamine occiderunt sibi matrimonia=
liter copularunt ꝛ idipsum christia=
ni de sarracenis mulieribus conuer
sis ad fidem fecisse noscuntur q̄ post
ꝙ de priorum virorum morte com=
pererint veritatem diuortium con=
stanter exposcūt. In his igitur re
spondemus ꝙ cum tales non procu=
rauerint virorum interitum defun=
ctorum: matrimoniū inter huiusmo
di personas licite potest contrahi et
taliter copulari diuortium nequeūt
postulare. Grego. ix. argētinē. epo.
Si alteri fidelium coniugū ve
nit ad fidem altero remanente
in infidelitatis errore cōmunis pro
les assignatur conuerso.
Ex litteris tuis accepimus: ꝙ q̄ ca.iii.
dam de iudaice cecitatis erro=
re ad christum verū lumē adductus
vxore sua in iudaismo relicta in iu=
dicio postulauit instanter vt eorum
filius quadriennis assignaretur ei=
dē ad fidem catholicam quam ipse su
sceperat perducendus. Ad quod
illa respondit ꝙ cum puer adhuc in=
fās existat: propter quod magis ma=
terno indiget solatio ꝙ paterno: sibi
ꝙ ante partuꝫ onerosus dolorosius
in partu post partum laboriosus fu
isse noscatur: ac ex hoc legitima con
iunctio maris et femine magis ma=
trimoniū ꝙ patrimoniū nuncupetur
dictus puer apud eam debet cōuenis
entius remanere. ꝛ infra. Cū autem
filius in patris potestate cōsistat: cu
ius sequitur familiam et non matris
et in etate tali quis non debet apud
eas remanere personas de quibꝰ pos
sit esse suspitio ꝙ saluti vel vite insi
dientur illius et pueri post trienniū
apud patrem non suspectum ali de=
beant et morari: materqꝫ pueri si eū
remanere contingeret apud eam pos
set illum adducere ad infidelitatis er
rorem in fauorem maxime fidei chri
stiane respondemus patri eundē pue
rum assignandum.

De voto et voti redemptione.

Alexander. iii. exonē. episcopo.
Uota possunt elemosinis redi
mi vel in aliud commutari in=
tercedēte superioris auctoritate ꝛ iu
sta causa redimendi vel mutandi. cap.i.

e peregrinationis vo=
tis an elemosinis redi=
mi possent vel pro neces
sitate in aliud cōmuta=
ri: Respondemus: ꝙ
ab eius qui presidet pen
det arbytrio vt consideret diligenti
us qualitatem persone et causam cō
mutatiōis. s. an ex infirmitate seu af
fluentia diuinarum an alia causa p=
babili peregrinatio an recompensas
tio melior fuerit: et deo magis acce
pta. Et secundum hoc debet exinde
dispensare. Idem norvicē. epo.

Commutat papa votum ultramarinum in his maxime qui in puerili etate voverunt.

ca.ii. Sententiis ad nos. R. narratione accepimus etate constitutus hierosolimam disposuit proficisci. cuius dum quoque qui sepulchrum domini propter fuerat visitare fidem dedit et suam recepit ab eo: quod sibi invicem in via socii fideles existerent: et infra. Nos autem ipsum a voto quod in etate tenera facilitate potius quam ex arbitrio discretionis promisit absolvimus: ita tamen quod idem voti elemosynis redimat: et iuxta consilium nostrum toto vite sue tempore uni pauperum christi (dummodo ad hoc sue facultates sufficiant) debeat providere. Idem magistro. A. de mandeforde.

Ex sola conceptione boni explicandi non obligatur quis ad bonum conceptum exequendum.

ca.iii. Litterarum tuarum: et infra. Cum ex quadam minutione nimio fuisses mortis pavore perterritus hec verba protulisti non diu hic morabor ponens in animo quod religionis habitum esses aliquando suscepturus et infra. Tibi igitur respondemus quod si plus non est in voto processum transgressor iudicari non poteris si non impleas quod dixisti. Idem.

ca.iiii. Omne votum mutabile est in votum religionis.

Scripture: et infra. Reus fracti voti aliquatenus non habetur qui temporale obsequium in perpetuam noscitur religionis observantiam commutare. Innocen. iii. stri. archiepo.

Executio voti ultramarini auctoritate pape potest ex causa differri.

ca.v. Non est voti dicendus transgressor qui quod voluit auct. sedis ap. distulit adimplere. Sane significavit nobis rex ungarie quod cum in regni perturbatione consilium et auxilium tuum sibi senserit hactenus profuisse utilitati eius non modicum derogaret si hierosolimam (sicut ex voto tene ris) regno pergeres impacato: et infra. Ideoque mandamus quatenus non prius iter arripias hierosolimam adeundi quam regnum ipsum fuerit tranquillitati pristine restitutum vel sua per hoc receperis ad aposto. se. mandatum.

Idem andree duci.

Ecclesia compellit heredem laici per excommunicationem et bonorum subtractionem ad executionem voti ultramarini ad quod se obligavit pro defuncto.

ca.vi. Licet universis liberum sit arbitrium in vovendo usque adeo tamen solutio necessaria post votum de sine periculo salutis dispendio alicui non liceat resilire. Accepimus siquidem quod cum rex ungarie pater tuus agens in extremis votum quod voverat domino hierosolimitanam provinciam in forti manu humili corde visitare: sub interminatione maledictionis paterne commiserit tue fidei exequendum. et tu assumpto crucis signaculo id impleturum sine dilatione qualibet promisisti: et infra. Mandamus quatenus postpositis ceteris sollicitudinibus usque ad festum exaltationis sancte crucis debitum acceptei crucis exoluens: propositum iter arripias et humiliter prosequaris. Ne si onus tibi a patre iniunctum: et a te sponte susceptum occasione qualibet detrectaveris: paterna te reddas successione indignum et hereditatis emolumento priveris cuius recusaris onera supportare sciturus extunc anathematis te vinculo subiacere: et iure quod tibi si dictus rex sine prole decederet in regno ungarie competebat ordine geniture privandum et regnum ipsum ad minorem fratrem tuum appel. postposita devolvendum.

Idem trecensi episcopo.

Commutat papa votum ultramarinum in vigilias orationes: et ieiunia tunc maxime cum cessat causa que induxit ad vovendum ita etiam quod expense fiende in eundo morando: et redeundo integraliter mittantur in terre sancte subsidium.

ca.vij Magne deuotionis: et infra. Cū trecen. ecclesia cōtra libertatem ecclesiasticā grauaretur: nec per aliū ꝙ per cāpanie comitem in vltramarinis partibus cōstitutū eidē ecclesie crederes posse de facili subueniri: ad ipsum ꝓposuisti accedere: ac in signū peregrinationis et deuotionis terre orientalis crucem dñicam assumpsisti: et infra. Quāuis aūt audita morte ipsius intentionem tuā conspiceres iā frustratā: noluisti tñ sine consilio ap. se. ad propria remeare: sed ingressus vrbē intētionis tue propositū ac statū trecen. ecclesie nobis humiliter expressisti: et infra. Et quidē tria precipue duximus in hoc negocio attendenda: qd liceat scdm equitatē: quid deceat ꝑ honestatē: et quid expediat secūdum vtilitatē. Sane nō videbatur cōtra votum licitū vt venires cū vox clamat prophetica. Vouete: et reddite dño deo vestro. et primū ad consiliū, secundū ad imperiū referatur. Sed nec decens videbatur cū sit scriptū in euāgelio. Nemo mittens manū ad aratrum et respiciēs retro aptus est regno dei: etc. Preterea nō videbatur expedire cū ex absolutione tua scandalū posset laicorum mentibus generari dicentiū: vbi est deus clericorū et hoc exemplo credentiū se ad voti obseruantiā non teneri. Quod enim agitur a prelatis facile trahitur a subditis in exemplum iuxta qd dñs inquit ad moysem in leuitico. Si sacerdos qui est vnctus peccauerit faciet delinquere populū. Uerū etatis sue senescentis defectus atqꝫ caniciesque vix labores et dolores suos tolerare possunt in contrariū: allegabāt et ecclesie trecen. suspiria cui vinculo pastoralis sollicitudinis es ligatus. si ne cuius assensu votū peregrinationis emittere forsitā non debueras: et infra. Ipsum etiā votū quod ex sui forma sanctū et honestū erat ex ꝑsona vouentis minus licitū videbatur Cum. n. iuxta canonica instituta clericus absqꝫ sui epi licentia pegrinari non debeat et eps non, min9 immo potius se. ap. sit astrictus videri merito poterat: ꝙ absqꝫ gñali vel spāli licentia votum peregrinationis quo te tandiu absentares emittere non deberes: et infra. Cum igitur in lege veteri in qua non minus ꝓceptū dñi obligabat ꝙ votū hodie obliget in ecclesia primogenita que dño mādabātur offerri quedā dño reddebantur vt primogenita leuitarū quedā redimerētur vt aliarū tribuū quedam cōmutarentur in aliud sicut primogenitum asini ꝙ pro oue cōmutabat ex hoc attēdētes ꝙ votū cōmutari possit in opus aliud pietatis: nō curātes quod os loquentiū iniqua loquatur dū tñ non recedamus a tramite veritatis: de illius auctoritate securi qui cum audisset a discipulis nonne scis qꝛ pharisei audito hoc verbo scādalizati sunt respondit sinite illos cecі sunt et duces cecorum tibi pro te et familis tuis licentiā cōcedimus votū peregrinationis taliter commutare vt expēsas quas fueras in eūdo morando et redeūdo facturus alicui religiose cōmittas in necessarios vsus terre illius sine diminutione quālibet transferendas: et infra. Laborē etiam laboribus recōpenses sollicitius instando vigiliis: deuotius vacādo orationibus: et in ieiuniis fortius te exercens. Ad hanc autē indulgentiam tibi faciēdā specialiter nos induxit ꝙ cum ꝓ libertate trecen. ecclesie ꝑdictum comitē assequendā precipue votum peregrinationis emiseris: eo sublato medio. qꝛ cessauere cause facilius cessare potuit et effectus.

Idem cantuarien. ar.

Impedito ad tempus exequi votū vltramarinū cōceditur dilatio ꝑpetuo vero īpedito indicitur redemptio in eo qd magis expediat terre sancte.

Quod super his: et infra. Quesiuisti de his qui ꝓ succursu terre sancte signo crucis assumpto propter infirmitatē vel paupertatē vel aliam iustā causam votū nō possunt vtiliter adimplere: cū sine distinctione receperis in mandatis vt eos qui c.viij

signum crucis assumptū abiecerunt ad resumptionē ipsius et executionē voti cōpellas. ¶ Nos aūt inquisitioni tue taliter respondemus quod debiles et inopes magis illuc in defectū quam ad profectum accedant cum isti pugnare nō possint et illi mēdicare cogantur nisi forte sint nobiles et magnates qui suis secū expensis bellatores adducant: vel artifices: et agricole qui de laboribus suis sibi possint acquirere necessaria et terre subsidia ministrare quibus nō multi taliū propter breuitatē possessionē et paucitatem inhabitantiū ibi sint oportuni. ¶ Unde credimus distinguendū inter illos qui temporalē et eos qui perpetuam impedimenti causam credūtur habere: quod primis indulgenda est dilatio secūdis aūt est redemptio iniūgenda: ac rerum facultate pensata quas possunt aut quas facturi esset expensas per sonarū preterea recōpensato labore in subsidiū terre sancte transmittāt: exequentes per alios quod per se nequeunt adimplere. ¶ Rursus inter illos qui pro defensione terre sancte votū peregrinatiōis emittunt: et eos quibus pro satisfactione suorum criminū iter peregrinationis iniungitur: credimus distinguendū quod circa primos plus terre sancte succursus et circa secundos plus labor itineris secundū intētionem vouentis vel penitentis debet attendi. Unde si quis hoc modo vouentium est inutilis ad pugnandū quam suis habilis sit ad eundū: melius est redimere votum quam expensas consumere: quod et de penitēte qui propter debilitatem non potest iter iniuncte peregrinationis implere sane valet intelligi: nō aūt de illo qui licet quibus sit impotens ad bellandū potens tamē est ad eundū: et infra. ¶ De mulieribus aūt hoc credimus obseruandū ut que remanere noluerint viros suos sequantur: cetere vero (nisi forte sint diuites que secū in suis expēsis possint ducere bellatores) votū redimant quod vouerunt.

Idem eidem.

Uotum vltramarinum certis casibus redimi et commutari potest non tamen per aliū quam per papā vel cum ipsius speciali mādato. h.d. vsque ad §. Secundo quesiuisti.

Ex multa tue sollicitudinis prouidentia: et infra. Ex consultatione quā ad inquisitionem tuā super negocio cruce signatorum olim edidimus: viā inuenisti ad alias questiones: et vtrum quod in ea dicitur ius constituat generale vt passim prelatis quibuslibet illos secundum formam expressam absoluere liceat qui eorum sunt iurisdictioni commissi sollicite requisisti. Ad hoc igitur respondemus quod in consultatione nostra ius editur: et licet ad quales ad quos tamen specialiter spectat eius executio nullatenus explicatur: illis aūt solummodo ius hoc exequendū incumbit qui super hoc mandatum receperint a se. aposto. speciale. Sic ergo illi est inquisitioni responsum: qua consequenter tua. f. requisiuit de quibus religiosis intelligendum esset: vtrū. s. ibi religiosi vocentur hi tantū qui religionis habitum susceperūt quorum plures idiote sunt et iuris ignari an epi: qui sicut dignitate precellunt sic et religione debēt aliis preminere nā ad neutros illius executio iuris spectat nisi per apostolicā sedē eis specialiter delegetur. ca. ix.

Habiles ad eundū sed inhabiles ad pugnandū si sunt strēnui consilio vel milites bellatores possunt secū ducere votū vltramarinum non redimunt. h.d. Ab. ¶ Secūdo quesiuisti vtrum quod dicitur si quis vouentiū est inutilis ad pugnandū quam suis sit habilis ad eūdū melius est vt redimat votum quam consumat expensas generaliter accipi debeat vt nobiles et magnates qui sunt consilio strennui et multos secū possunt trahere bellatores: an minores tantūmodo verbum hmōi cōprehēdat. Uerū si ad superiora oculū tue considerationis extendas: questionem istā inuenies in serie consultationis nostre solutā vbi dicitur quod debiles

et inopes magis in defectū terre sau cte ꝙ ad eius profectū accedūt:ꝛ in fra. Quāuis possit aliter responderi ꝙ non sunt inutiles ad pugnandū ꝗ et si p se pugnare non possunt matu ritate tñ consiliū adesse valēt pugnā tibus ꝛ p sone defectū per alios rele uare/ꝛ infra. ¶ Uxores possunt seq viros vltra mare si volunt sed nō te nentur nisi ꝛ ipse voluerint.h.d.Ab. ¶ Nō aūt superi⁹ ponit mulieres ꝗ remanere noluerit.ꝛc.de illis intelli gendū esse videt:ꝗ se ad peregrina tionis propositū nullius voti vincu lo astrinxerūt:ꝛ infra. ¶ Uiri sine cō sensu vxoꝝ emittere possunt votum vltramarinū.h.d.Abbas si. ¶ In tā ta quoqꝫ necessitate popli xpiani ne terre sancte impediatur subsidiū vi ri preter vxoꝝ assensum huius pere grinationis propositū vouere libe re valent:ꝛ quod vouerint libere ad implere:vt aūt consentiant sunt at tentius cōmonende. ¶ Clerici tanꝗ inhabiles ad pugnandū redimūt vo tum vltramarinum nisi in certis ca sib⁹.h.d.Abbas si. ¶ De clericis ve ro duximus respondendū ꝙ cū cle ricatus officiū eos reddat inhabiles ad pugnandū nisi vel consilio stren nui vel officio predicationis instru cti aut magnatū sint obsequio depu tati: aut vsqꝫ adeo diuites fuerint ꝛ potentes:vt in expēsis suis aliquos secū ducere valeant bellatores:ma gis ab eis expedit redemptionē acci pere ꝙ ad votū illos cogere prose quendū si necessitas exigit vel vtili tas persuadet. Hec aūt de vouētib⁹ dicimus non de his ꝗbus labor pe grinatiōis in pñia est iniūct⁹.ꝛc.

Qui vouit religionē ingredi si voto non completo fiat epi scopus renunciare debet et votū im plere sic communiter summatur.

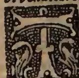
ca.x. Per tuas nobis litteras intima sti te in garopolitanā ecclesia suscipiendi habitū regularē votum solenniter emisisse ꝛ postea ꝓmisisse in manib⁹ prelati eiusdē eccle te in fra duos menses postꝗ ab ap. se.re dijsses votum qd emiseras īpleturū Cumqꝫ termino ipso transacto nō curasses quod voueras adimplere: tandē existens voti transgressor vo catus fuisti ad regimen ecclesie ge bē.ꝛ infra. ¶ Nos igitur.t.di.consu limus vt si tuā sanare desideras con scientiā regimen resignes eccle me morate ac reddas altissimo vota tua Quod si capitulum gebē. ecclesie te postmodū canonice duxerit eligen dum electionē recipere poteris de te factam. Honorius.iij.haresbē. et bengag.prepositis.

Prelatus etiā professus pōt votum vltramarinū emittere et in suos vsus vigesimam prouen tuum ecclesie conuertere.

Postulastis a nobis an vobis ꝓ fessis ordinē regularē quorū alter cruce signatus est:ꝛ reliquus caractere crucis desiderat insigniri: liceat vigesimā prouentuū ecclesia rum vestrarū deputatā succursui ter re sancte deferre vobiscū:et infra. ca.xii. ¶ Discretioni.v.t.r.ꝙ si ecclesie ve stre p absentiā vestrā enormiter non ledantur:ꝛ vos vtiles fueritis terre sancte verbo pariter ꝛ exēplo quod conscientie vestre duximus relinquē dum:dimissis procuratoribus ido neis in ecclesijs vestris poteritis ꝛ te nemini votū peregrinationis imple re:ꝛ sic potest in vsus vestros transi re vicesima ecclesiarū vestrarum ter re sancte subsidio deputata.

¶ De statu monachoꝝ ꝛ canonicoꝝ regulariū. Alex.iij.archiepo neapo.

Diocesanus non debet mole stare monasteria:preterꝗ pro causa correctionis:nec eis oblata si bi vendicare.

Theodosius:ꝛ infra. ¶ Alicui monasterio nec tu nec pñbyteri tui preter diligentiā disci pline aliquid molestie inferatis. ¶ Aut si ꝗd illic pro diuersoꝝ deuotione accesse rit vobis vendicare estimetis. ¶ Cū monachis ibi seruientibus debeat ꝓ ficere quicꝗd a fidelib⁹ taliter offer ri contingit. ¶ Ex concilio laterañ. cap.i.

Monachi nō debent poni sin-guli per parrochias hoc pri-mo. Si pro monachatu aliquid dek receptus a sacris ordinibus phibek et recipiens ab officio suspenditur hoc scdo. Monachus habēs peculiū sine licētia abbatis ab altaris cōio-ne remouek: et sic decedens sepultu-ra et fratrū cōmunione priuatur hoc tertio. Si pecunia cōfertur p habē-do aliquod officium in monasterio dans et recipiēs deponunk: hoc quar to. In prioratibus conuentualibus p electionē instituti nō sunt remouē di sine cā rationabili: et de causa ra-tionabili tria ponit exempla. h. d. cō prehendendo substantiam.

ca. ii. Monachi non precio recipiātur in monasterio nec peculiū per mittātur habere nec singuli p villas et oppida p quascūq; parrochiales ponātur ecclesias sed in maiori con uentu: aut cū aliqbus fratribus ma-neant nec soli inter seculares homi-nes spiritualiū hostiū conflictū ex-pectent salomone dicente. Ue soli: qz cum ceciderit non est q sublevet eū. ¶ Si quis aūt exactus pro sua redē ptione aliquis dederit ad sacros or dines non ascendat. Is vero qui eū recipit officiū suspensione mulctek. ¶ Qui peculium habuerit nisi ab ab bate fuerit ei pro iniūcta administra tione permissum: a communione re-moueatur altaris: et qui in extremis cum peculio inuentus fuerit et digne nō penituerit nec oblatio pro eo fiat nec inter fratres accipiat sepulturā q etiam de uniuersis religiosis pre cipimus obseruari. Abbas autē qui ista diligenter nō cauerit: officiū sui iacturam se nouerit incursurum. ¶ Prioratus quoq; seu obedientie precij donatione nulli tradātur alio quin dantes et accipientes a ministe-rio fiant ecclesiastico alieni. ¶ Prio res aūt cū in ecclesijs conuentuali-bus per electionē capitulorum suoꝝ canonice fuerint instituti nisi p ma-nifesta et rationabili causa non mutē tur vt videlicet si fuerint dilapida-tores: si incontinenter vixerint aut tale aliquid egerint pro quo amouē di merito videantur: aut si etiam p necessitate maioris officiū de consi-lio fratrum fuerint transferendi.

¶ Alexan. iij. abbatibus et conuenti-bus cisterciēn. ordinis.

ca. iij. Monet cistercienses vt seruēt regulam secundum primeuā institutionem. h. d. primo. Et domus religiosa aggregata cisterciensib⁹ eorum mores seruare tenentur. hoc dicit secundo.

Recolentes qualiter hec sancta plantatio: et infra. ¶ Dolētes dicimus q; et si non ab omnibus neq; in omnibus a plerisq; tamen et i plu ribus ab illa sancta institutione di-citur declinatū intantū vt aliqui ex vobis patrie institutionis obliti cō tra ordinis vestri regulam villas ec-clesias et altaria possident fidelita-tes et dominia benigne suscipiunt: iusticiarias et tributarias tenēt: et in fra. ¶ Ideoq; precibus et monitis ex hortamur: quatenus dom⁹ ille que a prīa sui origine in ipso ordine sūt fundate constitutis terminis sint cō tente: et infra. Si eñ relictis origi-nalibus ordinis institutis ad cōmu nia volueritis alioꝝ monasterioꝝ iura diuertere oportebit vos cōmu ni iure censeri quia dignum est vt q similem cum alijs vitam suscipiūt: similem sentiant in legibus discipli nam. Ceterū domus ille que de alijs institutionibus ad vestrū ordinē se transtulerint: vestris omnino se sa-tagant vsibus conformare et relictis possessionibus vel etiam cōmutatis quas institutio vestra nō recipit: sic se in omnibus religioni vestre coa-ptent vt quemadmodum gaudent se in societatē ordinis et habitus idēti tatem assumptas sic etiā in pauper-tate secularium rerum se letentur ve-stris institutionibus conformatas.

¶ Clemēs. iij.

Regularis canonicus qui nō resignauit proprium in mor-te non debet in cymiterio sepeliri: et si de facto sepultus fuit inde debet exhumari si sine scandalo fieri pōt.

ca.iiij Super quodā canonico regu=
lari q̄ in articulo mortꝫ agēs
licēta priore suo cōmonitus ꝓpriū
qđ contra regulā latenter habuerat
noluit resignare: ꝛ sic vīē clausit ex=
tremū: ꝛ fuit inter alios fratres tra=
ditus sepulture: ꝛ infra. ¶ Inquisi.
t.t. ꝛ ñ. q̄ ille canonic⁹: nō tātū fuit
christiana sepultura p̄uādus verū=
etiam si sine maximo scādalo potuit
fieri de ipā proijci dignus est ecclia
¶ Hoc antē cū forte cōtigerit in si=
milib⁹ est agendū. Inno. iij. Uple=
bano sancti ganuij.

Canonicus regularis pōt pre
fici eccle parrochiali etiā se=
cularis: sed debꝫ habere sociū secum
sui ordinis si cōmode fieri potest.

ca.v. Quod dei timorē pre oculis ha
beas ex fructib⁹ tuis colligit
euidenter: cū opera que facis testi=
monium perhibeāt veritati. ¶ Sane
quōdam desiderās ad frugē melio=
ris vite transire officium plebani re
signans corā fratribus sancti victo
ris bonoñ. promissionē de tua puer
sione fecisti ne professionē solēnem
emittēs neq₃ habitū religiōis assu=
mens sed parrochiani plebis eiusdē
attendētes te laudabiliter prefuisse
a florētino epō impetrauerūt vt mi=
nistrares ibidē: hoc etiā. P. p̄sbyter
cardinalis tūc apo. se. le. ꝓponitur
ānuisse quod iam dicti parrochiani
a nobis ratū haberi suppliciter po=
stularūt presertim cū de licētia prio
ris sācti victoris nosearis hacten⁹
id fecisse. ¶ Licet autem in laterañ.
concī. de monachis caueatur ne sin=
guli per villas ꝛ oppida per quascū
q₃ parrochiales ponant ecclias ꝛc.
quia tamē istud de canonicis regu=
laribus specialiter nō cauetur: quia
et si a sanctorū mōachorū cōsortio
nō putētur seiūcti regule tamen in=
teruiuūt laxiori ꝛ per āliquos cano
nes etiam monachi possunt ad eccle
siarū parrochialiū regimē presby=
teros ordinari ex quo debent predi
cationis officiū (quod priuilegiatū
est) exercere: sic annuēdū duxim⁹ po
stulatis vt exercens plebani officiū
si cōmode fieri poterit vnū canonicū
regularē tecū habeas ad cautelam:
cui⁹ in his que dei sunt ꝛ regularis
obseruantie tam cōsortio q̄ solatio
perfruaris. Idem abbati ꝛ conuen=
tui sublateñ.

Primo tractat de vestib⁹ mo=
nachorū. Secūdo de abdica=
tione proprietatis. Tertio de silētio
Quarto de cibis. Quīto de officijs
in genere et in specie.

Um ad monasteriū sublateñ: ꝛ ca.vi.
īfra. Firmiter inhibuimus ne
quis de cetero mōachorū lineis ca=
misijs vteretur: ꝛ infra. ¶ Prohibe=
mus quoq₃ districte in virtute obe=
dientie sub obtestatione diuini iudi
cij: ne q̄s monachorū ꝓpriū aliquo
modo possideat sed si q̄s aliq̄d ha=
beat proprij: totū incontinenti resi=
gnet. Si vero post hoc proprietatē
aliquā fuerit deprehēsus habere: re
gulari moni. pre. de monasterio ex=
pellatur: nec recipiat vlteri⁹ nisi pe=
niteat scđm monasticā disciplinam.
Qđ si proprietas apud quēq̄ inuēta
fuerit in morte ipsa cū eo in signum
perditionis extra mōasteriū in ster=
quilinio subterretur scđꝫ qđ beatus
grego. narrat in dialogo se fecisse.
Uñ si quicq̄ alicui fuerit specialiter
destinatū: nō p̄sumat illud accipere
sed abbati vel priori: vel cellerario
assignetur. ¶ In oratorio vero refe
ctorio ꝛ dormitorio continuū semꝑ
silentiū obseruetur. In claustro q̄ꝫ
certis horis ꝛ locis scđm antiquam
cōsuetudinē mōasterij laudabiliter
obseruatā. ¶ In refectorio vo nul=
lus oīno carne vescatur. Nec in qui=
busdā solennitatib⁹ (sicut aliquādo
fieri cōsueuit) cōuētus exeat cū ab=
bate paucis ibi relictis: vt extra re=
fectoriū edāt carnes: cū illis dieb⁹
precipue regularis disciplina sit stu
diosius obseruāda. Sꝫ nec extra re
fectorium: nisi in infirmitorio esum
carnium credāt sibi licere. Quāq̄ ex
indulgētia possit abbas interdū ali
quis fratrū nūc hos nūc illos (put
necessitas postulauerit) aduocare:
ipsosq₃ secū in camera sua melius ꝛ

plenius exhibere. Porro debiles et infirmi qui minutione indigent: vel aliqua medicina non seorsum in cameris sed omnes in infirmitorio quae necessaria fuerint sibi tam in carnibus quam in aliis recipiant competenter. Quod si quis eorum debilis fuerit aut etiam delicatus: ut non possit communibus cibis esse contentus: sic ei provideatur sine scandalo aliorum ut si abbas vel prior voluerit in refectorio misericordiam facere specialem: cibum aliquem competentem non ante illum: sed ante se faciat apportari de quo ipse illi faciat pietatem pro sustentatione nature. ¶ Tales autem ad agenda officia monasterii deputentur: qui fideles fuerint et discreti. Nec alicui committatur aliqua obedientia perpetuo possidenda tamquam in suam sibi vita locetur: sed cum oportuerit amoveri sine contradictione qualibet revocetur. ¶ Prior autem pre ceteris post abbatem potens sit in opere et sermone: ut exemplo vite verboque doctrine fratres suos et instruere possit a bono et a malo etiam revocare zelum religionis habens secundum conscientiam ut delinquentes corripiat et castiget: obedientes foveat et confortet. ¶ Abbas vero (cui omnes in omnibus reverenter obediant) quanto frequentius poterit si cum fratribus in conventu: vigilem curam et diligentem sollicitudinem gerens de omnibus ut de officio sibi commisso dignam deo possit reddere rationem. Quod si prevaricator ordinis fuerit aut contemptor seu negligens aut remissus: pro certo se noverit non solum ab officio deponendum sed et alio modo secundum regulam castigandum cum offensa non solum propria verum etiam aliena de suis manibus requiratur. Nec estimet abbas quod super habenda proprietate possit cum aliquo monacho dispensare: quia abdicatio proprietatis sicut et custodia castitatis a deo est annexa regule monachali: ut contra eam nec summus pontifex possit licentiam indulgere. ¶ Idem in concilio generali.

Primo statuit de conciliis regularium provincialibus celebrandis singulis triennijs. Secundo moderat numerum evectionum et personarum venientium. Tertio disponit de instructoribus presidentibus capitulo. Quarto de tempore quo duret capitulum: et quid ibi fiet. Quinto quod observetur quod ibi fiet. Sexto de capitulo sequenti. Septimo de communi vita. Octavo de visitatoribus eligendis et ipsorum officio. Nono extendit ad canonicos regulares. Decimo providet super discordiis visitatorum. Undecimo hortatur diocesanos ad monasteriorum reformationem. Duodecimo precipit contervos et similes compesci ab offensis monasteriorum. Et hec divisio sufficit pro summario.

In singulis regnis sive provinciis fiat de triennio in triennium (salvo iure diocesanorum pontificum) commune capitulum abbatum atque priorum abbates proprios non habentium: qui non consueverunt tale capitulum celebrare: ad quod universi conveniant prepeditione canonica non habentes apud unum de monasterijs ad hoc aptum. ¶ Hoc adhibito moderamine ut nullus eorum plus quam sex evectiones et octo personas adducat. ca.vii

¶ Advocent autem in huiusmodi novitatis primordijs duos cister. ordi. vicinos abbates ad prestandum sibi consilium et auxilium opportunum: cum sint in huiusmodi capitulis celebrandis ex longa consuetudine pleniis informati: qui absque contradictione duos sibi de ipsis associent quos viderint expedire: ac ipsi quattuor presint capitulo universo: ita quod ex hoc nullus eorum sibi auctoritatem prelationis assumat: unde cum expedierit provida possit deliberatione mutari. ¶ Huiusmodi vero capitulum aliquot certis diebus continue iuxta morem cister. ordi. celebretur: in quo diligens habeatur tractatus de reformatione ordinis et observantia regulari. ¶ Et quod statutum fuerit illis quattuor approbantibus inviolabiliter observetur: omni excusatione et contradictione et appellatione remotis. ¶ Proviso nihilominus ubi sequenti termino debeat capitulo celebrari. ¶ Et qui convenerit vitam ducant communem et faciant proportionabiliter simul omnes communes expensas ita quod si non omnes poterunt in eisdem: saltem

plures simul in diuersis domibus cō morentur. ¶ Ordinētur etiam in eodē capitulo religiose ac circunspecte persone que singulas abbatias eiusdē regni seu puincie nō solū monachoꝝ sed etiā monialiū secūdū formā sibi prefixā vice nostra studeāt visitare: corrigentes: et reformātes que correctionis ⁊ reformationis officio viderint indigere: ita ꝙ si rectorē loci cognouerint ab administratiōe penit⁹ amouendū: denunciēt ep̄o pprio vt illū amouere curet. Qđ si nō fecerit visitatores hoc referāt ad apo. se. examē. ¶ Hoc ipm regulares canonicos scōm ordinē suū volum⁹ et precipim⁹ obseruare. ¶ Si vero i hac nouitate q̄cq̄ difficultatis emerserit: qđ per p̄dictas psonas neq̄at expediri ad apo. se. iudiciū absq; scādalo referat irrefragabiliter obseruatis q̄ cōcordi fuerit deliberatiōe puisa. ¶ Porro diocesani ep̄i monasteria sibi subiecta ita studeant reformare vt cum ad ea p̄dicti visitatores accesserint plus i illis inueniāt qđ cōmēdatione q̄ qđ correctione sit dignū: attētissime p̄cauētes ne p eos dicta monasteria indebitis onerib⁹ aggrauētur: qr sic volum⁹ supioꝝ iura obseruari vt inferioꝝ nolim⁹ iniurias sustinere. ¶ Ad hoc districte p̄cipim⁹ tā diocesanis ep̄is q̄ psonis q̄ preerūt capitulis celebrādis vt per cē. ec. appellatiōe remota cōpescant ad uocatos patronos vice dños: rectores: et cōsules/ magnates ⁊ milites seu quoslibz alios: ne monasteria p̄sumāt offendere in personis aut rebus et si forsitā offēderit: eos ad satisfactionē cōpellere nō omittāt: vt liberi⁹ et q̄eti⁹ deo valeāt famulari.

Hono. iij. abbatibus et monachis in lombardia et marchia teruisiana constitutis.

Primo tractat de correctiōe monachoꝝ scōo de correctiōe abbatū. tertio visitatoꝝ quarto de secularib⁹ i monasterijs bn̄ficiatis quinto cōstitutionē extendit ad moniales: hoc sufficiat pro summario.

Ad q̄ p religiōis honestate: et infra. ¶ porro cū visitatores scōm statutū generalis cōcilij ordinati a gn̄ali abbatū caplo pcesserit ad visitatiōis officiū exequēdū: de statu monasterioꝝ ⁊ obseruātijs regularib⁹ diligēter inq̄rāt: ⁊ tā i spiritualib⁹ q̄ i tpalib⁹ corrigāt et reformēt q̄ viderit corrigēda: ita tñ ꝙ monachos delīquētes p abbatē loci corrigi faciāt: ei sq; iiūgi penitētiā salutarē iuxta bti b̄ndicti regulā et apostolica istituta: nō scōm normā praue ꝯsnetudinis q̄ quasi p lege in q̄busdā ecclesijs toleuit Ipi etiā visitatores mōachos quos ꝯtumaces iuenerit ⁊ rebelles iuxta modū culpe vice nr̄a regulari cēsura pcellāt absq; psonarū delectu: nō pcēdo rebellib⁹ ob suā ptinaciā vel potētiā amicoꝝ q̄n ouē morbidā ejiciant ab ouili ne isiciat oues sanas. ¶ Si vo abbates i corrigēdis iuxta visitatorū mandatum et regularia instituta seipsis seu monachis inuēti fuerint negligētes pclamētur ⁊ corripiant et ita puniant publice i capitulo generali ꝙ pena ipoꝝ sit alijs i exēplū Quod si abbas nō exēpt⁹ fuerit a visitationib⁹ nimis negligēs et remissus inuētus. id loci diocesano denūcient sine mora ⁊ p illū de ei fidelis et prouidus coadiutor vsq; ad capitulū generale. Si aūt dilapidator inuētus fuerit vel alias merito amouēdus: per diocesanū postq̄ hoc sibi a visitatorib⁹ denūciatū fuerit amoueat absq; iudicioꝝ strepitu a regimine abbatie: ac monasterio puideat: iterim administrator idone⁹ q̄ tēporaliū curā gerat: donec ipsi monasterio fuerit de abbate prouisum. Quod si forsan episcop⁹ hoc adimplere noluerit vel neglexerit visitatores vel presidētes capitulo gn̄ali defectū ep̄i apo. se. nō differāt intimare. Hec eadē circa exēptos abbates fieri precipim⁹ per visitatores: vel presidētes capitulo gn̄ali. de positione ipoꝝ sedi apo. reseruata: ita vt abbate qui amouēdus videbitur interim per visitatores vel in capi- c.vij

tulo presidētes ab administratione suspēso: administrator idone⁹ monasterio deputet. Illorū aūt excess⁹ et alia q̄ visa fuerint litimāda capitulo p̄sidētes nobis denūciēt p fideles nūcios et prudētes q̄b⁹ de cōi ptributione abbatū iuxta cuiuslibet facultatē sufficiēter ministrent expēse. Sequētes aūt visitatores peragrant priorū visitatorꝫ vestigia diligēter: et eorū negligētias et excess⁹ referāt sequēti capitulo gnāli: vt iuxta culpā publice debitā penā portēt. Idē etiā de abbatib⁹ presidentib⁹ gnāli capitulo p̄cipim⁹ obseruari. ¶ Precipimus quoqꝫ vt in nullo monasterio ad p̄bēdas recipiāt de cetero abbates et monachi clericos seculares nec hi q̄ iam recepti sunt locū vl' vocē in capitulo/dormitorio/vel refectorio seu claustro sibi vēdicare ptēdāt seu mōachoꝝ cetib⁹ iportune se p̄sumāt miscere: sꝫ bn̄ficijs sibi pcessis cōtēti puersent honeste opoztuna obseq̄a i monasterijs fideliter ipēdētes: nichilqꝫ vltra i spūalib⁹ aut tpalibus exigāt in ipsis monasterijs vel vsurpēt. Si q̄ vero taliū a visitatorib⁹ inuēti fuerit criminosi: p dio. in nō exēptis: et per visitatores vel presidētes gnāli capitulo i exēptis bn̄ficijs priuemur eisdē. ¶ Hec autē oia etiā in monasterijs que nō habēt abbates pprios: sed priores: necnō in monasterijs monialiū quo ad articulos abbatissis et monialibus congruētes p̄cipim⁹ obseruat. ¶ De religiosis domib⁹ vt epo iit subiecte.

Grego. victo. archiepō neapolita.

Si dubitatur in cuius dioceśi sit basilica cōsecrāda: ille eps̄ cōsecrabit qui prius in illo loco episcopalia exercebat.

capi. i Nunc autem ad basilicā que dedicāda est debet disquiri cuius ciuitatis episcop⁹ anteq̄ fundaretur baptizauerit incolas: et ad cuius consignationem sub annua deuotione concurrerint. ¶ Non enim terminis hec aut locis conuenit diffiniri: sed ille ad consecrationem vocetur: cui per hunc modum quem scripsimus constat debere permitti.

Idem agapito abbati.

Nichil iuris deperit episcopo in cuius dioceśi sita est ecclesia quā papa vnit ecclesie alteri⁹ diocē. et est casus quotidianus.

Quia monasteriū quod in fundo martiano situ est: hostilitate faciente dicitur desolatum: illud tuo monasterio cū oībus reb⁹ suis vel que ei competūt actionibus perspeximus vniendū et infra. ¶ Ipm autem monasterium sic tue nos ordinationi cōmisisse cognoscas: vt tamen iurisditionem illic nō episcopus surrētinus in cui⁹ ciuitate monasterium tuū est situ: sed nucerin⁹ cuius est diocesis habeat. ¶ Nam sic huius loci ordinationem disponimus: vt tamen iura sua singulis episcopis inuiolata seruemus. Ex decretis eugenij pape. ca. ij.

Episcopo subsunt omnia loca pia et ad eius sollicitudinem debent ordinari ad vsum destinatū. ca. iij.

Xenodochijs et alijs similibus locis per sollicitudinem episcoporum in quorum dioceśi existunt ad easdem vtilitates quib⁹ cōstituta sunt ordinentur.

Urbanus tertius ariminensi episcopo.

Loc⁹ auctoritate episcopi ad vsum hospitalitatis deputatus est religiosus: et ad mundanos vsus redire non debet.

Ad hec: et infra. ¶ Inquit. t. f. r. q̄ si locus ad hospitalitatis vsum et pauperum prouisionem fuerit (sicut moris est) aucto.. pontificis destinatus cum sit religiosus non debet mundanis vsibus deputari sicut de vestibus et ligneis vasis et alijs vtensilibus ad cultum religionis per pontificem deputatis/ antiqua consuetudo indubitanter obseruat: et venerabilium patrum edocent sanctiones. ca. iiij

Innocentius tertius constantinopolita. patriarche.

Locus religiosus debet refor mari de religiosis dumtaxat non secularibus nisi in defectum re ligiosorum.

ca.v. Iter quattuor: et infra. Quan diu monasteria p regulares re manere potuerint ordinata nō sunt ad seculares clericos transferenda. Sed si regulares defuerint ppter eo defectū in eis seculares clerici poterunt ordinari.

Idē abbati et fratrib9 scripte ferrate

Ecclesia sita in diocesi epī te netur sibi in epālibus respon dere: nisi appareat remissa legitime et potest episcopus remittendo epi scopalia censum sibi retinere.

ca.vi. Onstitut9 in pñtia nr̄a eps al bañ. in ecclesia castri qd pau li dicit: in qua iuspatronatus mona sterio vr̄o recognoscebat, a vobis ius epale petebat: qm̄ sita erat i dio cesi albañ. et ideo de iure cōi ei tene batur in epālibus rñdere: et infra. Uerū economus vr̄. pposuit ex ad uerso q et si eccl'ia sita esset in dioce si alba. et tñ non tenebat in aliquo re spondere. cu m dñicus lauitan9 eps qui fuerat eps albañ. vniuersas ec clesias ad vestrū monasteriū ptinen tes in diocesi eius sitas et qcquid iu ris tā in monasterio vestro q̄ in eis habebat: in emphitheosim sub ānua octo denar. psualiū pensione mona sterio vestro concessit p cz vt liceret abbati: et fratribus a quocūqz vellēt epo tā ordinationē clericoz q̄ cōse crationē altariū in monasterio ipso et predictis ecclesijs obtinere: i qui bus etiā vobis tertiā partē mortua riorū indulsit. et Cele. pap. pre.n. qd ab eo factū fuerat confirmauit verū et si ecclesia ipsa fuisset aliqñ eccl'e albañ. subiecta monasteriū vestrum nichilominus legitima se poterat re scriptione tueri: cū p. xl. an. ipsaz pa cifice possedisset Ceterū econom9 epī concessionē epi lauitani non te nere dicebat: vtpote continentē sy moniacā prauitatē cū enim tertiam mortuarioz monasterio cōcessisset: et tā in ordinationibus clericorū q̄ altarium cōsecrationibus idulsisset ei plenariā libertatē: nō est dubium quin cū spūalia hec existant eoipso q super his recōpēsationē certe pē sionis accepit cōmiserit viciū symo nie. vñ cōtractu 9 hmōi nullam obti net firmitatē. cōfirmatio aūt apo. se. fuerat per surreptionē obtēta: cū in eadē pensione nulla mētio habeatur et infra. Cū aūt nec isolitū sit nec nouū: vt cū epi eccl'ias concesserint pijs locis aliquid sibi reseruent i eis nole pēsionis: nos quoqz cū liberta tis, priuilegiū vel protectionis presi diū aliquibus ecclesijs indulgemus gratis accipiam9 cēsum gratis obla tum: et in litteris nr̄is ad successoz nostroz memoriā cēsus exprimam9 etiā quātitatē auditis ppositis eco nomū monasterij vr̄i economo eius dē epi eccl'ie nole in solutionē pēsio nis predicte iuxta ratā que cōtingit ecclesiā predictā et restitutionē sub tracte a. xl. an. scōm ratā eandē p dif finitiuā snīam cōdēnamus. et eūdem economū vr̄m ab ipetitione econo mi eiusdē epi sup alijs reddidim9 ab solutū: ppetuū illi silentiū iponētes

Idē abbati et puētui farbeñ.

Eps petens eccl'iam quo ad tē poralia et spūalia: obtinet i spi ritualib9 eoipso q probat esse i sua dioce. si nō appareat exēpta. sed i tē poralibus succūbit nisi aliter doce at de iure suo et in hoc vltimo est ca sus notabilis.

ca.vij. Um venerabilis. f. n. J. sabiñ. eps ecclesiā scti āgeli de cruce la cum suis ptinētijs et possessionib9 petijsset asserens eā ad se tā in spūa libus q̄ i tēporalibus ptinere allega uit ante oia ius cōmune: qz cū cōsti tuta sit in dioc. sabineñ. sub ipsi9 de bebat cōsistere potestate. Jn tēpora libus quoqz ad se dictā eccl'iam pti nere nitebatur ostēdere per publicū instrumētū: in quo cōtinebat expres se. J. sabiñ. epm. H. farben. abbati et duabus personis post ipsū dictā ec clesiā cū suis ptinētijs locauisse pro annua quattuor solidorū papiē. pen sione. Sed pars vr̄a pposuit istru

mento predicto nullā fidē penit⁹ ad
hibendā ppter superlinearē scriptu
ram ꝛ rasuram loco suspecto factam
vbi vcꝫ annotatio tēporis recenset:
et infra. ¶ Quia igit nobis constitit
ecclesiā supradictā cōstitutā i dioc.
sabin. episcopale ius in omnib⁹ spi
ritualib⁹ eidē epo adiudicauimus in
eadē illis tm̄ exceptis q̄ p autentica
scripta ei dinoscūtur esse subtracta
et infra. Qz vero instrumētū pdictū
per qd̄ eps ecclesiā itēdebat quo ad
tēporalia vendicare: ad faciēdā sup
hoc fidē inualidū esse cognouimus
vtpote pꝑ pdicta de iure suspectū
vos ab impetitione ipsi⁹ quo ad tem
poralia eiusdem ecclesie duxim⁹ ab
soluendos. Idem.

Monasteriū subiectū est epi
scopo in cuius dioces situ est
nisi pbet exēptū. h. d. quo ad titulū.

c.viij Cum dilect⁹ fili⁹: et infra. Quia
causa nō poterat in nr̄a p̄sen
tia terminari cum nūcius mōasterij
super pcuratione: vel ratihabitione
litteras non haberet: eā vr̄o duxim⁹
examini cōmittēdā mādates quate
nus si cōstiterit abbatē ad se. ap. an
teq̄ eps in eū suspēsionis vel excōi
cationis et in monasteriū interdicti
sententias tulerit legitie appellasse
vel mōasteriū a iurisditiōe epi eius
dem exēptū: eo nō obstāte ꝙ abbas
ab eo circūuent⁹ preter fratrū suo᷑
assensuꝫ ei obediētiā repromisit (cū
fraus ꝛ dolus ei patrocinari nō de
beant) iudicetis illas sentētias non
tenere. ¶ Q; si abbas in exēptionis
pbatione defecerit: nec legitima se
poterit p̄scriptione tueri: licet pbet
se ante predictas sentētias appellas
se: nihilomin⁹ tamē monasteriū iudi
cetis aurien. ecclie subiacere in cui⁹
est dioces fundatū. ¶ Similiter eo
in pbatione appellatiōis deficiēte:
si vobis constiterit de exēptione vel
legitima prescriptiōe tam abbatē q̄
monasteriū ab impetitiōe epi absol
uatis. Idem in cōci. generali.

Nouā religionē nō licet cōsti
tuere sine auctoritate romani
pōtificis. Nec i. diuersis mōasterijs
potest qs esse abbas vel monachus:
sic principaliter summatur: lꝫ plura
dicta habeat.

Ne nimia religionis diuersitas ca. lx.
grauē in ecclesiā dei ꝯfusionē
inducat: firmiter phibem⁹ ne qs de
cetero nouā religionē inueniat sed
quicūqꝫ ad religionē ꝯuerti volue
rit vnā de approbatis assumat. Si
militer q̄ voluerit religiosam domū
de nouo fundare regulā ꝛ institutio
nē accipiat de approbatis. ¶ Illud
etiā phibem⁹ ne quis in diuersis mo
nasterijs locū monachi habere p̄su
mat: nec vnus abbas pluribus mo
nasterijs presidere.

¶ De capellis monachorū ꝛ alioꝝ
religiosorum. Urbanus tertius.

Ad curam mōasterio subiectā
nō monachi sed seculares cle
rici preficiuntur ꝛ epis subsunt.

n ecclesijs vbi mona
chi habitant: pp̄ls per cap. i.
monachū nō regat: sꝫ
capellanus q̄ pp̄lm re
gat ab epo per cōsiliū
monachorū instituat.
¶ Ita vt ex solius epi arbitrio tam
ordinatio eius q̄ depositio ꝛ totius
vite pēdeat cōuersatio. Innocēti⁹
iij. archipresbyter et clericis sancte
cecilie.

Si ecclesia nō cathedralis vē
dicat sibi i⁹ i alia eccl'ia/obti
nebit solū quo ad ea q̄ pbabit sibi de
beri prescriptiōe vel alio legitimo
mō. h. d. scdꝫ cōmunē ꝛ verū itellectū

Dilect⁹ fili⁹. M. sindicus ecclie
vestre ab economo sancti lau
rentij de piscinula in scrutinijs ba ca. ij.
tismate ꝛ capitulis ꝛ similibus subie
ctionē postulās possessorijs ꝛ petito
rijs intētabat. Cum enī ecclia sancti
laurentij sit in parrochia vestra sita
debet de iure cōi ecclie vestre in pdi
ctis omnib⁹ subiacere: qz nec puile
giū exēptiōis hꝫ: nec prescriptionē
pro se poterat allegare cū illa eccle
sia sācte cecilie p̄scripsisset sicut per
testes dicebat legitime cōprobatū:
preterea cū corā. C. pa. p̄. no. sup p̄
dictis inter vestrā ꝛ pdicta ecclesiā

questio verteretur. M. pbr eiusdē ecclesie fuit spōte cōfessus q ecclesie sancte cecilie scrutiniū et baptisma debebat. Cūqʒ pars vr̄a testes q̄ se illū diuersis tpib⁹ ad capitulū vocasse ipsūqʒ venisse asserebant i mediuʒ pduxisset eis iurare paratis pdict⁹ pbr se vocatū iuisse ad capitulū est confessus: vn̄ pdict⁹ pre .n. ecclīam vestrā capitulo quo se cōquesta fuerat spoliatā salua iure proprietatis ecclesie scti laurētij reuestire curauit sicut in ei⁹ lr̄is cōtinet. p hoc ergo proprietatē quo ad scrutiniū z baptisma z possessionē quo ad capitulū: vr̄. voluit sindicus cōprobare. ¶ Ad hec sancti laurētij economus ex aduerso respondit q ecclīa illa nullo medio ad romanā ecclīam ptinebat. Cū ei monasteriū monialiū fuerit et generaliter seruet in vrbe vt nullū monasteriū titulo sit subiectū: icōgruū videbat: vt regulares secularibus supponant preterea vsqʒ hodie nos i ea institutionē z destitutionē liberā exercem⁹: z infra. ¶ Nos igit auditis ppositis economū sancti laurētij sindico vr̄o i baptismo z scrutinio con cōdēnamus. ita vt p hoc ecclīe romane nullū pīudiciū generet si qñ forte ius suū duxerit psequēdū. In institutiōe aūt z destitutiōe z capitulo economū ipsū ab ipetitiōe sindici vr̄i prorsus absoluim⁹: sindico vr̄o sup hoc ppetuū silentiū iponentes.

Honorius tercius epo venet.

In prioratib⁹ monachoꝝ non pt̄ singuli monachi pmorari etiā si sup hoc habeāt rescriptū aplī cū nisi i illo fiat mētio de late. cōci.

ca.iij. Ex parte tua fuit ppositū: z ifra Abbas z cōuēt⁹ riuen. venetē. dioce. occasiōe litteraꝝ ap. se. asserūt sibi esse cōcessū / vt i singulis ipoꝝ prioratibus singuli monachi pmorent si plurib⁹ facultates nō suppetūt eorūdē. ¶ Cū aūt id obuiet latet. pcī. de quo nulla mētio est in lr̄is añdictis. F. t. breuiter respōdem⁹ q hmōi litteras ab apo. se. nō credim⁹ emanasse q si per occupationē forsitā emanauerit nolumus per hoc derogari cōsilio supradicto.

Idem burdegā. archiepiscopo.

Ordinarius cōpellit abbatē vt mōachos a prioratib⁹ reuocet ad claustrū vel eis socios adiungat.

c.iiij. Ad audiētiā nostrā puenit q nōnulli monachi lege tibi diocesana subiecti: in quibusdā pozatib⁹ habitāt solitarij cōtra statutū gñā lis cōcilij. ¶ Ideoqʒ mā. qua. ip sorū abbates seu priores vt vel ipsos ad claustrū reuocent: faciētes i ipsis ecclesijs deseruiri p clericos seculares vel alios monachos eisdē associent cū qb⁹ vitā possint ducere regularē monitiōe pmissa p cēsurā ecclīasticā compellas. ¶ De iure patronatus.

Ex concilio mediolanensi.

Si ppter discordiā patronoꝝ ecclīa caret administratione. cessat in ecclīa a diuinis. tolluntur reliqe et ostia clauduntur si aliter sine scādalo ecclīe puideri nō pōt. h. d. cum ca. sequenti.

cap.i. Perlatū est: et ifra. ¶ Nobis visū est q ecclesia inter heredes patroni diuidi non debeat. ¶ Et si simultates iter eos surrexerint ppter quas sacerdos suo ibi officio canonice fūgi nō possit: si aliter prouideri nō poterit: precipitatur ab episcopo vt nullo modo ibi missarum solennia celebrentur donec ad concordiā redeant et ecclīa sacerdotē canonice habeat: qui libere suū ministeriū valeat exercere. Ex concilio triburi.

Summatū est i. c. proximo.

ca.ij. Quecunqʒ ecclesia: z infra. ¶ Si contingat pro ecclesia diffidere patronos vt eam nolint sub vno presbytero procurari episcopus (si aliter non poterit ipsi consulere) tolat inde reliquias atqʒ eiusdē ecclesie claudat ostia vt sacrum misteriū nullus in ea celebret: anteqʒ vnū eligant qui sacrosancta sit idoneus procurare. Ex concilio lateranensi.

Si patroni in presentando discordant prefertur presentat⁹ a maiori parte si est idoneus z hoc si

ne scandalo fieri nõ potest: vel patroni infra tempus debitum nõ p̄sentãt episcopus ordinabit ecclesiam.

ca.iij. Quoniam in quibusdã locis fũdatores ecclesiarum aut heredes eorum potestate in qua eos ecclesia hucusq̧ sustinuit abutũtur: et cũ vna ecclesia vnius debeat esse rectoris pro sua dissensione plurimos representãt. ¶ Presenti decreto statuimus vt si forte in plures partes fundatorum se vota diuiserint: ille preficiatur ecclesie qui maioribus iuuatur meritis: et plurimorum eligitur et approbatur assensu. Si autem hoc sine scandalo esse nequiuerit: ordinet antistes ecclesiam sicut melius eam secundum deum viderit ordinandam. Et idipsum etiam faciat si de iure patronatus questio emerserit inter aliquos et cui cõpetat infra quattuor mẽses nõ fuerit diffinitũ. Ex eodem.

Excõmunicantur patroni laici qui clericos instituũt et destituũt in ecclesiis etiã patronatis: vel bona ipsarũ aliter administrant. Et clerici qui institutionem laicorum recipiunt cõmunione priuentur.

c.iiij. Preterea q̄ intantũ quorũdam laicorũ pcessit audacia: vt episcoporum auctoritate neglecta clericos instituant in ecclesiis: et remoueant cum voluerit possessionẽ quoq̧ atq̧ alia ecclesiastica bona p̄ sua voluntate plerũq̧ distribuãt: ipsos anathemate decernimus feriendos. ¶ Clericus aũt qui ecclãm per laicos sine proprij epi auctoritate receperit cõmunione priuetur: et si persistiterit: a ministerio eccliastico et ordine deponatur. Idem let.iij.ebora.archiepo.

Si patronus laicus successiue presentat duos et secundus institũitur ab episcopo valet institutio h.d.primo. Patronus non potest clerico vel alteri ecclesie pferre ecclĩaʒ patronatam vel alteri donare.

ca.v. Quod aũt cõsulis: si clericus idoneus ad vacantem ecclesiã presentatus non fuerit ab episcopo diocesano admissus et postmodum alius idoneus presentatus et institutus ab episcopo possessionẽ tenuerit corporalem: an primo clerico ecclesiam petẽte debeat posterior remoueri/ vel posterior priori preferri: Dubiũ nõ est q̄n in casu isto melior sit cõditio possidẽtis qm̄ ãtecq̧ p̄sentatio p̄ diocesanũ epm approbet: ratũ nõ est qd̄ a patrono fuit inchoatũ. ¶ De cetero tue pru.r.q̄ si laici clerici vel collegiis de cõcessionibus vel donationibus instrumenta confecerint in hec verba vel similia: cõcessi vel dedi ecclesiam: et presenti charta firmaui: si consensus episcopi non accesserit nichil agi videtur: quia pro non dato habetur quod ab illo datur qui nõ potest de iure donare.

Idem exonieñ.episcopo.

Comparans vel emens iuspatronatus eo spoliari dz. Uel sic Qui emit ius patronatus vt possit p̄sentare filium vel nepotem seu quem vult: eo priuari debet. hoc dicit. Et vtraq̧ lec. potest sustentari.

Uia clerici quidã aduocatias ecclesiarũ cõparant: vel quocũq̧ modo possũt acquirũt: vt post modũ eorum filij vel nepotes ad easdem ecclesias presententur percipimus vt id arctius inhibere pcures. ¶ Eosdem aduocatiõibus taliter acquisitis appellatione postposita spoliando. Idem herfordẽ.episcopo et abbati de forde. ca.vj.

Iuspatronatus p̄sistẽs in aliqua vniuersitate tpaliũ trãsit cuʒ ipa vniuersitate etiaʒ si vniuersitas trãseat tm̄ quo ad vtile dñium: nisi iuspatronatus specifice sit exceptũ.h.d. Et ẽ notabil casus et quotidie allegat.

Ex litteris J. salabrieñ.episcopi accepimus q̄ defuncta persona ecclesie de latoñ.B. miles qui villã in qua ecclia sita est a monasterio de vito.ad firmã tenebat: ad eandeʒ vacãtẽ gu.clericũ predicto epo p̄sentauit. postmodũ abbatissa p̄dicti monasterij aliũ presẽtauit eidẽ ad ecclesiam suprascriptam: quo nolente p̄sentatum ab ea recipere apud cãtuariensem archiepiscopũ grauẽ de episcopo deposuit questionem: et infra. ca.vij.

clesijs parrochialibus acquisierit is
epo ius prochiale minuere psumat
Idem.

Sine cōsensu patroni non potest quis ecclesiam occupare.

capi. xiij. Ex insinuatione .D. clerici accepimus: q cū ei frater eius iuspatronatus quod in quibusdam ecclesijs habebat liberaliter contulisset eas quidam sine ipsius assensu occuparūt et detinent occupatas: [et] infra. Mandamus quatenus si ē ita earū detentores vt easdem predicto clerico restituant per eum libere ordinandas mo. pre. compellas.
Idem adon. episcopo.

Non potest patronus ecclesiā sibi retinere vel etiam alteri concedere propria auctoritate.

c.xv. Consuluit nos: [et] infra. Cū factus riū dei iure hereditario teneri possit. Non decet aliquatenus sustineri vt clerici ecclias a parentibus suis fundatas propria auctoritate detineāt/aut laici filijs vel alijs laicis pcedāt eiusdem. Idem.

Iuspatronatus per se vendi non potest.

c.xvi. De iure vero patronatus [et] infra Mandamus quatenus si .R. illud cōparauit (cū inconueniens sit vendi iuspatronatus qd est spirituali annexum) contractum illum irritum esse decernas. Idem.

Patronus non potest sine epi vel pape consensu etiam loco religioso cōferre ecclesie decimas vel aliud spirituale.

c.xvij. Nullus laicus decimas aut ecclia aut quicquid ecclesiastici iuris est sine cōcessione sui pōtificis monasterijs vel canonicis conferat. Et si qs epus improbitatis vel auaricie causa cōsentire noluerit ro. pontifici nunciet. et quod offerendū est tunc eius licentia offeratur. Idem.

Si quis epus in ecclesia alterius diocesis est. pronus psentatus eo debet admitti si est idoneus.

c.xm. xviij. Significasti: [et] infra. Si epi post pmotionē suā psentatiōes psonap ad ecclias a pronis eap pro ecclesijs sibi pmissis adepti fuerint psone idonee quas ad eas vacātes presentauerint sunt admittende. Idem abbati sancti alberti.

Institutus ad presentationē eius q tūc iuspatronatus eccle possideat remoueri nō dz: licet illud ius ab eo postmodū euincat. secus si nō possidebat: licet tū credebatur eē patronus.

Consultatiōibus: [et] infra. Si aliquis clericus ab ordinario iudice in ecclia fuerit institutus ad presentationē illius qui eiusdē credebatur esse pronus: [et] postea iuspronatus alius euicerit in iudicio institutus nō debet ab ipa ppter hoc remoueri: si tpe pñtatiōis sue ille q eū presentauit ius pronatus eccle possidebat cū ex hoc ei qui de iure dz habere nullū in posterū piudicium generetur. Si vero non possidebat sed tantū credebatur esse patronus cū non esset poterit ab eadem ecclesia remoueri c.xix
Idem eboracen. archiep.

Ualet scda cōcessio eccle facta alteri eccle p epm [et] pronū nō obstāte priori fctā p patronū solum

Suggestū est q cū eccle qdā de assensu dñi fūdi auctoritate eboracen. archiepi ecclie beati petri ebora. cōcesse [et] assignate sint in pbēdā: canonici de nouo burgo cōcessionē illam irritare [et] tunc occasiōe donatiōis quā sibi asserūt. prius factam. Cū licet i donationibus eccliarū requirendus sit et expectandus patronorum cōsensus qr tn eccle (nisi auctoritas interuenerit pōtificalis) canonice concedi non possunt significamus q prior pcessio si cū assensu patroni et auctoritate dioce. epi facta est: aut eius assensus fuerit postea subsecutus posteriori cōcessioni pfertur: alioqui illa dz pferri. Quis posterius facta q consensu dñi fūdi [et] epi auctoritate fulcitur. Idem archiep. et epis per angliam constitutis. c.xx

Ab officio [et] bñficio remouet qui monitus non dimittit ecclesiā sine cōsensu epi sibi pcessā hoc dt.

Relatū est q nōnulli occasione laice recognitionis nō requi c.xxi

ista epi audientia beneficia ecclesiastica sibi presumunt in parrochiis vestris vendicare. Quum igitur huiusmodi persone non intrant per ostium sed aliunde conscendunt et per hoc indigni sunt pastoris nomine vel prerogativa gaudere: mandamus quatenus eos si commoniti predicta minime resignaverint (nisi episcopali concessione fuerit muniti) ab officio reddatis et beneficio alienos: et infra Laici spoliantes ecclesias excommunicantur. h. d. Ad hec quum quidam laici ecclesias possessionibus spoliant ut clericos ecclesiasticos faciant coram seculari iudice litigare vobis iniungimus ut id publice sub interminatione curetis anathematis prohibere. Si quis aut prohibitionis vestre contemptor extiterit: eum excommunicationi subdatis. Idem.

c.xxii. Si questio iurispatronatus infra sex menses non terminatur a tempore vacationis: libere potest episcopus sine presentatione ibidem instituere rectorem. h. d. Sed intellige de patronis ecclesiasticis nam in laicis sufficiunt quattuor menses

c.xxiii. Quam te decet: et infra. Illas aut ecclesias de quarum patronatu controversia fuerit si infra sex menses postquam vacaverint non fuerit controversia terminata licitum tibi sit de persona idonea ordinare. I u.iii.

Patronus ius patronatus pro pria [illegible] alienare non potest. nec ab ecclesia [illegible] spirituale exigere nisi tempore fundationis a [illegible] cesano illud fuerit sibi reservatum.

Preterea quum advocati ecclesiarum ius advocationis donationis vel emptionis a titulo aliisque per suam voluntate contractibus in alios transferre presumunt. Fodrum albergarias: regias et similia tanquam a propriis rusticis ab ecclesiis extorquentes. Presenti decreto statuimus eos sive advocati sive patroni vel vice domini: sive custodes vel guardias habentes seu quocumque alio nomine censeantur gravaminibus ecclesiarum cessare nihilque in ipsis preter antiquos et moderatos redditus a locorum episcopis institutos exigere: aut si aliud exegerint excommunicationi subdantur. Contra eos quicunque huiusmodi quis fecerit vel faciet in futurum: vim aliquam decernimus non habere. Idem nonus. eodem.

In pluribus successive presentatis a patrono laico episcopo datur gratificatio: sed in presentatis a persona ecclesiastica potior est prior presentatus. h. d. specialiter et est unum de principalioribus ca. tituli.

car.i. xxiiii. Cum aut advocatus clericum idoneum episcopo presentaverit et postulaverit: postmodum eo non refutato alium eque idoneum liceat ad eandem ecclesiam admitti: quis eorum alteri preferatur iudicio episcopi credimus relinquendum: si laicus fuerit cui id competit presentandi. Ceterum si collegium vel ecclesiastica persona presentationes haberet qui prior eum tempore: iure potior esse videtur. Clemens. iii.

c.xxv. Ex constructione ecclesie facta de consensu episcopi acquiritur ius patronatus hoc prelo patronus non eligit prelatum in conventuali ecclesia sed in capella sic: hoc secundo. Patrono debetur processionis honor et alimentatur ab ecclesia si egeat ad inopiam hoc tertio. Et iste tertius est de principalioribus.

xxvi. Nobis fuit: et infra. Inquisitioni taliter damus responsum quod si quis ecclesiam cum assensu diocesani construxerit: ex eo iuspatronatus acquirit. Ceterum in conventuali ecclesia non electioni prelati faciende sed iam facte honestius patroni postulatur assensus nisi aliter de sua iurisdictione obtineat. ut partes suas interponere debeat electioni tractande. Secus tamen est in capella in qua prius per patrono eligitur: et per institutione habenda loci episcopo presentatur. Pro fundatione quoque ecclesie honor processionis fundatori servatur et si ad inopiam vergat et ab ecclesia illius modeste succurritur sicut in sacris canonibus est institutum.

Anno. iii. rothomagen. archiepo.

Patronus ecclesie vacantis quamquam sit clericus ad eam se presentare non potest.

Per nostras postulasti literas edoceri: utrum clericus advocatam ecclesiam in qua ius obtinet patronatus: se ipsum (si est idoneus) valet presentare? Cum igitur nullus se ingerere debeat ecclesiastice prelationis officiis: respondemus quod nullus se potest ad perso

natū alicui⁹ eccle pñtare q̄tñcūq; idoneus sit et quibuscū q̄ studijs et meritis adiuuetur.

Idē cōuentrē. epō.

Si questio iurispatronat⁹ int' p'sonos nō diffinit' infra quat= tuor mēses ep̄s ordinabit ecclesiam sine preiudicio eorūdē.

capl. xvii. Cum ppt laicop discordias r in fra. F. t. mandam⁹ quaten⁹ si de iure pronat⁹ q̄stio emerserit int' ali= q̄s ab eo cui ptit infra quattuor mē ses nō fuerit diffinitū extūc eccliaʒ ipam de p'sona nō differas idonea or dinare. Ita q' illi ex hoc nō debeat i posterū p̄iudiciū gnari: q̄ iuseuic= rit patronatus. Idem archidiaco. et cancel. altissiodoreñ.

Legat⁹ de latere ecclias cuius alia ecclia ē p'sona collationi sue reſuare ptꝫ: nō vacet r pferre cū vacat hoc p̄rio. Ex duob⁹ pñtatis a patrono laico potest superior insti

capl. xviii. tuere secūdū hoc scdo. Et sic quo ad intellectū iste textus habet duo di= cta: licet quo ad litteram ambo com misceantur.

Cum dilect⁹ filij: r infra. Cū ho= stieñ. ep̄stū se. ap. le. archidia. carnot. mādauerat vt eccliaʒ quā in archi. suo p̄mo vacare ptigeret do= nationi sue ſuaret ipsi bens ne alicui conferret eandem de qua. B. clerico disposuerat puidere r ecclia de be rouilla ibi vacasset: idem archi. con tra mandatū eiusdē legati ad ipsum B. subdiaco. pñtauit cui⁹ fctō ab eo dē legato cassato ipo p̄fa. B. pcessit eccliaʒ sic vacētē r infra. Uacāte ꝑo q̄ dā p̄bēda i ecclia scī martini carno. dio ep̄s dictā ecclā ad pñtationē ar chi. P. clerico pbēdā ꝑd p̄fato. B. as signare curauit pñ ipe. P. supplica= bat eādē sibi eccliāpfirmari vt pote quā ad pñtationē archid. ꝑi p'ronise dicebat adeptū: r infra. Nos igit' attēdētes q' r si p̄fat⁹ archi. mēora= tū B. tāq; laic⁹ ad illā ecclā p̄sētas set q' tñ p diocesanū admisi⁹ nō fuit ſʒ dict⁹ P. ab eod. arch. pñtat⁹: a dio cesano epo istitut⁹: iuxta statutū ale xandri. pape nō p̄m⁹: ſʒ scds ius est. assecut⁹ in ecclia mēorata: r si archi dia. p̄fatū. B. tanq; clericus pñtauit q̄m in eo q' tanq; clericus faciebat suberat iurisdictiōi legati vnde post q̄ idem legatus donationem illius ecclesie sibi decreuerat reseruandā ad eam tanq; cleric⁹ non potuit quē piā presentare presentationē ipsius minus canonice factā decernimus irritā et ea non obstante cōcessionē eiusdē ecclesie factā p̄nominato. P. pronunciamus canonicam extitisse: adiudicantes eidem prefatā eccles siam cum fructibus medio tpe perce ptis ex ea plene ac pacifice possidē= dam: p̄dicto. B. super hoc perpetu um silentium imponendo.

Idem elieñ. epo.

Si laic⁹ patron⁹ duos succes= siue p̄sentet valet institutio de secundo non obstante appel. pri⁹ fa cta p primum ep̄s tamen q̄ maliciose primū repulit: eideʒ in cōpetenti be neficio prouidere compellitur: r in hoc pl'imo est casus sing.

Pastorali officio: r infra. Po= stulasti edoceri an clericus ad capl. xix. aliquam ecclesiam a patrono laico presentatus si diocesanus episcop⁹ ipsum non duxerit admittendum ex huiusmodi presentatiōe aliq̄d iuris assequatur in illa. Et si forte idem ad se. apo. appellauerit r post appella. ab ipso interpositam idem patron⁹ alium curauerit presentare: ac secu= dum instituit episcopus presentatr ʒ idem ab ipsa ecclesia debeat amoue= ri. Nos igitur Alexandri. pape ve= stigiis inherentes qui inter presen tatos a clerico et laico patronis di= stinguens inter presentatos a laico conditionem possidentis censuit me liorem: dicimus q' institutio presen tati secūdo loco a laico patrono ro bur obtinet firmitatis. Ueruntamen constituimus: vt episcopus qui pres sentatum idoneum maliciose recu= sauit admittere ad prouidendum ei dem in competenti bñficio compel= latur quatenus puniatur in eo i quo ipsum non est dubium deliquisse.

Idem aurieñ. epo.

Si ad presentationem rectoris ad titulum ecclesie aliqis fuerit ordinatus patronus qui non consensit ad ipsam cum vacabit poterit presentare.

c.xxx. Postulasti per se. apo. edoceri vt cum rectores parrochialium ecclesiarum quosdam presentat ad suarum ecclesiarum titulos ordinandos vtrum electio talium ad ipsos rectores pertineat vel persono ad personos et si in his persono est requirendus assensus vtrum iure illis saluum maneat eligendi. vt cum ipsas ecclesias vacare contingerit: ititulati huiusmodi non sint aliis preferendi. Ad quod breuiter. r. quod per intitulationem huiusmodi nullum patronis preiudicium generatur quin possint alios ad illas ecclesias cum vacauerint presentare nisi de personorum processisset assensu. Greg. ix. archiepi. ebora.

Patronus et clericus ecclesiam vacantem conferre non potest et si contulit potest nichilominus ad illam presentare.

c.xxxi Transmisse ad nos tue littere continebant quod cum capitulum eboracen. ecclesiam de gamefordevacam tenent in qua ius obtinent patronatus. R. clerico concessissent: ipsi post modum L. clericum tibi ad eandem ecclesiam presentarunt post appellationem ab eodem R. ad se. apo. interiectam et infra. Consul. t. t. r. quod cum ex vi iurispatronatus non concesso sed presentatio pertineat ad patronum presentatum (si ei aliquid non obsistat canonicum) instituere in ipsa ecclesia poteris vtpote potiore. De censibus/exactionibus/et procurationibus. Ex conc. apo. guarmacia.

Ecclesie fundande debet preter dos tetribui mansus liber a quolibet seruitio temporali ad ecclesiasticum tum tenet: sed si aliquid offertur ecclesie vltra mansum tenetur ecclesia ex eo soluere onera consueta. h. di. inherendo littere.

capi.i Sanctum est vnicuique ecclesie vnus mansus integer et absque vllo seruitio tribuatur. Et presbiteri in eis constituti non de decimis neque de oblationibus fidelium non de domibus neque de areis vel de hortis iuxta ecclesiam positis neque de pre-

dicto manso aliquod seruitium faciant preter ecclesiasticum. Et si aliquid amplius habuerint inde senioribus debitum seruitium impendant. Augusti. super episto. ad roma.

Solutio tributi arguit subiectionem.

cap. ii. Omnis aia sublimioribus potestatibus subdita sit: et infra. Et vos subditi esse debetis. Ideo enim tributa prestatis quia hec est probatio subiectionis. Grego. stephano cantori.

Non potest eps nouum censum imponere monasterio.

ca. iii. Cientes: et infra. Asseruit predictus abbas predictum masse nouas monasterio consuetudines velle imponere: et infra. Mandamus quatenus si ab initio hec non fuerit (et labentibus temporibus) aliquid nouiter non permittas imponi. Idem constantinopolitano epo.

Cecus et pauper ad collectas non tenentur.

ca. iiii. Licet multum: et infra. Dixit quod predictus cecus quod ad collectas inter alios pariter compellatur quod fieri non permittas quia sit quem cecitas sua grauat: inhumanum est nimis in collectione affligere: cui debuerat ex collectis si esset necessitas misereri. Paschalis ii. comitisse mathilde.

Petens censum debet rationem exprimere.

ca. v. Peruenit ad nos: et infra. Ingressis tibi di. t. t. r. quod census ignorantie nec dis nec humanis legibus iuuatur opus quippe vt ois census ad quid: et quibus persoluit debeat presciatur. Ex concil. lateran.

Determinat concilium numerum equorum quos secum ducere presentati visitantes: et prohibent eis tunc vti venationibus et sumptuosas epulas querere. hoc prio vsque ad ver. prohibemus.

ca. vi. Cum apostolatus se ac suos proprijs manibus decreuerit exhibendos vt locum predicandi auferret pseudo aptis et illis quibus predicabat non existeret onerosus graue nimis est dinoscitur quod quidam prelatorum ita in procurationibus graues existant: vt inter dum ecclesiastica ornamenta subditi exponere compellantur et longi temporis

Evictū breuis hora consumat. ¶ Nud circa statuim⁹ q archiepi parrochias visitantes p diuersitate puinciarū & facultatib⁹ ecclesiarū. xl. vel. l. euectionū numerū: epi autē. xx. vel xxx. cardinales. xxv. nūq̄ excedāt archidiaconi vero. v. vel. vij. decani cōstituti sub epis duob⁹ equis ɔtenti existant. Nec cū canib⁹ venatorijs & auib⁹ pficiscāt: sed ita pcedāt vt nō q̄ sua sūt s; q̄ iesu xpi q̄rere videāt nec sumptuosas epulas querant: s; cū gratiar ū actiōe recipiāt qđ honeste ac ɔpetēt illis fuerit ministratū

Prelati nō debēt grauare subditos tallijs & exactionib⁹ permittitur tamen ex iusta causa petere ab eis moderatū auxiliū. h. d. vsq; ad. §. sane. ¶ Prohibem⁹ etiā ne subditos suos tallijs & exactionib⁹ epi grauare p̄sumāt. Sustinem⁹ aūt pro multis necessitatibus: que aliquotiens supueniūt vt si manifesta ac rationabilis causa extiterit cū charitate moderatū ab eis valeant auxiliū postulare. Cū em̄ dicat apls. Nō dēt filij thesaurisare parētib⁹ sed parentes filijs. multū lōge a paterna pietate videt. si prepositi subditis suis graues existāt quos i cūctis necessitatib⁹ pastoris debent more fouere Archidiaconi vero siue decani: nullas exactiones siue tallias in pbros seu clericos exercere p̄sumant.

In effectu dicitur q numer⁹ equorum statutus in prin. ca. non debet trahi ad augēdum numerum alias solitū. Ab. si. ¶ Sane qđ de predicto numero euectionis secūdum tolerantiam dictum est: in illis locis poterit obseruari: in quibus pliores sunt redditus & ecclesiastice facultates. In pauperioribus autē locis tātū volumus tenere mensurā vt ex accessu maiorum minores merito non doleant se grauari Nec sub tali indulgentia paucioribus equis vti solebant hactenus plurium sibi credant potestatem indultam.

Ex. eodem.

Nouus census ecclesijs imponi non potest nec antiquus augeri. h. d. & est de principalioribus huius titu.

Prohibem⁹ insup ne ab abbatib⁹ epis: vel alijs prelatis noui cēsus imponant ecclesijs: nec veteres augeantur nec partē redditunm suis vsibus appropriare presumāt: sed libertatem quā sibi maiores conseruare desiderant minoribus suis bona voluntate cōseruent. ¶ Si qs vero aliter fecerit irritū qđ egerit habeat. H lex. iij. vigori. epo.

Prelatus seu rector ecclesie nō potest presertim post mortem ecclesiam suam propria auctoritate constituere censualē.

Preterea illi q̄ epo ignorante auctoritate sua pēsionē annuā de ecclesijs quadā illusione soluerit siue receperint: eis defunctis in receptione pensionis non sunt aliquatenus audiēdi: si pontificis aut alterius qui de iure id facere potuerit auctoritatem & assensum sup hoc nō interuenisse constiterit. ¶ Non enī simplices sacerdotes: vl' clerici possunt ecclesias / quibus presunt auctoritate sua presertim plus decessū suum efficere censuales. I dem ca. notē. episcopo. c. vvii

Breue est / vel per alia verba sumat sic. Episcopus ecclesie, de manu laici per se erepte non pōt ob hoc censum imponere.

Ecclesijs quas de nouo epi de manibus laicorū eripiūt pre ter cathedraticū et iura oīa que alis ecclesijs imponuntur exactionem phibemus imponi. I dem. cap. vit

Noua pedagia sine consensu principis imponens. communione priuatur.

Innouam⁹: & ifra. Ne q̄s q̄ alicui nouas pedagiorū exactiōes sine auctoritate et consensu regū & principū statuere aliquo modo p̄sumat. ¶ Si qs aūt cōtra hoc fecerit & commonitus nō destiterit donec satisfaciat cōione careat christiana. I dē cāctua. archiep. & ei⁹ suffra. capi. x

Qui p collusionē ɔstituit ecclesiā, censualem illa priuatur.

ca.xl. Cum clerici: et infra. Ad hoc qr
clerici qdā cū religiosis col-
lusione facta citra auc. dioce: epi ec
clesias quas tenēt eis ɔstituūt cēsua
les: vt post decessū eorū cedāt eccle-
sie per representationē eorūdē reli-
giosorū ad filios vel nepotes cleri-
corū ipsorū possint trāsferri. ¶ Pre
cipimus vt si qui inuēti fuerint face
re talia eos a prescriptis ecclijs non
differatis ap. post. remouere. ¶ Idē

Si collectores grauēt ecclias
priuari debent officio.

ca.xli. Ea que de auaricie: et infra. Cū
aūt ppter beati petri visitatio
nē denariorū collectā p archidiaco
nat⁹ vros feceritis: ecclias vel par-
rochias nō grauetis. Qđ si sec⁹ pre
sumpseritis: id quod videmini habe
re auferetur a vobis. ¶ Iu. iij.

Qui recipit iuramentū de no
uo cēsu iposito eccle ɔsoluen
do compellit iurantē absoluere.

ca.xlii. Significauit nobis. T. rector
eccle de fulsig. qꝫ cū a mona-
chis de castig. ad regimen ipsius ec
clesie fuisset electus: de soluēdo eis
annuo censu triū marcharū quas p̄-
decessor ei⁹ soluerat p̄stitit sacramē
tū. postmodū epūs dio. ne ipsū cēsum
monachis solueret: nisi pri⁹ cōstaret
qꝫ epali auctoritate fuisset iposit⁹ i p
culū ordis sui iter dixit: et ifra. ¶ Quo
circa mādam⁹ quaten⁹ si prefatū cē
sum auctoritate p̄sulis et non denuo
impositū fuisse ɔstiterit: epo p̄cipias
vt phibitionē sine dilatione relaxet
¶ Si vero census sit de nouo iposi-
tus siue auctoritate epi hoc fctm fue
rit siue nō eosdē monachos vt cleri
cum a iuramēto absoluāt ap. re. com
pella. ¶ Idem rauen. archi.

Archiepūs visitās puinciā et a
mōasterijs puicie pcurare: dz

Opite: et ifra. Sane cū iter te
et mōasteria bononie sr pcu
rationib⁹ q̄s ab eis exegeras ɔtrouer

c.xliii. sia hbere^t: et ifra. Abbas scti pculi or̄
aliorū pcurator sicut ex lris q̄s por-
tauit appuit sup hoc dinti⁹ litigauit
et ifra. Sz tu pcurationes ip̄as i alijs
mōasterijs tue puicie asserēs tibi si
ne ɔtradictiōe p̄stari eas p̄decessori
b⁹ tuis i mōasterijs bononie exhibi
tas p testes idoneos pbauisti. Inde
vtiqꝫ vidim⁹ itētionē tuā iure cōi et
p̄decessorū tuorū ɔsuetudine adiuua
ri. ¶ Ea ppter mōasteria supradicta
ɔdēnauim⁹ ad pcurationē scdm fa-
cultates eorum tibi / tuisqꝫ successo
ribus exhibendam. ¶ Clemens. iij.

Patroni etiā clerici nouū cē
sū eccle iponere nō pūt nec
veterē augere: et si sr hoc iuramēta vl
cautiōes exegerūt cogūt absoluere

ca.xv. Ceranis admodū: et ifra. Eccliā-
stice psōe cū ecclias vacare cō
tigit nō alit quēqꝫ ad ipsaꝝ regimen
volūt vacare: nisi āt nouū cēsū eccli
is illis iponāt: aut veterē ɔtra ɔsti-
tutionē cōci. lateran. augmētent: ad
ipsi⁹ solutionē istituēdā pbrm iurato
ris vel fideiussoris cautiōe cogētes
et ifra. Dis. v. mādam⁹ quaten⁹ q̄cū-
qꝫ ɔstiterit ɔtra ɔstitutionē p̄dictā
sup ecclijs vel eaꝝ cēsu a tpe ɔstitu-
tiōis hui⁹ attētata i irritū reuocātes
pbros q̄s sup his iuramēta illicita p̄
stitisse nouerit: ɔgrua satisfactione
iposita faciat: absolui eos de cetero
ɔtra formā canonū sup his venire p̄
sumpserit canonice puniētes. ¶ Inn.
iij. ab. et conuen. belliuille.

Qui tenet pcurare fres alicu
i⁹ domus obligatur ad procu
randum omnes licet illorum nume-
rus nunc creuerit: sed si ex hoc gra-
uaret nimiū p iudicis officium sibi
puidebit. h. d. scdm lec. magis cōem.

c.xvi. Quāto creatori: et ifra Accepim⁹
qꝫ ab ipso dom⁹ vre p̄mordio d
fūdatoris volūtate pcessit vt fr̄ibus
scti irenei pcurationē vnā annis sin
gulis liberalit exhiberet cū nihil te
neat: ab eis ppt qđ hmōi pcuratio
ipis debeat exhiberi verū tūc ppt frs
ɔuētiū paucitatē talis pcuratio non
grauabat: sed nunc i tantū excreuit
numerus eorumdem qꝫ ad procura-
tionem vix quattuor marche suffice-
rēt que pvna fieri ɔsueuit et ifra. ¶ In
dulgem⁹ igr ne vltra p̄las mēsurā i
pcuratiōe ipa sitis vlteri⁹ p̄dictis fr̄i-
b⁹ obligati sz expēsis q̄ ɔsueuerit suffi-

cere sint cōtenti: nisi facultates ec clesie intm̄ excreuerint ꝙ sine gra= uamine āpliato fratrū numero ad soluendū debitū ꝓcuratōes extēdi possit q̄ntitas expensarum.

Idem primice. ꝛ clero medio.

Oēs eccl'e nisi q̄ ab hoc ꝑ p̄ui legiū aplicū sint exēpte ꝓcu rare tenentur legatos sedis aplice seu etiā ei⁹ nūcios. nec i hoc p̄scri= ptione iuuanẗ. h. d. vsq3 ad. §. sane.

c.xvii Cum instātia v̄ra quotidiana: ꝛ ifra. Postulatiōi. v. t. r. ꝙ cum oēs ecclie legatis ꝛ nūciis. se. ap. ꝓ curatiōes ipēdere teneanẗ: ab earū p̄statione nullā hr̄e volum⁹ excusa= tam nisi forte ꝑ spāle priuilegiū se. ap. (qđ nō credim⁹) sit exēpta etiā si longissimo tp̄e ꝓcuratiōis obsequi um nō ipedierint: cū i talib⁹ p̄scri= ptio sibi locū nequeat vēdicare: q2 nos a ꝓuisiōe pastoralis sollicitu= dis c rca oēs eccl'as nūq̄ olo cessa=

Tractat de mō ꝓcura= (mus. tionis ipsoꝝ legatoꝝ ꝛ nūcio rū. Ab. Sane i his exigēdis eum modū et ordinē volum⁹ obseruari vt nulla eccl'a vel ꝓlat⁹ se idebi= te p̄grauari rōnabiliter cōqueraẗ. Si vero de cōi collecta legatoꝝ et nūcioꝝ nr̄oꝝ expēsas duxeritis fa= ciēdas qđ vobis nō duxim⁹ ihiben dum. ex hoc nobis ꝛ nr̄is nullū p̄iu dicium volum⁹ generari quominus possint a quocūq3 maluerint ꝓcura tiones sibi debitas postulare ita ꝙ si exact⁹ vltra suā fuerit grauatus facultatē sibi ab aliis restaureẗ. Nū ciis tñ nr̄is i necessariis exhibēdis pareat q̄cūq3 fuerit req̄sit⁹: ita ꝙ i fraudē nihil penit⁹ attēteẗ: nec per cōes ministros ꝓcuratiōis obseq= um si noluerint recipe ꝓpellantur. Qui v̄o ꝯtumaciter eis duxerit resi stendū: districtiōe sūt ec. ꝯpellēdi.

Idē zamoreñ. et salamantino ep̄is

Si advnicā mensurā solui so let qđ debeẗ ex voto ad illā i posterū solui debebit. si v̄o ad diuer sas liberabiẗ solvēs ēt ad minorē.

capi. xviii. Ex parte ꝯpostellani archiep̄i fuit ꝓpositū ꝙ cū hi q̄ vota beati Jacobi ꝯtinue ꝑsoluerunt ad cōmunē terre sue mēsurā: cū quavis delicet emunt ꝛ vēdūt ipsa ꝑsolue= rint hacten⁹ ꝛ psolvat quidā q2 ics gis ipib⁹ ab eorū solutiōe cessarūt nūc quādā mensurā exhibēt paruis simā ꝛ ignotā ꝛ ifra. Cū ergo nō ꝯstet ad quā mēsurā āteceslores eo rū p̄dicta vota ꝑsoluerint credim⁹ distinguendū vtrū habitatores re= gionis ipsi⁹ q̄ ea ꝯtinue ꝑsoluerunt ad vnā ꝛ eādē mensurā hmōi vota ꝑ soluerint: an ad varias ꝛ diuersas. In primo em̄ casu ad eandē ꝛ illi soluere sunt cogēdi. In scđo vo= lentes soluere ad minorē nō sūt cos gendi vt ad maiorē ꝑsoluant qm̄ cū hmōi vota gratuita fuerit ab initio benigni⁹ sūt a viris ecclasticis exi genda: ne tanq̄ exactores videātur lucris temporalibus inhiare.

Idem cesar augusteñ. ep̄iscopo.

Ecclesie tenenẗ ep̄o i cui⁹ dio cesi sunt rñdere de ꝓcuratio nibus quarta decimarū ꝛ aliis ep̄i= scopalibus. h. d. quo ad titulum.

Cum olim: ꝛ infra. Quia no= c. xix bis fides facta fuit ꝙ eccl'e de luna ꝛ de bes. i tua sunt dioc. ꝯstitu= te: nō solū ꝑ alia: verūetiā per hoc= ipsum ꝙ i istrumētis ꝯposi: tionū cō tinetur exp̄ssse vt abbas sctī iohā= nis ꝓlatē. tā de quarta decimarū q̄ de ceteris ep̄alib⁹ tibi debeat re spondere: abbatē ipsum ad integrā solutionē quarte oim decimarū nul lis factis deductionib⁹ ꝛ ad p̄sta= tionem procurationū ꝛ aliorū ep̄a= lium iuriū in p̄dictis ecclesiis cō demnamus. Licet em̄ ex forma se cunde ꝯpositionis deductiones es= sent alique faciende: q2 tñ ꝯpositio nem idem abbas nullatenus appro bauit: sed studuit multipliciter ipu gnare: ex ea nō debuit beneficiū cō sequi cui renūciasse tacite videbaẗ Absonum erat preterea: vt nega= ret illā ecclesiā in tua dioce. ꝯstitu= tam sup quā istrumenta p̄decessoris tui ostēdebat i iure monasterio fuis se concessa ꝑ q̄ ep̄ale ius petebat ex p̄sse. Idem spoletano episcopo.

Solvendi sunt census ad antiquam monetam in qua instituti fuerint: nisi sit in alterius moneta solutione prescriptum. h. d. et est casus nota. et multū allegabilis.

ca.xx. Olim causā quam adversus clericos plebis rupine super synodaticos proponebas tudertiū. episcopo et collegis suis cōmisimus terminandā corā quibus ex parte tua fuit propositum: quod cum iidem clerici predecessoribus tuis tres in festo nativitatis: et tres in festo resurrectionis dñice pro synodatico solverint den. papie. nunc tñ tres lucenses pro singulis den. papie. persolvebant: cum tñ unus denarius papie. valeat sex lucen. unde petebas eos ad papie. solutionem cōpelli cum et si tu lucen. pro ano recepis/ptū ius tuū postmodū fuer. ptestat et infra. Cū igitur constet quod papie. oli pro synodatico solvebantur quod ex eo etiā sequit quod lucē. soluti sunt postmodū pro eisdem cum ex dictis testiū et cōfessione advocati alterius partis nō revocata postmodum appareat euidenter quod tempore. L. predecessoris tui pro synodatico papie. fuit moneta soluta: et a tempore dicti. L. non nisi triginta sex annorum ad plus tēpus effluxerit: et sit legitime cōprobatum quod tres lucen. qui pro uno papie. post mortem ipsius. L. solvebant v. vel. vi. valebāt ex illis qui hodie sunt in usu: itelligētes ex hoc quod pro monete declinationē acciderit ut usque ad tpa tuum lucen. dati fuerint pro synodatico sicut erāt in usu: procuratorem adverse partis nomine clericorū plebis predicte tibi ad solutionē den. papien. vel estimationē eorū pro synodatico per diffinitivam sniam cōdēnamus. Idē priori sancti stephani.

Episcopus remittens ecclesie servitia que sibi debebat et statuēs quod aliud servitium non imponet procurationē non intelligit remisisse

ca.xxi Unm ven. cabilis. s.n. fauē. eps et infra. Cognovimus quod predictus eps ipallas quas ab eadē eccli**a** tam ipse quam predecessores sui recipe consueverant ecclesie prefate remisit: et statuit quod aliud ei servitium nō imponeret sibi et ecclesie sue annuatim triū librarū cereo pēsionis nomine reservato. Quia ergo visitationi annexa est procuratio et eps ratiōe episcopalis iurisdictiōis quam habet i ea teneatur causa correctionis ecclesiam visitare prefatam nec intelligat quasi novū imponi qd ab ipsa fundatiōe ecōi fuerat iure impositū. Decernimus quod idem eps cū ad ipsam ecclesiam causa correctionis accesserit moderatā ab ea procurationē accipiat bis in anno: sed nichil aliud preter pensionē et procurationes prescriptas ab eadē eccli**a** exigere vel extorquere presumat.

Idem cōpostellano archiepiscopo

Ecclesie de novo converse in procurationibus et aliis servabunt consuetudinem vicinarum.

c.xxii. Uper eo qd. f.t. nos cōsulere voluit ut qz fere tota pulcia cōpostel. de novo ē ad iurisdictionē eccl**ie** tue cōversa ēliter tibi pulciā vl partē pulcie visitātio bsēq debeat et servire: necnō in pcuratiōib**us** puidere. Tibi duxim**us** rñdēdū: quod illd observare teneē: qd i vicinis pulciis observatur. Idē i cōcilio generali.

Prelati tūc sūt pcurādi cum psonaliē visitāt: et debēt tūc servare cōciliū lateran. et pdicatiōni correctiōi et reformationi vacare legati et nunciū aplici A his diebus tñ pro quib**us** morā trahunt pcurari dñt: et cōtra hāc cōstitutionē exactū restituitur duplicatum.

c.xxiii Rocuratiōes que rōne visitatiōis debētur epis vel archidiaconis vel quibuslibet aliis etiā aplice se. legatis aut nunciis: absque manifesta et necessaria causa nullatenus exigantur nisi quādo psonaliter offm visitationis ipēdūt et tūc evectionū et psonarū mediocritatē observēt i lateran. pcilio diffinitā Hoc adhibito moderamie circa legatos et nūcios aplice se. ut cū oportuerit eos apd aliquē locū morā facere ne cessaria nec locus ille pper illos ni:

minum aggrauetur ꝓcurationes re cipiãt moderatas ab aliis ecclesiis vel personis q̃ admodũ fuerant de suis ꝓcurationibus aggrauate: ita ꝙ numerus ꝓcurationum nume rum dierum quibus hmõi mo₂am fe cerint nõ excedat: ⁊ cũ aliqua nõ suf ficeret per seipsã: due vel plures cõ iũgant̃ i vnã. ¶ Por₂o visitatiõis offĩn exercẽtes nõ q̃rãt q̃ sua sũt: s; q̃ iesu xp̃i predicatiõi ⁊ coho₂tationi: co₂rectioni et refo₂mationi vocan dovt fructũ referãt qui nõ perit. ¶ Qui aũt ꝯtrauenire tẽtauerit: ⁊ qđ accepit reddat: ⁊ eccle quã talit̃ ag grauauit tantũdẽ i ꝓdẽd at. Hono rius. iiĩ. de tiro ⁊ iosaphat abbatib᷒ Ecclesia etiam ciuitatẽ sit tene tur p₂ocurare ꝯm visitantez q̃ ipsũ nunq̃ ꝓcurauerit.

capi. xviii. Venerabili fratri nr̃o cenoma nẽsi ep̃o accepim᷒ cõquerẽ te: ꝙ cũ cã q̃ iter ipm ex parte vna et abbatẽ ⁊ cõuẽtũ de cultura ex alte ra sup ꝓcuratiõib᷒ quas ab eis pe tit idẽ ep̃s noscit̃ agitari vobis fues rit ab apo. se. ꝯmissa: dicti abbas et ꝯuẽt᷒ ex eo frustrari itẽtionẽ eiusdẽ ep̃i moliũtur: ꝙ eo₂ mõasteriũ i ce nomanẽsi villa sitũ eẽ dinoscit̃ ⁊ ep̃i ꝓcurationẽ hacten᷒ nõ soluerũt: et īfra. ¶ Mis. v. man. quaten. nisi aliud ra tionabile ostenderint vos eos ad ex hibendum eam sicut ius dictauerit compellatis. Gregorius. ix.

Qui iure metropolitano vel legationis visitat ꝓuĩciã: i p₂o uinciales q̃ sibi ꝓcurationes dene gant potest ferre sententiam.

capi. xxv. Cũ nuper archiep̃s beneuẽtan᷒ beneuẽtanã ꝓuĩciã visitaret: et īfra. ¶ Man. quaten. cũ eũdẽ archiep̃z siue auct. ꝓp₂ia siue nr̃a beneuẽtanã ꝓuĩciã ꝯtigerit visitare: ꝓcuratiões rõne visitatiõis debitas iuxta facul tates ecclia₂ vr̃a₂ exhibeatis eidẽ. ¶ Alioqui in ias; quã ip̃e rite tulerit i rebelles ratã habebim᷒: ⁊ faciem᷒ aucto₂e domino inuiolabiliter ob seruari. Idem.

Ad ãtiquam monetam vl̃ si nõ est in vsu ad ei᷒ estimationem soluende sunt pensiones antique.

Cum canonicis maio₂is eccle Capi. xxvi. quãdã sũmã pecunie ꝓ pẽsiõe eccle tue debitã aliquot ãnis ꝑsol uerĩs: ⁊ eidẽ sũmã illã ex itegro de melio₂i m oneta exigant sibi solui. ¶ Ibi dam᷒ nr̃is litte i mandatis vt canõicos illos solutiõe ꝓ₂ois pecu nie vel si nõ sit i vsu estimatiõe pẽsio nis ãtiq̃ facias manei ꝯptẽtos. Idẽ.

Propter p₂iuatum o₂ato₂ium p₂ocuratio ratiõe visitatiõis non debetur.

Auctoritate p̃sẽtiũ ihibem᷒ ne q̃s p eo ꝙ i o₂ato₂ũs q̃ i grã capi. xxvii. gũs vestris habetis interdum aliq̃ vestrum celeb₂ant: p₂ocurationes que ratione visitationis debentur a vobis exigere vel exto₂quere p₂e sumat. ¶ De consecratione ecclesie vel altaris. Alexander tertius.

Amoto altari vel lapide cons tinente sigillum reconsecra bitur altare: non autez ecclesia

Ad hec si altare motum fuerit aut lapis ille so capi. i lũmodo inperpositꝰ q̃ sigillũ cõtinet cõfract᷒ aut etiã diminut᷒ deb; denuo ꝯsecrari. ¶ P₂o pter hoc ꝯo nequaq̃ reiterare sua cõsecrationẽ ecclia consueuit: licet id quidã canones inuere videantur. Innocẽtiustertius to₂na. episcopo

Diebus etiam non festis pos sunt ecclesie consecrari.

Ua. f. ⁊ īfra Ind. t. t. r. ꝙ dedic ca. ii. tua l; tib i ecclesiis dedicatio nem impendere tam diebus domini cis q̃ ꝓuatis. Idẽ nidrosien. ep̃o.

Hz duo dicta: ⁊ p₂io idẽ dicit qđ. c. i. sup₂a eo. ſm dictuz ẽt ꝙ oleum non consecratum põt com misceri oleo consecrato: et totum fit consecratum.

Quod in dubiis: ⁊ infra. Altare cap. iii. vero i quo tabula cui cõsecra tiõis bñdictio põtificali ĩministerio adhibet: si mota vl̃ eno₂miter fracta fuerit / d; non imerito consecrari. ¶ Nec negam᷒ quin oleũ nõ ꝯsecra tũ cõsecrato possit oleo ꝯmisceri.

Idem cōpostella. archiepyscopo.

Reconciliatur ecclesia q̄ ꝑpt homicidia ꝛ vulnera hominū ibidem perpetrata polluta est.

ca.iiij Proposuisti ꝙ venientib⁹ ad ecclesiaꝫ sctī iacobi ex diuersis regionib⁹ peregrinis ꝛ volētib⁹ a alijs ab alijs ꝑ cōtētiones et rixas altaris denocte custodiā vēdicare. homicidia cōtigūt fieri iterdū: ꝛ aliqū vulnera inferunt: ꝛ infra. ¶ F.t.b.t. ꝙ manēte ecclesia et altari ipa recōciliari poterit ꝑ aquā cū vino ꝛ cinere benedictam. Idem.

Plura altaria simul in eadem ecclesia consecrari possunt: ꝛ idem in pluribus episcopis.

capi.v Cum sis: et infra. Noueris igitur ꝙ plura in ecclesia vna altaria et plures episcopos simul poteris consecrare. Idem

Corruente tecto parietibus illesis: ꝛ mensa altaris nō enormiter fracta: altare nec ecclesia cōsecratur.

cap.vi Ligneis edificijs ecclesie vestre casu ꝯsūptis parietib⁹ tñ illesis: ac mēsa principalis altaris in sua extremitate modicā passa fracturam: et infra. ¶ Inq̄.t.t.du.rñ. ꝙ cū parietes in sua integritate permanserint: et tabula altaris mota vel enormiter lesa non fuerit ob causā predictā nec ecclia nec altare debꝫ denuo consecrari. Idem seneñ. episcopo.

Polluitur ecclesia vel cimiterium si excōmunicatus i ea sepelitur.

ca.vii Consuluisti: ꝛ infra. Cimiteria in quibus excōicatorum corpora sepeliri contingit reconciliāda erūt asperſiōe aque solēniter benedicte: sicut i dedicationibus ecclesiarum fieri consueuit. Hono. iii. regine vngarie.

Qui fecit ecclesiā consecrari tenetur eam dotare. h.d. et tene menti hunc casum

c.viij. Cum sicut ex relatione capituli ozadiateñ. nobis innotuit ꝙ eoꝝ feceris ecclesiam consecrari: et infra. ¶ Cū nō sit ecclesia nisi de dote prouisum ei fuerit cōsecranda: eo liberalius ad dotandū predictā ecclesiā aperire man⁹ munificentie tue debes: quo ad hoc fortius tanq̄ ex debito iam teneris. Grego. nonus astoriceñ episcopo.

Ecclesia polluta: per sacerdotes simplicē recōciliari nō pōt etiā si aqua fuerit ꝑ epm benedicta.

Aqua ꝑ epm bñdicta ecclesiam reconciliari posse per alium epm nō negam⁹: per sacerdotes simplices hoc fieri de cetero ꝓhibentes ¶ Non obstāte ꝯsuetudine ꝓuincie bracharē. (q̄ dicēda est potius corruptela) qr licet eps cōmittere valeat que iurisdictiōis existūt ordinis eps illis sunt non pōt inferioris gradus clericis demandare. ¶ Quod auteꝫ mandantib⁹ epis super reconciliatione factum est hacten⁹ per eosdem misericorditꝰ toleramus. Idē eidē. ca.ix.

Ecclesia etiā nō consecrata si polluit reconciliāda est.

Si ecclia nō ꝯsecrata cuiuscūꝙ semine fuerit aut sāguis effusione polluta: aqua ꝑtin⁹ exorcizata lauet ne diuine laudis organa suspendātur ¶ Est tamen q̄ citius fieri potuerit consecranda ca.x.

De celebratione missarum: et sacramento eucharistie: ꝛ diuinis officijs. Et ꝯcilio agatē.

Presbyter tenet horis debitis dicere horas canōicas: ꝑmittitur tñ sibi ex cā dicere eas vsꝙ ad vesperas inclusiue. h.d. scōm vnum intellectum.

Presbyter mane matutinali offō expleto pensuꝫ seruitutis sue videlicet primā tertiā: sextā: nonā vesꝑāꝙ ꝓsoluat: ita tñ vt horis cōpetētib⁹ iuxta possibilitatē aut ase aut a scholaribus publice complecantur. Deinde perlectis horis et infirmis visitatꝭ si voluerit exeat ad opus rurale ieiunus: vt iterum necessitatibus peregrinoꝝ ꝛ hospitum siue diuersorū ꝓmeātiū infirmoꝝ atꝙ defūctorū o succurre possit vsꝙ ad statutā hor ca. i.

tā pro tēporis qualitate propheta di
cēte. Septies in die laudē dixi tibi/
q̄ septenarius numer⁹ a nobis iplet
si matutini prime: tertie. sexte: none
vesperer: ꝛ cōpletorii tēpe nostre ser=
uitutis officia psoluamus. Nā de no
cturnis vigiliis ꝫ idē ipē ꝓpheta ait
Media nocte surgebam ꝛc. ¶ Ergo
his tpibus laudes creatori nostro
super iudicia sue iusticie referam⁹.
Ex concil. triburiē.

Propter missā specialē missa
de feria dimittenda nō est.

ca. iij. Quidam laicorum hñt i consue
tudine vt per singulos dies au
diāt euāgeliū. In pricipio erat ver
bū: ꝛ missas peculiares hoc est de sā
cta trinitate: ꝛ de .s. michaele. Ideo
sācitū est i eodē ꝯcilio vt vlteri⁹ hoc
nō fiat nisi suo tpē. ꝛ nisi aliquis ve=
lit ꝓpt reuerētiā sctē trinitatis nō
pro alia deuotione audire. Sed si vo
luerit vt sibi missa cātet de eadē die
missas audiāt ꝓ salute viuoꝝ ꝛ etiam
defūctoꝝ. Anno. iii. vigoreñ. epo.

Sufficit sacerdoti semel i die
celebrare: ꝛ excipit duos cas⁹
scꝫ necessitatē: ꝛ festū natiuitatis.

ca. iiij. Consuluisti: ꝛ ifrs. ¶ Rñdem⁹
ꝙ excepto die natiuitatis dñi
ce nisi causa necessitatis suadeat suf
ficit sacerdoti semel in die vnā mis=
sā solummodo celebrare. Idem ar
chiepiscopo bracharensi.

In missa ꝯmēoratiōis lꝫ dicat
ꝓpria pfatio: nō tñ dr hymn⁹
euangelicus nec symbolum.

ca. iiij. Consuliū nrm: ꝛ infra. Reqsisti
vtrū i dieb⁹ ꝓfestis i quibus
ad honorē scti spiritus / btē virginis
et sancte crucis missā celebrare con
tigit: hymn⁹ angelicus symbolū ac
pfatio ꝓpria debeat decantari. et in
fra ¶ Inqsi. t. t. r. ꝙ apud nos i die
b⁹ ꝓfestis cū missarū solēnia i ho=
norē beate virginis celebrātur: ne=
ꝗ hymn⁹ angelic⁹ neꝗ symbolū de
cantet: licet i missas ꝓpria pfatio de
cantet. vt inter commemorationē ꝛ
solennitatē differētia ostēdatur. vñ.
Te deū laudamus: regularius dimit
titur ꝙ dicatur in laudibus matuti=
nis. Idē clericis .s. p. magaloneñ.

Breue est.

A parte vra: et infra. Postul. ca. v.
v. t. r. ꝙ semp sacerdos vinoꝝ
fūdere dꝫ postꝙ totū acceperit eu=
charistie sacramentū: nisi cū eodem
die aliam missā debuerit celebrare:
ne si forte vinum perfusionis accipe
ret celebrationē aliā ipediret. Idē
J. quondā archiepo lugduneñ.

Si que verba sunt in canone
misse que ab euāgelistis dicta
non fuerūt credere debem⁹ ꝙ a chri
sto apostoli: et ab apostolis eorum
successores accepeperūt. ꝛ. h. d. vsꝗ
ad. §. quesiuisti.

Cum marthe: ꝛ infra. ¶ Quesi=
uisti q̄ sit forma verborū quas ca. vi.
ipse xps expressit cum in corpus ꝛ sā
guinem suū panē trāssubstantiauit ꝛ
vinum: illud in canone misse quo ec=
clesia vtitur generalis adiecerit qđ
nullus euangelistarum legitur expꝯ
sisse. Cum enim in euangelio sic le=
gatur. Accipiens calicem gratias
agens benedixit: et dedit discipu=
lis suis dicens. Bibite ex hoc om̄es
hic est enim sanguis me⁹ noui testa=
menti: qui pro vobis: et pro multis
effundetur in remissionem peccato
rū: in canone misse sermo iste videli
cet mysterium fidei verbis ipsis
interpositus inuenitur vnde cum nō
euangelista christum hoc dixisse te
stetur: miraris ꝙ aliquis asseuera
re tentauerit eum aliquid pl⁹ dixis=
se ꝗ̄ aliquis euangelistarum asseue
ret? Uerum si formam ipsi⁹ canonis
inspicias diligenter pter hoc de quo
tua fraternitas reqsiuit alia duo vi=
delicꝫ eleuatis oculis in celū: et eter
ni testamēti: poteris in ipso canone
reperire: que in textu euangelico
non leguntur. ¶ Sane multa tam de
verbis ꝗ̄ de factis dominicis inue=
nimus ab euangelistis omissa que a=
postoli vel suppleuisse verbo vel fa
cto expressisse leguntur. Paulus et
in actibus aploꝝ sic ait. Meminisse
nos oportet verbi dñi iesu q̄ dixit
Beati⁹ est dare ꝗ̄ accipere. Hec null⁹
quattuor euāgelistarum dei scripsit

Nullus etiam horū expressit quod paulus de christo ad corinthi.scribens ait. Uisus est plus q̄ quingentis fratribus simul: deinde vis⁹ est Jacobo nouissime autē tanq̄ abortiuo visus est τ michi. Ipsi etiā euāgeliste mutuo iter se suppleuisse leguntur: que ab eorū aliquo vel aliq̄bus sunt omissa. vnde cū tres euangeliste posuerunt hoc est corp⁹ meum: solus Lucas adiecit: quod pro vobis tradetur. τ cum Matheus τ Marcus dicant pro multis. Lucas dicit pro vobis: Mattheus autē in remissionem peccatorum adiunxit. ¶ Ceterum ea que addūtur i canone misse possunt ex alijs locis euangeliū cōprobari. Johannes ei suscitationem lazari describēs: leuū sursum oculos leuasse asserit τ dixisse Pater gratias ago tibi qm̄ audisti me: et infra. Si tunc igitur i celum oculos leuauit ad patrē cū ad corpus exanime siam lazari reuocauit probabilius esse videtur q̄ tūc oculos leuauerit ad patrē in celum cū panē τ vinū in corpus τ sanguinem proprium cōmutauit. ¶ Ceterum sicut superius est expressum cū i textu euangelico noui testamēti ponitur: hic interponitur: τ eterni. nam vetus testamentū quod hyrcorū τ vitulorum fuit sanguine dedicatū tēporalia promittebat. nouū autē qd̄ est christi sanguine consecratū: promittit eterna: τ ideo testamentū illud fuit vetus τ transitoriū: hoc autem nouū est τ eternum. vel vt vtamur alia ratione vnde nouū. i. vltimum esse describitur inde eternū. i. perpetuū cōprobatur. nouissimū etenim hominis testamētum morte immobile perseuerat. q2 testatoris obitu confirmatur. iuxta qd̄ apostolus testamentū in morte asserit confirmatum: alioquin non valet dū viuerit qui testatur. Preterea nō solū scriptura: sed etiā pmissio dicitur testamentū iuxta qd̄ apostolus ipse scribit: ideo noui testamenti mediator est vt repromissionē accipiāt q̄ vocati sunt hereditatis eterne Sic ergo intelligi debet qd̄ in ipso canone reperitur. Hic est eni sanguis meus noui et eterni testamēti. i. noue ac eterne pmissionis. s. cōfirmator sicut dn̄s repromittit. Qui manducat (inquiens) carnē meā et sanguinē meū bibit: habet vitā eternā ¶ Ex eo autē verbo de quo monuit. s. questionē videlicet mysteriū fidei munimentū erroris quidā trahere putauerunt dicētes in sacramēto altaris non esse corporis xp̄i τ sāguinis veritatē sed imaginē tm̄ et speciem τ figurā: pro eo q̄ scriptura i terdum pmemorat id quod in altari suscipitur esse sacramentū τ mysterium τ exemplū Sed tales ex eo laqueum erroris icurrūt q̄ nec auctoritates scripture pueniēter itelligunt: nec sacramēta dei suscipiūt reuerenter. si ei q2 figura est sacramentum altaris veritas esse negat: ergo nec mors nec resurrectio xp̄i (cum figura sit) veritas est credenda. siquidē mortē τ resurrectionem xp̄i similitudinē τ imaginē esse apostolus manifestat: xp̄s iquiens mortuus est p delictis nostris / τ resurrexit propter iustificationē nostrā. Apostolorum etiā princeps Petr⁹ sic in epistola sua scribit. Christus passus est pro nobis relinquēs vobis exemplū vt sequamini vestigia eius. sic ergo tam mors xp̄i q̄ eius resurrectio est exēplū / vt τ nos peccato mortui iusticie iā viuam⁹ Quare si non fuit veritas q2 fuit exēplū ergo nec vere mortuus fuit xp̄s / nec vere a mortuis resurrexit. sed absit a fidelium cordibus error iste cum propheta de ipso testetur q̄ vere lāguores nostros ipse tulit τ dolores nostros ipse portauit. Dicit tamen mysteriū fidei qm̄ aliud ibi creditur q̄ cernatur τ aliud cernit q̄ credatur: cernitur species panis et vini: τ creditur veritas carnis τ sanguinis christi ac virt⁹ vnitatis τ charitatis: τ infra. ¶ Distinguēdū est tn̄ subtiliter inter tria q̄ sunt in hoc sacramento discreta: videlicet formam visibilē: veritatē corporis

et virtutem spiritualē. forma est pa nis et vini: veritas carnis et sangui nis: virtus vnitatis et charitatis. Primum est sacramentū et non res. secundū est sacramentū et res. ter tium est res et non sacramentū. Sed primum est sacramentū gemine rei scdm est sacramentū vnius et alteri us res existit. tertiū est res gemini sacramenti. Credimus igitur q̄ for mam verbo℞ sicut in canone repe ritur et a christo apostoli: et ab ipsis eo℞ acceperint successores. ¶ In sa cramento altaris aqua cū vino trāſ substantiatur in sanguinē. h. d. vsq ad. §. tertio loco. Abbas siculus.

¶ Quesiuisti etiam vtrū aqua cū vi no in sanguinē cõuertatur? Super hoc aūt opiniones apud scholasti cos variantur. Aliquibus eñ vide tur q̄ cum de latere xp̄i duo preci pua fluxerint sacramenta: redēptio nis in sanguine: ac regenerationis in aqua: illa duo vinū et aqua q̄ com miscentur in calice diuina virtute mutantur: vt in hoc sacramēto ple ne sit veritas et figura. Alij vero te nent q̄ aqua cū vino transsubstan tiaturi in sanguinē: cū in vinū trans seat mixta vino: licet phisici cõtra rium asseuerent: qui aquā a vino p artificium posse asserunt separari. Preterea potest dici q̄ aqua nõ trā sit in sanguinē: sed remanet priori s vini accidentibus circunfusa: ita q̄ vini saporem assumit qd̄ inde pvin citur: q2 si post calicis consecratio nem aliud vinū mittatur in calicem illud quidē non transit in sanguinē nec sanguini cõmiscetur sed accidē tibus prioris vini cõmixtum corpo ri qd̄ sub eis latet vndiq̄ circūfun ditur: non madidans circūfusum: ipsa tamen accidentia vinū apposi tum vidētur efficere: q2 si aqua fue rit apposita: vini saporē assumit Cõ tingit igitur accidentia mutare sub iectum sicut et subiectū cõtingit ac ci dētia permutare. cedit quippe na tura miraculo: et virtus supra cõsue tudinem operat. Sed nec inconueni ens creditur aut absurdū si aqua i corpore christi esse credatur: cū le gatur de ipsius corpore processisse et infra. ¶ Uerū inter opiniones p̄ dictas illa probabilior iudicatur q̄ asserit aquā cū vino in sanguinem transmutari: vt expressius eluceat proprietas sacramenti. Nā cū aque multe sunt populi multi: iuxta qd̄ alibi legitur. Beati qui seminãt sup aquas. Ideo vino aqua vnit vt xp̄o populus adunetur. p hoc enim qd̄ su scepit ipse de nr̄o: et accepimus ipsi de suo: tam insolubili nexu coniun gimur. vt q̄ est vnum cū patre p in effabilem vnitatē fiat vnū nobiscum per admirabilem vnionē: ac p hoc ipso cõmuniter mediante cū patre vnum efficimur. Pater inquit san cte serua eos quos dedisti mihi vt sit vnum sicut et nos nõ pro his ro go tātum sed pro eis qui credituri sunt per verbū eo℞ in me: vt et ipsi in nobis vnum sint: et mundus cre dat quia tu me misisti.

Oratio que dicitur i secreta i festo sancti leonis immutata est: q2 vbi dicebatur. Annue nobis dñe vt anime famuli tui leonis hec prosit oblatio hodie dicit vt inter cessione beati leonis hec nobis p sit oblatio et hec mutatio contingit quia sancti nostris orationib9 non indigent: sed nos suis. h. d. vsq ad finem. Abbas siculus. ¶ Tertio lo co. f. t. requisiuit quare fuerit muta tum quod in secreta beati leonis se cundum antiquiores codices con tinetur sic videlicet. Annue nobis dñe vt anime famuli tui leonis hec prosit oblatio: cū i modernis sacra mentarijs habeatur. Annue nobis quesumus dñe vt intercessione bti leonis hec nobis psit oblatio? Su per quo respondem9 q̄ cum sacre scripture dicat auctoritas q̄ iniu riam facit martyri qui orat p mar tyre: idem est ratione cõsimili de s̄ ctis alijs sentiendū. quia oratiōib9 nostris non idigent pro eo q̄ cum sint perfecte beati: oīa eis ad vota succedunt: sed nos potius orationi bus eorum indigemus: quos cū mi

Tres sunt qui testimonium dant in terra spiritus aqua et sanguis quod videlicet xps sit verus homo ex anima rationali et humana carne subsistens/ probatur ex eo quod spiritum vitalem emisit et vero corpore probatus quoniam ex eo sanguis exiuit et aqua rationalis quippe anima non posset viuificare nisi corpus humanum ex quibus verus homo consistit. Ceterum sicut fuit verus spiritus et verus sanguis ita proculdubio vera aqua/cum xps sit veritas et a veritate omnis fallacia sit penitus aliena. nam si non fuisset aqua sed flegma quod de latere saluatoris exiuit ille qui vidit testimonium veritati perhibuit/profecto non aquam sed flegma dixisset/nec in hoc verum regenerationis sacramentum fuisset ostensum cum per sacramentum baptismi non regeneremur in flegmate: sed in aqua. Neque per hoc posset vero argumento probari quod in sacramento eucharistie admiscenda sit aqua vino si de latere xpi non aqua sed flegma cum sanguine profluxisset. Sed nec vera fuisset figura que super hac re precessit in veteri testamento quando moyses virga percussit silicem et ex ea non flegma sed aqua emanauit. Restat igitur vt qualiscumque fuit illa aqua siue naturalis siue miraculosa: siue de nouo diuina virtute creata: siue de componentibus ex parte aliqua resoluta: proculdubio vera fuit cum naturaliter possit et compositum in componentia et elementatum in elementa resolui: quemadmodum verus extitit sudor ipsius sicut gutte sanguinis decurrentis in terram. ¶ Cum autem ad compositionem humani corporis quattuor elementa concurrant/ videlicet: terra: aqua: aer: et ignis et ad vegetationem eiusdem corporis quattuor humores consimiles illis conueniant videlicet sanguis: colera: flegma: et melancolia: vt veritatem humani corporis et expressius demonstraret vnum ex illis et vnum ex illis Johannes expressit illa quam potius ex illis et ex istis quam magis mysterio congruebant: ex elementis aquam/et ex humoribus sanguinem: in quibus duobus duo maxime sacramenta redemptionis videlicet et regenerationis elucent. Idem in concil. gen.

Precipit prelatis et clericis in virtute obedientie: vt nocturnum officium et diurnum studiose celebrent et deuote.

Dolentes referimus: quod non solum quidam minores clerici: verumetiam aliqui ecclesiarum prelati circa comessationes superfluas et fabulationes illicitas vt de aliis taceamus fere medietatem noctis expendunt: et somno residuum relinquentes vix ad diurnum concentum auium excitantur transcurrendo vndique continua sincopa matutinum. ¶ Sunt et alii qui missarum solennia vix celebrant quater in anno: et (quod deterius est) interesse contemnunt: et si quando dum hec celebrantur intersint chori silentium fugientes intendunt exterius collocutionibus laicorum: dumque auditum ad indebitos sermones effundunt: aures intentas non porrigunt ad diuina. ¶ Hec igitur et similia sub pena suspensionis penitus inhibemus districte precipientes in virtute obedientie vt diuinum officium nocturnum pariter et diurnum quantum eis dederit deus studiose celebrent pariter et deuote. Hon. iii. ca. ix.

Eucharistia debet munde seruari: et in eius eleuatione et delatione populus debet se inclinare et cum defertur ad infirmum debet ferri in decenti habitu: et cum lumine transgressores vero grauiter puniendi

Sane cum olim: et infra. ¶ Ne propter incuriam sacerdotum diuina indignatio grauius exardescat districte precipiendo mandamus quatenus a sacerdotibus eucharistia in loco singulari mundo: et signato sub honorifice collocata deuote ac fideliter conseruetur. ¶ Sacerdos vero frequenter doceat plebem suam: vt cum in celebratione missarum eleuatur hostia salutaris se reuerenter inclinet: idem faciens cum eam defert presbyter ad infirmum. Quam in decenti habitu supposito mundo vela ca. x.

mine ferat ꝛ referat manifeste ac ho norifice sū pect⁹ cū oī reuerētia et timore: ꝑ lumine ꝓcedente cū sit cā doꝛ lucis eterne: vt ex hoc apd oēs fides ꝛ deuotio augeatur. ¶ Prelati autē huiusmodi mādati grauiter punire non differant transgressores si ꝛ ipsi diuinam ꝛ nostrā volūt effugere vltionem. Idem vniuersis ecclesiarum prelatis.

ca.xi. ☞ In ecclesijs collegiatis debēt celebrari due misse collegaliter: vna pro defunctis: alia secundū exigentiam diei vt pro festo: si festū ocurrerit vel pro feria: si feria.

ca.xii Cum creatura nō habeat quid pro meritis respondeat creatori: ꝛ infra ¶ Mandamus quaten⁹ nullum in vos torpoꝛ ꝰ negligentie obrepere permittatis: quominus ꝛ pro anniuersarijs defunctoꝝ et ꝓ festo vel feria secundū tempoꝝ cōgruentiam missarum solennis conuentualiter celebretis. Idem

☞ In die cene dn̄i episcopus tā tum in sua ecclesia debet missam celebrare et crisma conficere.

Ex referente: ꝛ infra. ¶ Cū cuilibet sacerdoti quacunqꝫ dignitate prefulgeat: vnā in die celebrare missam sufficiat: nam ꝛ valde est felix qui celebrat digne vnam. ¶ Fra. tue mandamus quaten⁹ die cene dn̄i in ecclesia si pontina dumtarat in qua teneris crisma conficere missaꝝ studeas solēnia celebrare Idem archiepiscopo ablasen̄.

☞ In sacrificio altaris plus de vino ꝙ de aqua ponendū est.

ca.xiii Perniciosus in tuis partib⁹ inoleuit abusus: videlicet ꝙ in maiori ꝗtitate de aqua ponitur i sacrificio ꝙ de vino. ¶ Cū scd̄m rationabilem consuetudinē ecclesie generalis plus i ipso sit de vino ꝙ de aqua ponendū. ¶ Ideoqꝫ fraternitati tue mandamus quatenus id nō facias nec in tua prouincia fieri patiaris. Idem episcopo brixien̄.

☞ Ab officio ꝛ bn̄ficio deponit presbiter qui sine aqua ꝛ igne vel in pane fermentato vel vase ligneo sacrificat.

Litteras tuas recepimus continentes: ꝙ cū super excessib⁹ presbiteri ecclesie sancte brigide brixien̄. inquireres: confessus est ꝙ cum quadam die hostiā ꝛ calicem nō haberet in pane fermentato et cypho ligneo missarum solēnia celebrare presumpsit: ꝛ ifra. ¶ Intellecto iterum ꝙ predicta ecclesia per maliciam dicti presbiteri multipliciter lebatur: inquisitionis officium iterans ex eius confessionib⁹ inuenisti ꝙ idē sine igne sacrificabat et aqua ¶ Cum igitur vel ex aperta malicia vel nimia desipientia peccasse probetur mandamus quaten⁹ officio ꝛ beneficio perpetuo ipsum priues. c.xiiii

¶ De baptismo ꝛ ei⁹ effectu. Ale.3

☞ Licet puer sit ter mersus i aqua in nomine patris ꝛ filij ꝛ spiritussancti: si nō sit dictū: ego te baptizo i noīe pris. ꝛc. n̄ ē baptizat⁹ ca.i.

Si quis puerum ter in aqua immerserit: i nomine pris ꝛ filij ꝛ spiritussancti amen. ꝛ nō dixerit ego baptizo te in nomine pris ꝛ filij ꝛ spiritussancti nō est puer baptizat⁹ Idem.

☞ Si probabiliter dubitatur an quis fuerit baptizatus potest baptizari forma hic expressa.

caꝑ.ii De quibus dubiū est an baptizati fuerint baptizantur his verbis premissis. si baptizat⁹ es nō te rebaptizo. sed si nondum baptizatus es ego te baptizo.

Inno. iij. arelatan̄. archiepiscopo

☞ Sacramentum baptismi vtiliter confert paruulis licet nō credāt nec intelligāt ꝛ remittit eis pctm̄ originale. h. d. vsqꝫ ad. §. vep.

ca.iii. Maiores ecclesie causas presertim articulos fidei ꝯtingētes ad petri sedē referēdas itelligit ꝗ cum querenti dn̄o quē discipuli dicerent ipsum esse respondisse notabit tu es xp̄s fili⁹ dei viui et pro eo dominum exorasse ne deficiat fides eius. ¶ Quibusdā igitur questioni

bus quas contra catholicos heretici nouerant nos postulas rñdere. Asserunt enim paruulis inutiliter baptisma cõferri quod nituntur pbare illud primo et precipue inducentes: cũ secũdũ verbũ Jacobi apostoli dicẽtis in epistola sua. Charitas operit multitudinem pctõꝝ et iuxta illud testimoniũ veritatis in euangelio de peccatrice que ipsius pedes lauerat phibẽtis. Dimissa sũt ei peccata multa: qm dilexit multũ: nõ nisi p charitatẽ vl charitate criminis dimittãt puulis. Qui nec sẽtiunt nec consentiũt: et charitatẽ non hñt q̃ sentientibꝰ τ consentiẽtibꝰ tantũ ifundit: pctm nõ dimittitur i baptismo: τ ifra. Ad id sũt taliter respõde cp cũ baptisma successerit circuncisioni. Absit enĩ vt in illã dãnatam heresim incidamus que pperam affirmabat legẽ cum euangelio: et circuncisionem cũ baptismo seruandã qm secũdũ apostolũ dicentẽ ad galathas. Si circuncidimini xps nihil vobis prodest. Cũ ergo circuncisio tam adultis q̃ paruulis ex precepto dñi pferretur ne baptismus q̃ succedit loco ipsius et generalior tamen existit: cũ tã viri q̃ femine baptizentur minoris videatur effectus tam adultis q̃ paruulis est conferẽdus Sicut enim sine distinctione qualibet mosaica lex clamabat Anima cuius preputij caro circuncisa non fuerit peribit de populo suo: ita nũc in distincte vox intonat euangelica. Nisi quis renatus fuerit ex aqua/ et spiritu sancto non intrabit in regnum celorum dei: ab hac generalitate nec sexum nec etatem excludẽs Caute tamen notandum est q̃tũ plꝰ baptismus hodie conferat christianis q̃ quondam iudeis circuncisio contulisset: dictum est in fine predicte auctoritatis inducte de veteri lege. Peribit de populo suo in euangelica vero veritate subiunctum est Non intrabit in regnum dei. qm et si originalis culpa remittebatur per circuncisionis mysterium: et damnationis periculum vitabatur: non tamen perueniebatur ad regnum celorum quod vsq ad mortẽ christi fuit omnibus obseruatum. Sed per sacramentũ baptismi christi sanguine rubricati culpa remittitur: vitatur periculum: et ad regnum celoꝝ etiam peruenitur: cuius ianuã christi sanguis fidelibus suis misericorditer reserauit. Absit enĩ vt vniuersi paruuli pereant quorum quotidie tanta multitudo moritur: quin τ ipsis misericors deus qui neminẽ vult perire aliquod remedium procurauerit ad salutẽ. Ceterum ex vi littere satis patet predictas auctoritates intelligendas esse tãtummodo de adultis qui habent multitudineꝫ peccatorum: cuꝫ de paruulis nõ possit intelligi qui peccato tantum originali tenentur Similiter et illa auctoritas est soluenda. Qui crediderit τ baptizatus fuerit saluus erit τc. cum non possint credere paruuli: sed adulti. et ob hoc tota auctoritas hic intelligenda est de adultis ne ad alios prima/ et ad alios secunda clausula referatur Quis nonnulli concedant cp paruuli credant nõ non per visum sed per habitum fidei quem suscipiunt in baptismo sicut τ alia multa verba secundum communem vsum loquendi non ad actũ sed ad aptitudinem referuntur. Illud vero quod opponentes inducunt fidem aut caritatem aliasq virtutes paruulis vtpote non consentientibus non infundi a plerisq non conceditur absolute cum propter hoc inter doctores theologos questio referatur aliĩs asserentibus per virtutem baptismi paruulis quideꝫ culpam remitti sed gratiam non cõferri nonnullis dicentibus dimitti peccatum et virtutes infundi habentibus illas quo ad habitum non quo ad vsum donec perueniant ad etatẽ adultam.

Originale peccatũ quod sine consensu cõtrahitur remittitur in baptismo etiam non consentienti: vt paruulis. secus de actuali. qꝛ sicut nõ committitur sine consen

su:ita nō relaxat.h.d.vsq ad.§.sed
adhuc. Abbas sicul9. ¶ Verū quidā
ex hac solutione inuenisse se credūt
viā ad alias q̄stiones argumētātes
ex eo quod dicim9 paruulis i baptis
mate pctm̄ origīale dimitti ꝙ 7 adul
tis dormientibus vel amentib9 pec=
catum (si baptisantur) ratione simi=
li dimittat. cū ei neutri sentiant tūc
vel consentiāt dicūt idē in cōsimili=
bus iudicandū. Hic vero dicim9 di=
stinguendū ꝙ peccatum est duplex
originale scilicet et actuale. origina
le quod absq consensu contrahitur
actuale quod committitur cum con
sensu. Originale igit̄ quod sine con
sensu ꝯtrahitur. sine consensu ꝑ vim
remittitur sacramenti actuale vero
qđ cō sensu trahitur sine cōsensu mi
nime relaxatur.

☞ Licet i baptismo dimittat ori=
ginale pctm̄ paruulis q̄ tn̄ cō
sentire nō pn̄t in adultis tn̄ amētib9
vel dormiētib9 q̄ nō ꝯsentiūt baptis
mo nō dimittit actuale/et idem etiā
nec originale.h.d. ¶ Sed adhuc q̄ri
tur quare nō saltē originale peccatū
amentib9 7 dormientib9 in baptismo
sicut paruulis dimittat? ¶ Ad hoc
taliter est respondendū ꝙ dn̄s q̄ to=
tū hoīem saluū fecit: in sabbato op9
iperfectiōis nō nouit: 7 ob hoc pec
cata nō ex parte sed ex toto dimittit
Preterea pena originalis peccati ē
carentia visionis dei actualis vero
pena peccati est gehenne perpetue
cruciatus. vnde si dimitteret alicui
primū altero nō dimisso: talis nō ca
reret visione dei ꝓpter originale et i
missū et cruciaretur i gehenna per=
petuo propter reatū criminis actua
lis sed hec tanq̄ incōpassibilia sese
minime patiūtur immo sibi mutuo
aduersantur.

☞ Amentes vel dormiētes bapti
zati si ante demētiā vel dormi
tionē baptizari volebāt caracterem
suscipiunt alias sec9 coacti vero cau
satiue suscipiūt. hoc dicit vsq ad fi=
nem. ¶ Itē queritur vtrū dormien
tibus et amentibus sacramenti saltē
caracter in baptisinate imprimatur
vt excitati a somno vel ab egritudī
ne liberati non sint denuo baptizan
di. ¶ Sūt aūt nōnulli qui dicunt ꝙ
sacramenta que per se sortiuntur ef
ctum vt baptismus/et ordo ceteraq
similia non solum dormientibus sed
inuitis 7 contradicentibus: 7 si non
q̄tum ad rem q̄tum tamen ad cara=
cterem conferuntur: cum non par=
uuli solum qui non consentiunt sed
ficti qui q̄uis non ore: corde tamen
dissentiunt recipiunt sacramentum
¶ Sed opponitur talib9 ꝙ qui fuis=
sent inuiti et reluctantes immersi
saltem ratione sacramenti ad iuris=
dictionem ecclesiasticam pertinerent
vnde ad seruādam regulā fidei chri
stiane forent rationaliter compellē=
di verum id est religioni christiane
contrarium vt semper inuitus et pe
nitus contradicens ad recipiendā
et seruandam christianitatem aliqs
compellatur. ¶ Propter quod in=
ter inuitum et inuitam coactum 7 co
actam aliū non absurde distinguāt:
ꝙ is qui terroribus atq suppliciis
violēter attrahitur: et ne detrimētū
incurrat baptismi suscipit sacramē=
tum talis (sicut et is qui ficte ad ba=
ptismum accedit) caracterem susci=
pit christianitatis impressum: 7 ipse
tanq̄ conditionaliter volēs licet ab
solute non velit cogendus est ad ob
seruātiā fidei christiane: in quo casu
debet intelligi decretum concilii to
letani: vbi dicitur ꝙ qui iampridem
ad christianitatem coacti sunt sicut
factum est temporibus religiosissi=
mi principis sisibuti quia iam cōstat
eos sacramentis diuinis associatos
et baptismi gratiā suscepisse: 7 chris
mate vnctos esse et corporis dn̄i ex=
titisse participes. oportet etiaz vt fi
dem quam necessitate susceperit: te
nere cogantur ne nomē domini blas
phemetur et fides quam susceperūt
vilis ac contemptibilis habeatur.
Ille vero qui nunq̄ consentit sed pe
nitus contradicit: nec rem nec cara=
cterem suscepit sacramenti: q2 plus
est expresse contradicere q̄ minime
consentire sicut nec ille notam ali=

cuius reatus incurrit qui contradi
cens penitus et reclamans thurifica
re idolis cogitur violenter. ¶ Dor
mientes autem et amentes si prius ꝗ̃
amentiam incurrerēt aut dormirēt
in contradictione persisterent: quia
in eis intelligitur contradictionis
propositum perdurare: si sic fuerint
immersi caracterem non suscipiunt
sacramenti. secus autem si prius ca=
thecumini extitissent: et habuissent
propositum baptizandi vnde tales
in necessitatis articulo consueuit
ecclesia baptizare. Tunc ergo cara
cterem sacramentalis imprimit ope
ratio cum obicem voluntatis contra
rie non inuenit obsistentem.

I de meteñ. epo.

Nemo potest seipsum baptiza
re etiam instante necessitatis
articulo.

ca.iiij Debitum: et infra ¶ Sane intima
sti ꝙ quidam iudeus in mortis
articulo cōstitutus: cū inter iudeos
tantum existeret: in aquam seipsum
immersit dicendo: ego me baptizo
in nomine pr̃is et filij et spūssancti
amen: et infra ¶ Respondemus ꝙ cū
inter baptizantē et baptizatum debet
esse discretio sicut ex verbis dñi col
ligitur dicentis apostolis baptiza=
te oēs gētes in nomine pr̃is et filij et
spiritussancti memoratus iudeus est
denuo ab alio baptizandus vt osten
datur ꝙ alius est qui baptizatur: et
alius qui baptizat. Ad qđ etiā desi=
gnandum ipse xp̄s nō a seipso sed a
Johanne voluit baptizari: Quis si ta
lis continuo decessisset ad patriam
protinus euolasset propter sacramē
ti fidē et non propter fidei sacramē=
tū. In baptismo quippe illa spūalis
gñatio celebratur ex qua veritas ait
Oportet vos nasci denuo qz nisi qs
renatus fuerit ex aqua et spūsancto
nō intrabit in regnū celorū. Sicut
ergo in carnali gñatione qua ples
ex viro et femina nascitur gignitur a=
lius est qui carnaliter gignit: et alius
qui carnaliter sic in sacramētali ge=
neratiōe qua soboles ex aqua et spi
ritusancto renascitur alius debet
esse ꝗ spūaliter generet alius ꝗ spūa
liter generetur. Sane cū corpus exte=
rius siue cū cor exterius baptizatur
oportet vt vtrobiqz paternitas et fi
liatio valeat inueniri quibus bapti=
zans et baptizatus adinuicem referā=
tur. I de mor osteñ. episcopo.

Ubi deest verbum vel elemen
tum aqua non est baptismi sa
cramentum.

Non vt apponeres: et infra ¶ Po cap.v
stulasti vtrū paruuli sint pro
xp̄ianis habēdi quos in articulo mor
tis constitutos propter aque penuriā
et absentiam sacerdotis simplicitas
in caput ac pectus: ac inter scapulas
pro baptismo salue cōfessione liniuit
Rñdemus ꝙ cū in baptismo duo sēp
vcz verbū et elemētū necessario req
rātur iuxta quod de verbo veritas
ait. Euntes in mūdū vniuersū predi
cate euangeliū oi creature et bap ti
zate oēs gētes in noīe pr̃is et filij et spi
ritussancti. Eadēqz dicat de elemen=
to. Nisi qs renatus fuerit ex aqua et
spiritusctō non intrabit in regnum
celorum. dubitare nō debes illos ve
rū nō habere baptismū in qbus non
solū vtrūqz predictorū sed eorū alte
rum est.

Baptizatos a latinis greci re
baptizare non debent.

Licet grecos diebus nostris co.vi.
ad obedientiam se. apo. reuer
tentes fouere ac honorare velimus
mores ac ritus eorum (inquantum cum
domino possumus) sustinendo: in his
tamen illis deferre non volumus nec
debemus que periculum generant
animarum: et ecclesiastice derogāt
honestati. Postꝗ̃ enim grecorū ec=
clesia cum quibusdam complicibus
et fautoribus suis ad obedientiam
se. apo. se subtraxit intantum greci
ceperunt abhominari latinos ꝙ in=
ter alia que in derogationē eorū im
pie cōmittebant: si qñ sacerdotes la
tini super eorū celebrassent altaria
nō prius ipsi sacrificabant in ipsis ꝗ̃
ea tāꝗ̃ per hoc inquinata lauissent ba=
ptizatos etiam a latinis ipsi greci re
baptizare ausu temerario presume=

bant τ adhuc sicut accepimꝰ quidã hoc agere nõ verent. ¶ Uolẽtes igitur tñ scandalũ ab ecclesia dei amouere sacro suadẽte cõcilio districte precipimus: vt talia de cetero non presumãt: conformantes se tanq̃ filii obedientie sacrosancte romãe ecclesie mrĩ sue vt sitvnum ouile et vnꝰ pastor. ¶ Si quis aũt tale quid presumpserit excõicatiõis mucrone percussus ab oĩ officio et beneficio ecclesiastico deponat. ¶ De pbr̃o non baptizato. ¶ Ex cõci. apõ cõpendiũ.

Si nõ baptizatꝰ ordinat ordinis caracterem non recipit.

ca.i. Si quis pbr̃ ordinatꝰ deprehenderit se non esse baptizatũ baptizetur et iterũ ordinetur. Inn. iii. epõ cremonẽ.

Omissio baptismi non nocet credenti probaliter se eẽ baptizatum.

ca.ii. Apostolicã sedẽ cõsulere decreuisti: τ infra. ¶ Indsit. t. t. r. pbr̃m quẽ sine vnda baptismatis extremũ diẽ clausisse significasti q̃ in sancte mr̃is ecclĩe fide et xp̃i nomis cõfessione pseuerauerit ab originali pctõ solutũ τ celestis pr̃ie gaudiũ esse adeptũ asserimꝰ incũctanter Lege sup. viii. li. Augustini de ciuitate dei: vbi inter cetera legit baptismꝰ inuisibiliter ministratur: quẽ nõ cõtẽptus religionis sed terminꝰ necessitatis excludit. Librũ etiã btĩ ãbrosii de obitu valentiani idem asserentis reuolue. Sopitis igitur q̃stionibus doctorũ patrũ sniam teneas: τ in ecclesia tua iuges p̃ces hostiasq̃ deo offerri iubeas pro pbr̃o mẽorato. Inn. iii. ferrarieñ. epõ.

Non baptisatus ordinari non potest τ si de facto ordinetur non recipit ordinis caracterem licz crederetur baptisatus.

ca.iii. Ueniens ad ap. se. I. lator presẽ. nobis exposuit q̃ cum ad gradum sacerdotii ascẽdisset cõperit tandem q̃ nõ fuerit secũdũ formam euãgelii baptizatus vñ nos eũ rite fecimus baptizari ¶ Cunq̃ sup ordinibꝰ fuisset diutius disputatuꝫ quidã in eã declinauerunt sniam: vt cũ baptismus sit fundamentũ oĩũ sacramentorũ: τ ante susceptionẽ baptismi nõ suscipiatur aliud sacramẽtum: q̃n vbi fundamẽtum nõ est superedificari non potest. Porro econtra videri posset. Nam cũ quis non solũ per sacramentũ fidei sed per fidem etiam sacramenti efficiat pcul dubio membrũ xp̃i: τ q̃ xp̃m habet p fidez etiã si baptismũ non habeat. hã betvtiq̃ fundamentum preter quod aliud poni nõ potest quod est xp̃s ie sus superedificare posse videt: sicut salutifera opa: sic et quelibet ecclĩastica sacramẽta: cũ illud nõ sit generaliter verũ neq̃ de nouis neq̃ de veteribꝰ sacramentis q̃ baptismus sit fundamentũ illorũ q̃n τ sacramtum cõiugii τ eucharistie a non baptisatis recipi potest. Preterea sacramentũ ordinis nõ solũ pontificalis sz sacerdotalis etiã τ leuitici ex institutione sua p̃cessit baptismũ p q̃d forsitã videtur q̃ ante baptismũ huiusmodi ordines possit rite cõferri maxime his qui baptizari credũtur ¶ Quia vero in concilio apud compendiũ legitur constitutũ q̃ si quis in presbiterũ ordinatus deprehenderit se non essebaptisatum baptisetur τ iterum ordinetur: nos circa latorem presentium in hoc dubitabili casu quod tutius est sequentes: mandamus quatenus ipsum per singulos ordines vsq̃ ad sacerdotiuz promouere procures τ permittas eũ in sacerdotio ministrare: q̃ nõ intelligitur iteratum quod ambigitur esse factum nec male de sacramento sẽtitur: cum illud non religionis cõtemptus: sed articulus necessitatis excludit. Et certe de illo qui natus de christianis parentibꝰ inter christianos est fideliter conuersatus tã violenter presumitur q̃ fuerit baptizatus vt hec presumptio pro certitudine sit habenda donec euidentissimis forsitan argumentis contrariũ probetur. ¶ De custodia eucharistie chrismatis τ aliorum sacramentorũ

Inn. iij. in concilio generali.

Eucharistia et chrisma debent fideliter sub clauibus custodiri. et contra facientes sunt puniendi.

c. iij. Statuimus vt cunctis ecclesijs chrisma et eucharistia sub fideli custodia clauibus adhibitis con seruetur. Ne possit ad illa temeraria manus extendi ad aliqua horribilia vel nefaria exercenda. Si vero is ad quem spectat custodia ea incaute reliquerit trib9 mensibus ab officio suspendatur: et si per eius incuriam aliquid nefandum inde contigerit: grauiori subiaceat vltioni.

Idem in eodem.

Suppellectilia in ecclesijs poni non debent nisi necessitas vrgeat. h. d. prio. Ecclie dnt sua vasa et vestimenda munde tenere hoc scdo.

cap. v. Relinqui nolum9 incorrectum quod quidam clerici ecclias sic exponunt suppellectilibus ppriis et etiam alienis vt potius domus laice quam dei basilice videantur non considerantes quod dns non sinebat vt vas transferretur per templum. Sunt et alij qui non solum ecclesias dimittunt inculatas verumetiam vasa ministeria et vestimenta ministrorum ac pallas altaris nec non ipsa corporalia tam immunda relinquunt quod interdum aliquibus sunt horrori. Quia vero zelus nos comedit domus dei firmiter prohibemus ne huiusmodi suppellectilia in ecclesijs admittantur nisi propter hostiles incursus aut incendia repentina: seu alias necessitates vrgentes ad eas oporteat haberi refugium: sic tamen vt necessitate cessante res in loca pristina reportentur. Precipimus quoque vt oratoria vasa corporalia et vestimenta predicta munda et nitida conseruentur. Nimis enim videtur absurdum in sacris sordes negligere: que dedecerent etiam in prophanis. De reliquijs et veneratione sanctorum.

Alexand. iij.

Sine pape licentia non licet aliquem venerari pro sancto.

cap. i. Audiuim9 quod quidam inter vos diabolica fraude decepti: hominem quendam in potatione et ebrietate occisum quasi sanctum (more infidelium) venerantur. Cum vix talib9 in ebrietatibus peremptis ecclesia permittat orare dicit ei apls. Ebriosi regnum dei non possidebunt. Illum ergo non presumatis decetero colere cum etiam si per eum miracula fierent non liceret vobis ipsum pro sancto absque auctoritate ro. pontificis venerari. Inn. iij. in concil. generali.

Sanctorum reliquie vendi non possunt vel passim ostendi non debent ne circa illas ppls decipi possit

cap. ij. Cum ex eo quod quidam sanctorum reliquias exponunt venales: et eas passim ostendunt christiane religioni detractum sit sepius. Ne in posterum detrahantur presenti decreto statuimus vt antique reliquie ammodo extra capsam nullaten9 ostendantur nec exponantur venales inuentas autem de nouo nemo publice venerari presumat nisi prius auctoritate rom. ponti. fuerint approbate. Prelati vero non permittant eos qui ad eorum ecclesias causa venerationis accedunt varijs figmentis aut falsis documentis decipi sicut in plerisque locis occasione questus fieri consueuit. De obseruatione ieiuniorum. Inno. iij. clericis sancti petri magal.

Uigilia occurrens in dominica ieiunari debet in sabbato et ieiunanda est vigilia mathie.

cap. i. Ex parte vestra quesitum fuit vtrum si natiuitatem domini vel assumptionem beate marie vel festiuitatem alicui9 apostolorum in secunda feria contigerit euenire: die sabbati precedenti vigilia debeat ieiunari

Et vtrum in vigilia beati mathie apostoli sit ieiunium iniungendum.
Ad quod breuiter respōdemus q̄ die sabbati festiuitate prelibatas secunde ferie precedentis et beati mathie apostoli debet vigilia ieiunari.
Idem bracharensi archi.
Non capit congruam summationem et tertius in se satis clarus est multa sunt dicta que patent. per. G.

cap.ii Consilium nostrū. et infra. Consul. t. rñ. q̄ olim apostolorū vigilie sunt in obseruatiōe ieiunū celebrande preter vigilias apostolorū philippi et iacobi et btī iohānis euāgeliste: qm̄ ipsorum solennitatem pascale illius aūt infra natalē dn̄i celebratur. Ieiuniū ēt apud nos in aduentu dn̄i agit. Sctōꝝ quoq; vigilia quoꝝ festiuitates opoꝛtet secūda feria celebrari i precedēti sūt sabbato ieiunande. De festiuitate vero btī Bartholomei apostoli de cuius celebratione dubietas oꝛitur apud quosdā respondemus q̄ in ꝯsuetudinē tue regionis obseruees. et infra. Cū aūt quesieris q̄ sit illi penitentia iniūgenda qui diebus quadragesimalibus tēpoꝛe quo tante famis inedia ingruebat q̄ magna pars ppl'i ꝓpter inopiā annone piret carnes comedere sunt coacti. rñdem⁹ q̄ in tali articulo illos nō credimus puniendos preces tñ dn̄o ꝓ illis et cū illis effundas ne ipsis aliquaten⁹ imputet: q2 bonaꝝ mentiū est ibi timere culpā/vbi culpa minime reperit. Itē de illis q̄ propter debilitatem in sabbato carnes sumunt: qđ in partibus tuis nullaten⁹ fieri cōsueuit: cū hoc ab aliis moleste feratur et oꝛitur inde illis occasio detrahēdi. Respondemus q̄ sup hoc consuetudinē tue regionis facias obseruari: sic tñ q̄ debilib⁹ et infirmis ꝓpter hoc periculū nō emergat. Propterea de illis qui quadragesima vel aliis ieiuniis solennibus infirmant et petūt sibi esū carniū idulgeri rñdem⁹ q̄ (cū non subiaceat legi necessitas) desideriū infirmoꝛum cū vrgens necessitas exigit suppoꝛtare potes et debes: vt malus periculum in eis euitetur.
Honorius iij. pragen. epo.

Si festum natiuitatis occurrerit sexta feria licitū est oībus carnes comedere exceptis pfessis et voventibus. ca. iii.

Explicari p sedē aplīcā postulasti. et infra. Rñdemus q̄ illi q̄ nec voto/nec regulari obseruātia sūt astricti i. vi. feria si festū natiuitatis dn̄ice die ipso venire cōtingerit carnibus ꝓpter festi excellentiā vesci pñt ꝓ ꝯsuetudinē ecclesie gñalis. Nec tñ h3 reprehēdēdi sūt q̄ ob deuotionē voluerint abstinere. De purificatiōe post partum. Inn. iij. armacan. episcopo.

Mulier post partū statim potest ingredi ecclesiā nec tenetur abstinere per aliquos dies secū dum legem mosaycam.

Volens: et infra. Licet scdm legē mosaycā certi dies determinati fuissent quibus mulieres post partum a tēpli cessarent ingressu. Nūc tñ lex per moysen data est: gr̄a et veritas p iesū xp̄m facta est. Inq̄. t. t. r. q̄ postq̄ vmbra legis euanuit et illucesxit veritas euangelii si mulieres post ꝓlē emissā acture gratias ecclesiam itrare voluerint: nulla ꝓinde peccati mole grauant nec ecclesiarum est eis adit⁹ denegand⁹: ne pena illis cōuerti videat in culpam. Si tñ ex veneratione voluerint aliq̄diu abstinere deuotionem earū nō credim⁹ improbādā. cap. vnicū. De ecclesiis edificādis vel reparandis. Ex concilio maguntinensi.

Habentes beneficiū i ecclis tenētur ꝯtribuere ad ipsius reparationem.

Quicūq; ecclesiasticum beneficiū habēt oīno adiunct ad tecta ecclesie restauranda vl' ipsas ecclesias emendandas. Ex concilio lateran. ca. i.

Leprosi pmitti dn̄t sine p̄iudicio antiquarū parrochiarum habere ecclesiā ꝓpriā et p̄sbyterium nec tenētur soluere decimas de hoꝛ

tis vel nutrimentis animalium.

ca.ii. Cum dicat apostolus: et infra. Constituimus ut ubicunque tot fuerint leprosi sub communi vita fuerint congregati: quod ecclesiam cum cimiterio sibi constituere et proprio gaudere valeant presbytero sine contradictione aliqua permittantur habere. Caveant tamen ut iniuriosi veteribus ecclesiis de iure parrochiali nequaquam existant quod enim eis pietate conceditur ad aliorum iniuriam nolumus redundare. Statuimus etiam ut de hortis et nutrimentis animalium suorum decimas tribuere non cogantur. Alexander tertius eboracen. epi.

Propter nimiam distantiam ecclesie potest nova ecclesia in ipsius parrochia edificari: et certa portio de antiqua sibi deputari.

ca.iii. Ad audientiam nostram noveris pervenisse quod villa que dicitur H. tam perhibetur ab ecclesia parrochiali distrare ut tempore hiemali cum pluvie inundant non possint parrochiani sine magna difficultate ipsam adire unde non valent congruo tempore ecclesiasticis officiis interesse. Quia igitur dicta ecclesia ita dicitur redditibus abundare quod preter illius ville proventus minister illius convenienter valet sustentationem habere. mandamus quatenus si res ita se habet ecclesiam ibi edifices et in ea sacerdotem sublato appellationis obstaculo ad presentationem rectoris ecclesie maioris cum canonico fundatoris assensu instituas ad sustentationem suam eiusdem ville obventiones ecclesiasticas percepturum. providens tamen ut competens in ea honor pro facultate loci ecclesie matrici servetur quod quidem fieri posse videtur cum eiusdem ville domini. xx. acras terre frugifere velit ad vsus sacerdotis conferre. Si vero persona matricis ecclesie virum idoneum presentare distulerit vel opus illud voluerit impedire tu nihilominus facias idem opus ad perfectionem deduci et virum bonum appel. cessante diffugio instituere non omittas. Idem leonien. epo.

Rectores ecclesiarum possunt compelli ut de redditibus qui supersunt teneantur conferre ad constructionem seu reparationem ecclesie.

ca.iiii. De his qui parrochiales ecclesias habent duximus respondendum quod ad reparationem et institutionem ecclesiarum cogi debent (cum opus fuerit) de bonis que sunt ipsius ecclesie si eis superfint conferre: ut eorum exemplo ceteri invitentur. Urbanus tertius.

Secularis ecclesia sine preiudicio clericorum ad statum regularem potest reparari: et collegio quod nondum est privilegium non confertur.

ca.v. Ad audientiam nostram pervenit quod tu in ecclesia de que in epistola vocatur fuisti regulares canonicos desideras ordinare inde si quidem est quod hoc devotioni tue auctoritate apostolica indulgemus: si tibi episcopus diocesanus consenserit in hac parte Uerum si clerici seculares in ea adhuc supeesse noscuntur: volumus eis dum vixerint ibi vel alibi necessaris provideri. Licet autem nobis instantius supplicares ut ecclesie predicte confirmationis privilegium faceremus: tibi non possumus de iure deferre cum nulli canonici adhuc ibidem existant/quibus privilegium concedatur. Celestinus tertius.

Non obstante iuramento de rebus ecclesie non aliendandis/potest episcopus propter indulgentiam novam ecclesiam edificare.

ca.vi. Ua nos duxit. et infra. Preter ea que occasione iuramenti quod de rebus ecclesie non aliendandis te asseris prestitisse in locis tui episcopatus in quibus populi habitantes oratoriis egere videntur (ne pretextu novarum ecclesiarum commissa tibi ecclesia destitui videretur) ecclesias formidas erigere. F. t. man. qua. illius iuramenti occasione nullatenus pretermittas quin populo indigenti super basilicarum institutione studeas salubriter providere.

¶ De immunitate ecclesiarum cimiteriis et rerum ad eas pertinentium.

Ex synodo iohannis pape.

In domibus ecclesiarum non debet iudex laicus iudicare nec hospitium querere.

t in domib⁹ ecclesiarũ neq3 missi⁹: neq3 comes vel iudex publicus: vel minister quasi p ɔsuetudine placitũ vel hospiciũ vendicēt. sed i publicis locis domos cō stituant i qbus placitũ teneāt ꝛ etiã hospitẽt. O re.ix.archia.trecẽ.

ca.i.

Ehe magne necessitatis non debet aliquis excusari a murorum seu ciuitatis custodia. h. d. secundũ intellectum Panor.

ca.ii. P Eruẽit: et ifra. C. F.t.nullũ p nre vel ecclesie sue nomẽ aut alio mõ excusari a murorũ vigilijs patiat sed omnes ad hoc generalit compellantur. C Quatenus cũctis vigilantib⁹ melius valeat ciuitatis custodia procurari. I dem vitali de fensori sard.

Rustic⁹ astrict⁹ ad culturam agroꝝ ecclesie non pōt illam deserere. h. d. summãdo generalit.

ca.iii. I Ndicatũ ꝛ est: infra. Dictũ est nobis ꝙ rustici ecclesie rura eius deserẽtes in priuatoꝝ possessionibus culturã exhibeant quod expe riẽtia tua fieri n̄ pmittat. C x p. lat.

Laici collectas iponentes clericis vel ecclesijs seu iurisdictionẽ eoꝝ vsurpãtes: si moniti non desistũt sunt excõicati cũ suis fautoribus. pōt tñ episcopus cum clero eis in necessitate prebere subsidia.

ca.iiii N On minus: ꝛ ifra. In diuersis mundi partibus consules ciuitatum et rectores: necnon et aliũ ꝗ potestatem habere videt: tot onera frequenter imponũt ecclesijs: vt deteriorꝭ conditionis factum sub eis sacerdotiũ videatur ꝙ̃ sub pharaone fuerit: ꝗ legis diuine noticiam non habebat. Ille qdem (omnib⁹ alijs seruituti subactis) sacerdotes ꝛ possessiões eoꝝ in pristina libertate dimisit ꝛ eis alimoniã de publico administrauit. Isti vero onera sua fere vniuersa iponũt ecclijs: ꝛ tot angarijs eas affligũt: vt eis qđ hiere mias deplorat competere videatur Princeps prouinciarũ fctã est sub tributo. Siue quidem fossata siue expeditiões seu alia ql3 sibi arbitrentur agenda: de bonis ecclesiaꝝ ꝛ pauperum xp̄i vsib⁹ deputatis volunt fere cuncta cõpleri. Iurisditione3 etiã ꝛ auctoritatem platoꝝ ita euacuantvt nihil ptãtis eis in suis videat hoibus remãsisse. C Quocirca sub anathematis districtione fieri de cetero talia phibem⁹: nisi epũs ꝛ cler⁹ tantã necessitatẽ vel vtilitatẽ ꝛ aspexerit: vt absq3 vlla exactione ad releuãdas cões vtilitates vel necessitates vbi laicoꝝ nõ suppetũt facultates subsidia per ecclias extiment ɔferẽda. Si autẽ ɔsules aut aliũ de cetero ista cõmiserint: ꝛ cõmoniti desistere noluerint: tã ipi ꝙ̃ fautores eoꝝ excõicatiõi se nouerit subiacere: nec cõioni reddãtur: donec satisfactionẽ fecerit ɔpetẽtẽ. II u.iii.

Cause sanguinis in ecclia vel cimiterijs agitari non dñt.

cap.v C Um ecclesia dei scdm euãgelicã veritatẽ dom⁹ orõis esse debeat nõ speluca latronũ aut sanguinis foꝝ. Seculares iudices causas vbi de sanguis effusiõe ꝛ corporali pena agit: i ecclesijs vel cimiterijs agitare sub itermiatiõe anathemat phibem⁹. absurdũ ei ẽ ꝛ crudele ibi iudiciũ sãguis exercere vbi ẽ tutela refugii pstituta. I nñ.iii.illu.re.sco.

Reus criminis ad ecclãm fugiẽs nõ est violẽter ab ea extrahẽd⁹, nec d3 ampli⁹ pretextu criminis ɔmissi donari ad mortẽ vel ad aliã penã corporalẽ est tñ aliter legitime puniẽdus. fallit i duob⁹ casibus hic expssis. h. d. prio. Seruus fugiẽs ad ecclesiã timore dñi sui est dño de eius impunitate iurãti restituend⁹. h. d. secundo.

ca.vi. I Nter alia: ꝛ ifra. C Tuis qstiõnib⁹ rñdẽtes iuxta sacroꝝ statuta canonũ ꝛ traditiones legũ ciuiliũ ita duxim⁹ distinguẽdũ ꝙ fugiens ad ecclesiã aut liber aut seruus extitit. Si liber ꝙ̃tũcũq3 grauia malefcia ɔpetrauerit, nõ ẽ violẽter ab

ecclia trahēdꝰ nec īde dānari dʒ ad mortē vel ad penā ſʒ rectores eccliarū ſibi obtinere dn̄t mēbra ꝛ vitam. Sup hoc tn̄ qḋ tn̄q̄ fecit eſt alias legitime puniēdꝰ. ꝛ hoc verū ē niſi publicus latro fuerit vl̄ nocturnꝰ depopulator agrorū q̄ dū itinera frequētat vel publicas ſtratas obſidet aggreſſionis inſidias ab eccla extrahi pōt ipunitate nō p̄ſtita ſcd̄ʒ canonicas ſāctiōes. ¶ Si ſervꝰ fuerit q̄ cōfugerit ad ecclias poſt q̄ de impunitate ſua dn̄s eiꝰ clericis iuramētū p̄ſtitit ad ſervitiū dn̄i ſui redire ꝓpellit̄ ēt īuitꝰ alioquin a dn̄o poterit occupari. ¶ Idē in ſpē generali.

Clerici non debent neceſſitatibus ſeu vtilitatibus civitatum ſeu aliorum locorum etiā vbi laicorum non ſuppetunt facultates ſubuenire niſi prius romanus pōtifex conſulatur hoc primo. Sentētie ꝛ conſtitutiōes edite a laicis collectantibꝰ ecclias ſunt ipſo iure irrite nec vllo tp̄e convaleſcūt. hoc ſecūdo Rectores excōicati ob gravamina premiſſa remanēt excōicati ēt poſt depoſitū officium nichilominꝰ excōicati ſūt ſucceſſores niſi ſatiſfecerint īfra mēſē. hoc tertio. h. d. ad maiorem declaratiōnē et ꝓ noticiis.

ca.vii. Adverſus cōſules et rectores civitatum vel alios qui eccleſias et eccleſiaſticos viros talliis ſeu collectis et exactionibꝰ aliis aggravare nituntur volēs immunitati eccleſiaſtice latera. concilium provide dere preſumptionem huiuſmodi ſub anathematis diſtrictione ꝓhibuit: trāſgreſſores ꝛ fautores eorū excōicatiōi ſubiacere p̄cepit: doec ſatiſfactionē ipenderint competentem. Uerum ſi quando forte epiſcopus ſimul cum clericis tātā neceſſitatē ꝛ vtilitatem proſpexerint vt abſq̄ vlla coactiōe ad relevādas vtilitates vel neceſſitates cōes vbi laicorū nō ſuppetūt facultates ſubſidia duxerint per ecclias ꝯferēda p̄dicti laici hūiliter ꝛ devote recipiant cū gratiarum actione. ¶ Propter imprudentiam tn̄ quorūdam romanus pontifex prius conſulatur cuius intereſt cōmunibꝰ vtilitatibus providere. ¶ Quia vero nec ſic quorumdā malicia cōtra dei eccleſiam conquievit: adiicimus vt conſtitutiones et ſententie que a talibus vel de ipſorum mandato fuerint promulgate: inanes ꝛ irrite habeantur nullo vnq̄ tēpore valiture. ¶ Ceterum qr fraus et dolus alicui patrocinari non debēt: nullꝰ vario decipiatur errore: vt infra tempus regiminis ſuſtineat anathema quatenus poſt illud non ſit ad ſacratiſfactionis debitum compellendus. nā et ipſuʒ q̄ ſatiſfacere recuſaverit ſucceſſorem ipſius: niſi ſatiſfecerit īfra menſem manere decernimus ecclīaſtica cēſura ꝯcluſū donec ſatiſfecerit cōpetenter: cū ſuccedat in onere q̄ ī honorē ſubſtituit̄. ¶ Idem l eodeʒ.

Prelati plꝰ debito a ſubditis extorquētes pretextu procurationis vel alterius ſervitii impenſi legato vel alteri illud reſtituere reſtituēt: ꝛ tn̄dē pauperibꝰ erogabūt

ca.vlti. Quia plerīq̄ p̄lati: vt procurationē aut ſervitium aliqḋ ipēdant legato vel aliī plus extorquēt a ſubditis q̄ ſolvāt ꝛ ī eorū dānis lucrari ſectātes q̄rūt predā potius q̄ ſubſidium in ſubiectis id de cetero fieri ꝓhibemus. ¶ Qḋ ſi q̄s forte preſumpſerit ꝛ ſic extorta reſtituat ꝛ tantūdem cogatur pauperibus elargiri. ¶ Superior autē cui fuerit querela depoſita: ſi negligēs fuerit in hmōi executiōe ſtatuti canonica ſubiaceat vltioni. ¶ Grego. nonus ſeneñ epō.

Eccleſia non conſecrata ī qua divina officia celebrātur gaudet immunitate.

cap.ii. Eccleſie in qua divina myſteria celebrantur licet adhuc non extiterit conſecrata: nullo iure privilegium immunitatis adimitur. ¶ Que obſequiis divinis dedicata nullius eſt temerariis auſibus prophananda. ¶ Idem toletano et compoſtellano archiepiſcopis.

Qui ſub ſpe immunitatis ī eccleſiis vel cimiteriis delinquunt immunitate non gaudent.

ca.x. Immunitatē ecclesiasticā: et infra Nonnulli impunitatē suoꝝ excessū per defēsionem eccle obtinere sperantes homicidia et mutilatiōes mēbroꝝ in ipsis ecclesiis vel eaꝝ cimiterijs ꝯmittere nō verēt. q̄(nisi ꝑ ecclesiā ad quā fugerit crederēt se defēdi) nullatenus fuerāt ꝯmissuri: ꝛ infra. Cū sūt in eo in quo delīqt puniri q̄s debeat: ꝛ frustra legis auxilium inuocet q̄ cōmittit in legem man. qua. publice nunciet is tales nō debere gaudere imunitatis priuilegio quo fa ciūt se idignos. Ne clerici vel monachi secularibus negocijs se imisceāt. Ex cōci. magūtino.

Enumerat concilium multa secularis negocia a q̄bus iubet clericos et monachos abstinere. Et sunt. xliij. si recte numerentur

capi. i. Multa sūt negocia secularia de quibus pauca ꝑ stringamus ad que pertinet oīs carnalis cōcupiscētia. Quicquid plus iusto appetit hō turpe lucrum est. Munera iniusta accipere vel etiā dare pro aliquo seculari questu: precio aliquē conducere. Contentiones vel lites vel rixas amare. In placitis secularibꝰ disputare excepta defensione orphanorum aut viduarum. Cōductores secularium rerum aut ꝓcuratores esse. Turpis verbi vel facti esse ioculatorē vel iocū secularem diligere. Aleas amare. Ornamentū incōueniens ꝓposito suo querere. In delicijs viuere velle. Gulā ꝛ ebrietatē sequi. Pondera iniusta vel mensuras habere. Negociū iniustū exercere. nec tamen iustū negocium est contradicendū propter necessitates diuersas: qꝛ legimus sāctos apostolos negociatos fuisse et in regula beati benedicti precipitur prouideri ꝑ quorum manus negocia monasterij procurentur. Canes et aues sequi ad venandum: et omnibus quibuslibet causis superfluis interesse. Ecce talia et his similia ministris altaris domini: necnon et monachis omnino contradicimus de quibus ait apostolus. Nemo militans deo implicat se negocijs secularibꝰ. Eugē. papa. luce. epi.

Clerici nō debēt esse ministri vel procuratores laicoꝝ. q̄ si contrafecerint et deprehendantur in fraude: non subuenitur eis ab ecclesia.

ca. ij. Sacerdotibus et clericis tuis denūcies publice ne ministri laicoꝝ fiant: nec in rebus eorū procuratores existant. Quod si postmodum facere presumpserint: ꝛ occasione ipsius administrationis propter pecuniariam causam deprehendantur in fraude: indignum est eis ab ecclesia subueniri: per quos constat in ecclesia scandalum generari. Turo. Alexander tertius in concilio

Religiosi professi exeūtes ad audiendas leges vel phisicam (nisi infra duos menses ad claustrū redeant) excōicati sunt ꝛ in nulla causa patrocinari p̄nt: et in choro/et capitulo in ceteris erunt vltimi ꝛ sine dispēsatione pape nō ꝓmouentur.

ca. iij. Non magnopere antiq̄ hostis inuidia. ꝛ infra. Inde nimirū est q̄ in angelū lucis se morte solito trāsfigurās sub obtētu lāguētiū fratrū cōsulēdi corporibus ꝛ ecclesiastica negocia fideliꝰ ꝑtractādi: religiosos quosdā ad legēdas leges ꝛ cōfectiones phisicales pōderandas de claustris suis educit. Unde ne occasiōe sciē spirituales viri mūdanis rursꝰ actionibus inuoluantur: statuimus vt nulli olino post votū religionis: et post factā in aliquo loco religioso professionē ad phisicā leges siue mūdanas legēdas ꝑmittātur exire. Si vero exierit ꝛ ad claustrū suum infra duorum mensium spacium nō redierint sicut excōicati ab omnibus euitent et in nulla cā si patrocinium prestare voluerint audiantur. reuersi aūt in choro / capitulo / mensa ꝛ ceteris vltimi fratrum existant et nisi forte ex misericordia se ap. totius spem ꝑmotiōis amittant. Idē in cōci. latē.

Clericus generalis procurator vel iusticiarius principis secularis deponendus est: ꝛ si relig

giosus est grauius puniatur.

ca.v. Sed nec pcurationes seculares sub aliqbus pricipibus et vil-larum aut iuri sditiões etiã secularib⁹ viris vt iusticia eo⁊ fiat clerico⁊ qs ꝙ̃ exercere psumat. Si quis autẽ aduers⁹ hec venire tẽtauerit (qr con tra doctrinã apl'i dicẽtis. Nemo mi litans deo iplicet se secularib⁹ nego cijs: secularit̃er agit ab ecclesiastico ſi ac ministerio alienus: pro eo ꝙ (offõ clericali neglecto) fluctibus seculi vt potestatib⁹ placeat se imergi. Districti⁹ autẽ decernim⁹ puniẽdũ ſi religioso⁊ quisꝙ̃ aliud pdicto⁊ ausus fuerit attentare. I. dem cantuarieñ. archiepiscopo.

Clericus iudicium sanguinis exercẽs ab officio ⁊ beneficio deponitur. Et excõicat⁹ est habẽs officium ꝑpositi secularis ſi monitus non desistat.

ca.v. Clericis i sacris ordinib⁹ cõsti tutis ex pcilio toletão iudiciũ sãguis agitare nõ licet. Vñ phibe- m⁹ ne aut per se trũcatiões mẽbro⁊ faciãt: aut iudicẽt inferendas. Qd ſi qs tale q̃d fecerit honore priuet et loco. Iubem⁹ etiã sub intermina- tiõe anathematis: ne qs sacerdos officiũ habeat vicecomitis aut ꝑposi- ti secularis. Si qs aũt cõtra hoc ve nire ꝑsũpserit: excõicationi cõmoni tus emendare noluerit: excõicatio- ni subiaceat. I. dem londoñ. epo.

Non licet clericis vel mona- chis lucri causa negociari. h. primo. Monachi nequeunt nomine proprio conductas possessiones ha bere. h. secundo. Laicis nõ dz eccle- siatitulo conductionis concedi. hoc tertio.

ca.vi. Ecũdũ istituta ꝑdecessorũ no stro⁊ sub interminatione ana thematis prohibemus ne monachi vl' clerici cã lucri negocient. Et ne mõachi a clericis vl' laicis suo nõie fir mas habeant. Neq₃ laici ecclesias ad firmam teneant. I. dem eidem.

Monachi icorrigibiles de mo nasterio expellantur. et refor- mabitur monasterium de fratribus alterius ordinis ſi de mõachis eius dem ordinis reformari non potest.

ca.vii. Elatũ est ꝙ monachi de h. se culariter viuũt et alios exem plo suo corrũpunt. Ideoq₃ man- damus quatenus eos ad obseruan- tiã regule ap. remota cõpellas: vel ſi tibi restiterint ausu temerario eis electis fr̃es alteri⁹ ordis ſi non potest prescriptum monasterium in suo ordine reformari i illud inducas vel labores impio⁊um iusti edant: ⁊ illi tandem rubore perfusi: ad sui ordinis obseruantiam reuertantur. I. añ. th. estul. epi.

Clerici in sacris compellendi sunt per beneficio⁊um subtra- ctionem vt desistant a tabellionat⁹ exercitio.

c.viii. Icut te accepimus referente: et infra. F. t. mandamus qua tenus clericis in sacris ordinib⁹ cõ stitutis tabellionatus officium ꝑ be neficio⁊um subtractionem appella- tione postposita interdicas. I. dem in concilio generali.

Cleric⁹ nec dictare nec proferre sententiã sanguinis dz nec quicꝙ̃ aliud exercere per quod ad vindictã sanguinis tendatur vl' pur gationi vulgari opẽ prestare nõ dz.

cap.ix. Ententiam sanguinis nullus clericus dictet aut proferat ſ₃ nec sanguinis vindictam exerceat: aut vbi exerceatur intersit. Si quis autem huiusmodi occasione statuti ecclesiis vel ecclesiasticis personis aliquod presumpserit inferre dispẽ dium: per censuram ecclesiasticam compescatur. Nec quisꝙ̃ clericus litteras dictet aut scribat pro vindi cta sanguinis destinendas vnde in curiis principum hec sollicitudo nõ clericis sed laicis committatur. Nullus quoq₃ clericus ruptariis vel balistariis aut huiusmodi viris sanguinum preponatur: nec vllam chirurgie artem subdiaconus dia- conus vel sacerdos exerceat que a- dustionem vel incisionem inducit. Nec quicꝙ̃ purgationis aque fer uentis vel frigide: seu ferri cãdẽtis

ritum cuiuslibet benedictionis aut consecrationis ipedat. saluis nihilo minus phibitionibus de monachis siue duellis añ pmulgatis. Non.3
Constitutio turoneñ. cōcilij puniens religiosos audientes leges vel phisicā est canon late sententie: et incidentes in illā debēt per ordinarios puniri. h. pmo. Secundo extendit dictam constitutionem ad habentes dignitates: et per sonatus/ et ad presbyteros.

co.r. Uper specula: et infra. Cōtra religiosas psonas de claustris exeuntes ad audiēdum leges vel phisicā. A pre. no. olim statuit i concilio turoneñ. vt nisi infra duorum mensiū spaciū ad claustrū redierint: sicut excōmunicati ab oībus euitentur: et in nulla causa (si patrocinium prestare voluerint) audiantur reuersi aūt in choro: mensa: capitulo: et ceteris vltimi fratrū existant et (nisi forte ex mia se. apo.) totius spem promotionis amittant. Uerum qz nonnulli ex talibus pro pter quorundā opiniōes diuersas excusationis aliquid assumebant. Nos volētes vt de cetero ipso facto sententiā excōmunicationis incurrant: districte precipiēdo man. qua. tam a diocesanis: et capitulis ipsorum ꝙ a ceteris epis in quorū diocesibus huiusmodi studēt: tales excōmunicati et predictis penis ob noxij publice nuncientur. Qz vero theologie studiū cupimus āplia ri. vt dilatato sui tentorij loco: funiculos suos faciat longiores: vt sit fides catholica circuncincta muro inexpugnabili bellatorum/ quibus resistere valeat ascendentibus ex aduerso. ad archidiaconos/ decanos plebanos/ prepositos/ cantores/ et alios clericos personatus habentes necnon presbiteros: (nisi ab his infra spacium prescriptū destiterint) hoc extēdi volumus et mādamus/ et appellatōe postposita firmit obseruari

Incipit liber quartus.

De sponsalibus et matrimonijs.

De concilio tribu.

Matrimoniū consensu ptrahitur: nec inualidatur si consuetudo patrie non seruetur.

E francia quidam nobilem mulierem de saxonia lege saxonum duxit in vxorem. verum quia non eisdē vtuntur legibus saxones et frācigene: causatus est ꝙ eā nō sua. i. francorum lege desponsauerat: dimissaqz illa aliam superduxit. Diffiniuit sup hoc sācta sinodus vt ille transgressor euāgelice legis subijciat penitentie: et a secunda coniuge separetur: et ad priorem redire cogatur. capi. I

Innocen. iij. exoneñ. episcopo.
Sponsalia de futuro dissoluuntur si sponsi se dissoluūt etiam si fuerint iurata.

Reterea hi qui de matrimonio ptrahēdo pure et sine ōi conditione fidē dederūt: pmonēdi sunt et modis oībus inducendi vt pstitam fidē obseruēt. Si aūt se ad inuicē admittere noluerint/ ne forte deterius inde ptingat: vt talē scilicet ducat quam odio habet: videtur ꝙ ad instar eorum qui societatē interpositione fidei ptrahunt: et postea eandē sibi remittunt hoc possit i patientia tolerari. ca. ij.

Eugenius papa.
Si maior septennio: duxit in vxorem minorē septēnio: et eā traducit ad domū: oritur ex tali cōtractu publice honestatis iusticia. hoc dicit inherendo littere. Pañ.

Iuuenis qui puellā nōdū septēnem duxit: cuius etas repugnaret ex humana tñ fragilitate forsā tentauit qd pplere nō potuit. Qz igitur in his ꝗ dubia sunt qd certius estimatur tenere debemus: tum propter honestatē ecclesie: qz ipsa coniunx ipsius fuisse dicit: tū pter predictam dubitationē. Mā. qua. cōsobrinam ipsius puelle quam postmodum duxit diuidas ab eodem. cap. iij

Alexan. iij. papien. episcopo.
Ex sponsalibus contractis cum consanguinea oritur publice honestatis iusticia.

Ad audientiam nostram apostolatus peruenit quod cum H. papiensis ciuis filiam suam cuidam filiorum I. vellet dare uxorem: iurauit quod si ille habere eam casu aliquo interueniente non posset: alteri filio quem de alia uxore genuerat eandem matrimonio copularet. Contractis autem a filio priore sponsalibus: quidam consanguinitatem inter eos esse iuramentis interpositis firmauerunt. Ideoque prefatus H. eandem dari alteri filio nititur ut iurauit. Sed quoniam scriptum est quod sponsam fratris frater habere non potest. man. qua. eum suum implere propositum non permittas: sed ut penitentiam agat de illicito iuramento monitione premissa ecclesiastica districtione compellas.

ca. iiij

Idem panormitano archiepiscopo.
Si sponsus de futuro ante copulam ad remota se transferet: sponsa libere cum alio contrahit si tamen per eam stetit quominus matrimonium perficeretur: sibi penitentia imponitur.

De illis autem qui prestito iuramento promittunt se aliquas mulieres ducturos et postea eis incognitis dimittunt terram/se ad partes alias transferentes. Hoc tibi volumus innotescere: quod liberum erit mulieribus ipsis (si non amplius in facto est processum) ad alia se vota transferre: recepta tamen de periurio penitentia/si per eas stetit quominus fuerit matrimonium consummatum.

ca. v

Idem paduano episcopo.
Non omnis violentia impedit contractum matrimonium hoc dicit quo ad titulum.

De muliere que est inuita tradita viro et detenta cum inter vim et vim sit differentia ut rum postea consensus intercesserit certum nobis nichil postea expressisti: nichil certum indetibi possum uarespondere.

ca. vi.

Idem cantuariensi. archiepiscopo.
Si aliqui apti ad matrimonium contrahunt per verba obscura communem verborum intellectum sequi tenentur.

Ex litteris tuis. De hoc autem quod consuluisti quid debeat obseruari quando inter aliquos sponsalia contrahuntur nec intelligit alter quod alter proponit. Respondemus quod inspiciendum est iudici si matrimonium contracturi ad id faciendum sint idonei scientia et etate quo cognito si aliter non intellexerit. quod alter proposuit ad communem verbi intelligentiam recurratur: et cogatur uterque verba prolata in eo sensu retinere quem solent recte intelligentibus generare. Idem vigil. episcopo

ca. vii

Inter sponsam et consanguineos sponsi oritur impedimentum publice honestatis impediens et dirimens matrimonium inter eos contrahendum.

Sponsam alterius (maxime si est nubili etati proxima) nullus consanguineorum aliquo modo sibi potest matrimonio copulare. Idem abbatibus sancti eadmundi et demer.

c. viij.

Si vir et mulier inuicem promittunt quod ab eo tempore se pro coniugibus habebunt contractum est matrimonium de presenti. h. d. et est casus notabilis

Ex parte. C. mulieris nobis intimatum est: quod andreas iuramentum prestitit: quod eam ab eo tempore pro coniuge teneret: et ei sicut uxori sue fidem seruaret. Ipsa quoque eidem Andree iurauit se illum pro marito habituram: et fidem ei tanquam viro prestituram: quo facto prenominatus A. reliquit eandem. Quia igitur nemini licet uxorem suam sine manifesta causa fornicationis dimittere: et tunc eam sibi reconciliare debet: aut ipsa viuente continere. Man. qua. eundem ut (super inducta dimissa) ad uxorem suam redeat. et eam maritali affectione pertractet: monitione premissa per eccl. cen. cogatis. Idem pictauen. episcopo.

ca. ix.

Qui iurauit cum aliqua contrahere si non subest impedimentum per censuram ecclesiasticam contrahere compellitur.

ca.x. Ex litteris Munarī epī accepimꝰ quod cū duo nobiles viri sui epa tus Gu.s.de monstra.ꝛ.B.filius ꝛ filias ipubescentes haberēt inter se cōuenerunt ꝙ eos adinuicē matrimonijs copularēt: ꝛ hoc tā pres ꝙ filiū sub iuramēto se pmisere facturos i et quos sliquidē. G.filiā alterius ↄ entiēte pre se iurauit ducere in vxorē: quo volēte ad alia vota migrare eū epus ↄpellere voluit vt qd iurauerat adimplere: ꝛ infra. Qr igitur predicto. G.periculosum est cōtra suū iuramētū venire. F.t.mā da.qua.si hoc tibi ↄstiterit eū monneas: ꝛ si non acquieuerit monitis: ec.cen.ↄpellas vt ipsam (nisi rationabilis causa obstiterit) in vxorē recipiat: ꝛ maritali affectiōe ptractet I dem archiepiscopis ꝛ alijs pla tis per anglicam constitutis.

Per censuram ecclesiasticam pater ↄpellitur restituere filio eius vxorem quam iniuste detinuit vel detinet

ca.xi Non ē vobis (sicut arbitramur incognitū qualiter anglo𝔭 ↄ discordia q̄ inter ipm ꝛ filios suos est suborta: vxores eos ne tineat: et infra. Nos itaqꝫ attēdētes iustum ꝛ honestū esse: vt viri suas petāt vxores. Mā.qua. eundē regē ad eas restituēdas sollicite moneatis: ꝛ si ipsu xta cōmonitionē vestram filijs suis vxores suas infra certū terminum non restituerit ex tūc in quacūqꝫ ↄ uinciarum vestrarū detinentur vel transferūtur donec ibi fuerint nulla diuina officia (preter baptismum paruulo𝔭 ꝛ penitētias morientiū) celebretis: nec pmittat ī aliquatenꝰ celebrari. I dem epo sancte agathe

Dictum vnius asserentis impedimentū impedit matrimonium contrahendum non iuratum.

ca.xij. Preterea de muliere q̄ a viro ꝑpetitur: cuiꝰ cōsanguineus cū ea se deliquisse pponit: sed hoc publice ↄfiteri recusat ppter metū et potentiam mulieris Taliter.r.vt matrimonium ipsum fieri (nisi iuramentum interuenisset) districte prohibeas ne deterius inde contingat I dem procuratori et cano.sora.

Si mulier inuita cum aliquo contrahat nec i eū postes cō sentit: tenet matrimonium si alteri postea nubit. Ita cōiter sumat. Et scōm hunc itellectū esset hic casus apertꝰ ꝙ mrimoniū metu cōtractū esset ipso iure nullum hoc tā clare non colligitur ex littera.

ca.xiij Veniens ad apost.se. Mariota supplici insinuatione mōstrauit: ꝙ quendā adolescētem adamauit intātū ꝙ vterqꝫ de matrimonio contrahēdo sub triū ꝑsonarū testimonio ꝑstiterit iuramētū. qꝫ parētes mulieris ipsiꝰ ignorātes eā in s uitam ꝛ reclamatā in vxorē alij tra diderunt. quē ita exhorruit. ꝙ se ab eo nullo modo cognosci pmisit Cū qꝫ publice fateret ꝙ a priori viro cognita esset atqꝫ iurata: epus sorañ.cognito ꝙ prima iter eos esset linea cōsanguinitatis ipsos abinuicē separauit. Ceterū cum causa ipsa tractaretur ꝛ viro cui tradita fuerat a parentibꝰ cōsentire nollet: ipe aliā in vxorē traduxit: ꝛ illa cuidā.T.nomine publice i ↄspectu eccle nupsit tandem cū de illo filiū genuisset pr ipsius.T.ei opposuit ꝙ filiū suū nō potuit in virū habere eo ꝙ ab alio qui defunctꝰ est priꝰ despōsata fuisset: ꝛ infra. Man.qua.si ineneri s tis ꝙ predicta mulier a priori viro iudicio eccle fuerit separata et ab eodē.T.sine cōtradictione ecclesie in vxorē traducta: ꝛ ille cui a parētibus fuit copulata de presenti vita decessit: predictū.T.moni.premissa compellatis vt prefatā mariotā recipiat ꝛ studeat maritali affectione tractare: alioquin eū ꝛ superin ductam ꝛ patrē eius (si huic rei restiterit) excōmunicatiōi subdatis. I dem papiensi episcopo.

Si timetur inferri violentia puelle de cuius matrimonio agitur debet iudex sibi prouidere locum tutum et honestū donec causa terminetur.h.d.Et est textꝰ multum allegabilis.

c.xiiij [C]Um locum nõ habeat ꝯsensꝰ vbi metus vel coactio ītercedit necesse est vt vbi assensꝰ cuiuscꝫ requirit coactiõis materia repellatur. Matrimoniū autē solo cõsensu contrahit: ꝛ vbi de ipso q̄rit / plena debet securitate ille gaudere cuꝰ est animꝰ indagãdus ne ꝑ timorem dicat sibi placere qḋ odit et sequat exitus q̄ de inuitis solet nuptijs ꝓuenire. ¶ Quocirca mandamꝰ quatenus puellā de cuius matrimonio questio vertitur: in domo in qua nihil eam timere oporteat facias honeste teneri: donec p̄dicta causa terminata fuerit: ꝛ finis sine ꝯtradictione cuiuscꝫ valeat executioni mandari. [I]dem.

Sponsalia de futuro si secuta est copula nõ soluūtur per sponsalia de presenti. alias tenent sponsalia de presenti. nisi ꝑ metum qui potuisset cadere: in constantem virum contracta sint.

ca. xv [V]Enies ad nos Bu. sua nobis relatione monstrauit ꝙ ī domo sua mulierē quādā receperit de qua prolē habuit. et cui fidē coram pluribꝰ prestitit: ꝙ eā duceret ī vxorem. Interim aūt cū apud domū vicini sui pnoctauerit eius filia nocte illa secū concubuit: quos pr̄ puelle simul in vno lecto inueniēs ipm eā per verba de presenti despõsare coegit. ¶ Ideoqꝫ mā. quā. si inueneris ꝙ primā post fidē prestitā cognouerit. ipm cū ea facias remanere: alioquin scđe (nisi metu coactꝰ: q̄ posset in virū ꝯstantē cadere eā desponsauerit) adherere facias vt vxori.
[I]dem exonēsi. episcopo.

Qui iurauit cū aliqua contrahere: si vult religionē īgredi debet primo ꝯtrahere vt iuramētū seruetur: ꝛ ante copulam carnalem monasterium ingredi poterit.

ca. xvi [C]Ommissum. ꝛ ifra. Significauit nobis fra. t. ꝙ q̄dā cuidam mulieri de ꝯtrahendo matrimonio fidē dedit: ꝛ se cū ea infra biennīū ꝑ verba de presenti ꝯtracturū: p̄stito iuramēto firmauit nūc aūt prīuata lege ductus ad frugē melioris vite suspirat. ꝛ infra. ¶ Fr. t. t. r. ꝙ tutiꝰ est ei (religione iuramēti seruata) prius contrahere ꝛ postea si elegerit ad religionē migrare: si tñ post despõsationē copula non dinoscit īteruenisse carnalis.
[L]ucius. iij. rapalē. epõ.

Qui iurauit cū aliqua ꝯtrahere moneri potiꝰ dꝫ q̄ cõpelli vt ꝯtrahat. h. d. inherendo littere.

[R]Equisiuit a nobis. t. frater. q̄ c. xvij
cēsura mulier ꝯpelli debeat. que iusiurandi religione neglecta nubere renuit: cui se nupturā interposito iuramento firmauit. ꝛ infra. ¶ Ad qḋ. b. r. ꝙ cū libera debeāt esse matrimonia monēda: est potiꝰ q̄ cogenda: cū coactiões difficiles soleant exitus frequenter habere.
[V]rbanus. iij.

Litis pendētis sup m̄rimonio non īpedit scđm matrimoniū contrahi si primum erat nullum.

[C]Um in apostolica: ꝛ ifra. ¶ Intellerimꝰ ꝙ cū inter villicum capit.
de arueia ꝛ vxorem eiꝰ matrimonij xviij.
q̄stio tractaretur ante publicationem testiū villicus reuersus ad ꝓpria publice inter se ꝛ vxorē suam proposuit sentētiā diuortij iudicio ecclesie ꝓmulgatā: ꝛ sic falsitate suggesta quandā aliā fac: nesciam sibi copulare p̄sumpsit: postmodū vero super prioris matrimonij q̄ibꝫ de litteris īpetratis delegati iudices sententiam diuortij ꝓtulerunt. Uerum q: villicū ꝛ mulierē quā superinduxit pendente lite prioris vxoris inuicē asseris consensisse. ¶ Cōsul. f. t. r. ꝙ īposita viro penitentia cõpetenti / ꝛ ifra penitentie tēpꝰ carnali ꝯmercio interdicto postmodū maritali copula poterūt remanere
[C]le. iij. cesaraugustensi episcopo.

Uxor nõ certificata de morte viri cõtrahere non potest q̄uis ignoret quid sit de marito q̄ lõgo tempore abfuit.

[I]N p̄sentia nostra quesiuisti q̄d c. xix.
agendum sit de mulieribꝰ que viros suos causa captiuitatis vel

peregrinationes absentes vltra se ptennium prestolate fuerint: nec certificari possunt de vita vel de morte ipsorum: licet super hoc sollicitudinem adhibuerint diligentem et pro iuuenili etate seu fragilitate carnis nequeunt ptinere/petentes alijs matrimonio copulari. ¶ Consul. ergo tue. t. i. q quotcunq annorum numero ita remaneant viuentibus viris suis nō possunt ad aliorum psortium canonice cōuolare nec auctoritate ecclesie pmittas ptrahere donec certum nuncium recipiant de morte virorum. Idem.

Contractus matrimonii cū peccatrice volēte se corrigere pficit ad remissionē peccatorum.

ca.xx. Inter opera charitatis non minimum est errātem ab erroris sui semita reuocare et infra. ¶ Statuimus vt omnibus q publicas mulieres de lupanari extraxerint et duxerint in vxores: qd agunt in remissionem proficiat peccatorum. Idem.

ca.xxi. Matrimonium per vim cōtractū cohabitatione spontanea pualescit. h. d. et quotidie allegat.

Ad id qd p tuas litteras intimasti de quadā parrochiana tua quā suus vitricus cuidā theutonico matrimonialiter copulauit. ¶ Taliter. r. q cum quis vndecim annos habēs ab initio inuita fuisset ei tradita et renitens: tamen qz postmodū p annum et dimidium sibi cohabitās psensisse videtur: ad ipm est cogenda redire Nec de cetero recipiēdi sunt testes si quos memorata mulier ad pbandum q non psenserit in eisdē nominauerit pducendos: cū mora tanti tpis huiusmodi pbationē excludit ¶ Mandamus igitur vt ppter hoc non omittas quominus vtrūq ppellas ad alterum maritali affectione tractandū nisi forte vellēt ad religionem pariter puolare: penitētia eis iniuncta: pro eo q ad alios et illicitos concubitus vterq transiuit. Innocentius. iij. fernati. epo.

Sponsalia de futuro etiā iurata soluunt p scda spōsalia de presenti: nō aūt p scda de futuro

ca.xxii. Sicut ex litteris tue fra. accepimus cū Lau. parrochianus tuus. p. mulierē se ducturū in cōiugem in manus pris eiusdē. p. iurans tis q eā sibi traderet in vxorē pprio firmauit iuramēto: nec p virū stererit sed p mulierē potius quominus inter eos matrimonialis solēnitas: sit secuta: quattuor postmodum vel quinq annis elapsis idē L. E. mulierem per verba de presenti (vt eius consanguinei asserūt) desponsauit: et infra. Postulationi. t. t. r. q si tibi cōstiterit q idē. L. p. p verba de futuro. E. vero despōsauerit p verba de presenti sposita ei penitentia cōpetenti: qz primā fidē q irritā fecit nisi forsan in iuramēto suo certū terminū infra quē dictā. p. ducere in vxorem prefixit: nec p eum stetit quin ad statutū terminū matrimonium cōsummauerit: matrimonium secundo loco cōtractū legitimum iudices/et ad illud seruandū cōpellas eūdē. ¶ q si forte p verba de futuro spōsalia cū vtraq cōtraxit iuramētū pmū sicut licite factū ē ipm seruare cōpellas de scdo ei pniam iniūcturus. ¶ q si de his nō cōstat ad plenū tādiu adhuc cognoscas de causa donec sup his sufficienter instruaris. Idē arelatensi episcopo.

Mutus et surdus et omnes q non prohibentur matrimonium contrahere possunt.

c.xxiij. Cum apud sedem apostolicam et infra. ¶ Sane cōsuluisti nos vtrum mutus et surdus alicui possit matrimonialiter copulari. ¶ Ad qd t. r. q cum phibitorium sit edictū de matrimonio ptrahēdo vt quicūq nō phibet p psequētiā admittat: et sufficiat ad matrimonium solus psensus illorum de quorum quarūq piunctionibus agitur, ¶ Uidetur q si talis velit contrahere: sibi nō possit vel debeat denegari. ¶ Cū qd verbis nō potest: signis valeat declarare. Idem ver cel. episcopo.

Furiosus matrimonium contrahere non potest.

c.14. Dilectus filius. R. proposuit q filiam suam cuidā matrimonialiter copulauit. ⁊ infra. Cū aūt eadem mulier cū ipso viro qui continuo furore laborat morari non possit: ⁊ pter alienationē furoris legitimus non potuerit interuenire consens⁹: mandam⁹ quaten⁹ si rē noueris ita esse prefatas psonas cures ab inuicē separare. Ib brixi. eps.

Solo consensu legitimo contrahitur matrimoniū sꝫ verba requirunt quo ad pbationē ⁊ itellige vel alia signa equipollētia. h.d. fm intellectū quē tenet panor.

c.xxv. Tue frater. ⁊ infra. postulasti vtrum ex solis verbis ⁊ ex qbus matrimoniū cōtrahat. Nos igit inqt. t. r. q matrimoniū in veritate ɔtrahit p legitimū viri ⁊ mulieris cōsensū: sed necessaria sunt quātū ad ecclesiā vba cōsensū exprimentia de presenti. Nā surdi ⁊ muti possunt cōtrahere matrimoniū per consensū mutuū sine verbis. ⁊ pueri ante annos legitimos p verba sola nō contrahūt cum intelligantur minime consentire. Idem.

Si alter contrahentiū vtitur verbis dubijs animo decipiēdi mulierem: et eam postmodum cognoscit carnaliter iudicatur p matrimonio in foro iudiciali: secus in penitentiali hoc di. secundum verū et communem intellectum.

capit. xvi. Tua nos duxit. f. consulendos. et infra. Cōsequenter qsiuisti cum quadā mulierem quidā aliter inducere nequiuisset vt sibi cōmiscere tur carnaliter: nisi desponsasset eandem nulla solennitate adhibita vel alicui⁹ psentia dixit illi. te iohānes desponsat cum ipse iohannes nō vocaretur sed finxit se vocari iohannē non credens esse ɔiugium: eo q ipse non vocaretur hoc nomine nec haberet propositum contrahendi sed copulam tamen exequendi carnalē: vtrum inter predictos sit matrimoniū celebratū cū mulier consenserit in eundem. et ille dissenserit ⁊ dissentiat nec aliud aliquid egerit qd supe rius est expressuꝫ nisi q cognouerit eandē. Super quo. t. r. q cū prefatus vir predictam desponsauerit mulierem in ppria persona et sub noie alieno quo vocari tūc se finxit ⁊ inter eos sit carnalis copula subsecuta: videt forte pro cōiugio presumēdū nisi tu nobis expresse scripsisses q ille non proposuit nec consensit illam ducere in vxorem quod qualiter tibi constiterit non videmus. Nos aūt qd iuris sit rescribētes dicimus q si res ita se habuerit: vcꝫ q ille eā nō pposuit ducere in vxorem nec vnq consensit in predictam personam nō dꝫ ex illo facto cōiugium iudicari cū in eo nec substantia coniugalis cōtractus: nec forma cōtrahendi coniugiū valeat inueniri: qm̄ ex altera parte dol⁹ solummodo affuit: ⁊ defuit cōsensus sine q cetera nequeūt fedus perficere ɔiugale. Idem episcopo beluacen.

Ad denunciationem vnius honesti viri qui defert cōsanguinitatē et de fama vel scandalo docet impeditur mrimoniū contrahendū.

Cum in tua diocesi. ⁊ infra. Sane qz ɔtingit iterdū q aliquibus volētibus matrimoniuꝫ contrahere: bānis (vt tuis verbis vtamur) in ecclesijs editis: ac nullo contradictore publice comparente licet fama priuatū impedimentum deferat parētele: cū ex parte cōtrahētiū iuramenta maioꝝ de sua ppinquitate (vt suspicionis tollatur materia) offerantur quid tibi sit faciendum in casib⁹ hmōi qsiuisti. Ad qđ taliter rn̄. q si psona grauis cui fides sit adhibenda tibi denunciet q hi q sūt mrimonio copulādi se ppinquitate contingāt: ⁊ de fama vel scandalo doceat antiētiā p testm̄ possis certificari de plano: nō solū debes iuramenta parentum sponte oblata non recipere verūetiam eos qui sic contrahere nituntur: si moniti induci ne quiuerint cōpellere vt a tali cōtractu desistant: vel contra famā hmōi scdm̄ sue discretionis arbitriū iurameta exhibeant ppinquoꝝ. Aliodq capit. xxvij.

Honorius eusebio ep̃o.

Pater pro filio impubere sponsalia contrahit pro pubere vero non nisi consentiat.

Cap. i

Ua nos requisiuit fraternitas de filio adulto quem pater matrimonium vult contrahere nisi ne voluntate adulti filii facere potest? Ad qd̄ dicim⁹: nisi aliquo modo nō cōsentit fili⁹ fieri non posse. Post aūt filiū nōdū adultū voluntas cuius discerni nō pōt pater cui vult matrimonio tradere. Et post q̄ filius peruenerit ad pfectā etatem oīno dz hoc adīplere. Nicola⁹ pa.

Impuberes ambo vel alter nisi pro bono pacis cōiungi nō debent.

ca.ii. Ubi nō est consensus: ⁊ infra. Districtius ihbem⁹ ne aliqui quoꝝ vterq; vel alter ad etatē legibus vel canonibus determinatam nō peruenerit: cōiūgātur. Nisi forte aliqua vrgētissima necessitate interueniente. Ut pote ꝓ bono pacis talis coniunctio toleretur. Isidorus.

Puberes sunt quo ad matrimonium qui ex habitu corporis cōcipere et generare possunt.

ca.iii. Puberes a pube sūt vocati. i. a pudētia corporis nuncupati: quia hec loca primo lanuginē ducūt. Quidā th̄ ex ānis pubertatem existimant. i. eū esse puberē q̄. xiiii. ānos impleuerit quāuis tardissime pubescat. Certū aūt est eū puberē esse q̄ ex habitu corporis pubertatem ostendit et generare iam potest. Et puerpere sunt que in ānis puerilibus pariunt. Alexander terti⁹ herfordensi ep̃o.

Ex spōsalib⁹ cōtractis cū minore septēnio nō oritur impedimētū publice honestatis: secus si cū maiore vel minore ꝯsētiēte post septēniū. ⁊ affinitas sequēs dissoluit sponsalia precedētia de futuro.

Litteras tue fraternitatis accepim⁹ et quarū tenore ꝑpēdim⁹ q̄ cū qdā esset pfecte etatis quādā puellā in cunabulis desponsauit: ꝓcedēte vo tp̄e mr̄em puelle cognouit: ⁊ eam in vxorē accepit: ⁊ infra. ca.iiii

Cōsul. t. t. r. q̄ si p̄fat⁹ vir mr̄em puelle anteq̄ septimū ānū cōplesset in vxorem accepit mr̄imonium non dissoluas cū desposatiōes hmōi nulle sint q̄ in cunabilis fiūt. Uerū si post q̄ puella septimū annū cōpleuit predict⁹ vir matrē ei⁹ accepit vxorem cū spōsalia extūc placere consueuerint inter eos illam diuortiū nō differas promulgare: nec ipsum filium seu matrem habere permittas. Idē eboracen. archiepisco.

Spōsalia nulla ex defectu ꝯsēsus nō creāt publice honestatis iustitiā spōsalia vo aliqua licit licet legitimo modo fuerit dissoluta

Accessit ad pñtiā nostrā: ⁊ infra. F. t. mandam⁹ quatenus si tibi constiterit q̄ puella non esset septēnis qñ. B. desposata fuit: ⁊ postea i eū nō ꝯsenserit: ⁊ q̄ idē B. ab hmōi desposatiōe ꝑ te fuerit absolut⁹ matrimoniū inter eundem. B. ⁊ mr̄em puelle celebratū p̄cipias inuiolabilit obseruari: ⁊ eoꝝ ꝓlē denūcies esse legitimā: qz desposatiōes ⁊ mr̄imonia añ septē annos fieri nō pñt: ni cōsensus postea nō accedit. Sane si prefata puella ante desponsationē septimū ānū ꝯpleuerat: lz p̄dict⁹ vir a deponsatiōe ipsi⁹ puelle ipso iure fuerit absolutus cū ea in eū ꝯsentire noluerit: honestū th̄ videt vt matrem habeat cuius filia fuit sibi desponsata. Idem norwicen. episcopo. cap.v

Si impubes despōsata ⁊ traducta petit licētiā pubes fctā alteri nubendi non auditur si vir iurat se eam cognouisse: nec auditur si nondum pubes sed proxima pubertati ꝓbetur cognita. Ex sponsalibus contractis cū ipubere maiori septēnio oritur publica honestas.

Continebatur in lris tuis q̄ cū quedā puella infra nubiles annos cuidam in vxorem tradita fue- ca.vi

ctus iuuenis consensisset in eam ab ipso iuramento recepto q postq̄ ad legitimam etatem peruenit / ipsam habere non consensit in vxorē ab im petitione mulieris eum potes ꝛ de bes absoluere: ꝛ ad alia vota vtriq; dare licentiam transeundi. Idem pisano archiepiscopo.

Si maior inuitus ptraxit spō salia cum minore: nō tenetur ipsum expectare donec veniat ad eta tem adultam.

ca.xi. Ex litteris.t.fra. accepimus q puella quedam anno.xij. iura ta fuit et desponsata cuidam puero ix.vel.x.annorū.ꝛ tempore procedē te de voluntate parentum potius q̄ de sua (sicut asserit) ad domum pa tris pueri adducta: vbi nolens et in uita minis parentum impulsa morā fecit per annum et amplius: et tan dem inde recedens ad domum pro priam est regressa: et infra. Cum autem dictus puer nondum ad.xiiij annum peruenerit nec ad eandem carnaliter accessum habuit. dis.t.t. r.q si puella cōmonita vt donec cō pleat idem puer annum.xiiij. expe ctet: non duxerit expectandum ei, se cundum ea q̄ proposita sunt accipiē di alium virum liberam tribuas fa cultatem. Alexander tertius.

Sponsalia contracta cum mi nore septennio per cohabita tionem mutuam post septennium cō ualescunt et inducunt publice hone statis iusticiam soluuntur tamē per matrimonium de presenti.

ca.xij Duo pueri Guillelmus et guil lelma matrimonialiter sunt coniuncti: puella vero.vij.annuꝫ a gente qui simul p tres annos manse runt: tunc pater puelle subtrahens eam sponso ipsam alteri M.nomine copulauit cū quo per.vij.annos qui ete permansit ipse vero tunc reliqt eandem: quia credebat eam aliū vi rum habere. Gui.s.cui prius fuerat desponsata. Prior autem sponsus ad annos discretionis perueniēs a pre decess.tuo contrahendi cum alia licē tiam impetrauit, qui quandam nomi ne G.consobrinam prioris in vxorē accepit. et cum ea per aliquod tem pus existens eam (vt ipse fatetur) car naliter non cognouit: licet illa se ab eo cognitam asseueret. cum autem pater memorate. Guil. eam vidisset a secundo viro relictam prenomina tum Guil. cui prius eā desponsaue rat compulit: vt G.neptem suam om nino dimitteret et ad Guil. suā des ponsatam rediret. qui postmodum per biennium cohabitauit eidem. Quia igitur quid tibi faciendum sit postulas edoceri: bre.r.q impe diente puerili etate matrimonium inter Gu.ꝛ Gu.non fuit et licet idē postq̄ illa nupsit aliū potuerit aliam ducere in vxorem: tamen quia dictā G.duxit consobrinam mulieris eius dem siue eam cognouerit siue non non debet tamen cum eadem G.pro pter publice honestatis iusticiam re manere. nec ad primam habere re gressum quia alteri fuit legitime co pulata: ꝛ infra. Cum vero vir caput sit mulieris ꝛ G.dicat se non cogno uisse prius G.supradictam aliam si voluerit poterit ducere in vxorem ꝛ G.viro legitimo copulari: post sepa rationem vero pro vitando populi scandalo vtriq; ad tempus est peni tentia iniungenda. Si vero legiti me constaret ipsā G.ab eo siue post siue antea cognitam extitisse: neutri viuente altero dabitur licentia con trahendi Remanebit ergo Guillel ma cum M.imposita ipsi M.ad tem pus penitentia competenti qui pro sua opiniōe sola Guillelmā (iudicio ecclesie non requisito) dimisit Inn. iij.c.ꝛ.p.quondā filius malebrāce

Accusari nō pōt matrimoniū quod non est. vt si cum minori septennio sit contractum denuncia ri tamen potest impedimētum ne cō trahatur in posterum.

Ad dissoluendum quod factum fuerat inter.J.ꝛ G.et infra. ca.xiij Accusatione pro puella super con sanguinitate preposita: prefatus.J. multas exceptiones proposuit per quas nitebatur vos ab accusatione

multipliciter remouere:et infra.
¶ Interloquendo pronunciauimus inter iuuenem et puellam nec matrimonium nec sponsalia fuisse contracta: cum constet puellam nondum ad septenniū peruenisse. Quocirca nec accusatio locū habebat: cum non esset quod posset legitime accusari. Denunciari tamen poterat consanguinitas vt interdiceretur matrimonium contrahendum. Ad denunciationem ergo legitime probandā terminum assignamus saluis exceptionibus non solum propositis sed etiā proponendis. ¶ Ne vero quicq̃ in puellam interim attentetur auctoritate apostolica interdicimus ne in negocio de nouo procedatur vlterius: donec vel a denunciatione cessetur: vel ea probata ordine iudiciario procedatur q̃ si contra interdictū nostrū in preiudiciū ipsius aliquid fuerit attentatum: id irritum esse decernimus et viribus omnino carere. ¶ Idem eīdo abbati.

Si quis per verba de presenti contrahit cum impubere in qua etatem malicia non supplet intelligitur nō matrimonium sed spōsalia contraxisse: etiam si subarratio intercesserit.

c.xiiii. Ue nobis exhibite littere cōtinebant: q̃ quidam filiā suā circiter.xii.annos habentem cuidaȝ nobili despōsauit qui subarrauit eā dem consensu mutuo accedente. et infra. ¶ Quia vero nobis constare nō potuit cuius etatis esset puella: cum eidem viro extitit desponsata cū dicatur: q̃ circiter.xii.annos habebat vtrum ne prudentia tunc in illa suppleret etatē: respondemus q̃ si puella nubilis nō erat etatis cū sepefactus vir desponsauit eādem: et etateȝ in ea prudentia non supplebat: proculdubio inter eos non coniugium sed sponsalia contracta fuerunt quamuis ab ipso viro eadem fuerit subarrata. ¶ De clandestina desponsatione. ¶ Ex concilio arelatē.

Pro clandestino matrimonio non presumitur sed illud allegāti incumbit onus probandi.

Cap.i. Si quis clam desponsauerit aliquam et mulier vel vir negat huiusmodi desponsationem ¶ Utro incumbit probatio. ¶ Alexander.iii. belluacen. episcopo.

Qui matrimonium clandestine contraxerunt altero negāte vel vtroq̃/non apparente legitima exinde probatione simul cohabitare ab ecclesia non compelluntur. et si illud publicauerint tanq̃ in conspectu ecclesie factuȝ cōprobabitur nisi rationabilis causa subsit que impediat.h.d.littere inherendo.

ca.ii. Uod nobis.et infra. Si matrimonio ita occulte contrahuntur q̃ exinde legitima probatio non appareat hi qui ea cōtrahunt ab ecclesia non sunt aliquatenus cōpellēdi. ¶ Uerum si persone cōtrahentiū hec voluerint publicare (nisi rōnabilis cā prepediat) ab ecclesia recipiēda sunt: et comprobanda / tanq̃ a principio in ecclesie cō spectu contracta ¶ In.iii.in concil.generali.

Cum matrimonia sunt cōtrahenda: debēt per presbiteros in ecclia edicta pponi assignato termino infra quem qui voluerit impedire impedimentum opponat. et si probabilis cōiectura fuerit de impedimento: interdicatur matrimoniū donec de hoc cognoscatur. hoc p̄mo vsq̃ ad.§.si quis.

ca.iii. Um inhibitio copule coniugalis sit in vltimis trib⁹ gradib⁹ reuocata eā in aliis volum⁹ districte seruari. Uñ predecessoꝝ nroꝝ vestigiis inherendo clandestina coniugia penitus inhibem⁹ prohibētes etiam ne quis sacerdos talibus interesse psumat. Quare specialē quorūdā locorum cōsuetudinē ad alia generaliter prorogando statuim⁹: vt cū matrimonia fuerint ptrahēda: i ecclesiis per presbiteros publice pponātur. cōpetenti termino prefinito vt infra illum qui voluerit et valuerit legitimum impedimētum opponat et ipsi

presbiteri nichilominꝰ inuestigent vtrũ aliqđ ĩpedimentũ obsistat. Quꝫ si apparuerit probabilis piectura contra copulã contrahendã, cõtractus interdicatur expresse / donec quid fieri debeat super eo manifestis constiterit documentis.

☞ Si in gradu prohibito matrimonium clandestine vel ptra interdictum de quo. s. ptractũ fuerit etiã per ignorãtes de impedimento: nati ex illo matrimonio sunt illegitimi. idem est si ãbo parentes sciunt impedimentũ matrimonij licet in cõspectu ecclesie cõtrahant. h. d. vsqꝫ ad. §. sane ab. fi. ¶ Si qs vero huiusmodi clandestina vel interdicta piugia inire psumpserit in gradu prohibito etiã ignorãter: soboles de tali piunctione suscepta prosus illegitima censeat: de parentũ ignorantia nullũ habitura subsidiũ cũ illi taliter ptrahendo nõ expertes sciẽtie vel saltem affectatores ignorantie videãtur. Pari modo ples illegitima censeat: si ãbo parentes impedimentũ scientes legitimũ preter oẽ interdictũ etiam i cõspectu ecclesie ptrahere psumpserunt.

☞ Sacerdos q ptẽpserit phibere matrimonia iterdicta: et qlibet clericꝰ etiã regularis q interfuit per trienniũ a bñficio suspẽditur. et si culpa exegerit etiã grauiꝰ puniunt ipsi ptrahẽtes ptra hoc. c. etiã alias licite puniẽdi sunt / et idẽ i calumniosa denũciantibꝰ. h. d. vsqꝫ ad fi. ab. ¶ Sane si parrochialis sacerdos tales piunctiones phibere contẽpserit. aut quilibet etiã regularis qui eis psumpserit iteresse: per trienniũ ab officio suspẽdat grauiꝰ puniendus si culpe qualitas postulauerit Sed his q taliter psumpserit etiã i gradu pcesso copulari: cõdigna pena iiungat. Si qs aũt ad ipediendã legitimã copulã maliciose ipedimẽtũ obiecerit canonicã nõ effugiet vltionẽ. De sponsa duorum

¶ R ug vlt. de fide pactiõis et psensꝰ.

☞ Cõtrahẽs successiue p verba de pñti cũ duabꝰ tenet adherere pri'e. Si aũt p'io ptraxit per verba de futuro: secundo per verba de presenti adherebit secunde.

Duobus modis dr fides pactiõis et cõsẽsꝰ. ¶ Si aliqs alicui mulieri fidẽ fecerit pactiõis: nõ dꝫ aliã ducere si aliã duxerit penitẽtiam dꝫ agere de fide mẽtita: maneat tñ cũ illa quã duxit. Nõ ei rescidi tñ dꝫ sacrm. Si aũt fecerit fidẽ cõsẽsꝰ: nõ lꝫ ei aliã ducere sz si aliã duxerit dimittet ipsã et adherebit priori. ¶ Est aũt fides pactiõis: qñ aliqs pmittit alicui fidẽ qꝫ eã ducet si pmiserit eũ rẽ secũ hre: vl'ẽt p psẽsu. ¶ Fides aũt psẽsꝰ ẽ qñ si strigat manũ: corde tñ et ore psentiũt ducere et mutuo se pcedũt vnꝰ aliũ et mutuo se suscipiũt. ¶ Ex brocardo libro. xxx. capi. i

☞ Ponit penitẽtiã illius qui alterius sponsã de presenti sibi accepit in vxorẽ: nec vnqꝫ in vxorẽ eã hre potest hoc dicit iuxta litteram.

Accepisti illam i vxorẽ tibi quã alter sibi despõsatã habuerat dimitte illam: qz nunqꝫ potest tibi fieri legitima: et. xl. dies in pane et aqua (quod carenam vocant) cum. vii. sequentibꝰ annis peniteas. ca. ii.

¶ lex. iii. salerni. archiepiscopo.

☞ Sponsalia de presẽti non soluũtur per sequens matrimoniuꝫ etiã carnali copula cõsummatum. ca. iii.

Licet pter solitũ: et lfra. ¶ Cõ. et t. r. qꝫ si inter virũ et mulierẽ legitimꝰ psẽsꝰ interueniat de pñti ita qdez qꝫ vnꝰ alterũ i suo mutuo psẽsu verbis psuetis expsse recipiat / vtroqꝫ dicẽte. Ego te accipio i meã: et ego te accipio i meũ: siue sit iuramẽtũ iterpositũ siue sñ lꝫ mulieri alii nubere ¶ Et si nupserit (ẽt si carnalis copula sit secuta) ab eo separi dꝫ et vt ad pmũ redeat ecclastica districtiõe cõpelli. ¶ Quãuis alit qbusdã pdecessoribꝰ nostris sit aliquando iudicatũ. ¶ dem genuen. archiepiscopo.

☞ Si qui appellat in cã matrimoniali interdici debet ne aliud matrimoniũ contrahat lite pendente: et si contraxerit debet separari.

ca.iij. Ua.s.nos ꝯſu.et infra.De his ꝙ coram te ſup deſpōſatiōe facta p ꝯſēſū mutuū de pñti cōtro uerſiam mouent: et appellatione pēdente quā ante ſententiā vel cognitione cauſe ad ſe.ap. iterponūt: accipiunt alias inurores. Hoc arbitramur agēdū vt ſi ammodo i tali caſu duxerint appellandū: eis i ecclia publice interdicas ne ante deciſionē cauſe aliud contrahāt matrimonium. Et ſi contra interdictū eccleſie factū venire pſumpſerint matrimoniū tā pſūptuoſe ptractū poteris irritare. Innoceñ.mutineñ.epo.

Qui duas pverba de pñti deſpōſat primam: deſponſatam habebit i vrorem: etiamſi prius ſecūdā cognouerit nec valet cōtraria conſuetudo: et hoc vltimadditur ad ca.licet ſupra eodem.

ca.v. Uas dudū.ꝛ ifra.De conſuetudine q diu i mutineñ.obtinuit ciuitatevtꝙ ſi qs iuraret aliquā ducturū: et circa carnis copulā deſpōſaſſet: ſi ꝯſequenter deſponſaſſet aliā/ et etiam cognouiſſet primo cognita adiudicaret viro: nō q prius extitit deſpōſata ꝛ infra. Ne vero turpis ſit pars q ſuo nō cōgruit vniuerſo: ꝛ ecclia mutineñ. tenere debeat hūiliter ꝛ ſeruare qḋ btī petri ſedē et ſuā metropoli ſeq viderit ꝛ docere: i matrimoniis de cetero ꝯtrahēdis illḋ te volumꝰ obſeruare: vt poſtꝙ iter legitimas pſonas cōſenſus legitimꝰ interuenerit de preſenti qui ſufficit in talibus iuxta canonicas ſanctiōes: et ſi ſolus defuerit cetera etiam cum ipſo coitu celebrata fruſtrātur: ſi perſone iuncte legitiē cum aliis poſtea defacto contrahant qḋ prius de iure factum fuerat non poterit irritari. De conditionibꝰ appoſitis in deſpōnſatione vel in aliis cōtractibꝰ. Ex cōci.aphricanēſi

Defectꝰ turpis cōditionis i ꝯtractu matrimonii appoſite nō viciat mrimoniū ſꝫ viciatur.

capi. Uicunq ſub condicionis nomine aliquam deſponſauerit: et eam relinquere voluerit. Dicimus ꝙ frangatur conditio et deſpōſatio irrefragabiliter teneatur. Gregorius epiſcopo ſpoletañ.

Seruꝰ manumiſſꝰ ea cōditione vt fiat monachus et mōaſterio ſeruiat: alias i ſeruitutē redeat: ꝛ ſi hoc acceptato monachus factus ſit manu mittentis voluntatem cogitur obſeruare.

Um ſit pprium.ꝛ infra. H.pbr cōqſtus ē diaconū qndā manu miſiſſe duo mancipia ſub hac ꝯditione vt mōachi fierēt ꝛ in eo monaſterio vbi ipſe fuerat pmanerēt adūciens vt ſi qs contra faceret ſeruituti iterū ſubderetur: atq vnum ex his (hac cōditione deſpecta) monaſterium deſeruiſſe et ſe inter clericos ſociaſſe. Tu ergo ſi ita eē reppereris: ſic te exhibeat nec illi monaſterium deſerendi ſit facultas: ꝛ manu mittentis volūtas nō valeat preteriri. Aleran.iiij.pañ. archiepiſcopo. ca.ij.

Qui iurauit aliquam i vrorem accipere ſi centum ſibi donauerit. cētum non datis recipere nō tenetur niſi poſtea pure conſenſerit vel eam cognouerit.

De illis: et infra. Si vero aliquis ſub hmōi verbis iuramētū alicui mulieri pſtitit: ego te ivxorē accipiā ſi tm̄ mihi donaueris. ca.iij.

Res periurū nō habebitur ſi eam nolētē ſibi ſoluere qḋ dari petijt nō acceperit inrorē. niſi conſēſus de pñti/aut carnalis ſit inter eos commirtio ſubſecuta. Idem.

Res donata eccleſie ſub modo ſtati ē eccleſie: nec reuocatur modo nō ſeruato niſi hoc i ꝯtractu ſit expreſſū.h.d.ſcḋm verioꝛē intellectū. Et eſt textus multū notabilis et valde allegabilis Ab.ſic.

Erū cū alicui ecclie poſſeſſio qualꝫ iterpoſita cōditiōe donat: a donatore donū poſtea reuocari non poteſt. Niſi forte tali ſit conditione collatum ꝙ ea ceſſante debeat reuocari. Urbanus tertius. ca.iiii

Contrahentes matrimonium ſub conditione non improbatā nō compellitur matrimoniū co

summare ante conditionis euentū.

ca.v. Super eo vero qd postulasti vtrū ille q̄ in quādā mulierē ꝯsensit si pater ei⁹ suū prestaret assensū: sit ad cōsumandū matrimoniū compellendus. ¶ Respondem⁹ ꝙ cū consens⁹ liber dici nō possit q̄ in alieno arbitrio reseruat̄ : ac conditionem ipsā canonica nō improbēt instituta : nisi volūtas patris postmodum intercedat : nequaq̄ cogēdus est ad matrimoniū contrahēdum. ¶ Nam licet alexander papa responderit ꝙ spōsalia interposita cōditiōe cōtracta: ipsa non impleta si cōsensus de pñti intercedat: vel carnalis copula subsequat̄ dissolui nō dñt: sed firmiter obseruari nequaq̄ ē nře diffinitiōi aduersū: cū hmōi ꝯsens⁹ non sit de pñti hñd⁹: lꝫ per verba de pñti euidētius exprimatur: qui in alieno arbitrio nō habito sed hñdo consistit. Jn. iij. masica. episcopo.

Qui sub honesta conditione sponsalia contrahit et ante cōditionis euentum despōsatā cognoscit: a conditione recedit.

ca.vi. Per tuas lr̄as intimasti ꝙ cum q̄dam mulier .P. nomine .A. postularet in vix: asserens inter se mutuum de pñti cōsēsū interuenisse: et carnalē copulam accessisse: vir ipse q̄uis contracta sponsalia et carnis copulā non negaret/ asserebat tñ se illam in vxorem ducere nō teneri qꝛ sponsalia inter ipsos sub hac fuerūt cōditione contracta si pater ei⁹ ꝛ patru⁹ sponsalibus consētirent: sed ipsi q̄cito nouerūt: ꝛ sponso contradixerūt et sponse. Uerum mulier replicabat ꝙ lꝫ fides pr̄stita fuerit ab vtroq̄ sub cōditione p̄scripta: non tñ sibi fuerat a pr̄e viri vel patruo aliqñ ꝯtradictū ꝛ ante tp̄s ꝯtradictiōis expressū a testib⁹ ꝛ post / dicebat iterse carnalē copulā accessisse: ꝛ infra. ¶ Cō. t. t. r. ꝙ cū liq̄do cōstet : ꝙ p⁹ cōtracta spōsalia carnalis est inter eos copula subsecuta : p mr̄imonio est p̄sumēdū qꝛ vi a ꝯditiōe apposita recessisse. Nā ꝛ si pbatū sit ꝙ post q̄ pat̄ ꝛ patru⁹ viri ꝯtradixere spōsalibus: id ē vir mulierē illā carnali cōiūctiōe cognouerit nō est tñ aliquo mō pbatū ꝙ anteq̄ ipse cognouisset eādē pater ei⁹ ꝛ patruus contradicere curauissent. Grego. nonus.

Si in contractu mr̄imonii apponit̄ conditio turpis vł impossibilis habet̄ pro non adiecta: nisi sit contra substantiam matrimonii qꝛ tunc vitiat contractum. h. d. hoc. c. notabile et multum allegabile.

c.vii. Si conditiones cōtra substantiā cōiugii inserantur puta si alter dicat alt̄i ꝯtraho tecū si gñationē prolis euites. vel donec inueniam aliā honore vel facultatibus digniorē: aut si p questu adulterādā te tradas: matrimonialis contractus q̄tū cūq̄ sit fauorabilis caret effectu. ¶ Licet alie conditiones apposite i matrimonio (si turpes/aut ipossibiles fuerint) debeāt propter fauorem eius pro nō adiectis haberi. ¶ Qui clerici vel vouentes matrimonium cōtrahere possunt. Alexan. iij. remen. archiepiscopo.

Diaconus vel subdiacon⁹ mr̄imonium cōtrahere nō possūt et si contraxerint etiam si sint facti irregulares debent separari.

cap.i. De diacono q̄ in sabbato scō aliū diaconum vulnerauit ꝛ vxorē accepit hoc. t. prudētie. r. ꝙ si cōtrito et hūiliato corde ad eccliā redire voluerit dimissa illa quā accepit vxorē: ꝛ absolutione obtēta iniūcta sibi pnia de vtroq̄ excessu : post eā peractā dispēsatiue poteris ei diaconat⁹ offm̄ reddere: ꝛ si pfecte vite ꝛ ꝯuersationis fuerit eū in pbr̄m ordinare. ¶ Subdiaconū aūt siue hominē interfecerit siue nō: mr̄imoniū non posse contrahere sacrorum canonum censura demōstrat. J dē cenoman. epo

Subdiaconus matrimonium contrahere non potest.

ca.ii. Ex litterap̄ tuap̄ tenore accepim⁹ ꝙ lator pñtiū i subdiaconat⁹ offo ꝯstitut⁹ quādā sibi in ꝯiugiū copulauit. quā eūdē abiurare fecisti

Super quo pru. tuā in dn̄o cōmēdam⁹ mā.qua . si ad monasticū ordinē trāsire voluerit:ꝛ tibi post laudabilē cōuersionē ipsi⁹ visū fuerit:eū ad maiores ordies ꝓmouere concēdas ꝙ si ad religionē se transferre noluerit:eā neq₃ in subdiaconatu ministrare:neq₃ ad vlteriores ꝑmittas ordines ꝓmoueri:ꝭ minorib⁹ tm̄ ordinibus poterit ministrare. I dē pigo rlen̄.episcopo.

Uotū solēne īpedit ꝛ dirimit mr̄imoniū post cōtractū votū simplex tātū impedit contrahēdū: sed nō dirimit post contractum.

ca.ij. Meminim⁹.ꝛ infra.Rn̄.ꝙ si quis ꝗ ꝗ se religioni deuouit.ꝛ habitu suscepto ꝓfessionē fecit postmodum sibi aliquā copulauerit:est cogēdus ab ea recedere:et ad ecclesiā cui se cōtulit sine cōtradictione trāsire. ❡ Uerū si nec habitū suscepit: nec professionē:sed votū solūmodo fecit/et se ad religionē transiturum ꝓmisit:licet postea matrimoniū cōtraxerit:non est cogendus ad religionem trāsire et matrimoniale votum rescindere. I dem luceū epō.

Susceptio habitus ꝓfessoꝝ extra religionem a non habente potestatē icorporandi religioni impedit in dubio matrimonium cōtrahendū sed non dirimit ꝯtractū.h.d. scd̄m itellectū quē tenet p̄a.

ca.iij Onsuluit nos tu.f. quid faciendum sit de nobili muliere que vestibus preciosis abiectis mutauit habitū et de manu presbiteri velamē assūpsit/sed non renūciauit ꝓpriis nec itrauit claustrū:nec imanu alicuius eḡi: abbatis vel abbatisse: aut sup altare professa est : vel obedictiā ꝓmisit:postmodū vero elapso āno (abiecto religionis habitu) cuidā nobili nupsit. ❡ Cō.t.t.r.ꝙ sicut simplex votū mr̄imonii impedit cōtrahēdū ꝛ nō dirimit iā cōtractū ita habitus sine ꝓfessiōe suscept⁹ ne cōtrahatur impedit sed contractum nequaꝗ dissoluit. I dem.

Uotum castitatis de presenti impedit matrimonium contrahendum:ecclesia tamē ex causa matrimoniū contrahi quādoq₃ permittit.h.d.inherendo littere.

ca.v. Eniēs ad p̄ntiā nostrā. W.heremita ꝓposuit ꝙ . J. mulier cuidā viro absētī fide data se nuptura ꝓmisit sed postmodū audiēs plura de seueritate ipsius eūnoluit copulari: cū itaq₃ timeret ne illi nubere cogeret:ꝭ manib⁹ suis votū continētie ꝓmisit:nō tm̄ locū aut vestem mutauit:quo audito vir aliā sibi copulauit. ❡ Nos itaq₃ attendētes tu ei⁹ esse vt p̄fata mulier post fidē ꝛ vo tū simpliciter oblatū mr̄imoniū cōtrahat ꝗ fornicationis reatū incurrat.Mā.qua.si pl⁹nō ꝑcessit:sibi de fide mētita ꝛ voto violato ꝯgruā satisfactionē iūgas:ꝛ ei cui vult nubēdi i dn̄o licam tribuere non postponas. ❡ e.iij.

Uotū simplex īpedit sponsalia de futuro:nō aūt dirimit mr̄imoniū seq̄ns sec⁹ i voto solēni.

ca.vi Urs⁹ꝗdā votū castitatis emittens iurauit se quādā ductu rū postea i vxorē. Uñ a fra.t.reꝗsiti arbitramur ꝙ cū simplex votū apud deū nō min⁹ obliget ꝗ solēne: ꝑ eo q̄ꝺ iurauit temere:penitentiā agat. Et votū q̄ꝺ deo fecit studeat obseruare. ❡ Ro si postꝗ hmōi ꝑstitit iuramēta ad nuptias ꝓprio motu cōuos lasset:cuꝫ votū simplex mr̄imonium impediat contrahendū: non tn̄ dirimat iam cōtractum.nichil ambiguitatis questio tua cōtinere videtur . Innocen.iii.iubiceñ.episcopis.

Uotum solenne impedit et dirimit mr̄imoniū post ꝯtractū.

ca. vij Assunante . J .nobili muliere nr̄o est aplatui reseratū ꝙ a q̄busdā curialib⁹ fuit regi legionem ꝑ ipsius copule supplicatū:ꝙ cū ad cōsāguineoꝝ ei⁹ noticiam peruenisset:vt maritū acciperet: et sub obtestatione regia suggesserūt ipsa vero ꝙ tūc nollet nubere protestās consilium accepit ab eis:ꝙ votum emitteret castitatis:q̄ꝺ in manibus cuiusdam de frībus sancti augustini fecit eo adiecto tenore vt i domo propria

cũ ol substantia sua remaneret. Sa nein eiusdẽ ordis habita bienio p⁹ ꝑmansit: lz id se inuitã fecisse asserat ꝛ coactã: nõ tã metu regio ꝙ parẽtũ: ꝛ infra. Tandẽ attendens ꝙ inuitavotũ emiserit: eo dimisso de parẽtum cõsilio. P. michaeli publice fuit mrimonialiter copulata: de quo quatuor sustulit filios tẽpore ꝑcedẽte: ꝛ infra. Nos igitur attẽdẽtes ꝙ l emissione voti qd processit nulla vel modica coactio affuisset quã patiẽtia ꝛ perseuerãtia sequẽtis tẽporis penitus profugauit: ꝛ ꝙ sequẽs ꝓiunctio potius illiqua fuit ꝛ violẽter extorta. M i. quo. ñ ꝑmissis vitus suffragal prefatam mulierem ad male dimissũ religionis habitum resumendum ꝛ reseruandũ quod vouit monere et inducere procuretis. ꝛ (si opus fuerit) per censuram ecclesiasticam cohercere.

De eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulteriũ

Alex. iii. abbati sancti albani.

Si quis viuente vxore contrahit cum secunda hoc ignorante prima mortua ad sui petitionẽ nõ separabitur a secunda.

ca. i. Propositũ ẽ ꝙ vir quidã vxorem habens sibi aliã huiusmodi rei inscias copulauit sz prima mortua nititur discedere a scda: ꝛ infra. Licet autem in canonibus habeatur vt nullus copulet matrimonio quam prius polluerat adulterio: et illam maxie cui fidem dederat vxore sua viuente: vel que machinata est in mortem vxoris quia tñ prefata mulier erat inscia ꝙ ille aliam haberet vxorem viuentẽ nec dignũ est vt predictus vir qui sciens contra canones venerat: lucrũ de suo dolo reportet. Cõ. t. r. ꝙ nisi mulier diuortium petat ad petitionem viri non sunt aliquatenus separandi. Idem. ab. de fontibus.

Si viuente prima vxore et nõ cognita quis contraxit cum secunda scienter ꝛ eam cognouit: etiã mortua prima secundam habere nõ põt secus si prima erat nõ legitima vxor

ca. ii. Significauit nobis O. andegauensis: ꝛ infra. Mã. quã. si cõstiterit ꝙ eidẽ O. tantavis illata fuerit ꝙ nõ sponte in primã cõsenserit nec post prestitũ iuramentũ ipsã carnaliter cognouerit propter hoc nõ dimittas quin ad aliam quã postea in vxorẽ accepit: reuertendi liberẽ tribuas facultatem. Alioquin sibi ne ad secundam reuertatur sub interminatione anathematis inhibens / des ei licentiam ducendi aliam in vxorem. Idem baranẽ. episcopo.

Non potest quis cum illa contrahere quam vxore viuẽte cognouit si machinata fuit in mortem vxoris.

ca. iii. Super hoc quesiuisti an liceat alicui cum ea contrahere matrimonium quam vxore sua viuente sibi de facto matrimonio copulauit. T. rñ. ꝙ si adultera est in mortem vxoris aliquid machinata siue fidem dedit siue non ꝙ ea defũcta hanc esset ductur⁹ secundum canones ab eius consortio prohibetur: et hec ꝓhibitio perpetuo est seruanda.

Clemens tertius.

Qui viuente vxore etiam ab eo separata qui ad thorum secundam consciam duxit vxorem: prima mortua separabitur a secunda: sz cũ alia contrahere poterit.

ca. iiii. Ex litterarum tuarum insinuatione accepimus ꝙ T. vxorem suam in adulterio deprehensam de tui antecessoris assensu abiecit que postmodum accepit habitum monachalem. sed dictus. T. anteꝙ illa decederet aliam superinduxit: et plures suscepit filios ex eadem: et infra. Fraternitati tue igitur rñ. ꝙ illos debes abinuicem separare. Idẽ vero vir indicta ei de adulterio penitentia aliam ducere poterit in vxorem. Idem.

Qui viuente vxore legitima cum secunda contrahit adultera: etiam prima mortua separabit a secunda etiam si longo tempore cohabitauit et filios ex ea susceperit.

cap.v. Cum haberet vxorē legitimā. A nole. J. lator presentiū: cū M. adulteriū perpetrauit. Cūq super hoc fuisset in ius vocatus abiurauit adulterā et postmodū iuramēto cōtē pto viuente legitīa cū ea matrimoniū cōtrahere et ipsi diu cohabitare pre sūpsit. demū predicta A. de phtilu: ce subtracta. memoratus J. cū adul tera per decennium est moratus de qua decē filios pcreauit. Tale ergo dam9 consul. t. responsū vt separen: tur oino: et eis iuncta penitentia pe petua cōtinentia iudicatur: presertim cū in dies suos ambo processerint et tandiu publice in adulterio et periu rio ex certa scientia perdurantes: ecclesiam in graui scādalo pertur: bauerint. Nosti enim q leo papa sta tuit: vt null9 ducat i matrimonium quā adulterio polluit: et q hic plus processū fuit q fides pstita duntaxat fuisset adulter e vt defūcta legitīa eā duceret in vxorē: cū eadē etiā prima viuente quasi matrimonialiter me: che mech9 adherere psumpsit: et sa cramētum suum temere violare. Q̄ vtiq cōnubiū (vbi etiā nulla inter: cessit religio iuramēti) tā gre. papa q triburiē. synod9 detestat: et vtrū: q hoc mō cōiūctum pcepit publice penitētie subiici: ac ppetuo sine vlla spe piugij permanere. Nec aliqd eis J. et. A. adminiculū afferūt vt simul maneant q decēnio cohabitauerint adinuicem ac decem filios suscepe: rint. cum multiplicitas prolis ita su scepte magis eorum crimen exagge ret et diuturnitas temporis peccatū non minuat sed augmentet. Sollici tudis tū tue iterent vt vtrisque liberis suis pm qd ei suppetūt facultates ne cessaria subministret. In. iij. epi. spo.

Si quis mortua vxore contras hit cū ea quā viuēte vxore sine fidei datiōe cognouerat tenet matri moniū dummodo in mortem defun cte neuter fuerit machinatus.

ca. vi. Significasti nobis q cū. P. ci uis spoletan9 quādā. M. muli erē duxisset legitime in vxorē ea reli cta cuidā meretrici adhesit et infra: Uerum cū vxor ipsius esset viā vni uerse carnis igressa meretricē cui adheserat desponsauit. Nos igi: tur inqui. t. t. r. q nisi alter eorū in mortē vxoris defūcte fuerit machi natus: vel ea viuente sibi fidē dede rit de matrimonio ptrahendo: legi timum iudices matrimoniū supra: dictum excōmunicato mun9 absolu tionis (si petierit) iuxta formam ec clesie impensurus. Idē messanē. epo

Si quis viuente prima secū: dam huius rei inscia duxerit vxore mortua prima licite remanet cū scda nouo psensu interueniente.

Ueniēs ad presentiā nostram B. laicus humili insinuatio: ne mōstrauit: q cū in ciuitate lemo uicensi quandā sibi matrimoniali: ter copulasset ab ea recedēs messa: nam aduenit. vbi. M. mulierē isciā q aliam haberet vxorē sibi solenni ter copulauit. verū cū eidē penitē: tia fuisset iniuncta vt ad legitimam rediret vxorē et ipse propter hoc i suam patriā rediisset: vxorē suā iue niens carnis debita persoluisse: ad messanam redijt ciuitatē: et supradi cte. M. tanq legitime cohabitauit vxori: et infra. Licet autē viuente vxore legitima predictā. M. sibi co pulare nequiuerit in vxorem: qz tū vxore defuncta vtpote a lege ipsi9 solutus i eandē. M. de nouo potuit matrimonialiter consentire: dum: modo non prestiterit fidē adultere vel machinatus fuerit in mortē vxo ris: man. qua. si est ita eidē B. vt sū predicte M. affectu adhereat piuga li licētiā pcedatis. Greg. ix. Fri. R. ca. vij.

Contrahens cū scda viuente pma quā tū nō cognouit nec ante ptractum nec post mortua pri ma potest contrahere cū secunda.

Si quis vxore viuente fide da ta pmisit aliam se ducturum vel cum ipsa de facto contraxit: si nec ante nec post (legitima eius su perstite) cognouit eandē: quisvtri qz ipsorū pro eo q in hoc grauiter deliquerint sit penitentia iniungē da non est tū matrimonium qd cū c. viij.

es contraxit post vxoris obitum dirimendum. ¶ Ceterum tolerari nō debet si prius vel postea dum vixerit vxor ipsius: illā adulterio polluisset.

¶ De coniugio leprosorum.

Alexandri. iii. catha. archiepisco.

Lepra superueniens nō dissoluit matrimoniū nec matrimonij effectum. ideo adinuicē maritali affectione coniuncti se tractare debent/aut ad perpetuam continentiam vouendam induci.

cap. i.

Peruenit ad nos: quod cū hi qui lepre morbū incurrunt de consuetudine generali a cōmunione hominum separentur nec vxores viros nec viri vxores taliter egrotātes sequūtur ¶ Cū igitur vir et vxor vna caro sint nō debet alter sine altero esse diutius: mā. quā. vt vxores viros et viri vxores qui lepre morbū incurrunt sequantur et eis coniugali affectione ministrent: sollicitis exhortationibus inducere nō postponas. Si vero ad hoc induci nō poterūt/eis arctius iniungas vt vterque altero viuente continentiā seruet. Quod si mandatū tuū seruare contēpserit: vinculo excōicationis astringas. ¶ Idē bato. epo.

Coniuges propter leprā separandi nō sunt a coniugio: et cōtrahere possunt matrimoniū et inuicē sibi reddere debitū tenentur.

ca. ii. Quoniā nemini licet (excepta causa fornicationis) vxorem dimittere/constat quod siue mulier lepra percussa fuerit: seu alia graui infirmitate detenta nō est a viro propter ea separanda vel etiā dimittenda. ¶ Leprosi aūt si cōtinere nolunt: et aliquam que sibi nubere velit inuenerint: liberū est eis ad matrimoniū conuolare. ¶ Quod si virū siue vxorē leprosum fieri cōtigerit: et infirmus a sano carnale debitū exigat generali precepto apli quod exigitur est soluēdū cui precepto nulla in hoc casu exceptio inuenitur. Urbanus iii. episcopo florentino.

Sponsalia de futuro precise non cōpellunt ad cōtrahendū matrimonium cum leproso/lepra post sponsalia superueniente.

ca. iii. Litteras: et lfra. Qui postulasti vtrū si post sponsalia de futuro inter legitimas personas contracta antequā a viro mulier traducatur: alter eorum lepre morbū incurrat aliusque ad cōsummandā copulā maritalem cōpelli debeat? Rñdemus quod ad eam accipiendā cogi nō debet: cū nondum inter eos matrimoniū fuerit consummatū. ¶ De coniugio seruorum

Adrianus papa madebur. archiepo

Seruus contradicente dño matrimonium cōtrahere potest sed propter hoc nō liberetur a seruitijs domino debitis.

cap. i.

Dignum est: et lfra. Sane iuxta verbū apli sicut in xpo iesu neque liber neque seruus est a sacramentis eccle removendus: ita nec inter seruos matrimonia debēt vllatenus prohiberi: et si contradicentibus dñis et inuitis contracta fuerint nulla ratione sūt propter hoc dissoluēda. ¶ Debita tñ et consueta seruitia non debēt minus proprijs dominis exhiberi.

Alex. iii. hposito et hospi mortarie.

Separatur matrimoniū quod liber ignorāter cū ancilla cōtraxerit nisi postea hoc sciēs illam cognouit.

ca. ii. Proposuit nobis M. mulier quod cum vir eius cū ea diutius permansisset: notā ei seruilis conditionis abiecit: asserēs eā esse ancillā quā liberā esse credebat cū eā duxit in vxorē: et lfra. ¶ Mā. quā. si cōstiterit/quod idē vir prefatā mulierem postquā istā audiuit esse ancillā: carnaliter cognouit: ipm monitione premissa cōpellas vt eā sicut vxorē maritali affectione contractet. ¶ Si vero aliter fuerit: et sententiā diuortij proferre contingat mulieri pecuniam quā prefato viro pro dote concessit restitui faciatis.

Urba. iii. ariminen. episcopo.

Si consuetudo est in loco quod par

tus conditionē pris sequatur: nat⁹ ex libero & ancilla liber est. vt liber matrimonium contrahit.

ca.iij. Licet: & infra. Sane sup eo qđ fuit propositū an mulier possit diuortiū postulare: pro eo q vir cū quo sue conditionis ignara cōtraxit: seru⁹ monasterij pponat: cū econtra idē vir patrē suū cui⁹ conditionem scđm leges prouincie sequeretur ipe mortis p libero se gessisse: & iā elapso decennio nec pris nec suo nomine se stat⁹ ɔtrouersiā passum ɔstanter affirmet. Uidet nobis ratione tēporis & fauore libertatis p parte viri securi⁹ iudicādū. Innocentius iij. h. episcopo.

Si liber contraxit cū ancilla ignorāter & ex quo sciuit nō consensit: separatur matrimoniū: & cum alia contrahere poterit.

ca.iiij. Ad nostrā noueris audientiā puenisse. v. B presbiter car. di. ap. se. le. R. militē a muliere quadam pter ɔditionis separauit errorem. Ideoq mā. qua. si ɔstiterit q miles ignoranter cōtraxit cū ancilla: ita q postq̄ itellexit ɔditionem ipsius nec facto nec verbo cōsenserit in eandē: pter qđ p cardi. eundē ab eius fuerit cōsortio separatus: ɔtrahendi cū alia liberā ipsi ɔcedas auctoritate aplica facultatē.

De natis ex libero vētre. rc. tit. x.

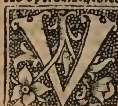
Natus ex libera vel liberta liber est.

cāp.m. vnicū. Indecens esse credim⁹: vt progeniti ex liberta siue libera filij ad seruitiū retrahant. Propterea tibi pcipim⁹: vt si documēta nulla sint ab ecclesie parte que documētis huiusmodi debeant obuiare: ab ei⁹ molestia sine aliqua retractatione cōpescas eandē durū est enim vt si aliij pro mercede libertatis tribuūt: ab ecclesia a qua tueri debet reuocent.

De cognatione spirituali.

Ierand. iij. saler archiepiscopo.

Filij duoꝝ ɔpatrū per quoꝝ neutrum deuentū est ad compaternitatē licite ɔtrahunt: nisi cōsuetudo repugnet. separant autē si per eoꝝ alterū vel vtrumq ɔpternitas ɔtracta. h. d. cū. c. sup eo li. eo

cāp.i. Utrum aut filij aut filie ante vel post ɔpaternitatem geniti possint adinuicē copulari canones scđm diuersoꝝ locoꝝ ɔsuetudines ɔtrarij inueniūtur. Et lz prim⁹ canō exinde edit⁹ natos post cōpaternitatē adinuicē copulari phibeat alter tn̄ canon posteri⁹ editus primū videtur corrigere: per quē statuitur: vt siue añ siue post cōpaternitatem geniti sunt: simul possunt ɔiūgi. excepta illa psona dūtaxat per quā ad ɔpaternitatē venit. Unde nobis videt vt scđm posteriorem canonē debeat obseruari. Nisi ɔsuetudo ecclesie q̄ scādalū generet alr se hēre noscat. Id. eid

Com paternitas scienter vel ignorāter superueniēs inter coniuges ɔiugiū non dissoluit.

ca.ij. Si vir vel mulier scienter vel ignoranter filiū suū de sacro fonte susceperit an propter hoc separari debeant. Cōsul. t. t. r. q q̄uis generaliter sit institutū vt debeant separari quidā tn̄ humanius sentientes statuerunt. Ideo nobis videt q siue ex ignorātia siue ex malicia id fecerint nō sunt abinuicem separandi nec alter alteri debitum debet subtrahere nisi ad continentiam seruādā possint induci qz si ex ignorantia id factū est eos ignorātia excusare videtur: si malicia eis sua fraus non debet patrocinari vel dolus. Idem vigilen. episcopo.

Filij duoꝝ cōpatrum per quorum neutrū deuētum est ad compaternitatē licite inuicē cōtrahunt matrimoniū. si tamen subest consuetudo ipediens & dirimēs talia matrimonia seruanda est locī consuetudo. h. d. secundum intellectum magis cōem attingēdo mētē.

ca.iij. Super eo q a nobꝫ tua frater=
nitas requisiuit de duoꝝ cō=
patrum filijs. Respondemus q si
tales filij fuerint p quoꝝ alterū vel
vtrūq parētes ad ꝯpaternitatē ve
nerunt: eos ꝯiungi nulla ratiōe su=
stineas: ꝛ cōiunctos pontificali au=
ctoritate non differas separare.
Ceterū si per neutrū eoꝝ ad cō=
paternitatē ventū fuerit: de his te
volumus ꝯsuetudinē tue metropo=
litane ecclesie vel aliarū circūposi
tarum inquirere ꝛ diligentiꝰ imi=
tari: ita q si eiusdē eccl'ie ꝯsuetudo
habeat inter eos nō sustinere con=
iugium fieri: nec factum firmitatis
robur habere: tu simili modo i ec=
clesia tibi ꝯmissa ꝯiugiū huiusmo=
di fieri non ꝑmittas: ꝛ si quos tali=
ter ꝯiunctos inueneris: iuxta earū
dem ecclesiarū ꝯsuetudinē ipsos se
parare abinuicē nō omittas. Ve=
rum si de ꝯsuetudine habeat vt ta=
lia coniugia permittātur id in ec=
clesia tua dissimulare poteris: ita
q nec contradicere nec tuū videa=
ris prestare assensū: qꝛ sicut graue
est antiquā consuetudinē circūad=
iacentium ecclesiarū sup his contē
nere: sic quoq grauiꝰ videtur si p=
pter eam huiusmodi cōiugiis tuū i
dulges assensum: cū posset sic i ex=
emplum assumi. Clemens tertius.

Inter patrē baptizati ꝛ vxorē
leuantis priꝰ ab eo cognitam
contrahitur cōmaternitas efficax
ad matrimonium dirimendum.

ca.iiij Martinus bertā duxit vxorem
Tebergam sibi copulauit lo=
tharius q berthe ꝛ martini filiū de
sacro fonte suscepit l. vero ꝛ b. sub
latis de medio m. cū t. prefata ꝯtra
xit. Nos aūt cōsul. t. t. duximꝰ rn̄.
q cum scdm verbū dn̄i vir ꝛ mulier
efficiantur p connubiū vna caro: li
quidum est tebergā nō posse matri
monialiter copulari martino: q cō
pater eius fuerat cū quo vna caro
teberga noscitur extitisse. Idem.

Cōpaternitas p cathecismū
ꝯtracta īpedit mr̄imoniū cō=
trahendum sꝫ cōtractū nō dirimit.

Contracto mr̄imonio īter P. ꝛ ca.v.
vxorem suā quidā ꝯsanguinei
eiusdē A. contra matrimoniū obie
cerunt q eadē in primo sacrati sa=
lis pabulo filiū quondā concubine
ipsius. P. tenuit. ꝛ infra. Verū si
constaret vera esse que diximꝰ non
ideo tn̄ ꝯtractū matrimoniū solue=
retur q res vir ꝯtrahendo mr̄imo=
nio īpedimentū afferret. Ideoq
mādamꝰ quatenꝰ prefato P. aucto
ritate nr̄a iniūgas vt memoratā A.
sicut vxorē maritali affectiōe ptra=
ctet: ꝛ carnale debitū ab ea licenter
exigat: ꝛ psoluat: siue ipsam an̄ mr̄i=
monium cōtractū cū P. siue postea
cōstiterit hoc egisse dū tn̄ si i frau=
dem hoc fecerit causa mr̄imonij se=
parandi penitētiā p p̄sumptiōe ac=
cipiat mr̄imonio i sua firmitate du
rante. In. iij. episco. ꝛ ar. liconien̄.

Inter patrē baptizati ꝛ leuā=
tem seu tenentē baptizatū cō
trahit cognatio spūalis valida ad i
pediendum ꝛ dirimendū matrimo
nium post contractum.

Veniens ad apostolicā sedem. ca.vi.
C. anglicꝰ. ꝛ ifra. Manda=
mus quatenꝰ si ꝯstiterit. H. mulierē
p̄dicti viri filiū de sacro fōte leuasse
se anteq̄ eā despōsasset vxorē vos i
ter eos diuortiū ap. postposita cele
bretis. Io magro. S. cano. herfor.

Si filij duoꝝ ꝯpatrū p quarū
alterū deuētū est ad ꝯpr̄nita=
tem mr̄imoniū cōtrahāt separant ꝛ
tpe ꝯtractꝰ sciētes īpedimētū illud
denunciare tenentur.

Quia nos duxit discretio ꝯsulē= ca.vij
dos an natꝰ an̄ ꝯpaternitatē
filiā ꝯpatris p̄ris sui vel ꝯmatris si
bi possit mr̄imonialiter copulare:
ꝛ si ꝯtraxit an debeāt separi: ꝛ an cō
scii talis mr̄imonij teneant illō i pu
blico accusare? Super quo rn̄. q
hmōi ꝑsone nō p̄nt mr̄imoniū ꝯtra=
here: ꝛ si ꝯtraxerit p̄nt abinuicē se=
parari: ꝛ q ꝯtractū sciuerit debent
illud nunciare. Gregorius. ix.

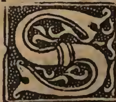
Int' baptizatū ꝛ filiū baptizā
tis orit cogtō spūal' īpediēs ꝛ
dirimēs mr̄ioniū lꝫ eos ꝯhēdū. h. d.

c. viii. Ex litteris vestris accepimus quod cum Martha mulier coram officiali cantuariensi Alanum peteret in virum: et se affidatam ab eo ac carnaliter cognitam per testes idoneos probauisset dictorum tandem testium depositionibus publicatis idem A. excipiendo proposuit quod eam habere non poterat in vxorem: pro eo quod ipsum pater mulieris eiusdem qui sacerdos extitit baptizauit. Sed cum idem officialis exceptione huiusmodi non admissa diffinitiuam tulerit sententiam contra ipsum et idem ad sedem apostolicam appellauit. Mandamus quatenus si est ita eundem. A. super hoc ab impetitione mulieris absoluatis ipsius: et eidem mulieri perpetuum silentium imponentes.

De cognatione legali.

Nicolaus ad consul. bur.

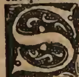
Inter adoptatam et filium adoptantis non potest durante adoptione consistere matrimonium.

c. pri. vnicum I qua per adoptionem michi soror esse ceperit quamdiu durat adoptio: inter me et ipsam nuptie consistere non possunt.

De eo que cognouit consanguineam vxoris sue vel sponse.

Ex concilio apud metiam.

Affinitas superueniens post matrimonium contractum non soluit matrimonium sed exactionem debiti impedit. et crimen incestus inhabilitat quo ad matrimonium contrahendum.

cap. i. I quis cum filiastra sua scienter fornicatus fuerit. Nec a matre debitum petere: nec filiam vnquam habere potest vxorem Nec filiastra nec ille vllo vnquam tempore aliquo se potuerunt matrimonio copulare. Alex. iii. pic. epo

Affinitas superueniens etiam per illicitum coitum dissoluit sponsalia de futuro: sed non matrimonium et incestuosus contrahere non potest.

ca. ii. Veniens ad nos presentium lator. et infra. Inquisitum est nobis a te quod si matrem sponse sue cognouit: si sponse nunquam carnaliter adhesit imponenda est ei penitentia paulo maior quam pro adulterio qua peracta vel parte ipsius poterit ex dispensatione cum alia matrimonium contrahere. Ceterum si sponsam cognouit antequam matrem vel post nunquam eam vel aliam potest accipere in vxorem. Idem.

Non separatur matrimonium ad dictum vnius asserentis affinitatem inter coniuges precessisse.

ca. iii. De illo qui vxorem fratris ante quam ei matrimonio iungeretur se proposuit cognouisse. Respondemus quod nisi hoc publicum et notorium fuerit aut idoneis testibus comprobatum predictum matrimonium occasione illa ipsum impetere non permittas.

Celestinus tertius.

Incestuosus matrimonium contrahere non debet: sed si contrahit tenet: et tunc tenetur reddere: sed non potest debitum exigere: et non minus tenetur vxori necessaria administrare.

ca. iiii. Transmisse tue nobis littere demonstrarunt: quod C. vxore sua defuncta filiam eius priuignam videlicet propriam copula carnali cognouit postmodum aliam accipiens in vxorem: cum priuigna publice tanquam canis ad vomitum rediens illicitam rem committere non expauit. Nos vero super his consilium requisiti presenti pagine respondemus quod legitime vxori cohabitans et necessaria subministrans non cognoscat eam quamdiu vixerit/nisi ab ea fuerit requisitus: et tunc ad ipsam non sine graui cordis dolore accedat: qui etiam pro incestu et adulterio donec cum ea permanserit: iuxta moderamen tui arbitrii penitentiam agens postmodum si superuixerit: ei perpetuo sine spe coniugii permanebit. Idem

Non separatur matrimonium ad confessionem coniugum qui dicunt affinitatem precessisse etiam si rumor vicinie consentiat. Et est casus multum allegabilis et notabilis.

cap. v. Super eo quod postulas vtrum coniugatus qui ante contractum

ca. ii.
ca. ii.
ca. iii. ca. i.

matrimonii prolis sue consanguineā carnali cōmixtione cognouit: cū id fateat̄ vterqꝫ: et aliqua pars vicinie hoc acclamare dicat̄: sit ab vxore sua iudicio ecclie separand⁹ ¶ Tue fra. respōdem⁹ ꝙ ꝓpter eorū ꝯfessionē tm̄ vel rumorē vicinie separari nō dēt: cū et qn̄qꝫ nōnulli inter se cōtra matrimoniū velit colludere: ⁊ ad cōfessionē incestus facile ꝓsilirent: si suo iudicio crederent p̄ iudiciū ecclesie cōcurrendū Rumor aūt vicinie nō adeo est iudicandus validus: ꝙ nisi rationabiles ⁊ fide digne ꝓbationes accedant possit bene cōtractū matrimonii irritari. ¶ Innocentius tertius preposito magdeburgensi.

Affinitas superueniens non dissoluit spōsalia de p̄nti.

Discretionē tuā: ⁊ infra. Sane ex parte tua fuit ꝓpositū ꝙ quidā cū muliere quadā legitie per verba de presenti cōtraxit: quā postmodū a se incognitā cuidā cōsanguineo suo tradidit incꝰtū potu it renitētē. Ille vero cū ipsa lꝫ inuita mr̄imonij solēnia celebrauit: sꝫ mulier ꝗcito fuit reddita libertati aufugit ab eo: ⁊ se priori viro restitui postulauit. ¶ Nos igr̄ idn̄.t.t.r. ꝙ viro ꝓ tam turpi facinore grauis ꝑ penitētia iniūgēda ⁊ mulier ꝓpter publicā honestatē est monēda sollicite vt nec primū repetat cui⁹ cōsanguineus eā licet inuitā cognouit: nec redeat ad scd̄m cui nō pōt p̄ter reatum adulterij ꝯmisceri: sꝫ in cōtinētia maneat donec prior fuerit vlam vniuerse carnis igressus. ¶ ꝙ si forsitan ad id induci nequerit vir prior cogat̄ redire ad ipsā: ⁊ maritali eā affectione tractare: cū adulterium ei non possit obijcere: q̄ eā adulterādā tradidit presertim inuitam. ¶ Nā ⁊ si scd̄m euāgelicā veritatē nūqꝫ nisi ꝓpter fornicationis causā aut vir vxorē aut vxor possit dimittere virū non tamen semper propter causam eandem: vel vxor virū vel vir dimittere potest vxorē cū possit exceptio ne vel replicatione legitima impe decretal.

diri. Sed nec affinitas que post cōtractum legitime matrimonii inter virum ⁊ vxorem inique cōtrahitur ei debet officere que huiusmodi iniquitatis parti iceps non existit: cum suo iure non debeat sine sua culpa priuari. Quāqꝫ a quodam predecessore nostro dicatur i simili casu fuisse distinctum vtrū incestus vel adulterium manifestuꝫ fuerit an occultū aliis asserentib⁹ inter gradum proximū et remotū esse potius distinguendum.

Idem bisuntineū archiepiscopo.

Copula carnalis habita cū puella. vij. annorum dirimit matrimonium postea contractum cum consanguinea. h. d. secundum vnum intellectum.

Fraternitati tue: et infra ¶ Dl nostri sententiā approbam⁹ quā in eū canonice ꝓmulgasti: qui illā sibi postea copulare presumpsit cui⁹ antea sororem adhuc septenē cōtractis spōsalib⁹ extraordinaria libidine noscitur poluisse. Idem gerundinēsi episcopo. ca.vij

Affinitas causata ex copula illicita rūpit sponsalia precedētia: et priuat facultatē cōtrahēdi matrimonium.

Ex litteris fra. t. accepim⁹ ꝙ. B. lator eaꝫ matrē puelle quā infra nubiles ānos despōsauerat vxores carnaliter sepe cognouit ⁊ post carnali cōmixtione puellam tractauit adultā. ⁊ infra. ¶ Nos aūt eidē viro penitentiā iiungi fecimus pro peccato: cōsul. t. respondētes ꝙ eis abinuicē separatis mulier alteri viro non nubat: si postqꝫ nouit viri et mris delictū ei nō erubuit ꝯmisceri. Uir etiā ⁊ mater mulieris nunqꝫ debent ad alias nuptias cōuolare: sed semꝑ ꝯtinentiā seruare tenētur et enorme deflere delictū qꝺ pro nefanda libidine contraxerūt presertim si circa ꝑsonas huiusmodi debita carnis timeatur. Idem archiepiscopo magdeburgen. c.viij

Idem quo ad titulū dicit qꝺ decre. supra proxi.

A

ces discretos q̄ ptātē habeāt iudicā di et statuta canonum non ignorent. C. x. iij. burg. archiepiscopo.

Affinitas superueniēs de qua saltem cōstat per famā soluit sponsalia de futuro.

ca. ij. Super eo q̄ iuuenē asserēs puellā nondū nubilē fide interposita despōsasse: q̄ iā facta nubilis est repetit: et ille excipit dicens se non debere eā ducere p̄ eo q̄ post h̄ puellam affidauit eādē carnaliter ppl quā ipsius cognouit. Ind. e. t. r. q̄ si manifestū est iuuenē cognouisse p̄pinquā p̄dicte puelle: vel si nō ē manifestū fama tñ loci hoc habet cū esset sponsa tm̄modo de futuro idem ab ei⁹ petitiōe d; absolui. C. ele. iij

Si dispēsat cū aliquo vt possit cōtrahere incerto gradu alias phibito reqritur q̄ vterq̄ cōtrahentiū toto gradu distet a stipite p̄sertim si hoc h; consuetudo.

ca. iij. Quod dilectio. et infra. Quesiuisti vtrū is q̄ a stipite p descēdentē lineā sexto vel septimo gradu distat possit ei q̄ ex altera pte p lineam descendentē ab eodē stipite scdo vel tertio gradu distat mrimonialiter copulari pter indulgentiā ap. sedis legati. qua pmissū est hoībus terre illius in sexto gradu cōiungi. C Quod videtur posse fieri scōm regulas qua dz quoto gradu q̄s distat a stipite et a quolibet per aliā lineā descēdentium ab eodem cū tñ de cōsuetudie terre sit q̄ si talis cas⁹ emerserit incole pter primiorem gradum cōiunctos separent: et impediant copulari volentes. C Nos itaq; respondemus q̄ indulgentia illa sic est intelligenda: q̄ vterq̄ coniugendorū distat a stipite sexto gradu. Si v̄o alt. vi. vl. vij. gradu distat a stipite: alter aūt ij. vel iij. cōiūgi nō debet. vnde in hac parte consultius duximus multitudini et obseruate consuetudini deferendum q̄ aliud in dissensionem et scandalum populi statuendum quadam adhibita nouitate. Innocentius tertius archiepiscopo. et capitulo trecen.

Infideles coniuncti in gradu phibito a lege canonica: post baptismū non separantur.

ca. iiij De infidelibus ad fidem cōuersis vtrum si ante conuersionē suam secundum legis veteris instituta circa gradus consanguinitatis a canone denotatos cōiuncti fuerint: separari debeāt post baptismū. C Consul. tu. duximus respondendum: q̄ matrimoniū sic contractum non est post baptismi lauacrum separandum cum a iudeis dominus requisitus si liceret vxorem ex quacūq; causa dimittere: ipsis respondit/ quos deus coniunxit homo nō separet: per hoc innuens esse matrimonium inter eos. Idem rossanē. archiepiscopo.

Consanguinei mariti cum cōsanguineis vxoris licite contrahunt hoc primo. In gradib⁹ phibitis non possunt matrimonia cōtrahi etiam si hoc habeat consuetudo. hoc secundo.

ca. v. Quod super his et infra. Super eo igitur q̄ pater et filius cū matre et filia: et duo cognati cū duabus cognatis: auunculus et nepos cum duabus sororibus contrahunt matrimonialiter tibi duxim⁹ respōdendum q̄ licet omnes consanguinei viri sint affines vxoris: et omnes consanguinei vxoris sint viri affines inter consanguineos tamē vxoris et viri ex eorumdem scilicet viri et vxoris coniugio nulla prorsus affinitas ē contracta propter quam inter eos matrimonium debeat impediri. C Ne aūt infra grad⁹ prohibitos matrimonium contrahatur debes publice inhibere: et presumptores ecclesiastica districtione punire non obstante consuetudine que dicēda est potius corruptela. Idem.

Non valet obtenta dispensatio a papa super matrimonio inter consanguineos contracto si sibi causa falsa sit expressa: nisi postea eam papa confirmaret. h. d. secundum verum et communem intellectum.

Quia circa τ ltra. porro de no bili viro. N. pro cuius dispensatione indulgentia. s. remanendi cum ea que ipsam quito consanguinitatis gradu contingit: a se. apo. obtinenda falsa nobis causa fuerat allegata: proles videlicet. Cum tamen ante dispensationem obtentam vnica filia quam habebat visam fuerit vniuerse carnis ingressa: prout tua consultatio continebat dissimulare poteris vt remaneant in copula sic contracta cum ex separatione (sicut asseris) graue videas scandalum imminere.

ca.vi.

Idem.

Testes qui de consanguinitate deponunt computationem a stipite vel germine incipere.

Quia nos duxit. f. consulendos vtrum illorum sufficiat testimonium ad matrimonium dirimendum qui consanguinitatis gradus ab auunculo τ nepote vel fratris filio vel sororis inceperint computare? Nos igitur inqui. t. t. r. quia cum coniugium multum fauoris obtineat testes qui ad diuortium celebrandum producti consanguinitatis gradus computant a stipite debent incipere. i. a parentibus vel germanis. τ sic per ordinem distinguere gradus nominibus proprijs vel equipollentibus indicijs designando personas: presertim cum sepius testimonium perhibeant de auditu. quod quia minus est validum non est in articulo huiusmodi nimium laxanda facultas: cum qua ratione computationem inciperent a secundo: eadem ab vlterioribus inchoarent.

ca.vii.

Idem in conci. generali.

In secundo τ tertio affinitatis genere tollitur prohibitio que olim erat in matrimonio contrahendo. Similiter tollitur prohibitio de sobole suscepta ex secundis nuptijs que olim non poterant contrahere cum cognatione prioris viri. Et prohibitio coniugij vltra quartum consanguinitatis τ affinitatis gradum non extenditur. h. d. iste textus qui quotidie allegatur τ est singularis in materia sua.

c.viii.

Non debet reprehensibile iudicari: si secundum varietatem temporum statuta quandoque variantur humana. presertim cum vrgens necessitas vel euidens vtilitas id exposcit. quoniam ipse deus ex his que in veteri testamento statuerat nonnulla mutauit in nouo. Cum ergo prohibitiones de coniugio in secundo τ tertio affinitatis genere minime contrahendo τ de sobole suscepta ex secundis nuptijs cognationi viri non copulanda prioris τ difficultatem frequenter inducant: τ aliquando τ periculum pariant animarum cum cessante prohibitione cesset effectus constitutiones super hoc editas sacri approbatione concilij reuocantes presenti constitutione decernimus vt sic contrahentes de cetero libere copulentur. Prohibitio quoque copule coniugalis quartum consanguinitatis τ affinitatis gradum de cetero non excedat: quoniam in vlterioribus gradibus iam non potest absque graui dispendio huiusmodi prohibitio generaliter obseruari. Quaternarius vero numerus bene congruit prohibitioni coniugij corporalis de quo dicit apostolus quia vir non habet potestatem sui corporis sed mulier neque mulier habet potestatem sui corporis sed vir: quia quattuor sunt humores in corpore qui constant ex quattuor elementis. Cum ergo iam vsque ad quartum gradum prohibitio coniugalis copule sit restricta eam ita volumus esse perpetuam non obstantibus constitutionibus super hoc dudum editis: vel ab alijs vel a nobis vt si quis contra prohibitionem huiusmodi presumpserit copulari nulla longinquitate defendatur annorum cum diuturnitas temporum non minuit peccatum sed auget tanto que sunt grauiora crimina: quanto diutius infelicem animam detinent alligatam. Gregorius. ix.

ca.ix.

Distans a stipite quarto gradu vel citeriori cum distante quinto vel vlteriori contrahere potest. h. d. cum glosa.

Vir qui a stipite quarto gradu et mulier que ex alio latere distat quinto (secundum regulam aps

probatam qua dicitur quoto gradu
remotior differt a stipite: et a quoli
bet per alienam lineam descenden=
tium ex eodem) licite possunt matri
monialiter copulari. ¶ Prima regu
la magistralis pro linea recta descē
dentium et descendentiū. Quot sunt
persone de quibus queritur compu
tatis intermediis (vna dempta) tot
sunt gradus inter eas. Si igitur vis
scire quantus distat abauus a petrucio
(petrucium esse fingimus in cellula
vacua) vtroque cōputato: et interme
diis quinque sunt persone: demo vnā/
quattuor sunt gradus et sic de aliis
¶ Pro linea collaterali due sunt re
gule. ¶ Collateralium in linea equa
li. Quoto gradu quis distat a com=
muni stipite toto distant inter se vel
sibi attinent. Exemplum pone cū fa
cis abauum stipitem. P. et pronepo
tem p patrui. Nam illi sunt in linea
equali quilibet distat a stipite quar=
to gradu. ergo iter se quarto de cō
putatione tātummodo canonica lo
quor. ¶ Collateralium linea inequa
li. ¶ Quoto gradu remotior distat
a communi stipite: toto distant inter
se. Exemplum pone faciendo abauū
stipitem. P. et filii propatrui I linea
inequali. Computemus ergo a remo
tiori. s. a P. scilicet N. distat a stipite quar
to gradu ergo a filio ppatrui quar=
to semper intellige secundum cano
nes ¶ Pro arbore cōsanguinitatis
secundū computationem ciuilē.
¶ Quid est consanguinitas? est vin=
culum personarū ab eodem stipite
descendentium carnali propagatio
ne contractum. Et dicitur cōsangui
nitas quasi sāguinis vnitas. ¶ Pro
illius cognitione dantur tales regu
le. ¶ Prima in linea recta ascenden
tium et descendentiū. Quot sunt per
sone de quibus queritur cōputatis
intermediis vna dēpta tot sunt gra
dus inter eas ¶ Pro linea collatera
li. ¶ Collateralium in linea equali.
Quoto gradu quis distat a commu=
ni stipite toto duplicato distant in=
ter se vel sibi attinent. Nam secūdū
leges quelibet persona gradum fa=
cit in collateralibus computatio enim
legistarum ob aliud sit quam computa=
tio decretistarum. ¶ Collatera
lium in linea inequali. Quot sunt per
sone stipite dempto: tot sunt gradus
Si ampliorem optas enucleationem
recurre ad Johannē. an. declaratio
nem.

¶ Sequitur arbor cōsan
guinitatis et affinitatis.

¶ Affinitas secundum canones est
personarum proximitas ex coitu pro
ueniens: omni carens parentela. Et
dicitur affinitas quasi duorū ad vnū
finem vnitas: eo quod due cognatiōes
diuerse per nuptias secūdum leges
vel per coitum secundum canones
copulantur: et alter ad alterius co
gnatiōis finē accedit: ff. vt' de gra.
affi. l. non facile. §. affines. ¶ Scias
autem quod affinitas est perpetuum im
pedimētū qd durat etiā mortua per
sona: qua mediante contrahit. xxxv
q. x. fraternitatis. ¶ Per carnalem
copulam viri et mulieris inter con=
sanguineos mulieris et virum: et in=
ter consanguineos viri et mulierē
contrahitur affinitas primi generis
eiusdem gradus cuius est consan=
guinitas. Si ergo consanguineus
tuus cognoscat mulierem: si vis sci
re quoto gradu affinitatis attinet ti
bi mulier illa vide quoto gradu est
tibi consanguineus tuus: et quoto
est tibi ille consanguineus toto mu
lier est tibi affinis: et semper in pri=
mo genere. ¶ Dictum est in regula
viri et mulieris et non viri et vxo=
ris: quia secundum canones etiam
per coitum fornicarium et incestuo

trarit vt omnino viro sit facta inutilis et instrumentum ei⁹ impeditum: ita q vir eius commisceri non potest. ¶ Respondem⁹ igitur: q si vicium illud mulier a natura contraxit nec ope medicorum poterit adiuuari: viro aliam accipiendi liberam tribuas facultatem.

Lucius tertius.

Contrahens scienter cum impotenti ad copulam ab ea non separatur.

ca. iiii Consultationi tue qua nos consuluisti vtrum femine clause et impotentes commiscerimaribus matrimonium possint contrahere / et si contraxerint: an debeat rescindi? Et .rn. q licet incredibile videatur q aliquis cum talibus contrahat matrimonium romana tamen eccle. consueuit in consimilibus iudicare: vt quas tanq vxores habere non possunt: habeant vt sorores.

Celestinus tertius.

Si de impotentia coeundi constet statim matrimonium separatur alias cohabitabunt coniuges per triennium: et si cum septima manu propinquorum iurant q dederunt operam carnali copule / et non potuerunt coniungi statim separantur. Ita communiter summatur.

ca. v. Laudabilem: et infra. Requisisti quantum tempus indulgendum sit naturaliter frigidis ad experientiam copule nuptialis: et infra. ¶ Nos vero in presenti consultatione sentim⁹: vt a tempore celebrati coniugii si frigiditas prius probari non posset: cohabitent per triennium quo elapso si nec tunc habitare voluerint et iuxta decre. greg. mulier per iustum iudicium de viro probare potuerit q cum ea coire non possit accipiat alium: si autem ille aliam acceperit. separentur. ¶ Quod si ambo consentiant: simul esse vir eam et si non vt vxorem saltem habeat vt sororem. ¶ Si autem q nunq se inuicem cognouerint ambo fatentur se ptima manu propinquorum vel vicinorum bone fame (si propinqui bone fame defuerint) tactis sacrosanctis euangeliis vterque iureiurando dicat q nunq per carnis copulam vna caro effecti fuissent. et tunc videtur q mulier valeat ad secundas nuptias conuolare. Uerum si ille aliam duxerit: tunc hi qui iurauerant rei periurii teneantur / et peracta penitentia cogantur ad connubia priora redire.

Innocen. iii. altissiodo episcopo.

Propter artationem mulieris si apparet q preter diuinum miraculum absque periculo corporali habilis reddi non potest: separatur matrimonium reintegratur tamen si postea appareat ecclesiam fuisse deceptam.

Fraternitatis tue litteras recepimus continentes q. O. mulier cuidam viro matrimonialiter nupsit cum quo per multos annos morata non potuit carnaliter ab ipso cognosci. licet per archipresbiterum tuum super hoc fuisses edoctus: non tamen volens habere certitudinem pleniorem quasdam matronas sue parrochie prouidas et honestas ad tuam presentiam euocasti districte illis iniungens sub periculo animarum vt mulierem ipsam prudenter inspicerent: et perquirerent diligenter: vtrum idonea esset ad viriles amplexus que tandem in fide sua tibi asseruere constanter: q eadem nunq poterat esse mater aut coniunx tanq cui naturale deerat instrumentum. vnde inter ipsam et virum diuortium celebrasti: mulierem inducens vt ad religionem aliquam se transferret perpetuam continentiam seruatura. et viro licentiam tribuisti vt vxorem duceret quia pater fieri cupiebat. Contigit autem postea q mulier inuenit qui feras huiusmodi reserauit et abiiciens continentiam: quam promisit. Su. latori presentium supernupsit. ca. vi.

¶ Quamuis igitur semiplene nobis expresseris quomodo dicta mulier se commiserit continentiam seruaturam vel simplici verbo an voto solenni vtrum ve ad religionem transierit vt promisit: an preter promissionem suam in domo remanserit: et qualiter feras illas

De matrimonio contracto cōtra interdictum ecclesie. Alexan. iii. paduano episcopo.

Matrimoniū contra interdi- ctū eccle vel iudices factū seu ptractū ppter hoc solū nō dirimit: imponitur tamen penitentia sic con- trahentibus et separātur donec co- gnoscatur de causa interdicti. hoc dicit i effectu totus iste titulus.

capi.i Mittere quas tua nobis fraternitas destinauit expsse declarāt q cū q̄ dā sorore suā iā nubilē cuidā se daturum i pro rē ea pñte et consentiet pstito iuramēto firmasset: illa nō p⁹ multos dies dona et munera viri se cūdū morē terre spōte suscipiens ip sū tanq̄ ppriū virū sepe amplexata fuisset / tādē mortuo fratre a proprio viri sui frē se desponsari permisit: et q ab illo cognita fuisset: mendaci- ter asseuerat. Cūq3 ei prohibuisses publice ne cui illoꝝ vel alicui se co- pularet: ipsa spretis mōitis tuis alīi nubere nō expauit: demū cum mulie ri precepisses vt ad domum matris rediret: ipa nostrā audiētiam appel- lauit: et infra. Man. quā. si ē ita pre fatā mulierē (ne mandatū tuū con- temptibile videatur) ad domū mfis redire compellas et imposita sibi de tanto excessu penitētia cōdigna: postq̄ in domo materna per mensem steterit: ad tertium reuerti permit- tas. Idem vigo. et bori. epō.

Sponsalia de futuro cum vna etiam contra interdictū eccle sie contracta nō habēt dirimere ma trimonium postea contractū cū alia

ca.ii. Ex litis cātuariēsis archiepi ad nos peruenit: q cū. S. de san- cto leodegario. M. filiā suā absentē cuidā R. nomine despōsasset: et infra. Postea orta suspicione q pfatus. R. ad alia desideraret vota trāsire: ad examē fuit dicti archiepiscopi cā perlata. qui sub anathematis inter- minatione prohibuit: ne anteq̄ de p- scripto negocio plene constaret. vir ad scōa vota trāsiret sed ipse prescri pta phibitione cōtēpta filiā. S. in fa cie ecclesie sibi solēniter copulauit vxorē: et infra. Cum archiepūs vel let de matrimonio primo cognosce- re dicta. M. appellationis vocē emi sit cui⁹ appellationi archiepūs defe- rens eidē sub excommunicationis i- terminatione districti⁹ interdixit ne cui nuberet donec causa ipsa finem debitū sortiretur: ipsa tamen de re- medio appellationis cōfisa cuidā alīi B. nole nupsit: et infra. Mā. quā. si nichil cōstiterit quod impediat pre ter cōsēsū de futuro qui inter prefa tos R. et M. asserit precessisse: scōm matrimonia inuiolabilit obseruāda sub blato ap. obstaculo iudicetis. Licet ei cōtra iterdictū ecclesie ad scōa vo ta trāsire nō debuerit: nō est tñ cō- ueniēs vt ob id solū sacramentū con iugii dissoluat. aliqua tñ pnia eis de bebit ipōi: q2 cōtra phibitionē eccle sie hoc fecerūt. Idem paduano epō

Si hi qui dicebant consangui nei contraxerunt cōtra prece ptum iudicis: debēt separari donec de causa cognoscatur.

De muliere: et infra. Illos ca.iii. aūt qui pro consanguinitate prohibentur cōiugi: et post contra interdictum ecclesie receperunt ex- communicationi debes subiicere do nec tandiu separentur / quousq3 le- gitime cognoscatur vtꝝ eorum ma- trimonium possit et debeat iure sta- re. Qui filii sint legitimi. Alexā- der tertius.

Naturalis ex soluto genitus et soluta legitimatur per subse- que ns parentū cōiugiū etiam quo ad hereditatem. capi.i

Onquestus est nobis. P. q cum quandam mulie- rem in vxorem acceperit R. patruus mulieris ip- sam exheredare conat: eo q ante desponsationē matris sue nata fuerit: licet postea pater mulieris prefate matrem ipsi- us acceperit in vxorē. Ideo q3 mā. quā. si est ita: eā legitimā iudicetis / predicto. R. inhibentes: ne dicte mu

fieri hac occasiõe sup hereditate pa terna molestiam inferat vel grauamen. Si autẽ contra hoc venire presumpserit: contra eum seueritate ecclesiastica procedatis. Idem.

Separato m̃rimonio in facie ecclie cõtracto: filij geniti vel cõceptiante sniam sũt legitimi.

ca.ii. Cum inter J. virũ. et T. mulierẽ diuortiũ snia canonice sit plata: filij eoꝝ non dñt exinde sustinere iacturã cũ parentes eoꝝ publice sine cõtradictiõe eccl'e inter se ꝯtraxisse noscant. Ideoq; sancim⁹ vt filij eoꝝ quos ante diuortiũ habuerũt: τ q̃ cõcepti fuerãt ante latã sententiam: nõ minus habeantur legitimi et ꝙ i bona paterna hereditario iure succedãt: τ de parẽtũ facultatib⁹ nutriãt. Idẽ ro thoma. archiepo

Statur verbo viri τ mulieris qui negant aliquẽ filiũ: nisi iudicijs τ testibus probetur ꝯtrarium

ca.iii. Transmisse nobis tue littere cõtinebant ꝙ cum. R. vsq; ad iuuẽtutẽ quendã pueꝝ nutriuisset: pro re sua M. tũc nõ desponsata sibi cohabitante postmodũ ipsam legitime desponsauit: τ filios sustulit ex eadẽ quibus paternã hereditatem petẽtibus predictus iuuenis contradicit gerens se filium et heredem cuius viciniã que ipsum filium eorum esse credebat spurius diceretur: predicti vero. R. et vxor ei⁹ prefatum iuuenem spuriũ suum aut legitimũ filium eẽ negabant: sed dicebant ꝙ eum pietatis intuitu nutriuissent. Cum autem questio corã te mota esset et predictus iuuenis pro eo ꝙ iuri stare nolebat vinculo sit excõicationis astrictus. Consul. t. t. r. ꝙ in tali casu stãdum est verbo viri et mulieris: nisi certis indicijs et testibus tibi constiterit esse filium iuuenem memoratũ. Idem ex õnie. vinto niẽn. episcopis et abbati herfordeñ.

Illegitis ples ẽ quã viro viuẽte vxor ex adulterio concepit siue cũ adultero siue viro moretur.

c.iiii. Causam que: τ infra. Si constiterit ꝙ agatha de Anelina muliere τ de Alani viri sui ipsa cum eo tanq̃ cũ viro suo morãte. vel. R. patre dicte agathe ipsã. A. adhuc habente virum publice tenẽte nata fuit eam nõ fuisse legitimã. eiusdẽ R. filiam iudicetis q2 non potuit esse vxor que viri sui thorum maculans: alij dum ille viueret copulari presũpsit. Idem exo. episcopo et ab. her.

Questio natiuitatis opposita petenti hereditatẽ corã iudice seculari est ad eccclesiasticum iudicem transmittenda. h. d. et est tertius multum notabilis τ allegabilis

ca.v. Lator presentium. R. et infra. Cũ aũt idem B. h. corã seculari iudice sup hereditate aui eiusdẽ R. patris dicti. h. traxisset i causam illa sibi ꝓsũpsit obiicere: ꝙ pr ei⁹ nõ fuit de legitimo m̃rimonio nat⁹: et ideo hereditate aui sui nihil possit iure successorio vẽdicare tãdẽ cũ super q̃stione natiuitatis corã nobis eo tractũ fuisset ad n̄ram extitit audiẽtiã appellatum: τ ifra. Ideoq; man. quã. causã sup q̃stione natiuitatis pr̄is eiusdẽ. R. ifra duos mẽses sublato appellationis obstaculo terminetis. Si vero ifra duos menses ꝓfatus. h. nõ poterit ꝓbare legitie quod obiecit: ex tunc sc̄lari dño sub cui⁹ iudicio de hereditate causa pertitur itineris: vt pro questione natiuitatis non dimittat quin causam super hereditate audiat et decidat. Idem exoñ. episcopo.

Naturales legitimantur per subsequens parentum coniugiũ. spurii vero non. hoc. d. inherẽdo verbis littere. Et est c. famosum τ quotidie allegatur in vtroq; foro

ca.vi. Tanta est vis matrimonii vt q̃ antea sunt geniti: post contractum: matrimonium legitimi habeãtur. Si autem vir viuente vxore sua aliam cognouerit: et ex ea prolẽ susceperit licet post mortem vxoris eandem duxerit: nichilominus spurius erit filius: et ab hereditate repellendus: ꝓsertim si in mortem vxoris prioris alteruter eorum aliquid fuerit machinatus. Idem lõdoneñ.

etypsgorien. episcopis.

De causa ciuili iter laicos nõ cognoscit ecclesia cognoscit tamen an quis sit de legitimo matrimonio natus.

c.vii. Causam q̃ inter. R. et. F. sup eo q mater dicti. R. dicit nõ fuisse de legitimo matrimonio nata agitari dinoscit vobis cõmissimus terminãdam. Uerũ q2 lrãs nrãs iseri fecimus: vt sepefacto. R. possessionẽ olim quorũ possessor extitit qñ animus suus proficiscendi hierosolymã iter arripuit: ãte principalis cause ingressum faceretis restitui: si eadẽ possessione fuisset per violentiam spoliatus. Nos attendentes q ad regem ptinet nõ ad ecclesiã de talib9 possessionibus iudicare / ne videamur iuri regis anglorum detrahere qui ipsarum iudicium ad se asserit pertinere. F. v. man. qua. regi possessorium iudicium relinquentes: de causa pricipali videlicet vtrũ mater pdicti. R. de legitio sit matrimonio nata plenius cognoscatis: et causam huiusmodi terminetis: licet incongruum videatur vt in matrimoniũ genitricis prefate. R. impetatur: qõ ea viuente non fuit (vt dicitur) impetitũ. Idẽ epõ et archid. vincẽtino.

Si mulier per iudicium ecclesie separata a primo viuente illo contrahit cum secundo: legitima erit proles quam ex illo suscepit.

c.viii. Perlatum est ad audiẽtiam nostram q cum. H. ad partes cõstantinopolita. transisset: et ibi morã per decenium et amplius faciens ad J. vxorem suam non rediens ipsa apud bone me. vicentinum episcopũ aduersus eum querelam deposuit: et q eum non posset diuti9 expectare nihilominus allegauit. episcop9 vero sicut vir prouidus et discret9 parentibus viri mandauit: vt pro eo mitterent: et ipsum ad propria reuocarẽt. cumq3 elapso longi temporis spacio vir non remearet ad propria episcopus in conspectu ecclesie auditis rationibus mulieris: iter eos sententiam diuorcij promulgauit et mulieri vt aliũ duceret facultatem indulsit. Ideoq3 mandam9 quatenus si constiterit q episcopus inter eos sententiam diuorcii tulerit: filios quos sustulit de alio ad cuius copulam auctoritate predicti episcopi migrauit legitios iudicetis: eos hac occasione ab hereditate nõ patientes excludi. Idem belnacen. episcopo.

Filiũ natiex mrĩmonio clãdestino per ecclesiam approbato sunt legitimi. hoc dicit inherens do littere.

Quod nobis: et infra. Si qui autẽ de clandestino matrimonio postmodum ab ecclesia comprobato generati fuerint: eos legitios iudices filios et heredes. Celestin9 tertius eboracen. archiepiscopo. ca.ix.

Nati ex matrimonio contracto contra publice honestatis iusticiam illegitimi sunt et ab hereditate parentum excludendi: et tene menti hunc casũ quia sepe per ignorantiam accidit.

Referente nobis: et ifra. F. t. r. q publice honestatis iusticia prohibente matrimonium inter eos contrahi non potuit: et contractum debuit separari ac per hoc cum filii nec per ecclesie permissionem nec p paternam ignorantiam excusantur: ad successionem bonorum paternorum non videntur aliquatenus admittendi. Idem. c.x.

Ad docendum prolem illegitimam non sufficit probare impedimentum matrimonii si fuit in facie ecclesie contractum.

Peruenit sane ad nos ex insinuatione. L. vidue q cum inter. S patrem suum. et A. matrem illi9 matrimonium fuisset legitime celebratum: et q̃diu vixerunt: quiete permanserunt: post illorum decessum quidam asserentes eam de non legitimo matrimonio fuisse susceptam a paterna hereditate tanq̃ illegitimã amouere conãtur. Man. itaq3 quatenus si est ita: dictam viduam legitimam nuncietis. Inno. iii. ca.xi.

¶ Videbatur aūt ex eo trahere ma=
iorem audaciā postulandi: ꝙ cū rex
francoꝝ. J. reginā dimiserit: et ex
alia postmodū superducta puerum
suscepit ⁊ puellā ⁊ tu similiter exclu
sa legitima supduxeris aliā ex qua
filios suscepisti: sicut cū filiis regis
eiusdē/ sic cū tuis credebat de beni
gnitate ap. se. dispēsandum. Verū si
veritas diligenter inspicitur nō res
similis sed valde dissimilis inuenit
nam rex ipse a regina p remen. ar=
chiepiscopū apostolice sedis lega=
tum fuit per sententiā separatus: tu
vero vxorē tuā a te temeritate pro
pria separasti Ipse quoqꝫ priusq̄ ad
eū prohibitio de nō cōtrahendo cū
altera peruenisset: aliā superduxit:
ex qua prolē geminā noscitur susce
pisse: sed tu in contēptū ecclesie, aliā
super inducere attētasti. Preterea
rex ipse contra matrimoniū īpedi=
mentum affinitatis obiecit: et corā
prefato archiepō testes induxit cu=
ius sentētia qꝛ cassata fuit solūmo=
do propter iudiciariū ordinem nō
seruatum nos post restitutionē re=
gine alios cognitores duximus de
putandos: tu vero vxori tue nichil
qd̄ diuortiū induceret obiecisti cū
et si fides thori sit vnū de trib9 bo=
nis cōiugii: non tñ ipsi9 violatio cō
iugale vinculū violasset. De filiis
ergo eiusdē regis vtrū legitimi vel
illegitimi fuerint: q̄diu pendet q̄=
stio affinitatis obiecte: potest nō i=
merito dubitari. Nā si affinitas fue
rit ꝓprobata predictā reginā nō es
se regis coniugē apparebit: ⁊ p cō=
sequēs alia videbit sibi legitime co
pulata: ⁊ filios ei legitimos peperis
se. Insuper cū rex superiorē in tēpo
ralib9 minime recognoscat: sine iu
ris alteri9 lesione: in eo se iurisdictio
ni nostre subiicere potuit in quo vi
deretur aliquib9 ꝙ p seipsum (non
tanq̄ pater cū filiis: sed tanq̄ prin=
ceps cū subditis) potuit dispensare
tu aūt nosceris aliis subiacere ⁊ in.
¶ Rationib9 igitur his inducti regi
gratiā fecim9 requisiti: causam tam
ex veteri q̄ ex nouo testamēto tra=
hentes non solum in ecclesie patri=
monio (superquo plenam in tēporali
bus gerimus potestatem (verūetiā
in aliis regionibus certis causis in=
spectis temporalem iurisdictionē ca
sualiter exercemus: non ꝙ alieno iu
ri preiudicare velim9: sed quia sicut
in deuteronomio cōtinet. Si diffici=
le et ambiguū apud te iudiciū esse
ꝓspexeris inter sāguinē ⁊ sāguinē cām
⁊ cām lepram ⁊ leprā/ ⁊ iudiciū intra
portas videris variari: venies ad sa
cerdotes leuitici generis/ et ad iu=
dicē qui fuerit illo tēpore: qui iudi=
cabunt tibi iudicii veritatē et facies
q̄cunqꝫ dixerint q̄ presūt loco quem
elegerit dñs sequerisqꝫ eoꝝ sentētiā. q̄
aūt supbierit nolēs obedire sacerdo
tis imperio q̄ eo tpē ministrat dño deo
tuo decreto iudicis morietur Sane cū
deuteronomiū lex scđa interpret ex
vi vocabuli ꝓprobat: vt qđ ibi decer
nit in nouo testamēto debꝫ obseruari
loc9 enī quē elegit dñs aplica sedes
esse cognoscit. cū ei petr9 vrbē fugi
ens exiuisset: volēs eū dñs ad locuꝫ
quē elegerat reuocare interrogatus
ab eo: dñe quo vadis rñdit venio ro
mā iterū crucifigi: qđ intelligens ꝓ
se dictū ad locū ipsū ꝓtin9 est reuer
sus. Sūt autē sacerdotes leuitici ge
neris frēs nri q̄ nobis iure leuitico
in executiōe sacerdotalis officii coad
iutores existūt Ipse vo sup eos sacer=
dos siue iudex existit: cui dñs inqt pe
tro. Qđcūqꝫ ligaueris sup terrā erit
ligatū ⁊ in celis. Eius vicarius q̄ ē sa=
cerdos ineternū secūdū ordinē mel=
chisedech cōstitutus a deo iudex vi=
uoꝝ ⁊ mortuoꝝ tria q̄ppe distinguit
iudicia. Primū inter sanguinē p et
sāguinē p qđ criale intelligitur ciuile
Vltimū inter leprā ⁊ leprā: p qđ eccla
sticū ⁊ criminale notatur. Mediū in
ter causam ⁊ causam quod ad vtrum
qꝫ refertur tā ecclesiasticum q̄ ciui=
le: in qb9 cū aliquid fuerit difficile
vel ambiguū ad iudiciū est sedis a=
postolice recurrendum cuius sentē
tiam qui superbiens contempserit
obseruare: mori precipitur id est p
excommunicationis sententiā velut

fuerint et consensum non adhibuerint secundum leges nullum fiat matrimonium. ¶ Quod vero legitur pater non recipiatur in causa filii/ nec filius in causa patris: in criminalibus causis et contractibus verum est. In matrimonio vero coniungendo et dissoluendo ex ipsius coniugii prerogativa et quia favorabilis res est congrue admittuntur. Idem.

Innita desponsata postea sponte cognita contra matrimonium non auditur.

ca. iii. IN super adiecisti/ quod aliquis cum quadam innubili puella contraxit/ que tandem etatis metas attingens ab illo pluries cognita contra matrimonium reclamavit/ asserens se semper ab initio dissensisse quod per testes probat fama et conversatione preclaros. ¶ In hoc itaque casu sentimus quod adversus matrimonium audiri non debet que ante cognitionem sui legitimum annum attingens cum potuit minime reclamavit. sicut enim ante legitimum consensum (qui in duodecimo anno speratur) potuit differre sic postquam legitimo tempore accedente semel etiam copule carnali consensit ex ratihabitione sibi super hoc silentium non ambigitur indixisse. Innocentius tertius archiepiscopo preposito et priori sancte marie de albanen. genuen.

Repellitur accusans matrimonium propter questum.

ca. v. SIgnificante. M. de canula nostro est apostolatui declaratum. quod cum. N. duxisset legitime in uxorem G. mater ipsius nisa est matrimonium accusare ut ab eo pecuniam extorqueret/ et licet intellectui suo prava non possint opera respondere nichilominus vult habere pecuniam ut ab accusatione desistat ¶ Cum igitur non sit malicijs hominum indulgendum Mandamus quatenus si est ita ipsam ab accusatione matrimonij repellentes eidem super hoc silentium imponatis. Idem.

Repellitur ab accusatione matrimonij qui denunciationis tempore tacuit nisi denunciationem probabiliter ignoravit vel iuret de novo didicisse et quod non obijcit illam maliciose

CUm in tua diocesi. et infra. ¶ Si vero post contractum matrimonium aliquis appareat accusator cum non processerit in publicum quando banna secundum consuetudinem in ecclesiis edebantur: utrum vox sue debeat accusationis admitti merito queri potest. ca. vi. ¶ Super quo duximus distinguendum quod si tempore denunciationis premisse his qui iam coniunctos impetit extra diocesim existebat: vel alias denunciatio non potuit ad eius noticiam pervenire: utputa si nimie infirmitatis fervore laborans sane mentis patiebatur exilium: vel in annis tam teneris constitutus: quod ad comprehensionem talium eius etas sufficere non valebat seu alia causa legitima fuerit impeditus eius accusatio debet audiri. Alioquin cum rationabiliter presumatur quod denunciationem publice factam idem existens in ipsa diocesi minime ignoravit tanquam suspectus est proculdubio repellendus. ¶ Nisi proprio firmaverit iuramento quod postea didicerit ea que obiecerit et ad hoc ex malicia non procedat. quia tunc etiam si didicisset ab illis qui denunciationis tempore siluerunt: claudi non debet eidem aditus accusandi: quamvis et si ab impetitione huiusmodi culpa de silentio tali contra ista illos excluderet: iste tamen amoveri nequiret cum culpabilis non existat.

¶ De divortiis.

Ex concilio apud vuarmatiam.

Homicidium necessarium non privat spe coniugij sed machinatio in morte coniugis sic.

SI qua mulier in morte mariti sui cum alijs consciata est: et ipse aliquem illorum se defendendo occiderit: potest ipse post mortem uxoris si voluerit aliam ducere: ipsa autem indiatrix penitentie absque spe coniugij stet subiecta. ca. i.

Alexan.

Coniuges propter alterius crimen separantur nisi spiritualiter fornicentur et tunc durat coniugium eis etiam separatis.

ca. ii. Quesiuit a nobis. et infra. Nos itaque taliter respondemus quod mulier pro furto vel alio crimine viri sui(nisi fidei sue religionē corrūpere velit)ab eo separari nō debet. Uerum si cōiugē suā ad infidelitatis maleficiū traxerit:a viro poterit separari ita quod ei nubere aliū nō licebit.quia licet separentur:semper tamen coniuges erūt. In viris quoque hēc eius sine forma seruetur. Idem abi.epo.

Uir nō potest dimittere vxorem sine iudicio ecclesie etiā propter impedimentū parētele notorium Si fama refert impedimētū cōiugij etiā nemine opponente epūs ex officio suo potest de eo inquirere. Si vero impedimentū est notoriū potest episcopus ex officio suo matrimonium separare hoc secundo.

ca. iij. Porro de comite pōtini qui.B. vxorem suā absque iudicio ecclesie dimisit quia eam cognatā fuisse vxoris defuncte proponit:prudentia tua cognoscat quod si etiā parentela esset publica et notoria absque iudicio ecclesie ab ea separari non potuit: quare ipsum ad eā recipiendā quā petit restitutionē ipsius districte compellas quā recipere noluerit:eū et sup inductam vinculo excōmunicatōis astringas. Preterea de.P.qui cognatam suā duxit vxorē respōdemus quod non a parentibus accusatoribus et parentela manifesta seu publica existente(quod credibile nō est:nisi esset in primo gradu vel scdo)tui officij interest matrimonia illa adhibita grauitate dissoluere: que illicite contracta noscuntur. Idem.

Repellitur vxor petens restitutionē mariti si notorie fornicata est et maritus continuit.

ca. iiij. Significasti quod quādā vxore sua sine iudicio eccle dimissa pro eo quod suggestū sibi fuerit ipsam iacetum cū quodā cōsanguineo suo cōmisisse vinculo fuit propter hoc excōmunicationis astrictus:verū mulier non continuit sed sobolē de alio viro suscepit nec minus postulat viro restitui:asserēs se ab ipso iniuste dimissam et eundē sibi materiā adulterandi dedisse. Cōsul.t.t.r.quod si notorium est mulierē ipsam adulteriū cōmisisse:ad eā recipiendā prefatus vir cogi nō debet nisi cōstaret ipsum cum alia adulteriū cōmisisse. Idē.

Matrimoniū separatur propter adulteriū mulieris:et si vir postea fornicetur reintegratur. Et est bonus casus et multū allegabilis.

cap. v Ex litteris tuis accepimus quod U.quandā duxit vxorē quā paucis temporibus fuere concordes. proponebat enim idē.U.quod illā per violētiā sibi illatam metu etiā mediante duxisset. et infra.Tandē vir vxorē suā super crimine fornicationis in iure cōuenit quā nescit quo ducta spū cepit publice cōfiteri:quod cū vir negaret et in necessarijs prouidere crimen cōpulsa est incurrere memoratū.Cūque diligentius a te fuisset admonita ne ad suggestionē alicuius illud tā turpe contra se proponeret:ipsa id manifestius asserebat.Sane tu cōuocato capitulo tuo cū ex eorundem consilio vtrique priuatim cōtinentiā iniunxeris obseruandā ita quod caste viuerēt abinuicem segregati:memoratus.U. furtiuē cū alia spōsalia et nuptias temere celebrauit verū cū factū inquirere laborares supradictus.U. seriē rei explicans et exponēs ad audientiam nostrā dicitur appellasse. Unde f.t mandamus quatenus si res ita processit:prelaxatum virum ad legitimam vxorem redire compellas.

Urbanus.iij.florēti.episcopo.

Si vxor a viro lapso in heresim propria auctoritate diuertit ad eū reuersum redire cōpellatur secus si per iudicium ecclesie ab eo fuisset separata.

ca. vi. De illa que viro suo labente in heresim ipsius consortiū sine iudicio eccle declinauit videtur nobis quod mulier(maxime si ea intētione decessit vt lapsus in heresim tedio pariter et confusione affectus se ab errore suo converteret)et cū reuersus fuerit est reddēda:que etiā si reuerti noluerit compellatur. Si vero

iudicio ecclie ab eo recessit: ad reci piendu eu nullateuus dicim⁹ cōpel lendā. Inn.iij. ferrarien. epo.

Uinculū coniugale non dissol uitur altero coniugū fideliū in heresim lapso. Sed si vnus infide lium cōiugū conuertatur ad fidem et alter nolit sibi cohabitare vel nō sine blasphemia vel sine pctō morta li: soluitur coniugium et conuersus contrahere poterit.

ca. vij Quanto te nouimus l canonico iure peritū ₇ infra. Sane tua f. intimauit ꝙ altero coniugum ad heresim transeunte qui relinquitur ad secunda vota desiderat conuola re quod vtrū possit fieri p tuas nos duxisti litteras consulendos. Nos igitur consul. t. respondentes disti guimus licet quidā predecessor no ster sensisse aliter videatur an ex duo bus infidelibus alter ad fidē catho licam conuertatur: vel ex duobus fi delibus alter labatur in heresim vel decidat in gentilitatis errorem. Si enim alter ifideliu m coniugū ad fi dem catholicam cōuertatur: altero vel nullo modo: vel nō sine blasphe mia diuini nominis: vel vt eū ptra hat ad mortale pctm/ ei cohabitare volēte q relinquitur: ad scda si volue rit vota trāsibit ₇ in hoc casu intel ligim⁹ qd ait apostolus: si infidelis discedit: discedat. frater enī vel so ror nō est seruituti subiect⁹ l hmōi ₇ canonem etiā in quo dicit cōtume lia creatoris soluit ius matrimonij circa eū qui relinquitur. Si vero al ter fideliū coniugū vel labatur in he resim vel transeat ad gentilitatis errorē non credim⁹ ꝙ in hoc casu is q relinquitur viuēte altero possit ad se cundas nuptias cōuolare: lꝫ in hoc casu maior appareat ptumelia crea toris. Nā et si matrimoniū verum inter infideles existat: nō tamen est ratū. Inter fideles aūt verū ₇ ratū exi stit: qꝛ sacramētū fidei qd semel ē ad missū: nūq amittit sed ratū efficit piugij sacramētū vt ipm in cōiugib⁹ illo durante perduret. Nec obstat quod a quibusdam forsan obijcitur ꝙ fidelis relictus non debeat iure suo sine culpa priuari: cū in multis casibus hoc cōtingat vt si alter cō iugū incidat. Per hanc respōsio nē quorūdā malicie obuiat q l odiū cōiugū vel qn sibi inuicē displicerēt si eas possent in tali casu dimittere simularent heresim: vt ab ipsa (nubē tib⁹ cōiugib⁹) resilirent. Per hanc ipsam eesponsionē illa soluitur que stio: qua queritur vtrū ad eū qui ab heresi vel ifidelitate reuertitur/ is qui permansit in fide redire cogat. Idem tiberiadensi epo.

c. viij Pagani iuncti l gradu prohi bito lege canonica tm̄ cōuer si ad fidē nō separantur. h. primo. Si paganus prius plures vxores habe at post fidē suscepāt: adherebit pme h. scdo. Et si repudiata vxore cū se cunda ptraxerit etiā post baptismū dimittet secundā: et adherebit pme repudiate etiā si repudiata cū alio contraxisset: secus si fornicata fuis set. hoc tertio.

Gaudemus in domino. ₇ infra. Utrum pagani vxores acci pientes in scdo/ vel tertio: vel vlte riore gradu sibi piunctas sic cōiun cti debeant post conuersionē suā in simul remanere: vel abiuicē separa ri edoceri per scriptū apostolicum postulasti. Super quo taliter respō demus ꝙ sacramentū ꝯiugij apud fideles ₇ infideles existat quēadmo dum ostēdit apl's⁹ dicens. Si qs frater infidelē habet vxorē ₇ hec cō sētit habitare cū eo nō illā dimittat ₇ in premissis gradibus a paganis quo ad eos matrimoniū licite sit cō tractū: q qstionib⁹ canonicis non ar tātur qd enī ad nos (scdm aplm eūs dē) de his q foris sūt iudicare l fauo rē psertim xpiane religionis ₇ fidei a cuius pceptione p vxores se deseri timētes: viri possūt facile reuoca ri: fideles huiusmodi mrimonialit copulati libere possūt ₇ licite rema nere cōiūcti cū p sacramētū baptis mi nō soluāt piugia sꝫ crimia dimittā tur. Qꝛ vo pagani circa plures in simul feminas affectū diuidūt piuga

& utrum post conversionem omnes vel quam ex omnibus retinere valeant non inmerito dubitatur. & infra. Verum absonum hoc videtur & inimicum fidei christiane: cum ab initio una costa in unam feminam sit conversa: et scriptura divina testetur quod propter hoc relinquet homo patrem & matrem & adherebit uxori sue: & erunt duo in carne una. non dixit tres vel plures sed duo. nec dixit adherebit uxoribus/sed uxori. & infra. Nec ulli unquam licuit insimul plures uxores habere: nisi cui fuit divina revelatione concessum que mos quandoque interdum fas etiam censetur per quam sicut iacob a mendacio israelite a furto: & sanson ab homicidio: sic et patriarche & alii viri iusti qui plures leguntur simul habuisse uxores ab adulterio excusantur. Sane veridica hec sententia probatur etiam de testimonio veritatis testantis in euangelio. Quicunque dimiserit uxorem suam ob fornicationem & aliam duxerit mechatur. Si vero uxore dimissa duci alia de iure non potest fortius & ipsa retenta. per quod euidenter apparet pluralitatem in utroque sexu (cum non ad impaira iudicentur) circa matrimonium reprobandam. Qui autem secundum ritum suum legitimam reprobrauit uxorem cum tale repudium veritas in euangelio reprobauerit: nunquam ea viuente licite poterit aliam etiam ad fidem christi conversus habere nisi post conversionem ipsius illa renuat cohabitare cum ipso: aut etiam si consentiat non tamen absque contumelia creatoris vel ut eum pertrahat ad mortale peccatum: in quo casu restitutio nem peteti quamuis de iniusta spoliatione constaret restitutio negaretur. quia secundum apostolum frater aut soror non est huiusmodi subiectus seruituti quod si conversum ad fidem & illa conversa sequatur antequam propter causas predictas legitimam ille ducat uxorem/eam recipere compelletur. Quamuis quoque secundum euangelicam veritatem qui duxit uxorem dimissam mechatur non tamen dimissor poterit obiicere fornicationem dimisse pro eo quod nupsit alii post repudium nisi alias fuerit fornicata. Idem liuonie. episcopo & eius que cum ipso sunt fratribus.

Non licet relictam fratris in uxorem accipere de facto ducta separanda & est nisi aliter ecclesia dispenset.

Deus qui ecclesiam suam: et infra. Quia dispar est ritus in liuonie. ecclesia de nouo ad fidem catholicam conuersorum a nostris propter infirmitatem gentis eiusdem concedimus ut matrimoniis contractis cum relictis fratrum utatur: si tamen (fratribus decedentibus sine prole/ut semen defuncti iuxta legem moysaycam suscitarent) cum talibus contraxerunt: ne tales sibi de cetero postquam ad fidem venerint copulent prohibentes. ca. ix.

De donationibus inter virum & uxorem: et de dote post diuortium restituenda. Ex concilio habito apud vuarti.

Separato licite matrimonio dos restituenda est.

Mulieres cum pro aliqua licita causa a propriis viris fuerit separate: totam dotem precipimus sibi reddi. Geruasius. iii. decas. canto. & ca. leron. ca. i.

Soluto matrimonio cogitur vir dotem restituere & bona diuidere que communiter eis obuenerit.

Significauit. P. mulier quod. B. quem loco viri tenebat diuortio inter eos solenniter celebrato dotem suam illicite detinet et reddere contradicit possessiones etiam que ipsis dum simul viuerent cuiuscunque contractus titulo communiter obuenerunt (ea priorsus exclusa) sibi nititur vendicare. Ideoque manda. quatenus si ita est: & non est aliud quod obsistat ipsum ad restitutionem dotis & diuisionem eorum que olim communiter habuerunt distric. ec. compellatis. Clemens tertius. cap. ii.

Delegatus ad causam matrimonii si ferat sententiam diuortii pronunciare debet dotem restitui Et est casus multum allegabilis.

De prudentia vestra miramur: quod cum vobis causam matrimonii que vertebatur inter. H. & M. commisissemus terminandam: & vos consanguinitatem inter eos inuenientes sententiam diuortii tulissetis. de dote quam a viro mulier repetebat quo ca. iii.

quam statuere distulistis. Quia igit vos qui de matrimonio principalit cognouistis: et de dote (q est causa incidens) accessorie cognoscere voluistis et sententialiter diffinire: man. quate. predictu. H. monitione pmissa cogatis sput pdicte. M. totam dote sicut canonicu fuerit restituere no moretur. Clemens tertius.

Mulier propter adulterium a viro separata perdit dotem

c.iij. Plerumq: et infra. Si mulier ob causam fornicationis iudicio eccle aut ppria voluntate a viro cesserit nec recociliata postea fit: eide dote vel dotaliu repetere non valebit. Inno.iij.copostel. archie. et vniuersis episcopis in regno leg. gloss. constitutis.

Cogit mulier ex officio iudicis donata sibi a viro pter nuptias p couersatione illiciti matrimonij relaxare: si talis donatio pstet ipedimetu dissolutioni talis matrimonij. h.d. scdm intellectum qui plus placet panormitano.

cap.v Et si necesse sit: et infra. Ab vero castra qda que rex legioss. filie regis castellie in dotem tradidisse pponitur: ita vt si ea aliqua occasione relinqueret ipsa crederent in ius eius ipedimetu prestare vide tur hmoi copule dissoluende. Cu castra ipsa no tam ob turpem q ob nullam causam sint data: vt pote cu inter eos matrimoniu no existat: et ideo nec dos/nec donatio pter nuptias. Ne ad comodu ei cedat q dz i pena eis potius retorqueri: castra ipsa restitui volum et ad id puellam per excoicatiois snlam coartari. Idem archidi. sancti andree descotia.

Usufructuarius donas sine co sensu dni re ipsa vxori pter nuptias no transfert in eam plus iuris q ipse habebat: idem de eo qui sub conditione adimente habet rem in hereditatem vel in feudum.

c.vi. Nuper a nobis tua discretio requisiuit si aliqua terra data fuerit alicui: no i hereditate vel feudum: sed tantum quo ad vixerit possidenda, et ipse post modu tertia ptem vxori sue in dote cocesserit vtru eo defuncto prefata dote vxor dn vire rit habere debeat et tenere: cu eccle sia dotes protegere teneatur viduarum. Postulasti pterea si qua terra data fuerit alicui et heredi quem de vxore legitima procrearet in hereditatem vel feudum: et ip se vxori sue quadam parte ipsius in dotem cocesserit: decesserit postmodu sine ple: an mulier dote eade de iure posset habere. Nos aut cosul. t.f.r. q cu regulariter nullus plus iuris trasferre possit q eu costet habere vir cui terra pdicto modo cocedit no pot vxori relinquere q ei non licuit: nisi quo ad vixerit possidere: nec licet vxori sue parte illius terre i donatione propter nuptias ex viri cocessione te nere: nisi donationi ille ad que spectat dnium illius terre voluerit cosentire. Ad aut de pla psultatione dicim hoc rndem etia de scda. na lz eccia icausis viduarum se fauorabile debeat exhibere. cotra iusticiam tn no est eis fauor ecclesiasticus concedendus. Illud vero te nolumus ignorare q vxor dare dicitur viro dote: vir aut vxori donatione facere pter nuptias fm legitimas sanctiones. Idem archie. et archidi. gen.

Uir ages pro dote no excludit ex eo q vergat ad inopiam nec pcise cogitur satisdare vltra facultate propria sed dos sibi assignatur sub cautione qua prestare potest Et si per illam cautionem non esset sufficienter puisum psumptioni dotis deponetur dos apud mercatore vt de honesto lucro vir sustineat onera matrimonij. h.d. secundum intellectum quem tenet panor. inherendo verbis littere. Et est casus no. et quotidianus.

ca.vij. Per vestras litteras itimastis q cum magistru. R. sup quadam summa pecunie pro. H. paupere auctoritate nostra curaueritis conuenire quam idem. H. p dote vxoris sue requirebat ab eo: dict. R. exces

ptionē opposuit cōtra'eū:q̄ vxorē suā a se repulerat ⁊ tacita veritate super hoc litteras īpetrauerat: q̄ cū super eadē dote alis vice corā ve stre ciuitatis ꝑsulibꝰ q̄stio mota esset ipsi p̄nūciauerūt vt q̄m idē. B. ad in oplā vergere videbatur: dos illa nō assignaretur eidē: nisi cautionē ido neā de ipsa nō peritura prestaret: vn̄ vos ei vt de saluanda dote caue ret ⁊ vxorē suā reciperet precepistis et infra. Cum ergo satis possit et modicū credi dotis: cui creditū est corpus vxoris: mādamꝰ quatenꝰ do tem assignari faciatis eidem sub ea quam pōt cautiōe p̄stare vel saltem alicui mercatori cōmitti: vt de par te honesti lucri dictꝰ vir onera pos sit m̄rimonij sustentare. Nec occasio ne dotis detēte vxor a viro dimissa seu vir qui dimisit vxorem adulterij reatū incurrat. Gregoriꝰ nonus.

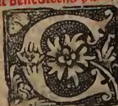
Hec decretalis satis seipsam summat.

Cap.vij. Donatio que cōstāte m̄rimonio inter cōiuges dicit esse facta ex quo alter locupletior et pauperi or alter efficitur: firmitatem nō ha bet: nisi donatoris obitu cōfirmetur que tñ penitꝰ euanescit: si reuocet ab eo tacite vel expresse: vel qui do natū accepit, prius debitum nature persoluat. Sane soluto m̄rimonio sicut dos ad mulierē, sic et donatio ꝑpter nuptias redit ad viruꝫ: nisi de consuetudine secus obtineat: vel ex pacto de lucranda dote et dona tione propter nuptias quod equale sit tñ hincinde contrariū inducat.

De secundis nuptiis. Alexand.iij.

Secunde nuptie non benedicunt et benedicens puniendus est.

Cap.i.

Capellanū quem bndictionē cum secūda constite rit celebrasse ab officio bñficio: q̄ suspēsuꝫ: cum litterarū tuarū testimonio ad se. apo. nullatenꝰ destinare postponas Lucius. iij. vniuersis christianis ca ptiuitate sarracenorū positis. Du bitans de morte coniugis nisi prius certificetur cōtrahere non d3 ⁊ si cō trarit reddat: lꝫ nō exigat debitū: ⁊ si postmodū sciat primā viuere di mittat secundam. Ab. si.

Cap.ij. Dominꝰ ac redēptor n̄r: et infra Sane sup matrimoniisque quidam ex vobis (nōdū habita obeū tis cōiugis certitudine) cōtraxerūt id vobis r̄ndemꝰ: vt nullus ammo do ad scđas nuptias migrare presu mat: donec eū constet q̄ ab hac vita migrauerit cōiux eius. Si vero ali quis vel aliqua id hactenus nō ser uauit: et de morte prioris coniugis adhuc sibi existimat dubitandū ei q̄ sibi nupsit debitū nō deneget postu lanti: qđ a se tñ nouerit nullatenus exigendū. Qđ si post hoc de prio ris cōiugis vita constiterit relictis adulterinis cōplexibꝰ ad priorē cō iugē reuertat. Urb.iij. vig. epo.

Si vnus ex ꝯiugibus fuit alis as bndictꝰ nō debent coniu ges de nouo benedici.

Cap.iij. Uir aūt et mulier ad bigamiā transiens non debet a presby tero benedici: q̄ cū alia vice bndi cti sint eoꝝ benedictio iterari nō d3 Idem eronien. episcopo.

Mulier nubens infra annū lu gubrem infamiam. nō icurrit h.d. cum sequ. Ab siculus.

Cap.iiij. Super illa questione qua quesi tū est an mulier possit sine in famia nubere infra tēpus luctus se cundū leges diffinitū. R̄ndemꝰ q̄ apls dicat Mulier viro suo mortuo soluta est a lege viri sui: in dño nubat cui voluerit p licētia ⁊ auctoritatem apl̄i eius infamia aboletur. Innos centius. iij. P. nobili mulieri.

Summatur vt procedens.

Cap.v. Cum secundum apostolum mu lier mortuo viro suo ab eius sit lege soluta et nubendi cui vult, tñ in dño liberā habeat facultatē: non debet legalis īfamie sustinere iactu ram que licet post viri obituꝫ infra tempꝰ luctus (scꝫ vnius ānī spacium) nubat cōcessa sibi tñ ab apostolo p̄ti

tur potestate. Cum in his presertim se culares leges non dedignentur sacros canones imitari.

¶ Finis quarti libri.

¶ De accusationibus inquisitionibus & denunciationibus. Felix papa.

ca.i. De persona accusatoris prius querendum est in iudicio.

Si legitimus non fuerit accusator non fatigetur accusatus. Idem ephis per galliam constitutis. A beneficiatione res pellitur is qui non premonuit.

ca.ii. Si quis eps ab illis accusatori bus qui recipiendi sunt accusatus fuerit postquam ab eis charitatiue con uentus fuerit vt causam emendet: et eam corrigere noluerit non olim sed nunc ad primates cause eius canonice de ferantur. Grego. duci capa.

Criminatio plati debet tracta ri coram illis quorum interest.

ca.iii. Illa expositorum.& infra. ¶ Sive ro aliquis est de monasterio p dicti abbatis qui possit dicere quod ad culpam reatumque eius ptineat: nos cum eis quorum interest causam districte volu mus perscrutari vt vel condemne tur vel absoluatur. Idem costan. au.

Qui de aliquo crimine accuse tur vel denunciatur i meritum promoueri non potest.

c.iiii. Omnipotens deus.& infra. Uel de graue estvtvir de quo tanta et talia nunciantur (cum ante requi ri & discuti debeant) honoretur.

Paschalis papa.

Ephus per exceptionem crimi nis illum ab excusatione sua re pellere non potest quem ansa sue fa miliaritate neglexerit separare.

ca.v. Nulli episcoporum ab accusatio ne sua repellere liceat quos antequam se ab eis impetendum cogno sceret: a sua communi familiaritate neglexerit separare.

Ex concilio maguntino.

Absolutus de certo crimine de eodem iterum excusari non pot

ca.vi. Ex his criminibus de quibus absolutus est accusatus non pot accusatio replicari. Stepha. papa.

Cohabitantes inimicis accu sati ab accusatione repellunt

ca.vii. Repellantur ab accusatione co habitantes inimicis. Quia in festationes blasphemie affectio so let amicitie incitare. Ex brocardi co libro.xliii.

Ponit penitentiam accusato ris calumniosi cum sequitur inde mors vel membri debilitatio.

ca.viii Accusasti aliquem et per tuam accu sationem occisus est nisi p pa ce hoc feceris.xl.dies i pane & aqua (quod carena vocatur) cum septem se quentibus annis peniteas. Si autem per tuam delaturam debilitatus est p tres debes quadragesimas penite re. Au. sup gen. de morte abel.

Super notorio pcedit iudex nemine accusante.

ca.ix. Evidentia patrati sceleris non indiget clamore accusatoris. Alexan. iii. gal. electo.

Laici vel inimici clericos ac cusare non possunt.

cap.x Cum.P. manconela presbiter ex vna parte et bonus presbi ter & .I. bonus cocci laicus frater eius ex altera/in nostra essent presentia constituti: eumdem .I. qz laicus erat indicti.P. accusationem non duximus admittendum. ¶ Cumque prefatus.B eundem .P. super crimine simonie constantius accusaret: nos eum qz in testimonium illius cause addu ctus fuerat & quia predictus .I. fra ter eius ipsum .P. coramte prius accusauerat ab accusatione repuli mus: presertim cum frater .P. meo ratum.B. antea de causa consimili ac cusasset: vnde quoniam vnus post alte rum predictum .P. instanti vicissitu dine accusabant neutrum ad eius ac cusationem admisimus. ¶ Sed vtri que presbitero de obiectis criminibus purgationem duximus indicendam Ideoque man. quatenus vterque illorum cum

tribus sacerdotib⁹ faciat se purga re. Idem vigorien. epo.

Monach⁹ accusare potest ab batē de bonis monasterij ex pensas litis necessarias habebit.

ca.xi. Ex parte tua: ꝛ infra. Prudētie. t. t. r. ꝙ monachi (nisi alia rationabilis causa impediat) eo ꝙ de obedientia et subiectione abbatis esse noscūtur: ab ei⁹ accusatiōe sūt nullatenus repellēdi. Licet alios accusare non possint. Quib⁹ si qui dem (cū proprium nō habeant) de rebus monasterij expēse debent necessarie donec causa debitum finem accipiat ministrari. Idem.

Pbr ebriosus missas celebrās non premissa digestiōe ecclia priuari debet. h. d. vt conueniat omnibus lecturis.

ca.xij. Si constiterit ꝙ. D. ecclia non perpetuo cōcessa sed ad tps fuerit cōmēdata: ꝛ de vinolentia: ꝛ ꝙ in taberna pernoctauerit. ita ꝙ altera die nulla premissa dormitiōe missā cantasset: ꝛ infra. Si de hoc rationabiliter conuictus fuerit in iudicio ante epm suū: siue accusat⁹ vel ad ratiōnē positus sine coactiōe fuerit cōfessus: ei super eadē ecclia perpetuum silentiū imponatis ipm ab impetitione. B. desistere cōpellatis. Ceterū si eidem fuit ecclesia canonice cōcessa ꝛ tradita ꝛ postea de crimine aliquo nō fuit cōuictus ꝑpter quod de iure debet spoliari vel post appellationē (sicut aliquando allegauit) ecclesia fuerit spoliatus ipsā ei faciatis restitui et in pace dimitti. Idem.

Inimicus etiam a voluntaria exceptione repellitur.

c.xiij. Meminim⁹ tibi mandasse: vt. C. abbatisse: cuius electionē confirmauimus munus benedictionis impendere procurares. Sed qr. H. altera parte a te ad nostram audientiam appellauit: proponens ꝙ de symonia accusaret eandem: mandatū nostrum distulisti effectui mancipare. Qr vero te nō decet i hac parte appellationi eiusdem. H. deferre: cū idem illi⁹ manifestus fuerit inimicus et contra eam testimonium tulerit mandam⁹ quaten⁹ (cum inde fueris requisitus) prefate abbatisse munus benedictiōis nō differas impartiri. Innocenti. iij. archie. bisunti.

Dicēs se aliquem accusaturū coram iudice ante inscriptionem potest sine pena desistere ꝛ non accusare sⷽ desistenti silentiū imponitur imperpetuū. Et secūdum hoc summari ūiste text⁹ ē notabilis. Ab.

c.xiiij. Licet in beato petro: et infra. Sane cū ex litteris. B. decani sancti stephani. J. ꝛ. D. canonicorum ecclesie bisuntine ad ap. se. audientiam peruenisset te varia crimina commisisse ac ab eis fuisses ꝑ easdem litteras super periurio crimine symonie et incestus delatus: clemens papa predecessor noster (seruata iudiciaria grauitate) tibi certum terminum assignauit: quo responsurus obiectis apostolico te cōspectui presentares. Cum autem iuxta tenorē citationis ad se. apo. accessisses nec vllus appareret qui te ita impeteret de ꝑdictis: ne aliquid de ptinentib⁹ omittere videremur: ab. J. et. D. archidiaco. in nostra presentia constitutis quesiuimus diligenter si quid super premissis aduersus te ꝑ se vel alios proponere vellent: et qđ scripserant legitime demonstrarēt: ipsi autem ꝙ non proposito accusandi hec scripserant respōderūt. Sed qr super quibusdā incorrigibilitatibus debaris quedā de te ap. se. duxerāt intimāda: sed nunci⁹ qui ꝑ litteris accesserat ipetrādis / mādati formā excessit. Nos igit dictis canonicis super predictis silentiū duximus imponēdū: ne te de cetero eis sub his accusare liceat vel etiam infamare. Quia vero ꝑdicti canonici citra vinculum inscriptionis desistere voluerunt eis de iuris permissiōe id non duximus iputandum. Ne autem in absolutione tua min⁹ canonice procedere videamur: cuius potius in odore bone opinionis coepiscoporum nostroꝝ ꝙ eoꝝ infamia deles

ctemur: cabilonē. epō et abbati de fir mitate iquisitionē fame sue ducimꝰ 9mittendā. Idē salburgē. archie.

Ad prosequendam accusationem criminalē nō admittitur pcurator licet posset allegare causam absentie seu alias exceptiōes nō tangentes crimen propositū: et qui iurauit stare mandato alicuiꝰ nō admittitur ad accusandū illū si virtute iuramenti sibi fuit iniunctū vt nō accusaret. h. d. et ad hoc solet allegari et in hoc est valde vulgatum.

ca. xv Veniens ad se. ap. A pragen. canonicus contra pragen. epm iter alia proposuit corā nobis q cū esset filiꝰ sacerdotis in ecclesiā fuerat pragē. intrusꝰ: et ptra eiusdē ecclesie priuilegiū homagiū duci boemie pstitisset: sic subijciēs pragen. ecclesiā seruituti: et ifra. Unde h dictū epz ad festū resurrectiōis dñi ce peremptorie nos meminimꝰ citasse. Idemvero ad suā excusationē viarum discrimina 9secrationē crismatis iminentē: et q filiꝰ boemie pn cipis esset per ipm baptizandus tūc tpis p nuncios et litteras allegauit Licet autē excusationes huiusmodi (sicut erant) friuolas estimātes: ipsum reputauimus cōtumacē nec pcuratores eiꝰ in causa possemꝰ recipere criminali eis tñ concessimꝰ auditores: vt si possent illū aliquatenꝰ excusarent. Cunq3 predictꝰ. A. corā eis repetisset obiecta: fuit ex aduerso responsum: q cū olim super hoc ad magdeburgē. archiepiscopū litere fuerant ipetrate idē A. in obiectorum se videns probatione deficere ad pedes eiꝰ se humiliter pstertens veniā postulauit: et q aduersꝰ eum calūniose pcesserat est 9fessus Ceterum cū super hoc mandato stare eiusdē archiepi iurauit: set: ipse h cepit eidē sub debito pstiti iuramēti vt contra eundē episcopū de cetero pponere talia nō auderet. Cū igitur nobis ex ipsius. A. cōfessione cōstaret ipsum iuramentū huiusmodi pstitisse: ac tale recepisse mādatum: super ipetitione dicti epi silentium ei duximꝰ imponēdū. pter cōtumaciā tñ eidē epo citatione et purgationē pter ifamiā indicentes. Idem priori sancti fridiani et magistro. b. canonico pisano.

Denūciator criminis nō se inscribit qz ad correctionē tendit: accusator aūt inscribit: qz tēdit ad penam: excipiens vero inscribit ad penā extraordinariam si per exceptionem deficitur ab obtento: alias secus. hoc primo. Secundo dicitur q dum discutitur de crimine per modum exceptionis potest interueni re procurator.

c. xvi. Super his de quibus nos consulere voluistis. Ind. v. breuiter. r. q tribus modis valet crimen oppōi. denūciando: excipiēdo: et accusādo. Uū crimē imodū denūciationis oponitur non est iscriptione cessaria. sed cum in modum accusationis oportet iscribi: qm ad depositionē instituitur accusatio: sed ad correctionē est denūciatio facienda Cum aūt excipiendo fuerit crimen obiectum: distinguendū ē quare opponatur et quādo. Si autē obijcitur vt ab accusatione vel testificatione aliquis repellatur: non est inscribi necesse: sed cum opponitur vt quis a promotione offici vel benefici excludatur. si aūte confirmationē obijcitur: non cogitur quisq3 inscribere: quia crimen hoc modo pbatum impedit promouendum: sed nō deiicit iam promotum. Post cōfirmationem vero cum. f. ordinandus fuerit aliquis aut etiam consecrandus qz etiam ab obtinendo repellit et deijcit ab obtēto: ad extraordinariam penā scdm arbitriū iudicis discreti citra vinculū iscriptiōis est excipiēs astrigēdꝰ si defecerit in pbando pro eo q crimine sic probato perdit qd per electionē et cōfirmationē ei fuerat acquisitū: s3 ob hoc prius habita non amittit. Licet enim agatur de crimine non est tamen hmōi questio criminalis. Unde per procuratorez potest rite tractari. Idem versel. episcopo et abbati de tileto.

Generales inquisitores si non seruauerũt debitum inquisitionis ordinẽ prudenter ꝛ caute se corrigere debent hoc primo. Scđo ponit formã iuramenti quam inquisitores exigũt ab inquisitis.

capi. xvii. Qualiter ꝛ qñ: ꝛ infra. ¶ Si circa nouarieñ. eꝑm debitũ inquisitionis ordinem obseruastis: discretionẽ vestrã in dño ꝯmẽdamus. Si võ qualibet occasione ꝑtermisistis eundẽ adhuc ipsũ tꝑe oportuno volum⁹ obseruari: ne inde nascant iniurie eꝑ iura nascant Ideoq;. man. ad cõsciẽtie vestre iudicium recurrentes: si contra prescriptum ordinẽ tanq̃ homines excessistis: non pudeat vos errorem vestrum corrigere qui positi estis vt alioꝝ corrigatis errores qm̃ apud iudicẽ districtũ in qua mẽsura mensi fueritis remetieẽ vobis Ita videlicet vt inueniatis occasionẽ aliquã cõgruentẽ: per quã ne vestra vilescat auctoritas quãto cautius et prudenti⁹ poteritis supersedeatis ad ꝑsens. qm̃ ex his que inordinate sunt acta non potest ordinabiliter agi. ¶ Si vero prescriptum ordinem cu stodistis ol gratia et timore postpositis deum solũ habentes pre oculis via regia incedentes sine personarũ acceptione in negocio procedatis. ¶ Formam vero iuramenti quam a clericis nouarieñ. super inquisitiõe facienda in hoc negocio recepistis in similibus volumus obseruari/ vt videlicet iurẽt clerici ꝙ sup his que sciũt vel credunt esse in sua ecclesia reformanda tam in capite q̃ĩ mẽbris (exceptis occultis criminib⁹) merã ꝛ plenã dicant inquisitoribus ꝟitatẽ. Idem archiepiscopo arelatensi et pallis magne abbati.

Si is ꝯtra quẽ inquirit iurauit respõdere tãtũ ad iterogata post ꝯfessionẽ audit volẽs ꝓbare excusatione que cõfessionẽ non ꝑimũt sed exponũt: secus si iurauerit plenam et merã veritatẽ dicere.

capi. xviii. Cum dilecti filii cister. abbas ꝛ P. ꝛ R. monachi fõtis frigidi apo. se. le. ad ecclesiam agatheñ. accessissent: vt i ea legatiõis officium exercerẽt: quia de agatheñ. eꝑo per frequentẽ clamorẽ multa sibi fuerãt insinuata sinistra: voluerũt descẽdere ac videre si clamorẽ ope cõpleuisset: et ifra. ¶ Q: võ nobis nõ ꝯstitit sub qua forma episcop⁹ cũ canonicis agathẽ. corã dictis legatis ꝑstiterit iuramentũ: vtrũ videlicet ita iurauerit vt super statu ecclesie plenã et merã diceret veritatẽ: an vt ad inquisita veraciter responderet. ¶ Man. qua. eisdem legatis ex parte nr̃a mandetis: vt sub qua forma iuramentũ prestiterit studeant fideliẽ intimare. Et si secundum respõsionẽ eoꝝ sub secũda forma iurauit: aut ipse sufficienter probauerit se sub illa forma iurasse per depositiones testium quos ꝓduxit: aut etiam alioꝝ cũ depositiões ille nõ fuerit publicate nec productioni testium renunciare curauerit: qm̃ secũdũ eandẽ nõ tenetur ex debito iuramenti nisi ad inquisita solũmodo respõdere vos excusationes suas audire curetis: et si eas ꝓbauerit cum excusationes huiusmodi confessiones non perimant sed exponant: que tales suntvt ad bonũ et malũ valeãt retorqueri: ꝛ ideo iudicari dñt ex causa: eũ iublato appel. obstaculo absoluatis. Cũ ꝛ si repert⁹ sit culpabilis i qbusdã: ex labore tñ ꝛ pudore punitus quos ꝑpter hanc causã incurrit hmõi leuis culpa leuiter ei valeat indulgeri. Q: si excusatiões illas super dilapidatione: naufragio et simonia probare nequiuerit: aut sub prima forma iurauerit: cũ secũdũ eandẽ nec veritatez tacere: nec admiscere deb uerit falsitatẽ: vos (nõ obstantibus excusatiõibus) quas de nouo ꝓposuit cũ in cõfessionibus suis nullaz oĩno de illis fecerit mẽtionem: q̃uis firmiter asseruerit ꝙ plures ex illis legatis ꝑdictis exposuit: cum hoc per se probare nõ posset q̃tãq̃ solus examinabatur ab illis eum ab administratione agathen. ecclesie remouere curetis. Idem archiepõ terracoñ. ꝛ abbati sancte marie de populeto: et as-

ehildiacon. barchinonen.

Deveritate criminum non inquiritur nisi prius cōstet de infamia. et tūc nō inimici vel periuri sed idonei viri ad prosequendū inquisitionem et ad testimoniū admittuntur: et nō probato crimine indicitur infamatis purgatio.

c.xix. Cum oporteat epm: et infra. Sane venientibus ad ap.se.S.et B. canonicis vicen. et multa enormia cōtra vicē. epm pponentibus corā nobis: qr illa nō debebamus sub dissimulatiōe trāsire: vobis inquisitionē illorum duximus cōmittēdā. Uerū dictus eps anteꝗ ad ipm vra citatio puenisset: ad presentiā nostrā accedēs proposuit ꝙ illi q enormia de ipso suggesserant typo malicie potius ꝗ iusticie zelo ducti nobis hmōi intimarūt cū ipsis eius sint inimici manifesti: et cū eius hostibus ɔuersent: ꝓsāguineos ꝗ suos ac cōplices intēdāt ad testificandū pducere cōtra ipsū q ad denūciandū seu testificandum admitti non dñt vt pote iuramenti pstiti trāsgressores: et aliis criminibus irretiti/ et infra. Dis.v.man. ꝙ nisi super pdictis famā ipsius lesam eē noueritis vos ad inquisitionē illorum nō subito pcedatis. Qd si ad inquisitionem fuerit pcedēdū predictos vel alios quos ipsius esse constiterit inimicos nec ad prosequēdā inqsitionem: nec ad pbibēdū testimoniū ɔtra ipsū eps admittatis: sz per viros idoneos sup his q gesta sūt inqratis diligētius veritatē. Et si nichil graue probatuz fuerit cōtra ipsum vos purgationē canonicā iudicatis eidē. Idem.

A denūciatione repellitur publicus ɔcubinarius excōicatus: et ɔspirator: et is qui nō premonuit.

ca.xx. Cum dilectus filius: et infra Si vobis cōstiterit predictos quorum nomine sunt excessus huiusmodi de episcopo nunciati: publice cōcubinarios tunc fuisse: ppter qd in eos fuit excōicationis sentētia pmulgata: vel prefatum episcopum de iam dictis excessibus non fuisse pmonitum ab eisdem vel ipsos conspirasse in eū a denūciatione repellatis eosdē. Alioquin audiatis q fuerit hinc inde proposita. Eidē epo auctoritate nra nichilominus phibentes: ne super his super quibus ad audiētiā nostrā fuerit legitime appellatum: prefatos clericos indebite grauare presumat: donec causa supradicta iuxta formam mandati nostri fuerit terminata. Idem episcopo gebenensi.

Crimen probatum per modum inquisitionis regulariter pena ordinaria non punitur: sed si impedit ordinis executionē fit depositio sicut i accusatione/ et si ipedit tm beneficii retentionē fit priuatio abe neficio. nec poterit iudex hanc penā moderare. h.d. vsq ad. §. ttie ad secūdum v verū intellectum nō bene declaratum per scribentes.

In quisitionis negocium quam de epo et canonicis valentinen. vobis commisimus terminandam: et infra. Secundo quesiuistis: quid vobis statuendū si cōtra quēpiā per inquisitionē probatū fuerit tale crimē quod deponeret accusatū criminaliter et conuictū. In quo qdē duximus distinguēdū. vtrū si tale crimen quod ordinis executionem suscepti aut retentionē beneficii etiaz post peractam pniam impediret. puta si homicidiū cōmisisset vel adeptus esset ordinē aut beneficiuz vicio simonie: quo casu erit sicut in accusationis iudicio procedēdū: alioquin scdm persone merita et qualitatē excessus penā poterit iudicātis discretio moderare. c.xxi.

Cōtra nō ifamatū super veritate criminū iquiri nō dz: etiam si libellus famosus ɔtra eū oblatus fuerit i secreto. nec super principali creditur testi qui iuratus dicit se illius contra quē iquiritur inimicū idē si hoc dixit ante iuramētum nisi presumatur hoc dixisse i fraudem. h.d. vsq ad. §. qsiuistis. Tertie dubitationis articulus cōtinebat vtrū cū duo vel plures iurati affirmant aliquē crimē aliquod eisdē videtibus cō

misisse: de quo aliqua infamia non laborat aliquā illi penā infligere de beatis. Et vtrū ad petitionē quorū dam quasdā cedulas vobis occulte traditiū infamationē epi cōtinētes sit ad inquisitionē eorum: que in ipsis cō tinentur cedulis procedēdū. Et an fides eorum dictis debeat adhiberi qui post iuramentū iterrogati secreto vtrum sint eorum de quibus inquiritur inimici: respondent ꝙ non diligunt illos vel directe inimicos se asserūt eorūdem aut etiā ante iuramē tū id publice confitētur: nullas tñ inimicitiarum causas probabiles ostēdentes. Ad hec respōdemus nullū esse pro crie super quo aliqua nō laborat infamia seu clamosa insinuatio nō processerit: propter dicta hmōi puniendū quinimmo sup hoc depositiōes cōtra eū recipi nō debere cū inquisitio fieri debeat solūmodo sup illis de quibus clamores aliqui pcesserūt. Nec ad petitionē eorum qui libellū infamationis porrigūt in occulto: pcedēdū est ad inquisitionem super contentis ibidē criminibus faciendā. Aut etiā aduersus eos contra quos fit inquisitio: fides adhibēda est dictis eorum qui post iuramentum vel ante tacite vel expresse inimicos se asserunt eorūdē nisi forsā āte iuramentū in fraudem id facere presumantur.

Non punitur quis de crimine de quo nō cōstat nisi p famā et testiū credulitatē et p dicta paucorum nō dz quis apud iudicē infamatus reputari. hoc dicit vsqꝫ ad finē. Quesiuisti etiā quid statui debeat si nichil p certā scietiā: sz tm̄ p famā et eorum qui fuerit inquisiti credulitatē iuratā contigerit inueniri. Et vtrū aliquis sup eo crie reputari debeat infamatus: de quo ipsū duo vel tres vl etiā plures dixerit infamatū: licet de ipso nichil sinistri in publico audiat. Ad quod est nostra responsio ꝙ propter famā et deponētium credulitatem dū taxat non erit ad depositionis sen tētiam procedendū: sed infamato canōica poterit indici purgatio secū dum arbitrium iudicantis: ꝗ ppter dicta paucorum eum infamatum reputare non debet. cuius apud bonos et graues lesa opinio non existit. Idē episcopo et decano Siluanectēsi.

Si is de cuius crimine in iudicio cōstat petit restitutionē ppter iudiciariū ordinē nō seruatum nō est audiendus: sed eū tanꝙ notoriū criminosum dz superior denouo priuare. h. d. Et est casus valde not. secundum hunc intellectum.

Ad petitionē Galteri quondaꝫ corb. abbatis R. et. P. canonicis nouiomēn. a nobis dudū correctione cōmissa: et infra. Uerū dilectus filius. G. scte marie in portticu diacono cardi. tūc. apo. se. legatus dicto G. pñte nec reclamante sup statu monasterij cepit inquirere diligēter et cū inquisitione finita eū parisius euocasset: ppositurū ptra inquisitionē eā dē si qd rationabiliter duceret ppo nendū: idē presētiā eius adiēs allegauit ꝙ in mōasterij correctione pcedere nō valebat ꝗ pdictis iudicibus prius fuerat auctoritate nra pmissa et cardinalē ipsū ex multis causis se asserēs hre suspectū: vocē ad nos appellationis emisit: quē cardi. (inspectis ꝗ pbata fuerāt cōtra eū) amouit a regimine abbatie: dādo fratribus eius dē loci liberam facultatē aliū eligēdi ꝗ priorē de argētolio elegerūt cōcorditer in abbatē: et infra. Cū igitur nobis de talibus fuerit facta fides ppter ꝗ pfatus. G. erat merito amouendus / et si restituēdus foret ppter iudiciarium ordinem non seruatum ipsum prouidimus manere priuatū regimine abbatie. supradictum priorē (pro eo ꝙ prefato G. propter iuris ordinē non seruatū inordinate remoto intelleximus ob candē causā p cōsequentiā minus legitime substitutū) per sentētiam amouētes quē qz nō propter psone vitiū vel scietie defectū: sed propter iuris solennitatē ptermissā amouimus: ipsū postmodū restituimus in abbatem. Idem.

Agenti possessorio adipiscēde in beneficialibus non obsta exceptio criminis: nisi de eo sit infama

tus: et infamato accusatore non pro-bante vel non apparente indicit pur-gatio: in qua si defecerit: punitur ut conuictus.

c.xxiii Accedēs ad p̄sētiā nostrā. B. ne-pos quōdā. H. subdia. nr̄i sua nobis q̄stione mōstrauit q̄ cū idē. H. apud se. apo. uīā vniuerse carnis ingressus fuisset: prebendā quā decē-des habuerat in eccl̄ia cremonen̄. et ducim⁹ cōferendā: et infra. Mēn. quatenus, nisi prefat⁹ B. super obiectis ei dē in modum exceptionis crimini-bus vcz periurio / et homicidio publi-ce fuerit infamatus: cōcessionē no-strā sibi factā executioni mandetis.

Deinde si legitimus accusator ap-paruerit: audiatis q̄ fuerint hincin-de pposita. et si predicta crimina vel eorū aliqd legitime pbatū fuerit cō-tra eū ipsi sup eadē pbenda silentiū imponatis. si vero contra eū legitim⁹ nō apparuerit accusator et ipe super predictis criminib⁹ dinoscit respers-sus infamia: purgationē ei canonicā indicatis: in qua si defecerit: impona-tis ei silentiū. si aūt prestiterit cōtra dictores ab ei⁹ molestia ppescentes eos q̄ eū nisi sunt ipedire et expensis legitimis cōdēnetis. Idem in con-cilio generali.

Superior cōtra subditū suū mari-me plātū d his tm̄ inquiret sup qb⁹ precessit ifamia. Et tunc vocabit eū et tradet sibi capitula et nola: et te-stiū dicta publicabit: et ipsi⁹ legitias exceptiones admittet. et pbato gra-ui crie: eū ab administratiōe remo-uebit. In regularib⁹ vero prelatis adpnguē seruandus est hic ordo. Et q̄ in hac summatione modica vi-deatur agi differentia inter prela-tos et subditos cōtra quos inquiri-tur: tamē facienda vt est patet in lit-tera.

capl. xxiiii. Qualiter et quādo debeat prela-tus pcedere ad inquirendum et puniēdū subditorū excessus ex au-ctoritatib⁹ veteris et noui testamēti colligit euidēter: ex qb⁹ postea p-cesserūt canonice sāctiōes / sicut oli-apte distinximus: et nūc sacri approba-tiōe p̄cilii p̄firmam⁹. Legitur enim in euāgelio q̄ villicus ille qui diffa-mat⁹ erat apud dn̄m suum quasi disi-passet bona ipsi⁹ andiuit ab illo: qd hoc audio de te: redde rationē villi-cationis tue: iam enim non poteris ampli⁹ villicare. Et i genesi dn̄s ait. Descendā et videbo vtrū clamorē q̄ venit ad me opere ppleuerit. Ex qui-bus auctoritatib⁹ manifeste pbatur q̄ non solū cū subditus verū etiam cū prelat⁹ excedit si p clamores et fa-mā ad aures superioris puenerit nō quidē a maliuolis et maledicis: sed a puidis et honestis: non semel tm̄ sz sepe qd clamor inuit et diffamatio ma-nifestat: debz corā ecclesie seniorib⁹ veritatē diligēti⁹ pscrutari: vt (si res popo scerit qualitas) canonica distri-ctio culpam feriat delinquentis: nō tanq̄ idē sit accusator et iudex: sz qua-si denūciante fama vel deferēte cla-more officiū sui debitū exequatur. Lz aūt hoc sit obseruandū i subditis: di-ligētius tn̄ ē obseruandum i prelatis qui quasi signū sūt positi ad sagittā Et qi nō psūt oīb⁹ pplacere cū ex offi-cio suo teneant nō solum arguere: sz etiā icrepare: qnetiā iterdū suspē-dere: nōnunq̄ vero ligare: frequen-ter odiū multoꝝ icurūt et isidias pa-tiunt. Et ideo sctī patres puide sta-tuerūt vt accusatio platoꝝ nō facile admittatur ne cōcussis colūnis cor-ruat edificiū nisi diligens adhibeat cautela: p quā non solū false: sz etiā maligne criminationi ianua preclu-datur. Uerū ita voluerūt prouidere prelatis ne criminarent iniuste vt ta-mē cauerēt ne delinquerēt isolēt: cū-tra morbū vtrūq̄ inuenientes medi-cinam congruam: videlicet vt crimi-nalis accusatio que ad diminutionē capitis. i. degradationem intendit: nisi legitima precedat iscriptio: nul-latenus admittatur. Sed cum super excessibus suis q̄sq̄ fuerit ifamat⁹ vt iā clamor ascendat: qui diutius sine scandalo dissimulari nō possit vel si ne periculo tolerari: absq̄ dubita-tionis scrupulo ad iquirēdū et puniē-dum ei⁹ excess⁹ non ex odij fomite:

sed charitatis pcedat affectu: quatenus si fuerit grauis excessus / et si non degradetur ab ordine: ab admi nistratione tñ amoueatur oĩno: qđ est scđm sententiã euangelicã a vilicatiõe villicũ amoueri qui nõ potest villicationis sue dignã reddere ratione. ¶ Debet igitur esse presens is ptra quẽ facienda est inquisitio nisi se per contumaciã absentauerit. et exponenda sunt ei illa capitula de quib⁹ fuerit inquirendũ: vt facultatẽ habeat defendendi seipm et non solum dicta / sed etiã nomina ipsa testiũ sunt ei (vt quid et a quo sit dictum appareat) publicanda. necnon exceptiones et replicatiões legitime admittende ne per suppressionem nominũ infamãdi: per exceptionum vero exclusionẽ deponendi falsum audacia prebeatur. ¶ Ad corrigendos itaq subditoꝝ excess⁹ tanto diligentius debet prelatus assurgere: quto dãnabilius eoꝝ offensas desereret incorrectas. Contra quos vt de notorijs excessib⁹ taceatur: et si trib⁹ modis possit procedi: per accusationẽ videlicet / denũciationem / et inquisitionẽ ipsoꝝ: tñ vt diligens adhibeat oĩbus cautela ne forte per leue ppẽdiũ ad graue dispendium veniat: sicut accusationẽ legitima debet pcedere inscriptio: sic et denũciationẽ charitatiua monitio: et inquisitionẽ clamosa insinuatio puenire: illo semp adhibito moderamine vt iuxta formã iudicij sententie quoq forma dictetur. ¶ Huc tamen ordinẽ cõtra regulares personas non credim⁹ vsquequaq seruandum. que (cũ causa requirit) facilius et liberi⁹ a suis possint admi nistrationib⁹ amoueri. Idẽ i eodẽ

Metropolitani ad correctionem excessuũ: reformationẽ moꝝ singulis annis facere debẽt prouinciale conciliũ in quo statuere debẽt personas idoneas p singulas dioceses q sollicite inuestigent et in sequenti pcilio referant corrigenda: et epi debent facere sinodos episcopales singulis annis: et publicare agitata i prouinciali concilio et si hec negligentes ab executiõe officij suspenduntur hoc dicit.

Sicut olim a sanctis patribus noscitur institutũ: metropolitani singulis annis cũ suis suffraganeis puincialia nõ omittant concilia celebrare: in qbus de corrigẽdis excessibus et morib⁹ reformandis presertim in clero diligentẽ habeant cũ dei timore tractatũ: canonicas regulas maxime q statute sũt in hoc generali concilio relegẽtes vt eas faciant obseruari debitã penam transgressorибus infligendo. ¶ Ut aũt id valeat efficati⁹ adimpleri: per singulas dioceses statuãt psonas idoneas: pudas videlicet et honestas: q per totũ annũ simpliciter et de plano absq vlla iurisdictione sollicite inuestigent: q correctione vel reformatione / sunt digna / et ea fideliter pferant ad metropolitanum et suffraganeos et alios i concilio subsequenti vt super his et alijs (prout vtilitati et honestati pgruerit) prouida deliberatiõe procedãt et que statuerint faciãt obseruari: publicaturi ea in epalib⁹ sinodis annuatim per singulas dioceses celebrandis. ¶ Quisquis aũt hoc salutare statutum neglexerit adimplere: a sui executione officij suspẽdatur. c.xxv.

Re. e. ix. archie. et poꝛi scẽ marie ro.

Sententie excõicationũ / suspensionum / vel iterdicti late post denũciationẽ per abbatẽ denũciatum vel aliũ p ipso i monachos denunciantes vel adherentes eisdẽ relexantur spoliati restituũtur: et iuramenta de tacẽda veritate relaxãtur: dicta testiũ denunciato traduntur: et expense de bonis monasterij monachis denunciantib⁹ ministrãtur et pter hoc ab obediẽtia abati non eximunt: sine tñ litis piudicio.

Idem. J. A. et p. ordinis cisterciẽn. et infra. ¶ Ne igit reformatio monasterij valeat retardari: mandamus quatẽn⁹ relaxatis excõmunicationũ seu suspensionũ sentẽtijs: si quas idẽ abbas protulerit: vl c.xxvi

p quoscūq; iudices pmulgari fecit post inceptū negociū i eos τ adhe rētes eisdem ac eis restitutis quos idē abbas negocio ipso pendēte cō tra iusticiam spoliauit i negocio de plano τ absq; iudicio strepitu pce dentes: cū talib⁹ maxime in hoc ca su non deceat vel seruos inuolui. In quiratis q̄ circa personas τ obser uantias regulares videritis inqui renda corrigentes τ reformātes tā in capite q̄ in mēbris: q̄ correctio nis τ reformationis officio nouer tis idigere. Iuramētis si qua de ta cenda veritate abbas extorserit re laxatis pulso vt negocio ipso pen dente prefati monachi eidē abbati obediant τ intendāt: ita tñ q̄ p hoc psecutio negocij nō valeat ipediri. ¶ Si vero testes ɔtra eundē abbatē producti fuerint dictoꝝ ipsoꝝ ei co piam dari faciatis. ¶ Predictis aūt monachis expensas factas propter hoc τ tribus vel quattuor istis: vel aliis quos idoneos ad dictū nego cium psequendū duxeritis assumē dos faciatis de bonis eiusdē mona sterij: τ faciendas expensas ad pse cutionē ipsi⁹ negocij necessarias cō putatis si qua pter hoc receperūt de bonis monasterij: cum proprium non habeant ministrari cōtradicto res. τc. Idem episcopus cist. de alde. τ de salē. abbatibus.

Contra prelatū denūciatū de dilapidatione sit ɔmisso sup veritate iquirenda: τ pēdente nego cio debet sibi iterdici ɔtās alienādi

capit. xxvij. Relatoꝝ excess⁹: τ infra ¶ Sa ne dilecti filij. C. τ q̄ttuor alij canonici frisigeñ. denūciando mon strarūt q̄ frisigeñ. eps bona sui epi scopatus: quē (vt dicūt) fuit min⁹ ca nonice assecut⁹ adeo grauiter dila pidat: τ cōsumit (q̄ nisi celeriter ad hibeatur remediū) epatus idē p eū ad irreparabile dissolutiōis oppro brium deducet: nec solūmodo rerū verumetiā fame sue prodigus τ sa lutis vitā ducit enormiter dissolutā et infra. Nō. v. mandam⁹ quaten⁹ personaliter accedētes ad locū in quirātis sollicite veritatē / τ eā fide liter cōscribētes sub sigillis vestris nobis trāsmittatis iclusā. ¶ Eidē epo terminū assignātes: quo nr̄o se cō spectui representet p meritis recepti rus. ¶ Potestate vēdēdi: dādi: infeu dādi seu quomodolibet alienādi bo na ipsius ecclie interim eidē penit⁹ interdicta. ¶ De calumniatoribus. Gregorius antemio subdia. τ col.

Subdiacon⁹ calumniose accu sans diaconatu priuatur τ pu blice verberibus castigatur. et in ex ilium mittitur.

Um fotius puniēda sint crimina que insontib⁹ (maxime sacratis homi nib⁹) inferūtur q̄ sitis culpabiles q̄ i cā Iohā. diaco. resedistis attēdi te: vt hilariū criminatorē ipsi⁹ nul la ex diffinitiōe vr̄a pena cōueniens castigaret: et infra. Quia ergo tā te nequitie malum sine digna nō de bet vltione trāsire: iubemus eundē H. prius subdiaconatus (quo indi gnus fungitur) priuari officio: τ ver beribus publice castigatum in exi lium deportari. Innocen. iii. camo reñ. segobieñ. et abuleñ. episcopis. ca. i.

Denunciator in probatione criminum deficiens ab officio et beneficio suspenditur donec inno centiam suam purget.

Um dilect⁹ fili⁹ magister scho larium palestinus ad sedem a postolicam accessisset: et de suo epi scopo excessus varios nunciasset: exa minationem cōmisimus excessuum obiectorum. τ infra. Cum autem p cessum negocij examinauerimus di ligenter: nec intelligere potuerim⁹ probatum esse sufficienter aliquod de predictis eundem episcopum ab soluendum decreuimus ab obiectis. ¶ Uobis mandamus quatenus me moratum magistrum scholarium do nec canonice suam purgauerit in nocentiam: scilicet q̄ non calūnian di animo ad huiusmodi crimina pro ponenda pcessit ab officio τ benefi cio suspendatis vt ceteri simili pena ca. ii.

perterriti ad infamiam suorum fa-cile non prosiliant prelatorum.

¶ De simonia ⁊ ne aliquid pro spiri-tualibus exigatur vel pmittatur.

Greg. generali synodo presidens.

Episcopus ꝑ ordine ab eo cō-ferendo vel ministri vel nota-rij nichil tpale exigere debent.

Ca.i.

In ordinādo: ⁊ infra. Si-cut non debet epūs ma-num quā imponit ita nec minister vel nota-rius in ordinatiōe eius vocem vel calamum vendere. ¶ Pro ordinatione igitur vel vsupalliū seu chartis atq; pastel-lis eū q̄ ordinatꝰ olno aliq̄d dare ꝓ-hibemus. Ex cōcilio maguntineñ.

Deponendus est qui per pe-cuniam aliquē eiecit de eccle-sia sua se postea intrudendo.

ca.ij. Qui alium ī ecclesia ordinatū ꝑ pecuniam expulerit eāq; sibi taliter vendicauerit: olmode depo-natur. Deodatus papa.

Quilibet catholicus admitti-tur ad accusandum de crimi-ne simonie.

ca.iij. Si dñs ⁊ magister olm qui si-ne peccato fuit accusandi li-centiam vni dedit/ ⁊ ifra. ¶ Nō igi-tur q̄libet catholicꝰ est respuendꝰ/ sed vt veritatem asserat ad propalā-dam simoniacā rabiem magnis est precibus exhortandus. Idem.

Simoniacus pendente accu-satione ab administratiōe di-uinorum prohibetur.

ca.iiij. Accusatū simoniacū necesse ha-buimus phibere ne missaruz solennia celebraret/donec q̄d esset verius constitisset. Idem.

Idem dicit qđ precedens ni-si ꝙ illđ.c. loquitꝰ ī accusatiōe ⁊ istud ī īquisitiōe/ ⁊ illud loq̄tur de si-moniaco ī gñe/ istđ declarat ð ordie

ca.v. Quotiens: ⁊ ifra. Peruenit ad nos ꝙ ꝑ simoniacā heresiz fue-ris ordinatꝰ ꝓpterea necesse habui-mus te ꝓhibere ne missarū solēnia celebrare debuisses donec q̄d itꝰ ve-rius discernerem. Lucius papa.

Simoniacꝰ est deponendus.

Sicut simoniaca pestis sui ma-gnitudine alios morbos vin-cit ita sine dilatiōe mox vt eiꝰ signa per aliquā personam claruerint de ecclesia dei debet eliminari/ atq; ꝓ-pelli. Deodatus. ca.vi.

Simoniacum accusare potest seruꝰ/meretrix/ ⁊ criminosi.

Tanta est labes huiꝰ criminis ꝙ etiā serui aduersꝰ dños et quilibet criminosi admittuntur ad accusationē. ¶ Itē ols peccator mis-sam cantare potest preter simonia-cum: quē quilibet (vt ab ordine ma-le accepto remoueatꝰ) accusare po-test vel etiam meretrix. ca.vij.

Alexan.iij. in concilio turoneñ.

Simoniacū est pretiū recipe-re pro ingressu religionis ꝓ prioratibus vel capellis ꝯcedendis et pro prelatis instituendis: ꝓ con-cedenda sepultura ꝓ chrismate: pro oleo sctō: ꝓ bñdictionibꝰ nubentiū vel aliis sacramētis: nec valet ꝯsue-tudo ī cōtrarium. h.d. cū sequenti.

Non satis: ⁊ infra. Prohibemꝰ igitur ne ab his q̄ ad religio-nem transire volunt aliqua pecunia requiratur. Nec prioratꝰ vel capel-lanie quelibet monachoꝝ aut cleri-corum annua distractione vēdatur. Nec ab eo cui regimē ipsarū cōmit-titur ꝓ earū ꝯmissione vllū preciū exigatur Uñ quisq̄s ꝯtra hoc decre-tum attentare ꝑsumpserit tā ille q̄ dederit q̄ ille q̄ receperit vel ꝯsen-tit partē se cum simoniacis dubitet habiturum. ¶ Pro sepultura quoq; et chrismatis ⁊ olei receptione nul-la cuiusq̄ preciū exactio attētetꝰ nec sub obtētu cuiusq̄ ꝯsuetudinis res-tum suū q̄s teneatꝰ: q2 diuturnitastē-poris nō diminuit peccata s; auget. ca.viij.

Ex concilio lateraneñ.

Summatū est.ñ.ī.c. ꝓcedenti.

Cum in ecclesie corpore et ifra. Horribile nimis est ꝙ in q̄bu-dam ecclesiis locū venalitas ꝓhibe-tur habere: ita vt ꝓ epis vel abbati-bus seu q̄buscūq; personis ecclesia-sticis ponēdis in sedē siue itroducē ca.ix.

dis pbris in ecclesiã necnõ et pro sepulturis et exequiis mortuorum et benedictionibus nubentium: seu aliis sacramentis aliquid requirat. Putant autem plures ex hoc licere: quia legem mortis de longa inualuisse consuetudine arbitrantur nõ attendentes quod tanto grauiora sunt crimina quanto diutius infelicem animam tenuerunt alligatam. ¶ Ne igitur hec de cetero fiant: vel pro personis ecclesiasticis deducendis in sedem: vel sacerdotibus instituendis: aut sepeliendis mortuis seu benedicendis nubentibus seu aliis sacramentis conferendis: seu collatis aliquid exigat: districtius prohibemus. Si quis autem contra hoc venire presumpserit portionem cum iezi se nouerit habiturum.

Idem vigilien. episcopo.

Breue est.

Cum sit romana. et infra. ¶ Consul. t. t. r. quod nichil pro ecclesiarum consecratione potes vel debes preter procurationem exigere. Idem tol. archie.

Conuictus de symonia deponendus est: idem in infamato qui se purgare non potest.

ca. xi. Ex hoc autem quod ecclesie exonien. archidia. beneficium: et cuidam clerico ante electionem suam priorati dicitur promisisse: vt vterque consentiret eidem: tue prudentie respondemus: quod si manifestum est eundem archidia. et clericum ob causam illam promissa recepisse: aut exinde confessi fuerunt in iure vel legitime conuicti ab altaris ministerio sunt perpetuo deponendi. Si vero id manifestum est: nec tamen inde conuicti vel confessi fuerint: sed tamen publica laborant infamia eis canonica purgatio debet indici: in qua si defecerint tanquam auctores tanti sint sceleris puniendi. ¶ Regem autem et principes eius debes inducere: vt si qua receperit a prefato episcopo vt eius electioni prestarent assensum eccle exonien. sine diminutione restituant cum ea sine graui sue salutis periculo retinere non possint.

Idem eboracen. archiepiscopo.

Symoniacum est pro temporali obsequio beneficium ecclesiasticum promittere.

Cum essent in nostra presentia constituti. R. clericus et nobilis vir. U. quia idem. U. morã diutius facere nõ poterat: pro se in causa illa sufficientem constituit responsalem. ¶ Cumque ab ore prefati. R. intellexerimus quod memoratus miles promiserat ei dare ecclesiam si quo damnegocium eiusdem in nostra posset presentia promouere: ac per hoc promissionem ipsam continere symoniacam prauitatem eidem. R. super eadem ecclesia silentium duximus imponendum. ca. xii.

Idem cisternen. episcopo.

Notorius symoniacus in beneficio ab illo deponitur: idem in infamato qui se purgare nõ potest.

Insinuatum est quod in ecclesiis tue episcopatus plurimi clerici per symoniam habere dicuntur ingressum et infamia inde respergi. ¶ Unde mandamus quatenus si qui fuerint quos in predictis ecclesiis publicum et notorium est symoniace intrasse: eos amoueas ab ecclesiis taliter acquisitis. Illis autem quorum crimen nõ est publicum et notorium: si publica laborant infamia cum quinta vel sexta manu sui ordinis purgationem indicas: in qua si fecerint beneficiis huiusmodi ecclesiarum perpetuo priues eosdem. Idem. c. xiii.

Symoniacum est precio vel fauore celare peccatorem: vel reconciliare nõ penitentem: vel digne penitentem a reconciliatione remouere.

Nemo presbiterorum exennium vel emolumentum quodlibet temporale imo spirituale detrimentum: a quocunque publice peccante accipiat: vt episcopo vel ministris eius peccatum illius celet. nec pro respectu cuiusque persone consanguinitatis aut familiaritatis alienis communicans peccatis hoc episcopo innotescere detractet. ¶ Nec quemque penitentem vel minus digne penitentem gratia vel fauore ad reconciliationem adducat et testimonium reconciliationis ferat eidem: vel quocunque liuore digne penitentem a reconciliatione remoueat quia symoniacum est vtrumque. Idem vigorien. episcopo et priori de stra. c. xiiii.

Ecclesia emi vel redimi non potest. h. d. quo ad litteram.

ca. xv. Querelam monachorū de acra recepimus: q cū r ipsi quodam maneriū cū ptinētiis suis ecclesiam de genesi. a monachis de cadomo sub annuo censu. xv librarū fuissent adepti: r inde chartam ab ipsis monachis habuissent prior eorum capitulo inconsulto prescriptū manerium r chartam monachis de cadomo accepta pecunia resignauit. Unū q prefati monachi de acra se conquerūtur iniuste grauatos mandamus quatenus partibus puocatis prescriptā causam pcordia vel iudicio terminetis: scituri q sicut emi non potuit ita nec redimi eccl'ia memorata. Si vero monachi de cadomo legitime citati ad vestrā presentiam accedere/ r iudicio vestro stare cōtempserint vos ipsos monachos de acra in possessionē eorum de quibus cōtrouersia vertitur inducatis: nec permittatis eos exinde absq ordine iudiciario molestari. Idem.

Pro chrismate ab ecclesiis pecunia exigi nō debet etiam si hoc habeat consuetudo.

ca. xvi. Audiuimus q nūmos pro chrisma te ab ecclesiis extorquetis quos nūc cathedraticū aliqñ paschalē prestationem interdū ep̄alem psuetudinē appellatis. Qr̄ ḡo hoc symoniacū esse cognoscitur mandamus quatenus pretextu alicuius psuetudinis vel p̄lationis prescriptos denarios nullatenus exigatis. Pro certo scituri q si hoc psumpseritis periculum ordinis r dignitatis poteritis non immerito formidare. Idem.

Pro habēdis spiritualibus homagium facere simoniacū est.

c. xvii. Ex diligenti tua relatione innotuit q .H. cantus. archid. te induxit vt ei homagiū faceres r ei fidelitatem p̄stares: ita q ipse tibi beneficium ecclesiasticū ānis singulis exhiberet. Unde qm̄ huiusmodi obligatio illicita ptra tue salutis necnō r sue pfectū extitit absolui a nobis instantius postulasti: adiiciēs q ab eo deinceps nihil oīno de beneficio acciperes pstituto. Quocirca nos tuā petitionē honestam r fauorabilē attendētes te a prefati archi. homagio et fidelitate (presertim cum hec taliter prestita diuinis r humanis legibus ptraire noscant) absoluimus ita q ab ep̄o vel sacerdote discreto penitentiā inde cō dignā recipias. Uerū ne aliquis ppter hoc nota vel infamia possis respergi absolutionis nr̄e litteras tibi duximus indulgendas: quibus cōtra latrantiū morsus tutus r premunitus existas: r quas in testimonium indulgētie nostre paleas demonstrare.

Idem strigoñ. archiepiscopo.

Ordinatio vel cōsecratio non censetur simoniaca lz ordinatori aliqd donatū fuerit si ex pacto

c. xviii. Et si questiones tuas de seruo re religionis ad nos pferri nullatenus ignoremus non tñ tibi est in his vltra q̄ oporteat dubitandū: cum leges humane dicant: q quidā tenui religione sacramēta necessaria r legitima exhibere ptēnunt: tenuem religionē vocantes q̄ in talibus hesitat vbi nō est aliquatenus hesitandum. In hoc itaq q. P. presbyter car. apo. se. le. p electiōe tua vt palliū tibi traderet: ad partes illas accessit: r frater tuus eius p̄sciēs necessitatē: ei equū vnū te ignorante transmisit: qm̄ per mare veniens nullas aut paucas secū equitaturas adduxit: nullo modo timere opz. Cum in accipiēdis vel dādis muneribus tria sunt maxime attendenda: persone scilicet dantis r accipiētis qualitas: q̄titas muneris: r donationis tp̄s. qualitas personarū vt a quo et cui: videlicet an a paupere diuiti: vel ecōuerso: siue a diuite locupleti datū fuerit. extimatio muneris r donationis tp̄s: si magni vel minoris precū data existat: r an initanti necessitate seu alio tp̄e cōferatur. Si ergo p̄dictorum cardinalis r fratris tui psonā r qualitatē pensamus: non fuit magnū ab eodē fratre tuo

cardinali equū vnū transmitti. quē
etiā ioculatori nō peteti vir tantus
et tam abundans forte donaret ve=
rū si tēporis necessitatē perpēdim⁹
nō alia itētione cōstat factū fuisse:
q̄ vt cardinali subueniretur in arti
culo prenotato. ꝛ infra. ¶ Quod aūt
scriptū est beat⁹ q̄ excutit man⁹ suas
ab oī munere: de illis donis dictū ē
que accipientis animū allicere vel
peruertere solent. q̄ñ si ipsa etiā p=
sona electi offerat ordinatori vel cō
secratori suo electuariū: vel de vino
siue de aliis hmōi que modici p̄cij
fuerūt: ex quo volūtatē recipientis
iclinare vel mouere nō debeāt nō tñ
ec. ro. interpetrari cōsueuit accipiē
tē in his delinq̄re vel donātē. I. dē.

Abbas ꝛ maiores de cōuētu si
p receptiōe monachi recepe
runt pecuniā ex pacto ab officio ꝛ be
neficio suspendūt. et taliter recepta
pecunia restituitur: ꝛ in aliud mona
sterium ita recept⁹ transfertur.

ca. xix. Veniens ad nos. F. pbr̄ pposu
it ꝙ abbas ꝛ fres sancti. R.
noluerūt eū in monachum recipere
quousq̄ꝫ. xxx. solidos dare ꝯuenerit
cōuentione aūt fctā sequēti die eum
monasticū habitū iduerūt: ꝛ ūdē mo
nachi. xxx. solidos: abbas vero. x. ꝛ
familia. xij. pro pastu (asserētes hoc
esse de cōsuetudine monasterij) po=
stularūt. ¶ Qm̄ ergo factū hmōi per
niciosū videt̄ man. qua. si ita esse no
ueris abbatē ꝛ monachos ad restitu
endam pecuniā p̄fato. F. tā indigne
acceptā cōpellas: ꝛ abbatē ꝛ maio
res psonas monasterij p tante prau
tatis excessu ab officij executiōe su=
spendēs precipias dicto. F. vt i alio
monasterio i habitu monastico do=
mino studeat deseruire. I. dem.

Si ordinādus p̄sentatori suo
aliquid dedit ex pacto symo=
niacum est: non tamen deponitur si
est occultum.

ca. xx. Ex tue fra. litteris et ex cōfessi
one sacerdotis presentiū lato
ris accepim⁹ ꝙ cū ad sacerdotij or
dinē nō aliter voluisset eum eius ar
chidi. presentare: sex solidos soluit
eidem: et sic ordinem ipsum per eū
presentatus accepit. ¶ Unde tibi sic
duxim⁹ respondendū vt si hoc non
est publicū sed secretum eundem sa
cerdotē secreto cōuenias monens si
ne vlla coactione ꝑpensius ꝛ indu=
cens vt ordinē alicui⁹ religiōis assu
mat et perpetuo ab officio abstine=
at quod illicite acquisiuit: alioquin
non erit tutū (cū sit secret⁹ excess⁹)
ipsum inuitum ab eodē officio coer
cere cui tamen secretam penitentiā
secundum qḋ tibi visum fuerit iniū
gere non postponas. I. dem.

Breue ē nec pōt breui⁹ sūmari. c. xxi.
Ad nostrā. ꝛ infra. Di. v. man.
quate. p ministerio ecclesiasti=
co exercēdo: siue p vicarijs assignā
dis seu p crismate nullaten⁹ pecu=
niam exigatis. Lucius tertius.

Cū symoniace ordinato q̄ sy=
moniacus nō ē dispēsari pōt.

De symoniace ordinatis certū c. xxii.
tibi non possum⁹ dare respō
sum: nisi plenius cognoscam⁹ quali
ter fuerint ordinati: cū quidā licet
scdm̄ quandā speciē symonie vt po=
te ipsis ignorantib⁹ symoniace ordi
nētur: possunt (q2 symoniaci nō sūt)
in suis ordinibus remanere. I. dem.

Si cōtradicēs electo p pecu
nia de volūtate electi tradita a con
tradictione cessat electus postea cō
firmatus est symoniac⁹: ꝛ beneficio
renunciare tenetur.

Matheus cardinalis secreta nō c. xxiii.
bis insinuatione monstrauit ꝙ
cum fuisses ad ecclesie tue regimen
de voluntate maioris ptis fratrum
electus paucis tibi cōtradicentib⁹
quidam amicus tuus de conscientia
tua et voluntate turbata ei qui magi
ster discordie videbatur. certe q̄titā
tis munus exsoluit ꝛ sic cōtradictio
cōquieuit. Nunc autem dubitas ꝙ
non sis a labe symonie prorsus im=
munis donec in administratione vo=
lueris remanere. ¶ Quia igitur cō=
silium requisisti quid tibi sit facien=
dum: respondemus ꝙ multum tibi
cōsulis si administrationem celeriē
spōte dimittas illius ꝓ bi memor eca

existens. Nil pdest hoī si vniuersū mūdū lucret: aīe vero sue detrimē-tum patiatur. Idem.

Pro absoluēdo excōmunicatū preciū aliqđ exigi non debet.

capi. xxiiij. Ad aures nr̄as puenisse noue-ris q̄ cū. C. de senensis ppter pecuniā quā debebat vinculo fuisset excōicatiōis astrict⁹ creditorib⁹ sa-tisfecit: ⁊ excōicatorib⁹. x. lib. p so-lutiōe prestitib⁹ nō valuit absolutio-nis beneficiū obtinere. Cū igit̄ indignū est ⁊ ecclesiastice rationi cō-trariū: vt absolutionis beneficiū re-dimat̄. dl. v. mandam⁹ quaten⁹ si p̄-fatus. C. debitū soluit ipsum gratis faciatis absolui si excōmunicatores id non fecerint requisiti. Clemēs. iii.

Monachi p symoniā recepti si sint symoniaci ad artiora mo-nasteria transferunt̄: alias post re-nunciationē in eisdē vel in monaste-rijs eiusdē ordis poterūt collocari.

c. xxv. De regularibus canonicis seu monachis nos consulere: vo-luistis: q̄ per symoniā ingressū ibis scientib⁹ habuerūt. Unde cū sup hoc auctoritates multe reperiantur expresse nō aliud q̄ statutū est resp̄ō-dem⁹: vt locū quē taliter adepti sūt omnino dimittāt: et solitudines seu alia monasteria districtiora adeāt in quibus tam execrabilē excessū si-ne intermissiōe deplorent. Si autē ignorantibus illis pecunia data fue-rit cogas eos ad renūciandū loco eidē: et postmodū in ipm̄ reducere: si ibi absq̄ scādalo potuerint rema-nere: vel in alio qui sit de ordine ip-so ad seruiendum deo poteris col-locare. Idem.

Si quis canonicatui renunci-ans ad quē per simoniā igno-ranter assumptus fuerat postea de nouo assumatur ad illū nō potest ex prima receptione sibi aliquid ven-dicare.

c. xxvi. Ex insinuatione tua nobis in-notuit q̄ pater tuus interue-niente pecunia olim tibi prebende beneficium acquisiuit. Cūq̄ ad an-nos discretiōis perueniens accepisses officē crucis signū dictam prebēdā in manu posita et fratrū libere resignasti. Sed q̄dē tibi cōpatientes de nouo te i suū canonicū elegerūt ita videlicet q̄ p electionē istā po-stremū locū in choro ⁊ aliis obtine-res. ⁊ infra. Respōde. vt indulgē-tia quā fratres tui misericorditer ti-bi fecisse noscūtur cōtentus existēs rōe prime receptionis nichil audeas in ipsa ecclesia vendicare.

Celestinus tertius.

Electio symoniaca est cassāda si propter hoc electoribus p̄-missa fuit pecunia q̄uis elect⁹ igno-ret nisi hoc factū fuerit in fraudem electi. h. d. primo. Cum electo repro-bato p vitiū symonie non dispensat episcopus. h. d. secūdo. Ab. sicu.

c. xxvij. Nobis fuit ex pte tua intimatū: q̄ cū quattuor essent a capitu-lo cōstituti q̄ debebāt quēdā elige-re i plebanū amici ei⁹ de cui⁹ electio-ne spes habebat̄: vni vel oib⁹ eligen-tiū pmiserunt se pecuniā soluturos eo tn̄ ignorāte q̄ hmōi pmissione in-teruenīente postmodū est elect⁹ ⁊ in-fra. Cū igit̄ sup hoc cōsulere nos voluisti ꝯsul. t. b. r. q̄ nisi cōstaret il-los q̄ pmissū tabule fecerunt p fra-dē in dispendiū illi⁹ q̄ eligend⁹ erat id maliciose fecisse q̄uis ipse tpe p-missionis cōsci⁹ nō fuerit: ei⁹ tn̄ ele-ctio tanq̄ simoniaca prauitate p̄sum-pta est penitus reprobanda ⁊ infra. Ad vltimū qđ in fine consultatio-nis tue inuenim⁹: hoc duxim⁹ rn̄dē-dum q̄ aliqs in ecclie cuiuslibet p̄-latū elect⁹ et vt dictū est per prauita-tē simoniacā reprobat⁹ ab epo suo dispensationē aliquā obtinere de iu-re non potest. Idē linconiens. epo: ⁊ priori de pontefracto.

Qui dat prelato pecuniā ne ip-sū i iure suo de facto molestet illam repetit si prelatus pmissa nō seruat. h. d. in herendo littere.

capi. xxviij. Dilect⁹ fili⁹. R. prepositus ne-bis exposuit: q̄ cū eboracen. archidi. eum multis grauaminibus afficere non cessaret pmisit ei certā q̄titatem pecunie se daturū vt ab ip

sue desisteret lesione. verum dictus archi. post receptionem pecunie super dignitatibus et beneficijs suis ab eis molestia nõ deuit. ¶ Ideoque dil. v. mãdamus quatenus si res ita se habet arch. restituere qđ accepit (si eũ cõtra promissionẽ suã venisse constiterit) cõpellatis. Innocẽ. iij. abbati de iugo dei et priori de sill.

Pro benedictiõibus nubẽtium et exequijs mortuorum nichil exigi debet.

c.xxix. Suã nobis parrochiani de pisla franca querimoniã destinarũt quod capellanus eorum pro exequijs mortuorũ et bñdictiõibus nubentiũ minus licite pecuniam ab eis exigit et extorquet. et infra. ¶ Dil. v. mandamus quatenus dictũ capellanũ vt a tanta presumptione desistat etiã pro excessu satisfaciat cõpetẽter moneatis: sibi (si obedire noluerit) penam canonicam infligentes.

Idẽ cãtuar. sesi. archiepo

Si per accusationẽ cõstat monachum simoniace fuisse receptũ: receptus et recipiens deponũtur Si vero per inquisitionẽ / receptus in artius monasteriũ detruditur recipienti vero et maioribus pena condigna imponitur: et interim ab executiõe ordinũ sacrorũ suspẽdit. f.

c.xxx. Dilectus filius. A. nuncius tuus pro parte tua proposuit: quod cũ cãtu. diocesim visitans in monasterijs et religiosis locis pululasse repperis simoniacã prauitatẽ ita quod in eis multi precio sũt recepti: qui potius gratis recipi debuissent / immo etiã ad religionis obseruantiam inuitari. Dubitas igitur an (quia multitudo reperitur in causa) seueritati sit aliquid detrahendũ? ¶ Nos inquisi. t. t. r. quod si aduersus eos qui tales fuerint huiusmodi maculati accusatio corã te fuerit canonice instituta postquam crimen ordine fuerit iudiciario patefactũ: tam in datores quam in recipientes canonice seueritatis exerceas vltionẽ. quod si de hoc tibi per solã inquisitionem constiterit eos qui pro simoniacam prauitatem in locis talibus sunt recepti ab illis amotos ad agendam penitentiã ad monasteria dirigas artiora. Abbatibus aũt et abbatissis: prioribus prelatis quibuslibet et officialibus eorũdẽ iniũgas pniam competentẽ: et donec illã pegerint / eos a sacrorum ordinum executione suspendas. ¶ Iniungẽs epis tuis: vt hãc formã per suas dioc. studeant obseruare ¶ Illõ tñ gratã ter recipi poterit qđ fuerit sine taxatione gratis oblatum. Idem priori sancti victoris magistris. I. bonon. et I. modicẽ. canonicis.

Abbas cõtra testes qui deposuerũt cõtra eũ de simonia in iudicio inquisitionis excipere põt quod sunt inimici et conspiratores alias vero exceptiones criminum opponere non potest.

c.xxxi. Licet heli summus sacerdos in se bonus existeret: quia tñ filiorũ excessus efficaciter non corripuit et in se pariter et ipsis aiaduersionis diuine vindictã excepit dũ filijs eius in bello peremptis ipse de sella corruẽs fractis ceruicibus expirauit. Ad corrigendos igitur subditorũ excessus tanto diligentius debet prelatus assurgere quanto dãnabilius eorum offẽsas deserere incorrectas. contra quos (vt de notorijs excessibus taceatur) et si tribus modis procedi possit per accusationẽ pcz denũciationẽ: et inquisitionẽ ipsorum vt tñ oibus diligẽs adhibeatur cautela sicut accusationẽ legitima precedere dz inscriptio: sic et denũciationẽ charitatiua correctio et inquisitionẽ clamosa debet insinuatio preuenire. Descẽdã igitur dñs: et videbo vtrũ clamorẽ qui venit ad me opere cõpleuerint. tũc ei clamor peruenit ad prelatũ: cũ per publicã famam: aut insinuationẽ frequẽtẽ subditorũ sibi referũtur excessus: et tũc debet descendere et videre. i. mittere et inquirere: vtrum clamorem qui venit veritas comitetur. Nã iuxta canonicas sanctiones si quid de quocũque clerico ad aures prelati peruenerit qđ eũ iuste possit offẽdere nõ facile credere nec ad vindictã eũ res accendere debz incognitas: sed corã ecclie senioribus

diligenter est veritas pscrutāda vt
si rei poposcerit qualitas canonica
districtio culpā feriat delinquentis
non tā sit idē accusator τ iudex sꝫ
quasi fama deferente vel denūciāte
clamore sui officiū debitū exequatur
eo sꝫ adhibito moderamīe vt iuxta
iudiciū formā sīne quoqꝫ forma dicte
tur. ¶ Cū igit̄ de abbate ꝑpositano ea
nobis frequēter insinuata fuissent q̄
ab honestate regulari nimiū dissoꝛ
nabāt: monachis ad pn̄tiam nostram
accedentibꝰ q̄dā ex ipsis nobis ipm̄
de simonia ꝑiurio dilapidatione ac
isufficiētia detulerūt. Cōtra quos cū
idē abbas exciperet ꝙ denūciationē
hmōi fraterna correctio ſm regulā
euāgelicā nō ꝑcesserat et q̄dē cōstan
ter assererent ꝙ correctionē hmōi ꝑ
misissent sꝫ ad ꝓbādū hoc duoꝝ mo
nachoꝝ iuramēta fuissent exhibita
qꝛ tn̄ sup hoc ipsi nō dū cōtēdere de
sistebāt· nos vt ꝑdiximꝰ frequētibꝰ
clamoribꝰ excitati: ex officio nr̄o vo
lumus inquirere de premissis omēs
monachos q̄ vel cū ipso vel cōtra ip
sum accesserāt: iuramēti vinculo astri
gētes: vt de ꝓpositis plenā quā scie
rent exponerēt veritatē. quoꝝ depo
sitiones cū i scripturis redacte τ pu
blicate fuissēt sup illis ceperūt mul
tipliciter disputare. qꝛ vero tū ex as
sertione monachoꝝ tū ipsiꝰ abbatis
cōfessione cognouimꝰ: ꝙ idē nō mo
dicā sūmā pecunie relictā a ꝑdeces
sore suo expēderat τ in alia summa
maiori monasteriū obligarat·/ nos
eū quasi de dilapidatiōe susceptū ab
administratione abbatie duximꝰ su
spēdēdū τ qꝛ symonia multis modis
cōtra abbatē videbat̄ esse ꝓbata ipe
cōtra testes multas exceptiōes op
posuit sup q̄bꝰ fuit multipliciter dis
putatū: aliq̄s asserētibꝰ i crimīe symo
nie sicut i crimine lese maiestatis om
nes indifferenter tā infames q̄ cri
minosos non solum ad accusādū sed
etiā ad testificandum admittendos
cum instar publici crimis τ lese ma
iestatis procedat accusatio symonie
aliq̄s econtrario respōdentibus: ꝙ
sꝫ hec duo crimia q̄tū ad accusatio

nē quasi paria iudicēt: differūt tn̄ in
multis cū alia pena ꝓ vno τ alia ꝓ
altero inferat̄ τ inter personas accu
satorū τ testiū sit vtiqꝫ distinguēdū
cū nō ꝑ accusatores sꝫ testes crimia
cōprobent̄. ¶ Ne vero vel inocētie
puritas cōfusa succūberet: vel symo
nie prauitas effugeret ipunita nos
equitate pēsata illas dumtaxat exce
ptiones oppositas probandas admi
simus: q̄ ꝓbate nō de zelo iusticie sꝫ
de malignitatis fomite procedere
viderentur. Idem.

Hoc. c. est glo. ꝑcedētis. c. nam
tendit ad declarationem illiꝰ
et an q̄n testes criminosi admittant̄
in crimine symonie: et in effectu idē
dicit quod precedens.

Per tuas lr̄as nobis intimasti te c.xxxii
dubitare sup quadā epistola
decretali quam nos asseris edidisse
de testibus admittendis ꝯtra symo
niacā prauitatē. ¶ Noueris igitur
ꝙ nos illā epistolā q̄ sic incipit q̄uis
ad abolendā nequaq̄ edidimus: sed
aliam q̄ sic icipit: sꝫ heli: nos edidis
se fatemur. Ad cuius itelligentiam
credimꝰ distinguēdū vtrū is cōtra
quē agit̄ de symoniaca prauitate de
nunccietur simpliciter aut criminali
ter accusetur τ vtrū agatur secūdū
iuris rigorem/an secūdū temperan
tiā equitatis. Itē vtrū ipse sit regu
laris qui iā renunciauerit mundo.
an secularis q̄ adhuc i mūdo existit
τ an inferioris gradus: an excellen
tioris sit dignitatis. Adhuc vtrū an
te fuisset clare opinionis τ bone fa
me: an grauiter infamatus τ valde
suspectꝰ: τ vtrū de facili possit puni
ri: an sine scandalo nequeat cōdem
nari. Preterea: vtrū testes sint hone
sti an criminosi: et an sint emendati
de crimine: an adhuc in crimine per
seuerēt. Rursus si crimina sint eadē
vel miora an paria vel maiora vtrū
de testes ex zelo iusticie: an ex mali
gnitatis fomite deposuisse credāt̄.
Deniqꝫ vtrū ad prauitatem symonia
cam detegendā sola dicta testiū in
ducantur. an alia etiam adminicula
suffragentur. ¶ Hec oīa sunt ad itel

ligentiã illius epistole distinguẽda. Ille quidẽ ponpõsianus abbas qui iãpridẽ renunciauit mundo erat de symonia/periurio/dilapidatione ac insufficientia grauiter infamatus. Cumqꝫ ꝑ monachos qui iurauerant perhibere testimoniũ veritati: symonia multis modis videret̃ esse ꝓbata: ipse cõtra testes multas exceptiones opposuit/cõspiratiões scꝫ: inimicitias capitales/furtũ/ꝛ adulterium vt eos a testimonio remoueret. Nos vero (ne innocentie puritas cõfusa succũberet vel symonie prauitas effugeret impunita) illas duxerat exceptiones probandas admisimus. qb⁹ forte ꝓbatis testes non ȝelo iusticie sed malignitatis fomite ꝓcessisse cõstaret et vt cõspiratiões ꝛ inimicitias capitales: ceteras autem exceptiões vt furti/adulterũ/ꝓpter immanitatẽ heresis symoniace: ad cuius cõparationẽ cetera crimia quasi pro nichilo reputãt: duxim⁹ repellẽdas qm̃ et si ꝓbate fidẽ testiũ debilitarẽt l aliquo: nõ tñ euacuarẽt ex toto aliis adminiculis suffragãtib⁹. presertĩ cũ testes de crimine fuerint emendati. ¶ Tales igitur cõtra talẽ taliter duxim⁹ admittendos: non scdm rigorẽ iuris: sed scdm tẽperãtiã eqtatis: cũ ageret̃ nõ criminaliter vt deponeretur ab ordine: sꝫ ciuiliter vt ab administratione amoueret̃ tanqȝ immerit⁹ ꝛ dãnosus. Et vtiqꝫ tales prelati ex leuiorib⁹ caussis possunt ab administrationibus amoueri: sicut quorũdã religiosoꝝ approbata cõsuetudo deposcit. ¶ Uñ predictus abbas non expectata sententia quasi male conscius sibi cessit.

Idem abbati iemblaceñ.

Non imputatur electo confirmato si eo prohibente pro ipsius confirmatione pecunia data fuit.

capit. xxiij.

Sicut tuis litteris itimasti: cũ in iemblaceñ. ecclesia fueris monachus: fuisti tandẽ promot⁹ ad regimen ecclesie florẽñ. verum abbate iemblaceñ. post sublato de medio: ipsa que prius te filium habuerat in patrem per electionem canonicam te vocauit: ꝛ qꝛ pastore carebat leodieñ. ecclesia cathedralis: ad coloniẽñ. ecclesiã que tue est metropolis ꝓficiscẽs: ipsius auctoritate in iembelaceñ. eccl̃ia interim ministrasti. Ceterũ postqȝ in leodiẽ. ecclesia fuit eṗs institutus: is a te requisitus electionẽ de te factã noluit ꝯfirmare. Uerũ cũ hec fieri ꝑ extorquẽda pecunia cõperisses: sub interminatione anathematis vetuisti ne ꝓ facto hm̃oi aliqua pecunia offerretur. Sꝫ quidam de fr̃ib⁹ te incõsulto ꝛ ignorante ꝯtra excõicatiõis a te facte sñiam venientes: ꝓmiserũt pecuniã et etiam exsoluerunt. ꝛ sic ab eṗo in uitatus institutionẽ ab eo accepisti libere quẽadmodũ postulabas: ꝛ infra. ¶ Quãuis aũt scdm sacroꝝ canonũ instituta: etiã paruuli q cupiditate parẽtũ ecclesias per pecuniã sũt adepti: eas dimittere teneãtur. qꝛ tñ longe diuersum est non prebere consensum: et expressũ aliqd prohibere: taliter duximus respondẽdũ: qm̃ ex eo cõtra ꝓhibitionẽ ꝛ volũtatẽ tuã a qua postmodum minime recessisti aliquis te penitus ignorante promisit pecuniã et exsoluit (presertĩ cũ ia nulla sit tibi consanguinitate cõiunct⁹) nihil debet tibi ad penaꝫ vel culpã (sicut credim⁹) imputari: nisi postea consenseris pecuniã soluẽdo ꝓmissam: aut reddendo solutã aliqñ contingeret ꝙ alicuius factũ insidiã inimico parantis eĩ dãnosũ existeret: cui penit⁹ displiceret: et sic aliquis de fraude sua commodum reportaret. ¶ Illos autem qui dederunt pecuniam vel etiam receperũt in tantum constat esse culpabiles: ꝙ si excessus eorum nõ esset ecclesie manifestus: que nõ iudicat de occultis. pena essent canonica feriendi.

Idem decano beluaceñ.

Si clericus cũ pacto confert ecclesie bona sua vt in ipsa recipiat̃ in canonicũ: ꝛ illa sibi retine at pro prebẽda simonia committitur: secus si hoc fiat sine pacto.

Tua nos duxit discretio consulendos: ꝛ infra. ¶ Deuotioni capit. xxiiij.

t.t.r.ꝙ si quis clericus cū conditione vel pacto largiat̃ aut offerat bona sua: vt illa postmodū ꝓ pbēda retineat ⁊ in canonicū admittat̃: hmōi oblatio vel receptio fieri non poterit sine vicio simonie: cū in talibus omnis pactio aut pmctio cessare debeat iuxta canonicas sanctiones.

¶ Si vero pure ac sine pacto vel cōditione qualibet offerat/rogās humiliter vt i canonicū admittatur et bona sua retinere sibi liceat/ꝓ pbēda: ⁊ clerici eiusdē ecclesie pure cōsentiant: hm ōi receptio fieri potuit absq̧ scrupulo simoniace prauitatis ¶ Licet aūt taliter duximus rñdendū: qr nobis datū est de manifestis tm̄modo iudicare: si tñ is qui talem donationem facit ea intentiōe ducatur: vt p tēporalis bona q̄ offert spiritualia valeat adipisci: et clerici q̄ eū in fratrem admittūt nō essent eū (nisi commoda tēporalia pciperēt) admissuri sine dubio tam ille q̄ isti apud districtū iudicē (qui scrutator ē cordiū ⁊ cognitor secretoꝝ) culpabiles iudicāt̃. I dē priori cantuariē.

Nō debet quis ordinē recipere ab eo quē credit simoniacū sed ministrare potest in illis quos prius ab isto recepit.

c.xxxv Ex tuas lr̃as intimasti ꝙ cum B. in quadā domo cātharieñ ordinis suscepisset habitū monachalē a dioce. epō fuit in subdia. ordinatus/sed postmodū didicit ex relatione quorūdā/ꝙ epūs multotiens commiserat viciū simonie ꝓpter qd idē monachus in suscepto formidat ordine ministrare nolens ab eodē epō ad superiores ordines promoueri: et infra. ¶ Nos igit̃ rñdem⁹ vt idē in ordine sic suscepto secure ministret sed contra ꝯscientiā ad superiores ordines non ascendat: ne forte edificet ad gehennam: licet ex eo ꝙ conscientiam nimis habuerit scrupulosam: i difficultatē hmōi sit collapsus quā vtiq̧ nō euadet nisi deponat errorē. I dē cantuarieñ. archiepō.

Pro crismate: vel inuestitura ecclesiarum nichil exigi debet nec excusat consuetudo vel nominis variatio.

Tantis peccatis exigentib⁹ corz da quorūdā symoniaca prauitas depraauauit: ⁊ infra. ¶ Sane peruenit ad audientiam nostrā: ꝙ cum olim quidā suffraganei tui ꝓ crisma te certā cōsueuerāt accipere pecunie q̄titatē: nō metuētes penes canonicam et correctionem tuam eludere cupientes tempus faciende solutionis anticipant: recipientes in media quadragesima quod recipere cōsueuere post pascha: vt causam recipiendi dissimulent/nomen denariorum variant/denarios quos prius crismales secundo paschales dicebant: consuetudinē medie quadragesime nuncupantes: ⁊ infra. Cum vero expressius exprimat venditionis speciem qui prius recipit precium q̄ rē pferat preciosam: ⁊ gratis sit grā cōferēda/man. qua taliter excessus coirigas supradictos suffraganeos tuos ⁊ officiales eorū a tam illicita exactione cōpescēs ꝙ aliorum culpa tibi ob tuā negligentiā nō imputetur ad penā. ¶ Prauā etiā illam cōsuetudinē de tua prouīcia studeas abolere p quā ꝓ ecclesiaꝝ inuestitura archidiaconi marcham argēti minores vero decani vacā albā sibi dari postulant/vel certam solui pecunie quantitatem. I dem.

Ordinatus in subdiaconū qui prius presentatori suo ꝓmisit ꝙ nil ab eo peteret in suscepto ministrare/vel ad superiores ordines ascendere sine dispēsatione nō potest etiam si peccare non crediderit.

Ex tuas nobis litteras itimasti/ꝙ cū D. lator p̄sentiū vellet in subdiaconū ordinari/ ⁊ certū titulū nō haberet quedā pbr̄m exorauit vt ipsū ad eccliē sue titulū p̄sentaret qd cū ille facere recusaret/ ipse illi firmiter repromisit/ꝙ nunq̄ si p̄sentaret eundē in ecclia sua aliquam peteret portionē ⁊ sic ad p̄sentationem ei⁹ extitit ordinat⁹: nec se. in hoc egisse aliqd illicitū intellerit et infra. ¶ Nos inq̄. t.t.r. ꝙ nisi cū

capit. xxxvi.

c. xxxvii.

eo fuerit misericorditer dispensatū nec ad superiores ascēdere nec i suscepto or ordine ministrare. Idē.

Symonia est dare pecuniā p vicariatu: vel p alia administratiōe rerū spūaliū seu ecclesiasticarum habēda: et dātes et recipiētes ab illa eccia sunt eijciēdi. b.d. hoc cū. per alia verba licet breue sit.

Cōm. 38 Consulere: et infra. Quicunq; vicedominatū vel aliā ecclesiasticarum rerū administrationē p pecuniam obtinere voluerint: tā emētes q̄ vendētes cū symone ꝑcellunt et ab illa ecclesia in cui⁹ contumeliā dare pecuniā et accipere voluerunt iuste excludunt. Idē i ꝯcilio gnāli.

Symoniacū est aliquid exigere p consecratiōe epōꝝ: et bñdictionibus abbatū: et ordinatiōib⁹ clericoꝝ/nec excusat consuetudo.

Cōm. xxix. Sicut p certo didicim⁹: i plerisq; locis a plerisq; psonis quasi colūbas in tēplo vendentibus fiunt exactiōes/et extorsiōes turpes et praue ꝓ pconsecrationibus epōꝝ: bñdictionib⁹ abbatū: et ordinib⁹ clericorum estq; taxatū: quantū sit isti vel illi/q̄tū ve alteri/vel aliis persoluendum: et ad cumulū dānatiōis maioris quidā cupiditatem et prauitatem huiusmodi nitūtur defēdere p consuetudinem lōgo tpe obseruatā. Tantum igitur abolere volentes abusum/ cōsuetudinē huiusmodi (q̄ magis dicenda est corruptela) penitus reprobamus firmiter statuētes vt pro his siue ꝓferendis siue collatis nemo aliquid quocūq; pretextu exigere aut extorquere p̄sumat. alioquin et q̄ receperit et q̄ dederit hmōi precium/olno dānatum cū iezi et symone condemnetur. Idē in eodē.

Religiosi ꝓcio recepti vna cū recipientibus de monasterio expellūtur et in artioribus monasteriis ad agendā penitētiā retrudunt. Sed recepti ante istud ꝯciliū ponebantur sicut recepti i aliis locis eiusdem ordinis nisi multitudo sit i causa/ita tamen q̄ renuncient prime receptioni/et de nouo recipiantur.

Quoniam symoniaca labes adeo plerasq; mōiales infecit vt vix aliquas sine precio recipiant in sorores: paupertatis pretextu volentes huiusmodi viciū palliare ne id de cetero fiat penitus ꝓhibemus statuentes: vt quecunq; de cetero talē conmiserint prauitatē tā recipiētes q̄ recepta/siue sit subdita siue prelata sine spe restitutiōis de suo mōasterio expellatur in locū artioris regule ad agēdū ꝑpetuā pniaz retrudēda. ca.xl. De his autē que ante hoc sinodale statutū taliter sunt recepte ita duximus prouidēdū. vt remote de monasteriis que perperam sunt ingressi i aliis locis eiusdem ordinis collocentur q; si forte propter nimiā multitudinem alibi nequiuerint cōmode collocari: ne damnabiliter in seculo euagentur: recipiantur in eisdem monasteriis dispensatiue de nouo mutatis priorib⁹ locis et inferiorib⁹ assignatis. Hoc etiā circa monachos vel alios regulares decernim⁹ obseruādū. Uerū ne p simplicitatē vel ignorātiā se valeāt excusare p̄cipim⁹: vt diocesani episcopi singulis annis hoc faciāt per suas dioce. publicari. Idem in eodem.

Episcopi nō exigere debent vt permittātin ecclesiis sibi subiectis clericos istitui monachos pfiteri vel mortuos sepeliri alioquin exacta restituetur duplicata.

Audiuimus de quibusdam epis q̄ decētibus ecclesiarū rectoribus ipsas iterdicto supponūt: nec patiuntur alios i eisdē istitui donec ipsis certa sūma pecunie psoluat. ca.xli. Preterea cū miles: aut cleric⁹ domū religiōis igredit/vel apō religiosos elegit sepulturam etiam si nichil loco religioso reliquerit difficultates ingerūt et malicias: donec aliq̄d muneris man⁹ cōtigat eorū. Cū igit nō solū a malo: sz ab oī specie mali sit secūdū apostolū abstinēdū: exactiones huiusmodi penitus inhibemus. Qui si q̄s trāsgressor extiterit exacta duplicata restituat: in vtilitatem locorum (in quorū fuerint soluta vi

ſpendiū) fideliter cōuertēda. Idē in eodem.

Sacramenta ſūt libere cōferē da cogit tamē ordinarius lai cos obſuare laudabiles ↄſuetudies

c.xlii. Ad aplicā audiētiā frequēti re latiōe puenit: ꝙ qdā clerici p exeqiis mortuoꝝ ⁊ bñdictionib⁹ nu bentiū ⁊ ſilib⁹ pecuniā exigūt et ex torquēt ⁊ ſi forte eoꝝ cupiditati non fuerit ſatiſfactū impedimēta ficticia fraudulēter opponūt. Ecōtrauero qdā laici laudabilē ↄſuetudinē erga ſanctā eccleſiā pia deuotiōe fideliū itroductā ex fermēto heretice prauitatis nitunt infringere ſub preter tu canonice pietatis. Quapropt ſup his prauas exactiōes fieri phibem⁹ ⁊ pias ↄſuetudines pcipim⁹ obſeruari: ſtatuētes: vt libere ↄferant eccleſiaſtica ſacramēta ſed per epm loci dītate cognita ↄpeſcant qui maliciose nitunt laudabilē conſuetudinē imutare. Inno.iij. vniuerſis ab batib⁹ ⁊ fratrib⁹ ciſterci.ordinis.

Prohibet abbates ciſtercienſes ſolēnit inſtallari: ⁊ ponit formam obedietie quaꝫ preſtant ſuis epiſcopis.

c.xliij Ne del eccleſiā: ⁊ infra. Inſtallatiōis ſolēnitates i electis ab batib⁹ ordinis veſtri fieri phibētes Adiicim⁹ vt archiepi ⁊ epi ea ſint forma pfeſſionis contēti q̄ ab origine veſtri ordinis noſcit īſtituta: q̄ talis eſt. Ego frater abbas ciſter. ordinis ſubiectionē ⁊ reuerentiā ⁊ obedīētiā a ſanctis patrib⁹ cōſtitutā: ſcōm regulā ſancti bñdicti tibi dñe epe tuiſq ſucceſſorib⁹ canonice ſub ſtituendis: et ſctē ſedis.ap. ſaluo ordīe meo/perpetuo me exhibiturū p mitto. Gre.ix. prio. ſcti tho. eſculañ.

Recepto in canonicuꝫ debetur prebēda ⁊ redditus: conſuetu dīne non obſtante ꝙ non ſeruauerit prauā conſuetudinem de aliquo tem porali dando ipſis canonicis.

capi. xliiii. Iacobus canonicus eſculanus expoſuit: ꝙ cum ipſe in eccleſia aprutiñ. fuit receptus in canonicum et in fratrem: canonici eiuſdem eccle partem prouentuū ac prebendā ſibi aſſignare recuſāt: quandā cōſuetudiē ptendētes ꝙ prandiū habere de beant a canonico recepto de nouo. Quocirca man. quate. ſi eſt ita di ctos canonicos: vt (tali cōſuetudine nō obſtante) ſibi ſicut vni ex aliis in prouentib⁹ ex pbenda prouideant ap pellati.re. compellas. Idem.

Qui ordinauit aliquē ſub pro miſſione de nō petēdo ab ipſo puiſiōnē ordinator per triēniū a col latione pſētator vero ab executione ordinū etiā p triēniū ſuſpēſi ſūt. ordinat⁹ vo ab ordine ppetuo ſit ſuſpēſ⁹ et ſolum per ſedem apoſtolicam cuꝫ eis diſpēſatur.

c.xlv. Si quis ordinauerit ſeu ad ordinē pſentauerit aliquē/pmiſſionē vel iuramētū ab illo recipiēs ꝙ ſup puiſione ſua nō inquietet eunō ordinator a collatione: pñtator vero ab executione ordinū p trienniū et ordinat⁹ ab ordie ſic ſuſcepto: donec diſpēſationē ſup hoc p ſe.apo. obtine re meruerint: nouerint ſe ſuſpēſos. Idem.

Habet duo dicta. ſecundū ibi. et ad reſignationes ⁊ propter breuitatem et varietatem lecturarū aliter non ſummatur.

c.xlvi Mandato nr̄o recepto vt cū mo nachis qui per ſymonias dato aliquo locum i monaſteriis ſunt ade pti: ſecundū conſtitutionem genera lis concilii diſpenſares: ⁊ infra. Cō ſul. t. breuiter reſpondentes dicim⁹ mandatum apoſtolicum etiam ad ab bates extendi. Et ad reſignatiōes ſpiritualium et tēporalium que nul lo pacto ſed affectu animi precedēte vtrinq taliter acquiruntur: in quo caſu delinquētibus ſufficit per ſolaꝫ pniam ſuo ſatiſfacere creatori: eos pro ſymonia huiuſmodi non teneri. Ne prelati vices ſuas vel eccleſias ſub annuo cenſu concedant Alexā der tertius in concilio lateraneñ.

Qui dat pecuniā vt epiſcopa le vel ſpiritualem iuriſditionē exerceat officio ſuo priuatur: et ſic conf erens illud amplius confer

re non poterit: et canonice puniatur hoc dicit cum sequentibus.

ca.i. Preterea qm quidam in quibusdam partibus sub precio statuunt qui decani vocantur et pro certa pecunie quantitate episcopalem iurisdictionem exercent. ¶ Presenti decreto statuimus: vt qui de cetero hoc presumpserit officio suo priuetur, et episcopus conferendi hoc officium potestatem amittat. Idem in concilio turon.

Summatum est supra ca. pri.

ca.ii. Quoniam in quibusdam partibus decani quidam vel archipresbyteri ad agendas vices episcoporum seu archidiaconorum: et terminandas causas ecclesiasticas sub annuo precio statuuntur quod ad sacerdotum grauamen et subuersionem iudiciorum non est dubium redundare: id vlterius fieri prohibemus. ¶ Quod si quis de cetero fecerit: remoueatur a clero. Episcopus autem qui hoc sustinuerit: et ecclesiasticam iurisdictionem sua patitur dissimulatione peruerti: districtione canonica percellatur. Idem.

Regimen ecclesie sub annuo censu committi non debet.

ca.iii. Quoniam enormis quedam consuetudo in quibusdam locis contra sanctorum patrum institutiones inualuit: vt sub annuo precio sacerdotes ad ecclesiarum regimen statuantur. ¶ Ne id fiat modis omnibus prohibemus. ¶ Quia dum sacerdotium sub huiusmodi mercede venale disponitur ad eterne retributionis premium consideratio non habetur. Idem eron. episcopo.

Fructus ecclesiarum sub annuo censu concedi possunt.

ca.iiii. Querelam magistri Gu. recepimus. quod cum ecclesiam de cepha la. a. B. persona eiusdem ad annuum censum tenendam per septennium suscepisset ipse antequam eam per vnius anni spacium tenuisset auferre presumpsit: quam prestita fide firmauerit quod vsque ad statutum terminum nullam ei exinde molestiam vel grauamen inferret. Ideoque man. qua. si constiterit ita esse: eum districte compellas vt prefatam ecclesiam dicto Gu. restituat et vsque ad terminum constitutum (secundum quod inter se conuenerint) ipsum eandem permittat pacifice possidere. ¶ De magistris: et ne aliquid exigatur pro licentia docendi. Ex concilio lateran.

Ecclesia cathedralis prouidere debet magistro de beneficio qui clericos eiusdem ecclesie et alios pauperes gratis doceat et vendens licentiam docendi aut interdicens idoneum ad docendum beneficio priuatur.

Quoniam ecclesia dei sicut pia mater prouidere tenetur ne pauperibus qui parentum opibus iuuari non possunt: legendi et proficiendi opportunitas subtrahatur: per vnamquamque cathedralem ecclesiam magistro qui clericos eiusdem et scholares pauperes gratis doceat competens aliquod beneficium prebeatur: et infra. ¶ Pro licentia vero docendi nullus precium exigat: vel sub obtentu alicuius consuetudinis ab eis quos docet aliquid querat: nec docere quempiam (qui sit idoneus) petita licentia illis interdicat. ¶ Qui autem contra hoc venire presumpserit: ab ecclesiastico fiat beneficio alienus dignum quippe videtur vt in ecclesia fructus sui laboris non habeat: qui cupiditate animi dum vendit docendi licentiam ecclesiasticum profectum nititur impedire. Alexander tertius vintoni. archiepiscopo. ca.i.

Pro licentia docendi nichil exigi debet vel promitti: et exactum restitui et promissum remitti debet: et negligentie inferiore prelato ad magistrum constituendum supplebit hoc superior.

ca.ii. Prohibeas ne in parrochia tua pro licentia docendi exigatur aliquid aut etiam promittatur. Si quid vero postea solutum fuerit vel promissum: remitti promissum facias et restitui sp. cessante solutum: sciens quod scriptum est. Gratis accepistis gratis date. Sane si quis voluerit magistros in locis congruis instituere et

bi liceat ap. postposita (bi alios istruāt etiā sufficere vitros: prouidos honestos et discretos. Idem.

Pro licentia docendi pecunia exigi non debet etiam si hoc habet consuetudo.

ca.iij. Quāto gallicana eccl'a: et ifra. Dignos eē aduersiōe censemus q̄ nomē magri scholarū et dignitatē assumūt: et sine certo pcio ecclesiasticis viris docendi alios licentiā nō impendūt. Cum aūt hec praua cōsuetudo a cupiditatis radice pcesserit: et decori admodū ecclesiastice honestatis confundat mā. quo. (psuetudine ipsa devestris ecclesiis extirpata) sub anathematis interminatiōe hoc inhibere curetis: districte precipientes vt quicūq; viri idonei et litrati voluerint regere studia litterarū. sine molestia et exactione qualibz scholas regere permittant. Si vero hmōi phibitiōis vl precepti extiterint trāsgressores: eos officiis et dignitatibus spolietis. Inno. iii. i cōci. gñali.

In qualibet cathedrali ecclesia vel alia i facultatib9 sufficienti debet a plato vel capitulo vn9 magister eligi cui reddit9 vni9 pbēde debēt assignari. i metropolitana vero eccl'a etiā eligi debet theologus et si ad grāmaticū et theologū non sufficit puideat ipa theologo ex redditib9 sue eccl'ie et grāmatico faciat puideri i aliqua ecclesiarū sue ciuitatis vel diocesis.

ca.iiij. Quia nonnullis propter inopiam et legendi studium et opor tunitas proficiendi subtrahitur in lateranensi consilio pia fuit constitutione prouisum vt per vnamquāq; cathedralem ecclesiam magister qui eiusdem ecclesie clericos aliosq; scholares pauperes gratis istrueret. aliquod competens beneficium preberetur quo et docentis re leuaretur necessitas: et via pateret discentib9 ad doctrinam. Uerum quoniam in multis ecclesiis id minime obseruatur: nos predictum robo rantes statutum adiicimus vt non so lum in qualibet cathedrali ecclesia sed etiam in aliis quarum sufficere poterūt facultates: constituatur magister idoneus a prelato: cum capitulo: seu maiori et saniori parte capituli eligēdus: qui clericos ecclesiarū suarū gratis i grāmatica facultate et alios istruāt iuxta posse. Sane metropolis ecclesia theologū nichilomin9 habeat qui sacerdotes et alios i sacra pagina doceat: et ihis precipue ifomet que ad curā aiarū spectare noscūtur. Assignētur aūt cuilibet magistrorū a capitulo vni9 prebēde prouētus. et pro theologo a metropolitano tātūdem nō q' propter hoc efficiatur canonicus sed tādiu reddit9 ipsos percipiat q̄diu perstiterit i docēdo. Quod si forte de duobus magistris ecclesia metropolis grauetur. theologo iuxta modū predictū ipsa prouideat: grāmatico vero i alia ecclesia sue ciuitatis siue diocesis que sufficere valeat faciat p uideri. Honorius tertius.

Prelati et capitula ad studia theologie scolares dociles trāsmittere tenentur: qui i absentia redditus ad pbēdaꝝ suaꝝ et bñficioꝝ p q̄nquēniū itegraliter pcipiat: et si p priū redditus sustentationem studii eis non sufficiunt: debet prelatus cū capitulo eis prouidere magistri vero donec docuerint integre pcipiūt fructus beneficiorum suorum.

ca.v. Super specula: et infra. Uolum9 et mandam9 vt statutū i con. gñali de mgris theologis p singlas metropoles statuendis inuiolabilit' obseruetur. Statuentes: vt qz sup hoc propter caritatem magistrorū se possent forsitan aliqui excusare ab ecclesiarum prelatis et capitulis ad theologice professionis studium aliqui docibiles destinentur qui cum docti fuerit in dei eccl'ia velut splēdor fulgeant firmamenti ex quibus postmodum copia possit haberi doctorum in quo velut stelle i perpetuas eternitates mācsuri adiusticiā valeant plurios erudire qb9 si pprii puētus ecclastici nō sufficiūt pdicti necessaria subministrent. Docentes vero

in theologica facultate dum in scho
lis docuerint: et studentes in ipsa in
tegre per annos quinque percipiant
de licentia sedis apostolice preben
darum et beneficiorum suorum: non
obstante aliqua contraria consuetudi
ne vel statuto: cum denario fraudas
ri non debeant in vinea domini ope
rantes. ¶ De iudeis sarracenis: et eo
rum seruis. Ex concilio mathen.

Si seruus a iudeo emptus cau
sa mercimonii factus est vel fi
eri desiderat christianus pro duode
ca.i. cim solidis redimitur.

Presenti concilio sanci
mus: vt nullum christia
num mancipium iudeo
seruiat: sed datis .xii. so
lidis pro quolibet bono
mancipio ipsum quicun
que christianorum seu ad ingenuitatem
seruitium licentiam habeat redimen
di: et si christianus fieri desiderat et
non permittitur: idem stat. ¶ Quia
nefas est quem christianus redemit
blasphemum christi in seruitutis vincu
lis detinere. Gregorius epo lucen.

Judeus christianum in seruum
habere non potest: in ascripti
cium vero potest.

ca.ii. Multorum ad nos: et infra. Nul
li iudeo liceat christianum man
cipium in suo dominio retinere: sed
si qui apud eos inueniuntur / liber
tas eis seruetur. ¶ Hi vero qui in pos
sessionibus eorum sunt: licet legum
districtione sint liberi: tamen quia
colendis terris eorum diutius ad
heserunt: vtpote conditione loci de
bentes ad colenda rura remaneant
consuetas pensiones predictis viris
prebentes. Cuncta etiam que de co
lonis vel originariis iura preci
piunt peragant et nichil eis extra hoc
oneris indicatur. Quod si quisque iu
deorum aliquem de his vel ad aliud
transferre locum vel ad alium obse
quium retinere voluerit: ipse sibi im
putet qui ius colonarium: et ius do
minii sibi iuris seueritate damnauit.
Idem gre. episcopo.

Judei antiquas synagogas re
tinere possunt: nouas erigere non
possunt.

Iudei de ciuitate: et infra. Sicut ca.iij.
legalis diffinitio iudeos nouas
non patitur erigere synagogas: ita
eos sine inquietudine veteres habe
re permittit. Alexander tertius.

In die veneris sancta non li
cet iudeis tenere hostia vel fene
stras apertas.

Quia super his: et infra. Genera
liter interdicas: vt iudei ho ca.iiij.
stia vel fenestras in die parasceues
apertas non habeant sed clausas te
neant toto die. Idem ex concilio la
teranen.

Excommunicari debent christia
ni qui in domo seruiunt iudeis
vel sarracenis siue paganis. Et prin
cipes seculares excommunicari debent
qui iudeos baptizatos suis bonis spo
liare presumunt.

Iudei siue sarraceni neque sub a
lendorum puerorum suorum obtentu: ca.v.
nec pro seruitio vel alia qualibet causa christia
na mancipia in domibus suis permittantur
habere. excommunicentur autem qui cum eis pre
sumpserint habitare: et infra.
¶ Si qui preterea deo inspirante ad fi
dem se conuerterit christianam a posses
sionibus suis nullatenus excludantur cum
melioris conditionis ad fidem conuersos
esse oporteat quam antequam fidem susceperint ha
beant. Si autem secus fuerit factum: principi
bus seu potestatibus eorundem locorum iniungi
mus sub pena excommunicationis vt portionem
hereditatis sue et bonorum suorum ex inte
gro eis faciant exhiberi. Idem in eodem.

Christiani deferentes sarracenis
merces prohibitas: vel in eorum na
uibus nauigantes excommunicati sunt et rebus
eorum priuandi: et efficiuntur capientium serui.

Ita quorundam animos occupauit se ca.vi.
ua cupiditas: vt qui gloriantur nomine
christiano non sarracenis arma: ferrum / et
ligamina deferant galearum: et pares aut
etiam superiores in malicia fiant illis
dum ad impugnandos christianos ar
ma eis et necessaria subministrant.
Sunt etiam qui pro cupiditate sua in galeis
et piraticis sarracenorum nauibus regi
men et curam gubernationis exercent.

¶ Tales igitur ab ecclesiastica cōio= ne pcisos: ⁊ excōicationi subiectos rerum suarū per principes catholi cos ⁊ consules ciuitatū priuatione mulctari: ⁊ capientiū fieri seruos cē semus. Precipimus etiā vt per eccle sias maritimarū vrbiū crebra ⁊ solē nis in eos excōicatio pferat. Idē.

Judei veteres synagogas in priorem statū reformare pos sunt de nouo erigere non possunt.

ca. vij Consuluit. ⁊ infra. ¶ Judeos de nouo construere synagogas vbi non habuerunt pati nō debes. ¶ Uerum si antique corruerint vel ruinam minātur vt eas reedificent potest equanimiter tolerari: nō aūt vt eas exaltent aut ampliores aut p ciosiores faciāt ꝙ antea fuisse nos cuntur. qui vtiqꝫ hoc p magno de bent habere ꝙ in veterib⁹ synago gis ⁊ suis obseruātijs tolerāt. Idē.

In familiari seruitio iudeo christiani esse non debent.

ca. viij Ad hec oīb⁹ christianis q̄ sunt in iurisditione nostra penit⁹ interdicatis: et si necesse fuerit di strictione ecclesiastica compellatis eosdem: ne iudeorū seruitio se assi due pro aliqua mercede exponant: qđ etiā obstetricibus ⁊ nutricibus eorum phibere curetis ne ifantes iudeorum in eorūdē domibus nutri re presumant. ¶ Cū iudeo mores et nostri in nullo ꝯcordant ⁊ ipsi de facile ob continuā cōuersationem ⁊ assiduam familiaritatē ad suā super stitionem ⁊ perfidiam simpliciū ani mos inclinarent. Clemens. iij.

Judei inuiti nō sunt baptizā di nec ad hoc cogendi: nec si ne iudicio puniendi aut rebus suis spoliandi: vel in suis festiuitatibus molestandi: nec ipso cimiteria vio landa aut eo corpora exhumanda.

ca. ix Sicut iudei. ⁊ infra. ¶ Statui mus vt null⁹ inuitos vel no lentes iudeos ad baptismū venire cōpellat. ¶ Si quis aūt ad xp̄ianos causa fidei cōfugerit: postꝗ volun tas eius fuerit patefacta. xp̄ian⁹ abs ꝗ calumnia efficiatur. quippe xp̄i fi dem habere nō creditur q̄ ad xp̄ias norum baptismū non spontane⁹ sed inuitus cogitur peruenire. ¶ Nul lus etiā xp̄ianus eo quemlibet sine iudicio terrene potestatis vel occi dere vel vulnerare / vel suas pecu nias auferre p̄sumat aut bonas q̄s hactenus habuerint consuetudines immutare. presertim i festiuitatum suarū celebratione quisꝗ fustibus vel lapidibus eos nullaten⁹ pertur bet: neqꝫ aliquis ab eis coacta serui tia exigat nisi q̄ ipsi tp̄e preterito fa cere consueuerunt. ¶ Ad hoc malo rum hominum prauitati ⁊ auaricie obuiantes decernim⁹: vt nemo cimi terium iudeo mutilare aut inuade re audeat siue obtentu pecunie cor pora humana effodere. ¶ Si q̄s aūt huiusmodi decreti tenore cognito (quod absit) ꝯtraire p̄sumpserit ho noris ⁊ officij sui periculū patiatur aut excōmunicationis sentētia ple ctatur: nisi p̄sumptionē suā digna sa tisfactione correxerit.

Idem.

Ponit duas indulgentias illo rum q̄ paganis predicant.

ca. x Quam sit laudabile. ⁊ if. ¶ Tuis frater ecp̄e petitionib⁹ annuē tes: tibi tuisꝗ socijs cū ad predicā dam xp̄i fidē paganis exhibitis. ap. auctoritate cōcedim⁹: vt vobis his cibis cū modestia ⁊ gratiarū actio ne seruata tēporū qualitate iuxta ca nonicas sanctiones vti liceat / q̄ vo bis ab ipsis infidelib⁹ apponuntur. ¶ Insuper indulgem⁹ vt q̄cunqꝫ re ligiosi seu clerici idonei ad annun ciandum gentib⁹ euangelicā verita tem requisita ⁊ habita prelato suo rum licentia: tibi voluerint adhere re: id absꝗ cōtradictione qualibet liberam exequēdi habeant auctori tate apo. facultatem. Idem.

Pro redimendis captiuis li cet ire alexandriā iurantib⁹ ꝙ nichil deferāt auxiliū seu subsidii extra redēptionis articulū portās vel mittens etiā post treugas mer ces phibitas excōicatus est: ⁊ pacis appellatione non veniunt treuge.

ca.xi. Significauit nobis t.f. quomodo aliqui ciuium tuorum in alexandriam valeant proficisci pro recuperandis conciuibus suis qui illic in captiuitate tenentur hoc arbitramur licite posse fieri dummodo nichil in mercibus suis vel alio modo secum illuc deferant vnde posset sarracenis (excepto redemptionis articulo) aliquod commodum aut subsidium puenire: quod etiam coram te prius iuramento firmabunt. ¶ Illi quoque qui post treugam in transmarinis partibus factam: cum commercio alexandriam adiuerint si detulerint merces prohibitas causa lucrandi: excommunicationis vinculum non euadunt: sicut nec illi qui in personis proprijs non euntes/merces eis per nuncios destinarunt. ¶ Ad vltimum illos qui iurauerunt se amplius in terram sarracenorum cum mercibus non ituros nisi pax esset inter christianos et ipsos: et post treugam factam venerunt illuc conditio illa de pace aut treuga habenda ab excommunicationis vinculo non absoluit. Idem.

Excommunicati sunt qui cum sarracenis tempore guerre aliquod habent commercium vel eis prestant subsidium.

ca.xii. Quod olim preceptum fuit. et infr. ¶ Sane licet hoc fuerit in concilio lateranensi districte inhibitum nos tamen omnes illos excommunicationi supponimus qui iam amplius cum sarracenis mercimonium habuerunt: vel per se vel per alios nauibus seu quocunque alio ingenio eis aliqua rerum subsidia seu consilia quamdiu iter nos et illos guerra durauerit: durerint impendenda. ¶ Vestre igitur discretioni mandamus quatenus nec per vestras naues: nec alio quocunque modo aut ingenio eis mercimonia consilia vel alia subsidia transmittatis: ne si aliquid in sua malicia indurati: secus agere presumpserint/non solum ipso iure incidant in excommunicationem illam verumetiam iram dei vindicantis incurrant. Innocentius. iij. archiepiscopo senonensi et episcopo parisiensi.

Iudei nutrices vel seruientes christianos habere non debent: contra facientibus interdicitur christianorum commercium.

c.xiii. Etsi iudeos (quos propria culpa submisit perpetue seruituti) pietas christiana receptet et sustineat cohabitationem illorum. ingrati tamen nobis esse non debent: vt reddant christianis pro gratia contumeliam: et de familiaritate contemptum qui tanquam misericorditer in nostram familiaritatem admissi: nobis illam retributionem impendunt: quam (iuxta vulgare prouerbium) mus in pera serpens in gremio et ignis in sinu suis consueuerunt hospitibus exhibere. ¶ Accepimus autem quod iudei faciunt christianas filiorum suorum nutrices et (quod non tantum dicere sed etiam nefandum est cogitare) cum in die resurrectionis dominice illas recipere corpus et sanguinem iesu christi contingit per triduum ante quam eos lactent latrinam lac effundere faciunt in alia insuper contra fidem catholicam detestabilia et inaudita committunt: propter que fidelibus est verendum: ne diuinam indignationem incurrant cum eos perpetrare patiuntur indigne que fidei nostre confusionem inducunt. et infra. ¶ Inhibemus ergo districte ne de cetero, nutrices vel seruitores habeant christianos ne filii libere filijs famulentur ancille. sit tanquam serui a domino reprobati in cuius mortem nequiter coniurarunt: se saltem per effectum operis recognoscant seruos illorum quos christi mors liberos: et illos seruos effecit. et infra. ¶ Si vero nutrices et seruientes non dimiserint christianos: sub excommunicationis pena inhibeatis districte omnibus christianis ne cum eis commercium aliquod audeant exercere. Idem.

Iudeus qui percusserit clericum temporaliter punitur: et si de facto puniri non potest. interdicitur sibi christianorum commercium donec satisfecerit iniuriam passo.

Capl. xiiii. Postulasti qualiter contra iudeum procedere debeas qui manus iniecit in quendam clericum violentas. ¶ Ad quod breuiter respondemus quod si dictus iudeus tue iurisdictionis existit: ipsum pena pecuniaria punias: vel alia (secundum quod conuenit) temporali fa

ciens leso satisfactionē congruā et liberi alioquin eius dnm moneas: et inducas vt passo iniuriā τ ecclesie ab eo satisfieri faciat ꝯpetenter. ꝙ si dns eius neglexerit adimplere tu xpianis oibus per cē.ec. interdicas: ne cū ipso iudeo anteꝙ satisfaciat presumant cōmercia exercere.

Idem in concilio generali.

Iudei τ sarraceni vtriusqꝫ sexus debenti terris xpianoꝝ vtī habitu per quē a xpianis discernantur τ in die passionis dni nō debent in publicum progredi: nec i cōtumeliam creatoris prosilire.

ca. xv In nonnullis prouincijs a xpianis iudeos seu sarracenos habitus distinguit diuersitas: sed i quibusdam sic quedam inoleuit ꝯfusio: vt nulla differentia discernant. Vn contingit iterdū ꝙ per errorē xpiani iudeorū seu sarracenorū: τ iudei seu sarraceni xpianoꝝ mulieribꝰ cōmiscentur. Ne igitur eam dānate cōmixtionis excessus ꝓuelamen huiusmodi vlterioris excusatiōis possint habere diffugiū statuimus vt tales vtriusqꝫ sexus in oī xpianoꝝ ꝓuincia τ in omni tꝑe qualitate habitꝰ publice ab alijs populis distinguātur. In diebus aūt lamētationis dnice passionis in publicū minime prodeant: eo ꝙ nonnulli ex ipsis talibꝰ diebus (sicut accepimus) τ ornatius non erubescūt incedere: ac xpianis (qui sacratissime passiōis memoriā exhibentes lamentationis signa pretendunt) illudere nō formidāt. Illud aūt districtissime inhibemꝰ: ne in contumeliā creatoris ꝓsilire presumant. Et qm̄ illius dissimulare nō debemus opprobriū: q̄ ꝓbra nr̄a deleuit: precipimꝰ p̄sumptores huiusmodi per principes seculares cōdigne animaduersionis adiectiōe cōpesci. nec crucifixum pro nobis aliquatenus blasphemare presumant.

Idem in eodem.

Preponēs iudeū vel paganū publicis officijs ꝑ concilīū ꝓuinciale corripitur: τ preposito denegatur xpianorū cōmerciū donec deposuerunt officiū τ in vsꝰ xpianorum pauperū restituet inde quesita secundū epi prouidentiam.

c. xvi. Cum sit nimis absurdū vt blasphemus xpi i xpianos vim potestatis exerceat: qđ sup hoc toletanum conciliū prouide statuit. nos ꝓpter transgressoꝝ audaciā i hoc generali cōcilio innouamꝰ prohibentes ne iudei publicis officijs prefexantur qm̄ sub tali pretextu xpianis plurimum sunt infesti. Si qs autē eis officium tale ꝯmiserit per ꝓuinciale concilium qđ singulis annis p̄cipimus celebrari monitione p̄missa districtione qua cōuenit ꝯpescat. Officiali vero huiusmodi tandiu xpianoꝝ cōmunio in commercijs et alijs denegetur: donec in vsꝰ pauperum xpianoꝝ scđm prouidentiā dioce. epi ꝯuertat q̄cquid fuerit a xpianis adeptus occasione officij sic suscepti. τ officiū cū pudore dimittat quod irreuerēter assumpsit. Hoc idem extendimus ad paganos.

Idem in eodem.

Conciliū g̃nale repetit ꝯciliū lateranē. supra e. ita τ addit penam satisfactionis tꝑe absolutiōis impendendam.

c. xvii. Ad liberandā terrā sanctā τ ista. Excōmunicamꝰ preterea τ anathematizamꝰ illos falsos τ impios xpianos: q̄ contra ip̄m xpm et populū xpianū sarracenis arma ferrum τ ligamina deferūt galleas eos etiā qui galleas eis vendūt vel naues quiqꝫ in piraticis sarracenorum nauibꝰ curā gubernationis exercent: vel machinis aut q̄buslibet alijs aliqđ eis ipendunt cōsiliū vel auxilium in dispendiū terre scē. ipsosqꝫ rerū suarū priuatione mulctari: τ capientiū seruos fore censemꝰ. precipientes vt per oēs vrbes maritimas diebꝰ dnicis τ festiuis hm̄oi sententia publice innouet. Et talibus gremiū nō aperiat eccle nisi totum qđ ex cōmercio tā dānato perceperint: τ tantūdē de suo i subsidiū terre scē trāsmiserint vt equo iudicio i quo deliquerint puniantur. ꝙ si

forte soluendo nō fuerint: ne alies reatus talium castiget: & in pena ipsorum aliis interdicatur audacia si milia presumendi. Grego. ix. astoric. ep. et lucen. episcopis.
Judei vel pagani publicis officiis pficiendi nō sunt et si eis regalia iura vēdantur: ad ea colligēda pficiēd⁹ est xp̄ian⁹ nō suspect⁹
chm. xviii. Et specialiter quē erga illustrē regē portugalie simus charitatis affectu: et infra. Mandam⁹ quatenus regē ipm sollicite inducatis ne in officiis publicis iudeos christianis preficiat: sicut i generali ꝯcilio continetur: et si forte redditus suos iudeis vendiderit vel paganis xp̄ianum tunc deputet de grauaminib⁹ inferendis clericis et ecclesiis nō suspectum per quē iudei siue sarraceni siue xp̄ianorum iniuria iura regalia consequantur.
Idem.
De summat.
ca. xix Nulli iudeo baptizatū vel baptizari volentē emere liceat vel in suo seruitio retinere. ¶ Et si quem nondū ad fidē ꝯuersum causa mercimonii emerit et postmodū factus sit vel fieri desideret christian⁹ datis pro eo. xii. solidis ab illi⁹ seruitio protinus subtrahat. ¶ Si autē infra tres menses ipsum venalē non exposuerit: vel ad sibi seruiēdū emerit eundē: nec ipse vendere/nec ali⁹ audeat cōparare: sed nullo dato p̄cio perducatur ad p̄mia libertatis.
¶ De hereticis.
Stephanus papa omnibus ep̄is.
Infidelis est q̄ non habet certitudinem fidei et infideli non est credēdū in preiudiciū alterius.
cap. i. Dubius in fide infidelis est. Nec eis omnino credēdum est: q̄ fidē veritatis ignorāt. Leo papa
Errare i fide cōuincit: q̄ alios errātes cū pōt ab errore nō reuocat.
ca. ii. Qui alios cuz potest ab errore non reuocat: seipm errare demonstrat.

Aug. de fide catholica.
Hereticus perseuerās eternaliter dānatur: cui nec prodest baptismus nec elemosina vel martyrium vel aliud qdcunq3 bonuz quo ad hoc vt ꝯsequatur vitā eternam.
ca. iii. Firmissime tene et nullatenus dubites oēm hereticū vel scismaticum cū diabolo et angelis eius eterni ignis incēdio participandū nisi ante finē vite catholice fuerit incorporatus et reintegrat⁹ ecclesie. et post pauca. ¶ Ni homini q̄ ecclesie catholice non tenet vnitatē neq3 baptismus: neq3 elemosina q̄tūlibet copiosa: neq3 mors p̄ nomine xp̄i suscepta p̄ficere poterit ad salutem.
Gregorius non⁹ anastasio antioch.
Dānato auctore dānā: ur eius scripture et libri et opera.
ca. iiii Fraternitatis tue. et infra ¶ Cū celestinus atq3 pelagi⁹ i ephesina synodo sint damnati: quomodo poterūt illa capitula recipi quoꝝ dāmnātur auctores.
Ex concilio aphricano.
Ep̄s instituens heredē hereticum ꝯsanguineū vel extraneum vel paganū etiā post mortē excōmunicatus nūciatur. h. d. secundum communem et veriorem intellectum et (vt faciat ad tit.) potest intelligi & ex hoc presumatur hereticus.
ca. v. Si quis ep̄s heredes instituerit extraneos a consanguinitate sua vel hereticos etiam cōsanguineos aut paganos ꝑtulerit salte post mortem ei anathema dicat: atq3 ei⁹ nomen īter dei sacerdotes nullo modo recitetur.
Ex eodem.
Loquitur de eadē materia cū precedenti: et extēditur quod ibi dictū fuit de episcopis ad presbiteros et alios clericos.
ca. vi. Et eos qui catholici non sunt etiam si consanguinei fuerint episcopi vel presbiteri nichil conferant: idemq3 hoc quod de episcopis et presbiteris dictū est/debet de reliquis clericis exaudiri.
Alexan. iii. remen. archiepiscopo.

Christus fuit verus deus et verus homo. sentiens oppositū hereticus est et excōmunicatus.

ca. vij. Cum xps perfectus deus et perfectus sit homo mādamus quatenus sub anathemate iterdicas: ne quis decetero audeat dicere christum nō esse aliquid scdm qd homo quia sicut xps verus est deus: ita verus est homo ex anima rationali et humana carne subsistens.

Ex concilio lateranensi. Heretici/receptores: et fautores eorum excōmunicati sūt: decedentes in hoc pctō i cimiterio ecclie sepeliri nō debēt nec p eis orari. Sicut ait beatus leo. et infra.

c. viij. Sicut in partibus tolosanis hereticorum quos alii gazaros: alii patarenos: et aliis nominibus vocāt inualuit dānanda peruersitas eos/ et defensores/ et receptores eorū anathemati decernimus subiacere: et sub anathemate phibemus ne quis eos in domo vel in terra sua tenere vel fouere aut negociationē cū eis exercere presumat. Si autē hoc pctō decesserit: neqꝫ sub priuilegiorum nostrorum quibuscunqꝫ indultorum obtentu: neqꝫ sub alia quacūqꝫ occasione oblatio p eo fiat: aut inter xpianos accipiat sepulturam. Lucius tertius. Hereticus male sentiēs vel male docens de sacramentis ecclesie excōicatus est: et conuictus nisi se correxerit et errorē abiurauerit/ si clericus est degradet et curie seculari tradatur/ per quā etiā laicus punietur. eadē etiā est pena suspectis de heresi: si se non correxerint/ et relapsis oino audientia denegat. seculares principes qui iurare nolūt de ecclesia ptra hereticos defendenda excōmunicantur/ et terre eorū supponuntur interdicto ciuitates vero ipsorum resistentes aliarū cōmercio et epali dignitate priuātur: excepti vero subsunt ordinariis sup his q̄ contra hereticos instituuntur.

ca. ix. Ad abolendam. et infra. Uniuersos qui de sacramēto corporis et sāguinis dñi nostri iesu xpi vel de baptismate: seu de peccatorū cōfessione mrīmonio: vel reliquis ecclesiasticis sacramētis: aliter sentire aut docere nō metuunt q̄ sacrosancta roma. eccle. predicat et obseruat. et generaliter quoscūqꝫ eadem roma. ec. vel singuli epi p dioc. suas cum cōcilio clericorum vel clerici ipsi sede vacante cū concilio si oportuerit vicinorum epōrum hereticos iudicauerint vinculo ppetui anathematis innodamus et infra. ¶ Presenti nihilominus ordinatiōe sancimus vt quicunqꝫ manifeste fuerit in heresi deprehensus si clericus est vel cuiuslibet religionis obūbratione fuscatus: totius ecclesiastici ordinis prerogatiua nudetur et sic ol officio et bñficio spoliatus ecclesiastico: secularis relinquat arbitrio potestatis/ aliad uersione debita puniēdus: nisi continuo post deprehēsionē erroris ad fidei catholice vnitatē sponte recurrere et errorē suū ad arbitriū epi regionis publice cōsenserit abiurare et satisfactionē congruā exhibere. Laicus aūt nisi (prout dictū est) abiurata heresi et satisfactione exhibita confestim ad fidē pfugerit orthodoxā: secularis iudicis arbitrio relinquatur debitā recepturus p qualitate facinoris vltionem: et infra. ¶ Qui vero inuenti fuerint sola suspitione notabiles: nisi ad arbitriū epi iuxta consideratione suspitiōis qualitatemqꝫ persone ppriā innocētiam pgrua purgatiōe monstrauerint: simili sententie subiacebūt. Illos quoqꝫ q̄ post abiurationē prefati erroris vel postq̄ se (vt diximus) propriū ātistitis examinatiōe purgauerint deprehensi fuerint in abiuratam heresim recidisse seculari iudicio sine vlla penitus audiētia decernimus relinquēdos. et ifra. ¶ Statuimus isuper vt comites/ barones rectores/ et cōsules ciuitatū et aliorum locorum iuxta cōmonitionē epōrū prestito corporaliter iuramēto promittant qꝫ fideliter et efficaciter cū ab eis fuerint requisiti ecclesiā cōtra hereticos et eorum pplices adiuua

būt bona fide iuxta officiū r posse su um. Si vero id obseruare noluerit honore quē obtinēt spolientur: r ad alios nullatenus assumantur: eis nichilominus excōicatiōe ligādis r terris ipsorū interdicto eccle supponēdis. ¶ Ciuitas aūt q̄ his institutis duxerit resistendū: vel cōtra cōmonitionem epi punire neglexerit resistētes alia rū careat cōmercio ciuitatū r epali se nouerit dignitate priuādā. r infra ¶ Si q̄ vero fuerit q̄ a lege diocesane iurisditionis exēpti soli subiaceant sedis ap. potestati. nichilominus in his q̄ cōtra hereticos istituta epo rū subeāt iudiciū r eis i hac parte tā q̄ a se. ap. delegatis (nō obstantibus libertatis sue priuilegiis) obsequatur Innocentius tertius.

Bona hereticorū cōfiscātur/et in terris eccle applicātur fisco eccle i terris imperii iudicis seculari fisco/et procedit etiam si catholicos habent filios

cap. x Urgentis in senium seculi cor ruptelā. r infra. ¶ In terris vero tēporali nostre iurisditioni subiectis bona hereticorū statuimus publicari et in aliis idem precipimus fieri per potestates r principes seculares/quos ad id exequēdū (si forte negligētes extiterit) p cen. ap. re. cōpelli volumus r mādamus vt nec ad eos bona eorū vlterius reuertātur nisi eis ad cor reuertentibus r abnegantibus hereticorū cōsortiū miserері aliqs voluerit vt tēporalis saltē pena corripiat quē spūalis nō corrigit disciplina. Cū eī p̄m legittimas sanctiōes reis lese maiestatis punitis capite bona cōfiscētur eorū filiis suis vita solummodo ex mia pseruata: q̄tomagis qui ab errantes i fide domini dei filium iesum offendunt: a capite nostro quod est christus ecclesiastica debēt districtione precidi: et bonis temporalibus spoliari: Cum longe sit grauius eternam q̄ temporalem ledere maiestatem. ¶ Nec huiusmodi seueritatis censuram ortodoxorū exheredatio filiorum quasi cuiusdā miserationis pre

tertu debet vllatenus impedire cum in multis casibus (etiam secundū diuinum iudicium) filii p patribus temporaliter puniantur: et iuxta canonicas sanctiones quandoq̄ feratur vltio non solum in actores scelerū sed etiā in progeniē dānorum. Idem.

Aduocati vl notarii hereticis vel eorū defensoribus fautes aut sub eis litigantibus patrocināntes: et pro eis instrumenta scribētes infames sūt: et ab illo offō suspensi.

Si aduersus nos terra consurgeret. et infra. ¶ Quia plus timeri solet quod specialiter iniungitur q̄ qd̄ generaliter imperatur: vobis aduocatis/r scriniariis firmiter inhibemus: ne hereticis credētibus fautoribus: vel defensoribus eorūdē in aliquo pstetis auxilium cōsilium vel fauorē: nec eis in causis vel i factis. vel aliquibus litigātibus sub eorū examine vestrū patrocinium prebeatis: r p ipsis publica instrumenta vel scripta facere nullatenus attentetis. ¶ Q p si contra presūpseritis ab officio vestro suspēsos perpetuo decernimus infamie subiacere Idem vniuersis christi fidelibus tam in vrbe meteñ. q̄ in eius dioce. constitutis. ca. ix

Laici non pdicent: nec occulta cōuenticula faciant nec sacerdotes reprehendant. ca. xii.

Cum ex iniuncto. et infra ¶ Licet autem desiderium intelligendi diuinas scripturas: r secundum eas studium adhortandi reprehendendum nō sit: sed potius cōmendandum in eo tñ apparent quidam laici merito arguendi: q̄ occulta conuenticula celebrent: officium predicationis christi sibi vsurpant r sacerdotum simplicitatē eludunt: et eorum consortiū aspernantur q̄ talibus non inherent. ¶ Deus enim lux vera que oēm hominē venientem in hunc mundū illuminat io tantū odit opera tenebrarū: vt apostolos suos in mundū vniuersum predicaturos euangelium omni creature missurus eis pceperit aperte dicēs. Quod dico

vobis l tenebris/dicite in luce:et qd in aure auditis super tecta predica te.et infra. Sicut enim multa sunt mē bra corporis:oia vero non eundem actū habent ita multi sunt ordines in ecclesia:sed nō oēs idē habent of ficium:qr scdm apostolum alios dns dedit apostolos:alios prophetas:ali os aūt doctores et cetera.Cum igit doctorū ordo sit quasi precipuus in eccl'ia.nō debz sibi qsqs indifferen ter predicationis officiū vsurpare. Nā scdm aplm quō predicabūt nisi mittant.Et veritas ipsa pcepit apo stolis.Rogate dnm messis vt mittat operarios in messem suā.Qd si forte quis argute rndeat:qr tales inuisibi liter mittantur a deo:et si non inuisi biliter mittant ab hoie cū inuisibilis missio multo sit dignior qz visibilis et diuina longe sit melior qz humana pōt rationabiliter rnderi qd cū ite rior illa missio sit occulta nō sufficit cuiqz nude tm asserere qd ipse sit mis sus a deo cū hoc quilibet hereticus asseueret:sz opz qd astruat illā inuisi bilem missionem per operationē mi raculi vel scripture testimoniū spe ciale.Uñ cū dns vellet mittere moy sē i egiptum ad filios israel vt cre derēt ei qd mitteretur ab ipso dedit ei signū vt cōuerteret virgā i colu brū:et virgā iterū reformaret.Johā nes quoqz baptista speciale sue mis sionis testimoniū ptulit de scriptu ra dicēs.Ego vox clamātis in deser to dirigite vias dno sicut ait esaias propheta:vt infra. Licet aūt scien tia sit valde necessaria sacerdotib ad doctrinā:qr iuxta verbū ppheti cū.Labia sacerdotis custodiūt scien tiā et lege exquirūt ex ore ei nō est tn simplicib sacerdotib etiā scho lasticis detrahēdū:cū i eis sacerdo tale officiū debeat honorari:pp ter qd dns in lege precepit.Diis nō de trahes.sacerdotes intelligēs/q p pter excellentiā ordinis et officii di gnitatē deorū noie nuncupant.Et infra Nec qsqz sue presumptionis auda ciā illo defendat exēplo qd asina le gitur reprehendisse prophetam vel quod dns ait.Quis ex vobis argu et me de pctō:cū aliud sit fratrem i se peccātē occulte corripere quod qsqz tenet efficere secundū regulā euangelicā.in quo casu sane potest intelligi qd balaā fuit correptus ab asina:et aliud est fratrē suū delinquē tem rep:ehendere manifeste.qd vti qz nulli lz secūdū euāgelicā veritas tem nā qui etiā dicit fratri fatue re us erit gehēne ignis.Rursus aliud est qd prelat sponte de sua consiliu innocentia subditor se accusationi supponit in quo casu premissum.dni verbū debet intelligi.et aliud est qd subditus nō tam animo reprehendē di qz detrahendi exurgit temerari in prelatū:cū ei potius icūbat neces sitas obsequēdi.Qd si forte necessitas postularet:vt sacerdos tanqz inuti lis et indignus a cura gregis debe at remoueri agēdū est ordinate apd epm ad cuius officiū tam institutio qz destitutio sacerdotū noscitur per tinere. Idē i conci.generali.

Excōicati sunt oēs heretici q buscunqz noibus nominentur h.d.vsqz ad.§.damnati.

Excommunicam itaqz et ana thematizam oēm heresim ex tollētē se aduers hāc sanctā ortho doxā et catholicā fidē quā superi ex posuim cōdēnātes hereticos vni uersos qbuscūqz nominib censean tur:facies quidē diuersas habentes sed caudas ad inuicē colligatas qr de vanitate cōueniūt in idipsum. c.xiii.

Dānati de heresi per secularē iudicē puniūtur et bona laico rū hereticor cōfiscātur et clericor bona applicant ecclesiis:vbi benefi ciati erant.h.d.vsqz ad.§.qui autem Ab.sicu. Dānati vero presentibus secularibus potestatib aut eorū bal liuis relinquātur animaduersiōe de bita puniendi:clericis pri a suis or dinib degradatis.ita qd bōa hmōi dānatorū si laici fuerit cōfiscent.siue ro clerici:applicent ecclesiis a quis bus stipendia receperunt.

Si suspectus de heresi se non purgat ad arbitrium superio

ris excōicatur: et existens per annū in excōicatione vt heretic⁹ damnat. h.d. vsq ad. §. moneantur. Ab. sicu.

¶ Qui aūt inuēti fuerint sola suspitione notabiles nisi iuxta cōsiderationem suspitionis qualitatēq persone propriā innocētiā cōgrua purgatione monstrauerint: anathematis gladio feriant: et vsq ad satisfactionē condignam ab oībus euitentur ita ꝙ si per annū in excōicatiōe ꝑstiterint: extunc velut heretici ꝯdēnēt.

¶ Potestates seculares perpetui vel temporales iurare tenentur vniuersos hereticos ab ecclesia damnatos pro viribus exterminare: et temporalis dñs non purgans terram suam hereticis excommunicatur et si persistiterit: in excommunicatione per annum: nunciatur pape. qui fideles eius ab excommunicatione absoluet et eius terrā fidelibus exponet saluo iure principalis dñi: nisi et ipse sit i culpa. h.d. vsq ad. §. chatolici. Ab. sic. ¶ Moneātur autē et inducātur/ et si necesse fuerit per cen. ec. compellāt seculi potestates quibuscūq fungātur officiis vt sicut reputari cupiūt et haberi fideles ita ꝓ defensione fidei prestēt publice iuramētū ꝙ de terris sue iurisditionis subiectis vniuersos hereticos ab ecclesia denotatos bona fide pro viribus exterminare studebunt ita ꝙ ammodo quādocūq quis fuerit in potestatem siue perpetuam siue temporalem assumptus: hoc teneatur capitulum iuramento firmare Si vero dominus temporalis requisitus et monitus ab ecclesia suam terram purgare neglexerit ab heretica feditate: per metropolitanū et ceteros comprouinciales episcopos excommunicationis vinculo innodetur, et si satisfacere contempserit infra annum significetur hoc summo pontifici vt extunc ipse vassallos ab eius fidelitate denunciet absolutos et terram exponat catholicis occupandam: qui eam exterminatis hereticis absq vlla contradictione possideant et in fidei puritate conseruēt saluo iure dominū principalis dummodo per hoc ipse nullū prestet obstaculum nec aliquod impedimētum opponat eadem nichilominus lege seruata circa eos qui non habent dominos principales. ¶ Cruce signati ad exterminationē hereticorū gaudent priuilegio cōcesso cruce signatis in subsidium terre sancte. h. d. vsq ad. §. credentes. Ab. sic. ¶ Catholici qui vero crucis assumpto caractere hereticorum exterminium se accinxerint illa gaudeant indulgentia illoq sancto priuilegio sint muniti: que accedentibus i terre sancte subsidium conceduntur.

¶ Ibi ponitur pena credentium receptatorum et defendentium hereticos Primo laicorum. Secundo clericorum vsq ad. §. quia Ab. sicu.

¶ Credentes preterea receptatores defensores: et fautores hereticorū excommunicationi decernimus subiacere firmiter statuentes vt postq̄ quis talium fuerit excommunicatione notatus: si satisfacere contēpserit ifra annū: extunc ipso iure sit factus infamis nec ad publica officia seu cōsilia nec ad eligēdos aliquos ad huiusmodi et ad testimonium admittatur sic etiam intestabilis vt nec testandi liberam habeat facultatem nec ad hereditatis successionem accedat. Nullus preterea ipsi sup quocūq negocio sed ipse aliis respōdere cogatur ꝙ si forte iudex extiterit ei⁹ sentētia nullā obtineat firmitatē: ne cause alique ad ei⁹ audiētiam perferantur. Si fuerit aduocat⁹ nullaten⁹ eius patrociniū admittatur si tabellio instrumēta ꝯfecta per ipsum nullius sint momenti. sed cū auctore damnato dānētur: et in similibus idem precipimus obseruari. Si vero cleric⁹ fuerit: ab oī offō et bñficio deponat vt i quo maior ē culpa/ grauior exerceat vindicta. Si qui aūt tales postq̄ ab eccīa fuerit denotati euitare cōtempserint: excōicationis sententia vsq ad satisfactionem idoneā percellant. Sane clerici nō exhibeāt hmōi pestilētibus ecclasti

es sacramenta: nec eos xp̄iane presu mant tradere sepulture: nec elemosy nas aut oblationes eo℞ percipiant: alioquin suo priuēt officio: ad quod nūq̄ restituanē absq̄ indulto se. ap. spāli similiter d̄lz regulares quibus etiā hoc infligat: vt eo℞ priuilegia i illa di. nō seruet: i qua tales excessꝰ presumpserint ppetrare.

Nullus dz sibi officiū predicā di assumere: nisi sup hoc sibi a iure vel a se. apo. vel a dioce. epo licentia cōcedatur. alias excōicatur et nisi resipuerit alia pena imponit̄ h. d. vsq̄ ad. §. adducimus. Ab. sicu. ¶ Quia vero nōnulli sub specie pie tatis virtutem eiꝰ (iuxta q̄d aposto lus ait) abnegantes auctoritatem si bi vendicāt predicādi cum idē ap̄ls dicat Quō predicabunt nisi mittant oēs qui prohibiti vel nō missi p̄ter auctoritatē ab apo. se. vel catholico epo loci susceptā publice vel priuati predicatiōis officiū vsurpare presū pserint: excōicatiōis vinculo inodē tur: ꝛ nisi q̄citiꝰ resipuerint: alia cō petenti pena plectantur.

Archiepi et epi p̄ seipos suo℞ puincias et dioce. suspectas habētes de heresi saltē semel in āno p se vel per alios idoneos visitent: q̄ etiā vnt si hoc expedire videbitur exigere iuramētū ab illis de vicinia ad reuelādos hereticos ꝛ occulta cō uēticula celebrātes quos reuelatos elapsos canonice puniēt et renitēn tes iurare vt heretici cōdēnēt. h. d. vsq̄ ad. §. volumꝰ. Ab. sicu. ¶ Adūci mꝰ insup vt d̄lz archie. vel epsp se aut p archidiaconū suū aut alias hone stas idoneasq̄ psonas bis aut saltem semel in anno ppriā parrochiā in qua fama fuerit hereticos habitare circumeat ibi tres aut plures boni testimonij viros: vel etiā (si expedi re videbit) totā viciniā iurare ppel lat. q̄ si quis ibidē hereticos sciue rit vel aliquos occulta cōuenticula celebrātes: seu a cōi cōuersatione fi deliū vita ꝛ moribꝰ dissidentes eos epo studeant indicare. Ipse autem eps ad p̄ntiā suā cōuocet accusatos qui nisi se ab obiecto reatu purgaue rint vel si post purgationē exhibitā in pristinā fuerit relapsi pfidiā: cano nice puniātur. Si vero ex eis iuramē ti religionē obstinatione damnabi li respuētes iurare forte noluerint: ex hoc ipsi tāq̄ heretici reputentur.

Eps negligens i heresi perse quēde a dignitate epāli est re mouēdus: et alius idoneus est surro gandus. h. d. vsq̄ ad finē. Ab. ¶ Vo lumus igit̄ ⁊ mādamꝰ: ꝛ in virtute obe dientie districte p̄cipimꝰ vt ad hec efficaciter exequenda epi per dioce ses suas diligēter inuigilent: si cano nicā velint effugere vltionē. Si q̄s enim eps sup expurgando de sue dioce si heretice prauitatis fermēto: negli gens fuerit vel remissus cū id cer tis idiciis appuerit: ꝛ ab episcopali officio deponat ꝛ in locū ipsiꝰ alter substituatur idoneus: qui velit ꝛ pos sit hereticam confundere prauitatē Grego. ix. archiepo mediolañ.

Laici cuiuscunq̄ professionis sint predicare non debent.

Sicut in vno corpore: ꝛ infra. Cum igit̄ nōnulli laici predi care presumāt: et verēdū nimis exi stat ne vicia sub specie virtutū subin trent: nos attendentes q̄ doctorum ordo est in ecclesia dei quasi p̄cipu us: man. qua. cum alios dñs aposto los dederit: alios pphetas: alios ve ro doctores: iter dicas laicis vniuer sis cuiuscūq̄ ordinis cēseant vsurpa re officium predicandi. Idem. c. xiij

Hoc. c. vsq̄ ad. §. Si qui autē. habetur in. c. excommunica mus sup. eo. ti. in pri. vnde summat̄ et declarat̄ prout ibi fuit dictum.

Excōicamus et anathematiza mus vniuersos hereticos: ca thereos: patharios pauperes de lug duno passaginos: iosepinos: arna distas: speronistas: et alios quibus cunq̄ nominibus censeantur: facies quidem habentes diuersas sed cau das adinuicem colligatas: q2 de va nitate conueniunt in idipsum. ¶ Dā nati vero p ecclesiam seculari iudi cio relinquantur animaduersione ca. xv

debita puniendi: clericis prius a suis ordinibus degradatis.

Si heresi deprehensi noluerit redire ad fidem detrudendi sunt in perpetuo carcere ad penitentiam per agendam/et credentes erroribus hereticorum heretici sunt. hoc dicit. Si qui sunt de predictis postquam fuerit deprehensi redire noluerint ad agendam condignam penitentiam in perpetuo carcere detrudantur. Credentes autem eorum erroribus hereticos similiter iudicamus. Idem.

Liberatur ab omni obligatione qua hereticis tenebantur astricti

c. xvi. Absolutos se noverit a debito fidelitatis dominii: et totius obsequii: quicumque lapsis manifeste in heresim aliquo pacto quacumque firmitate vallato tenebantur astricti. De scismaticis et ordinatis ab eis. Ex pcl. lafa.

Irrite sunt ordinationes beneficiorum collationes ecclesiasticarum rerum alienationes per scismaticos facte a dignitate et ordine suspenduntur qui scisma tenere iurant

cap. i. Quod a predecessore nostro: et infra. Ordinationes ab octaviano et guidone heresiarchis factas/ et ab ordinatis ab eis/irritas esse censemus adiicientes: ut qui dignitates ecclesiasticas seu beneficia per dictos scismaticos acceperit careant impetratis. Alienationes quoque per eosdem scismaticos seu per laicos facte sunt de rebus ecclesiasticis: omni careant firmitate. et ad ecclesias sine omni onere revertantur. Si quis autem contraire presumpserit excommunicationi se noverit subiacere. Illos vero qui sponte iuramentum de tenendo scismate prestiterunt: a sacris ordinibus et dignitatibus decernimus manere suspensos. Inn. iii. bisunti. archie.

Ordinatus a scismatico ab officio est repellendus nisi probet secum dispensatum per habentem potestatem.

ca. ii. Ra. et infra. Priorem quem a scismatico asseris ordinatum ab officio poteris repellere incunctanter: nisi legitime probaverit secum fuisse misericorditer dispensatum. et ab ea persona que super hoc potestatem habuerit dispensandi. De apostatis et reiterantibus: Alexan. iii.

Clericus qui dimisso habitu et tonsura immiscet se enormitatibus: perdit privilegium canonis/si quis suadente. unde eum deprehendentes non incidunt in canonem scilicet excommunicationem.

cap. i. Reteres clerici qui relicto ordine clericali et habitu suo in apostasia tamquam laici conversantur si in criminibus comprehendi fuerint teneantur: per cen. ec. non percipimus libe scari. Idem abbati sancte genovefe.

Si crimen accoliti qui rebaptizati prebuit ministerium est occultum: promoveri potest. si publicum est. nisi cum eo religionem intranti dispensetur.

cap. ii. Ex litterarum tuarum tenore perpendimus: quod quidam egritudine longa confectus/insano sortilegarum mulierum credens consilio ut sanaretur iterationem fecit iniuriam baptismatis sacro: et infra. Quia ergo tua nos duxit prudentia consulendos qualiter puniri debeat accolitus quem minor etas et scientia fratrie salutis excusare videtur. Dicimus. et. presentibus litteris. r. quod ad superiores ordines promoveri (si publicum est quod proponitur) non valebit: nisi ad religionem transire voluerit ut favore religionis ipsius circa eum valeat dispensari. Si vero occultum est promoveri poterit: et excessum suum dignis penitentie fructibus expiare. Innocentius tertius.

Infamatus de apostasia compellitur se purgare.

ca. iii. Ue fra. et infra. Super secundo articulo inquisitioni tue duximus respondendum: quod clerici qui sunt de apostasie crimine infamati quia videlicet abiecerunt habitum clericalem: non sunt in seculari habitu tolerandi: sed per districtionem ecclesiasticam coercendi docendi donec

deficiēte pbatiōe ad īfamiā abolēdā purgationē canonicā curauerint exhibere. Idē in cōci. generali.

Baptizati alterius secte vel fidei ritus dimittere ɔpellunt.

ca.iiij Quidam (sicut accepimꝰ) q̄ ad sacri vndā baptismatis volūtarie accesserūt: veterē hoīez olno nō exuūt vt nouo pfectius induātur: cū prioris ritꝰ reliq̄as retinētes / xp̄iane religiōis decorē tali cōmixtione ɔfundāt. Cū aūt maledictꝰ sit homo q̄ terrā duabꝰ vijs ingredit / et indui veste nō debeat lino lanaq̄ ɔtexta. Statuimꝰ vt p plātos ecclīarū talis obseruantia veteris ritꝰ olno de ɔpescat: vt quos xp̄iane religiōi libere volūtatis arbitriū obtulit salutifere coactionis necessitas i eius obseruatiōe ɔseruet. Cū minꝰ malū existat viā dn̄i nō agnoscere: q̄ post agnitā retroire.

Idē ono. iij. ar. turonē.

Apostate icarcerari et affligi pnt vt habitū reassumant.

ca.v. A Nobis expetijt tua. f. edoceri qd de apostatis sit agendū cū i custodia detinent q̄ minis vel blādicijs nullatenꝰ pnt induci: vt abiectum habitū reassumāt. Ad qd tibi bre. r. ꝙ tales (si volueris) poteris sub graui custodia carcerare ita ꝙ solummodo vita sibi misera reseruetur: donec a sue ɔ̄suptiōis neq̄tia resipiscāt.

Idē archie. lugdun.

Monachus in apostasia ordinatus: nō pōt sine dispēsatiōe pape in suspecto ordine ministrare.

ca.vi. C Onsul. t. b. r. ꝙ monachꝰ aliq̄ sacrū ordinē i apostasia recipiens q̄tūlibet sito fuerit recōciliatꝰ abbati / et receperit penitētiā absq̄ dispensatiōe ro. pon. ministrare nō poterit in ordine sic suscepto. De his qui filios occiderunt. Alexander tertius tornacen. epo.

Mulier occidens sponte filiū debet perpetuo i monasterio penitere si tamen timetur de incontinentia datur vel saltem non denegatur sibi licentia nubendi.

Veniens ad nos M. mulier latorꝰ pn̄tium nobis cōfessione mōstrauit ꝙ cū de quodā filium genuisset et ille sibi sepe turgido vultu ip̄operasset ꝙ filiꝰ eiꝰ nō esset: ipa iracūdie calore ducta eūdē filiū interfecit: et lfra. Mā. quē. eā labores iducere vt ad aliq̄d mōasteriū trāseat i quo petā sua ppetua penitētia deploret. Si aūt (repugnāte carnis fragilitate) ad hoc īduci nō potuerit: ei licētiā in dn̄o nubēdi tribuas q2 tutiꝰ nobis vr̄ vt i dn̄o nubat vni soli: q̄ inhoneste multos admittat. Lucius iij. parisien. epo. cap. l.

Mulier occidēs filiū pp̄ter hoc a viro separari nō debet sed alia pnia sibi imponitur.

ca.ij. I ntelleximꝰ ꝙ. M. mlier filiā paruā furore accēsa dyabolico strangulauit: ppt qd dn̄s fre maritū eiꝰ ipsā ɔpulit abiurare. Qr vo illā a' lios bre eitimasti. mā. quā. ita fr hoc puideas / ꝙ sui sceleris penā luat: et saluti eiꝰ ac filioꝝ p tuā puidētiā cōsulatur et nō obstāte iuramēto qd a viro dictꝰ dn̄s ppositur extorsisset eā (sicut expedire videris) ei de viro restituas: ita ꝙ filios suos libere et pacifice possit gubernare. Idem.

Se summat ponens penitētiā parētum: circa quos pueri reperiuntur oppressi.

ca.iij. D E infantibus aūt q̄ mortui reperiuntur cū pre et mre: et nō apparet vtrū a pre vel mre oppressus sit ipse vel suffocatus vel ppria morte defunctꝰ / nō debēt ide securi esse parētes nec etiā sine pena sz tn̄ consideratio debet esse pietatis vbi nō volūtas sed euentꝰ mortis causa fuerit. si aūt eos nō latet ipsos interfectores esse scire debēt se grauiter deliq̄sse. Quidā aūt penitentiā triū annoꝝ indicant esse debere: quorum vnum peragant in pane et aqua.

De infantibꝰ et lāguidis expositis Gregorius nonus.

Infans expositus a patre vel alio eo ꝯsentiente: vel ratum habente/hoc ipso a patria potestate liberatur. Idē in seruo ⁊ liberto q̄ ob predictā causam liberant a ꝑtis ea potestate: ⁊ idē iuris est in predictis languidis cuiuscunq̄ etatis sic expositis vel si eis alimenta denegātur hi tñ qui predictis alimenta prestiterint nullum ius in eis acquirūt

Chm'. vnicū Si a patre siue alio sciēte ipso aut ratū habēte (relegato pietatis officio) infans expositus extitit: hoc ipso a ptestate fuit patris liberatus. Nā ⁊ hoc casu i ingenuitatem libert⁹ ⁊ seru⁹ in libertatem eripitur: qd̄ ⁊ de predictis cuiuscūq̄ etatis lāguidis si expositi fuerit: vel si alicui eoꝝ alimenta ipse negari contigerit: est dicendū. Sane qui hos suscipiūt nō possunt ꝑpter hoc in eoꝝ ꝑsonis ius aliqd̄ vendicare.

De homicidio voluntario: vel casuali. In exodo.

Homicida incorrigibilis debet deponi ⁊ tradi curie seculari vt moriatur.

Chm. dnū. Si quis per īdustriā occiderit ꝓximū suū et p insidias ab altari meo euelles eū vt moriatur Ex penitētiali tonsano

Ponit penitētiaꝫ occidentis latronē cū se poterat aliter liberare. si vero aliter liberare se non poterat: nō tenetur agere penitentiam nisi ad cautelam.

ca. ii. Interfecisti furē aut latronem vbi ꝓprehēdi poterat absq̄ occisione q̄i ad imaginē dei creat⁹ est. xl. dies nō intres ecclesiā: ⁊ laneave ste indut⁹ ab escis ⁊ potib⁹ q̄ interdicti sunt: ⁊ a thoro gladio ⁊ equitatu: illos supradictos dies abstineas In tertia aūt ⁊ q̄nta feria ⁊ sabbato aliquo gñe leguminū: vel oleribus pomis: ⁊ paruis pisciculis cum mediocri ceruisia vtere temperate. Si aūt sine odij meditatiōe te tua liberādo hmōi diaboli mēbra in terfecisti (scd̄m idulgentiā dico ꝓpter imaginē dei) si aliqd̄ ieiunare volueris: bonū est tibi et elemosinā fac largiter. Si ꝓfidit eadem fecerit: nō deponatur: tamē q̄diu viuit pniam agat. Aug. super exodū.

Nō occidit fur diurnus sine culpa. sed nocturnus: sic.

Ca..... Si pfodiēs inuēt⁹ fuerit fur: et ꝑcussus mortu⁹ fuerit nō ē ille homicidiū iputādū. Si autem oriatur sol super eum: reus erit.

Intelligitur ergo non ꝑtinere ad eum homicidium si fur nocturnus occidatur. si autem diurn⁹ fuerit: ad homicidiuꝫ ꝑtinere. Hoc est ei qd̄ ait/si ortat sup eū sol ⁊c. q: poterat discernere ꝙ ad furādū nō ad occidēdū vēisset: ⁊ ideo nō dꝫ occidi. Hoc etiā i antiq̄s legib⁹ secularib⁹: q̄b⁹ ista est āti quior iuenit ipune. s. occidi nocturnū furē q̄quo mō diurnum autē si se telo defēderit: iam enim plus est q̄ fur. Ieronym.

Sub gñali pollicitatione seu ꝓmissiōe, etiam iurata nō venit illicitum.

ca. iiii Cū iuramēto pollicit⁹ est herodes saltatrici dare qd̄cunq̄ postulasset ab eo. Si ob iusiurādum fecisse se dicat: si p̄ris: mr̄is ve iteritū postulasset factur⁹ et an non: qd̄ ergo i suis repudiatur⁹ fuit ꝯtēnere debuit i ꝓpheta. Ex pē. guarmac.

Homicida ē q̄ facit v̄l dat sortilegia v̄l venena sterilitatis.

ca. v. Si aliquis causa explēde libidinis vel odii meditatione: homini aut mulieri aliquid fecerit v̄l ad potandum dederit vt non possit generare: aut concipere: vel nasci soboles vt homicida tenet. Alexander tertius episcopo exonien.

In penitentia imponenda iudex debet attendere circunstantias ex quibus augetur vel minuitur delictū hoc dicit vsq̄ ad §. illi autem.

ca. vi. Sicut dignum: ⁊ infra. Sane cū vir discret⁹ existas: plenius nosti ꝙ in excessib⁹ singuloꝝ non solum q̄titas et qualitas delicti: sꝫ

etas scientia: sexus atque conditio delinquentis sunt attendenda et non solum secundum predicta: sed secundum locum et tempus quo delictum committitur unicuique penitentia est iniungenda: cum idem excessus magis sit in uno quam in alio puniendus.

Socians homicidam animo occidendi licet non apponat manum si tamen ex sua causa mors secuta est tenetur fere pari pena cum homicida hoc dicit usque ad. §. illi etiam. Ab sic. Illi autem qui animo occidendi feriendi aut capiendi illum sanctum et reuerendum virum quondam cantuariensem. archiepiscopum citra manuum iniectionem se fatentur venisse. si de illa captione mors eius secuta fuisset: pari pena vel fere pari existerent puniendi.

Qui sociat homicidam tantum animo prohibendi ne impediatur: tenetur paulo minori pena. h. d. usque ad. §. qui vero. Illi etiam qui non ut ferirent: sed ut persecutoribus opem ferrent si forte per aliorum violentiam impedirentur paulo minori debent pena mulctari: quia cum scriptum sit. Qui potuit hominem liberare a morte et non liberauit eum occidit: constat ab homicidii reatu immunes non esse / qui occisoribus opem contra alios prestare venerunt nec caret scrupulo societatis occulte qui manifesto facinori non desinit obuiare. Incitans alium ad homicidium mitius punitur quam homicida: secus autem si incitauit ad certum homicidium nam eo secuto tenetur ut homicida. hoc dicit usque ad. §. hi quoque.

Qui vero se asserunt animum regis inflammasse ad odium unde homicidium fuit secutum: dure et aspere / sed non ita seuere sunt puniendi: nisi forte regem ipsum ad illud homicidium suis suggestionibus prouocasset. Custodientes sarcinas occidentium scientes eos esse sicarios non sunt immunes a pena homicidii. h. d. usque ad. §. eos insuper Abbas. Hi quoque non sunt a culpa liberi: nec a pena debent esse immunes: qui licet fuerint illius machinationis ignari: tamen eis quos sicarios esse sciebant in sarcinis custodiendis ministerium prebuerunt

Occupans bona occisi non propter hoc tenetur de homicidio et non sufficit occupanti quod erogetilla pauperibus cum potuerit restituere eis quorum constat fuisse h. d. usque ad. §. illis preterea. Abbas si. Eos insuper qui dicuntur illius sicti viri et suorum post mortem eius spolia occupasse: si nihil aliud in tanto facinore commiserunt: a pena mortis eius arbitramur esse immunes. Sed que occuparent eis quorum fuerunt tenentur in integrum restituere si habent in facultatibus unde possint ea reddere: et ipsis ex hoc moderata est penitentia iniungenda: quia licet quedam ex his que occupauerunt fateantur se pauperibus erogasse: non tamen aliena (cum ipsa potuissent eis quorum fuerint restituere) debuerunt pauperibus erogare

Participantes interfectoribus in excommunicatione diuersimode puniuntur iuxta modum participationis. h. d. usque ad. §. clericos. Ab. Illis preterea qui sola excommunicatorum participatione se reos esse cognoscunt / considerata temporis mora quo in eadem nequitia perdurarunt: et inquisito si eis timore vel affectione communicauerint: scienter vel ignoranter est eis penitentia indicenda.

In illo. §. usque ad si. ponitur pena clericorum prestantium predicte morti auxilium / consilium vel fauorem. h. d. Ab. Clericos autem quos constat armatos interfuisse tentato facinori / et illos qui consilium dederunt ut sanctus vir caperet: perpetuo non solum ab altaris ministerio deponendos esse censemus: sed etiam quod in ecclesiis nullo unquam tempore lectiones legant: vel responsoria in choro separati cantent sed in psalmis apud deum de commisso satagant veniam impetrare: insuper in districto claustro monachorum vel canonicorum regularium (si fieri potest) sunt

secūdū dl. ita q usq ad septēniū vel quinquēniū debeant ab ecclesiarū īgressu coerceri. Idem.

Homicidiū casuale īputet ei q dabat operā rei licite si nō adhibuit diligentiā quam debuit.

ca.vii. Presbiterū q quēdā puerū intuitu discipline ꝑcussit i capite cū post paucos dies expirasset: tā ab ol altaris misterio debes perpetuo remouere: q ab officio sacerdotali deponere: si ex ipsa ꝑcussione īteriit vel aliā īfirmitatē īcurrerit de qua noscit expirasse. Idem cusentineū. archiepiscopo.

Homicidiū casuale īputatur ei q dabat operā rei illicite: vl etiā licite scdm aliū intellectū. si nō adhibuit omnē diligentiam quā debuit.

c.viii Continebat i lris tuis q cum diacon⁹ ꝑfectū lator et qdā alii clerici a vineis eccle operi ꝯsūmato redirēt: leuandi laboris gra quēdā ludū imitati vlatoꝝ: baculos suos studebāt iacere i directū et ali alteri⁹ fustē ferire. cui⁹ ludi solet eē cōditio: vt q alteri⁹ baculū ꝑcutere quasi victor ꝑ equo alio vteret sed ꝑfati clerici eqtandi licētia nō vtētes sola erāt iactiōe cōtēti. Quidā aūt laic⁹ cū baculū eiusdē diaconi ꝑcussisset: icaut⁹ i eū eqtatur⁹ insiliit: et sic a falce illi⁹ diaconi q erat accinct⁹: mortale vuln⁹ accepit: de post dies octo expirauit. Ideo q mā. qua. eundē diaconū sine lnla romani pōtificis ad superiorē gradū nō ascēdere: vel diaconat⁹ officio nullo vnq̄ tempore ministrare permittas sed eum dispēsatiue ministrare i sub diaconatus officio patiaris. Idem exonen. episcopo.

Homicidium casuale non imputatur ei q non fuit i culpa

ca.ix. Lator p. clericus nobis ꝓposuit: q cum quadam die casu cum quodā clerico luderet cōtigit q ille proiecit istum ad terrā: cui⁹ cultellus quem ad latus suum habebat in alterum incidit et fortuito casu occubuit vulneratus. Ideoq man. qua. si ita res se habuit et alia iusta causa non īpedit: predictū. p. libere permittas ad sacros ordies promoueri. Idem abbati sancti benedicti de vebia.

Iacul⁹ opa illicita sequēs homicidiū irregularis efficitur.

Suscepimus lras tuas ꝑ quas cognouim⁹: q cū lator ꝑntiū i custodia cuiusdā domus cū altero fre maneret: igredietes de nocte qdā latrones ad eos turpiter ipsos i personis affligere et denudare vestimentis ꝓpriis p̄sūpserunt: in quos isti resūptis viribus insurgentes ligauerūt illos et detinere vsq ad noticiā capituli voluerūt. Cū autē iste rē ad tuā audiētiā platurus / ligatos eos in fratris sui custodia dimisisset: et fures se soluere niterētur: frater illos (ne ipse ab eis interimeret) occidit. Uerum quosniā expediebat potius post tunicam relinquere palliū et rerū sustinere iacturā: q ꝓ cōseruandis vilib⁹ reb⁹ et trāsitoriis tam acriter i alios exardescere / abstineat iste humiliter ab altaris ministerio / et vterq peccatū suū ad arbitriū tuū studeat expiare. cōstat ei eos ꝯtra mansuetudinē ecclasticā ex vtriusq ope i teremptos. Idem lucen. episcopo. ca.x.

Dans causam homicidio irregularis est.

De cetero noueris q diacon⁹ q homicidio causā dedisse videt: nō videt ad sacerdotiū promouendus. Clemens tertius ca.xi.

Homicidiū casuale iputat ei q dedit operā rei licite si nō adhibuit diligētiam quā debuit.

Ad audiētiā apostolat⁹ nri ꝑuenit: q cū qdā pbr volēs corregere quēdā de familia sua cigulo quo cigi solebat ipsū verberare tētasset: cōtigit q cultell⁹ de vagina q cigulo adherebat elaps⁹ eū i dorso aliquātulū vulnerauit. postmodum vo cū ille vulnerat⁹ aliquādiu vixisset et cōualuisset a vulnere: a grauiori (vt dr) īfirmitate ꝑcuss⁹: viā vniuerse carnis īgress⁹. Q: vo ꝯtrum ca.xii

occasione vulneris decessisset: du= biū habetur. t. dl. durim⁹ rñ. ꝙ cuꝫ i dubijs semitā debeam⁹ eligere tu tiorē: te cōuenit iniungere pbr̄o me morato vt i sacris ordinib⁹ nō mi= nistret: τ eidē iniūcta pnia ꝯgrui si bi poteris ꝓcedere vt minorib⁹ or dinib⁹ sit ptēt⁹. Si vero ille ex alia infirmitate obierit ꝓpoterit (sicut e= rat solitus) diuina officia ministra= re. Inno. iii. episcopo lugdunēsi.

Homicidiū casuale nō iputa= tur ei qui dedit operā rei li= cite nec fuit in culpa.

c. xiii. Dilectus filius. A. capellan⁹ ꝓposuit ꝙ cuꝫ quadā corpis molestia grauaretur: vt comedēdi appetitum aliquantulū excitaret: equum quē nutriebat ascēdit: q̄ cū bene nō pareret habenis sꝫ ꝓter ses soris arbitriū saltib⁹ lasciuiret: ip= se (vt ei⁹ refrenaret ipetū) freno vi itulit equūq; calcaribus stimulauit cūq; fracto freno equ⁹ ꝓprio arbi= trio relict⁹ curreret festināter: que dam mulier veniēs ex obliquo ifan tulū baiulans obuiauit: i quā equ⁹ irruens (ꝓcul abiecto sessore) puer predictū oppressit. Ideoq; mā. qua. si est ita: cū idē capellanus nec volūtate nec actu homicidium ppe trauerit: nec dedit operam illicite rei: nō ipedias quomin⁹ diuina pos sit officia celebrare. Idem metēsi. episcopo.

Summatur vt supra. c. proxi.

c. xiiii Ex litteris. t. f. accepim⁹ ꝙ cuꝫ. H. pbr̄ fenū vellet de curru de= ponere ꝑticaꝫ sup⁹ alligatā ꝓiecit i terrā: τ cū feno insisteret deponēdo puer quēdā iuxta currū repperit se miuiuum: in quo preter modicū li= uoris i fronte nichil inueniri potuit lesionis. Nos sūt ab eodē quesi= uim⁹ sacerdote si priusꝗ iaceret ꝑ ticā circūspexisset sollicite an ali= quid esset circa currū qui ꝙ dilige ter circūspexit asseruit: sed ꝙ vidis set aliquē denegauit. Ad te igit remittētes eūdē: mā. qua. si res ita se habꝫ: nisi circa eūdē graue scan dalū sit exortū: vel tanta laboret i famia: ꝙ deficiente accusatore opor tet eidē canonicā purgationē idici: ipsū libere ꝑmittas exequi officiū sa cerdotis. Idē bisūti. archiep̄o.

Summatur etiam vt supra eo dilectus.

c. xv. Ex litteris. t. f. accepim⁹ ꝙ q̄dam mōach⁹ ad deponēdā de cāpa nili cāpanā subseruiēs. qr quōdā li= gnū corruit ipo mouēte quēdā pue rū oppssit τ occidit. Quocirca mā. qua. si mōach⁹ ipe rē necessariā agebat τ vtilē: τ i loco ꝑ quē aliquē trāsire nō crederet vel ibidē existe re vel etiā illuc de cōsuetudine ve= nire quādo ligū dimoscitur mouis set satis poterit ꝯsertim in monaste rio ad altiores ordines promoue= ri. Idem episcopo paduano.

Sūmatur. vt su. eo dilectus.

c. xvi Significasti nob ꝙ cū. F. cle ric⁹ eq̄taret: equ⁹ cui insidebat tā se ꝗ ipsū ꝓiecit i aquā. vnde cle ricus ipsū grauiter calcarib⁹ stimu lauit equus vero cū existeret bucca durus: ꝓter volūtatē sessoris rapt⁹ in cursū mulierē quandā obuiā ha buit quā ex improuiso pedib⁹ iter fecit. Cūq; nos ab eod̄ clerico fecis semus iquirit vtrū equi viciū pri⁹ sci uisset: illud asseruit se ignorasset Ideoq; man. quate. si ita est: ad cau telam iniun gas eidem penitētiam ꝯpetētē. qua peracta non impedias quomin⁹ in susceptis ministret or= dinib⁹ τ ad maiores valeat ꝓmouer. Idem.

Non cēsetur homicida is q̄ ꝓ hibēte τ causā nō dante a cō= sāguineis homicidiū committitur.

c. xvii Petrus diacon⁹ τ monach⁹ scti Johannis de puna. sua nobis insinuatione mōstrauit ꝙ cū ipsum quōdā seculari habitu in ecclesia de rigelo beneficiū obtienētē abbas il li⁹ eccle eodē bñficio spoliasset: co gnati: τ amici ei⁹ irati plurimum τ commoti nocte quadam in domo diaconi conuenerūt τ cena facta di cebāt ꝙ vindictā volebant sumere de abbate inhibiti autē expresse ab eodē diacono ne abbatē occiderēt

quã aliquid sibi facerẽt vnde ordis sui discrimẽ icurrerẽt et ala vetri: mẽtũ: nichilominꝰ irruẽtes ei ꝛ plagis ipositis abierũt semiuiuo relicto. q post dies aliquos expirauit ꝛ infra. ¶ Quocirca mã. quã. si ĩmis sa nõ veris ꝟitate subnixa: sepedicto diacono nõ solũ i diaconatꝰ officio ministrare sed etiã ad ordinẽ pñsbiteratꝰ ascẽdere (si aliud canonicũ nõ obstiterit) liberã concedas aucto. aplica facultatẽ: presertĩ si sup hoc nõ fuerit respersꝰ i famia cũ ei non debeat iputari qd cõtra phibitiõẽ eius expressã eo cãz vel occasionẽ non dãte: ausu sacrilego fuit ab ipsiꝰ pñsguineis attentatũ. Idem abbati scẽ trinitatis de meldẽ.

Irregularis hẽtur q aliũ letaliter pcussit: lz ab aliĩs fuerit extinctꝰ. idẽ si nõ apparet an letaliter. si ẽt pcussꝰ ab aliĩs obĩt ꝛ si apparet ex cuiꝰ vulnere decesserit: idẽ est si pcusserit nõ letaliter: si animũ occidẽdi habuit ꝛ ex aliorꝫ vulneribus percussꝰ expirauit hoc. d. notabiliter Ab.

capl. xviii. Significasti nobis ꝙ cũ qdaz maleficꝰ igressꝰ ecclĩaz euchariſtiã cũ altariũ ornamẽtis ꝛ libris ecclesiasticis extra ecclĩam apportasset. L. pbr̃ ecclĩe canõicꝰ regularis pfatũ iniquitatis filiũ fossorio arrepto pcussit: lz si ad mortẽ fuit ictus hmõi tu ꝛ ĩbe pñtꝰ quẽ parrochiani ecclĩe vidẽtes ornamẽta ecclĩe asportãtẽ (arreptis gladĩjs ꝛ fustibꝰ) in eodẽ loco protinus occiderũt. ꝛ ifra ¶ Nos i premisso casu credimꝰ distinguendũ. Utrũ cõstare possit ꝙ pfatꝰ sacerdos nõ inflixit percussionẽ letalẽ de qua si aliorꝫ ñ fuisset vulnera subsecuta pcussꝰ minime interijsset: ꝛ si percussor volũtatẽ non habuerit occidẽdi: neqꝫ ipsius stu dio cõcilio vel mandato pcesserint aliĩ cõtra illũ. ¶ Et quidẽ si hoc ita se habet qd forsan ex eo posset ostẽdi/si certa apparuisset percussio ab eodẽ inflicta: tam modica et tam leuis: in ea parte corpis in qua qs de leui pcuti nõ solet ad mortẽ vt peri torum iudicio medicorꝫ talis pcussio assereretur nõ fuisse letalis cuz de ceteris credendũ sit ipi q nõ accusatur vel denũciaꝛ ab aliquo sed per seipꝫ cõsiliũ appetit salutare pꝰ penitẽtiã ad cautelã iniũctã i sacerdotali poterit officio ministrare maxime religionis accẽdẽte fauore cũ sit canonicꝰ regularis ꝛ sine oi scandalo possit sacerdotale officiũ celebrare. ¶ Qd si discerni non possit ex cuiꝰ ictu pcussꝰ iterĩt: in hoc dubio tãq̃ homicida dꝫ haberi sacerdos. ꝛ si forte homicida nõ sit a sacerdotali officio abstinere debꝫ: cũ in hoc casu cessare sit tutiusqꝫ temere celebrare p eo ꝙ in altero nullũ: in reliquo vero magnũ periculũ timeaꝛ: ꝛ ifra. Si vero (quẽadmodũ phibeꝛ) sacerdos iste priꝰ ab illo pcussꝰ sacrilego morẽ eũ cũ ligone in capite repcussit: qꝛ uis vimvi repellere oẽs leges ꝛ oia iura permittãt: qꝛ tñ id debet fieri cũ moderamine iculpate tutele nõ ad sumẽdã vindictã sed ad iniuriã ppulsandã: nõ vi deẽ idẽ sacerdos a pena homicidĩ penitꝰ excusari tum ratione instrumẽti cũ quo ipse pcussit qd cũ graue sit nõ solet leuẽ plagã inferre: tũ ratione partis i qua fuit ille percussus in qua de modico ictu qs letaliter solet ledi. Idem.

Religiosꝰ chirurgiã exercẽs si ex ea mors sequitur irregularis est etiã si sit penitẽs ꝛ diligẽs ꝛ hoc fecerit causa pietatis: sed cũ eo post satisfactionẽ misericorditer dispẽsari potest hoc dicit. vsqꝫ ad. §. adultimum.

Tua nos duxit fraternitas cõsulendos: et infra. ¶ Quesitum sit quid sit de quodam monacho sẽtiendum qui credens se quandam mulierem a gutturis tumore curare: vt chirurgicus cum ferro tumorem illum aperuit: et cum tumor aliquantulum resedisset: ipse mulieri precepit: ne se vẽto exponeret vllo modo: ne fortevẽtꝰ subintrãs gutturis apertionẽ sibi causam mortis iferret. sed mulieri eiusdẽ mãdato c. xix.

contento)dn̄i messes colligeret:ven
to se exposuit incaute: ⁊ sic p aper=
tionem gutturis sanguis multus ef
fluxit ⁊ mulier dix̄ vltimū sic finiuit
vnum videlicet cū predictus mona=
chus sit sacerdos/liceat ei sacerdo=
tale officiū exercere. ¶ Nos igitur
f.t.r.q̄ licet ipse monachus multū
deliquerit officium alienū vsurpan
do:q̄ sibi minime congruebat: si tn̄
causa pietatis ⁊ non cupiditatis id
egerit ⁊ peritus erat i exercitio chi
rurgie:oīmq̄ studuit quam debuit
diligentiā adhibere:nō est/ex eo qd
per culpā mulieris cōtra consilium
eius accidit adeo reprobād9/ q̄ nō
post satisfactionē cōdignā cū eo mi
sericorditer agi possit vt diuina va
leat celebrare alioquin interdicēda
est ei sacerdotalis ordinis executio
de rigore. ¶ Qui iudici seculari de
dit intersignia furis a quo fuit vul=
neratus irregularis nō est:licet il=
le postmodū occidatur Ab. si. ¶ Ad
vltimum fuit ex parte tua propositū
q̄ quidam scholaris metuens ne la=
trones i hospitio suo essent de stra=
to cōsurgens repperit ibi furem q̄
non solū ipsum scholarē prostrauit
ad terrā sed pene ad mortē vulnera
uit eūdem ⁊ infra. Mane itaq̄ scho
lares latronē quesiuerunt eundem:
quem vulnerarū inuentū potestati
vincentie tradiderūt corā quo con
stanter negauit q̄ premissa minime
perpetrauit:vnde prefata potestas
ad eundem scholarem nūcios desti=
nauit vt exponeret si qua sciret de
fure predicto/vel traderet intersi=
gnia qui cultrū quē ipsi latroni ab=
stulerat/⁊ sotulares ab eodē in ipsi=
us domo dimissos quos abstraxerat
ne pedum strepit9 audiretur/ nun=
cijs tradidit memoratis super eodē
facto se nihil amplius intromittens
Potestas igitur receptis talib9 in=
tersignijs latronē ipsum apparito=
ribus suis tradidit puniendum. qui
sibi amputauerunt virilia ⁊ oculos
eruerūt.latro vero ira ⁊ dolore cō
motus nec potum sumpsit/ nec cibū
et sic de medio est sublatus. Unde p

nostrum oraculum postulas edoce=
ri vtrum prefatus scholaris ad sa=
cros valeat ordines promoueri?
¶ Nos igitur inq̄.t.t.r.q̄ si prefat9
scholaris dignis meritis adiuuat̄
propter prescriptū euentū a susce=
ptione sacrorū ordinū nullaten9 est
arcendus. I dē pñ.⁊ fra.carthu.
Qui dat causam abortioni ho
micida est si pceptū erat viui
ficatum aial rōnale alias secus.
SIcut ex litterarū vestrarū te ca.xx.
nore accepim9 cū quidā pres
byter vestri ordinis q̄ prius fuerat
niger monach9 quandā mulierē p̄=
gnantem cū qua cōtraxerat psuetu=
tudinem inhonestā: ⁊ q̄ asserebat se
concepisse ex eo per zonā arripue=
rit quasi ludens:ipsa p hoc sic se as=
seruit esse lesam:q̄ occasione huius
modi abortiuit propter qd idē pres
byter probor virorum vs9 consilio
seipsum duxit ab altaris ministerio
sequestrandum.⁊ infra. ¶ Nos vero
deuotioni vestre isinuatione presen
tium respondemus:q̄ si nondū erat
viuificatus cōceptus ministrare po
terit:alioquin debet ab altaris offi=
cio abstinere. Idem. S. episcopus.
Non iputat̄ clerico ciuiliter
iusticiā petēti de laico si iudex
i laicū exercet vindictā sanguinis.
POstulasti.⁊ infra. Quesiuisti p̄ c.xxi.
terea vtrum contra quosdam
contenta excōmunicationis senten=
tia debitas ecclesijs decias subtra=
hentes tibi regiā iplorare liceat po
testatem cū absolutionē ipsarum vir
absq̄ sanguinis effusione valeāt co
artari. ¶ Ad qd respondemus q̄ si
te de huiusmodi q̄rimonia simplici=
ter deponente:rex cui ad bonorum
laudem/vindictā vero malor̄ gladi
us est cōmiss9 in eosdē rebelles tra
ditam sibi exercuerit potestatē : eo
rū erit duricie aut malicie iputādū
Honorius.iij.episcopo eboracensi
Homicidium casuale iputatur
ei q̄ nō occidit nec fuit i cl'pa
etiā si ad cautelā veniā postulauerit
Exhibita nobis. J. clerici con= c.xxij.
fessio patefecit q̄ cū i puerili

esset constitut⁹ etate cū quibusdā coe
taneis suis ludēs ⁊ insequēs vnū ex
illis/lapidē post eū non animo ledē
di:sed timorē incutiendi proiecit. q̄
licet eo proiecto lapide percuss⁹ nō
fuerit neq̧ tactus ad aliū tñ lapidē
corruens ⁊ caput offendens/tum ꝓ
pter imperitiā medicātis:tū ꝓpter
patris incuriam:q̄ laborib⁹ ⁊ sudo=
ribus ipsum exposuit/expirauit. Qr
vero dictus clericus vt mitigaret
dolor patris defuncti veniā super
hoc postulauit ab ipso:tu eū a sacro
rum ordinum susceptione repellis
q̄q̄ idē defuncti pater i extremis la
borans:tibi ⁊ presbitero cui suā ape
ruit conscientiā cōfessus fuerit ⁊ ꝓ
stito firmauerit iuramento/nihil ip
sum in morte filiū sui(prout sibi con=
stiterat)cōmisisse. Quare idē cleri=
cus postulauit a nobis:vt cū de illi⁹
obitu lesam non habeat conscientiā
dignaremur agere misericorditer
cum eodem. ¶ Quocirca mandam⁹
quatenus si cōstiterit esse ita ipm ꝓ
pter hoc a receptione sacrorū ordi
num non repellas.

Idem epo et capitulo veneteñ.

☞ Homicidium casuale non im=
putatur ei qui dedit operam
rei licite nec fuit in culpa.

c.xxiiij Iohannes sacerdos humili no=
bis insinuatione monstrauit:
ꝙ cum pulsaret campanas/vt signo
dato conueniret ppl's fideliū ad di=
uina:cadēs tintinabulum percussit
quendā puerū coram eo qui(cū vul
nus esset mortale) decessit. ¶ Nos
igitur attendentes ꝙ dicto sacerdo
ti:qui dabat operā rei licite nichil
potuit iputari:si cas⁹ oēs fortuitos
non preuidit:discretioni vestre mā
damus quatenus si constiterit ita es
se:dictum sacerdotē sacerdotale of
ficiū exequi ꝑmittatis. I d.p.pbro.

☞ Clericus pugnando etiā ꝯtra
inimicos fidei catholice si quē
q̄ percussit ⁊ de iterfectione ipsum
remordet cōscientia a ministerio al
taris abstinere debet.

ca.24 Petitio tua nobis exhibita con
tinebat ꝙ cū inimici dñice cru
cis:ac blasphemi nois xp̄iani castrū
quoddā i quo morabaris grauiter
insisterēt exeūtib⁹ inde hitatorib⁹ tā
clericis q̄ laicis cōtra eos adiuicē
cōfligētib⁹ hincinde occisi q̄ plurī
mi extiterūt. Uñ cū ꝓ eo ꝙ aliquos
ꝑcussisti irregularitatē metuas in=
currisse. ¶ Mandamus quaten⁹ si
de iterfectiōe cuiusq̄ in illo cōfli=
ctu tua cōsciētia te remordet a mi=
nisterio altaris abstineas reuerens
ter:cū sit ꝯsulti⁹ i hmōi dubio absti
nere q̄ temere celebrare. Greg.ix

☞ Idē dicit qd.c. Johānes su=
pra e.⁊ tantū ponit diuersitas
tem in facto.

c.xxv. Quidā(vt asseris)ad edificatio
nē ecclie i adiutorium a pbro
euocat⁹:ruēs cū laqueari qd idem
pbr soluere nitebat hac occasione
rebus est hūanis exēptus:⁊ ifra. At
tendēs igit ꝙ sacerdos ipse dabat
operā licite rei:studuit etiā quā de
buit diligentiā adhibere:circūstā=
tib⁹(qb⁹ ꝑiculū iminebat) ita tēpes=
tiue ⁊ alta voce ꝓmonitis ꝙ ⁊ intel
ligere ⁊ fugere potuerūt: inq̄sitioi
tue talit̄ rñdem⁹ ꝙ ob hanc causā/
vl' qr oēs cas⁹ fortuitos q̄ ꝓuideri ñ
possunt forsitan nō preuidit:non de
bet quo ad officiū vel beneficium
impediri. ¶ De torneamentis. Ex
concilio lateraneñ.

☞ Torneamēta fieri non debent
⁊ vulnerato i eis conceditur
penitentia sed si moritur denegat
ei sepultura ecclesiastica si accessit
animo pugnādi sec⁹ si accessit alia
causa:vt puta debita sibi exigeret:
hoc dicit cum capitulo sequenti.

ca.l. Felicis memorie inocē
tii ⁊ eugenii ꝓdecesso
rū nroꝝ vestigiis inhe=
rētes: detestabiles illas
nūdinas vel ferias q̄s
vulgo torneamēta vo=
cant: in quibus milites ex cōdicto
ꝯuēire solēt:⁊ ad ostētationē virtū
suaꝝ et audacie temere ꝯgredi/ vn
de mortes holz: ⁊ aiaꝝ ꝑicula sepe
ꝓueniūt fieri ꝓhibem⁹. ¶ Qd si qs
eoꝝ ibi mortu⁹ fuerit q̄uis ⁊ poscēti

penitentia nō negetur: ecclesiastica tamen careat sepultura. Alexāder tertius anathensi episcopo.

Idē dicit qḋ in superiori ca.

chz.ij. Ad audiētiam nostrā noueris peruenisse: ꝙ cū quidā ad locum deputatum torneamenti causa requirendi debita accessisset. ꝛ infra Nos attendentes ꝙ his tm̄ ecclesiastica sepultura debeat īterdici: qui ad torneamēta animo id faciēdi tm̄ accedentes decedūt ibidē: fraternitati tue man.qua. si tibi cōstiterit ꝙ ad predictū torneamentū non animo ledendi sed percipiendi credita puenisset licet ibi fortuito casu obierit corpus eius dispēsatiue ecclesiastice tradi facias sepulture: maxime si dominicū corpus susceperit: ꝛ sacri olei fuerit vnctione perunctus.

De clericis pugnantibꝰ ī duello. Alexander tertius.

Clericꝰ iniens duellū siue obtulit siue susceperit deponēdꝰ est poterit tamen ep̄s cum eo dispēsare si mors vel mutilatio mēbri nō sit inde secuta.

Chz.i. Dico si clericus alicui sponte duellum obtulerit vel oblatū susceperit siue victor siue victꝰ fuerit de rigore iuris est merito deponēdꝰ. Sz q̄tūcunq̄ eius in hoc grauis sit et enormis excessꝰ: euadere potest depositionis sententiā: si cū ipso suus ep̄s duxerit misericorditer dispensandum: dūmodo ex ipso duello homicidium vel mēbrorum diminutio non fuerit subsecuta. Celestīn.iij.

Irregularis est clericꝰ nō solum si ipse interficit ꝑ se: sed etiam si pugil ab eo datus aduersarium occidat: nec excusat consuetudo poterit cū eo circa beneficiū habendum dispensari.

chz.ij. Hereticus presbiter nobis humiliter intimauit ꝙ cū laicum quendā super furto ī seculari placito cōuenisset quia testes sui defecerunt pugilem scd̄m prauā terre consuetudinem introduxit: qui reū vsq̄ adeo ictibus vulnerauit ꝙ coactus est expirare. Qr igitur super hoc non consulere voluisti ambiguitatē tuam respōsione huiusmodi remouemꝰ ꝙ tales pugiles homicide vere existunt. Nec predictꝰ sacerdos: licet non ipse sed aliꝰ pro eo ī duello pugnauit: debet in sacris ordinibus ministrare: sicut tradunt sacrorum canonū instituta. Homicidium autē tam facto q̄ precepto siue consilio aut defensione nō est dubiū ꝑpetrari. poterit tn̄ cū eo circa habēdū bn̄ficiū misericorditer dispēsari

De sagittarijs. Innocen.iij.

Excōicandꝰ est sagittarius et balistariꝰ ꝯtra xp̄ianos. h.d.

Chm. vnicū. Artem illā mortiferā et odibilem balistarioꝝ ꝛ sagittarioꝛuz aduersus xp̄ianos et catholicos exerceri de cetero: sub anathemate prohibemꝰ

De adulterijs ꝛ stupro. Inerod.

Stuprās virginē tenet eā dotare ꝛ ducere in vxorē. ꝛ si nō vult cū ea contrahere vltra dotem corporaliter castigabit. h.d. cū ca. se.

Chm.i Si seduxerit q̄s virginē nondū desponsatā dormieritq̄ cū ea dotabit eā ꝛ habebit vxorē. Si vero pater virginis dare noluerit: reddet pecuniā iuxta modū dotis quam virgines accipere consueuerunt. Greg. siponeñ. episcopo

Summatū est supra ca. proxi.

chz.ij. Peruenit ad nos ꝙ felix quandam virginē stupro decepit. qḋ si verū est q̄nis esset de lege pena plectendus nos aliquatenꝰ legis duriciam mollientes hoc modo disponimus vt aut quā stuprauit vxorē hebeat. aut si renuēdum putauerit corporaliter castigatꝰ excōicatusq̄ in monasterio in quo agat penitentiam retrudat: de quo nulla sit egrediendi sine precepto licentia.

Ex concilio at elateñ.

Maritus retinens adulteram
coniugē non peracta peniten
tia particeps est delicti. sec⁹ si egit
penitentiā non tamen debet eam se
pe recipere.

ca. xij. SI vir se lens vxorē suā delin
quisse q̄ nō egerit penitentiā
sed permanet i fornicatione ꝛ vixe
rit cū illa re⁹ erit ꝛ ei⁹ peccati par
ticeps. ¶ Nō si mulier dimissa ege
rit penitentiā ꝛ voluerit ad virum
suum reuerti debet: sꝫ nō sepe reci
pere peccatricē. Ex ꝯcil. parisien.

Maritus ꝓpter suspitionē po
test accusare vxorē de adulte
rio: ꝛ in accusando preferī ceteris.

ca. iiij. MAritis etiā ex suspitione vxo
res accusare ꝑmissum est: ꝛ ip
si plus ceteris de adulterio ꝛ accu
sare possunt ꝛ defēdere. Alexā. iij.

Ad solam mulieris ꝯfessionē
asserētis se ꝯmisisse adulteriū
cū sacerdote: nō debet sacerdos pu
niri: sꝫ sibi īfamato potest īdici pur
gatio: quā si prestiterit absoluitur:
deficiens vero suspēditur ab officio

ca. v. SIgnificasti nobis quēdā pres
biterū cū alterius cōiuge in
tra ecclesiā dormiuisse: q̄ se ꝛ illum
cuidam sacerdoti huiusmodi deli
ctum ꝯfessos fuisse publice tibi dete
xit: ꝛ hoc ipsum idē sacerdos nomē
adulteri celans in p̄sentia tua dixit.
Super quo q̄d fieri debeat cū negā
te adultero mulier i ꝯfessiōe persi
stat consiliū req̄sisti. ¶ Ideoq꞉ man
da. qua. cōdignā pnīam prefate īpo
nens adultere: ecclesiā ꝑ aspersionē
aque b̄ndicte reconciliare ꝓcures.
Predicto aūt sacerdoti ne ꝯtra apo
stolū īfirmoꝝ corda mala fama ipsi⁹
percutianī ꝛ ne vituperetī ministe
rium nr̄m/ neq꞉ securiores pb̄ri exi
stentes i pctm̄ licenti⁹ ꝓlabātur: cū
vicinis. v. pb̄ris quos se nolle peie
rare cognoueris: iuxta arbitriū tu
um purgationē indicas: quā si pur
gare se poterit in officio suo mini
strare permittas alioqui ab officio
suo ip̄m suspendere non postponas.
In. iij. tullen. episcopo.

Coniunx cōiugē de adulterio
impetere non potest: si ꝛ ipse adul
terium commisisse conuincatur.

ca. vi. INtelleximus ꝙ cū. G. laic⁹. B.
vxorem suā a maritali cōsortio
depulisset diocesan⁹ eoꝝ audiēs eā
dē cū quodā adultero fornicari: eā
et illū vinculo excōicationis astrin
xit q̄ tandē adulteriū abiurās abso
lutione recepta/ corā ep̄o memora
to predictū virum sibi restitui postu
lauit. at illi obijciens ei adulterium
et ꝙ ab ipso nō expulsa sed sponta
nea recessisset restitutionē sui ꝓpo
suit minime faciendā ꝙ mulier infi
ciens replicauit in ip̄m ꝙ fuerat for
nicatus. ꝛ infra. ¶ Quocirca mādā
mus quatenus (nisi tibi cōstiterit vel
per euidentiā rei vel ꝑ confessionē
legitimā mulierꝫ: ꝙ adulterata spō
te fuisset: adulteriū etiā q̄d vir dicit
commisisse ꝓbatione cessante ipsum
recipere cōpellas eandē. Nō si pre
dicto modo de mulieris fornicatio
ne constiterit (nisi testes ꝑ quos vi
ri adulteriū est probatū fuerint re
probati cū matrimoniū ius in vtro
q꞉ lesum cōsistat. ꝛ paria delicta mu
tua ꝯpensatione tollātur) nihilomi
nus eū cogas vt eā recipiat ꝛ mari
tali affectiōe ꝑtractet alioquin mu
lieri silentiū īponere nō postponas
Idem episcopo ambianen.

Non debet separari matrimoniū
quo ad thoꝝ ꝓpter adulteriū
q̄n ambo ꝯiuges fuerūt adulterati.

TUa fraternitas req̄siuit: vtrū
aliquo denegāte vxori sue in ca. vij
adulterio depr̄ehēse debitū ꝯiuga
le/ si postmodū ipse cū alia ꝑpetret
adulterium manifeste cogi debeat
vt eandē maritali affectione pertra
ctet. ꝛ infra. ¶ Sup quo ta. re. ꝙ cū
paria crimina ꝯpēsatione mutua de
leantur: vir huiusmodi fornicatio
nis obtentu/ sue vxoris nequit con
sortium declinare.

¶ De raptoribus/ incendiariis ꝛ vio
latoribus ecclesiarum.

Ex concilio melden.

Ratione rapine sortitur quis
foꝝ nō sui iudicis ꝛ ab eo po
terit puniri ꝓprio iudice suffragāte

ca. i.
De illis autem qui de loco ad locum iter faciunt et ibi rapinas et depredationes peragunt. ¶ Placuit ut ab illius loci prelato excommunicentur: nec ante ex parrochia illa exeant: quam digne que perpetrauerunt emendent quoniam excommunicatio pro prelato eorum significanda est: ne eos recipiat antequam illuc redeant ubi rapinam fecerint: et omnia plene emendent. Eugenius. iij.

Manifestus raptor vel ecclesie violator si restituit vel de restituendo cauet in vita et in morte ad penitentiam et sepulturam admittitur. si non noluit cauere cum posset et in morte non potest clerici eius sepulture interesse non debent: et clerici intereuntes vel iniungentes penitentiam contra hanc dispositionem deponuntur ab officio et beneficio.

ca. ii. Super eo vo. et ifra. ¶ Statuimus ut quicumque ex his qui violenter surrexerit in rapinam: siue ecclesiarum violationes manifeste fuerit de his bene sue nisi prius ablata restituat si poterit: vel emendandi firmam et plenam securitatem fecerit penitentie beneficium ei penitus denegetur. ¶ Si vero usque ad obitum in contumacia sua durauerit: et in extremis positus remedium penitentie humiliter postulauerit: si emendationem vel emendandi securitatem prestiterit: ei penitentia et sepultura ecclesiastica concedantur. ¶ Qui autem in sanitate obstinata mente non penituerit vel emendauerit: et in morte securitatem prestare nequiuerit solemnitas penitentie parum prodesse videtur sicut credimus. sed de peccato contrito corde viaticum non negetur: ita tamen ut nullus clericorum sepulture illius intersit: nec eius elemosinam presumat accipere. ¶ Qui si qui pro forum vel clericorum contra hoc in vita vel morte penitentias dare: aut sepulture interesse: vel eorum elemosinas accipere attentauerit seu huiusmodi rapine participes inuenti fuerint: ordinis sui damnum irrecuperabiliter patiantur: et ecclesiastico beneficio careant. Ex concilio lateranensi.

Excommunicari debent qui capiunt vel spoliant fideles ex iusta causa nauigantes. h. d. primo. Excommunicati sunt spoliantes naufragium patientes nisi ablata restituant hoc secundo.

ca. iij. Excommunicationi subdantur qui romanos aut alios christianos pro negociatione vel aliis honestis causis nauigio vectos: aut capere aut rebus suis spoliare presumunt. ¶ Illi etiam qui christianos naufragium patientes (quibus secundum regulam fidei auxilio esset tenentur) damnata cupiditate spoliant rebus suis nisi ablata reddiderint excommunicationi se nouerint subiacere.

Alexan. iij. panormitano archiepo.

Ex principis delegatione possunt prelati de raptu et aliis criminibus iudicare. penam tamen sanguinis infligere non possunt

ca. iiij. In archiepiscopatu tuo quando quidem sarraceni mulieres christianas et pueros rapiunt et eis abuti presumunt: et quosdam etiam interdum occidere non verentur. Cum excessus huiusmodi rex sicilie tibi et aliis episcopis commiserit puniendos. ¶ Consul. t. t. r. quod tales in iurisdictione tua existentes pecuniariis poteris pena mulctare et et etiam flagellis afficere: ea modestia ratione adhibita quod flagella in vindictam sanguinis transire minime videatur. ¶ Si vero ita fuerit grauis excessus: quod mortem vel detruncationem membrorum debeant sustinere vindictam reserues regie potestati.

Idem claremon. episcopo.

Incendiarius ecclesie in morte penitens et absolutus in cimiterio sepelitur: et heredes compelluntur ad satisfaciendum iuxta facultates defuncti. hoc dicit.

ca. v. In litteris tuis continebatur quod cum. N. multis fuisset criminibus irretitus: quod ecclesiarum incendium diabolo instigante commiserat tandem in egritudine constitutus accepta penitentia de commissis per manum capellani sui fuit a sententia anathematis

tis absolutus: sed mortẽs ecclesiasti cam sepulturã habere nequiuit.
¶ Quapropter: si ita res se habet: mandamus vt corpus eiusdẽ ap. cessante facias in cimiterio sepeliri: ⁊ heredes eiꝰ moneas ⁊ cõpellas vt his quibus ille per incendiũ vel alio modo damna contra iusticiã irrogauerat iuxta facultates suas cõdigne satisfaciant: vt sic a pctõ valeat liberari. Inocẽs. iij. burgieñ. epõ.

☞ Raptus nõ dicitur vbi volens ꝑ matrimonio adducitur: raptor tamen cũ rapta m̃rimoniũ contrahere potest ⁊ post cõsummationẽ matrimonij alter sine ꝯsensu alteriꝰ religionem ingredi non potest. h. d. cũ capitulo sequenti.

ca.vi. Cum causa q̃ inter. E. militem et vxorẽ eiꝰ vertitur. ⁊ infra. ¶ Rñdemꝰ ꝙ cũ ibi raptus dicatur admitti vt nil añ de nuptijs agit iste dici nõ debet / cũ habuerit mulieris assensum: et prius eã desponsauerit q̃ cognouerit: licet parentes reclamarent a quibꝰ eaʒ dicitur rapuisse ¶ Preterea cũ post matrimoniũ carnis cõmixtione perfectũ (teste apostolo) vxor sui corporis potestatẽ nõ habet sed maritꝰ ⁊ e conuerso si precessisse matrimoniũ vel ex probationibꝰ viri vel mulieris cõfessione claruerit: post matrimonium sine assensu viri nõ potuit ipsa monasteriũ ingredi / aut aliter continẽtiã profiteri. ¶ Non ergo pro eo ꝙ post matrimoniũ consummatum rapta per vim in monasterio fuerit viri poterit cõsortiũ declinare: maxime si ꝓbari nequeat virũ (vt mulier ꝓtereẽ ꝯtinẽtiã) assensisse. In. iij. epo saroñ.

☞ Rapta põt matrimoniũ cõtrahere cũ raptore vbi datur libera facultas in contrahendo.

ca.vii Accedens ad apo. se. ⁊ infra. ¶ Rapta puella legitime contrahet cũ raptore: si prior dissensio transeat postmodũ in consensum et quod ante displicuit tandem incipiat complacere: dũmodo ad contrahendum legitime sint persone.

¶ De furtis.

Decretal.

☞ Breue ẽ ⁊ nõ summatur.

Qui furatur hoiem ⁊ vendiderit: conuictꝰ morte moriatur. Ex concilio triburiensi. cap.i.

☞ Furibꝰ ⁊ latronibꝰ i peccato obeuntibꝰ sacramẽta ecclesiastica denegãda sũt. secꝰ si in morte eos pẽituit

cap.ii. Fures ⁊ latrones si in furãdo et depredando occidũtur / visum est ꝑ eis nõ esse orandũ. Sed si cõprehẽsi aut vulnerati pbro vel diacono confessi fuerint cõmunionem eis nõ negamꝰ. Ex pniali theodori.

☞ Cõmittẽs furtũ ex necessitate non multũ vrgẽte peccat: sed non grauiter vnde iponenda est leuis penitentia. h. d. secundum cõmunem intellectum.

ca.iii. Si quis ꝓpter necessitatẽ famis aut nuditatis furatꝰ fuerit, cibaria / vestẽ vel pecus: peniteat hebdomadas tres: ⁊ si reddiderit: non cogatur ieiunare.

iero. super parabo.

☞ Non indicãs furem propter lucrum qd̃ ab eo ꝯsequit reꝰ peccati est.

ca.iiii Qui cũ fure partit: occidit aiaʒ suam nõ fur solũ sed ille reus tenet q̃ furti ꝯsciꝰ q̃rẽte possessore nõ indicat. Alex. iij. cremonẽ. epõ.

☞ Fur occultus potest post restitutionem ⁊ penitẽtiã ad sacros ordines promoueri.

ca.v. Ex litteris tuis innotuit ꝙ. B. calicem quẽdam i ecclesia minus caute dimissum rapiens longo tempore detinere presumpsit. et infra. ¶ Manda. qua. si sponte ꝯfessꝰ fuerit ⁊ exinde eccl'e cuiꝰ calix fuerat satisfecerit: est super hoc nota vl' infamia manifesta respersꝰ post peractam penitentiam aut congruam partem penitentie (dummodo alias idoneum ipsum esse cognoscas) ad sacros ordies nõ dubites ꝓmouere ¶ De vsuris. Alex. iii. i ꝯci. turo.

☞ Usura est lucrifacere fructus rei pignorate. fallit in casu hic excepto.

Ca.i.

Iures cleri coꝝ: ꝛ infra. Generalis ꝯcilij decreuit au- ctoritas: vt null⁹ ꝯstitut⁹ i clero vł hoc vel aliud ge- nus vsure exer cere p̄sumat. Et si q̄s alicu- ius possessionē data pecunia sub hac spe vł cōditiōe i pign⁹ accepit. si sor- tē suā (deductis expensis) de fructi- b⁹ iā percepit: absolute possessionē restituat debitori. Si aūt aliquid mi- nus habet eo recepto possessio libe- re ad dñz reuertat. ¶ Et si post hmōi ꝯstitutū i clero q̄sq̄ extiterit q̄ de te- stendis vsurarum lucris insistat. eccle- siastici officij periculū patiat. ¶ Ni- si forte ecclie bñficiū fuerit qđ redi- mendū ei hoc modo de manu laici videatur. I dem cātuariē. archi- episcopo et eius suffraga.

Idez i effectu dicit cū precedē- ti. c. sed addit tacite idē esse i laicis. nam in precedenti. c. tantum fuit facta mentio de clericis.

c.ij.ii. Quoniā nō solū viris ecclsiasti- cis sed etiā q̄buslibet aliis pe- riculosū est vsurarū lucris intēdere auctoritate presentium durim⁹ iniū- gendū vt eos q̄ de possessionib⁹ vel arborib⁹ quas tenere in pignore no- scuntur sortē (deductis expensis) re- ceperunt: ad eadem pignora restitu- enda: sine vsurarū exactione ecclesi- astica districtione compellas.

I dem in cōcilio laterañ.

Manifesti vsurarij ad commu- nionē altaris et ecclesiasticaz sepulturā ꝛ oblationē offerendā ad- mitti nō pñt. et clerici cōtra hoc fa- ciētes puniuntur vt hic dicitur.

ca.iii. Quia in oib⁹ fere locis ita cri- men vsurarū inualuit: vt multi (aliis negocijs p̄termissis) quasi lici- te vsuras exerceāt: ꝛ qualiter vtriuſ- q̄ testamenti pagina cōdēnētur: ne- quaq̄ attendant. ¶ Ideoq̄ cōstituī- mus q̄ vsurarij manifesti nec ad cō- munionē admittāł altaris: nec x̄pia- nā (si in hoc pctō decesserint) accipi- ant sepulturā: sed nec oblatiōes eo- rū quisq̄ accipiat ¶ Qui aūt accepe- rit vel x̄piane tradiderit sepulture et q̄ acceperit reddere cōpellat ꝛ do- nec ad arbitriū ep̄i sui satisfaciat ab officiū sui maneat executiōe suspen- sus. I dē panormitano archiep̄o.

Potest itelligi dupliciter p̄i- mo i mutante: scd̄o in recipiē- te vsuras: ꝛ scd̄m p̄mū intellectū. h̄ d. Etiā p̄ opere pio nō lз vsuras re- cipere q̄n p̄ receptionē datur cā vsu- re cōmittēde. h. d. Uel sic ꝛ clarius. Nō lз iducere quē ad exercendū vsu- ras etiam pro pio opere: et ista lec. colligitur ex decisa.

Uper eo vero. ꝛ ifra. ¶ Res- pōdem⁹: q̄ cū vsurarū crimē vtriusq̄ testamenti pagina detestet sup hoc dispensationē aliquā posse fieri nō videm⁹. Qz cū scriptura sa- cra p̄hibeat p̄ alteri⁹ vita mentiri multomagis p̄hibēd⁹ est q̄s ne etiā p̄ redimēda vita captiui vsurap̄ cri- mie inuoluat. I dē salernita. archie. ca.iiii.

Usurarij q̄ sūt soluēdo cogūt p̄ penas lateraneñ. cōcilij vsu- ras restituere: etiā quas añ concilij receperūt: ꝛ facultatibus non exstan- tib⁹ debēt possessiones empte ex pe- cunia funebri vendi et debentib⁹ de- bere satisfieri.

Um tu manifestos vsurarios iurta decretū nr̄m: qđ nuper in cōcilio p̄mulgatū est cōione alta- ris et ecclesiastica precepit is sepul- tura priuandos/donec reddant qđ tam p̄aue receperant: quidā eorum (ad excusandas excusationes in pec- catis) impudēter affirmant illas dū- taxat vsuras restituendas q̄ sūt post interdictum nr̄m recepte: ꝛ infra. ca.v.

¶ Super his. f. t. r. q̄ siue ante siue post interdictū nr̄m vsuras extorse- rint: cogēdi sūt p̄ penā quā statuim⁹ in concilio eas his a quibus extorse- runt vel eoꝝ heredibus restituere: vel his nō supstitib⁹ pauperib⁹ ero- gare: dummodo in facultatibus ha- beāt: vnde ipsi possint eas restitue-

re: cũ iuxta verbũ beati augustini. Non remittatur pctm̃ nisi restituat ablatũ. Illi aũt qui nõ habẽt in facultatib⁹ vñ vsuras valeant restituere non debent ulla pena mulctari. cum eos nota paupertas euidenter excuset. Possessiões vero q̃ de vsuris cõparate sunt debent vẽdi ⁊ ipsarũ precia his a quibus vsure sunt extorte restitui vt sic nõ solũ a pena: sed etiam a peccato possint (quod per vsurarum extorsionem incurrerant) liberari. Ex dẽ genuen. archiepõ.

Uendens rem plus q̃ valeat qr solutionem differt peccat: nisi dubium sit an tẽpore solutionis erit valor rei variatus: et venditor non erat venditurus tẽpore quo vendidit. h. d. sc̃dm communem intellectũ

ca. vi. In ciuitate tua dicis sepe cõtingere: q cũ quidã piper seu cinamomũ seu alias merces cõparant q̃ tũc vltra qnq libras nõ valent et pmittũt se illis a quibus illas merces accipiũt: sex libras statuto termino soluturos. Licet aũt cõtract⁹ huiusmodi ex tali forma nõ possit cẽseri noĩe vsurarũ nichilominus tñ vẽditores pctm̃ incurrunt/nisi dubiũ sit merces illas plus minusve solutiõis tẽpore valituras. ⁊ ideo ciues tui saluti sue bñ cõsulerent: si a tali contractu cessarent. cũ cogitatiões hominum omnipotenti deo nequeũt occultari. Idem.

Usurarius monit⁹ nõ desistẽs si clericus est ab offõ ⁊ bñficio suspendit. si laic⁹ excommunicatur.

ca. vij. Preterea prochianis tuis vsuras recipere Iterdicas. q̃ si parere cõtẽpserint: si clerici sint: eos ab officio beneficioq suspendas. Si laici vsq ad dignã satisfactionẽ ipsos vinculo excõicatiõis astringas. Ex dẽ abbati ⁊ frĩb⁹. s. lauren.

Fruct⁹ rei pignorate cputari dñt i sortẽ. ⁊ excipit vnũ casũ

c. viij. Conquest⁹ est nobis. C. cleric⁹ ⁊ infra. M. v. mã. qua. si terram ipsam titulo pignoris detinetis et de fructibus eius sortem recepistis: pdictã trã clerico mediato red datis. Nisi terra ipsa de feudo sit monasterij vri. Ex dẽ epõ placẽtino.

Heres vsurarij filius vel extraneus vsuras extortas per defunctum restituere compellitur.

ca. ix. Qua nos ducit. f. cõsulẽdos qd sit de vsurariorum filijs obseruãdũ: q̃ eis i crimine vsurarij defunctis succedunt: aut de extraneis ad quos bona vsurariorũ asseris deuoluta. Tue igitur questioni litteris presentibus rñdem⁹ q filij ad restituendas vsuras ea sunt districtiõe cogẽdi qua parentes sui si viuerent cogerent. Idipsũ etiã cõtra heredes extraneos credim⁹ exercẽdũ. Urb. iij.

Mutuans ea mẽte vt vltra sortẽ aliquid recipiat tenetur in foro anime ad illud restituendum: si ex hoc aliquid consecutus est. Idẽ i nõ dãte pabolã iuramẽti nisi aliqd īde recipiat. Et idẽ ĩ vendente rẽ plus q̃ valeat: quia differt solutionem.

cap. x. Consuluit nos tua deuotio an ille in iudicio animarum quasi vsurarius debeat iudicari: q̃ non alias mutuo traditurus eo proposito mutuaz pecuniam credit: vt ls oĩ pnctiõe cessãte pl⁹ tñ sorte recipiat. Et vtrũ eodẽ reatu criminis inuolvat qui (vt vulgo dicit) nõ aliter parabolã iuramẽti cõcedit donec (q̃uis sine actione emolumentum aliquod inde percipiat) Et an negociator pena consimili debeat cõdẽnari: q̃ merces suas lõge maiori pcio distrahit si ad solutionem faciendã prolixioris temporis dilatio prorogel: q̃ si ei in ptinẽti pciũ persoluatur. Uerũ qa quid in his casibus tenendum sit ex euãgelio luce manifeste cognoscit: in quo dr. Date mutuum nihil inde sperantes: hmõi hoĩes p intentiõe lucri quã habent (cũ oĩs vsura et superabundantia prohibeatur i lege) iudicãdi sũt male agere. ⁊ ad ea q̃ taliter sunt accepta restituẽda: i alarũ iudicio efficaciter inducendi. Ex an. iij. platis in regno frãcie cõstitutis

Manifestus vsurarius appellans ad subterfugiendum institutionem audiendus non est.

ca.xl. Quam pernicioso &c. et fra. Ms. qua manifestos vsurarios maxime quos vsuris publice renunciasse constiterit: cum aliquis eos conuenerit de vsuris nullius permittatis appellationis subter fugio se tueri.
Idem narbonen. archiepo.
Per subtractionem coionis christianorum et per principes seculares cogendi sunt iudei ad vsuras restituendas.

ca.xij. Post miserabile: et infra. Iudeos ad remittendas christianis vsuras per principes et potestates compelli precipimus seculares. Et donec eis remiserint: ab vniuersis christi fidelibus tam in mercimonijs quam in alijs per excõicationis sntiam eis iubemus communionem omnimodam denegari. Idem mutinen. epo.
Non obstante iuramento de non repetendis vsuris per debitorem prestito: pot iudex ex officio suo vsurariũ ad restituendas vsuras compellere.

ca.xiij Quas dudũ recepimus questiones quod quidam vsurarij eos quibus dant pecuniam ad vsuram prestare faciunt iuramentum quod vsuras non repetent: et sup hisquas soluerint nullam moueant questionem. Nos igitur rñdemus vt vsurarios ipsos mo. pre. p cẽ. ec. ap. re. compellas ante vsurarum solutionem ab earum exactione desistere vel restituere ipsas postquam fuerint persolute: ne de dolo et fraude contingat eos comodum reportare. Idem.
Non auditur vsurarius repetens vsuras nisi prius restituat extortas.

c. xiiij Quia frustra legis auxilium inuocat qui cõmittit in legem. Statuimus vt si quis vsurarius a nobis lras ipetrauerit sup restituendis vsuris vel fructibus computandis in sortem. nisi prius ipse restituerit vsuras quas ab alijs noscitur recepisse/auctoritate lrarum ipsarum nullatenus audiatur. Idem altissiodoren. epo.
Conuictus de vsuraria prauitate per famam et alia argumenta pot manifestari vsurarius et tamen manifestus vsurarius compesci secundum dispositionem late. concilij.

ca.xv Cum in diocesi tua sint quam plurimi vsurarij de quibus minime dubitatur quin sint vsurarij manifesti contra quos propter timorem potentum qui tuentur eosdem nullus accusator apparet nec quidem sunt per sententiam condemnati. F. t. t. r. quod licet contra eos non appareat accusator: si tamen alijs argumentis illos constiterit esse vsurarios manifestos: in eos penam in latera. concilio contra vsurarios editam libere poteris exercere.
Idem.
Maritus recipiens pignus pro dote promissa non tenetur fructus in sortem computare. h. d. et est casus singularis et alibi non probatur.

c. xvi. Saluberrime: et infra. Sane generum ad fructus possessionum que sibi a socero sunt pro numerata dote pignori obligate computandos in sortem non credimus compellendum. Cum frequenter dotis fructus non sufficiant ad onera matrimonij supportanda.
Idem epo. bon.
Repetens vsuras non auditur nisi restituat extortas per se vel per alium a quocunque causam habeat.

c. xvij Michael laicus suam nobis querimoniam destinauit: quod M. et quidam alij bonon. ciues multa extorserunt ab eorum a patre suo cuius heres extitit noie vsurarum: et infra. Attentius prouisurus ne auctoritate nostra in negocio procedas eodem nisi dictus conquerens restituerit vel adhuc restituat si quas aliquando ipse vel pater eius extorsit vsuras.
Idem in concilio generali.
Etiam iudei compellendi sunt ad restituendas vsuras extortas a christianis et ad soluendas decimas vel oblationes de eorum possessionibus.

c. xviij Quanto amplius christiana religio ab exactione compescitur vsurarum: tanto grauius sup his iudeorum pfidia insolescit: ita quod breui tpe christianorum exhauriunt facultates. Volentes igitur in hac pte pspicere christianis ne a iudeis imaniter aggrauentur: synodali decreto statuimus: vt decetero quocunque ptextu iudei a christianis graues immo

deratas de vsuras extorserint a christiano rum eis participium subtrahat: donec de immoderato grauamine satisfecerit competenter. vnde christiani (si opus fuerit) per cen. ec. ap. pos. compellantur ab eorum commercijs abstinere. Principibus autem iniungimus: vt propter hoc non sint christianis infesti: sed potius a tanto grauamine studeant cohibere iudeos. ¶ Hac eadem pena iudeos decernimus compellendos ad satisfaciendum ecclesijs pro decimis et oblationibus debitis quas a christianis de domibus et possessionibus alijs percipere consueuerant antequam ad iudeos quocunque titulo deuenissent vt sic ecclesie conseruentur indemnes.

Grego. nonus fratri. r.

Usurarius est qui a debitore recipit aliquid vltra sortem. etiam si suscipiat in se periculum. h. d. primo. Non est vsurarius emptor rei minus iusto precio si tunc veri similiter dubitetur an tempore solutionis plus vel minus sit res valitura. h. d. secundo. Propter dubium excusatur is qui ex eo quod differt solutionem precium vendit rem plusquam valeat si non erat eam alias venditurus. h. tertio.

ca. xix. Nauiganti vel eunti ad nundinas certam mutans pecunie quantitatem eo quod suscipit in se periculum recepturus aliquid vltra sortem vsurarius est censendus. ¶ Ille quoque qui dat. x. solidos vt alio tempore totidem sibi grani vini vel olei mensure reddantur que licet tunc plus vel minus solutionis tempore fuerint valiture verisimiliter dubitatur non debet ex hoc vsurarius reputari. ¶ Ratione huius dubij etiam excusatur qui pannos/granum/vinum oleum/vel alias merces vendit: vt amplius quam tunc valeant in certo termino recipiat pro eisdem si tamen ea tempore contractus non fuerat venditurus.

¶ De crimine falsi. Augustinus.

Testis falsidicus tres ledit: deum: iudicem: et partem. et falsus est non solum qui mendacium dicit sed etiam qui veritatem occultat.

Falsidicus testis tribus personis est obnoxius: primum deo cuius presentiam contemnit: deinde iudici quem mentiendo fallit: postremo innocenti quem falso testimonio ledit. ¶ Uterque reus est et qui veritatem occultat: et qui mendacium dicit: quia et ille prodesse non vult: et iste nocere desiderat. Luc. iij. vigorie. e. cap. j.

Sententia lata per falsas litteras non debet executioni mandari.

ca. ij. Super eo: quod sententiam auctoritate litterarum falsarum latam noluisti executioni mandare. t. prudentiam commendamus. ¶ Mandantes vt quotiens aliqua scripta sub nomine nostro destinata redarguenda videris falsitatis: nullam ei adhibeas fidem et quod per ipsas mandatum fuerit non obserues sed eum qui presentauerit retineri facias diligenter.

Urbanus tertius.

Clericus falsans sigillum principis deponitur. Item ei caracter imprimitur et exilium mittitur.

ca. iij. Ad audientiam nostram te significante peruenit quod cum quosdam clericos qui falsauerunt sigillum regis francorum carcerali custodie mancipaueris: et infra. ¶ F. t. t. r. vt eis nec membrum auferri: nec penam isti (?) si facias corporalem per quam periculum mortis possint incurrere sed eis a suis ordinibus degradatis in signum maleficij caracterem aliquem in primi facias: quo inter alios cognoscantur: et prouinciam ipsam eos abiurare compellens abire permittas.

Innocentius tertius.

Existens in curia litteras apostolicas non recipiat nisi de manibus pape vel officialium ab ipso deputatorum personetamen solennes per nuncios recipere poterunt de manibus tamen predictorum. Contra faciens si laicus est excommunicatio ni subiacet. si clericus ab officio et beneficio deponitur. h. d. vsque ad. §. adijcientes.

ca.iiii. Dura sepe mādata: et infra. ¶ Sta tuimus et sub excōicationis pena et suspensionis ordinis et bñficii di: strictius inhibemus: ne quis apostolicas. ap. litteras nostras/nisi a nobis. vel de manibus illorum recipiat q de mādato nostro ad illud sūt officiū deputati. Si vero persona tante auctoritatis extiterit vt ipsam deceat per nunciū litteras nostras recipere: nūciū ad cācellariā nostrā vel ad nos idoneū: p quem litteras ap. iuxta formā pscriptā recipiat. Si qsaūt in hac pte mandati nři transgressor ex titerit si laicus fuerit: excōicationi sub iaceat: si clericus officio et bñficio su spensione damnetur: et infra.

Per excōicationis penā prouis: det cōtra nō resignantes nec destruentes litteras falsas infra. xx. dies et absolutio pape reseruatur et contra fctm non tenet. h. d. Ab. sicu.

¶ Adiicientes statuimus vt gñale ex: cōicationis sententiā pmulgetis: quā p singulas parrochias faciatis fre: quentius inouari q si quis falsas lit teras se hr̃e cognoscit: infra. xx. dies lras illas aut destruat aut resignet/ si penā excōicationis voluerit euade re: quā (nisi forsan in mortis articu: lo) sine speciali mandato nřo: a quo q nolumus relaxari: nec etiā (si pre sumpta fuerit cōtra hoc) absolutio quicq habeat firmitatis. Idē archi episcopo et canonicis mediolaneñ.

Ponit nouem modos falsan: di litteras papales.

ca.v. Licet ad regimē: et infra. Ut aūt varietates falsitatis circa no stras lras deprehēdere valeatis eas vobis pñtibus lris ducimus exprimen das. ¶ Prima species falsitatis hec est vt falsa bulla falsis lris apponat. ¶ Scda vt filū de vera bulla retra: hatur ex toto: et per aliud filū imis: sū falsis litteris iferat. ¶ Tertia vt fi lū ab ea parte i qua charta plicatur incisū cū vera bulla falsis litteris immittat sub eadē plicatura cū filo similis canapis restauratū. ¶ Quar ta cū a superiori parte bulle altera pars fili sub plūbo rescindit et p ide filū lris falsis inserta reducit infra plūbū ¶ Quinta cū lris bullatis et red ditis i eis aliqd p rasurā tenuē imu: tatur. ¶ Sexta cū scriptura lrarum q: bus fuerat apposita vera bulla cum aqua vel vino vniuersaliter abolita seu deleta eadē charta cū calce et aliis iuxta cōsuetū artificiū dealbata de nouo rescribit. ¶ Septima cū char te cui fuerat apposita vera bulla to taliter abolite vel abrase alia subti: lissima charta eiusdē qititatis scri: pta cū tenacissimo glutino cōiungi tur. ¶ Eos etiā a crimie falsitatis nō reputamus immunes: q ptra constitu tionē nostram scient er lras nō de nřa vel bullatoris nři manu recipiunt. ¶ Illos quoq q accedētes ad bul: lā falsas lras caute pliciūt: vt de ipa bulla cū aliis sigillet. Sz he due spe cies falsitatis nō pñt facile pphēdi: si vel i mō dictamis vel i forma scrip pture: vel qualitate charte falsitas cognoscat. In ceteris āt diligēs ida gator falsitatē poterit ituerj: vel in adductiōe filorum vel collatiōe bulle vel monitiōe vel obtusiōe: psertim si bul la nō sit equalis sz alicubi magis tu mida et alibi magis depssa. Idē at tinacē. episcopo.

False sūt lre papales i qbus eps vocatur filius / vel iferior frater: vel vni scribitur i plurali.

ca.vi. Uam grauj pene subiaceat: et infra. ¶ Nos vo lras q tibi sub nřo noie pñtate fuerūt diligentius intuētes: in eis tā i ptinētia q in dic ctamine deprehēdimus falsitatē: ac i hoc fuimus admirati: qz tu tales lras a nobis crediderās emanasse. ¶ Cū scire debeas ap. se. consuetudinē in suis lris hāc tenere vt patriarchas archiepos: epos/ fres. ceteros autē reges principes vel alios cuiuscum q ordinis filios i nřis lris appelle mus. Et cū vni tm psone nostre lre dirigunt nunq ei loqmur i plurali vt vos siue vester et his silia in ipsis lris apponamus. In falsis aūt litte ris tibi pñtatis i salutatione dile: cto i xpo filio vocabaris cū in litte ris quas aliqñ tibi trāsmisimus te vt

dere poteris a nobis fratrē venerabilē appellatū. ¶ Propter qđ sic lřas ap. studeas intueri: tā in bulla filo/ et charta: ꝙ in stilo ꝙ veras ꝑ falsis vel falsas ꝑ veris litteris modo aliquo non admittas. Idem.

Qui per se vel ꝑ alios lřas pape falsant excōicati sunt cū suis fautoribꝰ: ꝛ clerici officiis ꝛ bñficiis ꝑuati sunt: ꝛ degradādi ꝛ tradendi curie seculari per quā laicus legitime puniť. Qui vero falsis litteris vtitur si clericus est officio ꝛ beneficio priuatur: si laicus/ excommunicatus est. hoc dicit.

ca.vij. Ad falsariorū ꝯfundendā maliciam: ꝛ infra. ¶ De cōsi fratrū nostrorū ꝯsilio duximus statuendū: vt ꝗ litteris nřis vti voluerint: eas primo diligēter examinēt: qm̄ si falsis litteris se vsos dixerint (ignorāter: eorū sera penitētia euitare neqbit penas inferiꝰ annotatas. Nos ei oēs falsarios litterarū nostrarū ꝗ per se vel alios vitiū falsitatis exercent: cū fautoribꝰ ꝛ defensoribꝰ suis anathematis vinculo decernimꝰ innodatos: statuētes vt clerici ꝗ falsarii fuerint deprehēsi oibus officiis et bñficiis ecclesiasticis ꝑpetuo sint priuati: ita ꝙ ꝗ ꝑ se falsitatis viciū exercuerint: postꝙ ꝑ ecclasticū iudicē fuerint degradati: seculari potestati tradantur scđm ꝯstitutiones legitimas puniēdi: per quā ꝛ laici ꝗ fuerint de falsitate cōuicti legitime puniantur. ¶ Qui vero sub nomine nřo lřis falsis vtunť: si clerici fuerint/ officiis ꝛ bñficiis ecclesiasticis spolienť. si laici tandiu maneāt excōmunicationi subiecti donec satisfaciāt ꝯpetenter: ita tñ vt i istis ꝛ illis malicia grauiꝰ ꝙ negligētia puniať: qđ ꝛ de his ꝗ falsas litteras impetrant statuimꝰ obseruādū. Idē.

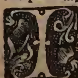
Non ꝑsumitur qs falsare lřas de simplici iusticia nec puniť si hoc ꝯperto destiterit illis vti.

c.viij. Accedēs: ꝛ infra. ¶ F.t.mā.qua. si lře ap̄lice in quibus falsitas fuerit deprehensa de simplici iusticia formā habeant (cū ꝑsumi nō debeať ꝙ ꝑ talibꝰ litteris ꝗ ꝑnť facile obtineri fraudē qs ꝯmiserit falsitatis) nec lřisvsꝰ est postꝙ eas falsas esse cognouit: tu ei officiū bñficiū ꝙ restituens/ ipsū sup hoc vlterius non molestes. Idem.

Propter paucarum litterarū rasuram in loco nō suspecto rescriptum non probatur falsum. ca.ix.

Ex conscientia: et infra. ¶ Uerum litteras ipsas quereder gule fuerant falsitatis diligentius intuentes: nullum in eis falsitatis signum vel suspitionis inuenimus: nisi paucarum litterarum rasuras: que nequaꝙ sapientis animū in dubitationē euertere debuerūt. vñ si vobis constiterit ꝑdictū. R. obligasse se sub periculo cause: ꝙ litteras illas falsas esse probaret (cum quilibet ad renunciandum iuri suo liberam habeat facultatem) ipsi. R. sup dicta ecclis silētium iponatis. ¶ De sortilegiis. Ex pnlali theodori.

Sortilegia pro furtis iuenīēdis vel diuinationibus faciēdis prohibentur et contrafacientibus pena imponitur. ca.i.

In tabulis vel codicibus aut aliis sorte furta nō sunt requirenda nec diuinationes aliquas: quibus rebus quis obseruare presumat. Qui autem contrafecerit. xl. dies penitest. Alexander tertius grandensi patriarche.

Presbiter qui per inspectionez astrolabii furta requirit ad tempus suspenditur ab altaris ministerio. Ita cōiter summatur: sz in veritate hec sūmatio nō est indistincte vera quia aeriꝰ potest puniri.

ca.ii. Ex tuarū tenore lřap accepimꝰ ꝙ. U. presbiter cū quodam in fami ad priuatū locum accessit: non ea itētione vt vocaret demoniū sed vt ispectiōe astrolabii furtū cuiusdā eccle posset recuperari. Uerū licet hoc et bono zelo ꝛ siplicitate se fecisse ꝑpoāt: id tñ grauissimū fuit ꝛ non modicā ide maculā pcti ꝯtra

est ꝛ infra. Man. qua. talem ei ꝓ ex-piatione illius delicti pniaȝ iponas ꝙ per annū ꝛ āplius tibi visum fue rit eum ab altaris ministerio preci pias abstinere: ꝛ extunc liberū sit ei exercere officium sacerdotis. Ho no. iii. capitulo lucen.

Nō solū electio ꝑ sortes fieri nō dȝ: sed etiā electiōes ꝓcu ratorum per sortes assumi non debent.

ca. ii. Ecclesia vr̄a epō destituta vos ꝯuenientes ivnū vt de futuri tractaretis electione pōtificis vnū elegistis ex vobis ꝑ sortē: q̄ tres au ctorita te vr̄a elegit ꝑ quos vice oīȝ lucan. ꝓuideret eccl'e de pastore. quoꝝ duo tertiū magistrū. R. s. ele gerūt: qđ expresse licebat eisdē scđꝫ traditā a vobis oībus potestatem. ¶ Procuratoribꝰ igit̄ vr̄is sup his in nr̄a p̄ntia ꝯstitutis: nos tali exa minato ꝓcessu: licet nota nō careat q̄nimmo multa reprehensione sit di gnū: ꝙ sors in talibus interuenit: ꝛ infra. ¶ Electionē celebratā de ipso ad gratiā ꝯfirmationis admittimꝰ sortis vsum i electionibus perpetua prohibitione damnantes. ¶ De col lusione detegenda. Gregorius vni uersis episcopis de corin.

Accusatore desistēte ab accu satione pōt iudex ex officio suo inquirere super crimie illato.

ca. i. Cripta. F. v. relegentes agnouimꝰ: ꝙ hi qui cō tra Hadrianum episco pum aliqua dixerāt mō cum eodem in amicitiā conuenissent: et infra. Qui vero nunciati facinoris qua litas non vehementer impellit vt ea que audiuimis dissimulare nullate nus debeamus: presertim cum ac cusatores et accusatum inter se fecis se gratiam iudicaueritis: hoc neces se est subtilius perscrutari ne forte non ex charitate sed ex premio eo rum sit concordia comparata. Idem.

Desistente accusatore et accu sato iudex prosequitur.

ca. ii. Ris semel audita Gregorii dicussa nullomodo ꝑteribat: etiā si accusatorꝰ cū accusatore i gra tiā redisset. Alexā. iii. norwicen episcopo.

Colludēs i causa beneficiali priuari debet beneficio.

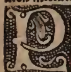
ca. iii. Udiuimꝰ vꝫ ꝙ ddeo clericoꝝ malicia excreuisse: vt iterdū iter se collusione facta sup bn̄ficiis q̄ possidēt se sustinent ab aliis mole stari ꝛ postea vt q̄stioni cedat ꝛ iudē clerici q̄ bn̄ficia q̄ tene possideāt qua si nole transactionis soluūt aliis de ipsis bn̄ficiis annuā pēsionē vt post mortē eoꝝ in bn̄ficiis illis sup q̄bꝰ est collusio facta: ius sibi valeāt vē dicare. ¶ Mā tibi man. qua. si quos clericos tue iurisditiōis ꝑ collusio nē hmōi fraudē legitime tibi ꝯstite rit cōmisisse eos bn̄ficiis sup quibꝰ collusū fuerit non differas ꝑpetuo spoliare q2 satis etiā idignū ē fraus ꝛ dolꝰ que i ꝑiudiciū tui iuris ꝛ a lioꝝ nitūtur cōmittere in eoꝝ non redundarēt incommodū et iacturā. Gregorius nonus barē. archie. et fratri ioseph. moñ. ac flor.

Absolutio de criminibus illa tis per collusionem facta nō impedit facultatē iterum accusādi et inquirēdi de illis criminibus.

c. iiii. N tantuȝ clamor qui ascendit contra archerōtinum archie piscopum inualescit ꝙ dissimulare ipsum vlterius sine scādalo non va lemus nec sine periculo tolerare: ꝛ infra. Licet autem se apo. frequen tibus clamoribus excitata: inquisi tionem quorūdam excessuum suoꝝ duxerit committendaȝ propter ter giuersatiōes tn̄ ipsius vt dicitur eo dem cum inquisitoribus et examina toribus colludente: necnon corru ptis testibus et inquisitoribus exa minatoribus supradictis non solū ꝑdicti excessꝰ remāserunt hactenꝰ i correcti: ꝟ eꝫ ēt peiora ꝑoribꝰ ꝯmit tere ñ expauit: ꝛ ifra. ¶ Mis. v. mā. qua. si de hmōi collusione ac corru ptiōe ꝯstiterit: ex itegro ꝑ ꝑmissis ꝛ aliis alioqui sup nouis ditaxat id

fatis q̄ videritis inq̄rēda. ¶ De delictis puerorū. Gregorius nonus

Impuberes ꝓter vicium carnis delinq̄re p̄sūt puniūtur tamen mitius q̄ adulti.

ca.i.

Ueris grādiusculis pec catū nolūt attribuere qdā/nisi ab an. xiiii. cū pubescere ceperint. ¶ Qd merito credere mo᷒ si nulla eēnt pctā: nisi q̄ membris genitalib᷒ admittunt. Quis vo audeat affirmare furta z mēdacia: z plurīa si eē pctā? At his plena ē puerilis etas/quis i eis nō ita vt i maiorib᷒ punienda videant. Alexander terti᷒ hermonēsi ep̄o.

Puer nō dꝫ ita seuere puniri sicut maior: nec pater ex delicto filij impuberis tenetur.

ca. ii. Referēte nobis. B. itellerim᷒ q̄ cū. A. fili᷒ ei᷒ decennis cū aliis pueris sagittaret: qdā nepos eiusdē B. sagitta ꝑcussus iterijt: qd idē filius ei᷒ cū inter alios luderet fortuito casu dr̄ peregisse: propter qd abbas scti remigii a p̄fato. B. se cūdū cōsuetudinē illius terre. c. so lidos instāti᷒ req̄rebat: z infra. ¶ Uñ quonīā i pueris relinqui solet inultum quod in aliis prouectioris etatis humane leges dicūt seueri᷒ corrigēdū: man. qua. si cōstiterit filiū p̄dicti. B. intra. xiiii. etatis sue ānū eundē excessum cōmisisse: memoratū abbatem moneas z compellas vt ab eod. B. p̄dictos. c. solidos ꝓpter illā cōsuetudinē non exigat: nec ab ipso pro temporali pena requirat. ¶ De clerico venatore. Ex cōcilio aurelianensi.

Clerico prohibetur venatio. z contra facienti pena imponitur hoc dicit cum sequenti.

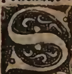
ca.i.

Piscopū presbiterū / aut diaconū canes aut accipitres aut hmōi ad venādū hr̄e nō licet. ¶ Qꝫ si q̄s taliū ꝑsona rū i hac voluptate sepi᷒ detēt᷒ fuerit: si ep̄s ē: trib᷒ mensib᷒s cōiōe: si p̄sb̄r duob᷒/si diacon᷒ ab oī officio susp̄ēdatur. Ex eodē.

Sūmatū ē supra capi. primo

ca.ii. Omnib᷒ seruis dei venatiōes z siluaticas fatigatiōes cū canib᷒: z accipitres aut falcones habere iterdicim᷒. ¶ De clerico ꝑcussore. Ex concilio agathensi.

Clericus sepe aliū percutiens et monitus non desistens deponendus est.

ca.i.

I quis in aliquo gradu sacro ꝑcussor extiterit corripiat a crie z si n̄ emēdauerit: deponatur. Gregorius carentinensi episcopo.

Duob᷒ mēsib᷒ a missaꝝ admīnistratiōe suspēdit episcop᷒ qui crudelit aliquā fustigari facit.

ca.ii. Reterea qm̄ mulierē ꝓpt̄ delictū suū ɔtra ordinē sacerdotij cedi crudelit fustib᷒ deputasti. ¶ Quā licet exinde (cū p᷒ octo menses decesserit) minime arbitramur fuisse defūctā. ¶ Tamē q: ad ordinē tuū noluisti h̄re respectū: duob᷒ temēsib᷒ ab administratione missaruꝫ statuimus abstinere. Alexander tertius. Lucen. episcopo.

Non punit cleric᷒ vt homicida si fuit ip̄e i ɔflictu ꝑ parte violētiā repellētiū: licꝫ ibi aliq̄ mortui sint: z ip̄e lapides ꝓiecit ex quo nullū ip̄se percussit.

ca.iii. Resetiū lator i quodā ɔflictu asserit se fuisse ꝑ pte tm̄ illorū q violētiā reppellebāt: i quo lapides ip̄e ꝓiecit ꝫ aliquē nō ꝑcussit. ¶ Quē nos (q: ꝑ alios illic aliq̄ dicūt occisi) a celebratione missaꝝ ꝑ biēniū p̄cipim᷒ abstinere. ¶ Mandam᷒ itaq; vt si alia nō ipedierit) decurso hmōi tp̄is spacio) ad suū officii executiōeꝫ eū admittas. ¶ ele. iii.

Cleric᷒ q̄ fuit i ɔflictu vbi aliq̄ fuerūt occisi sine ei᷒ facto vel ꝑci. de iure: cōi ꝓmoueri pōt. h. d. scdꝫ itellectū q̄ pl᷒ placet panor.

ca.iiii. Cōtinētia lraꝝ: z infra. Cū. P. ac colit᷒ cū q̄busdā ad resistēduꝫ p̄donib᷒ arma sūpsissēt: i ɔflictu illo tres fuerūt ab aliis vulnerati ad mor

nisi ita tñ ꝙ illa homicidia neqꝫ fctō eiꝰ neqꝫ ꝯsilio ꝑpetrata fuerūt: ⁊ infra. ¶ Cōs. t. t. r. ꝙ. cū ꝑdictū accolitū ad frugē melioris vite trāstulisse dicatis poterit ipē ad subdiaconatꝰ ordinē ꝓmoueri: ⁊ altaris ministerium exercere. ¶ De maledicis. Clemens. iii.

Maledicens pape puniendꝰ est vt alii deinceps deterreantur et ipse arceatur.

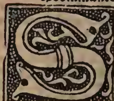
ca. i.

Innotuit nobis: ⁊ infra. Ex nobis ꝑ lřas retulisti: ꝙ cū. J. clericꝰ multis corā astātibꝰ ṽba q̄dā ī depositiones officii bñficii nři ꝓtulit. ¶ Ipsū a temeritate sua ꝯpescas. ¶ Ut pena illiꝰ aliis terrorē incutiat ne decetero ꝓtra ro. ec. ī talia ṽba ꝓrūpant. ¶ Gregorius. x.

Hic ponit pēa blasphemātis deū vel aliquē sāctū: ⁊ marīā virginem gloriosissimam.

ca. ii. Statuimꝰ: vt si q̄s ꝯtra deū vł aliquē sctōꝝ suoꝝ ⁊ marie beatā ṽginē: linguā ī blasphemiā publice relaxare ꝑsūpserit: ꝑ epm̄ suū pene subdat īferiꝰ ānotate videlicꝫ ꝙ ī septē diebꝰ dñicis p̄e foribꝰ ecclie ī manifesto (dū agūt missaꝝ solēnia) blasphemꝰ existēs: vltio illorum die dñico palliū ⁊ calceamēta nō habeat. ligatꝰ corrigia circa collū: septē qꝫ precedētibus sex feriis ī pane et aqua ieiunet: ecclia3 nūllatenꝰ ingressurus. Quolibet quoqꝫ ꝑdictoꝝ dierū tres si poterit: alioqñ duos reficiat pauꝑes siue vnum. Et si nec ad hoc eiꝰ suppetāt facultates id ī penā aliā ꝯmutet: cui etiā si renuerit recipe: ac peragere pnia3 supradictā: ecclie iterdicat ingressꝰ: ⁊ ī obitu ecclesiastica careat sepultura. ¶ Per tpalē p̄terea ꝓtātē coactōe (si necesse fuerit) epi dioce. adhibita cōtra eum blaspemꝰ si diues fuerit quadraginta solidorum alioquin triginta siue viginti: ⁊ si ad id nō sufficiat: qnqꝫ solidoꝝ vsualis monete pena mulctet nullam inhoc misericordiā habiturꝰ: qđ etiam inter alia ꝯmunitatū statuta ponat. ¶ De clerico excommunicato deposito vel iterdicto ministrāte ¶ t canōe sploꝝ

Clericus depositus celebrās excommunicatur.

Si q̄s epūs presbiter vel diaconꝰ depositꝰ iuste pro certis criminibus ausus fuerit attrectare ministerium sibi dudum cōmissū hic ab ecclesia abscindatur ¶ Ex concilio antiocen. ca. i.

Degradatꝰ vel suspēsus celebrās: ⁊ monitꝰ nō desistēs excōicat ⁊ si nec sic desistat per secularem potest atē ad requisitionem ecclesie exilio damnatur.

Si q̄s pbř aut aliꝰ clericꝰ fuerit degradatꝰ aut ab officio ꝓ certis crimibꝰ suspēsꝰ ⁊ ipē ꝑ cōtēptū ⁊ supbiā aliq̄d de ministerio sibi iterdicto agere ꝑsūpserit: ⁊ postea ab epo suo correptꝰ ī icepta ꝑsūptione ꝑdurauerit modis olbꝰ excōicet ⁊ q̄cūqꝫ cū eo cōicauerit simuliter se sciat eē excōicatum. Similr de clericis laicis vł feminis excōicatis obſuādū ē. ꝙ si aliq̄s ista ols ꝯtēpserit ⁊ epūs minime emēdare potuerit: regis iudicio ad reqsitionē ecclie exilio dānetur. Alexan. iii. london. episcopo. ca. ii.

Interdictus et excōicatꝰ celebrās monitus non desistēs deponitur.

Clerici aūt si q̄ a suis aut etiam de mādato ro. po n. ab alienis epis iterdicti vł excōicati añ absolutionē diuina officia celebrauerit nisi moniti sine dilatione redierint ꝑpetue depositiōis sentētia3 pro ausu tā te temeritatis incurrant. Idem toletano archiepiscopo. ca. iii.

Excommunicati vel iterdicti celebrantes deponi debēt nisi propter multitudinem mitigetur pena.

Latores p̄sētiū nobis ītimarūt ꝙ tā ipsi q̄m multi aliȷ postq̄ iter= c. iiii.

dictivel excōicati fuerit/ dīna p̄sū pserit officia celebrare. ⁊ ifra. ¶ F. t. mādam⁹ quaten⁹ si. xi. solūmō vl paucio res i his deliq̄sse constiterit oēs i ppetuū ab officio sacerdotali deponas. ¶ Si ꝟo multitudinē magnā i hoc peccasse cognoueris: eos quos magis causā delicti eē cōstiterit ppetua depositiōe cōdēnes: ⁊ alios q̄ non tātū deliq̄rint ab officio tp̄e suspēdas: ⁊ olb⁹ pnīam scḋʒ discretionē tibi a deo datā iniūgas. Innocen. tertius herbipoleñ. capi.

Si habēs noticiā excōicationis p solā famam celebrat: dʒ de rigore deponi lʒ cū eo possit misericorditer dispensari hoc dicit et est casus notabilis

Illud dn̄s i beato petro. ⁊ ifra. ¶ Venerabilis. f. n. quodā hꝰ desemeñ. ep̄s inia nō solū ſi obtēta: ſʒ nec etiā postulata (eccl'ia hildesemē. relicta) hermipoleñ. eccliāʒ occupauit. ⁊ ifra. ¶ Uñ magdeburgēsi ep̄o dedim⁹ i mādatis vt cū factū ip̄sū nō posset i partib⁹ illis nō eē notorium: nisi dict⁹ ep̄s ifra. xx. dies ab hermipoleñ. eccl'e administratione cessaret eū excōicatū publice nūciaret: qḋ idē malebur gēsis studuit adiplere. ⁊ if. ¶ Ise ꝟo ep̄s infra post modū p̄fētis cōstitut⁹ ⁊ ſi suū recognosceret ⁊ pfiteref excessū ⁊ non iudiciū ſʒ misericordiā postularet: hoc tñ īter alia i sua excusatiōe proposuit ꝙ cū dict⁹ magdeburgeñ. nō esset ordinari⁹ iudex ei⁹: nō credi: derat ꝙ monitiōe nō p̄missa auctoritate delegata: posset pcedere cōtra ip̄m aut sniam i eū aliquā pmulgare. Unde cū nec ante factū monitorias: nec post lr̄as ab eo aliq̄s acceptisset peccare nō credidit ſi diuina officia quantūcūq̄ solēniter celebrauit: presertim cū ei non nisi per famam de sententia contra eum prolata constaret: ⁊ ifra. ¶ Licet autem i hoc nō videaf omnino culpabilis extitisse: quia tñ in dubijs via est eligenda tutior ⁊ si delata i eū snia dubitaret: debuerat tamen potius abstinere q̄ sacramenta ecclesiastica

pertractare. Illud aūt qḋ sub spe venie dīna sibi fecit post q̄ se a nobis excōmunicatū nouerat celebrari: ⁊ cōmunioni fidelium ingessit se potius contra eum facere credimus q̄ pro eo: cum sub fiducia pn̄ie non debuerat deliquisse: ⁊ excommunicato non vitare multomagis q̄ non vitari periculosum existat. non vitare ſi quidem (cū in eo ſit) excommunicatus sine delicto non potest: sed cum ex aliis p̄deat sine suo delicto poterit nō vitari ⁊ ifra. ¶ Lʒ eo misericordiam facientes penam quam canon minatur his qui post communicationem diuina presumpserint officia celebrare: vel se celebration i ingesserint diuinorum ei non duximus infligendam. Idem bisūtineñ. archiepiscopo.

Excommunicatus celebrans a beneficio deponitur.

Fraternitati tue. ⁊ ifra: ¶ Presbiteros autem ⁊ alios clericos qui pro suis excessibus a te nexibus anathematis canonice innodati/ presūpserūt vl p̄sumūt officia celebrare diuina rationabiliter poteris omnib⁹ beneficijs ecclesiasticis spoliare. Idē decano ⁊ p̄oři cono. ca. vi.

Collatio beneficij excōmunicato facta nō tenet. et sciēter talibus cōferens a beneficiorū collatione suspenditur.

Postulastis p er sedem apo. edoceri. ⁊ infra ¶ Cō. v. r. ꝙ cum excommunicatis communicari non debet et clericis excommunicationis vinculo innodatis ecclesiastica beneficia conferri non possunt nec illi valēt ea retinere licite nisi forsitan cū eis fuerit misericorditer dispēsatū: cū ea nō fuerit canonice ꝯsecuti. Illi vero q̄ sciēter illa b̄ñficia talibus contulerunt tandiu debent a beneficiorum collatione suspendi donec super hoc veniā consequi me reantur vt puniantur in hoc in quo delinquere presumpserint. ¶ Celebrans in loco interdicto/ ſi est clericus secularis b̄ñficiis p̄uaf ſi monach⁹ i arti⁹ monasteriū detruditur ca. vii.

¶ Quesiuistis preterea qualiter puniri debeant clerici monachi vl' moniales ecclīarũ punctualiũ q̃ post latam iterdicti sentētiā ī locis suppositis iterdicto p̄sumpserūt. hacten⁹ et adhuc etiā nō verentur diuina officia celebrare: & quis ꝓpter hoc sint excōmunicatiōis vinculo inodati? ¶ Ad hoc breuiter respondemus ꝙ clerici q̃ talia presumpserūt sunt ecclesiasticis bñficijs spoliādi. Monachi vero vel moniales ī artioribus monasterijs ad peragendā penitentiam detrudendi.

Idē decano ⁊ subdiaco. pictaueñ. ⁊ magistro. P. cano. petragoriceñ.

Valet collatio beneficij ei facta qui pri⁹ fuit excōicat⁹: sed absolutus tempore collationis.

c. viij. Proposuit coram nobis magister. P. cleric⁹ ep̄i tusculanē. ꝙ. B. sancte marie ī porticu diacoñ. cardi. ī partib⁹ illis apo. se. legationis fungente officio: quidā de lemouicinio ei humiliter supplicarūt: vt eorū ecclīam q̃ debito fraudabatur clericorū seruitio ordinaret ꝑ se ac magistro eodē p̄ces specialiter porrigentes. Ipse vero lemouiceñ. ciuitatem ingress⁹ canonicos monuit vt illos reciperēt in socios ⁊ in fratres maxime cū prebēde. v. vel. iiij. ab vltima ipsi⁹ ecclesie ordinatione vacassent: quib⁹ post petitas ⁊ concessas deliberatiōis inducias: non curantib⁹ rñderet de prebenda lemouiceñ. car. predict⁹ eosdē clericos inuestiuit. ⁊ infra. Cū aūt dict⁹ magister ⁊ lemouiceñ. penitētiari⁹ in nostra fuissent presentia ɔstituti: et acta iudicij inspici fecerim⁹ diligenter ꝑ penitentiarū testes itelleximus ꝙ lemouiceñ. ep̄s plurib⁹ annis anteq̃ idē magister inuestit⁹ fuerit clericos ⁊ burgeñ. castri lemouiceñ. ⁊ eundē. P. nominatim (quē eorum dicebant consiliariū ⁊ fautorē) vinculo excōicatiōis astrinxit. Per testes vero magistri. P. probat̄ ꝙ ⁊ si dictus ep̄s in burgeñ. ⁊ eoꝝ fautores tam clericos q̃ laicos lemouiceñ. excōicationis sententiā ꝓtulisset: eos tñ ꝑ tres annos absoluit anteq̃ dict⁹ magister fuerit inuestit⁹ ⁊ infra. Et q̄ idē ep̄s dicto magistro cōicauit postea ī ecclesia ⁊ ī mensa. et infra. ¶ Q̄ vero sepedictū magistrum iuestiture sue tp̄e a p̄fato ep̄o extitisse excōicatū: dict⁹ penitentiarius (sicut obtulerat) nō ꝓbauit: cū ex aduerso de absolutione ⁊ cōione dicti ep̄i fuerit facta fides: qd̄ ꝑ dictum legatū de memorato magistro factum est: per diffinitiuam sententiam duximus approbandum.

Grego. viiij. canonicis pragensibus

Suspensus vel excōmunicat⁹ ignoranter celebrando nulla indiget dispensatione respectu irregularitatis: alias secus.

Apostolice se. ⁊ infra. ¶ Verū q̄ tp̄e suspensionis ignari celebrastis diuina: vos reddit ignorātia ꝓbabilis excusatos. ¶ Ceterum si forte ignorātia crassa ⁊ supina aut erronea fuerit ꝓpter qd̄ dispensationis gratia egeatis eā vobis de benignitate apo. idulgem⁹. Idem ca. ix.

Excōicatus minori celebrans nō est irregularis / sed peccat et potest eligere ⁊ ea q̃ sunt iurisdictioni exercere licet non eligi ⁊ si cōfert sacramenta licet peccet / tamen collatio tenet ⁊ suum habet effectū.

Si celebrat minori excōicatiōe ligatus licet grauiter peccet nullius tñ notā irregularitatis incurrit nec eligere prohibetur vl' ea que ratione iurisditionis sibi cōpetunt exercere. ¶ Si tñ scienter talis electus fuerit ei⁹ electio est irritanda pro eo ꝙ ad susceptionē eoꝝ eligitur a quoꝝ perceptione a sctīs patribus est priuat⁹. ¶ Peccat autē conferendo ecclīastica sacramēta sꝫ ab eo collata virtutis nō carent affectu cū non videat̄ a collatione sꝫ participatione sacramentoꝝ (q̃ ī sola consistit ꝑceptione) remot⁹. ¶ Dū modo non ī ɔtēptū ecclīastice disciplīne videlicet ɔtra ꝓhibitionē superioris cōioni excōicatoꝝ pertinaciter se ingesserit ī quo casu est anathemate feriendus. ca. x.

¶ De clerico nō ordiato ministrāte. Hormisda papa.

Clericus ministrans i ptinētibus ad ordinē quē nō habet deponēd9 est/ ⁊ āpli9 nō ordinand9

cap.i.

I quis baptizauerit aut aliqd diuinū officium exercuerit nō ordinatus: ppter temeritatē abijciatur de eccl'ia: et nunq̄ ordinetur.

Urbanus.iii. legioñ. episcopo.

Diaconus missam celebrās ad sacerdotiū nō pmouetur et a diaconatu suspendit ad tps: sed i beneficio poterit ad tēpus dispensari

ca.ii. Ex litteris.t.f. insinuauit nobis q̄ I. diacon9 eū non iposuisses ei manū/ missarū celebrationē vsurpare psumpsit. ⁊ infra. ¶ Cō.t.t.r. q̄ ad sacerdotis officiū nō poterit pmoueri: a diaconatu quoq̄ biennio vel triennio p tua maneat punitione suspensus. De bñficio aūt misericorditer agat cū eo: ne sustētatione priuatus ad seculi negocia reuertatur Ut aūt securi9 ei possis hanc mlam facere de agenda penitētia diligenter circa eū curā nō desinas exhibere salubrius aūt sibi absq̄ dubio prouidebit: si ad regularem vitā se duxerit transferendum. ¶ De clerico per saltū promoto. Innoc. iij. bo. e.

Qui ignorāter p saltū de subdiacono fit pbr/ post penitentiam in diaconū ordinatur: ⁊ postea pōt secū in sacerdotio dispensari.

capit. unicū Ue littere ptinebāt q̄ (sicut ex relatiōe quorūdā receperas) P. pbr diaco. ordine ptermisso se fecit ad sacerdotij ordinē promoueri Ipse tibi quoq̄ secreto pfess9 est se pro certo nescire si res taliter se haberet. Sed ex quo boni viri hoc asserebant iter quos fuerat conuersatus: credebat assertiōi eor: eo q̄ tēpore quo ordines inferiores susceperat infra annos discretionis fuerat constitutus. ⁊ infra. ¶ Mandā. quate. condignā penitētiā p huiusmodi negligētia iniungas eidē: qua peracta (q2 non itelligit iteratū qd factum esse nescit) ipm i diaconū ordinare pcures: ⁊ sic de misericordia eūdē ministrare pmittas i ordine sacerdotis. ¶ De eo qui ordinē furtiue suscepit. Alexā. iii. Uncoñ episcopo.

Qui furtiue recipit ordinē si ptrafacietes lata erat excōicatio/ sine dispēsatiōe pape sic i suscepto ministrare vl' ad supiorē ascēdere nō pōt: sz si excōicatio lata nō erat: eps et abbas poterūt dispēsare. h.d. cū duob9 sequētib9.

Enies ad nos. P. nobis exposuit se furtiue ordinē diaco. suscepisse. ca.i.
¶ Unde. f.t.r. q̄ si nō fuit a te vel ab aliq̄ archidiacono vl' plator tuorū sub anathematis iterminatiōe phibit9 tu ipse i pmotiōe ips9 ad sacerdotale officium cōdigna satisfactione iposita (nisi alia ipediāt) pro arbitrio tuo dispēses. ¶ Si vo iterminatio anathematis sup hoc facta ē: moneas eū vt i aliquo mōasterio seu canōia habitū suscipiat regularē: cui ex quo i habitu illo aliquanto tpe fuerit laudabilit' puersatus/ poteris misericorditer puidere. Alioquin nulla ratione cōcedimus eū ad sacerdotalem ordinē promoueri. Celestī. iii.

Sūmatū ē supra. c. proximo.

Cum h. lator pñtiū sicut nobis sua qstiōe mōstrauit: ad tuam (ordinatiōis cā) pñtiā accessisset/ ca.ii.
iuxta cōsuetudinē patrie sibi quattuor minores ordies ptulisti: qb' nō cōtēt9 subdiaconatū temerario ausu recepit. ¶ Q vo idē cleric9 hoc facto multū excessit. Mā. quate. eū in minorib9 dūtaxat ordinibus celebrare pmittas. Si vero domū religionis intrauerit: et vita et mores eius exegerint: abbas (si voluerit) in aliis poterit ordinibus dispensare. Idem.

Sūmatū est supra ca.i.

Insinuauit nobis q̄ B. clericus ca.iii.
⁊ alij duo de diocesi tua ad. B. quondam segunt. epm pro ordies re

ciperent ab eo accesserūt. Cūq3 ab eodem epo sub excōicationis sentētia fuisset inhibitū/ne quis se ad duos ordines suscipiēdos ingereret pdicti clerici nihilominus subdiaconatus et diaconatus ordinē clandestine susceperunt. et infra. Consul.t.t.r. q ordinati in susceptis ordinibus de iuris rigore ministrare nō debent. Uerumtn si ad religionē aliquā vo:luerint transferre: et peracta penitentia pro arbitrio tuo eis iniuncta ibidē laudabiliter fuerint puersati: processu tpis cū eis poteris de nra licentia dispēsare: vt postmodū susceptorū ordinū executione letētur.

De excessibus platorum et subditorum.

Alexander tertius.

Monet prelatos abstinere a grauaminibus subditorum et aliqua enumerat: et geminatā penam iponit contra facientibus.

Cap.i. Peruenit ad audientiam nostrā et infra. Cū sūt psbiteros quasi filios et fratres benigne ac fraterna debeatis charitate fouere. Man.quate.i eos tallias et exactiones indebitas exercere nullatenus psumatis: nec de cetero irrationabiliter grauetis vl' inhoneste tractetis eosdē: aut sine iudicio capituli suspendere: vel eorū ecclesias interdicto subijcere attentetis: neqz duas ecclias quarū vnā sufficere vobis debitis pmittatis illos tenere nec aliquē excōicare sine ordine iudiciario presumatis. Scituri p certo q si hmōi rumores de vobis iterū ad aures nras puenerint. pro tātis excessibus vos taliter puniemus q timore pene vestre ceteri a similibus abstinebunt.

Idem cantuarien. archiepiscopo.

Non potest eps sine causa ecclesiam alteri subiectā ab illius subiectione et obsequio liberare

Cap.ii. Ad hec. qm eps plures ecclias a cōsuetudine et obsequio archidiaconorum liberas constituit et immunes. p qd redditus diminuit eorūdem. Mandā. quate. factū epi sup hoc corrigas et emēdes et ita prouideas q prefatis archidiaconis com suetudines quas presbiteri in ecclesijs suorum archidiaconatuū debēt plenarie conseruētur et illis debitā reuerentiam exhibeant et honorem.

Idem exonien. episcopo.

Habens subiectionē seu collationem bñficiū illud p suo vsu retinere nō potest seu sibi conferre

Cap.iii. Ad aures nras peruenit q quidam archidiaconi tui se in ecclesias q in suis archidiaconatibus vacant auctoritate ppria intrudere non verētur. et infra. Man. quate. eos qui tali mō ecclesias occupant/ vel occupatas detinent ad easdē dimittendas censura ecclastica cpellas: et easdē ecclesias de psonis idoneis ordinās: prefatos archidiaconos p tāta psumptiōe debita cures aiaduersione punire. Id. i pci. late.

Contra naturā incontinentes si sunt clerici deponuntur et in monasterio detrudnntur si laici/ excommunicantur.

ca. iiii. Clerici. et infra. Quicūqz illa incontinentia q cōtra naturā est (ppter quā ira dei venit in filios diffidentie: et quinqz ciuitates igne cōsumpsit) deprehensi fuerint/laborare si clerici fuerit deijciātur a clero/vel ad agendā penitentiā in monasterijs detrudātur. Si laici excōmunicationi subdantur et a cetu fidelium sint penitus alieni. Idem.

Subditus nō tenetur parere superiori aliqd exigēti vel pcipiente ptra tenorē sui priuilegij.

Cap.v. Sane si epi aliqd ab abbatibus preter debitā obedientiā cōtra libertatem ordinis a pre. no. et a nobis indultā exigūt/ liberū sit abbatibus auctoritate apo. quod petitur denegare. Idem, norwicen. epo.

Uicarius eccle vsurpans sibi ipsius eccle personatus, cōtra prestitū iuramētū ad officiū sui executionem admitti non debet.

ca. vi. Illud etiā de vicarijs q psonis fide et sacramēto obligati sunt statuendū. q si personatū sibi falso

assumentes contra psonas se erexe-
rint/⁊ sup hoc in iure ɔfessi fuerint
vel conuicti/de cetero i eodē epatu
ad officiū sui executionē nullatenus
admittantur. Celestinus tertius.

Excōmunicatio lata cōtra sub
ditum qꝛ nō paret cōtra priui
legiū sibi a supiore ɔcessū nō tenet.

ca.vij. Cum ad quoꝝdā.⁊ infra. Ideo
q₃ di.v.ap.auctoritate ɔcedi
mus vt si ecclesiarū plati numerū eue
ctionis ⁊ psonarū in later.concilio
constitutū cū ecclias visitāt/excede
re forte psumpserint/⁊ p illis pcu-
rationem exegerint liberū sit vobis
auctoritate ap.denegare.⁊ si ppter
hoc i ecclias vr̄as vel clericos ali-
quam sententiā pmulgauerint ipsā
decernimus non tenere.
Celestinus.iij.faustino episcopo.

Prelatus inferior citra epm
nō potest suā ecclesiā vel sibi
subiectā alteri vnire sine epi cōsen-
su:etiam metropolitani auctoritate
interueniente.hoc dicit et est casus
multum allegabilis.

c.viij. Sicut vnire epatus atq₃ pote-
stati subijcere aliene ad sum-
mum pontificē ptinere dinoscit: ita
epi est ecclīarū sue diocesis vnio et
subiectio earundē. Cū itaq₃ prior
grandē.monasteriū suū qđ est i tua
diocesi ⁊ de tuo debet ordinari con
sensu monasterio de accato (tuo as-
sensu minime requisito) subiecerit si-
ue vnierit: qđ fecit te incōsulto:tibi
liceat auctoritate nostra(sicut iustū
fuerit)infirmare. Nō obstante as-
sensu vel cōfirmatione quā metro-
politanus interposuisse pponit:cū
in diocesi sui suffraganei ipsius as-
sensu non debeat aliqđ ɔtra pstitu-
tiones canonicas attētare nos quo
q₃ id decernim⁹ irritandū. In.iij.
archipbro sancti andree de pal.

Suspendi d₃ cleric⁹ q de suo
crimine publice gloriatur.

ca.ix. Quamsit graue crimen i cleri-
cis cuꝫ malefecerint gloriari
nullus sane mētis ignorat. Acce-
pim⁹ sane q cū.R.de serien.p.filiā
suā cuidā.I.nomine tradiderit in
vxorem.p.diacon⁹ nō erubuit pu-
blice ɔfiteri se mulierē predictā car
naliter cognouisse.vn̄ factū ē q vir
ad pbr̄a eā remitteret cui fuerat ma
trimonialiter copulata. Ideoq₃
manda.qua.si tibi cōstiterit de pre-
missis ap.cei.prefatū clericū ab offi
cio ⁊ bn̄ficio suspendere nō postpo
nas ɔpellens virū pdictū vxorē suā reci
pere eiq₃ sicut iustū est officiū exhi-
beat maritale. Idē epo hipoñ.⁊ ab
bati de toleto visitatorib⁹ lōbardie

Clericus auctoritatē vel con-
silium directe vel idirecte ho
micidio prestās irregularis efficit.

ca.x. Ex litteris vestris accepim⁹ q
cū ad albiganeñ.ecclesiā vna
cū pisano archiepo tunc epo vercel
leñ.accessissetis visitationis officiū
impleturi albiganeñ.eps inter cete
ra q pposita fuerant ɔtra ipm ore p
prio est cōfessus q cū quidā in villa
quadā ad ei⁹ iurisdictionē spectante
infamaret de furto ⁊ idē illud infi-
ciaretur oīno offerens q candētis
ferri iudicio purgaret ⁊ vt suspen-
dio puniret si deficeret i eodē dict⁹
eps requisiuit a iudice qđ sup hoc
videretur eidē:⁊ cū iudex respōdis-
set vt fieret sicut fur ipse dixerat fer
rum candēs in ipsi⁹ presentia epi est
allatū: qđ cū accepisset fur ille com
bustus est:vn̄ iudex pauefact⁹ qđ si
bi super hoc videret consuluit epm
memoratū.Qui rn̄dit q si fur sic eua
deret malū esset:q affirmet seuer
bis talib⁹ vsū fuisse: auditis quan-
tus est clamor populi oēs dicūt ma
lum est si sic euaserit impunit⁹: ⁊ sic
eps ⁊ iudex villā ipsam cū multitu-
dine sunt egressi:i quoꝝ psentia pre
dict⁹ fur ē suspēs⁹ ppter qđ ipm cū
litteris vr̄is ad se.apo. destinatis:
s₃ idē nihil sup his pposuit corā no
bis:nec litteras vr̄as vidim⁹:l₃ idē
se nobis illas asserat psentasse quin
immo cū dict⁹ archieps ad se.apo.
accessit.q nobis huiusmodi rei se-
riem plenarie idicauit:idē eps a no
stra discessit presentia ⁊ pquisit⁹ nō
potuit inueniri. Nos aūt qꝛ idem
eps nō solū in iudicio cādētis ferri

peruruetiã in furis suspendio grauiter noscitur deliq̃sse: cũ his nõ tñ auctoritatẽ prestiterit veruẽtiã penitentiam exhibuerit corporalẽ ipsum indignũ altaris ministerio reputamus. Cũ igit pontificale officium sine altaris ministerio: nõ valeat ad impleri. Manda. quate. vt epatui cedat moncatis eũdẽ alioquin ipsum ab albigẽsi. eccla amouẽtes / faciatis eidẽ per electionẽ canonicã de personis idoneas prouideri. Idem archiepo ꝛ maioris monasterij ꝛ sãcti iuliani abbatibus turonen.

Collatio beneficij facta indigno occulta cassari debet: et conferens secundo añ cassationẽ pme collationis priuari debet eavice potestate conferendi.

ca. xl. Inter dilectos filios. B. et. P. canonicos pictauen. sup succẽtoria pictauen. ecclesie q̃stione sub orta vtroqȝ asserẽte succentoriã ipsam se ꝑ pictauen. cantorẽ ad quem ei⁹ donatio ꝑtinebat canonice assecutum. ꝛ ifra. Nos igit attestationibus vtriusqȝ partis ĩspectis inuenimus esse probatũ eundẽ. P. publicum aleatorẽ esse ac vsurariũ manifestum / vtpote q̃ vndecim denarios pro. xij. mutuauerat l ludo. vnde licet ad palliandũ tante p̃sumptionis excessum proposuerit ꝙ hoc fecerit iuxta consuetudinẽ gallicoꝝ clericorum: qua fere vniuersi clerici mutuant sic frequẽter ꝛ ludũt: nos tñ q̃ ex officij nr̃i debito pestes huiusmodi extirpare ꝑponim⁹ atqȝ ludos voluptuosos (occasione quoꝝ sub quadam curialitatis imagine ad dissolutionis materiã deuenitur) penit⁹ improbam⁹: excusationẽ predictã q̃ per prauã consuetudinẽ (q̃ corrupte la dicenda est) palliat: friuolã reputantes. cũ in illis magis plectibilis sit offensa ꝑ quos ad excusandas excusationes in culpis delinquẽdi auctoritas vsurpatur q̃d circa eundẽ. P. de succentoria factũ esse dinoscitur ꝑpter indignitatẽ ꝛ vtilitatẽ ipsius duxim⁹ irritandũ: cũ personis vilibus et idignis porte dignitatis patere non debeant iuxta legitimas sanctiones. Preterea ꝯtra p̃fatũ. B. fuit manifeste ꝑ testes ꝑbatũ ꝙ de ꝯscientia iudicũ vltima clausula inserta nõ fuerat in litteris eorũdẽ sicut in ipsoꝝ depositionib⁹ exprimitur euidenter: ꝛ infra. Vñ pars altera ꝑponebat: ꝙ cũ predictus. P. scienter vsus fuerit litteris sic falsatis: debeat tanq̃ falsari⁹ olno repelli. Uerum nos attendẽtes ꝙ ꝛ si constaret ꝙ dicta clausula litteris illis fuisset apposita preter ꝯscientiã iudicum predictoꝝ: q꞉ tñ fides facta nobis nõ fuit ꝙ dict⁹. B. illã clausulam apposuerit vel procurauerit vt ab alio poneret: vel etiã ꝙ scienter vsus fuerit litter̃ sic falsatis: ab huiusmodi falsitatis obiectu eundẽ duximus absoluendũ maxime cũ postq̃ sibi hoc obiectũ fuit pretermisse rit vti eis ꝛ infra. Cũ igit ꝑ depositiones duoꝝ testiũ nobis cõstiterit ꝙ concessio. P. facta precesserit q̃ ꝑpter idignitatẽ eiusdẽ meruit reprobari cõcessionẽ postmodũ. B. factam irritã decernim⁹ ꝛ inanem. Quia vero cãtor adeo ĩhoneste se habuit in hoc facto: vt prima donatione nõ reprobata secũdã facere attentauerit. ꝛ dignũ sit vt in eo quis puniatur in quo visus est deliquisse in hoc eius duximus varietatis inconstantiam puniendam: vt concedendi succentoriam ipsam hac vice nullã habeat facultatẽ: p̃sentium vobis auctoritate mandantes concedimus quaten⁹ eandẽ auctoritate nostra suffulti ꝑsone idonee assignatis Idem in concilio generali.

Cognoscere de causa matrimoniali itẽ penitentias publicas ꝛ idulgentias cõcedere spectat ad dignitatẽ epalẽ. Uerũ inferior p̃latus de his se intromittere non debet nisi ei competat de iure speciali

Accedentibus ad nos de diuersis mũdi partib⁹ epoꝝ querelis / intelleximus graues ꝛ grandes quorundã abbatũ excessus q̃ suis finibus nõ cõtenti man⁹ ad ea q̃ sunt epalis dignitatis extẽdũt de causis ca. xlj.

mrimonialib⁹ cognoscẽdo: illũgẽdo
publicas pnias ꝓcedendo etiã indul
gentiarũ litteras/ ⁊ similia presumẽ
do. vnde cõtingit interdum ꝙ vile
scit ep̄alis auctoritas apud multos
℄ Uolẽtes igitur i his ⁊ ep̄orũ digni
tati ⁊ abbatũ ꝓuidere saluti: p̄nti de
creto firmiter ꝓhibem⁹ ne q̄s abba-
tũ ad alia se p̄sumat extẽdere: si pro
prium voluerit periculũ euitare: ni
si forsan q̄sq̄ eorũ speciali cõcessiõe
vel alia legitima causa sup hm̃oi va
leat se tueri. Honori. iij. p. ti. sancte
prudentiane presbytero.

Ad reuelandũ peccatorem si-
ue peccatũ in penitentia con
fessum sacerdos compelli non p̄ot.

c.xiij. Dilectus filius Johãnes pb̄r ex
posuit cõquerendo ꝙ recto-
res fraternitatis vrbis ipsũ ad reue
landũ fures: ⁊ q̄d sup quodã furto si
bi tanq̄ sacerdoti fuerat reuelatũ:
vel ad satisfaciẽdũ exinde dãnũ pas
so artare nitentes: in eũ (nisi alterũ
premissorũ efficeret) tulerunt snīam
interdicti. ℄ Qr igit̄ pniciosũ esset
predictũ pb̄rũ sibi taliter credita re
uelare: ac cogi ad id q̄d nõ rapuit ex
soluendũ. ℄ Ui. t. mã. qua. p̄fatos re
ctores corã te cõuenientes illũgas eis
dem vt a memorati pb̄ri grauamine
penitus conquiescant. Idẽ preposi
to. R. et. J. archidia. suession.

Priuati hoies regulariter ne
queunt cõstituere collegiũ ⁊
hẽre signa collegij nisi alit̄ ꝓcedat.

c.xiiij Dilecta in xp̄o filia abbatissa io
treñ. nobis insinuare curauit
ꝙ cũ presbiteri ⁊ clerici iotreñ. ec-
clesie meldeñ. dioc. non cõsueuerint
propriũ habere sigillũ: nec sint vnũ
corp⁹: ita ꝙ capitulũ appellaretur:
nichilomin⁹ ꝯtra volũtatẽ ipsius (q̄
ipsorũ caputẽ ⁊ patrona) sigillũ ha-
bere ꝯtẽdũt ⁊ infra. ℄ Ui. v. mand.
qua. si vobis ꝯstiterit ita esse dictis
pb̄ris et clericis auctoritate nostra
inhibeatis expresse ne p̄sumãt vel de
nouo fabricare sigillũ vel vti eo: si
forte nouiter fuerit fabricatum.
Idem sancti auberti achidiaco. ab-
bati de ãnona ⁊ p̄posito cameraceñ.

Decretal.

Qui cõtra iuramẽtũ negat se
latũ dñm suũ vel corã iudice
seculari de ipso cõqueritur vel ip-
sum inuadit deponi debet.

Graue dolore nõ vacuã ⁊ infra.
℄ Ui. v. man. qua. si vobis cõ c.xv.
stiterit archidi. semel ⁊ secũdo con-
tra fidẽ homagij prestiti ac debitam
reuerentiã: ep̄m suũ esse dñm suũ ne
gasse: vel i foro seculari deposuisse
cõtra eũ super rebus spiritualibus
questionẽ: aut tam inuasoribus ep̄i et
sociorũ ei⁹ q̄ fratri ei⁹ vel cõplici-
bus suis causã vel cõsiliũ prebuisse
ip̄m tanq̄ mẽbrũ putridũ ab ãbianeñ.
eccl'ia ꝑpetuo absciďatis b̃nficia sua
faciẽtes personis idoneis p illos ad
quos donatio pertinet assignari.
Greg. ix. vniuersis ecclesiarũ p̄lati.

Ponit. xv. grauamina illata
religiosis a quib⁹ precipit p̄-
latos abstinere.

Nimis iniqua. ⁊ infra. ℄ Cũ re
ligiosi viri abnegãtes salubri c.xvi.
ter semetipsos elegerint i pauper-
tate xp̄o pauperi ad placitũ famula-
ri tanq̄ nihil habentes ⁊ oia possi-
dentes nõ desunt plerisq̄ tã ecclesia
rum prelati q̄ alii/ qui ceca cupidita
te seducti ꝓprie auiditati subtrahi
reputãtes: q̄cq̄d p̄dictis fideliũ pie
tas elargitur: quietẽ ipsoꝝ multipli
citer inquietãt. ℄ Uoluntnãq̄ con
tra regulã a se. apo. approbatã ⁊ sui
ordinis instituta ipsis inuitis eorũ
cõfessiões audire ac eis iniũgere pe
nitẽtias ⁊ eucharistiã exhibere: nec
volũt vt corp⁹ christi in eoꝝ orato
riis reseruet ⁊ fratres ipsoꝝ defun
ctos apud ecclias suas cõpellũt se-
peliri: et eoꝝ exequias celebrari: et
si quis decedentiũ fratrum alibi q̄
in suis ecclesiis eligat sepulturã: fu
nus primo ad ecclesias suas defer-
ri cogunt/ vt oblatio suis vsibus ce
dat. Nec sustinentes eos habere cã
panã vel cimiterium benedictũ cer
tis tantum temporibus permittunt
ipsos celebrare diuina Uolunt quo
q̄ in domibus eorum certum nume
rum fratrum / sacerdotum: clerico-
rum: et laicorum necnon cereorum

lampadariū/z ornamētorū p volūta
te sua taxare ac residuum cereoꝝ q̄
nouiter apponūtur exigūt ab eisdē
Nec pmittūt q nouī sacerdotes eos
rū alibi q̄ in ecclesiis suis celebrent
primas missas eos nichilominꝰ com
pellentes: vt in quotidianis missis
quas i suis locis z altaribꝰ celebrāt
oblationes ad opꝰ eoꝝ recipiant et
referuēt. quicqd etiā eisdē celebrāt
missarū oleūis intra domorū suarū
ābitū pia fideliū deuotiōe donat ab
ipsis extorquere oblationis noīe cō
tendētes. quod eisdē tam in ornamē
tis altaris q̄ in libris ecclesiasticis
absolute cōfertur vendicāt perperā
iuri suo. ¶ Quocirca man. quā. vni
uersi z singuli a pnotatis grauamini
bus desistatis: subditos vestros ad
hmōi arctius compescendo. Idem
vniuersis ecclesiarum prelatis.

Ponit. rū. grauamia pdicato
rum et minorum a quibus pre
cipit prelatos abstinere.

c.xvii Nimis praua: et infra. ¶ Cū qui
dā z viri religiosi: vt puta fra
tres predicatores et minores quoꝝ
ordinē z regulā se. ap. noscit appro
basse/ i arctissima paupertate christo
pauperi famulentur: plerīqꝫ prelati
et alii eos ad synodos suas cogunt
accedere: ac suis cōstitutionibꝰ sub
iacere: nec his contenti capitula et
scrutinia in locis fratrū pro his cor
rigēdis facturos se esse comminant
fidelitatē iuramēto firmatā ab eorū
ministris z custodibꝰ exigētes eis quo
qꝫ vt tā extra ciuitates q̄ intra cū eis
processionaliter veniāt ex leui cā man
dātes excōicatiōis sniam fulminant
in bñfactores ipsorū z idipsū fratri
bꝰ cōminantes eos de locis in quī
bꝰ dño famulāt satagūt amouere ni
si eis obediant in oībꝰ supradictis.
Ad hoc ne frat: es ad honorabiliō
res ciuitates z villas vbi religiose ac
honeste valeāt cōmorari a populis
deuote vocati accedere audeāt inhi
bētes: tā in accedentes fratres q̄ in
receptatores eoꝝ presumūt excōica
tiōis sniam promulgare. Ab eis etiā
de hortoꝝ fructibꝰ decias: nec nō ha
bitaculis fratrū (sicut de iudeoꝝ do
mibꝰ) cōtēdūt reddit9 extorquere:
asserēdo q nisi fratres morerēt ibi
dē ab aliis hītatoribꝰ pueēt9 aliq sol
uerēt. z vt ipsos sue subdāt totaliter
ditiōi eisdē ministros et custodes vo
lunt preficere p sue arbitrio volūta
tis. ¶ Quo circa mā. quā. vniuersi z
singuli a pnotatis granaminibꝰ desi
statis: subditos vrōs ab hmōi arcti9
cōpescēdo. Idē archie. bracharen.

Non seruans interdictū suspen
sus ē ab offō z bñficio et oī iu
risdictione. h. d. scdm vnū itellectū.

Anta est clauis petri et infra. c.xviii
¶ Ad cōfusionē. p. ephi quōs
dā colūbriensi. nō pōt i mēoriā nō ve
nire quātū i nos et ecclesiam romanā
deliqrit: z spreuerit petri claues: nec
clesiasticā leserit ptātē: cū nō solū i
terdicti sentētiā (quā seruauerat ab
initio) temere violauit: verūetiā idu
rit alios i mopulit: nō suare. z quos
inducere monitis z flectere minisac
terroribꝰ ad violādā iterdicti sniaꝫ
nulla potuit rōne post atroces iniu
rias: amissionē bonoꝝ: spoliationeꝫ
parētū dignitatibꝰ prebēdis z bñfi
ciis spoliās coegit miserabiliter ex
ulare ea suis i hac parte fautoribꝰ nō
absqꝫ psumptiōe temeraria cōferen
doq omnia: idē episcopus i nostra z
fratrū nroꝝ pñtia publice recogno
uit. ¶ Licet aūt mēorat9 ephs in ma
nibus nris spōtanes cesserit volūta
te: nolētes tñ vt hi q hmōi sniam in
terdicti nō sūt veriti temeritate p
pria violare: ac recipere dignitates
prebēdas ac bñficia aliorū: quī absqꝫ
culpa z sine cā rōnabili eis fuerant
spoliati seueritatē effugiāt canōice
vltionis: nec facti prauitas trāseat
psūptoribꝰ i exēplū. Auctoritate dei
oīpotētis oīꝫ institutionē: destitutio
nē: collationē prebēdaꝝ/bñficioꝝ ac
dignitatū psūptas p eūdē ephꝫ z excōi
catiōis seu iterdicti snias: i quoscūqꝫ
hac ocasione plātas ab eo: post iter
dicti violationē decernimꝰ irritas z
inanes. ¶ Ut vero vbi magis excedi
tur ibi est seuerius vīdicādū. Mā
damus quatenus omnibꝰ quos pdīs

et ep̄s in supradicta beneficia succedens et dignitates intruserit: nō solū a beneficiis ipsis: prebendis: et dignitatibus: verūetiā ab aliis beneficiis (si que obtinent) ex ecclesiis prorsus amotis: tā presūptores eosdē: q̄ oēs alios qui p̄fatū interdictū dānabiliter violarunt suspēdas auc. apo. ab officio et beneficio. Illos quoq̄ quos in p̄sonas et res p̄dictorū canonicorū prelatorū et clericorū manus temerarias cō stiterit extēdisse ad n̄ram venire cō pellas p̄ntiā pro meritis sniam recepturos innocato ad hoc (si opus fuerit) auxilio brachii secularis. De noui operis nunciatione. Lucius. iij. paduano ep̄o.

Etiā eccl̄ia edificata post nunciationē noui operis destruēda est expensis construentis. hoc dicit cum sequenti.

ca. i.

Ntelleximus ex lr̄is tuis q̄ cū cā q̄ntiter prior s̄cti cipriani et clericos de rodigio sup capella q̄ in p̄iudiciū baptismalis eccl̄e de costa ab eisdē clericis est constructa. s. t. delegata fuisset: et infra. Quia vero sicut leges nō dedignāt sacros canōes imitari: ita et sacrorū statuta canonū principū ꝯstitutiōibus adiuuāt. s. t. man. quatenus diligenter ꝯsiderās q̄ post denūciationē noui operis siue iure siue iniuria aliq̄d cōstruat: legalibus ꝯstitutiōibus demoliri: et q̄ nulla ecclesia in p̄iudiciū est alterius cōstruenda negociū ipsū s̄cdm legū et canonū statuta nō differas terminare. Inno. iij. cantuarien̄. archiep̄o.

Sūmat. vt supra. ca. proximo.

ca. ii.

Um ex iniūcto: et infra. s. t. mā. qua. q̄cq̄d edificatū est in eccl̄ia de lemech: post noui operis nunciationē/expensis tuis facias penitus demoliri eo nō obstāte si etiā absēs extiteris eū cantū sit legitima factio ne vt si is cui opus nouū fuerat nunciatū ante remissionē edificauerit: deinde agere ceperit ius sibi esse ita edificatum habere: sibi debeat actio denegari. reducens prorsus in irritum quicquid de instituendis ibi canonicis et aliis ad ipsā ecclesiam pertinentibus a te vel predecessore tuo cognoscit ordinatū: eorū reddētibus ad statū p̄stinū reuocatis quos ab obligatione prestiti iuramenti: p eo q̄ ibidē instituti fuerūt auctoritate n̄ra p te denūciari precipimus absolutos. cū eām ammō nō teneat prīcipale q̄cq̄d ex eo vel ob id secutum est sub premissa districtione decernimus irritādū et infra. Sup eo quo q̄ nō sufficimus admirari q̄ cum viri religiosi monachi cantuariē. q̄ omia dimiserūt p xp̄o: tot laboribus et picu lis p̄sonas et res nō dubitauerit frequenter exponere: quod nō fecissēt nisi cognoscerent premissa respicere in graue cantuariē. ecclesie detrimentum: tu saltem pro vitando tam graui scandalo primorum: ab hmōi etiam tibi prohibitis nō cessasti. Cū sacre scripture testimonio debueras didicisse: q̄ lȝ opera illa q̄ sine mortali pctō omitti nō p̄nt/nō sunt pro vitando scandalo dimittēda: nec ea debeant pro scandalo vitando committi: que sine mortali pctō committi non possunt ab his tamē que sine mortali pctō cōmitti possūt pariter et dimitti scandalo sit pro scandalo tollendo cessandū: et eis etiā p̄ntiā do insistendū. Vn̄ apl's si scandalizatur frater nō comedat carnes in eternū. Et dn̄s in euāgelio cōtra eos q̄ scandali prestant materiā: ve (inquit) homini illi per quem scandalum venit et c. Et lȝ maiorū scandalum sit vitandū: vitandū est etiā scandalū pusillorum: iuxta testimonium veritatis. Qui scādalizauerit (inquit) vnū de pusillis istis qui in me credūt. et c. Finis ergo his in taliter a te imponatur q̄ preterite cōtradictiōis rebellio per virtutē sequentis obediētie valeat expiari. Honorius tertius.

In optiōe ē: nūciātis noui op's an infra tres mēses de p̄iudicio suo debeat oñdere: et interim cessetur ab opere vero an recepta cautione de opere demoliendo statim edifice

sipermittat.h.d.cum sequenti.

ca.iii. Significantibus canonicis sancti oportune innotuit nobis quod cum sup eo quod .R. ciuis parisien. i quadam plates eccle sue: eis phibentibus in suum edificabat preiudicium et grauamen: deposuerunt coram officiali parisien. questionem eis offerentibus i cos tinenti pbare ꝓ iudicium et plateam ad suam ecclesiam pertinere: ac petentibus vt non obstante quod dictus .R. cautionem de demoliendo opere offerebat: edificium phiberi. Et qr idem officialis iter loquendo decreuit pbationes eorum admittendas/esse ac ab opere iterim descedum idem .R. ad senonen. ec. puocauit. Sed cum senon. officialis eadem iterlocutoria reuocata decreuerit ad opus sub cautione de demoliendo ipso non admissis eorum probationibus pcedendum pdicti canonici nostram audientiam appellarunt. i. ifra. Ideo qd mandamus quatenus si est ita reuocato in irritum: quicquid post appellationem hmoi inueneritis attentatum rc. Gregorius .ix.

Summatum est supra. c. proxi.

ca.iiii I S cui opus nouum te nunciasse p ponis: non obstante cautione quam offert ab ipso de opere destruendo si non iure edificatum extitat, tenet te per trium mensium spacium expectare: iuris tui preiudicium probare volentem.

De priuilegiis et excessibus priuilegiatorum. Leo papa.

Episcopalis dignitas non debet tribui nisi locis insignibus et populosis.

cap.i. Episcopalis gubernacula non nisi maioribus populis et frequentioribus ciuitatibus psidere oportet ne honor cui debet ex cellentioribus pmitti: suis numerositate vilescat. re. ix. p. subd.

Non obstante priuilegio forti potest laicus ecclesie malefactor per ecclesiam puniri.

ca.ii. Sicut in iudiciis laicorum priuilegia turbare nolumus: ita eis preiudicantibus nobis moderata volumus auctoritate resistere. Violentos itaque laicos coercere contra legem est agere: sed legi facere subsidium. Alexan. iii. in conci. lateranen.

Religiosi etiam exempti ecclesias et decimas non dnt a laicis recipere sine consensu diocesanorum. h.d. vsque ad. §. excoicatos.

ca.iii. Cum et plantare sacram religionem et plantatam fouere modis oibus debeamus: nusquam hoc melius exequimur quam si nutrire ea quam recta sunt: et corrigere que profectum virtutis ipediunt pmissa nobis auctoritate curemus. Fratrum aut et coepiscorum nostrorum conquestione coperimus quod fratres templi et hospitalis: et aliorum religiosi idulgentes sibi ab. ap. se. priuilegia excedentes: contra episcopalem auctoritatem multa presumunt: que et scandalum faciunt et graue pariunt periculum aiarum: et ifra. Ecclesias igitur et decimas de manu laicorum sine consensu epozum tam illos quam etiam quoscunque alios religiosos recipere phibemus dimissis quascumque contra tenorem istum alio tempore receperit. Excoicatos et idicti o nino non dnt admitti ad diuina etiam per religiosos exemptos. h.d. vsque ad. §. i ecclesiis. Ab.

Excommunicatos quoque nominatim interdictos tam ab illis quam ab aliis omnibus iuxta episcoporum sententiam statuimus euitandos.

Religiosi etiam i ecclesiis non ptinentibus ad eos pleno iure non istituunt nec destituunt i consultis episcopis: sed rone exigunt i tpalibus ab istitutis. h.d. vsque ad. §. quod si. In ecclesiis vero suis que ad eos pleno iure non ptinent: istituendos pbros epis repntent vt eis de plebis cura rndeat. Ipsi vero pro rebus tpalibus rationem exhibeant copetentem. Instituros etiam inconsultis epis non audeant remouere.

Hospitalariorum et templariorum semel i anno celebrat in ecclia posita i loco iterdicto: ibi tamen non sepeliunt corpora mortuorum. h.d. vsque ad. §. de confratribus. Ab. sicu. Quod si templariorum vel hospitaleriorum ad ecclesiam venerint inter dictam non nisi semel in anno ad ecclesiasticum officium ad mittantur: nec tunc ibi sepeliantur

corporis defunctorum.

Confratres exemptorum seu ipsorum oblati: qui in totum nō se transtulerūt iudicari possunt ab ordinariis locorum.h.d.vsq ad fi.abb.

De confratribus hoc constituimus vt si non se predictis fratribus omnino reddiderint sed in proprietatibus suis omnimode duxerint remanendum: propter hoc ab episcoporum suorum sententia nullatenus eximātur: sed potestatem suam i eos sicut in alios parrochianos suos exerceant cum pro suis fuerint excessibus corrigendi. Quod aūt de predictis fratribus dictum est ab aliis quoque religiosis qui presumptione sua eorum percipiunt iura et contra canonicas eorum sententias et tenorē privilegiorum nostrorum venire presumūt precipimus obseruari. Si enim contra institutum hoc venerint: ecclesie in quibus ita presumpserint sub iaceant interdicto: et quod egerint irritum habeat. Idem archiepiscopis ad quos iste littere peruenerint.

Quis privilegiis priuādus est qui alienis derogat.

c.iiii. Dilecti filii fratres hospitalis hierosolimitani transmissa nobis cōquestione mōstrarunt quod vos eis de malefactoribus suis iusticiam facere non vultis: priuilegia ipsorū respicere cōtemnētes: et infra. Pro certo sciatis quod nos concessa vobis priuilegia decurtabimus: cū ec.ro. scriptis autēticis obuiare minime timeatis. Idē cantuariē. archiepo.

Etiā priuilegiati non possunt admittere excōmunicatos ad sepulturam: et si admiserint debent inde eos eiicere: et si nō fecerint episcopus supplebit.

ca.v. Ad hec: et infra. Mādamus quatinus hospitalariis precipias: vt si quos in excommunicatione defunctos in cymiteriis ecclesiarū sepelierit eos extra cymiteria eiiciant. quod si facere noluerint tu hoc de hisquos i excommunicatione defunctos esse cōstiterit: exequaris. Idē abbati et monachis sancti ādree cistercieñ. ordis

Contra priuilegiū ecclie prescribitur spacio.xxx. annorū: hodie vero.xl. vt ifra eo. accedētibus

ca.vi. Si de terra quā habetis in parrochia de plautio. per.xxx. annos eis decimas persoluistis: eas si bi de cetero integere persoluatis. Licet ei priuilegiorum ro.ec. beneficio fratribus cistercieñ. ordinis iduls tū fuerit: quod de laboribus suis nullas decias persoluere debeāt de priuilegio tñ indulto tāto tēpore vobis detrahere voluistis cū liberū sit vnicuique suo iuri renunciare eoque modo non potestis vos i hac parte tueri. Idem ambianeñ. episcopo.

De priuilegiis non est iudicādū: nisi eorū tenore inspecto et scdm continentiā eorum ab omnibus subditis sunt seruanda.

ca.vii. Porro quia tēplariorum et hospitalariorum multa sint libertatis prerogatiua donati: nō dubitamus quin aliam libertatē habeāt i locis in quibus antequam puenissēt ad eos fuerāt habitatores. qd totū ex inspectione priuilegiorū plenius aduertere potes: et secundum qd inueneris ita obserues. Sic ei eos volumus priuilegiorum suorū seruare tenorē quod eorum metas trāsgredi minime videāt Idē. J. ap. se. le.

Per solutionē census que fit romane ecclesie nō probat exēptio iurisditione eorum.

c. viii Recepimus litteras quas de ecclesiis cēsualibus direxisti. Ceterū diligētiā tuā volumus nō latere quod sicut nō oēs qui specialiter bti petri iuris existūt ānuati ap. se. cēsū exsoluūt: ita nō oēs cēsuales ab eporū subiectiōe habēt imunes. Inspicienda sūt ergo ecclesiarum priuilegia: et ipsorum tenorē diligentius attēdēdus: vt si fuerit deprehensū quod eccla q censum soluit spāliter bti petri iuris existat: et ad iudiciū pcepte libertatis cēsus annuus cōferat: nō imerito poterit spāli prerogatiua gaudere. Si vero ad iudicium percepte protectionis census persoluitur: non ex hoc iure dioce. episcopo aliquid videtur esse subtractum. Idem.

Priuilegiū vni cōcessū nō pōt ad aliū extēdi ꝑpter identitatē rōis. h. d. ⁊ solz quotidie allegari

Ane: ⁊ ifra. Temerariū est ⁊ indignū aliquē sibi ius auctoritate presumere: qđ romana ecclesia alicui certa ratione inspecta, singularib⁹ voluit beneficiis indulgere.

Cele. iij. abulen. episcopo.

In oratoriis ꝑuatis campane publice tener i nō pñt etiā mēt huic textū tene q̄ quotidie allegat et est in vsu.

Atentibus litteris certificari desideras: vtrum templariis hospitalariis ⁊ aliis oratoria in domibus suis habētib⁹ liceat cāpanas in eis ponere/ publiceq̄ pulsare.

cap. x. Rñ. autē cōsul. t. ꝙ non licet eis hoc agere quin potius per te p. censurā eccle. ap̄pel. re. coercēdi sunt. vt ita sint suo iure contenti ꝙ iustitiā non impediant aliorum. Innocen. tiꝰ tertiꝰ archiepiscopo lugduneñ.

In tota prouincia exhortationis officio priuātur hospitalarii qui mittunt pro elemosinis cruce falso signatos: ⁊ si missi sunt laici excōicant: si sunt clerici ab offō ⁊ beneficio suspēdūt ⁊ eadē suspēsiōe puniūt q̄ ante reconciliationē l polluta eccl'ia celebrāt ⁊ suspensis ep̄os exemptos absolui nō pñt: ⁊ fratres priuilegiatorū qui ad eos se plno non transferūt priuilegiati non sunt.

ca. xi. Arū nos tenor edocuit lrarū: ꝙ frēs hospitalis scti iohannis laicos ⁊ illitteratos mittūt ꝑ elemosinis colligendis: ⁊ infra. Cū i quadā ecclesia baptismali eis a predecessore tuo collata qdā eorū percutiens vicariū sacerdotē ipsaz ecclesiam sanguinis effusione fedasset: ipsaq̄ ad reconciliationem diuina ibidem interdixisti officia celebrari sed nichilominus ipsi i ea diuina officia celebrarunt. Alios vero presbiteros ab officio suspensos per episcopos suos: ĩdem cum sint laici ad diuina officia restituunt exequenda Quosdam preterea qui cum prorib⁹ suis in domibus propriis commorāt tur: eo ꝙ eis de suis aliqđ cōferūt. annuātī ita emācipare cōtēdūt: vt aliquib⁹ scđm legē terre de sibi obiectis rñdere minime teneant. Uerꝫ q̄ priuilegiū meretur amittere: q̄ permissa sibi abutit ptāte. f. t. man. qua. si quos clericos aut laicos a dictis fratrib⁹ ꝑ colligendis elemosinis cruce falso signatos inueneris: his a quib⁹ ipsos missos esse cōstiterit: ꝑ totā prouinciā tuā exhortationis officiū iterdicas. Missos si laici fuerint excōicationis mucrone ꝑcellas. si clerici: ab officio bñficio ꝙ suspēdas nullo ꝑ ius priuilegii bñficio vel appellationis remedio preualēte. Eos vero quos i ꝑdicta ecclia lege tibi diocesana subiecta post interdictū tuū diuina celebrare cognoueris: eadē pena suspēsionis inuoluēs in ea (donec recōciliata fuerit) officia nos pmittas celebrari diuina. pbros etiā suspensos ab ep̄is suis: et ꝑ dictos frēs ad officia sua temere restitutos i eādē sētētiā suspēsionis reducas. Illos vero quos ad rñdēdū aliis scđm legem t̄re: ꝑmissa cā asserūt non teneri nolum⁹ excusari quin eos ad rñdēdū sublato appellationis ipedimēto cōpellas. In dē abbati et cōuētui sācti petri eugu.

Cōtēta in instrumēto perdito ꝓbari possūt ꝑ testes q̄ illud perlegerūt si deponūt de tenore et ꝙ erat sine vicio hoc. d. Et non est alibi casus ita clarus.

Um olim essem⁹ apud ꝑusium cōstituti ⁊ tu fili abbas ꝑuilegiū lucii pape nobis presētās postulaueris innouari ꝑpter cōtradictionē engubini ep̄i asserētis hoc i suū preiudiciū redūdare non fuit effectui mācipatū; ⁊ infra. Te igit et ꝓfati ep̄i pcuratorib⁹ i nr̄a presētia cōstitutis. B. basilice. xii. aplōꝝ presbitero cardi. dedim⁹ i mādatis vt super amissiōe ac tenore priuilegiorū testes recipet quos duceres producēdos: qui fideliter redegit in scriptis depositiōes. x. testiū iuratoꝝ quoꝝ depositionib⁹ publicatis di ca. xii.

cti ꝓcuratores ad ꝓducẽdos testes:
ꝑ quos inductos a parte aduersa re
pellerũt: īducias postularũt. quas
sub eo tenore illis duxim⁹ cõceden
das: vt apud se. ap. ꝓbarẽt q̃ vellẽt
vbi on⁹ ꝓbatiõis pars altera subĩs
set: ⁊ ĩfra. ¶ Nos ṽo tã ꝑ depositiões
testiũ q̃ assertiões quorũdã fratrũ
nostrorũ liq̃do cognoscẽtes talẽ di=
cti ꝑuilegii fuisse tenorẽ ꝙ vcʒ ceno
biũ vrm nullo mediãte ad ro. ec. per
tineret: ⁊ ꝙ nõ liceret alicui epõ ei=
dẽ mõasterio ⁊ ei⁹ ecclesiis excõica=
tionẽ īdicere vt fr̃es illic dño serui=
entes ab oĩ ptãte liberi ro. ec. liber=
tatis gr̃a potirẽtᷣ. ⁊ ꝙ nulla ĩ eis mẽ
tio dioc. epĩ habebatᷣ. Illud etiã at=
tẽdẽtes: ꝙ cũ tu fili abbas tẽpore ce
lestini ꝑdecessoris nr̃i ad ipsius pñti
am accessisses ipse ĩspectis eccĩe tue
priuilegiis te (licʒ excõicat⁹ ab eugu=
biñ. epõ dicereris) tãq̃ non ligatum
admisit ad osculũ qđ ꝑsumitᷣ ñ fecis
se nisi mõasteriũ vr̃ʒ cognouisset ad
ro. ec. specialitᷣ ꝑtinere: decernim⁹
ꝑuilegiũ illud lucii pape qđ sine re
ꝑhẽsiõe bulle/charte vl̃ lr̃e appare=
bat q̃ñ fuit nobis ostẽsũ illius fuisse
tenoris: cui⁹ ꝑ depositiões testium
⁊ assertiões fratrũ nostroꝝ nosciᷣ
extitisse. ¶ Idem cathalanẽ. electo et
abbati trium fontium.

Innouatio priuilegioꝝ nouũ
ius nõ tribuit: sed antiquum
conseruat. h. d. quo ad titulum.

ca.xlij Ex parte abbatisse ac sororũ lo
trẽ. eccĩe extitit intimatũ ꝙ
meldeñ. epũs cõmissionis occasione
cuiusdam ꝑ lr̃as ad iudices delega=
tos obtẽte: ĩ qua nulla mẽtio habe=
batur de ipsarũ ꝑuilegiis q̃ illas et
earũ ecclias clerũ ⁊ populũ lotrẽ.
ad ap. se. nullo mediãte spectare de
clarant: quoꝝ ipse nõ erat ignarus:
eas īceperit grauiter molestare obe
dientiã ab ipsis ac clero et pplõ lo=
trẽ. subiectionẽ oĩmodã requirẽdo:
et ĩfra. ¶ Uerũ cũ iudices ipsas val
de grauarẽt ad appellatiõis bñficiũ
conuolarũt: ⁊ ĩfra. ¶ Sʒ iudices ap
pellationi nõ deferẽtes/nec fragilis
tati sexꝰ ꝯpatiẽtes earũ: ĩ abbatissã

excõicationis ⁊ ĩ clerũ ⁊ in populũ
lotrẽ. iterdicti sentẽtias ꝓtulerunt.
Sane cũ iã nuncii lotreñ. ecclesie ꝑ=
dicta ⁊ alia in nr̃a presentia retulis=
sent/ priuilegiũ nobis apostolicum
ostenderũt: per qđ ecclesiã lotreñ.
constabat ad ro. ec. specialiter per=
tinere. ¶ Nos aũt eosdẽ nuncios ꝓ
pter ap. predictã diutius detinẽtes:
quia tandẽ nullus apparuit idone⁹
responsalis: qui partẽ defensaret ad
uersam: priuilegiũ apo. se. ecclesie
lotreñ. ꝯcessum duxim⁹ innouandũ:
ita tñ vt per innouationẽ ipsius ei=
dem ecclesie nõ pl⁹ iuris accrescat:
q̃ ꝑ priuilegia ꝑdecessoꝝ nr̃oꝝ obti
nuit: cũ per hoc nõ nouũ ei cõcede=
re sed antiquũ ius conseruare veli=
mus. ¶ Idem columbriensi episcopo.

Ecclesia vtens duplici priuile
gio exẽptionis licet succũbat
ex vno/potest nihilomin⁹ ex alio se
tuuare ⁊ obtinere nec tenetᷣ exẽpt⁹
promittere obedientiã diocesano vi
gore tñ exẽptionis nõ potest sine li=
centia diocesani ecclesiã construere
in loco non exempto ⁊ si exẽptus de
facto in loco non exempto cõstruit
ecclesiam/cedit iuri episcopi.

Cum olim ꝓpter q̃stiones quas
aduersus priorẽ ⁊ canonicos c.xliij
monasterii sancte crucis habebas/
pro quibus ad audientiã nostrã fue
rat appellatũ morã feceris longio=
rem. q̃r pro parte altera null⁹ com=
paruit responsalis/ eisdẽ certũ ter=
minum duximus prefigendũ/ in quo
venirent vel mitterẽt super priuile
giis oĩb⁹ ⁊ libertatib⁹ que a ro. põ.
vel ab. W. quondã colũbriẽ. epõ se
habere dicebant/ et super aliis que=
stionibus aduersus eos a colũbriẽ.
ecclesia intentatis diffinitiuam sen=
tentiam recepturi: ⁊ infra. ¶ Inte=
rim aũt vtriq̃ parti liceret corã de
lictis filiis. t. de alcobacia ⁊ de fer=
ra abbatibus et. f. monacho alcoba=
cie quibus causa prius fuerat dele=
gata: ꝓponere ac probare: si quid
aliud proponẽdũ duceret ac ꝓban=
dũ. ⁊ ĩfra. ¶ Iudices aũt sufficiẽter
actũ esse de cã credẽtes monasteriũ

sancte crucis in expēsis quas pro qua side dicti negocii occasiōe hmōi negocii iura ueras te fecisse dānarūt: infirmātes sua snia libertatē quā dict⁹. M. co lūbrien. eps cōtulerat mōasterio sā cte crucis canonicoꝝ assēsu p portarū regis extorto. Preterea qz idē M. pdecessor tu⁹ fuerat canōic⁹ regularis ꝛ duo millia marabatinoꝝ q̄ acq̄sierat i eṗm iā pmot⁹ mōasterio dederat memorato ipm ad restitutionē eoꝝ iudices cōdēnarunt. In sup ecclesias oēs quas monasteriū preter epi colūbrien. assensum pro pria auctoritate fundarat (qz pars sancte crucis nec pscriptiōe nec de fensione alia probationibus contra se factis obstiterat) iudicarūt i ius columbriensis ecclesie cū fructib⁹ medii temporis reuocari: ꝛ infra.

Tandem procurator monasterii proposuit sententiam non ualere nec tenere. q; si alias etiam sententia memorata teneret. quia tamen monasterium fuit indefensum nec exhibita fuerant coram eis priuilegia libertatis (ne delictum persone in damnum ecclesie redūdaret (debebat ad exhibitionem priuilegiorum suorum admitti quod sibi cōcedi de solita benignitate se. apo. postulauit. Nos igitur attendentes q; ea dē priuilegia nō solummodo pro libertate monasterii faciebant. sed etiam exprimebant ius nostrū: . ec. ro. iusticiam tuebant ne in nos monasterii lesio redundaret: ad priuilegia exhibenda partē ei⁹ de gra duxim⁹ admittēdā: ꝛ. is. Distinguētes ita q; iter libertatē p dictū eṗm ecclesie ipi pcessā: ꝛ libertatē quā ei longe añ tps ipi⁹ epi ad sedes indulsit qz nobis pstitit extortū fuisse l epi cōcessione canōicoꝝ assēsu: et pcessionis paginā i aliquo lineis habuisse rasuras: ꝛ subscriptiōes singulas fuisse singulis subscribentiū manibus aduocatas: scriptū aūt quod nobis exhibitū fuerat nec rasurā preten dere: nec esse uariis subscriptionū manib⁹ uariatū: sed a prio adultimū eadē manu cōscriptū: libertatē ab ipo epo concessā per extorsionē irritā decernim⁹ ꝛ tanē sup sētentiā delegatoꝝ iudicū pfirmātes. Quia uero euidēter agnouim⁹ ex priuilegiis añdictos precessores nros ecclesie sctē crucis libertatis priuilegiū indulsisset q; ea i possessiōe tādiu fuerat libertatis: q; aliis et iā cessā tib⁹ pscripsisset libertatē ei a pdecesso. nris indultā auc. apo. pfirmamus. tibi super hoc silētiū i ponētes Sup hoc aūt i nullo snie delegatoꝝ iudicū derogam⁹: cū ipi de hac non cognouerint libertate: ꝛ ifra. Cūq; libertatē a pdeces. no. indultā monasterio pfirmemus ad ius pfessionis qđ est contrariū libertati: monasteriū decernim⁹ non derogantes iudicibus delegatis quibus libertatis priuilegia non fuerant presentata: in ceteris antē latam a predictis iudicib⁹ sententiaꝫ pro columbrien. ecclesia cōfirmamus. Idem episcopo. et magistro. G. lemouicē.

Cōtra priuilegia ecclesie misnori spacio. xl. annoꝝ non pscribitur hoc dicit sm uerum intellectum.

Accedētib⁹ ad pñtiā nram abbatis et cōuēt⁹ nauigiacē. ex vna pte: ꝛ tēplarioꝝ d rotē. exal. ap curatorib⁹ pcurator mōachoꝝ ppo suit: q; cū decimas terraꝝ de sarcole diu qēte possederint anq̄ ad templarioꝝ dñiū puenissent: ꝛ postq̄ tēplarii terras acq̄siere pdictas decimas earūdē per quadraginta ānos et ápli⁹ pacifice possedisset: nūc eis ipsas subtrahere nō uerētur ꝛ ifra. c. xv.

Dis. v. mā. qua. si abbas ꝛ mōachi sufficienter onderint q; a tēplariis decias de terris pdictis p quadraginta ānos cōtinue pceperint sine lite: vos ad prestationē ipaꝝ tēplarios cōpellatis. Cum ei tanto tpe cōtra indulta priuilegia decimas soluerint: eis renūciasse tacite presumunt. q; si in probatione defecerit: ab ipsoꝝ ipetitione templarios absoluatis ipsis sup hoc silentium perpetuū iponētes Idē epo ligon.

Exemptus ratione certrei

vel certi loci nõ cẽsetur exemptus
respectu alteri⁹ rei vel loci.h.d.⁊ ẽ
text⁹ notabilis ⁊ multũ allegabilis

c.xvi. Cum capella ducis burgundie
gaudere dicat hmõi priuile-
gio/ꝙ null⁹ archiepũs vel epũs I per
sonas canonicoꝝ eiusdẽ capelle su-
spẽsionis vel excõicationis aut int
dicti inias audeat ꝓmulgare: qui-
dã capelle supradicte canonici qui
parrochiales ecclias a tetenẽt occa
siõe priuilegij ꝓlibati.i his ẽtquaꝝ
iurisdictio ad te ꝑtin᷑ ⁊ ita se dicunt
exẽptos vt ꝗtũcũq; grauiter inter
dũ excedãt tue correctioni recusãt
et sententie subiacere. ¶ Quocirca
man.qua.inꝗtũ exẽpti sunt: eiusdẽ
ratiõe capelle aplicis ꝑuilegiis de
feras reuerẽter s; i quantũ ratione
parrochialiũ ecclia ꝝ vel alias iuris
dictiõe; tuam respicere dinoscuntur
officii tui debitũ i eodẽ libere prose
quaris. Idem abbati et fratribus
euasin.cenobi.

Per exemptionem concessam
monasterio capelle sibi subie
cte nõ censentur exempte.

c.xvii. Ex ore sedẽtis i throno ꝓcedit
gladi⁹ bisacut⁹ qñ ex ore ro.
pon.rectissima d; exire snia:q̃ ꝯtra
iusticiã nulli parcat: sed reddat vni
cuiq; quod suũ est. ¶ Cũ igit inter
vos ⁊ vigorie.epm sup mõasterii ve
stri subiectione ac libertate cõtro-
uersia verteret: monasterii vestri ꝓ
curator ꝓposuit ꝙ idẽ mõasteriũ ab
ipsa sui fundatiõe liberũ extitit ⁊ exẽ
ptũ: et ad hoc probandũ priuilegia
predecessoꝝ nostroꝝ inducẽs vnum
cõstãtini ⁊ alterũ alexãdri necnon
idulgẽtia Cle.⁊ Cel.quoꝝ vsũ cõti
nuũ a lõgis retro tꝑib⁹ ꝑ depositio
nes testiũ ostẽdere nitebat ⁊ infra.
¶ Porro in priuilegio ꝯstanti.quod
dã cõtineri ꝓspicit: ꝑ qḋ idem ceno
biũ videtur ad iurisdiõnẽ epi perti
nere: vt; ꝙ abbas eiusdẽ primũ lo-
cũ post vigorien.ꝓsulẽ sẽꝑ obtineat.
vñ cũ locũ ipsu; obtinere nõ possit
i gñali conc.neq; in ꝓuinciali: qñ
absonu; esset vt abbas primus post
illum super alios epos resideret:
relinquitur ergo ꝙ locũ illũ in epali
synodo intelligat hr̃e quare tenet
ad synodũ epalẽ accedere ac ꝑ hoc
ipsi⁹ statuta recipere ac seruare In
priuilegio vero alexãdri pape qḋs
dã aliud cõtinetur ꝑ qḋ diocesan⁹
epũs i eode; cenobio iurisditionem
suã (⁊ si nõ i oib⁹: i quibusdã tñ) res
tinuisse vt cũ i illo dicat ꝙ vigorie.
epi ab eiusdẽ loci fratribus aliquid
iuiste nõ exigãt: s; his tñ cõtẽti ꝑma
neant q̃ ꝓdecessores eoꝝ ab ante-
cessoribus suis cõstat rõabilit ipen-
disse.vnde ꝓstat ꝙ abbates epis ali
qua de suis exhibere tenerẽt ¶ Nos
igitur his et aliis diligẽter audi-
tis cũ a neutra perte sit probata pre
scriptio: finaliter diffinimus ꝙ euas-
sen.cenobiũ liberũ ẽ in capite: tan-
ꝗ ab epali iurisdittione ꝓrsus exẽptũ
⁊ soli ro.ec.subiectũ tutela tñ ipsi⁹
cãturien.archiepo reseruata i mẽs
bris aũt q̃ nõ ꝓbant exẽpta. dioce.
epo ipm subiacere decernimus ꝓpt
qḋ abbas ad synodũ ei⁹ d; accede-
re: primũq; locũ post vigo. epũ ob-
tinere ꝓ ipis quoq; mẽbris nõ exẽ-
ptis idem abbas tenetur vigorien.
epo exhibere reuerẽtias obsequiũ
⁊ honorẽ: qb⁹ vigorien. epũs sibi cõ
petẽter exhibitis debet manere cõ
tentus. Idem sonẽ.episcopo.

Recept⁹ sub ꝓtectiõe pape ꝑ
hoc nõ cẽset exẽpt⁹ .h.di.

Ex parte tua fuit quesitũ: vtrũ
clerici ⁊ laici q̃ litteras pro-
tectionis ostendunt: in quibus per c.xviii.
sone sue expresso nomine cum om-
nibus rebus suis sub apostolica ꝓ-
tectione cõsistere declarantur a ius
risditiõe episcopi diocesani sint ex-
empti. ¶ Nos autem rñ.ta.ꝙ per
litteras huiusmodi ab episcopoꝝ
suorum potestate minime subtrahũ
tur. Idem heliẽn.eppiscopo.

Religiosi quibus a papa con
cessum est vt ecclesias eis sub
iectas possint in proprios vsus cõ-
uertere nõ auctoritate propria sed
a diocesano loci possessionem illa-
rũ ecclia ꝝ recipere debẽt/nisi in ꝑi
uilegio aliud exprimatur.

Pastoralis officii. et lfra. Inter rogasti utrum viris regiosis a quibus a sede aplica est indultum ut ecclias suas l pprios usus possint conuertere decedentibus psonis earum liceat auctoritate ppa possessionem earundem intrare: vel p diocesanum epm in ipsa sint potius inducendi. ¶ Ad quod respo. nisi forte indulgentia summi pontificis id contineatur expressum suo epo lecto sulito i in possessionem ipsarum eis non est licitum introire: quia per indulgentiam hmoi epali iuri non credimus derogari. Idem episcopo et capi. tripol.

Si is ppter cuius delictum positum est interdictum illud non servat: alii nichilominus servare tenentur: secus si ille non servat in cuius favorem latum fuit.

c.xix.

c.xx. Petitis per sedem aplicam edoceri utrum cum propter hospitalarios vel templarios ciuitas vestra gnali supponitur interdicto eisdem non servantibus: vos illud teneamini observare. ¶ Ad quod duximus rndendum q, illorum excessus vobis non prebet licentiam excedendi. Sed si prefati hospitalarii vel templarii privilegiorum suorum fines excesserunt violando temere iterdictum quod p eis fuerat pmulgatum ne videant de aliorum fletu ridere vos l penam psumptionis eorum quandiu ipsi violaverint iterdictum de nostra licentia celebretis. Idem.

Privilegium concessum monasterio ut eius monachi excoicari non possint itelligit cum monachis existentibus l monasterio vel l ecclia sibi subiectis utroque iure. h. d. et est casus quotidianus.

c.xxi. Quoniam p pfessionem constat ptis aduerse q nepheslnus epus ius epale pcipit in ecclesia sancti basilii de flage. credimus q non obstante illo capitulo privilegium quod monasterio est indultum ut nullus epus ecclias utroque iure illi subiectas iterdicto supponere vel monachum seu clericum eiusdem monasterii synodare vel excoicare presumat: prefatus epus possit interdicere dictam ecclesiam et excoicare monachum seu clericum vestrum ad eius regimen deputatum cum alterum utrum de iure fuerit faciendum. quam illud capitulum est itelligendum videtur de monachis aut clericis l ipso monasterio pmanentibus vel ad ecclesias destinatis utroque iure sibi subiectas. Idem lugduneñ. archiepo ap. se legato.

Eps remittens alicui ecclie decimas epales idefinite: remisisse videtur non solum pteritas: sed et futuras: et est casus not.

c.xxii Quia circa. et lfra. ¶ Quesiuisti utrum monachi ois sctorum priuilegium pdecessoris sui sup epalibus decimis retinendis idultum extendere ualeant ad possessiones acquisitas et postmodum acqrendas. ¶ Sup quo taleþ mus rnsum q si declarum illa remissio facta extitit scdm canonicas sanctiones pdecessor tuus idefinite decias epales monasterio remittendo (cum nihil excepit et potuerit excepisse, ac l bnficiis plenissima sit iterptatio adhibenda nec debeat una eademque substantia diverso iure censeri) itellexisse videtur non solum de decimis possessionum illius tpis sed futuri.

Idem in concilio generali.

Ponit concilium ordinem quatuor patriarchalium sedium usque ibi servata ubi ponit tria pvilegia ipsarum. primum quia dant pallium. secundum ibi dnice quia ante se crucem deferri faciunt preterquam in casibus hic exceptis. tertium ibi. in oibus atque ad ipsas appellatur. et in hoc protestatur ibi Saluis.

c.xxiii Antiqua prochialium sedium privilegia renouantes sctauniuersali synodo approbante sancimus. v. ut post romanam ec. (que disponente dno sup oes alias ordiare ptatis obtinet pncipatum ut pote mr vniversorum xpi fidelium et magistra) pstantinopolitana primum: alexadrina: secundum, antiochena: tertium: hierosolymitana quartum locum obtineat. Servata cuilibet ppria dignitate. ita q postquam antistites earum a ro. pon. receperint pallium (quod est plenitudinis officii pontificalis isigne) pstito sibi fidelitatis et obedientie iuramento: licenter suis suffraganeis pallium largiant recipientes

plentes ꝑ se ꝓfessionē canōicā et ꝑ
ro.ec. sposionē obediētie ab eisdem
¶ Qñiceuero crucis verillum añ se
faciāt vbiqꝫ deferri nisi i vrbe roma
na et vbicūqꝫ sūm⁹ pōtifex p̄sēs exti
terit aut ei⁹ legat⁹ vtēs isignijs apli
ce dignitatis. ¶ In olb⁹ sūt ꝓulcēs
eorūdē iurisdictiōi subiectis ad eos
(cū necesse fuerit) ꝓuocet. ¶ Sal
uis appellationib⁹ ad sedē apo. iter
positis q̄b⁹ ē ab olb⁹ hūiliter defe
rēdū. Idē i eod. ¶ Preuilegiū reli
giosis cōcessum vt possint sepelire
cōfratres suos tempore interdicti
intelligit ne illis contrafratribus
q̄ lꝫ maneāt i seculo obtulert se tm̄ or
dini mutato hitu sclari. vl hoc illis
q̄ bona sua eis dederūt vsufructu
rētēto h.o. pzlo. Priuilegiū religio
sis cōcessū quo eis venietib⁹ ad lo
cū iterdictū semel i āno apiāt eccle
sie vt celebrēt i eis dina itelligit q̄
vna tm̄ sola ecclesia aperiatur in lo
co hoc secundo

capi. xxiiii. UT priuilegia q̄ q̄busdā reli
giosis romana ꝯcessit eccla
permaneāt incōcussa: q̄dā i eisdē du
xim⁹ declaranda ne min⁹ sane intel
lecta pertrahant ad abusum: ꝓpter
quē possint merito reuocari qꝛ pri
uilegiū meret amittere qui permis
sa sibi abutitur potestate. Sane qui
busdā regularibus apo. se. indulsit.
vt his q̄ fraternitatē eoꝝ assūpserit
si forsitā ecclesie ad quas pertinent
a diuinis officiis fuerint interdicte
ipsosqꝫ mori cōtigerit sepultura ec
clesiastica non negetur: nisi excōi
cati vel nominati fuerint interdicti
Suos quoqꝫ confratres quos eccle
siarum prelati apud ecclesias suas
non permiserint sepeliri nisi ex
communicati vel interdicti fuerit
nominati ipsi ad ecclesias suas de
ferant tumulandos hoc autem de
illis confratribus intelligimus vel
qui adhuc manentes in seculo eorū
ordini sunt oblati mutato habitu se
culari vel eis qui bona sua dederāt
inter viuos retento sibi (q̄diu in
hoc seculo vixerint) vsufructu. qui
tm̄ sepeliātur apō ipsoꝝ regulariū vl
aliorū nō iterdictas ecclias in quib⁹
elegerint sepulturā: ne si de q̄b⁹lꝫ
ipsorum fraternitatem assumenti
bus fuerit intellectum pro duobus
aut tribus denariis annuatim sibi
collatis dissoluatur pariter et vile
scat ecclesiastica disciplina: certam
tm̄ et ipsi remissionem obtineant ab
apo. sibi sede cōcessam. Illud etiā
quod huiusmodi regularibus est i
dultum: vt si qui fratrum suorum q̄
ab eis missi fuerint ad recipiendas
fraternitates siue collectas in quā
libet ciuitatē castellū vel vicum ad
uenerint si forte loc⁹ ille a diuinis
officiis sit interdict⁹ in eoꝝ iocūdo
aduētu semel in anno aperiātur ec
clie vt exclusis excōicatis diuina ibi
dē officia celebrentur. sic intelligi
volumus q̄ in eadem ciuitate: aut
castro aut villa vna tantum eccle
sia eiusdem ordinis fratribus semel
(vt dictum est) aperiatur in anno.
qꝛ licet pluraliter dictū sit q̄ in eo
rū iocūdo aduētu ecclie aperiētur
nō tm̄ ad ecclesias eiusdē loci diuisim
sed predictoꝝ locoꝝ coniūctim: sa
no referēdū est intellectu. ne si hoc
modo singulas eiusdē loci visitarēt
ecclesias nimiū vilipendi contige
ret sniaꝫ iterdicti. Qui vero cōtra
declarationes p̄dictas q̄cq̄ sibi vsur
pare p̄sūpserit graui subiaceāt vltio
ni. Idem in eodem

ET Tempore generalis interdi
cti epi nō ꝓhibiti q̄ non fue
rūt culpabiles iterdicti clā celebra
re p̄nt: et hodie istud nō est p̄uile
gium epoꝝ: sed ius cōmune vt in
c. si. de sententia excommuni. in vi.
et ibi plene habet an et qñ et quali
ter possit celebrari tempore inter
dicti.

QUod nōnullis est religiosis i c.xxv
dultū in fauorem pōtificalis
officii ad epos extendentes conce
dimus vel cū commune terre iter
dictum fuerit excommunicatis et i
terdictis exclusis possint quandoqꝫ
ianuis clausis suppressa voce: et nō
pulsatis campanis diuina celebra
re officia. Nisi et hoc ipsum eis

expresse fuerit interdictũ. ¶ Uerũ hoc illis cõcedimus q causam aliquã non prestiterint interdicto: nec q cõ doli vel fraudis igesserint tale cõpendiũ ad iniquũ dispendiũ ptrahẽtes. Honorius iij archiepis et epis in quorũ diocẽ. monasteria priorat⁹ cluniacẽ. mõasterio subiecta psistũt

Priuilegia nõ sunt violãda dĩt indirecte. h. d. generaliter.

c. xxvi Quando amplius. ⁊ infra. ¶ Ex sane dilecti filiũ abbas ⁊ cõuentus cluniacẽ. grauẽ nobis qrimoniam obtulerũt q qdã vrm ⁊ vrorũ officiales cũ i eos ⁊ sui ordinis monachos nõ possint excõicatiõis ⁊ interdicti pferre sententias: eo q super hoc aplice sedis priuilegijs sũt muniti: i eos q molũt i molendinis vel coquũt i furnis eorũ qcqd vendendo seu emendo aut alias eis cõicant sententias pferũt memoratas. et sic aplicorũ priuilegiorũ nõ vim ⁊ potestatẽ/sʒ sola verba seruãtes dicti ordinis monachos quodãmodo excõicant: dũ eis alios cõicare non sinũt. Ex quo illud etiã euenit icõueniens vt ipsi monachi q̃tũ ad hoc iudicẽtur iudicio iudeorũ: ⁊ q eis cõicant i pdictis maiorẽ excõicationẽ icurrant q etiã excõicatis cõicando fuerint icursuri ¶ Nolẽtes igit hec crebris ad nos clamoribus iã perlata vlteri⁹ sub dissimulatiõe trãsire vobis vniuersis ⁊ singulis mãda. quat⁹. hmõi sẽtẽtias i fraudẽ puilegiorũ nrorũ decetero nõ feratis. Alr si sup hoc ad nos denuo clamor ascẽderit non poterim⁹ pniuentib⁹ oclis per transire qn pmulgatores taliũ sententiarũ seueritate debita castigem⁹ Idẽ. U. quõdã ãglorũ regi illustri

Qui in habitu ⁊ tõsura ⁊ ceteris vt laici puersant: deprehẽsi in maleficijs se p clericis nõ defẽdunt. Ita cõmuniter summatur.

capit. xxvij. Ex parte tua fuit ppositũ q nõnulli litterati quos nec habitus nec tonsura clericos pstentur in terra tue iurisditioni subiecta degentes cũ deprehẽdunt i aliqb⁹ forisfactis vt iurisditionẽ tuã eludãt et debitã p delictis vltionẽ euadãt: assumunt seu etiã resumũt tonsurã abiectã seu habitũ clericalẽ: licet añ pro laicis ab oib⁹ haberẽtur. ¶ Ne igitur tonsura vel habitu sic resumpto malicia foueat: si tuã iurisditionem exerceas i hmõi delinquẽtes: q sine tonsura ⁊ habitu i delicto fuerint deprehẽsi: equanimiter durim⁹ tolerãdũ cũ malicijs hoim idulgeri nõ debeat: sʒ poti⁹ obuiari. Idem.

Parisius ⁊ i locis vicinis ius ciuile legi non debet.

capit. xxviij Super specula. ⁊ infra. ¶ Sane licet sctã ecclia legũ seculariũ nõ respuat famulatũ q eqtatis ⁊ iusticie vestigia imitant: qa tñ i francia ⁊ nonnullis puincijs laici romanorũ iperatorũ legibus nõ vtunt ⁊ occurrũt raro ecclastice cause tales q non possint statutis canonicis expediri vt pleni⁹ sacre pagine insistantur. ⁊ infra. ¶ Firmiter interdicimus ⁊ districti⁹ inhibem⁹: ne parisius vel i ciuitatib⁹ seu aliis locis vicinis quisq docere vel audire ius ciuile presumat. ¶ Et q contrafecerit non solũ a causarũ pcinijs interim excludat: verũetiã per epm loci excõicationis vinculo innodetur. Idem episcopo baiocẽ.

Innouatio puilegij ius nouũ non iducit: sed vet⁹ cõseruat.

capit. xxix. Quis intentionis nre: ⁊ infra. ¶ Cũ inouatio nec ius nouũ conferat nec etiã tollat vet⁹: te i eo statu esse volum⁹ in quo tpe ipetrate inouationis dinosceris extitisse. Ceterũ nullũ per hoc itendim⁹ iuri alias eidem monasterio competenti preiudicium generari. Idem.

Priuilegiati vt vbiqz possint cum altari viatico celebrare: hoc possunt sine licẽtia prelatorum.

c. xxx. In his que ad cultũ diuinũ facere dinoscũtur non maligna sed benigna esset potius iterpretatio facienda. Unũ mirari ppellimur: q cũ fratrib⁹ predicatorib⁹ ⁊ minoribus durimus idulgendũ vt vbicũqz fuerint sine parrochialis iuris piudicio cũ altari valeãt viatico celebrare

re: quidā nimis stricte interpretan do indulgentiā nostrā nitunt asse rere ꝙ per eā predicti fratres ꝓter prelatoꝝ assensū facere hoc nō possint ꝓpter qđ eos celebrare iuxta indulgentiam ap. non ꝑmittunt. ¶ Cū aūt eis nihil cōferret memorata indulgentia sine qua id ꝓlatis annuentibus liceret eisdē. f. t. mādam⁹ quatenus īterpretatione hmōi reprobata: dū tñ ab aliis q̄ iure parrochiali prouenīūt prorsus abstineāt datā eis sic licentiā celebrādi auctoritate nostra non differas publicare: ita ꝙ dicti fratres aliquā ex indulgētia nostra videantur l hoc gratiā ꝯsecuti. Gregorius. ix. maioris eccl'e ꝛ xp̄ianitatis decano ꝛ archiepi. linco.

Priuilegiū de decimis noualium nō soluēdis nō ꝯprehendit decimas tꝑe priuilegū īpetrati possessas ab aliis nisi de possessiōe alterius in priuilegio fiat mentio.

capit. xxxi. Udum īter priorē ꝛ cōuentum de butasi. ex parte vna: ꝛ priorissam ꝛ moniales de cāpesse ex alia sup decimis lite mota. ꝛ ifra. ¶ De consilio fratrū nroꝝ decernim⁹ iuri predictoꝝ prioris ꝛ cōuent⁹ sup decimis noualiū in quarū erāt possessione tꝑe illo quo īdulgētie sp̄ice īpetrate fuerūt: a parte altera de decimis noualiū nō soluēdis nō debere ꝑ eas ñ facientes de hoc aliquā mentionē preiudiciū ḡnari. Idem

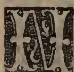
Confratres priuilegiatoꝝ nisi se ad eos in totū transtulerint ad ep̄alia iura tenentur.

capit. xxxii. Uidam (sicut asseris) in priuilegiatoꝝ fraternitate recepti nolunt tibi de iurib⁹ ep̄alib⁹ r̄ndere ¶ Uerū q̄diu hmōi fratres morā in domibus suis fecerint eos cōpellere poteris ad dicta iura tibi itegre persoluenda. Idem arelaten. ca.

Quo ad ꝑuilegiū retētiōis decime semel nouale sꝑ ē nouale

capit. xxxiii. Onsultationi vr̄e. b. r. ꝙ terra de qua non extat memoria ꝙ aliqñ culta fuisset redacta ꝑ religiosos viros nouiter ad culturā perpetuo debet quo ad immunitatē de non soluendis decimis noualiū iure cēseri. ¶ Cū alias nōnūq̄ cōtingēt in dulgētiā de noualib⁹ pl⁹ eis displicē dū ꝯvtilitatis afferre. ¶ De purgatione canonica. Ex cōci. triburien.

In famatus fide dign⁹ ꝑ iuramētū se purgat: alias secus ꝛ cēset nō idone⁹ enormit peccās.

Obilis hō vel igenuus si synodo accusatus crimē negauerit si fidelez eū esse sciuerit cū xii. ingenuis se expurget. ca. i.

¶ Si aūt antea deꝓhēs⁹ fuerit in furto aut periurio aut falso testimonio: nō admittat ad iuris rādū: sꝫ ei sicut q̄ ingenu⁹ nō ē purgatio indicat. Ex cōci. agathen.

Infamat⁹ tertio monit⁹ se nō corrigens vsq̄ ad purgatios nē ab officio suspēditur.

I qs p̄sbiter negligens vite sue prauis exēplis mala de se suspicari ꝑmiserit ꝛ populus ab eo iuramēto seu bāno xp̄ianitatis astrictus īfamiam eius patefecerit certisq̄ accusatores criminis ei⁹ defuerint admoneat prio secrētū ab ep̄o deide sub duob⁹ vel trib⁹ testib⁹: ꝛ si nō emēdauerit ep̄s eū publica increpatione admoneat. Si vero nec sic se correxerit ab officio suspendatur vsq̄ ad condignam satisfactionē: ne popul⁹ fideliū in eo scandalū patiat. Ex concil. meldeñ. ca. ii.

Etiam regulares purgant se delicto scḋm regulā canōicā

Oniales si libidinibus inser uire accusentur: et manifeste detegi nō voluerint erga regulam sue opinionis malā famā canonice purgare cogātur. Ex eodem. ca. iii.

Si delictū est ꝓbabile nō indicit purgatio alias sec⁹. h. d. quo ad titu.

I quis de gradu ecclesiastico raptoribus alienarū spōsarū sey sororē vel iteruētorē manifeste ꝓdiderit a ꝓprio gradu repellat ¶ Et si verisimilib⁹ exīde suspitionibus fuerit propulsatus canonice se expurget. Ex. pa. iii. aquilegieñ. ca. iiii.

patriarche ⁊ man. episcopo.
Infamatus cōtra quē crimen pbari nō potest debet se purgare iuramento de veritate: cōpurgatores vero de credulitate.
ca. v. Quotiens tridentin⁹ ep̄s de simonia ipetitus sit vos latere nō credim⁹ sed accusatores scriptū afferentes testes scd̄m formā canonicam pducere nequerūt. s. ꝙ ecclesiam sctī petri pbr̄o. p. dederit pro quattuor modiis frumenti: ⁊ infra. Cōi fratrū no. ɔsilio iudicam⁹. vt tertia manu sui ordinis ⁊ quarta abbatum ⁊ religiosoꝝ sacerdotū de su pradicta simonia debet se purgare. Porro purgatiōis tenor erit huiusmodi. Ep̄s iurabit primū sup sctā dei euangelia ꝙ p ecclia sci petri pr̄bitero. p. dāda nec ipse p se nec per submissam personā nec aliqs pro eo se sciēte preciū recepit. deinde purgatores super sctā dei euangelia: iurabunt ꝙ ipsi credunt eum verū iurasse. Alexander. iii.
Ep̄s parrochianū suū infamatum cōpellit ad se purgandū nisi ab eo legitime appellauerit.
ca. vi. Inter alios. ⁊ infra. Quia nos. t. f. cōsulere voluit vtrū ep̄s parrochianū suū ad purgationem cogere possit. Cōsul. t. t. r. ꝙ si de aliquo crimie publica laborat infamia accusatore ⁊ testib⁹ deficiētibus ad purgationē est p ip̄m ep̄m cōpellend⁹ nisi forte sup ipso ad superiorem iudicē duxerit appellādū sane si appellauerit: ei⁹ parebit iudicio ad cui⁹ examen causam voluerit p ap. transferre. Idē galete. ele.
Cōpurgatores debent esse honesti ⁊ non notū habere eum quē purgant: nec debent a iudice vl̄ alio impediri: ⁊ deficiens in purgatione punitur vt conuictus.
ca. vij Cum. p. manconella pbr̄: ⁊ infra purgatores illi⁹ honestatē et opinionis esse volum⁹ ꝙ verisimile sit eos nolle amore vl̄ odio. seu obtētu pecunie deierare. Ut autē idonee appareant: necesse est vt ei⁹ quem purgare debent vitā ⁊ ɔuersationem agnoscāt. Deficientē vero in purgatione omī officio ⁊ bn̄ficio ecclesiastico priuare procures. Precanēs ꝙ si q̄ purgādo in sua voluerint purgatiōe assistere: nullam eis maliuolentiā vel idignatiōnem ostendas nec eos impedias vel ab aliis q̄ntum i te est impedire permittas. Lucius tertius.
Absolutio facta scd̄m purgationem vulgarē non tenet: et ea non obstāte potest iudici de nouo purgatio et admittit accusatio.
Ex tuarū intellexim⁹ continētia litterarū ꝙ cū. b. pbr̄ m quidā infamabat de homicidio a sacerdotali officio suspēdisses: predecessoris tui litteras tulit in mediū: quibus apparuit eū iudicio aque frigide suā inocentiā purgauisse: ⁊ ep̄m suis cū litteris absoluisse. Quia vero peregrina iudicia sunt inhibita purgationē quā ɔstitit sufficere nō putantes mandam⁹ quaten⁹ si accusatores idonei non apparuerint vt cū septima aut quinta manu sui ordinis (sicut expedire cognoueris) per purgationē canonicā innocentiam suā ostēdat: si bis illum qui eam cū prestiterit sr̄pensionē sine difficultate relaxes ⁊ eū testimonii boni viri annūcians ab infamia homicidii nullius contradictione vel appellatione obstante absoluas. c. viij.
Idem vinto. episcopo.
Sufficit ꝙ cōpurgator sit tolleratus ab ecclesia bone fame nec de crimine suspect⁹ condēnat⁹.
Constitutus in p̄sentia nr̄a. p. ca. ix. dia. ⁊ infra. Preterea illud nobis non modicā admirationē inducit ꝙ purgationē oblatam recipere noluisti nisi pri⁹ ɔmendasses nomina singuloꝝ q̄ dictū. p. purgare volebant: ⁊ de nationib⁹ ⁊ ceteris circunstantiis pri⁹ inquireres diligenter tanquā esses ordinatiōes facturus vtinā sic discuteres ordinādos. Sane i purgationib⁹ faciēdis: cū satis sit illis q̄ p purgādo exhibent iuramentū s̄m propriā ɔscientiam ⁊ opinionē iurare ꝙ purgand⁹ a crimine

mine sit immunis.vt cum bonum exhibuit iuramentum si purgatores ab eccla to lerentur et sint bone fame in suis ordi nibus ministrantes nec in iudicio pro crimine condemnati procul dubio sunt absque vilius idagine admittendi. Innocentius.iii.senonen.archiepiscopo

Propter magnitudinem criminis infamatus suspendi potest: nec dum ab officio sed etiam a beneficio donec se purgaverit.hoc primo. Et augetur propter hoc numerus compurgatorum.hoc secundo Ex quo iterdum post purgationem prestitam suspenditur quo ad tempus. hoc tertio.Et deficiens in purgatione punitur vt conuictus. hoc quarto.

ca.v. Inter sollicitudines nostras illa debet esse precipua vt capiamus vulpeculas.et infra. Licet ergo ecclesiastica constitutio tales ab officio tamen vsque ad purgationem canonicam doceat suspendendos:quia tamen eum etiam a beneficio ius propter imanitatem criminis suspendisti nolumus improbare. Nec illud etiam improbamus:quod licet contra eum nullus accusator legitimus appareret ex officio tuo tamen(fama publica deferente)voluisti plenius inquirere veritatem. Attendentes autem vulgatam infamiam graue scandalum et vehementem suspitionem ex testium dictis obortam que contra decanum facere videbantur:cum propter eorum quod libet ei esset purgatio indicenda:et seruantes iusticiam et mollientes rigorem purgationem ei.xiiii. manu sui ordinis duximus indicendam. Ipsum igitur ad te remittens vt ibi purgetur vbi noscitur infamatus:mandamus quatenus accitis tecum niuernensi et parisien.episcopis indictam ei purgationem accipias ita tamen vt qui ad eius purgationem processerint comprobandam sint fide catholici et vita probati: qui conuersationem et vitam ipsius non tam moderno tempore nouerint quam transacto. Purgatione vero recepta:beneficium ei restituere non postponas. In penam autem familiaritatis illius quam cum hereticis scienter habuisse dinoscitur:eum ab officio volumus manere suspensum:donec scandalum sopiatur:ita tamen vt publice familiaritatem hereticorum abiuret. Precipias insuper ei districte: vt in predictis et aliis villis circumpositis confiteatur et predicet fidem catholicam ac confundat et detestetur hereticam prauitatem sic deinceps vitam suam bonis adornans operibus vt infamia conuerta tur in bonam famam:et omne scandalum et suspitio de catholicorum mentibus deleatur. Quod si forsan in purgatione defecerit eum ecclesiastice discipline mucrone percellas et ab officio et beneficio depositum ad agendam penitentiam in arctum monasterium detrudere non omittas. Idem abbati sancti dionisii et presbitero sancti martini.

Breue est nec potest aliter summari.

ca.vi. Cum dilectus.et infra. Illud autem vos attendere volumus et mandamus:vt tales ad purgationem admittantur persone que vicine sint et honeste. Id.

Si infamia ortum non habet ex probabilibus coniecturis non est de necessitate indicenda purgatio potest tamen indici ad instantiam purgandi.

ca.vii. Cum in iuuentute sua:et infra. Quia vero pater filium quem diligit corrigit:nos quoque ecclien.episcopo per literas nostras ad maiorem cautelam iniunximus vt ab illius familiaritate cessando taliter se haberet quod sinistra de ipso suspicio non possit haberi sed inimicus hoc rescriptum litterarum surripiens apud regem et regni magnates ipsum nequiter publicauit vt sic deberet amplius infamari. Unde nos tantam emulorum nequitiam attendentes licet pulsati fuerimus multotiens contra eum nunquam tamen aduersus ipsum potuimus commoueri scientes quod dictum vnius facile sequitur multitudo vbi vero idem episcopo ad strigon.metropolim extitit postulatus quidam qui super ipsa postulatione aduersabantur eidem vt promotionem ipsius facilius impedirent:illius criminationis carbones reaccendere sunt moliti.vnde quidam procurator ipsius de consilio amicorum suorum qui super hoc bonum zelum habebant: sed non secundum scientiam cepit tamen instantia postulare quatenus eidem episcopo purgationem canonicam faceremus indici: et vt suam innocentiam demonstraret,

Nos aūt postulationē hmōi min⁹ p uidam reputātes: pcuratorē ipsum ab ea sēp volum⁹ reuocare. ⁊ infra. ¶ Ceterū qꝛ pcurator instabat cō pulsi fuim⁹ (nō iuris necessitate sed importunitate petentis) vt per vos ei purgationē canonicā cū duob⁹ abbatibus mandarem⁹ idici ꝗbus fue rimus ptestati φ ex alia causa talis petitio min⁹ puide tunc fiebat quia strigo. eccle suffraganei vix eo tpe purgarent eūdē: q̄ in facto postulationis ptradicebāt eidē. Et suffraganei colocē. eccle ipm minime tunc purgarēt: qꝛ iter eū ⁊ colocē. archiepm de strigoñ. metropoli. ptentio vertebat. vnde cū nō sint alij pontifices in vngaria merito videbat φ per episcopos regni sui non posset i illo articulo se purgare.

Idem tironeñ. archiepiscopo.

Compurgator iurat de credulitate.

ca.xlij De testibus. ⁊ infra. ¶ Illi vero q̄ ad purgandā alicui⁹ infamiam iducunt id solū tenent iuramento firmare: φ veritatē credunt eū dicere q̄ purgat. Io flozeñ. epo

Infamat⁹ super defectu natalium, non debet promoueri ni si prius se purget.

c.xliij Accedens ad presentiā nostrā. I. diaco. humili nobis isinuatione mōstrauit φ cū a suis emulis diceretur φ esset fili⁹ sacerdotis tu eum nec pmouere voluisti. nec permisisti ab alio pmoueri. ¶ Quocirca mandam⁹ quaten⁹ si publica fuerit nota resperſ⁹ ⁊ de ipsa tibi legitime constare nō poterit purgatione ab ipso recepta ipm non differas propter hoc ad sacerdotis offim promouere: qꝛ ⁊ si nō sit nota delicti est tñ nota defectus impedientis ad sacros ordines promouendū. Idem eugeñ. abbati scholastico mutiñ.

Super notorio crimine nō est indicenda purgatio ⁊ pendē te causa sup criminibus coram pape delegato purgatio ab ordinario sumpta per eis recepta non tenet.

ca.xlv. Cum dilectis filijs, B. presbitero ⁊. S. procuratori. D. clerici. I. cappellanum nostrū concesserim⁹ auditorem: idē procurator pposuit φ cū dictus pbr̄ sup incest⁹ crimine fuisset publice infamat⁹ ipstanti. epūs ordinarius iudex ei purgationē indixit. q̄ cū se purgare nequiuisset ab ipso fuit suis ecclesijs sentētialiter destitutus quas ipse nihilomin⁹ detinuit p violentiā occupatas. ¶ Cūqꝫ idem pbr̄ cuiusdā psanguinei sui vxorē publice detineret ad petitionem plebani de ponte quorūdā aliorum clericoꝝ constantieñ. dioc. iudicib⁹ dicimur lr̄as destinasse: vt si dictus pbr̄ sup crimine adulterij et incestus corā ipsis se purgare non posset: ipm pena debita castigarent qui cū constituisset eisdē φ idē pbr̄ pro eo φ i purgatione defecerat ab epo memorato fuerat condēnat⁹: ipsum vtpote contumacē predictis ecclesijs per sententiā priuauerūt maxime cū de incestu ⁊ adulterij crimine tanq̄ de notorio liqueret eisdē/ abbati sancti galli: ad quē illarū ecclesiarum donatio ptinebat potestatē liberam pcedentes ecclias illas psonis alijs pferendi qui eas postea supradicto. D. clerico assignauit. ⁊ infra. ¶ Dictus vero pbr̄ inter cetera respondit φ pcessus iudicū pdictorū debebat merito retractari cum lite non cōtestata pcedere presūpserūt contra eū adijciens φ purgationē i dictā ab electo cōstātieñ. curauerit exhibere. ⁊ infra. ¶ His igit et alijs plenius itellectis/ lr̄e ille q̄ ad predictos iudices ipetrate dicunt: vel ipsarū transcriptū ostēsū nō fuerit coram nobis: qꝛ tñ ex tenore relationis ipsorū quā dict⁹ pcurator exhibuit ac si lr̄e ipse ostense fuissent nobis cōstitit euidēter: iudices ipsos (ptermisso iurisordine) pcessisse tā processū eoꝝ q̄ pcessionē ecclesiarum a predicto abbate de mādato ipsoꝝ factam: auct. ap. retractam⁹ presertim cū relationis ipsi⁹ series repugnantia cōtineat ⁊ aduersa. Nō enī crimē eiusdē pbr̄i vsqꝫ adeo publicū fuerat ⁊ notoriū φ null⁹ inficiationi

locus penitus existebat: utpote cuius universe vicinie populus testis erat: et tamen ibi de permittitur quod eidem presbytero terminum per episcopum statuerunt in quo (si posset) super infamia predictorum criminum canonice se purgaret cum nimirum si crimen notorium existebat: non erat illi indicenda purgatio: sed in eum condemnationis sententia promulganda et infra. Si vero nullus apparuerit legitimus accusator: et ipsum inveneritis apud bonos et graves super predictis criminibus vel ipsorum altero infamatum / purgationem ei canonicam indicatis non obstante quod coram predicto electo debuerit se purgasse cum (iudicio pendente coram iudicibus delegatis) non debuerit ordinarius purgationem indicere infamato. Idem.

Non sufficit prelato de criminibus infamato iurare cum se purgat quod sit immunis ab illis criminibus: sed iurare debet quod post suam promotionem illa crimina non commisit.

c.xvi. Accepimus literas quibus nobis intimare curastis quod apostolico mandato super indicenda purgatione archiepiscopo bisuntino. recepto ipsum citastis ut decuit / qui ad diem prefixum comparuit coram vobis iuramentum purgationis offerens sub hac forma videlicet quod immunis erat ab illis criminibus super quibus se purgare debebat et infra. Ipse vero ad presentiam nostram accedens humiliter supplicavit ut saltem super purgatione incontinentie dignaremur temperare rigorem / quia non deberet asserere quod a nativitate sua nunquam passus fuerit lapsum carnis. Porro cum ab eis non credatur exactum fuisse huiusmodi iuramentum potius forte presumimus quod alia de causa volebat sub prescripta forma iurare: videlicet quod immunis erat ab illis criminibus de quibus fuerat infamatus: tanquam dimissis per penitentiam iam esset immunis ab illis: sed hoc iurare non parue temeritatis existeret: cum beatus Job dicat. Etiam si simplex fuero / hoc ipsum ignorabit anima mea. et infra. Ideo quod prescriptam purgationis formam secundum quam idem archiepiscopus obtulit se purgare reprobamus / utpote indiscretam / temerariam / et ineptam iniungentes eidem ut si voluerit et potuerit secundum hanc formam se purgare secundum sanum intellectum quem ei du

Decretal.

timus exprimendum / videlicet quod illa criminis graviora .i. symoniam venditionem iustitie / atque incontinentiam de quibus infamatus extitit / iuret se minime commisisse postquam ad archiepiscopalem promotus est dignitatem et compurgatores sic iurent quod credunt eum verum iurasse: quo facto vos illum dimittatis in pace alioquin. etc. De purgatione vulgari. Celestinus. iii.

Duella et alie purgationes vulgares prohibite sunt quia per eas multotiens condemnatur absoluendus et deus tentari videtur. h. d. totus ti.

cap. i. Cura suscepti regiminis et infra. Consuluit fraternitas dux etc. rit se. ap. consulendam utrum super ecclesiarum possessionibus duella debeant sustineri. Tue duximus sollicitudini respondendum: quod in eo casu vel aliis etiam hoc non debes aliquatenus tolerare. Innocen. tertius priori sancti sergii spolet.

Summatum est supra capitulo pieri.

Significantibus. U. laico et fratribus eius ad nostram noveris audientiam pervenisse: quod cum quidam eos super furti crimine accusaret cum eo coacti sunt inire duellum in quo aliis pactis suis prepedientibus ceciderunt: propter quod per consules spoletanos bonis fuerunt propriis spoliati: nunc vero furtum apud alios est inventum et quod ipsi fuerint innocentes est (faciente domino) revelatum. Unde consulibus ipsis de dimus in mandatis ut ablata restituant universa. Ho. iii.

Summatum est supra. c. i.

ca. iii. Dilecti filii nobilis livonis baptizati gravem ad nos querimoniam destinarunt quod fratres templariorum et alii qui temporalem eis potestatem exercent: si quos de aliquo alio crimine infamant / eos ferri candentis iudicium subire compellunt quibus si quis exinde sequatur ad iustitio cis nullam penam infligunt. Cum igitur huiusmodi iudicium sit penitus interdictum: utpote in quo deus tentari videtur: man. quatenus. victos fratres et alios ut ab huiusmodi conversorum gravamine omnino desistant per cen. ec. ap. remota compelles.

¶ De iniuriis et dāno dato. In eodē.

Propter eius breuitatē nō sūmatur.

cap. i. Si rixati fuerint homines et percusserit alter proximū suum lapide vel pugno: et ille mortuus nō fuerit: sed iacuerit in lecto: qui percusserit operas eius et ipēsas in medicos restituat. In eod.

Breue est et ideo nō sūmatur.

cap. ii. Si quis aperuerit cisternā: et foderit et nō operuerit eā ceciderit bos vel asinus in eā: dñs cisterne reddet pcīu iumētoꝝ qd aūt mortuum est ipsius erit. Idem.

Breue est et ideo nō sūmatur.

ca. iii. Si bos alienus cornupeta fuerit ab heri et nudiustertius: et nō custodiuit eū dñs suus: reddet bouē pro bone: et cadauer integrum accipiet. Idem.

Breue est et nō summatur.

c. iiii. Si leserit quispiā agrum vel vineam: et dimiserit iumētū suū vt depascat aliena: pro damno estimationem restituat. Idem.

Breue est et non summatur.

ca. v. Si egressus ignis cōprehēderit aceruos frugū siue stātes segetes in agris: reddet dānū qui ignē succenderit. Ex penitētiali ro.

Breue et quasi idē cū precedēti

ca. vi. Si quis domū vel areā cuiusquā incenderit voluntarie iubicta et incensa omnia restituat et tres ānos peniteat. Non. iii. epo tonoñ.

Secularis potestas qui clericū banniuit cōdēnari dʒ per iudicem ecclesiasticū scdm estimationē iniurie in expensis et dānis. Et hodie adde penas in cle. i. de penis.

ca. vii. Olim scribentibus nobis epo mutinē. vt ptātē cōsiliarios et populū ciuitatis florē. ad satisfaciēdū de damnis et iniuriis irrogatis epo et ecclesie fesulañ. cō. ec. coartaret: idē testes lite non cōtestata recepit. ¶ Quare nos eius pcessu penitus reuocato/cōe florentinū. qz bāniuerat epm fesulanū cōtra deū et ecclesiasticā libertatē: ppter iniuriā dāni et expensas et dāna tali occasione secuta satisfatione iuramento permisso in mille libris vsualis monete pdicto epo scopo sententialiter duximus cōdēnandum. Gregorius. ix.

Qui iurat statutum super non repetendis damnis/hoc non obstāte expensas repetere poterit. h. d. vel sic. Statutū sup dānis nō repetēdis ad expensas non extēditur.

c. viii. Ex parte et fratrū nostroꝝ presētia proposuistis qd olī ciues bitrix. p restaurationibus dānoꝝ illatorū adinuicē qui ppter multas ciuiles discordias incurerāt plurimū agrauati statutū ediderū de nō petēdo vel recipiēdo in posterū restaurationes hmōi a cōi generaliter approbarūt et firmauerūt etiam iuramēto: et infra. ¶ Cū igitur aliud sit dānoꝝ restauratio qz satisfactio expēsarū: et id in iuramēto exhibito sup dānoꝝ articulo/itelligi nō debeat qd factū expensarū fuerit cōprehēsū man. quatenus (iuramēto nō obstante pdicto) auc. nostra pulde as qd dictū cōe pro bono cōcordie et expensarū satisfactio ne aliquid con tribuat iuxta tue discretionis arbitriū: a te sicut expedierit moderandum. Idem.

ca. ix. Habet plura dicta et se sūmat. Si culpa tua datum est dānum vel iniuria irrogata seu aliis irrogātibus opē forte tulisti: aut hec imperitia tua siue negligētia euenerunt: iure sup his satisfacere te opz ne ignorātia te excusat si scire debuisti ex facto tuo iniuriā verisimiliter posse cōtingere vel iacturam. ¶ Nā si alalia tua nocuisse proponas: nichilominus ad satisfactionem teneris. nisi ea dando: passis damnum velis liberare teipsum qd tū ad liberationē nō pficit: si fera alalia vel qui cōsueuerūt nocere fuissent: et quam debueras non curasti diligentiā adhibere. ¶ Sane licet qui occasionē dāni dat: dānum videatur dedisse: secus est tamen in illo dicendum qui vt nō accideret de cōtingentibus nil omisit. ¶ De penis. Ex cōcil. toleta.

ca. i. Totiens puniendus est criminosus quotiens delictū iterat.

Ea que frequenti preuaricatione iterantur/freqnti sniā pdēs

bentur. Ex concilio triburiensi.

Interficiens pbrm puniendus est et pene pars ecclesie cui prefuit: alia pars pro eius aia distribuit.

ca.ii. Presbyteri interfecti compositio epo ad cuius parrochiam pertinet soluatur: ita vt medietatem vtilitatibus ecclesie cui prefuit tribuat alteram in eius elemosinam iuste dispertiat. Or nullus eius heres proximior videtur quam qui ipsum dno sociauit. Alexander.iii.cantuarien. archie.

Non debent prelati pro criminosis sustinendis pecuniam exigere nec etiam correctionis causa ex cupiditate penam pecuniariam imponere

ca.iii. Licet iuxta apostolum: et infra. Accepimus quod archidiaconi couentren. epatus pro corrigendis excessibus et criminibus puniendis a clericis et laicis penam pecuniariam exigunt: et pro annua exactione pecunie psonas quandoque suspendunt: ecclesias interdicunt. a vicariis denarios vt eos in ecclesiis cantare pmittant exigere non formidant et alia agunt que canonum obuiant institutis: et de radice cupiditatis: et auaricie pdire videntur: et infra. Mand. quatenus archidia. predicti epatus hoc districtius iterdicas. Si autem contrauenire presumpserint eos apo. ces. ec. ce. compellas Idem in concilio turonen.

Victus condenatur victori prestiti in expensis etiam in causis pecuniariis. et vnum casum excipit.

ca.iiii Alumniam et audaciam temere litigantium condenando in expensis et alio multiplici remedio sanctio imperialis compescit. Cum igitur sacris institutis consonare digno scitur: precipimus vt de cetero in causis pecuniariis victus victori in expensis legitimis condemnetur. Nisi sententia pro absente feratur. Innocen.iii. nidrosien. archiepiscopo.

Clericus causam seu opera prebens bello deponendus est.

ca v. Quod in dubiis. et infra. Quia vero tam sacerdotes qui gubernant naues ad pugnam quam qui personaliter exercent conflictum: et hi qui alios incitant ad pugnandum et omnes enormiter peccant de rigore canonico eos credimus deponendos Idem lugdunen. episcopo.

Clericus pro magno scelere ab eo commisso deponi debet et in monasterio detrudi ad agendum penitentiam.

ca.vi. Ue discretionis prudentiam et infra. Ad illud quod a nobis tertio requisisti qualiter clerici in latrociniis vel aliis magnis sceleribus deprehensi puniri debeant. Respondemus quod a suis ordinibus degradati: detrudi debeant in arcis monasteriis ad penitentiam peragendam. Idem abbati et fratribus cripte ferrate.

Si vterque contrahentium venit contra contractum vterque potest exigere penam adinuicem promissam ex conuentione.

a.vii. Onstitutus in presentia nostra et infra. Licet autem in instrumento epi lauitani expressa fuerit certa pena quam pars contractum non seruans solueret obseruanti. Cum tamen vtraque pars venisse contra illum ex confessione propria conuincatur. Cum et pars vestra subtraxerit episcopo pensionem et eps is scopus procurationem exegerit ab eadem ecclesia: sicut economus propositum memoratus vtramque partem ab eadem eddimus absolutam. Idem priori sancti fridiani et magistro. B. canonico pisano.

Si testis propter vacillationem incarceratur infamiam non incurrit.

c.viii Uper his de quibus nos consulere voluistis: et infra. Clericus autem qui pro eo quod varia aurat et vacillauerat coram vobis de mandato vestro captus est et detentus infamiam non incurrit. Idem spoletano episcopo.

Obligatus ad certam quantitatem certa die sub pena soluendam si partem infra terminum soluit ad penam integram non tenetur.

Suam ad nos rectores clerico rū sancti fortunati querimo nia trāsmiserūt φ cū tibi essent in .xl libris p quoddā arbitriū cōdēnati: esset qꝫ pena .xxx. librarū apposita: ni si ea soluerēt i termino ꝯstituto tan dē .xxiij. libris i termino ꝑsolutis occasiōe residuarū per quasdā nr̄as lras ꝯtate tacita ipetratas obtinui sti eos i prefatis .xxx. libris tibi p de legatū iudicē ꝯdēnari. ¶Qr̄ igit te nō decet in tm̄ pontificalis modestie obliuisci: vt inhonestis questib⁹ an helando desideres cū aliena iactura ditari. mā. quā. septē librarū solutio ne cōtent⁹ sup pena .xxx. librarū me moratos rectores decetero non mo lestes. Idem.

Occidētes prelatū priuāt be neficio & feudis q̄ habēt ab ec clesia cui preerat prelat⁹ ille nec eis vel heredibus restituātur: nec alia de nouo cōcedi debent. Et hodie in occidente capiēte vel banniēte eῡm auete sunt similes pene de quibus in cle. si quis suadente. eo. ti.

cap.x. Ad aures nr̄i apostolat⁹ puēit φ cū q̄dā parrochiani tui su su diabolico bone mēorie .J. viceti eῡm predecessore tuū nequiter pemis sent feuda & bn̄ficia que illi a vincen tina eccl̄ia obtinebāt ipsis p filias fu erāt cū multa deliberatione sublata ¶Qr̄ igit maiori sunt ad aduersione plectendi: nos tā tibi q̄ successorib⁹ tuis auctoritate ap. prohibem⁹ ne ip sis aut heredib⁹ eorum beneficia pre dicta restituantur: seu de nouo eis alia q̄libet conferātur. Idem.

ca.xi. Proruūpens cōtra iudicem ar bitrio superioris punitur.

Dilect⁹ fili⁹ electus scti. P. ad montes & fra. ¶Ne iudicialis euanescat auctoritas cum de litiga toris iprobitate constiterit aduersi assertionē iudicis temere prorūpen tis iuxta superioris arbitriū digna poterit animaduersione puniri. Idem in concilio generali.

Patroni aduocati vel vicedn̄i vsurpātes sibi i ecclesiis plus q̄ iura pmittāt p cēsurā ecclesiasticā cōpescūt: & si occidūt p̄latū vl' cleri cū eccl̄e p se vel p alios perdūt qđ hn̄t ab eccl̄ia. & eorū posteri vsqꝫ ad quartā gn̄ationē non admittūtur ad clerum nec in religionib⁹ r̄ecipiūtur

ca.xij. In quibusdā puīciis ecclesiarū patroni/& aduocati seu vicedn̄i se i tātā isolētiā erexerūt φ nō solū cū vacātib⁹ vꝫ ecclesiis de pastori bus idoneis puideri: difficultates igerūt & malicias verū etiā de posses sionibus aliisqꝫ bonis ecclesiasticis p sua volūtate ordinare presumunt Et (qđ horrēdū ē dicere) i necē p̄la torū prorūpere nō formidāt. ¶Cum igit φ ad defēsiōis subsidiū est inuē tū: ad depressionis dispēdiū nō debeat retorqueri phibem⁹ expresse ne pa troni vel aduocati seu vicedn̄i super pmissis de cetero plus vsurpāt q̄ re periatur i iure pmissū & si cōtra pre sumpserint p seueritatē canonicā di strictissime ꝯpescāt. ¶Sacri nichil ominus ꝯcilij approbatiōe statuim⁹ quatenus si pr̄oni vel aduocati aut feudatarij seu vicedn̄i aut alij bn̄fi ciati alicui⁹ eccl̄e rectorē vel cleri cū aliū ipsi⁹ eccl̄e p se vel per alios occidere/vel mutilare ausu nefādo p̄sumpserint pr̄oni iuspr̄onatus: ad uocati aduocatiā: feudatarij feudū vicedn̄i vicedn̄atū: & bn̄ficiati bn̄fi ciū prorsus amittāt. ¶Et ne minus vindicte q̄ excessus memoria proge nō solū de pmissis nichil puentat ad heredes ⁊ ꝓgenie vsqꝫ ad quartā gn̄a tionē posteritates taliū i clericorū collegiū nullaten⁹ admittāt: neqꝫ i domib⁹ regularib⁹ alicui⁹ p̄latiōis assequant honorē: nisi cū eis fuerit misericorditer dispēsatū. Hon. iij. p posito archid. & .H. canōico sueſſio.

Dn̄o excōicato manēte subdi ti fidelitatē nō dn̄t & si lōgo tē pore i ea p̄stiterit: monit⁹ nō parue rit eccl̄e ab ei⁹ debito absoluuntur

c.xiij. Grauē capituli laud. recepim⁹ q̄ōnē: φ cū comes registrē. p multis iniuriisquas irrogarat eidē p iudices a se. ap. dele. excōicatiōis vinculo fuerit inodat⁹: idē per duos ānos & ampli⁹ i excōicatiōe p̄sistens

iuri parere ptinacit renuit claues ec-
clesie ptēnēdo. ¶ Et igit hmōi ptina
cia nō careat scrupulo heretice pra
uitatis: volētes tñ nobilitati parce-
re comitis supradicti. Dis. v. man.
qua. si comes supradict9 post cōmōi
tionē vestrā nō paruerit plene iuri:
vos ecclias in quib9 aliqd ius habe
re dinoscitur ab eius debito absol-
uentes: fideles ipsius (qādiu in excōi
catiōe psliterit) ab ei9 fidelitatis iu-
ramēto denūcietis penit9 absolutos

¶ De penitētijs ⁊ remissiōib9 Ale. iij.

Pro manifesto peccato peni-
tentia publica imponi debet.

cap. i. Manifesta pctā nō sunt occulta
correctione purganda.

Ex concilio mag.

Post pniam occidentis pbrm.

cap. ij. Qui pbrm occiderit. xij. annorū
pnia ei scdm canones iponat
⁊ infra. Cōuictus vsqz ad vltimū tēp9
vite sue militie cingulo careat: et abs
qz spe coniugij maneat. Alexander
iij. mediola. archie. ⁊ suffraganeis.

Consideratis circūstātijs ar-
bitraria pnia indicēda ē ei q
modum excessit se defendendo.

ca. iij. Significauit nobis vir nobilis
P. q. s. dicto iperatori cū oli
rediret ab vrbe castrū bernice nega
uit ⁊ infra. Vñ cōtigit q. iiij. castris
destructis plusqā duo milia domorū
destructa fuerunt multi homines in
terfecti: ⁊ alia mala ibi cōmissa que
longum esset per singula enarrare.
¶ Qm igit pfat9. P. deo exinde re-
cōciliari desiderat: mā. qua. ipsi pe-
nitētiā (secundum qd visū fuerit) mi
sericorditer iponatis: attendentes
q p libertate sua et ecclie deuotio-
ne hoc fecit. Quare i his debetis ta
lē discretionē hre: vt alij ⁊ ipse idez
p auctoritate pnie a seruitio ecclie
nullaten9 retardēt: nec aliqd salutis
periculum debeant formidare.

Idem archiepo cātuarieñ.

Indulgētie que cōcedūtur p
prelatos nō subditis nō p sūt
nisi proprij iudices hoc cōcedāt.

ca. iiij Quod aūt cōsuluisti vtrū remis
siones que fiūt in dedicationi
bus ecclīarū / aut cōferentib9 ad edi-
ficationē pontiū alijs prosint qā his
remittentib9 subsunt. ¶ Hoc volu-
mus tuā fraternitatē tenere q cū a
non suo iudice ligari nullus valeat
vel absolui: remissiones pdictas p-
desse illis tm̄mō arbitramur: qbus
vt prosint pprij iudices specialiter
induiserunt. Idē beluaceñ. epo.

Non est vere penitēs q pecca
di aim nō deponit: tamen re-
cipitur eius confessio.

Quod quidā ad pfessionē de cri
minib9 veniūt et qui's pfiteri cap. v
velint: se tñ asserunt abstinere non
posse. ¶ Cō. t. t. r. q eorū cōfessionez
recipere debes et eis de criminibus
psiliū exhibere qz lz nō sit vera hmōi
penitentia: admittenda tñ est eorum
confessio et crebris ⁊ salubribus mo
nitis penitentia indicenda.

Idem triburiē. archie.

Qui ex pnia dz certa die i pāe
⁊ aqua ieiunare pōt deficiēte
pane alijs cibarijs vti. ca. vi.

Licet tā veteris qā noui testa-
mēti pagina: et infra. ¶ Si au
tē illi q aliquos dies in pane ⁊ aqua
ex iniuncta sibi pnia tenentur pera-
gere: panem quo vescant nō hnt le-
guminib9 aut piscib9 aut alijs ciba-
rijs reficiant: si necessitas id expo-
scat. ¶ Discretione tamen adhibi-
ta q hisnon ad delicias: sed ad sustē
tationem vtantur. Celesti. iij.

Sacerdoti greco pcurāti vel
studiose negligenti oppressio
nē filiorū nō inponit pnia publica /
sed dz abstinere ab altaris officio:
⁊ aliter in secreto agere penitentiā
sed si delictum est publicum / debet
publice agere penitentiam. ca. vij

Quesitū est vtrum sacerdotib9
grecis quib9 legitimo mrimo
nio licet vti penitētia publica sit im
ponenda si eā sibi postulent p filijs
oppressis iniūgi. Hunc igit cōs. t. r.
q si ipsi procurātib9 vel studiose ne
gligētib9 filij in electis reperiuntur
oppressi: ab officio altaris dnt per-
petuo abstinere: et eis grauior qā lai
cis: nō tñ publica (nisi in publicū id

venial)pnīa dʒ imponi. verū si et in curia ipsoꝝ mortui ueniāt ꝉ cunīs ꝛ illud fuerit occultū: eis penitētia ꝑ arbitrio pnīarii iponaꝉ ꝛ ꝉ terrorem aliorū ad tēpus abstineāt a celebratione missarū. Inno. iij. liuon. epo et eis q̄ cū ipso sunt fratribus.

Sacerdos pēitētiā arbitrari debet scḋm q̄litatē excessꝰ pe nitētis contritionē: ꝛ alias circūstā tias. h. d. quo ad titulum.

c. xvij Deꝰ q̄ ecclīam suā: ꝛ ifra. Cete rū cū penitētia nō tā scḋm q̄ titatē excessus q̄ penitētis cōtritio: nē ꝑ discreti sacerdotis arbitriū sit moderanda: pēsata qualitate ꝑsonarū: sup fornicatiōe: adulterio/homi cidio/piurio/ꝛ aliis criminibꝰ: ꝯsi deratis circūstantiis olbꝰ ꝛ ꝑferti nouitate liuoniē. eccl̄e ꝯpetētē peni tētiā delinquētibꝰ iponatis: put sa luti eoꝝ videritis expedire. Apl̄i au tē vestigiis ihe rētes dicētis. Lac vo bis potū dedi nō escā paulati eos i struatis i fide ꝑfessionis formā ord nē dn̄icā: ꝛ symbolū illos sollicite e docentes. Interim tñ corporis ꝛ sā guis dn̄i scꝫ m renatis fonte baptis matis ꝯsuetis festiuitatibꝰ ꝛ i mor tis articulo tribuatis. Idē scti lau. in lucina pbr̄o car. apo. se. le.

Auditur mulieris confessio q̄ sibi ptū alienū supposuit: vel proprium ex adultero suscepit nec illud marito vult detegere.

ca. ix. Fficū: ꝛ ifra. Significasti quā dā mulierē in pnīa tibi fuisse ꝯfessā: ꝙ timēs ne viri possessio de uolueret ad alios/quarūdā herba rū succū potauit: ꝛ sic vēter eiꝰ itu muit: ꝛ ide grauidā se ondēs sibi ꝑ tū supposuit alienū: timēsq̄ maritū nō vult facinꝰ ipi detegere q̄ ple cre dit sine dubitatione qualꝫ eē suam. Qm̄ igiꝉ postulas edoceri vtrū ex hac fraude durāte sit pnīa iniūgēda. rn̄demꝰ ꝙ sicut mulieri q̄ ignorante marito de adulterio ꝑlē suscepit: q̄ uis id viro suo timeat cōfiteri: nō ē pn̄tia deneganda: ita nec illi dʒ pnīa denegari. maxie si ꝑ alios itelligas alienos ad quos timeat possessionē viri deuolui. ꝗ cōpetēs satisfactio ꝑ discr etū sacerdotem ei ē iniungi. Idem valent. et burg. episcopis et abbati de. n. cisterciēs ordinis.

Abbatissa moniales benedice re: confessiones audire: et pu blice predicare non potest.

Noua quedā nr̄is sunt auribus itimata ꝙ abbatisse moniales proprias bn̄dicūt: ipsarū quoq̄ cō fessiones in criminibꝰ audiūt: ꝛ legē tes euāgeliū presumūt publice pre dicare. Cū igiꝉ id absonū sit pari ter ꝛ absurdū: mā. qua. ne id de ceꝰ fiat curetis firmiter inhibere. Qꝛ licet beatissima virgo maria digni or ꝛ excellentior fuerit apostolis vni uersis. nō tamē illi sed istis dn̄s cla ues regni celoꝝ cōmisit. Idem. cap. x.

Tēpore gn̄alis iterdicti cōce dit pnīa ꝛ viaticū morietibꝰ. h. d. prio Clerici q̄ ꝑuaꝉ iterdictū pht̄ cū silētio i cimiterio sepeliri. h. scḋo In cōuētualibꝰ ecclesiis clerici bi ni vel trini pn̄t horas submissa voce dicere. h. tertio. Cruce signatis ꝛ pe grinis tempore interdicti peniten tia concedi potest. h. quarto ca. xi.

Uod i te: ꝛ ifra. In illo ꝑbo ꝑ q̄d pnīam morietibꝰ nō nega mꝰ viaticū etiā q̄d p̄e penitētibꝰ ex hibeꝉ itelligi volumꝰ vt nec iꝑm de cedentibus denegetur. Licet aūt ꝑ gn̄ale interdictū denegetur olbꝰ tam vnctio q̄ ecclīastica sepultura: concedimꝰ tñ ex grā vt clerici dece dentes q̄ tñ seruauerit iterdictū in cimiterio eccl̄e sine cāpanarū pul satione cessantibꝰ solēnitatibꝰ olbꝰ cū silentio tumulenꝉ. Et in ꝯuētua libus ecclesiis bini et bini vel simul tres horas canonicas valeant lege re nō cantare: ianuis clausis interdi ctis ꝛ excōicatis exclusis: ꝛ voce ita demissa ꝙ exteriꝰ audiri nō possint. Cum ꝛ regularibꝰ scḋm priuile gium se. ap. sit indultū vt cū genera le interdictū terre fuerit liceat eis ianuis clausis excōicatis ꝛ interdi ctis exclusis non pulsatis campanis suppressa voce celebrare diuina. Recipientibꝰ autē signum crucis

non negam⁹ quominus eis ob reue= rentiā crucifixi penitētiā cū postula uerint iniūgat qđ ⁊ aliis pegrinis potest misericorditer indulgeri.

I dem in concilio generali.

Famosum est ⁊ multū allega= bile. ⁊. h. d. Quilibet doli ca= pax tenet saltē semel in anno ↄfiteri proprio sacerdoti: vel de ei⁹ licētia alteri: ⁊ eucaristie sacramētū ad mi nus in pascha recipere Et sacerdos reuelans cōfessionem deponendus est/ ⁊ i monasterio ad agendam per= petuam penitentiam detrudendus.

ca.xxi. Omnis vtriusq₃ sexus fidelis postq̄ ad annos discretiōis p uenerit: oia sua solus pctā saltem se mel in anno fideliter cōfiteat pprio sacerdoti: ⁊ iniūctā sibi penitētiā ps priis viribus studeat adimplere su= sciplens reuerenter ad min⁹ in pas= cha eucharistie sacramentū Nisi for te de proprii sacerdotis consilio ob aliquam rationabile causam ad tps ab huiusmodi pceptione duxerit ab stinendū. alioquin ⁊ viuēs ab ingres su ecclesie arceatur: ⁊ moriens chri= stiana careat sepultura. Un̄ hoc salu tare statutū frequēter i ecclesiis pu blicetur ne quisq̄ ignorantie cecita te velamē excusatiōis assumat. Si quis aūt alieno sacerdoti voluerit iusta de causa sua cōfiteri peccata: li centiam pri⁹ postulet ⁊ obtineat a p prio sacerdote cū aliter ipse illū nō possit absoluere vel ligare. Sacer= dos aūt sit discretus ⁊ caut⁹ vt mo= re periti medici supinfundat vinū ⁊ oleum vulnerib⁹ sauciati diligēter inquirens ⁊ pctōris circūstantias: ⁊ peccati: qb⁹ prudēter itelligat quas le debeat ei pbere consiliū: ⁊ cuius= modi remedium adhibere/ diuersis experimētis vtēdo ad saluādū egro tum. Caueat aūt oino ne verbo / aut signo/ aut alio quouis modo aliqua tenus pdat pctōrem: sed si prudētio ri ↄsilio idiguerit: illud absq₃ vlla expressiōe psone tāte requirat. Nā qui petm̄ i pniali iudicio sibi dete= ctum psumpserit reuelare nō solū a sacerdotali officio deponendū de= cernim⁹: verūetiā ad agendū ppe= tuā penitētiā i arctū monasteriū de trudēdum. I dem in eodem.

Medici vocati ad īfirmos de bēt añ oia inducere īfirmū ad pfessionē: nec' qcq̄ psuadere p salu= te corpis tēdēs i aiarū periculum

c.xiii. Cū īfirmitas corpalis nōnūq̄ er pctō puenlat: dicēte dño lāguido quē sanauerat: Uade ⁊ ápli⁹ noli peccare: ne deterius aliqd tibi ↄtigat. Pñti decreto statuim⁹ et districte pcipim⁹ medicis corpoꝝ vt cū eos ad īfirmos vocari ↄtigerit: ipos añ oia moneāt ⁊ inducāt vt me= dicos aduocēt aiaꝝ: vt postq̄ fuerit īfirmo de spūali salute puisū: ad cor palis medicie remediū salubri⁹ p cedat: cū cā cessāte cesset effect⁹. Hoc qdē iter alia huic cāe dedit edicto: q qdā i egritudis lecto iacē tes cū eis a medicis suaderet vt de aiaꝝ salute disponāt: idespatiōis ar ticulū icidūt: vn facili⁹ mortis picu lū icurrūt. Si qs āt medicoꝝ hmōi nře ↄstitutiōis postq̄ p plātos loco rū fuerit publicata: trāsgressor exti terit: tādiu ab igressu ecclie arceat dōec p trāgressiōe hmōi satisface= rit ppetēter. Ceteꝝ cū aia sit mul to pciosior corpe: sub itermiatione anathematis phibem⁹: ne qs medi coꝝ p corpali salute aliqđ egroto suadeat qđ i piculum aie ↄuertatur

I dem in eodem.

Elemosinarū qstores sine apli cis vl diocesanoꝝ lrīs admitti non dñt/ nec tūc pponāt vltra id qđ i ip sis lrīs ↄtinet. h. pzio. Et dñt eē mo desti. ⁊ a locis ⁊ expēlis iecōgruis ab stiere. h. scđo. In dedicatiōe basili= ce vltra ānū: ⁊ i āniuersario dedi= catiōis: ⁊ i lrīs idulgētiaꝝ cōcessis ab alio q̄ a papa vltra. xl. dies remi ssio excedere nō dz. h. d. vsq₃ ad finē.

c.xiiii. Q um ex eo: ⁊ infra. Elemosia rū quoq₃ qstores quoꝝ quidā se alios mētiēdo: abusiones nonnul las i sua pdicatione proponunt ad= mitti (nisi apostolicas vel diocesa= ni epī lrās veras exhibeāt phibem⁹ ⁊ tūc pter id qđ i ipis continebitur

litteris nichil populo pponere ps mittatur. ¶ Formā vo quā cōiter talib9 ep. se. idulget duxim9 exprimēdā: vt scdm eā diocesani epi suas lras moderēt. Ea siqdē talis ē: qm (vt ait apls) Oēs stabim9 añ tribunal xpi/recepturi put I corpe gessim9: siue bonū fuerit siue malū: ops nos diē messiōis extreme mie opibus puenire: ac eternoꝝ ituitu semināre I terris/ qđ reddēte dño cum multiplicato fructu recolligere debeam9 I celis: firmā spē fiduciāqꝫ rectā tenētes: qm q parce seiat parce et metet. et q seiat I bñdictiōib9/de bñdictiōib9 ⁊ metet vitā eternam. Cū igit ad substētationē fratrum et egenoꝝ/ad tale cōfluētium hospitale ppzie nō suppetant facultates: vniuersitatē vestrā monemus et exhortamur I dño: atqꝫ I remissionem vobis iniūgim9 pctōꝝ: quaten9 de bonis vobis a deo collatis pias elemosinas: ⁊ grata eis charitatis subsidia erogetis: vt p subuentionē vestrā ipsoꝝ inopie ꝯsulat: ⁊ vos p hec bona ⁊ alia q dño ispirāte feceritis ad eterna possitis gaudia puenire. ¶ Qui aūt ad querēdas elemosinas destināt: modesti sint ⁊ discreti: nec in tabernis aut aliis locis incōgrnis hospitentur: nec inutiles faciant aut sumptuosas expēsas: cauētes oīno ne false religiōis hītū gestēt. Ad hec qz p indiscretas ⁊ supfluas I dulgentias quas qdā ecclaꝝ pzelati facere nō verentur et claues ecclesie cōtēnūtur ⁊ pnialis satisfactio eneruat decernim9 vt cū dedicat basilica: nō extendat indulgētia vltra anum siue ab vno solo: siue a pluribus episcopis dedicetur: ac deinde in anniuersario dedicationis tpe. xl. dies de iniūctis penitētiis idulta remissio nō excedat. ⁊ lfra. Huc quoqꝫ dieꝝ numerū indulgentiaꝝ litteris pzecipim9 moderari: q p qbus libet casibus aliquotiēs cōcedūtur cū. ro. pon. q plenitudinem obtinet ptātis hoc in talibus moderamē cōsueuerit obseruare. ¶ ono. iii.

Archieps intra puicia suam pōt cōcedere idulgētias bm formā pcilii generalis. h. d. ⁊ loquitur de ca. precedēti in fine.

Nostro postulasti certificari re spōso vtrū p tuā puiciā possis ꝯcedere remissiōis lras generales ¶ Nos igit. t. f. breuiter rñ. qꝫ p puinciam tuam libere potes huiusmodi cōcedere lras ita tñ qꝫ statutum gñalis cōcilii nō excedas. ¶ re. ir. ca. xv

Epi ⁊ alii de quibus in littera possunt sine snia supioꝝ sibi eligere puidū ꝯfessorem.

Ne p dilatiōe pnie pīculū immineat alarū ꝯmittim9 epis: et aliis supiozib9 necnō minozib9 plaetis exēptis: vt etiā pter sui supiozis licētiam puidū et discretū ibi possint eligere ꝯfessorē. ¶ De snia excōicationis. ¶ ler. iii. senon. archiepiscopo. ca. xvi

Impubes q clericū pcussit ab epo absolui pōt / ⁊ q loco vel cā discipline pcutit clericū ēt si sit maior excōicat9 non est: qui vero ex odio sic: et per papam absoluitur.

Super eo vo qꝫ cōsilium postulasti: ⁊ lfra. Respōdem9 qꝫ si clerici lra pubere s anos se adinuicē aut vn9 alterū pcusserit nō sūt ad apo. sedē mittendi: qz eos etas excusat. ¶ Nec clerici si sūt plene etatis ⁊ nō odio vel inuidia vel idignatiōe sed leuitate iocosa se adinuicē pcutere cōtingat: neqꝫ magister si scolarē clericū intuitu discipline vl correctionis pcusserit quia nō pōt in ipsis liectio manusviolēta notari. ¶ Ceterum si ex odio iidē scolares vel seculares clerici sese pcusserint: p sua absolutione debēt ad aplicā sedē venire. ¶ dē capi. i

Monachos se adinuicē pcutiētes absoluit abbas idē in canonicis regularibus/⁊ abbatis dis cretiōe deficiēte recurrit ad epm

Monachi vero ⁊ canonici regulares quocūqꝫ modo se I claustro pcusserint: non sunt ad apo. se. mittēdi: sz secūdū prouidētiā sui abbatis discipline subdantur/ ⁊ si de ca. ii.

scretio abbatis nō sufficit ad eorum correctionē: est prouidētia diocesani episcopi adhibenda. Idem.

Hostiari⁹ q̄ clericū pcussit nō grauiter: ab ep̄o absolui pōt. h. primo Officialis deliberate iniūciēs manū i clericū p papā absoluit h. secūdo. Qui repellendo vi vi clericū percutit excōmunicat⁹ nō ē. h. tertio. Qui percutit clericū turpit inuētū cū ppinqua excōicat⁹ nō ē sicus cū remota Et dr ppinqua vt i lra

ca.iiii. Si vero alicuius ptātis hostiari⁹ sub ptextu sui officij malignatus clericū leserit: ab ep̄o suo potest absolui: nisi forte eundē clericū grauit vulnerauerit. Officialis vero pro iniectione manuū i clericū nō pōt sine mādato ro. pōti. absolutionis bñficiū pmereri: qr nulli laico sup clericū tāta datur auctoritas nisi forte turbā arcendo irruētē nō ex deliberatione sꝫ fortuito casu clericū vim ledat. Si vo clericū vim sibi iferētē vi qs repellat vel ledat nō debet ppter hoc ad sedē apostolicā trasmitti: si incōtinēti vim vi repellat cum vim repellere oēs leges oiaqꝫ iura pmittāt. ¶ Nec ille cōpellēd⁹ est ad se. apo. venire q̄ i clericū cū vxore matre sorore vel filia propria turpiter inuētū manus iniecerit violentas. ¶ Ceterū si in stupro vel adulterio qd cōmittit cū ea que ipm ita prima cōsanguinitatꝫ linea non contigit ceperit. aut in eum violentas manus iniecerit: non erit a sententia illius excommunicatiōis immunis. Idem.

Qui pcutit clericū ignorans pbabiliter eum clericum excomunicatus non est: ignorantiam tamen probare debet per iuramentum: ꝛ si hoc prestare recusat pro excommunicato habetri debet.

ca.iiii Si vero aliquis in clericū nu(n)triētē comā manus iniecerit violētas ppter hoc non debet apostolico presentari conspectui nec etiam excommunicatione nodari dūmodo ipsū esse clericum ignorauerit. ¶ Uel si hoc dubiū fuerit probare manu dūtaxat pstiterit iuramētum q eū esse clericū ignorasset. ¶ Ab illo aūt (si pstare noluerit: iuramētū qr violētas manus cōstat eūi clericū iniecisse) sicut ab excōicato donec de mandato summmi pontificis absoluat puenit abstineri. Idem.

Percutiēs clericū vel religiosū excōicatus est: nec ab alio q̄ a papa absoluit pt̄q̄ i mortis ar.

ca.v. Non dubiū est q hi q̄ violētas man⁹ in clericos vel canonicos: aut cuiuslibet religionis ꝯuersos iniiciūt ex ꝯstitutiōe ꝯcilii sententiā excōicatiōis icurrunt: nec nisi i articulo mortis sine ro. pō. absolutionis possunt beneficiū impetrare. Idem.

Mulieres q̄ inciderūt i canonē si qs suadēte: absoluuntur ab ep̄o. Idē in illis q̄ nō sūt sui iuris vel sūt delicati de qb⁹ dubitabat q nō possēt ꝯmode accedere ad curiā ꝛ. h. d. vsqꝫ ad. §. illi.

ca.vi. Mulieres vel alie psōe q̄ sui iuris nō sūt ab ep̄o dioc. absolui possūt si man⁹ i clericū iiecerint violētas ¶ De his vo q̄ magne non sūt potentie ꝛ ita delicati q laborē veniēdi ad se. ap. nequeūt sustinere rñdem⁹ q stat⁹ psōe pri⁹ ꝛ q̄litas negocii est itimāda ro. pō. et scdm cōsiliū ei⁹ tales erūt de cōmisso scelere corrigēdi. ¶ Mādās clericum percuti excommunicat⁹ est sicut pcutiēs. ¶ Illi vo q̄ nō per seipsos sꝫ eorū auctoritate vel mādato: alii violēter iniiciūt man⁹ i clericos ad se. ap. sūt mittendi: cū is ꝯmittat vere cuius auctoritate vel mandato delictum committi probatur. Idem.

Excōicat⁹ p iiectionē manuū i clericum: licet occultus absoluitur per solum papam.

ca.vii Uero si aliqui violētas man⁹ i fratres suos iiciūt / et ducti peñitentia nō ꝯuicti sed spōtanea te veniā postulāt: eos monere debes ꝛ iducere: vt his quos leserunt / congrue satisfaciāt: ꝛ apostolico se cōspectui repñsētēt: cū a te vel alio sine spāli mā. ro. p. absol. nō possint Ib

Etiā pūllegiati tenētur vitare excōicatum/et per iniectionem manuū i clericū/excōicati sūt.

c.viij. Nulli se possunt priuilegio a: po. se tueri quominꝰ excōmunicatos vitare debeāt: et pro violēta manuū iniectione in clericos sicut excōicati vitari. Idem. epis et aliis prelatis p galliā constitutis.

Percutiēs monachū vel puer sum religiosum debet denūciari excōmunicatus et vitari donec fuerit per papam absolutus.

ca.ix. Parrochianos vestros si qui in monachos vel cōuersos fratres ordinis violentas manus iniecerit sublato appellatiōis remedio secūdū tenorē gnālis decreti excōicatos publice nūcietis ipsosq̄ faciatis sicut excōicatos arctiꝰ euitari: dōec lesis cōgrue satisfaciāt et lris p̄ris aplico se cōspectui representēt. Idem genuē. archiepisco.

Ponit forma pcepti / qd sub virtute iuramenti fieri debet illi qui pro violenta manuū iniectione excōmunicatꝰ absoluitur.

ca.x. Ex tenore lrarū tuarū nobis innotuit q̄. B. canonicꝰ quendā subdiaconū manꝰ iiecit violentas. et infra. Mandamꝰ itaq̄ quatenus recepto ab eo iuramēto q̄ tuo deberet mādato pere: ipmvice nrā a snīa qua tenet absoluas: sibiq̄ i virtute iuramēti pcipias: ne decetero i clericū: monachū vel alicuiꝰ religionis cōuersū: manꝰ iniiciat violētas: nisi se defēdēdo aut de mādato suo rū fecerit plato: vel nisi sup eū plationis ministeriū aut magisteriū habeat: aut cū ipo i eadem ecclesia socius esse noscatur. Idem cenomanē episcopo.

Excommunicatus pro percussione clerici absoluit episcopus si sine periculo papam adire nequit (debet tñ sibi mandare q̄ adeat papā: impedimento cessante.

ca.xi. De cetero noueris q̄ si qs p violēta manuū iniectione in clericū est vīculo excōmunicatiōis astrictus si habet capitales inimicitias vel alias iustas excusationes a qbꝰ ab itinere rationabiliter excusetur. ita q̄ sine periculo aplico se nequeat ɔspectuīp sētare. is vł o c. epo recepto iuramēto scdz morē ecclie. sibi absolutiōis gratiam impartiri. Sed ē illi sub iuramēti debito iniungēdū vt qcitius portunitatē hbuerit romanū po. adeat: mandatū aplicum suscepturus. Urbanus tertius senoñ. archiepiscopo.

Cū papa absolutionē excōicati delegat: mādat recipi cautionē de parēdo mādatis ecclesie.

c.xii. A Db hec cū iter prochianos tuos et infra. Romana ecclia absolutiōez snīe delegato iudici nequaq̄ ɔsueuit aliis delegare: nisi iurisɔmissiōis ptineat ex psse de sufficiēti cautiōe pstāda ab his qui sol ui debent q̄ iudicio ecclesie debeāt obedire. Clemens tertius.

Excōicatꝰ p canonē si qs sius dente si viues vel paup p papā absoluēdꝰ ē: vel eiꝰ legatū fallit i muliere: sene/infirmo/ vel mutilato q̄ per epm absolui possunt.

c.xiii. Ex s noscit: et infra. Cōsul. t. t. duximꝰ respōdēdū: q̄ mulieres senes: et valitudinarii seu menbro destitutionibꝰ ipediti: is ad apo. se. veniāt: ab epis valeāt fideliū cōmunioni restitui satisfacto iuxta facultates his qbꝰ p eos ɔstiterit iniurias irrogatas. Alios āt siue paupes siue diuites sedi apo. vł legato eiꝰ vt bñficiū absolutiōis obtineāt necesse est pñtari. Si vo infirmitatis tpe timore mortis bñficiū fuerit absolutiōis indultū iuramēto pstito iniūgat eisdē vt postq̄ sanitati fuerit restituti/ad ro. ec. vel eiꝰ legatū accedāt: mādatum ap. sup talibꝰ recepturi. Idem.

Ante denūciationē vitādꝰ est excōicatꝰ p violēta manuum iiectione i clericos nisi sit occultus. h. pilo. Interficiēs clericū q ptēpto clericali hitu se enormitatibꝰ immiscuit excōicatꝰ non est hoc secūdo.

c.xiiii. Cū nō ab hole et ifr. Cōsul. t. t. respōdemꝰ q̄ a cōone illiꝰ q ɔsa

ex lege manuū iniectiōe i clericū in edictū excōicatiōis icidit/lȝ denūciat⁹ nō sit / debes abstinere nisi forte id tibi soli pateret i q̄ casu īpȝ duxit tm̄mō euitabis q̄diu ab ecclia tolerat: vt saltē verecūdie rubore suffu s⁹/ ꝑ latēti excessu satisfacere ꝯpellat. ¶ In articulo vo scdo quōniā respondemus ꝙ occisores clericoꝝ aut pbroꝝ q̄ cōtēpto clericali habitu tyrānidi et enormitati se inuerecunde immiscēt i odiū clericalis excessus: et terrore atq; correctionē similiuȝ canōe late sētētie minie coercent. insligat tū eis pna ꝯpetēs: aliquātulū asperior q̄ si in laicos talia cō misissent. Idem.

Nō absolutionē cōicādū sī est excōicato lȝ iurauerit parere mādatis eccliev̄l ꝯposuerit cū offē so.h.d. Infamato de excōicatiōe cō municādū nō ē nisi se purget. vl ad cautelā absoluat.h.d. secūdo

ca.xv. Q Ū desideres: ꝛ ifr. Fuit āt p̄ile q̄stionis tenor hm̄oi vtrū alicui excōicato q̄ mādato ecclie stare iurauit: ꝛ añ absolutionē eps ei cōio nē reddidit: sit cōicādū ab aliis et añ eps id facere debeat? ¶ Cui quesitiōi.t.r. ꝙ cū cautio iuratoria quā hodie q̄ excōicati sūt p̄stāt poti⁹ ad cautelā ex ꝯsuetudie ecclie q̄ rigorē canonū sit īducta: neq; momenti tam validi repute ꝙ nisi absolutionis bñficiū subsequat: ille q̄ excōicat debeat cōiōni alioꝝ restitui: p̄serti cū eo iuramēto absolutionē cōsecu t⁹ non sit: ꝛ ꝯstat eū excōicatū fuisse ꝛ verū sit absolutū nō esse: nec eps nec alii ꝺñt cōicare eidē nisi fuerit secūdū formā ecclie post iuramētū p̄stitū absolut⁹: qꝛ q̄ cū excōicato sciēter cōicauerit: excōicatiōis penā cōtrahit cū eodē. ¶ Scdo q̄stioni huic finē dux im⁹ īponēdū ꝙ si publica fama est aliquē verberasse clericū nec eps nec ali⁹ communicare sibi debet : nisi ad arbitriuȝ epi de hoc se purgauerit: vel ad cautelam absolutionis beneficiū consequatur ¶ Tertio loco tua discretio requisiuit: si cleric⁹ verberatus episcopo mediante cū suo verberatore ꝯpos suerit: et ille recōciliat⁹ sibi fuerit an ꝑ hoc is debeat ad alioꝝ ꝯmunionē admitti. Sup r̄ quo tibi bre.r.ꝙ lȝ ille q̄ violētas man⁹ iniecit ei quez lesit satisfecisse taliter videat: ecclie tamē quā offendit ex hoc non satisfecisse dinoscit: et nisi forma ecclesie que ꝑ absolutione taliū introducta est obseruetur: non est communicandum eidem. Idem.

Sacerdos eiiciens regularē de ecclesia officia dina turbā tē excōicat⁹ non est.

ca.xvi. C Ensēs ad ap.se.J.lator p̄sentiū sua nobis assertiōe monstrauit / ꝙ cum matutia officia celebraret q̄dā mōialis ecclīam igredi ens: cū alio clerico ludēdo īpedimē tū p̄stabat: quomin⁹ deo diuinū posset obsequiū exhibere. vñ mēorat⁹ sacerdos ꝯmot⁹ vt liberi⁹ posset circa dinoꝝ celebratiōnē vacare māib⁹ i eā appositis vt extra ecclīam poneret cū nollet exire: intrahēdo ipsaȝ coegit eādē extra ecclīam residere sed tu illū ꝑpter hoc tanq̄ excōicatū euitasti ꝛ facis ab aliis euitari ¶ Ideoq; māda. quate. si res ita se hȝ/ eū decetero nō euites: cū ex hoc ipȝ excōicatū nullaten⁹ videamus Idem.

Excōicati ꝑ leui manuū iniectione i clericū possūt per epm absolui.h.d. s̄m cōmunē intellectū et est textus singularis.

c.xvii. P Eruenit ad nos ꝛ ifra. De his absoluēdis q̄ clericis nō enormē s; modicā ꝛ leuē iniuriā irrogarūt tue fraternitatis arbitrio duximus cōmittēdū. Idem.

Clericus qui scienter et sponte participat excommunicato in diuinis officiis excommunicat⁹ est maiori: ꝛ tn̄ absoluendus per papā hoc dicit secūdum panor.

capi. xviii. S Ignificauit nobis a/et infr. Uerum clericos qui sciēter ꝛ spōte ꝑticipauerunt excōicatis a nobis ꝛ ipsos in officiis receperūt eadē excommunicationis sn̄ia cum ipsis nō dubitam⁹ inuolui: quos et ꝑ

beneficio absolutionis habendo ad nos volum⁹ cum litterarū tuarum insinuatione remitti. Idem.

Excōicatus ꝑ iniectiōe manuū in clericū vel icendiari⁹ post publicationē a solo pa. absolutitur.

c. xix. Ua nos duxit fraternitas consulendos. ꝛ infra. Fraternitati. t. t. r. ꝙ cū non solū qui in clericos temerarias man⁹ iniiciūt: sꝫ etiā incendiarū ex quo sunt ꝑ ecclesie sētentiam publicati: ꝑ absolutiōis bñficio ad apo. se. sunt mittēdi. Idem

Legati ō latere absoluere possunt excommunicatos pro iniectione manuū in clericos.

ca. xx. Ad eminentiā se. aplice. ꝛ ifra Sicut ex parte tua nobis est auribus itimatum tibi extitit dubium vtrū absolutionis bñficiū assequantur q̄ ꝑ iniectiōe manuū in clericos vel alias religiosas ꝑsonas excōicationem incurrūt ꝛ a legatis cardinalibus q̄ a latere romani pōtificis destinātur ꝑ tpe absoluunt cū ipsi legati mandatū sup hoc nō ostēdāt expressum. Sup quo id a te volumus obseruari vt eos habeas absqꝫ offitii hesitatiōis scrupulo absolutos quos constiterit a talibus beneficium absolutionis adeptos. Idem.

Generalis excōicatio non ligat nisi subditos proferētis.

ca. xxi Nobis fuit ex parte tua quesitum vtrū si qs ita ꝓnūciaue rit quisqs furtū fecerit excōicatus sit hec ḡnalis clausula ad ipsi⁹ excōmunicatoris subditos referatur an generaliter extendat ad oēs q̄ non sunt de iurisditione illi⁹? Ad qḋ dicim⁹ ꝙ hac sñia ñ nisi subditi obligantur: nisi forte plus ꝯtulerit maior ꝛ largior auctoritas delegātis. Idem.

Qui cū effractione spoliāt ecclesias excōicati sūt ꝛ ꝑ papā tm̄ post denūciationē absoluuntur.

c. xxii Onquesti sunt nobis regiñ. canonici ꝙ. Jo. de malafrena et eius sequaces quasdā ecclias regi. ephatus violēter confregerūt easqꝫ spoliare minime dubitarunt. Qm igitur grauia sunt nec clausis debēt oculis preteriri. Mādā. quatē. si est ita memoratos sacrilegos excōicatos nuncietis ꝛ faciatis sicut excōicatos arctius euitari: donec passis iniuriā cōgrue satisfaciant: ꝛ dāna pro eis data resarciāt: ꝛ cū litteris vr̄is rei veritatē ꝯtinentib⁹ aplico se conspectui representent. Idem.

Percutiens vel etiam interficiens clericū se dimisso clericali habitu seuis enormitatib⁹ imiscentem nō tenet ire ꝑ absolutione ad sedem apostolicā. Jta generaliter summari potest.

c. xxiii Erpendim⁹ ex litteris tuis ꝙ quidā sacerdos pro eo ꝙ se filium regis falso nominare ꝓsumpsit et armis acceptis seditionē fecit et guerrā: a. B. comite iuss⁹ est fustigari: qui postea ei⁹ mādato tradit⁹ patibulo expirauit ꝛ infra. F. t. duximus rñdendū ꝙ si memorat⁹ sacerdos tali modo excessit: ꝛ nō ꝓpulsādo/sed inferēdo iniuriā fuit occis⁹ non videt nobis ꝙ interfectores ei⁹ propter hoc ad obtinēdā absolutionem apo. se. adire cogant tu vero q̄ merita personarū bene nosti: penitentiam eis ꝯpetentē iniungas. Idē.

Judex ecclesiastic⁹ faciēs percuti clericū ꝑ laicū: etiā cā discipline: excōicat⁹ est: ꝛ ip̄e ꝛ verberās ꝑ absolutōe tenent ire ad papā

capit. xxiiii. Niuersitatis vestre consultationem accepim⁹ qua nos requisistis vtrū laic⁹ incidat in excōicationis edictū q̄ ad iussionē abbatis in cui⁹ seruitio ꝯmorat: in clericum: monachū/aut ꝯuersum temerarias manus ꝓsumit iniicere: maxime vbi causa nō subest ꝑpter quam debeat verberari. Nobis sūt vide tur ꝙ nisi causa regularis disciplie hoc faciat abbas in ꝑpria ꝑsona vel (si necessitas exiget) ꝑ clericū vel monachum fieri iubeat/tā q̄ tales verberari precipit: q̄ illi q̄ verberant (etiā si causa subesset) excōicatiōis sententiam donec ad apo. se. veniāt: nequaq̄ euadunt. Idem

Clericus vt laic⁹ incedens ter

tio monitus nō resipiscens pdit pri uilegium clericale.

capit. xxv. Ita audiētia nr̄a talis fuit ex par te tua proposita ɔsultatio vtrū clerici q̄ arma militaria (relicto ha bitu clericali) gestare nullatenus eru bescunt. si eis fuerit iniuria corpo ralis illata vel se a captiōe redeme rint illa clericoꝝ debeāt imunitate gaudere qua p temeraria manuum iniectiōe facta in clericū excōicatꝰ quis ipso iure notat? ¶ Ad hec tibi breuiter rn̄demus ꝙ cū frustra ec clesie iploret auxiliū q̄ ɔmittit i ip sam ⁊ lex secularium principū huic responso satis efficax afferat argu mentum: qua manifeste cautū habet matronā cuiꝰ pudicitia attētata fue rit non posse iniuriarū agere si in veste meretricali fuerit deprehensa huiusmodi clerici si a p̄latis suis ter tio commoniti / militaria noluerint arma deponere: de priuilegio cleri coꝝ subsidiū aliqd̄ h̄re nō d̄nt. I d.

Excōicatꝰ pp̄ter iiectionē ma nuū i clericū ipeditꝰ ire ad cu riam / pōt ab iferiore absolui: s ipe dimento cessāte tenet curiā visitare susceptur mandatū apostolicum.

capit. xxvi. Quod de his: ⁊ infra. F. t. duxi mus respon. ꝙ is q̄ asserit se in canonē late sententie icidisse: non aliter q̄ per se. ap. vel eiꝰ legatū ab solutionis potest b̄n̄ficiū obtinere. ¶ Nisi forte in mortis articulo / vel paupertate / aut infirmitate: vel sene ctute tanta grauaret: ꝙ ad ec. ro. la borem subire nō valeat veniēdi vel ab hoc alio ipedimēto canonico re trahatur. ¶ Ceterū ab his in forma sacramenti exigi ɔsueuit vt rerum s ptis viribꝰ ⁊ oportunitate concessa ro. ec. i pp̄ria p̄sona debeāt visitare Innocentius tertiꝰ archiep̄o deca no et precentori lugdun.

Ligatus pluribꝰ excōicationi bus licet, ex eodem facto obti nens absolutionē expressa vna cau sa seu vna excōmunicatiōe nō habe tur pro absoluto quo ad aliam.

capit. xxvii. Cum p causa q̄ inter. B. ⁊. F. ca bilon. eccl̄e archidiac. perte batur eis cōcesserimꝰ auditorē p̄cu ratorem. B. allegauit ꝙ cū archidiaco nus i successorē i cōi dormitorio ma nꝰ iniecisset temere violētas ⁊ eum traxisset ꝺ̄berādo claustrū tu frater archiep̄e eū ob violētā manuū inie ctionē ⁊ violationē imunitatis eccle sie fecisti excōmunicatū publice nū ciari: ⁊ infra. ¶ Mis. v. mā. qua. si vo bis cōstiterit dictū. F. archidia. ob duplicem causā excōicatū fuisse et expressisse tm̄ alterā i litteris quas su per absolutione sua ipetrauit ipm̄ tāq̄ excōicatū satisfacere eccl̄e sue p altera monitione premissa coga tis I dem abbati sancti andree.

Excōicato decedēti i excōica tiōe q̄ntūcūq̄ cōtritus decesserit nō est cōicandū ante absolutiō onē nec p eo orādū licet sit quo ad deū absolutꝰ: sed si cōstat eccl̄e de cōtritiōe p̄cedēti absoluet etiā post mortē ab eo a quo viuus fuerat ab soluendus ⁊ heredes eius cōpelli tur p ecclīam ad satisfaciēdū p eo.

capit. xxviii. A Nobis est sepe q̄situ vtrū si a liquis excōmunicatꝰ i quo in dicia fuerint pnie manifesta nec per eū steterit quominꝰ recōciliatur ec cl̄iastice vnitati: nō suscepto benefi cio absolutiōi decesserit p absoluto ab eccl̄ia sit habēdꝰ: ⁊ vtrū p tali recipiēda sit elemosina: ⁊ a fidelibꝰ sit orandū ⁊. infr. ¶ Nos igit p̄sul. t. breuit. r. ꝙ iudiciū deitatj q̄ n̄ fal lit nec fallit sēp initit: iudicium aūt ecclesie nōnūq̄ opinionē seqt: quā ⁊ fallere sepe cotigit ⁊ falli: pp̄ter qd̄ cōtigit interdum vt q̄ ligatꝰ est apd̄ deū: apd̄ ecclīā sit solutꝰ ⁊ q̄ liber est apud deū: ecclesiastica sit sētētia innodatꝰ. Uinculū ergo quo pecca tor ligatus est apud deū in culpe re missiōe dissoluitur: illud autē quo ligatus est apud ecclesiam: cū sentē tia remittitur relaxatur quod in su scitatione lazari sermo euangelicꝰ manifestat quem prius dominus su scitauit et apostolis p̄cepit postmo dum soluere suscitatum. ¶ Unde q̄ tūcunq̄ se quis iuramento prestito ꝙ ecclesie mandato pareret humis

liare curauerit: Et si cuncꝙ penitentie signa precesserint: si tñ morte p̄uentus absolutiōis nō potuerit bñficium obtinere. Quis absolut⁹ apd deum fuisse credat nondū tñ habēdus est apud ecclesiam absolutus. ¶ Pōt tñ ⁊ debet ei ecclesie bñficio subuenire: vt si de ipsi⁹ viuētis penitentia p euidētia signa ↄstiterit defuncto et absolutiōis bñficiū īpēdat ¶ Nec obstat ꝙ ecclie legit attributa potestas ligādi atꝙ soluēdi homines sup terrā tāꝙ nō possit soluere ⁊ ligare sub terra sepultos: ⁊ qđ legit nō cōicetur mortuo cui nō est cōicato ⁊ viuo cum ⁊ si cōicatū nō fuerit cōicandū tñ illi fuisset quem non ↄtēptus religionis sed necessitatis articul⁹ īpediuit: ⁊ i certis casibus a canonib⁹ denotatis / ligasse legatur ecclia mortuos ⁊ soluisse. ¶ Ut aūt in vno pariter ⁊ eodē negocio ⁊ seruem⁹ rigorē ⁊ māsuetudinem ostendam⁹: statuim⁹ vt illi⁹ mortui absolutio a se. apo. requirat qui cū viueret ab ea fuerat absoluēdus: alioꝝ aūt absolutionē ex ꝑmissa causa ceteris indulgem⁹ a quib⁹ dū viuerēt fuerāt absoluēdi. ¶ Absolutioni aūt forma seruetur vt flat cū penitentiali psalmo: et tā oſone dñica ꝙ alia ↄsueta ¶ Heredes quoꝙ ipsi⁹ ad satisfaciēdū ꝑ ipso si monitione ꝑmissa noluerint ꝑ dist. ec. cōpellant. Idē vuratislaueñ. epō.

Detinens clericū in custodia vel vinculis sine lesione excōmunicatus est. h. p̄mo Cōicans ex cōicato scienter in crimine excōicatus est: ⁊ nisi difficultas īpediat absolui debet excōmunicatus. cū iuramento. Cōicans vero extra crimē reconciliari potest ꝑ simplicē sacerdotē sine iuramēto. h. d. vsꝙ ad finē

c. xxix Nuper a nobis tua discretio requisiuit qđ de illis laicis sit faciendū q̄ clericos (sine lesiōe tñ) in custodia detinēt publica vel ꝓuata: vel etiam detrudunt in vincula. ¶ Et vtrū q̄ nominatim excōicatis scienter cōicant absolui ab excōicatione possint ꝑ confessionē a simplici sacerdote vel epō seu archiepō: sic ab eis absolutio expectāda. ¶ Nos igitur īquisitioni tue ex ordine. r. ꝙ in p̄mo ↄsultationis articulo non credim⁹ laicos penā excōicationis euadere ꝙuis per eoꝝ factū corporalis lesio nō fuerit subsecuta circa quā violentia sepius circa clericos nequiter ꝑpetrat. ¶ In scđo vero q̄stione credim⁹ distinguendū an ieꝗ nominatis excōmunicato ↄmunicat scienter i crimine ↄmunicet criminoso ei consiliū īpendendo auxiliū vel fauorē aut alias in oſone v̄l osculo: aut orando secū aut etiā comedendo. ¶ In p̄mo q̄dē articulo: cū talis cōmunicet crimini: ⁊ participet criminoso: ac ꝑ hoc ratione dānati criminis videatur in eū delinꝗre qui dānauit ab eo vel ei⁹ superiore merito delicti tūc erit absolutio requirenda. cum facientē ⁊ consentientem par pena constringat. ¶ In secundo vero casu a suo epō vel a ꝓprio sacerdote poterit absolutiōis beneficiū obtinere ꝙuis enim ⁊ tūc non iudicis: sed iuris sentētia excōmunicato cōmunicans sit ligat⁹ qr tñ conditor canonis ei⁹ absolutionem sibi specialiter nō retinuit eo ipso concessisse videt facultatē aliis relaxandi. Is aūt qui iuxta p̄mum modū excōicato cōicat / cū iuramēto debet absolui. q̄ vero iuxta scđm modū / reconciliari poterit sine iuratoria cautione. ¶ Uerū si difficile sit ex aliqua iusta causa ꝙ ad ip̄m excōicatorem absoluend⁹ accedat: concedim⁹ idulgendo vt (p̄stita iuxta formam ecclesie cautione: ꝙ excōmunicatoris mādato parebit) a suo absoluatur episcopo vel proprio sacerdote. Idem strigoñ. archiepō.

Iuramentū excōicati de stando mādatis ecclesie nō habet vim absolutionis. h. p̄mo. Excōicato nullus cōicare tenet preter personas exceptas: alias cōmunicans excōicato incurrit minorē ⁊ est excommunicandus maiori: nisi ille esset excōmunicatus cū participibus quia tunc esset excōicatus maiori.

capit. xx. Quod in dubijs. ꝛ infra. ¶ Respondemus ꝙ excōicato licet (ꝙ stet mādato eccle) iuramēto firmauerit cōicari nō debet donec ꝑ ecclesiam fuerit absolutꝰ: aliqn post iuramentū nō esset absolutio necessaria. ¶ Nullꝰ aūt sciēter nominati excōmunicato ꝯmunicare tenet nisi quedā ꝑsone que ꝑ illud Greg. pape capitulū qm multos specialiter excusant. ¶ Illi aūt q nominatim excōmunicatis ꝑsumptuose participāt preter ꝑsonas dicto canone annotatas: nisi ab eoꝝ participatiōe cōmoniti forte destiterint excōicationis vinculo sunt innodādi: secꝰ aūt si sciēter cōmunicant ei q cū participibꝰ suis est vinculo excōicationis sentētialiter innodatꝰ: tunc eñ ꝛ ipsi sententiam excōicationis incurrunt. Idem doctoribꝰ decretoꝝ bonon.

Excōicato cōicare tenent qui prius erant ei obligati ad obsequium familiare alij vero non tenentur de necessitate. licet interdū possint de necessitate vigente.

capit. xxi. Inter alia q strigoñ. archieꝑs ꝑponi fecit: nos recolimꝰ respōdisse: ꝙ nullꝰ nominatim excōicato scienter cōmunicare tenet: nisi quedam ꝑsone q ꝑ illud Greg. pape. c. qm multos specialiter excusantur: verum ex hac respōsione orta est occasio disputandi alijs ꝓcedentibꝰ ꝙ excōicato cōicare tenent ꝑsone i ꝑdicto. ca. nominate. ꝑserti q priꝰ ad cōionem eoꝝ ex debito tenebantur: alijs asserentibꝰ eos cōicare licite posse si velint: nō tñ ad hoc ex necessitate teneri. ¶ Ut igit vbi ius ꝓdit: interpretatio quoqꝫ ꝓcedat: ambiguitatē hmōi taliter duximꝰ absolvendam: ꝙ cū quedā ꝑsone i ꝑmisso capitulo denotate: illis in quos lata fuerit excōicatiōis sentētia: aū ꝑlationem ipsius obsequio tenerētur familiariter adherere: neqꝫ postmodum ad cōtrariū teneant (cū adhuc debitū duret) bñficio canonis id agere: a priorenō sunt obnoxietate solute ꝫ ad familiare tenet obsequiū et ita per consequēs ad cōionē tenentur sine qua illud nequeūt exhibere Illud aūt nō ad oēs ꝑsonas capitulicredimus referendū vt videlicet obnoxietati hmōi sint obiecte cum viatores: peregrini: ꝛ mercatores a cōione taliū ꝑsonaꝝ (nisi articulus necessitate imineat) debeāt abstinere vt in fine colligit manifeste: ꝫ ad illas dūtaxat q talibꝰ arctiori tenentur obnoxietate ꝯstricte qbus tñ in his pro quibꝰ sunt excōicatione notate: vt in criminibꝰ cōicare nō debent: ꝫ ab eis penitꝰ abstinere. Id.

Si excōicatus ꝑ manuū iniectione sciēter recipit ordines si est clericꝰ secularis depōdꝰ est si regularis ab executiōe ordinis ē suspensꝰ. Qui ignorātia vel factū sic excōicatꝰ recipit ordines si ē clericus secularis dispēsat cū eo solus papa si regularis dispensat abbas si ignorantia est probabilis et factum non est graue.

capit. xxii. Cum illoꝝ absolutio q pro violenta manuū iniectione i clericos labē excōicatiōis icurrūt (qbusdam casibꝰ a predecess. no. exceptis) sedi dūtaxat ap. reseruetur/ nōnulli ecclesiasticā sententiā negligētes, in excōicatione positi: ecclesiasticos ordines accipere nō formidāt/ qd aūt de his fieri debeat aplicū sepꝰ oraculum implorātur. ¶ Circa quos credimus distinguendū ꝙ tales vel sciunt excōicationis se vinculo irretitos: vel nō recolunt factū ꝑ quo in late sententie canonē inciderūt vel factū quidē sciētes iuris ignari nesciūt, ex inde se teneri. ¶ Primos si fuerint seculares clerici: a susceptis ordinibꝰ censemꝰ i perpetuū deponendos: in reliqs casibꝰ tā archieꝑs q epi absqꝫ mandacto sedis apo. specialis dispensandi facultatem se nouerint non habere: quibꝰ etiam est absolutio talium iterdicta: et maiora intelligantur illis prohibita quibꝰ petita sunt minora. Poterunt tamē huiusmodi ro. pon. auribus intimari vt ab eo secundum rigorem vel equitatem responsum prodeat prout discretio sua viderit faciendum.

¶ Qui si claustrales huiusmodi fuerint licet ab alexan. papa fuerit constitutum q̄ monachi ꝛ canonici regulares quocunq̄ modo se in claustro percusserint nō sunt ad apo. se. mittendi: sed scd̄m prouidentiā sui abbatis disciplinę subdātur. ꝛ si abbatis discretio ad eoꝝ correctionē non sufficit prudentia est dioc. epi adhibenda: ꝛ alibi dicatur q̄ de seculo fugientes q̄ religionis habitū in monasteriū receperunt: ꝛ inter ceteras postmodū cōfitentur se tale commisisse delictū propter qd̄ ipso actu excōicationis sententiā incurrerunt: sine licētia ro. pō. abbas nō potest nec debet eos absoluere: q̄uis presumptionē delinquentiū debita possit animaduersioue punire. Nos tñ in religiōis fauorē / ꝛ vt euagandi materia subtrahatur: maiorē eis gratiā exhibere volentes eorū prelatis q̄ etiā talib⁹ absolutionis beneficiū ipartiri valeant indulgemus. Nisi excess⁹ ipsoꝝ extiterit difficilis ꝛ enormis vtpote si ad mutilationem mēbri vel effusionē sanguinis est pcessum: aut in epm: aut abbatem violēta manus iniecta cū excessus tales ꝛ similes nequeant sine scandalo pteriri. Si vero claustralis aliquis i religiosam psonā alterius claustri man⁹ iiecerit violentas per abbatē propriū ꝛ ei⁹ qui passus est iniuriā absoluatur. Qd̄ si clericum pcusserit secularē: non nisi p ap. se. (vt scādalū euitet) absolutionis gratiā poterit promereri. ¶ Si aūt hos ad ordines pmoueri cōtingat: iuxta premissā distinctionē qui scienter i contēptū ecclesiastice disciplinę se fecerint ordinari: ab executione suscepti ordinis ꝛ officij decernimus manere suspensos. Circa reliquos vero facti memoria v'l iuris peritiam nō habētes monasteriorum vtilitate pēsata post iniunctam regularē penitentiā ꝛ peractā / abbates ipsoꝝ poterunt dispēsare: nisi graue fuerit ꝛ notabile factu: aut is qui fecit adult⁹ fuerit ꝛ discret⁹ vt violēter ɔtra obliuionē vel ignorantiam presumatur. Precipim⁹ aūt abbatibus vt formā istā diligenter obseruent: ne priuilegiū mereatur amittere q̄ sibi permissa abutiř potestate. I dem pistoriensi episcopo.

Monialis percutiēs monialē seu conuersum vel clericū secularem incidit i excōmunicationē et ab epo loci absolui potest.

De monialibus tua nobis fraternitas requisiuit: per quē eis sit beneficiū absolutiōis ipendendum si vel i se inuicē vel ɔuersos vł conuersas suas / aut clericos etiam manus iniecerint temere violētas. ¶ Super hoc igitur. f. consi. t. r. vt p epm i cui⁹ dioce. monasterio fuerit absoluantur. I dem vniuersis cruce signatis. capit. xxxiij.

Contractus etiā q̄ sine cōiose explicari non potest nō dissoluitur seu ipeditur p excōicationē superuenientē in eū qui teneř aliq̄d prestare non excommunicato.

Si vere: ꝛ infra. Qd̄ si veneti nec forte satisfacere voluerit nec absolui: vobis pmittim⁹ vt cū ipsis in terrā sarracenoꝝ vel pruinciam (iuxta qd̄ inter vos conuenit ꝛ ipsos: vel honeste conuenerit) nauigio transeatis: q̄tomin⁹ poteritis: cū dolore tñ ꝛ amaritudine cordis et sub spe venie cōicātes eisdē. ¶ Cū ei iā a vobis maiorē nauli receperit q̄titatē nec ad eā possint restituēdā induci aut etiā coartari. si aliter fieret videremini vos dānū ex penitētia / ipsi vero premiū ex contumacia reportare / cū ad hoc debitū exsoluendum ipsi vobis maneāt obligati / ꝛ ab excōicatis exigi possit / ꝛ recipi qd̄ debeř ¶ Est aūt cautū i iure q̄ si quisq̄ p terrā hereticorum aut quorūlibet excōicatoꝝ trāsierit: necessaria emere ac recipere poterit ab eisdem. ¶ Preterea si pater familias domus excōicationis sententia fuerit innodat⁹ a participatione illius familia excusatur. Licet ergo dux venetoꝝ dñs nauiū tanq̄ pater familias dom⁹ in excōicatione persistat: vos tñ tanq̄ ipsi⁹ familiā dum capit. xxxiiij.

in nauibus eis fueritis ipsius excō municatio non continget. Et excusabiles eritis apud deū si in excōicato rū nauibus existentes: cū dolore cordis sub spe penitentie communicaueritis ipsis in quibus eorū cōtionē non poteritis euitare.

Idem lond. episcopo.

Prelatus potest et debet clericum subiectū incorrigibilem incarcerare/et laici citra metum excommunicationis de prelatorum licentia capere possunt clericos et ad iudicium ducere.

c.xxxv Ut fame tue: et infra. Sane consuluisti nos utrū clerici grauiter excedētesq; tute non possunt mo nasteriis ad agēdū pniam deputari qm̄ cū nō peniteāt de cōmissis opor tunitate fugiēdi captata carcerē fugerēt claustri et prioribus se sceleribus scelestius immiscerēt a te vel aliis plātis suis arcte possit custodie mācipa ri. et infra. Rndemus q̄ cū plati exces sus corrigere debeant subditorū: et publice vtilitatis intersint ne crimina remaneant impunita: et per impunitatis audaciā fiāt (q̄ nequam fuerāt) nequiores: nō solū pūt: sed dūt et clericos postq̄ fuerit de crimine canōice ɔdenati: sub arcta custodia detinere: qui cū sint icorrigibiles/nec monasteriis valeant custodiri: ad si milia vel peiora facile laberentur. Laici vero citra excōicatiōis sententiam capere clericos: et ad iudicium trahere pūt/si oporteat et violēter dū tū id de mādato faciant prelatorū/quorū illi sunt iurisditioni subiecti: et quorū est corrigere criminosos cū hoc nō ipsi sed illi quorū auctoritate id faciūt: facere videantur dū tū nō āplius eorū violentia se extēdat: q̄ defensio vel rebellio exigit clericorū. Idē bracar. epō

Excommunicatus est qui i clericum etiam volentem manus iniecerit violētas. etiam si hoc faciat in satisfactionem precedentis iniurie h.v. et est casus notabilis.

capit. xxxvi. Contingit interdū q̄ clerici si quē offendāt et satisfacere ve-

lint offenso: s̄m morem patrie quem inter se laici obseruāt: corpa sua spō te supponunt. xxx. seu pluribus aut paucioribus percussionibus fustiū: et infra. Nos ēt. f. t. sup hoc rñdemus q̄ hmōi manus iniectio. et si nō violēta tū iniuriosa vr cū ille canō nō tā i fauorē clerici ordinati q̄ i fauorem ordinis clericalis fuerit pmulgatus iō et volumus et mādamus vt id decetero phibeas attētari. Si q̄s aūt clericus post phibitionē hmōi spōte se subiecerit excōicetur prouiso vt clericus iniuriā passo sine iniuria clericali satisfaciat cōpetēter quatenus inter eos pax valeat rationabiliter reformari. Idē lugdunē. archiepō

Seruus excōicatus p iniectione manuū i clericū tenetur p absolutione ire ad se. ap. sz si ex hoc dñs qui nō fuit in culpa graue damnū patiatur vel seruus hoc fecit in eius fraudē: absolui potest ab episcopo/si lesio non fuit enormis.

Relatū ē nobis q̄ cū aliqui serui ppter iniectionem manuū in clericū violētam in canonē incīdūt sīne promulgate: allegantibus dñis eorūdē q̄ carere mancipiis suis nolunt venire ad se. ap. absoluendi nō curāt p occasionē hmōi eludētes ecclesiasticā disciplinā. Nos circa man. qua. eos venire cōpellas ad sedē apostolicā absoluēdos: cum plus sit deo q̄ homini deferēdū At si fecerint hoc i fraudē vt subtrahāt se obseqo dñoꝝ: aut ipi dñi ppt hoc sine culpa sua graue damnum icurrāt. tūc i vtrolibet casu poteris eos ex idulgētia nfe pmissiōis absoluere cū nimis sint ab ap. se. remoti: sz i recompēsationez laboris quē i itinere sustinerēt/alia eis satisfactio iūgatur: dūmodo nō sit tā grauis et enormis excessus/vt ppter vitandū scandalū et tollēdū exemplūz huiusmodi serui ad seruū seruorum dei venire debeant absoluendi. Idem strigosnensi archiepyscopo. capi. xxx vii

Excommunicatus ppter participationem cum excommunicato; licet eum postea ipugnet: ex

hoc solo ꝓ absoluto nō est habend⁹

capit. xxxviij S Acris est canonib⁹ institutum et īfra. ¶ Licet is qui volūtarius excōicatis illis cōmunicauerat qui cū omnib⁹ fautorib⁹ et participibus suis excōicatiōis sentētiis fūt astrictus: ad cor rediens de mandato ecclesie excōicatos quos prius fouerat expugnaret nō tñ priusq̄ absolutionis gratiā perceperit habendus est absolutus: nec si occūbat ī hmōi bello sunt absolutiones vel oblationes recipiende ꝓ eo: vel orōnes dño porrigende nisi cū de ipsius viuentis vnis ꝓ euidētia signa cōstiterit: ꝛ iuxta cuiusdā constitutiōis nr̄e tenorē defūcto ēt absolutionis beneficiū impendatur. ¶ Idē assuntiñ. epō.

¶ Semel excōicat⁹ debet vitari semper vt excōicat⁹ nisi legitime probet se fuisse absolutum.

capit. xxxix. S Icut nobis: ꝛ īfra. ¶ F. t. r. ꝙ nisi excōicati a te sup absolutione sua lr̄as nostras vel illius cui vices nostras ī hac parte cōmisim⁹ reportauerint: aut alio modo legitime de illoꝝ absolutione tibi constiterit: tu ipsos ꝓ excōicatis vt prius habeas et facias euitari.

Idem senoneñ. archiepiscopo.

¶ Si excōicat⁹ ab epō ad metropolitanū appellat: ab eo absolui potest. metropolitan⁹ tñ volens suo suffraganeo deferre potest illū sibi remittere absoluendū: et tenet etiā remittere qñ propter manifestū excessum fuit excōicat⁹. ꝛ ante absolutionem non auditur volēs probare se iniuste excōicatum: secus si probare vult sniam esse nullam.

ca. xl. P Er tuas lr̄as: ꝛ infra. Uidetur aliquib⁹ ꝙ cū ad metropolitanū per appellationē questio non defertur: excōicatus aut vocē non habeat appellandi vtpote ab ecclesia separatus: siue appellauerit siue nō metropolitanus ei nō debet absolutionis beneficiū exhibere. ¶ Uerum ex verbis cuiusdā epistole quā scholastici ab alexandro papa emanasse proponunt: habetur ꝙ si ante appellationē in aliquē et cōicationis sententia fuit promulgata: metropolitanus ante litis ingressum ab eo iuramēto recepto secundū ecclesie cōsuetudinē debet ipsū absoluere: nisi voluerit epō dioc. deferre. ipsumq̄ ad eum remittere absoluendū: vbi etiam cōsequēter infertur: ꝙ nec excommunicati sunt audiendi priusq̄ fuerit absoluti nec sūt ad illos a quibus appellauerat remittendi. ¶ In sardiceñ. aūt concilio reperitur: vt is qui ab episcopo est abiectus: fininitimos episcopos iterpellet: et causa eius audiatur et diligentius pertractetur: episcop⁹ aūt qui iuste vel iniuste abiecit eundem/patienter accipiat: vt discutiatur negociū: quotenus: vel probetur eius a pluribus sententia vel etiam emendetur. prius tamen q̄ oīa diligenter examinata fuerint nullus āte cause cognitionem communioni eū sociare presumat: qui fuerat communione priuatus. ¶ Nos igitur credimus distinguendū vtrū quis proponat se post appellationē legitimā interpositam excommunicatione fuisse notatum vel in forma excōicationis intolerabilem errorem fuisse patenter exp̄isum: in quibus casibus ad probationem eorum etiam si absolutionē non petat debet admitti: sed donec de ipsis constiterit in aliīs euitari debet q̄q̄ apo. se. etiā talē consueuerit absoluere ad cautelam. Uerum in aliīs nisi gratiā absolutionis imploret non debet audiri: ne sententiam ecclesiasticam contēnere videatur: et ꝓ hoc amplius ex suo contemptu ligetur ꝙ si absolutionis beneficiū humiliter postulauerit/metropolitanus eū debet absoluere/nisi sū duxerit suffraganeo deferendū cui tñ si suffraganeus absolutionis bñficium iuxta formam ecclesie noluerit exhibere/ipse nichilo minus illum absoluat/cautione recepta ꝙ suo debeat parere mandato/ac deinde causā audiat et quod canonicū fuerit (iusticia mediante) decernat. ꝙ si forsan episcopus subditum suum propter manifestum excommunicasset excessum me

tropolitanus non debet absoluere nisi suffraganeus requisitꝰ malicio se sibi absolutionis beneficium denegaret. Idem.

Si papa suis litteris excōmunicatum salutat non propter
ex.xli. hoc eum absoluit.

Si aliquando forte contigerit: ꝙ eis qui auc. ap. sunt ex communicationi subiecti nostre litere cum salutationis alloquio destinentur: non propter hoc excōmunicationis credatur sententia relaxata. Cum per ignorantiam/vel negligentiam aut occupationem nimiam: vel etiam surreptionem contingit hmōi litteras impetrari. Idem L. sancti laurentij in lucina presbytero cardina. ap. se. legato.

Excōicatus a pluribꝰ prelatis ob plures causas nō est cōmunioni restituendus: licet de vna causa velit satisfacere: et si impetratur
ex.xlij absolutio tacitis alijs causis: non valet absolutio.

Officij: et infra. Postremo quesiuisti vtrū is q̄ propter plures excessus a pluribus prelatis ius in ipsum habentibus excōicationis est vinculo innodatus: et vni prelatorū de vno tm̄ satisfacere vult excessu ab eo. sit absoluendus de quo satisfacere vult eidem. et cum de alio non satisffecerit/aliū absolutus valeat nunciari: et infra. Super hoc articulo respondemus ꝙ supprimenti veritatem absolutio surrepta nō ꝓdest: et veritatem intelligens absolutionem huiusmodi exhibere nō debet. Idem ferrarien. epo.

Excommunicatis et interdictis ꝑdicari potest licite verbum dei. h. primo. Et tempore generalis interdicti concedi potest baptismus et chrismatio in fronte et penitentia morientium. h. d. secundo.

c.xliij Responso nostro postulas edoceri an cum ferrarien. ciues excommunicationis et interdicti sententijs sint ligati: liceat tibi viros et mulieres semel in ebdomada vel in mense: apud aliquā ecclesiā conuocare: quibus predices verbū dei. et eosdē ad correctionē inducas. Super quo respondemus ꝙ sine scrupulo conscientie hoc facere poteris: cum videris expedire: dummodo cōtra formam interdicti nullum eis diuinum officium celebretur. Preterea quesiuisti cum ferrarien. ciuitas sit iterdicto supposita et ideo sint ibidem (preter baptisma paruulorū et penitentias morientium) vniuersa sacramēta ecclesiastica iterdicta: an liceat tibi baptizatos pueros in frōtibus consignare. Super quo respondemus: ꝙ sicut baptizari possūt pueri sic et baptizati ad confirmationem in frontibus a te possunt sacro chrismate deliniri. Idem.

Si cōiunx scit pro certo impedimētū matrimonij: nō debet reddere debitū: sꝫ potiꝰ excōicatio nē pati. si aūt hoc credat ex causa probabili et discreta: pōt reddere debitū nō aūt exigere sed si ex leui et temeraria causa deposita ꝯsciētia potest reddere et exigere.

Inquisitioni tue respondemus distinguendum: vtrum si alter coniugū pro certo sciat impedimentum coniugij ꝓpter quod sine mortali pctō non valet carnale commercium exercere: q̄uis illud apud ecclesiā probare non possit an non sciat pro certo: sed credat. In primo casu debet potius excōicationis sententiā humiliter sustinere q̄ p carnale cōmercium pctm̄ operari mortale. In secundo distinguimus vtrum habeat conscientiam hmōi ex crudelitate leui et temeraria/an probabili et discreta: et quidem ad sui pastoris consilium (conscientia leuis et temerarie credulitatis explosa) licite potest non solum reddere sed exigere debitū coniugale. Uerum cum conscientia pulsat animum ex credulitate probabili et discreta q̄uis non euidenti et manifesta debitum quidem reddere potest: sed postulare non dꝫ ne in alterutro vel contra legem coniugij vel contra iudiciū ꝯscie ꝯmittet offēsam. Idē

det suū recognoscēs errorē/paratꝰ sit talē revocare sniam: ⁊ his ꝑ quo lata fuerat ne absq satisfactione revocet illā appellet: appellatiōi non deferat i hac pte: nisi talis sit error de quo merito debeat dubitari: ⁊tūc sufficienti cautiōe recepta ꝙ coram eo ad quē appellatū extiterit: vl' delegato ab ipo iuri parebit excōicatū absolvat sicq pene ꝑscripte mini me subiacebit. Caueās oīno ne voluntate pversa i alterius pjudiciū mētiatur errorē. si districtionis canonice vult effugere vltionem. Honorius tertius epo.bonon.

Excōicat hereticos et quoscūꝙ violatores ecclesiastice libertatis.

capit. xlix. Noverit. f. t. ⁊ istra. Excōicamꝰ oēs hereticos vtriusq sexus quocūq noīe cēseant: ⁊ fautores: et receptatores ⁊ defensores eorum. Necnō ⁊ q̄ decetero servari fecerint statuta edita ⁊ cōsuetudines introductas ꝯtra ecclie libertatē: nisi ea de capitularibꝰ suis istra duosmēses post hmōi publicationē sententie fecerit amoveri. Itē excōicamꝰ statuarios ⁊ scriptores statutorum ipsorꝫ necnō ptātes: ꝯsules rectores et cōsiliarios locorūꝫ: vbi decetero hmōi statuta ⁊ ꝯsuetudies edite fuerint vel servate. Necnō ⁊ illos q̄ ꝫ ea ꝑsumpserit iudicare: vel in publicā formā scribere iudicata. Idē mgro ⁊ frībꝰ hospitalis hierosolimitani.

Fres hospitalis hierosolimitani excōicati pro iniectione manuū clericū seu cōfratrē absolui pñt per eorꝫ priorem: nisi excessus fuerit difficilis et enormis.

cap.l. Canonica ꝯstitutiōe cavetur ꝙ monachi et canōici regulares quocūq mō se ꝑcusserint: nō sūt ad ap.se. mittendi: sed scđm discretionē ⁊ pvidentiam sui abbatis discipline subdāt. ꝙ si abbatis discretio ad eorum correctionē nō sufficiat: ꝓvidētia est dio. epi adhibenda: nisi excessꝰ difficilis fuerit ⁊ enormis propter quē merito ad ec. ro. sit recurꝛ habēdꝰ. Nos ergo ad statutum hmōi durimꝰ extēdēdū auc. pre. statuētes vt i tali casu (nisi maioris sit ꝓvidētia requirenda) per priorē vestrū q̄ (sicut audivimꝰ) pbr' eē dꝫ. fribꝰ vestris absolutiōis bñficiū impēdatur. Idem ti. sancte praxedis presbitero card. apo. se. le.

Excōicatꝰ vel suspēsus absolui non dꝫ/nisi priꝰ iuramento prestito. si tñ sine scādalo iuramētū haberi nō pōt. poterit fieri absolutio ꝑ manualem promissionem.

ca.li. Super eo ꝙ monachi greci et heremite propter inobedientiā snīa suspēsionis ⁊ excōicationis ligati nolūt ad mādatū ecclie nisi ꝑ manualē promissionē redire. Hoc tibi durimꝰ rñdēdū ꝙ si nullatenus pñt induci ad ꝯstādū iurta formā ecclesie iuramētū ipsos hacvice cū ꝓmissione poteris recipere manuali cū interdū (cōsideratis locorū ⁊ tēporꝫ qualitatibꝰ) severitati sit aliq̄d detrahēdum. Idem bitu. et carnotēn. deca. ⁊ subdiaco. arelateñ.

Cū de viribus sententie dubitatur potest quis absolui ad cautelam iuramento prestito.

ca.lij. Venerabili. f. n. cenomaneñ. epo ⁊ pcuratore turoneñ. archie. i nra pñtia cōstitutis ꝑ quadā suspēsionis snīa prefatū epm ab eodē archie. ꝓmulgata: nos sniam ipsā relaxavimꝰ ad cautelā: ipo epo in pñtia dicti pcuratoris ꝯstāte corporaliter iuramētū ꝙ parebit mādatis q̄ idē archieps sibi propter hoc fecerit si cōstiterit ipsū i eo pro quo fuit lata predicta sentētia culpabilē extitisse. Idem episcopo seneñ.

Excōicāt officiales locorꝫ in q̄bꝰ sunt statuta ꝯtra ecclesiasticā libertatē: nisi ea celeri fecerint statuarij feudis ecclie sūt privati.

c. liij. Grauē venerabilis. f. n. pisani archie. recepimꝰ q̄stionē ꝙ q̄dā cives pisani deputati a potestate ac pplo ad statuta civitatis edēda: iterrogationē ap. se. ⁊ subversione ecclesiastice libertatis edere presūpserunt: ꝙ si q̄s clericꝰ vel laicꝰ cōtra quēcunꝙ laicū pisani districtus

ad iudicē ecclesiasticū lrās ap. impetra
uerit i mille solidis (nisi renūciaue
rit lris) cōdēnet. nec redditus pos
sessionū suarū reddant eidē/vel a
gri excolāt illiꝰ s; bāno potiꝰ subia
ceāt ptātis: ꝛ lra. ¶ Statuerūt illi
ꝑteres: vt clici suis sūptibꝰ castruz
ripe fracte faciāt custodiri ꝙ si re
nuerit ꝯtra eas ptās ꝓcedere tenea
tur: ꝛ lra. ¶ Jōꝭ. f. t. mā. qua. i cōsi
liarios ꝛ officiales ipsiꝰ nisi statuta
ipsa de capitularibꝰ suis deleri fece
rint: et idonee sicut exigit res caue
ri: ꝙ similia de cetero nō debeant at
tētare: excōicationis sniam ꝓmulga
re ꝓcures. Ceterū cū idē statutarij
multa de bonis ecclesiasticis tenere
dicāt i feudū: ipsos fore nichilomi
nus priuatos feudis hmōi nunciare
procures. Gregorius.

Alloquens excommunicatum intendentibus ad salutem aie etiam si alia verba interponat excōmunicatus non est.

c. liiij. Cum voluntate ac ꝓposito ma
leficia distiguāt. excōicatiōis
sniam nō icurrit q̄ excōicato i his q̄
absolutionē vel alias ad salutē aie ꝑ
tinēt i locutiōe participat: lz etiam
alia verba incidēter (vt apud eū ma
gis ꝓficiat) interponat.

Predicatores ꝑserti q̄ alias su stētari nō pñt: ab excōicatis ꝛ detinētibꝰ bona aliena elemosinam recipere pñt. h. d.

¶ Predicatores
quoqꝫ q̄ penes excōicatos vel alios
alienarū rex detētores: in ꝑdicatio
nibꝰ ꝛ cōfessionibꝰ quasi gerūt cau
sam vel curā eorū ad quos res ipse
spectare noscūtur: elemosinas licite
pñt ab illis recipere presertī si alias
nō valeāt i loco sustētationē habere

Ponit quosdā casꝰ in q̄bꝰ ꝑcutiens clericū excōicatꝰ nō est

¶ Si q̄ vero rōe officij qd̄ i ecclesia
obtinēt aut etiā alij clerici seniores
zelo deuotiōis pueros vel adolescē
tes in minoribus ordibꝰ cōstitutos
turbantes diuinū officiū: ꝛ hi q̄ ob
tenu ꝑlatiōis vel magisterij subdi
tos ꝛ scolares correctionis causa le
uiter forte ꝑcusserint: excōicatiōis
sniam nō icurrūt. Qd̄ et de his dicē
dū ē q̄ aliquos de familia sua vl ꝑpl
quos iferiorū graduū simili mō vt
cohibeāt a suis isolētijs: ꝛ sciētia bo
nisqꝫ moribꝰ iformēt duxerint corri
gendos. I dē astoricen. episcopo.

Cōicans excōicato in crimine damnabili incidit in excōmunicationem maiorem.

ca. lv. Si concubine publice clerico
rum ecclesiastice censure distri
ctione notentur: eosdē cōcubinari
os nō ē dubiū snia maioris excōica
tionis inuolui: qui post latam sentē
tiam communicāt in eodem crimine
criminosis. I dem.

Excōicatꝰ minori pōt ab excōmunicatiōe aliquē absoluere.

ca. lvi Uobꝰ collata potestas vt a mi
nori excōmunicatione si in ip
sam inciderint inuicē se absoluant:
vtroqꝫ ligato vinculo excōicatiōis
huiusmodi non expirat. I dem.

Permittitur ministris ecclesiarum semel i ebdomada celebrare tempore interdicti concurrentibus his q̄ exprimūtur in textu.

c. lvij. Permittimꝰ ecclesiax ministris
semel in ebdomada tpe inter
dicti nō pulsatis cāpanis/voce sub
missa/ianuis clausis/excōicatis ꝛ in
terdictis exclusis: missarum solēnia
celebrare causa ꝯficiendi corpꝰ dñi
qd̄ decedētibꝰ i pnia nō negat. I d.

Satisfaciens clerico quē uerberauit nō potest ꝓpter hoc ab episcopo absolui nisi in certis casibus hic expressis.

c. lviij Quamuis incidēs i canonē late
sententie ꝓpter violētā manuū
iniectionez iuxta ꝓprias facultates
eis satisfaciat q̄bꝰ iniurias irroga
uit: nō tñ aliter ꝗꝫ ꝑ se. ap. vel eiꝰ le
gatū absolutiōis pōt bñficiū obtine
re. ¶ Nisi iminēte mortis articulo: i
firmitate/inimicitia/aut iopia/pueri
li vel senili etate: fragilitate sexꝰ seu
alia corporis ipotētia siue quolz i
pedimento canonico retrahat: quo
minus romanū pō. possit adire vel
nisi iuris bñficio a labore hmōi ex
cusetur. Ceterū q̄busdā ꝑdictox: vi

delicet q̄ tali īpedimento laborant (exceptis pueris) sub debito iuramenti (qđ scđm ecclie formā p̄stare tenentur) p̄sueuit illis vt īpedimēto cessante ad ap. se. accedāt: mandatum ipsi⁹ humiliter suscepturi. Ibidem.

Excōicatio simpliciter lata intelligit̄ de maiori. h. d. Et est tert⁹ notabilis ꝛ quotidie allegat̄.

ca. lix. Si quē sub hac forma verborum illū excōico vel similis a iudice excōicari contingat: dicendū est eum non tm̄ minori q̄ a perceptione sacramentorū sed etiā maiori excōicatione que a cōione fidelium separat esse ligatum. Idem.

Beneficiū indultū ratiōe minoris etatis postq̄ cepit habere locum non extinguit̄ licet minor peruenit ad maiorem etatem.

ca. lx. Ueris qui in canonē inciderūt sententie p̄mulgate: siue āte siue post pubertatē postulent se absolui: potest diocesan⁹ ep̄s absolutionis b̄nficiū īpartiri. Cū p̄pter defectum etatis in qua fuit cōmiss⁹ excessus: rigor sit mansuetudine tēperandus.

De verborum significatione.

Ieronymus super Osee.

Nouale est terra nouiter ad culturam redacta.

cap. i. Nnouate nouale. Nouale est ager nūc primum precis⁹. Idē sup danielē.

Appellatiōe p̄ris veniūt ī lata signi ficatiōe oēs ascendētes

ca. ii. Nam ꝛ rex nabuchodonosor pater tuus. Id est pauus more scripture que auos ꝛ deincepspatres appellat. Idem in parabolis.

Non dicitur natus qui statim decessit.

ca. iii. Nam et ego vnigenit⁹ fui corā matre mea. Quare vnigenitum se nominat: quē fratrē vterinū precessisse scriptura testat̄ nisi q2 ille mox natus sine noīe quasi nūq̄ esset: de vita decessit. Idē sup matheū.

Dictio anteq̄ non semper implicat.

ca. iiii. Quod dicitur anteq̄ conuenirent: non sequitur vt postea conuenirent: sed scriptura q̄ factū non sit ostendit. Ieronimus sup matheum.

Primogenitus non dicetur q̄ primo nascitur etiam si null⁹ sequitur eum.

ca. v. Ioseph nō cognouit mariā donec peperit filiū suū primogenitū. Ex hoc loco q̄dā puerissime suspicantur: et alios filios mariā habuisse: cum mos diuinarum sit vt primogenitum non vocent quē fratres sequuntur: sed eum qui primo natum fuit. Hilarius

ca. vi. Uerba sunt intelligenda non secundū q̄đ sonant sed secūdū mentē proferentis.

Intelligentia dictor ex causis est assumenda dicēdi quia nō sermoni res sed rei est sermo subiectus. Augustinus sup matheum.

Non viciat factum vario modo narratum vbi idem in substantia concluditur.

ca. vii. Ichil obstat narrandi diuersitas vbi eadē dicuntur: maxime cū q̄sq̄ euangelistarum eo ordine credat se dicere quo deus voluit. Gregorius

Sensum non verba considerare debemus

c. viii. Propterea si plură epistolam meam ad interp̄tandū accide rete fortasse cōtigerit rogo nō verbū ex verbo s̄ sensum ex sensu transferri: q2 plerūq̄ dū proprietas verbor attendit̄ sensus veritatis amittitur. Isidorus.

Dicitur q̄s p̄prie p̄positus.

ca. ix. Uāuis oēs q̄ p̄sunt p̄positi rite vocēt̄ v̄sus tamē obtinuit eos vocare p̄positos: q̄ quandā priorat⁹ curā super alios gerunt. Idē in lib. ethimologiarum.

Non recipit congruam sumationem.

ca. x. Or⁹ est exercēdarū litiū loc⁹ a fando dict⁹ siue a foroneo rege q̄ p̄m⁹ grec̄ legē d̄dit. Cōstat āt for⁹ cā lege: ꝛ iudicio. Causa a ca:

Causa quo venit dicit. est enī materia et origo negocii necnō discussionis ex amine patefacta: q̄ dū ppōnit cā ē: dum discutitur iudiciū: dū finit: iu sticia Uocat aūt iudiciū quasi iuris dictio: et iusticia quasi iuris status. Judiciū aūt pri⁹ inquisitio vocabat vnde ⁊ auctores iudicioꝝ ppositos q̄stores vel q̄stores vocam⁹. Nego ciū multa signat: mō actū alicui⁹ rei cui⁹ cōtrariū est ociū: mō actionē cause q̄ ē iurgiū litis: ⁊ dictū ē ne gociū id est sine ocio negociū aūt i causis: negociatio in cōmerciis di citur vbi aliqd dat vt maiora lucrē tur. Jurgiū dicit quasi iurs garriū eo q hi q̄ causam dicūt iure discē ptāt. Lis aūt a cōtētione limitis pri us nomē sūpsit: de q̄ virgili⁹ Limes erat posit⁹ litēvt discerneret agri. Causa aut argumento aut pbatione cōstat. Argumētū nūq̄ testib⁹ nūq̄ tabulis dat pbationem sed sola in uestigatiōe inuenit veritatē. vnde dictū est argumētū argute inuētum Probatio āt testib⁹ ⁊ fide tabularū cōstat. Jnoiquoq̄ negocio he psōe q̄runt Judex: accusator: re⁹ ⁊ tres testes. Judex dict⁹ quasi ius dicēs populo siue q iure disceptet. Jure aūt disceptare est iuste iudicare. nō est ergo iudex si nō est i eo iusticia. Accusator vocat⁹ est quasi causator q̄ ad causā vocat eū quē appellat. Reus a re q̄ petitur nūcupat: quia q̄uis cōscius sceleris nō sit reus tā men dicit q̄diu in iudiciū p re ali qua petit testes antiq̄tus supstites dicebant: eo q sup cause statu pfe rebāt: nūc (pte ablata nois) testes vocant. Testes aūt cōsiderāt cōditio ne: natura: et vita Cōditione si liber nō seruus nā sepe seru⁹ metu dñan tis testimonium supprimit veritatis Natura si vir non femina. nam vari um et mutabile testimoniū semper femina producit. Uita si innocens ⁊ integer actu: nam si vita bona defue rit: fide carebit: nō enim potest iusti cia cum scelerato homie habere cō mercium. Idem.

Dicit q̄d sit pactū ⁊ vn̄ dicat

Pactum dicitur liter partes ex pace cōueniēs scriptura legi bus ac morib⁹ cōprobata: dictū pa ctū quasi ex pace factū. Idē in eod ca. xi.

Hic ysidorus ponit ethimolo giam iuris prout habetur i re: non prout est generale nomen.

Ius dictū est a iure possidēdo. hoc ei iure possidet q̄d iuste: hoc iuste q̄d bñ q̄d aūt male posside tur alienum ē male autem possidet qui vel suis male vtitur vel aliena p̄ sumit. Paschalis canonicis sancti marti. ca. xii.

Quicq̄d fidelis offert eccle sie oblationis noie ptinet ⁊ a secularib⁹ possideri non debet.

Causa carpēsis plebis ⁊ infra. Ce teruꝫ primitie: decime: ⁊ obla tiones in solis eccliaꝝ bonis pcipue numerantur. Oblationes vero dici mus: q̄cūq̄ de pprijs ⁊ licitis reb⁹ eccle a fidelib⁹ offerunt. Quicūq̄ igit eas p ptātē secularē obtinet/ p culdubio cōtrā deū ⁊ sctōꝝ patrum nitūtur sanctiōes: q̄nimo ⁊ q̄ acci pit et q̄ tradit raptor et sacrilegus iudicatur. Alexāder. iij. c. xiij.

Solus sacerdos potest sacra mentum extreme vnctionis infirmo conferre hoc dicit.

Quesiuit. t. ⁊ infra. Nos itaq̄ ti bi. t. duxim⁹ rn̄dēdū: q sacer dos vno p̄sēte clerico ⁊ etiā sol⁹ pōt infirmū vngere. In āno bisextili seruari debet loci cōsuetudo circa diem sācti mathie festandū: dum ta men vigilia continuetur festo. Fe stum vero beati mathie iuxta cōsue tudinem ecclesiasticā vigilia eatenus pcedat: vt nec p bisexto: nec p quo libet alio modo inter sex solēnitatē aliam: diem amittat in quavtiq̄ vi gilia (nisi venerit in dñica) ieiuniū celebretur: ipsuꝫ autem festum siue fiat in precedenti die siue in sequen ti: qui duo quasi pro vno reputātur nullus error sed consuetudo eccle sie teneatur. Celestinus tertius. c. xliii.

Per verbum statuo et preci pio diffinitiua sentētia ferri potest.

c.xv. In his q̄ ambiguitatē continēt ꝛ infra. Innotuit apostolatui nostro ꝙ cū inter magistrū. M.ꝛ cō uersos hospitalis sancti simplicia ni sup eodē hospitali l p̄ntia medio. archiepi questio verteretur: ipe ar chiepūs post cognitionē causeī pba tione sup his ꝟbis nō fuit vsus ta lē partē cōdemno vel talē absoluo: sꝫ pnūciauit ita statuo ꝛ pcipio ꝛ in fra. ¶ Attendētes igitur ꝙ hoc ver bū statuo rē pfectā significat: ꝛ cuꝫ effectu nō ꝟboten⁹ accipitur. Iteꝫ scdm Greg. qđ pcipitur iperatur: ꝛ qđ iperatur necesse est fieri: ꝛ aliqđ si nō fiat penā hꝫ. Cōsiderantes ni chilomin⁹ ꝙ nō dꝫ aliqs cōsiderare ꝟba sed volūtatē cū nō intētioni ver bis sed ꝟba intētioni debeāt deserui re: intepretamur pcuratorib⁹ vtri usqꝫ partis p̄sētib⁹: ꝛ diffinimus ꝙ p̄fati archiepi verba tali forma pla ca ppetua valiture sine obtineāt fir mitatē. In. iii. patriarche grādeñ.

Beneficium principis latissi me interpretari debet.

c.xl. xviij. Cum tibi scripsisse recolimus: vt si canonici paduani magi stro. B. canonico paduano p̄bēdā q̄ tm̄ residētib⁹ de cōi pferē sicut vni ex aliis de cōib⁹ pūētib⁹ ꝛ manualia būficia nō pferrēt tu eos ad id ap. cesſ. cōpellere pcurares. ¶ Quia vero q̄dā mandatū nostrū interp̄tari alit q̄ deceat moliūtur (cū bñficia p̄nci pū sint iterp̄tāda largissime) nostruꝫ apiendū durim⁹ intellectū videlicꝫ ꝙ p̄bēdā q̄ tm̄ residētib⁹ invictu ꝛ vestitu de cōi cōferē ipsi magistro B. plene sicut vni ex aliis residenti bus iniūxim⁹ cōferēdam. Idē colu brieñ. ꝛ aliis episcopis i regno por tugalie constitutis.

Gñale dicit interdictū qđ fer tur ne dū in pūinciam sed in villam vel castrum.

capit. xvij. Cum i partib⁹ vr̄is sepe ptīgat diuersa loca iterdicto suppo ni: qn gñale vel pticulare dici debes at interdictū: apud vos accepimus i dubiū reuocari: cū illi q̄ ab ecclia roma. decorari priuilegio meruerūt videlicet vt cū generale interdictū terre fuerit: liceat eis ianuis clau sis nō pulsatis campanis exclusis ex cōmunicatis ꝛ iterdictis suppressa voce diuina officia celebrare iter dicto particulari se afferāt nō arte ri dicētes iterdictū gñale duntaxat cū regnū vel saltē pūincia tota sub q̄citur iterdicto. ꝛ ifra. ¶ Cū aūt in priuilegiis de regno vel pūincia nil expresse dicaē noīe terre nō solū re gnū vel prouinciā itelligim⁹ verū etiā villā et castrū: vt i his locū ha beat quod de generali dicitur iter dicto. Idem. altissiodo. episcopo.

Priuilegiū cōtra cōsuetudi nē iuri pmuni obuiātē large est iterp̄tandū. h. d. scdm intellectum abbatis antiq̄ et est casus nota. secū dum hunc intellectum.

Cum tibi ꝺ benignitate. se. apo. sit indultū ꝙ ordinatio rerū clericoꝝ ab itestato decedētiū i tua dispositione pmaneat nos cōsulere voluisti an appellatio vocabuli cle ricoꝝ tam ad canonicos q̄ ad nō ca nonicos extēdatur ꝛ ifra. ¶ Cōsul. t. r. ꝙ appellatio clericoꝝ non solū alios sed etiam canonicos cōprehē dit. Idem p̄posito ꝛ Ca. placentino c.xviii

Iurās obedire p̄lato ꝛ eccle sie nō clero diocesano sed ca pitulo ecclesie cathedralis obedi re tenetur.

Cum clerici placētini iuramē tū prestant sub hac forma ver boꝝ. Ego talis ab hac hora i antea fidelis ero et obediēs placētine ec clesie: ꝛ dn̄o meo et ep̄o placentino nos consulere voluisti vtrum intel ligi debeat cler⁹ totius dioce. an ca pitulum tātum eccle cathedralis? ¶ Nos igitur taliter respōdem⁹ ꝙ per eccle placē. vocabulū in forma iuramēti prescripti non debeat in telligi totius dioce. clerus. ꝛ si capi tulū intelligatur ecclesie cathedra lis: is tn̄ qui prestat huiusmodi iura mentum episcopo tanq̄ capiti prin cipaliter obligatur. Idem priori sancti Fridiani lucaneñ. c.xix.

Appellatione ecclesiastice cen

sure comprehenditur excomunicatio: suspēsio: et interdictum.

ca.xx. Querenti quid p cēsurā eccle. debeat intelligi cū hmōi clausulā in nostris lrīs apponim⁹: Respondem⁹ ꝙ per eā nō solū interdicti sed suspēsionis ⁊ excōmunicationis snīa vꝫ intelligi: nisi iudex discret⁹ (rerū ⁊ personarū circunstantiis indagatis) ferat quā magis viderit expedire. Idē cesaraugu. epō.

In priuilegiis de decimis noualiū nō soluēdis illō appellat nouale: de cui⁹ cultura nō ē memoria: ⁊ qđ pri⁹ modicū vel nullum fructum afferebat.

c.xxi. Quid p nouale vocabulū itelligi debeat .t.f. requisiuit. Licꝫ aūt quidā dixerint ꝙ nouale sit tra pcisa q̄ anno cessat aliis asserētib⁹ ꝙ ex silua q̄ arborib⁹ extirpatis ad cultū redigitur fieri nouale dicat/ quarū vtraqꝫ iterptatio ex ciuilib⁹ legib⁹ colligit. Nos tamē iquisitioni.t.r. ꝙ eā credim⁹ pdecessorū nostroꝝ itētionē fuisse cū pṗis locis indulgētiā de noualib⁹ cōcesserūt/ vt nouale itellexerit agrū de nouo ad cultū redactū de q̄ nō extat memoria ꝙ aliqñ cultus fuisset. Sꝫ nec de quolibet tali nouali credim⁹ eis indulgētiā fore pcessā nisi de illo dūtaxat cui⁹ decimā religios⁹ pōt conuentus absqꝫ graui detrimēto prochialis eccle detinere cū talis sit sepe loc⁹ i cultus de quo prochialis eccla magnos pcipit decimarū rōne prouentus. Idem abbati. F. et. P. monachis alcobacie.

Si ecclesia subiecta epō vnīt alteri: vł gubernāda cōmittitur: saluo iure matricis eccle p matricem ecclesiā itelligitur cathedralis et non romana.

c.xxii. Uenerabili frē n. colubrieñ. episcopo vidicimus conqrēte: ꝙ cū fres sacte crucis monasteriū de āgariis sub ptectiōe sua nuper recepit / qđ suis predecessorib⁹ episcopalia iura consueuerat ab antiquis temporibus exhibere nūc quidam de canonicis suis siue suo consensu ibi facto pri⁹ ⁊e occasione cuiusdā pulegii a. C. papa veritate tacitā ipetrati: eidē epō obedientiam denegat exhibere: inde sūpta occasione ꝙ per matricē ecclam nō cathedrale intelligit sed romanā/ et i frs. Ideoqꝫ mādam⁹ quaten⁹ si aliud vobis nō occurerit ppt qđ dict⁹ prior nō debeat dioc. epō respōdere / vos eū ad eā pstādā eidem sicut pdecessores sui pdecessorib⁹ epi cō sueuerūt vł pstiterint pcen. eccliastica ppellatiōe ⁊ ū obstāte pulegio i pōiudicii colubrieñ. ecclie p sup eptione obtēto. nos eī p matricē ecclaꝫ cathedralē intelligi volum⁹ nō romanā. Idem abbati sancte genoue fe decano ⁊ cancellario parisieñ.

Excōicat⁹ vel iterdict⁹ p cōtumacia vł offēsa dubia absoluitur cautione pstita de stādo iuri. Si vo fuit excōicat⁹ vel iterdict⁹ p manifesta offēsa: tūc prius dꝫ satisfacere anteqꝫ absoluat. Et dicitur manifesta de qua cōstat p pfessionē vł pbationē legitimā vel rei euidētiā. h dicit cum capitulo sequenti.

c.xxiii. Ex parte in xpo dilecte filie comitisse blesen. ⁊ ifra. Propositū fuit nuncii comitisse ꝙ cū ipsius prepositus quēdā latronē ceperit: ⁊ iusticia fuerit ide facta latro fuit p capitulū carnotē. post factā iusticiam requisitus: qꝛ eū i terra sua captū fuisse dicebāt: ⁊ ifra. Uerū cū super hoc de parēdo iuri comitissa cautionē offerret: canonici carnotē. nichilomin⁹ terrā ei⁹ fecerūt interdicto supponi: quod relaxare noluerunt nisi prius solueretur emenda. dicebant enim carnoteñ. ecclesie priuilegiis contineri ꝙ nemini liceat excōmunicatis vel nominatim iterdictis p canonicis carnotē. absqꝫ cōgrua satisfactione absolutionis beneficium indulgere. Ad intelligendam autem clausulam priuilegii memorati credimus distinguēdum: vtrūꝫ in aliquem interdicti vel excommunicationis sententia sit prolata pro contumacia tātum: quia scilicet citatus stare noluit iuri. vel etiam p

offēsa: quia videlicet iussus noluit maleficium emēdare In primo casu credimus ꝯgrue satisfieri vt snia relaxetur: si prius sufficiens standi iuri cautio tribuat. in scdo vero si offēsa est manifesta nō credimꝰ satisfieri congrue: vt relaxetur snia nisi priꝰ sufficiēs pstetur emēda. Si vero dubia est offensa sufficere credimꝰ ad relaxandā eādē si pardi man dato ecclesie competens satisfactio prebeatur. X de comitisse blesen.

Summatum est supra. c. proxi. vel dic. Manifestum dicit quod per cōfessionē vel probationē legitimā vel euidētiā rei cōstat.

capi. xxiiij. Cum oli ꝓ canonicis carnoteñ. quoddā capitulū ꝯtra te fuit allegatū ꝙ dicebāt i ecclie sue puilegijs ꝯtineri vt valet nemini liceat excōmunicatis vel nominatim iter dictis ꝓ canonicis carnoteñ. absqꝫ ꝯgrua satisfactiōe absolutiōis bñficiū indulgere: ꝛ ifr. Cum vo nū ansā soluimꝰ nōdū dicimur ligauisse ꝓpter hoc ꝙ eisdē canōicis (velut asseris) ꝓponētibꝰ illā offēsā mālfestā nō q iudici: necq aliī: sꝫ q sibi tm mō māifesta videt: offēsā illā nosre scribimꝰ itelligere mālfestā q vel ꝑ ꝯfessionē vel pbationē legitie nota fuerit aut euidētia rei q nulla possit tergiuersatiōe celari. X dē eꝺo et cantori attrebateñ.

Uerba priuilegioꝝ debent intelligi vt aliquid afferāt ꝛ nō remaneat ābiguitas: ꝛ ideo ꝯbū secundū et iuxta vidētur apposita causatiue nō cōditionaliter. h. d. vꝫ a.

capi. xxv. Abbate sancti siluani alciateñ. viam vniuerse carnis ingresso cum eiusdem loci monachi elegissent quēdam de ipsius ecclesie gremio in abbatem: et confirmationē electionis a morineñ episcopo neq nissent aliquatenus obtinere: eam a sede apostolica petierūt. Ceterum procurator monasterii sancti bertini proposuit ex aduerso ꝙ cum secū dum approbatam consuetudinem ꝛ priuilegia romani pontifi. abbates alciateñ. debeāt de monasterio scti bertini semper assumi: hmōi electio erat non immerito reprobanda vt pote contra cōsuetudinē diuturnā: et cōtra priuile. se. apo. attentata ꝛ alciateñ. monachi debeāt iure compelli: vt de monasterio sācti bertini ꝑsonā idoneā sibi eligeret i abbatē et infra. Nos igitur depositionibꝰ testiū diligenter inspectis inuenimus esse pbatū: ꝙ a. xl. annis ꝛ ifra Monachi alciateñ. abbatē sibi de sācti bertini monasterio elegerūt: ꝛ ifra. Et cū quadā vice guarrinū alciateñ. monachū elegisset: eius electio robur habere potuit: donec apud monasterium sancti bertini ꝓfessione facta: post aliquantum temporis/qn scilicet eiusdem loci abbati ꝛ cōuētui placuit: in alciateñ. exti tit abbatem assūptus. Ex priuilegijs quoqꝫ roms. ponti. argui poterat alciateñ. abbatē fore de scti bertini collegio eligēdū. nā priuilegio paschalis pape hmōi capitulum apparet insertū surrogationem abbatis penes monasteriū scti siluani apud alciatē. monachos iuxta preteriti tēporis morē in vestra sēp cōcedimꝰ dispositione ꝯsistere. In priuilegio etiam calixti hmōi capitulū inuenit Porro iuxta paschalis pape decretum abbatis surrogationem penes alciateñ. non aliūde ꝙ de vestro monasterio fieri apo. auctoritate decernimus. Ad hoc autem pars aduersa respondit: ꝙ si etiam probaretur ꝙ infra predicti temporis spaciū demonasterio sancti bertini semper fuerit abbas alciateñ. assūptus ex hoc dici non poterat ꝙ consuetudo aliqua quasi contradictorio iudicio fuerit introducta: cum in memorati guarini electione pro bono pacis extra iudicium processum taliter dinoscatur: et infra. Preter ea cū paschalis papa surrogationē abbatis scti siluai mōasterio sci bertini iuxta morē pteriti tpis durerit ꝯcedēdā nec d more pteriti tpis fiat fides ꝑ eiꝰ priuilegiū et limitis nullū sup hoc alciateñ. monasterio poterat preiudictum generari.

Contra qd fuit ex aduerso respõsum q hec determinatio scdm preteriti tẽporis morẽ: τ causalis τ cõditionalis potest intelligi: τ tam ad psonale q ad ipersonale verbũ referri. Si enim ipersonale verbũ determinet: cõditionalis intelligitur: et est sensus: concedim⁹ surrogationẽ abbati. s. siluani apud alciatẽ. monasterium in vestra semp dispositione consistere scdm preteriti tpis morem id est si mos preteriti tpis talis fuerit. Si vero verbũ determinet psonale: causaliter debet itelligi vt sit sensus. ꝯcedim⁹ scdm preteriti tpis morem. id est qr mos pteriti tpis sic obtinuit surrogationẽ. τc. Hic autẽ sensus rectior esse videt. qr cũ priuilegiũ sit lex priuata: τ lex nõ debeat esse obscura vel captiosa sed certa τ manifesta nec esset priuata nisi aliqd specialiter indulgeret: pfecto sic intelligenda sunt illa verba vt res de qua agit valere possit potius q pire: maxime cũ supradictus. C. papa qui eidẽ paschali e vicino successit verbis equioribus vs⁹: determinationem illam prorsus amoueri vt ambiguitas tolleretur. τ qd dicebatur in concessione paschalis vt videlicet surrogatio abbatis facti siluani apud alciatẽ. i dispositiõe abbatis et fratrũ sancti bertini semp existeret/ipse mutauerit decernẽs surrogationem ipsius abbatis: non aliunde q de monasterio sancti bertini faciendam. His igit diligenter auditis monasterio sancti bertini adiudicauimus huiusmodi dignitatẽ. vt quotiens in alciatẽ. monasterio abbatis electio iminet facienda alciatẽ. monachi de cenobio scti bertini personam idoneã sibi eligant in abbatem ita videlicet: vt tandiu monasteriũ ipsum hac honoris debeat prerogatiua gaudere donec ibidẽ viguerit obseruantia regularis. vt idonee persone inueniantur in illo quẽ possint in abbatem assumi.

Idem comiti tolosañ.

Dicit qui dicunt heretici manifesti, secundo q sint pedagia quidagia τ salinaria interdicta tertio dicitur quomodo intelligitur pceptum factũ laico q de se ꝯquerentibus i ecclesiastico foro rñdeat. h. d.

capit. xxvi.

Super quibusdam mandatorũ articulis. τ infra. Qua deuotio postulauit a nobis qui sint dicẽdi heretici manifesti. super quo tibi duximus respondendũ illos intelligendos esse manifestos hereticosq contra fidem catholicã publice predicant aut profitentur seu defendũt eorum errorẽ vel qui corã prelatis suis conuicti sunt vel cõfessi sunt vl ab eis sententialiter condẽnati sup heretica prauitate quorũ bona propria cõfiscantur τ ipsi iuxta sanctiones legitimas puniuntur. Preterea cũ pedagia quidagia salinaria tibi legatus interdixerit memoratus auct. ap. duxim⁹ declarandũ illa esse pedagia salinaria guidaria interdicta que non apparent iperatorũ vel regum vel laterañ. conciliũ largitione concessa vel ex antiqua consuetudine a tpe cuius non extat memoria introducta. τ infra. Cũ autem a legato receperis i mandatis vt de te conquerentibus scdm suum vel alterius legati seu iudicis ordinarij vel delegati arbitriũ iusticiam exhiberes hoc taliter intelligendũ esse censem⁹: vt in oĩ causa que ratione personarũ vel rerũ que ad ecclesiasticum forũ pertinent: ac super vniuersis capitulis que p pace seruanda sunt per dictũ legatum statuta vel aucto. ap. statuẽda: itẽ viduis pupillis orphanis τ personis miserabilibus tenearis in iudicio ecclesiastico respõdere. I dẽ epo parisi.

Clericus traditur curie seculari quis degradatur seculari potestate presente cui denunciatur vt in suum forum ille recipiat. hoc dicit vsq ad. §. pro illo.

capit. xxvii.

Nouimus expedire vt verbum illud qd in antiquis canonib⁹ et in nostro decreto contra falsarios edito cõtinetur. videlicet vt clericus per ecclesiasticum iudicẽ degradatus seculari tradatur curie

puniendus apertiꝰ exponamꝰ. ¶ Cū
enim quidam antecessorum nostroꝝ
super hoc consulti diuersa respōde-
rint et quorundā sit opinio a pluri-
bus approbata vt clericꝰ qui ꝑpter
hoc vel aliud flagitiū graue non so-
lum damnabile sed dānosum fuerit
degradatus: tanꝙ exutꝰ priuilegio
clericali foro per consequentiā ap-
plicetur cū ab ecclesiastico foro fue-
rit proiectus eiꝰ est degradatio ce-
lebranda seculari potestate presen-
te ac pronunciandū eidem cū fuerit
celebrata vt in suū forū recipiat de-
gradatum: ⁊ sic itelligitur tradi cu-
rie seculari. pro quo debet tñ effica-
citer itercedere: vt citra mortis pe-
riculum circa eū snia moderetur.

Iste. §. non facit ad ti. sed po-
nit gratiam secūdū quosdam
¶ Pro illo falsario scelerato quē ad
mādatum nostrū capi fecisti: hoc ti-
bi consulendum in perpetuū carce-
rem ad agendam penitentiā ipm in-
cludas pane doloris aqua angustie
sustentandum vt cōmissa defleat / et
flenda vlterius non cōmittat. Ho-
norius tertius archiepō turonensi.

Si papa indulget reo: qui ꝑ-
pter absentiā auctoris posses-
sionem recuperare non potest ꝙ ei
lapsus annis non noceat: intelligi-
tur hec indulgentia secundum ius
commune.

capit. xxviii Dilecto filio iacobo barba. ⁊ i-
fra. Qz te ꝑ causa necessaria
tunc absente possessio tibi tradita
causa custodie restitui parti aduer-
se non potuit eidē idulsimus vt sibi
lapsus tpis non obsisteret quominꝰ
possessionē ipsam recuperare vale-
ret. Qm̄ vero tm̄ tpis ante conces-
sionem ipsi indulgentie dicit efflu-
xisse ꝙ tibi sufficere posset ad vere
possessionis effectū scdm statuta cō-
cilii generalis. ⁊ ifra. ¶ Auc. pre. de-
claramus ꝙ nr̄e itentionis non fuit
per ipsam indulgentiā ius perime-
re qd tibi cōpetit ex possessione pre-
terita / vł post reditū tuū cōpetierit
ex futura: sibi enim iputare poterit
pars aduersa si negligens fuerit in

sua iusticia ꝓsequēda cū (absen-
tie tue ipedimento cessante) conue-
niendi te habuit facultatē. Idē ho-
ri et clericis sanctorum iohānis et
pauli tuder.

Oblationis nomine itelligit
quicqd offertur ecclesie quo-
cunqꝫ modo in missa vel extra et in
ecclesia vel extra.

Cum inter vos dudum ex parte
vna ⁊ abbatē sancti. p. de mō- capit.
te spoletan̄. dioc. ex altera / sup ter- xxix.
tia parte oblationū capelle sancti
hylarii questio verteretur ⁊ a vo-
bis probatū fuerit per. xl. annos: et
amplius tertiā partē oblationū eius-
dem capelle vestrā ecclesiam rece-
pisse a clericis institutis per abba-
tem de monte: tuisqꝫ filiis prior eā-
dem tertiā te commisisse aliqñ col-
ligendam bone memorie. I. papa ꝑ
dec. no. ipsam tertiā ecclesie vestre
adiudicans: statuit vt ibi prior lice-
ret per eosdē clericos (sicut fuerat
consuetū) partem colligere memo-
ratam. ¶ Uerū qz postmodum sacer-
dos predicte capelle asserens obla-
tionum nomine minime cōtineri ea
que ibi capelle in festiuitate omniū
sanctorum mittūtur: vel portantur
ad illā seu ad domū sacerdotis eius-
dem intuitu defunctoꝝ: necnon que
in ciuili ponuntur qd de altari sus-
scipit ⁊ facit per ecclesiā deportari:
et que ante crucē ⁊ in missa trinita-
tis ⁊ ea q̄ ꝑ desponsatis dātur: ⁊ lā-
pades cū oleo q̄ predicte capelle ab
aliquibꝰ offerunt vel q̄ dant nūcio
qui ad recipiēda talia ꝑ prefate ca-
pelle parrochiā destinat: de his om-
nibus vobis tertiam partē denegās
exhibere: de aliis nomine tertie par-
tis absoluendis pro rata vestrā ec-
clesiam contingentis retinere nite-
batur ad expensas capelle ipsius ne-
cessarias faciendas: dictꝰ predeces-
sor de omnibꝰ supradictis absqꝫ sub-
stractione aliqua integre ꝑsolui vo-
luit et mandauit tertiam portionē.
¶ At capellani predicte capelle di-
centes primitias et decimas / vel ea q̄
offerūtur pro missis mortuoꝝ sacer

dotibus: et que pro septimis: et tricesimis et anniuersariis panes et alia que infra ebdomadam offeruntur et mortuorum iudicia oblationum nomine minime contineri: de his omnibus tertiam partem soluere vobis nolunt. et infra. Uolumus igitur et mandamus vt per vestrum clericum a vobis in eadem ecclesia institutum de omnibus supradictis et aliis oblationibus quocunque titulo ad ecclesiam peruenerint sine diminutione aliqua integre tertia vobis portio persoluatur.

Idem episcopo. f. p. ber.

Lis dicitur mota cum fuerit contestata.

capit. xxx. Ex parte vestra fuit propositum quod prepositus et canonici aretinensis. sententiam quam. J. papa predecessor no. super molendino de calianensi. ac aliis articulis promulgauit: in recidiue questionis scrupulum reducere molientes asserunt capitulum illud eiusdem sententie quo dicitur. ne canonica ipsa impediat quominus monasterium vestrum molendinum prefatum de calianensi reedificare valeat: in eo statu in quo fuisse dinoscitur tempore mote litis: esse referendum ad tempus quo lapillus in denunciatione noui operis iactus fuit vobis econtrario asserentibus illud esse intelligendum de tempore quo lis super hoc inter vos et prefatam canonicam extitit contestata. Nos igitur considerata eadem sententia quod in prefato capitulo dicitur de tempore mote litis interpretamur esse referendum ad tempus quo litis contestatio facta fuit.

Idem prelatis vniuersitatis francigenarum constanti.

Constitutio legati de soluenda tertia mortuariorum episcopo intelligi debet de his mortuariis in quibus de iure communi debetur.

capit. xxxi. Ex parte vestra fuit propositum quod patriarcha videt occasione constitutionis cuiusdam quam albinus episcopus tunc legatus in partibus romanis super legatis edidit defunctorum et dil. fil. J. ti. sancte praxedis presbiter car. dum ibidem legationis fungeretur officio innouauit: de quibus dam que vobis et ecclesiis vestris leguntur a decedentibus: tertiam a vobis exigit portionem. Cum igitur ipsi (sicut ex eorum interpretatione accepimus) non intellexerint quod de his qui in ornamentis ecclesiasticis vel ad fabricam ecclesie reparatione indigentis aut ecclesie luminaria necnon de his que pro anniuersario: septimo: tricesimo ac vicesimo faciendis vel de his que personis specialiter nisi forsan id fiat ecclesie ratione a quocunque legantur aliqua deberet solui portio ecclesie cathedrali nos interpretationem eorum ratam habentes: secundum ipsam constitutionem prefatam precipimus obseruari firmiter inhibentes: ne in predictis aliquid fraudulenter in preiudicium cathedralis ecclesie procuretur. Idem episcopo tolonensi.

In priuilegio de percipiendis fructibus beneficiorum appellatio beneficiorum etiam maiora beneficia comprehendit quando priuilegium est concessum episcopo pro honesta et fauorabili causa. h. d. cum suppletione panormitani.

Tua nobis fraternitas intimauit: quod cum tibi pro releuatione oneris debitorum duxerimus indulgendum vt fructus beneficiorum que interim in diocesi tua vacare contigerit tibi liceat biennio retinere quidam apostolice gratie priuilegium sinistra interpretatione restringere molientes asserunt prebendas et maiora beneficia nequaquam beneficiorum nomine contineri. et infra. Nos igitur auctoritate presentium declaramus: quod in hoc casu prebende ac alia beneficia generali beneficiorum nomine continentur. capit. xxxii.

Grego. ix. decano et sacriste engolis.

Uerbum moderationis diminutionem continet non augmentum. capit. xxxiii.

Transmisse nobis littere continebant: quod significantibus episcopo et capitulo xantonensi. quod quadragenarius canonicorum numerus institutus in eorum ecclesia non poterat obseruari. pro eo quia non sufficiebant ecclesie facultates: vobis dedimus in mandatis vt canonicorum et prebenda

rum numerū iuxta facultates ecclesie moderantes statueritis eundem firmiter obseruari. vos vero inuenistis predicte facultates ecclesie a tpe statuti numeri adeo excreuisse: quod absque mutilatione pbendarū maior haberi posset numer⁹ in eadem quare quesiuistis an per moderationis verbū litteris nostris appositū eundem numerū augmētare vel minuere deberetis. ¶ Quocirca mandamus quaten⁹ si veteres non sunt minute prebende cū moderatio locum non habeat: ipsarū et canonicorum numerū dimittatis in eodē statu in quo hactenus dinoscitur extistisse. in vtilitatē eccle cōuertentes augmentum suor redditū: donec duxerimus aliter disponendum.

¶ De regulis iuris Iohēs chriso.

Non potest breuius summari.

ca.i. Omnis res per quascūque causas nascitur: per easdem dissoluitur.

Beda in omelijs.

Dubia in meliorem partem iter pretari debent.

cap.ij. Estote misericordes. rc. Hoc loco nichil aliud vobis precipi estimo: nisi vt ea facta que dubiū est quo animo fiant: in meliorē partem interpretemur. qd enim scriptū est. Ex fructibus eorū cognoscetis eos: de manifestis dictū est: que nō possunt bono animo fieri: vt stupriū blasphemie furta: ebrietas et similia de qb⁹ nobis pmittit iudicare Idē

Propter scandalum euitandū veritas non est omittenda.

ca.iij. Qui scandalizauerit. rc. ¶ Utilius scandalū nasci pmittit quam veritas relinquatur. Idem.

Propter necessitatem illicitū efficitur licitum.

c.iiij. Quod non est licitū in lege: necessitas facit licitum. ¶ Nam et sabbatum custodiri preceptū est: machabei tamen sine culpa sua i sab bato pugnant: sic et hodie si quis ieiunium fregerit; egrotus reus voti non habetur. Grego. vij.

Illicite factum obligationem non introducit.

Quod latenter / aut per vim vel alias illicite itroductū est nul la debet stabilitate subsistere. ca.v.

Idem varien. episcopo.

Tormenta iudicijs non prece dentibus inferenda nō sunt.

Cum in contemplatione. et infra. In ipso cause initio nō est a questionibus inchoandum. ca.vi.

Stephanus papa.

Sacrilegus est offendēs rem vel personā ecclesiasticam.

Que multotiēs. et infra. ¶ Quic quid in sacratis deo rebus et episcopis iniuste agitur pro sacrile gio reputatur quia sacra sunt: et a quoque violari non debent. ca.vij.

Augustinus.

Qui facit aliter quam debet: face re non dicitur.

Qui ex timore facit preceptum aliter quam debeat facit: et ideo iā non facit. Idē in libro de pnia. c.viij.

Cōmittens vnū peccatū reus est oim quo ad vitam eternā.

Deficeat peccator: qr offendens in vno factus est omnium re⁹ ca.ix.

Gregorius in regi.

Ignorantia non excusat prelatum in peccata subditorum. h.d. quo ad misticum et moralem intellectum.

Quamuis cause. et infra. ¶ Non potest esse pastoris excusatio si lup⁹ oues comedit et pastor nescit ca.x.

Lucius tertius.

Pro spiritualib⁹ homagium non prestatur.

Indignum est et a romane eccle consuetudine alienum vt pro spiritualibus facere quis homagiū teneatur. ca.xi.

¶ Modus colligendi codices huius operis. Primo.

AA. Secūdo. a.b.c.d.e.f.g.h.i.k.l. m.n.o.p.q.r.s.t.v.x.y.z. Tertio A. B.C.D.E.F.G. et H. Et sunt omnes quaterni preter AA. qui est duern⁹

¶ Compendium textuale (mēdis nō paucis Iamiam expurgatū aurei diuiniꝗ Decretaliū voluminis adeo nunc felici ac miranda operis exiguitate cohibitū: vt peregre deinceps ꝓficiscētes se angusto codiculo maximam splendidioreꝗ iuris canonici partē nullo glosarum pondere onusti) in forulo/seu marsupio quoquo eant secū detulisse glorientur. Memores illius sententie quā dixisse fertur princeps ille/ Iuristarum ac practicorum Io. fabri (glosarū cōgeriem impense exhorrescens) Per textus bene intellectos oīa haberi Cui tabula etiam titulorꝫ annectitur alphabetica vt longe īquisitionis laborabsit. Impressum Rothomagi opera Magistri Petri oliuier Impēsis honesti viri. Frācisci regnault Parisius in vico diui Iacobi ad intersignium diui Claudij cōmorātis āno domini. M.ccccc.xix. die sextadecima Februarij.

